Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 ianuarie
Nr. 1—4
1998

LA MULŢI ANI 1998!

Ne-a învrednicit şi ne-a ajutat bunul Dumnezeu să urcăm iarăşi pe scara vieţii şi să păşim în noul an 1998. Se cuvine deci să-i dăm slavă Aceluia care „are în stăpânirea Sa vremurile şi anii" şi să-I mulţumim pentru că am ajuns această zi de Anul Nou.

Ziua aceasta ne dă tuturor un dublu sentiment, unul de regret pentru timpul care a trecut, şi aceasta pentru faptul că suntem conştienţi că odată cu el a mai trecut ceva şi din viaţa noastră, că din numărul anilor dăruiţi de Creatorul să-i trăim pe acest pământ s-a mai scăzut unul, iar celălalt sentiment pe care-l încercăm în această zi este acela de bucurie şi de fericire că intrăm într-un an nou al existenţei noastre şi că în el vom avea clipe de bucurie şi de împliniri şi de speranţe pe care nu le-am putut avea în cel trecut.

Din punct de vedere creştin cel de-al doilea sentiment, acela de încredere, este cel care ni se potriveşte nouă ca şi următori ai lui Hristos pe drumul acestei vieţi pământeşti în drumul nostru către zările cele veşnice ale Împărăţiei lui Dumnezeu. Şi aceasta pentru că având speranţă avem şi curaj şi cu aceste două virtuţi la care se adaugă bineînţeles credinţa vom putea conduce corabia vieţii noastre pe marea cea învolorată a vieţii şi a o conduce spre limanul veşniciei.

Din păcate noi oamenii, şi creştini mai ales, nu ştim întotdeauna să preţuim clipa, care ne este dată în plus în această viaţă care este atât de scurtă, atât de trecătoare după vorba psalmistului.

Fie ca această zi de An Nou, prima zi de răscruce de ani şi, vremuri să ne fie tuturor un îmbold spre preţuirea clipei, a darului extraordinar al lui Dumnezeu care este viaţa. Clipă în care putem să ne mântuim sufletul, la fel ca şi tâlharul de pe cruce, dobândind Raiul, sau să ni-l pierdem în negura păcatelor şi a necunoaşterii de Dumnezeu.

Dar ziua de Anul Nou trebuie să ne fie tuturor şi un prilej de bilanţ, un bilanţ al conştiinţei, glasul lui Dumnezeu din noi, un bilanţ a ceea ce am realizat cu noi înşine, ce am reuşit să facem cu noi şi din noi, ce am reuşit să facem pentru alţii, ce perspective avem pentru noul an şi ce nădăjduim să realizăm cu şi în viaţa noastră de astăzi înainte.

Ar trebui să facem un bilanţ al acestui dinăuntru al nostru. Cât am reuşit întru împlinirea noastră interioară. Cât am cristalizat acest întru care este însăşi fiinţa noastră creată după

(Continuare în pag. a 2-a)

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

„În Iordan botezându-Te Tu, Doamne"

Al treilea praznic împărătesc din cursul anului liturgic, după Naşterea Domnului şi Tăierea Împrejur este Botezul Domnului sau Boboteaza, zi în care Biserica Creştină prăznuieşte evenimentul Botezului Domnului în Iordan de către Înaintemergătorul şi Proorocul Ioan.

Sărbătorită încă de la începutul erei creştine în ziua de 6 ianuarie, multă vreme împreună cu Naşterea Domnului, lucru rămas până astăzi în practica Bisericii Armene şi a celorlalte Biserici necalcedoniene, praznicul Bobotezei mai este cunoscut îndeobşte şi sub numele de *Teofanie*, adică Arătarea Domnului sau *Epifanie*, sau Descoperirea Cuvântului Întrupat.

În rândul praznicelor împărăteşti legate direct de viaţa şi activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, sărbătoarea aceasta are o semnificaţie aparte. Ea ni-L descoperă pe Hristos în deplinătatea maturităţii Sale, venind la Iordan şi cerând botez de la Ioan, şi în acelaşi timp ni-l arată pe Acesta ca pe Unul din Sfânta Treime *„plin de har şi de adevăr"* (Ioan 1, 14), şi care este mărturisit de către Tatăl din cer a fi *„Fiul Său cel iubit întru care bine a voit"* (Matei 3, 17). Prin Botezul Său în Iordan, Hristos se descoperă oamenilor ca Mesia cel adevărat trimis în lume de către Tatăl ca să devină *„Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică păcatele lumii"* (Ioan 1, 29), şi îşi descoperă identitatea sa dumnezeiască, de a fi *Logosul divin* întrupat în istorie pentru mântuirea noastră.

Evenimentul Botezului este descris de către toţi Evangheliştii.

Astfel Sf. Evanghelist Matei ne relatează că Iisus a venit din Galileea la Iordan unde era Ioan botezând, cerând să fie botezat. Ioan însă îl opreşte zicându-i: *„Eu am trebuinţă să fiu botezat de tine şi Tu vii la mine"* (Matei 3, 14), iar la răspunsul Mântuitorului că aşa se cuvine ca să se împlinească toată dreptatea a fost botezat de către Ioan.

„Iar botezându-se Iisus, când ieşea din apă, îndată cerurile s-au deschis şi duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel şi venind peste El" **(Matei 3, 16), iar glasul Tatălui din ceruri s-a auzit zicând: *„Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit"* (Matei 3, 17).**

Avem deci la Botezul Domnului o manifestare clară a celor trei persoane ale Sf. Treimi: *Fiul* se botează în Iordan de către Ioan, *Duhul Sfânt* se coboară asupra Lui în chip de porumbel, iar *Tatăl* din cer îl mărturiseşte Fiu al Său preaiubit.

În Noul Testament este a doua arătare a Treimii în chip lămurit după evenimentul Bunei-Vestiri, când *Fiul* se întrupează, Puterea celui Preaînalt, adică a Tatălui, o va umbri pe Sf. Fecioară Maria şi *Duhul Sfânt* se va pogorî peste dânsa (Luca 1, 35).

La Botezează se deschid din nou cerurile dar nu ca să coboare îngerii, ca la Naşterea Domnului, ci ca să coboare în lume însuşi Dumnezeu Unul în Sfânta Treime.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Idei moral-sociale actuale în gândirea Sf. Vasile cel Mare

Deşi „asceza şi contemplarea sunt substanţa vieţii duhovniceşti a Sf. Vasile cel Mare", — cum pe bună dreptate sublinia un patrolog —, totuşi Marele Dascăl şi Ierarh capadocian nu şi-a limitat gândirea teologică numai spre cei ce au îmbrăţişat viaţa monahală, ci, pe baza învăţăturii evanghelice, a formulat precepte, reguli şi formulări morale pentru toţi credincioşii, mereu actuale, deoarece porunca Domnului: „Fiţi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desăvârşit este" (Mat. 5, 48), se adresează tuturor credincioşilor, indiferent de starea lor fizică, morală sau socială.

În condiţiile epocii în care a trăit Sf. Vasile, era firesc ca un scriitor creştin şi cu atât mai mult un episcop creştin să se ocupe şi să se implice în problematica socială şi morală a vremii sale. Chiar dacă Sf. Vasile nu a tratat sistematic astfel de probleme, totuşi referinţe la ele găsim aproape în toate scrierile sale. În cele ce urmează ne vom ocupa de câteva dintre acestea, căutând să vedem care este concepţia sa în legătură cu aceste probleme.

a) Omul — fiinţă cu vocaţia comuniunii

Pornind de la cunoscuta afirmaţie a lui Aristotel că omul este o fiinţă socială, Sf. Vasile subliniază în repetate rânduri ideea că omul nu poate trăi singur, izolat; nu are „vocaţie de insulă". Persoana umană este **intenţionalitate şi dorinţă** nepotolită de comuniune. Atât în **Regulile mari**, cât şi în **Comentarul la Psalmi**, Sf. Vasile fundamentează datoria ajutorării aproapelui, pe calitatea omului de fiinţă socială. Astfel în a III-a Regulă mare precizează: „Nimic nu e mai propriu naturii noastre decât să fim împreună unii cu alţii şi să purtăm grijă unii faţă de alţii şi să iubim pe cei ce sunt

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. lector drd. MIRCEA IELCIU

Criza contemporană a misiunii creştine a Bisericilor occidentale

Aşa cum observă L. Newbigin, societatea occidentală la acest sfârşit de mileniu se caracterizează printr-un neo-păgânism în plină desfăşurare, printr-o acută şi catastrofică detradiţionalizare, şi chiar Biserica este în curs de decreştinare, de diminuare şi pierdere a valorilor ei ancestrale care sunt parte integrantă a identităţii ei dintotdeauna.

Iată câteva din crizele şi problemele Bisericii creştine din această societate: necesitatea de a privi Biserica în interior, din interior, şi din exterior; imigranţii, minorităţile şi misiunea creştină; misiunea ca întrupare a Evangheliei printre săraci; dialogul cu alte credinţe; noua doctrină a libertăţii; încetarea denominaţionalizării; ascultarea creştinilor din alte medii culturale; convertirea misionarului înainte de a porni la misiune; misiunea Bisericii şi periferiile sociale; misiune înseamnă a da sau a primi?; despre o teologie a recepţiei; omul, victimă a super-tehnic zării societăţii; creşterea pluralismului religios într-o societate deja fragmentată; hermeneutica suspiciunii într-o societate de consum unde procesul privatizării sau individualizării oamenilor a dus şi duce la o societate alientată din tip „homo homini lupus"; subiectivizarea societăţii contemporane; misionarul ca experimentator devenit instrument al propriei sale experienţe; păgânismul post-creştin şi valorile religioase în societate; misiune-compasiune; rolul Sf. Scripturi în misiunea creştină; relaţia dintre umanizare şi sanctificare; occidentalizarea lumii şi relaţia dintre viitorologie şi eschatologie; ce înseamnă noţiunile „convertire", „misiune"?; ce se înţelege prin „occident"?; confundarea Evangheliei cu stilul de viaţă american; definiţiile culturii; autoritate şi Scriptură; o nouă societate; ce Biblie predicăm? poate Biserica să fie reîncreştinată? poate Vestul să fie convertit? etc.

În cele ce urmează voi aborda câteva din temele menţionate mai sus pentru o interpretare, redefinire ori accentuare a unor nuanţe relevante în acest context de criză.

Misiune şi compasiune

Misiunea este o chenoză. Misiune înseamnă „trimitere". Cel mai mare misionar a fost Iisus din Nazaret; El a fost „trimis" de Tatăl în lume, însă venirea Lui a fost o chenoză. Iar chenoza este, în afară de dezbrăcarea, golirea de slavă, acomodare, asumare a contextului în care mergi; în acest sens misiunea este compasiune. Sensul etimologic al cuvântului compasiune (în greceşte) este acesta: a fi marcat în interior de o influenţă exterioară, deci a suferi o influenţă care produce ceva în sufletul celui ce primeşte influenţa. Pe scurt, după cum o indică şi sensul latin al cuvântului, compasiune înseamnă suferinţă. Dar nu atât suferinţă **pentru**, cât suferinţă **cu**; atât grecescul **sin** cât şi latinul **com**, o indică precis. Compasiunea deci presupune: **a fi cu** cineva; **a fi** la acelaşi nivel cu acela; **a fi** în aceeaşi situaţie cu el. În felul acesta suferinţa, efectul produs în suflet de o influenţă exterioară, va fi în mod real şi total asumată, va fi cu adevărat com-pasiune.

Misionarul este deci omul compasiunii; el nu se duce să occidentalizeze (în cazul nostru) ţinutul în care merge, el se duce să dea, şi să dea într-o manieră smerită, chenotică, care să faciliteze recepţia. El se duce să fie cu, să fie în, să fie la acelaşi nivel, situaţie cu cei pe care vrea să-i câştige.

Deci fără chenoză nu poate fi compasiune şi fără compasiune nu poate fi vorba de misiune. Deschis pentru a da, misionarul nu poate să nu fie deschis şi pentru a primi, în acelaşi timp.

Convertire şi valoare

Ce este convertirea? Este bine să ne întrebăm iară şi iară. Noi (misionarul) avem de multe ori o „deformare profesională" în înţelegerea acestei noţiuni, deoarece fiecare din noi venim dintr-un alt context familial creştin, apoi — mai ales ca preoţi şi pastori — ne facem educaţia teologică la şcoli unde — la un alt nivel — continuăm aceeaşi linie şi înţelegere a educaţiei primite în familie, astfel încât, definiţiile noastre despre diferite lucruri vor fi adesea unilaterale.

Noţiunea „convertire" este legată de valori. De valori spirituale. Deci fiecare Biserică, mergând în misiune în alte ţări, în Asia, Africa, de exemplu, va începe să propovăduiască pro-

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

Comunicat

În zilele de 10—11 decembrie a.c., la Reşedinţa Patriarhală din Bucureşti, s-au desfăşurat, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh **TEOCTIST**, lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Au fost dezbătute probleme curente privind slujirea pastoral-misionară, social-caritativă, viaţa monahală, învăţământul teologic preuniversitar şi universitar, Diaspora Ortodoxă Română, relaţiile externe bisericeşti şi ecumenice, etc.

Sfântul Sinod a aprobat propunerile Comitetului de Coordonare privind participarea Bisericii Ortodoxe Române pe plan naţional, panortodox şi internaţional la manifestările legate de aniversarea a 2000 de ani de la Naşterea Domnului.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a validat alegerea Prea Cuviosului Părinte Iosif Pop, ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală şi Meridională, de către colegiul electoral al acesteia.

În legătură cu unele iniţiative legislative aflate pe ordinea de zi a Parlamentului României, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române precizează următoarele:

— referitor la divergenţele dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică orientală de rit bizantin (greco-catolică) cu privire la utilizarea unor locaşuri de cult, s-a reafirmat faptul că dialogul la nivelul comunităţilor locale rămâne singura cale pentru soluţionarea acestei probleme;

— cât priveşte actualizarea concordatului dintre Statul român şi Sfântul Scaun, abrogat în anul 1949, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române consideră această iniţiativă legislativă inoportună, deoarece nu mai corespunde contextului actual, social, politic şi confesional;

— în legătură cu accesul la dosarele fostei Securităţi, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îşi exprimă încrederea că forurile legiuitoare vor găsi cea mai înţeleaptă cale de abordare şi soluţionare a acestei probleme în duhul adevărului şi al dreptăţii.

În preajma sărbătorii Naşterii Domnului, ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române adresează întregii societăţi româneşti — şi mai ales responsabililor acesteia în diferite domenii — îndemnul stăruitor de a nu uita pe cei săraci, bătrâni, bolnavi, orfani, copii ai străzii, şomeri, familii cu mulţi copii, etc., pentru ca fiecare dintre aceştia să se poată bucura în demnitate de darul vieţii oferit de Dumnezeu.

54346

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Întru pomenirea şi veşnica odihnă a eroilor români ai Revoluţiei şi a tuturor martirilor care au murit în închisori şi prigoniri

Unde sunt cei care nu mai sunt?

de NICHIFOR CRAINIC

Întrebat-am vântul călătorul,
Bidiviu pe care aleargă dorul
Spre albastre margini de pământ:
— Unde sunt cei care nu mai sunt?
— „Unde sunt cei care nu mai sunt?
Zis-a vântul: Aripile lor
Mă doboară nevăzute-n zbor".

Întrebat-am luminata ciocârlie,
Candelă ce leagănă în tărie
Untdelemnul cântecului sfânt:
— Unde sunt cei care nu mai sunt?
— „Unde sunt cei care nu mai sunt?
Zis-a ciocârlia: S-au ascuns
În lumina Celui nepătruns".

Întrebat-am bufniţa cu ochiul sferic,
Oarba care vede-n întuneric
Taine necuprinse de cuvânt:
— Unde sunt cei care nu mai sunt?
— „Unde sunt cei care nu mai sunt?
Zis-a bufniţa: Vei vedea
Când marele-ntuneric va cădea.

(Din volumul „Şoim peste prăpastie", Ed. Roza Vânturilor, Bucureşti, 1990; p. 31).

Colind

Eroilor Revoluţiei din decembrie 1989

Lerui Doamne, astăseară
Îngerii cobor colind
La ferestre-l scuturară
Stelele pe cer aprind

La Vitleem în Răsărit
Grădinile îngenunchează
Şi Pruncu-n iesle adormit
Cu flori de măr îl înăşară

Au pornit cu dor de mărgărint
Prin omăt copiii la colindă
Sus în ţara de argint
Maicii Domnului în tindă

La căldură Maica le împarte
Darurile Pruncului aduse
De păstori şi magii de departe
Şi sub căpătâi în somn le puse

Lerui Doamne, leruí, ler
Pruncii ne colindă-n cer.

Pr. I. IONESCU

Horea

Când l-au dus să fie răstignit pe roată
A purtat în sarică o țară toată
Și mânia codrilor zdrobită-n porți
De trezi toți grofii și pe cei din morți

A cerut să fie pentru toți o lege
De la Burebista prea măritul rege
Libertatea să ne aibă frați mereu
Cu dreptate și la bine și la greu

Dacii-l auziră de primejdie în țară
Și-au ieșit în flăcări din pământ afară
Au cuprins cu hora munții-n vâlvătăi
Horea li se prinse cu toți moții săi

Fluierul de coase și de sulițe ridicate
Se aude pretutindeni până și-n palate
Horea cântă, flăcările saltă-n joc
Și-a urnit din nou istoria din loc

Luna-i coborî coroana peste frunte
Și hlamida morții dacilor din munte
Focul lor aprins rămase în morminte
Cu lumina peste munți luare-aminte

Pr. ION IONESCU

La Mulți Ani 1998!

(Urmare din pag. 1)

chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Cât am reușit oare să ne transformăm viața noastră, cu cât am îmbunătățit-o, cu cât ne-am înmulțit rugăciunea și smerenia, dragostea și altruismul, cât am reușit să împlinim poruncile dumnezeiești ca să devenim desăvârșiți după cuvântul Mântuitorului Hristos: „Fiți desăvârșiți precum și Tatăl Vostru cel din ceruri desăvârșit este". (Matei 5, 48).

Cât am reușit să umplem acest dinăuntru al nostru cu ceea ce este bun, cu ceea ce este frumos și adevărat, în așa fel ca Dumnezeu să poată sălășlui întru noi? În așa fel încât să facem din El un criteriu de gândire, criteriu de alegere între ceea ce este bine și ceea ce este rău, criteriu de orientare în viață, precum Steaua polară pentru cei ce străbat cărările mărilor.

Ziua de Anul Nou e o zi, în același timp, în care se fac și ar trebui să facem și un bilanț al realizărilor în familie și în societate. Cât am contribuit la consolidarea familiilor noastre, la păstrarea legăturii curate și neîntinate o soților, la buna creștere a copiilor, la grija față de nevoile materiale și spirituale ale fraților noștri aflați în nevoi.

Ziua de Anul Nou să fie pentru noi toți un prilej de a ne hotărî să facem mai mult pentru familie, pentru societatea în care trăim, pentru munca pe care o desfășurăm zi de zi.

Dar în același timp să avem grijă și pentru sufletul nostru, de înăuntrul nostru. Și pe acesta să-l lucrăm. Și pe acesta să-l împlinim. Și aceasta pentru ca împlinind poruncile și mai ales marea poruncă a iubirii, lucrând întru folosul semenilor noștri, ne împlinim pe noi înșine.

Acesta este criteriul credinței noastre. În măsura în care nu-l împlinim, nu ne împlinim nici pe noi înșine, nu ne împlinim nici casa și familia noastră, nici cămara sufletului nostru care rămâne pustie. Și într-un suflet pustiu nu locuiește nimic altceva decât tristețea, deznădejdea și singurătatea ucigătoare.

Să ne străduim să ne deschidem cămara sufletească ca să primim în ea pe Sf. Duh, cel care ne dăruiește toate bunătățile și cel prin care în sufletul nostru va cobori Hristos și prin El întreaga Treime și-și va face sălaș întru noi și va fi de-a pururea cu noi, în toate zilele până la sfârșitul veacului (Matei 28, 19).

Să-l invocăm pe Sf. Duh la fel cum facem de fiecare dată înainte de orice slujbă, să vină și să se sălășluiască întru noi, să vină să ne umple viața noastră și să dea astfel un sens vieții noastre.

Se cuvine deci ca în taina inimilor și a conștiinței noastre, într-o zi ca aceasta, într-o zi de bucurie prilejuită de întâmpinarea Noului An cu speranță, cu planuri noi și îndrăznețe să ne punem în gând să facem și din ființa noastră ceva în așa fel ca să o împlinim, ca să înaintăm încet-încet pe calea spre desăvârșire, devenind mai buni, mai deschiși, mai apropiați către cei dimprejurul nostru.

Să găsim în această zi mai ales, zi de început a unui nou an, un moment de răgaz în care să ne revenim întru noi înșine și să-l căutăm pe Dumnezeu înăuntrul nostru, și să-i adresăm o smerită rugăciune. O rugăciune de mulțumire pentru anul care a trecut, pentru tot ceea ce am primit și am realizat în el, și una de cerere pentru anul ce vine ca să fie un an binecuvântat, un an de pace, un an cu împliniri, cu sănătate și cu mult spor duhovnicesc.

Să ne hărăzească Dumnezeu tuturor, pentru rugăciunile Maicii Sale, a Sf. Ierarh Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadochiei prăznuit în această zi de către Biserica noastră și ale tuturor sfinților un an îmbelșugat și fericit, un an plin de îndurările și de harurile Sale.

La mulți ani!

„În Iordan botezându-Te Tu, Doamne"

(Urmare din pag. 1)

Descoperirea Treimii și închinarea acesteia — cum glăsuiește troparul Bobotezei, este măreața și negrăita revelație pe care ne-o aduce această sărbătoare a Botezului Domnului, când întreg cerul se unește cu pământul pentru mântuirea noastră.

Sărbătoarea Bobotezei ne scoate în relief în același timp și importanța Botezului în viața creștină.

Sf. Ioan Gură de Aur, în Omilia sa la acest praznic, ne spune că existau trei feluri de botez: *botezul iudaic,* **care avea un caracter ritual,** *botezul lui Ioan,* **prin care oamenii erau chemați la pocăință pentru că** *„s-a apropiat împărăția cerurilor"* **(Matei 3, 2), și** *botezul creștin,* **care izbăvește de păcat, curățește sufletul și dă merindele Duhului Sfânt, adică împărtășește harul și darurile Sf. Duh celui care îl primește.**

Cu siguranță se pune întrebarea: De ce s-a botezat Mântuitorul dacă era fără de păcat și dacă însuși Ioan Botezătorul a recunoscut aceasta?

Răspunsul ni-l dă tot Sf. Ioan Gură de Aur, spunându-ne că „Hristos s-a botezat ca să plinească *„toată dreptatea"* **(Matei 3, 15), adică după cum s-a tăiat împrejur și a adus jertfa poruncită de Legea lui Moise și a păzit sâmbetele și a ținut sărbătorile iudaice tot așa a adăugat la acestea și faptul de a se supune Prooroculuui Ioan".**

Și apoi observă Sf. Ambrozie cel Mare, că Hristos s-a supus botezului și pentru a ne da nouă pildă de a ne boteza, dându-ne astfel putința de a ne renaște prin apă și prin Duh și de a intra în împărăția Cerurilor.

Ziua Botezului Domnului este și pentru noi creștinii o zi de rememorare a evenimentului petrecut acum aproape două mii de ani, dar în același timp și o rememorare și o reevaluare a botezului nostru și un prilej de a ne reînnoi făgăduințele sfinte făcute atunci de către alții în locul nostru conștientizând realitatea de a fi și de a deveni noi întru Hristos după cuvântul Apostolului: *„Câți în Hristos v-ați botezat în Hristos v-ați și îmbrăcat"* **(Gal. 3, 16).**

Îmbrăcarea noastră cu Hristos înseamnă de fapt îmbrăcarea noastră cu *armele luminii* **și așa putând deveni** *fii ai luminii* **întru care strălucește Hristos.**

Să ne fie tuturor Sfânta zi a Bobotezei un prilej de bucurie, un prilej de participare la *lumina cea de-a pururea fiitoare* **care să răsfrângă în viața noastră lumina cea neînserată a dumnezeirii lui Hristos și prin El lumina cea de viață făcătoarei Treimi celei de o ființă și nedespărțită Căreia să-i fie slava, lauda și închinăciunea în toți vecii vecilor. Amin!**

Luceafărul lui Eminescu și Biblia

Se știe că „Luceafărul" lui Eminescu a apărut în anul 1883 în mai multe publicații: mai întâi în 24 aprilie 1883 la Viena în Almanahul Societății Academice Social-literare „România jună", apoi în țara noastră în ziarul „Dunărea" din Brăila la 25 iulie 1883, la 1 august 1883 în „Convorbiri literare" de la Iași și în „Timpoiul" de la București la 11 august 1883. În toate aceste publicații poemul a apărut integral, așa cum l-a alcătuit poetul, format din 98 de strofe (392 de versuri).

Către sfârșitul anului, la 20 decembrie 1883 „Luceafărul" este inclus în prima ediție a volumului „Poezii" de M. Eminescu, editat de Titu Maiorescu. În această perioadă poetul era bolnav și internat în sanatoriul Oberdöbling de lângă Viena. Titu Maiorescu, care s-a îngrijit de editarea acestui volum, a eliminat însă din poemul „Luceafărul" strofele 77, 82, 83 și 84 și a modificat strofa 81. Așadar, ediția Maiorescu numără 376 versuri, cu 16 mai puțin față de aceea din „Almanah...", care avea 392. Titu Maiorescu nu contesta frumusețea celor 4 strofe sacrificate, ci necesitatea lor logică!

Capodopera a fost greu elaborată până la finisare. „Poetul a lucrat 9 ani și jumătate" consemna nepotul său Gh. Matei-Eminescu. În această perioadă Eminescu a redactat cu mâna lui mai mult de 600 de strofe, pentru a nu păstra la capăt decât mai puțin de o sută. Fiecare strofă a fost în medie refăcută de șase ori, fără a mai ține seama de variantele care implică versuri separate. A făcut peste 6 000 de modificări sau intervenții de stil și versificație. Pentru a ilustra acest mare travaliu al poetului menționez doar un singur exemplu: personajul Cătălina a fost definit succesiv prin cuvintele: luminoasă fată, o prea frumoasă fată, fecioară preacurată, un ghiocel de fată, o mult frumoasă fată, un vlăstărel de fată, o pasăre de fată, un giuvaer de fată, o dalie de fată etc. Iată o mulțime de locuțiuni dedicate unui singur personaj din „Luceafărul".

Prima redactare a poemului avea ca titlu cel al basmului „Fata-n grădina de aur". Această variantă a fost o simplă versificare a basmului, în care au fost păstrate toate episoadele. Există totuși o deosebire între basmul cules de Richard Kunisch și această primă prelucrare eminesciană: în basm, zmeul se răzbună prăbușind o stâncă peste necredincioasa fată, iar la Eminescu răzbunarea devine mai blândă, amanților înlănțuiți în fugă, poetul le dorește „Un chin s-aveți; de-a nu muri deodată".

După multiplele prelucrări Eminescu reține din basm ideea dragostei cea „peste fire" dintre o pământeancă și o ființă nemuritoare. În ultima sa variantă „Luceafărul" nu mai cuprinde nici piedicile cu care era presărată calea până la „fata din grădina de aur", nici fuga amanților, nici urmărirea împăratului și nici jertfirea finală a fetei. Eliminarea tuturor acestor episoade echivalează cu o stilizare a basmului inițial.

În urma numeroaselor prelucrări Eminescu s-a oprit la forma finală pe care o cunoaștem și care a fost publicată pentru prima dată la 24 aprilie 1883 la Viena, în „Almanah...". Nu știm însă dacă el și-a dat seama sau nu ce operă realizase; dacă cunoștea valoarea lui reală. Punem această întrebare deoarece pe la începutul anului 1883 începuseră deja să-și facă apariția primele semne ale bolii de mai târziu. Sigur este însă că Mihai Eminescu a realizat atunci poemul suprem, poemul culme, care a rezumat și concentrat tot ceea ce gândirea mitico-poetică a artistului a zămislit. Data când poetul s-a hotărât să publice poemul coincide cu anul în care el atinge o culme a creației sale.

„Luceafărul — ne spune Tudor Vianu — este o sinteză a categoriilor lirice mai de seamă pe care poezia lui Eminescu le-a produs mai înainte". Dacă soarta ar voi ca în vremurile viitoare întreaga operă poetică a lui Eminescu să se piardă, după cum s-a întâmplat cu unele opere ale Antichității, și numai Luceafărul să se păstreze, strămoșii noștri ar putea culege din el (din Luceafăr) imaginea esențială a poetului și operei sale.

De-a lungul timpului opera lui Eminescu a fost mult studiată, apreciată și amplu comentată; numai „Luceafărului" i-au fost consacrate peste o mie de comentarii privind structura, ideația, sensurile axiologice, izvoarele, etc., etc.

Ideea „Luceafărului" i-a fost sugerată poetului încă din perioada petrecută la Berlin, de memorialul de călătorie al lui Richard Kunisch: „Bukarest und Stambul, skizzen aus Ungarn, Rumänien und der Turkei" (Berlin 1861) în care autorul german transcria, între altele, două basme populare românești: „Fata-n grădina de aur" și „Tânăra fără corp"; ambele l-au atras și l-au interesat pe Eminescu. În perioada când compunea „Luceafărul" poetul era preocupat intens de motivul nostalgiei stelare; acest lucru ne-o confirmă poeziile sale: „Dacă iubești fără să speri", „Și oare tot n-ai înțeles" (cu varianta „Să fie sara-n asfințit") și „Un farmec trist și neînțeles", toate trei datând din anul 1882 și au apărut după moartea poetului. Din această ultimă poezie menționăm doar 3 strofe:

„Un farmec trist și neînțeles
Puterea mea o leagă,
Și cu nimic nu m-am ales
Din viața mea întreagă.

E un luceafăr răsărit
Din negura uitării,
Când orizont nemărginit
Singurătății mării.

. . . . . .

Va rămânea necunoscut
Și va luci departe
Căci luminează din trecut
Iubirii celei moarte.

De-a lungul timpului care s-a scurs de la apariția Luceafărului și până azi au mai apărut și alte ipoteze cu privire la geneza, la izvoarele sale. Florea Firan și Const. M. Popa au reușit să le sistematizeze în următoarele categorii de izvoare:

1. **biografice** — experiența de viață a poetului ridicată la rangul de simbol;
2. **folclorice** — basmul românesc „Fata-n grădina de aur" cules de Richard Kunisch și mitul „Zburătorul" (visul fetei de împărat din prima parte);
3. **cultural-mitologice:** motive și idei din mitologia indiană, greacă și creștină;
4. **filosofice** — teoria schopenhauriană în legătură cu geniul și omul obișnuit, aflate în sfere diferite; asupra acestei ipoteze a insistat mult George Călinescu.

Dacă asupra genezei s-au ivit atâtea ipoteze, interpretarea conținutului n-a rămas nici ea mai prejos, s-a bucurat și ea de mai multe variante.

Menționăm mai întâi interpretarea, tâlcul explicat de însuși Eminescu într-o pagină din manuscrisele sale: „... înțelesul alegoric ce i-am dat este că dacă geniul nu cunoaște moarte și numele lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte însă pe pământ nu e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de-a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc. Mi s-a părut că soarta Luceafărului din poveste seamănă mult cu soarta geniului pe pământ și i-am dat acest înțeles alegoric".

S-a mai spus că Luceafărul întruchipează pe Arhanghelul Mihail, că l-ar reprezenta pe Neptun — stăpânul apelor, demon acvatic, sau haosul matern din care a ieșit lumea prin potența activă a Demiurgului și în același timp Logosul, verbul revelator al dumnezeirii.

Luceafărul ar reprezenta România geologică sau pământul, iar Cătălina ar fi națiunea română. Menționăm aici și legenda stupidă a lui I. Al. Brătescu-Voinești după care „Luceafărul a fost generat de un episod nefericit al dragostei lui Eminescu — Hyperion pentru Veronica Micle — Cătălina, sedusă de Caragiale — Cătălin. Maiorescu — Demiurgos i-ar fi arătat poetului calea necesară, destinul său de artist, căruia trebuia să i se supună netulburat, renunțând la proiectul său de căsătorie". Lista interpretărilor este mult mai lungă, dar ne oprim aici.

Dar ce semnificație au cele două nume pe care le întâlnim în acest poem: Luceafăr și Hyperion?

Luceafărul este numele popular al planetei Venus. La origine, este numele latin al zeului Hesperros care personifică astrul vesperal. În gândirea veche românească „luceafărul simboliza lumina, „cunoașterea" proteguitoare împotriva întunericului.

Hyperion. În grecește numele e compus din prefixul „hyper" deasupra și participiul verbului a merge = „ion", însemnând „cel-care-merge-deasupra". Îl găsim și în mitologia greacă: Hyperion este unul din cei 6 titani ca fiu al lui Uranus și Gaia. El aparține primei generații de divinități, primei creații.

Revenind acum la tema studiului nostru vom încerca să prezentăm legătura dintre „Luceafărul" lui Eminescu și Biblie.

În ultimii ani începe să-și facă apariția o nouă idee despre sorgintea Luceafărului, idee care se dezvoltă și care în final își va ocupa locul cuvenit. Este vorba de sorgintea biblică a acestui poem; această idee n-o întâlnim deocamdată formulată, cristalizată precum cea a basmului „Fata-n grădina de aur" dar găsim numeroase elemente diseminate în diversele publicații apărute în ultimele două decenii.

Mai întâi amintim aici precizarea personală a poetului: în toate variantele Luceafărului, chiar și în cea mai apropiată de forma definitivă, figurează o strofă explicativă a Demiurgului pe care Eminescu o suprimă la publicarea poemului:

„Tu din eternul meu întreg
Te-ai smuls, o stea senină
Cum vrei puterea mea s-o neg,
Lumină din lumină".

„Luceafărul — ne spune D. Murărașu — nu poate fi identificat cu demonul creștin, cu Satan. Demonul amintit de Eminescu este un demon de felul celui din „Banchetul lui Platon" este un geniu și în acest înțeles trebuie să-l luăm și când poetul ne înfățișează cele două încarnări".

În simbolica și iconografia creștină luceafărul de dimineață este asociat Fecioarei Maria din care a răsărit soarele dreptății, Mântuitorul (Ivan Euseev).

Luceafărul îl găsim și în Noul Testament amintit o singură dată, în II Petru 1, 19. Aici el este folosit ca o metaforă pentru Iisus Hristos: „Avem cuvântul proorocesc, la care bine faceți luând aminte, ca la o făclie ce strălucește în loc întunecos, până când va străluci ziua, și Luceafărul va răsări în inimile voastre".

Și când El (adică Iisus) este Luceafărul sau soarele inimii noastre, devenim și noi luminători în lume și lumină pentru alții precum El (adică Iisus) însuși îndeamnă: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând ei faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16; Filip. 2, 15; I Petru 2, 12).

Am amintit mai sus că Eminescu a reținut din basmul „Fata-n grădina de aur" ideea dragostei cea „peste fire". Tema aceasta a dragostei pe care o simte o făptură supranaturală (înger, demon, titan) pentru o făptură a pământului său, mai general spus, de dragostea între două ființe abisal deosebite, o aflăm tratată de Byron în „Cer și pământ"; de Vigny în „Eloa", de Lermontov în „Demonul", de Richard Wagner în „Lohengrin" etc. Avem de-a face în toate aceste cazuri cu niște mituri de inspirație biblică sau păgână.

Scrierea care a dat imbold însă inspirației lui Eminescu a fost „Cerul și pământul" de Byron tradusă în românește de Eliade Rădulescu. Pornind de la Vechiul Testament, Cartea Facerii, capit. VI și de la scrierea de bogată fantezie „Cartea lui Enoh", Byron a compus misterul său și s-au putut stabili analogii cu Luceafărul (D. Murărașu). În Cartea Facerii 6, 2—4 întâlnim această temă: „Fiii lui Dumnezeu, văzând că fiicele oamenilor sunt frumoase, și-au ales dintre ele soții, care pe cine a voit. Dar Domnul Dumnezeu a zis: „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup... În vremea aceea s-au ivit pe pământ uriași, mai cu seamă de când fiii lui Dumnezeu începuseră a intra la fiicele oamenilor și acestea începuseră a le naște fii: aceștia sunt vestiții viteji din vechime".

Eruditul om de cultură Acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga într-unul din studiile sale consemnează următoarele: „În Luceafărul este o făptură celestă, a lumii primare atotputernice și atotștiutoare. El îmbracă acum haina mitologică, într-o dublă ipostază, greacă și românească, purtând două nume, care de fapt sunt cele două fețe ale eroului: Hyperion și Luceafărul.

Sensul mitologic este investit aici și cu sens filosofic. Văzut de pe pământ, eroul apare ca o simplă stea, Luceafărul steaua care stăpânește destinele oamenilor, văzut de sus, din perspectiva absolutului, spre care Eminescu a aspirat, Hyperion e o făptură nemuritoare, aparținând primei creații, asociat într-un anumit fel la facerea luminii".

Unul din marii cărturari ai zilelor noastre **Acad. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului,** într-una din lucrările sale face următoarele precizări: „Eminescu și-a alcătuit «Luceafărul» nu din basmul cules de Kunisch, nici din mitul Hyperion, ci după cum au descoperit cercetătorii mai noi (G. Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, D. Murărașu, Bartolomeu Valeriu Anania) a pornit de la un text biblic noutestamentar. Am văzut fotografia unei variante care sub titlul „Legenda Luceafărului" reproducea primele versete din Evanghelia după Ioan. Luceafărul e poetizarea întrupării lui Dumnezeu, pogorârea Lui pe pământ și întoarcerea sa în Cer, așa cum întruparea Fiului va fi esența poeziei unui contemporan mai tânăr al lui Eminescu din spațiul francez, Paul Claudel".

În Evanghelia după Ioan întâlnim următoarele: Ioan 8, 23—24; „Și El (Iisus) zicea: Voi sunteți dintre cele de jos; Eu sunt dintre cele de sus. Voi sunteți din lumea aceasta; Eu nu sunt din lumea aceasta. Pentru aceea v-am spus că veți muri în păcatele voastre. Că dacă nu veți crede că Eu sunt, în păcatele voastre veți muri".

Poemul „Luceafărul", această minunată creație a lui Eminescu a generat și va genera comentarii, ipoteze și idei, care toate la un loc tind spre găsirea adevărului adevărat. Dar drumul căutărilor „este atât de lung, că mii de ani i-ar trebui luminii să ajungă" la țelul final al cunoașterii Luceafărului eminescian.

Dr. GH. MĂMULARU
— Călimănești —

Cincizeci de ani de la moartea protopopului stavrofor dr. Gheorghe Ciuhandu

S-au împlinit cinci decenii de la trecerea la cele veşnice a protopopului-stavrofor Dr. Gheorghe Ciuhandu, unul dintre cei mai distinşi membri ai clerului ortodox român din prima jumătate a veacului nostru.

Arădenii mai vârstnici, ca şi mulţi clerici şi mireni din ţară, îşi amintesc desigur de acea făptură impunătoare de preot ortodox, de chipul cel dinlăuntru ca şi de cel din afară, înalt, cu ochi vioi, cu barba mare, neagră, puţin încărunţită de ani, care a slujit cu evlavie la altarul bisericii catedrale ca şi în multe biserici din eparhie, împlinind totodată rostul înalt de sfetnic competent şi devotat al episcopilor Aradului, în demnitatea de consilier al Secţiei culturale. Un contemporan îl caracteriza astfel: „În biroul său de la Consiliul eparhial trona ca un prinţ, conştient de misiunea sa plină de răspundere: apărarea patrimoniului naţional prin Biserică şi şcoală. De aici arunca suliţa condeiului său... împotriva celor care atentau la existenţa aşezămintelor fiinţei româneşti. Analele Episcopiei Aradului, dintre anii 1907—1918, păstrează titanica luptă dintre asesorul referent şcolar şi autoritatea de stat care periclita viaţa şcoalei româneşti prin pensionarea forţată a învăţătorilor şi închiderea edificiilor şcolare ca „necorespunzătoare" sau „neigienice". Lupta, de cele mai multe ori neegală, l-a făcut să guste amarul, dar atunci se refugia în arhivă şi în bibliotecă, mângâindu-se prin dezgroparea comorilor din trecutul nostru de zbucium".

Cu un an înainte de obştescu-i sfârşit, Academia Română l-a ales printre membrii ei de onoare, urmând astfel drumul iluştrilor săi înaintaşi, episcopul Iosif Goldiş şi mitropolitul Vasile Mangra, încununaţi de acelaşi for suprem al culturii româneşti înainte de 1918, cu cinstea de membri ai ei. Era cinstită activitatea de aproape patru decenii, pe terenul culturii româneşti, al luptei pentru libertate şi unitate naţională, pentru progresul şi afirmarea multilaterală a poporului nostru.

Personalitatea sa, de mare prestigiu intelectual şi moral, se proiectează într-o lumină puternică acum când aniversarea celor cinci decenii de la moartea sa coincide, aproape, în timp, cu trei aniversări de evenimente scumpe sufletului său: realizarea unităţii naţionale (1918), proclamarea autocefaliei Bisericii noastre (1925), umbrită însă de noua dezbinare a Bisericii din Transilvania, de după anul 1989.

*

Gheorghe Ciuhandu descinde dintr-o familie preoţească din Bihor,[2] dar încă din prima tinereţe, ca student al Institutului Teologic, şi după obţinerea titlului academic de doctor în Teologie, s-a stabilit definitiv în Arad, fără a înceta să se preocupe de problemele istorice şi culturale ale Bihorului. Nu este în intenţia noastră să cercetăm acum întreaga viaţă şi activitatea de istoric şi publicist bisericesc oglindită în cele peste 60 de titluri, de cărţi şi de broşuri, de numeroase articole şi studii apărute în presa vremii. Îl vom privi, într-o scurtă sinteză, ca „om al Bisericii" — cum s-a intitulat singur într-un pseudonim la una din lucrările sale, preocupat în cel mai înalt grad de perfecţionarea organizaţiei noastre bisericeşti, de îmbunătăţirea situaţiei clerului şi de realizarea reîntregirii bisericeşti, ne vom referi la contribuţia sa la realizarea unităţii de stat şi a afirmării poporului român în condiţiile existente înainte de 1918. De altfel o distincţie netă între aceste două laturi ale activităţii sale e destul de greu de făcut, căci Gh. Ciuhandu, preotul, cărturarul şi patriotul, a slujit cu egală pasiune atât poporul român cât şi Biserica sa dreptmăritoare, după cea mai bună tradiţie a vechii preoţimi româneşti.

În 1919 a fost întemeiată **Asociaţia clerului ortolox din Ardeal**, al cărei preşedinte (din 1922) şi animator principal a fost Gh. Ciuhandu până la pensionarea sa. O sinteză a celor şaptesprezece ani de rodnică activitate a Asociaţiei, o face chiar dânsul în cuvântul de deschidere la Congresul din 1936, la Turda: „Din cei şaptesprezece ani de existenţă ai Asociaţiei, numai anii 1920, 1928 şi 1932 au rămas fără de Congrese anuale. În cursul acestei existenţe, Asociaţia clerului s-a ocupat în fiecare rând de problemele ce ni se păreau cele mai actuale, începând cu chestia unificării bisericeşti. Congresele de mai apoi, după problemele de care s-au ocupat, au avut caracter catehetic, misionar, liturgic. Altă serie de congrese s-a ocupat de reforma agrară în raport cu Biserica şi cu clerul şi de reforma învăţământului teologic, ori ne-au încopciat în viaţa mare bisericească prin congrese comemorative ca cel din 1925... De sine înţeles, n-am uitat la nici unul din aceste congrese nici de celelalte probleme curente care interesau soarta Bisericii şi neajunsurile clerului".[3] Asociaţia clerului ardelean, condusă de Gh. Ciuhandu, şi-a justificat cu prisosinţă rostul de forum reprezentativ al clerului, preocupat de progresul general al Bisericii şi al neamului românesc. Merită subliniată strădania lui Gh. Ciuhandu în legătură cu unificarea organizaţiei noastre bisericeşti după realizarea unităţii statale din 1918. „România mare a trăit până de curând de abia în taina inimilor noastre obidite. Azi România Mare este o realitate pe care o trăim şi cu trupurile noastre şi care ne îndeamnă să căutăm a ne pune şi sub raport ierarhic-bisericesc în consonanţă cu această realitate politică" — sunt cuvintele cu care Gh. Ciuhandu îşi începea raportul său către congresul preoţesc de constituire convocat la Sibiu în 6—7 martie 1919.[4] Pornind de la principiul canonic după care „pe temeiul unităţii politice statale trebuie înfiinţată unitatea ierarhică-bisericească", raportul declara răspicat, printre cei dintâi ardeleni, că „ajunşi odată la unitatea politică şi cea ierarhică-bisericească, avem şi noi (românii) dreptul să ne gândim chiar şi la înfiinţarea demnităţii de patriarh orotdox — român",[5] preconizând pentru această demnitate „scaunul mitropolitan primaţial din Bucureşti". Cât priveşte unificarea constituţională a Bisericii, în ţara întregită, raportul milita pentru respectarea principiului ierarhic — „fundamentul constituţiei Bisericii ortodoxe universale" — dar totodată „să se adopte şi principiul unei moderate democratizări, prin atragerea elementului mirenesc la deliberarea chestiunilor compatibile în Biserica Ortodoxă cu starea mirenilor".

E de remarcat că Gh. Ciuhandu, deşi propune Statutul şagunian „ca bază la proiectata unificare constituţională şi administrativ-bisericească", nu vede acest Statut ca o operă perfectă, nici ca redactare nici mai ales ca aplicare în practica vieţii bisericeşti din Ardeal. Semnificativ în această privinţă este studiul **Înapoi la apostolie** sau **Portiţele canonice a'e Statutului Organic**,[6] care are drept motto textul biblic: „Nu este cu plăcere nouă, ca lăsând cuvântul lui Dumnezeu, să slujim meselor... noi întru rugăciune şi întru slujba cuvântului vom stărui" (F. Apostol. VI, 2—4). Autorul porneşte de la următoarele premise: „Nici actuala noastră organizaţie bisericească nu este cea mai desăvârşită... nici aparatul administrativ bisericesc, cum îl avem pe baza Statutului organic de la 1868, nu este destul de dezvoltat spre a răspunde mai ales misiunii didactice a Bisericii", (precum şi de la alte constatări negative), culminând cu afirmaţia că „în robia unui formalism şi birocratism sterp şi orb, rar se întâmplă să se vadă sau să se producă ceva decât foarte puţin bun sub raport spiritual". Există totuşi nişte **portiţe** — declara autorul — care duc spre rezolvarea problemelor spirituale-morale ale Bisericii. După ce analizează pe larg aceste „portiţe", autorul face propuneri concrete, între care instituirea unui **predicator catedral** preot liturghisitor la capela episcopească — „duhovnicul duhovnicilor", măsuri canonice-disciplinare, înmulţirea unor posturi în administraţia bisericească în care să fie încadraţi oameni cu studii superioare şi cu practică îndelungată pe teren pastoral spre a satisface misiunea sfinţitoare şi didactică a Bisericii în rândurile credincioşilor.

*

Unul dintre cele mai vechi studii de istorie ale lui Gh. Ciuhandu este cel intitulat **Încreştinarea ungurilor, ducatele din stânga Dunării, ritul răsăritean**,[7] studiu în a cărui concluzie tânărul debutant, vădind calităţi de istoric matur, cu o largă informaţie bibliografică, afirma: „Vechimea ritului răsăritean pe teritoriul sud-estic al regatului unguresc înseamnă **un argument mai mult pentru continuitatea elementului românesc** şi anume că acesta, şi înainte de descălecatul ungurilor, era acolo unde se află şi azi"![8]

Gh. Ciuhandu şi-a legat numele de lupta pentru realizarea unităţii noastre naţionale prin mai multe studii, articole şi cuvântări ocazionale. Semnificativă este alcătuirea unei rugăciuni din texte biblice veterotestamentare, publicată în „foiţa" ziarului **Tribuna** din Arad sub titlul **Rugăciunea românului.** Ea izvora din amărăciunea pricinuită de atacurile premeditate la adresa şcolii româneşti. Conţinutul ei era socotit potrivit pentru a ilustra îndoita exploatare socială şi naţională la care era supus poporul român, comparabilă cu situaţia poporului biblic în captivitatea babilonică pe care o deplâng cărţile proorocilor, psalmii şi mai ales **Plângerile lui Ieremia.** Era o formă de luptă, la care au recurs şi alte popoare oprimate din imperiul Habsburgilor. Din ea s-a născut cunoscuta **Rugăciune de la Alba Iulia,** citită în faţa altarului catedralei din Alba Iulia în memorabila zi de 1 Decembrie 1918.[9]

Dar opera capitală a vieţii sale, închinată poporului român de la marginea de vest a ţării, operă masivă şi documentată, rămâne volumul **Românii din câmpia Aradului de acum două veacuri,** lucrare premiată de Academia Română.[10] Este lucrarea în care, spre deosebire de vechea istoriografie a judeţului, cuprinzând „isprăvile nobilimii locale", Gh. Ciuhandu scotea la iveală, din conscripţii fiscale şi alte documente: „mulţimea absolut covârşitoare de nume ale iobagilor de odinioară care reprezentau forţa numerică şi de producţiune, prin munca braţelor şi prin suportarea impozitelor publice şi către **domnii de pământ** — o mână de oameni, o castă de exploatatori care-şi ziceau nobili" (pag. 4). Prin această lucrare autorul aduce un frumos omagiu iobagilor români ortodocşi, din care se trăgea el însuşi, „înzestraţi în cele economice şi viguroşi sufleteşte, cu drept cuvânt aşteptând zile mai bune, de dreptate, de libertate şi de deplină dezvoltare naţională".

Dar mai presus de toate, Gh. Ciuhandu s-a impus ca o figură de preot ortodox preocupat de mai binele Bisericii şi al credincioşilor. În fiinţa sa s-au armonizat în chip fericit liturghisitorul, oratorul şi duhovnicul, într-o fericită sinteză, scrierile sale reflectând toate cele trei aspecte. Pătruns în toate fibrele sufletului său de rostul Bisericii strămoşeşti în viaţa poporului român, s-a ocupat de cărţile vechi bisericeşti, manuscrise şi tipărituri, pe care le-a studiat cu pasiune şi pricepere, apoi le-a dăruit Academiei Române dovedindu-se astfel ca un cleric luminat creator de cultură. Între manuscrisele rămase de la dânsul se afla o sinteză a acestor preocupări, intitulată **Manuscrise, dieci şi copişti bihoreni,** o lucrare documentată, de mari proporţii.

Episcopiei Aradului, la care a slujit o viaţă întreagă, pe lângă serviciul administrativ, i-a dăruit numeroase studii şi cercetări istorice. Neuitată va rămâne festivitatea organizată de dânsul în 1929, când s-a sărbătorit 100 de ani de la alegerea celui dintâi episcop român în scaunul episcopesc al Aradului. Ar fi dorit să trăiască spre a vedea apărând **Istoria eparhiei Aradului,** vechi deziderat preluat de la înaintaşul său, Vasile Mangra, şi alţii, predat ca preocupare urmaşilor. Un capitol introductiv din lucrarea sa închinată episcopilor Samuil Vulcan şi Gherasim Raţiu era intitulat **Gânduri vechi de scriere a istoriei eparhiei Aradului,** o adevărată istorie a încercărilor de scriere a istoriei acestei venerabile instituţii care peste câţiva ani va număra 300 de ani de existenţă neîntreruptă.

*

Gh. Ciuhandu a militat cu tărie, în scris şi prin cuvânt, pentru refacerea unităţii bisericeşti a românilor ardeleni. Contribuţia sa în acest domeniu, ilustrată prin broşurile apărute în culegerea **La vatra sufletească a neamului** (10 broşuri), dar mai ales prin vasta monografie **Episcopii Samuil Vulcan şi Gherasim Raţiu,**[11] este imensă. Dovedind cu documente inedite mijloacele prin care s-a semănat dezbinarea religioasă între românii din Banat şi Crişana, Gh. Ciuhandu a făcut să reînvie din colţurile întunecate ale trecutului, figuri de clerici şi mireni, pătimitori pentru credinţa lor strămoşească.

Cu tot cuvântul şi scrisul său pasionat, de luptător neînduplecat, în cursul dureroaselor frământări confesionale dintre cele două războaie mondiale, el putea să afirme cu un prilej, încă în 1923, că: „eu nu m-am luptat împotriva altarului ridicat la uniţi în numele Domnului nostru Iisus Hristos, ci m-am ridicat numai împotriva nedreptăţilor ce ni s-au făcut nouă, când au fost presărate printre noi — fie şi în numele lui Hristos, dar cu gând de a ne strica nouă şi neamului nostru şi pentru a întări străinismul printre noi şi în capul nostru ... împotriva acelor primejdii care se ascund în ruperea sufletească de către o seamă de neamuri străine".[12]

Ultimele rânduri scrise de dânsul, acum cinci decenii, care au văzut lumina tiparului, au fost cele din prefaţa lucrării subsemnatului, **Românii arădeni în frământările anilor 1849—1850,** (Arad, 1947), un capitol dintr-o lucrare de doctorat. Le-a scris pe genunchi, stând în patul său de suferinţă; ele au deci valoarea unui testament din care transpira dragostea sa pentru Biserică şi pentru neamul său românesc din părţile crişene, a căror istorie bisericească şi politică naţională ar fi dorit s-o vadă scrisă.

Pentru generaţiile următoare viaţa lui rămâne **o pildă şi un îndemn.** O pildă de dăruire şi slujire în duhul apostolatului social al vremurilor noastre. Părintele Ciuhandu poate fi socotit pe drept un simbol şi un înaintemergător al acestui apostolat al slujirii, dăruindu-se deopotrivă neamului şi Bisericii sale. Un îndemn de a ne ridica la înălţimea vremurilor ce le trăim, de înnoire şi înălţare pe treptele progresului multilateral, dăruind ce avem mai bun în noi patriei, Bisericii şi poporului, după pilda înaintaşilor noştri vrednici, între care cu cinste aşezăm chipul de cleric cărturar evlavios şi patriot luminat, al protopopului-stavrofor Dr. Gh. Ciuhandu.

Pr. prof. dr. GHEORGHE LIŢIU

---

1 Rev. **Biserica şi Şcoala,** Arad, an LXXI, nr. 20 din 11 mai 1947, p. 143.

2 Pentru datele bibliografice, a se vedea: T. Botiş, **Istoria Şcoalei normale (Preparandiei) şi a Institutului teologic ort. rom. din Arad.** Arad, 1922, p. 651; Şt. Lupşa, **Iconom-stavrofor Dr. Gh. Ciuhandu,** în Telegraful Român — Sibiu, an XCV, nr. 17—18/1947; Ed. I. Găvănescu, **Protopopul Dr. Gh. Ciuhandu,** în rev. M.B., nr. 4—6/1975.

3 **Actele Congresului de la Turda,** 3 septembrie 1936.

4 Dr. Gh. Ciuhandu, **Impreunarea Bisericilor ortodoxe-române de pe teritoriul României Mari într-o singură Biserică şi raportul acestei Biserici faţă cu Statul,** Arad 1919.

5 Dr. Gh. Ciuhandu, op. cit., p. 28.

6 Înregistrat la Consistoriul din Arad sub nr. 662/1923, dos. III/178/1922 şi publicat în **Revista teologică,** Sibiu.

7 E de fapt o conferinţă rostită la o „seară boemă" şi publicată în foiletoanele ziarului arădean **Tribuna poporului,** Arad, 1908.

8 **Tribuna Poporului,** Arad, an VII, nr. 61—91, 1908.

9 Pr. Dr. Gh. Litiu, **Rugăciunea de la Alba Iulia,** în rev. „M.B.", anul XVIII, nr. 10—12, 1969, pp. 683—688.

10 „Ca un recurs istoric până la 1725 şi însemnări istorice-politice ulterioare", Diecezana, Arad, 1940, pp. 1—250, studiu şi 1—300 anexe documentare.

11 "Pagini, mai ales din istoria Românilor crişeni", Arad, 1935, p. 690.

12 Cuvântare rostită în biserica din Izvin, **Biserica şi şcoala,** Arad, an XLVII, nr. 23, din 4/17 iunie 1923.

Restitutio in integrum

Da. Biserica Greco-Catolică pretinde „restitutio in integrum" însă providenţa divină care guvernează, învaţă şi binecuvântează, deja a şi făcut toate acestea.

De credem în providenţa divină şi în justiţia imanentă, atunci ni se cuvine să ne supunem. Să ne smerim şi să facem mea culpa. Dumnezeu a lucrat drept deoarece El vrea dreptatea, a restituit cui se cuvenea şi ce se cuvenea.

Da! Noi ortodocşii cât şi greco-catolicii, fără îndoială credem în providenţa divină şi în justiţia imanentă.

Ce este providenţa? Pronia sau providenţa este înţelepciunea supremă a divinităţii în guvernarea lumii, puterea de a prevedea mersul evenimentelor şi a le determina spre binele omenirii (Dicţ. Enciclop. p. 762). Dumnezeu, deci, se ocupă şi de bunul mers al Bisericii noastre. Şi atunci dorim să atragem atenţia că istoria uniatismului în Transilvania nu începe în anul 1948, ci în anul 1700. În acest caz invităm istoricii să analizeze aceste date şi să le pună în paralelă. Biserica Catolică a folosit circumstanţa pe care i-o oferea istoria care pentru naţiunea română era promisiunea avantajoasă. Şi anume, privilegii ca: scutiri de dări, de corvezi, drepturi nobiliare ce le aveau numai cele patru naţiuni: maghiară, germană, săsească şi secuiască. Alte avantaje promise naţiunii române: deschiderea către Occident, acces la documentele: Romei, Parisului, Vienei, etc. Dreptul naţiunii române de a se afirma.

Pe temeiul acestor promisiuni treizeci şi opt de protopopi şi preoţi ortodocşi au implantat uniatismul în Transilvania. Şi-au vândut dreptul de întâi născut pe un blid de linte, dar până la urmă nici pe acela nu l-au dobândit. Dar au răpit oile de la dreapta mărturisire. Şi cu ce drept au afirmat că e de mai mare preţ Biserica Catolică decât cea Ortodoxă? Veţi răspunde: Am adus avantaje culturale, ne-am afirmat ca naţiune, dar toate acestea în detrimentul Bisericii Ortodoxe care a fost reprimată grav de către braţul secular în perioada 1698—1760, când Biserica Ortodoxă a naţiunii române rămăsese fără episcopi, mânăstirile distruse brutal (peste o sută de mânăstiri), bisericile ortodoxe date preoţilor care acceptaseră uniatismul, iar poporul a rămas cu puţini preoţi şi fără biserici. Cine a dat jertfe pentru aceste aparente avantaje? Biserica Ortodoxă. Îi vom număra pe câţiva: Oprea Miclăuş cu grupul lui; Visarion Sarai; Sofronie de la Cioara, Iosif Măcinicul. Rezistenţa ortodoxă a fost reprimată de către braţul secular. Persecuţia a fost de lungă durată.

Acum venim la aspectul restituirii. Cum a fost?

La 1 Octombrie 1948, Biserica Ortodoxă Română la rândul ei a folosit circumstanţa pe care i-o oferea istoria şi pe temeiul adeziunii a 37 de protopopi şi preoţi greco-catolici s-a considerat în dreptul ei legitim de a-şi recupera credincioşii pierduţi la 1700, proclamând astuel reîntregirea bisericească.

Rezistenţa Greco-Catolică la rândul ei a fost reprimată de braţul secular: Persecuţia a fost lungă şi dureroasă pentru a-i convinge că de data aceasta sunt convinşi să restituie ce au înstrăinat.

Biserica ortodoxă n-a persecutat pe Greco-Catolici. Biserica Ortodoxă din Ardeal nu s-a gândit niciodată să desfiinţeze Biserica Greco-Catolică şi s-o readucă la Ortodoxie. Ambele Biserici trăiau în pace. Se respectau reciproc. Prelaţii Bisericii Ortodoxe ziceau: „În Ardeal avem două străni: strana dreaptă şi strana stângă".

Acum, cu tot respectul care îl avem faţă de suferinţele Greco-Catolicilor, nu putem trece cu vederea că opresiunea comunistă nu a ocolit nici Biserica Ortodoxă, în care zece episcopi şi trei mitropoliţi (Visarion Puiu, Efrem Enăcescu şi Irineu Mihălcescu), au fost alungaţi din scaune şi trimişi în recluziune monastică, unde au şi murit; peste 1200 preoţi arestaţi, condamnaţi şi aruncaţi în închisori; mii de călugări şi călugăriţe izgoniţi prin decret (410) din aşezămintele lor; peste o sută de mânăstiri desfiinţate şi prefăcute în azile, instituţii laice sau lăsate în ruină; mii de copii de preoţi fără drept de acces în şcoli şi universităţi; nenumărate imobile şi proprietăţi funciare confiscate de către stat şi nerestituite nici până acum.

Iar Biserica Greco-Catolică care cere Bisericii Ortodoxe „restitutio in integrum" ignoră că în anul 1948, credincioşii greco-catolicii au devenit ortodocşi împreună cu bisericile lor şi că ei au rămas în ele, indiferent dacă erau păstoriţi de propriii lor preoţi care nu şi-au părăsit turma, sau de preoţii vechi ortodocşi, care au luat locul celor plecaţi.

Să luăm aminte toţi cei care suntem creştini şi credem în providenţa divină şi în justiţia imanentă!

Providenţa divină a făcut restituire în întregime cui se cuvenea. Aşa că ce-a făcut Dumnezeu prin înţelepciunea supremă care guvernează (binecuvântează şi conduce) nu suntem noi în drept să corectăm, deoarece Dumnezeu ne porunceşte şi nouă: „Dezleagă legăturile nedrepte..." (Is. 58, 6.)

Luaţi aminte fraţilor greco-catolici, că Biserica Romano-Catolică după ridicarea anatemii reciproce ce a avut loc în timpul generaţiei noastre, Biserica Catolică ne recunoaşte pe noi creştinii ortodocşi că suntem Biserică soră, cu aceleaşi valori spirituale care ne garantează mântuirea. Deci în concepţia ei nu mai suntem Biserică schismatică. Atunci fraţilor, dacă noi avem garanţia mântuirii în Biserica Sfântă, Sobornicească şi Apostolească, de ce mai tulburaţi liniştea acestui popor? Iar de vezi valori culturale sau de altă natură la vecinul tău, n-ai decât să ţi le faci şi tu în casa ta şi nu să-ţi defaimi casa ta şi părinţii tăi. Cu ce drept defaimi această moştenire Sfântă în care s-au botezat strămoşii noştri, în care ne-a Binecuvântat Dumnezeu ca ţară şi neam?

Da! Dumnezeu pe noi românii ne vrea ortodocşi. Istoricii ne pot spune, că unul ca Atanaric ne-a vrut păgâni ca şi goţii, dar providenţa divină prin Harul său l-a ridicat pe martirul Sava să fie un mărturisitor al credinţei creştine în zona Buzăului, care să fie spre întărirea credinţei populaţiei autohtone. Astfel se explică şi dispariţia Episcopiei Micoviei — Cumane, Catolică.

Doamna Clara, convertită la catolicism, ar fi dorit să prospere convingerile ei, dar providenţa divină a adus pe un mărturisitor ca Nifon, Patriarhul Constantinopolului, ca Mitropolit al Ţării Româneşti; pe cuv. Nicodim care a dezvoltat viaţa monastică înfiinţând mânăstirile: Tismana, Vodiţa, Prislop, ş.a. Pe un Neagoie Basarab, care a înălţat Mânăstirea Curtea de Argeş, unde a adus moaştele Sfintei Mucenite Filoteia. Catolicismul prin Episcopia de la Baia şi de la Roman, (mai târziu) ar fi vrut ca populaţia Moldovei să treacă la catolicism, dar providenţa divină a întărit ortodoxia prin Mărturisitorul şi Mucenicul Ioan de la Suceava. La fel prin marele Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt care a ridicat multe locaşuri, Sfinte Mânăstiri şi biserici, şi alţi domnitori ca Vasile Lupu care a construit Biserica „Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi şi a adus Moaştele Sfintei Cuvioase Paraschiva. Iar viaţa monahală din Ţara Românească şi Moldova a fost avangarda şi întărirea Ortodoxiei din toate timpurile.

În Banat, Mitropolitul Iosif de la Partoş s-a arătat apărător al Ortodoxiei. În Ardeal, reformaţii calvini ne-ar fi dorit reformaţi, ca şi maghiarii, însă providenţa divină a ridicat Mărturisitori pe Mitropoliţii Ilie Iorest şi Sava.

Imperiul Austriac la vremea lui şi Biserica Romano-Catolică ne-au vrut să trecem cu toţi creştinii ortodocşi din Ardeal prin uniatism la catolicism, însă providenţa divină a ridicat mărturisitori ca: Oprea Miclăuş cu grupul lui; cuv. Sofronie de la Cioara; cuv. Visarion Sarai, pe preotul Iosif Măcinicul şi rezistenţa maselor credincioşilor din Transilvania.

Să luăm aminte că Dumnezeu ne vrea şi pe noi o ţară şi nu e cazul să ne întoarcem cu Transilvania la imperiul Austro-Ungar.

Aşa e şi cu Biserica Unită cu Roma. Dumnezeu ne vrea pe noi românii creştini ortodocşi.

Providenţa divină ne vorbeşte şi prin părintele monah Nicolae de la Rohia că ne vrea pe noi Ţara Românească, creştini ortodocşi şi înţelepţi în a-I înţelege mesajul şi planul Său cu noi.

Arhim. MINA DOBZEU

Cântările marilor asceţi

- Din imnologia creştină -

Muzica însoţeşte pe om de la naştere şi până la moarte. Este mijlocul prin care atât îngerii cât şi oamenii, aduc laudă şi slavă Atotputernicului-Creator, mulţumindu-I în acelaş timp, pentru tot şi pentru toate.

Cântarea este de o mare importanţă în cult, dar şi pentru viaţa religios-morală a creştinilor. De fapt ea nu lipseşte din manifestările nici unui cult. Muzica în cultul creştin s-a introdus foarte de timpuriu. Constatăm că la Cina cea de Taină, s-au cântat laude (Matei XVII, 30). Este cert că a fost folosită chiar în timpul activităţii mesianice a Mântuitorului. De asemeni Sfinţii Apostoli s-au folosit de cântare în cultul creştin primar, cât şi unde îşi făceau rugăciunile lor (Fapt. Ap. XVI, 25). Lucru recomandat şi de Sfântul Apostol Pavel, în epistolele sale: Efeseni V, 19 şi Coloseni III, 16. Deci, Biserica creştină apare în lume „grăind măririle lui Dumnezeu" (Fapt. Ap. II, 11) şi „lăudând pe Dumnezeu" (Fapt. Ap. II, 47), ceea ce nu exclude cântările religioase şi în viaţa creştină.

Cântarea religioasă este una din formele cultului divin extern, o formă de rugăciune, conturând stări ale simţirii religioase, „care nu găsesc o respiraţie suficientă şi destul de adecvată în cuvântul citit sau recitat".[1]

Această legătură strânsă dintre cântarea religioasă şi stările profunde ale sufletului evlavios a determinat creştinismul să adopte în cultul său o muzică sau o cântare apropiată şi corespunzătoare principiilor de credinţă şi de morală, „ceva specific, în măsură să redea cât mai fidel fondul său religios".[2]

După Sfinţii Părinţi, cântarea bisericească creştină se bazează pe spiritul de umilinţă „Slujiţi Domnului cu frică şi cu cutremur" (Ps. II, 11), de evlavie, de sinceritate şi de moralitate, care au darul să înduioşeze până la extaz şi să ne ridice deasupra nimicniciei omeneşti. Pe lângă textul şi melodia adecvată, ei ne atrag atenţia şi asupra modului de exprimare a acestor cântări religioase şi în special asupra ţinutei morale a cântăreţilor. Ne recomandă tuturor slujitorilor şi credincioşilor să avem conştiinţa că Dumnezeu este de faţă şi nimic nu se poate ascunde de El. Să-I mulţumim că ne-a dat existenţa din nimic şi că ne-a înzestrat cu darul de a-L slăvi. Precum fac îngerii în ceruri, aşa şi noi pe pământ.

„De este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi" (Iacob V, 13), sfătuieşte Sfântul Apostol Iacob, iar Sfântul Ioan Casian străromânul (360—439) zice: „Cântând... cu atenţie şi evlavie, lin şi curat, ne poate da senzaţia unei rugăciuni înflăcărate, în timp ce-l cântăm sau îl ascultăm".[3]

„Căci nimic pe lume, spune Sfântul Ioan Gură de Aur (344—407), nu deşteaptă atât de mult sufletul, dându-i aripi, eliberându-l de piedicile din lume şi desfăcându-l de cele trupeşti, dându-i râvna de a se apleca la cugetările din cuprinsul cântării, făcându-l să nu-i pese de toate lucrările ce ţin de viaţa pământească, ca o melodie şi cântare potrivită cerinţelor sufleteşti".[4]

De aceea sunt zile închinate marilor asceţi, ostenitori în cele duhovniceşti, vârfurilor monahismului creştin: Antonie cel Mare (251—356), Hariton Mărturisitorul (270—275), Pahomie Tabenesiotul (290—346), Efrem Sirul (306—373), Eftimie cel Mare (377—475), Sava cel Sfinţit (493—533), Maxim Mărturisitorul (580—662), Daniil Sihastru (+1496) şi altor mari cuvioşi, care au experimentat asceza dincolo de puterile lor, silindu-şi firea, pentru a se ridica la înălţimea chemării lor.

Nu sunt mai prejos nici părinţii patericului, limonariului şi ai filocaliei şi mai ales ai celor necunoscuţi de noi, care au lăsat totul şi au urmat Celui ce a sărăcit de bună voie pentru noi (Luca IX, 58), ne-a dat un model perfect de morală creştină (Matei V, 48) şi s-a făcut ascultător până la moarte (Filipeni II, 8).

Cu adevărat mari sunt aceşti asceţi, bărbaţi şi femei, cu intensă trăire duhovnicească, a căror viaţă nu a putut fi tăinuită, cu toată izolarea lor în care s-au retras, căci faptele lor radiau prea puternic pentru a nu fi observate; fiindcă, Cel ce a luat asupra Sa „neputinţele noastre" (Matei VIII, 17), i-a făcut nebiruiţi împotriva patimilor, în faţa cărora şi fiarele sălbatice se plecau ca mieii, tâlharii se pocăiau, necredincioşii se întorceau la credinţă; târâtoarele le cedau locul, încât au devenit „vrăjmaşilor înfricoşaţi şi tuturor minunaţi" (Antifon III, gl. VI, Utrenia Duminicii, Octoih).

De curăţia lor s-au mirat îngerii, văzând cum se străduiesc să-i ajungă şi s-au înspăimântat diavolii, cum în trup muritor fiind cuvioşii, par a fi fără de trup. O viaţă aspră şi lepădată de toate ale lumii, de care ne minunăm: cum au petrecut prin deşerturi, prin munţi neumblaţi, între crăpăturile pământului, prin peşteri, schituri şi mânăstiri. Au înfruntat ispite lungi şi grele. Au fost asaltaţi şi necăjiţi de diavoli. Câte rugăciuni fierbinţi au înălţat lui Dumnezeu pentru ei şi pentru toată lumea! Ce râvnă înflăcărată au pus ei în sporul duhovnicesc de zi şi noapte! Cât s-au chinuit să omoare patimile trupului! Cât de curată a fost inima lor! Ziua lucrând cu mâinile, noaptea rugându-se, fără să fi încetat şi în lucru de la rugăciune.

Orice clipă o petreceau cu folos. Nimic de ale lumii nu pofteau, abia de primeau strictul necesar pentru viaţă. Deşi săraci de bunătăţile pământeşti, erau foarte bogaţi în faptele cele bune şi plăcute lui Dumnezeu. Lipsiţi în afară, dar şi în lăuntru plini de mângâiere cerească. Lumii străini, iar lui Hristos, rude de aproape şi prieteni (Matei XII, 50). Au vieţuit în deplină ascultare. Au umblat în dragoste şi răbdare. Aşa au crescut cu duhul şi înaintea lui Dumnezeu au aflat mare Har. „De suflă spre cineva Acesta... curând îl întraripează, îl creşte şi sus îl aşează" (Antifon I. gl. VI, Utrenia Duminicii, Octoih).

Spre pildă ne sunt nouă daţi, ca ostenelile lor „să aprindă în noi râvna binelui şi să nu o lase a se răci prin pilda şi numărul celor leneşi" (Urmarea lui Hristos, Buc. 1990, pag. 54).

Câtă evlavie în rugăciune! Câtă întrecere în fapte bune! Câtă supunere la rânduielile aşezate! Câtă ascultare şi nevoinţe în cele duhovniceşti! Mărturisesc şi astăzi urmele ce ne-au lăsat aceşti ucenici ai lui Iisus Hristos, ca şi noi să căutăm a merge pe urmele lor.

Pe bună dreptate imnologii creştini le-au compus minunate canoane, tropare, condace, acatiste, paraclise şi alese stihiri, pentru a preamări pe Dumnezeu şi a le cinsti după cuviinţă pomenirea lor de peste an, căci David zice: „Iar eu am cinstit foarte pe prietenii Tăi, Dumnezeule" (Ps. 139, v. 17). De fapt acestea oglindesc strădania depusă în cursul vieţii, virtuţi care le-au facilitat urcuşul spre desăvârşire, pe când nouă ne provoacă tresăriri sufleteşti şi simţim cum se strecoară în suflet, hotărârea fermă de a le urma exemplul.

Expunem spre exemplificare, doar trei stihiri alese, ca fiecare cititor să cunoască: valoarea ideilor, frumuseţea textului şi puterea de înflăcărare de a stimula evlavia şi bunele deprinderi.

STIHIRA, glasul 5, însăşi podobia:

„Cuvioase Părinte (N), ascultând de glasul Evangheliei Domnului, ai părăsit lumea; iar bogăţia şi slava le-ai socotit lucruri de nimic. Pentru aceasta tuturor ai strigat: iubiţi pe Dumnezeu şi veţi afla har veşnic; nimic să nu doriţi mai mult decât dragostea Lui. Ca atunci când va veni întru slava Sa, să aflaţi odihnă cu toţi sfinţii, cu ale cărui rugăciuni, Hristoase, apără şi mântuieşte sufletele noastre".

STIHIRA, glasul 8, însăşi podobia:

„Mulţimile călugărilor te cinstesc pe tine, Sfinte (N), părintele nostru, că prin tine am cunoscut în adevăr a umbla pe cărarea cea dreaptă. Fericit eşti, că lui Hristos ai slujit şi ai biruit puterea vrăjmaşului. Cel ce eşti cu îngerii împreună vorbitor, cu dreptii şi cu cuvioşii împreună locuitor, cu care roagă-te Domnului, să mântuiască sufletele noastre".

STIHIRA, glasul 6, însăşi podobia:

„Cuvioase părinte (N), în tot pământul a ieşit vestea faptelor tale; pentru aceasta în ceruri ai aflat plata ostenelilor tale, taberele diavolului ai pierdut, cetele îngereşti ai ajuns, a căror viaţă fără de prihană ai urmat. Îndrăznire având către Dumnezeu, cere pace sufletelor noastre".

Din frumuseţile imnelor dedicate marilor asceţi, acestea sunt cele mai cunoscute. Ele redau pe scurt, toată lupta, biruinţa şi răsplata de la Cel ce le-a sporit răbdarea şi i-a întărit în nevoinţe.

Noi, nu trebuie să ne mulţumim numai a le admira viaţa lor, resemnându-ne că, suntem neputincioşi. Căci tăria noastră stă în a ne simţi slăbiciunea şi nimicnicia noastră şi a-i administra medicamentul, care este Harul lui Dumnezeu, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Toate le pot în Hristos Cel ce mă întăreşte" (Filipeni IV, 13).

Toate acestea având-le în faţă, viaţa creştinului şi în special a monahului se cade a fi împodobită cu toate faptele bune, ca să se afle în interiorul său aşa cum se arată oamenilor în afară. Ba, chiar, încă mai bun în interiorul său, precum se pare a fi în afară. Nu trebuie să uităm o clipă, că suntem în faţa lui Dumnezeu, oriunde am fi şi se cade, ca îngerii să umblăm.

În fiecare zi să înnoim făgăduinţa noastră şi să ne aprindem cu râvna de a continua deprinderile cele bune, în viaţa de obşte şi pe care le cere evlavia fiecăruia în parte. A nu fi niciodată fără îndeletnicire: citeşte, scrie, studiază, roagă-te, cugetă cele duhovniceşti sau lucrează cu mâinile ceva spre folosul obştesc ca pentru Dumnezeu, cu toată dragostea creştină, căci spune Ava Dorotei (sec. VI) „Ai văzut pe fratele tău? Ai văzut pe Dumnezeu", deoarece în oglinda altuia, omul devine mai receptiv, de îşi cunoaşte starea sa proprie (Filocalia IX, pag. 634).

Aşadar, continua reculegere, iubirea retragerii, o atenţie sporită asupra vorbelor, cugetărilor şi simţurilor, păzirea a toată rânduiala, împlinirea pravilei (rugăciuni personale) şi a celor mai umilite ascultări, ne vor scuti de multe şi mari ispite.

Noi, cei de astăzi, urmaşii lor, în nici un caz la înălţimea acestora, nu ne rămâne decât să ne însuşim învăţătura desprinsă din fericita lor experienţă şi să urmăm „calea cea strâmtă" (Matei VII, 14), bătătorită de marii precursori ai monahismului primar şi a celui posterior.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBACĂ
Mânăstirea Putna

1 Preot Petre Vintilescu, **„Poezia imnografică din cărţile de ritual cântarea bisericească"**, Bucureşti, 1937, pag. 183.
2 Idem, **op. cit.**, pag. 184.
3 Preot Petre Vintilescu, **op. cit.**, pag. 224.
4 Idem, pag. 217.

MOMENT ANIVERSAR

Corul Bisericii cu hramul Sf. Paraschiva din Or. Victoria — 15 ani de la înfiinţare

Zilele trecute, într-un cadru adecvat şi în prezenţa celor trei preoţi care păstoresc pe cei peste zece mii de credincioşi ortodocşi din Oraşul Victoria — Cornel Codrea, Octavian Smădu şi Dorin Năpar — corul respectiv şi-a sărbătorit 15 ani de activitate rodnică în slujba bisericii noastre strămoşeşti — ba chiar şi a culturii noastre! A fost un prilej binevenit de rememorări, de aduceri aminte a greutăţilor inerente oricărui început, de trecere în revistă a evoluţiei acestei formaţii corale de amatori, care în ultimii ani s-a impus ca o prezenţă vie în viaţa bisericească a acestor locuri şi nu numai!

... Totul a început în primăvara anului 1982 când un grup de enoriaşi, bărbaţi şi femei, tineri şi vârstnici, la îndemnul preotului paroh s-au grupat în jurul cântăreţului bisericesc Zaharia Turcanu şi au prins să se iniţieze în tipicul stranei, în biserica de curând edificată.

Crescând numărul „amatorilor", aceştia au fost preluaţi, în timp, de către învăţătoarea pensionară Elisabeta Orăşteanu, care, cu multă dăruire, tact şi talent dar şi cu multă răbdare, a pus bazele unui cor pe patru voci, după toate canoanele genului. Rezultatele au întrecut aşteptările, astfel încât de Crăciunul anului respectiv, formaţia corală a fost în măsură să susţină în biserică un prim concert de colinzi laice şi religioase.

Trecând prea timpuriu în lumea dreptilor, inimoasa învăţătoare a fost urmată la conducerea corului de către un alt învăţător — pensionar — Victor Cociş din Făgăraş, care, câţiva ani la rând, în condiţii precare uneori, s-a deplasat la Victoria, însoţit de vioara sa patinată de ani, de pe strunele căreia generaţii şi generaţii de elevi din Ţara Făgăraşului s-au pătruns de frumuseţea muzicii, atât laice cât şi bisericeşti!

Vrednic reprezentant al generaţiilor de vechi dascăli ai şcolilor noastre săteşti, noul dirijor a reuşit să se impună la pupitrul corului şi printr-o muncă susţinută să-i confere acestuia noi valenţe atât sub aspectul calităţii interpretării cât şi sub cel al diversificării repertoriului.

De acum, „Corul bisericii din Victoria" (care în lipsa dirijorilor „plini" a mai fost condus şi de către corista Marioara Bălan), a început să fie cunoscut nu numai în oraşul în care a luat fiinţă ci şi prin localităţile din jur, fiind solicitat ca atare cu prilejul diferitelor evenimente religioase care au marcat viaţa spirituală a comunităţilor respective.

Ba, mai mult: cu prilejul unor excursii organizate pentru corişti în vederea vizitării mânăstirilor din Moldova sau a altor locuri încărcate de istorie de pe aceste meleaguri, corul a participat ad-hoc la îndătinatele slujbe bisericeşti întâlnite pe parcurs, bucurându-se peste tot de multe şi binemeritate aprecieri, în special la Catedrala ortodoxă română din Sfântu Gheorghe!

Începând cu anul 1990, în noul context al realităţilor noastre româneşti, conducerea corului a fost preluată, „din mers", de către profesorul de muzică Ioan Timofte, care, având şi pregătire teologică, a dat un nou şi substanţial impuls activităţii acestei formaţii. De atunci şi până în prezent, noul dirijor, cu competenţă şi perseverenţă a reuşit nu numai să îmbogăţească repertoriul acestui cor dar şi să-i ridice nivelul de interpretare, apropiindu-l de cele profesioniste din unele puncte de vedere, făcându-l astfel cunoscut prin multiplele sale manifestări (concerte, înregistrări etc.) atât în mediile bisericeşti cât şi în cele laice.

La nivel local, el se impune nu numai prin participarea directă la slujbele religioase din zilele de sărbătoare dar şi prin de acum obişnuitele concerte de colinzi, de pricesne şi de muzică corală clasică românească, organizate an de an atât în lăcaşurile de închinăciune ale oraşului cât şi pe scenele lui.

A intrat de acum în tradiţie şi participarea corului la îndătinatele praznice de peste an care au loc la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta, context în care „prestaţia" sa a fost apreciată întotdeauna nu numai de către mulţimea credincioşilor veniţi să se închine aci de prin toate colţurile ţării, a unor oaspeţi străini sau a unor înalte oficialităţi de stat prezente şi ele la astfel de manifestări dar chiar şi de către **I. P. S. Mitropolit al Ardealului Dr. ANTONIE Plămădeală**, care l-a calificat, adesea, ca fiind „Madrigalul Ardealului"!

Dar cel mai semnificativ eveniment din cei 15 ani de activitate a corului a fost, fără îndoială, invitarea sa în perioada 26 august — 1 septembrie 1995 în Elveţia, de către fostul pastor evanghelic din Victoria — părintele Krauss — spre a susţine acolo două concerte de muzică religioasă şi laică românească. (Despre acest eveniment a se vedea, pe larg, în „Telegraful Român", nr. 1—4/1996, p. 4).

CORESPONDENT

Idei moral-sociale actuale

(Urmare din pag. I)

de acelaşi fel cu noi".[1] La fel, în **Comentarul la Psalmul 14, 6**, afirmă că: „omul, într-adevăr este un animal politic şi social, iar trăirea laolaltă, ca şi relaţiile pe care le avem unii cu alţii, ne arată că dispoziţia noastră de a da pentru ajutorul celui lipsit e cât se poate de necesară".[2]

Precum se vede, după Sf. Vasile datoria ajutorării aproapelui nu rezultă numai dintr-o poruncă pozitivă a legii dumnezeieşti: **să ne iubim unii pe alţii** (Ioan 13, 34), ci îşi are fundamentul în însăşi natura socială a omului. Omul nu poate trăi singur, ci trăieşte împreună cu aceştia şi prin însăşi această conviefuire, el ajunge la ideea necesităţii ajutorării reciproce a celor ce trăiesc împreună. Aşa se explică apariţia ideilor de solidaritate şi cooperare între cei ce trăiesc în acelaşi mediu social. Dacă însă în decursul timpului, unii au ajuns să exploateze şi să asupărească pe semenii lor, aceasta nu s-a întâmplat, — după Sf. Vasile —, potrivit voii lui Dumnezeu, ci drept urmare a decăderii omului după păcatul strămoşesc, când unii şi-au însuşit pe nedrept bunuri destinate de Dumnezeu a fi comune tuturor.

b) Problema familiei

Considerând familia ca o instituţie întemeiată pe liberul consimţământ al bărbatului şi femeii de a conviefui împreună în scopul de a se ajutora reciproc şi de a continua neamul omenesc, Sf. Vasile se ocupă pe larg de relaţiile dintre membrii familiei.

Referindu-se la indisolubilitatea căsătoriei (Matei 19, 6), Sf. Vasile spune: „Nu trebuie să se despartă soţul de soţie, nici soţia de soţ, afară de cazul că celălalt s-a dedat adulterului, sau este celuilalt împiedicare la evlavie".[3] Ca temeiuri pentru aceasta, sunt date textele din Matei 5, 31—32; 19, 9; I Corinteni 7, 10—11.

Considerând că la temelia căsătoriei trebuie să stea iubirea reciprocă dintre cei ce păşesc spre ea, Sf. Vasile subliniază ideea că „bărbaţii trebuie să-şi iubească femeile cu iubirea cu care Hristos a iubit Biserica, pentru care El însuşi S-a dat, ca să o sfinţească" (Efes. 5, 25, 26, 28).[4] Cât priveşte soţiile, acestea trebuie să fie supuse bărbaţilor lor în felul în care Biserica e supusă Domnului, ca să facă voia Domnului.

Comentând Ps. 1, 1: **„Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor..."**, Sf. Vasile precizează că, deşi psalmistul vorbeşte numai de bărbat, totuşi nu face aceasta într-un mod discriminator, adică că ar considera femeia ca inferioară bărbatului, de vreme ce, atât virtutea bărbatului cât şi a femeii este una singură, iar prin crearea şi răsplata făgăduită amândurora, se confirmă această egalitate: „Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său... bărbat şi femeie l-a făcut". (Facere 1, 27). Omisiunea psalmistului de a vorbi de femeie, Sf. Vasile o explică prin faptul că acesta a socotit deajuns să vorbească numai de bărbat, de vreme ce natura lor este una.[5] Sf. Vasile consideră deci, femeia egală bărbatului din punct de vedere religios-moral şi însuşi faptul că la Taina cununiei Biserica pretinde liberul consimţământ al celor ce păşesc spre ea, dovedeşte tratamentul de egalitate pe care ea îl aplică viitorilor soţi.

Dacă unul din scopurile căsătoriei este naşterea de fii, e firesc ca în cadrul familiei să existe datorii reciproce între părinţi şi copii, căci copiii reprezintă elementul de continuitate al neamului omenesc. De aceea, încă din pântecele mamei lor, ei sunt păziţi de Dumnezeu. Iar dacă Dumnezeu are această grijă pentru ei, aceeaşi grijă trebuie să le-o poarte şi părinţii lor trupeşti (II Corinteni 12, 14).[6] Dar în afara grijii celor materiale, părinţii trebuie să poarte o grijă deosebită pentru educaţia copiilor, având să-i crească în „disciplina şi certarea Domnului" (Ef. 6, 4 şi Col. 3, 21), cum şi copiii la rândul lor, trebuie să împlinească porunca Decalogului cu privire la cinstirea părinţilor.[7]

c) Problema postului, rugăciunii şi pocăinţei

Una dintre datoriile creştinului, — a cărei împlinire constituie şi un minunat mijloc de înduhovnicire şi desăvârşire morală —, este **postul**, căruia Sf. Vasile îi dedică trei omilii.[8] De la început, el condamnă postul fariseilor, subliniind că Mântuitorul Hristos, recomandând postul, a transferat punctul de greutate pe postul **intern**: curăţirea sufletului de păcate, condamnând ostentaţia externă, făcută pentru a câştiga doar lauda oamenilor.

După Sf. Vasile, postul a fost instituit de Dumnezeu în rai, a fost practicat în Vechiul Testament şi recomandat de Mântuitorul, iar apoi organizat de legea bisericească. Dacă prin nepostire am fost alungaţi din rai, să postim spre a ne reîntoarce iarăşi în rai. După ce enumeră marile minuni şi binefaceri ce s-au făcut prin post lui Moise, mamei lui Samuel, Sfântului Ilie, lui Elisei, lui Daniel, şi ninivitenilor, Sf. Vasile precizează: „Postul e măreţia caselor, mama sănătăţii, pedagogul tinerilor, podoaba bătrânilor, însoţitorul celor ce călătoresc, siguranţa celor ce trăiesc sub acelaşi acoperiş".[9] El e armă de luptă împotriva diavolilor, iar împreună cu rugăciunea îi alungă pe aceştia. Chiar şi în cadrul legăturii conjugale, postul îi învaţă pe soţi cumpătare şi prin practicarea lui, cei doi dobândesc uzul măsurat al plăcerilor îngăduite de lege.[10]

Pentru ca postul să fie vrednic de laudă — spune el — „nu-i de-ajuns să te reţii de la hrană: „Postul adevărat este înstrăinarea de păcate, reţinerea limbii, oprirea mâniei, tăierea poftelor, a pizmei, a minciunii, a jurământului strâmb. A te abţine de la acestea este adevăratul post".[11] Prin aceasta, marele dascăl întăreşte primatul postului spiritual.

Alt mijloc de progres moral şi de înduhovnicire, recomandat de Sf. Vasile este **rugăciunea**, sub toate aspectele ei: de laudă, de mulţumire şi de cerere. El recomandă ca rugăciunea să fie practicată continuu, dar nu rugăciunea goală şi prolixă, în care se cer lucruri deşarte şi nevrednice de Dumnezeu. Sf. Vasile insistă asupra stării sufleteşti în care trebuie să ne aflăm când ne rugăm, **când şi cum** trebuie să ne rugăm, ca temei citând textele de la Mt. 6, 9—10, Mc. 11, 25; I Tim. 2, 8. Totodată ne reaminteşte nu numai datoria de a ne ruga unii pentru alţii, ci şi pe aceea de a ne ruga pentru duşmani (Mt. 5, 44—45; Efes. 6, 19—20).[12]

Un alt mijloc de apropiere de Dumnezeu este **pocăinţa**. După Sf. Vasile pocăinţa înseamnă lepădarea de păcate, întoarcerea la Dumnezeu, roade vrednice de pocăinţă, întristare, lacrimi pentru păcate, fapte vrednice. Căci, precum spune proorocul, Dumnezeu nu voieşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu (Iez. 33, 11). Ca exemple de pocăinţă vrednice de urmat, Sf. Vasile ne recomandă pe Ahab, David şi pe Sf. Ap. Petru.[13]

Timpul pocăinţei şi al iertării păcatelor nu-i determinat, dar Dumnezeu, prin îndelunga Sa răbdare, primeşte pe păcătos oricând, dacă acesta se întoarce din calea rătăcirii lui. Ca exemplu de iertare a păcătoşilor din partea noastră, avem pe incestuosul din Corint (II Cor. 2, 7). Sf. Vasile precizează că toţi avem datoria să-l îndreptăm pe cel păcătos şi să-l aducem la pocăinţă.[14]

* * *

Din cele prezentate constatăm că Marele Ierarh teolog, filantrop şi misionar a fost o fire receptivă şi de o mare sensibilitate sufletească, fiind totodată un mare **implinitor** al preceptelor Evangheliei Mântuitorului, nu numai un mare propovăduitor al acestora. Prin soluţiile date problemelor morale şi sociale cu care a fost confruntat, Sf. Vasile e mereu **actual** şi **contemporan** cu fiecare generaţie de creştini. Despre el, noi cei de astăzi, putem spune — fără teama că am exagera căutşi de puţin —, ceea ce contemporanii lui Origen spuneau despre acesta: „Omul acesta cum a vorbit a trăit şi cum a trăit a vorbit".

NOTE

1 **Regulile Mari (Regula a III-a)**, în **P.G.**, t. 31, col. 917.
2 **Omilie la Ps. XIV, 6**, în **op. cit.**, col. 261.
3 **Regula morală** LXXIII, cap. 1, în **Ibidem**, col. 849.
4 **Ibidem**, col. 852.
5 **Ibidem.**
6 **Comentar la Ps. VII, 3—5** şi **Comentar la Ps. 114, 6**, în **P.G.**, t. 29, col. 233 şi col. 489.
7 **Regula morală** LXXII, cap. 1, în **Ibidem**, col. 852.
8 Din totalul celor **24 Omilii** (cuvântări) cu caracter moral ale Sf. Vasile cel Mare, cuprinse în **P.G.**, t. 31, Col. 163—618, primele două tratează despre post. La aceste două, se adaugă încă una, inclusă în acelaşi volum, începând cu col. 1508.
9 **Omilia I-a despre post**, în **P.G.**, t. 31, col. 168 şi 173.
10 **Ibidem**, col. 1509 şi col. 181.
11 **Ibidem**, col. 196.
12 **Regula morală LVI**, în **op. cit.**, col. 784—785 şi col. 788.
13 **Omilia despre pocăinţă**, în **P.G.**, t. 31, col. 1477.
14 **Regula morală I şi LII**, în **op. cit.**, col. 700 şi 777.

Criza contemporană a misiunii creştine a Bisericilor occidentale

(Urmare din pag. 1)

priile sale definiţii; un misionar metodist n-o să îndemne pe ascultătorii lui să treacă la o biserică penticostală! (sau dacă va fi vreun caz, acesta va constitui o excepţie).

Deci fiecare va propovădui propriile sale definiţii, valori, înţelegeri, propria sa Biserică, propria sa Scriptură, propriul său Hristos!

În acest caz, ce este convertirea? Convertire la ce? La care Biserică, la care Hristos? La care denominaţiune? La care valori? Şi dacă vorbim de convertire, legând-o de valori, pentru a putea vorbi de valori trebuie să ne ducem la criterii. Şi după analiza atentă a criteriilor să ne întrebăm din nou: ce este convertirea?

Secularizare şi spiritualitate

Bisericile protestante au continuat şi continuă să intelectualizeze mesajul Evangheliei în aşa fel încât înşişi credincioşii acestor biserici au devenit obosiţi de acest serviciu religios rece, de această Evanghelie îngheţată!

Şi aceasta pentru că Bisericile protestante se adresează din ce în ce mai mult minţii, intelectului şi din ce în ce mai puţin inimii. Iar lumea trăieşte deja într-o viaţă, într-un mediu obositor, unde are de făcut faţă la tot mai multe şi grele probleme, adesea nu de vieţuire, ci de supravieţuire, probleme, griji care toate se adresează minţii. Şi când vine la Biserică, omul vine obosit, dar vine să-şi găsească linişte, relaxare.

Dar aici va găsi o Biserică rece, care se adresează şi ea minţii, care nu-l implică cu nimic într-o trăire profundă, emoţională, caldă, autentică, pe măsura dorului lui adânc, simţit, însă adesea inexprimabil.

În această situaţie el va deveni şi mai obosit, şi puţin câte puţin se va retrage, privind spre alte biserici, organizaţii, ideologii, liturghii care adresează mesajul lor inimii ajutându-l astfel să-şi descarce tensiunile vieţii de zi cu zi, să-şi găsească ceea ce vrea şi-i este necesar: linişte, confort, relaxare.

De aceea bisericile penticostaliste, harismatice, sectele ezoterice sunt în expansiune, iar bisericile protestante tradiţionale îşi pierd membrii!

Nu cred că este nevoie să apelăm la practici orientale ca cele de tip yoga şi a le introduce în viaţa Bisericii, dându-le o nouă dimensiune (creştină) aşa cum alţii au făcut-o deja.

Ca Biserică creştină avem în spate o tradiţie de 2000 de ani. Este necesar să ne uităm la propriile noastre valori, să le reluăm, să le repunem în circuit. Spiritualizarea liturghiei protestante se poate face apelând la propriile noastre mijloace creştine, nu la mijloace „păgâne". Tocmai de „păgânizare" ne plângem! Mânăstirile sunt o inepuizabilă sursă de mijloace spirituale. De exerciţii spirituale. Ce sunt posturile, metaniile, renunţările de tot felul, dacă nu exerciţii spirituale?

În misiunea mea ortodoxă desfăşurată în peste 40 de biserici protestante în USA, înainte sau după serviciul divin protestant de duminică, am vorbit la credincioşi despre rolul, importanţa Sf. Liturghii în Tradiţia Bisericii mele, în Tradiţia Ortodoxă.

Am făcut o statistică cu privire la o problemă legată de messa protestantă, de cel mai puternic moment al ei. Cel mai puternic, resimţit astfel de credincioşi, este cel mai scurt: momentul de linişte, de tăcere pe care îl întâlnim, deşi nu întotdeauna, dar în majoritate, în practica liturghiei protestante.

Ori, ce este acest moment de linişte? De unde vine? Este o practică monahală. Este o reminiscenţă a bogăţiei Liturghiei din Biserica primară, nedivizată. Liniştea, în acest context, deci, este o practică ce ţine de spiritualitatea monastică.

Acest minut de tăcere monastică este cel mai „gustat" de credincioşi, aşa cum au apreciat în mod deosebit şi rugăciunile şi cântările din Sf. Liturghie ortodoxă pe care le-au auzit la mine, rolul icoanelor, veşmintele liturgice cu care m-au văzut îmbrăcat, ş.a. Aşadar, putem spiritualiza viaţa Bisericii cu propriile noastre mijloace în modul cel mai uşor şi eficient cu putinţă.

Umanizare şi sanctificare

Relaţia între umanizare şi sanctificare este foarte strânsă. Aceste noţiuni — într-un anumit context — apar ca sinonime. Atât umanizarea cât şi sanctificarea presupun, în mod neîndoielnic, legătura credincioşului cu Hristos, Cel care a luat adevărata natură umană, aducând-o la starea de incoruptibilitate, la care ne cheamă pe toţi. Avansând spre această stare, pe drumul asemănării cu El, avansăm spre sfinţenie.

A fi în comuniune cu Hristos, a-L urma, a-L admira, a-L iubi, a te lăsa sculptat după chipul Lui sau a sculpta în tine chipul Său, aceasta înseamnă a lua de la El ceea ce, în fapt, ne este propriu nouă, propria noastră umanitate.

În această întâlnire El va fi gata de schimb: să ia asupra Sa umanitatea noastră păcătoasă, să ne-o dea pe a Lui — de fapt a noastră — cea curăţită, fără de păcat, deci sfinţită.

Aşadar, adevărata noastră umanitate nu e în noi, ci în Hristos, din care ne-o luăm şi prin care — prin însuşi procesul acesta — ne dobândim şi sfinţirea.

Misiune în criză

S-a vorbit despre „dezintegrarea" culturii Occidentale, criză legată de fragmentarea societăţii şi de denominaţionalizarea Bisericii. Ce misiune poate să facă o Biserică secularizată şi fragmentată?

Secularizarea Bisericii şi a Teologiei a dus la aşa-numita demitologizare a Bibliei; la desacralizarea Liturghiei şi dezorientarea credinciosului. Demitologizarea Sf. Scripturi a dus implicit la scăderea autorităţii ei.

În sensul acesta, adesea când teologi şi pastori interpretează Sf. Scriptură, unii pun la îndoială autenticitatea unor texte, alţii pe a altora, fiecare după şcoala pe care a urmat-o, după autorii pe care i-a citit şi de care au fost influenţaţi, sau, pur şi simplu, după cum le vine la socoteală. În acest fel, predica, exegeza devin mai mult o critică a textului decât un criteriu şi îndemn sau învăţătură de viaţă spirituală în Biserică. În aceste cazuri teologii şi pastorii devin chirurgi ai Scripturii şi ai lui Dumnezeu, încercând să opereze misterul divin, să facă transplanturi şi alte feluri de experienţe nepotrivite.

De aceea „Dumnezeul protestant" şi-a pierdut misterul, transcendenţa, iar Biblia, autoritatea. De aceea filozoful francez M. Merleau-Ponty zicea despre creştinismul occidental al zilelor noastre că şi-a pierdut transcendenţa aflându-se pe calea „întrupării". Zicea aceasta în sensul că Bisericile au pierdut sensul misterului divin, al transcendenţei (deşi poporul caută aşa ceva, dar căutând unde nu trebuie, se rătăceşte) şi într-o lume păgânizată trebuie ca Dumnezeu să ia lucrurile din nou, de la capăt. Deci, mai trebuie o Întrupare! O Întrupare care să ni-L descopere pe Dumnezeu aşa cum este El: personal şi transcendent în acelaşi timp, experiabil şi inexperiabil în acelaşi timp.

Ce misiune se face cu o Biblie lipsită de autoritate? Misionarii fac misiune cu o Biblie în care nu mai cred, dar pe care o transmit şi o învaţă tot după vechile rânduieli! Deci, misiunea este făcută — la nivelul predării Bibliei — în virtutea inerţiei tradiţiei faţă de care ei sunt, de fapt, în afară, dar pe care, totuşi, încearcă s-o acrediteze! Ceea ce înseamnă atât că se face o misiune anacronică — cu privire la înţelegerea mesajului şi maniera de a-l transmite — cât şi că se introduce o separaţie între misiune şi misionar, ceea ce, din punct de vedere al spiritualităţii misiunii este un non-sens.

În altă ordine de idei, fragmentarea societăţii occidentale a dus la fragmentarea Bisericii. Cauza e cunoscută: tăierea rădăcinilor, detradiţionalizarea societăţii şi a Bisericii, fapt care a dus la criza de spiritualitate.

Un autor francez se întreba: „Ce să aştepţi de la o Biserică care nu se mai roagă şi care nu mai posteşte?" (Louis Bouyer, **Mistère et ministère de la femme**, Ed. Aubier Montaigne, Paris, 1976, p. 98). Asta înseamnă că ceea ce se pretinde a fi rugăciune, nu e adevărată rugăciune, şi ceea ce se pretinde a fi post, nu e adevărat post. Problema postului, cel puţin, se ştie cât este de minimalizată!

Aşadar aceasta este „icoana" Bisericii creştine de azi? Un chip şters, de-format (nu re-format!) prăfuit, lovit, jefuit?! Şi o astfel de Biserică, fără de tradiţie, mai precis, detraţionalizată, face misiune în ţări cu tradiţie. Cu bogate tradiţii! Face misiune în ţări necreştine ca India, spre exemplu, ori creştine ca România, Rusia ş.a., operând cu sisteme de valori misionare clasice, dar care, în înseşi bisericile din societatea fragmentată, în bisericile care fac misiunea, nu mai sunt actuale! Deci operează cu concepte „depăşite!"

Mai este aceasta o misiune, sau e mai degrabă o pseudo-misiune, o expansiune, o hegemonie spirituală, semn al unei dureroase crize?

Ce să caute o misiune a unei Biserici detradiţionalizate într-o ţară de tradiţie? Ce să ofere? Ce model de societate? Fărâmiţarea? Să ducă boala, criza fragmentării într-un context unitar, sănătos care mai degrabă ar putea oferi el ceva Bisericii care a venit să-l convertească?!

Un exemplu special îl oferă bisericile menonite. Nu este un exemplu rău; dar nici ideal. Menoniţii şi-au păstrat într-adevăr identitatea spirituală dar au rămas, după unele estimări, la periferia societăţii în care trăiesc. Refuzarea electricităţii, a telefonului, a radioului şi televiziunii, a oricărei tehnici moderne, până şi a sistemului educaţional, le conferă mai curând o atitudine sectară, de excludere, rezervă, refuz faţă de societatea în care trăiesc, decât o atitudine de integrare (nu dizolvare), de asumare echilibrată a ei.

Putem găsi alte exemple dacă ne trebuie exemple. De pildă, diaspora ortodoxă din ţările occidentale şi USA; aceste comunităţi ortodoxe care-şi păstrează Tradiţia, tradiţiile, limba, cultura şi credinţa şi care în acelaşi timp se încadrează în societatea post-modernă în care trăiesc, nerespingând-o, nemanifestând dispreţ faţă de ea. Soluţia crizei constă în echilibru, nu în unilateralitatea care poate deveni extremizare, deci sărăcire spirituală.

Aşadar, re-tradiţionalizarea Bisericii, spiritualizarea cultului, în special a Liturghiei, ar fi soluţii eficiente, un bun răspuns la căutările dezorientate ale atâtor credincioşi de azi.

Leslie Newbigin amintea faptul că experienţa religioasă are loc în sanctuar. Deci în Biserică — ca locaş de închinare. Câte ore pe săptămână petrece un creştin protestant în Biserică, în rugăciune? De obicei o oră. E într-adevăr prea puţin. Prea puţin pentru prea mult timp petrecut săptămânal în afara Bisericii. Mai ales dacă ţinem cont de faptul că dintr-o oră de Liturghie, 5—10 minute vor dura anunţurile de tot felul, 5—10—15 minute dialogul cu copiii, 15 minute predica, astfel că timpul propriu-zis pentru rugăciune va fi doar de 20—25 minute, ceea ce, orice s-ar spune, e prea puţin! În 20 de minute nu ai timp să te interiorizezi, să laşi în urmă „toată grija cea lumească" aşa cum zicem în Sf. Liturghie în Biserica Ortodoxă, nu ai timp să-L simţi pe Dumnezeu. Lipsind dimensiunea personală a comuniunii cu Dumnezeu, lipseşte căldura în sufletele oamenilor şi apoi din relaţiile inter-umane.

În raportul intitulat „Facă-se voia Ta" al Pr. Prof. D. Dumitru Popescu, ţinut în cadrul întâlnirii din octombrie 1988 la Erfurt, R.D.G., între C.B.E. şi C.C.E.E., autorul atrăgea atenţia asupra faptului că teologia se defineşte din ce în ce mai mult prin **„a vorbi despre Dumnezeu"** în loc de „a vorbi **cu** Dumnezeu". Ori, vorbirea cu Dumnezeu este rugăciune. Sf. Părinţi spuneau că teolog este cel care se roagă. Deci teologia porneşte **de la şi cu** rugăciunea. Dacă vorbirea **despre** Dumnezeu nu se centrează permanent pe vorbirea **cu** Dumnezeu, vorbirea despre Dumnezeu va fi doar o teorie rece, fără rădăcini, sortită uscării.

Newbigin cheamă la o declericalizare a teologiei. Ce înseamnă o declericalizare a teologiei? Mi se pare că teologia protestantă şi-a făcut deja declericalizarea din cauza unei înţelegeri unilaterale a cuvântului cler. Ce este secularizarea dacă nu o declericalizare? Şi care sunt efectele? Criza. Sau crizele. Poate mai degrabă ar fi cazul să vorbim despre o re-clericalizare a teologiei, a Bisericii, în sensul bun al cuvântului; în sensul tradiţional, autentic, sacramental.

Vorbeam de Liturghie şi comuniune. Pentru comuniune trebuie timp. Chiar pentru comuniunea între oameni. Cu atât mai mult pentru cea cu Dumnezeu. Ori, omul societăţii post-moderne trăieşte nu în timp, ci în contratimp. Viaţa lui este o cursă contra-cronometru. Trăieşte prea mult în **cronos** şi prea puţin în **kairos.**

Când m-au întrebat într-un interviu ce l-am dat în Farmington /Minnesota pentru un film documentar făcut de Biserica Presbiteriană din U.S.A., ce părere am despre Liturghia protestantă duminicală, sau ce aş propune, dacă aş avea ceva de propus, între altele, am spus că aş propune credincioşilor ca atunci când vin duminica la Biserică, să vină fără ceasuri la mână! (Asta nu înseamnă că pot să le ia pe cele de buzunar!)

Misiune şi identitate

Vorbind despre misiune şi identitate, cred că ne putem întreba din nou, ce fel de misiune face Biserica? O misiune violentă sau non-violentă? Este acţiunea de convertire, în sine, agresivă? Cum să converteşti pe cineva fără ca în acelaşi timp să-i anihilezi, să-i afectezi identitatea, ba dimpotrivă, să-l ajuţi să şi-o menţină, să şi-o întărească?

Cum se face misiune într-un context nou, străin, menţinându-şi propria ta identitate şi ferindu-te de riscul pierderii, al de-profilării? Ce relaţie trebuie să existe între misionar şi „candidaţii la convertire" în aşa fel încât să fie posibilă păstrarea identităţii ambilor parteneri?

Există misiune non-violentă? Probabil că există; am putea avea unele exemple în misiunile monastice (nu toate) ale Bisericii Romano-catolice şi Ortodoxe în trecut sau astăzi; monahi aşezaţi într-un pământ străin, necreştin, care au întemeiat un aşezământ religios, au făcut din el o vatră de spiritualitate creştină iradiind căldura credinţei, călugări, care n-au fost decât o simplă prezenţă, o simplă mărturie, dar plină de sens şi reprezentativă. Toată misiunea lor a constat doar în rugăciune, Liturghie, viaţă în Hristos, în experierea lui Hristos, ca fiind cale a vieţii. Şi acest fel de misiune n-a fost fără rezultate!

Viitorologie şi eshatologie

Referitor la viitorologie şi eshatologie aş vrea să precizez că în înţelegerea mea asociez viitorologia cu industrializarea, cu secularizarea şi tehnicizarea societăţii, fenomen în plină vizibilitate deja, şi la fel de bine încă previzil, iar eshatologia, o asociez cu deschiderea vieţii noastre spre Împărăţia lui Dumnezeu.

Viitorologia îşi are misiunea ei, expansiunea societăţii de consum, a tehnicii în tot mai multe ţări ale lumii, cu toate implicaţiile bune şi rele ale acestui export secular, iar eshatologia îşi are şi ea misiunea ei, răspândirea Cuvântului lui Dumnezeu sau mai precis, gustarea, simţirea lucrurilor viitoare încă de acum, din lucrurile prezente prin descoperirea elementului eshatologic din ele; altfel spus, elementul eshatologic prezent în lucruri are rolul de a-l orienta pe om, pe credincios spre adevărurile ultime, spre Adevărul ultim; să-l facă să simtă gustul de **kairos** încă fiind în **cronos.**

Dar în timp ce occidentalizarea, industrializarea ţărilor din lumea a treia se face fără nici o pierdere pentru industrializarea în ea însăşi, misiunea creştină, pe fondul acestui proces de secularizare, se face în pierdere.

În alţi termeni, ne punem întrebarea: Ce exportă Occidentul în lumea a treia? Industrie şi credinţă! Dar în timp ce transferul tehnico-industrial se face fără a-şi diminua forţa şi influenţa sau dominaţia în Occident, credinţa se exportă pe fondul unei progresive şi sensibile diminuări în Occident. De aceea vorbim de un păgânism post-creştin în societatea de azi. E ca şi cum misionarii oferă altora ceea ce lor înşile le trebuie. Sau ca şi cum oferă ceea ce nu au! Sau ca şi când, oferindu-L pe Dumnezeu, îl pierd ei înşişi, ca şi cum Dumnezeu ar fi un obiect limitat, pe care-l dai şi nu-l mai ai!

Soluţia? Se vorbeşte aici de o nouă societate, de o nouă ordine economică, socială. Aşa cum spunea şi Mitropolitul Antonie Plămădeală pentru o nouă ordine economico-socială a lumii de azi, este necesară mai întâi o nouă ordine morală.

Într-adevăr, fără o nouă ordine morală, nu va fi posibilă o nouă ordine socială. Iar ordinea morală este bazată pe convertire, pe **metanoia.** Aceasta este premiza majoră care poate garanta durabilitatea restructurării economico-sociale a lumii de azi.

Noua ordine morală este singura care va putea înnoi cu adevărat societatea în criză, care îi va putea vindeca bolile şi alina durerile, care va putea schimba lumea.

Poate Occidentul să fie convertit? Aş zice că da. Avem pentru aceasta bogate resurse şi posibilităţi în propria noastră tradiţie creştină. Depinde de unde se începe, dar mai ales cum se valorifică aceasta. Iar acest **cum** este parte din noua misiune a Bisericii.

Vetre de spiritualitate ortodoxă românească:

Mânăstirea Lainici şi schitul Locurele

Între vechile noastre aşezări mânăstireşti din ţară, se numără şi aceste două monumente creştine ortodoxe: Mânăstirea Lainici şi Schitul Locurele.

Ambele mânăstiri sunt aşezate pe Valea Jiului, la mijlocul distanţei între oraşele Petroşani şi Târgu Jiu, astăzi ajungându-se uşor la ele. Condiţiile de transport sunt favorabile, putându-se ajunge, fie pe calea ferată fie pe şoseaua care străbate defileul Jiului şi care face legătura între Ţara Românească şi Transilvania.

Atestarea documentară a mânăstirii Lainici datează de la 1770, făcută de călugărul Atanasie, primul stareţ al acestui schit (1770—1794), care se retrage la bătrâneţe în muntele din preajma bisericii şi repauzează în Domnul în anul 1811.

În jurul anului 1762, schimnicul Atanasie vine din marea lavră a Tismanei în munţii oraşului Petroşani şi Vulcan, mânat de acelaşi dor al înaintaşului său Sf. Nicodim de a sprijini cu cuvântul şi fapta, de a încuraja cu prezenţa sa pe fraţii români ortodocşi ardeleni, supuşi ofensivei catolicismului.

Acest înflăcărat apărător al credinţei strămoşeşti, după 3—4 ani de activitate, este alungat de stăpânirea străină din Transilvania şi se aşează pe Valea Jiului, ridicând o mânăstire-biserică, pe temelia alteia mai vechi.

În această perioadă grea din istoria poporului român şi a Bisericii ortodoxe din Transilvania, când au fost distruse din ordinul împărătesei Maria Tereza până la 200 de biserici de sat, schituri şi mânăstiri, monahismul transilvănean era practic desfiinţat, urmărindu-se deznaţionalizarea românilor ardeleni. În aceste momente grele se ridică acest sfânt lăcaş de rugăciune pentru românii de pe Valea Jiului, din părţile Hunedoarei şi Ţara Haţegului.

După dezastrul făcut în Biserică de autorităţile opresive, credincioşii ardeleni din împrejurimi, alături de preoţi, protopopi, călugări veneau la mânăstirea Lainici pentru a se întâlni cu fraţii de aceeaşi credinţă de peste Carpaţi, să se roage şi să se întărească în credinţa strămoşească şi obiceiurile şi rânduielile tradiţionale.

Sf. Mânăstire fiind aşezată la graniţa celor două provincii româneşti a avut un îndoit rol: apărarea şi întărirea unităţii de credinţă, limbă şi neam. Numărul credincioşilor şi donatorilor a crescut cu timpul, atât ardeleni, cât şi gorjeni şi olteni, mânăstirea îmbrăţişându-i pe toţi, ajutând pe cei necăjiţi atât material, cât şi spiritual, dovedindu-se astfel scopul filantropic şi patriotic al acestui sfânt lăcaş.

Acest rol important şi l-a păstrat mânăstirea Lainici pe tot parcursul existenţei sale.

Nevoile mânăstirii fiind solicitate din zi în zi mai mult, nici creştinii gorjeni nu stau reci şi indiferenţi — deşi aveau în părţile Olteniei multe mânăstiri. Câteva familii boiereşti din Tg. Jiu se hotărăsc pe la anul 1800 de a zidi biserica din piatră, de a îmbunătăţi viaţa monahală cu tot ce era nevoie material pentru existenţa ei.

În pridvorul bisericii deasupra uşii la intrare (în biserică) se găseşte o inscripţie în chirilică cu ctitori şi donatori.

Iată inscripţia: „În zilele Prea luminatului, Domnului nostru ION GHEORGHE CARAGEA voievod, cu blagoslovenia prea iubitorului de Dumnezeu episcopului nostru Galacţion şi cu osteneala şi cheltuielile acestor ctitori, spre a lor pomenire, s-a făcut această biserică: Kalistrata monahia // Dumnealui Medelnicerul Răducanu Sărdărescu-Elena // Dumnealui Nicolae Brăiloiu Biv-Vel-pitariu Zoiţa // Iosif monahul Fărcăşescu-Ioana // Prisos care au dat danii, moşii, odoare schitului după cum arată condica: Ştefan Poenariu, Zănovia monahia „Iordache Poenariu, Ruxandra Dumitru Măldărescu. Marica // Dumnealui paharnicul Gheorghe Bengescu-Stanca // Dumnealui Vel-Vistier Şerban Magheru-Ioana.

— 1817, august — s-au săvârşit zugrăvitu".

Au contribuit şi alţi ctitori, al căror nume nu s-au găsit în prea multe documente: Cornea Logofătul, Căpitanul Mihai Arnăutu şi alţii.

Din punct de vedere arhitectonic, stolnicul Dinu Bălteanu şi învăţatul Gh. Blideanu ne dau amănunte: biserica în formă de corabie cu o singură absidă, cu o turlă pătrată după modelul bisericilor transilvănene, ziduri groase peste 1 m, zidul exterior al bisericii în registrul de sus este pictat peste tot cu — cuvioşi, mucenici, filozofi, regi, nume din Vechiul Testament, zeităţi asiatice (Frigia, Persica), — filozofi greci ca Aristotel, din epoca precreştină, Iustin Martirul şi Filozoful şi Clement Alexandrinul.

Pictura interioară este frescă, repetându-se canonul iconografic bizantin, îmbinat cu modele tradiţionale locale.

După cum am arătat, la început, dragostea de ţară şi popor a călugărilor din mânăstirea Lainici se oglindeşte prin fapte. Răcnetul poporului prin glasul lui Tudor Vladimirescu de libertate, pace şi independenţă, când nu au mai putut suporta să fie subjugaţi de turci, apăsaţi şi chinuiţi de domniile străine, fanariote, cere răzbunare.

Conducătorul revoluţiei de la 1821, Domnul Tudor găseşte sprijin la ierarhii bisericii, la preoţii care l-au urmat, la unii monahi, participanţi la Răscoală.

Un călugăr mai tânăr cu numele Maxim, participant la răscoală, este tăiat de turci în satul Porceni, murind ca martir, iar ceilalţi călugări fiind răscumpăraţi de săteni.

I. P. S. Mitropolit dr. Nestor Vornicescu, într-o lucrare a sa referitoare la războiul de independenţă din 1877—1978, arată rolul mânăstirilor din Oltenia, printre care şi mânăstirea Lainici, aducându-şi contribuţia sa patriotică la împlinirea acestui vis de veacuri.

Răspunzând la apelul conducerii de stat şi bisericeşti, stareţul Irodion, — după cum arată inscripţiile — trimite 12 călugări, dar sunt aleşi numai doi: Serapion Minulesca cu Gherasim Pavel, orânduiţi cu serviciul asistenţei sanitare pentru răniţii spitalelor.

Mânăstirea Lainici nu a contribuit pe plan cultural aşa de mult ca mânăstirile Tismana, Cozia, Bistriţa şi altele cu tipografii, dar în secolul nostru s-au ridicat din ea câteva personalităţi cu renume: precum stareţul Irodion Ionescu, conducând 37 de ani acest sfânt locaş (duhovnicul Sf. Ierarh Calinic de la Cernica, cinstit şi venerat de popor atât în viaţă, cât şi după moarte şi arhim. Nicodim Sachelarie profesor şi director la Seminarul Nifon din Bucureşti, de la care ne-au rămas două cărţi cu canoane bisericeşti: Pravila Mică şi Pravila Mare; arhim. Gherontie Ghenoiu, profesor, slujitor şi duhovnic la Catedrala Patriarhiei din Bucureşti.

La fel de vestiţi au fost şi stareţii Mânăstirii Lainici: protosinghelul Visarion Toia (1929—1951) şi Calinic Caravan (1952—1974), afirmându-se printr-o viaţă morală superioară, aducând o parte din rânduielile călugăreşti de la mânăstirea Frăsinei — rânduieli atonite, — slujbe de noapte, severitate şi strictеţe la masă şi în ascultări, care s-au păstrat până astăzi; arhim. Caliopie Georgescu (1974—1985), licenţiat în teologie, profesor şi spiritual la Seminarul Nifon din Bucureşti, exarh al mânăstirilor din Ep. Craiovei; Protosinghel Policarp Sidor (1985 — în prezent), licenţiat al Institutului Teologic din Sibiu.

În ultimii zece ani s-au făcut multe lucrări de restaurare cu osteneala vieţuitorilor din acest Sf. lăcaş sub îndrumarea I. P. S. Nestor, Mitropolitul Olteniei. S-a acoperit biserica cu tablă (de aramă) care să reziste peste 200 de ani, s-a făcut un zid de cetate în jurul mânăstirii, s-a ridicat un corp de case-gospodărie anexă.

În mijlocul curţii s-a ridicat o clădire mare cu cerdac ţărănesc, model gorjenesc, totul în sculptură de stejar, (destinaţie) trapeză, bucătărie, camere pentru locuit; s-a amenajat un mic muzeu cu icoane, cărţi, veşminte, majoritatea din sec. XVII, XVIII, XIX.

Schitul Locurele se găseşte pe culmile muntelui Tenia, la altitudine de 750—800 m. De la mânăstire până la schitul Locurele este o distanţă de 5 km pe drumul forestier cu maşina, iar pe poteci 3—4 km. Acest schitulet este înfiinţat de doi preoţi de mir din Tg. Jiu — Costache Lupu Stolojan şi Constantin Cartianu, care se călugăresc purtând numele de Luca şi Cleopa, numele Ucenicilor Mântuitorului Iisus Hristos.

Este reclădit din piatră pe la 1850—1855 de ctitorii mai sus numiţi şi sfinţit de episcopul de atunci al Râmnicului, Calinic cel Sfânt.

Istoria trecutului se întâlneşte aici cu prezentul în acest miracol al credinţei strămoşeşti, care a înălţat drept în mijlocul defileului, aceste două monumente creştine ortodoxe, cultivând în sufletele celor ce le vizitează credinţa în Dumnezeu şi dragostea de neam şi ţară.

Ierom. SERAFIM VESCAN

La moartea unui mare istoric: Prof. ALEXANDRU ELIAN

Din București ne-a parvenit trista veste a trecerii la Domnul în ziua de 8 ianuarie a.c., a celui care a fost profesorul și bizantinologul **Alexandru Elian**, fost titular al catedrei de Bizantinologie de la Institutul Teologic din București, ca atare, dascălul multor generații de preoți de pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române.

Născut la 27 octombrie 1910 în București, Alexandru Elian și-a făcut studiile liceale și apoi universitare (1928—1932) — Facultatea de Litere și Filozofie — în București, continuând apoi cu o specializare la Paris și Veneția (1932—1934), și doctoratul la București în 1938. A fost pentru scurt timp profesor la Seminarul „Central" din București (1935—1936), asistent la catedra de Bizantinologie a Universității bucureștene (1936—1940), paleograf și șef de sector la Secția manuscrise a Bibliotecii Academiei Române (1936—1956), profesor de Paleografie greacă la Școala superioară de Arhivistică (1937—1948), profesor de Bizantinologie la Facultatea de Istorie (1948—1952), apoi la aceeași catedră — creată pentru el — la Institutul Teologic Universitar din București (1956—1975) și, în paralel, șef de sector, apoi șef de secție la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" (1956—1968), participant la Congresele de Bizantinologie din Praga (1957), Viena (1965) și Oxford (1966) ș.a.

Savant de reputație mondială, Alexandru Elian a scris studii de Bizantinologie și Paleografie greacă în țară și peste hotare, între care citățm doar **Moldova și Bizanțul în secolul al XV-lea**, în vol. „Cultura moldovenească în epoca lui Ștefan cel Mare" (1964), sau studii privind **Raporturile bizantino-române** (rev. Byzantinoslavica, Praga, 1958) ș.a. De asemenea a publicat (în colaborare) un volum privind **Inscripțiile medievale ale orașului București** (1965), precum și volumul III din Colecția „**Fontes Historiae Daco-Romanae**" (1976). Ca profesor la Institutul Teologic din Capitală a publicat mai multe studii în revistele noastre bisericești, ca: **Legăturile Mitropoliei Ungrovlachiei cu Patriarhia din Constantinopol și cu celelalte Biserici Ortodoxe** (B.O.R., 7—10, 1959), Din **Legăturile mitropolitului Platon al Moscovei cu clericii români** (Ortodoxia, nr. 2, 1960), **Antim Ivireanul — apărător al prerogativelor scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei** (Studii Teologice, nr. 9—10, 1966), **Biserica Moldovei și Muntele Athos la începutul veacului al XIX-lea** (Studii Teologice, nr. 7—8, 1967), **Clerul ortodox și răscoala lui Tudor Vladimirescu** (Glasul Bisericii, nr. 1—2, 1970), **Mitropolitul Dosoftei și literatura patristică** (B.O.R., nr. 11—12, 1974). **Cultura teologică în epoca brâncovenească** (B.O.R., nr. 11—12, 1988) etc.

A tradus trei importante lucrări care interesează pe teologi: **Căderea Constantinopolului** a lui Steven Runciman (1971), **Mărturisirea de credință a Bisericii Ortodoxe** a lui Petru Movilă (1981) și **Carte folositoare de suflet** a Sf. Nicodim Aghioritul (1986). În revista „Glasul Bisericii" de la București a publicat și multe predici.

Deși bine cunoscut în țară și peste hotare, meritele sale științifice i-au fost recunoscute — din motive ușor de înțeles — abia în ultimii ani ai vieții. În 1991 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1993 membru titular.

A fost un profesor de elită, de o mare noblețe sufletească, de o corectitudine rar întâlnită, modest, profund credincios. Prin dispariția lui, istoriografia românească pierde un „savant" în înțelesul bun al cuvântului. Toți profesorii titulari de astăzi ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" s-au numărat printre doctoranzii săi de la Institutul Teologic din București, fapt pentru care îi închinăm aceste rânduri de omagiere și pomenire.

Dumnezeu să-l odihnească cu aleșii Săi.

Pr. prof. M. PĂCURARIU

Viața creștină și igiena mediatică

Omul este făcut din **trup** și **suflet.** Este o afirmație atât de comună încât de multe ori uităm și neglijăm implicațiile acestei realități. Pe de altă parte, ideea **igienei,** tot la modul comun, este aceea că atât trupul cât și sufletul trebuiesc îngrijite, ca să fie sănătoase — sănătatea fiind o condiție a normalității și, chiar mai mult, a fericirii omului. Iar educația omului în sensul unei vieți sănătoase, igienice din toate punctele de vedere, constituie unul dintre aspectele — mai implicite sau mai explicite — ale culturii (civilizației) oricărei societăți sănătoase, normale.

La acest nivel principal, general, și astăzi părerile sunt asemănătoare atât în ceea ce privește învățătura bisericească, tradițională, cât și în planul vieții mai laice, de zi cu zi... La un nivel mai concret însă lucrurile încep să se diversifice. Astfel, dacă în general trupul ar avea nevoie de hrană bună, program de muncă și de odihnă echilibrat, soare, apă, aer, lumină etc., părerile diferă, de la o epocă la alta și de la o zonă geografică la alta, asupra a ceea ce înseamnă „bună" în privința hranei, sau „echilibrat" în privința muncii și odihnei, ca și în celelalte privințe.

Totuși, întotdeauna, concepțiile igienice ale unei societăți au asigurat membrilor săi un minim general acceptabil de viață „normală" pentru orice om și cei care au avut ocazia „migrării" între diferite culturi și civilizații s-au putut până la urmă adapta, mai mult sau mai puțin.

Însă, vorbind despre o concepție asupra igienei trupului, deja păsim în domeniul **sufletului, al spiritualului.** Pentru că, inevitabil, chiar dacă în prezentarea lucrurilor vorbim despre „suflet și trup" ca despre două entități deosebite, totuși în realitate ele nu sunt despărțite și **unitatea** lor tainică, în care sufletul este locul conștiinței de sine al omului, constituie ceea ce numim, în general, **omul.**

Și de aceea, igiena sufletului, pe măsura importanței acestuia în cadrul constituției umane, a fost mereu un domeniu privilegiat al culturii și civilizațiilor. Iar în măsura în care fericirea societății — personală, individuală și colectivă — era până la urmă legată de cultura și civilizația sufletului, această igienă a sufletului, disciplina prezervării sănătății lui s-a confundat cu însăși cultura și civilizația diferitelor societăți.

Într-o astfel de perspectivă, calea mântuirii omului, a sufletului (dar și a trupului) său, descoperită prin Iconomia dumnezeiască — a Întrupării Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos — este și plinirea oricărei „igiene" posibile, pentru că restaurarea chipului și a asemănării dumnezeiești este singura sănătate și normalitate autentică, absolută, pentru om. Mai trebuie doar ca fiecare om să și-o aproprieze, să facă în așa fel încât această cale să devină „a sa", proprie.

Diversitatea istorică, dincolo de a fi fost icoana uimitoare a bogăției Creațiunii, a reprezentat adesea și terenul pentru numeroase ispitiri și rătăciri de la calea cea adevărată. „Igiena" învățăturii creștine, păstrată în Biserică, a dat totdeauna răspunsul adevărat la toate problemele apărute astfel, chiar dacă uneori a fost greu de deosebit adevărul de amăgire.

O astfel de situație, care se referă în special la „igiena" sufletească, a apărut odată cu răspândirea în ultimul secol a mijloacelor de comunicare **masivă** și **în masă** a informației, mijloace numite, generic, **mass-media.** Acestea, alături de o serie de binefaceri aparente, au provocat și probleme, dintre care unele pot avea urmări grave pentru sănătatea, normalitatea, și la o adică, chiar pentru mântuirea omului.

Când vorbim despre **mass-media** ne gândim, la modul concret (și comun) mai întâi la **ziaristică, la presă, primul** în ordine cronologică dintre mijloacele moderne de răspândire pe scară largă a informației și care a devenit posibilă prin perfecționarea și ieftinirea tiparului, ca și prin generalizarea alfabetizării populației. Apoi este vorba de mijloacele tehnice ale ultimului veac, de „mediile" (mijloacele) de **înregistrare** a sunetului și imaginii (de la fono-graf la compact-disk, de la foto-grafie la cinematografie etc.) și de **transmitere** a lor (de la tele-fon la Inter-net, de la radio la **tele-viziune** și sateliți dedicați comunicațiilor...).

Mai ales ultimele decenii au fost martorele unei „democratizări" cu totul deosebite a mass-mediilor, fiind greu de găsit azi vreun loc pe pământ unde să nu existe măcar un radio cu baterii sau mereu prezenta foaie tipărită de ziar. Și lucrurile par să se dezvolte în continuare...

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Învățătură de credință despre Sfânta Treime

După susținută trăire duhovnicească a întrupării Fiului lui Dumnezeu, poporul nostru drept credincios își îndreaptă atenția „spre Iordan, râul frumos, / că acolo vine Hristos", spre a fi botezat de către Ioan Botezătorul. La început, proorocul Ioan a rezistat dorinței lui Iisus de a-l boteza, socotindu-se nevrednic. „Eu sunt iarbă și țărână / și îmi tremură a mea mână" — i-a zis Ioan. „Tu ești foc ce lămurești, / că și munții îi topești! / De-ai tău creștet m-oi atinge, / doar m-oi arde și m-oi frige!" Același vers religios popular ne zice: „Iară când veni Hristos, / Iordanul s-a și întors; / înapoi fugi cu pripă, / iar proorocul sta cu frică". La stăruința lui Iisus, Ioan s-a îndeplecat și i-a împlinit dorința. Duhul Sfânt s-a pogorât în chip de porumb, ca să sfințească apele și a stătut deasupra lui Iisus. Glasul lui Dumnezeu Tatăl a fost atunci din ceruri zicând: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit" (Matei 3, 16—17). Toți cei cu credință, prin simț religios, au sesizat și au trăit cele văzute și auzite, la această cutremurătoare arătare în lume a Sfintei Treimi, adică a lui Dumnezeu cel închinat în trei ipostasuri: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Istoria consemnează că Răsăritul creștin a celebrat, cel puțin din sec. al III-lea, sărbătoarea Arătării lui Dumnezeu (Teofania). La acest praznic se sărbătorea atât Nașterea, cât și Botezul lui Hristos, cu arătarea Sfintei Treimi.

Biserica ne învață, că Dumnezeu este unul în ființă și întreit în persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Această învățătură este cu totul mai presus de puterea de înțelegere a minții omenești. Sfânta Treime, cea mai presus de ființă, este deasupra tuturor și incomprehensibilă.[1] Pentru priceperea misterului Sf. Treimi, sfinții părinți ai Bisericii au recurs la analogii și asemănări raționale, care au contribuit numai în mică măsură în acest scop. Spre a face inteligibilă dogma Sf. Treimi, la sinodul I de la Niceia, sf. Spiridon s-a servit de o cărămidă, care deși la vedere este una, ea constă din trei componente și anume: pământ, apă și căldură (emanată prin foc). La fel, în Dumnezeu, cele trei persoane fac o singură ființă. S-au făcut și alte asemănări, fără a se lămuri pe deplin dogma Sf. Treimi. La analogiile propuse pentru pătrunderea misterului Sf. Treimi, s-a pus întrebarea, dacă nu cumva, în loc de a înlesni înțelegerea omenească, ele ar conduce la privarea acestei dogme de caracterul său supranatural.[2] Cu slaba sa minte, mărginită, omul nu s-ar fi putut ridica singur, vreodată, la puterea de înțelegere a acestei învățături de credință.

Dat fiind faptul, că Iudeii nu arareori erau înclinați să alunece spre politeism, în V.T., dogma despre Sf. Treime a fost expusă în formă umbrită. Explicitarea învățăturii despre Dumnezeu, întreit în persoane, i-ar fi condus pe Iudei la înțelesul că ar fi trei Dumnezei. Locurile biblice: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră" (Facere 1, 26), „iată Adam s-a făcut ca unul dintre noi" (Facere 3, 22) și „haidem să ne pogorâm și să amestecăm pe loc graiul lor" (Facere 11, 7), ne arată că Dumnezeirea se întreține la plural și deci în Dumnezeire nu este o singură persoană. La stejarul Mamvre, Dumnezeu i s-a arătat lui Avraam în chipul a trei îngeri și Avraam li s-a adresat zicând: „Doamne dacă am aflat har în ochii tăi, nu trece cu vederea pe robul tău" (Facere 18, 3). Deși trei persoane, Avraam s-a adresat ca lui Dumnezeu cel unul în ființă. Proorocul Isaia ne spune că „Dumnezeul Cel Prea Înalt, care împărățește veșnic, se numește Sfântul" (Isaia 57, 15). Același prooroc a auzit pe Serafimi exclamând: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot..." (Isaia 6, 3) și iarăși: „Duhul Domnului peste mine, căci Domnul m-a uns să binevestesc săracilor..." (Isaia 61, 1). Pe Dumnezeu numit Sfântul, proorocul îl atestă implicit — în ultimele două versete — ca fiind întreit în persoane. De asemenea, psalmistul ne oferă indicii despre Sf. Treime: Celor drepți și neprihăniți li se cere să-l laude pe Domnul și să-i păstreze pururea credință, căci „prin Cuvântul Domnului cerurile s-au întemeiat și prin Duhul gurii lui toată podoaba lor" (Psalm 33, 6).

Dogma Sf. Treimi i-a fost descoperită, cu claritate, omenirii prin Mântuitorul Hristos. În N.T., botezul lui Iisus a prilejuit mărturia explicită a dogmei Sf. Treimi. Trimițându-i pe apostolii săi la propovăduire, Iisus le-a zis: „Mergând, învățați toate neamurile botezându-i în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh..." (Matei 28, 19). În modul cel mai lămurit este prezentată dogma Sf. Treimi prin ap. Ioan și anume: „Trei sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Fiul și Sf. Duh și acești trei una sunt" (Ioan 5, 7). Se exprimă deci Treimea persoanelor și în același timp unitatea Dumnezeirii.[3]

Sfânta Tradițiune atestă învățătura despre Sf. Treime, prin simboalele de credință care exprimă această dogmă. Practica tainei botezului, prin întreita cufundare în apă, în numele Tatălui, al Fiului și al Sf. Duh, confirmă existența acestei dogme, în Biserică, din timpul sfinților apostoli.

Dintru început, cultul divin a conținut imne, cântări bisericești, doxologii, care atestă, că dogma Sf. Treimi a fost profesată de Biserică, de la începutul existenței sale. Doxologia mică oferă o astfel de mărturie prin cuvintele: „mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh". Alte mărturii sunt: „lăudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh Dumnezeu" (în „Lumină lină", la vecernie), precum și „Tatălui să ne închinăm, pe Fiul să-l preamărim și Prea Sfântului Duh toți dimpreună să-i cântăm, prea Sfânta Treime mântuiește-ne" (la „Fericiri", în cadrul sf. Liturghii). Înainte de rostirea Crezului, la sf. Liturghie, li se face credincioșilor solicitarea: „să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim: Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită".

Așa au învățat în Biserică sinoadele ecumenice și sfinții părinți, privitor la Sf. Treime. Simbolul atanasian arată raportul dintre persoanele Sfintei Treimi. Tatăl nu este de nimeni creat, născut sau făcut. Fiul este născut din Tatăl, iar nu făcut sau creat. Sf. Duh este purces din Tatăl, iar nu făcut, creat sau născut.

În decursul vremii, biserica papală, în mod neîntemeiat a alterat această învățătură de credință și susține că Sfântul Duh purcede și de la Fiul (Filioque), iar nu numai de la Tatăl. Locul clasic privitor la purcederea Duhului Sfânt este acesta: „Când va veni Mângâitorul pe care Eu îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul adevărului, carele de la Tatăl purcede, acela va mărturisi pentru mine" (Ioan 15, 26). Este necesar a se face distincție între purcederea Duhului Sfânt din veci din Tatăl și trimiterea Duhului Sfânt, în timp, în lume, pentru desăvârșirea operei de mântuire a neamului omenesc, operă săvârșită de Domnul Hristos, în timpul vremelnicei sale activități desfășurate pe pământ. Nici logic nu este a deduce purcederea din veci, din acțiunea de trimitere în timp. Peste o astfel de diferență confesională de credință este mai ușor de trecut. Ca dovadă, la messa săvârșită la Roma, în anul 1995, a fost mărturisit Crezul de către papa Ioan Paul al II-lea, împreună cu S.S. patriarhul ecumenic, Bartholomeus I, în grecește, fără adaosul Filioque.

Vechile icoane bisericești, pe sticlă și pe lemn, vădesc pioasa închinare pe care poporul nostru ortodox o aduce Sf. Treimi. Scena Botezului lui Iisus este frecventă, în șirul icoanelor prăznicare de pe catapeteasmă. Iisus este reprezentat în apa Iordanului și alături Ioan Botezătorul, îmbrăcat în haina sa mițoasă, de asemeni un înger, iar deasupra creștetului lui Iisus, Duhul Sfânt, în chip de porumb. Modul lor de prezentare este diferit. Menționez aci forma mai simplistă a icoanei de tip Nicula, de la începutul sec. al XIX-lea, păstrată într-o colecție particulară din București.[4] În schimb, se remarcă rafinamentul icoanei din a doua jumătate a sec. al XIX-lea, din Scheii Brașovului, păstrată la Muzeul Bruckenthal din Sibiu.[5] La nici una dintre aceste icoane nu sunt evidențiate cuvintele grăite din ceruri, de către Dumnezeu Tatăl, la Teofania de la Iordan.

O temeinică pătrundere a învățăturii de credință despre Sf. Treime o dovedesc icoanele, reprezentând arătarea Sfintei Treimi, la stejarul Mamvre. Splendida icoană pe sticlă, intitulată „Sf. Treime (Troița)", datând din anul 1859, din Arpașul de Sus, lucrată de Savu Moga și păstrată în colecția C. Brăiloiu, din București,[6] îi reprezintă — în registrul de sus — pe cei trei

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

In memoriam

Picu Pătruț
(1818—1872)

În urmă cu 125 de ani, într-o zi de toamnă, sălișteni însoțeau, pioși și după rânduielile creștinești locale, pe ultimul său drum la cimitirul Bisericii celei mari, pe fostul crâsnic al acesteia, Picu Pătruț, plecat mult prea timpuriu din mijlocul lor. Desigur, cei mai mulți dintre ei nu știau însă că acet modest consătean al lor, prin străduința scurtei sale vieți realizase „un tezaur de spiritualitate românească" (Dumitru Micu), ca autor al unei vaste opere pictate, scrise dar și notate muzical, care îl va trece în nemurire.

Acest artist al sufletului românesc s-a născut la Sălișteă, în 1818 și a'ci va urma școala primară, după terminarea căreia va deveni ajutor al crâsnicului (clopotarului, în grai local) bisericii amintite (la 12 ani) pentru ca, dovedindu-se priceput, harnic, credincios și devotat treburilor bisericești, să ajungă crâsnic, slujbă pe care o va îndeplini până la „ieșirea sa din trup" (expresie arhaică, pe care o regăsim în versurile sale). A trăit neîntrerupt în comuna natală, cu excepția unor pelerinaje pe care le-a făcut pe la mânăstirile de pe Valea Oltului și, cu un asemenea prilej, s-a călugărit (1848—1849) la Schitul Cheia (Vâlcea), primind și numele de Procopie, pe care îl va adăuga celui cu care îl numeau consătenii săi și cu care, mai apoi, va seamna lucrările sale. Va continua să trăiască în Sălișteă (dar nu în casa părintească), îmbrăcat în haine sălișteneșți și ducând o viață evlavioasă, cumpătată, cu posturi și rugăciuni, ca un ascet. Nu era primul caz în Sălișteă acelor vremi (și probabil și mai înainte) de țăran-monah, adică de a duce acasă o viață monahală, exemplu mai cunoscut fiind al lui Dumitru Borcea, călugărit la bătrânețe de însuși Marele Ierarh Andrei Șaguna, sub numele de David Monah (1851). Picu Pătruț a fost cunoscut de către contemporani ca un om cucernic, cu profunde convingeri religioase (regăsim adeseori, lângă semnătura sa și „mult păcătosul"), modest, blând, sensibil la suferințele celor fără posibilități, ajutându-i cu vorba sau cu fapta, pe măsura posibilităților reduse pe care le avea. Între 1848—1852 a ținut loc de dascăl la școala din Sălișteă.

Contactul neîntrerupt cu cărțile bisericii unde avea slujba, apoi cu cele pe care le aduceau oierii sălișteni transhumanți din celelalte ținuturi locuite de români, cu caracter religios dar și laic, l-au transformat, de foarte tânăr, într-un cititor pasionat. Cunoștea cărțiile autorilor culți ai epocii sale precum: Anton Pann, Ioan Barac, Vasile Aaron, Ienăchiță Văcărescu, Grigore Alexandrescu, Cezar Bolliac, Vasile Alecsandri ș.a., dar și traduceri din literatura occidentală. Merită menționat faptul că avea în biblioteca sa un număr de volume, remarcabil pentru vremea sa, de peste 200. Cunoștințele acumulate prin lectură, deschiderea unor largi orizonturi i-au stimulat talentul artistic plurivalent nativ în așa măsură încât a devenit un om de cultură autodidact dar și cel mai important creator popular român căci opera sa, începută la vârsta de 19 ani și continuată până în ultima perioadă a vieții sale, este multilaterală, cuprinzând poezii, imne, balade, versuri moralizatoare, lucrări dramatice folclorice, mineaturi, melodii pe care se cântau versurile sale. A fost totodată culegător de folclor, popularizator și prelucrător al textelor religioase, filosofice și literare ale unor înaintași și contemporani (cazul scriitorilor citați mai sus) dar și caligraf, copist și sculptor în lemn.

Asemeni altor creatori, povestirile biblice cu eroii lor au constituit tematica întregii sale opere căci virtuțile morale ca și lupta lor contra păgânilor se constituiau în modele pentru contemporanii săi angajați, după cum se știe, într-o continuă și dânză luptă pentru supraviețuire cu cei ce le contestau drepturile de tot felul și-i obligau să-și renege credința strămoșească. Caracterul laic moralizator al creației sale, derivat din cel religios, avea implicații și în plan social și național căci Picu Pătruț era conștient de suferințele neamului său și dorea cultivarea de valori etice dar și de conștiințe patriotice.

Lucrările sale, aparținând genului dramatic, pe care el le numea „dispute", sunt două: misterele religioase Irozii (Craii), în cinci variante (1837, 1838, 1841), cuprinzând și recomandări de regie și apoi drama religioasă Mironosițele (1852). Bogata sa creație poetică însumează, după aprecierea celui mai de seamă exeget al său Octavian Ghibu (de la care am preluat și alte informații), peste 500 de poezii iar culegerea sa principală Stihos adecă Viers (1842—1845), pe 1400 de pagini cuprinde 474 versuri (versuri), inclusiv cele mai frumoase miniaturi, care se cântau la praznicile importante ale bisericii noastre și aranjate după Sinaxar (Minologion). Menționăm de asemenea Viersuri la toate praznicele (1860) și Viersuri ce se cântă în seara nașterii... (1849—1868). Moștenirea plastică se compune din circa 3 000 de miniaturi și reprezintă scene, portrete, frontispicii, sfârșituri de carte, vignete și inițiale bogat lucrate" dar care „nici una din aceste mici opere de artă nu o repetă pe alta" ca și un tablou mare reprezentând Judecata lui Iisus. Picu Pătruț nu a ilustrat numai propriile manuscrise dar și parte din cărțile sale bisericești (Biblia de la Sankt Petersburg, Ceaslovul, Noul Testament, Penticostarul, Patriarhii legii vechi ș.a.). Întrucât viersurile sale nu au fost scrise pentru a fi citite ci mai ales cântate și pe baza deprinderii sale de copil, când devenise crâsnic, Picu Pătruț a compus, pentru cele mai multe dintre ele și melodiile, pe care le numea podobii, prin asemănare cu cele bisericești, deși unele aveau alt caracter (folclorice, originale etc.).

Așternute pe hârtie, ca manuscrise, căci despre tipărirea lor nici nu putea fi vorba în epocă, operele acestui „țăran autodidact, mineaturist de clasă, stihuitor și tâlcuitor de povestiri, pe scurt răspânditor de cultură, de cunoaștere și de frumos, în micul lui univers unde a trăit" (Leon Kalustian) au circulat mai încet, prin copiere sau pe cale orală, excepție făcând lucrările dramatice, care s-au răspândit din Sălișteă în Mărginimea Sibiului și apoi spre Blaj și Brașov, fiind interpretate decenii la rând, fără a se cunoaște autorul. Drama Mironosițele a fost prelucrată ulterior de către Victor Ion Popa (1938), după publicarea ei de către Dumitru St. Petruțiu (1937), intrând în circuitul dramatic cult. Într-o formă nouă, modernizată, în încercarea „de a asimila ritualul religios cu mijloace laice" (Ileana Lucaciu), în viziunea regizorului Cristian Hadjiculea, a fost reluată cu succes de către Teatrul Mic din București, în stagiunea 1990, cu titlul „Minunea Învierii Lui".

Ca și în alte cazuri, un destin ingrat a făcut ca cea mai mare parte a lucrărilor sale, după moartea lui, s-au împrăștiat, unele s-au pierdut și au fost descoperite, tot parțial, în 1905, cu ocazia cunoscutului concurs și al expoziției ASTREI, unde au fost expuse publicului larg, de către Onisifor Ghibu, care devine și primul său exeget, care îl consideră „un reprezentant rustic al spiritualității românești de la mijlocul secolului al XIX-lea". Timp de câteva decenii după aceea, opera lui Picu Pătruț a fost doar în atenția specialiștilor (Nicolae Cartojan, îl numește „Anton Pann al Ardealului"; Nerva Hodoș, Ioan Bianu, Elisabeta Nanu ș.a.) și abia în ultimele decenii un număr impresionant de oameni de cultură (printre care, pe lângă cei menționați în text, amintim pe: Ioan Alexandru, Ilie Purcaru, Mircea Tomuș, Mircea Deac, Florența Albu, Alexandru Căprariu, Nicolae Docsănescu, Vasile Nicolescu, Andrei Cornea, Aurel Dragoș Munteanu, Sânziana Pop s.a.) să se aplece cu venerație asupra acestui „cărturar și artist țăran" (Vasile Drăguț), care „și-a imortalizat în cuvinte, în linie și în culoare naiva lui puritate și candoare", încercând să îl facă cunoscut marelui public atât pe cel care „a fost o enciclopedie a culturii arhaice sătești dar nu numai a culturii sătești ci și a culturii scrise" (Paul Anghel) cât, în mod deosebit „opera care ni se înfățișează astăzi ca una dintre cele mai convingătoare mărturii despre vocația culturală și artistică a satului românesc". (V. Drăguț).

Printre inițiativele menite să valorifice această moștenire de excepție, consemnăm: — Filmul, realizat în urmă cu câțiva ani, care ne oferă chiar dacă la scară redusă, posibilitatea de a recepta în ansamblu, simultan, versul, imaginea și melodia, așa cum se impune în cazul acestei inegalabile opere: — Expoziția „Picu Pătruț, un chip al locului românesc", organizată în mai-iunie 1985 la Muzeul satului și de artă populară din București cu concursul Uniunii Artiștilor Plastici, cuprinzând manuscrisele lui Picu Pătruț însoțite de icoane pe sticlă și xilogravuri, prilej cu care a apărut și un excepțional catalog, cu texte aparținând primilor ca și consecvenților exegeți dar și cu articole semnate de: Paul Petrescu, Răzvan Theodorescu, Alexandru Duțu, Viorel Cosma, Mihai Moraru, Cătălina Velculescu, Ioana Cristache-Panait, Anca Bratu, Anca Vasiliu; — Remarcabilul volum: Miniaturi și Poezie, Picu Pătruț, (1985), îngrijit de Octavian

(Continuare în pag. a 7-a)

IOAN STĂNIȘOR

Bunica mea de Aur...

Bunica mea, de aur rădăcină,
îmi urcă-în gânduri, când nu pot să-adorm
de dorul greu, ce nu se mai alină
în ruga fără vis și fără Domn...

Firavă, cu-un toiag din crin albastru,
mi-arată cerul unde stelele n-au loc
și cad, într-un galop de cal măiastru,
din plânsul Ei să ia mai mare foc...

Bunica mea, cu chip de ziuă bună
și zâmbet de fântână la popas,
își face cruce, parcă ne-îndrăznind să-îmi spună
că, din copilărie, Ea-i tot ce ne-a rămas...

ALEXANDRU POPESCU-PRAHOVARA
— Aachen 1998

Ca o ancoră

Mamei

Tu m-ai adus
dintr-o taină în alta
și m-ai afierosit
Celui Prea Înalt
Iar eu te-am prigonit
Ca Saul pe Hristos.

O, cum înspumegam marea
cu mânia mea
Iar tu
la cârma corabiei mele
ca o ancoră grea

Când m-ai scos la liman
Fața ta era arsă de vânt
Și mâinile crăpate de sare
cu fruntea mai aproape de pământ

Acum din patul în care zaci
Fericită
te uiți la mine
și taci.

THEODOR DAMIAN

Tu nu mai erai

A venit necuprinsul
și m-a cuprins deodată
Nu pe mine mă căuta
ci pe voi, mamă și tată

Alerga vijelios
năpădindu-mi întrebările
și întorcându-mi ruga
pe dos

A venit necuprinsul
și m-a cuprins deodată
când m-am trezit
Tu nu mai erai
Tată.

THEODOR DAMIAN

Învățătură de credință

(Urmare din pag. a 6-a)

îngeri, stând la masă. Cel din mijloc este cu brațul drept ridicat spre binecuvântare. De o parte și de cealaltă a lor, Avraam și Sara, cu bunătățile pe brațe, sunt gata spre a-i servi pe cei trei oaspeți. În registrul de jos, este reprezentată o corabie cu navigatori, închipuind Biserica. De o parte a ei este sf. ierarh Nicolae, îndreptător credinței, iar de cealaltă parte, părintele Fotie, apărător al dreptei credințe, față de abaterile bisericii papale.

În biserica de lemn, din Sârbi (Susani), din Maramureș, din prima jumătate a sec. al XVII-lea, un pictor anonim a pictat „Cina de la Mamvre", în care sunt reprezentate persoanele Sfintei Treimi, în chipurile a trei îngeri cu fețele stilizate. Într-o frumoasă ușă întredeschisă este Sara, iar într-o nișă arcuită este patriarhul Avraam, cu părul și barba albite de vreme.[7]

În timp de strâmtorare și în vreme de primejdie, creștinul cucernic nu află altă pavăză mai ocrotitoare și mântuitoare decât Sf. Treime, căreia i se închină și-i aduce laudă, grăind: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperemântul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, mărire Ție!"

NOTE:

1 Sf. Ioan Damaschin, Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, București, 1993, p. 30.
2 Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 101.
3 Ibidem, p. 82—83.
4 Irimie C. și Focșa M., Icoane pe sticlă, București, 1969, planșa nr. 43.
5 Ibidem, planșa nr. 58.
6 Ibidem, planșele nr. 147—149.
7 Porumb M., Icoane din Maramureș, Cluj-Napoca, 1975, p. 17 și planșa nr. 15.

Picu Pătruț

(Urmare din pag. a 6-a)

Ghibu și Crișan Mircioiu, onorat cu evocări competente de către Zoe Dumitrescu Bușulenga și Vasile Drăguț, dar care, din păcate, intrat într-un circuit închis, a fost inaccesibil publicului larg.

La acest moment comemorativ, nutrim speranța că această „sinteză a geniului popular românesc, opera poetică, plastică și muzicală lăsată de Picu Pătruț" (Z. Dumitrescu Bușulenga) va fi, în continuare, cercetată, descifrată, răspândită și valorificată integral, nu numai pentru că reprezintă un „florilegiu de sensibilitate românească" dar și pentru că, susțin exegeții săi, „creația și personalitatea... rămân singulare (și) în contextul culturii europene" (O. Ghibu).

PICU PĂTRUȚ

Cu ochii scăldați în smaltul florilor
Și-n verdele schimbător al codrilor,
Copleșit de albul și negrul din ii și cojoace
Lăsat-ai imaginația-ți, fertil, să se joace.

Frământat de rostul sublimei creaturi
Ai înveșnicit-o-n nesfârșite miniaturi,
Zugrăvind omenește tot ce este sfânt
Ai apropiat astfel cerul de pământ.

Trăind în mijlocul atâtor frumuseți
Ai văzut luceafărul topit în dimineți,
Luna peste Foltea trecând gânditoare,
Brazii dintre Râuri alintați de soare,

Fagii poleiți cu argint din stele,
Săliștea strivită de zăpezile grele,
Strămoșii noștri în haine de sărbătoare
Și-ntre Părauă cum ninge cu floare.

Atâtea splendori în versuri le-ai topit
Pentru-acest popor de ciobani, oropsit
Cu ele sufletele spre înalt să suie
Fericire mai mare ca aceasta nu e.

Viața ai vrut să le fie mai senină
Printr-atâtea greutăți o rază de lumină.
Izvor nepieritor de nestemate
Tezaur ai lăsat pentru posteritate.

IOAN STĂNIȘOR
(1972)

Chip și statură biblică

Portretul biblic al Sf. Ioan Botezătorul

Personalitatea istorică a Sf. Ioan Botezătorul ocupă prin definiție — chiar prioritar — un loc de mare importanță în planul iconomiei dumnezeiești, prin misiunea sa cerească.

Afirmația e perfect justificată și total acoperită biblic.

Pentru că Sf. Ioan Botezătorul e cel mai mare prooroc „născut din femeie" (Mt. 11, 9—11); el este trăsura de unire, puntea de legătură între Vechiul Testament — al Legii și Testamentul Nou — al Harului (In. 1, 17).

Lui i s-a încredințat înalta misiune și nobila cinste de a fi înaintemergător al Domnului, pregătindu-I calea ca și de a-L boteza pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos (Mc. 1, 2. 7. 9).

Pe Sf. Ioan Botezătorul, din veci, Providența divină l-a hărăzit să fie — în veci — cea mai entuziastă trâmbiță de chemare a oamenilor la ospățul divin de mântuire a neamului omenesc, nu numai ca cel din urmă prooroc — „fără de odihnă al păcii odihnitoare" — doar și ca cel dintâiu dintre martiri (Mc. 6, 17. 27. 28).

El, Sf. Ioan Botezătorul a fost cel care a făcut ca să se cutremure sufletele oamenilor vestind „plinirea vremii", visul de veacuri, lucrul firesc și necesar pentru Evreii crescuți în nădejdea mesianică (Lc. 3, 7. 14. 19).

Îndeosebi personalitatea Sf. Ioan Botezătorul e atât de proeminentă încât a dominat întreaga societate iudaică a vremii pe o lungă perioadă, chiar și după moartea sa...

Întotdeauna rămâi fascinat și uimit în fața chipului său, a staturii sale, a atitudinii sale cu care mustra aspru, dar și învăța, toate categoriile sociale, de la împărat și până la sclav, cu aceeași necruțare și obiectivitate (Lc. 3, 7. 14. 19).

Nici un alt prooroc dinainte de Mântuitorul sau din vremea Lui nu a fost amintit cu numele și cu faptele sale atât de frecvent în Noul Testament, cum este amintit Sf. Ioan Botezătorul.

Cele patru Evanghelii ca și Faptele Apostolilor vorbesc despre el cu insistență și dau atâtea date concrete prezentându-l ca cea mai extraordinară figură — chip și statură — biblică de la încheierea celor două Testamente.

Într-adevăr, Sf. Ioan Botezătorul, a făcut istorie și a rămas în istorie, ca o unică și rară figură legendară — monumentală.

Potrivit datelor Sfintelor Scripturi, din textele lor, în mod cert putem descifra pozitiv, figura legendară a Sf. Ioan Botezătorul, portretul lui, „dimensiunea sa neobișnuită de profet", cu care se încheie Vechiul Testament.

Primul portret — chip și statură — al Sf. Ioan Botezătorul este întocmit de Sf. Arhanghel Gavriil, atunci când vestește tatălui său, Preotului Zaharia, că Elisabeta, soția sa, deși înaintată în vârstă, va naște un prunc care va fi mare înaintea lui Dumnezeu și care nu va bea vin, nici altă băutură amețitoare și încă din pântecele mamei sale se va umplea de Duhul Sfânt (Lc. 1, 13, 17).

Al doilea portret al Sf. Ioan Botezătorul îl face preotul Zaharia, tatăl său, folosind în parte elementele date de Sf. Arh. Gavriil — „ca prooroc" va merge înaintea Domnului iar ca „răsăritul cel din înălțime" va lumina pe cei din întuneric și din umbra morții (Lc. 1, 68—79).

Prin proorocirea sa, preotul Zaharia, în prima parte, laudă pe Dumnezeu care a împlinit promisiunile făcute prin Avraam poporului Iudeu, iar în a doua parte prezice că pruncul născut va pregăti lumea în vederea venirii Mântuitorului Iisus Hristos.

Al treilea portret al Sf. Ioan Botezătorul, îl face chiar Mântuitorul Hristos, de îndată după ce ucenicii acestuia au venit la El. Acest portret e uimitor și cu profunde rezonanțe. Persoana Sf. Ioan Botezătorul, e prinsă în mod real și splendid ca om, ca misiune, ca profesie când zice: „ce ați ieșit să vedeți". „Oare un om îmbrăcat în haine noi"?, „oare un prooroc"?, „un înger" (Lc. 7, 24. 29). Prin acest portret Mântuitorul Hristos autentifică în mod notabil și îi acordă Sf. Ioan Botezătorul valoarea sa reală de excepție, ca și misiunea sa eternă ce o are în creștinism.

Trei elemente distincte îi caracterizează dimensiunea profetică a Sf. Ioan Botezătorul în acest portret și anume: Sf. Ioan Botezătorul este un mare om al timpurilor. Sf. Ioan Botezătorul a îndeplinit un mare mesaj pentru veacuri. Sf. Ioan Botezătorul poartă acest mesaj mare într-un timp mare, dar și pentru vremuri noi fixate în istorie.

Un atare portret, care se impune iremediabil prin profunzime și spiritualitate și care prezintă o pătrundere total profundă în ființa umană și în raportul ei cu societatea și cu Dumnezeu, rareori și cu greu se întâlnește.

În al patrulea rând, întâlnim nu un portret ci un autoportret pe care însuși Sf. Ioan Botezătorul și-l face, căutând ca să arate exact locul pe care îl ocupă și rolul său în activitatea mesianică, întru cât proorociile în poporul Iudeu încetaseră de aproape 400 de ani, atunci când zice: „Nu sunt eu Hristosul", pe care voi nu-L știți, iar „eu nu sunt vrednic să-l dezleg cureaua încălțămintei" (In. 1, 20. 27. 30. 31. 32).

Al cincilea portret al Sf. Ioan Botezătorul prin care se stabilește raportul dintre Mântuitorul Hristos și profetul Ioan Botezătorul reiese din dorința fierbinte de a ști date precise și sigure despre persoana Mântuitorului Hristos, deoarece datele pe care le avea în închisoare, primite prin intermediul ucenicilor săi, nu corespundeau cu imaginea pe care și-o făcuse Sf. Ioan Botezătorul.

Acest portret rezultă din citatele: „Eu vă botez cu apă", iar „El vă botează cu Duhul Sfânt și foc" (Lc. 3, 16). „Tu ești Cel ce vine sau să așteptăm pe altul" (Mt. 11, 3).

Al șaselea portret al Sf. Ioan Botezătorul este portretul fizic întocmit de Sf. Evanghelist Matei, din care îl cunoaștem pe profet ajuns la maturitate și ieșit la activitatea publică (Anul 26 d. Hr. La Pr. dr. V. Gheorghiu, Comentariu la Ev. după Matei).

Potrivit Sf. Evanghelist Matei, Sf. Ioan Botezătorul a avut o viață foarte strictă, aspră, o totală înfrânare trupească... Se hrănea cu miere sălbatică și cu lăcuste. Îmbrăcămintea lui era foarte sobră: o mantie aspră din păr de cămilă și la mijloc o curea de piele (Mt. 3, 4—5).

Retras în pustia Iudeei, Sf. Ioan Botezătorul, aici își petrecea cea mai mare parte a vieții în rugăciune și meditație până la începutul activității publice.

Și în sfârșit, al șaptelea portret biblic al Sf. Ioan Botezătorul este portretul moral, prin care se scoate în relief atitudinea sa intransigentă față de toți acei ce prin comportarea lor perturbau ordinea morală, indiferent pe ce treaptă socială se aflau. Așa se explică mustrarea aspră pe care a făcut-o însuși regelui Irod Antipa Tetrarhul: „Nu-ți este permis să ții pe femeia fratelui tău" (Mt. 14, 4; Lc. 3, 19).

Fapta săvârșită de Irod Antipa după legea mozaică era socotită ca o mare nelegiuire (Lev. 18, 16. 20. 21). Ceea ce nu era permis unui rege, unui conducător de stat. Sf. Ioan Botezătorul era în bune relații cu Irod Antipa, Tetrarhul. Adesea se întâlneau la palatul din Tiberias. Multe din sfaturile ce i le dădea profetul. Irod Antipa le punea la suflet și chiar le îndeplinea, deoarece îl aprecia îndeosebi, știind că este drept înaintea lui Dumnezeu și-i cunoștea sfințenia vieții lui (Mc. 6, 20). Și totuși, faptul că Irod Antipa era mustrat fără cruțare și chiar public, pentru abaterea sa de la conduita morală și mai ales în cazul Irodiadei, care îl ura de moarte (Mc. 6, 19), pe la sfârșitul anului 27 d. Hristos, Sf. Ioan Botezătorul este întemnițat la Maherus (Lc. 3, 20), iar la insistența fiicei Irodiadei — Salomea — din ordinul lui Irod i se taie capul (Mc. 6, 21—28).

Irodiada a învins, dar nu și conștiința lui Irod Antipa. Personalitatea profetului care l-a dominat și uimit pe Irod în viață, prin intransigență, căldură și generozitate, a continuat să-și exercite influența sa și după moarte, încât regele vedea în persoana Mântuitorului Hristos pe însuși Sf. Ioan Botezătorul (Mc. 6, 14—16).

A încerca însă să întocmești un portret al copilăriei Sf. Ioan Botezătorul, nu e cu putință. Sf. Evangheliști nu ne oferă datele necesare în acest scop, ca și în cazul Mântuitorului Hristos. Doar Sf. Evanghelist Luca ne spune că „pruncul" creștea și se întărea cu Duhul" și că „a fost în pustie până în ziua arătării lui către Israel". Doar numai atât.

Cât privește spațiul geografic unde s-a retras Sf. Ioan Botezătorul pentru a se pregăti în vederea misiunii sale date de Dumnezeu, e pustia Iudeei situată între Marea Moartă, râul Iordanului, Munții Mărginilor și orașul Hebron. Locul numit astăzi „El-Habiz" din acest pustiu, aflat cale de trei ceasuri de Bethleem, a fost peștera în care a locuit odinioară Sf. Ioan Botezătorul după moartea părinților lui, încredințat unui cin monahal de la Khirbet Qumran numit Eseniem, de către rudele sale, potrivit opticii unor exegeți. După istoricul Iosif Flaviu secta Esenianâ avea caracter monahal, trăia viață comună, ascetică, retrași în chilii și se hrăneau numai cu legume și fructe, sub ascultarea unui șef. Disprețuiau bogăția și luxul, țineau mult la spălarea rituală, credeau în Dumnezeu pe care îl cinsteau în Duh și Adevăr, iar hulitorii lui Moise erau pedepsiți cu moartea.

Acesta este în sinteză portretul sau chipul și statura Sf. Ioan Botezătorul în lumina textului biblic nou testamentar, prezentat de noi pe cât ne-a fost posibil. Oricum, pentru noi creștinii Sf. Ioan Botezătorul este și rămâne omul providențial, omul fascinant, cuceritor și cutezător, luptătorul intransigent cu păcatele lui și ale oamenilor supuși ispitelor. Amfitrionul desăvârșit.

Ceea ce dă ascetismului său măreție și cuvintelor lui timbru profetic era idealul suprem pe care îl slujea, vestitorul și făuritorul de vremuri noi, — Hristos Domnul (Mt. 3, 1—3).

E drept, Sf. Ioan Botezătorul nu avea palate, nici straie scumpe și nici slugi la scară. Avea însă în schimb admirația și respectul întregului Israel și va deține în veac și peste veacuri mărturia, admirația și respectul creștinătății întregi. — O, Doamne...

Parcă prin veacuri glasul lui de tunet străbate până la noi: „Pocăiți-vă... Pregătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui"...

Preot proiestos GH. IORDAN
— Bârlad

Viața creștină

(Urmare din pag. a 6-a)

Dar foarte curând, s-au auzit și vocile unor oameni trezi care au început să avertizeze asupra **pericolelor** și chiar a **crizelor** foarte serioase declanșate de aceste evoluții. La început, aceste mass-media păreau să fie doar o amplificare, o mărire a puterii de **comunicare** între oameni. Adică tiparul ar fi o continuare perfecționată a manu-scrisului, radio-ul și telefonul portabil un înlocuitor al hăulitului de pe deal pe deal, fotografia și televiziunea un desen sau o pictură „la minut" și așa mai departe.

Aglomerarea însă peste **măsură** a mediilor, a **mijloacelor** de comunicare a făcut să se uite cel mai adesea **scopul,** și anume că la cele două „capete" ale mijlocului de transmitere este câte o **persoană** care comunică. Egalitatea fundamentală a persoanelor umane manifestată în **dialogul față către față** a fost înlocuită de retorica (de obicei mincinoasă) a unui „lider" sau „grup" de opinie (cel mai adesea auto-ales), cărora mijloacele tehnice le pot „potrivi" bine de tot „glasul" și „imaginea" publică. O „față", artist, politician, sportiv etc. se poate adresa — cu ce orgoliu — la o mulțime incontrolabilă de alte „fețe", al căror răspuns nu mai poate fi în aceste condiții decât cel al unei gloate statistice, a unei „masse" nediferențiate de indivizi **fără față,** care ridică mâna sau trimit cărți poștale de adeziune **depersonalizată.** Astfel, de fapt, mediatizarea distruge comunicarea, ca să nu mai vorbim de comuniune, prin anularea **celuilalt** din relația „față către față".

În cadrele vechi, tradiționale, rostirea **cuvântului** în public sau citirea publică a unei **scrieri** — și a Scripturii prin excelență — înseamnă o investitură a unei puteri și autorități, dumnezeiești, nemăsurat superioare celui investit, investitură în care lucrează Harul izvorât din comuniunea tainică a Sfintei Treimi și care vorbește „față către față" chipului dumnezeiesc din fiecare persoană umană, născând comuniune cu Dumnezeu și între oameni.

În acești termeni problema mediatică devine una cu implicații religioase și bisericești, mai ales în măsura în care Biserica este pe acest pământ cadrul nașterii comuniunii **adevărate** întru Hristos.

Împătimirea mediatică — oare mai era nevoie și de aceasta, pe lângă atâtea patimi „clasice"? — dependența mediatică o constatăm și la noi în ultimii ani, la atâția care petrecem ore nenumărate din **viața** dăruită de dragostea Dumnezeiască privind televizorul (ziarul etc. etc.), care ne înstrăinează pe unii de alții, și mai ales pe copii de părinți, căutând o mâncare care nu ne satură și care ne tranformă sufletul într-un câmp pustiu plin doar de gunoaie. Și ce-i mai grav, obișnuindu-ne ochiul sufletului cu o realitate „de plastic", mincinoasă, orbim pentru adevărata realitate a vieții, ce este icoană a Dumnezeirii, descoperită nouă, oamenilor, pentru mântuirea noastră.

De aceea o **igienă mediatică,** o grijă pentru păstrarea sănătății și prevenirea îmbolnăvirilor sufletești (și apoi și trupești) de tot felul devine necesară pentru fiecare creștin și în acest domeniu — mai ales în vremuri atât de contaminate de poluarea, de necurăția mediatică. Și să nu ne amăgim că putem oricând și oricât selecta și filtra ceea ce ne pătrunde în suflet — inclusiv pe căile mass-mediilor. Otrăvurile sunt cu atât mai înșelătoare cu cât sunt mai dulci... Exemplele și exercițiul orgoliului, al disprețului, al lăcomiei, al derizoriului și al lipsei de sens, ce se scurg pe canalele mediatice, ne cultivă insistent și insidios (fără să băgăm de seamă) sufletele în această direcție, care numai a iubirii nu este. Pentru că designul mediatic, „îmbrăcarea" publicitară sau artistică a „mărfii" este probabil singura ce merită o admirație pe măsură, și ne înșală „la meserie". Orgoliul că nu putem fi înșelați — că de, doar suntem „oameni mari" — este primul care este cultivat și asigură orbirea necesară oricărei înșelătorii ulterioare (cultivarea amorului propriu a rămas „principiul excrocheriei" încă de la strămoșii noștri Adam și Eva: „veți fi ca Dumnezeu" — Fac. 3, 5).

Postul, exercițiul înfrânării rămâne și în acest domeniu cântarul robiei pătimașe sau al libertății și stăpânirii de sine a noastră: putem să trăim măcar o vreme fără „programul mediatic" zilnic, putem să cugetăm, să stăm cu rudele și prietenii într-o „vorbire" curată (fără a pune în loc beția, bârfa sau altă patimă de rușine), sau mai mult, putem să ne rugăm (mai ales în Biserică) cel puțin atât cât pierdem timpul „mediatic"? Să ne rugăm cu frică să nu cădem din acest câștig duhovnicesc.

Dar dacă nu suntem capabili de aceasta și găsim tot felul de motive și scuze pentru împătimirea noastră, atunci suntem atât de singuri și bolnavi, cu sufletul atât de pustiit și plin de tot felul de fiare întunecate. Și trebuie să ne căutăm vindecarea nu în alte amăgiri, ci acolo unde se învață iubirea, la **cuvântul față către față** cu părinții și frații noștri, cu părinții și frații noștri din familie, cu cei duhovnicești, din Biserică, întru Hristos.

Și atunci vom înțelege de ce Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care spune despre Sine Însuși că „precum fulgerul iese de la răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului" (Mat. 24, 27), nu a ales o astfel de cale „mediatică" pentru a aduce mântuirea oamenilor — și oare să avem orgoliul prostesc de a crede că „jucărelele" noastre mediatice nu puteau fi nemăsurat întrecute de atotputernicia Făcătorului a toate? — ci a venit la sânul Preacuratei Fecioare Maria „chip de prunc luând" și petrecând împreună cu câțiva dintre semenii noștri, „bărbați care s-au adunat cu noi în timpul cât a petrecut între noi Iisus Hristos" (Fapt. 1, 21). **Aceștia** s-au făcut ucenici și Apostoli ai Săi, mai mult poate decât cei ce au ascultat doar cuvântările sale (mai „mediatice") și care la acest nivel „public" au putut fi și înșelați de vorbăria fariseilor, până la a striga „Răstignește-L! Răstignește-L!" (Ioan 19, 6).

„Pentru că Dumnezeu rânduise pentru noi ceva mai bun" (Evr. 11, 40) „și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr" (Ioan 1, 14). Și însuși „Dumnezeu, Care a zis «Strălucească, din întuneric, lumina» — El a strălucit în inimile noastre, ca să strălucească lumina slavei lui Dumnezeu, pe fața lui Hristos" (II Cor. 4, 6).

Dr. Dorina N. Rusu,

Membrii Academiei Române 1866-1996

Mic dicţionar,

Iaşi, 1996, 432 pagini

Cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la înfiinţarea Societăţii Academice Române, devenită în 1879 Academia Română, Doamna Dr. Dorina N. Rusu a publicat un Dicţionar al tuturor membrilor titulari (activi), corespondenţi şi de onoare ai înaltului for cultural al ţării. **Domnia Sa a mai publicat şi o altă lucrare şi anume:** Istoria Academiei Române (1886—1996), apărută în 1997 (cu 631 pagini).

Chiar de la începuturile Societăţii Academice Române s-a urmărit ca ea să cuprindă personalităţi ale culturii româneşti de pretutindeni: Ţara Românească, Moldova, Transilvania, Banat, Basarabia, Bucovina şi Macedonia, ceea ce s-a urmat până astăzi. Academia a trecut prin mari dificultăţi în perioada regimului totalitar devenind Academia Republicii Populare Române (august 1948), apoi Academia Republicii Socialiste România (din august 1965 până în decembrie 1989), după care a început reorganizarea ei din ianuarie 1990 (azi are 14 secţii cu aproape 180 de membri titulari şi corespondenţi, precum şi 25 de membri de onoare din ţară şi peste 100 din străinătate, inclusiv cărturari români din Basarabia şi Bucovina). Deşi l-a intitulat cu modestie „mic dicţionar", el este, totuşi, un dicţionar complet, cuprinzând 1485 de nume, dintre care 1006 români şi 452 străini. Dintre români, 25 erau membri fondatori, 367 titulari, 217 de onoare, 357 corespondenţi şi 40 aleşi post-mortem; dintre străini — proveniţi din 33 de ţări —, 345 erau membrii de onoare, 106 corespondenţi şi 1 ales post-mortem.

În decursul celor 130 de ani de existenţă, în Academia Română au fost aleşi peste 50 de slujitori ai Bisericii: mitropoliţi, episcopi, profesori de teologie şi chiar preoţi de mir, ca membri titulari, corespondenţi sau de onoare. Citâm doar câteva nume de asemenea iluştri slujitori ai Bisericii. Ca membri titulari au fost aleşi: episcopul **Melchisedec Ştefănescu** al Romanului, cunoscut istoric, episcopul **Nicolae Popea** al Caransebeşului, profesorul **Constantin Erbiceanu** de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, preotul folclorist **Simion Florea Marian,** din Suceava, vicarul **Vasile Mangra** de la Oradea, devenit mitropolit al Ardealului, cunoscuţii istorici **Ioan Lupaş** şi **Silviu Dragomir,** care şi-au început cariera la Institutul teologic din Sibiu, profesorii **Niculae M. Popescu** (preot istoric) şi **Nichifor Crainic** de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, episcopul **Nicolae Colan** de la Cluj, viitorul mitropolit al Ardealului, scriitorul şi profesorul **Gala Galaction** (Grigorie Pişculescu), iar în anii din urmă părintele **Dumitru Stăniloae** (+1993), la care trebuie să-l adăugăm şi pe profesorul **Alexandru Elian,** fost timp de două decenii profesor de Bizantinologie la Institutul Teologic din Bucureşti. Nu trebuie trecut sub tăcere nici **Gavril Munteanu,** membru fondator, fost profesor la Seminariile din Buzău şi Râmnicu Vâlcea, apoi primul director al Gimnaziului român din Braşov întemeiat de Andrei Şaguna.

Cei 10 membri corespondenţi au fost: preotul **Sava Popovici Barcianu** din Râşinari, autorul multor manuale didactice şi dicţionare, profesorii **Ioan Popescu** şi **Zaharia Boiu** de la Istitutul teologic-pedagogic din Sibiu, episcopul **Iosif Goldiş** de la Arad, preoţii **Dimitrie Dan** din Cernăuţi şi **Gheorghe Popovici** din Lugoj, profesorul de Istoria Bisericii Române, **Nicolae Dobrescu** de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, profesorii **Onisifor Ghibu** din Cluj şi **Romulus Cândea** din Cernăuţi care şi-au început activitatea la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, istoricul **Ştefan Meteş,** iniţial preot, apoi director al Arhivelor Statului din Cluj.

Între cei peste 20 de membri de onoare se numără mai cu seamă ierarhi: episcopul **Dionisie Romano** de la Buzău (originar din Săliştea Sibiului), mitropolitul **Andrei Şaguna,** mitropolitul **Iosif Naniescu** al Moldovei, mitropolitul primat **Iosif Gheorghian,** vicarul **Ilarion Puşcariu** de la Sibiu, mitropolitul **Vladimir Repta** al Bucovinei, episcopul **Miron Cristea,** viitorul patriarh, episcopul **Nicodim Munteanu** de la Huşi, viitorul patriarh, mitropolitul **Nicolae Bălan** al Ardealului, episcopii **Roman Ciorogariu** de la Oradea, **Nicolae Ivan** de la Cluj şi **Grigorie Comşa** de la Arad, memorandistul **Dimitrie Comşa,** fost profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, preoţii profesori **Eusebiu Popovici** şi **Vasile Gheorghiu** de la Cernăuţi, preotul istoric **Gheorghe Ciuhandu** de la Arad, iar azi Înalţi Prea Sfinţiţii Mitropoliţi **Antonie Plămădeală** al Ardealului, **Nestor Vornicescu** al Olteniei şi **Nicolae Corneanu** al Banatului.

Din Biserica unită au fost aleşi 10 clerici: canonicii blăjeni **Timotei Cipariu, Ioan Micu Moldovan** şi **Augustin Bunea,** toţi trei membri titulari, preotul scriitor **Ion Agârbiceanu** (onorar), canonicul **Gavriil Pop** de la Lugoj şi istoricul **Zenovie Pâclişanu** (corespondenţi), profesorul **Grigorie Silaşi** de la Universitatea din Cluj, mitropoliţii **Victor Mihali** şi **Vasile Suciu** de la Blaj şi episcopul **Iuliu Hossu** de la Cluj-Gherla, toţi membri de onoare.

Pe lângă aceştia au fost aleşi şi doi reprezentanţi ai altor culte din ţara noastră: episcopul evanghelic-luteran **Friedrich Teutsch** de la Sibiu (1919) şi şeful cultului mozaic Mose **David Rosen** (1992).

Tipărită în condiţii grafice de excepţie, cartea doamnei Dorina Rusu este un instrument de lucru absolut necesar tuturor celor ce doresc să cunoască activitatea marilor oameni de cultură ai neamului nostru chemaţi sub cupola Academiei Române.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA — Parohia RUJA

Termen de concurs: 10 ianuarie — 25 ianuarie 1998.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C., protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc
Pr. Săsăujan Simion

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. Sa Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **1 decembrie 1997,** P. S. Sa a slujit la Sf. Liturghie arhierească prezidată de către P. F. Părinte Patriarh **Teoctist,** în Catedrala Episcopală din Alba Iulia cu prilejul Zilei Naţionale a României. P. S. Sa a luat apoi parte la slujba Te-Deum-ului şi la parada militară.
- **2 decembrie 1997,** P. S.Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu şi a participat la Conferinţa susţinută de către P. Cuv. Arhim. **Ioan Iovan** de la Mânăstirea Recea.
- **3 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a sediului filialei Băncii Internaţionale a Religiilor din Sibiu.
- **4 decembrie 1997,** P. S. Sa s-a întâlnit cu **Î. P. S. Vasile Costin,** Arhiepiscopul Târgovişteі, aflat în Sibiu.
- **5 decembrie 1997,** P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, prezidată de **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.**
- **6 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi a cercetat parohiile Şelimbăr şi Feltrinelli.
  - — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Nicolae în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.
- **7 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu.
  - — Seara a săvârşit Vecernia tot acolo. În aceeaşi zi P. S. Sa a vizitat capela „Sf. Filofteia" din Sibiu.
- **8 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- **10 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Patriarhală din Bucureşti, hirotonind întru preot pe diaconul Laurenţiu Dobre. A săvârşit apoi slujba Te-Deum-ului tot în Catedrala Patriarhiei, cu prilejul deschiderii lucrărilor Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- **10—11 decembrie 1997,** P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod desfăşurate în Palatul Patriarhal din Bucureşti.
- **12 decembrie 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, iar seara a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Sf. Spiridon în Catedrala din Sibiu.
- **13 decembrie 1997,** P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană.
  - — Seara a slujit Vecernia tot acolo.
- **14—21 decembrie 1997,** P. S. Sa s-a aflat la Atena.
- **23 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
  - — Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **24 decembrie 1997, P. S. Sa** a primit împreună cu **Î. P. S. ANTONIE** — grupuri de colindători la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu.
  - — Seara a slujit Pavecerniţa Mare şi Litia în Catedrală.
- **25 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, prezentând credincioşilor Pastorala de Crăciun a **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.**
  - — P. S. Sa, împreună cu membrii Permanenţei şi cu preoţii Catedralei a luat parte la o recepţie oferită la Reşedinţă de către **Î. P. S. ANTONIE, Mitropolitul Ardealului.**
  - — Seara, a slujit Vecernia la Catedrală.
- **26 decembrie 1997,** P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în biserica din Tilişca, prot. Săliste rostind cuvânt de învăţătură. Seminaristul Cristea Victor a fost hirotonit întru diacon.
  - — În aceeaşi zi, P. S. Sa a cercetat şi biserica „Sf. Nicolae" din aceeaşi localitate, precum şi parohia Cristian, prot. Sibiu.
  - — Seara a slujit Vecernia cu Litie în Catedrală.
- **27 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu„ Sâmbăta de Sus, rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Cristea Victor a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Lupşa, prot. Rupea, iar teologul Antonescu Florin a fost hirotonit întru diacon.
  - — Seara, a săvârşit slujba Vecerniei în parohia Hurezi, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.
  - — În aceeaşi zi, a vizitat parohiile Viştea de Jos şi Sâmbăta de Sus, prot. Făgăraş.
- **28 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericilor „Cuv. Paraschiva" din Veseud, prot. Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. C. Diacon Antonescu Florin a fost hirotonit preot pe seama parohiei Prejmer Stupini, prot. Braşov. A cercetat parohia Şura Mare.
  - — Seara a luat parte la Vecernie în Catedrala din Sibiu.
- **30 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **31 decembrie 1997,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană, iar seara a săvârşit Vecernia cu Litie în Catedrală.

Pr. VALENTIN SICOE

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Episcopia Maramureşului şi Sătmarului publică o revistă de frumoasă ţinută bisericească. O pagină de istorie este articolul semnat de P. S. Justinian Chira. Tot el semnează şi „Copiii — priviţi de lângă ieslea unde s-a născut Hristos". Este pastorala pe care a trimis-o P. S. Justinian Chira. Apoi se reia într-un articol: „Ortodoxia şi cultura românească", un studiu mare al profesorului Sextil Puşcariu. Tradiţionala toleranţă ce ne caracterizează ca ortodocşi şi ca români nu are voie să se prefacă în indolenţă. A fi tolerant nu trebuie să fie un pretext spre a fi negativ şi nepăsător. Lăsând pe fiecare să-şi caute mântuirea aşa cum crede el, nu putem suferi ca eterodocşii să facă din Biserică o platformă spre a lucra netulburaţi împotriva Bisericii şi a neamului nostru.

Prof. Viorica Ursu face descrierea unei vestite mânăstiri cu hramul „Învierea Domnului". Este vorba de mânăstirea Habra, veche de 400 de ani. Mai apoi ni se dă spre meditaţie: „Mărturisiri ale monahului Nicolae Steinhardt" făcute de P. S. Justin Hodea Sigheteanul. În sfârşit un studiu: „Cum trebuie să se apropie monahii şi laicii de Taina Sfintei Cuminecături" (de Arhim. Filotei Zevakos) în traducerea pr. prof. dr. Ioan Ică. Apoi P. S. Justin Hodea Sigheteanul semnează un studiu numit: „Din zbuciumata istorie a Episcopiei Maramureşului", unde pomeneşte pe Î. P. S. Visarion Puiu, P. S. Vasile Stan, P. S. Justinian Chira. Se povesteşte şi despre plinirea vremii, când acesta din urmă este ales episcop al acestei eparhii. Şi multe altele care scot în evidenţă roadele acestor episcopi în păstorirea sfintei episcopii a Maramureşului şi Sătmarului.

* * *

● Olivier Clément, *„Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I. Adevăr şi libertate. Ortodoxia în contemporaneitate"*. E vorba de nişte convorbiri cu Patriarhul Ecumenic, tradusă de Mihai Maci, editura Deisis, Sibiu, 1997 (239 pg.).

„În pragul celui de-al treilea mileniu, după prăbuşirea comunismului, care ar fi destinul celor 250 de milioane de credincioşi ce alcătuiesc Biserica Ortodoxă, în care îşi află rădăcinile spirituale „cealaltă Europă"? La această întrebare cuvântul Întâistătătorului Ortodoxiei, Bartolomeu I, era aşteptat de mult".

Aceste cuvinte cu care se deschide volumul, reprezintă teza celor care se ocupă de problemă. Suntem toţi interesaţi de modul cum i se răspunde. Pentru aceasta e nevoie să citim cartea lui Clément, care este autorul unei opere bogate, în care a fost prezentat Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, şi părerea lui despre această temă. E bine s-o cunoaştem.

* * *

● O viaţă bine scrisă a unui autor sau autoare de teatru te face întotdeauna să treci prin adevărate istorii ale teatrului. Aşa e şi cu lucrarea **„La vie en rose cu Clody Bertola"**, de Ludmila Patlanjoglu, apărută în editura Humanitas, Bucureşti, 1997. Pe coperta (concepută de Ioana Dragomirescu Mardare) e ilustrată o scenă din Sf. Ioana de G.B. Shaw, pg. 278.

„A devenit **inegalabilă şi Unică, Doamnă a Teatrului.** A avut iubiri şi prietenii intrate în legendă . . . Uriaşul ei talent, feminitatea misterioasă au atras bărbaţi iluştri şi inspiraţi. A fost muza pictorului Ştefan Constantinescu, a regizorilor Liviu Ciulei şi Lucian Pintilie . . . A fost eroina unor mari bătălii artistice. Biografia ei face istorie în teatrul românesc" (Ludmila Patlanjoglu).

Dar trebuie să mai reliefăm şi alte diferite aprecieri care o caracterizează chiar în carte: „Cea mai mare actriţă cu care am avut fericirea să lucrez vreodată" (Liviu Ciulei); „Fecioară exemplară, întruchipare şcolăresc-exemplară — de cumintenie, spiritualitate şi puritate — iat-o peste ani de zile, scandalizând Bucureştiul burghez şi mitocănesc prin libertinajul ei" (Lucian Pintilie); „Originea contrastelor" (Emil Botta); „Fata asta e ca o cruce pe care să o porţi pe piept" (Emil Cioran); „O Gelsomina a scenei" (George Banu); „O eroină dintr-un roman englezesc" (Alexandru Paleologu); „O feminitate ieşită din comun" (Victor Rebengiuc); „Aveam 14 ani când m-am îndrăgostit de Clody. O urmăream în «Sfânta Ioana»" (Andrei Şerban); „Toată generaţia mea a fost îndrăgostită de ea" (Radu Beligan).

Iată doar o serie de păreri ale unor mari actori români care fac din ea o eroină. Aşa a şi fost. O adevărată eroină a scenei româneşti. Să ne aducem aminte de dânsa.

* * *

● Arhim. Ioan Iovan ne dăruieşte o carte închinată Sfintei Euharistii cu titlul **„Sfânta Împărtăşanie — calea desăvârşirii creştine".** Se bucură de o prefaţă a Pr. prof. Dr. Ilie Moldovan, care o prezintă cititorilor. Cartea de fapt e vechea teză de licenţă a părintelui Ioan Iovan. Aşa că e de la sine înţeles că vom găsi capitole închinate vieţii mistice. E una din cărţile care poate şi azi îmbunătăţi pe cititorii cărţilor pe care le-am scris cândva legat de această temă. O recomandăm prin urmare ca fiind una din acestea.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 februarie
Nr. 5—6
1998

Să ne purtăm de grijă nouă înșine

Sfântul Apostol Pavel scrie corintenilor: „Dacă ne-am judeca pe noi înșine, atunci n-am fi judecați" (XI, 31). Iată o întâmplare care ilustrează foarte bine acest adevăr:

Un rege avea un fiu rău, neascultător. Îl făcea de râs. Tot ce vedea rău în jurul lui, făcea și el. A încercat regele prin toate mijloacele să-l îndrepte: prin sfaturi, prin pedepse, prin trimiterea la școli, dar toate eforturile sale n-au dat nici un rezultat. Și supușii regelui erau îngrijorați, căci fiul ar fi trebuit să-i urmeze tatălui său la cârma statului. Nici regelui nu-i convenea să-și lase poporul pe mâna unui asemenea fiu. În urma unor fapte grave, făcând judecată, regele hotărî pedepsirea fiului la moarte. I se mai dădu un răgaz de trei luni, pentru a se pregăti de moarte. Fiul începu să se căiască și, din zi în zi, era tot mai trist.

— Te-aș putea ierta, îi zise regele, dar cu o singură condiție.

— Care?

— Să iei acest vas plin ochi cu untdelemn, și să faci înconjurul orașului cu el în mâini, cu grija de a nu vărsa nici o singură picătură. Dar soldații înarmați cu săbii te vor urma de aproape și, în clipa în care va cădea din vas o singură picătură, îți vor tăia capul.

Tânărul își încercă norocul. Cum să nu și-l fi încercat? Era doar vorba de viața lui. Plecă urmat de cei doi soldați, străbătând orașul de la un capăt la altul, înconjurându-l și încercând să se întoarcă înapoi de unde a plecat, cu vasul plin. Mergea încet, foarte încet și ori de câte ori simțea cea mai mică piedică și clătinare, se oprea, se reechilibra, potolea untdelemnul care se mișca și, în cele din urmă, ajunse înapoi la palat, cu vasul plin și fără nici o singură picătură pierdută.

— Spune-mi fiule, îl întrebă regele, ce ai văzut străbătând orașul?

— N-am văzut nimic, absolut nimic.

— Cum nimic? În oraș e o mare sărbătoare, muzici, veselie, dansuri, costume colorate, magazinele sunt frumos decorate și pline de mărfuri noi în vitrine. N-ai văzut oameni, caleși?

— N-am văzut absolut nimic, răspunse din nou tânărul. Tot timpul am privit numai vasul și untdelemnul din el, ca să nu-mi scape nici o picătură. Și așa am reușit și am trecut proba.

— Foarte bine, îi spuse regele. Din aceasta să înveți ce înseamnă să veghezi asupra ta însuți, asupra sufletului și a faptelor tale. Să-ți păstrezi sufletul ca pe un vas de preț din care nu trebuie să lași să se piardă nici o picătură. Să-ți supraveghezi faptele așa cum ți-ai supravegheat pașii străbătând orașul. Să nu-ți lași privirea să alunece spre faptele rele și să fii întotdeauna stăpân pe tine însuți. Așa îți vei păstra onoarea și îți vei salva sufletul, cum ți-ai salvat acum viața!

Și vei fi un rege bun ca urmaș al meu!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Scrisoarea Sf. Sinod adresată președintelui Camerei Deputaților

DOMNULE PREȘEDINTE,

La 12 iunie 1997, Senatul României a luat în examinare **„Proiectul de Lege privind utilizarea unor locașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — greco-catolică"**, inițiat de preotul greco-catolic Matei Boilă, senator PNȚCD. Prin adoptarea lui de către Senat, acest proiect a dobândit titlul de **„Lege privind retrocedarea unor locașuri de cult către Biserica Română Unită cu Roma — greco-catolică".**

La 18 septembrie 1997 a fost transmis tuturor membrilor Parlamentului României «Comunicatul Episcopatului Ortodox Român din Transilvania», cuprinzând poziția ierarhilor, preoțimii și credincioșilor ortodocși din Transilvania referitoare la Proiectul de «Lege privind retrocedarea unor locașuri de cult către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică».

Ulterior, prin scrisoarea noastră nr. 6974 din 18 noiembrie 1997, v-am prezentat o seamă de considerente, argumente și motivații juridice, înfățișându-vă, totodată, și starea reală de fapt din parohii, în vederea respingerii propunerii legislative privind retrocedarea unor locașuri de cult către Biserica Română Unită cu Roma — greco-catolică, și a continuării eforturilor de rezolvare a problemei pe calea dialogului, prin comisii mixte locale, conform prevederilor articolului 3 din Decretul nr. 126/1990.

Cunoscând că, în prezent, pe ordinea de zi a Camerei Deputaților este înscris proiectul «**Legii privind retrocedarea unor locașuri de cult către Biserica Română Unită cu Roma — greco-catolică**», transmitem Domniei Voastre, în completarea celor două documente amintite, următoarele puncte de vedere exprimate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința plenară din 10—11 decembrie 1997:

1. Rezolvarea problemei restituirii unor locașuri de cult către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin nu poate fi soluționată decât examinând integral problema uniației, de la 1700 și până în prezent, ținând seama de realitățile actuale și nu doar în contextul evenimentelor de la 1948 sau 1989, așa cum se pretinde din partea catolicilor orientali de rit bizantin (greco-catolici).

2. Dezbinarea românilor ortodocși din Transilvania de la 1700 prin unirea unei părți dintre aceștia cu Biserica Romano-Catolică s-a făcut în condițiile istorice, politice și sociale de atunci, altele decât cele de azi, uzându-se de falsuri în documente, promisiuni, înșelăciune și silnicii din partea Bisericii Catolice și a autorităților habsburgice. **Uniația nu a fost un act acceptat din convingere religioasă, ci din motive sociale, politice și economice.**

Aceasta este cauza pentru care românii ortodocși nu au devenit catolici de rit latin, ci doar uniți cu Roma, păstrând ritul bizantin, fapt pentru care s-au numit greco-catolici.

3. Trecerea la uniație s-a făcut împreună cu locașurile de cult, casele parohiale și celelalte bunuri ale parohiilor în cauză. Așa s-a întâmplat și în Apus, în perioada Reformei, și chiar la noi în Transilvania, când credincioșii care au părăsit Catolicismul, treptat la Reformă, și-au păstrat locașurile de cult. Ca exemple, amintim: Biserica Neagră din Brașov, Biserica Luterană din Sibiu ș.a.

Așadar, fostele biserici greco-catolice n-au fost nici furate, nici răpite, așa cum se susține, ci ele au rămas în proprietatea și folosința aceloraș credincioși.

4. Înșelați în speranțele lor de mai bine, românii din Transilvania, trecuți la Uniație, nu și-au pierdut conștiința apartenenței lor la Ortodoxie, ci, în repetate rânduri, au făcut eforturi pentru revenire la Biserica Mamă, fapt pentru care au avut de pătimit.

Din aceste acțiuni amintim: mișcările religioase în fruntea cărora s-au aflat monahii Sofronie și Visarion; momentul revoluționar de la 1848, când românii, odată cu drepturile sociale și politice, au cerut, prin glasul lui Simion Bărnuțiu, întoarcerea la Ortodoxie; momentul 1 decembrie 1918, când în sala Unirii de la Alba Iulia s-a cerut: «Vrem să ne unim cu Țara și să fim o singură Biserică»; momentul 1939, când s-a încercat reîntregirea Bisericii românești din Transilvania de către cei doi mitropoliți de la Sibiu și Blaj.

Chiar și corifeii Școlii ardelene și-au exprimat adeseori dezamăgirea cu privire la nerespectarea promisiunilor legate de unirea cu Roma, speranțele de emancipare națională fiindu-le înșelate. De asemenea, ei și-au exprimat dorința de refacere a unității spirituale a românilor din toate provinciile.

5. Încheierea, la Roma, în 1927 a Concordatului dintre România și statul Vatican și ratificat la București, în 1929, s-a făcut prin încălcarea Constituției din 1923 și a Legii Cultelor din 1929. Aceasta a reprezentat o imixtiune în viața Statului național unitar român, independent și suveran.

Denunțarea din partea Statului român a Concordatului în condițiile istorice și politice excepționale cunoscute din anul 1948, a înlesnit înfăptuirea actului sfânt al reîntregirii Bisericii Mame la 21 octombrie 1948 la inițiativa clerului și a credincioșilor greco-catolici. Aceștia au revenit la Biserica Ortodoxă, împreună cu bisericile, casele parohiale și celelalte bunuri bisericești, împlinindu-se astfel dorința lor de veacuri.

În urma acestui act, la 2 decembrie s-a emis «Decretul 358/1948 pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic», decret care, în ciuda caracterului său politic și restrictiv, a oferit posibilitatea îndreptării marii nedreptăți făcute la 1700 românilor transilvăneni.

6. În perioada 1948—1989 s-a consolidat reintegrarea firească a credincioșilor foști greco-catolici în Biserica Mamă Ortodoxă. Excepție au făcut episcopii și unii preoți greco-catolici, pe care funcția și rangul i-au determinat să rămână în rezistență, dar pe care marea mulțime a credincioșilor nu i-a urmat. Acest proces n-a cunoscut convulsii sau represiuni în masă.

7. Anul 1989, prin Decretul-Lege nr. 9 al Consiliului Frontului Salvării Naționale care a abrogat Decretul nr. 358/1948 a marcat reactivarea fostei Biserici Greco-Catolice, Unită cu Roma. Recunoașterea ei prin decretul 126/1990 a adus cu sine o seamă de mutații.

Prin Decretul papal nr. 1540/1990, Vaticanul a numit episcopi pe seama fostelor eparhii greco-catolice dinainte de 1948, reconstituind Biserica Unită cu Roma, sub denumirea de «Biserica Catolică Orientală de rit bizantin». Aceasta și-a afirmat deîndată pretenția restituirii «în integrum» a locașurilor de cult cu bunurile aferente. În acest scop a lansat o seamă de atacuri prin

(Continuare în pag. a 2-a)

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

ACUM, SLOBOZEȘTE, STĂPÂNE...

Au trecut deja 40 de zile de la slăvitul praznic al Nașterii Domnului și în inimile noastre mai sunt încă vii ecourile acestei măreți Sărbători în care cerul înfrățit cu pământul iar îngerii cu oamenii au adus laudă și cinstire Celui care pentru noi și pentru a noastră mântuire s-a făcut om. Și aceasta pentru ca să ne readucă la starea cea dintâi, să ne înfrățească între noi și să ne împace cu Dumnezeu.

Au trecut deja 40 de zile de la acea noapte sfântă a Crăciunului și mai auzim încă glasul îngerilor mărind pe Dumnezeu cel născut în ieslea Betleemului, îi mai vedem încă, cu ochii minții pe păstori și pe magi aducând daruri și închinare pruncului dumnezeiesc.

Au trecut deja 40 de zile de la sfântul praznic al Înomenirii lui Hristos, *Mesia cel din veac dorit,* **și iată că Biserica ne cheamă să ne bucurăm din nou și să săltăm în cântări de laudă și de preamărire, căci iată astăzi dumnezeiescul prunc Iisus este adus în Templul Domnului și potrivit făgăduinței, este închinat Locului celui sfânt.**

„Se bucură astăzi fiica Sionului, saltă de bucurie fiica Ierusalimului, căci astăzi în Sion — locul cel sfânt — Dumnezeu în trup s-a arătat.

Astăzi lucruri preaslăvite s-au văzut în cetatea Împăratului celui mare, căci Cel care a deschis pântecele fecioresc al Maicii Preacurate și a deschis tuturor porțile raiului, în Templu se aduce" — spunea într-una din cuvântările sale Sf. Chiril al Ierusalimului. Se bucură astăzi Mireasa lui Hristos și se îmbracă în lumină cerească căci Mirele ei Preaiubit în Biserica Legii se aduce.

Ne bucurăm și noi credincioșii astăzi și asemenea fecioarelor Ierusalimului ieșim în întâmpinarea Lui cu făcliile luminoase ale sufletelor, făcliile aprinse din lumina cea adevărată și neînserată a lui Hristos. Ziua de astăzi este o zi de aleasă bucurie și este prăznuită de către întreaga Biserică Creștină în fiecare an la 2 februarie.

Sf. Evanghelist Luca ne relatează pe larg acest eveniment prăznuit astăzi: „Și când s-au împlinit zilele curățirii lor, după Legea lui Moise, L-au *adus pe Prunc la Ierusalim, ca să-L pună înaintea Domnului; Precum este scris în Legea Domnului că orice întâi născut de parte bărbătească să fie închinat Domnului"* **(Luca 2, 22—23).**

Adus în Templu, pruncul Iisus este primit în brațele sale de către dreptul Simeon care era *„Drept și temător de Dumnezeu așteptând mângâierea lui Israel și Duhul Sfânt asupra lui"*, **acestuia fiindu-i făgăduit de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea, deci, nu va muri, până ce** *„nu va vedea pe Hristosul Domnului"* **(Luca 2, 26).**

Venind din îndemnul Duhului în acea clipă în Templu, luându-l în brațe a rostit rugăciunea rămasă până astăzi în cultul divin și care rugăciune îi și poartă numele: *„Acum, slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor. Lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel"* **(Luca 2, 29—32).**

Așadar, dreptul Simeon recunoștea în Pruncul pe care-l ținea în brațele sale, pe Cel care va lucra mântuirea tuturor, fie evrei, fie neamuri, pe Cel care va deveni pentru poporul lui Israel *slavă* **iar pentru neamuri** *lumină.*

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
SIBIU

Etica creștină și capitalismul

Într-una din numeroasele reviste catolice italiene, „Città Nuova",* a puternicei Mișcări a Focolarilor, cunoscutul filosof contemporan Emanuele Severino readuce în discuție o problemă de etică socială și economie politică: teza incompatibilității dintre etica creștină (a se adăuga: catolică) și capitalism. Aceasta se datorează obiectivelor diverse: etica creștină urmărește realizarea „binelui comun", în timp ce capitalismul are ca scop profitul. Cine încearcă să le pună împreună, sfârșește prin a instrumentaliza pe unul în favoarea celuilalt.

Referindu-se direct la etica socială catolică, filosoful constată ferm că Biserica se autoiluzionează „crezând că un astfel de capitalism, redus la jumătate prin promovarea binelui societății, mai poate fi numit capitalism...; Biserica propune capitalismului să moară". De aici ar rezulta și „instabilitatea situației politice" din numeroase țări occidentale", în care „interlocutorii înțeleg cu totul diferit aceleași concepte: „capitalism" și „binele societății". Un astfel de echivoc stă la baza convingerii că mișcările politice catolice se pot alia forțelor capitaliste".

Din partea marilor întreprinzători capitaliști, precum Cesare Romiti, președintele firmei 'Fiat', se răspunde, drept replică atacului etic al Bisericii, că „cu cât capitalismul generează mai mult profit, cu atât face mai mult bine societății". În acest caz, capitalismul e identificat cu „binele comun". E așa-zisul „capitalism etic".

Dar Severino continuă să susțină cu tenacitate: „dacă sunt într-adevăr ceea ce spun că sunt, capitalismul și catolicismul nu-și pot propune ca scop profitul și, concomitent, etica (eficiența și solidaritatea)". Așadar, „trebuie să apărăm capitalismul de capitaliști și catolicismul de catolici".

Incompatibilitatea dintre spiritul care a produs capitalismul și etica creștină a fost pusă în evidență în repetate rânduri. A devenit deja un text clasic cel al lui Max Weber, care identifică raporturi nu doar de compatibilitate, ci chiar de condiționare între etica protestantă și spiritul capitalismului. Căci principiul profitului și cel al concurenței se leagă direct de doctrina predestinării.

Biserica Catolică a încercat, în repetate rânduri, să „ajusteze" capitalismul la exigențele eticii sale, să identifice caracteristicile unei „întreprinderi", pe care apoi să o numească „economie de comuniune (!?).

Astfel, în enciclica „Centesimus annus", la paragraful 42, își pune întrebarea: după falimentul sistemului comunist, capitalismul poate fi luat de model în țările excomuniste sau în cele în curs de dezvoltare? Răspunsul e pozitiv. Dar se adaugă: numai în cazul în care prin „capitalism" se indică un sistem economic, care să se poată numi mai degrabă „economie de inițiativă" sau „economie de piață" sau simplu „economie liberă". Cu alte cuvinte, enciclica

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

* Capitalismo o cattolicesimo?, de Antonio Maria Baggio, în Città Nuova, nr. 7/1997, p. 48-50.

Cântec ardelean din secolul al XVIII-lea

— *Frunză galbenă de vrej,*
ce viermi te mănâncă?
— *Peste măguri, către Dej,*
jalea e adâncă.

— *Râule, de ce-ți sbârlești*
coama nărăvașă?
— *Numai stârvuri rumânești*
Someșa-l îngroașă.

— *Codrule dinspre Abrud,*
de ce plângi sub sloată?
— *Parcă iar și iar aud*
oasele pe roată.

— *Vântule, de ce tot sui*
lacrimi pe obcine?
— *De oftatul Moțului*
temnițele-s pline.

— *Veacule de plumb ursuz,*
de ce stai la pândă?
— *Înc-o cruce vi-am adus*
pentru grea osândă.

— *Neamule, de ce tresari*
gri dina când bate?
— *Stau, gemând, pe piscuri tari*
și aștept dreptate...

RADU GYR

Serisoarea Sf. Sinod

(Urmare din pag. 1)

presă, radio, televiziune, procedând şi la ocuparea prin forţă a unor foste biserici greco-catolice.

În tot acest timp, Biserica Ortodoxă Română a chemat în repetate rânduri la dialog, înţelegere şi pace. Totodată a arătat **că pretenţia de «restitutio in integrum» este nerealistă, nedreaptă, şi creatoare de tensiuni.**

8. În acest context, la Palatul Parlamentului, a avut loc întrunirea ierarhilor celor două Biserici, care a condus la promulgarea Decretului 126/1990 privind unele măsuri referitoare la Biserica Română Unită cu Roma (greco-catolică). **Acest act normativ reglementează rezolvarea prin dialog a diferendelor dintre cele două culte, privitoare la locaşurile de cult, prin comisii mixte create în acest scop (Art. 3).**

9. Ignorând prevederile Decretului Lege nr. 126/1990 şi repetatele apeluri ale Bisericii Ortodoxe Române, Biserica Catolică Orientală de rit bizantin şi-a continuat atacurile prin mass-media la adresa Bisericii Ortodoxe Române, a ierarhilor, acţionând parohiile în justiţie pentru restituirea bisericilor şi iniţiind, prin persoane din sânul ei prezente în Cameră şi în Senat ca membri ai acestor foruri, repetate proiecte legislative privind retrocedarea fostelor biserici greco-catolice.

10. Totodată, Biserica Catolică Orientală de rit bizantin ignoră Documentul de la Balamand (1993). Rezultat al dialogului dintre Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă, acest Document condamnă Uniaţia ca metodă de unire a Bisericilor şi stabileşte ca diferendele dintre Bisericile Ortodoxe şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin să se rezolve numai pe calea dialogului şi fără a se apela la justiţie.

11. Biserica Catolică Orientală de rit bizantin din România trăieşte în prezent nostalgia anilor 1929—1948, perioadă în care Concordatul dintre Statul Vatican şi România asigura acesteia un statut privilegiat, încălcând Constituţia, Legea Cultelor şi principiul egalităţii cultelor religioase.

În urma denunţării Concordatului de către Statul român şi a refuzului acesteia de a-şi întocmi un statut de organizare şi funcţionare pentru a intra în rândul tuturor cultelor recunoscute din ţară, Biserica Catolică Orientală de rit bizantin a pierdut aceste privilegii. Totuşi, chiar şi în această situaţie, ea continuă să activeze fără nici un statut de organizare şi funcţionare, obligatoriu în conformitate cu prevederile Constituţiei şi a Legii cultelor. Cu toate acestea ea se plânge la toate forurile naţionale şi internaţionale că este persecutată, sperând în reactualizarea Concordatului.

12. Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, potrivit recensământului oficial din ianuarie 1992, numără 228 377 credincioşi, reprezentând 1% din populaţia ţării, are 5 eparhii şi 7 episcopi, 389 de preoţi şi 5 instituţii de învăţământ preuniversitar (seminarii teologice), 4 Facultăţi de Teologie, 212 locaşuri de cult, dintre care: 2 catedrale şi 25 biserici cedate, prin înţelegere, de către Biserica Ortodoxă Română; 56 biserici obţinute prin ocupare forţată, deşi nu sunt majoritari; 42 biserici construite, alte 63 de spaţii amenajate în diferite clădiri, 19 biserici în care, prin înţelegere, se slujeşte alternativ.

Se pune întrebarea: la procentul de 87%, câţi credincioşi are Biserica Ortodoxă Română, raportat la 1%, câţi are Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, câte eparhii, câţi ierarhi, câte şcoli teologice, şi câte biserici ar trebui să aibă Biserica Ortodoxă Română? Cum poate pretinde Biserica Catolică Orientală de rit bizantin că este persecutată, când toate datele de mai sus, arată că, procentual, ea este mult mai favorizată decât Biserica Ortodoxă Română?

Cu toate acestea, Biserica Ortodoxă Română rămâne deschisă dialogului, iar Biserica Catolică Orientală de rit bizantin continuă să se plângă şi să ceară în mod nejustificat locaşuri de cult şi bunuri peste trebuinţele sale reale.

DOMNULE PREŞEDINTE,

Faţă de punctele de vedere exprimate mai sus, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române solicită respingerea propunerii legislative iniţiate de senatorul Matei Boilă, pentru următoarele motive:

1. Decretul-Lege nr. 126/1990, ca normă de recomandare, este suficient pentru soluţionarea diferendelor patrimoniale dintre cele două Biserici, cu condiţia de a se veni la masa dialogului, ca singură soluţie în această problemă, ţinându-se seama de voinţa credincioşilor, proprietari ai bunurilor bisericeşti pe care ei şi le-au construit, întreţinut, împodobit şi de care se folosesc.

2. Formulat ca normă imperativă şi nu ca normă de recomandare, proiectul de lege iniţiat de senatorul Matei Boilă este neconstituţional şi nedrept, motiv pentru care, în conformitate cu Hotărârea nr. 27/1993 a Curţii Constituţionale, rămasă definitivă prin Hotărârea nr. 127/1994 a aceleiaşi instanţe judecătoreşti, cerem respingerea lui.

3. Soluţionarea diferendelor dintre Bisericile noastre pe calea dialogului este recomandată şi de Documentul de la Balamand (1993).

4. Tot pentru dialog se pronunţă în mod ferm «Declaraţia angajării ecumenice» a episcopilor şi conducătorilor religioşi ai Bisericilor Catolice Orientale din Europa (inclusiv din România), întruniţi la Nyiregyhaza-Ungaria (30 iunie — 6 iulie 1997), care în punctul 6 precizează că «Bisericile Catolice Orientale doresc ca dialogul frăţesc să fie un mijloc privilegiat în toate raporturile lor cu fraţii ortodocşi. **În mod deosebit, în caz de conflict, trebuie căutate întotdeauna soluţiile prin dialog».**

5. Deoarece multe cazuri privind folosirea locaşurilor de cult s-au rezolvat pe calea dialogului, se impune ca metoda dialogului să fie continuată, pentru a nu stârni vrajba şi conflictele confesionale şi spre a se ajunge la o reconciliere reală.

6. Ignorând repetatele apeluri la dialog lansate de Biserica Ortodoxă Română, precum şi cele exprimate în «Documentul de la Balamand» şi «Declaraţia angajării ecumenice» a episcopilor Bisericilor Catolice Orientale din Europa, Biserica Română Unită cu Roma refuză dialogul interconfesional, după cum reiese chiar din «Expunerea de motive» la proiectul legislativ iniţiat de senatorul Matei Boilă — «Aceste comisii (de dialog n.n.), în urma **refuzului Bisericii Române Unite cu Roma de a participa la ele,** nu au funcţionat nici măcar într-o singură parohie».

7. Pe lângă dialogul local, Biserica Ortodoxă Română propune şi un dialog la nivel central (între conducerile celor două Biserici româneşti) cu posibilitatea de a invita un observator al Vaticanului, pentru ca dialogul propus de noi să se înscrie în lumina dialogului ecumenic în curs de desfăşurare între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică.

Adresăm Domniei Voastre, Domnule Preşedinte, şi onoraţilor membri ai Camerei Deputaţilor rugămintea de a reflecta profund la consecinţele imprevizibile şi la răspunderile pe care le-ar implica votarea şi în acest înalt for legislativ a respectivului proiect de lege.

Cu încredinţarea că Domnia Voastră, personal, şi onoratul plen al Camerei Deputaţilor veţi aduce o hotărâre care să restabilească dreptatea şi adevărul, ne rugăm ca Bunul Dumnezeu să binecuvânteze străduinţele Domniilor Voastre pentru binele şi propăşirea poporului nostru român.

În şedinţa plenară a Sfântului Sinod din 11 decembrie 1997.

Simpozion teologic ortodox român de prestigiu în Statele Unite

Printre marile manfestări literare, culturale şi de autentică spiritualitate ortodoxă română în Statele Unite ale Americii, un loc de frunte ocupă acelea promovate de Institutul Român de Teologie Ortodoxă şi Spiritualitate din New York, singura instituţie românească de acest gen, atât în România cât şi în America. O dovadă convingătoare în acest sens ne-a fost oferită recent de cel de al V-lea Simpozion teologic şi ecumenic, în limba engleză, ce a avut loc Duminică, 7 decembrie 1997, şi care de fapt s-a constituit într-un adevărat eveniment academic aniversar, care merită să fie subliniat şi apreciat ca atare.

Înfiinţat în primăvara anului 1993, odată cu Capela Ortodoxă Română „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel", de către Preot Dr. Theodor Damian, Profesor de Filosofie şi Etică la "Audrey Cohen College for Human Services" din New York, acest Institut de cercetare teologică şi de spiritualitate ortodoxă, s-a impus în ultimii cinci ani prin activităţile sale specifice, bisericeşti, teologice şi etnice, de mare amploare literară, culturală, şi spirituală, care l-au făcut cunoscut şi apreciat atât pe plan ecumenist american, cât şi pe plan etnic româno-american.

Fără îndoială, găzduirea Institutului şi a Capelei în frumoasa şi spaţioasa biserică episcopaliană „Sfântul Andrei" din Astoria, Queens, N.Y., care a devenit astfel un loc preferat de întâlnire al Românilor din New York, a contribuit în mare măsură la succesul acestui unic şi original Institut Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă.

Merită să consemnăm, pe scurt, că sub egida Institutului şi a Capelei Ortodoxe Române „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel", se desfăşoară de-a lungul anului, coordonate şi îndrumate de Pr. Prof. Dr. Theodor Damian şi colaboratorii săi apropiaţi, o întreită serie de manifestări culturale şi spirituale, care se întrepătrund armonios între ele, într-o concomitenţă şi ritmicitate impresionantă.

În primul rând notăm studiile biblice, vecerniile din fiecare Sâmbătă şi Sfintele Liturghii Duminicale, însoţite de toate celelalte activităţi tradiţionale, etnice, misionare şi sacramentale ortodoxe, în cadrul Capelei Ortodoxe Române „Sfinţii Petru şi Pavel", la care participă, împreună cu membrii Institutului Român de Teologie şi de Spiritualitate Ortodoxă, sute de credincioşi ortodocşi români din marea metropolă a New Yorkului ,dornici de o trăire liturgică aleasă, de întâlniri intelectuale superioare şi mai ales de o puternică simţire ortodoxă românească.

În al doilea rând, datorită concepţiei teologice superioare a fondatorului, Institutul promovează, sub adumbrirea harică a Sfintei noastre Biserici strămoşeşti, o susţinută acţiune de creaţie şi de emulaţie literară prin cenaclul săptămânal şi simpozionul anual „Mihai Eminescu", şi desigur prin bine cunoscuta revistă bilingvă de spiritualitate şi cultură românească „Lumină Lină - Gracious Light", în care sunt comentate, selectate şi publicate cele mai valoroase lucrări ale membrilor acestui cenaclu literar, sau ale unor scriitori români consacraţi din America sau din Ţară. Să mai notăm că revista „Lumină Lină" se bucură şi de o circulaţie internaţională, remarcabilă, fiind difuzată în USA, România, Canada, Germania, Italia, Franţa, Elveţia, Israel şi Australia.

Într-adevăr, nu e de mirare că această întreită simultaneitate creatoare, de vast orizont intelectual şi spiritual, culminează prin Simpozionul Teologic şi Ecumenic Anual, de la începutul lunii Decembrie, care încununează şi ilustrează de fapt adevărata menire etnică, ecumenică şi ecumenistă a Institutului Român de Teologie Ortodoxă şi Spiritualitate.

Se realizează de fapt o simbioză vie între cultul ortodox divin şi cultura românească, cristalizată mai ales în sintezele teologice ortodoxe, de mare actualitate, pe care le prezintă la modul academic şi ecumenic fiecare Simpozion în parte, în limba engleză, fiind apoi publicate în volume speciale care pun în lumină valoarea lor.

E de ajuns să menţionăm temele teologice dezbătute la Simpozioanele anterioare, de cunoscuţi teologi ortodocşi români sau oameni de cultură din Ţară sau din Statele Unite, precum şi de renumite personalităţi catolice, prezbiteriene, episcopaliene şi baptiste, spre a ne da seama de actualitatea lor evidentă, însemnându-le şi noi aici spre bună ştiinţă: **„Cult divin şi identitate în societatea noastră contemporană"** (5 Decembrie, 1993); **„Quo Vadis Homo? Mântuirea şi lumea modernă"** (4 Decembre, 1994); **„Creaţia Divină şi responsabilitatea umană în contextul preocupărilor ecologice contemporane"** (3 Decembrie, 1995); şi **„Libertate şi responsabilitate în societatea contemporană"** (8 Decembrie, 1996).

Desigur, popasul aniversar de la înfiinţarea Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă, şi al Capelei Ortodoxe Române „Sfinţii Petru şi Pavel", a fost marcat solemn, Duminică 7 Decembrie 1997, mai întâi prin oficierea Sfintei Liturghii şi apoi prin cel de al V-lea Simpozion Teologic Ortodox, organizat pe tema: **„Redescoperind pe Dumnezeu: Relaţia dintre Dumnezeu şi om şi semnificaţia ei pentru viaţa noastră de astăzi".**

Toţi participanţii, atât la Sfânta Liturghie, cât şi la Simpozion, au trăit momente emoţionante şi de neuitat.

Ca un preludiu muzical inedit şi de sezon, D-na Lia Lungu, vestită cântăreaţă populară, a interpretat cu măiestrie o suită de colinde maramureşene, după care părintele Theodor Damian, fondatorul şi directorul Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă din New York, a oficiat ceremonia religioasă a deschiderii oficiale a celui de al V-lea Simpozion Teologic Ortodox şi Ecumenic şi a prezentat în continuare pe cunoscutul teolog şi scriitor, Dl. George Alexe de la Departamentul Publicaţiilor Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America şi Canada, care a prezidat lucrările Simpozionului.

(Continuare în pag. a 3-a)

CORESPONDENT

Arhimandritul Paisie Bistriţeanul

— Primul egumen al Mânăstirii Hurezi —

(1690—1693)

Studiile consacrate istoriei Mânăstirii Hurezi (Vâlcea) afirmă în unanimitate că primul egumen al ei a fost arhimandritul Ioan. Este adevărat că unii cercetători consideră începutul egumeniei sale în anul 1692 (Prof. R. Ilie) sau 3 iunie 1693 (T. G. Bulat). Perioada vacantă pare logică, dacă se consideră că egumenul trebuia să ocupe funcţia după terminarea lucrărilor de construcţie a Mânăstirii.

Iată însă că nişte însemnări ale monahului Nicolae din Mânăstirea Brâncoveni (Olt), contemporan cu evenimentele de la începuturile Mânăstirii Hurezi, demonstrează că primul egumen al acestei renumite ctitorii a voievodului Constantin Brâncoveanu (1688—1714) a fost arhimandritul Paisie de la Mânăstirea Bistriţa olteană. Astfel, în anul 1691, copiind **Viaţa Preacuviosului Părintelui nostru Nifon,** caligraful face următoarea însemnare, deosebit de valoroasă pentru clarificarea problemei, anume: „Şi s-au scris den porunca cinstitului şi preacuviosului părintelui nostru chiriu chir Paisie, arhimandritul, care au fost egumen sfintei Mânăstiri Bistriţii, iară acum den mila lui Dumnezeu şi porunca prealuminatului şi slăvitului Măriei Sale domnului nostru Io Constantin Basarab voievoda să află năstavnic la sfânta Mânăstire a Măriei Sale cea nouă ce să chiamă Hurezii, unde să slăvească sfântul hram al Sfinţilor şi de Dumnezeu încununaţi împăraţi şi întocmai cu Apostolii, Constantin şi Elena... În anul de la facerea lumii 7199, iar de la Naşterea lui Hristos anul 1691, aprilie 4 zile" **(B.A.R. ms. 2462,** f. 173v-174); iar în anul următor, acelaşi monah însemnează pe un **Molitvelnic slavo-român** că: „Această cărticică o am scris eu Nicolae monah ot Brâncoveni, cu cheltuiala şi cu porunca sfinţiei sale părintelui Paisie egumenul de la svetii Constantin, însă de la Urezi, de la Mânăstirea domnească a Măriei Sale Io Constantin voievod. Fraţilor, mă rog, ce să va fi greşit să îndreptaţi şi să nu mă blestemaţi. Leat 7201, septembrie 5 dni" **(B.A.R. ms. 2465,** f. 181).

Despre arhimandritul Paisie vorbesc numeroase documente ale epocii respective. Prima oară apare într-un hrisov din 9 septembrie 1681, ca egumen al Mânăstirii Arnota (Vâlcea); însă cele mai numeroase îl atestă în fruntea Mânăstirii Bistriţa, pe care a condus-o în două rânduri (3 mai 1686 — 15 martie 1687 şi 4 decembrie 1688 — 2 aprilie 1690).

Ca egumen al Bistriţei, arhimandritul Paisie s-a impus prin calităţile sale administrative şi gospodăreşti. Chiar documentul din 3 mai 1686 se referă la moşia pe care o cumpără de la Voica din Bârzeşti, iar la 4 august, acelaşi an, este menţionat ca martor într-un act de vânzare-cumpărare. La 15 martie 1687 primeşte Schitul „Sfinţii Trei Ierarhi" din Ocnele Mari de la soţii Constandina şi Fiera vătaful, care specifică în actul votiv următoarele: „Făcutam acest al nostru zapis, ca să fie de bună şi mare credinţă sfintei Mânăstiri Bistriţa şi sfinţiei sale Părintelui Paisie arhimandritul şi tuturor călugărilor câţi se vor afla locuitori într-această sfântă Mânăstire". Tot în acelaşi an, marele logofăt Constantin Brâncoveanu donează Mânăstirii un clopot, în greutate de 800 kg, care păstrează o frumoasă inscripţie cu litere chirilice, având textul: „Cântaţi Domnului toată făptura, că mare este Domnul; cu al Cărui ajutor, pe lângă celelalte, şi acest clopot făcutu-s-a din cheltuiala robului Său Constantin Brâncoveanu vel logofăt, la sfânta Mânăstire Bistriţa, fiind egumen Paisie, şi meşter Teofil ieromonahul, luna martie 15, ve leat 7195".

În a doua egumenie, arhimandritul Paisie este menţionat la 4 decembrie 1688; atunci, postelnicul Matei Pârdescu donează Mânăstirii moşiile Cacoţi şi Stâlpniţa din judeţul Mehedinţi, precum şi jumătate din sălaşele de robi. Anul următor, la 12 iulie, voievodul Constantin Brâncoveanu întăreşte egumenului Paisie dreptul asupra unei livezi din Gura Soaşului, ţinută în timpul lui Matei Basarab (1632—1654) de Preda Brâncoveanu, moşul domnului, pentru hrana cailor de la Ocnele Mari, fiind cămăraş la ocnă. La 2 aprilie, voievodul acordă aceleaşi privilegii „Mânăstirii Bistriţa şi egumenului Paisie" asupra gârlelor de la Celei şi Balta Albă.

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Etica creştină

(Urmare lin pag. 1)

ca evită să identifice „capitalismul" cu economia justă din punct de vedere etic. Termenul „capitalism" are deci o conotaţie negativă. De observat totuşi imaginea pe care această enciclică o creionează întreprinzătorului aparţinător sistemului economic capitalist: el e interpretul, la cel mai înalt nivel, al demnităţii şi bogăţiei muncii umane.

Într-o altă enciclică, „Laborem excercens", se pune la baza capitalismului ceea ce s-a numit „anomalia de bătaie lungă", care consistă în răsturnarea unor juste raporturi: în loc să se pună economia în serviciul omului, capitalismul s-a afirmat tocmai prin aşezarea profitului deasupra persoanei. De aceea, „justa reacţie" a „oamenilor muncii" — reacţie căreia doctrina socială îi recunoaşte o înaltă valoare etică — a permis parţial reechilibrarea poziţiilor.

Cu o asemenea evaluare, atât a capitalismului şi structurilor sale, cât şi a factorilor corectori („justa reacţie a oamenilor muncii": greve, revoluţii etc.), credem că nu s-a rezolvat problema. O concepţie creştină problematizează nu sistemul economic (fie el capitalist sau altul), ci atitudinea persoanelor. Etica e pentru persoane. În acest sens, observaţiile Sfântului Ioan Gură de Aur sunt valabile până astăzi. Predicile sale nu vizau sistemul politico-economic, ci pe creştini: el se adresa bogaţilor, îndemnându-i la milostenie. După cum nici Domnul n-a instigat la revoltă sau revendicări pe săracul Lazăr, ci s-a adresat în primul rând bogatului. Iată de ce statutul metodologic al „drepturilor omului" se agaţă foarte firav de Sfânta Scriptură, oricât am vrea noi să fie altfel.

Asupra sistemului economic capitalist ce putem spune? De ce supravieţuieşte celui socialist? Cu toate erorile iniţiale, cu toate „intervenţiile muncitoreşti", cu toate crizele traversate, sistemul capitalist a rezistat datorită capacităţii sale de a se adapta. A reuşit constant să echilibreze interesul capitalului şi pe cel al întregii societăţi, căutând să facă din economie „un spaţiu al libertăţii şi al realizării umane".

Desigur, această propunere ispiteşte. Dar deşi Europa o experimentează de două secole, diferenţierea între bogaţi şi săraci s-a păstrat. Credem că nu aceasta ar trebui eliminată. Ar fi o utopie.

Biserica a propus o altă „utopie": aceea de a face experienţa Împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, în grupuri restrânse numite comunităţi. Exemplare sunt comunităţile apostolice. Acestora le-a urmat experienţa monastică. Prin monahism, Biserica continuă, peste secole, experienţa lui „a avea totul de obşte" (F.Ap. 2, 44). Nu cere, prin aceasta, să adoptăm modelul monastic pentru societatea noastră, dar să conştientizăm că el e ca şi fermentul în frământătură. De unde vine această forţă? Dintr-un principiu creştin, pe care capitalismul l-a uitat, căci şi teologia protestantă îl ignorase: cel al valorii transcendente a persoanei umane, care participă la viaţa de comuniune a Sfintei Treimi şi în care Hristos trăieşte şi-şi manifestă voia şi darurile Sale. În acest sens, între întreprinzătorul creştin şi muncitorul creştin nu există diferenţieri ontologice, nici predestinare selectivă, ci doar distincţii funcţionale: fiecare are darul şi vocaţia sa. Fără să anatematizăm capitalismul, înţelegem că unele din principiile sale sunt greşite şi continuă să reprezinte sursă de conflicte şi de crize. Sunt fundamentele doctrinare, teologice, care n-au nimic cu Sfânta Scriptură şi nu pot fi baza nici pentru o societate creştină, nici pentru un sistem economic în care să funcţioneze o etică socială profund creştină.

ACUM, SLOBOZEŞTE, STĂPÂNE...

(Urmare din pag. 1)

Plin de Duhul Sfânt, Simeon, binecuvântându-i pe Maria şi pe dreptul Iosif, a spus: *„Iată, Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel, şi ca un semn care va stârni împotriviri şi prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile a multe inimi".* **El, Simeon, îl vedea pe Hristos ca pe Mântuitorul celor ce cred în El, şi ca pe Domnul cel Înviat din morţi.**

Îl vedea pe Hristos ridicat pe Crucea Golgotei şi pe Sf. Fecioară Maria cu inima străpunsă de sabia durerii, plângând împreună cu Ioan, Ucenicul cel iubit, la poalele Crucii.

Al doilea personaj al evenimentului de la Templu este proorociţa Ana, ajunsă la adânci bătrâneţi şi care văduvă fiind, nu se depărta de Templu slujind Domnului zi şi noapte, cu posturi şi cu rugăciuni.

„Şi venind şi ea în acel ceas lăuda pe Dumnezeu şi vorbea despre Prunc tuturor celor ce aşteptau mântuire în Ierusalim". **(Luca 2, 38). Atât dreptul Simeon cât şi proorociţa Ana, luminaţi fiind de către Dumnezeu, pun în adevărata lui lumină caracterul de jertfă al Întâmpinării Domnului: Pruncul Iisus care se aduce** *ca un Miel spre junghiere* **(Isaia 53, 7) pentru viaţa şi mântuirea lumii şi Fecioara Maria care prin suferinţă devine şi ea părtaşă la sacrificiul Fiului lui Dumnezeu.**

De altfel, a doua zi, în 3 februarie, Biserica le-a şi închinat o zi de prăznuire celor doi, iar bătrânului Simeon i-a acordat titlul de *„Teodohos"* **adică** *„Primitorul de Dumnezeu".*

„Întâmpinarea Domnului" este al patrulea praznic împărătesc din cursul anului liturgic şi este cunoscut în popor şi sub numele de Stretenie. Este amintită pentru prima dată în memorialul de călătorie al peregrinei Egeria (sec. IV), iar Sf. Chiril al Ierusalimului (+ 386) îi închină un panegiric rămas până astăzi. La fel şi Sf. Ioan Gură de Aur are cuvinte alese legate de această sărbătoare, care după unii istorici, ar fi fost generalizată în Orient de către împăratul Justinian.

Biserica Apuseană a început să ţină praznicul Întâmpinării Domnului din secolul al VII-lea. Papa Sergiu I (687—701) a organizat cu prilejul acestei sărbători şi o procesiune cu caracter penitenţial care pornea de la biserica Sf. Adrian aflată în Forul roman şi se încheia la bazilica Sf. Maria Maggiore, fiind considerată ca cea mai veche procesiune penitenţială cunoscută.

În Biserica Apuseană în această zi se binecuvintează lumânările după cuvântul bătrânului Simeon *„căci văzură ochii mei mântuirea ta... lumină spre descoperirea neamurilor",* **lumânarea fiind simbolul lui Hristos care se defineşte pe sine ca fiind** *„lumina lumii"* **şi care jertfindu-se pentru noi pe Sine însuşi ne dăruieşte tuturor** *„Lumina cea neînserată".*

Pentru noi toţi ziua sfântă a Întâmpinării Domnului devine o zi în care putem să-L primim pe Hristos ca Domn şi Mântuitor al sufletelor noastre şi avându-l pe El, sub chipul pâinii şi al vinului de-a pururi *cu noi şi în noi,* **putem să spunem de fiecare dată când îl primim în casa de lut a sufletului nostru la fel ca şi dreptul Simeon: „Acum, slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, căci văzură ochii mei** *mântuirea Ta...",* **căreia să ne învrednicească Dumnezeu pe toţi prin rugăciunile Maicii Sale şi a tuturor Sfinţilor în vecii vecilor Amin.**

Portretul funerar brodat al Mariei de Mangop, la 520 ani

„Ştefan cel Mare, cu mulţumită şi pomenire a biruinţelor sale şi-a înălţat mânăstirile, şi o puternică lumină a pornit din ele asupra ţării întregi... De jur împrejur râde un colţ frumos de ţară, ales de ochi domneşti, cari înţelegeau frumosul... Şi fără nici o trufie în faptele sale, care i se par că vin printr-însul de aiurea, de mai sus...!"

Aşa a înţeles Nicolae Iorga evlavia Binecredinciosului Voievod al Moldovei, prin ridicarea numeroaselor locaşuri sfinte şi a influenţei acestora, prin care se stimula credinţa, se dezvolta cultura şi arta şi se ridica moralul patriotic.

Prin trude de peste un deceniu, a cunoscutului om de ştiinţă în arte, cum îl numeşte poetul Ioan Alexandru, în vasta sa lucrare, „Comori ale spiritualităţii româneşti la Putna", Iaşi, 1988, se susţine că, odată cu întemeierea aşezământului monastic, de către fericitul ei ctitor, Ştefan cel Mare şi Sfânt (1466), progresiv, pe lângă viaţa înaltă duhovnicească, latura cultural artistică cunoaşte o mare înflorire, care va continua şi în secolele următoare. Şi toate acestea se datoresc purtării de grijă neobosită a Părintelui Moldovei, care în actele domneşti de danie, îşi numeşte ctitoria sa de la Putna, „mânăstirea noastră".

Aici, alături de copişti şi caligrafi, de şcolile sale trilingve „greco-slavo-române", de un spital care a ars în 1536, de meşteri neîntrecuţi în prelucrarea metalelor preţioase şi tehnica ceramicii, de sculptori în piatră şi lemn, zugravi de icoane şi alte obiecte de cult, ia fiinţă şi un puternic atelier de broderie, din care au ieşit opere de o mare valoare artistică, ca: dvere, odăjdii preoţeşti, acoperemînte liturgice, de morminte şi cu altă destinaţie în cult. Cât a ajuns până în zilele noastre, de peste cinci veacuri, această moştenire este destul de grăitoare, în afirmarea spiritualităţii de tradiţie ortodoxă.

Pe lângă numeroşii meşteri care au trudit în şcolile şi atelierele mânăstirii, a căror nume sunt binecunoscute de istorici şi cercetători, se adaugă şi trei nume de brodeori monahi: Zosima, Ioil şi Mardarie, care ne-au lăsat semnăturile lor pe „Dvera din 1510", executată în atelierele putnene, din porunca lui Bogdan al III-lea (1504—1517).

Una din operele de artă, ce ne atrage atenţia de cum ai intrat în sala broderiilor din Muzeul Mânăstirii Putna, este acoperământul de mormânt, ce reprezintă portretul Mariei de Mangop, trecută la cele veşnice cu data de 19 decembrie 1477 şi înmormântată în biserica voievodală a Mânăstirii Putna.

Broderia este executată în atelierul de la Putna, cu fir de aur, argint şi mătase colorată pe fond de atlaz roşu dublat cu pânză de in, de culoare naturală. Căptuşeala este din mătase albă.

Sub o arcadă trilobată, sprijinită pe două fascicule de câte trei colonete, Doamna Maria, fiica lui Ioan Olobei şi a Mariei Asan Paleolog descendenţi ai marilor împăraţi bizantini, îşi doarme somnul de veci.

Mâinile îi sunt încrucişate pe piept, iar peste chipul ei oval cu ochii închişi, cu sprâncenele arcuite şi cu trăsăturile foarte fine, pluteşte o linişte adâncă, liniştea desăvârşită a morţii.

O coroană măreaţă cu fleuroni înalţi, bătută cu pietre scumpe, sugerate în brodaj de mătase roşie, verde şi albastră, îi acopere capul. Din marginile ei se desprind câte patru şiruri de mărgele, flancându-i simetric obrajii. Cercei mari cu pandantivi îi împodobesc urechile. Pe sub ei coboară deasupra gâtului o plasă fină de aur, înconjurând bărbia, uşor ascuţită. Tunica de brocard argintiu, cu reflexe albastre şi aurii, este brodată în motive stilistice vegetale, reprezentând flori, frunze şi fructe de rodii, se încheie în faţă cu 14 nasturi şi se termină la gât, cu un guler înalt, ornat cu motive florale, cu sugestii de pietre scumpe şi cu două mici medalioane, în cuprinsul cărora se află câte o cruce. În jurul acestui guler, o capă de blană cade armonioasă pe umeri, încheindu-se cu doi nasturi în faţă, iar de sub ea se evazează largă şi fastuoasă, în jos, mantia de ceremonie, brodată cu aceleaşi motive, în aceleaşi nuanţe cromatice ca şi tunica.

Întreaga imagine se încadrează într-un chenar marginal dreptunghiular, de-a lungul căruia este brodată inscripţia comemorativă, întreruptă în cele patru colţuri de medalioanele cu monograme şi simboluri, astfel în colţul stâng de sus şi în cel drept de jos, figurează câte un vultur bicefal, reprezentând emblema imperială a Bizanţului; iar în colţul stâng de jos este brodată o monogramă semnificând primele trei litere din numele de Paleolog, monogramă ce se repetă „în poziţii diferite" şi pe arcada treflată în cele două medalioane de deasupra capitelurilor.

În sfârşit în colţul drept de sus, este brodată o altă monogramă, în care se descifrează numele de Asanis. Aşadar, cele două monograme reprezintă numele de familie, al Doamnei Maria de Mangop şi care ar fi cea mai veche semnătură, cunoscută la noi pe o astfel de operă.

Inscripţia, în limba slavă, brodată în fir de aur şi argint aurit ne atrage atenţia că: „Acesta este acoperemântul mormântului roabei lui Dumnezeu binecredincioasa şi iubitoarea de Hristos doamnă a lui Io Ştefan Voievod, domnul Ţării Moldovei, Maria, care a trecut la veşnicul locaş în anul 6985 (1477), luna decembrie 19, în ceasul al cincilea din zi".

Numai din descrierea acestei opere brodate, ne putem da seama de meticulozitatea, talentul, priceperea şi simţul artistic, de care au dat dovadă aceşti minunaţi meşteri.

De aceea, la împlinirea celor 520 ani de existenţă, a uneia dintre cele mai de seamă opere de artă, expusă în muzeul de la Putna, aducem un omagiu binemeritat şi o caldă recunoştinţă, smeriţilor ostenitori în domeniul broderiei, care prin răbdare, trudă şi migală şi-au imprimat tot talentul în aceste frumuseţi, stârnind aprecierea şi admiraţia publicului vizitator şi după cinci secole.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

Fericiţi făcătorii de pace...!

Cele nouă sentinţe, numite fericiri, cu care Mântuitorul Hristos şi-a început „Predica sa de pe Munte", exprimă tot atâtea izvoare indicate omenirii de peste veacuri, pentru dobândirea adevăratei fericiri. Cea de a şaptea fericire este aceasta: „Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema" (Matei 5, 9). A răsunat această sentinţă într-o ţară supusă imperiului roman, stăpânită de neînţelegeri, de vrajbă şi duşmănii. În acest imperiu, care cuprindea o bună parte din întinsul pământului cunoscut pe acea vreme, stăpânea imperturbabila deviză: Dacă vrei pace, pregăteşte-te de război (= Si vis pacem, para bellum). Această pace era izvorâtă din minte păgână, neluminată de Evanghelia lui Hristos. Ea se întemeia pe un drept al pumnului, al celui mai tare, pace care se cucerea prin jertfe de sânge şi pierderi de vieţi omeneşti. Într-o astfel de lume, nu-şi găsea loc sentimentul de milă faţă de duşman, iubirea de oameni, de aproapele. Pentru interese egoiste, lumeşti, se încalcă şi dragostea de frate şi chiar faţă de părinte.

În perioada Renaşterii, gânditorul Machiavelli N. (1469—1527) afirma, că în politică dictează interesele şi forţa; în ea nu au ce căuta considerentele morale. Expresia de machiavelism — ce a rezultat —, exprimă lipsa de scrupule în alegerea mijloacelor necesare, pentru atingerea unui anumit scop. Pe aceeaşi bază se situează dictonul: Omul este lup faţă de alt om (= Homo homini lupus), afirmat de filozoful materialist englez T. Hobbs (1588—1679). După el, starea naturală a oamenilor, anterioară statului, era considerată a fi fost: războiul tuturor, împotriva tuturor (= bellum omnium, contra omnes).

Cu totul contrară interesului pentru pace era deviza: „a-l obosi pe zeul Marte", adică a-i cere război (= fatigare Martem). După astfel de principiu se călăuzeau conducătorii lumii antice, cărora li se solicita să le ceară cu stăruinţă zeilor pacea corespunzătoare (= pacem deorum exposcere). Aşa se călăuzeau cei fără credinţă în Dumnezeu, recurgând la forţă, prin violenţă, spre a-şi impune dorinţele lor.

Apostolilor săi şi celor cu credinţă într-însul, Mântuitorul le-a grăit zicând: „Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă, nu cum dă lumea, v-o dau Eu" (Ioan 14, 27). Ca Fiu al lui Dumnezeu, Domnul Hristos a adus pe pământ pacea, căci „s-a dat pe sine preţ de răscumpărare pentru toţi, precum s-a dovedit la timpul cuvenit". După cuvântul aceluiaşi Ap. Pavel — Hristos este mijlocitor între Dumnezeu şi om „căci unul este Dumnezeu, unul este şi mijlocitorul între Dumnezeu şi om, Cel ce s-a făcut om: Hristos Iisus" (I Timotei 2, 5—6). Acelaşi Ap. le zice Evreilor: „V-aţi apropiat de Iisus, mijlocitorul noului legământ şi de sângele stropirii care grăieşte mai bine decât al lui Abel" (Evrei 12, 24). Prin faptul mântuirii în Hristos, s-a surpat peretele din mijloc al vrajbei, al despărţiturii şi vrăjmăşiei (Efeseni 2, 14). Nu mai este deosebire între iudeu şi elin, fiu al lui Israil şi păgâni. Aceştia împreună sunt chemaţi să se bucure de pacea în Hristos Domnul. „Pentru aceasta a murit şi a înviat Hristos, ca să aibă stăpânire peste morţi şi peste vii. Tu dar de ce judeci pe fratele tău? De ce te uiţi de sus la fratele tău?" (Romani 14, 9—10). „Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este rob, nici slobod; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi, întru Hristos Iisus". Toţi care prin baia botezului v-aţi împăcat cu Dumnezeu „sunteţi fiii lui Dumnezeu, prin credinţa în Hristos Iisus" (Galateni 3, 26—28).. Hristos este deci împăciuitor al omului cu Dumnezeu şi Domn al păcii.[1]

Făcătorii de pace se călăuzesc după principiul iubirii faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele, „Poruncă nouă vă dau vouă, ca unul pe altul să vă iubiţi. După cum eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi unul pe altul să vă iubiţi. Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii mei, dacă veţi avea dragoste unii către alţii" (Ioan 13, 34—35). Făcătorii de pace procedează cu blândeţe, săvârşind binele, care voiesc să pătrundă în suflete, căci bunătatea este desăvârşita manifestare a iubirii lui Dumnezeu faţă de oameni, spre a-i face fericiţi. Făcătorii de pace se învrednicesc astfel, de a fi numiţi fii ai lui Dumnezeu. Mai mare recompensă şi fericire, decât mărirea de a se numi fii ai lui Dumnezeu nu pot dobândi, chiar dacă nu în înţeles propriu, ci recunoscuţi ca atare şi bucurându-se de drepturile Fiului adevărat al lui Dumnezeu. De această fericire nu vor avea parte cei călăuziţi de deviza: împarte şi stăpâneşte (= divide et impera), prin învrăjbire, certuri, războaie. Mărirea la care aceştia ajung aici pe pământ, ca răsplată efemeră, nu-i îndreptăţeşte şi la altă răsplată de la Dumnezeu, în ceruri.[2]

Ca un făcător de pace, Ap. Pavel a combătut partidele care s-au ivit la creştinii din Corint: un partid al lui Pavel, altul al lui Apollo, altul al lui Chefa şi altul al lui Hristos. Le-a arătat Corintenilor răul dezbinărilor şi a făcut apel la pace. Cât despre apostoli, le-a spus că sunt doar slujitori — „ajutoare de muncă" ale lui Dumnezeu — şi pentru ei nu trebuie să se dezbine între-olaltă. „Oare s-a împărţit Hristos?... Nu ştiţi oare că voi sunteţi templul lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu sălăşluieşte întru voi? Dacă strică unul templul lui Dumnezeu, strica-l-va Dumnezeu pe el" (I Cor. 1, 13; 3, 9 şi 16—17).

Tot în Corint, pe la anul 96, au avut loc unele dezordini, fiind depuşi unii presbiteri demni, ceea ce a dus la starea de învrăjbire între creştini. Pentru restabilirea păcii şi a bunei înţelegeri, biserica Romei s-a adresat bisericii din Corint printr-o epistolă, în care — fără a face vreo mustrare — dă doar o sfătuire frăţească pentru restabilirea unităţii, specificând chiar să nu se supere pentru aceasta. Teologii rom.-cat. au folosit această intervenţie în scopul susţinerii pretinsului primat de jurisdicţie universală, pe care Clement Romanul, episcopul Romei, l-ar fi exercitat astfel încă din primul veac al Bisericii creştine. Este de menţionat că epistola către biserica din Corint a fost adresată de biserica Romei, nu de episcopul Clement în persoană. De fapt, din tonalitatea ce se desprinde din textul epistolei adresate — că a-şi da sfaturi reciproc este de folos — nu reiese pretinsul primat, ci doar interesul frăţesc al bisericii Romei pentru reinstaurarea păcii în biserica soră din Corint. Nu era imperios necesar ca un astfel de demers să fie întreprins de biserica Romei; tot aşa de bine putea fi făcut şi de o altă biserică, în scopul sublim al restabilirii păcii.[3]

Din timpurile străvechi, strămoşii noştri au cunoscut sentimentul de adevărată şi sinceră prietenie şi bună înţelegere. După Aurelian prin care s-au retras legiunile romane din Dacia, sub succesorul său, împăratul Tacit (275—276), creştinii s-au bucurat de pace deplină, care a continuat şi sub următorii doi împăraţi, Prov (276—282) şi Carus (282—284).[4] Istoria ne spune, că Tacit le-a întins mâna cu bunătate tuturor Geţilor, primindu-i prietenește (Omnes geticos populos in amicitiam recepit). S-a împlinit astfel sfatul creştinesc, de „a primi pe cineva în bună pace" (cum bona pace aliquem accipere).

Pe toţi cei care cu stăruinţă urmăresc îndemnul de instaurare a păcii pe pământ, Domnul Hristos îi numeşte fii ai lui Dumnezeu. Fiecărui creştin i se oferă şansa, ca făcător de pace fiind, în aria sa de viaţă şi activitate, să se învrednicească de nemăsurata fericire, de a fi numit fiu al lui Dumnezeu.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

1. Cabasila N., **Despre viaţa în Hristos**, trad. de T. Bodogae, Sibiu, 1946, p. 164—165.
2. Gheorghiu V., **Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar**, Cernăuţi, 1925, p. 203.
3. Popovici E., **Istoria bisericească universală**, trad. de A. Mironescu, cartea I-a, ed. a II-a, Bucureşti, 1925, p. 290 şi 293.
4. Ibidem, p. 240.

Între smerenie şi falsa smerenie

Cei care privesc creştinismul din afară, fără să fie nişte autentici cunoscători, şi mai ales nişte autentici trăitori ai săi, pentru că religia creştină se lasă cunoscută doar în măsura în care este trăită, îi impută faptul că promovează smerenia, considerând-o virtute, dar care, din punctul lor de vedere, n-ar fi decât o diminuare a valorii persoanei umane, o înjosire a ei. Aceştia uită însă, că există o foarte mare diferenţă între smerenia, considerată în sensul său creştin şi umilinţa, înţeleasă ca o sforţare stângace şi jenantă a celui ce vrea să convingă, şi să se convingă, că este mai prejos decât alţii. Este tot ce poate fi mai fals, pentru că există o deosebire funciară între smerenia creştină şi umilinţa considerată ca slăbiciune şi resemnare calpă şi fără nădejde. Smerenia în sensul său autentic creştin nu este nici diminuare a valorii persoanei umane, nici depersonalizare sau autoreducere la nimic, ci doar plasarea ei pe adevăratul său făgaş. „Ea plasează axa existenţei umane în Dumnezeu" (P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, p. 145). Smerenia creştină centrează totul pe Dumnezeu, omul însuşi existând doar în măsura în care se recunoaşte dependent de Dumnezeu. Ea nu este o golire de sine, ci umplere şi potenţare a sinelui, pe măsură ce se adapă din preaplinul lui Dumnezeu. „Omul este doar când este în Dumnezeu, şi nu este, pentru că nu este ca Dumnezeu" (Fer. Augustin, Confesiuni, VII). Smerindu-ne ne deşertăm de noi înşine, pentru a ne umple de harul lui Dumnezeu. Numai în acest fel omul poate deveni deplin: „numai acceptând acest rol de a nu fi decât reflector şi primitor al luminii dumnezeieşti. Omul are un destin măreţ, acela de a conviețui cu infinitul. Dacă se ruşinează de acest rol şi se umple de fumul propriu, nu mai poate vedea nimic în sine" (Pr. D. Stăniloae, Ascetică şi mistică creştină, p. 168).

Dacă în privinţa mândriei, spre exemplu, lucrurile ne sunt clare, şi ştim cel puţin cum să o evităm, în ceea ce priveşte smerenia, este puţin mai complicat, tocmai pentru faptul că este cu mult mai dificil să discerni între smerenia adevărată şi formele ei false. Mă refer în speţă la acele forme aparent corecte ale smereniei, dar care, în esenţa lor, se dovedesc cu mult mai pernicioase decât mândria însăşi şi pe care Sf. Părinţi le numeau „păcate urcătoare", sau virtuţi prost practicate.

Condiţia primă pentru ca o virtute să fie cu adevărat bună (pleonasmul se poate evita dacă ne gândim la faptul că o virtute poate deveni „rea" printr-o rea întrebuinţare sau prin pervertirea sensului său genuin) este buna ei folosire. Poţi fi un practicant al virtuţii, în speţă al smereniei, dar ea să nu fie bună, pentru faptul că nu urmăreşti un scop bun. „Atunci lucrează omul fapta bună cu scop bun când la tot binele pe care-l face se sileşte numai ca să-i placă lui Dumnezeu şi nu oamenilor" (Arhim. I. Cleopa, Despre visuri şi vedenii, p. 57). Este, desigur, important să fii în virtute, dar ceea ce contează în primul rând este intenţionalitatea, scopul pe care-l urmăreşti: „cel ce se smereşte pe sine va fi înălţat, dar nu va fi înălţat cel ce se smereşte **cu scopul** de a fi înălţat" (M. de Unamuno, Agonia creştinismului, p. 46), pentru că în ultimă instanţă scopul este cel care dă valoarea faptei, astfel că un scop rău, poate perverti o faptă bună. În sine „binele nu este bine când nu se face bine" (Sf. Ioan Damaschin, Dogmatica, p. 301). Este acea stare de falsă smerenie, atât de sever condamnată şi reprimată de Mântuitorul: „vai vouă atunci când vă vor grăi de bine oamenii" (Lc. 6, 26).

Poţi pierde harul, nu numai prin faptul că te afli în păcat, dar şi printr-o incorectă folosire a virtuţii. „De multe ori virtutea se face pricină a căderii, când faptele nu se folosesc cu scop bun" (Paladie, Ist. lausiacă, p. 63). Aş spune că e mult mai dramatică „căderea prin virtute", tocmai pentru faptul că cel ce se află în păcat, mai lasă totuşi măcar o poartă deschisă spre iluminare şi revenire, dar falsul virtuos, zace, de cele mai multe ori, sub imperiul incorigibilului, excluzând orice posibilitate de îndreptare". Nostalgia după Dumnezeu a unui păcătos este infinit mai profundă decât „satisfacţia" unui „drept" (P. Evdokimov, op. cit., p. 39).

Fără îndoială, însă, că forma cea mai diabolică pe care o poate îmbrăca falsa smerenie este ipocrizia, sau aşa-numitul „orgoliu al celor smeriţi", aceasta fiind forma cea mai periculoasă şi mai abilă dintre toate, căci odată mândria luată drept smerenie, boala este incurabilă. Ipocrizia este „omagiul adus de viciu, virtuţii" (P. Ţuţea), starea de disimulare absolută, care îmbracă forme mult prea subtile, pentru a putea fi deosebite cu uşurinţă de formele autentice de smerenie, reuşind, până la un anumit punct, să se confunde chiar cu acestea. Formele sale exterioare nu sunt nici parada, nici ostentaţia, cum firesc ar fi să ne aşteptăm, ci surprinzător, ea se drapează în modestie şi umilinţă. Ipocritul care se „respectă" pe sine, reuşeşte performanţa unică şi absolută de a-şi înşela nu numai semenii, ci de a se minţi chiar şi pe sine însuşi, mergând cu impostura până acolo încât nici el nu mai reuşeşte să se deosebească pe sine, cel adevărat, de cel falsificat.

Pr. N. STOIA

Arhimandritul Paisie Bistriţeanul

(Urmare din pag. a 2-a)

Însă mai semnificativ pentru argumentarea de faţă este faptul că arhimandritul Paisie ctitoreşte împreună cu logofătul Pârvu Cantacuzino un schit, numit Scăunelul, cunoscut astăzi sub numele de Schitul Peri, amplasat în partea sudică a Mânăstirii. O bijuterie a stilului arhitectonic din secolul al XVII-lea, Schitul a fost terminat în anul 1689. Pisania, aşezată deasupra uşii de la intrare, oferea câteva date referitoare la construcţie: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie înainte aducând, nimic vrednic putem săvârşi, Împărate Hristoase, ci ca văduvei mângâieri primeşte, ce întru slava Ta şi cinstea Preacuratei Maicii Tale şi pururea Fecioarei Maria, am ridicat zidind această casă, noi robii Tăi: Pârvu Cantacuzino log(ofăt) şi Paisie arhimandritul Bistriţei, întru care, slăvindu-Te, ca un Dumnezeu arată-Te şi nouă milostiv, Cel ce din fire milostiv eşti".

Se ştie că Pârvu era verişor primar al lui Constantin Brâncoveanu. N-ar fi exclus ca şi arhimandritul Paisie să fi fost rudă apropiată familiei domnitoare. La ctitorirea Schitului, fiecare şi-a adus aportul său; credem că Pârvu a contribuit financiar, iar Paisie, cu priceperea sa la lucrările de arhitectură. În acest caz, domnitorul, când s-a hotărât, în anul 1690, să zidească Mânăstirea Hurezi, s-a orientat spre cele mai potrivite persoane, cu experienţă în acest domeniu.

În vara anului 1691, Pârvu Cantacuzino moare; pentru continuarea lucrărilor a fost numit biv vel armaşul Cernica Ştirbei, care termină Mânăstirea în vara anului 1693. Până la această dată nu există documente care să arate că arhimandritul Ioan ar fi avut vreun rol la această operă.

Despre venirea sa la Mânăstirea Hurezi mărturiseşte însuşi arhimandritul Ioan, într-o însemnare pe un Ceaslov, unde scrie: „Să s(e) ştie când m-au trimis Măria Sa (Vod(ă) egumen la sfânta Mânăstire Hurezi luându-mă din egumenia de la Câmpulung, şi la Hurezi am venit în sept(embrie) 24, când era leat 7201". Deci, el a supravegheat numai pictarea bisericii, terminată în anul 1694.

Probabil, arhimandritul Paisie s-a stins din viaţă în anul 1693, că nu-l mai menţionează documentele, deşi unii îl confundă cu Paisie de la Govora, alt mare egumen contemporan al său.

Simpozion teologic ortodox român

(Urmare din pag. a 2-a)

După cuvintele tradiţionale de bun venit adresate numeroşilor participanţi, Dl. George Alexe a remarcat evenimentul aniversării a cinci ani de la înfiinţarea Institutului Român de Teologie şi de Spiritualitate Ortodoxă, care este celebrat odată cu cel de al V-lea Simpozion al său, elogiind pe bună dreptate iniţiativele şi eforturile creatoare ale Părintelui Profesor Dr. Theodor Damian şi ale distinsei sale soţii, D-na Preoteasă Claudia Damian, şi ale tuturor membrilor şi colaboratorilor Institutului, în promovarea spiritualităţii ortodoxe, culturii naţionale şi literaturii româneşti în Statele Unite ale Americii, contribuind astfel, cu toţii, la o cât mai bună cunoaştere şi apropiere între poporul român şi poporul american.

În prima parte a Simpozionului au fost susţinute următoarele comunicări: **„Chipul omului modern fără asemănarea lui cu Dumnezeu, în lumina Teologiei Părintelui Stăniloae"**, de Dl. George Alexe; **„Conceptul de *Imago Dei* în Teologia Sfântului Grigore de Nysa şi semnificaţia lui pentru viaţa noastră de astăzi"**, de Pr. Dr. Theodor Damian; **„Acel Bine care este în noi: Câteva aspecte ale relaţiei Dumnezeu-Om în Cartea lui Osea"**, de Pr. Dr. Eugen Pentiuc; şi **„Respingerea lui Dumnezeu în societatea modernă: contra-cultura, umanismul secular şi noua eră"**, de Prof. Dr. Şerban Andronescu.

A fost regretată absenţa motivată a D-lui Mircea N. Rusu, istoric şi critic literar, redactorul-şef al revistei „Lumină Lină", a cărui comunicare: **„Profeţia ca mod de comunicare cu Dumnezeu"**, era aşteptată cu interes.

După o scurtă pauză, au urmat, în partea a II-a a Simpozionului, într-o atmosferă însufleţitoare, discuţiile şi comentariile, bogate şi variate, pe marginea comunicărilor prezentate, la sfârşitul cărora Dl. George Alexe, în calitate de preşedinte, după felicitările şi mulţumirile de rigoare adresate tuturor participanţilor şi organizatorilor, a invitat pe Părintele Theodor Damian să rostească rugăciunea de închidere a lucrărilor celui de al V-lea Simpozion Teologic şi Ecumenic Ortodox. Şi chiar după încheierea cu succes a acestui Simpozion Aniversar de înalt prestigiu româno-american, participanţii s-au despărţit greu unii de alţii, discuţiile amicale continuând până noaptea târziu.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **În Ajunul Crăciunului,** potrivit obiceiului îndătinat, **I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE al Ardealului** a primit, la reședința mitropolitană, grupuri de colindători care au adus și aici vestea cea bună a Nașterii Domnului. Î. P. S. Sa s-a întreținut cu toate cele aproape 10 grupuri de colindători, mulțumindu-le pentru prezență și făcându-le urări de sănătate și Sărbători fericite.
- **În ziua de Crăciun,** după Sf. Liturghie Î. P. S. Sa a primit pe membrii Permanenței, preoții Catedralei și alți ostenitori ai Centrului Eparhial, cărora le-a oferit o recepție. Și cu acest prilej Î. P. S. Sa a rostit un cuvânt de suflet, tuturor celor prezenți, urându-le toate cele bune și de folos sufletesc și noi împliniri.
- **A patra zi de Crăciun,** Î. P. S. Sa a făcut o vizită de lucru la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, jud. Brașov, întâlnindu-se cu obștea monahală de aici și interesându-se de bunul mers al lucrărilor de la noile clădiri ce vor cuprinde arhondaricul și viitoarea Academie de la Sâmbăta, ctitorie de suflet a Î. P. S. Sale.
- **În ziua de Anul Nou,** Î. P. S. Sa a oferit la Reședința mitropolitană din Sibiu, o recepție la care au luat parte Corala Catedralei Mitropolitane din Sibiu, preoți și ostenitori ai Catedralei, membri ai Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu, alți invitați.
  — În cuvântarea Sa, Î. P. S. Sa a făcut tuturor urări de ani mulți cu fericire și sănătate și a reliefat câteva din realizările din anul trecut, din viața Eparhiei și noile orientări pentru anul în care am intrat.
- **Ziua de 17 ianuarie,** — zi în care Biserica prăznuiește pe **Sf. Antonie cel Mare,** a fost sărbătorită ca în fiecare an la Centrul Arhiepiscopesc. Î. P. S. Sa a primit în aceeași zi pe membrii Permanenței care i-au adresat sincere felicitări și urări de sănătate.
- **A doua zi,** după Te-Deumul săvârșit în Catedrală, Î. P. S. Sa a primit la Reședință pe preoții slujitori ai Catedralei, alți preoți din oraș, precum și alți invitați. P. C. Pr. Mircea Păcurariu — decanul Facultății de Teologie din Sibiu a rostit un scurt cuvânt adecvat, după care Î. P. S. Sa a reliefat crâmpeie din viața Sf. Antonie cel Mare, care în urma tunderii sale în monahism în urmă cu 50 de ani i-a devenit patron spiritual. A fost oferită apoi o scurtă recepție la care au luat parte toți cei prezenți.
- **Sâmbătă, 24 ianuarie a.c.,** Î. P. S. Sa a prezidat lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, lucrări ce au precedat Adunarea Eparhială de a doua zi. În cadrul lucrărilor Consiliului au fost rezolvate o serie de probleme privind bunul mers al vieții bisericești din Eparhie și apoi au fost prezentate rapoartele anuale ale celor 4 sectoare de activitate din Arhiepiscopie.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. VISARION RĂȘINĂREANU, Episcop-vicar, a săvârșit următoarele:

- **1 ianuarie 1998,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană. A luat parte la recepția de Anul Nou oferită la Reședința mitropolitană de către **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.**
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **2 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **3 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Schitul „Sf. Prooroc Ilie" din Sibiel, prot. Sălișteu.
- **4 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală.
  — Seara a slujit Vecernia tot acolo.
- **5 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte în Catedrală la slujba Ceasurilor Împărătești și la Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare.
  — Slujește la Sfințirea Apei.
  — Seara a săvârșit Pavecernița Mare și Litia în Catedrală.
- **6 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, rostind cuvânt de învățătură.
  După datină săvârșește și slujba de Sfințire a Apei celei mari.
  — Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- **7 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" din Sălișteu-Grui, rostind cuvânt de învățătură.
  — Seara a slujit Vecernia și a predicat în biserica „Sf. Ilie" din Miercurea Sibiului, prot. Sălișteu.
  — În aceeași zi P. S. Sa a cercetat și parohia Săcel.
- **9 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **11 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu.
  — A vizitat canonic Filia Cisnădioara, prot. Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **12 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia în Capela Facultății de Teologie din Sibiu.
- **13 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului Iisus Hristos, în Catedrală.
- **15 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Poplaca, prot. Sibiu, inspectând Șantierul de restaurare a picturii din biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul" de aici.
  — Seara a slujit Vecernia la Catedrală.
- **16 ianuarie a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la Casa de Copii din Boița, jud. Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Antonie cel Mare în Catedrală.
- **17 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
  A luat parte împreună cu membrii Permanenței la recepția oferită de către **Î. P. S. Mitropolit Antonie,** cu prilejul zilei onomastice.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **18 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, după care a oficiat și slujba de Te-Deum cu prilejul zilei onomastice a Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.
  — Seara a slujit Vecernia în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învățătură.
- **19 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic parohiile: Sălișteu, Rod, Jina și Poiana Sibiului.
- **20 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Cimitirul Eroilor din Dealul Dării, săvârșind un trisaghion pentru eroii îngropați acolo.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

TELEGRAMĂ

25 ianuarie 1998

*Înalt Prea Sfințite Părinte**

Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, întruniți în ședința ordinară pe anul 1998, cu deosebit respect își îndreaptă gândul și recunoștința lor față de Înalt Prea Sfinția Voastră și Vă transmit alese urări de sănătate, fericire și multe împliniri arhierești în slujba Sfintei noastre Biserici Strămoșești și a poporului nostru celui binecredincios.

Analizând rapoartele prezentate de către raportorii celor patru secții, am luat act cu satisfacție de realizările pe plan material-gospodăresc, spiritual și misionar-bisericesc al Arhiepiscopiei noastre sub directa îndrumare și coordonare a Înalt Prea Sfinției Voastre.

Activitatea prodigioasă pe plan bisericesc și cultural a Înalt Prea Sfinției Voastre a fost apreciată în mod unanim și nădăjduim că și în continuare sub oblăduirea părintească a Înalt Prea Sfinției Voastre, Arhiepiscopia Sibiului va desfășura aceeași susținută activitate pastoral-misionară și gospodărească ca și în anii trecuți.

În numele clerului și credincioșilor pe care îi reprezentăm Vă asigurăm încă o dată, Înalt Prea Sfințite Părinte, de sincerele noastre sentimente de devotament și de dragoste fiască și Vă urăm acum la început de An, multă sănătate și urări de îndelungă păstorire.

ÎNTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI!

† **VISARION RĂȘINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

* Mesaj adresat **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului** de către membrii Adunării Eparhiale Sibiu.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare bisericești, Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de Președinte, a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiunea anuală de lucru în ziua de 25 ianuarie 1998.

La fel ca și în ceilalți ani ea a fost precedată de o ședință a Consiliului Eparhial care a avut loc la Reședința Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 24 ianuarie 1998.

Sub președinția Î. P. S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 1997 și anume:

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, întocmit și susținut de P. C. Pr. cons. Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic, întocmit și susținut de P. C. Arhid. cons. Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural întocmit și susținut de P. S. Visarion Rășinăreanu, Raportul sectorului juridic, întocmit și susținut de P. C. Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca. După prezentarea lor și în urma discuțiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 4 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată și alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc și misionar legate de viața bisericească a Arhidiecezei Sibiului.

A doua zi, duminică, 25 ianuarie a.c., înconjurat de un sobor alcătuit din Consilierii Eparhiali și din protopopii eparhiei, P. S. Visarion Rășinăreanu a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenți teologi sub conducerea teologului Talos Călin din anul II.

A fost săvârșită apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

S-a trecut apoi în Aula Facultății de Teologie din Sibiu unde s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate Ceresc" se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale, după care se trece la alegerea secretariatului. Din încredințarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, P. S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu a deschis lucrările printr-o cuvântare în care, după ce a mulțumît lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viața și activitatea Centrului nostru Eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieții bisericești din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1997.

În acest sens P. S. Sa a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul Eparhial și întreaga preoțime din Arhiepiscopie a fost la înălțimea chemării Sale și și-a adus un aport deosebit la buna desfășurare a activității pastoral-misionare și filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului. În continuare, s-a trecut la prezentarea rapoartelor întocmite de către cele patru comisii menționate mai sus și anume:

Raportul sectorului economic, raportor dl. jud. Gheorghe Vâja, care, după ce a supus aprobării contul de execuție bugetară pe anul 1997, precum și bugetul veniturilor și cheltuielilor pe anul 1998, a evidențiat sursele de venituri: subvenții de la stat, contribuții benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activității atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât și asupra altor activități cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor dl. av. Ioan Moraru, care a scos în evidență activitatea desfășurată pe plan juridic și concretizată în diverse procese susținute în anul 1997, pe planul redobândirii unor bunuri aparținând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum și pe planul cercetării și soluționării unor reclamații și sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P. C. prot. Grigorie Cernea, care a subliniat activitatea pastoral-misionară a Î. P. S. Mitropolit Antonie, lucrarea caritativ-socială și filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum și în armată, colecta anuală a F.C.M., și a Fondului Filantropic Eparhial, viața bisericească și misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. Dr. Vasile Iacob, din care reținem aspecte legate de învățământul teologic, unde s-a insistat asupra activității Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu și a celor două Seminarii Teologice liceale din Brașov și Făgăraș, și a Școlii de cântăreți din Făgăraș, a activității corpului profesoral și a studenților teologi, apoi la predarea religiei în școli și activității editoriale a Centrului Eparhial, a conferințelor preoțești, precum și asupra altor activități cu caracter cultural-bisericesc.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul: P. C. Simion Săsăujan, consilier bisericesc, dl. Ovidiu Meceanu — Brașov, dr. Nicolae Suciu — Mediaș, dl. av. Ioan Moraru — Sibiu, P.C. Pr. Codrea Ioan — Orașul Victoria și P. C. Pr. Aurel Rădulet, vicar ad-tiv.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către P. S. Visarion Rășinăreanu, care a mulțumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial și de la Centrele protopopești pentru munca depusă în anul 1997, tuturor C. preoți care și-au înțeles chemarea, deputaților eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

P. S. Sa a supus la vot cele patru referate, care au fost aprobate în unanimitate, după care în acordul imnului arhieresc P. S. Sa a împărtășit tuturor arhierești binecuvântări, luând astfel sfârșit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 1998.

PARTICIPANT

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● La editura „Humanitas" a apărut recent lucrarea lui Herbert (Belu) Zilber **„Actor în pocesul Pătrășcanu";** prima versiune a memoriilor lui (Belu) Zilber, ediție îngrijită de G. Brătescu, București, Ed. Humanitas, 1997. Coperta de Ioana Dragomirescu Mardare, pg. 262.

Este de fapt o carte cu un cuprins foarte diferit. Autorul descrie închisorile prin care a trecut și rolul său în procesul lui Lucrețiu Pătrășcanu. La 14 mai 1970 patru „borfași" pătrund într-un apartament din Piața Tache Protopopescu, de unde fură 242 de pagini dactilografiate. Erau memoriile lui Herbert (Belu) Zilber, unul dintre principalii acuzați în procesul Pătrășcanu, cel a cărui mărturie, smulsă prin torturi, a cântărit greu în condamnarea lui Lucrețiu Pătrășcanu. Securitatea intra astfel în posesia unui text revelator pentru abuzurile săvârșite de justiție, viața încarcerată și monstruozitatea genetică a sistemului comunist. Neputându-și recupera scrierile, Belu Zilber le reconstituie, îndulcind criticile și dând anecdoticului o pondere mai mare: această a doua versiune a memoriilor sale a apărut la Humanitas, în 1991, sub titlul **„Monarhia de drept dialectic".**

În septembrie 1997, Serviciul Român de Informații restituie moștenitorilor lui Belu Zilber manuscrisul original confiscat de Securitate. **„Actor în procesul Pătrășcanu"** reproduce integral acest text, mărturie esențială pentru înțelegerea istoriei noastre recente.

Prin urmare, e o carte în care se descrie felul cum s-a produs și de ce s-a produs procesul Pătrășcanu, și care este rolul lui Belu Zilber în desfășurarea acestui proces. Aici rolul lui Zilber e unul de actor. Cum și-a jucat el acest rol se poate vedea din carte, dar în același timp e prezent și rolul lui de pătimitor în acest proces care e larg și plin de multe taine.

* * *

● Lucian Blaga se bucură de apariția unei cărți a sa intitulată **„Trilogia cosmologică".** Volumul este dedicat celor trei opere esențiale ale marelui filozof: **Diferențialele divine, Aspecte antropologice** și **Ființa istorică.** Apare în editura Humanitas din București, pg. 815.

O recomandăm deopotrivă tuturor studenților în filozofie și teologie.

* * *

● Jean Delumeau, **„Grădina desfătărilor",** o istorie a paradisului, traducere din limba franceză de Horațiu Pepine, Ed. Humanitas, 1997, pg. 238, București.

Autorul se ocupă în această carte de originea paradisului terestru. Creștinătatea timpurie l-a crezut o realitate istorică. Evul Mediu era convins că raiul fusese pe pământ în Orient. În Renaștere, realității paradisului i s-a substituit treptat nostalgia lui. Erudiții secolului XVI—XVII mai încercau totuși să determine locul exact de pe planetă în care Dumnezeu situase Edenul . . . Visul acesta frumos a fost brutal curmat de ipoteza evoluționistă. În mod paradoxal însă, crede autorul, e vorba de un happy-end: odată cu paradisul terestru dispare și imaginea unui Dumnezeu răzbunător, ce l-ar fi izgonit pe om din „grădina desfătărilor".

Pe copertă are reprezentată tapițeria „Doamna cu licornul". E o carte care poate să intereseze pe oricine, dar rămâne în afara temei propriu-zise. E însă foarte interesantă pentru cei care își văd viitorul.

* * *

● O carte extrem de interesantă este **„Cartea de Crăciun"** de Sorin Lavric. A apărut în editura Humanitas, 1997, București, pg. 239.

Este o carte minunată și are înțelesuri care răspund multor curiozități ale noastre. E de ajuns să citești paginile scrise despre Crăciun. Dar și altele sunt la fel de interesante. O recomandăm tuturor tinerilor.

* * *

● Prof. Marin Pop, Dr. ing. Emil C. Blaga și ing. Nicolae Floca prezintă o foarte frumoasă carte despre localitatea lor. A se vedea, **„Chesler — autentică vatră românească pe Târnave",** editura Constant, 1997, pag. 223. Apariția la tipar a acestei lucrări este un nou început și de ce nu, un îndemn la trezirea conștiinței oamenilor în cunoașterea autentică a satului transilvan. Totodată, cartea este o pildă de trăire și simțire românească și un model de acceptare în spațiul, în teritoriul, în casa și în sufletul cheslereanului de rând, a tuturor și a fiecăruia dintre noi. Este un model de carte interesantă pe modelul satelor noastre.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 februarie
şi
1 martie
Nr. 7—10
1998

PASTORALA

Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Române

CĂTRE CLERUL ŞI DREPTCREDINCIOŞII CREŞTINI DIN PATRIARHIA ROMÂNĂ

LA DUMINICA ORTODOXIEI

DIN ANUL DOMNULUI 1998

Iubiţi fii duhovniceşti,

În prima duminică din Postul Paştilor, numită «Duminica Ortodoxiei», sărbătorim sfânta şi dreapta credinţă. Ortodoxia este dreapta credinţă, primită şi trăită dintru început în «Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească Biserică». La dumnezeiasca Liturghie din această Duminică, Sfânta Evanghelie ne-a amintit despre trimiterea Apostolilor la răspândirea în lume a cuvântului lui Dumnezeu, cuvânt pe care şi strămoşii noştri l-au primit de la Sfântul Andrei. El a rodit neîncetat în «pământul cel bun» al sufletelor evlavioase şi jertfelnice, în Biserică şi în societate, din generaţie în generaţie. Avem conştiinţa deplinătăţii credinţei propovăduite de Apostolul care L-a găsit şi L-a mărturisit cel dintâi pe Mesia, adică pe Hristos (Ioan 1, 41). Moştenirea credinţei Sfinţilor Apostoli a fost şi este zestrea sufletească cu care ne-a binecuvântat Dumnezeu ca Biserică şi neam ortodox, cu o vechime de aproape două mii de ani pe aceste meleaguri.

Duminica Ortodoxiei, sărbătoarea ortodocşilor de pretutindeni, a celor ce au primit şi primesc, au păstrat şi păs-

(Continuare în pag. a 2-a)

PREŞEDINTELE SÂNTULUI SINOD

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL MITROPOLITUL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI	**† ANTONIE** MITROPOLITUL ARDEALULUI
† NESTOR MITROPOLITUL OLTENIEI	**† NICOLAE** MITROPOLITUL BANATULUI
† PETRU MITROPOLITUL BASARABIEI	**† SERAFIM** MITROPOLIT PENTRU GERMANIA ŞI EUROPA CENTRALĂ ŞI LOCŢIITOR AL ARHIEPISCOPIEI ROMÂNE PENTRU EUROPA OCCIDENTALĂ
† LUCIAN ARHIEPISCOPUL TOMISULUI	**† VASILE** ARHIEPISCOPUL TÂRGOVIŞTEI
† PIMEN ARHIEPISCOPUL SUCEVEI ŞI RĂDĂUŢILOR	**† BARTOLOMEU** ARHIEPISCOPUL VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI
† VICTORIN ARHIEPISCOP AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE ÎN AMERICA ŞI CANADA	**† GHERASIM** EPISCOPUL RÂMNICULUI
† EFTIMIE EPISCOPUL ROMANULUI	**† EPIFANIE** EPISCOPUL BUZĂULUI
† ANDREI EPISCOPUL ALBA IULIEI	**† CALINIC** EPISCOPUL ARGEŞULUI
† IOACHIM EPISCOPUL HUŞILOR	**† CASIAN** EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS
† TIMOTEI EPISCOPUL ARADULUI, IENOPOLEI ŞI HĂLMAGIULUI LOCŢIITOR DE EPISCOP AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE DE LA GYULA	**† LAURENŢIU** EPISCOPUL CARANSEBEŞULUI LOCŢIITOR DE EPISCOP AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE DE LA VÂRŞEŢ
† IOAN EPISCOPUL ORADIEI	**† JUSTINIAN** EPISCOPUL MARAMUREŞULUI ŞI SĂTMARULUI
† NIFON EPISCOPUL SLOBOZIEI ŞI CĂLĂRAŞILOR	**† IOAN** EPISCOPUL COVASNEI ŞI HARGHITEI
† GALACTION EPISCOPUL ALEXANDRIEI ŞI TELEORMANULUI	
† TEOFAN SINAITUL EPISCOP-VICAR PATRIARHAL	**† VINCENŢIU PLOIEŞTEANUL** EPISCOP-VICAR PATRIARHAL
† TEODOSIE SNAGOVEANUL EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI BUCUREŞTILOR	**† CALINIC BOTOŞĂNEANUL** EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI IAŞILOR
† VISARION RĂŞINĂREANU EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI	**† DAMASCHIN SEVERINEANUL** EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI
† GHERASIM PUTNEANUL EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI SUCEVEI ŞI RĂDĂUŢILOR	**† IRINEU BISTRIŢEANUL** EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI CLUJULUI
† IRINEU SLĂTINEANUL ARHIEREU-VICAR AL EPISCOPIEI RÂMNICULUI	**† JUSTIN SIGHETEANUL** ARHIEREU-VICAR AL EPISCOPIEI MARAMUREŞULUI ŞI SĂTMARULUI

Duminica Ortodoxiei

De 1155 de ani încoace în fiecare primă duminică din Postul Mare, Biserica Ortodoxă de pretutindenea praznuieşte Duminica dreptei credinţe sau a Ortodoxiei.

Este o *sărbătoare* **şi un** *eveniment, o sărbatoare* **în care Ortodoxia îşi adună pe toţi fiii ei într-un singur glas al celebrării liturgice solemne aducând imn de mulţumire lui Dumnezeu pentru biruinţa repurtată asupra învăţăturilor greşite şi în acelaşi timp** *un eveniment* **ce comemorează o dată pentru totdeauna supremaţia Ortodoxiei ca dreaptă cinstire a lui Dumnezeu asupra tuturor eterodoxiilor — ca învăţături greşite — începând de la Simon Magul şi până în zilele noastre.**

Duminica din 11 martie 843, care consfinţea biruinţa Ortodoxiei, este sărbătorită şi comemorată de atunci în fiecare an cu un fast deosebit mai ales în patriarhiile de limbă greacă şi arabă.

De ce s-a ales oare această zi? Pentru că este ziua în care s-au încheiat toate disputele privitoare la dreapta credinţă şi la chipul adevărat al interpretării Sf. Scripturi ca izvor al Revelaţiei în lumina Sf. Tradiţii.

Disputa iconoclastă care a încheiat frământările din viaţa Bisericii, începând cu discuţiile hristologice şi cele pnevmatologice, a făcut ca Biserica să-şi expună lămurit punctul de vedere în privinţa învăţăturilor eterodoxe, punct de vedere concretizat în Marele Tomos al Ortodoxiei ce se citeşte până astăzi la slujba din duminica respectivă.

Duminica Ortodoxiei are însă şi o altă nuanţă în afară de cele prezentate mai sus. Ea este ziua numelui Comunităţii ecleziale întemeiate de Hristos prin întreaga sa activitate de arhiereu, profet şi împărat.

Biserica întemeiată de el este Ortodoxă, adică *drept măritoare* **şi anume pentru că în ciuda tuturor încercărilor prin care ea a trecut de-a lungul celor aproape două mii de ani de existenţă, a păstrat nealterate adevărurile de credinţă descoperite prin proroci în Vechiul Testament sau prin Logosul întrupat în Noul Testament şi primite direct de la Mântuitorul Hristos prin Sfinţii Apostoli.**

Ortodoxia se cere cunoscută de către fiecare, dar în acelaşi timp şi practicată aşa cum se cuvine, în aşa fel încât ortodoxia să devină ortopraxie, după cuvântul Sf. Simion Noul Teolog *„nu există alt mod de a-l cunoaşte pe Dumnezeu, decât acela de a trăi întru El"*. **Prin urmare nu există alt mod de a cunoaşte Ortodoxia decât acela de a trăi în ea.**

Duminica Ortodoxiei ca zi onomastică a Bisericii ne descoperă „cerul deschis" sau „cerul pe pământ" lucru făcut posibil prin sfintele icoane. Chiar evanghelia din această Duminică (Ioan I, 44-52) ne vorbeşte despre chemarea la apostolat a celor doi ucenici: Filip şi Natanail. Acesta din urmă, atunci când aude din gura Mântuitorului faptul că a fost văzut de El. mai înainte de a-l fi chemat Filip, îl mărturiseşte pe Hristos ca Dumnezeu şi Domn: *„Învăţătorule, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Tu eşti împăratul lui Israel"* **(Ioan 1, 49).**

Iisus îi face cunoscut că de acum, deci din clipa când l-a cunoscut pe El ca Mesia cel prezis de proroci: *„Veţi vedea cerul deschizându-se..."* **(Ioan 1, 51).**

Într-adevăr prin Întrupare, cerul închis prin neascultarea stramoşilor din paradis se deschide din nou cu mai multă strălucire, iar prin sfintele icoane adevărate *„ferestre către cer"* **(Apoc. 4, 1), mintea noastră se suie la cele mai presus de fire de unde vine** *„toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit"* **(Iacob 1, 17).**

Temeiul icoanei, precizat cu claritate încă de la început şi fundamentat biblic şi patristic de către marii teologi începând cu Sf. Ioan Damaschinul, este prin urmare *Întruparea* **Fiului lui Dumnezeu, Care s-a făcut om ca şi noi, în afară de pacat, dar Care a rămas pe mai departe cu toate atributele dumnezeirii, deci Dumnezeu adevărat.**

El, Hristos cel întrupat nu este altul decât *„chipul văzut al Tatălui celui nevăzut"* **(Filipeni 2, 7), deci cine nu primeşte întruparea reală a Fiului nu primeşte nici icoana lui şi invers.**

Icoana ca prezenţă harică aduce în lume pe cel reprezentat pe ea şi în acelaşi timp îl transpune pe credincios într-un alt spaţiu de existenţă, o existenţă spirituală şi dătătoare de noi puteri duhovniceşti în lupta de zi cu zi.

A respinge sfintele icoane este egal cu a respinge faptul că Dumnezeu s-a făcut om, că s-a întrupat, că a petrecut cu oamenii, că s-a răstignit şi că a murit pentru noi.

Dochetismul şi maniheismul primelor veacuri creştine s-a perpetuat simţit în afara Bisericii creştine, la umbra acesteia, cu toate încercările ei de a le stăvili şi au ieşit la iveală atunci în vremea iconoclasmului sub chipul luptei împotriva sfintelor icoane, iar astăzi sunt perpetuate aceste idei eretice de către aproape toate denominaţiunile protestante şi neoprotestante care resping şi combat cultul lor, al Sfinţilor şi al Sf. Cruci.

Icoana nu este un *idol,* **cum încearcă potrivnicii credinţei să convingă pe cei neştiutori, căci ea, icoana, nu face pe Dumnezeu egal cu materia, ci închinarea ei trece la cel reprezentat pe ea.**

Icoana nu este totodată nici un *simbol,* **cum înceacă alţii să înveţe, evident eronat, pentru că ea nu poartă doar o putere a lui Dumnezeu ci ea este reprezentarea lui Dumnezeu însuşi Care s-a făcut om.**

Icoana este purtătoare de har dumnezeiesc, din ea izvorăsc ca dintr-un cristal razele tămăduitoare ale minunilor şi care se pogoară în chip tainic în sufletele credincioşilor.

Câte suflete nu şi-au găsit mângâierea şi mântuirea în faţa

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Tu eşti al nostru... Horia

Tu eşti al nostru şi rămâi al nostru,
Aici în Munţii veşnic nesupuşi,
Tu ne-ai horit durerile şi rostul
Pe la înalte, zăvorâte uşi...

Cu mâna ta ai înălţat biserici,
Credinţa unui neam să nu se stingă
Şi ochii lui din beznă să-i desfereci,
Ei, care nu ştiau decât să plângă.

Opinca ta de-atâtea ori fu roasă
Până la os de drumurile lungi,
Când moţii tăi te aşteptau acasă
Cu drepte şi mai omeneşti porunci.

Tu le-ai purtat ascunsă în desagi
Tristeţea unui Râu ca nimeni altul,
Cu geamătul pădurilor de fagi
Din Apuseni şi până la-mpăratul.

Amirosea a toamnă şi-a răscoală
Plângerea lor cu vorbele sărate,
Măria-sa căzu la învoială
Înţelegând că altfel nu se poate!

.....

Ce trist e Craiul lor în lanţuri pus
Când le poza trimişilor anume
Mai înainte de a cădea răpus
Sub blitzul roţii roţilor din lume.

Dar moţii îl aveau de mult icoană
În casa lor, în sânge şi în mit
Şi-n toată Ţara as'a transilvană
E chipul lui din lacrimă cioplit.

Tu eşti al nostru şi ne semeni nouă,
Numele tău e slea şi căpătâi
Când îl rostim prin tulnice de rouă,
În veci de veci al nostru să rămâi.

NICOLAE NICOARĂ

„UŞILE POCĂINŢEI"

La începutul Sf. şi Marelui Post

Ne aflăm, începând de astăzi, în faţa porţilor Sf. şi Marelui Post al Patruzecimii.

Biserica ne cheamă prin glasul inegalabil al imnelor liturgice ale Triodului să ne pregătim duhovniceşte pentru călătoria ce ne stă în faţă, să ne întrarmăm cu armele luminii pentru a birui ispitele şi păcatele ce ne împiedică în drumul nostru către cer, să ne îmbrăcăm cu putere de sus ca să putem să lepădăm toată grija cea lumească şi să ne apropiem cu sufletul curat, cu inima primenită şi cu mintea înnoită de marele dar al Sf. Post care ni se dă tuturor astăzi.

Biserica înveşmântată în haine mohorâte, cântările dulci şi suave, susurul lin al şoaptelor de rugăciune, lumina tainică din sfintele locaşuri ne arată tuturor că am intrat deja într-o altă ordine a existenţei noastre. Suntem în pragul unei călătorii duhovniceşti de şapte săptămâni care începe acum şi se sfârşeşte în Vinerea Mare, la Crucea Golgotei unde însângerat Domnul Slavei s-a răstignit pentru păcatele noastre şi trecând dincolo se încununează cu raze de biruinţă şi de lumină în Sfânta şi Dumnezeiasca noapte a Învierii.

Întreaga natură se afla transfigurată începând cu această primă zi a Marelui Post al Paştilor. Soarele este parcă mai strălucitor şi cu raze de aur binecuvântează pământul. Cerul este mai curat, iar corul stelelor tresaltă de bucuria sfintelor zile de nevoinţă întru care am intrat. Pământul se trezeşte la o nouă viaţă după amorţeala iernii şi înveşmântat în verdeaţă dă slavă lui Dumnezeu pentru darul vieţii la care a fost din nou chemat.

Ne aflăm în faţa porţilor Sfântului şi Marelui Post al Patruzecimii.

O perioadă binecuvântată de înfrânare şi rugăciune înmulţită, în care sufletele se curăţesc de păcate şi de întinăciuni şi cuprinse de dorul întoarcerii acasă, la sânul cald al Tatălui ceresc sunt înălţate pe aripi de rugăciune şi de fapte bune spre zările veşniciei cereşti.

O vreme de petrecere împreună cu sfinţii şi cu drepţii din veac ai Bisericii lui Hristos, o împreună-lucrare a oamenilor şi îngerilor întru preamărirea lui Dumnezeu, Cel ce din dragoste pentru noi, l-a dat pe Fiul Său Cel Unul născut pentru mântuirea noastră şi pentru ridicarea noastră la cele mai presus de fire.

Astăzi suntem chemaţi la ospăţul cel duhovnicesc pe care ni-l întinde nouă tuturor, tineri sau bătrâni, învăţaţi sau neînvăţaţi, clerici sau mireni, Sf. Post al Paştelui.

Postul ne cheamă să ne îndulcim din darurile şi din harurile lui, ne cheamă să ne dea curaj şi tărie împotriva ispitelor de la lume şi de la diavolul, să ne prefacă pe toţi în vase alese, întru care să se sălăşluiască dreptatea, pacea şi binecuvântarea.

Ne cheamă astăzi Biserica să postim, dar nu oricum ci în aşa fel încât postul şi lucrarea noastră să fie bineplăcută şi în acelaşi timp bine primită înaintea lui Dumnezeu.

Postul nostru se cade să fie **postul cel adevărat,** aşa cum ne-a arătat-o Hristos şi ne-a învăţat Biserica (Isaia cap. 58).

Când este ţinut pentru sine însuşi postul nu are nici un rezultat. Când este ţinut aşa cum se cade, împletit cu alte virtuţi el dă rodul însutit şi este bineprimit de către Dumnezeu şi este folositor şi pentru cel care-l săvârşeşte.

Cinci sunt surorile — ca să le numim aşa, ale postului celui adevărat: rugăciunea, milostenia, smerenia, înfrânarea şi dragostea.

— Postul fără **rugăciune** este o simplă dietă medicală, un exerciţiu fizic pentru sănătatea trupului şi nimic altceva.
— Postul fără **milostenie** este iubire de sine şi, de ce să n-o spunem, un rezultat al zgârceniei.
— Postul fără **smerenie** este o slavă deşartă, un lucru fariseic care n-aduce nici un folos duhovnicesc, ci mai mult osândă din partea lui Dumnezeu cât şi a oamenilor.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

PATRIARHIA ROMÂNĂ

Comunicat

În zilele de 16—20 februarie a.c., s-au desfăşurat, la Patriarhia Română, lucrările Consiliului Naţional Bisericesc, ale Adunării Naţionale Bisericeşti şi ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prezidate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Au intervenit mai întâi reflecţii pertinente asupra prezenţei misionare a Bisericii Ortodoxe în viaţa naţiunii române, de-a lungul anului 1997.

Desfăşurată sub semnul importanţei mesajului creştin pentru renaşterea spirituală a societăţii româneşti, misiunea Bisericii în anul care a trecut a fost considerată drept satisfăcătoare în coordonatele ei principale. Prezenţa preotului în armată, spitale, închisori, case de copii sau bătrâni, intensificarea activităţii de caritate a Bisericii, precum şi con tucţiile de noi locaşuri de închinare, educaţia religioasă în şcoală, toate acestea sunt mărturii asupra normalizării continue a misiunii Bisericii în sânul societăţii româneşti. Au fost analizate, de asemenea, carenţele de ordin pastoral, organizatoric sau disciplinar sau datorate atât lipsurilor materiale cât şi timidităţii unor clerici în angajarea pastorală.

Situaţia de sărăcie a unei părţi a populaţiei, însoţită adesea de degradarea vieţii morale, a fost în atenţia forurilor bisericeşti centrale, adresându-se preoţilor din parohii îndemnul de implicare mai susţinută, împreună cu credincioşii, în casa celui suferind.

Autorităţilor legiuitoare şi guvernamentale li s-a adresat îndemnul de a lua aminte la starea naţiunii, la situaţia persoanelor în nevoie, precum şi la faptul că populaţia României descreşte alarmant, impunându-se măsuri adecvate de protecţie a familiei, a copiilor în genere, de stopare a flagelului pruncuciderii.

Guvernului României i s-a cerut sprijin pentru organizarea în Palatul Patriarhiei a Muzeului central al Bisericii Ortodoxe Române.

Perspectiva ingerinţei autorităţii legislative în soluţionarea litigiilor patrimoniale dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-Catolică) a fost considerată ca inoportună şi extrem de nocivă pentru pacea confesională din Transilvania. Un demers în acest sens a fost aprobat de Adunarea Naţională Bisericească pentru a fi înaintat autorităţii în drept, iar Sfântul Sinod a aprobat înfiinţarea unei Comisii Centrale de dialog cu Biserica Greco-Catolică.

Situaţia românilor din regiunea Covasnei şi a Harghitei a fost, de asemenea, în atenţia forurilor bisericeşti. Memoria Patriarhului Miron Cristea, născut acum 130 de ani în această zonă, precum şi cea a Patriarhului Nicodim Munteanu, chemat la Dumnezeu cu 50 de ani în urmă, au fost evocate, adresându-se îndemnul diverselor foruri ale societăţii româneşti de a le cinsti memoria.

Biroul de Presă şi Comunicaţii al Patriarhiei Române

Desfătarea postului

Prea ades ocupaţi să dea măsura lor tuturor lucrurilor, oamenii au pierdut din vedere dulceaţa vieţii, măsura ei de binecuvântare. Aşa este cazul cu multe din clipele vieţii. Micimea lor spirituală, graba cu care vor să-şi trăiască viaţa, dezinteresul pentru cele sufleteşti, i-au făcut adesea pe oameni să nu priceapă rostul profund al postului creştin. Mai nou, i s-au alocat fel de fel de „scuze" şi „motivări" care mai de care mai uşor de acceptat pentru psihologia omului modern.

Urechile noastre prea ocupate să capteze zgomotul lumii nu aud glasul Triodului înălţându-se de la strana Bisericii. Prea rar „ciulim" urechile fizice şi duhovniceşti la adâncimea textului liturgic, lăsându-ne, intelectuali dilematici, furaţi de ideea că limba liturgică e greoaie, depăşită etc., etc. Să luăm aminte însă la limpezimea ei şi la limpezimea exprimării liturgice. De ce să postim? Care e rostul postirii? Iată ce ne răspunde textul Triodului: „Adam a fost scos din rai pentru neascultare şi de la defătare a fost lepădat, amăgindu-se de vorbele femeii şi gol a şezut în preajma locului, tânguindu-se: **Vai mie!** Deci, să ne sârguim toţi să primim vremea postului supunându-ne evangheliceştilor rânduieli, ca printr-însele făcându-ne plăcuţi lui Hristos, să dobândim iarăşi sălăşluirea raiului" (Stihiră, Vecernia Duminicii Izgonirii lui Adam din Rai).

Dacă plata păcatului este moartea, iată că plata dintâi a neascultării este izgonirea din rai, prin definiţie spaţiu al ascultării de Dumnezeu. Pentru că „scosu-s-a Adam din rai pentru mâncare" şi o poruncă a călcat, de tot binele lipsindu-se. De aceea strigă Adam „Raiule presfinte, care ai fost sădit pentru mine şi prin Eva ai fost încuiat, roagă pe Cel ce te-a făcut pe tine şi pe mine m-a zidit, ca să mă satur de florile tale".

Lipsit de aroma binecuvântată a raiului, Adam îşi pleacă faţa în pământ, cerând, rugând, smulgând prin sudoarea frunţii sale, roadă pământului. Cine ne poate spune cum va fi brăzdat broboana de sudoare şi lacrima, chipul lui Adam? Pizmuit de şarpe, Adam prin Eva cade. Mâncarea cea amară îi va fi umplut sufletul de durere. Tristeţea însă i se va fi îndulcit de spusa Domnului adresată şarpelui: „Duşmănie voi pune între tine şi femeie, între sămânţa ta şi sămânţa ei; aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcâiul" (Fac. 3, 15).

Bine, dar ce am eu cu păcatul şi postul? Te întreb însă şi mă las întrebat cu glasul liturgic al Triodului: „Cine dintre oameni alunecând, a mâniat aşa pe Dumnezeu vreodată? Cine a urmat pornirile răutăţilor şi s-a arătat sălaş păcatului, precum eu ticălosul?". Cuprins în „somnul nepăsării celei rele", „rănit fiind cu sabia desfătărilor", răstignit între patimă şi ură, „înviforat în oceanul desfătărilor", este adevărat că e greu să-mi aduc aminte că în mine, pecete de taină, se află sălăşluirea chipului slavei celei negrăite. Ochii încărcaţi de zgura nepăsării şi urechile înfundate cu ceara cea urât mirositoare a neascultării de Dumnezeu nu percep taina adâncă a cuvintelor: „vedeţi, vedeţi că Eu sunt Cel ce am mântuit în mare şi am săturat în pustie pe poporul izraelitean şi apă din piatră am izvorât oamenilor; ca îmbrăcându-Mă întru cel ce a căzut în stricăciune de demult, să-l atrag la Mine pentru nespusa milă" (Cântarea a II-a, Marţi, Săpt. I a Postului).

Mereu şi mereu imaginea postirii îl are ca exemplu pe Însuşi Domnul. De aceea ne zice Triodul: „Cu înfrânare să ne sârguim toţi a smeri trupul, trecând DUMNEZEIASCA MĂSURĂ A POSTULUI CELUI FĂRĂ DE PRIHANĂ" (Stihiră a Vecerniei, Duminica I din Post).

Aflaţi la „intrarea postului", cu „luminatul veşmânt al Postului îmbrăcându-ne, să ne dezbrăcăm de haina cea întunecată a beţiei", să priveghem, „intrările poftelor închizându-le şi către Domnul uitându-ne", să avem către Domnul şi Dumnezeul nostru „plecare şi apropiere", pentru ca scăpaţi din prăpastia răutăţii, să iubim „numai căile care duc la odihna cea din Împărăţie".

Dar, „luminatul veşmânt al postului" nu poate fi îmbrăcat pe un suflet prihănit. Dincolo de brocartul duhovnicesc al postirii, din adâncul cugetului nostru, din nelucrarea noastră cu Dumnezeu ar ieşi la suprafaţă mirosul cel urât al poftelor şi patimilor noastre păcătoase. De aceea, Triodul ne îndeamnă să „spălăm faţa noastră cu apa neprihănirii, să ne lămurim sufletul şi să ne curăţim trupul, să postim precum de bucate, aşa şi de toată patima, desfătându-ne cu virtuţile duhului".

„Să postim post primit, bineplăcut Domnului, Postul cel adevărat care este înstrăinarea de răutăţi, înfrânarea limbii, lepădarea mâniei, depărtarea de pofte, de clevetire, de minciună şi de jurământul mincinos. Lipsirea de acestea este postul cel adevărat şi bineprimit" (Idiomela zilei, Marţi din Săpt. I a Postului).

Dar în post, în această perioadă „maică a curăţiei", care învinovăţeşte păcatul şi este vestitoarea pocăinţei, Domnul nu ne lasă în luptă fără ajutorul Său. Postul însuşi este „arma tare" şi „pavăza" împotriva celui ce ne îndeamnă iarăşi la depărtare de Dumnezeu. Postul în sine ne ajută să „întoarcem înapoi toată uneltirea înşelăciunii vrăjmaşului, să nu ne temem de focul ispitelor". Calea postului, desfătarea postirii nu ţine, aşadar, de o obligaţie, ci este un dar de la Dăruitorul, ce se aseamănă cu darul dăruit lui Adam odinioară. Să cerem mereu să gustăm din toate poruncile Domnului. Să cerem izvoare de lacrimi, roua inimilor noastre. Întăriţi astfel pe „piatra poruncilor Sale", noi „cei scoşi din rai pentru mâncarea cea amară", acum prin „oprirea poftelor ,postind de bucate şi precum de bucate şi de toată patima cu rugăciuni şi cu lacrimi căutând pe Domnul, uitare răutăţii desăvârşit făcând", cerem mereu şi mereu Domnului Iisus Hristos a vedea toţi prea cinstită Patima Sa şi Sfintele Paşti, duhovniceşte bucurându-ne.

Dar suntem singuri, noi, „trecători pe pământ ca toţi părinţii noştri" în această cale duhovnicească şi aspră, dură, dar şi desfătătoare? Nicidecum. Foc şi lumină fiindu-ne primirea Preacuratelor şi de Viaţă Făcătoarelor Taine, ne luminează asupra esenţei Postului: „Iar pe noi, pe toţi care ne împărtăşim dintr-o Pâine şi dintr-un Potir, să ne uneşti unul cu altul prin împărtăşirea cu Acelaşi Sfânt Duh şi pe nici unul dintre noi să nu ne faci a ne împărtăşi cu Sf. Trup şi Sânge al Hristosului Tău spre judecată sau osândă, ci să aflăm milă şi har împreună cu toţi sfinţii care din veac au bineplăcut Ţie: cu strămoşii, părinţii, patriarhii, proorocii, apostolii, propovăduitorii, evangheliştii, mucenicii, mărturisitorii, dascălii şi cu tot sufletul drept ce s-a săvârşit întru credinţă..." (Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, Rugăciune de taină îndată după Sf. Epicleză).

Iată de ce putem vorbi despre „desfătările postului". Cu toţi laolaltă, cu cei amintiţi şi „mai ales cu Preasfânta, Curata, Binecuvântata, Mărita Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoare şi pururea Fecioara Maria", sprijinindu-ne pe braţul de rugăciune al Sf. Cruci, lăsându-ne umbriţi de lumina Sf. Icoane şi bucurându-ne cu Sf. Grigorie Palama de vederea luminii celei necreate a lui Dumnezeu, Postul nu mai ţine de stress şi de constrângere. Ci de desfătare şi bucurie. De Ortodoxia noastră. Plinirea Postului ne reaşează în Rai, în spaţiul Ortodoxiei absolute.

Pr. drd. asist. CONSTANTIN NECULA

Pastorala Sfântului Sinod

(Urmare din pag. 1)

trează, au trăit şi trăiesc credinţa cea dreaptă întocmai cum le-a fost ea împărtăşită de întâii propovăduitori şi de urmaşii lor până în zilele noastre, ne leagă de idealul sfânt al unităţii dintre noi şi, deopotrivă, de toţi cei de o credinţă cu noi.

Aşadar, trăim, prin dreapta credinţă, comuniunea deplină şi unitatea desăvârşită, ne împărtăşim din tezaurul ei de biruinţă asupra tuturor ereziilor pentru a transpune, în concret, fapta iubirii de aproapele în viaţa noastră şi a comunităţilor noastre, ca legământ viu şi etern în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Ca mărturie a prezenţei Mântuitorului întrupat în lume cinstim în mod special sfintele icoane, care actualizează strălucirea în noi a chipului Fiului lui Dumnezeu, Cel ce a venit să mântuiască lumea. Astfel, chipul nostru cel întinat, **«la chipul cel dintâi întorcându-l Hristos, cu dumnezeiască podoabă l-a amestecat. Deci** — ne îndeamnă astăzi cântarea bisericească — **mărturisind mântuirea, îl închipuim cu fapta şi cuvântul»** (Condacul la Duminica Ortodoxiei).

Dreptmăritori creştini,

Biserica lui Hristos s-a organizat, chiar din timpul Sfinţilor Apostoli, ca o mărturie a slujirii omului, atât prin cuvânt, adică prin predicarea Evangheliei, cât şi prin fapta dragostei. Cum bine ne reamintim, credinţa pe care o mărturisim **«fără fapte este moartă»** (Iacov II, 17), iar iubirea de Dumnezeu, ca poruncă, se împlineşte prin iubirea aproapelui: **«Cine iubeşte pe Dumnezeu să-l iubească şi pe fratele său»** (I Ioan IV, 21). Pentru aceasta, chiar de la începutul perioadei apostolice s-a organizat în Biserică instituţia diaconiei, adică a celor ce se pun în slujba săracilor, a sărmanilor şi oropsiţilor. Slujirea diaconală a Bisericii a fost consolidată în perioada patristică, drept preocupare părintească a slujitorilor faţă de cei păstoriţi, aceasta fiind un semn al iubirii lui Dumnezeu faţă de toţi fiii Săi. Convingătoare este în acest sens şi celebra instituţie filantropică a Sfântului Vasile cel Mare, continuată în decursul istoriei de Biserică prin alte nenumărate aşezăminte de slujire şi de asistenţă socială. Căci misiunea diaconală a Bisericii decurge din vocaţia ei slujitoare, imprimată de Mântuitorul Hristos, faţă de toţi semenii şi, îndeosebi, faţă de cei neajutoraţi şi suferinzi: **«Întrucât aţi făcut (bine) unuia dintre aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut»** (Matei XXV, 40). Responsabilitatea faţă de semenul nostru aflat în încercare decurge din apartenenţa noastră la Biserica Ortodoxă, următoare a poruncii Mântuitorului care a venit **«să slujească şi nu să I se slujească»** (Matei XI, 11). **«Nimic altceva nu ne face următori lui Hristos decât manifestarea interesului viu faţă de aproapele... Nici minunile, nici martiriul nu ne vor putea mântui dacă nu avem solidaritate desăvârşită între noi»** (Sfântul Ioan Gură de Aur).

Se cunosc formele de asistenţă creştinească şi de slujire filantropică în trecutul vieţii bisericeşti ortodoxe de la noi. Se ştiu, de asemenea, şi dificultăţile prin care au trecut Biserica şi poporul mai ales în ultimele decenii, când i s-a interzis instituţiei bisericeşti orice formă de slujire organizată în societate, când o întreagă organizaţie filantropică a fost întreruptă odată cu deposedarea Bisericii de posibilităţile ei concrete de binefacere.

Acum, în libertate, în momente economice neprielnice, Biserica şi-a reluat slujirea socială, precum înfiinţarea de azile, de orfelinate, de şcoli speciale pentru cei în suferinţă, organizarea de centre speciale permanente de asistenţă socială la parohii şi eparhii în cadrul noului sector bisericesc numit «Biserica şi Societatea», construirea de biserici şi capele pe lângă instituţiile sociale, trimiterea de slujitori misionari în comunităţile de credincioşi aflaţi în durere şi părăsire ,reactivarea apostolatului laic al asociaţiilor tinerilor ortodocşi, al doamnelor ortodoxe ş.a.

Nu trebuie uitate nici responsabilităţile Bisericii faţă de fraţii de credinţă, de cuget şi de neam, românii de dincolo de hotarele de azi ale ţării, care au trebuinţă de dovezi ale dragostei noastre de la cei de acasă, pentru a rămâne în comuniune şi a păstra legătura vie cu noi toţi.

La toate acestea se adaugă grijile de zi cu zi ale slujitorilor Bisericii faţă de situaţiile concrete în care li se solicită sprijinul, precum şi faţă de încercările pe care le îngăduie Dumnezeu în unele localităţi lovite de calamităţi şi suferinţe umane, care cer intervenţii urgente şi practice. În multe cazuri, în mod lăudabil, preoţii organizează pe loc colecte de bani şi bunuri, pe care le distribuie celor încercaţi, urmând, alături de bunii credincioşi, cuvântul Sfintei Evanghelii: **«Să nu ştie stânga ce face dreapta».**

Iubiţi fraţi creştini,

Pentru concretizarea şi susţinerea întregii slujiri sociale a Bisericii apelăm şi de această dată, în Duminica Ortodoxiei, la susţinerea colectei pentru Fondul Central Misionar în toate bisericile Patriarhiei Române. Biserica oferă astfel ajutor de la credincioşii ei milostivi şi jertfelnici credincioşilor săi nevoiaşi şi lipsiţi. Această continuitate se impune cu atât mai mult cu cât eforturile poporului pentru mai binele şi reaşezarea vieţii sale pe făgaşul firesc, al normalităţii, solicită enorm de multe sacrificii şi acestea ating, de regulă şi din nefericire, pe cei mai săraci, al căror număr creşte de la o zi la alta. Chiar dacă nu se rezolvă cu această colectă bănească toate situaţiile în nevoie, moral ea devine o formă de solidaritate şi de ajutor creştin frăţesc între oameni, care poate fi continuată şi amplificată pe mai departe din Biserică în societate.

Iată de ce Sfântul Sinod, solidar cu poporul credincios pe care îl slujeşte, repetă, la sărbătoarea numelui nostru de creştini dreptmăritori ai lui Dumnezeu, chemarea de a fi şi împlinitori ai alinării suferinţelor fraţilor noştri mai săraci şi mai încercaţi decât noi.

Pentru ei şi în numele lor, sperăm să împlinim împreună porunca iubirii concrete, adăugând bănuţ lângă bănuţ, chibzuind darul văduvei, care va ajunge acolo unde este mare nevoie, căci Dumnezeu ne-a dat **«casă şi bunuri şi bani nu ca să le folosim singuri** — cum ne aminteşte Sfântul Ioan Gură de Aur — **ci ca să le împărţim cu cei în lipsuri».**

Pe lângă acestea, suntem datori să păstrăm cu sfinţenie dreapta credinţă, comuniunea şi dragostea dintre toţi, la care se vor adăuga **«facerea de bine şi întrajutorarea; căci astfel de jertfe sunt bineplăcute lui Dumnezeu»** (Evrei XIII, 16).

Adresând mulţumiri slujitorilor Sfintelor Altare şi iubiţilor credincioşi, fiii noştri duhovniceşti din toate parohiile, mânăstirile, protoieriile şi eparhiile Patriarhiei Române pentru dragostea şi jertfa lor din anii trecuţi, îi asigurăm că a fost de mare folos contribuţia fiecăruia, iar darul generozităţii lor şi-a găsit locul cuvenit în situaţiile limită şi în programele de slujire socială parohiale, eparhiale şi central bisericeşti.

Rugăm pe Părintele milostivirii şi al iubirii de oameni să binecuvinteze şi să ajute ca şi de această dată să ne manifestăm cu bucurie şi deschidere de inimă la acest act de generozitate şi de participare efectivă la chemarea slujirii social-filantropice.

Chemând astăzi, la Duminica Ortodoxiei, binecuvântarea lui Dumnezeu asupra tuturor credincioşilor în Biserica Ortodoxă a Neamului, să ne rugăm împreună să se pogoare asupra noastră **«harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh».** Amin.

Duminica Ortodoxiei

(Urmare din pag. 1)

sfintelor icoane ale Mântuitorului, ale Maicii Domnului sau ale sfinţilor şi carora poporul dreptcredincios le-a acordat titlul de „făcătoare de minuni"?

După tradiţie, prima icoană a Maicii Domnului ar fi fost zugrăvită de Sfântul Evanghelist Luca, fapt păstrat în conştiinţa creştină până astăzi când în Paraclisul Maicii Domnului se spune: *„Mute să fie buzele păgânilor celor ce nu se închină cinstitei tale icoane celei zugrăvite de sfântul Apostol şi Evanghelist Luca şi care se numeşte Povăţuitoarea"*, **adică Hodighitria, icoană celebră a Maicii Domnului păstrată până astăzi în Orientul Creştin. Să nu uităm apoi de icoana Sf. Veronica — zugrăvită în chip miraculos pe când Domnul mergea spre Golgota, şi care este cunoscută şi sub numele de Sf. Mahramă sau de alte şi alte icoane făcătoare de minuni, unele dintre ele aflătoare chiar în ţara noastră.**

Cinstirea Sf. Icoane, a Sf. Cruci şi a Sf. Moaşte, statornicite prin hotărârile sinodului al VII-lea ecumenic, constituie una din caracteristicile şi din frumuseţile Ortodoxiei.

Mulţi s-au convertit la Ortodoxie văzând evlavia deosebită a credincioşilor faţă de aceste sfinte odoare ale credinţei, pentru că ele poartă gândul nostru de la pământ la cer, din lumea simţurilor în lumea transcendenţei, de la patimi la virtute, de la omenesc la dumnezeiesc.

Duminica Ortodoxiei, zi a triumfului Bisericii lui Hristos asupra eresurilor, trebuie să fie şi pentru fiecare creştin ortodox triumful nostru asupra păcatului şi a patimilor.

Duminica Ortodoxiei, zi a biruinţei Noului Israel asupra vechiului Faraon şi a tuturor uneltirilor lui, trebuie să fie şi pentru fiecare dintre noi o biruinţă asupra trupului, a fărădelegii şi a lumii acestui veac după cuvintele lui Hristos: *„Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea"*.

Duminica Ortodoxiei, zi de bucurie pentru întreaga Biserică trebuie să fie şi pentru noi o zi în care să ne reînnoim prin credinţă apartenenţa noastră la Ortodoxie cât şi la ortopraxie în aşa fel încât în tot timpul vieţii noastre să mărturisim şi să ţinem cu tărie *„Ceea ce proorocii au văzut, Apostolii au învăţat, Biserica a primit, învăţătorii au dogmatizat, şi întreaga lume într-un glas a primit"* **(Sinodiconul Ortodoxiei).**

„Uşile pocăinţei"

(Urmare din pag. 1)

— Postul fără **înfrânare** este o îngâmfare luciferică care atrage după sine căderea din starea în care te afli.

— Postul fără **dragoste** — este o simplă faptă fără acoperire şi care poate deveni dăunătoare pentru viaţa semenilor noştri. Să vedem acum roadele postului celui adevărat împreunate cu faptele amintite mai sus.

Postul şi rugăciunea: Primii creştini practicau, cunoaştem din Sf. Scriptură, postul împreunat cu rugăciunea; aşa bunăoară la alegerea lui Matia ca Apostol; Mântuitorul însuşi arată că **„acest soi de diavoli nu iese decât prin rugăciune şi prin post"** (Marcu 9, 29).

Postul şi milostenia — sunt armele prin care creştinul poate birui patima zgârceniei. Deviza primilor creştini era aceea: **„să postim ca să miluim pe cei în suferinţe şi necazuri".** Şi Mântuitorul prin glasul Evangheliei din Duminica Brânzei ne învaţă să fugim de patima zgârceniei şi a adunării bunurilor materiale peste măsură zicându-ne: **„Nu vă adunaţi comori pe pământ..."** (Matei 6, 19).

Postul şi smerenia — sunt opusele mândriei şi a slavei deşarte, pe care Sf. Ioan Gură de Aur le numeşte **„ucigătoare de virtuţi".** Postul adevărat este cel făcut întru ascuns, după cuvântul Mântuitorului Hristos care ne povăţuieşte zicând: **„Tu însă când posteşti unge capul tău şi faţa ta o spală, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti ci Tatălui tău, Care este în ascuns, şi Tatăl tău Care vede în ascuns îţi va răsplăti ţie"** (Matei 6, 17—18).

Cel care îşi primeşte plata postului, **aici** pe pământ, de la oameni, nu o mai poate aştepta pe cea din cer căci **„şi-au luat (pe pământ) plata lor"** (Matei 6, 16).

Postul şi înfrânarea — două lucruri care se completează reciproc unul pe altul. Postul fără înfrânare este nul. Căci ce folos dacă gura nu mănâncă carne, iar cu hulele şi cu vorbele cele necuviincioase rupe din trupul fraţilor noştri. Ce folos a ne înfrâna ochii de la privelişti necuviincioase dar cu inima a dori cele rele fraţilor noştri — se întreba retoric Sf. Ioan Gură de Aur.

Postul şi dragostea — după cuvântul Sf. Ioan Evanghelistul, ucenicul dragostei, cel care urăşte pe fratele său este ucigător de oameni. Cât ar posti cineva, cât s-ar nevoi în calea Domnului dacă nu are dragoste, dacă nu iartă **din inimă** aproapelui său care i-a greşit, unul ca acesta nu are nici un folos nici duhovnicesc şi nici trupesc, căci tot Mântuitorul ne învaţă că **„de nu veţi ierta oamenilor greşelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşelile voastre"** (Matei 6, 15).

Iată postul cel adevărat şi bine primit la Dumnezeu, iată virtuţile care-l însoţesc şi trebuie să-l întovărăşească pentru ca el să-şi atingă scopul său: acela de a curăţi pe om de patimi şi de a-l preamări pe Dumnezeu.

Să ne pregătim deci aşa cum se cuvine întru străbaterea cu folos a acestei perioade a Sf. şi Marelui Post.

Să ne înmulţim rugăciunea **în Biserică şi acasă.** Să ne facem tovarăşi de drum ai sfintelor nevoinţe, virtuţilor arătate mai înainte.

Să ne bucurăm sufletul cu postul cel adevărat. Ca să devenim iarăşi prieteni şi casnici al lui Dumnezeu.

„Pentru postul cel adevărat şi plăcut lui Dumnezeu şi semenilor noştri, Domnului să ne rugăm". AMIN.

Zaharia Boiu
— slujitor al Bisericii şi om al culturii

„Biserica Ortodoxă nu caută să impună nimănui autoritatea, ea nu cere nimănui puterea, ea cere tuturor unire în credinţă, de unii schimbată, de alţii uitată. Ea nu cere nimănui nimic, nici măcar să sufere cu ea şi pentru ea; ea oferă tuturor credinţa sa încercată în foc, credinţa de altădată a tuturor. Ea nu doreşte să poruncească nimănui şi să umilească nici un creştin; ea doreşte să-i poată auzi pe toţi zicând ca vechii creştini: „Să ne iubim unii pe alţii ca într-un gând să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh".[1]

Creştinismul este învăţătura care a descoperit omul lăuntric, omul moral, care a umanizat omul în adevăratul sens al cuvântului, care l-a cultivat mai mult decât orice altă religie sau filosofie, care l-a desăvârşit până la a-l face sfânt. Creştinismul a cultivat omul, moralizându-l şi întotdeauna îl va cultiva aşa. Lumea nu a cunoscut o altă forţă culturală de valoarea creştinismului, un generator de cultură tot atât de eficace ca religia mântuirii.

Cultura modernă este marea comoară pe care omenirea civilizată şi-a adunat-o pe pământ. Biserica trebuie să-i aducă aminte că această comoară este plăpândă şi pieritoare, că „molia şi rugina o strică" (Mt. VI, 19). Cultura modernă este caracterizată printr-o luptă aprigă pentru existenţă; Biserica trebuie să reamintească omului că „nu numai cu pâine va trăi, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Mt. IV, 4). Cultura modernă este strădania Mariei; Biserica trebuie să ne zidească după pilda Mariei (Lc. X, 38—42). Cultura modernă este cucerirea lumii; Biserica trebuie să-l înveţe pe om că la nimic nu-i va folosi de va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde (Mt. XVI, 26).

După aceste câteva fraze cu o aparentă antiteză, prin ceea ce va urma vom încerca să prezentăm personalitatea teologului şi pedagogului Zaharia Boiu în a cărui fiinţă şi viaţă s-a împletit armonios credinţa şi cultura.

În urmă cu şaisprezece decenii, adică la 4 martie 1834, în casa protopopului ortodox român din Sighişoara, Zaharia Boiu, s-a născut pruncul care va face cinste numelui tatălui său, Bisericii şi neamului. Tânărul Zaharia va primi o aleasă educaţie în familie şi la şcoala confesională ortodoxă. Urmează gimnaziul evanghelic din Sighişoara, unde va susţine examenul de maturitate în 1854, fiind cel dintâi român care a obţinut bacalaureatul la acest gimnaziu. Va urma Institutul teologic ortodox din Sibiu 1855—1857. Marele Mitropolit Andrei Şaguna, descoperind că tânărul Zaharia Boiu este înzestrat cu alese calităţi intelectuale şi morale precum şi cu un mare zel, îl numeşte profesor la Institutul din Sibiu, secţia pedagogică. Va funcţiona doi ani, după care acelaşi ierarh providenţial pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania, îl va trimite la Universitatea din Lipsca „pentru perfecţionarea la profesură"[2]. În anul 1861 se întoarce la acelaşi Institut teologic, unde va deveni profesor definitiv şi va funcţiona până în anul 1870.

Profesorul Zaharia Boiu, în această perioadă 1861—1870, va desfăşura o prodigioasă activitate pe plan şcolar. Va publica mai multe manuale şcolare printre care amintim: „Abecedar pentru şcoalele poporale române", Sibiu, 1862, şi „Manuducere la întrebuinţarea Abecedarului", Sibiu, 1862. Aici oferea învăţătorilor, pentru prima dată, un îndreptar de predare, bazat pe o concepţie pedagogică progresistă. Aceste două manuale aveau să fie mult apreciate şi folosite de fraţii de dincolo de Carpaţi. „Manuducerea a fost folosită şi de Ion Creangă".[3]

Profesorului Zaharia Boiu i se vor încredinţa şi alte sarcini: redactor al Telegrafului Român (1862—1865); între 1863—1885 preot-paroh al parohiei Sibiu-Cetate; asesor ordinar al Sinodului bisericesc al Consistoriului arhidiecezan (1870—1902). A fost şi prim secretar şi redactor al revistei Transilvania (ASTRA) între anii 1891—1895. Toate aceste calităţi şi realizări au fost încununate în chip strălucit prin activitatea predicatorială de excepţie a preotului profesor Zaharia Boiu.

Academia Română, ca recunoştinţă şi apreciere a vastei activităţi pe tărâm literar, la 13 sept. 1877 l-a ales ca membru corespondent pe lângă Secţia literară.

Cel care a obosit întreaga lui viaţă pentru ridicarea neamului şi a Bisericii sale, s-a stins din viaţă la Sibiu în 6 noiembrie 1903. La moartea sa, paginile Telegrafului Român exprimau: „Fatalitatea sorţii adus-a cu sine, ca în anii din urmă să nu mai răsune de pe buzele lui Zaharia Boiu graiul dulce al oratoriei bisericeşti şi cuvintele înduioşătoare ... numai acum începem cu adevărat să ne dăm seama de ceea ce a fost Zaharia Boiu pentru oratoria bisericească a noastră şi pentru frumuseţea şi sublimitatea serviciului divin al Bisericii noastre".[4]

1. *Zaharia Boiu — autor de predici*

Din predica funebră rostită la înmormântarea lui Zaharia Boiu de către asesorul consitorial Nicolae Ivan, viitorul şi primul episcop al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, reînfiinţată după Unirea Transilvaniei cu România, aflăm: „neîntrecutul orator bisericesc, al cărui glas pătrunzător şi dulce, nu o dată a stors când admiraţiunea noastră, când mare de lacrimi din ochii ascultătorilor şi a alinat dureri, cari păreau că nu vor înceta decât odată cu intrarea în mormânt".[5]

Zaharia Boiu face parte din puţinii autori de predici originale, pe care le-a tipărit şi oferit preoţilor, la sfârşitul sec. XIX. Dintre acestea amintim:

— „Cuvânt bisericesc la alegerea de protoprezbiter", Sibiu, 27 martie 1883.
— „Cuvântări funebrale şi memoriale", Sibiu, 1889.
— „Seminţe din agrul (ogorul) lui Christos", Sibiu, 1898.

2. *Zaharia Boiu pe tărâm literar*

Ca elev a început să scrie poezii în l. română, germană şi latină, multe publicate în Telegraful Român şi Aurora Română sub pseudonimul Eugen Sylvan. În anul 1862 publică vol. de poezii „Sunete şi răsunete". Tot el a compus la moartea Mitropolitului Andrei Şaguna imnul „romanime mult cercata", care se canta în necare an cu ocazia parastasului marelui dispărut.

3. *Zaharia Boiu — traducător.*

Va traduce din limbile latină şi germană în l. română „Confesiunile" Fer. Augustin, iar din germană, din opera lui Lessing, „Nathan der Weise (Nathan Înţeleptul)". Din l. română a tradus în l. germană: „Istoria Bisericească" (vol. II), 1862, a Mitropolitului Andrei Şaguna şi Compendiu de drept canonic (1868), tot a lui Andrei Şaguna.

4. *Zaharia Boiu şi activitatea social-naţională.*

Din întreaga activitate reiese ataşamentul său faţă de pătura săracă a neamului. A depus un efort uriaş ca din mijlocul poporului român să se ridice cât mai mulţi muncitori calificaţi. El a respectat naţionalităţile conlocuitoare. Aceste sentimente de respect şi dragoste faţă de toţi locuitorii Transilvaniei le va transmite şi sufletelor tineretului. Dintre scrierile cu caracter social-naţional amintim: „Cultura poporului nostru", „Cuvânt zis în numele Asociaţiunii", „Clasa de mijloc a poporului nostru", „Cărţile noastre bisericeşti" etc.

Din toată viaţa şi activitatea lui Zaharia Boiu se poate constata că a fost un slujitor pătruns de vocaţia preoţească şi conştient că preotul este chemat să slujească lui Dumnezeu şi omului. Întreaga sa activitate desfăşurată pe tărâm bisericesc şi social a fost un imn înălţat omului a cărui viaţă a dorit să o ridice pe culmi spirituale şi materiale tot mai înalte.

Pr. Prof. NICOLAE BOLEA

1. Prof. T. M. Popescu, *Biserica mărturisitoare*, Buc., 1995.
2. Ioan Hannio, *Programă a Institutului pedagogic-teologic al Arhidiecezei din Transilvania*, Sibiu, 1885, p. 85.
3. Prof. Iuliu Racotă, *Activitatea lui Zaharia Boiu pentru constituirea unui sistem de învăţământ modern în Transilvania*, Rev. Ped. 7/1995, p. 54.
4. *Telegraful Român*, nr. 119 din 10 nov. 1903, p. 486.
5. *Ibidem.*

Cine este autorul cărţii Crinii ţarinii?

Prestigioasa Editură „Anastasia" a tipărit recent renumita culegere de texte filocalice, intitulată **Crinii ţarinii,** concepută mai ales pentru îndrumarea monahilor începători pe calea desăvârşirii, prin despătimire, şi urcarea treptată pe culmile îndumnezeirii. Lucrarea apare în Colecţia „Comorile pustiei" cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, fiind îngrijită de Ignatie Monahul.

În **Nota editurii,** citim: „Conform unor surse credibile, lucrarea **Crinii ţarinii** este atribuită părintelui isihasmului românesc — Paisie Velicikovski — şi datată la anul 1769, pe când acesta se afla la Mânăstirea Dragomirna". Din nefericire, nu se menţionează nici una dintre surse, care să ateste afirmaţia, pentru a fi confruntată cu altele inedite.

Cu ocazia studierii manuscriselor din biblioteca Schitului „Prodromul" de la Muntele Athos (Grecia), am descoperit unul copiat în secolul al XVIII-lea **(B.S.P., ms. nr. 63)** la „Mânăstirea Poiana Mărului, România, judeţul Râmnicu Sărat" **(idem, f. 1).** Intitulat: **Carte ce se chiamă Crinii ţarinii sau Flori preafrumoase, care s-au adunat din dumnezeiasca Scriptură pentru mântuirea sufletească; şi s-au aşezat prin osteneala oarecărui bărbat bine credincios:;** titlul este scris cu roşu, iar în continuare, completat cu cerneală neagră: **„De stare(ţul) Vasilie de la Poiana Mărului" (idem, f. 1).**

Lucrarea a fost redactată în limba slavonă pe care o folosea marele stareţ de la Poiana Mărului şi dascăl al isihasmului din ţara noastră. Ea a fost tradusă ulterior în româneşte, potrivit unui alt exemplar, unde citim: „Această carte ce se chiamă Crinii ţarinii s-au scos de pre limba slavenească pre limba rumânească la anii de la facerea lumii 7277, iară de la H(risto)s 1769. Iară de când s-au scris de părintele Ilarie mon(a)h umblă veleatul 7284, iar de la H(risto)s 1776" **(B.S.P., ms. nr. 17, f. 133).** Anul traducerii este confirmat şi de un manuscris păstrat în ţară, care arată că: „Această carte s-au scos acum de pe slavonie pe rumânie, la leat 1769" **(B.A.R., ms. nr. 2334, f. 117);** osteneala aparţine învăţatului arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu (1710—1780) — cum menţionează **Dicţionarul teologilor români** (Bucureşti, 1996, p. 256), fiind realizată la doi ani după moartea stareţului Vasile (1700—1767). Credem că, monahul caligraf a considerat descoperirea numelui acelui „bărbat bine credincios", care a întocmit lucrarea, o faptă vrednică de memoria lui, chiar dacă el, din smerenie, a voit să rămână anonim în cursul vieţii sale.

Se ştie că, cei mai renumiţi cercetători ai vieţii şi activităţii Sfântului Paisie (1722—1794), printre care locul de frunte îl ocupă protoiereul Serghie Cetfericov, nu menţionează scrierea printre operele sale. De fapt, marele avvă al monahismului românesc s-a concentrat în special pe revizuirea, îndreptarea şi traducerea textelor patristice, pentru a oferi călugărilor din vastele sale chinovii cuvântul de învăţătură monahală. În afara acestei uriaşe activităţi, opera sa constă mai ales din corespondenţă (scrisori, epistole, răspunsuri).

Cartea **Crinii ţarinii** — constata un cititor, în anul 1837 — „este folositoare foarte, însă mai vârtos la ceia ce iubesc viaţa liniştită. Însă la chinovie nu se prea face oarece fel de viaţă" **(B.A.R., ms. nr. 1934, f. 182v).** De fapt, chiar în capitolul **Despre negrijă,** scrie: „Unde este îndestulare de toate şi sunt fraţi mulţi, acolo nu este cu putinţă a păzi mintea de tulburare, ci acolo unde sunt ascultarea, tăierea voii şi păzirea tuturor celor poruncite de egumen" **(Crinii ţarinii,** 1996, p. 126). Deci, sunt dovezi că a fost scrisă pentră viaţa sihăstrească, practicată prin numeroasele schituri, potrivit modelului monahal specific, promovat de stareţul Vasile de la Poiana Mărului.

Semnificativ este şi faptul că, într-un miscelaneu de la începutul secolului al XIX-lea, după **Cuvântul înainte la Cartea lui Grigorie Sinaitul** de stareţul Vasile **(B.A.R., m. nr. 1922, f. 108—117v)** şi după **Cuvintele** aceluiaşi sfânt **(idem, f. 118—204),** urmează textul acestei lucrări, cu precizarea: „De aici se începe Crinii ţarinii ..." **(idem, f. 204—255),** ca şi cum ar voi să arate că este opera aceluiaşi autor, însă diferenţiind-o de cea anterioară.

De remarcat că, şi părintele Dario Raccanello din Mânăstirea Villa Brico (Italia), în lucrarea sa: **Rugăciunea lui Iisus în Scrierile stareţului Vasile de la Poiana Mărului,** menţionează: „Într-o călătorie la Athos, un confrate din comunitatea mea a văzut un manuscris românesc din Vasile în biblioteca schitului românesc Prodromul" **(p. 71, nota 113).** Credem că este vorba de manuscrisul menţionat, întrucât cunoscutele sale „Introduceri" apar în numeroase miscelanee prodromite.

Dacă unele „surse credibile" sau cercetările ulterioare nu vor oferi alte rezultate, care să infirme aceste noutăţi inedite, privind pe cel care a compus opera Crinii ţarinii, ar fi recomandabil ca, la o nouă editare, să se restituie paternitatea lucrării adevăratului autor care, până în prezent, poate fi considerat stareţul Vasile de la Poiana Mărului.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Pustiul vieţii — spre mântuirea omului

„Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de diavolul"

(Matei 4. 1.)

Dar oare ce este viaţa omului până în puterea vârstei, până la 40 de ani, gândind la eternitatea lui Dumnezeu în care clipa, ceasul, ziua sau anul se confundă? Oare nu este acesta pustiul în care suntem trimişi după botezul primit prin datină străbună? Şi câte încercări nu primeşte copilul, adolescentul şi mai târziu părintele din noi în tot acest răstimp, spre mântuire?

Bucuria jucăriilor, a multelor şi delicioaselor dulciuri, a strălucirii lucrurilor pe care le avem sau le râvnim văzându-le la ceilalţi ... oare nu este aceasta o primă hipnoză a lumii materiale, care ne depărtează sufletul de la Dumnezeu? Nu este aceasta o primă ispită care ne încearcă, şi, vai, atât de dulce-amar, căci e dulce simţul când le avem şi amar când nu le putem dobândi. Şi atunci cine aminteşte fragedei fiinţe că nu numai aceste lucruri dau conţinut vieţii noastre, căci „stă scris, omul nu trăieşte numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu". Am spus, cine aminteşte, pentru că această înţelepciune există latent în noi, Dumnezeu ne-a semănat-o în suflet dar stă adânc în fiinţa noastră aşteptând să fie udată cu stropi de credinţă şi rugăciune. Cine altcineva decât mama, părinţii, preotul, biserica pot retrezi în mica fiinţă lumina.

Şi dacă mai târziu, în floarea vârstei, când mintea rătăceşte prin filozofii şi caută adevăruri, cunoscând şi simţind prezenţa lui Dumnezeu, primim insulte şi înjosiri de felul: „păi dacă crezi în Dumnezeu de ce nu faci cutare şi cutare lucru căci Dumnezeu te va ajuta ..." câţi ne clătinăm şi răspundem ispitei şi câţi alergăm spre ajutor, la rugăciune, la mama sau la duhovnic amintindu-ne că stă scris: „să nu ispiteşti pe Domnul şi Dumnezeul tău".

Şi dacă în sfârşit, am ajuns spre vârful muntelui, al vârstei, către patruzeci de ani (o Golgotă mai mult sau mai puţin uşoară) şi vedem din tot ce am dobândit social, material sau spiritual cât de mult am mai putea avea, şi diavolii, în legiune, ne vor arăta „împărăţiile lumii şi strălucirea lor" spunându-ne: „Toate aceste lucruri Ţi le voi da Ţie dacă Te vei arunca cu faţa la pământ şi Te vei închina mie" căci multe mai sunt de dobândit la această vârstă, ce vom face atunci? Vom mai invoca oare sfatul mamei, scrierile biblice, înţelepciunea duhovnicului sau vom avea puterea, puterea dobândită prin credinţă şi răbdare, să strigăm: „Înapoia mea satano"?

DOINA-MARIA SIMION

Rugăciunea Sf. Efrem Sirul
(Popas meditativ)

Una dintre cele mai frecvente, dar şi mai folositoare rugăciuni din Sfântul Post al Paştilor, este cea a Sfântului Efrem Sirul (+ 373), smerit anahoret şi diacon, tâlcuitor biblic, polemist predicator şi poet de frunte, fapt care a îndreptăţit pe conaţionalii săi să-l caracterizeze: „Chitară a Duhului Sfânt", „Dascăl al Bisericii", „Profet al Sirienilor".

Rugăciunea sa poate fi socotită, aşa după cum s-a exprimat I. P. S. Mitropolt ANTONIE, „o Filocalie în miniatură, folositoare în aceeaşi măsură credincioşilor tuturor religiilor, tuturor oamenilor de bine", fapt care ne îndreptăţeşte să operăm asupra ei un scurt popas meditativ, dar mai întâi să-i prezentăm minunata sa alcătuire, doar din şaizeci de cuvinte.

— „Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie. Iară duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-mi-l mie, slugii Tale.

Aşa Doamne, Împărate, dăruieşte-mi să-mi cunosc greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în veci. Amin".

Trebuie să mărturisim, că această rugăciune care are un aşa de valoros conţinut, constituie un cod al bunei cuviinţe, al vieţii cu sens creator, al preţuirii muncii fizice şi intelectuale, al răspunderii de felul cum ne comportăm în societate, al smereniei, al pocăinţei, al îndreptăţitei cunoaşteri de sine, lucruri fără de care postul nu ar însemna nimic.

Constatăm de la bun început, că cel ce se roagă în duhul acestei rugăciuni se adresează lui Dumnezeu numindu-L „Domn şi Stăpân al vieţii sale"; este o formulă doxologică, (de laudă), înveşmântată în haina smereniei. Se invocă în continuare puterea divină să-i vină în ajutor, ca să biruiască din bună vreme patru înjositoare păcate. Autorul rugăciunii le numeşte pe acestea „duhuri", fiindcă le socoteşte ca pe nişte fiinţe vii, în plină activitate de ruinare a stării sale de trăire creştinească. Cel dintâi este „duhul trândăviei", al lenevirii, care este o adevărată năpastă pe capul bietului om, iar virtutea muncii, precum toţi ştim, o cunună de vrednicie, de bune merite. Trândăvia ne slăbeşte facultăţile sufleteşti, iar cugetul îl face nestatornic, zburător în toate părţile, asemenea corbului slobozit de Noe din corabie; după încetarea înfiorătorului potop. Ne ruinează sănătatea trupească şi sufletească, ne aduce sărăcie şi înjosire.

Rugătorul imploră ajutor dumnezeiesc pentru a birui „duhul grijii de multe", care ne face să avem o atenţie împrăştiată, să facem mai multe lucruri deodată, să nu respectăm ierarhia valorii lucrurilor. Ne ademeneşte să nu fim asemenea Mariei, care partea cea bună şi-a ales, ascultarea învăţăturii Mântuitorului, ci asemenea Martei, care se trudea spre multa slujbă (Lc. 10, 41, 42).

„Duhul iubirii de stăpânire" trebuie şi el delăturat, căci primejdios se arată. El nu este altceva decât iubire pătimaşă de sine, vanitate, mândrie nejustificată. Cel stăpânit de un astfel de duh este gata de a întrebuinţa orice fel de mijloace necinstite, pentru a-şi ajunge ţinta sa, iar în caz de neizbutire devine ambiţios, asupritor al semenilor săi. Din cauza sa, Faraon egipteanul a protestat zicând: „Cine este Dumnezeu ca să-I ascult glasul"? (Ieşire 5, 2).

Şi al patrulea duh, acela al „grăirii în deşert", tot primejdios se arată. El înseamnă îngrămădire de vorbe necontrolate, goale, necurate, o puzderie de cuvinte deşarte într-un pustiu de idei. Cine utilizează o astfel de grăire huleşte, defăimează pe semenii săi, pe chiar însuşi Dumnezeu, dar în acelaşi timp se înjoseşte şi pe el, întrucât mintea sa devine haotică şi judecăţile obscure.

În partea a doua a rugăciunii, Sfântul Părinte Efrem Sirul roagă pe Dumnezeu să-l ajute să dobândească patru duhuri virtuoase şi-n primul rând pe cel al „curăţiei". Acesta înseamnă puritate, neîntinăciune trupească dar şi sufletească; poporul nostru îi spune „cinste". Avem a ne gândi şi la curăţia inimii, la curmarea simţămintelor necurate care pot să o spurce.

„Duhul gândului smerit" te face să te simţi sărac de ceea ce nu ai, nu bogat în ceea ce ai, să recunoşti şi valorile altora. Gândul acesta nu caută supremaţia lui „eu" asupra lui „tu". Este total contra mândriei de sine şi a slavei deşarte, care deformează şi falsifică sufletul.

Cel de al treilea duh este acela al „răbdării". Toţi avem trebuinţă de el, căci toţi suferim ori una ori alta, fie din cauza noastră sau a altora. Cu el biruim suferinţele şi nedreptăţile. El ne încurajează în grele încercări, ne îndeamnă să sporim în credinţă şi dragoste faţă de Dumnezeu.

Încoronarea duhului smereniei, al răbdării, al curăţiei, îl constituie duhul dragostei, al iubirii faţă de Dumnezeu şi de aproapele, supremă virtute creştină, bine cunoscut fiind faptul că „Dumnezeu este iubire" (I In. 4, 8).

Înainte de a face încheierea rugăciunii, Sfântul Părinte Efrem mai stăruie să ceară lui Dumnezeu ajutor spre a-şi cunoaşte propriile sale greşeli; să se analizeze pe sine spre a şti cine este el în raport cu voia lui Dumnezeu, în raport cu semenii săi. În felul acesta nu va osândi pe ceilalţi oameni pentru păcatele lor.

Cuvintele finale: „Binecuvântat eşti Doamne în veci", constituie o îndreptăţită laudă adusă lui Dumnezeu, Domnul şi Stăpânul vieţii sale, în care el are deplină încredere că rugăciunea sa va fi în întregime ascultată. Cuvântul „Amin" implică în sinea sa o nouă şi foarte rezumativă reconstituire a rugăciunii, dar şi o solemnă făgăduinţă, ca precum s-a rugat, aşa voieşte să se transpună şi în fapte.

Frumoasă, înţeleaptă, duhovnicească şi mult binefăcătoare rugăciune ne-a lăsat ca zestre sufletească Sfântul Efrem Sirul. Să o avem mereu înscrisă pe tablele inimilor noastre. Să o înfrăţim cu postirea, stăruitori fiind a face din ea un program de activitate zilnică, spre slava lui Dumnezeu cât şi spre tot folosul nostru de trebuinţă.

Preot IOAN NĂFTĂNĂILA

În legătură cu „semnalul de alarmă" privind traducerea românească a Bibliei

În ziarul „România Liberă", din data de 8 noiembrie 1997, a apărut un material extins referitor la traducerea sau, mai bine zis, traducerile românești ale Bibliei, semnat de către dl. Cristian Bădiliță, cunoscut cititorilor din prezentările făcute de același ziar și, mai ales, din cărțile pe care le-a publicat (originale și traduceri).

Așa cum mărturisește însuși autorul, materialul, „rod al câtorva ani de mirări, nedumeriri și chiar stupefacții" se vrea a fi **„un semnal de alarmă"** în legătură cu caracterul defectuos, îngrijorător de imperfect al textului edițiilor românești ale Bibliei. De fapt, Domnia Sa aduce în discuție doar Biblia din 1982, în care vede **„marea nenorocire"**, deși urcă pe firul ascendent al edițiilor românești până la Biblia din 1936, patronată de patriarhul Miron Cristea și tradusă de Gala Galaction și profesorul de Teologie Vasile Radu. Mitropolitul Moldovei, Nicodim Munteanu a fost desemnat de către sinod ca președinte, spre a veghea „să nu se strecoare vreo nepotrivealã sub raport dogmatic și canonic" (Vezi „Cuvântul înainte" al respectivei ediții, p. XXVI). De fapt, de la această Biblie s-ar trage „marea nenorocire" și a Bibliei din 1982, ca și a celorlalte ediții, fiice ale aceleia (1938, 1944, 1968, 1975).

Nu știm ce statut acordă Domnia Sa Bibliilor traduse înainte de 1936, respectiv edițiilor din 1688, 1795, 1854 și 1914. Bănuim că le socotește tot atât de imperfecte de vreme ce, prin titlul articolului, stipulează că „Traducerea corectă a Bibliei, în Limba română, este încă o datorie neîmplinită".

Neajunsul pe care autorul îl impută traducerilor românești ale Bibliei nu ar fi doar „infidelitatea traducerii" ci mai ales „un viciu mult mai grav", care este „de metodă" și care „pune sub semnul nefirescului însăși Sfânta Scriptură". Acest „viciu de metodă" constă în aceea că traducătorii de la 1936 au făcut traducerea după textul Septuagintei (traducerea grecească a Bibliei ebraice din sec. III—II î.d.Hr.), confruntat însă și cu textul original ebraic. **Utilizarea simultană a acestor două surse, pentru obținerea unei singure versiuni românești,** reprezintă, pentru Dl. Cristian Bădiliță, „minusul valoric" al traducerilor românești și „sursa vicioasă, care a produs efecte pe măsură", negative desigur. În concret, după opinia autorului, „lucrul a ieșit prost", traducerea românească a Bibliei fiind defectuoasă.

Autorul nu culpabilizează Biserica Ortodoxă Română pentru această scădere a textului biblic românesc, dar găsește că starea de lucruri semnalată nu mai poate fi trecută cu vederea. Personal, Domnia Sa s-a confruntat cu serioase dificultăți, la traducerea unor scrieri patristice, atunci când voind să confrunte textele biblice din acele scrieri cu textul românesc al Bibliei s-a lovit foarte frecvent de imposibilitatea utilizării textului românesc (în special al Vechiului Testament) datorită lipsei de concordanță între acest text și trimiterile patristice la locuri din Biblie.

Pentru înlăturarea neajunsului se propune constituirea de urgență a două echipe de specialiști, care să realizeze două traduceri simultane ale Bibliei în limba română: una să fie făcută după textul masoretic, iar alta după textul Septuagintei.

Exemplul de urmat ar fi modelul culturilor și Bisericilor occidentale, care au astfel de traduceri duble. Cunoscând mai bine situația din Franța, ca unul care studiază la Sorbona, Dl. Cristian Bădiliță arată că aceasta dispune de două traduceri excelente după textul ebraic (Biblia de la Ierusalim și Traducerea ecumenică a Bibliei, notată prescurtat TOB), precum și de două traduceri ale Septuagintei (una realizată în secolul trecut, iar alta în curs de realizare).

Autorul își exprimă convingerea că demersul pe care l-a întreprins va găsi ecoul cuvenit în rândurile „clerului luminat și cu bun simț" și „va stârni măcar un fior de neliniște și o svâcnire de responsabilitate în rândurile credincioșilor ortodocși".

Fiind vorba de un **„semnal de alarmă"** este firesc să i se facă simțit ecoul, cu atât mai mult cu cât faptul la care se referă autorul nu vizează un aspect oarecare al destinului nostru vremelnic ci are în vedere însăși perspectiva mântuirii noastre veșnice, care se dobândește și prin cunoașterea adevărului revelat în Scripturi. Mântuitorul Însuși ne încredințează de lucrul acesta când spune: „Veți cunoaște adevărul și adevărul vă va face liberi" (In. 8, 32). Iar adevărul mântuitor se cunoaște din Scripturi, din cercetarea și aprofundarea cuprinsului lor.

Cugetând la acestea ne întrebăm pe bună dreptate dacă într-adevăr este posibil ca noi românii să fim atât de deficitari și la acest capitol al deținerii adevărului biblic, așa cum ne este dat să constatăm că suntem la atâtea alte capitole? Cu alte cuvinte, s-ar putea ca textul scripturistic, pe care Biserica Ortodoxă Română l-a reeditat mereu de mai bine de 300 de ani și pe care îl folosește în activitatea ei misionară să fie cumva un text trunchiat, modificat, afectat în substanța sa, datorită incompetenței și arbitrariului traducătorilor?

Din tonul alarmant al autorului articolului menționat s-ar părea că așa stau lucrurile. Am fi oricum cel puțin originali în felul în care ne-am raportat la îndatorirea de a transpune în propriul nostru grai izvorul acesta atât de important al Revelației divine, care este Biblia.

Implicându-ne în discutarea acestei probleme, am dori să pornim de la o constatare pe care a făcut-o și autorul, cum că textul biblic s-a păstrat într-o dublă recenziune (variantă): textul masoretic (ebraic) și textul Septuagintei (grecesc). Biserica, în ansamblul ei (și cea răsăriteană și cea apuseană) le-a recunoscut oficial pe amândouă, deși există între ele destul de multe deosebiri.

Când s-a pus problema traducerilor ulterioare Septuagintei, deci a traducerilor creștine ale Bibliei, a fost utilizat când un text, când altul. Astfel, prima traducere, în latină, cunoscută sub numele de Itala și care datează din sec. II d.Hr., a fost făcută după textul Septuagintei. În schimb, Vulgata, a doua traducere în latină, din sec. V, s-a făcut după textul ebraic. Tot după textul ebraic s-a făcut și traducerea siriană Peschitto, din sec. II d.Hr. Dar traducerile egiptene (sec. III), gotică (sec. IV), etiopiană (sec. IV—VI) și slavonă (sec. IX) s-au făcut după Septuaginta.

Problema este asemănătoare și în privința celor mai multe traduceri moderne ale Bibliei, în diferite limbi. A fost utilizat când un text, când altul.

Traducătorilor Bibliei în limba română le-a fost mai accesibil textul Septuagintei și ca atare l-au folosit constant. Chiar și traducătorii Bibliei din 1936 tot textul Septuagintei l-au acceptat ca text de bază, numai că au recurs și la textul masoretic, în situațiile în care li s-a părut că textul grecesc este neclar și laconic. Considerentul de la care au pornit a fost acesta: Dacă ambele variante de text (ebraic și grecesc) sunt recunoscute ca valabile și e posibilă utilizarea și a unuia și a altuia, ca sursă primară pentru o traducere în oricare limbă, de ce n-ar fi permisă și utilizarea lor concomitentă, dacă în acest fel se poate pune la îndemâna credincioșilor un text al Bibliei cât mai complet.

De altfel, ei n-au săvârșit lucrul acesta după inspirația proprie, ci s-au conformat unor condiții ce li s-au impus prin contract, în care se prevedea explicit următoarele:

a) „Să traducă **din nou** textul Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Testament, dând Bisericii o traducere exactă, limpede, fără cuvinte anevoie de înțeles și într-o limbă cât mai îngrijită, păstrând nota arhaică a atât de frumoasei limbi a vechilor cazanii" (Ibidem, p. XXV).

b) „Să folosească drept **text de bază textul Septuagintei,** iar **textul ebraic,** precum și traducerile rusești, franțuzești, englezești și slave **să slujească pentru deslușirea, verificarea și îmbunătățirea** noului text românesc" (Ibidem).

Când traducătorii au preferat varianta mai lungă a textului ebraic, în acele părți unde textul grecesc era mai scurt, au avut în vedere posibilitatea **îmbunătățirii** textului românesc. Prin aceasta ei n-au introdus în Biblie un „corp străin", respectiv un text neautorizat și nerecunoscut de Biserică, ci au îmbogățit și au completat textul Septuagintei, pe care au lucrat, când au tradus Biblia, cu părți din textul ebraic. Scopul urmărit a fost strict misionar.

Determinată de un astfel de scop, Biserica noastră a recurs și la o altă modalitate de a oferi credincioșilor textul Bibliei și anume în varianta „Micii Biblii", care este o prescurtare a cuprinsului „Bibliei Mari", adică o selectare a esențialului, spre a-l face mai accesibil credincioșilor. Prin apariția acestei „Mici Biblii", adică prin tipărirea unei Biblii prescurtate nu s-a impietat asupra sacralității textului, acesta rămânând, în integralitatea sa, un tezaur al Bisericii. Credincioșii au înțeles lucrul acesta și ca atare au în casele lor și cinstesc deopotrivă „Biblia Mare" și „Mica Biblie". Să admitem prin urmare că și Biblia din 1936 ar constitui o modalitate a Bisericii Ortodoxe Române de a oferi credincioșilor ei Biblia, unica Biblie pe care o moștenește toată creștinătatea, dar care, iată, ni s-a transmis sub forma celor două variante de texte: masoretic și grecesc.

Ar fi acum momentul ca Biserica noastră să purceadă la reeditarea Bibliei în forma celor două variante: a unei traduceri după textul ebraic și a alteia după textul Septuagintei?

Dată fiind importanța documentului revelat în sine, o astfel de idee ar putea fi luată desigur în considerare.

Încredințați că în Biblie avem cuvântul revelat și inspirat al lui Dumnezeu, din evlavie față de acest cuvânt și din dorința de a-l oferi credincioșilor într-o formă cât mai fidelă față de cele două recenziuni sau variante, în care ne-a fost transmis (Din nefericire, nu putem vorbi de o fidelitate față de textul autograf, pentru că acesta nu s-a păstrat. Textul masoretic și cel grecesc sunt totuși variante, versiuni sau copii ale aceluia), s-ar putea porni spre realizarea celor două ediții concomitente, fără însă a vedea în lucrul acesta o revoluționare, după mai bine de 300 de ani, a unui domeniu al spiritualității ortodoxe românești, cum este cel al păstrării și transmiterii cuvântului lui Dumnezeu în limba bunilor și strămbunilor noștri. Edițiile biblice anterioare, toate câte au apărut după 1688 încoace, rămân mărturii ale râvnei Bisericii pentru îndrumarea fiilor ei duhovnicești pe calea mântuirii, hrănindu-i și adăpându-i din izvorul curat și pururea viu al Scripturii. Faptul că în 1988 ea a reeditat cele două monumente de limbă și spiritualitate: Noul Testament de la Bălgrad (Alba Iulia) și Biblia de la București sau a lui Șerban Cantacuzino, grăiește de la sine despre valoarea de care se bucură acestea și odată cu ele toate edițiile biblice de până acum. Datorită condițiilor grele în care au apărut, fiecare dintre ele reprezintă o izbândă și un progres în așezarea vieții noastre sufletești pe temelia adevărului revelat.

Este adevărat că nici una dintre aceste ediții nu reprezintă textul standard al Bibliei în limba română. Atât vastitatea, cât și profunzimea cuprinsului Sfintei Scripturi, apoi dificultatea faptului că sursele după care au lucrat traducătorii au fost în două limbi mai greu accesibile (ebraica și greaca, în dialectul comun) au făcut să se perpetueze conștiința imperfecțiunii lucrului realizat, până în prezent. Constatarea pe care o face, în această privință, Dl. Cristian Bădiliță este întemeiată. Înaintea Domniei Sale însă au făcut aceeași constatare traducătorii înșiși și alți factori implicați în traducerea și tipărirea Bibliei în limba română. Astfel, încă frații Șerban și Radu Greceanu, traducătorii primei Biblii de la 1688, dau expresie acestei conștiințe când, adresându-se destinatarilor acelei Biblii, scriau în postfață: „Pre tine, pravoslavnice cetitoriu, cu umilință te rugăm, citind pre această sfântă și dumnezeiască carte, unde vei afla niscare lunecări în lucrul acesta al nostru, să nu bleastemi, ce, ca un bun și cu bună inimă, îndireptează, și nu ne pune întru ponos, ce iartă, că și noi suntem oameni asemene pătimași, ținuți în slaba fire carea nu lasă nici pre un om a rămânea fără greșală . . .".

Patriarhul Miron, apoi, spre a ne mai opri doar la o mărturie mai aproape de noi, constată, în prefața Bibliei din 1936, că traducerile de până atunci „aveau multe scăderi și mai ales multe locuri neînțelese, rău traduse" (Cuvânt înainte, p. XXV). Singura cale de a îndrepta lucrurile, în viziunea patriarhului, era confruntarea critică a textului românesc al Bibliei cu textele originale. De aici preocuparea, pe care a avut-o, chiar de la venirea sa în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, de a înființa un „Institut biblic", în cadrul căruia să antreneze specialiști spre „a pune la îndemâna tuturor românilor întreaga Sf. Scriptură, într-o limbă românească viguroasă, care atât în ce privește redarea înțelesului adevărat, cât și în ce privește calitatea, să poată sta cu vrednicie alături de traducerile Bibliei, ce au alte popoare creștine" (Ibidem).

Acest „Institut biblic" a și fost înființat în 1922 și el există și azi.

Din nefericire, vremurile, care au urmat, au fost mereu potrivnice. Nu numai că n-a existat răgazul pentru a se lucra pe îndelete la traducerea și perfecționarea edițiilor biblice românești, dar a apărut chiar pericolul ca Biblia să mai poată fi reeditată. Succesorilor patriarhului Miron și mai ales celor de la 1948 încoace le-au trebuit multă răbdare și tenacitate spre a obține aprobare pentru a scoate câte o ediție a Bibliei, niciodată însă într-un tiraj corespunzător.

Acum, când lucrurile s-au schimbat, se poate reflecta și chiar e necesar să o facem, la realizarea unei sau unor traduceri ale Bibliei, care într-adevăr să poată sta alături de tot ceea ce s-a realizat remarcabil la alte popoare. Aceasta n-ar însemna altceva decât îmbinarea unor năzuințe din trecut cu cele din prezent. De altfel, „atelierul biblic" al Bisericii Ortodoxe Române n-a stat niciodată închis. El funcționează și azi, între altele și prin ceea ce ierarhul de la Cluj, I. P. S. Bartolomeu înfăptuiește de câțiva ani. Desigur că există loc pentru mai mult și pentru mai bine.

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

Duminica a II-a din Postul Mare

Evanghelia urmării lui Hristos sau calea întoarcerii sufletului către sine

În marea lor majoritate, sentințele rostite de Mântuitorul ni se prezintă ca o sfidare la adresa firii și a logicii noastre, iar unele dintre ele ne apar de-a dreptul scandaloase, contrariindu-ne și șocându-ne prin insolitul lor. Căci este la îndemâna fiecăruia dintre noi, că trebuie să ne preocupe propria persoană, dar ne vine foarte greu să înțelegem că de fapt este necesar să ne lepădăm de noi înșine, dacă vrem să ne mântuim. În aceeași ordine a lucrurilor, ne apare firesc și absolut normal să ne afirmăm reușitele și performanțele, și doar anevoie putem pricepe, că în realitate, nu cel ce se evidențiază pe sine, ci cel ce se păstrează în smerenie, acela va fi înălțat în fața lui Dumnezeu.

De bună seamă, seria acestor enunțuri aparent paradoxale ar putea continua încă mult timp. Să remarcăm, că în ultimă instanță, religia creștină în întregul ei ne apare ca o antilogică, raportată la modul nostru de a fi și de a gândi, în care, toate valorile lumii noastre sunt răsturnate și spulberate, ea apărându-ne ca o imensă provocare la adresa comodităților și a gratuităților de tot felul în care ne complacem.

Pericopa evanghelică rânduită a se citi în Duminica a doua din Postul mare (Mc. 8, 32—35; 9, 1), nu este decât un exemplu de gândire creștină, care contravine felului nostru de a ne înțelege pe noi înșine și lumea în care ne este hărăzit să trăim.

Prima dintre aceste învățături, este cea referitoare la libertate, la felul în care este pusă problema libertății în creștinism, prin care Mântuitorul ne arată că suntem liberi să facem ce și cum voim cu viața noastră. „Dacă voiește cineva să vină după Mine!", este chemarea, invitația prin care Dumnezeu ni se adresează ca unor parteneri liberi de a participa la dialog cu El. Că suntem liberi, și nimeni și nimic nu ne poate constrânge să mergem spre Dumnezeu, sau să ne mântuim în pofida voinței noastre, este evident pentru fiecare dintre noi. Întrebarea care se naște însă, este **cât și până unde** se întinde de fapt libertatea noastră? Pentru că sentimentul că dispui de o libertate absolută nu face decât să dea senzația de singurătate și înstrăinare, de amețeală și debusolare, de alunecare în abis. Mai mult, libertatea nelimitată sfârșește de cele mai multe ori tocmai în opusul ei, degenerând în cele mai grave forme de sadism și încălcare a libertății. Istoria a probat cu prisosință aceasta. Într-un studiu pertinent despre libertate în opera lui Dostoievski, filosoful rus N. Berdiaev evidențiază și insista asupra riscurilor ce decurg din libertatea neîngrădită de nimic, și care atunci când este lipsită complet de criterii, poate degenera în fenomenele cele mai aberante, autonimicindu-se și preschimbându-se în opusul ei, corupând și distrugând.

Libertatea ne este dăruită de Dumnezeu, fără să fie însă lipsită de criterii sau termeni de alegere. Starea de libertate există doar în măsura în care ne raportăm la ceva „dacă nu există nimic deasupra omului, atunci nici omul nu există. Dacă libertatea nu are conținut și obiect, dacă nu există o legătură între libertatea umană și cea divină, atunci libertatea nu există. Dacă omului îi este permis totul, atunci libertatea lui se preschimbă în robie de sine, iar robia de sine îl distruge pe om" (N. Berdiaev, Filosofia lui Dostoievski, p. 48). Libertatea nu este, și nici nu poate fi, doar o simplă noțiune lipsită de conținut, sau care există doar prin sine, ea există numai în măsura în care se raportează la acel ceva: „fără Dumnezeu, nu poate exista libertate. Iată adevărata libertate: să fii în Dumnezeu" (Cuv. Siluan Athonitul, Între iadul deznădejdii și iadul smereniei, p. 110).

Suntem creați să fim liberi, să ne decidem singuri destinul. Heidegger spunea că suntem „condamnați la libertate", că ni s-a lăsat capacitatea de a ne hotărî singuri spre ce anume dorim să mergem, dar în același timp, fără să ni se încalce libertatea, Dumnezeu ne indică **spre ce anume trebuie să mergem,** avertizându-ne permanent că a merge spre altceva decât spre El ne poate fi fatal „alege viața ca să trăiești" (Deut. 30, 19).

Dacă Dumnezeu ne-ar fi dăruit libertatea, fără să ne ofere și criteriile după care să ne orientăm, aceasta n-ar fi făcut altceva decât să indice absurditatea existenței umane. În lipsa criteriilor, libertatea este de neconceput, ar fi un non-sens, pentru simplul fapt că omul nu-și poate fi, și nici nu-și poate oferi singur repere, în consecință nici nu-și poate aprecia singur actele sale. Dar chiar și atunci când ni ce indică scopul pentru care ni s-a dăruit libertatea, ni se lasă nouă capacitatea să ne orientăm și să alegem. Chiar și-n cele mai delicate situații, suntem doar ajutați să ne înțelegem pe noi înșine și sensul pentru care am fost creați, pentru că mai presus de toate „suntem condamnați, nu la libertate, ci **condamnați la sens,** ceea ce vrea să spună că omul este chemat să descifreze sensul existenței, sensul înaintea libertății însăși" (P. Evdokimov, **Vârstele vieții spirituale,** p. 34).

Atunci când Mântuitorul ne spune „dacă voiește cineva . . .", iar noi nu voim să mergem după El, aceasta nu înseamnă că El ne aprobă și este mulțumit de opțiunea noastră, ci doar că Dumnezeu cu fiecare ființă umană pe care o aduce din neființă, își asumă de fapt un risc, riscul creării unui nou subiect liber „aceasta devenind culmea actului său creator. Libertatea divină este împlinită prin crearea acestui risc suprem: o altă libertate" (V. Lossky, Introducere în teologia ortodoxă, p. 68).

Finalmente, libertatea umană nu există decât în măsura în care se raportează la Dumnezeu, ea fiind în esența ei transcendentă „își are originea altundeva, este oferită ca un dar împărătesc, desemnând net pe Dăruitor, mărturisind cu putere despre existența lui Dumnezeu" (P. Evdokimov, op. cit., p. 34), dar se definește în egală măsură și prin raportare la semenii noștri, căci libertatea mea se întinde doar până acolo unde întâlnește libertatea celorlalți, și încetează în momentul în care îi lezează libertatea semenului, de aceea omul poate sesiza cel mai bine sensul adevărat al libertății doar atunci când iubește, pentru că în esența ei „libertatea este iubire" (N. Berdiaev, Sensul creației, p. 30).

Celor care își asumă libertatea în acest fel și voiesc să-L urmeze pe Hristos, li se adresează apoi îndemnul **„să se lepede de sine".** Într-o accepțiune imediată, prin **sine** înțelegem totalitatea caracteristicilor care ne disting și ne fac să fim atât de deosebiți de ceilalți, de inconfundabili, pentru că fiecare dintre noi își are un ceva specific al său-sinele său. Privit în acest context, „a te lepăda de sine" ar însemna să te lepezi de tot ceea ce-ți este mai specific, cu alte cuvinte de tot ceea ce te definește și te deosebește ca persoană unică și irepetabilă.

Dar, dacă am înțelege lepădarea de sine doar în acest fel, aceasta n-ar face decât să indice o anumită absurditate a religiei creștine, căci această sentință vine în contrazicere cu o alta rostită de Mântuitorul, și prin care se afirmă tocmai contrariul, și anume că sinele trebuie iubit (Mc. 19, 1). În acest fel, suntem aruncați într-o situație aparent fără logică și fără ieșire,

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. NICOLAE STOIA

New Age și zeița „Slăbiciune"

„Adevărul există, dragul meu, dar nu există doctrina pe care tu o dorești, doctrina absolută, perfectă, care, singura, să-ți dea înțelepciunea". Așa se exprima Hermann Hesse, în romanul „Jocul perlelor de sticlă", anunțând astfel această generație a „copiilor din flori", adepți ai mentalității New Age.

Ce voia să spună Hesse? Că adevărul nu-i ceva care să se lase încătușat, nici închis într-o colivie sau în măsurile unor sisteme filosofice. De altfel, de la Platon la Hegel, de la Kant la Marx, căutătorii adevărului au sfârșit dintr-o extremă în alta. Și când au obosit, au deschis calea nihilismului, care, în loc să propună rezolvarea marilor probleme, le-a anulat pe toate.

Acesta-i substitutul marilor răspunsuri. Și-atunci, trăiască „Slăbiciunea", fiica nihilismului și zeița venerată a epocii noastre.

Cu o astfel de gândire, nemții au deschis calea amercanilor, cu al lor do-it-yourself, un fel de self-service, care inițial se limita la serviciile auto, iar în ultimul timp cuprinde chiar și sfera metafizicii, a marilor întrebări. Așa ia naștere New Age, „Noua Eră", a armoniei universale, a armoniei omului cu sine însuși și cu natura. O eră în care omul nu doar își construiește singur dumnezeul, ci el însuși se descoperă pe sine cu potențialități demiurgice. Cum scria James Redfield, în cunoscutul roman „Profeția lui Celestin", deja text sacru pentru New Age: „Am atins un punct al istoriei în care putem experimenta spiritualitatea noi înșine. Ca ființe umane, suntem la gradul maxim al evoluției și ne putem îndrepta direct spre Dumnezeu".

Este programul New Age-ului, această mentalitate ce-și creează singură religia, ce-și construiește singură dumnezeii. În plus, New Age înseamnă și muzică relaxantă (chiar dacă aceasta tinde să se identifice cu „zgomotul" însuși), înseamnă ecologie, înseamnă feminism, înseamnă modă nouă, și, mai ales, „un amestec hindo-creștino-mineralo-aromatico-astrologico-psihologic, presărat cu budism și științifico-fantastic" (după exprimarea lui Michele Genisio). Totul, încercând să răspundă golului inimii umane, în care „Dumnezeu a murit".

„Întrucât nu mai crede în nimic, omul de azi e dispus „să creadă în totul" (Chesterton). Nemaiîncrezându-se în religiile tradiționale, omul de azi se închină unui dumnezeu făcut-de-sine-însuși. De fapt, omul se încredințează propriilor sale mâini. New Age nu mai creează inchiziții și cruciade. Răul și-l face el însuși. Și întrucât, ca orice utopie, subevaluează răul, dorind să construiască raiul pe pământ, instaurează, de fapt, infernul. Gulag-urile și hiroshim-ele secolului nostru o demonstrează din plin. Se înlocuiește o utopie cu alta. Iar pericolul îl semnala deja Dostoievski, care, în secolul trecut, atrăgea atenția că orice adevăr care nu ia în considerație întregul potențial al răului e periculos și, chiar bazat pe bune intenții, poate deveni dezastruos. De aceea, adevărul trebuie să se bazeze pe Iubire, pe Iubirea întrupată, pe Hristos. „Dacă cineva mi-ar demonstra — zice Dostoievski — că Hristos e ceva diferit de adevăr și că, într-adevăr, adevărul ar fi în afară de Hristos, eu prefer să rămân cu Hristos, decât cu adevărul".

Din dimensiunea personală a Adevărului întrupat în istorie, din Hristos — Dumnezeul personal izvorăște puterea și sensul persoanei umane. Fără Hristos, viața omului modern este o adorație făcută zeiței „Slăbiciunii", negarea de sine a omului. Este varianta funestă pe care o propune mentalitatea New Age.

Ierom. Drd.
IUVENALIE ION IONAȘCU

Patriarhul Nicodim

La 50 de ani de la trecerea sa la cele veşnice

De multe ori uităm îndemnul Sfântului Apostol Pavel de „a ne aduce aminte de mai-marii noştri care ne-au grăit cuvântul lui Dumnezeu" (cf. Evr. 13, 7). Aşa este cazul şi cu adormitul întru fericire patriarhul Nicodim. Drept aceea, să ne aducem aminte de el şi de faptele lui măcar acum, când se împlineşte o jumătate de veac de la trecerea lui din această viaţă.

Cine a fost patriarhul Nicodim? Era un fiu al Moldovei, născut într-o casă de binecredincioşi creştini din satul Pipirig, din judeţul Neamţ, la 6 decembrie 1864. Potrivit tradiţiei noastre, i s-a dat numele Sfântului Ierarh Nicolae, care se prăznuieşte în această zi. Trăind în preajma marilor mânăstiri din ţinutul Neamţ, având el însuşi rude în aceste mânăstiri, nu este de mirare că îndată după terminarea şcolii primare a intrat ca „frate" în schitul Pocrov şi apoi la mânăstirea Neamţ. Cu sprijinul mânăstirii, a făcut studii teologice în Seminarul „Veniamin" din Iaşi, între anii 1882—1890, după care mitropolitul Iosif Naniescu al Moldovei l-a trimis la Academia duhovnicească din Kiev, unde a studiat între anii 1890—1895. Într-una din vacanţe, în 1894, s-a călugărit la mânăstirea Neamţ, primind numele Nicodim şi a fost hirotonit ierodiacon la Iaşi de către mitropolitul Iosif. După terminarea studiilor la Kiev, a fost numit predicator la catedrala din Iaşi (1895), hirotonit preot-ieromonah (1896) şi, în curând, hirotesit arhimandrit şi numit vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor (1898—1902). Dar după moartea mitropolitului Iosif, în 1902, a fost nevoit să plece la Galaţi, ca vicar al eparhiei Dunării de Jos, păstorită pe atunci de episcopul Pimen Georgescu; în anul următor i s-a încredinţat şi conducerea Seminarului „Sfântul Andrei" din Galaţi.

În 1909, după alegerea lui Pimen Georgescu ca mitropolit al Moldovei revine la Iaşi în calitate le arhiereu-vicar cu titlul „Bacăuanul". N-a deţinut mult timp această funcţie, căci la 3 martie 1912 era chemat la o slujire şi mai înaltă, cea de episcop eparhiot la Huşi, scaun ilustrat de mari ierarhi, ca Mitrofan, Inochentie, Iacob Stamati sau Veniamin Costachi, fiind înscăunat la 3 martie 1912. A păstorit acolo aproape 12 ani, într-o perioadă dramatică din istoria noastră, când România intrase în războiul pentru întregirea neamului.

Ca episcop de Huşi, în toamna anului 1917, Sfântul Sinod l-a delegat să reprezinte Biserica noastră la un mare Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse, întrunit la Moscova, în cadrul căruia s-a hotărât reînfiinţarea Patriarhiei ruse şi a fost ales noul patriarh Tihon, cel care avea să pătimească atât de mult sub regimul sovietic care va prelua curând puterea în Rusia.

Unirea Basarabiei cu România (27 martie 1918) ,urmată de retragerea ultimului ierarh rus din scaunul de arhiepiscop al Chişinăului, au dus la numirea lui Nicodim Munteanu ca „locţiitor de arhiepiscop" la Chişinău, la 14 iunie 1918. Ca unul care cunoştea limba rusă, dar mai cu seamă situaţia politică şi bisericească din fosta Rusie ţaristă, noul cârmuitor al Bisericii basarabene a luat primele măsuri în vederea „românizării" vieţii bisericeşti din această parte de ţară: introducerea limbii române la Centrul eparhial şi Seminarul teologic, înlocuirea unor egumeni ruşi şi ucraineni de la conducerea mânăstirilor şi altele. A îndeplinit această misiune până la 31 decembrie 1918, când s-a reîntors la eparhia sa.

Încă din primii ani de activitate la Iaşi şi apoi la Galaţi, arhimandritul Nicodim a început o serie de traduceri şi prelucrări de opere teologice ruseşti în româneşte, vom menţiona o parte din ele la locul potrivit. În orice caz, prodigioasa sa activitate cărturărească a dus la alegerea lui ca membru de onoare al Academiei Române (15 octombrie 1918), iar Facultatea de Teologie din Cernăuţi l-a proclamat „doctor honoris causa" în 1920.

La 31 decembrie 1923, episcopul Nicodim s-a retras din scaunul de la Huşi, stabilindu-se în mânăstirea sa de metanie, la Neamţ, pe care o va cârmui în calitate de stareţ. În această nouă slujire, va înfiinţa un Seminar monahal în mânăstire, în 1925, care se va muta apoi la Cernica, a redobândit o parte din averea mânăstirii „secularizată" în 1863, a ridicat noi clădiri, a reluat activitatea editorială, tipărind peste o sută de lucrări, majoritatea traduse sau prelucrate de el.

La 23 ianuarie 1935, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales în scaunul vacant de mitropolit al Moldovei şi Sucevei, ilustrat în veacurile trecute de Iosif I, Teoctist I şi II, Grigorie Roşca, Anastasie Crimca Varlaam, Dosoftei, Veniamin Costachi şi Iosif Naniescu. N-a păstorit aici decât patru ani, căci la 30 iunie 1939 era ales ca al doilea patriarh al Bisericii noastre, urmându-i ardeleanului Miron Cristea († 6 martie 1939).

Păstorirea lui ca patriarh s-a desfăşurat într-o perioadă grea din istoria ţării noastre, în anii celui de al doilea război mondial şi în anii imediat următori care au dus la instaurarea unui regim totalitar-ateu de tristă amintire. În toamna anului 1946 a condus o nouă delegaţie a Bisericii noastre la Moscova, iar în mai-iunie 1947 a primit vizita patriarhului Alexei „al Moscovei şi a toată Rusia", însoţit de o delegaţie. Tot în anii patriarhatului său, a ctitorit o monumentală biserică în satul natal, Pipirig.

În ultimii săi ani de păstorire, se începuse prigoana împotriva unor slujitori ai Bisericii, prin arestări şi condamnări, prin pensionarea abuzivă a unor ierarhi, prin suprimarea unor publicaţii bisericeşti.

Patriarhul Nicodim a închis ochii la 27 februarie 1948, fiind îngropat în catedrala patriarhală din Bucureşti, alături de înaintaşul său în scaun, Miron Cristea. Urmaşul său, Iustinian Marina, devenit locţiitor de patriarh (ales apoi patriarh la 24 mai şi înscăunat la 6 iunie) primea o grea moştenire, dar pe care — prin curajul şi tenacitatea lui — a reuşit să o consolideze, chiar în anii regimului care se instaura deplin în cursul aceluiaşi an 1948.

Aşa cum relatam mai sus, patriarhul Nicodim a fost unul din cei mai prolifici teologi din prima jumătate a veacului al XX-lea. A scris câteva lucrări originale, dar mai cu seamă a făcut traduceri şi prelucrări din literatura teologică rusă a veacului al XIX-lea şi începutul celui următor. Consemnăm doar câteva din acestea: **Şase cuvântări despre natură, 51 de cuvântări la Postul mare, Predici la sărbătorile împărăteşti, Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului, Predici despre căd rea lui Adam, păcat, moarte şi înviere,** toate după arhiepiscopul Inocenţiu al Odessei; **Cuvântări apologetice asupra adevărurilor fundamentale ale religiunii creştine ortodoxe,** după arhiepiscopul Sergiu de Vladimir; mai multe volume de predici catehetice ale preotului Constantin Stratilatov; lucrările lui A.P. Lopuhin: **Istoria biblică a Vechiului Testament** (4 vol.) şi a **Noului Testament** (2 vol.), lucrarea protoereului Serghie Certfericov despre **Paisie, stareţul mânăstirii Neamţ,** lucrările preotului Grigorie Petrov: **Pe urmele lui Hristos, Viaţă de seminar, Un păstor model;** câteva broşuri după Lev N. Tolstoi.

Tot din rusește, a tradus câteva din lucrările teologului englez F.W. Farrar: **Primele zile ale creştinismului** (3 vol.), **Viaţa lui Iisus Hristos** (2 vol.), **Viaţa şi opera Sfântului Apostol Pavel** (3 vol.), **Viaţa şi operele Sfinţilor Părinţi şi Învăţători ai Bisericii** (3 vol.), Majoritatea acestor cărţi au apărut în tipografia de la Mânăstirea Neamţ, în colecţia „Seminţe evanghelice pentru ogorul Domnului", iniţiată de el. O bună parte din ele au cunoscut mai multe ediţii.

În 1913 — împreună cu arhim. Iuliu Scriban şi preotul Pavel Savin — au realizat **Mica Bibl'ie,** reeditată apoi mereu. În 1936 a tipărit, la Neamţ, în colaborare cu profesorul I.D. Ştefănescu, **Biblia ilustrată,** prima lucrare de acest gen la noi. În ediţia sinodală a **Bibliei** din 1936, 24 de cărţi din Vechiul Testament erau traduse de el (celelalte de Gala Galaction şi Vasile Radu). Ca patriarh, a iniţiat o nouă ediţie sinodală a **Bibliei,** în 1944, în care 51 de cărţi erau traduse de el (24 din Vechiul Testament şi cele 27 ale Noului Testament), după Septuaginta şi anumite ediţii slave, iar restul de ceilalţi doi mari traducători. **Noul Testament,** în versiunea lui, a fost tipărit în cinci ediţii, iar **Psaltirea,** în patru ediţii.

Aşadar, patriarhul Nicodim rămâne în istoria Bisericii noastre ca o mare personalitate, mai cu seamă a vieţii culturale. De aceea, i-am şi închinat rândurile de faţă, ca smerit omagiu de cinstire, acum la împlinirea a 50 de ani de când Dumnezeu l-a chemat la Sine. Să-i fie pomenirea din neam în neam!

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Învăţătură evanghelică despre rugăciune

Întreaga viaţă de pe pământ a Mântuitorului Hristos a fost o rugăciune închinată lui Dumnezeu-Tatăl şi biruinţei lui în lume. Alături de pilda vieţii sale de rugăciune — cu fapta — prin Evanghelia sa Mântuitorul a dat lumii şi învăţătura Sa despre rugăciune, propovăduită cu cuvântul. Aceasta din urmă este în deplină concordanţă cu pilda vieţii Sale.

În Predica de pe Munte a început Iisus învăţătura despre rugăciune prin arătarea părţii negative. Pentru că rugăciunea este vorbire a omului cu Dumnezeu, săvârşită între sufletul omului şi Dumnezeu, ea nu trebuie să fie făcută spre a fi văzută de oameni, cum obişnuiau fariseii. De preferinţă, acestora le plăcea să se roage prin colţurile uliţelor, stând în picioare, ca să se arate oamenilor (Matei 6, 5). Păzind „pravila la vremea hotărâtă a ei" (Ieşire 13, 10), dacă pe farisei i-a surprins ora rugăciunii pe cale, n-au stat la îndoială să-şi pună semnele specifice şi să se roage în colţurile străzilor, în văzul a cât mai multă lume. O astfel de rugăciune nu era un rod al necesităţii interne a sufletului, ci de dragul de a fi văzuţi şi lăudaţi de oameni. Pentru lipsa de concordanţă între interiorul sufletului lor şi modul în care ei se arătau în faţa lumii, numiţi au fost a fi făţarnici. Laudă luând de la oameni, pentru astfel de rugi care nu s-au înălţat la tronul ceresc, n-au mai fost îndreptăţiţi la răsplată şi de la Dumnezeu (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuţi, 1927, p. 246—247).

O altă latură negativă, reliefată în învăţătura despre rugăciune, se referă la rugăciunea păgânilor. „Când vă rugaţi, nu spuneţi multe ca păgânii, că ei cred că în poliloghia lor vor fi ascultaţi, deci nu vă asemănaţi lor" (Matei 6, 7—8). Păgânii aveau zei care erau lucruri moarte, închipuiri omeneşti, aşa că nu erau în stare nici să asculte şi nici să le împlinească cererile. Păgânii rosteau rugăciuni îndelungi, crezând că astfel vor fi auziţi şi-i vor determina pe zei să le îndeplinească rugile. Pe muntele Carmel, slujitorii lui Baal s-au rugat de dimineaţa până la amiază, să aducă foc asupra viţelului de jertfă, dar în zadar. „Strigaţi cu glas tare, căci el este dumnezeul — le-a zis proorocul Ilie —. Poate se îndeletniceşte cu ceva, sau s-a dus încotrova, sau călătoreşte, sau doarme, ca să se trezească din somn" (I Regi 18, 26—27). După cuvântul Ap. Pavel: „Nu trebuie să credem că Dumnezeirea este asemenea cu aurul, sau cu argintul, sau cu marmora cioplită de meşteşugul şi închipuirea omului... Dumnezeu nu e departe de fiecare dintre noi" (Fapte 17, 27 şi 29). „El ştie de ce aveţi trebuinţă mai înainte ca să cereţi voi de la El" (Matei 6, 8). Nu prin vorbă multă îl va determina omul pe Dumnezeu ca să-i împlinească cererea; esenţial este ca rugăciunea să izvorască din adâncul sufletului lui.

În templu, fariseul din parabolă a ocupat locul dinainte şi cu ţinută îngâmfată — stând drept — nu şi-a recunoscut nici un păcat. Mai mult decât atât, a aruncat cuvinte de dispreţ faţă de vameşul ce se ruga în apropiere, socotindu-l a fi păcătos. S-a lăudat către Dumnezeu, că posteşte de două ori pe săptămână şi dă zeciuială din ce agoniseşte. El este exemplul tipic al fariseului mândru şi făţarnic, total lipsit de evlavie şi smerenie. Fără simţământul de căldură sufletească, specifică stării de rugăciune, fariseul a ţinut doar să fie văzut şi lăudat de oameni. Pretinsa lui rugăciune n-a putut străbate cerurile spre a fi ascultată de Dumnezeu. El şi-a luat plata şi lauda de la oameni şi n-a mai primit răsplată din partea lui Dumnezeu.

O, dar cu ce zbucium al inimii şi bătându-şi pieptul, vameşul de departe stând, neîndrăznind să-şi ridice ochii spre cer, se ruga, zicând: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului" (Luca 18, 10—14). Recunoscându-şi păcatele şi puţinătatea vredniciei sale, cu ce cucernicie şi adâncă smerenie a implorat el milostivirea şi ajutorul lui Dumnezeu! O astfel de rugăciune făcută cu toată căldura şi devotamentul, răzbate până la tronul ceresc şi este satisfăcută şi în ceasul de acum, precum şi în veacul ce va să vie, la arătare. Este firesc deci, ca vameşul să se fi întors mai refăcut sufleteşte — mai îndreptat — la casa sa, decât fariseul.

Pentru ca rugăciunea să fie ascultată şi împlinită de Dumnezeu, i se cere omului să se ferească de privirile oamenilor. „Tu când te rogi, intră în cămara ta şi închizând uşa ta roagă-te Tatălui tău celui într-ascuns şi Tatăl tău, care vede într-ascuns, îţi va răsplăti ţie" (Matei 6, 6). În liniştea camerei, îi este propice omului să se roage cu toată smerenia, neconturbat de nimeni. Dumnezeu este duh şi pătrunde toate; nimic nu-i rămâne ascuns şi-i va răsplăti celui ce se roagă, după mare mila sa. Aceasta nu însemnează că Mântuitorul ar fi împotriva cultului divin public; este însă împotriva tendinţei de a se închina spre a fi văzut de oameni. În comun se realizează unitatea sufletească între toţi cei ce se roagă şi se înalţă rugăciunea ca din partea unuia singur. Mântuitorul însuşi a luat parte la cultul de la templu şi izgonindu-i pe zarafi şi pe negustori, cu cuvintele proorocului Isaia (56, 7), a grăit: „Casa mea, casă de rugăciune se va chema..." (Marcu 11, 17).

La fântâna lui Iacob, din Sihar, Iisus i-a spus femeii samaritence că „Duh este Dumnezeu şi cei ce i se închină lui cade-se să i se închine în duh şi în adevăr" (Ioan 4, 24). Expresiunea, „rugăciunea în duh", se opune rugăciunii pur exterioare şi verbale, iar „rugăciunea în adevăr", se opune unei rugăciuni false. Prin aceste cuvinte, Mântuitorul condamnă fariseismul epocii sale şi al tuturor timpurilor, care se mulţumeşte cu o rugăciune materială, constând din formule care se repetă în mod mecanic. Aceasta este reprobarea rugăciunii rostite de pe vârful buzelor şi de lăudăroşenie, ca rugăciunea fariseică. Fiind o înălţare, un strigăt al sufletului către Dumnezeu, rugăciunea trebuie să izvorască din adâncurile conştiinţei. În rugăciunea adevărată, ca a vameşului, omul interior este cel care se roagă.

Rugăciunea fariseică, combătută de repetate ori de Domnul Hristos, se regăseşte la sectari, în lumea modernă şi contemporană. Asemeni fariseilor, sectarii se socotesc a fi desăvârşiţi împlinitori ai legii. După cum spune Elena White, în cartea sa „Calea către Hristos" (Budapesta, 1896, p. 129), pentru sectari nici un loc nu este nepotrivit spre a-şi îndrepta rugăciunea către Dumnezeu. Nimic nu ne poate opri, ca să ne îndreptăm inimile noastre în rugăciune călduroasă către Dumnezeu. În zgomotul străzilor, în mijlocul ocupaţiunilor şi afacerilor noastre de toate zilele, ne putem ruga lui Dumnezeu şi să implorăm ajutorul divin.

Sectarii au adoptat această comportare fariseică faţă de rugăciune, pe motiv de oportunitate. Şi se oferă astfel prilejul de a fi luaţi în seamă şi lăudaţi de oameni — condiţii favorabile spre a câştiga aderenţi la secta lor. Se poate vorbi deci despre unii care pretind a fi zeloşi şi minuţioşi împlinitori ai cerinţei de a se ruga, făcând aceasta din mândrie deşartă, bătătoare la ochi şi spre a fi admiraţi de lume.

Pentru creştinul cucernic al zilelor noastre rămâne constatarea, că sentimentele de aroganţă şi mândrie, prezente în rugăciunea făţarnicilor în genere, nu-şi găsesc motivarea în starea de adevărată convorbire a omului cu Dumnezeu. Dimpotrivă, adânca smerenie a vameşului din Evanghelie stăruie peste veacuri ca model clasic pentru sincera concentrare sufletească la rugăciune. În consecinţă, neîndoielnic este adevărul confirmat al sentinţei biblice (de la Luca 18, 14), care ne spune că „tot cel ce se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa".

Prof. PETRU DUMITREASA

Evanghelia urmării lui Hristos

(Urmare din pag. a 3-a)

căci o dată ni se spune că sinele trebuie lepădat, iar apoi, că acelaşi sine trebuie iubit. Luate în mod separat, cele două sentinţe, îşi au fiecare logica lor şi ne sunt accesibile, dar în momentul când le alături şi vrei să le judeci împreună, ele nu numai că ne apar de neînţeles, dar riscă să nu mai aibă nici o noimă, deconcertându-ne total.

Contradicţia este totuşi una de suprafaţă, căci dacă vom privi lucrurile în profunzime, vom vedea că de fapt ele se întregesc, mai mult chiar, ele se presupun şi se dovedesc complementare. Important este ca noi să înţelegem bine la ce se referă Mântuitorul atunci când ne îndeamnă să ne lepădăm sinele, şi la ce anume se referă atunci când ne spune să-l iubim. A cunoaşte sensul sinelui, presupune ca mai întâi să înţelegem sensul existenţei umane, care nu poate fi concepută sau înţeleasă doar ca o entitate de sine stătătoare. Omul poate fi înţeles doar în măsura în care se raportează la Dumnezeu, el dobândind cu adevărat sens abia din momentul în care se recunoaşte pe sine în acest fel. Sinele defineşte deci, ceea ce are omul mai specific, mai intim în fiinţa lui, chipul lui Dumnezeu, de aceea el este de neconceput în afara lui Dumnezeu. Cu cât se apropie mai mult de Dumnezeu — izvorul şi temeiul existenţei sale, cu atât el se apropie de adevărata-i identitate, şi cu cât se îndepărtează de Dumnezeu, cu atât se îndepărtează de fapt de sine „când îl neagă pe Dumnezeu, omul se neagă pe sine însuşi şi se autodistruge" (P. Nellas, Omul, animal îndumnezeit, p. 23). Înţeles în acest fel, sinele este ceea ce ne leagă şi ne uneşte cu Dumnezeu, ceea ce avem mai în comun cu El — miezul fiinţei noastre.

Îndemnându-ne să ne lepădăm sinele, Mântuitorul nu ne cere să ne desconsiderăm propria persoană, sau să ne dispreţuim, ci doar să ne reconsiderăm părerea despre noi înşine, să ne privim pe noi înşine prin Dumnezeu, debarasându-ne de falsa părere care ne face să susţinem că putem exista doar prin noi înşine. Ne îndeamnă, cu alte cuvinte, să intrăm în adevărata ordine a lucrurilor, în sensul lor real, şi să ne vedem în adevărata noastră realitate. Suntem doar când suntem în Dumnezeu, spune Fer. Augustin, şi nu suntem, pentru că nu suntem ca Dumnezeu. Existăm doar când existăm prin Dumnezeu, dar nu vom putea ajunge niciodată la plenitudinea existenţei, pentru că nu avem capacitatea de a-L cuprinde în totalitate în existenţa noastră.

A te lepăda de sine înseamnă să găseşti mereu resurse în tine pentru a putea răspunde la chemarea lui Dumnezeu, care vrea să te împlineşti pe tine prin El. Dumnezeu nu vrea să fim lipsiţi de personalitate, sau să renunţăm la ceea ce ne este mai specific, sau să cădem în desconsiderarea de sine, ci doar să ne degajăm de acea falsă părere şi să recunoaştem că nu ne putem împlini decât în măsura în care suntem în Dumnezeu.

Din această perspectivă, lepădarea de sine şi iubirea de sine, nu ne mai pot apărea ca fiind de neconciliat, căci finalmente ele exprimă unul şi acelaşi adevăr „numai prin această iubire de sine, omul înţelege pe Dumnezeu ca fiind **Viaţa vieţii** lui, ca fiind acel **Tu** dorit în chip absolut, în care se află pe sine, îşi află plinătatea şi fericirea sa, îşi află eul său uman creat după chipul şi asemănarea Dumnezeului iubirii. Persoana umană este iubire de sine şi **de aceea** este iubire de Dumnezeu; este iubire de Dumnezeu şi **de aceea** este iubire de sine, este recunoaşterea ca fiind purtătoare a harului dumnezeiesc al cunoaşterii şi al înălţării spre plinătatea vieţii" (Al. Schmemann, Euharistia, p. 192).

Aidoma unui examen în care după ce ai trecut de o probă, urmează deîndată o alta şi mai dificilă, la fel, celor care sunt dispuşi să-L urmeze pe Hristos liberi, li se pune înainte o altă probă şi anume **„luarea crucii".** În gândirea Mântuitorului, acest îndemn nu are sensul de a lua pur şi simplu o cruce pe umerii tăi şi apoi să pretinzi că în acest fel îi împlineşti porunca. S-au întâmplat şi astfel de situaţii aberante, care vin dintr-o înţelegere mult prea îngustă a acestei porunci, prin care, cei ce procedează astfel nu fac decât să răstălmăcească şi să denatureze învăţătura creştină. Nu la astfel de situaţii se referă Mântuitorul.

Un prim înţeles pe care-l are în vedere Hristos, este acela al asumării condiţiei noastre pământeşti, a destinului care ne-a fot hărăzit fiecăruia dintre noi. Dar nu acceptarea lui în resemnare, ci căutând să faci tot ceea ce-ţi stă în putinţă să te înscrii, să ajungi cât mai aproape de scopul pentru care ai fost creat. Chiar şi suferinţa, şi moartea, suntem îndemnaţi să le primim cu încredere în Dumnezeu, ele fiind în fapt mijloace care trebuie să ne deschidă şi să ne apropie cât mai mult de El. Altfel, ele se vor dovedi absurde.

În sensul său cel mai spiritual însă, crucea este semnul jertfei de sine, fără de care nu putem urca spre Dumnezeu. Aceasta e singura cale, nefiind o altă cale către împărăţia lui Dumnezeu, decât cea a jertfei permanente, a permanentei depăşiri de sine „jertfa de sine este ieşirea eului din egoitatea lui izolată; deschiderea mea în faţa ta. Dar această ieşire din sine înseamnă recunoaşterea lui Dumnezeu, autolimitarea eului, punerea lui la dispoziţia lui Dumnezeu" (Pr. D. Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, p. 250).

A accepta crucea este de fapt intrarea în sens, înscrierea în sensul lui Dumnezeu, de aceea consecinţa logică care decurge din luarea crucii este **urmarea lui Hristos.** A spune că accepţi crucea dar a nu urma pe Hristos este o răstălmăcire a învăţăturii Sale. Orice acceptare a crucii căreia nu-i succede o „urmare a lui Hristos", este de fapt o denaturare, o pervertire a acestei învăţături. A urma lui Hristos nu este doar o simplă imitare exterioară şi mecanică a Lui, ci întoarcerea spre propria noastră interioritate, descoperirea chipului lui Dumnezeu în noi şi evidenţierea cât mai pregnantă a acestui chip. Trăirea în Hristos, şi nu o urmare a lui Hristos, aşa cum propun occidentalii. Fiind creat după chipul lui Dumnezeu, omul nu poate exista decât în măsura în care doreşte să se facă tot mai asemenea cu El, pentru că, spun Sf. Părinţi, persoana umană este orientată spre Arhetipul său. În afara acestui sens, în afara dorinţei de a se înscrie şi păstra în acest sens, omul este condamnat să eşueze în nefiinţă, iar viaţa lui nu şi-ar mai avea nici o justificare, nici o valoare „viaţa e devenire **spre** Hristos şi **cu** Hristos. Fără Dumnezeu, omul nu e decât un simplu nimic, o posibilitate. Prin întruparea lui Hristos, omul iese din neant, devine ceva. Trăind, el moare, şi murind trăieşte" (L. Karsawin, în I. Gh. Coman, Cuvântul trup s-a făcut, p. 304).

Atâta timp cât omul se va rezuma doar la sine, la a încerca să se explice doar prin sine, el va fi sortit dintru-nceput eşecului. Toate strădaniile sale de a se justifica şi înţelege în afara lui Dumnezeu, vor eşua finalmente în absurd, el fiind condamnat să trăiască drama neîmplinirii perpetue şi a unei veşnice căutări de sine, din care nimeni şi nimic nu-l va putea izbăvi.

A crede că-ţi poţi afla liniştea, şi-ţi poţi izbăvi sufletul din moarte, refuzându-L pe Dumnezeu, înseamnă să te condamni singur la nefiinţă. Privită doar sub aspectul său imediat, existenţa umană este lipsită de orice contur şi sens, nefiind decât materie amorfă. Ea dobândeşte contur şi definire, devine **ceva** doar în măsura în care se plasează şi se priveşte pe sine prin Dumnezeu. Nu există altă cale sau altă posibilitate de a ne înţelege, şi de a ne răscumpăra sufletul decât trăind în Hristos. Cel ce va nădăjdui doar în sine şi doar în valorile atât de precare ale lumii acesteia, şi nu se va lepăda de sine, acela îşi va pierde sufletul. Trăind doar pentru sine, omul se condamnă la nefiinţă, şi numai murind sieşi, depăşindu-se pe sine, dobândeşte viaţa cea adevărată şi veşnică.

A dori să-ţi mântuieşti sufletul, înseamnă să intri în adevărata ordine a lucrurilor, să renunţi la a crede că poţi exista doar prin tine, ci să te vezi pe tine prin Dumnezeu „acest suflet, nu numai că primeşte să-şi afle în altă parte decât în sine folosul şi scopurile sale, ci şi că, pentru a exista, se sprijină pe altceva decât pe sine însuşi, că, îndreptându-se spre Dumnezeu, îşi face din nesfârşit sfârşitul ţintei sale. Pierzându-se astfel, se va găsi, deoarece îşi va vedea cu o singură vedere, atât însuşirea sa proprie — neantul, cât şi raţiunea existenţei sale, chemarea pe care i-o face Dumnezeu" (P. Claudel, Un poet priveşte crucea, p. 135).

URME DIN TRECUT

Schitul (mănăstirea) Racoviţa

(JUDEŢUL SIBIU)

Prin aceste rânduri intenţionez să scot la iveală câteva date mai puţin sau chiar deloc cunoscute, privitoare la un schit, care a fiinţat în secolul al XVIII-lea, pe teritoriul localităţii Racoviţa din judeţul Sibiu.

Datele respective le-am cules pe parcursul a mai bine de 16 ani, perioadă în care am investigat numeroase arhive şi biblioteci din ţară, precum şi de peste hotare, în vederea întocmirii monografiei satului natal[1]. Cum în economia lucrării respective „schitului de sat în care legea veche afla adăpostire şi întărire"[2] nu am putut să-i acord decât doar câteva rânduri, consider că nu este lipsit de interes să revin în cele ce urmează asupra lui şi astfel să aduc şi eu pe această cale o modestă contribuţie la „marea istorie" a vieţii bisericii strămoşeşti, deziderat subliniat de către **Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală** în ziua de 27 iunie 1983, cu prilejul sfinţirii bisericii „Sfântul Nicolae" din Voila, judeţul Braşov.[3]

În ordinea cronologică, prima menţiune pe care o cunoaştem despre acest modest lăcaş datează din luna septembrie a anului 1761. Acum, episcopul Petru Pavel Aron înaintează o scrisoare vestitului general austriac demolator de schituri şi mânăstiri transilvănene, Adolf Buccow — probabil la cererea acestuia — prin care îl încunoştinţează că schitul de aci a fost făcut de către călugărul Oprea Doican, pe moşia proprie, practică întâlnită frecvent la acea vreme pe întreg cuprinsul Transilvaniei.[4] Se mai specifica în scrisoarea respectivă că întemeietorul lui „a fost la început, unit, a trecut apoi la neunire, s-a întors din nou la unire şi acum a trecut a doua oară la neunire.[5]

Din anul 1769, respectiv din ziua de 13 februarie, ne sunt cunoscute alte două menţiuni care ne întregesc cunoştinţele noastre de până acum privitoare la schit, numit în unele surse documentare şi drept „mânăstire".

Prima dintre acestea ne spune că la data respectivă el avea un singur călugăr, cu numele de Dănilă şi că acesta era unit.[6] A doua menţiune este mai cuprinzătoare şi potrivit ei acest călugăr numit acum „ieromonahul Daniil", „a vândut bisericii din Dridif un Minei cu 20 florini ungureşti, din care a iertat trei, ca cine va sluji pe dânsul să fie dator a pomeni acest nume mai sus-numit".[7]

În 22 februarie 1769, episcopul Atanasie Rednic, cu prilejul unei vizite canonice făcute la Racoviţa, a trecut şi pe la schitul călugărului Daniil, pe care îl consemnează a fi unit.[8]

Anul 1772 ne aduce o nouă ştire despre schitul racovicean, pe care de data aceasta o datorăm istoricului blăjean Augustin Bunea. Ea este deosebit de preţioasă deoarece ne explică motivul pentru care acesta a scăpat de pârjolul lui Buccow din anii 1761—1762: a intervenit pentru salvarea lui însăşi episcopul Petru Pavel Aron, pe considerentul că schitul era „unit". În menţiunea sa, canonicul blăjean ne indică şi suprafaţa de teren pe care era aşezat acesta: 2×27 stânjeni,[9] adică vreo 30 de ari.

O altă menţiune de data aceasta din 1774, ne face cunoscut că acum în schit se nevoia un singur călugăr, cu precizarea că era „dubiae fidei",[10] adică de credinţă dubioasă ...

În sfârşit, mai menţionăm că un cunoscut istoric al şcolilor transilvănene — fără să ne indice sursa — consideră acest schit drept „mânăstire-şcoală", ca multe altele din Transilvania din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.[11]

Din succinta prezentare a surselor documentare publicate până în prezent şi cunoscute ca atare de către autor, desprindem faptul că acestea sunt nu numai lacunare şi adesea, contradictorii, dar şi incomplete, deoarece ele nu răspund la următoarele întrebări:

— care a fost anul edificării schitului respectiv?;
— cine au fost, de fapt, vieţuitorii lui?;
— în ce împrejurări şi-a încetat el existenţa? şi, în sfârşit,
— în ce loc a fiinţat el în hotarul satului?

La primele trei întrebări de mai sus, autorul a găsit răspunsurile în urma descoperirii unor documente revelatoare în acest sens, la Filiala Arhivelor Naţionale din Sibiu.[12] Este vorba despre un dosar cuprinzând cinci documente — trei în limba germană şi două în limba latină — toate legate de:

„Plângerea pe care Daniel Doican, popă-călugăr din Racoviţa a înaintat-o în 1781 împăratului Iosif al II-lea, la Viena" şi pe care, pentru importanţa sa sub toate aspectele, o reproducem în cele ce urmează, în întregime:

„Este prea bine cunoscut că Majestatea sa apostolică nu poate leza pe nimeni în drepturile sale, cu atât mai puţin a-l lipsi de acestea.

De aceea mă adresez Dumneavoastră, prezentându-vă lezarea mea în drepturi!

Mi-am ridicat în satul Racoviţa din Scaunul Sibiului, pe pământul moştenit, de 40 de ani, o capelă a unei sihăstrii, cu învoirea autorităţilor. Aici L-am slujit pe Dumnezeu fără a-i fi cuiva povară şi înaintea şi după militarizarea satului, generalul Siskovich[13] permiţându-mi să rămân pe pământul meu şi să perseverez în slujba mea închinată Domnului.

Acum nu ştiu în baza cărui ordin sunt deranjat în liniştea mea; din împuternicirea şi dispoziţia episcopului unit, Maior,[14] mi-au fost confiscate toate obiectele de cult, icoane, cărţi şi altele, ca şi clopotul obţinut din banii mei, pângărindu-mi-se locuinţa binecuvântată de Dumnezeu şi lipsindu-mă de obiectele de artă ce se cuvin urmaşilor după moartea mea.

Părinte drept!

Dacă totul s-a întâmplat dintr-o dispoziţie superioară şi anume ca sihăstriile să nu mai fie tolerate în ţară, atunci nu veţi încuviinţa să mi se ia toate acestea, fără despăgubire. Nu veţi admite aceasta, cu atât mai mult cu cât am o vârstă înaintată. De aceea, o rog cu veneraţie pe Majestatea voastră să dispuneţi fie de despăgubire, fie de o rentă anuală.

Rămân al Dumneavoastră umil supus, în speranţa de a găsi alinare,

Daniel Doican
Popă-călugăr din Racoviţa
Transilvania

... Nu ştim la ce dată din anul respectiv „suplica" plecată din Racoviţa a ajuns sub ochii împăratului „luminat". Destul că la data de 12 decembrie din acel an, aceasta, „din ordin preaînalt", a fost trimisă de către Camera Aulică Guvernului Transilvaniei, cu indicaţia ca cele reclamate de către petent să se cerceteze riguros şi în cazul în care ele se dovedesc a fi adevărate, ţinându-se cont că pe viitor — potrivit cunoscutului decret împărătesc din acel an, prin care s-au desfiinţat toate mânăstirile şi ordinele călugăreşti de pe întreg cuprinsul împărăţiei austriece[15] — schitul şi călugărul său nu se mai puteau tolera, eremitului să i se acorde o despăgubire „echivalentă şi dreaptă"!

Cu o promptitudine de invidiat pentru zilele şi vremurile noastre la data de 8 ianuarie 1782, „Înaltul Guvern Regal al Marelui Principat al Transilvaniei", a trimis la rândul său „plângerea" respectivă, spre cercetare, Comandamentului Suprem al Armatei Austriece din Transilvania, cu sediul la Sibiu, ţinându-se cont că Racoviţa fiind inclusă în „graniţa militară", era supusă numai jurisdicţiei autorităţilor militare.

În acest context al administraţiei de stat, atât de bine pusă la punct, la data de 22 ianuarie 1782, „General-Comando" din Sibiu a trimis „Dosarul" respectiv la „eşalonul inferior", adică la Comanda Regimentul I grăniceresc valah (român) de la Orlat, unitate militară din care făcea parte şi Compania a VII-a, ce-şi avea sediul în Racoviţa.

După numai trei săptămâni, respectiv la 12 februarie 1782, din cancelaria regimentului orlăţean pornea spre forul superior militar din Sibiu, sub semnătura comandantului său — colonelul Hannibal Sburlati — următorul

„Raport asupra reclamaţiei călugărului Popa Dănilă Doican din Racoviţa, referitoare la sihăstria sa confiscată, la bunurile şi obiectele ridicate, conform înaltei dispoziţii din 22 ianuarie, cum reclusione comunicatorul"

Pentru „dezvăluirile" sale, reproducem şi acest „Raport", în întregime:

... „Acest călugăr, Popa Dănilă Doican, şi-a ridicat după declararea comunei ca sat de graniţă, o sihăstrie pe pământul său, acceptată şi după militarizare. Pământuri nu mai avea de când a devenit eremit (sihastru), căci la ridicarea sihăstriei sale s-au împărţit pământurile între cei patru fraţi ai săi, lui rămânându-i doar grădina.

În ce priveşte lezarea adusă şi obiectele confiscate, aceasta are la bază următoarea situaţie:

Fiul unui grănicer din Racoviţa pe nume Barb, a retezat o salcie de lângă gard, sihastrul alungându-l şi urmărindu-l. Neputându-l ajunge, eremitul l-a ameninţat cu blestemul numit afurisenie, dând a înţelege că el deţine o anumită putere şi poate aduce necazuri prin blestem. La puţin timp după aceea, s-a întâmplat ca băiatul să se îmbolnăvească şi să sufere din cauza unor dureri mari provocate de o umflătură la gât. Părinţii respectivi credeau cu tărie că necazul lor se datora afuriseniei călugărului. La aceasta s-a adăugat şi faptul că la scurt timp a murit şi soţia lui Popa Radu,[16] îmbolnăvindu-se totodată mai mulţi oameni din sat.

Aceste fapte au impresionat într-atâta sufletele superstiţioase ale oamenilor încât aceştia au adresat o plângere episcopului unit, Grigore Maior. Acel episcop unit a sosit la Racoviţa la scurtă vreme după aceea, însoţit de vicarul general, şi a cercetat plângerea împotriva sihastrului, căutând să convingă oamenii că sihastrul nu deţinea nici o putere asupra lor, că decesele şi bolile înregistrate s-au întâmplat din cauze naturale.

Episcopul a vizitat capela eremitului, a ridicat scrierile (manuscrisele?) găsite, a distrus obiectele de cult găsite acolo, pe care sihastrul le-a cerşit de la bisericile valahe. I s-a permis acestuia să locuiască mai departe acolo, interzicându-i-se însă cerşitul şi impunându-i-se să lucreze alături de fraţii săi.

Episcopul a fost de acord să i se plătească eremitului câte 4 florini ungureşti, lunar, timp de 21 luni. Nu este justificată cererea acestuia privind clopotul, căci nu i s-a luat bunul moştenit, ci cel dăruit de bună voie de comandantul companiei, Kettner.[17] Eremitul a dispărut din Racoviţa imediat după plecarea episcopului unit şi nu a mai apărut până în momentul de faţă".

Parcurgând de acum „traseul" invers, la data de 26 februarie 1782, „Dosarul" respectiv a ajuns la Comandamentul suprem al armatei din Sibiu, cu recomandarea ca în cazul în care acest for nu este mulţumit cu cele cuprinse în „Raport", pentru amănunte „să-l interogheze pe Domnul episcop"! ...

Pe baza celor două documente reproduse mai sus dar şi a altora depistate de către autor în alte fonduri arhivistice investigate, de acum suntem în măsură să dăm răspunsurile la întrebările puse, în ordinea lor:

— Schitul a fost ctitorit în anul 1741 de către călugărul Dănilă sau Daniel şi refăcut sau extins după 1765, anul cuprinderii Racoviţei în graniţa militară; Aşa stând lucrurile, ne vedem îndreptăţiţi să nu fim de acord cu afirmaţiile unor istorici sibieni care datează lăcaşul respectiv „de pe la sfârşitul secolului al XVI-lea".[18]

— Despre Oprea Doican face menţiune numai istoricul Zenovie Pâclişanu şi cei care l-au citat ulterior. Parcurgând însă conscripţiile vremii începând cu cea din 1698 şi sfârşind cu cele întocmite în 1765, am întâlnit mereu locuitori cu numele de Doik, forma veche pentru numele de Doican,[19] majonitatea dintre aceştia fiind conscrişi ca fiind călugări şi preoţi.

Cunoscuta conscripţie a episcopului Klein din 1733 consemnează şi ea în Racoviţa un preot „non unitus" cu numele de „Popa Opre",[20] care nu putea fi decât cel care ne interesează şi care, mai apoi, a fost nevoit să emigreze în Banat, împreună cu un nepot al său, omonim, preot, şi el, ca unul care n-a voit să îmbrăţişeze greco-catolicismul impus de către autorităţile habsburgice pentru toţi cetăţenii care urmau să rămână pe teritoriul graniţei militare. Daniil îi era frate şi în această calitate, făcând parte tot din cler, nu este exclus să-l fi ajutat pe acesta într-o formă sau alta în actul ctitoriei. Rămânând el în sat ca singur slujitor al schitului respectiv, ca să-l păstreze, n-a avut altă cale decât să se declare şi să-l declare, „unit"!! Că acţiunea sa a fost una de circumstanţă, se vede că nu a putut scăpa episcopului Maior, care, mai apoi, după câte am văzut, s-a grăbit să profite de prevederile decretului împărătesc din 1781[21]!

— În urma celor întâmplate, eremitul Daniel n-a mai aşteptat pomana împărătească şi umilit şi mâhnit în toate, şi-a părăsit ctitoria despre care nu am mai întâlnit nicăieri, nici o menţiune ...

„Căutându-l" pe el însă, autorul i-a dat de urmă, în satul vecin, Sebeşu de Sus, unde, înspre pădure, la locul numit „Pleaşa", din dragostea pentru cele sfinte, el a mai avut tăria să înceapă să construiască un alt lăcaş de închinăciune, pe care n-a mai apucat să-l termine, deoarece a trecut în scurt timp în lumea dreptilor. I-a rămas însă acolo, amintirea, întruchipată într-un izvor numit până în zilele noastre, „Izvorul lui Doican".[22]

— Privitor la locul unde a fiinţat schitul evocat şi în care mod sigur s-au mai nevoit şi alţi călugări fie din neamul lor fie veniţi aci din altă parte, „dezlegarea ne-o dă toponimia, „arhiva unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări şi fapte mai mult sau mai puţin importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor şi au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular".[23]

Astfel, în imediata apropiere a vetrei satului, în partea sudică a ei, un mic trup de hotar se numeşte până în zilele noastre, „La Groapa Călugărului" sau „La Călugăru", tot aci existând şi o fântâniţă numită şi ea, „fântâniţa Călugărului".

Ştiindu-se că la vechile mânăstiri chiliile călugărilor erau aşezate în „gropi",[24] putem accepta că undeva pe acest teren, fie că a fost îngropat vreun călugăr, fie că a existat o astfel de chilie. De altfel, în literatura de specialitate este consemnat faptul că pe întreg cuprinsul ţării toponimele de acest fel indică urmele unei foste vieţi monahale, desfăşurate în aceste modeste lăcaşuri.[25]

Ca un argument în plus în sprijinul ipotezei noastre, aducem precizarea că şi în prezent trupul de hotar respectiv este tangent cu grădinile unor locuitori aparţinând unor familii de racoviceni implicate în istoria schitului — Doican, Cândea şi Barb! De asemenea, după tradiţia orală, pe la începutul secolului nostru în acest perimetru s-au găsit şi două comori.

... Au trecut peste 200 de ani de când sihăstria căreia i-am închinat rândurile de faţă, scăpată de urgia lui Buccow, şi-a încheiat existenţa prin răutatea unor oameni purtători de sceptru împărătesc şi de cârjă episcopală.

În actuala perioadă de renaştere bisericească ce însufleţeşte pe credincioşii bisericii noastre ortodoxe în a reface unele dintre vechile lăcaşuri de închinăciune ale înaintaşilor, respectiv fostele schituri şi mânăstiri,[26] îndrăznim a crede că într-un viitor, fie el şi mai îndepărtat, când cercetări de specialitate sau descoperiri întâmplătoare vor identifica cu precizie locul pe care s-a aflat modestul schit, racoviţeni cu evlavie şi cu respect faţă de cele sfinte, vor ridica pe vatra respectivă măcar o cruce sau o troiţă, întru amintirea înaintaşilor lor, vrednici apărători ai credinţei străbune!

CORNEL LUPEA

1 Vezi, C. Lupea, Racoviţa — monografia unei străvechi aşezări sibiene, Sibiu, 1955, 335 p.
2 N. Iorga, Istoria românilor din Ardeal şi Ungaria, Buc., 1989, p. 252.
3 „Mitropolia Ardealului", XXVIII, nr. 7—8/1983, p. 476.
4 Biserica Ortodoxă Română — Monografie album, Buc., 1987, p. 263—264.
5. Z. Pâclişanu, Vechile mânăstiri româneşti din Ardeal, în „Cultura creştină", VIII, nr. 7—8/1919, p. 163.
6 Idem.
7 N. Iorga, Studii şi documente, XIII, Buc., 1906, p. 93.
8 Z. Pâclişanu, 1. c., p. 163.
9 A. Bunea, Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisie Novacovici, Blaj, 1902, p. 350.
10 Vezi supra, nota 6.
11 N. Albu, Istoria învăţământului din Transilvania până la 1800, Blaj, 1944, p. 142—143.
12 Vezi locul citat, fondul „Comandamentul general al trupelor austriece din Transilvania, dosar 2 a/1782.
13 Continuatorul generalului Buccow la înfiinţarea graniţei militare din Transilvania.
14 A păstorit la Blaj între anii 1772—1782.
15 Pentru problemă, vezi S. Duicu, Pe urmele lui Gheorghe Şincai, Buc., 1983, p. 71.
16 Este vorba despre preoul Radu Cândea, care a păstorit în sat între anii 1767—1782. Pentru amănunte despre el, vezi C. Lupea, Viaţa bisericească a racovicenilor, mss. dactilografiat, la autor, 1994, p. 125.
17 Acesta avea gradul de căpitan şi a fost comandantul Companiei a VII-a cu sediul în Racoviţa, între anii 1774—1786. Vezi lucrarea citată la nota 2, p. 40.
18 D. Jippa şi N. Nistor, Sibiul şi ţinutul în lumina istoriei, I, Cluj-Napoca, 1976, p. 214.
19 S. Paşca, Nume de persoane şi nume de animale din Ţara Oltului, Buc., 1936, p. 225.
20 A. Bunea, Din istoria românilor — Episcopul Ioan Inocenţiu Klein (1728—1751), Blaj, 1900, p. 383.
21 „Mitropolia Ardealului", XXXI, nr. 2/1986, p. 215.
22 N. Sassu, Monografia comunei Sebeşu de Jos, Braşov, 1980, mss. dactilografiat la Biblioteca „Astra" din Sibiu.
23 I. Iordan, Toponimia românească, Buc., 1963, p. 2.
24 Pentru problemă, a se vedea:
— L. Patachi, Biserica din Săcel şi slujitorii ei în ultimele două veacuri, în „Mitropolia Ardealului", V, nr. 9—10/1960, p. 677;
— V. Tohăneanu, Mânăstirea Brâncoveanu, în „Mitropolia Ardealului", X, nr. 7—8/1965, p. 534;
— S. Meteş, Viaţa bisericească a românilor din Ţara Oltului, Sibiu, 1930, p. 103.
25 „Mitropolia Ardealului", XXXIII, nr. 1/1988, p. 123—124.
26 Îndrumător bisericesc pe anul de la Hristos 1993, Sibiu, 1993, p. 15.

Sfânta Liturghie — lucrare teandrică şi prezenţă a împărăţiei cerurilor

Preotul începe Sfânta Liturghie cu cuvintele: „Binecuvântată este Împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor" şi face semnul sfintei cruci cu Sfânta Evanghelie peste antimisul de pe Sfânta Masă. Această Împărăţie s-a deschis prin şi în Fiul lui Dumnezeu, iar credincioşii şi preotul înaintează spre ea „din lumea dezbinărilor egoiste de la spatele lor, spre unitatea lor în Sfânta Treime, ca spre ţinta lor finală, veşnică, dincolo de care nu mai e alta, căci ea va fi odihna noastră fericită, fără de sfârşit, în comuniunea dragostei eterne".[1]

Sfânta Liturghie nu este o imagine artistică şi nici reproducerea unei imagini, ci prefigurare a Împărăţiei lui Hristos împlinită în acest veac. Sfânta Liturghie urmăreşte unirea sufletului cu Dumnezeu, fiind „icoană" a mântuirii noastre, pentru că icoana în esenţa sa sacramentală aduce între noi o anumită prezenţă a lui Dumnezeu.

Revelaţie sensibilă a celor nevăzute Sfânta Liturghie e viaţă transfigurată şi înveşnicită, este „o sinteză sacră în care nemărginirea se oglindeşte în mărginit pentru a ne încredinţa că toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este, pogorând de la Părintele luminilor".[2] Ea nu este dată spre contemplare exterioară, ci spre o prefacere morală profundă, ne este dată în vederea transfigurării sufletului nostru, deoarece urmăreşte unirea noastră cu Dumnezeu în Iisus Hristos.

Izvorul tuturor misterelor este Hristos însuşi, ca Taină şi sacrament originar şi fundamental al întâlnirii şi comuniunii omului cu Dumnezeu. Hristos este misterul divin pentru că El descopere în frământarea noastră omenească pe Dumnezeu pe care noi nu-L putem vedea, dar la care noi acum avem acces.[3] Accesul nostru spre Dumnezeu, „calea", este Hristos, iar în cadrul Sfintei Liturghii Hristos este prezent fiinţial prin transfigurarea pâinii şi vinului. Sfânta Liturghie devine astfel „înaintarea comună în Împărăţia Sfintei Treimi".[4]

Împărăţia Tatălui este împărăţia în care Hristos domneşte zilnic în sufletele sfinţilor, spune Sf. Ioan Casian.[5] Şi cum domneşte Hristos dacă nu prin Duhul Său? De la Cincizecime începând, Hristos nu mai este **cu** noi, **lângă** noi, cum era lângă Apostoli, ci se află **în** noi, sălăşluindu-se odată cu harul Sfântului Duh pogorât asupra Apostolilor şi adunării credincioşilor. Hristos Fiul lui Dumnezeu nu mai este lângă noi, exterior nouă, ci sălăşluit în interiorul fiecărui creştin, sălăşluit odată cu „fluxul de viaţă şi de iubire al Împărăţiei Sfintei Treimi, pe care-l primim prin Sfintele Taine".[6]

La Sfinţii Părinţi Împărăţia lui Dumnezeu este Duhul Sfânt. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Împărăţia lui Dumnezeu şi Tatăl [...] este Duhul Sfânt. Fiindcă ceea ce Matei numeşte aici (în rugăciunea domnească) Împărăţie, în altă parte un alt Evanghelist a numit Duh Sfânt zicând: „vie Duhul Tău cel Sfânt şi să ne curăţească pe noi".[7] Iar acelaşi Părinte spune despre sufletul omenesc că trebuie „să se facă lăcaş al marii Împărăţii, care subzistă fiinţial cu Dumnezeu şi Tatăl tuturor, adică al Duhului Sfânt".[8]

La fel Sfântul Simeon Noul Teolog vorbind despre prezenţa Duhului aminteşte că Împărăţia cerurilor ce este înlăuntrul fiecăruia (Lc. 17, 21) nu se descopere decât dobândind în sine bunătăţile ce sunt rânduite fiecăruia. Adică Împărăţia cerurilor este sălăşluirea Duhului cu toate darurile Sale în sufletul credinciosului.[9]

Participarea noastră la Împărăţia lui Dumnezeu este dependentă de împărtăşirea de Hristos, căci Hristos este şi Împăratul şi Împărăţia. Aceasta se desprinde foarte clar din rugăciunea a doua pentru credincioşi din timpul Sfintei Liturghii înainte de cântarea heruvimică: „dă lor să-ţi slujească întotdeauna cu frică şi cu dragoste şi întru nevinovăţie şi fără osândă să se împărtăşească cu Sfintele Tale Taine şi să se învrednicească de cereasca Ta Împărăţie".[10]

Aşadar Împărăţia cerurilor sau comuniunea în ea se trăieşte în cadrul Sfintei Liturghii, dar nu numai cu cei prezenţi, ci cu toţi cei alipiţi lui Hristos. În comuniunea începătoare cu Sfânta Treime prin unirea euharistică a credincioşilor cu Hristos şi deci prin înfierea lor, care-i face asemenea Fiului, ei trăiesc, dacă voiesc, în arvună ca moştenitori ai Împărăţiei Sfintei Treimi sau ca părtaşi la ea. Însăşi mântuirea este identificată atât în Liturghier cât şi în Noul Testament cu calitatea de membru al Împărăţiei Sfintei Treimi.[11]

Aşadar, Împărăţia cerurilor aici pe pământ are forma Bisericii şi se trăieşte în gradul suprem în Sfânta Liturghie. Împărăţia lui Dumnezeu o căutăm mai întâi la Sfânta Liturghie, Sfânta Euharistie fiind un adevărat „schimb de viaţă între Dumnezeu şi credincioşi".[12] În Liturghie credinciosul experiază relaţia mereu actualizată cu Hristos.

Urcuşul liturgic trăit de credincioşi este o unire crescândă, comună, cu Dumnezeu cel în Treime, o experienţă a dragostei lui Dumnezeu, a relaţiei intime cu Dumnezeu cel viu.[13] Sfânta Liturghie este prin excelenţă trăirea cu Hristos cel jertfit şi înviat pentru a întări în noi duhul dragostei şi să înaintăm astfel spre învierea în Împărăţia dragostei Sfintei Treimi.

Diac. Drd. CĂLIN SĂMĂRGHIŢAN

1 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Spiritualitate şi comuniune în Liturghia ortodoxă**, Craiova, 1986, p. 134.
2 Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, **Sfânta Liturghie ca icoană a Împărăţiei lui Dumnezeu**, în „Ortodoxia", 1982, nr. 1, p. 17—19.
3 Pr. lector Gh. Radu, **Caracterul eclesiologic al Sfintelor Taine şi problema comuniunii**, (teză de doctorat), în „Ortodoxia", 1978, nr. 1—2, p. 23—24.
4 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Spiritualitate şi comuniune ...**, p. 132.
5 Sf. Ioan Casian, **Convorbiri duhovniceşti**, col. P.S.B., vol. 57, p. 465.
6 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, notă la Sfântul Atanasie cel Mare, col. P.S.B., vol. 16, p. 34.
7 Sfântul Maxim Mărturisitorul, **Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru**, în Filocalia, vol. 2, p. 262.
8 **Ibidem**, p. 267.
9 Sfântul Simeon Noul Teolog, **A cincea cuvântare morală**, în Filocalia, vol. 6, p. 198—199.
10 **Liturghier**, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 1974, p. 112.
11 Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, **Spiritualitate şi comuniune ...**, p. 6—7 şi 12.
12 Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, **op. cit.**, p. 100.
13 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Spiritulitate şi comuniune ...**, p. 6 ş.u.

Asistenţa socială desfăşurată de B. O. R. în general şi aplicarea ei în Arhiepiscopia Sibiului

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 27—29 mai 1997, a aprobat organizarea unui Sistem de asistenţă socială în cadrul Bisericii Ortodoxe Române şi aplicarea lui în cadrul fiecărei eparhii.

În baza Hotărârii Sfântului Sinod, Sectorul „Biserica şi Societatea" din cadrul Patriarhiei Române cu numărul 5556/1997, a organizat între 17—19 septembrie o Conferinţă a Responsabililor de la Centrele Eparhiale cu tema: *„Asistenţa socială desfăşurată de Biserica Ortodoxă Română în noile condiţii socio-economice ale ţării"*.

Pe temeiul Regulamentului de organizare şi funcţionare aprobat de Sf. Sinod s-au elaborat documente în cadrul celor trei Secţiuni de lucru:

Secţiunea I — organizare

S-a scos în evidenţă problematica organizării Birourilor de Asistenţă Socială din cadrul Patriarhiei Române la cele trei niveluri: Eparhial, Protopopial şi Parohial.

S-au purtat discuţii asupra modalităţilor concrete de lucru ale asistentului social teolog într-o parohie şi de conlucrare cu instituţiile de asistenţă socială, proprii ale Bisericii sau laice, existente la nivel local, subliniindu-se necesitatea reactivării Comitetelor parohiale şi a cooptării voluntarilor din cadrul fiecărei parohii în activităţile de asistenţă socială.

Secţiunea II — programe

A doua secţiune a luat în dezbatere problematica elaborării unui program de asistenţă socială, care constituie în acelaşi timp şi cadrul de realizare a colaborării cu alte instituţii de specialitate, de stat sau neguvernamentale, colaborare, sprijin material, financiar sau de consultanţă.

Secţiunea III — buget finanţe

Având în vedere că activităţile de asistenţă socială implică sprijin material şi financiar, pentru derularea eficientă a acestora s-au analizat posibilităţile de finanţare a programelor de asistenţă socială derulate de Biserică la nivel local sau naţional.

Ca urmare a Hotărârii Sf. Sinod, *Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit* ANTONIE, al Transilvaniei, a aprobat organizarea şi funcţionarea Sistemului de asistenţă socială şi în Eparhia Sibiului.

La propunerea Sf. Sinod, Secretariatul de Stat pentru Culte, Bucureşti, a repartizat pentru Eparhia Sibiului 12 posturi cu contribuţie dublă, pentru asistenţii sociali. Pentru ocuparea acestor posturi potrivit Regulamentului s-a organizat concurs pe baza unei tematici şi metodologii de organizare şi desfăşurare a concursului pentru ocuparea posturilor de asistenţi sociali-teologi.

Menţionăm că în cadrul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu funcţionează secţia de Asistenţă Socială, de unde sunt recrutate asistentele sociale. Tot în cadrul Facultăţii de Teologie din Sibiu există Asociaţia Studenţilor ortodocşi de Asistenţă Socială care desfăşoară o activitate socială şi religios-filantropică în azile, orfelinate, şcoli speciale şi spitale. Aceşti tineri inimoşi au identificat copii nebotezaţi în Leagănul de copii, în şcoli speciale şi în cămine. Un preot i-a botezat şi i-a împărtăşit. La data de 1 Decembrie, ziua *Antisida*, asistentele sociale din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului împreună cu un grup de studenţi au făcut vizită copiilor bolnavi de SIDA, de la Spitalul de Boli Infecţioase din Sibiu. S-au oficiat rugăciuni de către un preot, s-a stat de vorbă cu copiii bolnavi şi s-au dat pungi cu dulciuri.

Pe lângă preoţi, alături de asistentele sociale, în parohii, un rol deosebit l-au avut şi-l au Comitetele de femei. Ele sunt acelea care au în evidenţă problemele sociale ale parohiei: copii şi adulţi bolnavi, familii dezmembrate, persoane în incapacitate de muncă, şomeri. Tot femeile sunt acelea care printr-un zel aparte contribuie la păstrarea şi apărarea dreptei credinţe, faţă de fenomenul prozelitist, sectar.

Pentru asistenţa religioasă în Arhiepiscopie, pe lângă preoţii de enorie s-au înfiinţat 12 posturi de preoţi la spitale, 4 posturi de preoţi în azile, 2 posturi de preoţi militari, 1 preot numit la penitenciarul din Codlea. Toţi preoţii care au fost numiţi în aceste spitale, armată şi penitenciar, au iniţiat locuri de slujire (capele) unde se oficiază sfintele slujbe, lucrând într-o bună colaborare cu conducerea instituţiilor.

Din rapoartele preoţilor, de pe teren, se constată că în spitale şi azile preoţii tineri desfăşoară nu numai o activitate religioasă ci şi una de ocrotire, de asistenţă socială şi filantropică cu bolnavii care îi asistă şi cu cei care sunt în diferite dificultăţi.

Având în vedere îndrumările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu privire la lucrarea misionar-pastorală şi filantropică în Eparhie, prin purtarea de grijă a *Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit ANTONIE*, în Arhiepiscopia Sibiului funcţionează 4 Fonduri cu caracter misionar filantropic: Fondul Central Misionar, Fondul Filantropic Eparhial, Fondul Misionar Eparhial şi Fondul Basarabia.

Din Fondul Central Misionar în anul 1997, Arhiepiscopia a acordat sume în valoare de 8 958 077 lei, pentru completare de salariu unor parohii care au putere economică slabă.

Fondul Filantropic Eparhial este folosit cu exclusivitate pentru cei lipsiţi şi mai ales pentru cei bolnavi şi cu venituri mici. Acest fond se realizează în ziua de „Sf. Nicolae", în duminica premergătoare şi după sărbătoare, în fiecare an. Din acest fond s-au acordat pentru medicamente Asociaţiei Cristiana 3 250 000 lei + 5 470 000 lei pentru medicamente, cu reţete individuale, şi pentru cei săraci pe bază de cereri.

Din Fondul Misionar Eparhial s-au acordat sume de ajutorare unor parohii în valoare de 9 100 000 lei.

Fondul Basarabia a fost folosit pentru ajutorarea studenţilor basarabeni şi pentru alte ajutoare pe care Patriarhia Română le-a oferit fraţilor basarabeni.

Sistemul de Asistenţă Socială din Eparhia noastră colaborează cu: Inspectoratul de Handicapaţi, Spitalul de Psihiatrie, Autoritatea Tutelară, Departamentul Muncii şi Protecţiei Sociale, Asociaţia pentru Ajutorarea persoanelor dependente de alcool şi alte cazuri. În aceste instituţii lucrează 13 asistenţi sociali, licenţiaţi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu.

Obiectul Sistemului de Asistenţă Socială este asigurarea unui sprijin material şi spiritual persoanelor aflate în dificultăţi: copii, orfani, persoane în vârstă, bolnavi, persoane cu handicap, familii cu risc social.

Importanţa misiunii sociale este evidentă. Activităţile de Asistenţă socială sunt mijloace de implicare a Bisericii în societatea actuală.

Sistemul de Asistenţă Socială promovat de Biserica Ortodoxă Română fiind determinat de slujirea misionară şi pastorală a Bisericii, având profil social şi filantropic, va rămâne pentru totdeauna în slujirea aproapelui.

Preot SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

RECENZIE

NICOLAE CABASILA: „Tâlcuirea Dumnezeieştii Liturghii"

Pr. Prof. Dr. ENE BRANIŞTE: „Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila"

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997, 416 pag.

De curând, în Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, au fost reeditate în acelaşi volum, două scrieri foarte importante din domeniul vieţii liturgice, care se constituie într-un adevărat eveniment editorial. Prima aparţine lui Nicolae Cabasila şi se intitulează: **„Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii"**, iar cea de-a doua reprezintă teza de doctorat a Pr. Prof. Ene Branişte, care face un amplu comentariu lucrării lui Nicolae Cabasila mai sus amintită şi se intitulează: **„Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila"**.

După cum se poate observa între cele două lucrări există o strânsă legătură având în vedere faptul că cea de a doua se constituie într-un studiu ştiinţific asupra celei dintâi, având ca punct central **Sfânta Liturghie.** Este bine ştiut că Sfânta Liturghie a fost întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos în seara Cinei celei de Taină (Matei 26, 26—28; Marcu 16, 22—24; Luca 22, 19—20; I Corinteni 11, 23—25) şi este slujba cea mai sfântă prin care Biserica aduce lui Dumnezeu prinosul ei de recunoştinţă şi de cinstire pentru binefacerile primite de la El, este o prelungire sau actualizare a jertfei de pe cruce a Mântuitorului, pentru a noastră mântuire. Rânduiala ei simbolizează întreaga viaţă a Mântuitorului, de la Naştere şi până la Înălţarea Sa la ceruri. Sfânta Liturghie mijloceşte întâlnirea reală dintre credincioşi şi Mântuitorul Iisus Hristos pe care îl avem prezent sub forma pâinii şi a vinului, care în momentul invocării Duhului Sfânt de către preot se prefac în Trupul şi Sângele Domnului. Sfânta Liturghie constituie centrul întregului cult divin public ortodox. Scopul Sfintei Liturghii este în primul rând sfinţirea elementelor euharistice şi sfinţirea credincioşilor prin împărtăşirea lor cu Sfintele Taine.

Lucrarea **„Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii"** a lui Nicolae Cabasila este apreciată de cei mai mulţi specialişti drept cea mai bună tâlcuire liturgică care s-a scris până acum. Autorul se pare că a trăit între 1320—1391 fiind unul din cei mai importanţi scriitori bizantini din timpul renaşterii Paleologilor. Biserica Greacă l-a trecut în rândul sfinţilor nu cu mult timp în urmă. Originalitatea lui impresionează printr-o putere de sintetizare deosebită care este evidenţiată pe deplin în această lucrare. Convins că Sfânta Liturghie este locul întâlnirii reale a fiecărui creştin cu Mântuitorul Iisus Hristos, Nicolae Cabasila scoate în evidenţă bogăţia spirituală a fiecărui moment al comuniunii liturgice. Autorul stăruieşte asupra frumuseţilor Sfintei Liturghii care sunt explicate cu multă claritate şi limpezime, punând în lumină rostul simbolic precum şi conţinutul doctrinar al fiecărui moment liturgic. Aspectele dogmatice cele mai importante (necesitatea epiclezei, prefacerea elementelor euharistice etc.) sunt tratate cu toată atenţia şi competenţa, consideraţiile sale fiind pe deplin valabile şi astăzi. Aşa cum am afirmat lucrarea are o valoare excepţională nu numai pentru vremea apariţiei ei (sec. XIV), ci şi pentru zilele noastre. Traducerea lucrării în limba română o datorăm distinsului dascăl de teologie Pr. Prof. Ene Branişte. care îşi va susţine examenul pentru titlul de doctor în teologie cu un studiu ştiinţific consacrat acestei lucrări.

Considerăm inspirată includerea în acelaşi volum a lucrării Pr. Prof. Ene Branişte: **„Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila"**, care după cum se poate observa din titlu, ia în dezbatere lucrarea mai sus pomenită a lui Cabasila. Înainte de a trece la „Explicarea Sfintei Liturghii după N. Cabasila", Pr. Prof. Ene Branişte arată pe scurt ce sunt Erminiile liturgice, face referiri la explicarea Liturghiei în primele trei secole, aminteşte apoi câteva comentarii liturgice sub formă catehetică şi omiletică din sec. IV—V etc. După prezentarea acestor elemente introductive Pr. Prof. Ene Branişte trece la Explicarea Liturghiei după Cabasila, oprindu-se asupra **Scopului Liturghiei,** asupra **Jertfei liturgice** (materie, momentele jertfei liturgice, apologia epiclezei euharistice, prefacerea Darurilor etc.), **Sfinţirea credincioşilor ca scop indirect sau transcendent al Liturghiei** (participarea celor vii şi a celor morţi la efectele jertfei euharistice), **Liturghia ca act al cultului divin** (raportul nostru cu Dumnezeu, Liturghia ca rugăciune de cerere şi mulţumire), **Liturghia ca mijloc de pomenire sau comemorare a operei mântuitoare în Hristos** (consideraţii generale despre semnificaţia simbolico-mistică a rânduielii Liturghiei). Lucrarea părintelui Branişte se încheie cu câteva consideraţii critice asupra interpretării liturgice a lui N. Cabasila.

Având în vedere că scopul urmărit de Sfânta Liturghie nu poate fi atins pe deplin fără o iniţiere a creştinului în sensul adânc al acţiunii liturgice şi în semnificaţia formelor externe sub care se ascund realităţile cele nevăzute, considerăm lăudabilă această iniţiativă a Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, de a pune la îndemâna slujitorilor altarelor aceste lucrări care pot reaprinde în sufletele noastre şi ale credincioşilor dorinţa de a sluji şi a participa la Sfânta Liturghie cu toată evlavia şi buna cuviinţă.

Preoţii şi credincioşii care se vor osteni cu citirea acestor lucrări, vor reuşi cu siguranţă să pătrundă mai adânc în bogăţiile duhovniceşti ale Sfintei Liturghii şi vor avea puterea de a transforma fiecare prezenţă a lor la Sfânta Liturghie într-o participare reală la ospăţul euharistic al veşnicului Arhiereu şi Stăpân Iisus Hristos.

Cercetarea şi aprofundarea acestor tâlcuiri sau explicări ale Sfintei Liturghii se impun în primul rând slujitorilor altarelor care au apoi datoria sfântă de a le împărtăşi credincioşilor înţelesurile şi frumuseţile nepieritoare ale Liturghiei ortodoxe.

Pr. ION ALEXANDRU MIZGAN

B.P. Haşdeu - Cercetarea documentelor din arhivele sibiene referitoare la istoria poporului român

Istoria unui popor nu poate fi concepută decât pe bază de izvoare arheologice şi scrise, primele descoperite — în situ — în diferite zone cu urme ale culturii şi civilizaţiei materiale, care demonstrează vieţuirea populaţiei autohtone şi pe cele scrise, existente în arhivele proprii şi străine.

Începutul cercetării ştiinţifice a arhivelor istorice şi publicarea în ediţii de documente, a mărturiilor depistate, privind istoria românilor se datoreşte lui Mihail Kogălniceanu şi Nicolae Bălcescu şi apoi această intensă acţiune de îmbogăţire a tezaurului arhivistic, cu noi şi inedite documente, este continuată de Eudoxiu Hurmuzaki, Alexandru Papiu-Ilarian, Bogdan Petriceicu Haşdeu, Nicolae Densuşianu, Nicolae Iorga, Ioan Bogdan şi alţi istorici editori de mărturii istorice.

O contribuţie importantă la completarea şi îmbogăţirea repertoriului de acte şi documente cu privire la istoria românilor a adus-o ilustrul cărturar B. P. Haşdeu.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, B. P. Haşdeu, datorită neobositei activităţi de cercetare a arhivelor istorice, interne şi externe şi publicării mărturiilor importante în „Columna lui Traian" şi în colecţia Hurmuzaki şi în urma numeroaselor studii istorice şi filologice, a fost numit directorul Arhivelor Statului din România (1876—1900) şi ales membru al Academiei Române, în anul 1877.

În această perioadă a vieţii sale, de rodnică activitate ştiinţifică în cursul călătoriilor sale de cercetări şi transcriere de documente româneşti şi străine, el a parcurs un lung itinerar european.

În arhivele din străinătate a efectuat cercetări despre trecutul istoric al poporului român, în bibliotecile şi arhivele din Transilvania, Budapesta, Paris, Londra, Belgrad, Cracovia, Lemberg şi în alte oraşe cu arhive bogate necercetate de istorici români.

În darea de seamă, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 197 din 10/22 septembrie 1874 cărturarul moldovean raportează Ministerului Instrucţiunii publice, la 28 august 1874 despre misiunea ştiinţifică în Transilvania, care a început în 1872 şi a urmărit trei obiective principale:

1) Stabilirea de relaţii personale şi ştiinţifce cu istorici saşi şi maghiari;

2) Cercetarea bibliotecilor din Transilvania pentru „publicaţiile pe care nu poate cineva să şi le procure la Bucureşti".

3) În cercetările sale din arhive, el îşi propune „de a utiliza avutele arhive şi colecţiuni de manuscripte de acolo, rămase cu desăvârşire străine istoricilor noştri." Cărturarul moldovean afirma că „ţinta mea principală... n-a fost cărţile tipărite, ci manuscriptele".

În continuare arată că „în curs de mai puţin de trei luni, am fost fericit a scoate din întuneric parte copiind în cetenso, parte extrăgând, o grămadă de preţioase izvoare, neîncepute, dacă-mi este permis a întrebuinţa această poetică expresiune poporană, care în diverse moduri vor servi a umple unele goluri esenţiale în istoria noastră naţională".

Din cele 219 documente depistate şi transcrise într-un spaţiu restrâns în cadrul unui conspect general, prezentat în ordine cronologică, de la 1292 şi până la 1677, aproape jumătate din ele, şi anume 96 de documente, au fost depistate în arhivele sibiene.

Apreciat de contemporanii săi, ca „cel mai mare istoric al generaţiei sale", cărturarul moldovean a fost primul istoric român care a cercetat în cursul călătoriilor de studii şi documentare de la Sibiu, din anul 1872, muzeul Brukenthal şi arhivele sibiene, publice şi particulare, cu scopul de a depista şi copia noi mărturii despre „Ţara Amlaşului" şi pentru redactarea unei monografii a satului Răşinari şi alte numeroase documente referitoare la relaţiile politice şi economice ale oraşului Sibiu, cu cele două ţări vecine, Moldova şi Ţara Românească.

În timpul călătoriei de la Sibiu, B. P. Haşdeu, a luat legătura prin intermediul consilierului Iacob Bologa, fost senator la Curtea Imperială de la Viena şi preşedinte al Astrei, cu reprezentanţii autorităţilor sibiene, cu Moritz Conrad, cu istorici saşi, Georg Daniel Teutsch, Ludwig Reisenberger, Gustav Seivert şi cu arhivarul oraşului şi al naţiunii săseşti, Wilhelm Wennerich.

După ce a părăsit tezaurul documentar sibian, cu o bogată colecţie de mărturii istorice referitoare la istoria naţională, B.P. Haşdeu a trimis de la Alba Iulia, istoricului G. D. Teusch, o interesantă scrisoare, în limba franceză prin care îşi exprima profunda sa recunoştinţă faţă de modul în care a fost primit şi sprijinit în timpul cercetărilor din arhivele sibiene.[1]

Relevând importanţa arhivelor sibiene, el apreciază „că păstrarea lor este într-adevăr un factor providenţial". El ţine să remarce că aceste mărturii istorice „pot fi folosite pentru studii istorice" „tot atât de bine de saşi, dar şi de celelalte popoare din Dacia şi Panonia".

De asemenea, considera că „acest valoros tezaur (documentar) de care Transilvania este plină, este puţin cunoscut".

În cursul vieţii sale, într-o perioadă de profunde transformări şi prefaceri social-politice din România, B.P. Haşdeu a editat şi condus numeroase publicaţii periodice, din care semnalăm: România (1858), Din Moldova (1862—1863); TRAIAN (1869—1870), COLUMNA LUI TRAIAN(1870—1877), (1882—1883) etc.

După încheierea misiunii sale ştiinţifice din Transilvania, el menţionează că documentele transcrise, după actele originale le voi împărţi „pe secţiuni după analogia cuprinsului, şi le voi publica pe toate într-un şir de monografii în „COLUMNA LUI TRAIAN", unde se va indica pe larg în acelaşi timp, proveniența fiecărui document.

Faţă de asemenea „comori îngropate", descoperite şi transcrise de noi — afirma cărturarul moldovean, trebuie să avem grijă, să le cercetăm, „prin ştiinţă, pentru ştiinţă" căci ele sunt astăzi „unicele" baze serioase ale unei istorii naţionale pozitive".

Consemnând rezultatele misiunii sale ştiinţifice din Transilvania, el precizează, că în urma cercetărilor sale, despre trecutul românilor, „n-a rămas nimic nerevăzut de mine în privinţa istoriei române, mult s-ar mai putea descoperi pe aiurea, care sub raportul numărului şi importanţei documentelor inedite despre trecutul nostru naţional nici o ţară nu e mai avută ca Transilvania, şi nici una, totuşi n-a fost mai puţin cercetată".

Prin activitatea de cercetare a documentelor din arhive şi prin contribuţiile sale inedite, de înalt nivel ştiinţific în domeniul istoriei naţionale B. P. Haşdeu a avut un rol important în dezvoltarea istoriografiei româneşti moderne.[2]

Prof. M. STOIA

1 Scrisoarea are următorul cuprins:

REVERENDISME

„Plecarea mea precipitată din Sibiu, fiind obligat să ajung în grabă la Alba-Iulia, m-a împiedicat, foarte onorat domn, de-a-mi putea lua rămas bun.

Vă rog să-mi permiteţi personal, omagiile mele. Doresc să vă cer mii de scuze, profitând de această ocazie pentru a-mi exprima în acelaşi timp, profunda mea recunoştinţă, pentru binevoitoarea primire din partea autorităţilor săseşti din Sibiu, în ceea ce priveşte cercetările mele de la Brukenthal (muzeul — n.n.) şi National Archiv; Domnilor MORITZ CONRAD (primar — n.n.), Seivert, Wennerich, Reisenberger.

În ceea ce priveşte arhivele, naţionalitatea săsească din Transilvania, a fost prin spiritul său de conservare, un element, adevărat providenţial, nu numai pentru ea însăşi, dar la fel de bine pentru toate popoarele din Dacia până în Panonia.

Eu mă înfior când mă gândesc ce-ar fi devenit, fără această laborioasă şi paşnică colonie de colecţionari prin vocaţie de comori istorice, de care Transilvania este aşa de plină şi care sunt în prezent aşa de puţin cunoscute.

Vă rog, reverendisime, să primiţi mărturiile celei mai înalte stime cu care am onoarea, de a fi al dumneavoastră, foarte domn, servitorul dumneavoastră, umil şi devotat".

B. P. HAŞDEU

Depistarea acestui document inedit a fost semnalată în Publicaţiile Sibiene „DIE WOCHE" în 1988 şi „CLEPSIDRA" nr. 7/1990, p. 11.

2 Arh. Sa. Sibiu, col. G. D. Teutsch, nr. 280.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

1. Post preot misionar pentru Protopopiatul Avrig.

Termen de concurs: 20 III — 5 IV 1998.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopeşti anexând adeverinţa cu Certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

In memoriam

† VASILE

Arhiepiscop al Varşoviei şi Primat al Poloniei

La 11 februarie a.c., a trecut la Domnul, încărcat de ani şi de alese vredinicii arhiereşti, după o lungă şi dureroasă suferinţă, cel ce a fost Arhiepiscopul Varşoviei şi a toată Polonia, primatul Bisericii Ortodoxe Autocefale Poloneze arhiepiscopul Vasile.

Născut în 1915, a condus Biserica Ortodoxă din Polonia vreme de aproape 28 de ani, fiind ales ca primat al acesteia în martie 1970.

A lucrat mult în ogorul Ortodoxiei din Polonia, cu toate greutăţile impuse de regimul comunist de aici.

Prin străduaniile sale au fost înfiinţate două noi-episcopii, prima la Lublin şi a doua la Prezmyl. De asemenea, a fost înfiinţată şi o Episcopie Ortodoxă Poloneză în Portugalia pentru credincioşii ortodocşi polonezi aflaţi în Peninsula Iberică.

S-a îngrijit îndeaproape de bunul mers al Seminarului Teologic şi a Academiei Teologice din Varşovia.

La iniţiativa sa a fost înfiinţat, cu acordul Statului polonez, asistenţa religioasă ortodoxă în armată, constituindu-se un corp preoţesc militar la dispoziţia Ministerului Apărării.

A vizitat de câteva ori şi Biserica Ortodoxă Română şi a fost un lucrător asiduu şi pe plan ecumenic.

Autocefală din 1924 Biserica Ortodoxă Poloneză ocupă locul doi în ceea ce priveşte numărul credincioşilor în această ţară, având aproximativ 700 000 de membri. Cei mai mulţi dintre aceştia trăiesc în regiunea Bialistoc în apropiere de graniţa cu Bielorusia.

Astăzi există 6 episcopii ortodoxe cu 263 de parohii cu o puternică viaţă religos-misionară şi filantropică. Există 3 mânăstiri de călugări şi 2 de călugăriţe.

Slujba înmormântării celui ce a fost întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Poloneze a avut loc în 13 februarie a.c. în Catedrala „Sf. Maria Magdalena" din Varşovia, iar înhumarea a fost făcută în cripta din Cimitirul Ortodox din capitala poloneză.

Bunul Dumnezeu să odihnească sufletul arhiepiscopului Vasile în ceata aleşilor Săi, iar numele său să fie scris în cartea vieţii.

În veci pomenirea lui.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Corneliu Baba întru lumina cea nepieritoare

S-a vorbit mult despre pictorul Corneliu Baba. S-a scris atât de des despre un om singur, despre un artist care se întreba el însuşi, la un moment dat, dacă nu cumva e un întârziat în această lume tristă, din care au plecat pe rând maeştrii săi: Tonitza şi Pallady. Se va fi întrebat la fel şi când criticii vremii îl socoteau pictorul unei „lumi noi", la fel, când alţii îi reproşau încăpăţânarea de a rămâne „vechi". Să ne întrebăm şi noi şi să ne mirăm câtă răbdare a avut să sublimeze şi să întoarcă în bine amărăciunile stârnite de aşa rele şi nepricepute tălmăciri. A urmat îndemnul lui Theodor Pallady de a-şi păstra cumpătul, de a avea răbdare câtă vreme apele îşi vor fi ieşit din matcă, câtă vreme „bunul-simţ" va fi înlocuit de „bunul-plac". În tot acest timp al ispitelor vieţii şi ale artei, Corneliu Baba s-a încăpăţânat să rămână credincios drumului luminat de propria conştiinţă.

Opera pe care a construit-o se întinde ca un arc de pod, legând prezentul artei româneşti de acea epocă fericită a picturii interbelice, un pod suspendat peste întunecatele ape ale jumătăţii noastre de secol, dar cu pilonii sprijiniţi în adâncul lor, sondând până către lumina sufletească peste care s-au adunat aşa de triste şi dramatice aluviuni. Portretele sale caută ecouri a ceea ce a fost şi surprind ceea ce mai este încă luminos în om. Considerată din lunga perspectivă a devenirii sale, pictura, ce poartă semnătura maestrului, este aşa cum observa criticul şi reputatul istoric Vasile Drăguţ, „rodul unei neîncetate lupte spre desluşirea nedeslusitei fiinţe omeneşti". Nimic nu tulbură liniştea chipurilor zugrăvite de Corneliu Baba, aşezarea lor cuminte în aşteptare, când înţelesul tăinuit în adâncimea ochilor, sub bolta frunţilor sau descifrat din mâinile, ca nişte cărţi deschise, va împlini truda neostenitei căutări.

Această linişte, care nu este totuşi, nici pace şi nici împăcare şi care transpare din atitudinile în care pictorul şi-a surprins modelele, corespunde unei mişcări interioare, unui freamăt stăpânit, unei cufundări în sine şi a cărei înţelegere cred că a moştenit-o Corneliu Baba, prin pilda înaintaşului său Theodor Pallady, din acea tradiţie a artei murale româneşti din bisericile Evului Mediu.

Nimic însă nu pare mai fascinant în opera sa, ca lungul şir de autoportrete, rod al unui la fel de îndelung exerciţiu de confruntare cu propria imagine. Studiindu-se în oglindă, cu amărăciune şi chiar cu dezamăgire, niciodată mulţumit de sine, artistul nu a evitat să se dezvăluie privitorilor cu bărbătească sinceritate.

Aceeaşi „nevoie de analiză continuă" o întâlnim aici, cum era cea la care chema Pallady prin autoportretele sale, „fie în ceea ce priveşte arta, fie în ce priveşte conştiinţa".

An după an, imaginile propriului chip s-au ivit, măsurând, într-o numărătoare inversă (precum la Tiţian sau Rembrandt) timpul apropierii de lumină.

Acum câteva luni, la sfârşitul lui decembrie, pentru omul Corneliu Baba, umbrele acestei lumi s-au şters.

Avem acum credinţa că pomenirea numelui său, întru pictură şi întru lumină, se va înveşnici.

IOAN OVIDIU ABRUDAN

Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Colecţia Memoriale ia de la cap **Jurnalul lui Gala Galaction.** Primul volum conţine perioada 11 septembrie 1898 — 30 decembrie 1900. Acesta este volumul 1 din noua sa operă cuprinsă sub titlul: **„Jurnal"** de Teodor Vârgolici şi o evocare de Mara Galaction. Acesta apare în editura Albatros, Bucureşti, 1996 (pg. 443).

E un volum care cuprinde amintirile pe anii 1898—1899—1900. De data aceasta fără scoateri şi eliminări din textul orginal. **„Jurnalul"** lui Gala Galaction acoperă o perioadă de timp de aproape şase decenii din 1899 până în 1955, fiind ca dimensiune şi substanţă o operă unică în literatura română. Jurnalul a mai fost publicat în trei volume, între anii 1973—1980, dar cu extrem de numeroase omisiuni operate de cenzura comunistă. Noua ediţie care va avea cinci volume, restituie **Jurnalul** în integritatea lui, fiind reintroduse toate textele eliminate".

Aceasta se datorează omului de carte care este Teodor Vârgolici. Cărţile lui au fost „stricate" şi tot el încearcă să le refacă. O conştiinţă critică rară care merită aprobarea noastră.

* * *

● **Porunca iubirii,** revistă de spiritualitate creştină ortodoxă, nr. 1, 1998, editor: Asociaţia pentru Isihasm (pg. 51). Are foarte multe consideraţii isihaste şi conţine un lung articol despre isihasm al părintelui arhim. Teofil Părăian. Un alt articol este semnat de părintele Galeriu, un altul de părintele arhim. Cleopa Ilie de la mânăstirea Sihăstria şi multe alte articole.

Este o primă încercare de analiză a isihasmului şi merită citită cu atenţie. Liniştea „ţi-o dă tocmai întâlnirea cu Iisus, iar fără întâlnirea cu El, deci cu Dumnezeu noi nu putem avea linişte. Aţi văzut ce spunea un filozof, că în anxietate, în nelinişte, numai Cel care a unit cerul cu pământul, care dă unitatea totală, numai El ne dă pacea, ne dă liniştea. Deci: rugăciunea lui Iisus, întâlnirea cu Iisus".

În orice caz dragostea e aceea prin care pătrundem în duhul lui Dumnezeu. E o foarte bună revistă de isihasm şi o recomandăm tuturor cititorilor.

* * *

● Părintele arhim. Teofil Părăian **„Gânduri bune pentru gânduri bune",** editura Mitropolia Banatului, 1997, (pg. 228). Iată ce scrie Mihai Neamţu despre această carte.

„Orice miracol îl înţelegi după ce se stinge irevocabil. Înrădăcinaţi în huma melancoliei, nu mai ştim să trăim cu intensitate decât amintirea. Pare că judecăm întotdeauna înălţimea dragostei prin comoţia despărţirii. E deconcertant modul în care ratăm marile întâlniri cu prezentul, sub un spectru paseist continuu, înecaţi în retorica crizei şi revendicarea disoluţiei actualităţii. Sub umbra Tradiţiei, parcă, nu mai e chip să scrutăm prezentul: printr-o înnăscută aplecare defetistă, găsim pe certitudini vagi, recuzând cu un aer decrepit-sapienţial existenţa, hic et nunc, a excepţionalului.

Conştienţi de această ruşinată demisiune, e timpul, credem, să ne desfacem inima spre modelele vii. Iar viul trebuie privit nu ca fapt biologic, ci ca prezenţă personală, fereastră a rostirii şi actanţă a rostirii, cum ar fi spus Noica. Această prezenţă, într-o debordantă efervescenţă, înaripată arătare şi căutată trecere, se găseşte inconfundabil într-un bărbat religios: părintele Teofil".

Părintele arhim. Teofil este aici credincios textelor bune pe care le ia din Sfânta Scriptură, aşternându-le frumos în viaţă, în rândul poveţelor înalte date credincioşilor. Este cu atât mai important cu cât prea cuviosia sa nu vede. Deci este un erou al scrisului pentru oameni.

Îi dorim acelaşi succes pe care îl au cuvintele sale în faţa tineretului.

* * *

● Georg Simmel, **„Cultura filozofică. Despre aventură, sexe şi criza modernului".** Culegere de eseuri. Traducere din germană de Nicolae Stoian şi Magdalena Popescu-Marin, editura Humanitas, Bucureşti, 1998 (pg. 273).

Această carte care este foarte greu de tradus — cum zice cineva ar trebui prima dată tradusă în nemţeşte deşi e scrisă în nemţeşte — a fost foarte greu de tradus în româneşte.

Despre Psihologia filozofică (cu Aventura şi Moda), despre Filozofia sexelor (cu Relativul şi absolutul în problema sexelor şi Cochetăria), Contribuţii la estetică (Mânerul, Ruina, Alpii), despre Personalităţi artistice (Michelangelo şi Rodin), despre Contribuţii la filozofia religiei (Personalitatea lui Dumnezeu şi Problema situaţiei religioase), şi în sfârşit despre Filozofia culturii (Sensul şi tragedia culturii şi Cultura feminină).

După cum vedeţi cartea este plină de noutăţi în domenii mult mai diferite decât cele ale culturii româneşti. Volumul este deosebit de valoros tocmai prin faptul că eseurile rămân interesante prin originalitatea lor.

Autorul este fondator al sociologiei germane şi reprezentant de marcă al „filozofiei vieţii". Aici este reprezentant de marcă iar în volum este în ipostaza sa de eseist strălucit.

E bine să o aibă fiecare.

ANTONIE P.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **21 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **23 ianuarie a.c.,** — P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **24 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, prezidate de Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.

● **25 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, precum şi Te-Deum-ul pentru deschiderea lucrărilor Adunării Eparhiale Sibiu.
— Din încredinţarea Î. P. S. Sale a prezidat lucrările Adunării Eparhiale Sibiu.
— Seara a participat la slujba Vecerniei în Catedrală.

● **27 ianuarie ac.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela militară, „Sf. Gheorghe" a Academiei Trupelor de Uscat - Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
— A săvârşit apoi slujba de înmormântare a credincioasei Maria Aldea din loc. Ruşi, jud. Sibiu, rostind cuvânt de mângâiere familiei îndoliate.
— A cercetat canonic biserica „Sf. Nicolae" din Ruşi şi biserica „Cuv. Paraschiva" — aflată în construcţie în localitatea Slimnic.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **28 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la schitul Păltiniş.
— Seara a slujit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie Sibiu.

● **29 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei împreunată cu Litia în Catedrală.

● **30 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Pampu Ioan-Codruţ.
— A luat parte la recepţia oferită de Decanatul Facultăţii de Teologie din Sibiu cu ocazia hramului şcolii.
— Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Trei Ierarhi în Catedrală.

● **31 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu.

● **1 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit împreună cu P. S. Laurenţiu al Caransebeşului slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Sf. Trei Ierarhi" din Făgăraş-Combinat, precum şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
— A acordat un interviu postului de radio Făgăraş;
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în biserica Sf. Gheorghe-Catedrală din Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.

● **2 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învăţătură legat de praznicul Întâmpinării Domnului. C. Diacon Pampu Ioan-Codruţ a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Veseud, prot. Agnita;
— Seara a luat parte la slujba Vecerniei în Catedrală.

● **3 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Mântuitorului în Catedrala mitropolitană.

● **5 februarie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

● **6 februarie a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic bisericile: „Adormirea Maicii Domnului" (Rusciori), „Sf. Arhangheli" (Şura Mică), „Sf. Ioan Botezătorul" (Ocna Sibiului), precum şi Şantierul de restaurare a picturii de la biserica brâncovenească din Ocna Sibiului.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **7 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană;
— a primit un grup de elevi seminarişti de la Seminarul Teologic din Târgovişte conduşi de pr. prof. Moţoc Ioan, aflaţi în vizită la Sibiu;
— a cercetat canonic bisericile: „Sf. Adormire" (Bungard), „Sf. Nicolae" (Mohu), „Cuv. Paraschiva" (Veştem), „Adormirea Maicii Domnului" I şi II din Sadu, precum şi şantierul noii biserici cu hramul „Sf. Treime" aflată în construcţie în aceeaşi localitate.
— seara a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala mitropolitană.

● **8 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. Doctorandul în Teologie Petruţiu Gheorghe Teodor a fost hirotonit întru diacon onorific pe seama Capelei mitropolitane.
— Seara a slujit Vecernia la Catedrală.

● **9 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Şantierul noii biserici aflată în construcţie cu hramul „Buna Vestire" din Mediaş, jud. Sibiu;
— Seara a slujit Vecernia în Capela Reşedinţei Episcopale din Sibiu.

● **10 februarie a.c.,** — P.S. Sa a primit pe scriitorul Ion Mircea — redactorul şef al revistei Transilvania, Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Mc. Haralambie, în Catedrală.

● **11 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la slujba Vecerniei în Catedrală;
— A participat în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu, la Conferinţa cu tema: **„Hristos sau generaţia PRO"** susţinută de către P. C. Pr. lector I. Marga.

● **12 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Şantierul noii biserici aflate în construcţie din Mediaş, cu hramul „Sf. Vasile";
— A făcut o vizită, fiind în trecere spre Tg. Mureş, la Mânăstirea Recea (jud. Mureş), unde s-a întâlnit cu maica stareţă Cristina şi cu Părintele duhovnic Ioan Iovan.

● **13 februarie a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. Mesteacăn Gheorghe, directorul Băncii Internaţionale a Religiilor — filiala Sibiu;
— a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **14 februarie a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile „Sf. Adormire" Bradu, şantierul noii biserici ce se construieşte în Avrig şi biserica Sf. Treime din Racoviţa (jud. Sibiu);
— seara a săvârşit Vecernia în Catedrală şi a rostit un cuvânt de învăţătură cu prilejul adunării Oastei Domnului — Sibiu, 1998.

● **15 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica din parohia Roşia, prot. Sibiu, păstorită de P. C. Pr. Ioan Stancu, rostind cuvânt de învăţătură;
— în aceeaşi dată, seara P. S. Sa a plecat spre Bucureşti.

● **16—17 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Comisiei Sinodale privind definitivarea slujbelor la noii sfinţi români.

● **18 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Adunării Naţionale Bisericeşti, desfăşurată în Rotonda Patriarhiei din Bucureşti.

● **19—20 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române desfăşurate la Palatul Patriarhal.

● **21 februarie a.c.,** — din încredinţarea **P. F. Teoctist,** Patriarhul României, P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Izvorul Tămăduirii" Mavrogheni din Bucureşti, rostind cuvânt de învăţătură;
— Seara a cercetat mânăstirea Predeal, săvârşind acolo şi slujba Vecerniei.

● **22 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la şantierul noii Catedrale din oraşul Predeal, rostind un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi în paraclisul amenajat în subsolul acesteia;
— A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan"-Craiter din Braşov, păstorită de P. C. Pr. Adrian Boghici, rostind cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a zilei;
— A acordat un interviu ziarului braşovean „Transilvania expres";
— Seara a săvârşit Vecernia şi a rostit cuvânt de învăţătură la biserica „Sf. Treime" din Braşov (păstorită de P. C. prot. Zenovie Moşoiu).

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 martie
Nr. 11—12
1998

Să străbatem Calea Postului împreună cu Psaltirea Proorocului David

Ne aflăm la mijlocul Sfântului şi Marelui Post al Sf. Paşti şi asemenea unor călători osteniţi ce străbat deşerturile încinse ale pustiului ne odihnim şi noi şi ne primenim puteri'e sufleteşti din pomul vieţii, din lemnul dătător de viaţă al Sf. Cruci pe care Biserica ni-l pune înainte în Duminica a III-a din Post.

Sorbim puteri noi, ne întrarmăm cu armele bunei credinţe pentru a străbate şi jumătatea de drum ce ne-a mai rămas până la slăvitul praznic al Învierii Domnului.

Şi în această perioadă de asceză, de post şi rugăciune înmulţită, un loc aparte în viaţa noastră duhovnicească îl ocupă una dintre cărţile de căpătâi ale evlaviei creştine şi anume Cartea Psalmilor sau Psaltirea.

Psaltirea proorocului şi împăratului David este, dintre cărţile canonice ale Vechiului Testament, poate cea mai citită carte în rândul credincioşilor noştri. Psalmii sunt rugăciuni de laudă a lui Dumnezeu şi, în acelaşi timp, rugăciuni de pocăinţă. Ei exprimă frământările din sufletul omului, poate mai bine decât oricare alte texte şi, în aceeaşi măsură, recunosc în faţa lui Dumnezeu păcătoşenia oamenilor, dar şi părerea lor de rău, şi dorinţa lor de îndreptare. „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte".

Psalmul 50 din care am citat cele de mai sus, parcă ar izvori din cele mai adânci simţiri ale sufletului omenesc. Iată şi mai departe. „Întoarce faţa de către păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele".

Psaltirea se citeşte mult de către credincioşii ortodocşi. Psalmii sunt mângâietori. Îndeamnă la pocăinţă. Prin ei se cere iertare de păcate. Se recunoaşte slăbiciunea firii omeneşti şi se cere întărire în lupta cu ispitele şi cu diavolul. Psalmii se citesc în orice zi a anului, dar mai ales la vreme de necaz şi de supărări şi, întotdeauna, credinciosul simte ajutorul lui Dumnezeu după citirea lor. Toţi psalmii sunt atât de potriviţi sufletului omenesc, încât par a fi rugăciunea inimii fiecăruia din cei care îi citesc. Psalmistul David a prins în cuvinte, cele mai adânci simţăminte de umilinţă ale sufletului omenesc.

Psalmii exprimă umilinţă şi speranţă în acelaşi timp: „Cu glasul meu către Domnul am strigat şi m-a auzit din muntele cel sfânt al Lui". (Ps. 3, V. 4). E de la sine înţeles că aici, prin „muntele cel sfânt al lui", trebuie să înţelegem Împărăţia cerurilor. În psalmul 4 din nou se mărturiseşte încrederea în Dumnezeu. „Când Te-am chemat, m-ai auzit, Dumnezeul dreptăţii mele! Întru necaz m-ai desfătat!"

Cel care se roagă şi se pocăieşte îl simte pe Dumnezeu aproape: „Însemnatu-s-a peste noi lumina feţii Tale" (Ps. 4, V. 6), sau: „Auzit-a Domnul cererea mea, Domnul rugăciunea mea a primit" (Ps. 6, V. 9).

Psalmii sunt, uneori, păreri de rău sfâşietoare pentru viaţa păcătoasă, păreri de rău prinse în cuvinte simple dar adânci. Sunt invocări menite să-L îmblânzească pe Marele Judecător ca să folosească faţă de noi mila şi iertarea, nu judecata şi condamnarea. Dumnezeu e chemat să fie cu noi în permanenţă şi să răspundă nevoilor şi nădejdilor noastre: „În Tine au nădăjduit părinţii noştri, nădăjduit-au întru Tine şi i-ai izbăvit pe ei" (Ps. 21, V. 4).

Peste tot în Psalmi se mărturiseşte încrederea în Dumnezeu şi aceasta, pentru că se mărturiseşte mai întâi credinţa în El şi în atotputernicia Lui: „Că a Domnului este Împărăţia şi El stăpâneşte peste neamuri" (Ps. 21, V. 33). Toate destinele individuale şi ale popoarelor sunt rânduite de Dumnezeu. De aceea pentru cel credincios nici moartea nu mai este motiv de teamă şi spaimă: „Că de voi umbla şi în mijlocul morţii, nu mă voi teme de rele; căci Tu cu mine eşti" (Ps. 22, V. 4). Psalmii afirmă cu putere atotprezenţa lui Dumnezeu şi încredinţarea în biruinţa iertării Lui, atunci când aceasta este cerută cu smerenie, cu îndrăzneală şi căinţă.

Este însă tot atât de adevărat că omul care se roagă cu cuvintele Psalmistului, ştie că cel care nu se îndreaptă şi rămâne în păcat, rămâne sub judecată: „Să nu grăiţi nedreptate împotriva lui Dumnezeu. Căci nici de la răsărit, nici de la apus, nici din munţii pustiei nu vine ajutorul. Ci Dumnezeu este Judecătorul. Pe unul îl smereşte şi pe altul îl înalţă. Paharul este în mâna Domnului plin cu vin curat binemirositor, şi-l trece de la unul la altul, dar drojdia lui nu s-a vărsat; din ea vor bea toţi păcătoşii pământului" (Ps. 74, V. 5—8).

În unii psalmi, cei care se pocăiesc şi gustă din bucuria iertării îi avertizează pe cei care rămân în păcat că vor pătimi rău pentru păcatele lor nepocăite.

Toţi Psalmii sunt alcătuiri poetice de mare frumuseţe, vorbirea psalmistului fiind plină de metafore care spun, pe înţelesul tuturor, adevărul despre viaţă şi despre moarte şi, mai ales, despre om ca fiinţă trecătoare. „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului, aşa va înflori. Că vânt a trecut peste el şi nu va mai fi şi nu se va mai cunoaşte încă locul său" (Ps. 102, V. 15—16). Prin ce cuvinte simple, dar adevărate, ştie să vorbească psalmistul despre viaţa omenească! Şi tot aşa, cât de profund şi, în acelaşi timp, cu ce simplitate îl descrie psalmistul pe Dumnezeu în Psalmul 103. Tot ce spune e pe înţelesul celui mai simplu om, dar e convingător şi pentru cel mai învăţat. El arată cum s-a alcătuit pământul, cerul, munţii, văile, izvoarele, fiarele câmpu'ui, păsările cerului, şi cum toate îşi au rostul lor pentru om şi pentru toate vieţuitoarele. Nimic nu e întâmplător pe lume. În toate se c'teşte intenţia şi rostul pus de Dumnezeu pentru ca opera Sa, creaţia să durere. „Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut", exclamă psalmistul. Argumentele sale, deşi sunt simple, sunt convingătoare pentru că sunt de ordinea evidenţei.

(continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

BUNA-VESTIRE

În fiecare an, la 25 martie, la început de primăvară, Biserica Ortodoxă, ca şi cea Romano-Catolică, prăznuieşte cu aleasă bucurie şi cuvenită evlavie praznicul Bunei-Vestiri a Maicii Domnului sau Blagovestenia.

Este una din cele patru mari sărbători de peste an, închinate de Biserică Sf. Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu.

Cerul şi pământul se înfrăţesc în laude şi cântări, preamărind-o pe aceea care s-a învrednicit a fi Maică a lui Hristos-Dumnezeu, Cel venit în lume la „plinirea vremii" (Gal. 4, 4), pentru izbăvirea neamului omenesc din robia păcatului şi a morţii.

Îngerii se bucură împreună cu oamenii şi cele de jos cu cele de sus prăznuiesc „taina cea din veac ascunsă", întruparea de la Sf. Duh a Fiului lui Dumnezeu în pântecele preacurat al Sf. Fecioare.

„Astăzi este începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac şi Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face", glăsuieşte troparul praznicului arătând că odată cu întruparea Fiului lui Dumnezeu în lume, se pune început mântuirii obiective a acesteia şi totodată se împlineşte făgăduinţa Răcumpărătorului făcută protopărinţilor noştri (Gen. 3, 15).

Sf. Evanghelist Luca, în capitolul întâi al Evangheliei sale, ne relatează „cu de-amănuntul, de la început" (Luca 1, 3) evenimentul petrecut acum aproape 2000 de ani.

„Iar în a şasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărui nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David, iar numele fecioarei era Maria" (Luca 1, 26—27).

Intrând la Fecioara Maria îngerul o salută cu cuvintele atât de cunoscute ce s-au constituit apoi într-o frumoasă şi folositoare rugăciune adresată Maicii Domnului „Bucură-te ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei" (Luca 1, 28).

Arhanghelul recunoaşte în Maria „pe cea plină de dar", care a fost găsită vrednică de către Tatăl Ceresc să-i fie mamă după trup Fiului Său, şi în acelaşi timp o fericeşte pe cea „binecuvântată între femei" care va deveni Maica Împăratului Ceresc, Maica Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

La nedumerirea provocată de această apariţie a îngerului şi de această salutare, Gavriil îi răspunde: „Nu te teme, Marie, căci ai aflat har înaintea lui Dumnezeu. Şi iată vei naşte un fiu şi vei chema numele lui Iisus" (Luca 1, 30—31).

Îngerul îi descoperea deja Mariei misiunea pământească a Mântuitorului Hristos căci „Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema, iar Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său şi va împărăţi peste casa lui Iacov în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit" (Luca 1, 32—33).

Este accentuat faptul că Pruncul care se va naşte din Maria nu va fi un „simplu om" ci Unul Născut Fiul lui Dumnezeu.

„Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat" (Luca 1, 34), se întreabă Sf. Fecioară, dar îngerul o lămureşte arătându-i modul supranatural al Întrupării Fiului lui Dumnezeu: întrupare la care vor conlucra toate cele trei persoane ale Prea Sfintei Treimi căci: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri, pentru aceasta şi Sfântul care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Luca 1, 35).

Precum la începutul creaţiei aşa şi acum la recrearea din nou a lumii căzute în păcat, Sf. Treime îşi descoperă prezenţa şi lucrarea Sa nemărginită.

„Precum în acele zile ale creaţiei lumii — spune un teolog — când Dumnezeu a creat tot ceea ce există din nimic, doar prin Cuvântul Său „să fie", tot aşa şi în această zi a Bunei-Vestiri, Cuvântul Fecioarei „fie mie" a coborât în lume pe însuşi Ziditorul".

„Iată roaba Domnului — exclamă Sf. Fecioară — fie mie după cuvântul tău" (Luca 1, 38), sunt cuvintele de acceptare a rolului acesteia în iconomia mântuirii. Prin acest „fie mie — fiat mihi" — se deschide o nouă eră în istoria mântuirii şi în istoria neamului omenesc. Întruparea Mântuitorului devine centrul de gravitaţie al istoriei universale şi singurul „fapt nou petrecut sub soare" (Sf. Ioan Damaschin).

Buna-Vestire se constituie pe bună dreptate într-o adevărată „Teofanie", o arătare a lui Dumnezeu cel Unul în fiinţă şi întreit în persoane, o teofanie continuată apoi la Botez şi la Schimbarea la Faţă a Mântuitorului. Ea este o pregustare a Cincizecimii Rusaliilor, o arvună a venirii în lume a Duhului Sfânt.

Maria „cea plină de har" ca Eva cea nouă, este „steaua care arată Soarele", „raza zilei celei de taină", „cheia împărăţiei lui Hristos" şi „Maica Mielului şi a Păstorului", cum o numeşte Imnul Acatist.

Dacă Eva a adus în lume blestemul, Maria a adus binecuvântarea,

dacă Eva a adus în lume moartea, Maria a adus viaţa cea adevărată,

dacă Eva s-a făcut pricină a căderii, Maria prin ascultare şi smerenie a devenit pricină a binecuvântării.

„Prin Eva a venit moartea, iar prin Maria, Viaţa" — spune fericitul Ieronim.

Ascultarea Mariei desfiinţează neascultarea Evei, prin aceasta Sf. Fecioară devine o a „doua Evă", iar Fiul ei „al doilea Adam".

Să răspundem şi noi cu smerenie, asemenea Sf. Fecioare Maria, la toate chemările de sus pe care ni le face nouă Dumnezeu şi acceptându-le cu bucurie să fim conştienţi de faptul că Dumnezeu se foloseşte şi de noi, ca instrumente ale voii Sale, în viaţa noastră şi mai ales a semenilor noştri.

Se cuvine apoi, într-o zi ca aceasta, să devenim şi noi vestitori ai vieţii celei noi, a bunei-voiri între oameni, a iertării şi a păcii venite nouă în lume prin Buna-Vestire.

Să o fericim „împreună cu toate neamurile" pe Maica Domnului „cea binecuvântată între femei" şi să o rugăm să ne izbăvească pe noi şi pe întreaga lume de toate nevoile ca să-i strigăm împreună cu Îngerul, cu Biserica şi cu întreaga creştinătate:

„Bucură-te Mireasă pururea Fecioară"!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar

PUNCTE DE VEDERE

Alegerile pentru organele de conducere ale Bisericii Ortodoxe Române

În sfârşit, după câteva luni de amânare nejustificată, Sfântul Sinod a decis să se procedeze la alegeri pentru Consiliile parohiale şi Adunările eparhiale ale Bisericii Ortodoxe Române. Nu ne îndoim că preoţii parohi şi mai cu seamă credincioşii lor vor şti să aleagă în Consiliile parohiale pe cei mai buni dintre ei, pe cei mai râvnitori întru slujirea intereselor parohiei respective. Problema mai spinoasă este aceea a alegerii protopopilor, a Adunărilor eparhiale şi, în final a alegerilor pentru Consiliile eparhiale şi Adunarea Naţională Bisericească.

Ni se pare firesc să ne întrebăm ce datorie au Centrele eparhiale în faţa viitoarelor alegeri de protopopi şi membri în Adunarea eparhială!? Se va urma nefericita practică din perioada regimului trecut, când erau **propuşi** de la Centru atât protopopii cât şi membrii Adunării eparhiale, firește, cu acordul inspectorului de Culte, după care erau „aleşi" de cei în drept? Cu alte cuvinte, Biserica era obligată să procedeze conform practicii din sectorul de stat, a alegerii **singurului** candidat, propus de organele de stat.

Abia la începutul anului 1990 şi apoi în 1994, s-a revenit la **alegerea** protopopilor de către preoţi, aşa cum era reglementată ea prin Statutul Organic al lui Andrei Şaguna din 1868 şi apoi prin Statutul de organizare şi funcţionare al Bisericii Ortodoxe din România întregită, din 1925. Din nefericire, în 1990 şi apoi în 1994 au fost destule cazuri când au fost aleşi ca protopopi, preoţi care nu erau chemaţi pentru o asemenea muncă de răspundere, poate şi din dorinţa preoţilor din protopopiatul respectiv de a scăpa de controlul sau îndrumarea spre o activitate mai susţinută a unui protopop capabil, corect, dornic de o schimbare, de o implicare mai activă a preoţilor săi în lucrarea misionară, socială şi culturală a Bisericii. Şi a fost regretabil, că mulţi preoţi tineri, energici şi cu bună pregătire au refuzat să candideze pentru posturi de protopopi, ca să scape de o răspundere, deloc plăcută. Dar a fost şi mai regretabil că Centrele eparhiale nu au obligat pe acei preoţi **buni** să candideze la protopopiat, pentru ca să aibă oameni de nădejde în fruntea protopopiatelor, cu care să poată conlucra.

De aceea, ne exprimăm speranţa că acum, alegerile de protopopi se vor face după alte criterii, iar preoţii alegători vor pune mai presus de toate interesele Bisericii şi nu pe cele personale. În momentele grele prin care trecem, e mai mult ca oricând nevoie de oameni energici şi bine pregătiţi în fruntea protopopiatelor. Pentru a nu greşi, trebuie să ţinem seama, în primul rând de recomandarea Sfântului Sinod din 23—24 octombrie 1996 ca **în posturile de protopopi şi de consilieri să fie aleşi numai licenţiaţi în teologie cu media minimă de 8.50 şi o apreciabilă activitate misionară-pastorală**. Suntem convinşi că preoţii ştiu ce medii au avut unii dintre protopopii lor.

Va trebui să se ţină seama şi de **vârstă**, dar şi de **activitatea** pe care au desfăşurat-o în cursul ultimului mandat! Se ştie că în învăţământul liceal pensionarea se face la 62 de ani, în învăţământul superior profesorii şi conferenţiarii se pensionează la 65 de ani (cu anu-

(Continuare în pag a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Sfântul Ioan Scăraru

— 1420 de ani de la naştere —

Acest minunat părinte şi mare ascet s-a născut în Palestina, în anul 578, într-o familie înstărită. După autorul vieţii sale, monahul Daniil din Mânăstirea Raith, rezultă că tânărul Ioan a intrat ca novice în Mânăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai, la vârsta de 16 ani. Fiind iscusit la minte şi înclinat spre învăţătură, avea din familie o solidă educaţie în toate ştiinţele vremii sale.

Aici a fost iniţiat în tainele monahale de ava Martirie, timp de 19 ani. La vârsta de 20 ani a fost tuns în monahism. După moartea duhovnicescului său părinte, se retrage în pustiul Thola, unde vreme de 40 de ani s-a nevoit în tăcere, linişte şi rugăciune.

Nu se pot descrie în cuvinte potrivite, ostenelile lui cele de taină, postul îndelungat, privegherea de toată noaptea şi alte multe virtuţi, căci era învăpăiat de iubire şi evlavie nepătrunsă faţă de Dumnezeu, încă din copilărie. Deci, ajungând el la vârful faptelor bune şi toţi monahii fiind uimiţi de iscusinţa lui în toate împrejurările vieţii monahale, l-au ridicat „lumină în sfeşnic" (Matei V, 15) la dregătoria de egumen, să îndrume pe calea mântuirii mulţimea monahilor din renumita Mânăstire din Muntele Sinai, ridicată pe locul „Rugului nears" (Ieşire III, 3).

Nu se cunoaşte cât a trăit ca egumen şi nici data când a fost hirotonit preot. A trecut la cele veşnice în anul 649, în vârstă de 71 ani. Pomenirea sa se face la 30 martie al fiecărui an şi în perioada Triodului, în duminica a IV-a din Sfântul şi Marele Post al Sfintelor Paşti.

De la el ne-a rămas o minunată şi plină de înţelepciune, carte nemuritoare, a dumnezeieştilor suişuri duhovniceşti, folositoare pentru orice creştin în general şi pentru monahi în special, numită „Scara" de unde i s-a dat şi numele de „Scăraru".

Vasta sa operă a fost scrisă la cererea egumenului Ioan de la Mânăstirea Raith din Elim lângă Marea Roşie, la locul „celor 12 izvoare şi 70 de finici" (Ieşire XV. 27), unde a poposit poporul evreu după ieşirea din robia egiptenilor. Ea cuprinde 30 trepte sau virtuţi, expuse în „Cuvinte" sugerând scara, care urcată treptat şi nu la voia întâmplării, aduce un real folos duhovnicesc celor care merg cu hotărâre, fără abatere şi poticnire, pe drumul cel bun, pe care autorul îi numeşte „Atleţi ai lui Hristos". Orice râvnitor, înarmat cu voinţă fermă, clădită pe piatra răbdării şi cu ajutorul Harului Divin, poate urca spre desăvârşire, ca pe o scară al cărei vârf este cerul (Facerea XXVIII, 12).

Primele trei „Cuvinte" descriu norme pentru noii începători sau novici, atrăgându-le atenţia că: „monah este acela, care în trup material fiind, petrece în treapta, rânduielile şi starea fiinţelor netrupeşti... cel ce se ţine numai în hotarele şi cuvintele lui Dumnezeu, în toată vremea, în tot locul şi lucru" (Filocalia IX, cuv. I, cap. 9, p. 46). Autorul traducerii Filocaliei, mult regretatul părinte Dumitru Stăniloae, redă la subsol, pag. 64 explicaţii: „Căci nu se mântuieşte cineva prin simplul fapt că a intrat în monahism şi nici nu se pierde prin simplul fapt că nu e monah, ci totul depinde: — cum se trăieşte una şi alta —, „adică lepădarea de păcate, despătimirea şi înstrăinarea de orice patimă".

În „Cuvântul IV", expune prima virtute a monahului „ascultarea", fără de care nu se poate concepe viaţa monastică, care de fapt este „tăierea voii proprii" şi încununează pe ascultători întocmai cu mucenicii. „Precum pomii clătinaţi de vânturi îşi adâncesc rădăcinile, aşa şi cei ce petrec în ascultare dobândesc suflete tari şi solide". (cuv. IV, cap. 130, p. 134).

În următoarele „Cuvinte V, VI şi VII", tratează despre pocăinţă în general şi mijloacele de întreţinere ale ei, cum sunt: cugetarea la moarte şi plânsul neîncetat, căci autorul precizează că: „Desprinderea de păcatele din trecut şi ferirea de cele viitoare e temelia pe care are să se clădească, toată creşterea spirituală a omului" (Filocalia IX, p. 7).

Rând pe rând în „Cuvintele VIII—XX", de crie un şir de păcate care se opun pocăinţei şi ascultării, cum şi virtuţile care se opun patimilor în special egoismului, indispensabile pentru orice suflet evlavios ce râvneşte la mântuire, expuse într-o perfectă corelaţie între ele. Înfrânarea pântecelui atrage după sine o altă virtute creştină, de

(continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon
TEOFILACT CIOBĂCA
Mânăstirea Putna — Suceava

Uniaţia românească din Transilvania

I.

Una din problemele care frământă societatea românească de după anul 1990 este şi cea a uniaţiei sau a Bisericii Catolice de Rit Bizantin din România (numită şi Biserica Română Unită cu Roma sau Greco-Catolică). Literatura scrisă în acest domeniu este foarte vastă, poate pe cuprinsul Transilvaniei nici o altă temă nu a fost aşa de dezbătută ca aceasta. Începând din secolul trecut, istorici, teologi, publicişti şi-au îndreptat constant privirile asupra acestei probleme, şi cu atât mai mult după anul 1990 când, după 50 de ani de regim totalitar comunist, tema a intrat din nou în actualitate. Astfel că azi vedem că întreaga opinie publică ţine să-şi dea cu părerea asupra chestiunii în cauză; la televiziune se organizează mese rotunde şi talkshow-uri, iar pe stradă numeroşi sunt cei care răspund în această problemă la întrebările sondajelor.

Cu părere de rău însă trebuie să afirmăm că, deşi au loc atâtea dezbateri publice, opinia publică nu cunoaşte nici pe departe problema, nici conţinutul ei şi nici modul în care a apărut ea în istoriografia românească. Nici chiar istoricii laici nu pot fi în deplină cunoştinţă de cauză, fiindcă această temă nu aparţine doar de domeniul istoric, ci şi de cel teologic şi juridic. Dar nici juriştii de profesie nu pot să înţeleagă fenomenul în întregimea lui, deoarece chestiunea fiind şi teologică, este absolut necesar pentru juristul care o dezbate să nu fie în necunoştinţă de cauză cu privire la dreptul bisericesc sau canonic ortodox şi catolic. Prin urmare, problema este foarte complexă, pentru ca să poată fi înţeleasă cum se cuvine trebuie avute cunoştinţe de istorie laică şi bisericească (în acest ultim caz nu doar de istorie bisericească românească, ci şi universală), apoi teologice şi, în fine, dar nu în ultimul rând, juridice (de Drept canonic sau bisericesc).

Tocmai de aceea ne propunem ca pe parcursul mai multor numere din **Telegraful Român** să deslušim această problemă pentru cititorii care nu au avut ca preocupare, aprofundarea teologiei şi a Dreptului bisericesc.

Pentru început trebuie subliniat că problema în cauză este una de ordin confesional, implicate fiind două Biserici creştine mari şi tradiţionale: Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă. Deoarece foarte puţini cunosc deosebirile dintre ele, vom încerca la început să explicăm, cât mai scurt posibil şi mai pe înţeles, care sunt elementele care le despart, apoi modul în care au apărut în cursul vremii aceste deosebiri. Abia atunci vom putea înţelege ce înseamnă uniaţia în contextul legăturilor dintre aceste două Biserici.

După ce aceste probleme vor fi lămurite, vom putea purcede la o cercetare a modului în care a apărut în Transilvania, la răspântia dintre veacurile XVII—XVIII, Biserica Română Unită cu Roma, cât şi a felului cum a fost privită ea şi fenomenul uniaţiei în istoriografia românească.

Care sunt deosebirile dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Catolică?

Foarte puţini sunt aceia care ar şti să dea un răspuns la această întrebare. Cei mai mulţi ar afirma vag că diferenţele constau în felul în care sunt săvârşite slujbele religioase şi în faptul că Biserica Catolică este condusă de papă, în timp ce Biserica Ortodoxă nu. Ce-i drept, răspunsurile nu sunt departe de adevăr, dar, precum am mai spus, sunt foarte vagi.

Într-adevăr, deosebirea principală dintre cele două Biserici constă în modul diferit în care sunt ele conduse. În timp ce Biserica Catolică se aseamănă unei instituţii centralizate, condusă de un singur om, anume de papa de la Roma, Biserica Ortodoxă este, ca să folosim un termen mai modern, o confederaţie de Biserici locale, organul de conducere al Bisericii Ortodoxe fiind de tip colegial — anume sinodul sau adunarea tuturor episcopilor, nu o singură persoană.

Dar cum s-a ajuns să existe această diferenţă în modul de conducere a celor două Biserici tradiţionale? Se ştie că înainte de Înălţare, Hristos le-a lăsat Apostolilor Săi puterea şi datoria de a vesti Evanghelia la toate popoarele. Apostolii au ascultat de porunca dată, fiecare din ei alegându-şi un spaţiu geografic în care să propovăduiască. Au călătorit din cetate în cetate, în fiecare din ele convingând câte un grup de oameni de adevărul învăţăturii lui Hristos. Acest grup era organizat apoi de ei sub forma unei comunităţi sau a unei Biserici locale (termenul latin şi grecesc al Bisericii este acela de **ekklesia,** adică de **comunitate).** Înainte de a pleca spre altă localitate, ei aşezau în fruntea Bisericii un conducător, un episcop. Astfel, în primul secol de după Hristos, Biserica creştină, în totalitatea ei, era alcătuită dintr-o mulţime de Biserici locale conduse de episcopi ca reprezentanţi ai Apostolilor. Aceşti episcopi nu erau doar administratori ai Bisericii locale, ci ei prezidau toată viaţa bisericească, şi în primul rând pe cea liturgică. Toţi credincioşii se adunau în momentul celebrării Liturghiei, a Euharistiei pentru a intra în Împărăţia cea cerească a lui Hristos. Într-adevăr, viaţa primilor creştini era marcată de credinţa că în timpul celebrării Liturghiei, ei depăşeau starea pământească, intrând într-un alt nivel al existenţei — cel dumnezeiesc. Astfel, Biserica s-a definit şi se defineşte şi azi drept comunitatea tuturor credincioşilor adunaţi în jurul altarului la celebrarea Liturghiei.

După moartea Apostolilor, episcopii instalaţi au continuat practica acestora, anume de a sfinţi şi hirotoni alţi episcopi ca să conducă Bisericile locale. Iar când aceste Biserici au crescut în număr de credincioşi, iar păstorirea lor nu a mai putut fi efectuată de un singur episcop, acesta a înfiinţat noi parohii, delegând persoane care să-l reprezinte în săvârşirea cultului divin, în săvârşirea Liturghiei euharistice în noile parohii. Persoana delegată, adică preotul, primea ca semn al acestei delegări, o pânză (numită antimis) cu semnătura episcopului, pe care apoi oficia Liturghia. Şi astăzi pe altarul fiecărei biserici ortodoxe se află acest antimis cu semnătura episcopului local. Nici unui preot nu îi este permis să săvârşească Liturghia în lipsa antimisului, fiindcă doar acesta îi acordă autoritatea de a săvârşi cultul divin. Prin antimis episcopul este de faţă şi astfel se respectă unitatea Bisericii. Totodată, episcopii şi preoţii au fost ajutaţi în săvârşirea cultului divin de o altă categorie de clerici, anume diaconii. Ei nu primeau acest antimis, nu-l puteau reprezenta pe episcop în săvârşirea cultului, ci dobândeau doar o sfinţire de a-i putea ajuta în celebrarea liturgică pe episcopi sau pe preoţi. Astfel, încă de la sfârşitul primului secol s-a generalizat în toate Bisericile din Imperiul roman această triplă ierarhie (episcop, preot, diacon), numită în Dreptul canonic sau bisericesc „ierarhie de instituire divină", deoarece privea celebrarea celor sfinte.

Problema care se pune este aceea a modului în care colaborau aceste Biserici locale şi aceea dacă exista un element sau un for care să le conducă pe toate. Deşi fiecare Biserică locală era independentă, ea nu era ruptă sau izolată de celelalte Biserici sau comunităţi locale, la rândul lor independente. Elementul unificator era credinţa pe care o mărturiseau toate. Fiecare comunitate era cât se poate de atentă să păstreze credinţa nealterată, aşa cum a fost ea primită de la înaintaşi. Iar dacă se întâmpla ca Bisericile dintr-o anumită regiune să întâmpine unele dificultăţi, atunci conducătorii acestora, adică episcopii, se adunau, de regulă în capitala regiunii — metropola —, şi dezbăteau problemele apărute. Acest model de conducere colegială a Bisericii s-a încetăţenit pe toată întinderea Imperiului Roman.

Datorită acestui proces s-au format mitropolii, astfel ca problemele apărute să poată fi rezolvate mai uşor. Episcopul din metropolă a fost nevoit să accepte o mai mare responsabilitate, aceea de a organiza aceste adunări ale conducătorilor Bisericilor, de a veghea ca nu cumva unul din episcopii de pe teritoriul regiunii să cadă de la credinţa general acceptată de toţi. Astfel au luat naştere mitropoliile, episcopii din capitalele regiunilor dobândind numele de mitropoliţi. Cu siguranţă că aceşti episcopi mitropoliţi au dobândit un rang mai înalt, dar acest rang era doar de ordin administrativ, fiindcă era episcopul din capitala regiunii, din metropolă, şi lui îi reveneau mai multe sarcini administrative. A apărut acum o nouă ierarhie bisericească, dar de această dată de „instituire umană, administrativă". Mitropolitul rămânea în celebrarea liturgică un simplu episcop, el neavând voie să intre pe teritoriul unei episcopii (aflată administrativ în subordinea lui) fără obţinerea în praelabil a autorizaţiei episcopului respectiv.

Dacă problemele bisericeşti care interveneau erau de o gravitate mai mare, cu urmări asupra întregii creştinătăţi, atunci nu se adunau în sinod doar episcopii dintr-o anumită regiune, ci erau invitaţi episcopii din întregul Imperiu. Aceste sinoade generale au purtat titlul de **sinoade ecumenice** (în total au fost şapte asemenea sinoade), numele derivând de la cuvântul grecesc **oikumene** care înseamnă **întreaga lume.** Aceste sinoade au fost convocate întotdeauna de împăraţi, aceştia fiind doritori să menţină ordinea în Biserică şi, deci, şi în Imperiu. Hotărârile sinoadelor erau de două feluri: canoane (acestea priveau doar disciplina bisericească şi din acest motiv ele puteau fi modificate la un alt sinod) şi **dogme** (adică învăţături de credinţă, prin care s-a cristalizat până la urmă doctrina creştină ortodoxă, ca de exemplu învăţătura despre Sf. Treime, sau despre Persoana lui Hristos. Acestea nu mai puteau fi modificate).

Această nouă ierarhie de instituire umană (pe care am pomenit-o mai sus) a cunoscut o mai mare diversificare, în trepte. Pentru fiecare treaptă ierarhică de instituire divină s-au format mai multe funcţii administrative sau trepte ierarhice de instituire umană. Astfel au apărut protopopii (pentru preoţi) şi arhiepiscopii, mitropoliţii şi patriarhii (pentru treapta de episcop).

Drd. PAUL BRUSANOWSKI

New Age, fenomen al descompunerii

Sunt mulţi cercetători care consideră New Age-ul drept „descompunerea religiei" (sau „religiosului"). La rândul său, New Age se arată a fi lipsit de unitate, „descompus", fărâmiţat în el însuşi, încât specialiştii întâmpină dificultăţi chiar şi în a-l defini. Îşi propune să descompună orice religie, oferind „alternative", şi, în acelaşi timp, ca „religiozitate a post-modernismului"[1], este fructul descompunerii conştiinţei europene occidentale.

Doi autori[2], consideraţi dintre „fondatorii" New Age, se lamentează că eticheta „New Age" a ajuns să evoce doar noul spiritism (numit channeling), cristalele, noul interes pentru ocultism. După părerea lor, New Age ar fi, în primul rând, noua politică, noua psihologie „transpersonală", noua ştiinţă „umanistică" şi noua ecologie. Deşi ei înşişi promotori ai fenomenelor channeling, consideră că întoarcerea la magie ar fi o regretabilă degenerare şi un semn al decadenţei New Age-ului.

O altă perspectivă observăm la un istoric al religiilor, Aldo Natale Terrin. Acesta, chiar „recunoscând importanţa pe care astfel de fenomene o dobândesc pentru New Age", nu le consideră esenţiale. Căci ele nu sunt „expresii religioase" în cadrul unui fenomen mai amplu, care-i New Age, ci, mai degrabă, New Age ar trebui considerat un „pur reflex şi oglindă a sensibilităţii culturale a unei epoci din cadrul istoriei occidentale, sensibilitate care ulterior s-a materializat şi în contexte şi conţinuturi religioase"[3]. Aşadar, adevărata origine a New Age-ului ar trebui căutată „în contextul epistemologic care stă la baza epocii moderne şi care a condus în anumite direcţii întreaga noastră cultură şi întregul nostru Weltanschauung spiritual".[4]

De altfel, Spangler nu refuză deloc ocultismul din New Age. „Faptul că multe persoane sunt interesate de channeling, de fenomene psihice, de noi semnificaţii ale propriilor vieţi sau de experienţe transcendentale, nu-i un lucru rău... Doar aparenta concentrare asupra sa însăşi, narcisismul unor elemente orientate către interiorul New Age-ului, pare, în mod special, iresponsabil şi deci descoperit criticilor unui public inteligent. Totodată aceste elemente nu reprezintă sensibilitatea totală sau aspiraţia celor ce caută noi direcţii şi prospective interioare sub semnul New Age".[5]

Vedem cum aceşti „noi" profeţi şi-au propus să facă din New Age o mentalitate atotcuprinzătoare, o supra-religie sincretică, în care să încapă orice credinţă, orice manifestare cultică, orice creaţie culturală. Pentru a se produce o schimbare de paradigmă, o „tradiţie" nouă, un nou panteon, trebuiau contestate marile religii; dar nu prin eliminare, ci prin „armonizare" sincretistă. New Age s-a vrut o mare armonie a tuturor zeilor, a tuturor religiilor, a culturilor şi intereselor. Dar cum s-ar fi putut „armoniza" adevărul cu minciuna, Liturghia cu ocultismul, învăţătura adevărată cu sincretismul, revelaţia cu impostura? Singurul model este cel al amestecului dintre fier şi lut (Dan. 2, 42—43): în faţa Pietrei celei desprinse nu de mână omenească, „armonia" n-a rezistat; n-a rămas nici măcar lutul, ci numai... colbul. Din New Age n-au rămas nici filosofiile, nici doctrinele, căci acestea sunt incompatibile cu agnosticismul multiform — el însuşi o caracteristică newage-istă. Supravieţuiesc însă spiritismul, magia, spiritul de revoltă şi patimile. Din colosul profeţit rămâne doar „colbul" şi tot ce ţine de subterana existenţei. Căci de unde a fost alungat Hristos, rămâne infernul. De unde a fost alungată Lumina, rămâne nu „infernul gol" (cum zicea H. von Balthasar), ci... golul infernului. Unde nu se tinde spre umanitatea îndumnezeită a lui Hristos Domnul, idealul rămâne „omul din subterană" (Dostoievski). Este stadiul disperant al descompunerii. Şi totuşi, experienţa „demonilor" lui Dostoievski ne dă încrederea că, între „Hristos sau Vărsătorul" (Danneels), omenirea va şti să aleagă pe Hristos.

Ierim. IUVENALIE IONAŞCU

1 Aldo Natale Terrin, New Age. La religiosità del post-moderno, EDB, Bologna, 1993;

2 David Spangler şi William Irwin Thompson, Reimagination of the World. A Critique of the New Age, Science and Popular Culture, Bear & Company, Santa Fe (New Mexico), 1991;

3 A.N. Terrin, New Age. Religione o terapia?, în Eugenio Fizzotti (ed.), Religione o terapia? Il potenziale terapeutico dei Nuovi Movimenti Religiosi, LAS, Roma, 1994, p. 64;

4 Ibidem, p. 55;

5 D. Spangler, op. cit., p. 31—32.

Alegerile pentru organele de conducere

(Urmare din pag. 1)

mite excepţii), ca să nu mai vorbim de alte sectoare de activitate. De ce protopopii trebuie să rămână în funcţie până la 70 de ani? Ce puteri de muncă mai au, de ce planuri de viitor mai sunt însufleţiţi? De unul singur: să nu-şi piardă „tituluşul", cum spunea Petru Maior. Interesele bisericeşti nu mai contează! Este o problemă asupra căreia preoţii alegători vor trebui să mediteze, ştiind că au o răspundere în faţa Bisericii şi a lui Dumnezeu! Avem, har Domnului, preoţi tineri, licenţiaţi cu medii de excepţie, unii absolvenţi ai cursurilor teologice postuniversitare (master), alţii înscrişi la cursuri de doctorat, cu o activitate frumoasă la parohie, deci avem de unde alege!

O problemă şi mai delicată priveşte alegerea membrilor în Adunările eparhiale. Din păcate şi la ultimele două alegeri, — din 1990 şi 1994 — s-a procedat după „sistemul" vechi: un singur candidat. Din nefericire, acel unic candidat, propus de la Centrul eparhial, nu era şi cel mai indicat. În multe eparhii au fost propuşi şi aleşi — din partea mirenilor —, fie pensionari, fie oameni care nu cunoşteau problemele bisericeşti şi nici nu se implicau în ele. În schimb, au fost şi eparhii care şi-au recrutat oameni de mare valoare din rândul intelectualilor: academicieni, rectori şi profesori universitari, generali, directori de mari întreprinderi, jurişti de prestigiu, medici, economişti, deci oameni care ar putea fi de folos Bisericii. Iar din partea clerului de asemenea, cei mai buni! Să sperăm că la viitoarele alegeri se va schimba şi faţa Adunărilor eparhiale!

În privinţa consilierilor eparhiali credem că a sosit timpul ca să se procedeze la alegerea unor preoţi de elită din rândul celor mai tineri, cu o bună pregătire teologică superioară, cu o activitate misionar-pastorală de excepţie. În această privinţă, socotim că hotărârea Sfântului Sinod este foarte clară: **media minimă 8,50 la licenţă şi o activitate misionar-pastorală apreciabilă!** Nădăjduim ca hotărârea sinodală respectivă să fie pusă în aplicare la toate centrele eparhiale!

Pe de altă parte, ţin să menţionez că am propus **Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit ANTONIE şi Sfântului Sinod,** ca un consilier eparhial să nu poată îndeplini decât două mandate de câte patru ani! Din moment ce preşedintele ţării, rectorii Universităţilor, decanii Facultăţilor pot fi aleşi pentru cel mult două mandate, de ce trebuie ca unii protopopi, consilieri şi vicari să funcţioneze o viaţă întreagă? Mi se va răspunde că în decursul atâtor ani de activitate au câştigat o experienţă în munca respectivă. Consider că despre un singur preot din Patriarhia Română se poate spune că are o experienţă îndelungată şi va putea fi greu de înlocuit: Părintele Constantin Pârvu, vicar patriarhal. Celorlalţi li se poate aplica dictonul mereu folosit de **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE:** *„nimeni nu este de neînlocuit"!* Şi acum consider că **este momentul ca cei incapabili şi care nu şi-au făcut datoria să fie înlocuiţi!**

În privinţa vicarilor administrativi eparhiali, acelaşi Sfânt Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca acolo unde există un vicar arhiereu, postul de vicar administrativ să fie desfiinţat. Aproape toate eparhiile au pus în aplicare această hotărâre, dar mai sunt încă excepţii. Acestea trebuie înlăturate pentru că se întâmplă adeseori ca preoţii parohi, cu atâtea necazuri în parohiile lor, să vină la Centrul eparhial să-şi rezolve anumite probleme sau să primească o îndrumare corespunzătoare şi să găsească uşile tuturor birourilor consilierilor şi vicarilor administrativi închise. În schimb, când nu-şi achită la timp contribuţia către Centrul eparhial, sunt admonestaţi de protopopi! Aceasta trebuie achitată! Pentru salarii pe seama membrilor „Permanenţei" Consiliului eparhial, bine remuneraţi pentru lipsa lor de activitate şi absenţe permanente de la serviciu!

Sfântul Ioan Scăraru

Să străbatem Calea Postului

(Urmare din pag. 1)

După toate acestea, după ce se arată că totul vine de la Dumnezeu, în alt Psalm, pe bună dreptate psalmistul va exclama: „Fericit bărbatul care se teme de Domnul" **(Ps. 111, V. 1).**

Nu e de mirare că Psaltirea **este, poate, cartea cea mai citită după Evanghelii. Aici sufletul omenesc găseşte tot ce-i trebuie, hrană sufletească, speranţă, linişte. Şi e, poate, cartea care, prin cuvântul ei, ne provoacă cele mai profunde meditaţii şi ne dă cea mai mare linişte sufletească. Nu e de mirare că mulţi duhovnici dau credincioşilor drept canon citirea Psaltirii. Ea duce la îndreptarea păcatelor şi la mântuire.**

Se ştie că Psaltirea **conţine şi foarte multe profeţii mesianice. De aceea Psalmistul David e numit şi** proorocul David. **El a prevestit venirea Mântuitorului, care urma să fie din seminţia sa.**

Modelul Fericirilor **rostite de Mântuitorul, acelea pe care le-a rostit pe munte şi pe care le auzim în timpul Sf. Liturghii se află fără îndoială în** Cartea Psalmilor.

„Fericit este omul care-şi umple casa de copii. Acesta nu se va ruşina când va grăi cu duşmanii săi în poartă" **(Ps. 126, V. 5).**

„Fericiţi toţi cei ce se tem de Domnul, care umblă în căile Lui" **(Ps. 127, V. 1).**

Nimeni n-ar putea rezuma bogăţia de învăţături cuprinsă în Psalmi. **Ea se descoperă însă celui care citeşte Psalmii cu evlavie şi cu mare atenţie.**

Psalmii ne fac mai buni. Mai credincioşi. Mai atenţi faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele nostru. Mai atenţi cu viaţa noastră de aici şi cu cea din veşnicie. Iată cuvinte vrednice de luare aminte cu care vom şi încheia această smerită vorbire şi acest îndemn la citirea Psalmilor:

„Adusu-mi-am aminte de zilele cele de demult; cugetat-am la toate lucrurile Tale, la faptele mâinilor Tale m-am gândit". **Adică la creaţie şi la Creator.**

„Întins-am către Tine mâinile mele, sufletul meu ca un pământ însetoşat. Degrab auzi-mă, Doamne, că a slăbit duhul meu. Nu-ţi întoarce faţa Ta de la mine, ca să nu mă asemăn celor ce se pogoară în mormânt" **(Ps. 142, V. 5-7).**

Psaltirea se termină prin cuvinte de slăvire a lui Dumnezeu: „Toată suflarea să laude pe Domnul" **(Ps. 150, V. 6).**

Să ne ajute Dumnezeu tuturor celor care cu evlavie şi cu bună pricepere ne vom apleca asupra slovelor acestei sfinte cărţi şi să ne învrednicească pe toţi să ne închinăm cu smerenie şi cu credinţă Sfintelor Patimi şi Învierii celei de a treia zi a Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

(Urmare din pag. 1)

mare folos sufletesc „înfrânarea limbii", care e foc ce aprinde case şi păduri. „Asupreşte-ţi pântecele şi-ţi vei închide negreşit şi gura. Căci limba prinde putere din mulţimea mâncărurilor. Luptă-te cu ea şi veghează asupra ei, căci de te vei osteni puţin, îndată te va ajuta şi Domnul". Sau despre lăcomia pântecelui: „Stăpâneşte-ţi pântecele, până nu te stăpâneşte el pe tine" (cuv. XIV, cap. 19 şi 14, p. 216 şi 217).

În „Cuvintele XXI—XXV", urmează un grup de teme ce privesc: „încântarea de sine" adică — slava deşartă şi mândria — forme delicate ale egoismului, cărora li se opune „smerita cugetare".

În ultimele cinci „Cuvinte XXVI—XXX", tratează starea sufletului ajuns la linişte şi neturburare, ca aspect al nepătimirii, care la rândul ei, e umplerea sufletului de lumina, pacea, puterea şi iubirea lui Dumnezeu, ca roduri ale eforturilor de pe treptele inferioare, prin care s-a desprins de păcat.

Cu alte cuvinte, respectiva operă patristică, intrată în Filocalia IX, este o călăuză concretă, pentru cei ce vor să crească duhovniceşte. Norme ce ajută mult pe orice creştin, în special pe monah să se mântuiască. Celor din lume (mirenilor) le asigură mântuirea printr-o viaţă moderată, dar cinstită, indiferent că trăiesc în cadrul familiei, sau în marile aglomerări de oameni, zicând: „Toate lucrurile bune ce le puteţi face, faceţi-le. Nu defăimaţi pe nimeni; nu furaţi de la nimeni; Nu vă înălţaţi faţă de nimeni; Nu urâţi pe nimeni; Nu minţiţi pe nimeni... pătimiţi cu cei lipsiţi; Nu pricinuiţi nimănui sminteală... De veţi face aşa, nu veţi fi departe de împărăţia cerurilor". (cuv. I, cap. 37, p. 56).

Urcaţi, urcaţi... alergaţi, rogu-vă, să alergăm cu toţii, până ce vom ajunge la „starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos", (Efeseni IV, 13), ne sfătuieşte părintele marele părinte ascet (cuv. XXX, cap. 18, p. 432).

În concluzie, autorul s-a dovedit un bun cunoscător al stărilor sufleteşti, la care ajung râvnitorii după Dumnezeu, prin eforturile lor, cărora le face o extraordinar de bogată analiză prin profunzimea ideilor exprimate, dar mai ales prin puterea de angajare a sufletelor, pe calea îndreptării şi a desăvârşirii. Caracterul practic, precis, complex şi în general aspru şi eficient al remediilor recomandate de autor, pentru desăvârşirea omului, a făcut să fie considerată această operă, ca cel mai „potrivit ansamblu de reguli", pentru normarea vieţii monastice.

Mitropolitul Moldovei Veniamin Costachi (1768—1846), o clasifică ca cea mai bună carte a Sfinţilor Părinţi, fapt pentru care o recomandă călduros zicând: „Citiţi-o des şi cu luare aminte..." precizând că: „precum Pâinea este decât toate celelalte bucate, mai de nevoia trupului, aşa este cartea aceasta celui ce poftеşte mântuirea sa, decât toate alte cărţi părinteşti... Şi precum decât celelalte simţiri care sunt întru om, vederea este mai lucrătoare, aşa şi aceasta este mai lucrătoare, decât acelea la mântuirea omului. Că aceasta povesteşte toate prea sfintele voi ale lui Dumnezeu mult decât acelea, mai minunat şi mai luminat". (Filocalia IX, p. 13).

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi. Amin!

Adânc pe adânc cheamă...

Prea Cuviosul Părinte arhimandrit Teofil Părăian este, fără îndoială, una din cele mai fascinante personalităţi duhovniceşti din spaţiul românesc de azi. Multă lume îl caută pentru folos sufletesc, îl aşteaptă, îl ascultă, fie la Mânăstirea Brâncoveanu, fie în săli arhipline, totdeauna atentă la inflexiunile unui discurs elegant, iscusit, rafinat, bucuros de bucuria tuturor că mai e o clipă care poate fi întoarsă către mântuire. Publicul modelează personalităţile sugerând anumite aşteptări, personalitatea orientează mentalităţile revelându-le cerinţe fără de care nu e posibilă împlinirea, atingerea unui scop.

Părintele arhimandrit nu e altul decât a fost înainte de a ieşi în lume, de a i se permite să iasă în lume. După acumulări de mai multe decenii, experienţa Prea Cuviosiei Sale a întâmpinat generoasă diferite prilejuri de a se revărsa spre lume: întâlnirile cu publicul organizate de ASCOR, multiplicarea unor casete în seria „Lumini de gând" (au apărut până acum opt), cărţile. Un anumit mod de a înţelege mesajul **Sfintei Scripturi** a fost de îndată perceput ca reprezentativ şi multă lume s-a regăsit şi se regăseşte în diverse registre ale interpretării Cuvântului şi ale trăirii credinţei, de la cele mai modeste până la cele mai pretenţioase.

Două recente cărţi concentrează, prin forţa scrisului, ceea ce a gândit şi a simţit părintele Teofil despre cele dumnezeieşti şi despre şansa noastră de a ajunge la ele: primul volum din seria **Duhovnici români în dialog cu tinerii** (Bucureşti, Editura Bizantină, 1997) şi **Lumini de gând** (Cluj, Editura Antim, 1997). Prima conţine, după o expunere mai largă **(Dumnezeul meu)**, răspunsuri la întrebări pe diferite teme, criteriul tematic organizând, de altfel, un material destul de greu de adus sub acelaşi acoperământ: **Disciplina minţii prin rugăciunea de toată vremea, Mijloace de îmbunătăţire creştină, Despre patimi şi despătimire, „Filocalia" pentru toţi, Teologi şi teologie, Despre învierea Domnului, Despre prietenie, Ce învăţăm din „Pateric".**

Cea de a doua antologhează o parte din „cuvintele de învăţătură" rostite îndeosebi în duminici şi sărbători în Mânăstirea Brâncoveanu sau în alte locuri. Bun lucru au făcut editorii celor două cărţi şi fericiţi trebuie să fim că părintele a încuviinţat tipărirea. Cândva, aceste cărţi şi altele, ale altor mari duhovnici din vremea de acum, vor fi mărturia expresivă că gândirea teologică românească n-a cunoscut sincope. Dimpotrivă, din încercările unei vremi barbare, Cuvântul a ieşit mai proaspăt şi izvorul tainic al mărturiei sale mai limpede. Nu este locul să facem analiză detaliată a diferitelor aspecte ale învăţăturilor pe care le dă părintele Teofil. De la primele pagini, frapează **mărturia** neclintită. Cuvintele nu vin de undeva, dintr-o cunoaştere abstractă, ci dintr-o foarte atentă, activă cercetare a **Sfintei Scripturi** şi o scrutare a propriei experienţe a vieţuirii întru Hristos. Aşadar, nu vom întâlni corelaţii şi deducţii ca iscusinţe ale minţii interpretative (deşi se poate vorbi şi de ele), ci de un fluid luminos, înseninat, care indică adevăratele subiecte de meditaţie perpetuă. O mărturie cheamă altă mărturie, o bucurie cheamă altă bucurie, toate spre Hristos şi lauda lui Dumnezeu. Părintele şi-a fixat câteva repere ferme în textul scripturistic şi filocalic în funcţie de care grupează gânduri, mărturisiri, întâmplări, lăsând să înţelegem că trăieşte revelaţia, spre care ne cheamă fără osteneală, fiindcă ne este accesibilă. Nicăieri într-un text teologic mai aproape de noi nu s-a suprapus mai bine eu cu **noi**, căci, şi atunci când părintele formulează **Dumnezeul meu**, înţelege şi înţelegem **Dumnezeul nostru.**

De mult folos, aceste două cărţi le vor aduce multora aminte că Psalmistul, cercetând profunzimea adevărurilor dumnezeieşti, exclama: „Adânc pe adânc cheamă în glasul căderilor apelor Tale" **(Psalm 41, 9).**

Prof. OVIDIU MOCEANU

Unitatea religioasă a Românilor ardeleni în lumina hotărârilor istorice din 1848

Se împlinesc, în 1998, o sută cincizeci de ani de la memorabilele evenimente din 1848, când zeci de mii de Români entuziaşti, intelectuali şi popor de rând, strânşi pe Câmpia Libertăţii din Blaj, la 3/15 mai, au adoptat revendicările, rezumate în lozinci de luptă, privind libertatea naţională, eliberarea de sub jugul de veacuri al iobăgiei şi respingerea uniunii Transilvaniei cu Ungaria.[1] În acele împrejurări, când naţiunea română s-a strâns la un loc, pe prim plan era uniunea frăţească, naţională şi dobândirea libertăţii politice. Cu toate acestea, între fruntaşii români care s-au îndreptat spre Blaj, n-au fost puţini aceia care au dus cu ei şi gândul unităţii religioase. Însuşi marele doctrinar al revoluţiei de la 1848, Simion Bărnuţiu, frământat, până la obsesie, de libertatea politică a naţiunii, nu era ostil uniunii bisericeşti, dar în împrejurările date a socotit că e inoportună.[2] Totuşi, în rezoluţia adoptată pe Câmpia Libertăţii, la loc de frunte — la punctul al 2-lea — au fost cuprinse revendicările de ordin bisericesc şi anume; „... Biserica română, fără distincţiune de confesiune, să fie şi să rămână independentă de oricare altă biserică, egală în drepturi şi foloase cu celelalte biserici ale Transilvaniei. Ea cere restabilirea Mitropoliei române şi a Sinodului general anual după vechiul drept, în care Sinod să fie deputaţi bisericeşti şi mireni... La aducerea aminte despre vechiul drept al Românilor de a avea Mitropolie şi Sinod general anual s-a proclamat de popor Mitropolia română transilvană cu aplaus unanim..."[3]

Dezbinarea religioasă de la 1700 a provocat răni adânci în corpul poporului român din Ardeal. Odată cu hotărârea adoptată în cadrul mişcărilor revoluţionare din 1848, se părea că ar fi sosit ceasul mântuirii, nu numai în ordinea politică, ci şi în cea religioasă.

Prioritatea ordinei ce s-a atribuit în rezoluţie revendicării bisericeşti, îndată după postulatul fundamental al independenţei politice, denotă importanţa atribuită unităţii bisericeşti. La punctul 2, s-a prevăzut o singură biserică română cu o mitropolie, fără specificare de confesiune, dar „după vechiul drept", deci aşa cum fusese înainte de 1700, adică Mitropolie ortodoxă, cu reşedinţa la Bălgrad (Alba-Iulia).

Dorinţele naţiunii române întregi, formulate în 16 puncte, au fost cuprinse într-o petiţiune ce urma să fie prezentată împăratului din Viena, de o delegaţie în frunte cu episcopul Andrei Şaguna.[4] Este de menţionat, că forul suprem vienez a sesizat primejdia ce o cuprindea hotărârea privitoare la unitatea religioasă. În consecinţă, răspunsul dat punctului 2 din revendicări, a precizat doar că parlamentul maghiar încuviinţează „egala îndreptăţire a bisericii grecounite cu celelalte biserici regnicolare".[5]

Inspirându-se din revendicările naţionale exprimate în adunarea de la Blaj, din iniţiativa episcopului Şaguna sau măcar cu ştirea şi aprobarea lui s-au înaintat petiţiuni către guvernul imperial, pentru restaurarea Mitropoliei istorice de la Bălgrad. Prin acestea nu se cerea ceva nou, pentru că în timpurile de mai înainte această mitropolie a funcţionat, cu drepturi privind un corp eclesiastic, sub care au stat ceilalţi episcopi.[6]

În celebra petiţiune către împărat, din 25 februarie 1849, fruntaşii naţiunii, mergând şi dincolo de hotărârile de la Blaj, au formulat „unirea politică a tuturor Românilor din statele Austriei şi un congres naţional al naţiunii întregi, care să-şi aleagă un şef naţional, apoi un conducător bisericesc independent, căruia să-i fie subordonaţi toţi ceilalţi episcopi naţionali". Aceasta apărea a fi adecvată pentru strunirea Ungurilor şi tot atât de primejdioasă pentru aceştia, dată fiind vecinătatea cu Principatele române şi posibilitatea înfăptuirii Dacoromaniei.[7]

Ezitarea forurilor vieneze în a da răspuns, îşi avea motivare atât politică, pe cât şi religios-catolică, pentru că restaurarea mitropoliei unice — în mod firesc ortodoxă — ar fi condus la anularea actului de la 1700, de unire cu biserica papală.

Preoţimea şi mai ales mirenii bisericii gr.-cat. au înţeles că hotărârea de pe Câmpia Libertăţii este în sensul refacerii unităţii religioase de veacuri. Din mărturiile vremii, s-a desprins faptul că prin sate poporul unit din Ardeal era gata a se întoarce la legea străbună. Ca urmare, în circulara adresată către cler, episcopul gr.-cat. Ioan Lemenyi, stăruind asupra punctului 2 din rezoluţie, şi-a exprimat nemulţumirea pentru tălmăcirea ortodoxă, dată de adunarea de la Blaj. Nefiind aplicat să acţioneze în acest sens, Lemenyi a refuzat să semneze, împreună cu Şaguna, o circulară către popor, după cum au hotărât fruntaşii adunării. Între altele, Lemenyi şi-a luat îndrăzneala de a-şi îndemna credincioşii să asculte de aceia care nu ascultă de împăratul, adică să ţină cu Ungurii. După astfel de sfat şi comportare, Lemenyi a fost suspendat şi exilat în mânăstirea franciscanilor din Viena, unde a şi murit.[8]

Pe baza ştirilor primite din sferele catolice, guvernatorul neamţ l-a acuzat pe Şaguna pentru petiţii şi pretinse conspiraţii politice. Totuşi, printr-o tactică abilă, Şaguna a reuşit — prin învoirea chiar a guvernatorului — să convoace la Sibiu, în 12 martie 1850, primul sobor diecezan, cu clerici şi mireni, pentru revendicarea egalei îndreptăţiri a Bisericii ortodoxe şi restaurarea Mitropoliei de Alba-Iulia. Hotărârile luate la Sibiu nu erau în consonanţă cu cele stabilite la adunarea de la Blaj, de a dobândi un singur mitropolit pentru toţi Românii.

În aceste stări de lucruri, Blajul — deşi în sedisvacanţă — a lucrat insistent împotriva curentului de revenire la ortodoxie, în spiritul hotărârilor din 1848, precum şi spre a zădărnici înfiinţarea mitropoliei unice. Al. Sterca Şuluţiu, candidat de episcop unit, uzând de mijloc diabolic — probabil, la îndemnul factorilor catolici vienezi — prin scrisoarea din 14 iulie 1850, adresată episcopului Şaguna, i-a propus acestuia, ca în caz că va deveni mitropolit unic de Alba-Iulia, să treacă la unire. Prezent apoi la Viena, pentru confirmarea ca episcop, Şuluţiu l-a vizitat pe Şaguna şi s-a interesat de scrisoarea pe care i-o adresase. În continuare, Şaguna a ascultat comentarul şi logica lui Şuluţiu, prin care i s-au subliniat calităţile de naţionalist bun şi bărbat capabil de o acţiune mare. În sfârşit, i-a cerut din nou lui Şaguna să treacă la unirea cu Roma şi astfel va fi mitropolit de Alba-Iulia. La acestea, cu dispreţ i-a răspuns episcopul Şaguna zicând: „eu nu-mi vând religia mea strămoşească pentru un tăier (blid) de linte".[9]

La conferinţa organizată de primatul Ungariei, cu toţi episcopii catolici de rit latin şi grecesc, s-a insistat pentru lăţirea uniunii confesionale cu Roma. S-a alcătuit un protocol „scandalos" şi plin de „minciuni piramidale" la adresa ortodocşilor şi s-a intervenit la împărat pentru înfiinţarea în Ardeal a două episcopii şi a unei mitropolii. Cu data de 12 decembrie 1850, împăratul a aprobat crearea de episcopii la Gherla şi Lugoj, precum şi înfiinţarea mitropoliei de Alba-Iula, pentru gr.-catolici. Pentru consolare, împăratul i-a conferit lui Şaguna crucea de comandor al ordinului Leopoldin. În aceste condiţii, s-a rupt solidaritatea frăţească şi religioasă, proclamată la 1848. Prin bula emisă în 26 noiembrie 1853, a luat fiinţă mitropolia de Alba-Iulia, numai pe seama gr.-catolicilor. Zadarnice au fost protestele adresate de Şaguna guvernului şi împăratului, care au ţinut să-i ofere bisericii gr.-cat. din Ardeal un contrapond triumfător contra

(continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. Dragomir Silviu, „Avram Iancu", pagini din istoria Patriei, Bucureşti, 1965, p. 44—47.
2. Mateiu I., Problema unităţii religioase în revoluţia din 1848, în Volumul închinat Fraţilor Al. şi Ion I. Lapedatu, Bucureşti, 1936, p. 473.
3. Ibidem, p. 469.
4. Ibidem, p. 475.
5. Ibidem, p. 478.
6. Ibidem, p. 479.
7. Ibidem, p. 480.
8. Ibidem, p. 481.
9. Andrei Şaguna, Memorii din anii 1841—1871, Sibiu, 1923, p. 53.

Lepădarea de sine

Tot ceea ce omul a realizat măreţ de-a lungul istoriei sale, fie în plan material, fie în cel spiritual, s-a temeluit pe capacitatea de jertfă şi renunţare la sine, şi putem spune într-un anume fel că durabilitatea izbânzilor sale se măsoară după cât din sine a ştiut să pună în ele. Ce altceva a fost spre exemplu Capela Sixtină dacă nu ardere şi consumare de sine a omului Michelangelo până să poată dărui umanităţii această replică în imagini a genezei divine? Tulburătoarele romane ale lui Dostoievski, fără de care literatura modernă ar fi aproape de neconceput, ce altceva sunt decât o neîntreruptă dăruire de sine pe altarul iubirii pentru umanitate? Se mai întreabă oare astăzi cineva cât din sinele său zbuciumat şi neliniştit a rupt Eminescu al nostru până să scoată limpezimea de cristal a poemelor sale? Cu siguranţă că religia creştină ar fi rămas o simplă sectă iudaică, închisă între graniţele lui Israel, pe care poate istoricii abia dacă ar fi menţionat-o, fără jertfa de sine a Fiului lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc, fără dăruirea de sine şi deşertarea Sa pentru noi.

„Cel ce voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie" (Mc. 8, 34) este una dintre cele mai celebre sentinţe rostite de Mântuitorul Hristos, pe care au auzit-o adeseori cei care s-au perindat prin preajma Lui, şi care năzuiau vădit sau într-ascuns să-I devină ucenici. După consumarea calvarului purtării crucii, şi îndeosebi după răstignirea şi moartea tragică a Mântuitorului, această sentinţă dobândeşte o semnificaţie specială, ea întărind în sufletele credincioşilor convingerea că numai atunci se vor putea împărtăşi din bucuria negrăită a cerului, când lepădând şi răstignind în sinea lor orice patimă, vor putea urma cu adevărat pe Cel ce S-a deşertat pe Sine pentru mântuirea noastră.

Un prim înţeles al acestor insolite cuvinte rostite de Mântuitorul este cel de a omorî şi distruge orice scădere şi orice pată de întuneric din fiinţa noastră „desfrânarea, necurăţia, vrajba, cearta, zavistia, mânia, gâlceava, eresurile, pizma, uciderea" (Gal. 5, 20), ca liberi faţă de servitutea păcatului să putem urma lui Hristos „să mori păcatului, ca să viezi lui Dumnezeu" (Rom. 6, 10). Acesta ar fi un înţeles imediat, pe care îl percepe fiecare dintre noi la primă auzire, şi în virtutea acestui fapt, fiecare se străduieşte după putinţa lui să-şi rânduiască viaţa cât mai în conformitate cu această poruncă.

Prea des însă, aceste minunate şi dumnezeieşti cuvinte, au fost şi sunt denaturate de anumiţi „creştini", în însăşi înţelesul lor, abordându-le fie dintr-o perspectivă prea îngustă, căzând într-un soi de habotnicie întunecată şi obtuză, fie interpretându-le unilateral, socotind că în toate momentele vieţii trebuie să se poarte asemeni unor răstigniţi însângeraţi, trişti şi ursuzi, închişi în ei înşişi, refuzând cu obstinaţie tot ceea ce are atingere cu viaţa, şi cu bucuriile ei simple şi curate, aplecaţi exclusiv asupra propriei lor persoane, refuzând orice deschidere spre lume şi spre semenii lor.

Este fapt incontestabil că lepădarea de sine, în sensul de a ucide în noi tot păcatul, toată pornirea spre rău, este absolut necesară în efortul nostru de accedere spre Dumnezeu, fără a fi însă nici singura, după cum nu este nici cea mai importantă în această lucrare, ea fiind numai o treaptă necesară şi obligatorie în urcuşul spre Dumnezeu. Lepădarea de sine şi luarea crucii în vederea răstignirii păcatelor nu este o condiţie exclusivă a mântuirii, ci doar o treaptă intermediară, căci ne luăm crucea nu dintr-o pornire morbidă de a ne schingiui şi mortifica trupul, sau dintr-o simplă plăcere de a suferi, ci pentru a urma lui Hristos purificaţi de orice păcat. Că este aşa, o spune însuşi dumnezeiescul Învăţător Iisus Hristos: „să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie", deci a lua crucea lui Hristos înseamnă a urma Lui, dar şi a te identifica cu El în tot ceea ce faci, în tot ceea ce simţi sau gândeşti.

Pentru a pătrunde cât mai în profunzimea acestei sentinţe şi a o înţelege în deplină claritate, este necesar să revenim la actul răstignirii însuşi, la drama de pe Golgota. Ceea ce s-a întâmplat aici a fost o răstignire, dar nu numai atât, căci şi alţi mulţi au fost destinaţi în antichitate morţii teribile prin răstignire; răstigniţi au fost şi tâlharii, dar acest fapt n-a schimbat în nici un fel cursul istoriei. Dacă în ochii celor doi tâlhari răstigniţi împreună cu Hristos se citea laşitatea, disperarea şi groaza, dacă cuvintele lor nu exprimau altceva decât teamă şi poate ruşine; atunci braţele Răstignitului, deschise ca-ntr-o supremă îmbrăţişare, voiau parcă să cuprindă întreaga fire şi pe toţi oamenii, şi buni şi răi deopotrivă: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac". Dacă drama de pe Golgota s-ar fi rezumat la simplul act al răstignirii, consumându-se în durere surdă şi disperare, aceasta n-ar fi avut pentru noi nici o importanţă, iar istoria ar fi condamnat-o cu siguranţă uitării; dar consumându-se în actul sângeros al răstignirii şi iubind lumea, chiar şi în momentele de pustiitoare şi supremă durere şi singurătate, Hristos a dovedit că este cu adevărat Dumnezeu-Mântuitorul lumii. Parafrazându-l pe Sf. Ap. Pavel, putem spune că chiar dacă am arde trupul nostru, chiar dacă am răstigni toate păcatele noastre, dar rămânem închişi în noi înşine, desprinşi de semenii noştri, toată lucrarea noastră este simplă zădărnicie.

Lepădarea de sine este luarea crucii şi asumarea ei dar şi deschiderea noastră spre semenii noştri în iubire şi iertare. Înţeleasă în acest sens ea devine cu adevărat o înălţare spre cer; altfel ea nu va fi decât o înălţare luciferică, izvorâtă din mândrie, şi nu din smerenie curată, creştinească.

Opus atitudinii celor care privesc lepădarea de sine ca o veşnică răstignire, este părerea celor care refuză întru totul acest fapt, argumentând că aceasta n-ar fi decât o dizolvare şi o anihilare a persoanei umane. Cum pot eu să mă desconsider, să mă dezbrac de propria mea identitate, să mă neg pe mine însumi? Dar lepădarea de sine şi urmarea lui Hristos nu înseamnă nicidecum anularea noastră ca persoane libere şi conştiente, ci este dezbrăcarea de viaţa superficială ,falsă, pentru a-i face loc să crească în profunzime, adăpându-se din adevăratul izvor al vieţii: Dumnezeu. Cel ce se lepădă de sine nu-şi distruge viaţa, ci se dăruieşte pe sine lui Dumnezeu, lăsându-se pătruns de harul Său sfinţitor, se înalţă la un alt mod de viaţă, unul superior, deosebit întru totul de cel dinainte.

Pr. N. STOIA

Pr. dr. IULIU GOŞESCU

— Vicar administrativ —

Între absolvenţii de seamă, ai vechiului Institut Teologic Universitar Ortodox din Cluj, se numără şi Pr. Dr. **Iuliu Goşescu,** cel de al patrulea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

S-a născut la 31 decembrie 1912 în satul Geogel, comuna Ponor, jud. Alba, din părinţii: Goşescu Ioan şi Valeria (născută Lazăr), o familie cu stare materială bună.

A urmat şcoala primară în Geogel (clasele I—III) şi Baia de Arieş (cl. a IV-a), apoi împotriva voinţei tatălui său opt clase de liceu cu bacalaureat la Liceul „Titu Maiorescu" din Aiud (Cf. Diploma nr. 11 din 1930).

Rezultatele bune la învăţătură şi purtare au făcut ca atitudinea tatălui său să se schimbe faţă de el, motiv pentru care a reuşit să-şi îndeplinească idealurile nobile.

Găsindu-şi vocaţia în misiunea de păstor sufletesc şi-a îndreptat paşii spre Academia Teologică Ortodoxă din Cluj, pe care a frecventat-o între anii 1931—1935 (Cf. Certificatului de absolvire nr. 173—1935).

La încheierea studiilor teologice a susţinut examenul „practic pentru candidaţii la preoţie", în urma căreia a obţinut calificativul „foarte bine" — (Cf. Atestat nr. 5966—1935); după aceea i s-a acordat dreptul de a putea concura pe un post de preot paroh în Eparhia Clujului.

După ce s-a căsătorit cu învăţătoarea Iustina Nedelea, în 5 noiembrie 1935, la câteva luni a fost hirotonit întru diacon şi preot, apoi numit preot paroh în localitatea Stâna-Zalău, jud. Cluj (începând cu data de 1 aprilie 1936). După o păstorire liniştită în primii ani, perioadă în care a făcut adevărată ucenicie în „ogorul Domnului", zidind şi întărind sufletele în dreapta credinţă, au urmat apoi ani tulburi pentru ţară şi credincioşi. Momentul crucial pentru el a fost Dictatul de la Viena din 30 august 1940, precum şi prezenţa trupelor străine în porţile Zalăului. Preot demn de misiunea sa, temeinic pregătit (între timp a ajuns student la Drept, mai întâi la Facultatea de Drept din Cernăuţi, apoi la cea din Cluj), bun patriot, devenind incomod pentru aceste calităţi, în 31 decembrie 1940 a fost silit să părăsească parohia în miez de noapte. A reuşit să se refugieze cu o căruţă, împreună cu întreaga familie în părţile Aiudului; i se născuseră între timp două fete: Smaranda-Amalia — în 1936 şi Georgeta-Victoria — în 1937 — azi ambele profesoare pensionare (de Matematică şi Fizică).

În această situaţie, impusă de duşmani, a fost numit preot paroh în comuna Cetea, jud. Alba, unde a păstorit de la 1 ianuarie 1941 până la data de 1 august 1949. A fost o perioadă de mari înfăptuiri atât pe plan duhovnicesc, cât şi din punct de vedere cultural. Cuvântările sale temeinic pregătite au întors suflete de pe calea pierzării, au luminat minţi şi au izvorât sentimente de ataşament faţă de Biserica străbună; în acelaşi timp a impulsionat şi viaţa culturală din parohie.

Rezultatele de ordin spiritual au fost întregite cu înfăptuirile pe plan administrativ: renovarea bisericii şi a anexelor parohiale.

Tot în această perioadă şi-a finalizat studiile la Facultatea de Drept din Cluj, devenind licenţiat al ei în 1943 (Cf. Diploma de licenţă în Drept, din 12 octombrie 1943), iar apoi doctor în drept şi ştiinţe politico-economice (Cf. Diploma din 16 iulie 1947), titluri acordate de Universitatea „Regele Ferdinand I" din Cluj.

Buna sa pregătire teologică şi laică i-a adus prestigiu şi aprecieri binemeritate atât din partea slujitorilor Bisericii, cât şi a personalităţilor laice sau dreptcredincioşilor.

(continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Dr.
ALEXANDRU MORARU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **23 februarie 1998,** — P. S. Sa a primit pe P. C. Protos Timotei Aioanei de la Catedrala Mitropolitană din Iaşi, împreună cu Pr. Lutic Gheorghe de la Penitenciarul Iaşi.

— A făcut o vizită canonică la Şantierul mânăstirii Sf. Treime Orlat, precum şi la biserica din Sibiel şi la Colecţia de icoane pe sticlă de acolo.

● **24 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Şantierul Mânăstirii „Naşterea Maicii Domnului" — Nocrich, precum şi la biserica cu hramul „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul" din Nucet, afectată de o furtună în vara anului trecut, precum şi la biserica cu hramul „Intrarea în Biserică" din parohia Cornăţel, protopopiatul Sibiu.

— Seara a săvârşit Vecernia şi „Acatistul Mântuitorului" în Catedrala din Sibiu.

● **25 februarie a.c.,** — P. S. Sa a vizitat schitul Cornet, jud. Vâlcea.

● **27 februarie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, lucrări prezidate de **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE;**

— Seara a săvârşit Pavecerniţa Mică şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrala Mitropolitană Sibiu.

● **28 februarie a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic bisericile: Sf. Nicolae — Mândra; Sf. Nicolae — Alămor; Schimbarea la faţă — Presaca; Sf Arhangheli — Păuca, prot. Sibiu; Sf. Gheorghe — Ludoş; Înălţarea Domnului — Gusu şi bisericile Buna Vestire — Apoldu de Jos — prot. Sălişte, aflată în şantier de pictură şi Sf. Ioan Evanghelistul — monument de cultură (1772) din aceeaşi localitate.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.

● **1 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. La vremea potrivită P. S. Sa a oficiat o ectenie pentru pomenirea patriarhului României Nicodim Munteanu de la a cărui trecere în veşnicie s-au împlinit 50 de ani.

— Seara, P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în parohia Ţapu, prot. Mediaş, rostind un bogat cuvânt de învăţătură legat de începutul Sf. şi Marelui Post.

● **2—5 martie a.c.,** — P. S. Sa a slujit seara Pavecerniţa Mare şi Canonul de pocăinţă al Sf. Andrei Criteanul în Catedrala din Sibiu.

● **4 martie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.

— A prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii Arhiepiscopiei Sibiului.

● **6 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

— Seara a săvârşit Pavecerniţa Mare şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **7 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf Liturghie arhierească în Catedrală.

— la vremea potrivită teologul Moldovan Cosmin-Mihai a fost hirotonit întru diacon. P. S. Sa a săvârşit apoi în sobor, slujba parastasului de obşte cu prilejul Sâmbetei Sf. Toader.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **8 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în Catedrala din Sibiu, hirotonind întru preot pe C. Diacon Mihai Cosmin Moldovan pe seama parohiei Sebeş, prot. Făgăraş şi întru diacon pe Cuv. monah Iosif Toma pe seama Mânăstirii Berivoii Mari — protopopiatul Făgăraş.

— A făcut o vizită la ferma Ţiglari, gospodărie anexă aparţinând Mitropoliei Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia şi Pavecerniţa Mică în Catedrala din Sibiu.

● **9 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit sfânta Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală, cu prilejul sărbătoririi Sf. 40 de Mucenici.

— A acordat un interviu postului de Radio „România-Actualităţi" pentru emsiunea „Floarea darurilor".

— A cercetat canonic parohiile Tălmăcel şi Boiţa (biserica „Adormirea Maicii Domnului") prot. Avrig.

● **10 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Pavecerniţei Mari şi Acatistul Mântuitorului în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **11 martie a.c.,** — P. S. Sa a participat la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **13 martie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală, hirotonind întru diacon pe teologul Sorin-Liviu Bucur.

— Seara a slujit Pavecerniţa Mare şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **14 martie a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic bisericile parohiale din localităţile Porumbacu de Jos, Porumbacu de Sus, (Apusean şi Răsăritean) şi Sărata (prot. Avrig).

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **15 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica din parohia Rod (prot. Sălişte), hirotonind pe diaconul Liviu-Sorin Bucur întru preot pe seama acestei parohii. A rostit cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a zilei.

— După-amiaza a săvârşit împreună cu pr. paroh din Sălişte, Sf. Maslu de obşte în biserica mare „Înălţarea Domnului", rostind un cuvânt de învăţătură.

— A cercetat biserica „Intrarea în Biserică" din parohia Galeş, prot. Sălişte.

— Seara a luat parte la Vecernie şi la Pavecerniţa Mică în Catedrala din Sibiu.

● **17 martie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Pavecerniţa Mare şi Canonul dulcelui Iisus, în Catedrală.

● **18 martie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.

— În aceeaşi zi a cercetat biserica Sf. Teodor Tiron (Sâmbăta de Sus), unde a rostit un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Pavecerniţei Mari, biserica „Adormirea Maicii Domnului" (Drăguş), biserica „Bunavestire" (Viştea de Sus) şi biserica „Sf. Împăraţi" din oraşul Victoria, aflată în şantier de pictură.

— A luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrala din Sibiu.

● **19 martie a.c.,** — P. S. Sa a avut o întâlnire cu profesorii care predau religia în şcolile din municipul Sibiu. În cadrul întâlnirii desfăşurate la Facultatea de Teologie din Sibiu au fost analizate probleme privind buna desfăşurare a procesului de predare a religiei în şcolile de stat.

● **20 martie a.c.,** — P. S. Sa a participat în fruntea protopopilor şi a unui mare grup de preoţi din Arhiepiscopia Sibiului la un marş al tăcerii, organizat la Cluj-Napoca, la care au participat toţi ierarhii din Ardeal, precum şi aproximativ 2500 de preoţi.

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

Pr. dr. Iuliu Goşescu

(Urmare din pag. a 3-a)

Aceste realizări l-au ajutat la promovarea sa în postul de preot la parohia Aiud II, precum şi în cel de protopop al protopopiatului Aiud (la 1 august 1949).

Pregătirea sa juridică i-a fost de mare folos mai ales ca **protopop** al Aiudului, care avea sub jurisdicţia sa un număr considerabil de parohii.

Munca serioasă la Aiud, ca preot şi protopop, precum şi rezultatele alese din cadrul acestor unităţi administrative bisericeşti: activitate misionară, înălţări sau renovări de biserici, acţiuni de apărarea credinţei în faţa atacurilor sectare ş.a. au făcut ca protopopul Dr. Iuliu Goşescu să fie apreciat şi evidenţiat în cadrul Centrului Eparhial din Cluj precum şi de către Episcopul cărturar Nicolae Colan.

În urma acestor realizări, la data de 1 ianuarie 1953 a fost promovat în postul de **secretar** la Episcopia Ortodoxă Română din Cluj.

Secretariatul este un post cheie în orice instituţie; dacă secretarul este un om iscusit el poate fi de mare folos instituţiei respective. Aşa s-au întâmplat lucrurile şi cu Prot. Dr. Iuliu Goşescu. Cu experienţa pastorală şi administrativă câştigată în anii anteriori a făcut faţă cu succes problemelor de secretariat, dar, în acelaşi timp a ţinut un bun echilibru şi între relaţiile dintre Biserică şi Stat.

Rezultatele de excepţie în această calitate i-au adus o nouă promovare, aceea de **consilier administrativ** al Eparhiei Clujului, la 1 octombrie 1956. Era un domeniu în care de fapt a activat încă de la numirea sa în prima parohie (deci vreme de peste două decenii), apoi pregătirea profesională şi posturile de răspundere de până acum i-au întregit aria experienţei sale.

Vreme de trei ani a pus bună rânduială în problemele administrative ale Eparhiei Clujului. Cu autoritate, dreptate şi diplomaţie a ţinut piept cu succes multor imixtiuni ale autorităţilor de stat în viaţa noastră bisericească. Prin această atitudine fermă a dat forţă şi instituţiei noastre bisericeşti din Cluj. A fost o atitudine care a adus aprecieri din partea forurilor bisericeşti şi de stat.

Iscusinţa, priceperea, competenţa şi înţelepciunea sa au adus după ele o ultimă promovare, cea de **vicar administrativ** al Eparhiei Clujului, la data de 1 ianuarie 1959. Prin această nouă numire avea în mâinile sale întreaga activitate a Eparhiei. Şi pe aceasta a îndeplinit-o cu prisosinţă. Păcat, însă, că a fost de scurtă durată, deoarece o boală necruţătoare l-a trecut prea devreme la cele veşnice, la 16 octombrie 1961, la numai 59 de ani de viaţă.

Pentru a i se întregi figura marelui vicar administrativ de la Cluj amintim faptul că, la fel ca şi antenredecesorul său a cunoscut bine un mare număr de limbi străine: Franceză, Germană, Latină, Greacă, Ebraică şi Engleză (ultima învăţând-o pe când avea 40 de ani). De fapt, era o mândrie şi pentru Centrul Eparhial de la Cluj că exista aici în acele vremuri grele, un poliglot, încercat, mai ales atunci, când se primeau delegaţii străine.

Pentru merite alese în „ogorul Domnului" i s-a acordat dreptul de a purta **Crucea patriarhală** (în 1958).

Referindu-se cineva la persoana dânsului a spus că dacă s-ar îngădui vreun reproş asupra activităţii sale acesta s-ar putea referi la puţina implicare în „latura scrisului". Şi continuă frumos respectivul critic, afirmând următoarele: „Nu se cunosc cauzele şi motivele care au stăvilit exteriorizarea unui spirit aprins pentru cultură, credinţă şi patrie. Poate că timpul nu a fost de-ajuns punându-şi ... prea devreme ... amprenta finală la capătul unui destin, a unei vieţi"... în plină forţă morală şi spirituală.

Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească în pace!

Unitatea religioasă

(Urmare din pag. a 3-a)

bisericii orientale.[10] Forul vienez şi-a dat seama ce ar fi însemnat căderea actului de la 1700, sprijinită de orientarea Românilor din Ardeal spre Bucureşti. Realizarea mitropoliei unice pentru toţi Românii din imperiul austriac ar fi pus „temeliile unui imperiu decoromân".[11]

Cuvântarea rostită de Al. Şuluţiu la instalarea sa a fost o provocare îndrăzneaţă, adresată Sibiului, declarând că scopul vieţii sale este „să aducă la unire cu Roma pe toţi Românii de la Tisa până în munţii Pindului". În protestul înaintat guvernului vienez, Şaguna a precizat zicând că: „avem cutezare morală, dar şi ştiinţă spre a combate asemenea proaste apucături de prozelitism..." Ca urmare a protestului înaintat, pentru consolare, Şaguna a primit din partea împăratului titlul de baron şi 30 000 fl. pentru bisericile sărace.[12] Şaguna şi-a dat seama, că prin politica sa machiavelică, regimul vienez a căutat să dea o lovitură puternică Ortodoxiei şi să-i dezbine pe conducătorii naţiunii române, spre a-i stăpâni mai uşor, după deviza „divide et impera".

Pe lângă patima prozelitistă, Blajul a căutat prilejuri spre a-i cauza dificultăţi episcopului Şaguna. În 1853, l-a reclamat pe Şaguna la guvern — dar fără reuşită — că n-a avut încuviinţarea Blajului la cumpărarea frumoasei reşedinţe din Sibiu. Aceeaşi soartă a avut-o şi reclamaţia la guvern, pentru suprimarea activităţii tipografiei diecezane, care îndeplinea o însemnată misiune bisericească şi naţională.

În astfel de condiţiuni, era firesc ca unitatea religioasă hotărâtă la 1848 să se fi compromis, în scurt timp. S-a năruit astfel încercarea avântată de reîntregire bisericească a neamului românesc din Ardeal. Consolarea venită pentru Şaguna, din partea lui Ioan Maiorescu, arăta totodată, din ce parte a fost aruncată piatra de scandelă.

Prin tenacitatea şi străduaniile depuse, Şaguna a reuşit ca în 1864 să-şi vadă aspiraţia împlinită, prin reînfiinţarea vechii Mitropolii ortodoxe române de Alba-Iulia, căreia, în 1868, i-a dat o organizare cuprinzătoare, prin „Statutul Organic".

10. Mateiu I., op. cit., p. 484—485.
11. Ibidem, p. 486.
12. A. Şaguna, op. cit., p. 58.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAŞ

Parohia LASLEA — Mediaş.

Termen de concurs: 1 aprilie — 15 aprilie.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti anexând adeverinţa cu Certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier bis. ad-tiv,

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Capitalismul şi istoricii, texte de **„T.S. Ashton, L.M. Hacker, W.H. Hutt, B. de Jouvenel"**, editate şi cu o introducere de Friedrich A. Hayer, traducere din engleză de Dragoş Aligică şi Sorin Ioniţă, Editura Humanitas, Bucureşti 1998 (pg. 180).

Se ocupă de tratarea capitalismului de către istorici, de înclinaţia anticapitalistă a istoricilor americani, de tratarea capitalismului de către intelectualii de pe continente, standardul de viaţă al muncitorilor şi de sistemul de fabrică, tratând aceste probleme din punct de vedere diferit în sensul că fiecare articol din carte este datorat tot unui alt autor. Este prin urmare un volum coordonat.

„Volumul coordonat de F.A. Hayek a avut, deopotrivă la apariţie (în 1954) şi la fiecare reeditare sau traducere, soarta marilor cărţi, a fost apărat şi atacat cu egală pasiune, dar nu a lăsat pe nimeni indiferent. Motivul e simplu. Capitalismul şi istoricii demonstrează cu argumente clare şi viguroase o concepţie adânc înrădăcinată în opinia comună — o „axiomă istorică" pe care generaţii întregi şi-au însuşit-o din manuale. Împreună cu Marx, cu fabianiştii, cu grosul intelectualităţii (de stânga, centru şi dreapta), cu ecologiştii, cu avocaţii contemporani ai societăţii civile, ba chiar şi cu majoritatea liberalilor — toţi împărtăşim viziunea dickensiană potrivit căreia în Anglia „capitalismul primitiv" era o vale a plângerii, plină de fabrici mohorâte în care erau exploataţi la sânge muncitori (inclusiv copii!), alungaţi de industrializare din raiul societăţii agrare tradiţionale şi aruncaţi în mahalalele marilor oraşe ...

Autorii volumului propun o imagine complet nouă: Revoluţia industrială a iniţiat „cercul virtuos" al creşterii economice bazate pe consumul de masă, principalii săi beneficiari fiind, pentru prima oară în istorie, oamenii de rând, iar greşeala iniţială de percepţie a intelectualilor independenţi, perpetuată până în zilele noastre, e explicabilă prin valul romantic care a inundat cultura Europei, găsind ecou în însuşi miezul democraţiei americane".

* * *

● A reapărut lucrarea **„CUVINTE şi ÎNVĂŢĂTURI" de Cuviosul Efrem Sirul,** vol. I, tipărită cu binecuvântarea P. S. Justinian al Maramureşului şi Sătmarului, iar translatarea, corectura şi diortosirea după ediţia 1818 a fost făcută de protosinghelul Ioan Filaret. Editura Bunavestire, Bacău, 1997 (pg. 407).

Textul a fost tehnoredactat şi computerizat la Sf. Mânăstire Sihăstria. Este una din cărţile de bază ale spiritualităţii româneşti. Tratează probleme legate de viaţa şi bunăstarea duhovnicească a creştinului. Astfel se ocupă de faptele bune, de surparea mândriei, de frica de Dumnezeu, de patimi, pocăinţă şi umilinţă, de rugăciune, de suflet când este ispitit de vrăjmaşul, de fericiri şi de smerita cugetare. Este o carte, în general, de mare prestigiu şi de mare circulaţie în viaţa monahală, deoarece se găsesc în ea în afară de cele arătate în prefaţă, date despre toate gândurile omeneşti care îl bântuie pe om. În orice caz ea a făcut operă de prezenţă în mânăstirile noastre pe când încă noi nu aveam o orientare. Această operă s-a dovedit de mare valoare în viaţa monahală.

Această carte a făcut o adevărată misiune creştină şi a lăsat urme ori pe unde s-a aflat. Ea va circula aşa cum au circulat cele străvechi şi va lăsa urme în viaţa Bisericii, Sfântul Efrem fiind unul din scriitorii cei mai verificaţi din istoria scrisă a monahismului. O recomandăm din toată inima tuturor celor care se preocupă de mântuirea lor ca şi de mântuirea noastră.

* * *

● **Patrulaterul Cenuşiu** se cheamă cartea lui Arthur Porumboiu din 1992, Editura „Europolis '90", (pg. 103). Este povestirea anilor lui de închisoare şi povestirea atâtor întâmplări care i s-au petrecut în acest timp. E bine să fie citită pentru a se intra cu totul în viaţa de zi cu zi din închisoare.

* * *

● Eugen Dorcescu publică **„Psalmii în versuri"**, editura Marineasa, Timişoara, 1997, (pg. 95). Cartea cuprinde un anumit număr de psalmi, dar fără să răspundă propriu-zis Psaltirii. Nu are importanţă. Important este faptul că această lucrare e îngrijită (e de altfel ediţia a II-a) în ceea ce priveşte ordinea versurilor şi în publicarea lor. E fără îndoială o operă rară şi bine gândită. O recomandăm tuturor celor care iubesc poezia, dar şi rugăciunea.

* * *

● Ieromonah Gabriel Bunge **„Evagrie Ponticul"**, o introducere, Studiu introductiv şi traducere: diacon Ioan I. Ică, jr., editura Deisis, Sibiu, 1997, (pg. 254).

„Faimos ascet şi părinte duhovnicesc al Egiptului secolui IV, avva Evagrie Ponticul (+ 399) a avut o contribuţie decisivă la conturarea profilului şi fixarea terminologiei spiritualităţii Răsăritului creştin. Din cauza controverselor origeniste, posteritatea operei sale a cunoscut un destin ingrat, iar interpretarea gândirii sale este controversată şi în ştiinţa patristică a secolului nostru. Cu răbdare şi acurateţe, părintele Gabriel Bunge ne restituie în sfârşit cu desăvârşită congenialitate în această introducere imaginea uitată a lui Evagrie monahul, reaşezându-i opera şi gândirea în mediul tradiţiei în care s-a format şi pe care a exprimat-o.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 aprilie
Nr. 13—14
1998

Popasuri duhovniceşti
în săptămâna a V-a din Post

În Săptămâna a V-a a Sf. şi Marelui Post al Paştilor Biserica Ortodoxă a rânduit pe lângă celelalte slujbe obişnuite perioadei de Post, şi două slujbe speciale, aşa-numitele Denii sau slujbe de noapte, cum se obişnuesc ele a se face în mănăstiri, sau de seară cum se fac la parohii. Este vorba de Denia Canonului celui Mare, alcătuit de Sf. Andrei episcop al Cretei, trăitor în secolul al VIII-lea (+712) şi care se cântă în toate bisericile în miercurea din săptămâna a V-a. Este o slujbă de o adâncă pietate, străbătută de un profund sentiment de căinţă în care sufletul omului se recunoaşte în toate ipostazele prezentate în cele 250 de strofe ale acestui canon. Ne sunt aduse pilde de pocăinţă sau de cădere deopotrivă începând de la primul om Adam, căzut prin neascultare de porunca lui Dumnezeu, trecând apoi prin toate etapele istoriei mântuirii, perioada patriarhilor, ieşirea din Egipt, perioada profeţilor şi până la tâlharul pocăit de pe Cruce şi predica Sf. Apostoli.

Canonul cel Mare reuneşte la un loc toată istoria Vechiului şi Noului Testament şi el îndeamnă sufletul creştin şi pe noi toţi să dorim şi să urmăm toate faptele bune ale personajelor din Vechiul şi Noul Testament şi să fugim de exemplul rău al celor care au călcat prin neascultare şi prin păcate legea dumnezeiască.

„Pildele Scripturii celor vechi şi celor noi îţi aduc ţie, ca să te ducă pe tine suflete spre umilinţă; râvneşte dar dreptilor, iar de păcătoşi te leapădă şi îndupleacă pe Hristos cu rugăciunile tale, cu postul, cu curăţia şi cu smerenia." **— rosteşte imnograful, la sfârşitul Canonului ca un memento pentru luarea de-a pururea aminte asupra stării de veghe întru dobândirea mântuirii.**

Canonul Sf. Andrei Criteanul se numeşte cel mare, atât prin numărul mare de tropare pe care îl cuprinde cât şi prin profunzimea şi înălţimea ideilor duhovniceşti pe care le cuprinde şi care pot transforma sufletul şi pot înmuia orice inimă oricât de împietrită ar fi ea şi să o îndrume spre săvârşirea binelui.

A doua slujbă specială din cursul acestei săptămâni a V-a a Sf. Post este Denia Acatistului Maicii Domnului ce se săvârşeşte împreună cu Utrenia zilei de sâmbătă, zi intrată în Calendarul liturgic şi sub numele de sâmbăta Acatistului.

Autorul acestui imn de preamărire al Maicii Domnului este patriarhul Serghie al Constantinopolului (+ 635), iar după alţii Roman Melodul, cunoscut imnograf bizantin, şi el a fost compus în amintirea minunii salvării Constantinopolului, prin mijlocirea Maicii Domnului la anul 626. În acel an, împăratul Heraclie fiind plecat la luptă împotriva perşilor, Constantinopolul a fost înconjurat atât pe uscat cât şi pe apă de nenumărate oşti ale perşilor, avarilor şi sciţilor. Oraşul a fost apărat de către puţinii soldaţi rămaşi în el şi de către toţi locuitorii lui sub conducerea patriarhului Serghie. Prin intervenţia Maicii Domnului în urma unei puternice furtuni aproape toate corăbiile duşmanilor s-au scufundat pierind odată cu ele şi mul-

(Continuare în pag. a 3-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Crucea — prag spre înviere

Cei care nu cinstesc Sfânta Cruce aduc texte din Sf. Scriptură, prin care caută să dovedească că a te închina cu semnul sfintei cruci nu este altceva... decât o gravă abatere de la însăşi învăţătura revelată.

Textul pe care-l invocă în acest sens este cel de la Ieş. 20, 4-5: „Să nu-ţi faci chip cioplit... şi să nu te închini lui!". Ceea ce uită însă să amintească, este faptul că textul respectiv — altfel foarte limpede —, interzicea poporului evreu, lesne dispus a se deda la idolatrie, confecţionarea şi închinarea la chipuri cioplite, făcute după asemănarea lucrurilor şi fiinţelor din lumea înconjurătoare. Dar acelaşi Dumnezeu care îi porunceşte lui Moise, şi încă cu străşnicie, şi prin el întregului popor evreu, *să nu facă* chipuri cioplite, îi porunceşte în alt loc *să facă* „doi heruvimi" (Ieş. 25, 18-22), sau covoare de in răsucit în care se găseau ţesute „chipuri de heruvimi alese cu iscusinţă" (Ieş. 26, 1), pe care să le aşeze de jur-împrejur în cortul sfânt.

Iată o situaţie aparent paradoxală, din care contrarii cinstirii crucii, oricât s-ar strădui, nu reuşesc să iasă.

Pentru noi însă e clar că Dumnezeu interzice confecţionarea şi închinarea la chipuri cioplite făcute după asemănarea lucrurilor şi a fiinţelor din universul înconjurător, dar *doreşte* închinarea la lucruri sfinte, cum sunt crucea şi icoana.

Ce reprezintă însă crucea pentru noi creştinii ortodocşi şi ce anume face să o cinstim într-un mod aşa de deosebit?

Ea este pentru noi, mai presus de toate, dovada cea mai convingătoare a faptului că înomenirea Fiului lui Dumnezeu a fost o realitate de necontestat. Hristos s-a întrupat şi a venit în lume pentru mântuirea noastră, şi tot ce a făcut sau propovăduit a stat sub semnul acestei asumări integrale a condiţiei noastre. Însă nimic nu dovedeşte mai bine acest fapt decât Crucea, prin care s-a biruit moartea.

Fenomen complex care transcende în totalitate capacitatea noastră comprehensivă, moartea ar fi continuat să rămână pentru noi o etern nepătrunsă taină, izvoditoare de adâncă nelinişti şi răscolitoare întrebări neraspunse, şi care finalmente ar demonstra cât de lipsită de sens poate fi viaţa noastră „dacă moartea ar încheia definitiv existenţa noastră, noi nu am mai fi un scop în sine, ci doar un mijloc într-un proces inconştient al naturii. În acest caz tot sensul vieţii noastre şi toate scopurile urmărite de noi şi toate lucrurile ar deveni lipsite de sens".[1]

Dar grozăvia şi absurdul morţii nu constau atât în aspectul său biologic: încetarea funcţiilor vitale, când omul devine dintr-o fiinţă vie, doar o simplă masă amorfă, cât mai ales în aspectul său spiritual. Este adevărat că Hristos pe cruce a gustat din plin amărăciunea suferinţei, însă adevăratul sens al agoniei Sale nu se rezumă doar la aceste aspecte exterioare: durerea atroce, imobilitatea şi ruşinea de a fi expus gol în faţa privirilor batjocoritoare ale cinicilor săi executori, şi care la urma urmei sunt totuşi surmontabile, cât mai ales la aspectul spiritual: trădarea şi părăsirea

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

1. Pr. Dumitru Stăniloae, **Teologia Dogmatică Ortodoxă**, vol. 1, p. 15.

Ne reîntoarcem la vremurile lui Bukow?

Au trecut mai bine de şapte ani de când au reînceput neînţelegerile dintre cele două Biserici româneşti din Transilvania: ortodoxă — reprezentând 87% din populaţia ţării — şi cea „catolică de rit bizantin" sau „unită cu Roma", cu cei 228 000 credincioşi ai săi — reprezentând doar 1% din populaţia ţării (ca şi penticostalii şi ceva mai mult decât baptiştii). Am sperat ca neînţelegerile confesionale dintre români să fie încheiate pentru totdeauna şi să uităm atât anul 1698, cât şi anul 1948 şi să muncim umăr la umăr pentru refacerea economică şi mai ales morală a ţării. Din nefericire n-a fost aşa, căci forţe din umbră lucrează în continuare pentru divizarea confesională a românilor, ca şi pentru compromiterea Bisericii ortodoxe, alimentând patimi omeneşti şi dorinţa unora de a deveni „eroi" ai credinţei catolice. A reînceput ura **şi dezbinarea** între fraţi, de care se fac vinovaţi ierarhii şi preoţii uniţi de trei veacuri încoace.

Încă din decembrie 1989 câţiva preoţi ai acestei Biserici, rămaşi „în rezistenţă" sau „în clandestinitate", cum le place să spună, au început o adevărată luptă împotriva Bisericii Ortodoxe şi a slujitorilor ei — prin presă, radio, televiziune şi alte mijloace — urmărind denigrarea şi compromiterea ei. Aceşti preoţi au uitat însă că prin refuzul lor de a accepta „revenirea" la Ortodoxie în 1948, colegii lor care au trecut la Ortodoxie, cât şi vechii ortodocşi au menţinut credinţa în rândurile unui neam întreg, într-o vreme de „grea cumpănă" pentru români, prin slujbe, spovedanii, botezuri, cununii, înmormântări şi prin alte căi. Ce s-ar fi întâmplat, oare, dacă toţi preoţii ar fi făcut pe „eroii" refuzând să activeze într-un regim comunist? Se plâng fraţii uniţi că li s-au luat bisericile în 1948. Dar oare nu ortodocşii, în frunte cu preoţii lor, le-au întreţinut, renovat şi înfrumuseţat timp de 40 de ani, ca în ele să se închine atât foşti credincioşi uniţi, cât şi vechi ortodocşi, mai corect spus „credincioşi români"? Până şi catedrala mitropolitană din Blaj a fost refăcută cu cheltuiala Arhiepiscopiei Sibiului!

Să revenim însă la problemele actuale. Cum era şi aşteptat, îndată după evenimentele din decembrie 1989, Biserica unită a fost recunoscută oficial şi a început să-şi refacă ierarhia, urmată de numirea primilor cinci ierarhi numiţi direct de Vatican (ulterior au fost numiţi şi „episcopi auxiliari", cei mai mulţi fără pregătire teologică). Aceştia au început, îndată după 1990, să hirotonească preoţi, recrutaţi din rândul credincioşilor, deci tot fără pregătire teologică, unii foşti chiar „secretari de partid", cum s-a întâmplat la Sighet.

Numărul preoţilor „uniţi" a sporit însă şi prin câţiva preoţi ortodocşi care şi-au trădat credinţa, ierarhul care i-a hirotonit şi şcolile teologice ortodoxe care i-au format. Era vorba de un număr de aproximativ 10 preoţi (Blaj, Sibiu, Mediaş, Baia Mare, Reşiţa), care trăiau cu nostalgia refacerii Bisericii unite încă din anii studenţiei şi pe care îi cunoşteau atât profesorii, cât şi colegii lor.

Pe parcursul celor opt ani care s-au scurs de la evenimentele din decembrie 1989, alţi câţiva preoţi ortodocşi (unii chiar din familii ortodoxe) au trecut la uniţi, în semn de „răzbunare" că n-au primit parohiile pe care le solicitau! Sunt convins că ierarhii lor s-au bucurat că Biserica Ortodoxă a scăpat de asemenea impostori. În schimb, Biserica unită i-a primit cu multă „dragoste", căci erau oameni calificaţi, chiar mai „calificaţi" decât noii lor ierarhi, de formaţie ingineri sau de alte profesiuni. Se pare că aceşti

(continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Prin rugăciune şi tăcere — preoţimea transilvăneană a răspuns atacurilor şi provocărilor împotriva Bisericii Ortodoxe Române

Peste 2500 de preoţi ortodocşi din Mitropolia Ardealului s-au adunat vineri, 20 martie 1998, la Cluj, unde au luat parte, alături de ierarhii lor, la o procesiune ce s-a desfăşurat, în tăcere, prin centrul Clujului.

Presa a apreciat ca fără precedent o asemenea manifestare şi a văzut în ea o reacţie la tot mai frecventele atacuri îndreptate împotriva Bisericii Ortodoxe Române.

Ce anume s-a voit a fi această întrunire, de mare amploare, rezultă cu claritate din cuvântarea rostită, din faţa catedralei, de către Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop **Bartolomeu Anania** al Clujului, fapt pentru care o redăm în continuare:

„Sunt cu noi studenţii şi elevii, împreună cu profesorii celor două şcoli teologice şi membrii asociaţiilor de tineret ortodox. Semnificaţia acestei zile este una de rugăciune şi — o alta de prezenţă. Am venit în principal să ne rugăm. Vă este cunoscut că în cărţile noastre de slujbă îl rugăm pe Dumnezeu să ne izbăvească de ciumă, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de venirea asupra noastră a altor neamuri şi de războiul dintre noi. Încă nu avem un război între noi, dar avem dezbinare. Prin aceasta nu se înţelege câtuşi de puţin pluralitatea de credinţă, de cultură sau de politică. Este vorba de dezbinarea religioasă şi dezbinarea unităţii de conştiinţă a neamului românesc şi, în special, a celui din Transilvania. Dezbinarea se naşte din ură, şi naşte ură. Iar noi suntem în pragul unei dezbinări şi mai mari, decât cea veche, vindecată în bună parte prin preoţimea şi poporul nostru, care riscă să se adâncească din nou. Şi nu ne gândim doar la noi, la Biserică, ci ne gândim la întregul neam românesc, pe care de secole îl slujim.

În ultima vreme, valuri de vrăjmaşi se ridică împotriva Bisericii Ortodoxe Române şi, printr-însa, împotriva neamului românesc. Aceasta este primejdia şi pentru aceasta am venit să ne rugăm împreună lui Dumnezeu, pentru vrăjmaşii noştri şi subliniez cuvântul **„pentru"**, *nu împotriva lor. Pentru ca Dumnezeu, prin rugăciunea noastră, să-i îmblânzească şi să-i facă buni. Dumnezeu să-i dezarmeze de toată viclenia şi de toată răutatea lor.*

DRAGII MEI PREOŢI ŞI CREDINCIOŞI,

Noi la ură nu răspundem cu ură, la violenţă nu răspundem cu violenţă, la sălbăticie nu răspundem cu sălbăticie, ci răspundem cu rugăciunea noastră, care este arma noastră cea mai puternică. Şi este rugăciunea care izvorăşte din dreapta credinţă şi mărturiseşte dreapta credinţă. Aceasta este adevărata noastră durere.

(Continuare în pag. a 2-a)

Motivaţia ştiinţifică a postului şi implicaţiile religios-morale

Postul este abţinerea de la mâncare şi băutură pe un timp limitat în scopuri religios morale.

După cum vedem din această definiţie a postului, el vizează integral fiinţa umană: atât natura trupească, cât şi natura sufletească. Scopul fiind cel religios moral, postul reprezintă o înfrânare a pornirilor excesive ale trupului, care duc la dezechilibrul întregii fiinţe umane. Armonizarea fiinţei umane, în schimb, determină starea de linişte, de seninătate, lipsa de agitaţie, de tulburare, de întinare, de suferinţă fizică şi spirituală. Ea este definitorie sănătăţii, ca stare normală a vieţii, pe măsură să ofere omului posibilitatea dezvoltării şi desăvârşirii lui ca fiinţă biopsiho-socio-culturală şi religios morală.

Postul — spun Sfinţii Părinţi — este de origine divină. El a fost instituit mai întâi de Dumnezeu în rai, înaintea căderii omului în păcat, şi rezidă în porunca: „să nu mâncaţi..." Această idee de abţinere nu reprezintă însă o interdicţie împotriva naturii omului, ci în favoarea ei. Dovadă este faptul că, nerespectând-o, primul om şi-a dezechilibrat fiinţa, cu repercusiuni prăpăstioase asupra vieţii şi destinului său veşnic... Dar voinţa divină raportată la viaţa omului vizează şi natura lui trupească de dinaintea căderii în păcat. Astfel, în paradis — spune Sfântul Vasile cel Mare — nu se cunoştea nici tăierea animalelor, nici băutul vinului, hrana omului având un aspect vegetarian. Acest fapt este confirmat explicit de cuvintele Sfintei Scripturi: „... Şi apoi a zis Dumnezeu: iată, vă dau toată iarba ce face sămânţă de pe toată faţa pământului şi tot pomul ce are rod cu sâmânţa în el. Acestea vor fi hrana voastră" (Facerea 1, 29). Aceste ultime cuvinte sunt ca o pecete asupra nutriţiei şi funcţiei corpului omenesc. E vorba de o exprimare categorică, ca o luare aminte, nelăsând nici un dubiu şi nici o altă alternativă. E ca şi cum, după ce ai fabricat o maşină, vii cu precizarea: „acesta este combustibilul tău..." Numai cu acesta funcţionalitatea va fi optimă. Altfel spus, vei putea folosi, dacă vrei, şi alte forme de combustibil, dar acestea vor crea dificultăţi în utilizarea maşinii...

Devenind în urma păcatului în contradicţie cu el însuşi, în fiinţa omului apare plăcerea seducătoare şi derutantă a simţurilor, care face ca trupul să scape de sub controlul raţiunii şi să devină victima exceselor şi abuzurilor înrobitoare, care deşrămându-i arhitectonica bunei sale funcţionalităţi, îl „tăvăleşte" în patimi, aducându-i boala şi suferinţa.

Dar revolta poftelor oarbe a simţurilor nu a întunecat întru totul lumina raţiunii şi a conştiinţei omului. S-au ivit de-a lungul vremii înţelepţii, care studiind viaţa raportată la natură, au căutat să înlăture suferinţa prin găsirea mijloacelor de stabilizare a sănătăţii; şi ca nişte profeţi naturali, cu harul sădit de Dumnezeu în sufletul şi în mintea lor, prin discernământ şi dreaptă socoteală au reuşit să aducă în actualitate razele de viaţă ale paradisului pierdut. Reîntorcându-se la hrana şi băutura cea dintâi dătătoare de sănătate şi longevitate vieţii ei parcă au reinstaurat postul din rai, prin ceea ce ei au numit „dietă", şi prin care înţelegeau că se cuvine să dai totdeauna naturii umane ceea ce-i este propriu, necesar şi folositor la un moment dat, evitând prin aceasta excesele şi abuzurile care o ruinează, aducându-i suferinţa şi boala; dar în acelaşi timp, evitând şi lipsa, care neasigurând necesarul, are tot aceleaşi consecinţe negative. Pornind apoi de la observaţiile funcţiei organismului, ei recomandau cu precădere hrana vegetariană, obişnuind să spună că nu e bine să te scoli niciodată de la masă fiind sătul, ci când încă ai mai mânca. Apoi, recomandau aforistic ca masa de dimineaţa să o mănânci singur, cea de la amiaz cu prietenii, iar cea de seară să o dai duşmanilor... La fel, cu privire la băutură, când era vorba de vin, spuneau că primul pahar să-l bei de sete, al doilea de voie bună, iar al treilea şi celelalte pe cât posibil să le eviţi, că te duc la nebunie...

Conducând-l pe om pe drumul mântuirii prin eliberarea de păcat, Biserica din cele mai vechi timpuri a instituit postul ca un exerciţiu duhovnicesc de înfrânare a pornirilor pătimaşe ale trupului, oferindu-i printr-o anume

(continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr. SORIN COSMA
Prof. (gr. 1) IOAN DAN TOCUŢ

„Orice ură este străină de Dumnezeu şi ne îndepărtează de El"
O declaraţie a părintelui Gh. Calciu, aflat în vizită în România

În cursul lunii martie a.c., părintele Gheorghe Calciu, cunoscut pentru curajul şi eroismul cu care a înfruntat regimul ateu şi totalitar, a vizitat România şi a slujit la Catedrala Patriarhală din Bucureşti, duminică 22 martie a.c., prilej cu care a rostit predica zilei.

Precum se ştie, încă înainte de revoluţie, P. C. Sa a fost nevoit să apuce calea exilului, după ce a cunoscut rigorile închisorii comuniste şi s-a văzut fără apărare chiar din partea propriei sale Biserici.

În prezent, părintele Gheorghe Calciu este paroh al bisericii „Holly Cross" din Alexandria, V.A., Statele Unite ale Americii, unde desfăşoară o pilduitoare lucrare pastoral-misionară şi o activitate culturală şi de slujire socială.

Scurta vizită pe care a întreprins-o a avut drept scop pregătirea primei ediţii a Romfest-ului (festival bienal al românilor de pretutindeni, organizat în exil, începând cu anul 1988), care se va desfăşura în România, la Bucureşti, între 17—20 septembrie 1998 şi care va avea drept obiectiv „împăcarea vechiului exil cu Biserica ortodoxă din ţară, unic temei posibil, dincolo de toate conjuncturile, al unei reale reunificări moral-spirituale a românilor dinlăuntrul şi din afara ţării" (Vezi articolul: „Părintele Calciu — răscumpărător al vremurilor", apărut în ziarul „Ziua", nr. 907 din 21—22 martie 1998, p. 2).

În mai multe rânduri, părintele Calciu şi-a exprimat dezacordul cu campania de denigrare a Bisericii Ortodoxe Române şi a apreciat că există o vădită şi conjugată încercare de zdruncinare a încrederii românilor ortodocşi în propria lor Biserică. Interesul care se urmăreşte, în opinia P. C. Sale, este acela „ca aducând oamenii în rătăcire moral-spirituală, în dezorganizare şi dezbinare, aceştia să devină o pradă uşoară pentru anumite curente ideologice necreştine, fie antireligioase, fie pseudo-religioase".

Dată fiind această acţiune subversivă, părintele Gheorghe Calciu a lansat un îndemn către „oamenii care se simt tulburaţi de atacurile împotriva Bisericii, ba sunt chiar ispitiţi să-şi piardă credinţa, să se ducă prin mănăstirile noastre" şi cu siguranţă că se vor întări sufleteşte. Rugăciunea şi nevoinţele duhovniceşti au rol purificator şi de astfel de lucruri avem cu toţii nevoie.

Mesajul pe care părintele Gheorghe Calciu l-a adus este un mesaj al iubirii şi iertării, punând în prim plan pilda Mântuitorului Hristos, care a venit nu să judece lumea ci să o mântuiască.

Totodată, P. C. Sa a ţinut să reamintească faptul că „Ortodoxia, de două ori milenară, este o valoare nenegociabilă, a cărei maiestate mistică depăşeşte trecătoarele noastre nedesăvârşiri omeneşti". Lepădarea de ortodoxie ar însemna lepădarea de propria noastră identitate naţională.

Ar fi extrem de păgubitor să se înţeleagă că pentru a ne reocupa locul în Europa, ar trebui să renunţăm tocmai la trăsăturile noastre definitorii: credinţa ortodoxă şi tradiţiile lăsate din buni străbuni. Nu dezbinându-ne şi învrăjbindu-ne, ci iubindu-ne, iertându-ne şi împăcându-ne vom reuşi să ne dovedim capabili de a ne face înţeleşi şi credibili în Europa şi în faţa întregii lumi.

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

„Cruciadă" împotriva Ortodoxiei româneşti*

Evenimentele desfăşurate în ultima vreme aduc o nouă confirmare unui adevăr demult evident: concertarea unor atacuri, din direcţia mai multor fronturi, împotriva Ortodoxiei româneşti în general şi împotriva B.O.R. în special. O simplă analiză a „cazuisticii" exprimate tot mai făţiş confirmă un nedorit diagnostic: **România este singurul spaţiu geopolitic în care interesele catolicismului se împletesc, în mod curios, dar nu de neînţeles cu cele ale „panortodoxismului" rusofon.**

O faţă a primului aspect îşi are originea la 1698, când s-a forţat actul uniaţiei, urmare a unei politici „drang nach Osten", prin care, în încercarea de a-i deznaţionaliza pe români, promisiunile mincinoase s-au completat cu dărâmarea bisericilor şi mânăstirilor cu tunul, de către catolicul general Bucow. Aşadar, nu Biserica Ortodoxă a fost aceea care a ridicat braţul, ci tocmai Biserica Romano-Catolică, cea care vorbeşte acum de nedreptatea din 1948, uitând prea repede faptele sale şi promovând în spaţiul românesc acea dezbinare pe care a provocat-o şi la scară universală, determinând apariţia „marii schisme", iar apoi a schismei apusene.

Duplicitatea faţă de B.O.R. a făcut ca în 1990 să fie înfiinţate, în climatul profitabil al anarhiei care domnea în ţară, un număr de dioceze greco-catolice şi în zone lipsite de credincioşii acestui cult, cu intenţia (dovedită azi, dar nemărturisită atunci) unui cât mai larg prozelitism. Mai mult chiar, acceptând la conferinţa de la Balamand stoparea „evanghelizării" ortodocşilor, Vaticanul a încurajat, pe uşa din dos atitudinea ierarhiei greco-catolice nou împământenite, de respingere a hotărârilor conferinţei. Credem că, de la apariţia pe scena istoriei a protestantismului, acesta este unul din primele cazuri de „insubordonare" canonică a unor episcopi locali faţă de Vatican. Unde a dus promovarea unei atari politici de „neoevanghelizare" o vedem în evenimentele petrecute la Blaj şi la Satu Mare. Iar acum la Cluj, unde un preot şi parlamentar „creştin-democrat" aţâţă masele de credincioşi greco-catolici să ia cu asalt, ca şi la Blaj, o biserică.

Şi cine inspiră oare campania de atacuri (directe sau disimulate) dusă împotriva ortodoxismului chiar la TVR? Să reţinem că această instituţie, de maxim impact în conştiinţa publică, îşi permite să răspândească documentare comandate despre binefacerile „integrării în absolut" prin tantrismul yoghin aborigen, ca uvertură la „Biserica furată" greco-catolicilor, bineînţeles de către ortodocşii haini; că d-na Alina Mungiu-Pippidi parazitează un amplu spaţiu de emisie, la o oră de audienţă maximă, pentru a permite — ca din întâmplare — etalarea conceptelor ateist-iluministe; iar d-l Titi Dincă oferă întregi emisiuni, în care greco-catolicii să ne explice puncte de vedere de inspiraţie rösleriană, contrazise de înseşi desfăşurările istoriei.

Nu este, în acest context, nici o surpriză că, 60 de persoane aborigene şi diasporigene semnează un comunicat prin care cer schimbarea Patriarhului României. O succintă privire aruncată asupra celor câteva nume mediatizate ne arată că acestea, neaparţinând Ortodoxiei româneşti, fie şi numai prin îmbrăţişarea unor concepţii contrare credinţei noastre strămoşeşti, n-au nici calitatea şi nici dreptul de a formula o atare cerere, chiar dacă sunt realizatori faimoşi de producţii TV, cum ar fi, de pildă, d-na Lucia Hossu-Longin. Pot, cel mult, aşa cum a făcut-o (cu vreo şase milioane de lei) o celebră „Academie" indigenă, să finanţeze grupurile paranoide de „măicuţe" dromomane...

Cât priveşte vectorii estici, interesul de a demola B.O.R. provine din faptul că **Patriarhia Română a făcut singurul pas efectiv în demonstrarea unităţii naţionale a românilor de pe cele două maluri ale Prutului: reactivarea Mitropoliei Basarabiei.**

Manifestate pe multiple planuri, acţiunile care încearcă să îngrădească influenţa B.O.R., mai ales în spaţiul basarabean, se reflectă chiar şi în presiunile Rusiei asupra conducătorilor guberniali de la Chişinău, de a nu recunoaşte Mitropolia reactivată a Basarabiei. Dacă diplomaţia românească (angajată la această oră în discutarea clauzelor Tratatului cu Republica Moldovenească) va cădea în capcana de a recunoaşte graniţa cu „Moldova" de peste Prut, după incalificabila atitudine antinaţională a cuplului Iliescu-Roman de a recunoaşte o ipotetică statalitate unui teritoriu românesc vremelnic desprins de ţara-mamă, B.O.R. va primi şi ea o nouă lovitură în acţiunea de a-i reuni sub acelaşi acoperământ pe românii din Basarabia cu cei din ţară.

Aducându-ne aminte de cele care decurg din „lista lui Severin", să ne mai întrebăm oare cine îndeamnă un partid din chiar sânul CDR să se declare pe faţă sprijinitorul „secesionismului" greco-catolic de la Cluj? Sau să nu ne punem legitima întrebare: care sunt sursele şi interesele ce determină unele ziare de pe la noi să-şi coordoneze atacurile împotriva B.O.R., într-o mişcare căreia numai dacă eşti orb nu-i vezi stilul „bine temperat" în care se desfăşoară?

Însăşi lansarea unor idei şi zvonuri, conform cărora România nu va fi admisă în NATO, deoarece nu este catolică, nu poate fi despărţită de metodele folosite de binecunoscutele structuri „informaţionale" ruseşti, care se opun prin toate mijloacele ca România să-şi atingă acest obiectiv.

Tragice în tot acest tablou general ni se par însă mai ales tendinţele provenite din chiar interiorul Bisericii noastre naţionale, anume de a eluda unele realităţi care ajung să fie speculate de factori centrifugali, porniţi să închege un paralelogram de forţe din vectorii demolatori, atât vestici, cât şi estici.

Să înţelegem şi să acceptăm că acest tablou se înscrie în ceea ce o înaltă personalitate de stat denumea nu demult „reconquista" Ardealului?

Şi oare cu ce misiune s-a pripăşit prin Vrancea fiul fostului prim-ministru „moldovean" Sangheli — arhicunoscut pentru relaţiile sale de parteneriat cu KGB — care consiliază un general de miliţie/poliţie, pus să organizeze filiala locală a partidului unui Constantin Simirad?!

Eugen CELAN

* Extras din ziarul „Ziua" nr. 913, Ediţie de Nord-Vest, Sâmbătă-Duminică, 28—29 martie 1998, p. 9.

*

Crucea — prag spre înviere

(Urmare din pag. 1)

totală, neputinţa comunicării şi durerea de a-şi vedea iubirea dăruită cu generozitate, refuzată şi terfelită cu grosolănie.

În genere Evangheliile amintesc doar în treacăt aceste detalii ale suferinţei spirituale, parcă invitându-ne pe noi să intrăm în taina lor şi să le descifrăm sensul. În primul rând, agonia Mântuitorului pe cruce, copleşit de iminenţa morţii, rugându-Se Părintelui ceresc „de este cu putinţă să treacă pe-alături paharul acesta!" (Mt. 26, 39), când sudoarea I se preface „în picături de sânge" (Lc. 22, 44), arată situaţia limită, drama fără seamăn în care ajunsese.

Alegând răstignirea pe cruce, deci moartea implacabilă, Hristos alege de fapt experienţa limită a sufletului în faţa misterului de nepătruns al morţii. Va fi acesta, momentul cufundării depline în teribila dramă a fiinţei umane în faţa neantului, intrarea în tragicul şi bezna morţii. Punctul de maximă tensiune al dramei lui Hristos este exprimat prin cuvintele *„Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?"* (Mt. 27, 46), arătând singurătatea deplină şi părăsirea totală, atât din partea oamenilor, cât şi din partea lui Dumnezeu.

Cum trebuie să înţelegem însă această afirmaţie prin care Cel răstignit, „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat", ni se prezintă El însuşi dezbrăcat de divinitatea Sa? Aici se vădeşte integralitatea Întrupării, absolutul actului de înomenire al lui Hristos, care pe Cruce n-a suferit doar aparent, ci a gustat amărăciunea suferinţei şi a morţii până la extrema sa spirituală — despărţirea de Dumnezeu.

Marele nostru filosof Nae Ionescu, care a fost şi un bun fiu al Bisericii Ortodoxe, încercând să explice această situaţie paradoxală, spunea că se teme că pe Cruce Dumnezeu ar fi putut suferi. Însă o astfel de părere nu poate fi considerată decât cel mult ca o teologumenă, o ipoteză deci, avansată de un filosof totuşi, care nu poate fi însă luată în considerare şi cu atât mai puţin acceptată din punct de vedere teologic. Putem spune cel mult că pe cruce *omul s-a simţit* părăsit de Dumnezeu, atunci în cel mai cumplit moment al agoniei, şi când, şi ispita a fost maximă. Cum am putea accepta să spunem că pe cruce a suferit Dumnezeu? El a acceptat suferinţa din dragoste, iar dragostea nu este o „lipsă", ci plenitudine, pentru că ea există doar atunci când se dăruieşte, şi se împlineşte pe măsură ce este oferită.

Starea aceasta de aparentă părăsire, de singurătate totală pe care o afirmă Iisus în cel mai cumplit moment al agoniei Sale, o întâlnim şi în trăirile marilor mistici, putându-ne ajuta într-o oarecare măsură. În ascensiunea lor către piscul divinităţii, ajunşi la starea de deplină despătimire, când aproape că nu mai este nevoie de efortul lor pentru că de acum încolo intervine harul, ajunşi la această răscruce, când „absolut nimic nu-l mai leagă pe nevoitor de cele pământeşti şi încă nimic nu-i dă siguranţa că se află legat de cele cereşti, şi aceasta îi produce o tortură fără seamăn". Însă acest moment odată depăşit „o pace desăvârşită îi umple sufletul şi o siguranţă absolută în existenţa lumii de dincolo îi umple inima" (Arhim. Dosoftei Moraru).

Identificându-Se deplin cu fiinţa umană şi gustând aidoma ei chinul şi zbaterea în faţa morţii, deci împropriindu-şi-le, prin aceasta Hristos ne-a arătat că „virulenţa morţii nu putea fi neutralizată decât prin propria sa negaţie. Viaţa acceptă să treacă în mod liber prin moarte, pentru a o face să se fărâme şi pentru a o anula".[2]

Agonia lui Hristos pe cruce n-a fost însă un eşec îndreptat mai apoi prin Înviere, ci ea însăşi constituie în sine o biruinţă, iar ultimele cuvinte rostite pe cruce *„Săvârşitu-s-a!"* (In. 19, 30) nu sunt nicidecum un strigăt de disperare sau de cedare, ci unul de biruinţă: s-a săvârşit, s-a împlinit deci biruinţa iubirii asupra urii, a luminii asupra întunericului, a Vieţii asupra morţii.

Crucea îşi vădeşte adevăratul său sens numai raportată la Înviere, ea nefiind doar „suferinţă asumată ci şi singurul drum spre Înviere. *Crucea închide în sine puterea Învierii".*[3]

Privită din această perspectivă, Crucea devine şi pentru noi un exemplu care ne arată că numai transfigurarea propriei noastre condiţii ne va ajuta să accedem spre sensul ultim al existenţei noastre — Învierea lui Hristos, iar fără exemplul Lui, acest lucru s-ar dovedi imposibil. Biruind, din iubire pentru noi, suferinţa şi moartea pe cruce ne-a arătat prin aceasta că biruinţa Lui este de fapt şi a noastră.

În aceasta constă sensul cel mai profund al Crucii pentru noi creştinii ortodocşi: prin suferinţa şi moartea Sa pe cruce, Hristos ne-a dăruit ceea ce fără El, noi n-am fi putut dobândi niciodată. Dar prin aceasta nu înseamnă că a suprimat suferinţa şi moartea din planul existenţei umane, ci ele vor continua să facă parte din cadrul ei şi pe mai departe, şi doar la judecata finală ele vor fi definitiv înlăturate, abia atunci „moarte nu va mai fi" (Apoc. 21, 4). O atare intervenţie a lui Dumnezeu în planul existenţei noastre terestre, din care ar fi suprimate suferinţa şi moartea ar face ca aceasta să se scufunde într-un absurd fără limite „o durată infinită în condiţiile vieţii terestre, timpul lipsit pur şi simplu de sfârşitul lui ar priva existenţa de sensul ei", făcând-o să culmineze „într-o plictiseală nesfârşită".[4]

Murind pe cruce, Hristos nu numai că n-a anulat suferinţa şi moartea din planul existenţei umane, şi nici nu ni s-a substituit nouă, oferindu-ne o cale de ocolire sau evitare a acestora, ci *ne-a oferit un drum prin suferinţă şi moarte spre Înviere.* Pentru că nu crucea a încheiat existenţa pământească a lui Hristos, ci prin ea s-a deschis doar poarta spre *cealaltă realitate,* care deşi este diferită de cea de aici în care ne este hărăzit nouă vremelnic să petrecem, nu ne este întru totul străină. Fără existenţa Crucii n-ar fi fost posibilă Învierea, ea constituind *pragul* prin care se putea ajunge la Înviere „aşa trebuia să pătimească Hristos ca să intre întru slava Sa" (Lc. 26, 26).

Numai din această perspectivă, asumarea şi purtarea crucii de către noi dobândeşte sens. Pentru că a-ţi accepta şi a-ţi purta crucea nu sunt la urma urmei acte de laşitate din partea noastră, ci proba cea mai desăvârşită a curajului, aşa cum nici Hristos nu s-a urcat pe ea din laşitate, nici n-a acceptat-o din frică, ci cu nădejdea că numai aşa se putea ajunge la Înviere.

Cel care-şi asumă crucea, o face cu seninătate şi speranţă izvorâte din nădejdea Învierii. Oricât de Paradoxal ne-ar apărea acest fapt şi oricât de mult ne va contraria, pentru cel cu adevărat credincios numai aşa se poate depăşi acest aparent paradox.

2. P. Evdokimov, **Vârstele vieţii spirituale,** p. 173.
3. Placide Deseille, **Nostalgia Ortodoxiei,** Ed. Anastasia, Buc., 1955, p. 109.
4. P. Evdokimov, **op. cit.,** p. 99.

Ne reîntoarcem la vremurile lui Bukow?

(Urmare din pag. 1)

preoţi care şi-au trădat credinţa şi colegii n-au pus nici un preţ pe jurământul pe care l-au depus — cu mâna pe cruce şi pe Evanghelie — la decernarea titlului de licenţiat în teologie, făgăduind că vor păstra şi vor „apăra" adevărurile de credinţă pe care le-au învăţat de la profesorii lor de la Institutul teologic din Sibiu, ca şi bunul nume ale acestuia. Oare nu au mustrări de conştiinţă pentru călcarea acelui jurământ? Oare au uitat de prelegerile de Morală ale profesorilor Nicolae Mladin şi Ioan Zăgrean, care le-au prezentat această călcare de jurământ sau „sperjur" ca un păcat deosebit de grav „prin care se necinsteşte Dumnezeu Însuşi, folosind numele Lui la fărădelegile noastre"?! Oare nu se tem chiar deloc de pedeapsa lui Dumnezeu? Din nefericire, tocmai aceşti „pseudopreoţi" au produs cele mai multe dezbinări în multe din parohiile noastre, foste „mixte" până în 1948. Este adevărat că au fost şi cazuri când credincioşii — foşti uniţi până în 1948 — nu şi-au urmat „păstorul", ci au rămas ortodocşi, şi chiar l-au alungat din parohia lor, cum a fost cazul în parohia Iclod-Cluj. Cred că preoţii aceştia ar trebui să ia „lecţii" de omenie şi de demnitate de la oamenii simpli, dar cu credinţă în Dumnezeu! Au fost şi câteva cazuri când astfel de preoţi s-au întors pocăiţi la Biserica Ortodoxă, după ce au văzut adevărata „faţă" a „fraţilor" uniţi.

Deşi au un număr infim de credincioşi, totuşi Guvernele de după 1989 au dat unităţilor dreptul de-a înfiinţa patru Institute teologice unite, precum şi câteva seminarii. Prin absolvenţii lor, sigur că numărul preoţilor uniţi a sporit, dar au sporit şi tensiunile cu ortodocşii, căci aceşti tineri încearcă acum să aducă în „staulul Romei" unele suflete „schismatice" ca să-şi poată constitui o parohie. Este adevărat că între studenţii lor se numără şi mulţi tineri care au fost respinşi la examenele de admitere în Facultăţi ortodoxe. Este explicabil, deoarece admiterea la ortodocşi constă în Dogmatică, Istorie bisericească şi Literatură română, pe când la „uniţii cu Roma" totul se reduce la Catehism şi Limba română.

Îmi permit să relatez aici cazul unui student de la Blaj, respins la examenul de admitere la Sibiu, care voia să revină la ortodoxie şi să-l primim în anul II la Sibiu, pe baza unor examene de diferenţă. Din nefericire, s-a speriat când i-am spus că va trebui să pregătească — între altele — toată istoria Bisericii Române până la 1700, căci la Blaj se studiază numai din acel an nefericit, fără să se spună o vorbă despre Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul, Noul Testament de la Bălgrad, Biblia de la Bucureşti şi atâtea altele! Şi se pretind „oameni de cultură"!

În legătură cu pregătirea tinerilor teologi greco-catolici, trebuie să mai spun că unii dintre ei care au trădat ortodoxia au ajuns profesori de teologie, pe baza licenţei primite la Sibiu! (noi ortodocşii suntem mai pretenţioşi, cerem titlul de „doctor", la ocuparea unui post de profesor, şi lucrări de specialitate).

După 1990, Biserica unită şi-a găsit o seamă de susţinători, fie din rândul unor intelectuali, chiar „universitari", fie mai cu seamă din rândul politicienilor din Partidul Naţional Ţărănesc Creştin Democrat. Este interesant că respectivii intelectuali (mai cu seamă universitari) înainte de 1989 se declarau atei convinşi, ca să-şi justifice calitatea de membri ai p.c.r. (şi poate de „informatori"), ca dintr-o dată să-şi aducă aminte că până în 1948 părinţii lor au fost greco-catolici! Aşa va fi, părinţii au fost greco-catolici, dar ei rămân, în continuare, nişte indiferenţi în probleme religioase, dar susţinători ai Bisericii unite. Putem fi siguri că nici unul din aceşti mari apărători ai uniaţiei nu intră în biserică pentru ca să se roage, nu se spovedesc, nu postesc, nu dau o educaţie creştinească copiilor sau nepoţilor şi alte asemenea. Dar se declară greco-catolici! Mai mult ca să dea impresia că Biserica greco-catolică este una „a elitelor intelectuale", pe când ortodocşii constituie o Biserică a credincioşilor de rând, a oamenilor simpli!

În ce-i priveşte pe politicienii P.N.Ţ.C.D., era de aşteptat ca să adopte o atitudine potrivnică Bisericii Ortodoxe! Nu de alta, dar ei trebuie să continue „tradiţiile" lui Iuliu Maniu, Zenovie Pâclişanu şi alţi politicieni „ţărănişti" din perioada interbelică, adversari declaraţi ai Bisericii Ortodoxe! Şi iată că **naivii ortodocşi** care au dat crezare promisiunilor electorale ale ţărăniştilor şi le-au acordat voturile la alegerile din 1996, abia acum şi-au dat seama care este **adevărata faţă a ţărăniş ilor:** adversari declaraţi ai Bisericii Ortodoxe! În loc să fie preocupaţi de soarta ţării, ajunsă la disperare prin lipsurile de tot felul, şomaj, salarii de mizerie etc., parlamentarii ţărănişti sunt preocupaţi de propriile salarii, de homosexuali, de iehovişti, de învăţământul în limba maghiară, de inscripţii bilingve în anumite localităţi din Transilvania şi de ... restituirea lăcaşurilor de cult şi a bunurilor greco-catolice! Ţara arde... şi ţărăniştii se piaptănă!

Senatorul Matei Boilă — care este şi preot greco-catolic — cere sus şi tare în Parlamentul ţării ca să se restituie bisericile greco-catolice, fără să se ţină seama de realităţile de azi, de faptul că majoritatea covârşitoare a foştelor parohii unite de până în 1948 doresc să rămână ortodoxe, chiar şi acolo unde erau zone compact greco-catolice (Maramureş, Năsăud, Haţeg). Iar un lider ţărănist foarte înaintat în vârstă declara recent la TVR că se impune o „împărţire" prin lege a bisericilor la ortodocşi şi la greco-catolici! Cam aşa cum împarte dânsul jucăriile la strănepoţi! Adică cei 228 000 greco-catolici cam de câte biserici ar avea nevoie? Din moment ce în anumite localităţi mai există 2—3 familii de greco-catolici bătrâni, trebuie să le cedeze ortodocşii biserica? Pentru că aşa doreşte senatorul Boilă şi alţii ca el?

Recentele evenimente de la Cluj-Napoca, prilejuite de „preluarea" bisericii „Schimbarea la Faţă" au dovedit ţării întregi cine sunt greco-catolicii, dar şi cine sunt ţărăniştii! Senatorul Boilă, cu oamenii lui, pur şi simplu au profanat acest lăcaş de închinare! Nici comuniştii şi securiştii nu şi-au permis să intre într-o biserică în care se oficia un maslu şi să o profaneze, cum au făcut **greco-catolicii clujeni, în frunte cu senatorul lor „creştin şi democrat".** Deci, istoria se repetă! În 1762 generalul Bukow a atribuit cele două biserici ortodoxe din Alba Iulia celor 7(!) preoţi uniţi cu 21 familii (deci un preot la 3 familii), iar cele 298 de familii ortodoxe au rămas fără biserică; la Topârcea lângă Sibiu s-a dat biserica celor trei preoţi uniţi cu 9 familii (deci tot un preot la 3 familii), iar cele 226 familii ortodoxe au rămas fără preot. Cam aşa se petrec lucrurile şi azi la Cluj: o masă enormă de credincioşi ortodocşi sunt nevoiţi acum să se roage în catedrala arhiepiscopală, iar puţinii credincioşi uniţi — cu numeroşii lor preoţi, studenţi şi seminarişti — se vor ruga în biserica „Schimbarea la Faţă", cerând ca „Spiritul Sfânt" să se „îndure" spre ei, să-i lumineze şi să-i facă mai buni faţă de fraţii lor **români** ortodocşi.

Care va fi soarta bisericii „Schimbarea la Faţă"? Se vor oficia slujbe în faţa unui număr redus de credincioşi, cum s-a întâmplat şi la Lugoj şi la Timişoara, unde ierarhul ortodox al locului le-a oferit unităţilor bisericile foste unite, pline de viaţă în perioada 1948—1989, iar acum sunt golite de credincioşi şi închise peste săptămână! Episcopul unit de Lugoj, Mesianu (fost Meszaros) nu reuşeşte nicicum să le readucă la viaţă. Nu-i poţi abate de la credinţă chiar aşa de uşor nici pe bănăţeni! Au şi ei mândria lor de a fi „fruncea" şi în credinţa ortodoxă!

Politica „ţărănistă" faţă de Biserica Ortodoxă a dus deci la conflictele de la Cluj, dar şi la „marşul tăcerii" organizat de procesiunea ortodoxă şi Centrele eparhiale din Transilvania, în frunte cu Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului. A fost regretabil că n-au fost de faţă şi ierarhii de la Arad şi Caransebeş cu preoţii lor, mai cu seamă pentru că judeţul Hunedoara a făcut şi face parte din Transilvania istorică şi nu din Banat. Să nu fi primit, oare, „binecuvântare" de la Timişoara? Oricum, „manifestaţia" de la Cluj-Napoca a dovedit politicienilor „ţărănişti creştin-democraţi" că ortodoxia reprezintă o forţă de temut în faţa oricăror încercări de divizare confesională a neamului nostru. Şi dacă preoţii aceştia ar fi venit însoţiţi fiecare de câte 10—20 de credincioşi, cum au făcut la Blaj la 3/15 mai 1848, ori la Alba-Iulia la 1 decembrie 1918, politicienii din P.N.Ţ.C.D. s-ar convinge uşor că vor pierde alegerile viitoare. „Cine scoate sabia, de sabie va pieri", zice Domnul.

Prin rugăciune şi tăcere

(Urmare din pag. 1)

IUBIŢII MEI PREOŢI,

Aţi venit din oraşe şi sate şi vă veţi întoarce acolo. Să le spuneţi credincioşilor că suntem veghetori şi că stăm de strajă pentru apărarea credinţei noastre. Şi să le mai spuneţi că noi îi numim „turmă", dar noi, ortodocşii, le spunem „turmă cuvântătoare", adică turmă raţională, care judecă şi are un cuvânt de spus. Şi dacă suntem azi, aici, ierarhi, protopopi şi preoţi, suntem pentru că ei ne-au chemat. V-o spun cu mâna pe inimă: nu a fost iniţiativa mea! Toate poruncile ne-au venit de jos, de la turma cuvântătoare, de la care am primit acest mesaj: „vrem să vă vedem împreună şi vrem să ştim că sunteţi împreună cu noi, ca să fim şi noi împreună cu voi".

Rugăciunea pe care o înălţăm astăzi, aici este o rugăciune a comuniunii nu numai între noi, clericii, dar şi o rugăciune a comuniunii cu propria noastră turmă cuvântătoare.

Şi mai este aici şi un **act de prezenţă.** *Vrem să ştie toţi, şi prieteni şi neprieteni, că suntem în picioare şi că vom sta de veghe. Şi că pumnului sau bâtei îi vom opune* CRUCEA, *dar e bine să se ştie că, de azi,* CRUCEA *noastră va fi fermă. Îi invităm pe neprieteni să nu profite de smerenia ortodoxă. Le aducem aminte că nu se poate face confuzie între smerenie şi demnitate. Acelaşi Mântuitor, Iisus Hristos, care a poruncit: „De te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce-l şi pe cel stâng", atunci când s-a găsit la judecată, în Sinedriu, şi a fost pălmuit din ordinul arhiereului, nu a întors obrazul celălalt ci l-a mustrat, cu blândeţe, dar l-a mustrat pe cel care-l lovise, spunând: „Dacă am grăit rău, spune-mi ce am grăit rău, iar dacă am grăit bine, de ce mă baţi?" În situaţia amintită nu mai era vorba de smerenia lui Iisus, ci de demnitatea adevărului lui Dumnezeu. Şi atunci când e vorba de a apăra demnitatea adevărului lui Dumnezeu, stăm cu crucea sus, cu fruntea sus şi în picioare".*

Parte a Bisericii celei una, sfinte, sobornicesti şi apostoleşti, Biserica Ortodoxă Română a parcurs şi ea drumul pe care poporul român însuşi l-a bătătorit. Este surprinzător faptul că acest adevăr, cum că Ortodoxia a însoţit poporul român, din leagănul existenţei sale şi până în prezent, deranjează şi chiar irită unele spirite. Sau poate că n-ar trebui să ne mai mirăm de lucrul acesta bineştiind câte încercări şi câte stăruinţe s-au depus şi se mai depun în continuare pentru înstrăinarea românilor de credinţa, obiceiurile şi datinile lor.

Reacţia Bisericii Ortodoxe Române, firească şi necesară, de respingere a tot mai stăruitoarelor atacuri şi acţiuni prozelitiste şi de apărare a propriilor ei credincioşi nu este bine văzută şi în chipul cel mai rău voitor este etichetată drept abuzivă şi intoleranţă. Se face mare caz de drepturile şi libertăţile altor confesiuni, iar Bisericii Ortodoxe Române i se refuză dreptul legitim de apărare în faţa provocărilor şi denigrărilor îndreptate împotriva ei.

În astfel de situaţii, rugăciunea rămâne o cale de apărare şi întărire sufletească. Fiind pericada sfântului şi marelui post, se cuvine să intensificăm rugăciunile noastre, unindu-le cu postul, pentru ca Domnul Dumnezeu să reverse peste noi darul păcii, al bunei voiri şi să dezrădăcineze păcatul urii şi al vrajbei.

Uniaţia românească din Transilvania

II

Patriarhul, ca funcţie administrativă în Biserică, a apărut abia în secolul al V-lea, la cel de-al IV-lea sinod ecumenic din anul 451. Atunci au fost recunoscuţi cinci patriarhi, anume episcopii din oraşele cele mai importante ale Imperiului: Roma; Constantinopol, capitala Imperiului de Răsărit; Alexandria din Egipt; Antiohia din Siria şi Ierusalimul. Apărând însă atâtea trepte de organizare administrativă, a trebuit să se impună o ordine de rang, o întâietate. Un fapt era clar: mitropolitul deţinea mai multe sarcini decât episcopul dintr-o localitate mai mică. La fel, patriarhul dobândea mai multe drepturi administrative şi, totodată, mai multe avantaje decât mitropoliţii. El convoca sinoadele din centrul patriarhal, sinoade la care participau toţi episcopii şi mitropoliţii de pe teritoriul patriarhiei, le prezida, apoi media neînţelegerile care se puteau ivi între mitropoliţi. Problema care mai trebuia rezolvată era aceea: exista o ordine ierarhică între aceşti patriarhi? Era unul mai mare, mai important decât ceilalţi?

Încă înainte de apariţia instituţiei patriarhale, s-a impus că episcopul cel mai important, cu cinstea cea mai mare, să fie acela din capitala Imperiului, adică din Roma. Pe lângă acest argument geografic, locuitorii Romei mai înaintau unul de ordin religios: în localitatea lor au murit ca martiri Sf Petru şi Pavel. Dar după mutarea capitalei imperiale în Răsărit, la Constantinopol, s-a stabilit că şi episcopul din această cetate trebuie să se bucure de aceeaşi importanţă sau de aceeaşi cinste ca cel din Roma: „Iar după episcopul Romei, întâietatea cinstei (primatul de onoare) să o aibă episcopul Constantinopolului, pentru că (cetatea) aceasta este Roma nouă" (canonul 3 al celui de-al doilea sinod ecumenic de la Constantinopol din anul 381). Acest canon a fost explicat şi reconfirmat în anul 451, la cel de-al IV-lea sinod ecumenic: „...aceleaşi le hotărâm şi le statornicim şi noi, despre întâietăţile (privilegiile) prea sfintei Biserici a aceluiaşi Constantinopol, a noii Rome, de vreme ce şi scaunului Romei vechi, părinţii după dreptate i-au dat (conferit) întâietatea (privilegiul) pentru (motivul) că cetatea aceea era cetate împărătească. Şi cei 150 de episcopi (de la sinodul II ecumenic), îndemnaţi de acelaşi ţel (scop, considerent), au dăruit (conferit) întâietăţi (privilegii) egale prea Sfântului scaun al Romei noi, socotind a fi cu dreptate, ca cetatea care s-a cinstit (onorat) cu împărăţia şi cu senatul, şi care a dobândit întâietăţi (privilegii) deopotrivă (egale) cu ale vechii Rome împărăteşti; întocmai ca şi aceea să se facă mare (să se înalţe) şi în lucrurile cele bisericeşti" (canonul 28). Prin urmare, egalitatea între aceşti doi patriarhi a fost recunoscută, aceasta însă neînsemnând că li se conferea o autoritate asupra celorlalţi trei patriarhi. Din contră, fiecare patriarh avea jurisdicţia (sau autoritatea) pe teritoriul patriarhiei sale. Episcopilor din Roma sau din Constantinopol în nici un caz nu le era permis să se amestece în problemele Bisericilor din Egipt (unde autoritatea o deţinea patriarhul din Alexandria), din Siria (unde autoritatea revenea patriarhului din Antiohia) sau din Palestina (unde era situat Ierusalimul. Cinstea sau întâietatea de care se bucurau patriarhii din Roma şi Constantinopol consta în faptul că ceilalţi patriarhi puteau apela la ei, dacă doreau, ca să mijlocească anumite dispute disciplinare sau de doctrină.

Trebuie acum precizat că nu toate teritoriile bisericeşti, că nu toate Bisericile sau comunităţile locale au fost supuse acestor cinci patriarhi. Au existat şi anumite Biserici locale care şi-au păstrat independenţa sau conducerea separată, chiar dacă aceşti conducători ai acestor Biserici nu au dobândit rangul onorific de patriarhi, ci doar acela de arhiepiscopi, mitropoliţi sau catolicoşi. Iată ce spune în acest sens profesoara universitară de Teologie Ecumenică şi de Patrologie de la Graz — Austria şi totodată călugăriţa catolică benedictină Anne Jensen, în lucrarea sa de doctorat, intitulată **Viitorul Ortodoxiei** şi apărută în anul 1986: „Dar aceste cinci Biserici privilegiate de către sinod nu au fost unicele centre, şi nici nu şi-au împărţit autoritatea asupra tuturor Bisericilor din interiorul sau exte-

(Continuare în pag. a 4-a)

Drd. PAUL BRUSANOWSKI

Motivaţia ştiinţifică a postului

(Urmare din pag. 1)

abţinere de la anumite mâncăruri şi băuturi, să restabilească în viaţa lui trupească exact hrana din paradis. Şi nu este lucru mai potrivit ca întâmpinând marile praznice, care ne aduc în actualitate evenimentele fundamentale ale mântuirii noastre, să ne pregătim cu întreaga fiinţă, adică atât cu sufletul, cât şi cu trupul, restabilind modelul paradisiac, pe care sărbătorile însele ni-l oferă, după cuvântul Apostolului: „Curăţiţi deci aluatul cel vechi, ca să fiţi frământătură nouă, căci Paştile nostru Hristos s-a jertfit pentru noi. De aceea, să prăznuim nu cu aluatul cel vechi, nici cu aluatul răutăţii şi al vicleşugului, ci cu azimile curăţiei şi ale adevărului" (1 Corinteni 5, 7—8).

Pătrunzând în tainele şi miracolul vieţii, ştiinţa modernă oferă o adevărată pledoarie pentru harana cea dintâi a omului, pe care am văzut că i-a fost recomandată de Creatorul însuşi.

Să vedem însă mai în detaliu demonstraţia şi recomandarea ştiinţei:

Pornind de la afirmaţia unanim recunoscută că viaţa poate fi considerată un anumit mod de chimizare a unuia dintre cele mai răspândite elemente din natură — CARBONUL, plantelor verzi le revine această sarcină prin miraculosul fenomen al FOTOSINTEZEI. Această sinteză a luminii solare este făcută de plantă prin miraculoşii **pigmenţi clorofilieni,** ca substanţe organice puse de Creator în structura plantei. Aceştia luând din mediul înconjurător dioxidul de carbon şi apa, în prezenţa temperaturii pozitive şi a luminii solare se produce fotosinteza, ca un adevărat miracol prin care carbonul anorganic se transformă în carbon organic. **Şi astfel apare viaţa.** Procesul de chimizare a carbonului mineral în carbon organic, este strâns corelat cu alte circa 60—62 elemente chimice (din cele 110 cunoscute în univers). Dintre acestea menţionăm: oxigenul, hidrogenul, azotul, sulful, fosforul; precum şi alte elemente aflate într-un procentaj mai mic, dar indispensabile organizării şi desfăşurării vieţii pe pământ, cum ar fi: magneziul, cuprul, fierul, cobaltul, clorul, iodul, potasiul, etc. Aceste elemente sunt luate de plantă din pământ, sau din mediul înconjurător. Ele îndeplinesc rolul de biocatalizatori, care ajută la formarea reacţiilor chimice ale fotosintezei. Dintre aceştia, magneziul de pildă, este un adevărat stimulent al fotosintezei prin captarea energiei solare. După cum arătam, prin fotosinteză, pigmenţii clorofilieni transformă carbonul mineral în carbon organic, pe care unindu-l cu oxigenul şi hidrogenul formează cea mai simplă formă de substanţă organică: GLUCOZA. Deşi încorporează doar trei elemente chimice: carbon organic, oxigen şi hidrogen, printr-un proces miraculos, glucoza reuşeşte să preia din lumina şi căldura solară o mare cantitate de energie chimică, care rămâne potenţială. Dar odată intrată în organismul uman, în urma arderilor celulare, energia potenţială aflată în glucoză, se transformă în energie actuală, adică în **energie vitală.**

Mai departe, mergând pe urmele Creatorului, observăm că prin fotosinteză se produce încă un fenomen esenţial. Şi anume, plantele fotosintetizate, pornind de la glucoza existentă, **reuşesc cu forţe proprii numai de ele ştiute,** să diversifice, să transforme substanţele organice din ele în celelalte două grupe de substanţe organice proprii materiei vii, şi anume în proteine şi lipide, cărora li se asociază şi acizii nucleici.

De aici vedem că prezenţa glucozei ca produs primar de sinteză organică motivează de la bun început de ce alimentele de origine vegetală primează într-o alimentaţie raţională, asigurând valoarea nutritivă a tuturor categoriilor de alimente recomandate ca hrană de post. Încercăm să motivăm aceste afirmaţii cu date privind **valoarea nutritivă** a acestor categorii de substanţe. Astfel, bazele biochimice ale alimentaţiei raţionale evidenţiază ca factori nutritivi: proteinele, lipidele, glucidele, vitaminele, sărurile minerale şi apa. Pe lângă funcţiile de bază ale acestor principii alimentare, considerăm că rolul energetic primează mai ales când aceşti factori în perioada de post sunt în exclusivitate de origine vegetală, deoarece leguminoasele (fasole, mazăre, linte), sau cele din grâu, orez, germenele de porumb, margarina şi toate variantele ei, oferă organismului surse energetice ce satisfac cerinţele noastre. Valoarea energetică a principalelor alimente de origine vegetală se motivează mai ales prin faptul că din arderile biologice celulare a produşilor de origine glucidică (zaharuri şi derivatele lor conţinute în pâine, legume, fructe) rezultă energie vitală în cantitate de 4,1 calorii per gram de glucide şi cantităţi neglijabile de apă şi dioxid de carbon, faţă de care **organismul se comportă normal, fără a face apel la eforturi suplimentare pentru neutralizarea lor.** În acelaşi timp, procentual leguminoasele uscate asigură 20—25% din necesarul zilnic de proteine, cărora li se adaugă pâinea cu 10%; pastele făinoase cu 10—15% şi nucile cu 17%. Acestora li se adaugă apoi uleiurile vegetale, germenii de porumb şi margarina. Referitor la glucide, ele sunt asigurate de zahăr: 100%, paste făinoase: 60—80%; pâinea: 50%; produsele zaharoase: 70—75%; leguminoase uscate: 50—60%; leguminoase proaspete şi fructe: 10—20%. La aceasta mai adăugăm şi faptul că produsele de origine vegetală asigură aproape în exclusivitate necesarul de vitamine şi săruri minerale.

Pe de altă parte, metabolizarea energetică a produşilor alimentari de origine animală (carne, brânzeturi, lapte, ouă, etc.), pe lângă energia furnizată: 9,1 calorii/gram de lipide, sau 4,3 calorii/gram le proteine, pe lângă apă şi dioxid de carbon (similar cu cele din glucide), lor li se adaugă în plus produşi secundari, extrem de toxici pentru organism; iar pentru neutralizarea lor la nivelul ficatului, rinichilor şi altor organe sunt depuse eforturi suplimentare. Dintre aceştia amintim: amoniacul, ureea şi acidul uric derivaţi din proteine; şi corpii cetonici, derivaţi din lipide. Aceştia acţionează asupra sistemului nervos, endocrin, renal, hepatic, muscular, şi nu de puţine ori le dereglează buna lor funcţionalitate, manifestându-se prin dureri musculare, ameţeli, greţuri, cefalee, oboseală. Este adevărat că organismul uman prin funcţia antitoxică a ficatului şi rinichilor reuşeşte de cele mai multe ori prin mecanisme biochimice complicate să neutralizeze aceste substanţe nocive, dar nu de puţine ori cu eforturi suplimentare, mai ales când se abuzează de o nutriţie „carnală". Neputând face faţă acestor cerinţe, se instalează bolile renale şi hepatice. Prin depunerea acizilor graşi nesaturaţi, proveniţi din grăsimile animale pe pereţii vaselor de sânge, se ajunge la ateroscleroză, cu manifestările sale clinice multiple, precum: infarctul miocardic, hemoragia cerebrală, arteriopatia membrelor inferioare. La fel şi obezitatea poate fi determinată de o alimentaţie excesivă. Ea se manifestă prin creşterea exagerată a greutăţii corporale datorită acumulării unei cantităţi mari de grăsime în ţesutul subcutanat şi în jurul viscerelor. Obezitatea nu numai că „îngreunează" organismul, dar se asociază diabetului. Se apreciază că peste 80% dintre diabetici sunt sau au fost obezi; iar 30—40% dintre obezi au şi un diabet mai evident sau mai ascuns. Datorită fenomenului de insulinorezistenţă a obezului, se impune ca orice diabetic obez să slăbească pentru a-şi scădea glicemia (Prof. dr. V. Şerban, Diabetul zaharat, Timişoara, 1993, p. 28). Şi exemplele pot continua...

Defineam la început postul şi ca o abţinere de la băutură (alcoolică). Pe lângă faptul că răţăceşte mintea, având consecinţe nefaste sub aspect profesional, familial, social, economic, etc. nocivitatea alcoolului se manifestă mai ales la nivelul organelor vitale, precum: nervi, inimă, stomac, rinichi, ficat. Când este vorba de ficat şi rinichi, alcoolul „obligă" la eforturi deosebite pentru neutralizarea produşilor secundari rezultaţi din metabolizarea lor energetică, şi nu în puţine cazuri, celulele hepatice şi cele renale cedează, ceea ce constituie punctul de plecare în dereglările lor funcţionale, inclusiv „pregătirea" terenului pentru maladiile canceroase...

Referindu-ne acum şi numai în treacăt la numărul caloriilor necesare organismului, apare diferenţa dintre lipide şi glucide. În cazul tinerilor în dezvoltare care au nevoie de o mai mare cantitate de calorii, sau a adulţilor care depun efort suplimentar în munci grele, nu se poate admite la nici un caz carenţa. Efectele carenţiale sunt tot atât de dăunătoare vieţii biologice şi sănătăţii, ca şi elementele nocive despre care am vorbit până acum. Numai că diferenţa calorică poate fi echilibrată printr-un supliment alimentar cantitativ, ca în cazul dietei medicale. Adică, în loc să servim trei mese pe zi, vom servi cinci mese (în intervale mai scurte de timp), fiindcă şi organismului „îi convine" şi „preferă": „puţin şi des". În felul acesta se evită saturaţia care poate provoca indigestii şi care „îngreunează" organismul, punându-l la efort suplimentar. Pe de altă parte, mâncarea de post bogată în glucoză are avantajul că se diversifică în organism, satisfăcând necesarul de proteine şi lipide. (Ne dăm seama mai uşor de acest mecanism biologic dacă ne gândim la faptul că perfuziile pe care le-am văzut cu toţii în spitale se fac numai cu glucoză).

Am văzut din cele până aici tratate că postul reprezintă un model de viaţă naturală şi raţională. Şi când spunem „raţională", apreciem că postul are o acţiune benefică atât asupra trupului, cât şi asupra sufletului, asigurând astfel sănătatea întregii fiinţe umane. Faptul că vasele sanguine ale creierului sunt lipsite de toxine şi depuneri, face ca mintea să rămână mereu lucidă, iar inteligenţa activă şi spontană; memoria proaspătă şi fidelă; imaginaţia orientată creator, este lipsită de reprezentări ale subconştientului instinctiv. Pentru voinţă postul este un exerciţiu de educaţie şi fortificare, dat fiind faptul că atât nesaţiul, îmbuibarea cât şi alcoolismul sunt defecte, ba chiar maladii ale voinţei. De aceea, pentru voinţă postul este o adevărată terapie, fiindcă nu e totodeauna şi pentru toţi uşor să postească. Abstinenţa de la mâncare şi băutură, mai ales sub formă integrală, dar şi parţială, produce o pierdere de energie, lasă un gol, pe care instinctul de conservare îl resimte şi se „revoltă". Dar conştientul se impune prin puterea voinţei, sau prin exersarea voinţei. Şi astfel voinţa se întăreşte, aducând în viaţa sufletească a omului stăpânirea de sine. Dacă ar fi să vorbim în termeni anatomo-fiziologici, am spune că prin voinţă conştiinţa „învinge" hipotalamusul, ca sediu al instinctelor primare, şi prin biruinţa spiritului, omul devine din ce în ce „mai-OM". Devine adică o fiinţă liberă care poate spune NU instinctului orb şi astfel dobândeşte lumina vieţii. Prin voinţă omul reuşeşte să domine atât „pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii" (1 Ioan 2, 16), precum şi mânia, ura, invidia, încât postul trupesc se îmbină armonic cu postul sufletesc, devenind virtute religios morală.

Prin urmare, voinţa acţionează asupra gustului atât de subiectiv, de înşelător şi de multe ori pervertit în pofte nesăbuite şi dăunătoare vieţii; pe care îl converteşte, schimbându-i orientarea, şi stabilind prin deprinderi o viaţă raţională, cumpătată, înţeleaptă; pe măsură să facă din post un act moral, spre a imita sub aspect duhovnicesc viaţa plină de sfinţenie a Mântuitorului.

În al treilea rând, postul ca înfrânare nu lasă sentimentele să decadă şi să înrobească fiinţa psiho-fizică a omului în excese şi patimi înrobitoare. Postul înnobilează sentimentele, îndreptându-le spre iubirea lui Dumnezeu, care la rândul ei dă vieţii afective dinamism creator, făcând din post un act de cult, după cuvintele Apostolului: „Aduceţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie şi sfântă înaintea lui Dumnezeu" (Romani 12, 1). Iar când prin sentimentul îndreptat spre Dumnezeu unim postul trupesc cu rugăciunea, privegherea, pocăinţa, smerenia şi milostenia, postul trupesc şi cel sufletesc devine un act de sfinţenie, fiindcă „împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură, ci pace, dreptate şi bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17). De aici şi îndemnul Apostolului: „Preamăriţi dar pe Dumnezeu în trupul vostru şi în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu" (1 Corinteni 6, 20). Astfel, ca act de sfinţenie, postul orientează simţirea spre comuniunea şi împreunarea cu Hristos. Aşa cum în martiriu Hristos suferea în cel ce se jertfea pentru El (vezi martiriul lui Perpetua şi Felicitas), tot astfel şi în jertfa postului oferită lui Dumnezeu, sufere şi Hristos, iar o astfel de jertfă nu este spre moarte, ci spre înviere.

În altă ordine de idei, considerăm că ar putea exista şi un abuz în modul de a posti. E vorba de prea marea satisfacere a plăcerii gustului cu mâncăruri de post, în sensul că mintea iscoditoare şi vicleană a omului a inventat o adevărată artă culinară cu mâncăruri de post, din care nu lipsesc torturile şi prăjiturile fine şi gustoase, fructele exotice, băuturile de cea mai bună calitate, precum şi alte „dezlegări" la diferite sortimente de cărnuri de peşte şi de vieţuitoare acvatice „fără sânge", care întrec prin gusturile lor rafinate multe din mâncărurile numite „de dulce". Poate fi vorba în astfel de situaţii chiar de o îmbuibare cu mâncăruri de post. În acest caz, rolul educativ al înfrânării sau abţinerii de la plăcere („abstinentia voluptatum" — cum spun Sfinţii Părinţi), care în fond este legea de bază a ascezei, este neglijată, ca să nu spunem compromisă...

Pe de altă parte, am văzut că perioadele de post instituite de Biserică, actualizând hrana paradisiacă ne introduce în atmosfera restabilirii firii omeneşti prin opera de mântuire pe care o comemorăm cu prilejul marilor praznice. Dar de multe ori această bucurie sfântă se „completează" în zilele de sărbătoare şi după aceea cu îmbuibare la mâncare şi băutură, pregătită cu multă trudă, încât credincioasele-gospodine se plâng adesea de „oboseala sărbătorilor", iar spitalele primesc după sărbători mai mulţi bolnavi... De fapt, apreciind sub aspect moral duhovnicesc, alternanţa între post şi îmbuibare nu statorniceşte virtutea cumpătării, singura în măsură să menţină starea de sănătate fizică şi sufletească prin formarea caracterelor religios morale creştine, care în fond şi mai presus de orice, înseamnă statornicie şi stabilitate...

Dar oricum ar fi, Biserica nici nu poate şi nici nu vrea să impună credincioşilor un anume regim alimentar. Confirmarea însă a ştiinţei că postul ca act de sfinţenie a vieţii duhovniceşti este în acelaşi timp şi o sursă de sănătate fizică şi sufletească, constituie un argument şi un îndemn de a-l urma înainte de a bate pe la uşile spitalelor ca medicii să indice şi să impună dietele alimentare pentru refacerea organelor deja bolnave, şi menţinerea apoi cu greu şi cu multă cheltuială a stării de sănătate, de care cu toţii avem nevoie pentru buna desfăşurare a vieţii.

Popasuri duhovniceşti

(Urmare din pag. 1)

ţime multă de soldaţi, restul fiind ucişi de către creştinii îmbărbătaţi de păstorul lor duhovnicesc.

Drept recunoştinţă, toţi locuitorii oraşului s-au adunat în marea Biserică a Sf. Înţelepciuni din Constantinopol şi făcând priveghere de toată noaptea au cântat Acatistul Bunei-Vestiri al Maicii Domnului ca prinos de mulţumire pentru biruinţa repurtată.

Slujba Acatistului Maicii Domnului este alcătuită din 24 de condace şi icose după cele 24 litere ale alfabetului grecesc. Chiar şi numele de *Acatist* **este grecesc,** *„akatistos"* **adică** *neşezător,* **deci o slujbă care se cântă sau se ascultă în genunchi sau în picioare şi nicidecum şezând jos. Acatistul este o adevărată scară cu 24 de trepte pe care noi trecem** *„de la pământ la cer",* **şi un adevărat balsam prin care potolim amărăciunea sufletului şi ne câştigăm mijlocirea Maicii Domnului întru îmblânzirea Dreptului Judecător.**

Acatistul Bunei-Vestiri începe cu condacul arhicunoscut în care Maica Domnului este invocată ca marea apărătoare a Marii Cetăţi a Sf. Constantin cât şi a întregului Imperiu bizantin pus sub protecţia ei încă de la întemeierea lui: *„Apărătoare, Doamnă, pentru biruinţă, mulţumiri, izbăvindu-ne din nevoi, aducem ţie, Născătoare de Dumnezeu, noi, robii Tăi. Ci ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, sloboze-ne din toate nevoile, ca să-ţi strigăm ţie: Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!"*

În continuare cele 12 cântări ale Acatistului cuprind vestea cea bună a întrupării Fiului lui Dumnezeu pe pământ.

Imnograful ne prezintă evenimentul Bunei-Vestiri a Maicii Domnului de către *„îngerul cel mai întâi stătător din cer",* **vizita Sfintei Fecioare la Elisabeta, verişoara sa care o numeşte pe Maria** *„viţa mlădiţei celei neveştejite", „brazda care a crescut înmulţirea milelor", tămâia rugăciunii celei bine primite"; „îndrăznirea celor muritori către Dumnezeu;* **închinarea Magilor care şi ei recunosc în Fecioara pe** *„Maica Mielului şi a Păstorului",* **şi pe** *„cea prin care ne-am îmbrăcat cu slavă",* **fuga în Egipt a Sf. Familii unde idolii** *„nerăbdând tăria Mântuitorului au căzut",* **iar cei izbăviţi de dânşii o vedeau pe Maria a fi** *„marea care a înecat pe netrupescul faraon", „piatra care a adăpat pe cei însetaţi de viaţă"* **şi** *„stâlpul cel de foc care călăuzeşte pe cei dintru întuneric,",* **prezentarea lui Iisus la 40 de zile la Templul din Jerusalim unde bătrânul Simeon** *„vrând să se mute din veacul acesta înşelător"* **l-a cunoscut pe El ca** *„Dumnezeu desăvârşit"* **deşi era sub chipul unui prunc.**

În celelalte cântări ale Acatistului *„taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută"* **se descoperă: Cel necreat se întrupează sub chip de prunc, stăpânul se smereşte** *„ca să ne tragă pe noi la înălţime",* **întruparea este cu adevărat** *„naştere din Fecioară primitoare de Dumnezeu"* **şi nu** *„mutare din loc",* **iar taina întrupării este atât de mare încât** *„firea îngerească se minunează de lucrul cel mare al Întrupării",* **iar retorii cei mult vorbitori care încearcă să o pătrundă sunt ca:** *„nişte peşti fără de glas".*

Prin alegerea ei de a deveni Maică a lui Hristos, Sf. Fecioară Maria devine *„zid al fecioarelor şi tuturor celor ce aleargă la ea", „făclie purtătoare de lumină arătată celor ce sunt întru întuneric", „biserica însufleţită", „chivot poleit cu Duhul", „coroana cea scumpă a împăraţilor celor credincioşi", „stâlpul Bisericii cel neclintit"* **şi** *„zidul împărăţiei cel nebiruit",* **care** *„izbăveşte din toată ispita şi scoate din chinul ce va să fie pe toţi cei ce cântă „Aliluia".*

Imnul Acatist este prin excelenţă un monument al vechii literaturi creştine care atunci ca şi astăzi îşi păstrează pe deplin îndetitatea şi actualitatea sa.

Citit sau cântat cu evlavie în biserici sau în casele credincioşilor, Acatistul Bunei-Vestiri a Maicii Domnului aduce în sufletul nostru mângâiere şi încredere în mijlocirea şi bunătatea Sfintei Fecioare Maria, Maica Domnului, Maica Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

La fel ca şi Canonul cel Mare, Acatistul Bunei-Vestiri ne poartă prin toată istoria mântuirii noutestamentare şi ne face să trăim aievea momentele sfinte ale acesteia şi ne învaţă ceva. Ne învaţă să fim cu dragoste şi cu credinţă fierbinte faţă de Cea care s-a învrednicit să fie *„binecuvântată între femei"* **şi** *„plină de har", cea care ne este tuturor „caldă folositoare şi rugătoare neîncetată către Făcătorul".*

Cele două slujbe speciale din Săptămâna a V-a a Postului Mare sunt ca două popasuri duhovniceşti în drumul nostru către Golgota şi către Ziua Învierii, popasuri din care sorbim puteri noi şi încrederi noi în călătoria noastră către Cer.

Stihul *„Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă"* **al Canonului celui Mare ne deşteaptă în minţea şi în inima noastră sentimentul de pocăinţă şi smerenie, de recunoaştere a stării de păcătoşenie, iar stihul** *„Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară",* **al Imnului Acatist pe acela de biruinţă şi de bucurie, de pregustare a zilei celei mari şi slăvite a Învierii Domnului din morţi.**

Să fim cu bună cucernicie şi cu frica de Dumnezeu în aceste zile sfinte ale postului şi în tot timpul vieţii noastre să înceteze toată grija cea lumească, şi să ne gândim la cele cereşti şi aşa cu umilinţă şi cu sufletul smerit să alergăm zilnic către Născătoarea de Dumnezeu, noi păcătoşii şi smeriţii, şi să strigăm din adâncul sufletului *„...Bucură-te, că eşti scaun împăratului, Bucură-te, că porţi pe Cel ce poartă toate; Bucură-te, steaua care arăţi soarele, Bucură-te, pântecele dumnezeieştii întrupări, Bucură-te, prin care se înnoieşte făptura", „Bucură-te, prin care prunc se face Făcătorul".*

„Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!"

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

21 martie 1998, — P.S. Sa a cercetat canonic biserica cu hramul „Sf. Prooroc Ilie" din localitatea Amnaş, prot. Sălişte, precum şi mânăstirea de maici „Sf. Treime" din Sibiel, jud. Sibiu, aflată în şantier de construcţie cu noua biserică.

22 martie a.c., — P.S. Sa a săvârşit sfânta Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Ilie Proorocul" din cartierul sibian „Turnişor II", păstorită de P.C. Pr. Nicolae Comănici, rostind un bogat cuvânt de învăţătură legat de semnificaţia Sf. Cruci.

— Seara a săvârşit Vecernia şi Pavecerniţa Mică în Catedrala Mitropolitană.

23 martie a.c., — P.S. Sa a primit pe dl. Teodor Plopeanu, directorul Şcolii Naţionale de Gaz din Mediaş;

— În aceeaşi seară a săvârşit Pavecerniţa Mare în Catedrală, rostind şi o meditaţie cu tema „Urmarea lui Hristos astăzi", deschizând Serbările Ortodoxiei organizate de către ASCOR — Sibiu.

— A luat parte la cuvântul de învăţătură rostit de către P. Cuv. Arhim. Ioan Iovan de la Mânăstirea Recea.

24 martie a.c., — P.S. Sa a săvârşit Pavecerniţa Mare cu Litie în Catedrala Mitropolitană.

25 martie a.c., — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu cu prilejul praznicului Bunei-Vestiri.

— A săvârşit în sobor slujba înmormântării tânărului Mihai Rădoi rostind cuvânt de mângâiere familiei îndoliate.

— Seara a săvârşit Pavecerniţa Mică şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.

26 martie a.c., — P.S. Sa a luat parte la slujba Pavecerniţei Mari în Catedrală şi la cuvântul duhovnicesc rostit de P. Cuv. Arhim. Teofil Părăianu de la mânăstirea Sâmbăta de Sus.

27 martie a.c., — P.S. Sa a cercetat canonic bisericile „Sf. Arhangheli" din parohia Agârbiciu, „Sf Gheorghe" din parohia Alma-Dumbrăveni şi „Sf. Arhangheli" din Dumbrăveni, jud. Sibiu (pr. paroh Cornel Erneanu).

— În aceeaşi seară P.S. Sa a săvârşit în sobor, taina Sf. Maslu în biserica cu hramul „Sf. Nicolae" din Dumbrăveni (paroh Vuţă Ioan) şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură legat de prezenţa lui Hristos în Sf. Taine şi ierurgiile Bisericii Ortodoxe.

28 martie a.c., — P.S. Sa a făcut o vizită la via Mitropoliei Sibiului de la Sărăcsău (jud. Alba).

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.

29 martie a.c., — P.S. Sa a săvârşit sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe dl. Teodor Meleşcanu preşedintele Partidului Alianţa pentru România, aflat în vizită la Sibiu.

— Seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a Pavecerniţei Mici în Catedrala din Sibiu.

30 martie a.c., — P.S. Sa a luat parte la Simpozionul consacrat împlinirii a 80 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria Mamă, organizat în Aula Facultăţii de Teologie de către Facultatea de Teologie din Sibiu şi Facultatea de Istorie a Universităţii Sibiu.

31 martie a.c., — P.S. Sa a luat parte la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, ale cărui lucrări au fost prezidate de **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE.**

— A săvârşit slujba Pavecerniţei Mari şi a Canonului de Umilinţă al Mântuitorului în Catedrala Mitropolitană.

— S-a întâlnit cu P.S. Ioan Selejan al Harghitei şi Covasnei şi a participat la conferinţa susţinută de P.S. Sa în Aula Facultăţii de Teologie pe tema: **„La porţile Ortodoxiei".**

1 aprilie 1998, — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.

— Seara a săvârşit în sobor Denia Canonului celui Mare al Sf. Andrei Criteanul tot în Catedrală.

2 aprilie 1998, — P.S. Sa a primit pe dl. Bucur Dragu, primarul oraşului Codlea.

— În aceeaşi zi, P.S. Sa a făcut o vizită la biserica de lemn „Sf. Arhangheli" din Muzeul „Dumbrava" din Sibiu, precum şi la Schitul Păltiniş, jud. Sibiu.

3 aprilie 1998, P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.

— A primit o delegaţie a Fundaţiei Ion Ghica din Bucureşti.

— Seara a săvârşit în sobor Denia Acatistului Maicii Domnului în Catedrală.

— După aceasta a luat parte la un concert religios de Sf. Paşti al Coralei mixte a Facultăţii de Teologie din Sibiu, concert susţinut în Catedrală.

4 aprilie 1998, — P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului, precum şi la Muzeul Primei Şcoli româneşti din Şchei, unde a avut o întâlnire cu factori de răspundere în vederea începerii lucrărilor de restaurare a Muzeului.

— Tot în aceeaşi zi P.S. Sa a cercetat şi biserica „Tuturor Sfinţilor" nou-construită din Codlea, precum şi bisericile „Sf. Împăraţi" şi „Sf. Nicolae" — monument istoric — din Râşnov, jud. Braşov.

— Seara a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu.

5 aprilie 1998, — P.S. Sa a săvârşit sfânta Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Nicolae" din Turnu Roşu, prot. Avrig, şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a duminicii a V-a din Post.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Uniaţia românească

(Urmare din pag. a 3-a)

riorul Imperiului Sinodul de la Efes a recunoscut independenţa Bisericii Ciprului faţă de patriarhia Antiohiei. În Apus, Cartagina constituia centrul de necontestat al Bisericii din Africa; în Italia, oraşele Milano şi Ravena au avut o deosebită importanţă, fiind reşedinţe ale împăraţilor. În afara Imperiului, Bisericile din Persia şi Armenia au fost practic autonome încă din secolul al V-lea. Şi Biserica din Georgia a fost recunoscută ca independentă din secolul al VIII-lea. Chiar şi în Balcani s-au format centre bisericeşti independente. Deja în anul 535 împăratul Justinian a acordat episcopului din oraşul său natal, Justiniana Prima, deplina putere jurisdicţională asupra episcopilor din această provincie. După invaziile slave în Balcani, arhiepiscopia bulgară de la Ohrida şi cea sârbească de la Ipek au dobândit pentru mai multă vreme statutul de autocefalie". Într-adevăr, Bisericii bulgare i-a fost recunoscută autocefalia în anul 927, celei sârbeşti în anul 1219. Mai apoi, Biserica Ortodoxă Rusă şi-a declarat autocefalia în anul 1448, aceasta fiindu-i recunoscută de patriarhul Constantinopolului, Ieremia II în anul 1589, an în care mitropolitul Moscovei a fost înălţat la rang de patriarh.

Astfel, în Răsărit, mergându-se pe calea pregătită de legislaţia bisericească din primul mileniu, s-au format Biserici naţionale. Baza juridică pentru aceasta l-a constituit cononul apostolic 34: „Se cade ca episcopii fiecărui neam să cunoască pe cel dintâi dintre dânşii şi să-l socotească pe el drept căpetenie, şi nimic mai de seamă (însemnat) să nu facă fără încuviinţarea acestuia; şi fiecare să facă numai acelea care privesc (se referă) la parohia (eparhia) sa şi satele de sub stăpânirea ei. Dar nici acela, cel dintâi, să nu facă fără încuviinţarea tuturor, căci numai astfel va fi înţelegere şi se va mări Dumnezeu prin Domnul în Duhul Sfânt". Iar canonul 2 al sinodului III ecumenic din 381 a decretat: „Episcopii puşi peste o dieceză să nu se întindă (să nu treacă) asupra bisericilor din afara hotarelor lor, nici să nu tulbure bisericile, ci potrivit canoanelor, episcopul Alexandriei să cârmuiască numai bisericile din Egipt, iar episcopii Orientului să chiverniséască (administreze) numai Orientul, păstrându-se pe seama Bisericii antiohienilor întâietăţile (privilegiile) cele din canoanele de la Niceea; şi episcopii diecezei Asiei să chiverniséască numai Bisericile din Dieceza Asiei; şi cei ai (diecezei) Pontului, numai pe ale (diecezei) Pontului şi cei ai Traciei numai pe ale Traciei. Iar nechemaţi, episcopii să nu treacă peste dieceza lor pentru hirotonie sau pentru alte oarecari (lucrări de cârmuire bisericească)". Se vădeşte cu claritate că legislaţia bisericească de la începutul mileniului trecut asigura independenţa tuturor Bisericilor autocefale din unele regiuni, fără existenţa unei autorităţi centrale de putere.

În prezent există 14 Biserici naţionale autocefale, adică independente: Patriarhia de Constantinopol, apoi cele de Alexandria, Antiohia, Ierusalim, Rusia, Serbia, România, Bulgaria. Urmează mitropolia Ciprului, arhiepiscopia Greciei şi Bisericile din Polonia, Georgia, Cehia — Slovacia şi Finlanda.

Trebuie însă subliniat că din punct de vedere liturgic sau, într-un limbaj mai popular, înaintea lui Dumnezeu, la fel cum şi protopopii nu au mai mult har decât preoţii pe care îi administrează, tot la fel, patriarhul nu este mai presus în harul dobândit sau în puterea sa sfinţitoare, decât mitropoliţii, arhiepiscopii sau simplii episcopi. Pe plan sacramental, patriarhul este egal cu episcopul care nu are nici o responsabilitate administrativă. Acest lucru trebuie reţinut cu mare atenţie. Patriarhul nu are dreptul de a intra pe teritoriul vreunui episcop şi să slujească în vreo biserică, dacă nu are aprobarea episcopului local. Patriarhul nu are dreptul să impună alegerea vreunui episcop de pe teritoriul patriarhiei sale, nici mitropolitul pe teritoriul mitropoliei sale, fiindcă toţi sunt episcopi. Patriarhul României este în primul rând episcop al Bucureştiului, doar apoi mitropolit al Munteniei şi patriarh al României. Este egal în har cu ceilalţi episcopi, este **primus inter pares**, primul între egali, fiind nevoit, conform canonului 34 apostolic, să-i consulte în treburile bisericeşti pe ceilalţi episcopi adunaţi în Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Astfel, conducerea Bisericii Ortodoxe este efectuată de sinod, de adunarea episcopilor. Patriarhul este doar preşedintele sinodului, este purtătorul de cuvânt al Bisericii şi purtătorul de grijă ca eventualele probleme care ar putea să apară pe teritoriul patriarhiei să fie soluţionate. Prin urmare, autoritatea în Biserica Ortodoxă nu o deţine o persoană, ci sinodul.

La fel este situaţia în toate celelalte Biserici autocefale ortodoxe. Ele se conduc independent, au legislaţii proprii, elementul comun al tuturor fiind credinţa comună şi Euharistia pe care o celebrează.

Toate Bisericile naţionale sunt egale în drepturi, nici una nu este superioară celeilalte. Totuşi, există o ierarhie, dar aceasta este doar onorifică, în spiritul canonului 28 de la sinodul IV ecumenic din anul 451. Patriarhul de Constantinopol este **primus inter pares** şi nu căpetenia Bisericii ortodoxe. El deţine un primat de onoare, fiind pomenit cel dintâi în lista conducătorilor Bisericii Răsăritene. El nu se poate amesteca în problemele nici unei Biserici naţionale autocefale.

Legislaţia actuală a Bisericii Ortodoxe a fost în prima jumătate a primului mileniu legislaţia întregii Biserici. Dar cu timpul, modul de conducere a Bisericii s-a modificat în Apus. „Total deosebit a început să se dezvolte prin secolul al V-lea doctrina romană despre primat", recunoaşte aceeaşi profesoară catolică în lucrarea sa de doctorat intitulată **Viitorul Ortodoxiei.** În numerele următoare vom urmări modul în care destinele celor două Biserici s-au despărţit şi cum s-a ajuns ca, în sânul Bisericii Apusene, puterea papei, adică a episcopului oraşului Roma, să dobândească o importanţă atât de mare.

ORDIN CIRCULAR Nr. 737

În baza Deciziei patriarhale pentru fixarea datei alegerilor de membri în organele eparhiale, potrivit art. 70/Regulamentul pentru funcţionarea organelor deliberative şi executive din unităţile administrative din Patriarhia Română, vă comunicăm delimitarea circumscripţiilor, numele delegaţilor eparhiali, data şi locul alegerilor, precum şi modalitatea desfăşurării lor potrivit prevederilor art. 68/ROD.

În Eparhia Sibiului sunt 10 circumscripţii şi anume:

I. 1. Circumscripţia electorală nr. 1 Sibiu
Delegat eparhial Pr. Prof. Dr. Ioan N. Floca
2. Circumscripţia electorală nr. 2 Avrig
Delegat Eparhial Arhid. cons. E. Oancea
3. Circumscripţia electorală nr. 3 Mediaş
Delegat Eparhial Pr. S. Săsăujan
4. Circumscripţia electorală nr. 4, Agnita
Prea Sfinţitul Părinte Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu
5. Circumscripţia electorală nr. 5, Făgăraş
Delegat Eparhial Pr. A. Rădulet
6. Circumscripţia electorală nr. 6, Or. Victoria
Delegat Eparhial Pr. Stareţ Irineu Duvlea
7. Circumscripţia electorală nr. 7, Braşov
Delegat Eparhial Pr. prot. Moşoiu Zenovie
8. Circumscripţia electorală nr. 8, Codlea
Delegat Eparhial Pr. Coman N., Braşov
9. Idem, Rupea
Delegat Eparhial Pr. Cernea Grigore
10. Idem, Sălişte
Delegat Eparhial Pr. prot. Luca D.

II. Alegerile vor avea loc în data de 7 mai 1998, ora 10, în biserica localităţii din centrul circumscripţiei.

Pentru alegerea membrilor clerici, va fi ora 10, iar pentru alegerea membrilor mireni îndată după aceea.

III. În vederea alegerilor se va întocmi pe circumscripţii Lista preoţilor cu drept de vot, precum şi lista parohiilor în vederea alegerilor mirenilor în conformitate cu prevederile art. 68/ROD care se vor trimite în curs de trei zile la biroul Electoral Eparhial Sibiu.

IV. Pentru conducerea lucrărilor de alegere s-a instituit la Centrul Eparhial, Biroul Electoral Eparhial care funcţionează începând cu data emiterii prezentului ordin circular. El este alcătuit din:

— Pr. prof. dr. Ioan N. Floca — consilier canonic juridic;
— Pr. Aurel Rădulet — vicar-ad-tiv;
— Pr. Simion Săsăujan — consilier ad-tiv.

V. La Biroul Eparhial se vor depune candidaturile clericilor şi ale mirenilor care vor fi supuşi alegerilor.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

COMISIA ELECTORALĂ
Pr. AUREL RĂDULEŢ
Vicar-ad-tiv
Arh. Prof. Dr. IOAN N. FLOCA
Consilier juridic
Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ A apărut în trei volume, de altfel mici, istoria satului Bogata. Primul volum se intitulează **„Bogata 660"**, al doilea volum se intitulează **„Biserica cea nouă din satul Bogata"**, iar al treilea se intitulează **„Realizarea în piatră a unui vis".**

Volumul întâi are un **motto** al părintelui Arsenie:

„Sfârşitul lumii va fi atunci
Când între vecini nu va mai fi potecă".

Nu se ştie de cine e editată. Probabil de Fundaţia Culturală Arania, 1997, care îl are preşedinte pe Daniel Drăgan.

Volumul al doilea este institulat *„Biserica cea nouă din satul Bogata"* şi aparţine lui Spiridon Cândea, iar volumul al treilea e de Nicolae Creţoiu şi este intitulat *„Realizarea în piatră a unui vis"*. Dorim să se înmulţească asemenea cărţi care îşi au rolul lor în istorie.

* * *

❁ Preot Nichifor Teodor, **„Sfânta Liturghie Marea Iubire"**, Taină, cunoaştere şi comuniune. Editura Eventus, Blaj, 1997, (pg. 204). Este o carte în care Sf. Liturghie e analizată şi comentată cu explicaţii teologice. Este o carte care trebuie citită şi noi o recomandăm ca atare tuturor, tinerilor şi credincioşilor de toate vârstele, dornici de a afla mai multe despre Sfânta Liturghie şi despre marea iubire a lui Dumnezeu faţă de noi.

* * *

❁ Ovidiu Dunăreanu, **„Cu bucuria în suflet"**, proză contemporană, editura Leda, Constanţa, 1995, (pg. 117).

„De peticul acesta de azur fără egal, sunt legate de acum, cu tot ce au esenţial, făptura, viaţa mea. Şi nici nu mai ştiu dacă, în afara orizonturilor lui diafane, ele ar mai putea avea vreun sens. Între vastele-i oglinzi, o stare intensă de minunare îmi devoră neliniştile şi-mi potoleşte nevoia de puritate şi profunzime, nevoia de autodefinire".

E o carte care se recomandă de la sine.

* * *

❁ **Veşnicia de mâine** de Dragoş Olariu, editura Euphorion, Sibiu, 1992 (pg. 70). Este o carte plină de gânduri şi fiecărui gând îi e închinat câte un vers. Autorul îşi publică cartea ca pe o lucrare valabilă mai ales pe plan personal. Cu versuri scurte care să-i amintească de un trecut pururea prezent, care îl frământă, dar nu îl nemulţumeşte. Iată ce scrie despre el marele poet Mircea Ivănescu:

„La o primă lectură, versurile lui Dragoş Olariu, par reverii delicate, molatice, sfioase. Dar, ca în orice poezie adânc simţită şi hrănindu-se din îngândurări şi trăiri adevărate pulsa de la început în ele, în alunecarea nuanţelor mereu reînnoindu-se şi, renăscând în alte luminozităţi, o aceeaşi viziune, ca într-un tablou lucrat cu grijă şi dragoste, spre desăvârşirea unui portret. (Aceasta a şi făcut, desigur, ca, într-o perioadă deloc dispusă să înţeleagă şi să accepte meşteşuguri ale răbdării şi interiorizării, cum sunt cele ale poeziei adevărate, tânărul debutând atunci în reviste, să obţină premiul uneia din aceste reviste care se străduia să menţină prestigiul poeziei autentice).

Poetul a rămas, de-a lungul anilor, în versurile sale, acelaşi suflet candid, mereu uimit de frumuseţile lumii. Acum în volumul de început — atât de mult întârziat ca şi al atâtor altora dintre colegii lui de generaţie — se cuvine un salut de inimă celui care ştie din totdeauna că „desăvârşirea e taină — şi rugă".

Iată şi o poezie care de fapt e cumva rezumatul întregii opere: Şi dincolo ... veşnicia:

am trecut
peste bolovănoasa clipă
întârziind concentric
în revărsarea retinei

lângă pragul
pardosit
cu oglinzi violente
străluceşte o clipă
bolnăvicios

şi dincolo...
veşnicia
îmi seacă bucuria
frumos deghizată.

E de fapt tema veşniciei, către care sufletul său e atras şi mereu atras şi n-o găseşte încă aici sau n-o înţelege lăsându-i sensul până mâine.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 aprilie
Nr. 15—16
1998

HRISTOS A ÎNVIAT!

Ziua Învierii - ziua speranţei

HRISTOS A ÎNVIAT!

Cu ajutorul lui Dumnezeu, după ce am străbătut aşa cum se cuvine calea Sf. şi Marelui Post al Paştilor, am ajuns cu bucurie să prăznuim iarăşi, şi în acest an, în linişte şi pace, Ziua mult dorită şi mult slăvită a Învierii Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, „al praznicelor praznic şi sărbătoare a sărbătorilor".

După ce am fost alături sufleteşte de Domnul în Săptămâna Sfântă a Patimilor, făcându-ne şi noi părtaşi sfintelor sale suferinţe; după ce am văzut cu ochii minţii prinderea, judecarea, răstignirea şi îngroparea dumnezeiescului nostru Învăţător, iată că ne-a sosit astăzi tuturor prilej de aleasă bucurie duhovnicească căci Domnul a înviat din mormânt.

Şi precum în dimineaţa Învierii, acum aproape 2 000 de ani femeile mironosiţe au binevestit tuturor celor din Ierusalim şi din împrejurimi marea veste că „Hristos a înviat", tot aşa, de atunci încoace în Duminica Învierii, în fiecare început de primăvară Biserica străbună ne reaminteşte tuturor credincioşilor că evenimentul Învierii Domnului a avut într-adevăr loc şi că el a încununat lucrarea divino-umană a Fiului lui Dumnezeu cel întrupat.

Cu o bucurie nestăpânită, cu inima şi cu sufletul încărcate de o vie emoţie cântăm imnul de biruinţă, ce consfinţeşte biruinţa vieţii asupra morţii: „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le".

În loc de orice salut, transmitem fraţilor noştri celor de o credinţă cu noi, celor de aproape şi celor de departe, marea veste: Hristos a înviat **şi pe care ei ne-o confirmă cu acelaşi entuziasm: „Adevărat a înviat". Răspunsul acesta nu este altceva decât o mărturie de credinţă şi ei ne preface pe toţi în nişte mărturisitori ai lui Hristos şi ai Învierii Lui după cuvântul Mântuitorului: „Tot cel ce mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor, pe acela şi Fiul Omului îl va mărturisi înaintea îngerilor lui Dumnezeu" (Luca 12, 8).**

Prin Învierea Lui din morţi, Mântuitorul Hristos şi-a dovedit încă o dată dumnezeirea şi puterea Sa şi în acelaşi timp a demonstrat că Dumnezeu are stăpânire asupra vieţii şi asupra morţii, şi mai mult, Învierea lui Hristos ne este tuturor o garanţie sigură şi evidentă a nemuririi noastre căci dacă El, Dumnezeu şi om fiind, a înviat înseamnă că şi noi cu toţii vom învia.

Acest mare adevăr l-a arătat şi l-a susţinut cu putere Sf. Apostol Pavel, apostolul neamurilor, atunci când după ce s-a întâlnit cu Hristos cel înviat pe drumul Damascului, le scria Corintenilor: „Dacă Hristos a înviat din morţi, atunci cum de zic unii din voi că nu există învierea morţilor" (I Cor. 15, 12).

Toţi Apostolii de fapt s-au declarat martori ai Învierii lui Hristos, aşa bunăoară Sf. Apostol Petru spunea contemporanilor săi dar şi nouă celor de astăzi că: „Pe acest Iisus, Dumnezeu L-a înviat şi la aceasta noi cu toţii suntem martori" (Fapte 2, 32).

Învierea a fost un fapt real, n-a fost o amăgire, nici o iluzie, nici o părere a unora, ea a fost un fapt evident încât Sf. Petru şi Sf. Ioan Evanghelistul, ne relatează cartea Faptelor Apostolilor, spun cu tărie: „Noi nu putem să nu grăim cele ce am văzut şi am auzit" (Fapte 4, 20), adică despre Hristos cel înviat.

Credinţa în Înviere ne dă tuturor celor ce credem în ea mângâiere. Ne dă echilibru sufletelor şi minţilor noastre. Ne face să ne conducem pe cei dragi ai noştri adormiţi întru nădejdea Învierii până la pragul mormântului conştienţi de faptul că ei acolo, dincolo sunt împreună cu Hristos, izvorul vieţii şi al nemuririi.

Credinţa în Înviere ne dă tuturor speranţa în viaţa cea de apoi şi această credinţă se află la baza tuturor rugăciunilor pe care noi le facem pentru cei plecaţi dincolo şi a tuturor actelor

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru, al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul cel înviat,

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

„RĂMÂI CU NOI, DOAMNE..."

Prăznuim şi în acest an de graţie, *„iară şi iară"*, Învierea lui Hristos, zi plină de bucurie, de speranţă şi de lumină.

Zi binecuvântată de Domnul, făcută de El special pentru a ne *„bucura şi a ne veseli într-însa"* **(Ps. 117, 24).**

Zi a păcii şi a harului izvorâte din mormântul dătător de viaţă al celui care *„călcând cu moartea pe moarte"* **ne-a deschis nouă uşile vieţii celei veşnice şi a zilei celei neînserate a Împărăţiei lui Hristos.**

Şi sufletul nostru, într-o zi ca aceasta în care din mormânt a răsărit ca dintr-o *„cămară Mirele Hristos"*, **cu siguranţă că ar fi tentat să spună împreună cu cei doi ucenici Luca şi Cleopa care s-au întâlnit cu Iisus cel înviat în ziua de Paşti, cuvintele rostite de către ei** *„Rămâi cu noi, Doamne, că este spre seară şi s-a plecat ziua"* **(Luca 24, 29).**

Cei doi ucenici deşi aveau ochii ţinuţi ca să nu-l cunoască L-au descoperit pe Iisus cel viu *„întru frângerea pâinii"* **(Luca 29, 35), şi cuprinşi de bucurie au vestit tuturor că într-adevăr Domnul a înviat din morţi.**

„Rămâi cu noi, Doamne..." **— cuvânt şi invocare care a străbătut veacurile de atunci încoace şi care este valabilă pe deplin şi astăzi.**

„Rămâi cu noi, Doamne...", **căci s-a plecat ziua, o expresie poetică de o frumuseţe inegalabilă care exprimă tot dorul sufletesc al omului după Dumnezeu, după Bine, Adevăr şi Frumos ca însuşiri ale Creatorului.**

„Rămâi cu noi, Doamne..." **— spunem şi noi astăzi, care trăim într-o lume ce parcă în tumultul şi vâltoarea grijilor cotidiene l-a uitat pe Dumnezeu, şi care simţim nevoia de a fi aproape de El şi împreună cu El căci de la Dânsul ne poate veni** *„toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit"* **(Iacob 1, 17).**

Şi numai la El putem găsi odihnă sufletelor noastre.

„Rămâi cu noi, Doamne..." **rostim şi noi astăzi, cuprinşi de teama şi de nesiguranţa ce ne înconjoară în viaţa de zi cu zi şi cu ochii aţintiţi la Iisus** *„începătorul şi plinitorul credinţei noastre"* **căutăm cele cereşti şi pacea care covârşeşte toată mintea.**

„Rămâi cu noi, Doamne..." **— glăsuim astăzi plini de bucurie duhovnicească în această sfântă şi mare zi a Învierii Domnului şi cerem ca Hristos cel înviat să fie de-a pururi cu noi, ocrotindu-ne, povăţuindu-ne şi îndemnându-ne spre tot lucrul cel bun şi folositor lui Dumnezeu şi oamenilor.**

„Rămâi cu noi, Doamne..." **— strigăt de bucurie dar şi de încredere către Domnul în această zi a Paştilor pe care am dori-o să fie veşnică, iar lumina Învierii să strălucească mereu în inimile şi în sufletele noastre.**

Şi dacă îi vom adresa cu credinţă, cu nădejde şi cu dragoste această rugăminte, cu siguranţă că El, Cel care ne-a făgăduit să fie cu noi *„până la sfârşitul veacurilor"* **(Matei 28, 19), va rămâne cu noi şi noi cu El, şi va veni şi îşi va face sălaş în inimile noastre şi prin El întreaga Sf. Treime va fi cu noi.**

„Rămâi cu noi, Doamne" **— au rostit acum aproape 2000 de ani cei doi ucenici călători într-o zi de Paşti cu** *Necunoscutul* **care era Iisus.**

„Rămâi cu noi, Doamne" **— rostim şi noi astăzi, călători pe marea cea înspumată a acestei vieţi şi care călătorim mereu cu** *„Necunoscutul"* **Iisus alături de noi, dar ochii noştri sunt ţinuţi de păcate şi de fărădelegi şi de viaţa dezordonată pe care o ducem să nu-L cunoaştem.**

Şi astfel El rămâne un veşnic *„Necunoscut"* **care ne aşteaptă pe toţi pentru a ni se descoperi şi a ni se dărui mai ales în Taina Sfintei Împărtăşanii în cadrul Sfintei Liturghii.**

Ziua de Paşti poate fi pentru fiecare dintre noi un bun prilej de a-l descoperi pe Hristos *„Necunoscutul"* **care este mereu alături de noi, şi mai ales de a-l descoperi** *„întru frângerea pâinii"* **prin care vălul neştiinţei se va lua de pe ochii noştri, şi vom vedea slava lui Dumnezeu.**

Să-l rugăm pe Domnul Hristos cel Înviat, în aceste zile luminoase ale Paştilor, să fie de-a pururi cu noi, să căutăm să prăznuim aşa cum se cuvine această măreaţă *„sărbătoare a sărbătorilor şi praznic al praznicelor"*, **şi petrecând-o în** *„laude şi în cântări duhovniceşti"* **(Efeseni 5, 19), vom dobândi veşnicele bunătăţi şi** *„ceea ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit"* **(I Cor. 2, 9).**

Tuturor un creştinesc salut pascal de bucurie şi speranţă!

HRISTOS A ÎNVIAT!
ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

† VISARION RĂŞINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

„Învierea lui Hristos văzând..."

„Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim; numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos. Că iată, a venit prin Cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat."

Cine n-a auzit cântându-se acest stih duminica, la utrenie, în timp ce credincioşii se închină şi sărută Sfânta Evanghelie, aşezată de către preot pe tetrapod, în mijlocul bisericii, îndată după citirea uneia dintre pericopele evanghelice despre Învierea Mântuitorului? Cine nu s-a minunat de frumuseţea teologiei ei în care Învierea şi Crucea lui Hristos ne sunt arătate pe rând şi deodată? Ne închinăm Crucii şi lăudăm Învierea; ne închinăm Învierii şi ne bucurăm de Cruce. Cu o şi mai puternică cutremurare această cântare răsună în dimineaţa Învierii, alături de celelalte dumnezeieşti cântări ale canonului utreniei. Citirea evanghelică duminicală şi icoana Învierii din ferecătura Evangheliarului nici nu sunt decât raze ale Luminii care răsare în această zi din mormânt. Aici este izvorul vieţii şi nemuririi, de aici şi mărturia Bisericii pe parcursul unui an întreg şi de-a lungul veacurilor.

Poate că, plini de emoţia doxologiei, nici nu mai luăm aminte la un „amănunt" al ei. La răscrucea primului mileniu al erei creştine cu cel de-al doilea, într-un cuvânt adresat monahilor săi în vremea Cincizecimii, Sfântul Simeon Noul Teolog spunea: **„Cei mai mulţi oameni cred în Învierea lui Hristos, dar foarte puţini sunt cei ce o şi văd în mod limpede... Căci nici preasfânta cântare... nu spune „Învierea lui Hristos crezând" ci „Învierea lui Hristos văzând...". Cum, deci, Duhul Sfânt ne îndeamnă să zicem acum „Învierea lui Hristos văzând", ca unii care am văzut-o deşi nu am văzut-o, de vreme ce Hristos a înviat odată acum o mie de ani, şi nici**

(Continuare în pag. a 3-a)

SEBASTIAN MOLDOVAN

80 de ani de la Unirea Basarabiei cu România

Începutul anului 1918 nu deschidea populaţiei româneşti perspective prea promiţătoare. România se afla într-o situaţie deosebit de dificilă, traversând o perioadă de grele încercări. Pe de o parte, în urma campaniei Puterilor Centrale din anul 1916, aproximativ 2/3 din teritoriul românesc fusese ocupat de armatele germane. Guvernul român şi familia regală se aflau în refugiu la Iaşi, împreună cu numeroşi alţi locuitori din regiunile ocupate. Astfel, densitatea în Moldova era foarte mare, pericolul izbucnirii unor epidemii fiind foarte real. Cu toate acestea, armata rusă aliată, în loc să sprijine armata română, asupreau populaţia cu nenumărate rechiziţionări, purtându-se ca într-o ţară inamică ocupată.

Pe de altă parte, sătui de atâţia ani de război, dar şi de regimul autoritar de la Petrograd, populaţia din Imperiul Ţarist s-a răsculat, în întregul spaţiu rus instaurându-se anarhia revoluţionară. Nici după abdicarea ţarului şi nici chiar după instalarea guvernului Kerenski (care avea în program democratizarea treptată a vieţii politice româneşti), liniştea şi ordinea nu a putut fi reinstaurată. Mai mult, ostaşii ruşi de pe frontul ruso-german au dezertat în masă, România rămânând singură pe frontul de est.

Cu toate acestea, ofensiva generalului german August von Mackensen, reluată în vara anului 1917, a fost oprită în lunile august-septembrie de trupele române, în peste 25 de bătălii din zona Oituz-Mărăşeşti-Nămoloasa. Totuşi, datorită dezertărilor în masă ale soldaţilor ruşi şi, mai apoi, datorită discuţiilor pentru semnarea unui tratat separat de pace dintre noul guvern bolşevic din Rusia şi autorităţile germane, România s-a văzut nevoită să înceteze luptele şi să accepte, în luna mai a anului 1918, o pace umilitoare cu Puterile Centrale la Bucureşti.

Totuşi, deşi aflată într-o asemenea situaţie dezastruoasă, populaţia românească a ştiut să-şi afle resursele interne pentru realizarea, până la sfârşitul anului 1918, a unităţii politice şi naţionale. Prima etapă în acest proces a fost unirea Basarabiei cu Patria Mamă în ziua de 27 martie/9 aprilie 1918.

Cu siguranţă că nici o stăpânire străină din istoria poporului român nu a avut un caracter mai parşiv ca cea rusească în Basarabia. Ruşii au fost singurii dintre neamurile care au ocupat teritorii româneşti şi care şi-au justificat acest act prin ţeluri nobile, măreţe ca eliberarea de sub dominaţia păgână; singurii care s-au revendicat a fi prieteni, aliaţi şi fraţi de aceeaşi credinţă cu poporul român ocupat. Şi tocmai ei au fost singurii care au reuşit să pervertească în cea mai mare măsură sufletul românesc şi conştiinţa de neam la românii din Basarabia, cum nu au reuşit maghiarii în 1000 de ani în Transilvania sau austriecii în 144 de ani în Bucovina. Până spre sfârşitul dominaţiei lor în Basarabia, ruşii nu au permis nici cea mai slabă dezvoltare a culturii româneşti, nu au lăsat să se tipărească nici un ziar în limba română; nu au dat voie nici unei cărţi româneşti să treacă graniţa Prutului.

La începutul anului 1917, şi românii basarabeni au fost cuprinşi ca, de altfel, toate popoarele din Imperiul Ţarist, de frenezia mişcărilor revoluţionare. În aprilie 1917, la doar câteva săptămâni de la abdicarea ţarului, ei au votat într-o adunare de la Chişinău o moţiune, cerând autonomia provinciei Basarabia şi alegerea unei adunări legislative. Cei 105 ani de ocupaţie ruseacă îşi puseseră o aşa de puternică amprentă asupra lor, încât, în aceste prime momente ale mişcărilor din Basarabia, românii de acolo nici nu-şi puneau problema separării de Rusia, propunând o Republică Moldovenească autonomă în cadrul unei federaţii ruse.

Cei care au dat un impuls naţional mişcărilor sociale basarabene au fost prizonierii de război ardeleni şi bucovineni aflaţi în Basarabia. Aceştia au procurat o tipografie cu litere latine şi au editat ziarul **Ardealul**, condus de fruntaşul transilvănean Onisifor Ghibu. Tot prizonierii ardeleni şi bucovineni au organizat cursuri de istorie, geografie şi cântece populare româneşti pentru învăţătorii din Basarabia, reuşind să redeştepte conştiinţa naţională.

Tot în aprilie 1917 a luat fiinţă primul partid românesc din Basarabia, **Partidul Naţional Moldovenesc**, condus de Vasile Stroiescu, Pan Halippa, Vladimir Herţa şi Onisifor Ghibu. În luna august a aceluiaşi an a luat fiinţă cel de-al doilea partid românesc din Basarabia, anume **Partidul Ţărănesc**, cu un program social-economic privind ţărănimea.

Dar evenimentele politice păreau contrare mişcării de eliberare naţională a românilor basarabeni. În luna iunie a anului 1917, Ucraina s-a constituit ca stat propriu, revendicând şi teritoriile româneşti dintre Prut şi Nistru. În aceste condiţii, conducătorii basarabeni au purtat discuţii cu guvernul lui Kerenski şi au obţinut recunoaşterea proclamării unei republici autonome moldoveneşti.

La 20 octombrie 1917 s-a deschis la Chişinău un **Mare Congres Ostăşesc**, la care au participat 500 persoane, reprezentând cca 300 000 soldaţi basarabeni. Acest congres a aprobat crearea unei oştiri naţionale moldoveneşti şi convocarea unui parlament regional, numit **Sfatul Ţării.** Acesta şi-a început activitatea la 21 noiembrie/4 decembrie 1917, fiind alcătuit din 150 deputaţi (105 moldoveni, 15 ucrainieni, 13 evrei, 7 ruşi, 3 bulgari, 2 germani, 1 polonez, 1 armean, 1 grec, 2 găgăuzi), sub preşedinţia profesorului universitar din Petrograd Ion Inculeţ. La 2/15 decembrie

(Continuare în pag. a 2-a)

Drd. PAUL BRUSANOWSKI

Sf. mare mucenic Gheorghe

A trăit în secolul III al erei creştine, fiind originar din Capadochia — Asia Mică, fiu al unei familii de ofiţer roman şi a fost crescut din tinereţe în credinţa creştină.

De timpuriu a îmbrăţişat cariera armelor ajungând general în armata crudului împărat Diocleţian, mare persecutor al Bisericii Creştine.

În anul 303 în Nicomidia tânărul Gheorghe a stat pe faţă împotriva poruncilor împăratului de a prigoni pe creştini, declarând că şi el este următor al lui Hristos.

A fost închis şi chinuit pentru a se lepăda de credinţa creştină dar la toate acestea a rămas neclintit. A reuşit prin tăria credinţei lui să o convertească chiar şi pe împărăteasa Alexandra care va primi botezul şi apoi va fi şi ea martirizată pentru Hristos.

A făcut multe minuni care au atras la Hristos pe mulţi dintre cei care erau de faţă la pătimirile sale.

În cele din urmă împăratul a poruncit să i se taie capul şi într-o zi de 23 aprilie a anului 303, Sf. Gheorghe a primit cununa cea nevestejită a muceniciei.

Biserica Creştină i-a acordat titlul de **„megalos martiros" — mare mucenic** şi pe cel de **„purtător de biruinţă"**.

Sfintele sale moaşte se păstrează în localitatea Lydda (Lod) din Israel unde sunt venerate de către creştinii veniţi din toate părţile pentru a se închina mormântului şi raclei cu Sf. sale moaşte şi a-i cere ajutor.

Numele şi icoana Sf. Mare Mucenic Gheorghe sunt cunoscute şi răspândite în toată lumea creştină. Biserica îl preamăreşte în slujbe de o frumuseţe înălţătoare. Există ţări care l-au ales ca patron, oraşe care îi poartă numele şi nenumărate biserici au fost închinate în cinstea lui şi mulţi creştini îi poartă cu drag numele. Sf. Gheorghe este deopotrivă patronul armatei cât şi al tineretului creştin.

Să-l invocăm şi noi pe Sf. Mare mucenic Gheorghe, purtătorul de biruinţă, să ne fie în ajutor în vremea vieţii noastre şi să ne facă şi pe noi părtaşi virtuţilor pe care le-a preţuit el: curăţia, curajul, bunătatea şi dragostea faţă de Crucea lui Hristos şi să-i strigăm zicând:

„Ca un izbăvitor al celor robiţi şi celor săraci folositor, neputincioşilor doctor, conducătorilor ajutător, purtătorule de biruinţă, Mare Mucenic Gheorghe, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre".

R.

Ziua Învierii — ziua speranţei

(Urmare din pag. 1)

de milostenie pe care le facem în şi pentru numele lor.

Credinţa în Înviere este cea care ne dă tuturor linişte şi mângâiere şi sentimentul că suntem în comuniune cu cei adormiţi ale căror suflete sunt vii, pentru că au crezut în Hristos cel viu după Înviere, şi care au nevoie de ajutorul, de cuvântul, de gândul şi de iubirea noastră, iar ei la rândul lor dăruindu-ne aceeaşi dragoste întru Hristos.

Credinţa în Înviere ne dă tuturor certitudinea că această încredere a noastră nu este zadarnică, că nu moartea are ultimul cuvânt, că nu ea împărăţeşte în veci, ci că prin Învierea Domnului tristeţea şi durerea pentru cei plecaţi din această viaţă se preface în bucurie şi speranţă.

Credinţa în Înviere ne trece de pe culmile disperării — vorba unui filozof — pe culmile speranţei. Ne dă certitudinea că n-am apărut la întâmplare în lume, că nu trăim întâmplător şi că nici nu murim întâmplător. Şi ne mai învaţă ceva. Că nu cu moartea se încheie viaţa, ci cu Dumnezeu, izvorul vieţii care ne aşteaptă pe toţi întru Împărăţia Sa.

„Acum toate s-au umplut de lumină şi cerul şi pământul şi cele de dedesubt", cântă plină de bucurie Biserica şi împreună cu ea cântăm şi noi, poporul lui Dumnezeu, preaslăvindu-l pe Cel ce a înviat a treia zi din mormânt.

„Astăzi prăznuim omorârea morţii şi începătura altei vieţi veşnice", şi întreaga făptură cea văzută şi nevăzută se bucură şi tresaltă că Hristos Domnul începător al celor adormiţi s-a făcut şi pe toţi ne-a trecut „din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer", făcându-ne să devenim cu adevărat: „părtaşi ai dumnezeieştii firi", după cuvântul Sf. Apostol Petru.

Am ascultat cu tristeţe în cadrul Sf. Slujbe din Săptămâna Patimilor care a trecut, toată istorisirea şi toată drama Patimilor Domnului.

Am văzut că deşi Mântuitorul îi prevenise de multe ori pe Ucenicii Săi, că: „Fiul Domnului se va da în mâinile oamenilor şi-L vor ucide, iar după ce-L vor omorî, a treia zi va învia" (Marcu 9, 31), ei totuşi nu au înţeles acest lucru. Unii l-au tăgăduit, precum Petru, cel care, deşi se făgăduise să fie cu Iisus până la moarte, s-a lepădat cu jurământ, şi, culmea, în faţa unei slujnice zicând: „Nu cunosc pe Omul acesta" (Matei 26, 72), iar alţii L-au părăsit tocmai în acele momente grele, „de frica iudeilor" (Ioan 20, 19).

Declaraţia lui Iisus că El va învia nu i-a convins pe ucenici, şi aceasta pentru că era ceva prea greu de înţeles pentru ei, ceva ce părea împotriva raţiunii şi împotriva a ceea ce ştiau ei că se întâmplă cu cei morţi, după ce au trecut pragul mormântului.

În planul cel veşnic al lui Dumnezeu însă învierea lui Hristos era prevăzută în fapt după o moarte adevărată, constatată şi controlată şi după o îngropare făcută de Iosif cel cu bun chip, şi după o şedere de trei zile în mormântul săpat în stâncă.

Iisus trebuia să moară în văzul tuturor şi să învieze de asemenea tot în văzul tuturor, cu martori care să spulbere orice îndoială asupra minunii petrecute atunci.

Mântuitorul trebuia să-şi încununeze propovăduirea şi activitatea sa ca Dumnezeu şi ca Om, arătând că El vine trimis de sus, de la Tatăl, printr-un fapt extraordinar, iar acesta nu putea fi altul decât Învierea Sa din morţi, ca să ne demonstreze tuturor că sufletul nostru este nemuritor, că Dumnezeu este Stăpânul Vieţii şi al morţii, şi că El, Iisus era cu adevărat Fiul lui Dumnezeu.

Fără evenimentul Învierii, ucenicii nu L-ar fi socotit a fi Dumnezeu şi L-ar fi uitat repede, chiar dacă L-au iubit şi i-au ascultat cu drag învăţătura Sa.

Fără evenimentul Învierii, Iisus ar fi rămas doar un simplu om, cel mult un prooroc, iar învăţătura Lui ar fi fost asemenea unui sistem filozofic şi moral, interesant şi înalt, dar omenesc şi nu dumnezeiesc.

Fără faptul Învierii lui Hristos din morţi, religia creştină n-ar fi existat, ea nu s-ar fi răspândit „până la marginile pământului" (Fapte 1, 8), Biserica ca şi trup tainic al Domnului nu s-ar fi întemeiat şi n-ar fi durat până la sfârşitul veacurilor, cea pe care nici „porţile iadului nu o vor birui" (Matei 16, 18), nici un martir, începând de la Ştefan, întâiul mucenic, nu şi-ar fi dat viaţa pentru Hristos şi pentru Evanghelia Sa.

Învierea a fost constatată de martori oculari. Sf. Apostol Pavel îi enumeră pe rând: femeile mironosiţe, venite dis-de-dimineaţă la mormânt, Sf. Apostol Petru, cei unsprezece apostoli, Sf. Apostol Toma, care-l mărturiseşte pe Iisus a fi: „Domnul meu şi Dumnezeul meu" (Ioan 20, 28), apoi mai bine de cinci sute de fraţi, „dintre care cei mai mulţi trăiesc până acum" (1 Cor. 15, 6) şi apoi chiar Pavel care-L întâlneşte pe Hristos cel înviat în drum spre Damasc.

De la aceşti martori ai Învierii, prin Sf. Scriptură a Noului Testament şi prin Sf. Tradiţie, adevărul Învierii ne-a fost transmis şi nouă din generaţie în generaţie, noi primindu-l prin credinţă şi luminându-ne viaţa de zi cu zi prin el.

Ştiind că Iisus a înviat, credem în El şi în toată învăţătura Lui, iar Ziua Învierii este pentru noi Ziua bucuriei şi a speranţei.

„Cerurile după cuviinţă să se veselească şi pământul să se bucure. Şi să prăznuiască toată lumea cea văzută şi cea nevăzută; că a înviat Hristos, Bucuria cea veşnică", ne spun imnele liturgice, ce se cântă în această noapte Sfântă şi mântuitoare a Paştilor.

Ştiind că Iisus a murit şi a înviat credem că şi noi vom învia pentru că la temelia credinţei noastre se află tocmai faptul Învierii lui Hristos după cuvântul Sf. Apostol Pavel: „dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică e propoveduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră" **(1 Cor. 15, 14).**

Învierea Domnului este întâi de toate bucurie. Mântuitorul s-a adresat femeilor mironosiţe în dimineaţa Învierii, cu aceste cuvinte: „Bucuraţi-vă!" **(Matei 28, 9). Ce alt cuvânt mai frumos, mai expresiv şi mai adevărat decât acesta ar fi putut găsi?**

Iar apostolilor li s-a adresat prin alt cuvânt, la fel de frumos şi de adevărat: „Pace vouă!" **(Luca 24, 36). Învierea aduce pace în sufletele şi în minţile omeneşti însetate după Dumnezeu.**

Să ne fie şi nouă această mare sărbătoare a Sf. Paşti: „care au deschis nouă uşile raiului şi care sfinţesc pe toţi credincioşii" **un îndemn spre o mai mare apropiere a noastră de Dumnezeu, de Biserica Sa cea sfântă şi un îndemn spre toată fapta cea bună.**

Să petrecem după tradiţia noastră creştinească şi românească aceste sfinte zile de sărbătoare, să fim cu dragoste şi cu afecţiune faţă de toţi oamenii şi mai ales să participăm cu evlavie la sfintele slujbe din Săptămâna Luminată, să ne înmulţim rugăciunea, smerenia şi fapta cea bună pusă în slujba semenilor noştri şi mai ales faţă de cei aflaţi în nevoi şi suferinţe, faţă de cei singuri şi sărmani, faţă de cei aflaţi în închisori, în orfelinate, în azile şi spitale.

Să-i cercetăm pe aceştia în aceste zile ale Paştilor şi să le ducem şi lor vestea cea mare a Învierii Domnului, să-i mângâiem sufleteşte, în aşa fel ca ei să simtă că noi suntem fraţii lor şi le stăm în ajutor.

Să iertăm din inimă celor care ne-au greşit şi ne-au făcut supărare. Să ne luminăm cu prăznuirea şi aşa cum ne îndeamnă Biserica: „unul pe altul să ne îmbrăţişăm, să zicem fraţilor şi celor ce ne urăsc pe noi şi să iertăm toate pentru înviere".

Duceţi în familiile Dumneavoastră şi ale tuturor binecredincioşilor creştini vestea Învierii lui Hristos, precum au dus-o mironosiţele în duminica Paştilor, cu aceeaşi credinţă şi cu acelaşi entuziasm şi fie ca ea să rodească în viaţa fiecăruia izvor de pace, de dreptate, de dragoste şi de binecuvântare.

Vă fac tuturor urări de sănătate, de bună sporire întru toate, de pace şi înţelegere în familie, iar Hristos cel înviat să binecuvânteze Ţara şi Biserica noastră şi întreaga lume.

Cu aceste simţăminte Vă salut şi eu pe toţi în această sfântă zi împărtăşindu-vă odată cu binecuvântarea mea arhierească vestea cea mare pe care vă îndemn s-o transmiteţi cu credinţă tuturor că:

„Hristos a înviat"

Spre Sabat

Bine-cuvântată fie
clipa
când mila Domnului
a
scoborât peste mine
ca
o pădure de crini,
ca
o ivire de nuferi...
Am priceput că rostul
meu
este ACOLO în văi
de Lumină
ori pe coamă de Munte
vedere...
Sionul la picioare
covor...
Ierusalimul colier
la grumaz
Învierea atingere
a
buzelor, desfătare
în
grânare-Cuvânt
Hristos a înviat!
Din morţi Hristos
a
înviat..
Ducând Alesul
spre
SABAT.

DAN BODEA

Metode şi mijloace de realizare a Apostolatului social

Între mijloacele de realizare a Apostolatului social, în primul rând se situează **activitatea predicatorială** sau omiletică. Se afirmă, pe bună dreptate, că „ceea ce caracterizează activitatea preoţimii noastre, şi în acest domeniu, este **întoarcerea la izvoare**, şi în primul rând la Sfânta Scriptură. Predica veche era de multe ori, o frazeologie stearpă care acoperea lipsa de conţinut biblic şi patristic, ancorând astfel în domeniul subiectivismului neroditor sau pescuitor de efecte ieftine, de moment. La aceasta se adăuga şi lipsa unei literaturi de specialitate.

Predica nouă se inspiră bogat din Sfânta Scriptură şi din Sfinţii Părinţi ai Bisericii, ca şi din realităţile mediului înconjurător. Un teolog al nostru (Pr. prof. Grigore Cristescu) a formulat directivele predicii noi în următoarele patru puncte: 1. Predică din bogăţia Sfintei Scripturi şi a sfintelor slujbe; 2. Predică adevărurile fundamentale ale creştinismului; 3. Predică din profunzimea propriei tale vieţi; 4. Inspiră-te în predica ta din realităţile vremii în care trăieşti. „Îndeosebi această recomandare din urmă a devenit caracteristica cea mai de seamă a predicii de azi în Biserica noastră. Nu trebuie uitat însă niciodată că predica verbală, spre a fi roditoare, eficientă, trebuie completată cu **predica prin fapte.** Aşa a fost predica Mântuitorului, a Sfinţilor Apostoli şi a Sfinţilor Părinţi, aşa trebuie să fie şi predica de azi. Părintele profesor Dumitru Belu a închinat acestui adevăr un studiu întreg de o mare valoare practică, întitulat **Predica prin exemplu personal** (Cf. B.O.R., nr. 5/1954) care ar trebui citit şi meditat deseori de fiecare preot. Sunt arătate în acest studiu o serie întreagă de consideraţii biblice, patristice şi de actualitate care pledează pentru acoperirea propovăduirii de pe amvon cu o ţinută preoţească demnă din toate punctele de vedere".

Un alt mijloc de mare însemnătate în lucrarea pastorală a preoţimii ortodoxe române, îl constituie **cultul divin** prin care înţelegem „totalitatea formelor instituite de Iisus Hristos şi de Biserică prin care se exteriorizează religia internă". Ceea ce este important în cultul divin ortodox este faptul că legătura dintre Dumnezeu şi om nu se realizează numai vertical, de sus în jos, ci şi orizontal, adică în funcţie de aproapele, de care se simte legat în strădaniile sale spre mântuire. Se exclude astfel individualismul şi se realizează unitatea în dragoste între credincioşi.

Sfânta Liturghie mai are şi un **caracter agapic.** Ea adună în jurul aceluiaşi potir pe toţi credincioşii într-o simfonie splendidă a iubirii frăţeşti. Primii creştini se numeau fraţi, apelativ care a rămas până în zilele noastre la începutul pericopei de la Apostol. „Sfânta Liturghie cultivă o conştiinţă a egalităţii tuturor oameni-lor cu drepturi şi datorii egale..." scrie preotul prof. Ene Braniște într-un frumos studiu consacrat **funcţiei sociale** a cultului divin ortodox. Tocmai cultivarea **conştiinţei sociale**, a conştiinţei că aparţine unei colectivităţi, unui popor, omenirii întregi de care te simţi legat prin rugăciunea făcută de unii pentru alţii, Biserica se roagă pentru pacea a toată lumea, deci nu numai a unui singur popor. Dar, pentru a se putea realiza pe deplin această valoare socială a Sfintei Liturghii, ea trebuie să fie explicată credincioşilor. **Predica liturgică trebuie să fie mereu prezentă pe amvonul bisericii,** lămurind cuprinsul Sfintei Liturghii şi al Sfintelor Taine, rostul gesturilor şi al simbolurilor liturgice şi mai ales lucrarea ei mântuitoare de suflete.

★

Strâns legată de cultul divin în Biserica Ortodoxă Română este cântarea în comun sau **cântarea omoioană.** Ea este una dintre metodele cele mai eficace pentru realizarea scopului latreutic al cultului divin, o metodă de lucrare în cadrul Apostolatului social al Bisericii. Ea păstrează o glorioasă tradiţie muzicală atestată atât de Sfânta Scriptură cât şi de Tradiţia sfântă. A fost o vreme când unii considerau cântarea în comun o influenţă protestantă sau o inovaţie a timpurilor noastre. Sfântul Sinod al Bisericii noastre, în şedinţa din 5 octombrie 1950, printre alte hotărâri înţelepte, a pus în sarcina slujitorilor Bisericii, datoria de a învăţa pe credincioşi cântările sfintelor slujbe şi cu deosebire răspunsurile la Sf. Liturghie. Acei dintre preoţi care au încercat să introducă sau să consolideze această metodă pastorală au putut culege roade duhovniceşti din cele mai alese. Trebuie să subliniem puterea cântării bisericeşti de a potoli patimile, de a da odihnă şi pace sufletelor. Cântarea bisericească este un factor de mare însemnătate pentru **unitatea credincioşilor.** Sfântul Vasile cel Mare scrie: „Cine oare mai poate fi socotit vrăjmaş al altuia atunci când îşi uneşte glasul la un loc cu el pentru a da laolaltă laudă lui Dumnezeu?" Este o datorie de prim ordin a tuturor preoţilor şi cântăreţilor bisericeşti de a cultiva cu dragoste şi cu răbdare iniţierea credincioşilor în cântarea bisericească, în primul rând a răspunsurilor liturgice, a neasemuitelor pricesne, troparе şi condace.

★

Apostolatul social poate fi promovat cu succes şi prin mijlocirea şi ajutorul bunilor credincioşi însufleţiţi de zel şi de iubire de Biserică, de membrii unor Asociaţii religioase, cum este **Frăţia Ortodoxă Română, Asociaţia Tinerilor Ortodocşi Români** (ASCOR) şi, îndeosebi **Asociaţia Oastea Domnului** care şi-a dovedit ataşamentul şi sprijinul faţă de Biserica noastră şi în timpul stăpânirii atee, precum şi azi când, cu toată defecţiunea unor elemente atrase de prozelitismul unor secte şi confesiuni neoprotestante, rămân aceiaşi buni credincioşi ai Bisericii, legaţi de Tradiţia sfântă a Bisericii. Este de sine înţeles că apostolatul mirenilor nu se substituie apostolatului clerului şi nici nu se poate desfăşura fără concursul şi îndrumarea clerului; căci, deşi toţi credincioşii botezaţi în numele Sfintei Treimi, sunt „preoţie împărătească, neam sfânt" (1 Petru II, 9), clerul reprezintă ierarhia sacramentală, preoţia propriu-zisă, căreia Mântuitorul i-a încredinţat întreita sa slujire în Biserică. Preotul cu zel pastoral va trebui să ştie cum să-şi apropie credincioşii, cum să îndrume şi să canalizeze energia şi dragostea lor pilduitoare spre binele lor şi al Bisericii.

Spre a încheia expunerea — incompletă — a metodelor şi mijloacelor de promovare a Apostolatului social, se cuvine să amintim, nu în ultimul rând, de însemnătatea şi folosul **Vizitelor pastorale** şi, cu deosebire a **cercetării bolnavilor.** Ele nu sunt vizite obişnuite, cu obligaţii de întoarcerea vizitei sau de pregătiri cu mâncare şi băutură, ca în vizitele sociale dintre oameni. Acest lucru trebuie arătat credincioşilor fără a refuza orice semn de atenţie care ar putea să-i jignească. Vizitele pastorale, efectuate după un plan bine chibzuit, cu toate precauţiile cuvenite, reprezintă unul dintre mijloacele cele mai potrivite pentru strângerea legăturilor duhovniceşti între preotul păstor de suflete şi păstoriţii săi, o adevărată metodă pentru lucrarea Apostolatului social.

Pr. prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

80 de ani de la Unirea Basarabiei

(Urmare din pag. 1)

1917 a fost proclamată Republica Democratică Moldovenească, puterea executivă fiind atribuită unui consiliu de directori (guvern) condus de Ion Inculeţ.

Însă misiunea acestui consiliu a fost deosebit de grea, în condiţiile în care Basarabia era confruntată cu cetele de soldaţi ruşi dezertori care prădau gospodăriile ţărăneşti, care ameninţau şi ucideau pe toţi care le stăteau în cale. S-au creat chiar forţe armate bolşevice care au instaurat un regim de teroare, prinzând şi câţiva deputaţi din **Sfatul Ţării.** În aceste condiţii, o mare parte din deputaţi s-au refugiat din Chişinău, pentru ca să-şi salveze viaţile. Dar cei mai activi dintre deputaţi au alcătuit un **bloc moldovenesc** care a trimis o delegaţie la Iaşi, rugând guvernul român să trimită forţe armate care să restabilească ordinea şi să apere vieţile cetăţenilor. Guvernul român a trimis în Basarabia 4 divizii (două de infanterie şi două de cavalerie), care au intrat în Chişinău la 13/27 ianuarie 1918. Forţele bolşevice s-au retras spre Tighina, unde au fost anihilate la 7 februarie .

În noile condiţii, viaţa politică din Basarabia şi-a putut continua cursul. În **Sfatul Ţării** se desciîrau două tendinţe politice: una de păstrare a autonomiei republicii, în graniţele unei federaţii ruse (susţinută de rusofoni, evrei şi găgăuzi); cea de a doua de declarare a independenţei faţă de Rusia (susţinută de moldoveni). La 24 ianuarie 1918 această a două tendinţă a triumfat, fiind proclamată independenţa Republicii Moldova.

Dar independenţa unei ţări aşa de mici, ameninţată de Ucraina cu anexarea, era greu de menţinut. Tocmai de aceea, la 27 martie/9 aprilie **Sfatul Ţării** a votat unirea provinciei cu România (s-au împotrivit 2 ucrainieni şi un bulgar, iar alţi 36 de deputaţi s-au abţinut). Actul de unire al Basarabiei cu Patria Mamă a fost ratificat de regele Ferdinand prin decretul din 9/22 aprilie 1918 şi recunoscut de Consiliul Suprem al Conferinţei de pace de la Paris la 3 martie 1920.

În felul acesta, teritoriul dintre Prut şi Nistru a revenit la Patria din care a fost smuls cu 106 ani în urmă de cel mai perfid vecin al României.

Au urmat, în lunile noiembrie-decembrie ale anului 1918, unirile celorlalte provincii româneşti. La 15/28 noiembrie 1918 Consiliul Naţional Român din Cernăuţi a votat unirea Bucovinei cu România, iar la 18 noiembrie/1 decembrie cei peste 100 00 de români ardeleni adunaţi la Alba Iulia proclamau unirea pe veci a Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu Patria Mamă.

BIOETICA:

Clonarea sau „jocul de-a Dumnezeu"

Am putea spune că „evenimentul anului" în câmpul biogenetic este desigur problema clonării. Se știa că în 1981 se obținuse clonarea unor amfibii. În primăvara acestui an, opinia publică mondială afla despre reușita clonării unei oi, de către niște biologi scoțieni. La mai puțin de o săptămână, oameni de știință din statul american Oregon anunțau replicarea a două maimuțe. Întrucât clonarea omului devine posibilă — chiar dacă nedemonstrabilă, deocamdată —, omenirea a reacționat vehement, atrăgând atenția asupra pericolelor ce le comportă această tehnică de inginerie genetică.

Prin clonare înțelegem procedeul prin care se poate obține o serie de descendenți genetic identici, dintr-un singur organism. Există două tipuri de clonare: fisiunea gemelară și transferul de nucleu (nuclear transfer).

Fisiunea gemelară e procedeul prin care o celulă-ou suferă o diviziune, dând naștere la doi embrioni identici, din care vor rezulta doi indivizi identici. Aceștia sunt gemenii homozigoți, având același ADN; avem de a face cu o clonare naturală. Dar fisiunea gemelară poate fi și provocată, obținându-se, prin clonare artificială, doi embrioni identici.

Transferul de nucleu este metoda de clonare artificială, prin care celula-ou, înainte de a se forma zigotul, e privată de nucleu. În locul acestuia, se introduce nucleul provenit de la o celulă somatică a unui adult din aceeași specie (celulă prelevată, de obicei, din piele sau intestin). Nucleul introdus în celula-ou va da naștere unui individ absolut identic celui de la care a fost prelevată celula somatică. Avem de-a face, deci, cu o fecundație „asexuată". Iar numărul indivizilor obținuți pe această cale poate fi nelimitat.

Ne vom opri asupra unor cazuri particulare și a implicațiilor lor etice.

S-au auzit glasuri care au văzut în fisiunea gemelară posibilitatea utilizării succesive a unui gemen congelat, în cazul morții celuilalt. Sau, mai grav, considerarea unuia dintre gemeni drept sursă de organe și țesuturi pentru celălalt: în felul acesta, s-ar putea evita neajunsurile provocate de incompatibilitatea în cazul transplantelor.

Clonarea prin transfer cunoaște și ea mai multe forme.

Există un transfer de cromozomi singulari. Se iau în discuție

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

„Învierea lui Hristos văzând..."

(Urmare din pag. 1)

atunci nu L-a văzut cineva înviind?" (Cateheza a XIII-a, în: Mitropolia Ardealului, nr. 2, 1990). Înlocuind „acum o mie de ani" cu „acum două mii de ani", ne putem pune și noi, credincioșii de azi, aceeași întrebare. În fond nu este oare un lucru cu totul deosebit să **credem** în Înviere și s-o mărturisim ori de câte ori rostim „Crezul", mai ales într-o vreme în care atât de mulți din cei ce își zic lor creștini nu mai cred în ea și nici nu mai așteaptă nimic de la ea („nădăjduind" în Hristos numai pentru fericirea vieții acesteia, cf. 1 Cor. 15, 19)?! Mai mult, așa cum zice și Sfântul Simeon, nimeni n-a văzut **Învierea** lui Hristos, nimeni n-a fost martor al ei. Au fost numai martori ai lui Hristos **înviat**, cei care s-au învrednicit să li Se arate.

Unul dintre aceștia a fost și apostolul Toma, care L-a văzut pe Hristos înviat și a pipăit rănile Lui. Oare atunci de ce îi spune Mântuitorul: „Pentru că ai **văzut**, ai **crezut**; fericiți cei ce n-au **văzut** și au **crezut**"? (Ioan 20, 29). Cum să înțelegem că Mântuitorul fericește credința iar Duhul Sfânt vederea? E posibil să „crezi" în Înviere și să nu o „vezi", sau să o „vezi" fără să „crezi" în ea? Despre ce fel de „credință" și ce fel de „vedere" este vorba aici? Nu la o mie sau la două mii de ani distanță de acele Zile, ci chiar primei generații de creștini care n-a fost de față la cele întâmplate în Ierusalim în zilele acelea, Sfântul Ioan Teologul îi scria:

„Ceea ce era la început... ceea ce am văzut cu ochii noștri, ceea ce am privit și mâinile noastre au pipăit, pe Cuvântul Vieții — și Viața s-a arătat și am văzut-o și vă mărturisim și vă vestim Viața de veci... — ce am văzut și am auzit, vă vestim și vouă ca și voi să aveți împărtășire cu noi, iar împărtășirea noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Hristos". (1 Ioan 1, 1—3).

Desigur că mulți au fost în Ierusalim în acele zile care au văzut cele petrecute și n-au crezut; unii însă le-au văzut, au crezut și au mărturisit (Ioan 19,35); iar alții nu le-au văzut dar au crezut că mărturisirea aceea este adevărată. Destinatarii propovăduirii apostolice, monahii Sfântului Simeon, ca și noi cei de azi, ne numărăm printre aceștia din urmă și nouă ne spune Mântuitorul că nu avem nici un motiv să regretăm că „n-am văzut". Și nu pentru că este vreo virtute în a „crede și nu cerceta". Credința care nu este dovadă (Evrei 11,1) este credulitate zadarnică (cf. 1 Cor. 15, 14, 17), dar credința care este încredințare este Viață (cf. Ioan 20, 31). Iar dovada și încredințarea credinței ne fac mai mult decât niște „martori oculari" oarecare: **„Credința ... dă celui ce o are certitudinea existenței lui Dumnezeu și a celor dumnezeiești... mai mult decât atinge ochiul prin vedere aparențele exterioare ale lucrurilor sensibile"**, spune undeva Sfântul Maxim Mărturisitorul (Epistola a II-a, „Despre iubirea agapică", în: Mitropolia Ardealului, nr. 1, 1988). Așadar, cu nimic n-ar trebui să fim mai puțin fericiți decât Apostolul ce și-a întins mâna pipăind și mărturisind pe Hristos înviat ca Domn și Dumnezeu, căci aceeași „dovadă" ne este dată tuturor și fiecăruia în parte:

„Oare dumnezeiasca Scriptură, continua cuvântul Sfântului Simion, **vrea ca noi să mințim? Să nu fie! Dimpotrivă, ea ne îndeamnă mai degrabă să spunem adevărul: că în fiecare din noi cei credincioși are loc Învierea lui Hristos și aceasta nu o dată, ci în fiecare ceas, atunci când... Însuși Stăpânul Hristos învie întru noi... Deci câtor li Se arată Hristos înviind, li se arată cu totul în chip duhovnicesc, fiind văzut cu ochii duhovnicești. Căci atunci când vine în noi prin Duhul, ne învie din morți, ne face vii și ne dă să-L vedem întreg și viu întru noi, El Cel nemuritor și nepieritor; dar nu numai aceasta, ci ne dăruiește și harul de a-L cunoaște limpede ca Unul ce împreună-învie cu noi și este împreună-preamărit cu noi precum mărturisește toată Scriptura"** (Efes. 2, 6; Rom. 8, 17). Când, unde și cum anume se petrece aceasta? Nu cumva e vorba de o „mistică" prea înaltă, accesibilă Sfinților Apostoli și Sfinților Părinți dar inaccesibilă nouă, creștinilor de azi?

La Sfânta Liturghie, în ziua întâia a fiecărei săptămâni, când Biserica este adunată și ușile sunt încuiate, când auzim binecuvântarea „Pace tuturor!" și pogoară Duhul Sfânt peste preoți, peste popor și peste cinstitele daruri, fiecare suntem chemați să înnoim pipăirea lui Toma: **„Să ne sârguim și noi a ne sfinți mâinile prin ferirea de patimi și așa să ne atingem de coasta Stăpânului"**. (Utrenia de Miercuri în săptămâna a doua după Paști, la stihoavnă). O dată pentru totdeauna **„s-a înfipt Crucea în locul Căpățânii"** dar **„nemurirea pe care ea a înflorit-o nouă din izvorul coastei lui Hristos curge pururea."** (Vecernia aceleiași zile, la stihoavnă). Aceasta o și mărturisim zicând: **„Am văzut Lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc..."**. O dată pentru totdeauna a șezut Hristos „de-a dreapta Slavei, întru cele prea înalte" (Evr. 1, 3), dar pururea se junghie și pururea pătimește tainic pentru fiecare om. Așadar, de căutăm încredințarea Învierii, aceasta ne e deplin accesibilă căci coasta lui Hristos e deschisă și sângele Său se varsă, însă nu numai în Euharistie ci și acolo oriunde cineva flămânzește, ori însetează, ori n-are unde să-și plece capul, ori este gol: acolo oriunde un om se află în închisoarea tragediilor vieții:

„Noi știm că am trecut din moarte la viață, pentru că iubim pe frați; cine nu iubește pe fratele său rămâne în moarte... Întru aceasta am cunoscut iubirea: că El Și-a pus sufletul Său pentru noi; și noi datori suntem să ne punem sufletele pentru frați." (1 Ioan 3, 14, 16).

Învierea ne e accesibilă în Euharistie și Euharistia în iubirea care se jertfește. **Vedem** Învierea în care credem **dacă** ne însușim Crucea, după ce am fost însușiți de ea. Iar dacă acceptăm schimbul acesta, schimbul Crucii și Învierii (cf. 2 Cor. 5, 14—15), atunci nu mai e o simplă posibilitate ci chiar o datorie. Ni se cere prea mult? Vom renunța să folosim talantul pentru că ni se pare un negoț prea exigent? Nu ni se cere decât după cât am primit, iar răsplata va fi bucuria veșnică:

„Veniți credincioșilor să lucrăm Stăpânului cu osârdie, că împarte slugilor bogăție. Și fiecare din noi să înmulțească talantul harului după măsură. Unul să aducă înțelepciune prin fapte bune, iar altul să săvârșească slujba luminării; credinciosul să împărtășească cuvântul său celui ce nu știe tainele, iar altul să-și împartă bogăția săracilor. Că așa vom înmulți împrumutul. Și ca niște economi credincioși ai harului, ne vom învrednici de bucuria Stăpânului. De care învrednicește-ne pe noi, Hristoase Dumnezeule, ca un iubitor de oameni". (Denia sfintei și marii zi Marți, la stihoavnă).

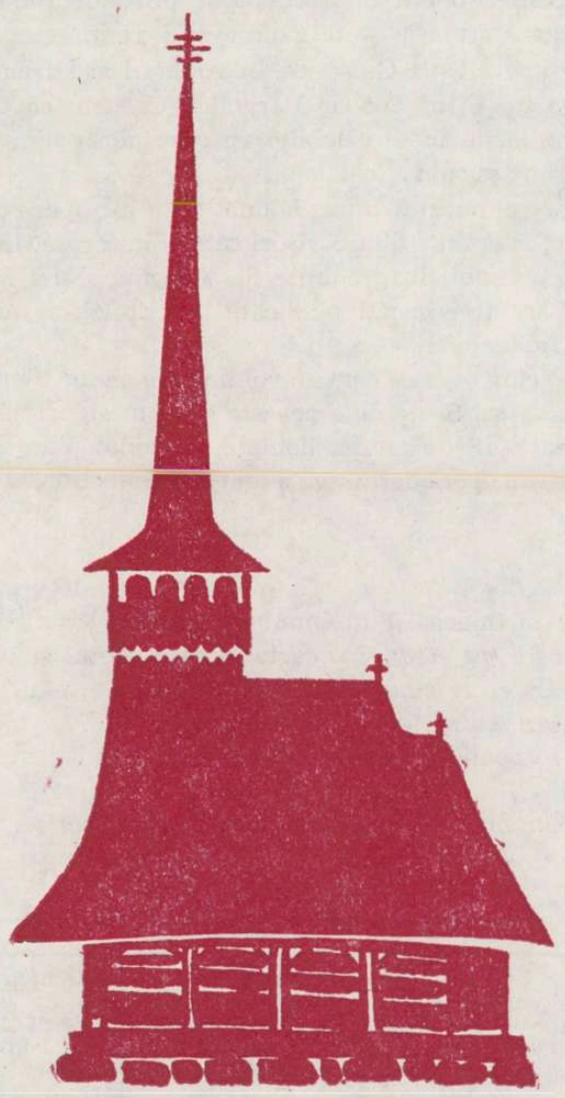

Faptele cele mari ale Crucii

Sfinții Părinți cunosc oprobiul morții pe Cruce și dau răspunsuri precise acelora care obiectează doctrinei creștine. Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Grigorie de Nissa, Sf. Vasile cel Mare, sau Sf. Ioan Gură de Aur vin să întărească prin cuvintele lor cele întărite deja în textele Triodului. Sf. Grigorie de Nissa zice că Hristos, întins pe Cruce unea cu El întregul univers, și concentra într-o singură armonie și unanimitate valorile diferite ale existenței (Cuvântarea 45 — Cuvânt la Sf. Paște). Crucea devine astfel simbol al unității în Dumnezeu. Mentalitatea epocii este preschimbată, transformată. Icosul Sâmbetei celei Mari ne arată această reunire în brațele deschise ale Crucii: „Cel ce cuprinde toate s-a înălțat pe Cruce, și se tânguiește toată zidirea văzându-L spânzurându-Se gol, pe lemn; soarele și-a ascuns razele și stelele și-au tăinuit lumina și pământul cu multă frică s-a cutremurat, marea a fugit și pietrele s-au despicat, și morminte multe s-au deschis, și trupuri de Sfinți bărbați s-au sculat, iadul jos a suspinat și iudeii s-au sfătuit să hulească învierea lui Hristos...".[1] Crucea capătă astfel valoarea pe care i-o dăruiește suferința Iubirii spânzurate pe cele patru brațe ale sale „cuțitului celui înmuiat cu miere, pentru a pătrunde mai abitir în ranele Domnului". Iar iubirea chiar când e spânzurată și rănită este sentimentul care unește, care adună. Strigătul durerii morții acestei iubiri vine din străfunduri: „O, minuni străine! O, ce lucruri nouă! Cel ce-mi dă suflare mie se poartă mort, îngropat de mâinile lui Iosif"[2]. Sensul Crucii este însă unul ce modifică de profundis firea umană: „Suind Tu pe Cruce, împreună ai suit și pe muritorii vii, iar stând în pământ, ai sculat de acolo pe cei adormiți"[3]. Iar răstignirea aceasta este o chemare la îndumnezeire: „Răstignit pe Cruce ai chemat pe oameni"[4], o sfărâmare a unei împietriri legaliste: „Răstignindu-Te s-a rupt tâmpla templului prin mijloc și și-ascund luminătorii lumina lor, sub pământ, Tu, Soare, ascunzându-Te"[5].

Punctul acesta de maximă chenoză pentru Fiul lui Dumnezeu cel Întrupat are un corespondent mântuitor pentru firea umană pe care Domnul a venit s-o restaureze. Pentru că: „S-a temut Adam, Dumnezeu umblând prin rai atuncea. Iar acum s-a bucurat că ai venit la iad: căci căzând atunci acum s-a ridicat"[6]; „A dormit Adam și din coasta lui-și scoase moarte; Tu dormind acum, Cuvinte al lui Dumnezeu, lumii viață izvorăști din coasta Ta"[7]. Chenozei îi corespunde theoza. Adam cel nou sparge universul concentraționar în care diavolul forțase întrarea celui vechi. Pentru că „Cel ce stăpânește toate făpturile pătimește azi și moarte pentru noi"[8], toate s-au înnoit. Întâiul supus înnoirii e fără îndoială Adam: „Pe întâiul Adam prin păcat omorât, la viață ridicându-l cu moartea Ta, Adam nou în trup Te-ai arătat acum"[9].

Victoria este deplină însă numai atunci când ochii coboară sub Cruce, în locul îngropării. Mântuitorul, „prin mijloacele prin care a învins diavolul pe întâiul Adam, prin acelea a triumfat asupra aceluia. Luând chiar armele diavolului cu ele a atacat. Ascultă cum simboalele înfrângerii noastre au fost: fecioara, lemnul și moartea. Eva era fecioară, căci încă nu cunoscuse bărbat, lemn era și pomul și moartea era pedeapsa lui Adam. Dar iată iarăși Fecioara și lemnul și moartea: înseși simboalele înfrângerii au ajuns simboalele biruinței. Căci în locul Evei — Maria; în locul lemnului cunoștinței binelui și răului, lemnul Crucii; în locul morții lui Adam, moartea lui Hristos. Ai văzut deci mijloacele prin care a biruit, prin acelea a fost învins. Diavolul a smintit pe Adam, biruindu-l printr-un pom; Hristos a doborât la pământ pe diavol prin Cruce. Cu un lemn l-a trimis în iad, dar un lemn i-a rechemat de acolo pe cei plecați. Iarăși un lemn a ascuns gol pe cel robit, dar alt lemn a arătat tuturor din înălțime gol pe Cel învingător. O moarte a condamnat pe toți cei de după El, iar altă moarte a înviat pe toți cei care au fost înainte de El. „Cine va povesti puterile Domnului" (Ps. 65, 2). Din moarte am ajuns nemuritor. Acestea sunt faptele cele mari ale Crucii. Ai aflat biruința? Ai aflat modul biruinței? Află acum și chipul în care fără oboseală s-a făcut fapta cea mare. Noi n-am muiat în sânge armele, n-am stat în ordinea de bătaie; n-am primit rane, nici n-am văzut războiul și am primit victoria. Lupta este a Stăpânului și victoria este a noastră, a robilor...[10]

Se biruiește astfel sabia Edenului[11].

Dar restaurarea aceasta — restitutio omnia în Hristi — nu privește doar pe om, ca fire a lui Adam cel dintâi: „s-a schimbat făptura prin a Tale pătimi căci cu Tine au pătimit TOATE câte sunt, Ființă a toate cunoscându-Te"[12]. Toate aceste cufundări cosmogonice ale Luceafărului, tot acest tremur de stele și pământuri secționate în munți, vâlcele și ape, cutremurarea soarelui însuși la vederea pogorârii în groapă a Mântuitorului, la învelirea Lui în noaptea cea neagră, se fac pentru ca strălucirea lor să fie mai orbitoare, pentru ca răsărirea lor în zori de zi să fie cuprinsă în razele minunii Crucii, în razele Crucii înseși „luna, soarele se întunecă împreună, Doamne și robi binevoitori Ți-au arătat și în mantii negre s-au înveșmântat"[13].

„Acesta este dublul mister al acestei Vineri binecuvântate și înlăcrămate. Ni-l descoperă luptele din această zi care ne silesc la participare. Pe de o parte ele stăruie constant asupra patimii lui Hristos ca păcat al tuturor păcătoșilor, crimă a tuturor criminalilor. La Utrenie, lecturile celor 12 Evanghelii ale Patimilor ne silesc a urma pas cu pas pe Hristos în suferința Sa; Ceasurile înlocuiesc Sf. Liturghie, căci interdicția de a săvârși Euharistia în această zi înseamnă că Taina prezentă în Hristos nu aparține acestei creații a păcatului și a întunericului, ci este taina lumii viitoare, în sfârșit la Vecernie slujba coborârii de pe Cruce, lecturile și imnele sunt pline de acuzații solemne împotriva celor care de bunăvoire și în mod liber au hotărât omorârea lui Hristos, justificând crima lor în numele religiei lor, a loialității lor politice, a considerațiilor lor practice și a ascultării lor profesionale.

Pe de altă parte, întâlnim de la începutul slujbei al doilea aspect al tainei acestei zile, cel al jertfei din dragoste care pregătește victoria finală. De la prima lectură a Evangheliei unde răsună avertismentul solemn al lui Hristos: acum Fiul Omului a fost preamărit și Dumnezeu a fost preamărit în El, până la Stihurile sfârșitului Vecerniei, lumea se face din ce în ce mai vie și în același timp crește nădejdea și certitudinea că moartea va fi învinsă prin moarte: „Când ai fost pus în groapă nouă pentru toți, Izbăvitorule al tuturor, iadul cel cu totul de râs văzându-Te s-a îngrozit, zăvoarele s-au sfărâmat și porțile s-au zdrobit, mormintele s-au deschis și morții au înviat. Atunci și cu mulțumire bucurându-se, a strigat Ție: „Slavă smereniei Tale, iubitorule de oameni".

Și când la sfârșitul Vecerniei imaginea lui Hristos în mormânt este adusă în mijlocul Bisericii, când această lungă zi sosește la capătul său, noi știm că lunga istorie a salvării și a mântuirii atinge de asemenea sfârșitul său. A șaptea zi, ziua de odihnă, culmea, sâmbăta binecuvântată, și cu ea, revelația mormântului care dăruiește viață..."[14].

Dacă vrem însă să ne îmbogățim din comoara patimii Domnului, care este comoară a Învierii, să reproducem însă prin propria viață scenele care au precedat și au însoțit ACTUL acesta uriaș. Zice Sf. Grigorie Nazianzul: „Dacă ești Simon Cirineul, ia Crucea și urmează. Dacă te-ai răstignit împreună cu Hristos, ca tâlharul, recunoaște ca om cinstit, că Hristos e Dumnezeu. Dacă Hristos a fost socotit cu cei fărădelege din cauza ta și a păcatului tău, fii drept din cauza Lui. Închină-te Aceluia care a fost spânzurat pe lemn pentru tine, și tu însuți spânzurându-te pe lemn, culege câștig din fapta rea: cumpără-ți mântuirea cu moartea. Intră cu Iisus în rai ca să-ți dai seama de lucrurile din care ai căzut. Privește la frumusețile de acolo. Lasă pe cârcotaș să moară afară, în blasfemia lui. Dacă ești Iosif din Arimateea, cere trupul de la Cel care L-a răstignit; curățirea lumii să fie și a ta. Dacă ești Nicodim, adoratorul de noapte al lui Dumnezeu, unge-L cu miruri. Dacă ești Maria, dacă ești cealaltă Marie, dacă ești Salomeea, dacă ești Ioana, varsă lacrimi pentru El dimineața. Fă ca să vezi prima răsturnată piatra de pe mormânt, poate și pe îngeri și pe Iisus Însuși. Spune ceva! Ascultă glasul! Dacă auzi: „nu te atinge" închină-te cuvântului dar nu fi mâhnită! Căci El cunoaște pe aceia cărora li S-a arătat întâi. Prăznuiește Învierea. Ajută Evei cea întâi căzută, ca să salute prima pe Hristos și să-L vestească ucenicilor. Fii Petru sau Ioan. Grăbește-te la mormânt luându-te la întrecere cu ceilalți, și luptând lupta cea bună. Dacă ești întrecut în iuțeală, biruie cu râvna, nu aplecându-te peste mormânt, ci intrând în el. Dacă asemenea lui Toma nu ești prezent în ceata ucenicilor cărora li s-a arătat Hristos, când îl vezi să nu fii necredincios! Dacă tu nu crezi, fiindcă nu L-ai văzut, crede celor care vorbesc despre El. Dacă nu crezi nici acestora, ai încredere în semnele cuielor. Dacă Hristos coboară la iad, coboară și tu cu El. Află și tainele lui Hristos de acolo, află care este iconomia îndoitei Sale pogorâri, care e pricina acestei pogorâri: dacă prin venirea Sa la iad, El îi mântuiește pe toți sau și acolo numai pe cei care au crezut"[15].

Pr. CONSTANTIN NECULA

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Triod, Ed. a VII-a, București, 1970, p. 635.
2. Idem, p. 658.
3. Ibidem, p. 642.
4. Ibidem, p. 644.
5. Ibidem, p. 645.
6. Ibidem, p. 648.
7. Ibidem, p. 650.
8. Ibidem, p. 645.
9. Ibidem, p. 644.
10. Sf. Ioan Hrisostom, „Cuvântări la Praznice Împărătești", trad. Pr. D. Fecioru, București, 1942, 126—129 p.
11. Triod, ed. cit., p. 645.
12. Idem, p. 643.
13. Ibidem, p. 644.
14. Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, „Drumul Crucii", Ed. Episcopiei, 1994, p. 44—51.
15. Sf. Grigorie de Nazianz, apud. Pr. Prof. Ioan Coman, «Iconomia Învierii Domnului în predicile pascale ale Sf. Grigorie de Nazianz și Sf. Grigorie de Nissa» G.B. anul XIV, nr. 3—4/1955, p. 185.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Vineri, 27 februarie 1998, — Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE** al Ardealului a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu. Desfășurate la Reședința mitropolitană, în cadrul lucrărilor au fost analizate probleme de interes pastoral, misionar și administrativ ale Eparhiei.
- **Joi, 5 martie 1998,** — Î. P. S. Sa a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu, pe P.S. Andrei, episcopul Alba-Iuliei, aflat în trecere prin Sibiu.
- **Luni, 23 martie 1998,** — Î. P. S. Sa a primit pe P. Cuv. Arhim. Ioan Iovan de la Mânăstirea Recea, jud. Mureș, aflat în Sibiu pentru a ține o conferință la invitația Ligii Studenților Ortodocși din Sibiu.
- **Sâmbătă, 28 martie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit la Reședință pe dl. Dragoș Șeuleanu, directorul Radiodifuziunii Române, care are în pregătire un volum de interviuri luate **Î. P. S. Mitropolit Antonie** încă din vara anului trecut.
  — În aceeași zi, Î. P. S. Sa a primit pe P. Cuv. Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, jud. Brașov. Cu acest prilej Î. P. S. Sa s-a interesat îndeaproape de bunul mers al vieții monahale de acolo, precum și de stadiul lucrărilor la viitoarea Academie de la Sâmbăta.
- **Marți, 31 martie a.c.,** — Î. P. S. Sa a prezidat lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, la care au luat parte membrii Consiliului, părinții protopopi, alți invitați. Au fost analizate probleme de ordin economic, administrativ, cultural, misionar și filantropic din viața Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Sâmbătă, 4 aprilie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe dl. prof. univ. dr. Ioan Pascu, rectorul Facultății de Medicină din Tg. Mureș, aflat în vizită în Sibiu.

Clonarea

(Urmare din pag. a 3-a)

în special cromozomii X și Y, clonarea privind, în acest caz, selectarea sexului.

Clonarea genelor singulare privește transferarea acestora în patrimoniul genetic al unor c.d. vectori (ex., virusuri), prin tehnica ADN-ului recombinat. Multiplicarea virusului înseamnă și multiplicarea genei ce prezintă interes.

Cea mai cunoscută, dar și mai îngrijorătoare, este clonarea prin transfer de nucleu. Obținerea de indivizi „în serie", chiar dacă ține deocamdată de domeniul științifico-fantastic, poate fi utilizată de un regim totalitar spre a „fabrica" mii de savanți identici genetic (așa-zișii „copii Nobel"), sau muncitori identici, sau o armată de războinici etc. Selecția pe diverse criterii (inteligență, forță fizică, conformism) se subsumează unor finalități eugenetice.

S-a adus în discuție, în același context științifico-fantastic, posibilitatea utilizării celulelor somatice provenind de la un cadavru congelat, pentru obținerea unei serii de indivizi identici defunctului ce prezenta calități particulare (inteligență superioară etc.).

Desigur, observații de natură etică, ce pot fi aduse acestui tip de inginerie genetică, sunt multiple, în funcție de anomaliile ce le creează.

Transferând, în citoplasma unei celule-ou denucleate, ADN-ul unei celule somatice, se obține un individ care, genetic, nu moștenește patrimoniul ereditar de la adevărații săi părinți (cei care au dat cei doi gameți), ci doar de la unul din ei. Astfel, fiul are întreg materialul genetic al tatălui său. În alte cuvinte, este „fratege-mân" cu... tatăl său. Adevărații părinți — genetic vorbind — sunt... bunicii din partea tatălui. Iar frații săi, născuți pe cale naturală, sunt, genetic, „nepoți de frate".

Situația e asemănătoare, în cazul în care nucleul transferat provine de la mamă.

Dacă nucleul e transferat de la o a treia persoană, din punct de vedere genetic copilul are un singur părinte: donatorul nucleului, care-i este, de fapt, identic, iar din punct de vedere fizic are doi părinți: donatorii gameților, părinți care nu-i seamănă întru nimic.

Prin clonare, se produce o gravă perturbare a raporturilor părinți-copii, frate-frate, fii-bunici, frați-nepoți de frați. Apar frați gemeni, proveniți din două generații!

De asemenea, apare posibilitatea fertilizării „familiilor" (sic!) de homosexuali.

Se pot ivi conflicte de natură juridică între părinții de drept și părintele „genetic".

Toate acestea se prezintă ca o violare a unui drept fundamental al copilului: acela de a se naște în urma uniunii conjugale și a avea doi părinți, pe care să-i moștenească genetic, afectiv și cultural.

Desigur că există și o motivație, în favoarea liceității clonării prin transfer nuclear: depășirea lipsei de fertilitate în familiile ce acuză această dramă. Dar cel mai adesea, aceste tehnici se disting prin caracterul lor substitutiv sau manipulator.

După anunțarea reușitei clonării oii și a maimuței, unele state au căutat să ia măsuri preventive, interzicând experimentele pe om. Președintele Clinton a afirmat un hotărât „nu!" utilizării fondurilor federale unor astfel de experimente. „Să nu ne jucăm de-a Dumnezeu", s-a exprimat el. „Trebuie să apărăm valorile, familia și convingerile religioase și filosofice ale multora".

Aceste tehnici se dovedesc a fi pe cât de anti-naturale (aș zice: anti-umane), pe atât de periculoase. Pentru genetică, se profilează **posibilitatea** lor, dar cine poate garanta **inofensivitatea** lor? Câtă vreme se experimentează clonări de tip „hibridant", prin transferul unui nucleu somatic uman în citoplasma celulei-ou denucleate, de origine animală, probabilitatea obținerii unor monștri e ridicată. Când știința a intrat în „vistieriile vieții", mulți din noi ne-am întreba nu „de ce să nu se facă?", ci „de ce s-ar face?" astfel de experimente.

În ce ne privește, credem că clonarea omului prin metoda nuclear transfer este încă departe de realizare. Și, totodată, că experiențe asupra genomului uman se fac de mulți ani! Unele dintre ele au fost anunțate în ultimii ani doar pentru a sonda opinia publică mondială. Amenințarea la adresa omului, din partea omului, rămâne încă serioasă.

Biserica Creștină a afirmat dintotdeauna sfințenia vieții și demnitățile umane ce decurg din ea și a consfințit nașterea de prunci doar în cadrul uniunii conjugale (pe care a ridicat-o la nivel de Taină). Excepție făcând motivațiile curative, experiențele de inginerie genetică, ce se dovedesc a fi substitutive sau manipulante ale materialului genetic și ale funcțiilor naturii umane, sunt pasibile de sancțiuni în primul rând morale, apoi juridice. Și se constituie, de fapt, într-o serioasă problemă de bioetică, greu de soluționat fără o solidă antropologie de referință. Pentru o conștiință ortodoxă, pentru care divino-umanitatea lui Hristos devine fundament pentru o antropologie creștină autentică, clonarea (această fantasmă ce frământă omenirea) e o falsă problemă. Ea rămâne o formă a amenințării ce vine din partea unei științe ce riscă să scape de sub control. E născută și creează senzație într-o societate secularizată.

„Talita kumi"

Revista Seminarului Teologic Liceal „Sfânta Ecaterina" de la Mânăstirea Prislop. Anul I, Nr. 1, ianuarie-martie 1998

Am primit, la Redacție, primul număr al revistei „Talita kumi", editată de către Seminarul Teologic Liceal „Sfânta Ecaterina" de la Mânăstirea Prislop, jud. Hunedoara.

Înainte de a ne referi la această frumoasă și lăudabilă inițiativă, a editării unei reviste liceale, am dori să subliniem rostul și importanța școlii, care o patronează. Aceasta este continuatoarea vestitei școli monahale de la Mânăstirea Horezu, din Oltenia, desființată, și nu mai puțin a acelei școli mânăstirești întemeiată prin grija Domniței Zamfira, fiica lui Moise Vodă, care a rectitorit așezământul de la Prislop și care își doarme acolo somnul de veci (†1580).

Prin stăruința conducerii și întregului sobor de azi, de la Prislop, au fost create condiții corespunzătoare adăpostirii școlii, înălțându-se în incinta mânăstirii — două noi și monumentale corpuri de clădiri, în stil brâncovenesc, care reflectă și simțul artistic și profunda inspirație a protectorului duhovnicesc al mânăstirii, care a fost părintele Arsenie Boca.

Bunelor condiții de cazare și desfășurare a procesului instructiv-educativ se adaugă stăruința unui zelos și competitiv corp didactic, alcătuit din profesoare — monahii cu studii teologice și filozofice la nivel de licență, ca și din profesoare cu pregătire laică de specialitate, la același nivel academic.

Faptul că elevele își desăvârșesc educația religios morală în preajma străvechiului lăcaș de închinăciune datând din vremea lui Nicodim, ca și în preajma mormântului unuia dintre marii părinți duhovnicești ai secolului nostru, grăiește de la sine despre temeinicia pregătirii viitoarelor profesoare de religie și asistente în domeniul slujirii diaconale a Bisericii.

Revenind la prezentarea revistei, dorim să subliniem filiația ei la revista „Gândirea", fie și numai prin ilustrația ei, parțial împrumutată de la aceasta (câteva din desenele lui Demian).

Colectivul redacțional este alcătuit din câteva dintre profesoarele școlii și evident din reprezentante ale celor cinci clase seminariale.

Din foaia de titlu aflăm semnificația denumirii revistei **„Talita kumi" — Fiică, ție îți zic, scoală-te"**, cuvinte pe care Mântuitorul le-a adresat fiicei lui Iair, din Capernaum, când a săvârșit minunea învierii acesteia, (vezi Mc. 5, 22—43).

Ne este prezentat apoi programul revistei, în patru puncte, subliniindu-se dorința unui cuprins cât mai divers și mai bogat.

Cele douăzeci de pagini, care alcătuiesc cuprinsul primului număr, cuprind articole și compoziții proprii, în proză și versuri, ale profesoarelor și elevelor.

Și sub raport grafic, revista este atractivă și de ținută.

Imprimarea, computerizată, este de asemenea rezultatul efortului conjugat al profesoarelor și elevelor.

Este vorba de un bun început, care merită prețuirea și încurajarea din partea noastră, a tuturor.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Praznicul Învierii Domnului ne oferă alesul prilej de a adresa colaboratorilor și cititorilor „Telegrafului Român" urarea de sănătate și fericire.

Rugăm pe bunul Dumnezeu să coboare peste sufletele noastre lumina bunei înțelegeri, a speranței de mai bine și a dragostei frățești.

Hristos a înviat!

REDACȚIA

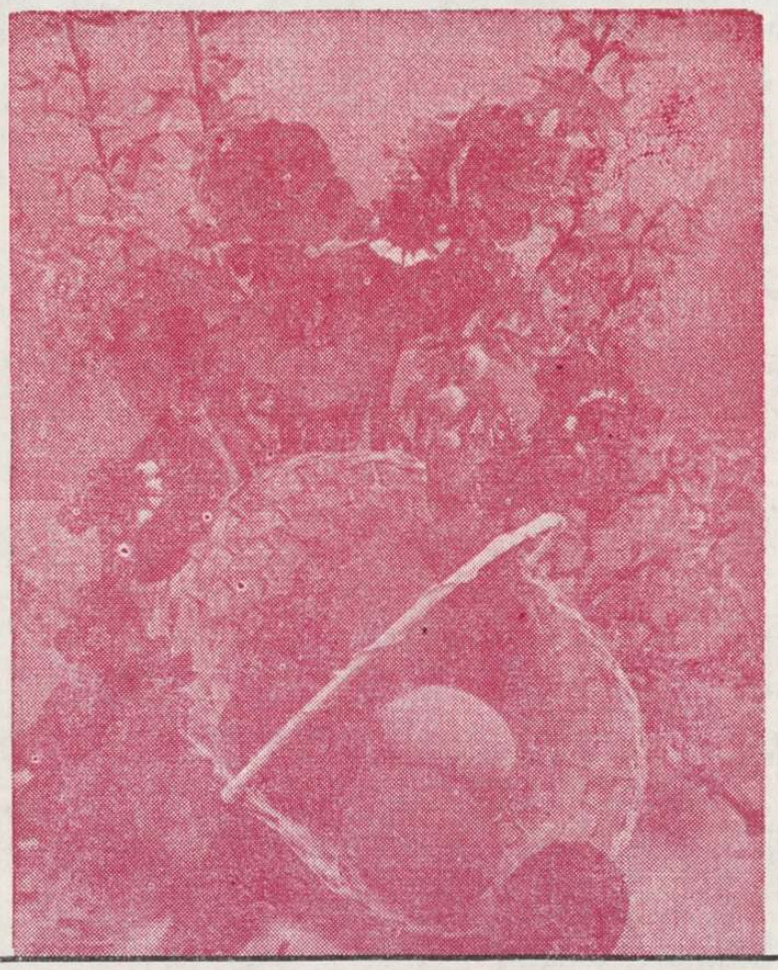

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Gala Galaction, **Jurnal,** vol. II, editura Albatros, București, 1997 (pg. 379). Ediție îngrijită de Teodor Vârgolici și publicată tot de el.

Iată că pe lângă „Opera" lui Gala Galaction apare acum și „Jurnalul" său, poate cea mai de seamă contribuție literară a sa. Acesta apare în ediția a II-a, text integral, ediția îngrijită și note de Teodor Vârgolici. Se pare că vor continua astfel până la vol. IX. El începe la 13 iunie 1904, la Cernăuți și se termină la 12 iulie 1912 la mânăstirea Agapia. Și scrie la 17 aprilie 1912: „Ieri am împlinit 33 de ani; azi s-au împlinit 9 ani de la cununia mea religioasă. Triste aniversări, e seara târziu și stau la sărăcăciosul meu birou și privesc cu degustată oboseală peste acești 33 de ani și peste acești 9 ani.

„Mai bine ar fi fost de nu s-ar fi născut", spunea cu profunzime **Ecleziastul,** despre fiecare dintre noi, în genere, și despre mine îndeosebi", pg. 343.

Jurnalul lui Gala Galaction, ca și întreaga sa operă, reflectă structura cu totul aparte, singulară, a personalității sale complexe și contradictorii. Imaginea lui Gala Galaction, ca om și ca personalitate creatoare, s-a înfățișat contemporanilor săi și s-a fixat în conștiința posterității sub multiple nuanțe, divergente unele față de altele, însă străbătute toate de o anume însușire particulară, care, paradoxal, le armonizează într-o individualitate unică, de o distinctă originalitate, într-un întreg, cu un profil aparte, specific, ce nu poate fi conceput și înțeles decât în ansamblul elementelor lui componente.

Al doilea volum al Jurnalului cuprinde perioada 1904—1912.

Acest al doilea volum a fost foarte interesant pentru opera lui Galaction. În orice caz e bine că apare. Găsim aici pe lângă scriitor, pe omul contactelor, pe acela care în afară de scrisul ca atare pe care-l cultiva, își cultiva și memoria și iată cum a ajuns să ne lase nouă volume. Sunt foarte interesante.

* * *

● Vasile Țepordei, **„Au murit cu gândul și dorul de Basarabia"**, Editura Eminescu, 1997, (pg. 168).

E o carte plină de personalități din Basarabia, trecute la Domnul. Sunt aici mari luptători pentru unire: Nichifor Crainic, Mitropolitul Gurie, Pan Halipa, Anton Crihan, pr. Mihail Berezovschy, pr. Vlad Lăpușneanu și prof. Elena Ciornea, avocatul Zenovie Buruiană și mulți alții, cărora părintele Țepordei le face portretul. E o idee bună aceea de a-i prinde pe toți într-o carte ca și când ar mai exista încă. Îi adună pe toți la un loc, vorbește de locurile lor de refugiu și de aspra iubire cu care și-au trăit ultimii ani ai vieții. Au trăit întru nădejde, și-au murit așteptând, ei oamenii cu o singură fire și un singur gând: acela de a se întoarce acasă. Aș vrea să notez faptul că prinde aici și pe părinții mei: cântărețul Vasile Plămădeală, născut în aprilie 1903 și Elisabeta Plămădeală, născută în 1909. Îi sunt recunoscător părintelui Țepordei că a scris și despre părinții mei. Au trăit până la 80 de ani, sperând mereu într-o întoarcere. Dumnezeu a vrut astfel. I-a luat acolo, în Împărăția Sa, să aștepte acolo momentul revenirii Basarabiei la noi. De altfel, toți așteaptă această revenire. Dumnezeu să le-o dea cât mai repede și lor și nouă.

* * *

● După ce a văzut că toată lucrarea sa de până acum ar putea fi o sursă de informație inexactă din prea multă grijă pentru opera unui cunoscut prozator român, Gala Galaction, urmașii s-au gândit să-i retipărească opera. Astfel, apare Gala Galaction în volumul al III-lea sub îngrijirea tot a lui Teodor Vârgolici. Credem că acest volum, pe lângă toate celelalte va cuprinde opera lui Gala Galaction așa cum a fost ea lăsată.

Acest volum în 375 pg., adună la un loc opere publicate în timp, în special din: Scrisori către Simforoza, În pământul făgăduinței, În grădinile Sf. Antonie și La Mangalia.

Mai are trei bucăți publicate în „Epilog și Anexe" și două „Addenda".

După cum se vede este un volum care adună o bună parte din opera sa. Și de data aceasta suntem siguri că e opera adevărată. Îi mulțumim domnului Teodor Vârgolici pentru această operă definitivă a lui Gala Galaction.

* * *

● Dan Bodea, **„Fiul Omului"**, Editura Privilegiu, 1997, București, (pg. 118). E o carte în care poetul strigă în fiecare vers către cineva. Sunt versuri firave, pline de miez, parcă scrise dintr-o nevoie sufletească.

Nu se poate să nu citești cartea cu duhul blândeții și al iubirii.

Să cântăm totul cu gândul în care au fost scrise.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 mai
Nr. 17—18
1998

Femeile mironosiţe — martore ale Învierii

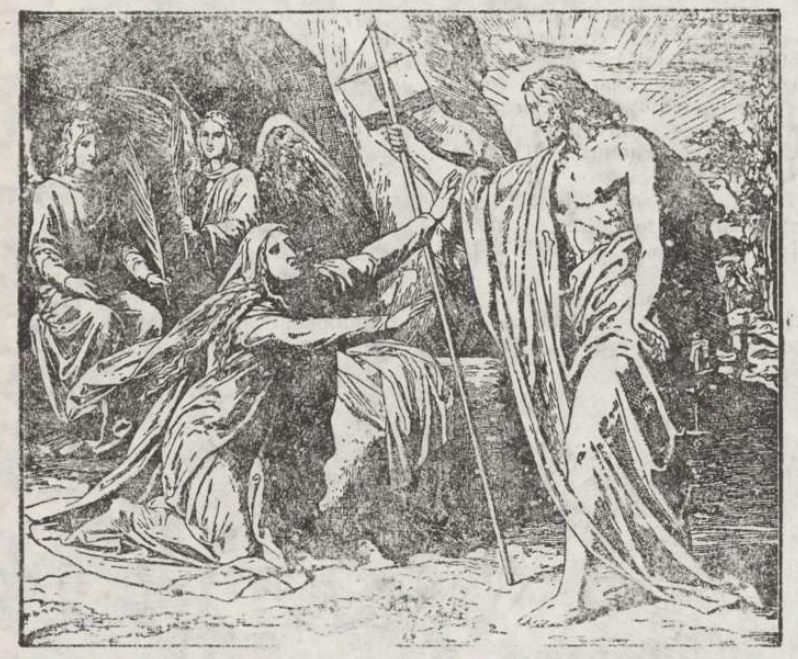

Am sărbătorit şi în acest an, cu inimile pline de bucurie şi de speranţă ziua Învierii Domnului — sărbătoarea vieţii şi a nemuririi, zi care ne-a readus tuturor în memorie cele petrecute acum aproape două mii de ani „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire" şi care ne-a întărit tuturor convingerea că într-adevăr Domnul a înviat şi că Învierea constituie cel mai mare eveniment al tuturor timpurilor.

Învierea Domnului a fost mărturisită în cor de un „nor de martori", între aceştia printre primele fiind femeile mironosiţe cărora Iisus li s-a arătat mai întâi. E'e au fost cele ce l-au recunoscut pe Domnul înviat şi cele care au dus această veste apostolilor. Cuvintele „Hristos a înviat" au fost rostite pentru prima dată de către una din mironosiţele femei.

Ele au rămas în istoria Bisericii sub numele de mironosiţe pentru că ele s-au dus a treia zi după îngropare, la mormânt potrivit obiceiului timpului ca să ungă cu mir trupul lui Iisus.

Grecii le numesc mirofores — adică „purtătoare de mir", iar Sf. Evanghelie le arată şi numele unora dintre ele: „Maria Magdalena, Ioana, Maria lui Iacov, Salomeea şi altele" (Marcu 16, 1; Luca 24, 10).

Femeile mironosiţe au fost dis-de-dimineaţă la mormânt să ungă trupul lui Iisus şi au constatat primele faptul Învierii. Ba mai mu't ele au devenit mărturisitoare ale acesteia. Şi care sunt mărturiile lor? Iată trei dintre cele mai importante:

În primul rând ele au găsit mormântul gol.

Aşadar, Cel îngropat nu mai era acolo unde ar fi trebuit să fie. Acolo, în mormânt erau doar giulgiurile în care fusese înfăşurat trupul Domnului.

În al doilea rând, văzând mormântul gol, ele au bănuit că cineva a luat trupul lui Iisus de acolo. Nu s-au gândit la Înviere. Nici atunci, nici când s-au pornit de acasă. De aceea se şi gândeau să găsească pe cineva care să le dea la o parte piatra care ţinea drept uşă mormântului, căci mormintele se săpau pe vremea aceea nu în pământ, în adâncime, ci în peretele unui deal. Când s-au pornit de acasă nu s-au gândit nici la faptul că cineva ar fi putut fura sau muta corpul de acolo. Aceste lucruri sunt foarte importante. Dacă s-ar fi gândit la Înviere, ar putea fi bănuite că şi-au pregătit psihologic o halucinaţie. Dacă ar fi fost vorba de furtul sau mutarea corpului de către cei apropiaţi ai lui Iisus, ele ar fi trebuit să fie printre cei care să ştie despre acest lucru. Aşadar, ele veniseră să găsească un mort, în locul în care îl îngropaseră, ca să-şi facă datoria după datină ca faţă de orice mort.

A treia mărturie le lămureşte şi le completează pe cele două dinainte. De aceea aceasta e şi cea mai importantă. Maria Magdalena, după ce a găsit mormântul gol, a văzut la o oarecare depărtare un om, pe care l-a luat drept grădinarul locului aceluia. L-a întrebat, firesc, dacă nu ştie ceva despre mutarea corpului în alt mormânt, bănuind chiar că el ar fi făcut acest lucru. Şi atunci s-a auzit chemată pe nume „Marie!".

Dacă din pricina depărtării nu L-a recunoscut de îndată, fiind şi îmbrăcăminţea Lui diferită de cea cunoscută, căci avea acum haine cereşti, potrivit cuvântului „Cel ce te îmbraci cu lumina ca şi cu o haină", când i-a auzit vocea, L-a recunoscut şi, ui'ând că venise să găsească un mort, I s-a adresat: „Rabuni", adică „Învăţătorule", voind spontan să se apropie de El. A urmat o convorbire între ei (Ioan 20, 16—17), la care au asistat şi celelalte mironosiţe cărora, când s-au apropiat, Iisus li s-a adresat cu cuvântul „Bucuraţi-vă!" (Matei 28, 9). Şi ce alt cuvânt mai potrivit putea să le spună?! Apoi le-a trimis pe toate să vestească Apostolilor Învierea (Matei 28, 10), ceea ce ele au şi făcut.

Mironosiţele au dat, aşadar, cea dintâi mărturie despre Înviere, după întâlnirea lor cu Iisus. Şi nu era o mărturie din partea uneia singure, ci din partea tuturor. Acesta e încă un lucru care trebuie observat şi reţinut. Una singură s-ar fi putut înşela. Mărturia identică a mai multora e greu de pus sub semnul îndoielii. Apostolii, totuşi, când au auzit vestea s-au îndoit. Ei mărturisesc acest lucru cu sinceritate. Vestea era prea mare, prea neobişnuită. Dar când L-au văzut şi ei au crezut. Apoi Iisus s-a arătat la o mulţime de peste cinci sute de persoane. La mărturia Mironosiţelor, s-a adăugat astfel mulţime de alte mărturii, mărturii care stau acum la temelia credinţei noastre în Învierea Domnului şi în învierea noastră.

Ca şi Mironosiţele, în istoria creştinismului femeile au fost alături de bărbaţi, exemple de credinţă şi mărturisire. Calendarul e plin de sfinte femei, alături de Maica Domnului, şi noi le cinstim şi le îndreptăm rugăminţi, ca unora care au trecere înaintea lui Dumnezeu. Bisericile şi casele noastre sunt pline de icoanele lor.

În tradiţia ortodoxă românească femeile au fost întotdeauna aproape de Biserică. Unele au luat drumul mânăstirilor ca să se consacre rugăciunii, altele al familiei, cele mai mu'te. Acestea şi-au crescut copiii în frica de Dumnezeu şi în credinţa în nemurire, dându-le o educaţie morală sănătoasă şi pregătindu-i în viaţă să fie corecţi, cinst'ţi, muncitori, iubitori de dreptate, iubitori de bine şi de frumos. Şi astăzi Sfânta noastră Biserică îşi pune în familia creştină aceeaşi mare speranţă.

Femeile Mironosiţe rămân în istoria sfântă a mântuirii neamului omenesc ca adevărate pilde de eroism şi de misionarism creştin.

Biserica le cinsteşte aşa cum se cuvine şi le-a închinat chiar şi o duminică (a treia după Sf. Paşti) în care ele sunt pomenite cu evlavie, duminică ce a intrat în conştiinţa Bisericii ca Duminica Mironosiţelor.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut!

Din descrierea vieţii lui Iisus, redată de cele patru Evanghelii, reiese cu claritate, că El n-a fost numai om, ci şi Dumnezeu, în una şi aceeaşi persoană, în unul şi acelaşi timp. Din modul în care a răbdat patimile şi chinurile morţii, a rezultat afirmaţia, că moartea lui pe cruce a fost demnă de Dumnezeu. Învierea lui din morţi, cea mai mare şi cea mai strălucită minune, constituie cea mai puternică dovadă a dumnezeirii lui, precum şi mărturia originii dumnezeieşti a creştinismului. Învierea lui Iisus este piatra de temelie a creştinismului; cu ea stă şi fără de ea cade întreaga credinţă creştină. După cuvintele sf. ap. Pavel: „Dacă Hristos n-a înviat, deşartă este atunci predica noastră, deşartă este şi credinţa voastră" (I Corinteni 15, 14).

Adversarii religiunii creştine recunosc, că atâta timp, cât va exista credinţa în învierea lui Hristos, învăţătura şi Biserica lui nu vor putea fi zdruncinate. Aceasta i-a determinat să-şi concentreze atacurile pentru tăgăduirea învierii lui Hristos. Pronia cerească însă a rânduit ca să fie atâţia martori ai învierii celei de a treia zi a lui Hristos, referitor la toate împrejurările, încât să nu fie nici o faptă din istoria sfântă sau profană care să fie dovedită până la atâta evidenţă, precum e dovedită învierea Domnului Hristos.

Într-adevăr, mulţi sunt martorii învierii lui Hristos. S-a arătat Domnul femeii Maria Magdalena, în timp ce stătea la gura mormântului şi plângea (Ioan 20, 16). Femeile mironosiţe, care dis-de-dimineaţă au venit cu miresme la mormânt, au aflat piatra răsturnată de pe mormânt. Auzit-au de la înger, că s-a sculat Domnul, omorând moartea, că este Fiul lui Dumnezeu (Luca 24, 1—2 şi ipacoi la Duminica Paştilor).

La cele spuse de femeile mironosiţe, apostolii Petru şi Ioan au alergat într-un suflet la mormânt şi au văzut giulgiurile zăcând şi — separat — mahrama care fusese pe capul lui Iisus (Ioan 20, 3—7).

În aceeaşi zi de duminică, li s-a arătat Iisus la doi ucenici, Luca şi Cleopa, pe drumul ce duce de la Ierusalim la Emaus. Înspre seară fiind, a rămas Iisus cu ei. În Emaus a stat cu ei la masă. După cum a binecuvântat pâinea, a frânt-o şi le-a dat lor, şi-au dat seama că este Iisus, care s-a făcut apoi nevăzut de lângă ei (Luca 24, 30—31).

În acelaşi ceas, cei doi ucenici s-au întors în Ierusalim, la apostoli, care stăteau adunaţi cu cei ce se ţineau de ei şi spuneau că a înviat Domnul, precum şi că i s-a arătat lui Simon-Petru (Luca 24, 34).

Pe când vorbeau ei acestea, Iisus a stătut în mijlocul lor, i-a liniştit şi i-a încredinţat că este El. „Pipăiţi-mă şi vedeţi, că duhul carne şi oase nu are, cum mă vedeţi pe mine având". În faţa lor, Iisus a mâncat o bucată de peşte fript şi fagure de miere (Luca 24, 36—43). De această dată, apostolul Toma nu era cu ei, când a venit Iisus. Apostolii i-au spus apoi că l-au văzut pe Domnul, la care Toma le-a răspuns, zicând: „Dacă nu voi vedea, în palmele lui, semnul piroanelor, dacă nu voi pune degetul meu în semnul piroanelor şi dacă nu voi pune mâna mea în coasta lui — nu voi crede!" (Ioan 20, 25).

În şirul arătărilor lui Iisus, vom zăbovi acum la cele întâmplate a opta zi după învierea sa din morţi. Apostolii, înăuntru în casă fiind şi Toma împreună cu ei, a venit Iisus, uşile fiind încuiate şi le-a grăit: „Pace vouă!" Adresându-se lui Toma, i-a zis: „Adu degetul tău încoace şi vezi mâinile mele şi adu mâna ta şi o pune în coasta mea şi nu fi necredincios, ci credincios". A exclamat atunci Toma: „Domnul meu şi Dumnezeul meu!... Că m-ai văzut, Tomo, ai crezut — i-a

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Jocul cu mărgele de sticlă" şi „omul de cultură"

Prin anul 1943, un scriitor german trăitor în Elveţia, Hermann Hesse, laureat al Premiului Nobel câţiva ani mai târziu, publica o carte deosebit de interesantă, intitulată „Jocul cu mărgele de sticlă". Rod al unei munci de mai mulţi ani, scrierea (un fel de roman de ficţiune) se caracteriza printr-un deosebit rafinament şi subtilitate simbolică.

Apărut pe scena culturii într-un moment dramatic al istoriei, al doilea război mondial, „Jocul cu mărgele de sticlă" s-a bucurat de o vogă particulară şi într-un moment deosebit al istoriei româneşti. Este vorba despre timida, dar plina de speranţă „primăvară" comunistă de la începutul regimului Ceauşescu, atunci când, printre tinerii intelectuali din România, această carte (tradusă în 1969), alături de altele venite dinspre Vest, aducea un aer nou, după anii de închidere stalinistă.

Consideraţiile stârnite între tinerii de atunci (unii doreau să încerce chiar o „pornire" a „jocului"), unele reevaluate odată cu trecerea timpului, pot avea valoarea lor şi în aceşti ani de după ultima mare „ruptură" din istoria românească, cea din 1989. Şi aceasta mai ales în situaţia mai specială în care se vehiculează ideea unui „anti-occidentalism" care ar bântui uneori spiritul românesc sau cel ortodox...

Meditaţia asupra sensurilor „Jocului cu mărgele de sticlă" poate oferi argumente în favoarea **prudenţei** — doar a **prudenţei**, şi nu a vreunui „anti-"... — în receptarea valorilor (a VALORILOR), ca şi a „valorilor" (adică a pseudo-valorilor) Occidentului. **Prudenţa** aceasta caracterizează şi în general orice atitudine a unui spirit **serios**, iar spiritul românesc şi ortodox este în orice caz, serios, orice şi-ar putea închipui alţii...

Dar, pentru cei care nu au avut încă ocazia să citească romanul, despre ce este vorba în „Jocul cu mărgele de sticlă"? Acţiunea se petrece într-un viitor oarecare, care ar putea fi la fel de bine şi un trecut oarecare, aşa cum ne indică situarea celor câteva povestiri anexate naraţiunii principale, a căror acţiune se petrece în vremurile semi-legendare sau imemoriale ale începuturilor omenirii (şi religiei), ale istoriei (şi religioase) indiene sau ale primelor secole creştine. Deci, „a fost o dată ca niciodată", la fel ca în orice poveste (de fapt **utopie**) „adevărată", ne situează într-un cadru simbolic oricând valabil.

Şi, foarte pe scurt, după o epocă a derizoriului cultural (epoca „foiletonismului"), care este cea a secolului nostru XX (dacă vreţi, „al serialelor", nu numai Tv.), oamenii (serioşi) de cultură se vor fi apucat să creeze **„jocul cu mărgele de sticlă"**, o sinteză perfectă a tuturor ştiinţelor şi artelor, ei ocupându-se totodată şi de educaţia tineretului societăţii în provincii pedagogice de tipul **Castaliei**, cea care este prezentată în roman. Iar eroul principal este Josef Knecht, un „ludi magister", un fel de „maestru al jocului (cu mărgele...)", cea mai înaltă poziţie în ierarhia instituţiei respective, căruia îi este descrisă viaţa şi activitatea. Experienţele sale de viaţă sunt tot atâtea ocazii pentru discuţii ale raportului „castalienilor" cu lumea, cu Biserica (Apuseană) etc. Finalmente Josef Knecht abandonează poziţia sa privilegiată în cadrul „jocului..." pentru „a intra în lume", unde, după ce începe să se ocupe de educaţia fiului unui prieten al său, foarte curând sfârşeşte înecat în apele reci ale unui lac de munte...

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Hirotonia şi instalarea noului arhiepiscop român de Paris*

Duminică, 15 martie 1998, a avut loc în Catedrala „Sf. Ştefan" din Paris un eveniment cu totul excepţional, atât pentru Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală şi Meridională cât şi pentru Ortodoxia locală: hirotonirea şi înscăunarea ca Arhiepiscop român la Paris a **I.P.S. Părinte IOSIF Pop.** Evenimentul a depăşit prin amploarea lui orice altă manifestare ortodoxă în istoria Ortodoxiei din Franţa, căci niciodată nu a slujit împreună un număr atât de mare de ierarhi, preoţi şi credincioşi, după cum niciodată la hirotonia unui arhiereu n-au fost reprezentate toate eparhiile ortodoxe locale, dovadă a maturităţii crescânde a Ortodoxiei franceze, după cum s-a exprimat Mitropolitul Ieremia, preşedintele Adunării episcopilor ortodocşi din Franţa.

Celebrată cu preponderenţă în română şi franceză, Sf. Liturghie, în cursul căreia a avut loc hirotonia noului arhiepiscop, a fost prezidată la invitaţia P.F. Părinte Patriarh Teoctist şi a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de Î.P.S. Mitropolit Ieremia (Patriarhia Constantinopolului) înconjurat de Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei şi Europei Centrale, P.S. Nathaniel al Episcopiei Ortodoxe Române din America, P.S. Justinian al Maramureşului şi Sătmarului, P.S. Andrei al Alba-Iuliei, P.S. Teofan Sinaitul, vicar patriarhal, secretarul Sf. Sinod, P.S. Teodosie Snagoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureştiului, Î.P.S. Serghie de Eucarpia (Patriarhia Constantinopolului), P.S., Gurie (Patriarhia Moscovei), P.S. Luca (Patriarhia Serbiei), P.S. Pavel de Tracheia şi P.S. Mihai de Claudiopolis, episcopi vicari ai Î.P.S. Serghie. Au slujit, de asemenea, peste 60 de preoţi şi diaconi veniţi din toată Europa Occidentală, din America şi din România. În fruntea celor aprox. 10 0 de credincioşi prezenţi în biserică s-a aflat Majestatea Sa Regele Mihai I şi Regina Ana. Ambasadorii României, Moldovei, Greciei, Ucrainei şi Ciprului acreditaţi la Paris au luat parte la ceremonie. Biserica Catolică a fost reprezentată de Mgr. Gerard Daucourt, preşedintele comisiei episcopatului catolic din Franţa pentru unitatea creştină, Mgr. Aumonier, Nunţiul apostolic în Franţa şi Prelat Dr. Albert Rauch, Directorul Institutului pentru Bisericile Orientale din Regensburg precum şi delegaţi ai mai multor mânăstiri, iar Bisericile ieşite din Reformă, de Pastorul Geoffroi de Turckheim, responsabil cu ecumenismul în cadrul Federaţiei Protestante din Franţa. Părinţii noului arhiepiscop şi un grup de credincioşi din Maramureş au împodobit Catedrala prin costumele lor naţionale. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date în alternanţă de mai multe corale în limba română, (corul de seminarişti din Alba-Iulia), în franceză, greacă şi slavonă. Înainte de începerea Sf. Liturghii, conform rânduielilor, viitorul arhiereu a citit solemn o cuprinzătoare mărturisire de credinţă, iar hirotonia a avut loc înainte de citirea Apostolului şi a Sf. Evangheliei. După rugăciunile de hirotonie, cu punerea evangheliei şi a mâinilor episcopilor peste capul celui sfinţit, noul arhiereu a fost îmbrăcat cu veşmintele proprii treptei sale, la fiecare rostindu-se de către întreaga obşte din biserică **„Vrednic este!", „Axios!"**, sau **„Dignus est!"**.

Predica zilei a fost ţinută, după citirea Sf. Evangheliei, de către Î.P.S. Arhiepiscop Serghie. La sfârşitul Sf. Liturghii, s-a dat citire Gramatei patriarhale de instalare, după care, Î.P.S. Serafim a înmânat noului arhiepiscop cârja arhierească şi l-a condus împreună cu diaconii în tronul arhieresc. Au urmat cuvântările Î.P.S. Ieremia, Î.P.S. Serafim şi Î.P.S. Iosif.

După slujbă, Consiliul eparhial al Arhiepiscopiei a oferit o agapă, la care şi-a adus concursul Maestrul Gheorghe Zamfir. Televiziunea română şi franceză precum şi mai multe posturi de radio au făcut o largă publicitate evenimentului.

Î.P.S. Părinte Arhiepiscop Iosif Pop s-a născut la 19 februarie 1966 în Vişeul de Sus (Maramureş) într-o familie foarte credincioasă. A urmat liceul în Baia Mare şi apoi Facultatea de Teologie din Sibiu (1989—1993). După susţinerea tezei de licenţă a fost hirotonit preot de P.S. Andrei şi numit profesor la Seminarul din Alba-Iulia şi asistent la Facultatea de Teologie — Asistenţă Socială din acelaşi oraş. În Postul Mare al anului 1994 a primit cinul monahal, având-l ca duhovnic pe Părintele Rafael Noica (fiul marelui filozof Constantin Noica). În acelaşi an a primit o bursă de studii la Institutul Sf. Serghie din Paris pentru pregătirea doctoratului în teologie. Aici a pregătit o teză cu titlul **„Misterul persoanei umane la Sf. Simeon, Noul Teolog"** sub îndrumarea P.C. Pr. Boris Bobrinskoy (decanul Institutului) şi a Prof. Olivier Clement. Timp de patru ani a slujit la mânăstirea de călugăriţe Bussy en Othe (lângă Paris), precum şi în mai multe parohii româneşti sau din alte jurisdicţii, făcându-se remarcat prin calităţile sale duhovniceşti şi intelectuale deosebite.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală şi Meridională (compusă din 72 de preoţi şi laici reprezentanţi ai comunităţilor româneşti din Franţa, Italia, Belgia, Elveţia şi Anglia) în şedinţa sa din 29 nov. 1997 l-a ales cu majoritate de voturi, din cei trei candidaţi propuşi de Consiliul eparhial, pentru postul de Arhiepiscop român de Paris.

Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a validat această alegere în şedinţa sa din 12 decembrie 1997.

Întru mulţi ani
Înalt Prea Sfinţite Părinte!

REDACŢIA

* Material preluat din Buletinul de informaţii al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania şi Europa Centrală, Nr. 4/1998, p. 3.

Biserica, reazem de bază al poporului român în toate timpurile*

În ultimul timp, sub influenţa unor forţe oculte, biserica noastră ortodoxă este supusă, din partea unor elemente rătăcite, la atacuri rău-voitoare. Slujitorii bisericii sunt puşi în discuţie, în mod public, cu privire la poziţia lor în perioada grea a dictaturii.

Istoria de veacuri stă mărturie că biserica a constituit reazemul poporului român dintotdeauna. Cu sprijinul bisericii şi al slujitorilor ei, poporul român, la adăpostul Carpaţilor, şi-a păstrat limba, datinile şi credinţa, rezistând năvălirilor păgâne. Nu de puţine ori, în fruntea luptătorilor pentru apărarea fiinţei naţionale s-au aflat şi slujitori ai bisericii. În vremuri grele, în faţa fenomenelor naturale — secetă, inundaţii, cutremure — românii găseau sprijinul spiritual în biserică. La dangănele clopotelor se mobilizau, se rugau, îşi alungau teama de neprevăzut şi îşi regăseau liniştea. Domnitorii, înainte de plecarea la luptă, se închinau la mânăstiri.

În decursul timpului, slujitorii bisericii ortodoxe au fost supuşi la persecuţii din partea păgânilor, în unele cazuri, şi a celor de altă credinţă, lăcaşurile de rugăciune şi cimitirele fiind închise şi chiar distruse; dar ei, împreună

(Continuare în pag. a 4-a)

G-ral Divizie (r) Pamfil TATU,
preşedinte al Filialei ANVR jud. Sibiu

* Extras din ziarul „Tribuna", nr. 2169, p. 6 din 25 aprilie 1998

Doctrina despre purgatoriu, o problemă actuală

Apărea, cu mai mulți ani în urmă[1], o carte de înaltă ținută științifică, tratând un subiect dificil al teologiei apusene medievale; titlul însuși e cât se poate de sugestiv, indicând deja poziția autorului. E vorba de „Nașterea Purgatoriului", a cunoscutului istoric (catolic!) francez Jacques Le Goff. Tradusă cu întârziere în limba italiană[2], a stârnit nedumeriri în rândul multor credincioși. Așa că multe reviste catolice au fost asaltate de scrisori[3], în care se solicită explicații asupra unei doctrine care, în însuși sistemul de gândire occidental, își găsește un suport destul de fragil. Le Goff argumentează că între secolele XII și XIII are loc, în occident, o remaniere de gândire, în ce privește „geografia de dincolo", adică o trecere de la „modelul dualistic" (rai și iad) la o „concepție tripartită", adăugând purgatoriul ca „al treilea loc de dincolo".

La Sfinții Părinți nu găsim această învățătură a unui loc de purificare prin foc a sufletelor, după trecerea lor din viața aceasta și până la judecata de apoi. Primul care introduce doctrina purgatoriului într-un sistem teologic este Petru Cantore (sec. XII), de la Școala de la Notre Dame din Paris. Înainte de el, exista distincția între păcate grave (de moarte) și păcate ușoare (veniale), însă în legătură cu posibilitatea expierii celor din urmă într-un loc special, ideile erau destul de puțin precise.

Adevăratul „teolog" al purgatoriului este Dante Alighieri, care, în a sa „Divina Commedia", construiește un „loc intermediar" între rai și iad, folosindu-se de o mulțime de elemente populare.

În epocă, poziția oficială a Bisericii este încă destul de sobră, deși doctrina purgatoriului se născuse deja. Astfel, Sinodul de la Lyon, în 1274, afirmă: „Cei care, cu adevărat pocăiți, au murit în har înainte de a fi putut satisface, cu roade potrivite de pocăință, greșalele comise sau omise, se curățesc, după moarte, prin pedepse purificatoare (poenis purgatoriis). Pentru a-i scăpa de pedepse, le sunt de folos intervențiile celor din viață, adică sacrificiile (missele), rugăciunile, milosteniile și alte acte de pietate, ce trebuiesc împlinite după dispozițiile Bisericii"[4]. Acest text va fi reluat aproape literal de Sinodul de la Ferrara-Florența (1438—1439).

Cel care va decreta solemn existența purgatoriului va fi Sinodul de la Trident, în a sa sesiune a VI-a (1547). Același sinod va emite, în 1563, un Decret asupra Purgatoriului, afirmând: „Purgatoriul există și sufletele ce ajung aici pot fi ajutate de intercesiunile credincioșilor, în mod special prin sfânta jertfă a altarului". Decretul insistă mai mult pe limitarea abuzurilor privind practicile devoționale. Indulgențele vor fi unul din punctele importante ale protestei lui Luther. Având în vedere tocmai aceste practici, ca și contestările protestante, Decretul tridentin continuă: „În predicile adresate poporului neinstruit, să se evite chestiunile mai dificile și mai subtile, care nu servesc edificării și din care, mai ales, nu rezultă nici un rod pentru pietate. Așadar, [episcopii] să nu permită să se împrăștie sau să se dezbată doctrine incerte sau care ar putea prezenta aparențe de falsitate. Să interzică, de altfel, ca scandaloase și smintitoare pentru credincioși, acele chestiuni ce slujesc doar unei anumite curiozități și superstiții și sunt pline de speculații. Episcopii să se îngrijească să fie îndeplinite intercesiunile celor vii cu pietate și devoțiune, după uzul Bisericii".

Cum vedem, doctrina purgatoriului a dat frâu liber unor practici devoționale exagerate și abuzive. Sinodul de la Trident încearcă să le controleze, dar consfințește doctrina purgatoriului ca adevăr de credință incontestabil.

Acestei doctrine, Catehismul Bisericii Catolice[5] îi dedică trei paragrafe (nr. 1030—1032), aducând argumente scripturistice și din Tradiție.

Textul din Evanghelia după Matei (12, 32) (citat la paragr. 1031): „Cel ce va păcătui împotriva Duhului Sfânt nu va fi iertat nici în veacul de acum, nici în cel ce va să fie" subliniază doar că există iertare de păcate, fie în lumea aceasta, fie în cealaltă, dar nicidecum că ar exista pedeapsă expiatorie (cum de altfel vrea să înțeleagă Catehismul, la paragr. 1472). Contradicția logică o scotea în evidență Sf. Marcu al Efesului: „Ce lucru comun există între iertarea păcatelor și o purificare prin foc și pedeapsă? E nevoie sau de iertare sau de pedeapsă, niciodată de amândouă împreună"[6].

La paragraful 1032, Catehismul se referă la exemplul lui Iuda Macabeul, privind rugăciunea pentru cei morți. Acest text biblic nu amintește nimic despre vreun foc purificator și, deci, nu servește argumentului pentru care a fost citat.

Învățătura catolică se raportează și la alte texte, precum cel din I Cor. 3, 15: „Dacă lucrul cuiva se va arde, el va fi păgubit; el însă se va mântui, așa ca prin foc". Comentând acest verset paulin, Sf. Ioan Hrisostom spune că este vorba de focul veșnic al iadului. „Dacă faptele lor trebuie să se transforme în flăcări, ei înșiși nu vor fi totuși mistuiți, ci vor rămâne pe mai departe în pedeapsă, căci vor fi mântuiți (conservați) de la mistuire și vor continua să existe în foc"[7]. „Mântuiți" înseamnă aici „menținuți în ființă", „conservați".

Catehismul citează un pasaj din Sf. Grigorie cel Mare, considerat „ultimul Părinte al purgatoriului"[8]. Sf. Grigorie, comentând Mt. 12, 32, adaugă: „Din această afirmație se deduce că anumite păcate pot fi iertate în veacul acesta, iar altele în cel viitor"[9]. Rezultă clar că Sf. Grigorie vorbește de altceva decât de purgatoriu. Dacă în unele scrieri[10] Sf. Grigorie cel Mare vorbește de un foc purificator, el își bazează concluziile pe viziuni și întâmplări și localizează „purgatoriul" pe pământ („vulcanul Siciliei" — Etna?, termele)!

Alt „părinte al purgatoriului" ar fi Sf. Ioan Hrisostom. În acest sens, Catehismul citează un frumos pasaj: „Să venim în ajutor (celor morți) și să-i pomenim. Dacă fiii lui Iov au fost curățiți prin jertfa tatălui lor, de ce ne-am îndoi că darurile pentru morți nu le-ar aduce mângâiere? Să nu ezităm să-i ajutăm pe cei morți, aducând pentru ei rugăciunile noastre"[11]. Aici, Sf. Ioan vorbește de rugăciunile pentru cei morți, nu de purgatoriu...

Din cele de până aici, înțelegem cum învățătura despre purgatoriu este străină de Sfânta Scriptură și de duhul Sfinților Părinți. Așa cum demonstrează Jacques Le Goff, în cartea sa, doctrina aceasta e apărută în secolele XII—XIII. Este o invenție origenistă, după cuvintele lui Gheorghe Bardanes: „Cel ce crede în aceste lucruri și le învață mi se pare a fi un desăvârșit partizan al lui Origen"[12].

Biserica Ortodoxă a învățat dintotdeauna că cei vii și cei morți continuă să fie în comuniune în Hristos. Astfel, rugăciunile celor vii sunt de ajutor celor morți în păcat. De asemenea, rugăciunile celor mântuiți (ale sfinților) sunt de ajutor celor care, aflați încă în această viață, se luptă împotriva păcatului. Această comuniune o exprimă Sfântul Atanasie cel Mare în astfel de cuvinte: „Așa cum vinul din butoi care, atunci când via este în floare, simte aceasta și înflorește și el din nou în același timp, tot așa se întâmplă și cu sufletele păcătoșilor. Ele primesc ușurare din jertfa cea nesângeroasă (euharistică) adusă cu iubire pentru ele". Iar Sfântul Efrem Sirul adaugă: „Dacă o asemenea sensibilitate reciprocă există chiar și la plante, cum să nu simtă cei plecați dintre noi, încă și mai viu, rugăciunile și jertfele ce se fac pentru ei"[13].

Dumnezeu, pentru rugăciunile Bisericii, poate ierta păcatele celor morți. Ce sens ar avea pedepsele expiatorii ale purgatoriului? Doctrina focului curățitor nu-i doar ne-biblică și ne-patristică; este ilogică și periculoasă: dogmatic, este o nouă formă de origenism; moral, deschide larg porțile relativismului. Prin toate acestea, purgatoriul revine în actualitate: cu reafirmări — din partea Bisericii Catolice — și contestări critice — din partea unor cercetători, cum este Jacques Le Goff. „Nașterea Purgatoriului" ar trebui tradusă și în limba română. Ar fi de o neîndoielnică utilitate.

Roma

Ierom. Drd.
IUVENALIE IONAȘCU

---

1. La naissance du Purgatoire, Jacques Le Goff, Editions Gallimard, Paris, 1981;

2. La nascita del Purgatorio, Einaudi Tascabili Editore, Torino, 1996;

3. De ex., teologul Franco Andrusso scrie, ca răspuns la întrebarea unui cititor, articolul „Il Purgatorio esiste o è un'invenzione medievale?" (Purgatoriul există sau e o invenție medievală?), în rev. Famiglia Cristiana, nr. 1/1998, p. 15;

4. Citat de A. Miguel, Purgatoire, în Dictionnaire de théologie catholique, vol. XIII, 1936, p. 1249—1250;

5. Catechismo della Chiesa Cattolica, Libreria Editrice Vaticana, 1992; despre „Purificarea finală sau Purgatoriu", paragr. 1030—1032; p. 273—274;

6. Responsio Graecorum ad positionem Latinorum 6, pronunțat la Ferrara, la 14 iulie 1438, și editat de Mgr. L. Petit, Documents relatifs au Concile de Florence 1, Patrologia Orientalis, Paris, 1920; cit. de Preasfințitul Photios, Arhim. Philarète și P. Patric, Noul Catehism Catolic contra credinței Sfinților Părinți, trad. românească, Ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 111;

7. Citat de „Noul Catehism...", cit., p. 111;

8. J. Le Goff, op. cit., p. 99;

9. Sf. Grigorie cel Mare, Dialoguri 4, 39; în Catehism, paragr. 1031;

10. Dialoguri (cartea IV); Moralia in Job (XII, 13; XIII, 53);

11. Sf. Ioan Hrisostom, Homiliae in primam ad Corinthios 41, 5, în PG 61, 594—595;

12. Cf. P. Roncaglia, Georges Bardanès, métropolite de Corfou et Barthélemey de l'ordre franciscain. Les discussions sur le Purgatoire (15 octobre — 17 novembre 1231), studiu critic, cu text inedit, Roma, 1953, p. 57;

13. Din Nicolas Velimirovich, The Proloque from Ochrid, vol. III, la 1 iulie, Lazarica Press, Birmingham, 1986; citat de „Noul Catehism...", cit., p. 112.

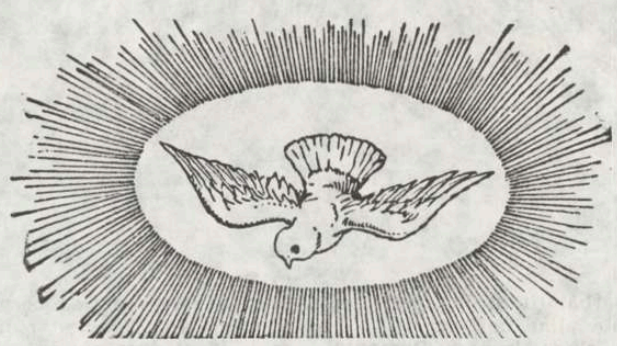

Fericiți cei ce n-au văzut

(Urmare din pag. 1)

grăit Iisus — Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!" (Ioan 20, 27—29).

De la batjocura răstignirii pe culmea Golgotei, Toma era unul dintre cei mai zdruncinați apostoli. Altă dată, el spunea că e gata să moară alături de Învățătorul său (Ioan 11, 16). În vremea patimilor credința i s-a întunecat și a fugit împreună cu ceilalți apostoli. De îndată ce flacăra ce-i ațâța credința a fost îngropată, sufletul său se stinse, înghețâ și își recăpătă firea care căuta prin simțuri lucrurile pipăibile și numai acelora le dădea crezare; nu era înclinat să creadă din auzite. A respins cu promptitudine încercarea apostolilor care sperau să-i aducă o bucurie, împărtășindu-i vestea învierii lui Hristos. S-a lepădat de credință, de acest văz al sufletului, care este mai presus de oricare simț. Prin această lepădare, a rămas Toma în întunericul orbirii sufletești, până ce Hristos, Lumina lumii, avea să-l scoată din întuneric, spre a-i reda lumina vieții (Ioan 8, 12).

După ce s-a convins asupra persoanei lui Iisus, înviat din morți, prin mijlocirea simțurilor telurice, Toma a făcut mărturisirea de care s-a învrednicit, spre a deveni unul dintre personajele cele mai cunoscute din lume. Prin darul său, Hristos a veșnicit până și pe cei ce l-au batjocorit și s-au lepădat de el. A revărsat din harul său asupra lui Toma, care dacă s-a îndoit în credință, și-a revenit și a recunoscut veșnica putere și dumnezeire a Fiului Omului.

Empiriștii și pozitiviștii, care reduc cunoașterea la experiența senzorială și respectiv cu pretenția de a limita cunoașterea strict la faptele pozitive, confirmate de experiență, au făcut din apostolul Toma un protector al lor. Despre el, atâta știu ei, că până nu va atinge cu mâna, nu va crede, acest răspuns părându-li-se a fi suprema culme a judecății omenești. După socoteala lor, realitatea în întregime s-ar rezuma la ceea ce cade sub simțuri și mai ales al pipăitului. O, de le-ar trece prin minte să deschidă Sfânta Carte și să citească cele întâmplate a opta zi de la învierea lui Hristos. Spre veșnică aducere aminte, că Toma a crezut după ce a văzut, ca o a zecea fericire, au fost rostite de pe buzele lui Iisus cuvintele: „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!" (Ioan 20, 29). Această memorabilă sentință se referă la cunoașterea prin credință a lui Dumnezeu și a lucrurilor lui, care rămân tăinuite firii noastre pământești. Văzul trupesc nu se poate ridica la vederea existenței supranaturale, pe care mână omenească nu o va putea pipăi vreodată. Cei cinci portari ai săi, care sunt simțurile, nu-i oferă omului posibilitatea cunoașterii lumii transcendente, adică aceea care trece peste limitele experienței.

Cu un fel de ușurință, ap. Toma este considerat a fi reprezentantul tipic al omului necredincios. O legendă străveche spune, că pentru îndoiala sa de credință ap. Toma ar fi rămas cu un semn până la moarte — cu mâna roșie de sânge. Greșită judecată, căci nu poate fi stabilită asemănare între îndoiala de credință a apostolului Toma și necredința lumii îndeobște. Toma a avut o îndoială de credință care îl determina să-l caute pe Domnul. A avut o suferință care i-a scos boala din suflet. Pentru noi, ap. Toma rămâne un sfânt, măcar că n-a putut să creadă că Iisus a înviat din mormânt, fără a se fi încredințat în chip palpabil. Ca urmare a îndoielii sale, după șapte zile, a îngenunchiat la picioarele lui Iisus, spre a-l mărturisi ca Domnul și Dumnezeul său. Necredința în genere însă este o grea suferință sufletească ce nu caută doctorul, ci caută să scape de Domnul, spre a putea păcătui apoi în voie.

De pe poziții de necredincioși, unii cercetători într-ale științei, pe baza experimentului, cu ajutorul microscopului și al telescopului, au ajuns să spună, că Dumnezeu nu există, fiindcă nu le cade sub simțuri. Pe baza unui fin simț religios, care oferă posibilitatea de pătrundere în domenii ce depășesc limitele de sesizare ale celor cinci simțuri, fer. Augustin (354—430), celebru filozof și teolog, în ale sale Confesiuni, a concluzionat: Am întrebat soarele, luna, stelele și au răspuns: nu suntem Dumnezeu; caută deasupra noastră (Interrogavi solem, lunam, stellas et responderunt: non sumus Deus, quaere super nos).

Dacă printre savanți în genere sunt rare cazurile de necredință, tot așa de adevărat este, că în poporul nostru numai sporadic se întâlnesc cazuri de necredință. Poporul român și necredința sunt două noțiuni antipodice și nu se întâlnesc în folclorul neamului nostru creații de natură ateistă. Este sugestivă întrebarea proverbului, într-o versiune străină: Cine va trece prin pădure, fără să găsească o uscătură? Pentru astfel de necredincioși, fie din cauza solidarizării cu păcatul, fie din absența simțului religios, oricât am multiplica numărul mărturiilor asupra învierii Domnului, ele n-ar constitui suficiente probe pentru dumnezeirea lui Hristos.

Prin salutul creștinesc: Hristos a înviat!, cu răspunsul: Adevărat, a înviat!, creștinii cucernici ai neamului nostru mărturisesc — timp de patruzeci de zile — credința în învierea lui Hristos. Prin aceasta, duc pretutindeni vestea pe care apostolii, cu bucurie au dus-o, ei mai întâi, în căile propovăduirii sfinte (cf. Fapte 1, 1—8, în Apostolul din Duminica Paștilor) în Ierusalim, în Iudeia și în Samaria și până la marginea pământului.

„Jocul cu mărgele de sticlă" și „omul de cultură"

(Urmare din pag. 1)

Chiar și numai din acest cât se poate de succint rezumat se pot desluși câteva simboluri majore ale romanului — care sunt și cele care ne interesează. În primul rând, însuși **„jocul"** care dă și titlul cărții este definit ca un simbol al „culturii", dorindu-se să fie, așa cum aminteam mai înainte, o sinteză a tuturor cuceririlor științifice și artistice ale oamenilor. Apoi **Castalia** este o cât se poate de transparentă imagine a unei anumite „caste", o elită cu anumite privilegii, dar și cu responsabilități, a celor care au putut „accesa" la **„jocul" culturii**. În sfârșit, gestul final al eroului (un gest într-adevăr **eroic)** de abandonare a poziției celei mai înalte în ierarhia „jocului" — la care era cel mai îndreptățit — pentru „altceva", pentru o chemare mai importantă, este cel care atrage cel mai mult atenția, prin implicațiile sale.

Așa cum s-a remarcat, și la Hermann Hesse **utopia** („culturală") poartă în sine germenele negării sale. Într-o paranteză se mai poate de asemenea observa că, și mai în general, și de fapt, orice utopie ține de o oarecare „cultură" omenească — și oarecum reciproc, și orice „cultură" are în ea o oarecare nuanță utopică. Gestul de abandonare a Cast(ali)ei și a „jocului" de către Josef Knecht - gestul unui „erou (adevărat) al culturii" - pentru ceva mai adevărat și mai important, este doar expresia cea mai directă a negării (utopiei) „jocului cultural". Acest gest de abandonare și negare mai este însă pregătit și de întâlnirea și dialogul cu **realitatea religioasă,** în special cu cea **creștină** (în carte, cu reprezentantul venerabil al unuia dintre cele mai vechi ordine monahale, cel benedictin) și cu **suferința oamenilor** mai „simpli" din lume... În special din aceste direcții foarte **serioase** vin argumentele în favoarea negării și abandonării utopiei **doar** „culturale", oricât de ispititoare ar fi „înălțimile" rarefiate și rafinate ale exclusivismului său.

Dar mai există în „Jocul cu mărgele de sticlă" și o negare mai subtilă a „jocului" utopic, cu o nuanță fină de ironie profundă a înțeleptului, și chiar de auto-ironie, fără a atinge însă cinismul altor rafinați și blazați „culturali". Pentru că până la urmă „Jocul..." este doar un... „joc". Iar „jocul" este domeniul „copilului" din fiecare om. Sub formă de „joacă" la vârsta copilăriei, mai târziu, la vârsta adultă, „jocul" poate fi atât simbolul păstrării sau regăsirii curăției copilăriei, dar și semnul „puerilismului" celui ce „a dat în mintea copiilor". În acest moment lucrurile se despart prin aceea că omul matur, „bărbatul desăvârșit", la fel ca eroul cărții noastre, poate depăși oricând „jocul", spre lucrurile serioase, pe când copilul (nevinovat) și „puerilul" (smintit) nu poate ieși din stadiul sau capcana „jocului".

Și în acest sens, lucru interesant, între tinerii intelectuali de acum câteva decenii, atât de preocupați de ridicarea și reformarea culturii după chipul idealului înfățișat de „jocul cu mărgele de sticlă", prea puțini au fost cei care au sesizat capcana rămânerii **doar** în „joc" și au reușit să se ridice deasupra... Pentru cei interesați de istoriile „subterane" ale culturii, să ne amintim că la vreo câțiva ani după apariția „Jocului cu mărgele de sticlă" în limba română, s-au inițiat și în România o serie de simulacre de „joacă" sportivă și culturală, numite fie „Cântarea României", fie „Daciada" — ce se doreau, printre altele, să fie asemănătoare modelelor păgâne străvechi de „jocuri" cultural-sportive, cele olimpice...

Și iarăși, pentru cei care totuși nu au înțeles, tot încă din titlul cărții de care ne ocupăm, autorul „apasă" mai insistent în sensul necesarei negări a derizoriului „jocului" de tip cultural, oricât ar fi el de evoluat și perfecționat. Căci „Jocul..." nu doar că este numai un **„joc", ci,** ca orice „joacă" ce se „respectă", el operează „cu **mărgele de sticlă".**

Peste ani, infantilismul unor trecute interpretări simbolice ale „tinereții necoapte" poate stârni zâmbete îndreptățite. **Perfecțiunea sfericului** „mărgelelor"? **Puritatea și transparența** „sticlei", materia din care sunt făcute mărgelele? Posibil, dar acesta este un nivel imediat și simplist al metaforei și alegoriei culturii... Viața unui simbol mai profund este mult mai bogată și, paradoxal, acolo unde este **înțelepciunea** sa, în caracterul său spiritual, ea este... mai simplă. Astfel, „mărgelele de sticlă" **nu sunt mărgăritare** adevărate, ele sunt doar simulacre, cópii **fără valoare...** Mărgăritarele sunt pentru **oameni**, ele nu se aruncă la „porci"; „mărgicile" fără valoare nu contează chiar dacă se aruncă la gunoi... ele înșală, „iau ochii" doar pe moment...

Iar dacă ne interesează „istoria" mărgelelor de sticlă, să ne mai amintim că aurul și bogăția Americii au fost „cumpărate" de „omul alb" de la indienii cam „infantili" cu... mărgele de sticlă. Dar Duhul (sau Spiritul, că doar suntem într-un domeniu cultural mai apusean) nu poate fi înșelat. „Mărgele de sticlă" dai (sau, pardon, „plătești"), „roadele" lor le primești. Și, ca într-o poveste adevărată, „mărgelele conchistadorilor" au rodit nenumărate „jocuri cu mărgele de sticlă", care se tot revarsă, de nu mai încape lumea de ele. Căci ce altceva sunt „sistemele" și „rețelele globale" — „totalitare", spunea un „incult" inspirat — (nu numai) de televiziune sau de Internet, unde America este mereu „prima" („the first") și unde, ca într-o „întrupare" („împielițare", spunea Noica) a viziunii ce pare acum palidă a „Jocului..." lui Hermann Hesse, se întâlnesc toate „bogățiile culturale" ale întregii istorii a lumii — și lucrurile par să vrea să meargă și mai departe...? Sau „jocurile religioase" numite secte — tot mai greu de numărat în „bogăția" și diversitatea lor „culturală" — toate scurgându-se dinspre „soare-apune"?

Iar pentru că vorbeam mai la început despre problemele receptării răsăritene a culturii occidentale, trebuie spus în acest context că și reciproca este adevărată: Apusul a avut mereu probleme cu receptarea Răsăritului, ca și a altor culturi în general. Să nu ne amăgească „bogăția" bibliotecilor și a studiilor științifice occidentale asupra acestor culturi. Cu rare excepții .(personale), aceste culturi „trăiesc" în Occident doar „traduse" în termenii culturii acestui Occident, adică bine aranjate în rafturile arhivelor „democratice" ale unei viziuni post-scolastice, mai nou informatice, în care toate culturile au aceeași (eventuală lipsă de) importanță, interesante (?) obiecte de muzeu. Dar acesta este stadiul de „joc" al culturii. Cei pentru care cultura a fost o problemă „de viață" („idealiștii"), și nu doar una „de imagine" socială (sau mai nou, „mediatică"), au fost și cei care au încercat cu seriozitate depășirea impasurilor unei astfel de culturi-joc. Și aceștia au fost aceia care au trebuit să se „lepede" de ea la fel ca eroul romanului lui H. Hesse. Dar și „recuperarea culturală" a răzvrătiților a funcționat, „operele" lor ajungând tot în „sertarele" clasificărilor cultural-istorice — până la urmă chiar și „Jocul cu mărgele de sticlă" a devenit încă o carte între alte cărți (fie și foarte bune...).

Totuși, atunci când încercările de negare și de depășire nu au sfârșit în disperări romantice sinucigașe sau cinism intelectualist, a trebuit regăsită rădăcina de „cult" a „culturii" — și „jocul cu mărgele de sticlă" prezintă un fel de formă de „pseudo-" sau „paracult", însă, pentru a fi adevărat, un **cult** trebuie să fie **dumnezeiesc.**

Și aici ajungem iară și la problema receptării ortodoxe (și românești) a culturii (nu numai occidentale), care devine una a atitudinii față de problemele esențiale. Deoarece este cel puțin periculos să te mai joci, atunci când ești în fața problemelor vieții și morții, ale mântuirii și ale legăturii cu Dumnezeu.

Iar avertismentul marilor oameni de cultură, chiar ai Occidentului — între care Hermann Hesse este doar **unul** dintre multele exemple posibile — este în sensul depășirii tipului doar „ludic" (până la urmă superficial) de cultură, pentru **trecerea** (o „Pasha", o înviere a culturii) către o cultură mai gravă, mai adevărată... De ce nu ar fi valabil acest avertisment (al experienței culturale a Occidentului însuși) și pentru răsăriteni? Pentru că, oricum, dincolo de porțile acestei „depășiri" occidentale, cultura Răsăritului Ortodox s-a aflat deja dintotdeauna — ca o cultură a comuniunii întru legătura vie și de viață dătătoare a Duhului, iar nu numai a „informației" scăpate de sub control...

Cât despre tipetele „de presă" isterice sau veninoase ale „oamenilor de cultură de o zi (pe alta)", aceștia — de o condiție discutabilă chiar și din perspectiva culturală atât de trâmbițată și bolnavi de prejudecata lipsei de prejudecăți (în lipsa luminii Duhului) — și-au primit întotdeauna răsplata: admirația une gloate mărunte și complexate, care îi și înghite de obicei puțin mai târziu, nesatisfăcută de prestația „jucătorilor" de moment.

Dar cei care s-au lepădat de sine (și de toate „jocurile" și „jucăriile" lor) și „și-au luat crucea", făcându-se următori singurului Învățător adevărat — al singurei **culturi** (și **cult)** cu putință a fi adevărate — aceia au putut vedea apărând și zorile Învierii...

Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu mine

(Gânduri la primirea unui candidat ca novice în mânăstire)

De curând am avut bucuria de a putea vieţui alături de monahii benedictini în mânăstirea Chevetogne (Belgia). Este vorba despre o cunoscută mânăstire în care monahii catolici benedictini îşi împlinesc rânduiala de rugăciune, o parte în ritul propriu latin, iar o parte în ritul bizantin (aparţinător Bisericii Ortodoxe), aceasta cu intenţia de a putea înţelege într-o măsură cât mai mare Ortodoxia şi de a o face cunoscută în spaţiul catolic occidental, în vederea refacerii unităţii tuturor creştinilor.

Încă din primele zile am remarcat acolo un tablou, aflat pe un perete în faţa uşii refectoriumului (trapezei), care înfăţişează scena relatată în Evanghelia de la Ioan, cap. 13, referitoare la *„spălarea picioarelor"*. Icoana înfăţişează în prim plan pe Mântuitorul îngenunchiat în faţa Sfântului Ap. Petru căruia tocmai îi spală picioarele. Sf. Petru este prezentat şezând pe un scaun, adâncit în gânduri, cu capul sprijinit într-o mână. În planul din spate sunt zugrăviţi ceilalţi Apostoli, iar în limba latină sunt redate cuvintele Mântuitorului: *„Si non lavero te non habetis partem mecum/Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu mine"* (Ioan 13, 8). Văzând acest tablou m-am întrebat: Oare ce a gândit Sf. Ap. Petru în acele momente? Ce schimbări se petreceau atunci în mintea lui? Care era intenţia Mântuitorului spălându-i picioarele? Ce trebuie să înţelegem noi în legătură cu episodul relatat? Deoarece vedeam tabloul de mai multe ori pe zi, purtam aceste întrebări cu mine până când, într-una din zile, am avut bucuria de a primi şi un răspuns, cu ocazia ceremoniei primirii unui candidat în calitatea de novice în cadrul mânăstirii.

În mânăstirile benedictine când cineva doreşte să intre într-o mânăstire, dacă i se acceptă aceasta, el rămâne două luni în calitatea de „postulant" (candidat la monahism). După trecerea celor două luni, în cazul în care rămâne consecvent în hotărârea sa abatele (stareţul) mânăstirii împreună cu întreaga obşte analizează într-o şedinţă specială comportamentul său decizând primirea sau refuzul candidatului. În cazul acceptării are loc ceremonia primirii în noviciat a postulantului, timp care durează doi ani şi în care acesta se va numi novice. După trecerea acestui răstimp (în care viaţa lui este urmărită de întreaga comunitate şi discutată în şedinţe ce au loc din 6 în 6 luni), în cazul unei dorinţe vii şi al unei angajări pozitive a novicelui în viaţa comunităţii se face din nou o şedinţă în care abatele împreună cu obştea hotărăşte dacă novicele poate deveni monah în mânăstirea respectivă. Hotărârea fiind pozitivă, acesta depune voturile monahale devenind astfel membru deplin al comunităţii.

Am asistat aşadar la trecerea cuiva de la stadiul de postulant la cel de novice, în cadrul unei ceremonii impresionante, la care a participat întreaga obşte precum şi credincioşii prezenţi atunci în mânăstire. Pe lângă frumoasele cântări, m-a impresionat atunci în mod deosebit ceremonia spălării picioarelor viitorului novice.

Acesta a fost aşezat pe un scaun, abatele a venit în faţa lui, a îngenunchiat, şi după ce i s-au adus cele necesare, a spălat picioarele celui care îi cerea să-l primească sub ocrotirea sa duhovnicească, le-a şters cu un prosop, iar apoi ... s-a aplecat şi le-a sărutat. În cele din urmă şi-a reluat locul într-un jilţ în mijlocul comunităţii. Pe rând, de la cei mai-mari până la cei mai mici, toţi vieţuitorii mânăstirii au venit şi îngenunchind în faţa novicelui, i-au sărutat picioarele în timp ce se cânta un cântec inspirat din episodul spălării picioarelor din Evanghelia de la Ioan.

Imaginea biblică era evidentă. Pe de o parte se reflecta episodul spălării picioarelor Apostolilor de către Mântuitorul (In. 13), pe de alta spălarea picioarelor Mântuitorului cu lacrimi, ştergerea şi sărutarea lor de către o femeie păcătoasă în casa fariseului Simon (Lc. 7, 36-50), în semn de cinstire, de manifestare a dragostei faţă de El.

Nu se putea ca cele ce se făceau acolo să nu atingă cea mai tare inimă, să nu dea naştere la o avalanşă de întrebări. Ce voia să spună abatele spălând picioarele viitorului novice şi apoi sărutându-le. Ce dovedeau aceşti monahi care veneau aplecându-se în faţa celui ce le solicita bunăvoinţa şi sărutându-i picioarele? Ce gândea mai ales cel ale cărui picioare erau sărutate, de către toţi cei mai mari decât el, care venise de fapt pentru a se smeri el însuşi în faţa lor şi a-i urma? Răspunsurile la aceste întrebări oferă tocmai explicaţia secretului vieţii în obştea monahală, cheia răspunsului la întrebarea: Ce înseamnă să fii călugăr?

Îl urmărim mai întâi pe abate. Conducător al comunităţii, învăţător, după chipul Mântuitorului se apleacă şi el în faţa celui care-i cerea să-i fie îndrumător pentru a-i spăla picioarele spunându-i parcă: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu mine". Adică, dacă nu te vei lăsa curăţit de tina păcatelor tale, dacă nu te vei supune celui în stare să te îndrume, nu vei avea cum să te curăţeşti, nu vei avea parte cu cei ce duc viaţă îngerească. Pe de altă parte, acest gest îi promitea novicelui că în cazul în care se va supune cu mintea se va putea curăţi, că stareţul va fi tot timpul gata să-l spele, să-l cureţe, să-l lumineze, iar dacă el venea cu oarecare întinăciuni sau avea să se lovească de altele, învăţătorul său stătea tot timpul gata să-l ridice, să-l curăţească.

Dar nu numai atât. Făcând acestea, stareţul voia să-i arate ucenicului că nu va găsi în el un stăpân, ci un tată care iubindu-şi fiul se apleacă în faţa lui pentru a-l spăla, pentru a-l curăţi. Dar lucrurile au şi un alt aspect. Stareţul se apleacă şi sărută picioarele ucenicului. Este imposibil să nu asociem aceasta cu sărutarea picioarelor Mântuitorului de către femeia păcătoasă. Prin aceasta abatele mărturiseşte că şi el este om cu slăbiciuni şi că în cel mic venit în faţa lui îl vede pe Însuşi Hristos, pe care acum fiind străin, după cuvântul evanghelic, îl primeşte (Mt. 25, 38). Cel mai mare se poartă ca cel ce slujeşte, văzând în cel mai mic pe Domnul său, pe cel pe care de acum încolo, el fiind mai mare va avea datoria sfântă de a-l sluji.

Acelaşi lucru l-au mărturisit şi ceilalţi monahi, membri ai comunităţii. După ce împreună cu stareţul au acceptat ca postulantul să fie integrat în familia lor, acum, cu smerenie se pleacă şi ei în faţa fratelui lor mai mic ca în faţa Mântuitorului, sărutându-i picioarele, mărturisindu-i dragostea pe care sunt gata să i-o arate precum şi smerenia care va caracteriza relaţia lor cu el.

Bineînţeles că cel mai prins în iureşul emotiv al evenimentului era cel a cărui viaţă intra acum pe un nou drum. Mai întâi se prezentase în faţa stareţului în genunchi solicitând primirea în mânăstire, după care fusese aşezat pe un scaun pentru ca stareţul să îngenunche şi el în faţa lui pentru a-i spăla şi apoi săruta picioarele, exemplul său fiind urmat de toţi monahii. Venise cerând să fie învrednicit a sluji, şi iată că toţi se plecau în faţa lui slujindu-i, arătându-i de fapt ceea ce avea la rândul lui de făcut pe viitor. Lăsase în urma lui o viaţă, părinţi, fraţi, prieteni, cunoscuţi, şi răsplata pentru aceasta nu întârzia să se arate. Noii lui fraţi în frunte cu părintele lor se bucurau să-l primească în comunitatea de iubire a lor. Părăsise poate unele vanităţi, smerindu-se ,acceptând să fie cel din urmă, şi iată-l deja cinstit de toţi, văzând că cel ce se smereşte e cu adevărat cel mai mare.

Ce va trebui să facă el de acum pentru a avea parte cu Hristos, cu stareţul său, cu noii lui fraţi? Odată sfârşită ceremonia, el, noul novice, avea să meargă pentru a-şi ocupa locul cel din urmă. Acolo se va învrednici de acum înainte să primească dragostea îndrumătorului său, a fraţilor lui, răspunzând la rândul lui cu dragoste, va trebui să se lase continuu curăţit de insuficienţele sale, plecându-se în faţa celor ce ştiu mai mult decât el. Şi nu va fi uşor. Va trebui uneori să urmeze sfatul celui mai mare chiar împotriva raţiunii sale care gândind încă lumeşte nu va înţelege noile realităţi duhovniceşti în mijlocul cărora trăieşte. Avea de urmat pe linia unei continue dăruiri şi depăşiri de sine. Se simţea ca o furnică ce dorea să escaladeze muntele nepătimirii. Dar avea un mare ajutor. În primul rând Hristos, în numele căruia se întâmplau toate acestea, despre care ştia că îl va ajuta în orice încercare dacă va fi sincer în năzuinţa sa spre desăvârşire. Apoi îi va sta aproape stareţul, părintele lui spiritual împreună cu toţi ceilalţi fraţi monahi, cu aceleaşi idealuri, şi care îi arătaseră deja atâta dragoste, promiţându-i că vor fi alături de el pe parcursul călătoriei sale.

Ieromonah SERAFIM PĂTRUNJEL

Puncte de vedere asupra clonării umane

(I)

Textul pe care îl redăm în continuare reprezintă referatul înaintat Comisiei naţionale consultative de bioetică a Statelor Unite. Autoarea, Nancy J. Duff, este profesor de teologie etică (morală) la Seminarul teologic din Princeton şi a înaintat acest material în 13 martie 1997.

Din considerente proprii am exceptat câteva pasaje din original, având însă convingerea că această opţiune nu duce la denaturarea poziţiei autoarei în problema clonării umane.

*

În secolul al XVI-lea, teologul reformat Jean Calvin a scris aceste cuvinte despre naştere:

„Deşi copiii vin în lume prin conlucrarea cauzelor naturale ..., totuşi în fiecare naştere străluceşte luminos minunata providenţă a lui Dumnezeu. E adevărat că acest miracol este mai puţin luat în seamă datorită incidenţei lui curente. Dar dacă nerecunoştinţa nu ar acoperi ochii noştri cu vălul dobitociei, am fi copleşiţi de admiraţie în faţa fiecărei naşteri din lumea aceasta".

După patru secole aflăm că oamenii nu vin întotdeauna în lume „prin concursul cauzelor naturale". Miracolul naşterii a trecut dincolo de „înţelegerea curentă" a naşterii, prin metode ca fertilizarea (inseminarea) **in vitro.** Iar acum, când ne aflăm în faţa posibilităţii ca viaţa să izvorască nu dintr-un ovul fertilizat ci dintr-o clonă, se face mult caz de această nouă, potenţială cale prin care copiii vin în lume (chiar prea mult, spun unii). Mulţi se întreabă dacă ne aflăm în faţa unui miracol pentru care trebuie să-i mulţumim lui Dumnezeu, sau este vorba de o nouă şi ameninţătoare modalitate de a ne „juca de-a Dumnezeu", sau, cel puţin ar fi vorba de tensiunea continuă dintre credinţă şi ştiinţă.

Pe de-o parte Biserica s-a opus uneori categoric rezultatelor venite din partea ştiinţei. Galileo a fost acuzat de erezie pentru faptul că a susţinut afirmaţia aparent nebiblică a lui Copernic, că pământul se învârte în jurul soarelui. Asemenea exemple ne reamintesc că Biserica nu trebuie să creadă că credinţa se apără atunci când se învăluie în ignoranţă. Ar trebui să salutăm realizările ştiinţei, inclusiv cele din domeniul cercetării genetice, ca pe realizări ale raţiunii şi măiestriei tehnice umane — daruri cu care Dumnezeu ne-a înzestrat.

Pe de altă parte Biserica este foarte conştientă că păcatul ne poate duce la folosirea rezultatelor ştiinţei pentru scopuri extrem de dăunătoare. Niciodată nu putem să susţinem eforturile cunoaşterii doar de dragul cunoaşterii, fără să ne punem serioase întrebări asupra implicaţiilor morale a ceea ce căutăm să cunoaştem. Până în prezent nu am reuşit să facem faţă implicaţiilor **morale şi legale ale adopţiei şi în** măsură şi mai mică să rezolvăm dilemele pe care le prezintă metodele artificiale de reproducere.[1] Cu siguranţă nu suntem încă pregătiţi moral, juridic sau spiritual pentru a avea sub control complicaţiile ce s-ar ivi dacă (în cazul în care) clonarea umană ar deveni o realitate.[2]

Poziţia pe care eu v-o recomand spre a fi luată în considerare este următoarea: nu exclud moralitatea cercetării privind clonarea umană; susţin totuşi un moratoriu asupra unei asemenea cercetări, pe care l-aş înlătura în perspectiva unor dovezi temeinice despre beneficiile (avantajele) ei şi după ce vor fi înaintate propuneri concrete de evitare ale potenţialelor ei riscuri. Indiferent dacă un astfel de moratoriu se impune sau nu, cred că se impune să fim pregătiţi moral, juridic şi spiritual pentru momentul în care clonarea umană ar deveni o realitate în această ţară sau în altele.

Ofer în continuare nouă principii călăuzitoare susţinute de raţiuni teologice, pe care Comisia să le aibă în vedere în problema clonării umane.

(1) Cercetarea în domeniul clonării umane trebuie iniţiată doar dacă avem argumente constrângătoare despre potenţialele ei beneficii. Nu cred că etica creştină trebuie să se întemeieze pe principiul utilitarităţii (a căuta să faci cât mai mult bine pentru cât mai mulţi indivizi şi a susţine că scopul scuză mijloacele). Totuşi sunt de acord cu Dietrich Bonhoeffer, că creştinii sunt chemaţi să găsească „ceea ce este semnificativ în realitatea concretă". Cu alte cuvinte, nu putem să facem o apreciere morală fără să cunoaştem datele ştiinţifice (inclusiv o evaluare a potenţialelor beneficii şi ameninţări ale clonării umane), dar nici nu putem să permitem ca datele ştiinţifice să fie unicul criteriu de apreciere.

În vreme ce avantajele clonării animale sau a altor forme de cercetare genetică sunt deja examinate, nu am putut să găsesc încă expuneri convingătoare despre potenţialele avantaje ale clonării umane în materialele pe care le-am citit.[3] În prezent, presupusele avantaje ale clonării umane sunt inadecvate.

De exemplu, dorinţa unui cuplu infertil de a avea copii prin clonare nu reprezintă un motiv întemeiat de a recurge la această tehnică. Există deja metode de reproducere artificială. Mai mult de atât, trebuie să ne ferim de tendinţa de a considera reproducerea ca un drept civil, indiferent de mijloacele sau costurile implicate. Apreciem desigur dorinţa unui cuplu infertil de a avea un copil înrudit biologic cu părinţii, fiindcă arată o apreciere a ideii de a avea copii, idee nu totdeauna evidentă în societatea contemporană. Totuşi trebuie să vedem dacă legătura biologică şi genetică între părinţi şi copii reprezintă un temei suficient de important, încât rezolvarea infertilităţii să aibă prioritate faţă de alte urgenţe medicale. (Cred că societatea noastră, dar şi întreaga comunitate internaţională, trebuie să reducă obstacolele în domeniul adopţiei.)

Sau dorinţa egoistă a unui părinte de a face o replică a copilului său, aflat pe moarte nu justifică cercetarea asupra clonării umane. Căci ea nu înţelege individualitatea fiecărei fiinţe pe care Dumnezeu o cheamă la existenţă. Trebuie să punem sub semnul întrebării orice motivaţie a replicării (copierii) unei fiinţe umane ca substitut al alteia. Ne-a trebuit mult timp ca să recunoaştem cât de nepotrivit este să sugerezi unui cuplu care a pierdut un copil prin pierderea sarcinii sau moarte infantilă, că „pot oricând să aibă altul". Cu toate acestea, clona ar fi un individ distinct şi asemănarea fizică cu copilul mort ar crea confuzie emoţională atât părinţilor cât şi copilului.

Desigur, păreri care susţin clonarea umană pentru scopuri direct instrumentale, ca recoltarea de organe, dotarea armatei cu noi forţe sau a unei echipe de baschet cu mai mulţi jucători talentaţi, trebuie respinse din capul locului.

Nu exclud posibilitatea existenţei unor beneficii semnificative de pe urma cercetării în domeniul clonării umane, dar încă nu am auzit de ele. Dacă s-ar demonstra că această cercetare ar fi benefică pentru copiii şi adulţii care suferă (sau vor suferi odată) de boli genetice nefericite (ca sindromul Down sau boala Huntigton) şi că clonarea însăşi ar favoriza bunăstarea copiilor aduşi pe lume în acest mod, aş susţine mai degrabă cercetarea (şi finanţarea ei guvernamentală) în cauză; oricum, bolile genetice în sprijinul cărora ar veni clonarea trebuie să reprezinte cazuri mai grave decât infertilitatea.

Traducere de
Pr. prep. C. OANCEA

---

1 De exemplu, statutul embrionului congelat a dus la controverse juridice în cadrul cuplurilor aflate în divorţ: trebuie aceste dispute privite ca privitoare la custodie sau ca dispute asupra proprietăţii? Se pot invoca aceleaşi argumente ca în cazul avortului sau e vorba de o problematică diferită?

2 Un cercetător, altfel favorabil cercetării în domeniul clonării umane, nu era de acord ca un individ să emită pretenţia de a fi tatăl propriei sale clone. Din punct de vedere genetic, spunea el, copilul nu ar fi fiul sau fiica sa, ci un frate geamăn. Observaţia aceasta ne demonstrează cât de complicate sunt problemele sociale şi juridice ce s-ar ivi în urma clonării umane.

3 Nu există un consens referitor la clonarea animală. În vreme ce unele asociaţii religioase sau unii avocaţi ai drepturilor animalelor se opun acestui tip de clonare, eu sunt de părere că potenţialele beneficii merită să fie în continuare cercetate. Cred totuşi că trebuie să dăm dovadă de responsabilitate în tratarea animalelor implicate în acest tip de cercetare.

4 Alături de soţul meu mă aflu printre cei care au iniţiat demersuri pentru adopţia pe plan internaţional, pentru a ne da seama că în vreme ce putem creşte un al treilea copil, nu putem suporta cheltuielile legate de adopţie (între 15 000 şi 20 000$). De vreme ce există atâtea cupluri infertile care doresc să adopteze un copil şi atâtea mii de copii care au nevoie de părinţi adoptivi, n-ar fi mai înţelept să căutăm în primul rând să facem din adopţie o opţiune mai realizabilă? Această întrebare ar trebui pusă în cazul tuturor discuţiilor pe marginea infertilităţii sau a mijloacelor artificiale de reproducere.

IN MEMORIAM

† Serafim Arhiepiscopul Atenei

Vineri, 10 aprilie a.c., a trecut la Domnul după o lungă suferinţă şi după o viaţă întreagă închinată lui Hristos şi Bisericii Sale, cel ce a fost vreme de 24 de ani Arhiepiscop al Atenei şi primat al Greciei, S. S. SERAFIM.

A trecut în zările veşniciei la bătrâneţe cinstite, încărcat de ani şi de vrednicii arhiereşti, împăcat sufleteşte că întreaga sa viaţă şi-a închinat-o Bisericii Ortodoxe Greceşti şi poporului elen celui binecredincios.

A închis ochii pe patul de suferinţă din Spitalul Popular din Atena, venerat de credincioşi, respectat chiar şi de cei care din diverse motive nu l-au înţeles, şi plâns de întreaga obşte a credincioşilor Arhiepiscopiei Atenei.

Arhiepiscopul SERAFIM al Atenei a fost întâi de toate un păstor care şi-a înţeles pe deplin misiunea sa şi care a căutat mereu să-şi îndeplinească chemarea la care a fost ales de către Dumnezeu.

Mic de statură dar mare la suflet Arhiepiscopul SERAFIM a fost un om din popor şi asemenea tuturor grecilor, un om hotărât care şi-a iubit turma încredinţată lui şi mai ales şi-a iubit preoţii săi pe care în toate ocaziile i-a apărat şi ajutat.

Adormitul întru Domnul SERAFIM arhiepiscopul, după numele său de mirean VISARION TICA, **s-a născut în localitatea Artesianos-Karditsas la 26 octombrie 1913. A studiat la Facultatea de Teologie a Universităţii din Atena. A fost hirotonit diacon în anul 1938, iar preot în 1942.**

A slujit ca paroh la biserica „Sf. Evanghelist Luca" din Atena între 1938—1942.

Şi-a făcut stagiul militar ca şi cleric şi a luat parte activă la luptele de partizani împotriva ocupanţilor nazişti.

A organizat la vremea aceea ca şi paroh o cantină pentru copii orfani la care luau masa 600 de copii zilnic, precum şi un sistem de ajutorare a tuturor familiilor nevoiaşe ale parohiei Sf. Luca.

A devenit pe rând funcţionar şi apoi secretar al Sf. Sinod, de unde în anul 1949 a fost ales mitropolit al Artei.

Ca şi mitropolit al Artei în anul 1952 a botezat pe rabinul sinagogii de acolo împreună cu întreaga lui familie care s-au convertit la Ortodoxie.

În anul 1958 a fost ales mitropolit de Ioanina unde a desfăşurat o intensă activitate misionară, filantropică şi culturală.

La 12 ianuarie 1974 a fost ales arhiepiscop al Atenei şi primat al Bisericii Greciei, calitate în care a luat parte la diferite întruniri panortodoxe şi intercreştine. A vizitat toate patriarhiile ortodoxe din lume, precum şi celelalte biserici autocefale.

A fost iniţiatorul tuturor acţiunilor misionare şi caritabile ale Bisericii Greciei faţă de popoarele lumii a treia, precum şi faţă de ortodocşii din ţările cortinei de fier.

A fondat revista bisericească „Ecclisiastiki Alitheia", ce apare bilunar la Atena, precum şi Postul de Radio al Bisericii Greciei.

A arătat, de asemenea, o grijă deosebită vieţii bisericeşti şi monahale din Grecia, precum şi prezenţei Bisericii în toate compartimentele vieţii sociale a poporului elen.

A vizitat şi Biserica Ortodoxă Română având de fiecare dată cuvinte de apreciere pentru viaţa şi activitatea acesteia mai ales în condiţiile vitrege dinainte de 1989.

Slujba înmormântării celui ce a fost Arhiepiscopul SERAFIM al Atenei a avut loc în Sfânta şi Marea zi luni din Săptămâna Patimilor în Catedrala Arhiepiscopală din Atena în prezenţa membrilor Sf. Sinod al Bisericii Greceşti, a autorităţilor civile şi militare elene, a reprezentanţilor Patriarhiilor Ortodoxe şi ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale.

Biserica noastră a fost reprezentată de către însuşi P. F. Patriarh TEOCTIST al României.

În Catedrala Mitropolitană din Sibiu în acea zi P. S. VISARION RĂŞINĂREANU, **în fruntea unui ales sobor de preoţi şi diaconi, a săvârşit un trisaghion în memoria Arhiepiscopului SERAFIM al Atenei.**

Adormitului întru Domnul i s-au făcut în semn de omagiu funeralii naţionale.

Fie ca bunul Dumnezeu să aşeze sufletul Arhiepiscopului SERAFIM al Atenei în ceata aleşilor Săi, iar succesorul său pe scaunul arhiepiscopal să-i continue munca şi strădania sa întru apărarea Ortodoxiei şi a valorilor nepieritoare ale poporului grec prieten.

ÎN VECI POMENIREA LUI!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Un binefăcător al celor lipsiţi:

Pr. Nae Gh. Manole (1913—1997)

— la un an de la trecerea în veşnicie —

Duminică, 11 mai, 1997, în zorii zilei, Părintele Nae Gh. Manole, parohul Bisericii Cărămidarii de Jos din Capitală, după o suferinţă grea, pe care a suportat-o cu demnitate creştină, regretat de toţi, a trecut dincolo, unde, „nu este durere, nici întristare ci viaţa fără de sfârşit ..."

Părintele Nae Gh. Manole a făcut cinste clerului Capitalei şi în general tuturor preoţilor Bisericii Ortodoxe.

Născut la 29 aprilie 1913 în comuna Călineşti, judeţul Muscel, a urmat cursurile primare în comuna natală, iar în anul 1925 a reuşit la Seminarul Nifon din Bucureşti. În 1933 a urmat Facultatea de Teologie din Bucureşti, obţinând titlul de licenţiat în teologie în anul 1938. În timpul studenţiei a fost pedagog la Seminarul Nifon din Capitală.

La 2 octombrie 1938 se căsătoreşte cu tânăra Lambrinia, fiica preotului Dobrescu Gheorghe din comuna Berceni, judeţul Ilfov. La 23 octombrie 1938 este hirotonit preot pe seama parohiei Radovanu, judeţul Ilfov, unde păstoreşte până la data de 1 noiembrie 1945, când este transferat la Parohia Berceni, unde slujeşte alături de Părintele Gheorghe Dobrescu, socrul său.

După 23 ani este transferat la Parohia Târca-Vitan din Capitală, iar în 1969 preot paroh la Parohia Cărămidarii de Jos Bucureşti.

Datorită calităţilor sale deosebite în iunie 1978 ocupa şi postul de secretar al Protoieriei III Capitală.

Pentru meritele pastorale la data de 17 decembrie 1947 este ridicat la rangul de „Iconom Stavrofor", iar în anul 1973 primeşte „Crucea Patriarhală".

A avut multe realizări administrative şi gospodăreşti în conducerea Parohiei, în vremuri grele, dar a fost mai ales preot demn de chemarea lui, liturghisitor desăvârşit şi neobosit, duhovnic cinstit şi căutat de credincioşi.

Era cu inima deschisă pentru ajutorarea celor necăjiţi.

În timpul păstoririi lui, au fost ajutaţi foarte mulţi studenţi, seminarişti, oameni căzuţi în nevoi.

Subliniem că a ajutat efectiv din fondurile Parohiei multe biserici, mânăstiri, parohii, pentru zidiri, reparaţii şi picturi din întreaga ţară şi mai ales parohiile din Ardealul nostru drag.

Dumnezeu să-l odihnească, în latura c lor drepţi.

Veşnică să-i fie **pomenirea.**

Preot BOGDAN ALEXANDRU
Cărămidarii de Jos, Bucureşti

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — **Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:**

● **7 aprilie, a.c.,** — P. S. Sa a primit pe d-na Yvette Fulicea, Consilier în Ministerul Culturii Bucureşti.

— Seara a săvârşit Pavecerniţa Mare în Catedrala din Sibiu.

● **8 aprilie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrala din Sibiu.

— A participat, seara, la Concertul de Paşti al Coralei mixte şi al Coralei bărbăteşti a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, desfăşurat la Casa Armatei, rostind o alocuţiune.

— În aceeaşi zi a cercetat biserica „Buna Vestire" (din Groapă), din Sibiu, unde s-au finalizat lucrările de restaurare a picturii murale.

● **10 aprilie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai-înainte sfinţite în Catedrală.

— A luat parte la Festivalul de Muzică sacră „Timotei Popovici" organizat de Ministerul Culturii în Sala Teatrului din Sibiu. Au participat 12 formaţii corale din judeţul Sibiu, reprezentând cultele religioase din judeţ.

— Seara a săvârşit Pavecerniţa Mare şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **11 aprilie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

— Seara a săvârşit slujba Vecerniei Praznicului Floriilor împreunată cu Litia în Catedrala mitropolitană.

● **12 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu cu prilejul Praznicului Intrării Domnului în Ierusalim.

— A săvârşit în sobor slujba Vecerniei la biserica cu hramul „Duminica Floriilor" — monument istoric din Avrig, jud. Sibiu, rostind un bogat cuvânt de învăţătură cu tema **„Împreună cu Hristos în Săptămâna Patimilor".**

— Seara a săvârşit Denia în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **13 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală.

— A oficiat un Trisaghion pentru S. S. Serafim — Arhiepiscopul Atenei, trecut la cele veşnice.

— Seara a săvârşit în sobor Denia în Catedrală.

● **14 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.

— Seara a săvârşit Denia în Catedrală.

● **15 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.

— Seara a săvârşit Denia în Catedrală.

● **16 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare în Catedrală cu prilejul Joii Cinei celei de Taină.

— Seara a săvârşit tot în Catedrală în sobor slujba Deniei celor 12 Evanghelii.

● **17 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în Catedrala din Sibiu.

— A săvârşit Vecernia (Luarea de pe Cruce), iar seara, Denia Prohodului Domnului în Catedrală rostind un cuvânt de învăţătură.

● **18 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană cu prilejul Sâmbetei Celei Mari.

— A săvârşit slujba înmormântării Monahului Silvestru Stanciu rostind un cuvânt de învăţătură.

● **19 aprilie a.c., — Sf. PAŞTI** — P. S. Sa a săvârşit slujba Învierii şi Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană Sibiu. La sfârşitul slujbei a prezentat credincioşilor Pastorala Învierii Domnului a **Î. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului.

— După slujbă P. S. Sa împreună cu soborul slujitor şi alţi colaboratori ai Centrului Eparhial Sibiu a luat parte la tradiţionala recepţie de Sf. Paşti oferită de către **Î. P. S. Mitropolit Antonie** la Reşedinţa Mitropolitană.

— Seara în fruntea unui mare sobor de preoţi şi diaconi P. S. Sa a săvârşit în Catedrală slujba Vecerniei (A doua Înviere), în cadrul căreia s-a citit Sf. Evanghelie în 8 limbi.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Duminică, 19 aprilie 1998** — Cu prilejul Sf. Paşti **Î. P. S. Sa** a adresat tuturor preoţilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului **îndătinata Pastorală a Învierii Domnului,** pastorală ce a avut ca temă în acest an **„Ziua Învierii — Ziua Speranţei".**

În ziua de Paşti, Î. P. S. Sa a primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, în cadrul tradiţionalei recepţii de Sf. Paşti, pe membrii Permanenţei Consiliului Eparhial, profesori de Teologie în frunte cu P. C. Pr. decan Mircea Păcurariu, P. C. Arhid. Constantin Voicu, decan al Facultăţii din Alba-Iulia, P. C. Pr. Dumitru Abrudan, decan al Facultăţii din Oradea, preoţi slujitori ai Catedralei mitropolitane, alţi ostenitori ai Centrului Arhiepiscopesc, invitaţi etc.

În numele acestora **P. S. Episcop-vicar Visarion** a urat **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** doriri de sănătate şi de succes, precum şi urarea pascală de **„Hristos a înviat".**

Un cuvânt de urare a fost adresat **Î.P.S. Sale** şi de către dl. prof. univ. dr. **Ilie Crăciun,** decanul Facultăţii de medicină din Sibiu.

Răspunzând **Î. P. S. Sa** a subliniat importanţa marelui praznic în viaţa Bisericii şi a credincioşilor ortodocşi şi a adresat tuturor celor prezenţi urări de sănătate, de fericire şi de noi împliniri în activitatea de zi cu zi, după care s-a întreţinut cordial cu toţi cei prezenţi.

● **Vineri, 24 aprilie a.c. — Î. P. S. Sa** a făcut o vizită la Reşedinţa episcopală din Sibiu (vila Bălan).

— În aceeaşi zi a făcut o vizită canonică la Mânăstirea „Sf. Treime" de la Orlat, prot. Sălişte, unde s-a interesat de mersul lucrărilor la noul arhondaric, precum şi la şantierul de pictură din noua biserică.

● **Sâmbătă, 25 aprilie a.c., — Î. P. S. Sa** a vizitat Schitul „Schimbarea la faţă" de la Păltiniş. Aici **Î. P. S. Sa** a luat în discuţie problema noii construcţii a corpului de chilii de lângă Schit, precum şi alte probleme gospodăreşti ale acestuia.

— În aceeaşi zi **Î. P. S. Sa** a vizitat şantierele noilor biserici ce se construiesc în Sibiu: „Pogorârea Sf. Duh" Valea Aurie şi „Sf. Ioan Botezătorul", Calea Poplăcii.

Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, De la Cazania lui Varlaam la Ion Creangă, vol. I, 201 p; De la Filotei al Buzăului la Andrei Şaguna, vol. II, 221 p; De la Alecu Russo la Nicolae de la Rohia, vol. III, 245 p, Sibiu, 1997.

Cele trei volume tipărite la Editura Arhiepiscopiei Sibiului conţin diferite articole precum şi comunicări făcute de către autor la congrese internaţionale, la Academia Română, al cărei membru de onoare este, la simpozioane, aniversări ale unor instituţii naţionale sau şcolare şi la lansări de carte.

Dintre acestea, cele mai multe sunt adevărate medalioane ale unor personalităţi de frunte ale Bisericii noastre, ale culturii şi istoriei româneşti. Ele nu reprezintă o noutate în scrisul Î.P.S. Mitropolit Antonie, care a mai dăruit culturii româneşti remarcabilul volum **Dascăli de cuget şi simţire românească** (Bucureşti, 1981).

Materialele din aceste volume constituie un adevărat arc peste veacuri de la epoca daco-romană a Sf. Sava de la Buzău şi a străromânului ignorat Gherman din Dacia Pontică până la părintele Stăniloae şi monahul Nicolae Steinhardt de la Rohia. Cu unii dintre cei prezentaţi autorul este contemporan, iar pe cei mai mulţi ni i-a făcut contemporani nouă întrucât căldura şi profunzimea cu care îi înfăţişează contribuie la mai buna lor înţelegere.

În cazul Sf. Gherman, însoţitorul Sf. Ioan Casian, marele părinte al monahismului în Apus, originar din părţile noastre, prin studiul cu care se deschide cel dintâi dintre cele trei volume, se stabilesc pentru prima dată contururile clare ale personalităţii şi locului acestuia în epocă. Tot Î. P. S. Mitropolit Antonie este şi autorul sinaxarului şi iniţiatorul procesului de canonizare a lui Gherman de către Biserica Ortodoxă Română.

Una din trăsăturile esenţiale ale studiilor şi articolelor înmănunchiate în aceste volume este aceea a întâlnirii dintre religios şi cultural la oameni ai Bisericii români, de la arhidiaconul Gheorghe Lazăr şi diaconul Ion Creangă, la preoţi ca Timotei Popovici — compozitorul şi Gala Galaction — scriitorul, la numărul mare de vlădici oameni de cultură ca Varlaam, Chesarie, Mitrofan, Melchisedec, Şaguna şi patriarhul Miron Cristea.

Nu mai puţin importantă este evidenţierea preocupărilor pentru viaţa religioasă la oameni politici şi de cultură ca Dimitrie Cantemir, Avram Iancu, Nicolae Bălcescu, Mihai Eminescu, Octavian Goga şi Lucian Blaga. În legătură cu unii dintre aceştia, Î.P.S. Mitropolit Antonie face necesare reparaţii, adevărate retuşări ale portretelor, prin înlăturarea „funungini" ideologice aşezate peste ele într-o epocă cu multe întunecimi, în care oameni fără simţul hilarului au încercat să îmbrace în grotescul costum de forţă al ateismului până şi pe unii dintre cei mai înduhovniciţi ierarhi ai Bisericii. Actul de cuvenită reparaţie îl priveşte chiar şi pe inegalabilul poet al neamului, Mihai Eminescu, despre care un scriitor transilvănean din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, poate şi din raţiuni confesionale, a scris o carte defăimătoare. Participant la un simpozion aniversar „Eminescu", la Universitatea Statului Michigan (Ann Arbor, ianuarie 1985), I.P.S. Mitropolit Antonie corectează această imagine falsă, evidenţiind contribuţia unui alt transilvănean la cunoaşterea lui Eminescu. Este vorba despre Elie Miron Cristea, primul patriarh al României, care a prezentat la Universitatea din Budapesta cea dintâi teză de doctorat scrisă vreodată despre Luceafărul poeziei româneşti, tradusă mai întâi în româneşte şi publicată de către Mitropolitul Antonie.

În prezentările din aceste volume, Î. P. S. Mitropolit Antonie nu a ţinut seama de vremelnicele hotare cu care stăpâniri străine au încercat să împartă întregul românesc, atât din punct de vedere fizic cât şi spiritual. Autorul atrage atenţia asupra preţului plătit pentru păstrarea identităţii neamului de către Brâncoveni, de către Inocenţiu Micu-Klein, Avram Iancu, Nicolae Bălcescu, iar în veacul nostru de către mitropolitul Nicolae Colan, în vremea când ca episcop al Clujului a fost umilit şi batjocorit de către ocupanţii vremelnici ai Ardealului de nord (1940—1944), împreună cu ceilalţi doi episcopi ai zonei, Nicolae Popovici al Oradiei şi Vasile Stan al Maramureşului, care au fost expulzaţi, iar preoţii şi credincioşii lor, dacă n-au avut aceeaşi soartă, au fost lăsaţi fără arhipăstori. Unii preoţi au fost chiar martirizaţi, aşa cum s-a întâmplat cu protopopul Aurel Munteanu de la Huedin, rămas în amintirea credincioşilor săi ca „mucenicul Aurel".

Autorul nu-i ocoleşte pe cei de altă confesiune sau de alt neam care au suferit pentru afirmarea demnităţii naţionale a românilor. Este vorba în primul rând despre atât de nedreptăţitul, de către ai săi, Inocenţiu Micu Klein, episcop al românilor uniţi. Idealistului vlădică, ce credea că promisiunile făcute la unire, de egalitate cu celelalte naţionalităţi din Transilvania, trebuiesc respectate, i s-a opus zidul împotrivirii în care Catolicismul, fie că era vorba despre curia romană, fie despre cei ai lui de acasă, s-a unit cu autorităţile imperiale vieneze. Un alt exemplu este cel al învăţatului pastor luteran sas, Ştefan Ludwig Roth de la Mediaş, care a recomandat drepturi pentru populaţia românească majoritară din Transilvania şi care a fost martirizat de către autorităţile revoluţionare maghiare.

Temele asupra cărora Î.P.S. Mitropolit Antonie revine sunt Transilvania, legăturile indisolubile dintre provinciile româneşti, Brâncoveanu (a cărui ctitorie de la Sâmbăta de Sus, autorul a restaurat-o la alte dimensiuni), Eminescu şi Şaguna.

Pr. prof. AUREL JIVI

Biserica, reazem de bază

(Urmare din pag. 1)

cu credincioşii, şi-au păstrat credinţa ortodoxă în Dumnezeu.

După cel de-al doilea război mondial, în tot timpul existenţei regimului comunist, biserica şi slujitorii ei au continuat, în condiţii grele, să asigure respectarea tradiţiilor strămoşeşti creştine la botez, căsătorie, înmormântări şi alte servicii religioase deosebite la sărbătorile românilor. Ne amintim că, înşişi părinţii fostului dictator au fost conduşi la locul de veci de un sobor de preoţi, după datina creştină.

Conducătorii bisericii au păstrat legătura cu autorităţile, au făcut tot ce s-a putut ca serviciul religios la români să aibă continuitate. Au însemnat, oare, toate acestea, colaboraţionism, renunţarea la îndatoririle preoţeşti, cum încearcă unii răuvoitori să spună? Nu se poate crede aşa ceva! Pe de altă parte, era peste posibilităţile clerului să se opună unor măsuri samavolnice cu privire la soarta unor lăcaşuri de cu.t. Dar, nu-i mai puţin adevărat că, la intervenţia conducerii bisericii şi a credincioşilor, unele lăcaşuri au fost salvate. Este meritul slujitorilor bisericii, în frunte cu patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, că, în condiţiile impunerii ideologiei materialiste, a restricţiilor la care a fost supusă biserica, au reuşit să menţină serviciul religios, conştiinţa creştină, să depăşească greutăţile ivite. Să nu uităm că englezii şi americanii au conlucrat cu bolşevicii, pentru a-şi apăra interesele pe tot timpul celui de-al doilea război mondial!

Cu atât mai neînţeleasă este poziţia unor necunoscute „credincioase" care, sub îndemnul unor forţe oculte, s-au dedat, în cea mai mare sărbătoare a creştinătăţii române, Crăciunul, să-i adreseze Prea Fericitului Patriarh, în incinta Patriarhiei, cuvinte jignitoare! Un alt grup, la Craiova, a făcut acelaşi lucru cu I.P.S. Mitropolitul Olteniei.

Este trist şi de neiertat faptul că slujitorii bisericii sunt discutaţi în public şi, ceea ce este şi mai grav, este că sunt daţi în judecată de greco-catolici pentru restituirea unor lăcaşuri de cult.

Toate acestea sunt aspecte de gravă rătăcire a unor oameni aflaţi în slujba răului, care încearcă, fără reuşită, să slăbească încrederea în instituţia de bază a statului nostru, BISERICA ORTODOXĂ.

Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Învierii Domnului, Arhiepiscopia Ortodoxă Română a venit şi în acest an în sprijinul familiilor sărace şi a persoanelor nevoiaşe din Sibiu şi din alte localităţi ale judeţului, acordând ajutoare financiare în sumă totală de peste 5 500 000 lei din Fondul Filantropic Eparhial. Şi la nivel de parohii au fost organizate acţiuni caritabile în ajutorarea celor din nevoi cu ocazia Sf. Paşti.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Pr. prof. Dr. Ilie Moldovan, **Credinţa strămoşească în faţa ofensivei antihristice sectare,** Editura Pro-Vita Valea Plopului — Prahova, 1998, pag. 435.

Este o carte plină de teologie care apără Biserica Ortodoxă în faţa atacurilor sectare şi în special în faţa ofensivei antihristice sectare moderne. Despre ea se scriu cu bună dreptate următoarele:

„Am dori o carte cu un material ceva mai viu. Un material care, prin experienţe şi pilde, prin referiri la situaţii concrete de viaţă, cu datele evidente ale tradiţiei strămoşeşti, să grăiască mai mult decât nişte texte care pot fi folosite de ambele părţi cu egal succes sau insucces. Desigur, nici textele nu trebuie să fie neglijate; dimpotrivă, se cuvine să fie mai bine cunoscute decât până acum, dar forţa lor demonstrativă divină să reiasă dintr-o legătură nemijlocită cu glasul Evangheliei din Biserică. Să se audă în ele cuvântul viu al lui Dumnezeu. Căci textele răzleţe, trase de avocaţi iscusiţi de partea lor, vor fi interpretate intenţionat greşit. Mai important ar fi ca în situaţia de faţă chiar şi textele să fie îngemănate cu relatări ale unor fapte concrete, cum ar fi pilde de trăire şi dăruire în lupta de apărare a dreptei credinţe din trecut sau chiar pilde de întoarcere a celor rătăciţi pe calea adevărului, observându-se astfel că Dumnezeu nu se lasă batjocorit. Nu ar fi trebuit să lipsească nici mărturiile Sfinţilor Părinţi.

Am dori, de asemenea, o carte care să ilustreze, tot atât de viu, noua strategie la care recurge acţiunea prozelitistă îndreptată împotriva Legii strămoşeşti, ori de unde ar veni aceasta, de pe un tărâm apropiat sau mai îndepărtat".

Este o carte foarte bună. Pe lângă faptul că face apologia Bisericii faţă de toate diviziunile sectare, conţine la urmă evidenţa scripturistică a tuturor învăţăturilor, începând cu adevărul şi sfârşind cu vrăjitoria. Este în afară de orice îndoială că ea conţine toată teologia ortodoxă pe scurt şi va fi de mare folos auditoriului creştin.

* * *

● Sfântul Ioan din Kronstadt, **Liturghia: Cerul pe Pământ, Cugetări mistice despre Biserică şi Cultul divin ortodox,** traducere de Boris Buzilă, studiu introductiv: diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1996, (pag. 303).

Este o carte despre înţelesul Sfintei Liturghii în concepţia Sfântului Ioan din Kronstadt. N-au trecut nici o sută de ani de la moartea lui şi a şi fost canonizat în anul 1990, tot aşa cum alt sfânt, Cuviosul Siluan Athonitul a fost canonizat la puţin timp după moarte în anul 1938. Sfântul Ioan din Kronstadt a fost o jumătate de secol preot paroh al portului militar al Petersburgului. El a fost un mare predicator încadrând viaţa creştină în valorile ei mistice. Însemnările cuviosului Ioan din Kronstadt exprimă dimensiunile liturgice ale trăirii misterului Bisericii Ortodoxe în lume. Dăm la întâmplare câteva rânduri din opera sa: „Stând în biserică trebuie să ne aducem aminte că Dumnezeu este Ochi atoatevăzător, de o mie de ori mai strălucitor decât soarele, şi vede toate cele ascunse şi tainice din inimile oamenilor".

* * *

● Andrei Pleşu, **Limba Păsărilor,** ediţia a doua, Humanitas, Bucureşti, 1997 (pag. 269).

E vorba în această carte, precum se spune chiar în cuvântul înainte al autorului, de toate limbajele de dincoace şi dincolo de umbră, de dincolo şi de dincoace de limbă: limbajul visului şi al conştiinţei subliminale (Carl Gustav Jung), limbajul invidios al duhurilor locale (cu influenţa lui asupra unor spirite de anvergura lui Mircea Eliade), limbajul — mut — al picturii (Francesco Guardi), limbajul credinţei sau al căutării ei (N. Berdiaev, E. Ionesco, E. M. Cioran), limbajele secrete, nediscursive ale pedagogiei (C. Noica, problematica „maestrului spiritual").

Este o carte filozofică în care e tratată problema viselor, e tratat Mircea Eliade, Eugen Ionesco, către care se scrie o scrisoare, Nikolai Berdiaev „un liber cugetător credincios", şi despre Emil Cioran. Apoi mai adaugă două studii despre: Constantin Noica, şi un schimb de scrisori cu Sorin Vieru. Un ultim capitol se ocupă de îngeri.

Iată o carte de adevărată filosofie pe care ne-o oferă Andrei Pleşu.

* * *

● René Guénon, **Simboluri ale ştiinţei sacre,** traducere din franceză de Marcel Tolcea şi Sorina Şerbănescu, control ştiinţific al traducerii de Anca Manolescu, Humanitas, Bucureşti, 1997, (pag. 455).

Cartea are drept autor pe René Guénon, născut în anul 1886. În anul 1930 el se căsătoreşte cu o tânără musulmană şi se stabileşte la Cairo. În tot acest timp îşi va scrie cărţile, până în anul 1951 când moare. A avut legături strânse cu Vasile Lovinescu, Mihail Avramescu şi Mihai Vâlsan. Este interesantă o Notă pe care o pun traducătorii la carte şi care este închinată părintelui Mihail Avramescu.

În teologia noastră autorul este foarte puţin cunoscut pentru că toate temele lui sunt legate de natură, deşi el a căutat să dezlege tainele creştine, mergând pe calea unor subiecte în mare parte străine creştinismului.

În orice caz această carte vine acum să lămurească şi pe românul însetat de scrierile de acest gen, şi nu ne temem că ar fi periculos pentru noi.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 mai
Nr. 19—20
1998

„...ŞI S-A ÎNĂLŢAT LA CERURI..."

Au trecut deja 40 de zile de la mărituI Praznic al Învierii Domnului Dumnezeului şi Mântuitoru'ui nostru Iisus Hristos şi sufletele noastre mai vibrează încă de la măreţia şi strălucirea acelei sfinte zile „sărbătoare a sărbătorilor şi praznic al praznicelor".

Au trecut deja 40 de zile de la mântuitoarea Noapte a Învierii şi inimile noastre mai păstrează încă „iară şi iară" lumina cea sfântă a Paştilor care ne-a izvorât tuturor din mormântul cel dătător de viaţă al Domnului nostru Iisus Hristos.

Au trecut deja 40 de zile de la ziua cea mare şi sfântă a Învierii Domnului, iar făptura noastră trecută şi ea împreună cu Hristos „din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer" **îndumnezeită şi ridicată la starea cea dintâi cugetă încă la marea taină petrecută atunci şi reactualizată mereu an de an prin ciclul sărbătorilor pascale şi se străduieşte să păstreze cu sfinţenie lumina primită atunci în ziua Învierii în candela nestinsă a sufletelor noastre.**

Ne aflăm în a 40-a zi de la cel mai mare eveniment al istoriei mântuirii neamului omenesc şi prăznuim împreună cu Biserica sărbătoarea Înălţării Domnului cu trupul la cer. Astăzi se bucură cerul şi se veseleşte pământul căci Hristos Domnul om pământean fiind, întru toate asemenea nouă a ară de păcat se înalţă cu slavă la tronul Părintesc de unde s-a şi coborât la Întrupare pentru noi şi pentru a noastră mântuire.

Astăzi se bucură cerul şi se veseleşte pământul, iar îngerii lui Dumnezeu prăznuiesc cu oamenii şi strigă cerurilor în cor cuvintele profetice: „Ridicaţi boieri porţile voastre ca să intre Împăratul măririi" **(Ps. 23, 7).**

Astăzi ceata dreptcredincioşilor prăznuieşte luminat şi cele cereşti împreună cu cele pământeşti glăsuiesc cu proorocul şi psalmistul David zicând: „Suitu-s-a Domnul întru strigare, Domnul în glas de trâmbiţă" **(Ps. 46, 5).**

Ne aflăm în a 40-a zi de la Înviere şi prăznuim Înălţarea Domnului şi arvuna Duhului ce va veni în lume la Rusalii, potrivit făgăduinţei nemincinoase a dumnezeiescului nostru Mântuitor.

Sf. Evanghelii ne relatează despre acest eveniment din istoria mântuirii noastre, eveniment profeţit încă de proorocii Vechiului Testament şi anticipat tot de atunci prin înălţarea la cer a dreptilor Ilie şi Enoh.

Mântuitorul Hristos însuşi le-a spus ucenicilor săi de mai înainte că după ce Fiul Omului va suferi batjocură şi moarte şi a treia zi va învia, se va înălţa la ceruri de unde le va trimite pe Mângâietorul, Duhul Adevărului.

„Mă duc să vă gătesc vouă loc, iar după ce vă voi pregăti un loc, mă voi întoarce şi vă voi lua la mine, ca acolo unde sunt Eu şi voi să fiţi". **(Ioan 14, 3).**

„Nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi" **(Ioan 14, 18).**

Ucenicii cu siguranţă că s-au întristat la gândul că va trebui să se despartă de iubitul lor învăţător şi n-au înţeles cuvintele acestea, cum de altfel n-au înţeles nici cele privitoare la prinderea, patima şi moartea Sa. Şi cu toate acestea ele s-au întâmplat aievea pentru că: „cuvântul Domnului şi adevărul Lui rămân în veac", **ne spune Cartea Sfântă.**

După Învierea Sa din morţi Mântuitorul Iisus Hristos „s-a înfăţişat pe Sine viu" **(Fapte 1, 3), sfinţilor săi apostoli petrecând împreună cu ei pe pământ 40 de zile** „până-n ziua în care S-a înălţat la cer" **(Fapte 1, 2), arătându-li-se de multe ori, binecuvântându-i şi dându-le putere să propovăduiască, în toată lumea vestea cea bună a Împărăţiei lui Dumnezeu şi** „deschizându-le mintea ca să priceapă Scripturile" **(Luca 24, 45).**

Iisus a petrecut cu ucenicii Săi şi în acelaşi timp le-a poruncit acestora să nu se depărteze de Ierusalim, cetatea cea sfântă, ci să aştepte făgăduinţa Tatălui Său şi anume aceea de a-i boteza cu Duhul Sfânt şi de a-i fi Lui martori „în Ierusalim, şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea pământului" **(Fapte 1, 8).**

Ucenicii L-au întrebat pe Domnul când va fi restaurată Împărăţia lui Israel, la care Acesta le răspunde lor, dar şi nouă celor de astăzi atât de mult interesaţi de cunoaşterea celor viitoare „nu este al vostru a şti anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa" **(Fapte 1, 2).**

Sf. Evanghelist Luca, care este şi autorul Cărţii Faptele Apostolilor, ne relatează şi în Evanghelia Sa evenimentul Înălţării „Şi i-a dus afară până în Betania şi, ridicându-Şi mâinile, i-a binecuvântat şi pe când îi binecuvânta S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer" **(Luca 24, 50—51), iar în Fapte ne completează şi amănuntul că Domnul a fost luat de la ochii lor de un nor (Fapte 1, 9), iar pe când El mergea la cer, iată doi bărbaţi au stat lângă ei, îmbrăcaţi în haine albe, care au şi zis:** „Bărbaţi galileeni de ce staţi privind la cer? Acest Iisus care S-a înălţat de la voi la cer, astfel va şi veni, precum L-aţi văzut mergând la cer" **(Fapte 1, 10—11).**

Cei doi bărbaţi în haine albe sunt, după unii exegeţi, doi îngeri, cum vedem imortalizat acest lucru şi în Icoana Înălţării, iar după alţii, ar fi Moise şi Ilie, cei care s-au arătat şi la Schimbarea la Faţă a Lui şi vorbeau despre cele ce aveau să se întâmple cu El.

„Ucenicii — **ne spune Sf. Evanghelist Luca** — s-au întors la Ierusalim cu bucurie mare şi erau toată vremea în Templu lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu", **(Luca 24, 52—53).**

Cu siguranţă cuvintele omeneşti sunt prea slabe şi prea nepătrunzătoare în a exprima în profunzime taina aceasta mare a Înălţării la cer a Domnului. Taină ce încheie activitatea omenească a Lui pe pământ şi care depăşeşte puterea noastră de înţelegere. Taina Înălţării Domnului este identică cu „Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută" **a Întrupării Lui la Buna-Vestire. Amândouă aceste taine — a Întrupării şi a Înălţării — pecetluiesc activitatea pământească a lui Hristos. La Întrupare Fiul se goleşte smerindu-se pe sine, făcându-se asemenea unui rob (Gal, 2, 7), trecând prin actul**

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar Sibiu

Mieii, misionari între lupi*

Aceasta înseamnă că Dumnezeu contează pe posibilitatea transformării naturii de lup în natură de miel. Natura întreagă a ieşit „bună foarte" prin Cuvântul lui Dumnezeu, la creaţie, dar întâmplându-se decăderea omului de la spirit la lucruri, au căzut şi lucrurile, a căzut şi „natura" în sălbăticie.

Răutatea e o osândă, o moarte anticipată, care chinuieşte firea, dar nu e naturală, e o venetică în fire. Pe aceasta vrea Dumnezeu să o izgonească din fire, dar cu ajutorul omului, care a introdus-o în fire. I-a dat omului apostolia acestei misiuni: „Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe nişte miei în mijlocul lupilor".

Esenţialul urmărit de Iisus e revenirea întregii făpturi la Sensul ei către Dumnezeu, sensul ei originar, chiar din acest eon decăzut al lumii. Firea perversă şi firea curată, originară, stau laolaltă în raportul în care se află un miel care bea apă dintr-un râu, faţă de lupul care se afla mai la deal, şi-i băga mielului de vină că-i tulbură apa, găsindu-i acesta motivul „întemeiat" să-l mănânce. E absurditate multă şi variată lipită pe fire. Misiunea lui Iisus, dată şi mielor, e descojirea firii de absurditate, de sălbăticie, de caricatura existenţei: demonicul.

Aceasta însemnează că Iisus contează pe un miez originar necontaminat, existent încă în fire, deşi comprimat, dar capabil să-şi recâştige dimensiunile şi valoarea paradisiacă: miezul capabil de Har. Precum că acestea sunt aşa ne stau mărturie mieii lui Dumnezeu, sfinţii, în preajma cărora se îmblânzeau fiarele. Luăm la întâmplare exemplul văzut de martori în preajma Sf. Serafim, când locuia în pădurea Sarovului, că adesea erau în jurul lui deodată: vulpi, iepuri şi lupi, bucurându-se de bucuria sfântului (Sfinţenia nu e tristeţe, e bucurie. Sfinţenia tristă e o tristă sfinţenie). Iar bucuria era nota caracteristică a Sfântului Serafim. Oamenilor li se adresa: „Bucuria mea". Păcatul a creat fiarele. Sfinţenia le dezleagă de povara acestei uniforme străine. Tot binele, toată blândeţea, toată bunătatea e un grăunte de energie divină în om, capabil să crească până la sensul şi valoarea unei misiuni. Aceasta e o misiune crescută natural şi lucrând binefăcător în jur, într-un mod de la sine înţeles. Să nu descurajeze mieii, văzând colţii lupilor rânjind, fiindcă stă mărturie istoria: lupii n-au putut mânca mieii! Să nu descurajeze mieii, căci nu suntem „aruncaţi în lume" (H), ca ai lumii, ci suntem trimişi: plini de Sens şi Adevăr, să transfigurăm lumea.

„Sunt candelă sub bolţile divine
În haos spânzur, dar atârn
de Tine".[1]

Aceasta explică minunea că mieii au biruit lupii: Mielul lui Dumnezeu era cu ei.

Ieromonah ARSENIE BOCA

1 Nichifor Crainic, Rugăciunea din volumul „Ţara de peste veac". Editura „Cugetarea", ediţia a II-a, 1940, p. 74—76.

*) Extras din „Gândirea" 1998.

De Ziua Eroilor, veteranii de război omagiază memoria camarazilor căzuţi în lupte

Odată cu ziua Sfintei sărbători de Înălţarea Domnului nostru Iisus Hristos la cer, poporul nostru sărbătoreşte şi cinstirea memoriei eroilor martiri ai neamului, care prin jertfa lor ne-au oferit mari şi înălţătoare semnificaţii:

1. Simbolul etern al independenţei noastre de stat.

2. Simbolul nepreţuit al victoriei asupra fascismului, redobândirea integrităţii teritoriale a ţării şi asigurarea existenţei neamului românesc.

3. Simbolul eliberării din dictatura comunistă prin jertfa eroilor căzuţi în revoluţia din decembrie 1989.

Revoluţia ne-a dat posibilitatea de a reveni la vechea tradiţie a poporului român de a sărbători cu pioşenie şi după credinţa noastră ortodoxă românească şi obiceiurile strămoşilor noştri, Ziua eroilor.

Ni se impune nouă, celor cărora ne-a fost dat să apărăm glia strămoşească, obligaţia morală de a ne reaminti de camarazii noştri căzuţi pe câmpurile de bătălie.

Această flacără a recunoştinţei trebuie să ardă în permanenţă, astfel ca generaţiile de azi şi de mâine să se inspire din faptele de glorie şi eroism ale eroilor armatei române şi exemplul lor să le fie un fapt călăuzitor în viaţă.

Opera de cinstire a celor căzuţi la sfânta îndatorire, pentru reîntregirea neamului, rămâne o obligaţie de onoare a tuturor. Ei au luptat şi au plătit cu viaţa pentru ca Ţara să nu moară niciodată.

Veteranii de război se preocupă de îngrijirea cimitirului eroilor, şi socotesc aceasta ca o obligaţie permanentă, vrednică de suprema lor jertfă.

Îmi amintesc că în intervalul dintre cele două războaie mondiale cinstirea celor căzuţi pentru apărarea patriei se făcea de „Ziua Eroilor", în fiecare an, de către Sf. Biserică, şcoală şi armată, în mod cu totul deosebit.

În toate localităţile ţării se făceau slujbe de pomenire. Dascălii îşi duceau elevii cu braţele încărcate de flori la mormintele eroilor, vorbindu-le despre vitejia acestora.

Trupele din garnizoanele respective ieşeau din cazarmă cu drapelul de luptă, având atârnate şi decoraţiile primite, în frunte cu fanfara militară, iar ostaşii şi cadrele erau în ţinută de paradă.

Era în chip evident o imagine impunătoare şi o lecţie de cel mai înalt patriotism.

După război, odată cu instalarea comunismului, s-a încercat prin diferite forme să dispară frumosul obicei şi tradiţia lăsată din strămoşi.

Imediat după revoluţia din 1989, a fost publicat un articol în presa locală intitulat „OASTEA

(Continuare în pag. a 3-a)

IOAN CRISTEA
Veteran din Est şi Vest

Revoluţia de la 1848 în documentele bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului

Semnificând un moment crucial în dezvoltarea istorică a României moderne, revoluţia democratică de la 1848, încadrată de un conglomerat al vieţii politice interne greu de descifrat în Transilvania, păstrează şi azi taine ascunse de colbul istoriei în documentele timpului.

Cercetând arhiva istorică a Muzeului bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului (încă incomplet cercetată) am putut intra în posesia unor documente, menite prin conţinut să dovedească dimensiunile participative ale slujitorilor bisericii şi ale obştei în vâltoarea acelor evenimente istorice. De un real folos ne-au fost protocoalele şedinţelor (scrise în limba română cu grafie chirilică, sau în limba greacă, pentru a nu putea fi controlate de autorităţi).

Încă din 6 februarie 1848, premergând cu mai mult de o lună şi jumătate petiţia românilor braşoveni adresată la 28 martie autorităţii municipale, noul episcop al Ardealului Andrei Şaguna, auzind de frământările braşovenilor, îl somează pe protopopul Ioan Popazu să trimită la Sibiu câţiva bărbaţi, în care are deplină încredere. (Arhiva cit. doc. nec/6 februarie 1848). Este delegat avocatul bisericii Ioan Bran, care la 28 martie 1848 pătrunsese în clădirea magistratului în fruntea a 400 de români din Şchei pentru a cere drepturile lor istorice. În aceste condiţii protonotarul braşovean August Roth îi scria lui George Bariţiu: „Te autorizez ca să-i spui aşa lui Bran, că de va mai cuteza să răscoale pe poporul din Şchei, am să-l spânzur pe cel mai de aproape felinar ce-mi va fi mai la îndemână" (cf. George Barţiu, „Părţi alese din Istoria Transilvaniei pre două sute de ani în urmă", Sibiu, 1889, vol. II, p. 87).

Urmarea este cunoscută, căci Universitatea Săsească (autoritatea politică a saşilor) prin adresa sa din 3 aprilie 1848 declară că „românii vor avea dreptul de a putea fi aleşi mădulari şi de a pretinde aplicare şi înaintarea la dregătoriile comunale..., vor fi primiţi învăţăceii români la ţehurile săseşti..." (circulara 458/1848, arhiva cit. doc. necatalogat).

La scurt timp, fără a se confirma cele de mai sus, de pe amvonul bisericii din Şchei, la 18 aprilie 1848 protopopul Ioan Popazu face cunoscut că „la 3/15 mai s-a hotărât a se ţinea la Blaj o adunare naţională pentru ca să se sfătuiască de instanţia ce vine a se face şi a se da la Diata ţării", dându-se apoi citire ordinului consistorial nr. 831/7-19 aprilie 1848, prin care se cere ca „reprezentanţa (bisericii) să aleagă din sânul obştei pe cei mai pricepuţi şi mai deştepţi şi să meargă la Blaj" (cf. Protocolul şedinţei din 18 aprilie 1848, arhiva cit.).

La rândul ei, Reprezentanţa, în accepţiune unanimă consemnează că „îşi ţine cea mai sfântă datorie după putinţă a îngriji şi a se sili ca să-şi capete naţiunea română drepturile sale şi aşa s-au hotărât ca toţi reprezentanţii să poftească la această adunare la Blaj, împreună cu notarul (n.n. Ioan Bran), precum şi cu domnii... (citâm doar pe cei mai cunoscuţi: Ioan Jipa, Constantin Popazu, Barbu Cepescu, Gheorghe Ciurcu, Nicolae Găitânar, Ioan Munteanu, Ioan Leca)... şi s-au poftit domnii curatori a face cunoscut că pe 1 mai st. v. să fie la Blaj, plecând de acasă la 26 aprilie". Protocolul următoarei şedinţe, ţinute tocmai în ziua plecării delegaţiei, conduse de protopopul Ioan Popazu ne informează că „s-a hotărât a se cumpăra câteva prezente, lucruri de mâncare..." pentru care s-a destinat suma de 600 fl.

În contextul acestei adeziuni febrile, înţelegem de ce pe Câmpia Libertăţii, între cei 30 de reprezentanţi (care au devenit 46) aleşi pentru a prezenta împăratului de la Viena cele 16 puncte ale petiţiei românilor, 9 erau braşoveni (protopopul Ioan Popazu, notarul Ioan Bran, Ioan Jipa, Constantin Secăreanu, Vasile Lacea, Constantin Ioan, Ioan Juga, Rudolf Orghidan şi Nicolae Dima) bine cunoscuţi în viaţa social-culturală a Braşovului iar între cei 100 (în realitate 108), delegaţi pentru a înainta aceeaşi petiţie Dietei de la Cluj, se găseau foarte mulţi braşoveni, din numărul lor menţionăm pe: protopopul Iosif Barac, protopopul Petru Gherman, Gheorghe Nica, I. A. Navrea, Nicolae Voinescu, Barbu Cepescu, Dumitru Oţoţoi, Vasile Lacea, Radu Leca ş.a. pe care îi regăsim apoi membri fondatori ai gimnaziului şagunian. Şi tot o consecinţă a acestei adeziuni o constituie faptul că între cei 10 secretari ai Adunării de la Blaj, doi sunt din Şchei, în persoana protopopului Ioan Popazu (al 2-lea) şi avocatul-notar Ioan Bran (al 10-lea). La aceasta se adaugă suma de 4 989 fl. şi 22 cr. dată de biserica Sf. Nicolae din Şchei în această cauză (doc. 1705/26 aprilie 1848), precum şi alte ajutoare pentru care în 2 sept. 1949, protopopul Ioan Popazu scria de la Viena: „Binecuvântat fie ceasul în care naţiunea română s-au sculat... binecuvântaţi să fie oamenii naţiunii care s-au făcut povăţuitori... bărbaţii naţiunii au pătruns evenimentele, au croit şi au nimerit calea cea adevărată şi sigură... aducând prin această pătrunzătoare înţelepciune şi nespus de mare onoare şi folos naţiunii române. Binecuvântaţi să fiţi Domnilor Reprezentanţi ai bisericii din Şchei) pentru că Dumneavoastră cu mulţi ani înainte de întâmplările de faţă, dar mai cu seamă în anul trecut şi curgătoriu aţi luat parte însemnată la cauza naţiunii române, aţi dat ajutor de bani, care este cu atât mai primit înaintea naţiunii, că ceilalţi români din Ardeal sunt săraci şi mai cu seamă astăzi mai săraci ca totdeauna. Domnilor — spune protopopul Popazu în continuare — viitoarele generaţii vor avea mari cuvinte de a vă mulţumi că aţi dat ajutor la întemeierea viitorului naţiunii române. Familiile Dumneavoastră, copiii Dv. vor trage dobândă înmiită de la ajutorul ce voieşte prin putinţă din pungile Dumneavoastră..." (Doc. 1740/1849 sept. 2.-inedit).

Pe de altă parte, documente inedite, precum şi cele publicate de Sterie Stinghie la începutul secolului nostru (v. „Documente privitoare la trecutul românilor din Şchei", Braşov, 1903, vol. IV) ne oferă

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. VASILE OLTEAN

Rugă către Iisus

Până când picioare murdare, umblaţi pe niciunde, au doară nu simţiţi ghimpii ce-n talpă se'nfig?!...

Până când mâini viclene, lucraţi lucruri deşarte, nu vă înţeapă ţăndările — ce sub unghii vă'mpung?!...

Până când frunte nebună, laşi gândul aiurea, oare cum poate ţeasta s-acopere hăul din ea?!...

Până când ochi haini, ascundeţi pornirea din minte şi pleopa cum rabdă gunoiul din ea?!...

Până când gură mieroasă, verşi veninul în jur şi buza zâmbindă nu-ţi crapă vorbind?!...

Până când trup făr-de prihană, te arunci în păcat şi cum coşul din piept viaţa-ţi mai rabdă?!...

Dă-mi Fiule Doamne, să-Ţi simt cuiul tălpii, atunci când paşii mă poartă nebun;

Dă-mi Fiule Doamne, să-mi ţâşnească din palme — sângele Tău cel vărsat de cuiul păgân — cel ce pe cruce Te-a'ntins;

Dă-mi Fiule Doamne, să-Ţi port cununa de spini, să-mi pot ridica ocara cu ce mă ocărâsc;

Dă-mi Fiule Doamne, privirea Ta dârză, să pot privi la Calea de Sus;

Dă-mi Fiule Doamne, să-Ţi simt sulița-n coastă ca şi eu să mă'nalţ spre,, Slava de Sus"

ADRIAN MOLDOVAN
Facultatea de Teologie „Pastorală"
Sibiu

Despărţirea care împreună

În pofida faptului că ne place să ne numim creştini şi deci credem într-un Dumnezeu atotputernic, stăpânitor al vieţii şi biruitor al morţii, totuşi, ori de câte ori suntem confruntaţi cu moartea, ne cuprinde frica şi incertitudinea.

Ni se spune că nu moartea este sfârşitul, că după ea urmează altceva, ea nefiind decât trecerea în acest altceva, dar care dintre noi pus în faţa faptului împlinit, nu se cutremură şi nu se înfricoşează?

Indiferent de cât de mult ni se spune că vom continua să existăm dincolo, totuşi ceva din fiinţa noastră ne face să ne cutremurăm în faţa grozavului mister al morţii, pentru că moartea, fie că vine la vreme sau la nevreme, ne provoacă durere; durerea de a-l vedea pe cel drag, rupt de lângă tine, fără suflare şi nemaifiind în stare să-ţi răspundă, şi nici noi nu suntem în stare să explicăm de ce trebuie să se întâmple aşa, singurul răspuns fiind doar uimirea mută şi plânsul. Plânsul, pentru că moartea desparte şi desfiinţează nişte legi şi rosturi după care ne-am obişnuit să trăim şi de care — ni se părea sau ne plăcea să credem aşa —, ne ştiam ocrotiţi, şi iată că dintr-o dată toate acestea sunt spulberate prin apariţia năvalnică a morţii în planul existenţei noastre cotidiene. La un moment dat, cele pe care le ştiam aşa de foarte multă vreme, şi care ne confereau o anumită stabilitate şi siguranţă, iată-le deodată răsturnate şi parcă nimic nu mai este aşa cum era înainte. Şi, fulgerător, descoperim că totul se frânge şi-şi pierde sensul, iar ceea ce noi credeam sau nu voiam să recunoaştem că se va sfârşi, iată că devine brusc realitate, o realitate dureros de palpabilă şi concretă, şi în acelaşi timp absolut inexplicabilă.

Aşa ne apar lucrurile dacă le vom privi dintr-o perspectivă strict omenească, dar poate exista oare o explicaţie a acestor lucruri, poate avea un răspuns acest fenomen absurd şi de neînţeles care este moartea? Cum să-ţi explici că cel sau cea care cu puţin înainte era alături de tine, şi discuta, şi-ţi răspundea, dintr-o dată a amuţit şi nu mai este decât un trup inert şi inexpresiv?

Fără îndoială că lucrurile sunt cu mult mai complicate decât credem sau le percepem noi, pentru că moartea nu este la urma urmei un fapt care se va petrece şi cu noi cândva, într-un viitor mai mult sau mai puţin îndepărtat, ci ea este un dat al existenţei noastre, un fapt inevitabil, bine ancorat în însăşi viaţa noastră, iar a ignora acest teribil adevăr nu înseamnă altceva decât să ne mintim şi să ne păgubim singuri.

Dincolo de stările noastre subiective şi mai presus de felul în care concepem lucrurile, moartea este o realitate de zi cu zi a existenţei noastre. Chiar şi în situaţia în care suntem capabili să conştientizăm prezenţa ei, şi indiferent de cât de obişnuiţi sau resemnaţi devenim, ea continuă să rămână pentru noi la fel de nefirească. Pentru că ceva foarte profund din interiorul fiinţei noastre ne spune că nu am fost creaţi spre moarte, ci spre viaţă, şi nimic nu ne repugnă mai mult decât neantul.

Poate că cel mai important pentru noi este să recunoaştem că moartea nu este nicidecum un eveniment îndepărtat, care urmează să se petreacă cândva, ci o realitate care ne însoţeşte în fiecare clipă a vieţii. Ea nu este o realitate alăturată, aflată undeva în preajma noastră, ci noi suntem permanent în moarte, îi aparţinem cu fiecare clipă, nefiind altceva decât „fiinţe-spre moarte", cum ne definea Heidegger.

Finalmente, moartea nu este ceva separat de viaţa noastră, care la un moment dat năvăleşte năpraznic în planul acesteia, rupând-o şi făcând-o incoerentă şi de neînţeles, ci există o tainică întrepătrundere a vieţii cu moartea. În aceeaşi clipă suntem şi nu mai suntem aceiaşi, în aceeaşi clipă trăim şi murim deodată, în aceeaşi clipă murim şi ne naştem spre a deveni alţii, rămânând totuşi aceiaşi. Aceasta este în esenţa ei existenţa umană, o inexplicabilă împletire a vieţii cu moartea, care se presupun şi se succed în permanenţă. Nu suntem ceva static, ci permanentă trecere prin moarte spre o nouă viaţă. Mai mult, moartea este condiţia singură şi indispensabilă prin care putem accede spre o altă viaţă „dacă bobul de grâu când cade-n pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce roadă multă" (In 12, 24).

Între venirea noastră la viaţă şi moarte, ca ultimul eveniment al ei, existenţa noastră nu este decât o serie infinită de naşteri şi morţi care se întrepătrund şi se succed fără întrerupere. Ce altceva, dacă nu o moarte, este trecerea de la pruncie la adolescenţă, de la adolescenţă la maturitate şi de la maturitate spre senectute, căci de fiecare dată moare ceva în noi spre a putea trece către următoarea etapă, şi numai murind acel ceva din noi putem înainta spre noua formă de viaţă. Fără moartea vechiului n-ar fi posibilă apariţia noului, iar în astfel de cazuri moartea nu are un caracter distructiv, ci mai degrabă creator, căci numai prin moarte poate veni viaţa, şi orice formă de viaţă închide în sine potenţa naşterii la o altă viaţă.

Dacă toate morţile prin care ne este dat să trecem de-a lungul existenţei noastre se termină cu o naştere spre o altă formă de viaţă, atunci de ce să nu credem că şi ultima şi cea mai teribilă moarte din existenţa noastră, atunci când va trebui să părăsim definitiv lumea aceasta, nu ne va naşte şi nu ne va duce într-o altă viaţă?

Curgerea firească a lucrurilor şi fenomenelor din preajmă şi logica noastră ne spun că aceasta ar trebui să fie consecinţa firească: după moarte urmează viaţa, moartea nefiind altceva decât „un inel în lanţul mai cuprinzător al vieţii" (1) fără să avem însă certitudinea absolută, fără să avem răspunsul sigur că aşa este, pentru că moartea este finalmente un fenomen mult prea tainic şi înfricoşător pentru noi, şi aşa ar fi stat lucrurile pentru veşnicie, găsindu-ne mereu descumpăniţi în faţa ei, fără răspunsul lui Dumnezeu.

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot NICOLAE STOIA

„Şi s-a înălţat la ceruri..."

(Urmare din pag. 1)

chenozei pentru a-şi împropria firea omenească, iar la Înălţare firea lui omenească unită cu cea dumnezeiască se ridică la cer, la slava cea dumnezeiască pe care Fiul o avea la Tatăl „mai înainte de întemeierea lumii" (Ioan 17, 24), şi se face părtaşă darului celui mare câştigat prin Înviere — nemurirea.

Hristos cel înălţat la cer şi şezător de-a dreapta Tatălui nu se desparte nicidecum de umanitatea asumată la întrupare şi nici de lumea noastră, ci El păstrează umanitatea pe care a îndumnezeit-o şi rămâne cu noi „în toate zilele până la sfârşitul veacurilor". (Matei 28, 19).

Înălţarea la cer precede trimiterea Sf. Duh şi inaugurează în acelaşi timp un nou mod de lucrare a lui Hristos în lume, o lucrare veşnică şi universală, o lucrare din plinătatea dumnezeirii pentru toate locurile şi pentru toţi oamenii.

Înălţarea la cer a lui Hristos uneşte pământul cu cerul făcând să se ridice „porţile cele veşnice" (Ps. 23, 7), adică barierele păcatului şi ale neascultării prin care omul s-a îndepărtat de Dumnezeu prin greşeala lui Adam.

Zidul despărţitor dintre cele două lumi, dintre cele două planuri ale existenţei a fost sfărâmat de Hristos prin jertfa Lui pe Cruce deschizând prin Înviere porţile Împărăţiei lui Dumnezeu pentru toţi cei care cred în El.

Să ne fie tuturor sfânta zi a Înălţării Domnului un prilej de aleasă bucurie şi înălţare sufletească, un prilej de a ne dărui total slujirii lui Dumnezeu şi semenilor noştri pe tot parcursul vieţii noastre. Şi aşa cum ucenicii s-au întors de la muntele Eleonului plini de bucurie, să ne întoarcem şi noi la ale noastre cu bucuria pe care numai El, Hristos, poate să ne-o dăruiască.

Şi aşa, precum ei atunci „erau în toată vremea în Biserică lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu" (Luca 24, 52—53), tot aşa şi noi astăzi să ne străduim să fim cât mai mult şi cât mai des aproape de Ierusalimul cel ceresc, de masa Sf. Altar de unde Hristos ni se dăruieşte mereu sub chipul pâinii şi al vinului euharistic spre viaţa de veci şi spre iertarea păcatelor.

Să închinăm în această sfântă zi a Înălţării Domnului un gând pios sfinţilor noştri înaintaşi, eroi ai neamului românesc, ştiuţi şi neştiuţi căzuţi pe câmpurile de luptă pentru apărarea Patriei şi slava Bisericii lui Hristos şi să rugăm pe Dumnezeu să-i odihnească în pace în ceata aleşilor Săi.

Să rostim şi noi împreună cu psalmistul David, cu Biserica şi cu întreaga creştinătate imnul de biruinţă: „Suitu-s-a Domnul întru strigare, Domnul în glas de trâmbiţă" (Ps. 46, 5,), Lui să-I fie mărirea, cinstea şi închinăciunea în veci. AMIN.

Puncte de vedere asupra clonării umane

II.

(2) Trebuie făcută o distincţie clară între genetică în general şi clonarea umană. Există temerea legitimă printre unii oameni de ştiinţă şi printre cei preocupaţi de probleme morale, că o interzicere sau un moratoriu adresat cercetării în domeniul clonării umane ar atrage după sine prohibiţia în alte ramuri ale cercetării genetice, dintre care unele prezintă rezultate promiţătoare (şi sunt mai puţin complicate din punct de vedere moral).

Unii se opun tuturor cercetărilor genetice ale căror rezultate ar putea creşte şansele clonării umane de a deveni o realitate, spunând că „odată mişcată din loc, stânca nu mai poate fi oprită". Cred că acest argument ar trebui să ne facă să fim conştienţi de posibilele consecinţe nefaste ale demersului ştiinţific respectiv; dar aceasta nu implică abandonarea acelui demers. Argumentul ne ajută doar să identificăm un prag moral peste care nu vrem să trecem. Din acest motiv sunt gata să susţin orice demers ştiinţific, deplin responsabil moral, care poate să aducă o contribuţie importantă la cunoaşterea bolilor sau a biologiei umane, chiar dacă ar înlesni drumul spre clonarea umană. Căci aceasta înseamnă să „distingem ceea ce e semnificativ în realitatea concretă".

(3) Să ne ferim de decepţii (persona'e sau colective) atunci când prezentăm avantajele şi dezavantajele clonării umane. Atunci când în mod sincer căutăm să descoperim adevărul (să 'aflăm voia lui Dumnezeu') într-o problemă controversată, există riscul ca adevărul, odată aflat, să ne decepţioneze. Există exemple concrete de dezbateri în care atât cei **'pro'** cât şi cei **'contra"** ascund dovezile care nu le susţin punctul de vedere, în vreme ce le „umflă" pe cele favorabile. Trebuie să evităm o astfel de greşeală în dezbaterea asupra clonării umane. Să li se spună oamenilor (într-un limbaj accesibil, neştiinţific) care sunt potenţialele ei beneficii şi care sunt potenţialele ei ameninţări, atât ştiinţifice cât şi morale, juridice sau sociale.

(4) Să se studieze toate subiectele care au legătură cu clonarea umană. E nevoie să strângem cât de multe informaţii care să ne permită să anticipăm cele mai înţelepte decizii ce vor trebui luate în ziua când, legal sau nu, clonarea umană va fi o realitate. De exemplu, am putea să ne întrebăm dacă studiile asupra gemenilor (cel mai apropiat exemplu de înrudire genetică între un subiect şi clona sa) ne-ar ajuta să înţelegem mai bine aspectele emoţionale şi sociale, pozitive şi negative, ale statutului de clonă. În mod similar, am putea să studiem impactul inseminării artificiale, cu donor anonim, asupra copilului astfel conceput. Reprezintă oare dorinţa copilului de a-şi cunoaşte tatăl biologic un pericol pentru dezvoltarea sa armonioasă, sau el se va acomoda cu părintele (părinţii) social(i) şi fără să-l cunoască pe donor? Desigur, un copil conceput prin inseminare artificială cu donor anonim nu va fi pus în aceleaşi situaţii ca şi un copil fără tată biologic sau genetic, dar există poate similitudini importante între cele două cazuri, similitudini ce ar putea fi descoperite prin studii de acest fel. Există deja numeroase dileme legate de adopţie, inseminare artificială şi fertilizare **in vitro**, care impun o cercetare şi mai intensă, cercetare ce ar putea preveni apariţia altor dileme, mai serioase, legate de clonarea umană.

(5) Să se ţină seama de statutul embrionului uman în cazul unor cercetări asupra clonării umane. Având în vedere disensiunile pe această temă, observate în cadrul polemicii asupra avortului, cred că ea constituie cea mai delicată problemă, greu de soluţionat în întregime. Cu toate acestea, învăţătura creştină despre vocaţie susţine că Dumnezeu ne cheamă pe fiecare dintre noi la existenţă pentru un anumit scop. Fiecare viaţă are o valoare şi un scop pe care Dumnezeu le-a rânduit, de aceea, putem să spunem şi noi altora cuvintele pe care Mordecai le spune Esterei: „cine ştie dacă nu ai ajuns la vrednicia de regină tocmai pentru vremuri ca acestea?" (Est. 4, 14).

Poate că nu vom cădea niciodată de acord asupra punctului de unde o viaţă în proces de formare devine o persoană umană; dar suntem obligaţi să luăm în serios viaţa în curs de formare şi să ne întrebăm care este pragul dincolo de care nu mai e[5] acceptabil din punct de vedere moral să facem experimente asupra embrionului uman.

(6) Dacă începem cercetarea în domeniul clonării umane trebuie să avem grijă de cei care sunt cei mai expuşi exploatării şi să asigurăm drepturi civile acelora care vor veni în lume prin intermediul clonării. Având în vedere istoria experimentărilor medicale precum şi faptul că unele grupuri au acces redus la resursele medicinei, trebuie să fim îndeosebi preocupaţi ca femeile, minorităţile rasiale şi etnice, deţinuţii şi săracii să nu fie exploataţi prin clonare sau prin cercetarea în acest domeniu. Oare nu se va încerca intensificarea sau diminuarea unor anumite trăsături rasiale prin clonare? Sau înmulţirea membrilor unui sex în detrimentul celuilalt? Sau exploatarea unui anumit grup, cum ar fi deţinuţii sau săracii, pe parcursul experimentelor?

De altfel, afirmaţiile teologiei cu privire la vocaţia şi misiunea divină a fiecărui individ sunt în acord cu preocuparea de a garanta drepturi civile şi umane pentru orice fiinţă născută în lume, indiferent de modul concepерii. Astfel, nici o persoană nu va putea fi clonată vreodată pentru a servi unui anumit scop, dinainte stabilit. Nu putem să clonăm fiinţe umane pentru a întări armata cu soldaţi, sau nutrind speranţa că vor ajunge mari atleţi, muzicieni sau oameni de ştiinţă. Numai Dumnezeu cheamă pe om la fiinţă, indiferent de modul cum a fost conceput, reprodus sau copiat. Indiferent de măiestria cu care manipulăm tehnicile geneticii, noi nu creăm viaţă, aşa cum face Dumnezeu. În referatul biblic al creaţiei, cuvântul ebraic tradus prin „a crea" este utilizat numai cu subiectul Dumnezeu. Această afirmaţie teologică, anume că numai Dumnezeu creează viaţă, nu îşi pierde nicidecum valabilitatea, chiar dacă oamenii ar învăţa să cloneze fiinţe umane. Noi nu creăm sufletul uman; noi nu chemăm fiinţe umane la viaţă, cum face Dumnezeu; nici nu dăm noi identităţi şi misiuni diferite fiinţelor umane.

Revenind asupra celor spuse anterior, afirm din nou că în cazul în care vom fi cândva capabili să eliminăm malformaţiile genetice prin clonare umană, trebuie să fim siguri că cei care rămân cu astfel de dereglări nu vor fi expuşi discriminării. De exemplu, o femeie însărcinată, al cărei foetus va evolua anormal, nu trebuie silită să avorteze, fie direct, fie indirect, (neacordându-i posibilitatea de a beneficia de o asigurare dacă naşte copilul). Corectarea disfuncţiilor genetice reprezintă un obiectiv admirabil; dar nu vom putea, ca societate, să găsim scuze pentru neglijarea sau discriminarea persoanelor cu handicap.

(7) Putem să începem cercetări în domeniul clonării umane numai după ce vom fi ţinut seama şi de alte probleme care necesită alocaţii. Din perspectivă creştină, trebuie să ne îngrijim de bunăstarea celor „mai mici" dintre fraţii şi surorile noastre. **„Adevărat vă spun vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti cei mai mici fraţi ai mei, Mie mi-aţi făcut"** (Mt. 25, 40). În vreme ce mulţi pot să-i mulţumească lui Dumnezeu că nu le mor copiii de gripă, difterie, poliomelită sau chiar pentru că nu se mai îmbolnăvesc de oreion, pojar sau rubeolă datorită progreselor pe care le-a înregistrat medicina, nu trebuie să-i uităm pe numeroşii copii şi adulţi din ţară şi din lume care sunt siliţi să trăiască ca şi când aceste progrese nu ar exista. Mii de copii mor anual răpuşi de o banală diaree.

Când dezbatem problema clonării umane trebuie să avem în vedere o utilizare responsabilă a resurselor, care oricum sunt limitate. Deşi nu sunt o utilitaristă, cred că este obligatoriu să cercetăm dacă alte proiecte nu ar asigura bunăstarea unui număr mai mare de oameni decât cercetarea în domeniul clonării umane. Cheltuielile guvernului ar trebui orientate spre promovarea binelui comun, îndreptându-se spre cele mai grave dintre problemele de sănătate. Dacă tot cheltuim milioane de dolari, atunci să fie pentru promovarea bunăstării celor „mai mici" dintre fraţii şi surorile noastre (şi în felul acesta bunăstarea noastră a tuturor, căci destinul nostru e legat de al lor).

Traducere de
Pr. Prep. C. OANCEA

---

5 Au fost necesare 277 de încercări pentru a o crea pe Dolly, primul mamifer clonat. Dacă era vorba de un om, ar fi fost 276 de celule pierdute sau 276 de vieţi umane pierdute? Deşi această întrebare va părea exagerată pentru unii, totuşi nu putem să nu ne întrebăm în mod sincer: care este valoarea şi statutul moral al embrionului uman?

Revoluţia de la 1848

(Urmare din pag. 1)

posibilitatea să urmărim pas cu pas acţiunile celor două delegaţii de la Viena, Pesta şi respectiv Cluj, acţiuni conjugate cu cele interne. Prin scrisoarea din 23/4 iunie 1848 adresată „reprezentaşului" Nicolae Dima de la biserica din Şchei, avocatul Ion Bran relatează primele demersuri privind predarea petiţiei în mâna împăratului, care nu a putut fi găsit la Viena, căci forţat de evenimente se retrage la Insbruck, iar delegaţia română, lipsită de prezenţa episcopului Andrei Şaguna (rămas la Cluj şi Pesta) este condusă de protopopul Ioan Popazu, având chiar nefericita situaţie de a fi arestaţi ca spioni. După multe peripeţii reuşesc să predea împăratului petiţia, promiţând în încheiere că „ne vom întoarce toţi către Braşov, ori calea asta o vom lua numai noi (n.n. Ion Bran şi protopopul Popazu)... iară pe d.d. Laurian (August Treboniu) şi (Ion) Maiorescu îi vom lăsa încă în Insbruck. Aşa stau trebile noastre până acum pă aici — scria Bran în încheiere — nu ştim ce veţi fi făcut în Ardeal, la Cluj... aici la împăratul stăm foarte bine, avem toată nădejdea că ne vom ajunge dorinţa, ne vom redobândi drepturile noastre strămoşeşti..." (doc. necatalogat/23 mai - 14 iunie 1848 arhiva cit.).

Aşteptând răspunsul de la împăratul „luminat", braşovenii nu au participat la alegerea de deputaţi locali, permiţând autorităţilor excluderea cu uşurinţă a românilor din viaţa politică şi administrativă: „Iată viclenia şi maliţia cum eludă libertatea" — scria Ion Bran din Viena la 10 iunie 1848, condamnând atitudinea lui Bariţiu, care a lăsat să mai treacă un an „că nu-i o viaţă şi românii trăiesc cât Carpaţii". Intrigat, Bran încheie: „Acum este timpul în care şi de vom trăi cât Carpaţii nu vom mai afla în veci (n. n. drepturi politice) sau vreţi să trăim cât Carpaţii călcaţi nu numai de oameni, cât şi de dobitoace. Eu din toate puterile, odată cu viaţa, în tot locul stăruiesc pentru naţiunea română şi poporul român din Braşov" (doc. necatalogat/10 iunie 1848).

Nemulţumită de răspunsul împăratului, deputaţiunea se hotărăşte la 11 iunie să înainteze altă petiţie. Între acţiunile pe care le revendicau figura şi problema „şcoalelor elementare" supuse unui proces impulsiv de maghiarizare, la care primeşte un răspuns nefavorabil din partea împăratului, motiv pentru care Ion Bran părăseşte Viena şi revine pentru câteva zile la Braşov, pentru ca în 13 august să se îndrepte spre Pesta, unde îl aşteptau ceilalţi membri ai delegaţiei şi de unde la 19 august înştiinţează că „proiectul de lege în privirea şcoalelor elementare... a trecut în casa de jos şi s-a primit însă nu spre mulţumirea noastră" (doc. 7/19 august 1848, arhiva cit.).

Speranţa românilor braşoveni este amânată, cauzat şi de conjunctura politică în care se afla Imperiul Austriac, dar şi de evenimentele care se derulau în Ardeal. La 30 august '48 se dă ordin din partea autorităţilor locale ca refugiaţii munteni de la Braşov, în trei zile să părăsească Braşovul (cf. „Siebenburgen Wochenblatt" nr. 70/31 august 1848), iar la 21 septembrie '48, „Reprezentanţa" bisericii Sf. Nicolae din Şchei este înştiinţată de către „Cinstitul Comitet de Siguranţă al Braşovului" ca toţi locuitorii din Şchei să se înarmeze.

În protocolul din 26 decembrie 1848 găsim conţinutul şedinţei neoficiale, ţinute în prezenţa a trei preoţi, doi curatori şi şase membri la biserica Sf. Nicolae, hotărându-se ca „în faţă cu primejdia cea mare, aşa se vede a fi cea mai mare trebuinţă a se câştiga arme şi a se da în mâna gardiştilor români, cari vor fi mai vrednici... spre apărarea patriei, a naţiunii române... Drept pentru care Reprezentanţa se vede silită din temeiurile mai sus aduse a face pentru ca să se cumpere ori de unde s-ar putea găsi... cinci sute de puşti, cu acel adaos ca Reprezentanţa să aibă voie a deschide colectă spre scopul acesta, în Şchei" (Sterie Stinghie, „Documente... op. cit., p. 13). Ca urmare i se dă negustorului Gheorghe Nica dispoziţia să meargă în Muntenia pentru a procura arme şi în acest scop se adresează „înaltei Căimăcănii" o scrisoare, solicitând înlesnirea procurării de arme (doc. 2158/1848, arhiva cit.). Găsim şi un tabel care consemnează pe cei care au dăruit sau au împrumutat arme cetăţenilor români săraci „pentru apărarea de zile de primejdie" (doc. 2160/1848 arhiva cit.).

O adresă semnată în 16 iulie/7 august 1849 de George M. Burbea confirmă că în calitatea sa de tribun al „gardiei naţionale române din Braşov" a cumpărat 330 lănci a 40 cr.c.v. de lance, dintr-o colectă de 220 fl. în monedă convenţională, făcută în Braşov între negustorii români şi a împărţit aceste lănci printre gardiştii de lăncieri săraci de sub comanda sa" (doc. 1735/1849).

La 14 octombrie activul revoluţionar Ion Bran este numit prefect al Gărzii Naţionale de către Comitetul Naţional de Pacificaţiune de la Sibiu şi ca urmare, în Şchei, la biserica Sf. Nicolae — conform protocolului şedinţei din 17/29 octombrie 1848 — este numit avocat al românilor din Şchei Ion Aldulea, prilej cu care se ia hotărârea „să se facă moţiune ca să se chibzuiască un mod pentru înfiinţarea Casei Române Naţionale spre întâmpinarea cheltuielilor trebuincioase în aceste timpuri grele, pentru ridicarea naţiunii noastre române la drepturile avute în egalitate ca orice naţiune din patrie, după care să se arunce o contribuţiune, care, după voia tuturor s-au hotărât... casieri sau perceptori s-au denumit domnii Vasile Lacea şi Ioan Leca". La următorul punct din ordinea de zi a şedinţei se dă citire scrisorii protopopului din Făgăraş emisă în 14/26 octombrie 1848, prin care acesta cere numirea unui „bărbat amploiat" pentru a fi trimis la Făgăraş să organizeze „guardie" naţională, între cei propuşi figurând David Almăşanu, Vasile Lecea, Constantin Găitan, Rudolf Orgidan, Neagoe Panţu. În acelaşi scop sunt propuşi pentru Braşov protopopul Ioan Popazu şi George Bariţiu, motivând că „atât gardia cât şi înarmarea poporului" a fost admisă de împărat încă de la 23 iulie '48. Totuşi, abia în octombrie, după multe stăruinţe, se organizează 15 legiuni româneşti coordonate de Comitetul Naţiunii Române din Sibiu, în cadrul cărora legiunea română din Ţara Bârsei era condusă de Ion Bran şi Constantin Secăreanu, având un escadron de călărie şi câteva cete de puşcaşi, constând din peste 4 000 de persoane.

În aceeaşi perioadă, protopopul Ioan Popazu îşi continuă activitatea în cadrul delegaţiei de la Viena, de unde scrie numeroase scrisori, relatând toate eforturile delegaţiei în lupta lor pentru obţinerea drepturilor istorice. „După ce am colindat acum a treia oară pe domnii miniştri — scria protopopul Popazu la începutul lui '49 (doc. 2164/1849) — cererea naţiunii noastre s-au luat în pertractare, apoi gazetele toate, care ne-au primit în coloanele lor petiţiunea noastră o laudă... Vom primi fraţilor în Ardeal domnii noştri, naţiunea noastră cu un cuvânt va avea viaţă politică, drepturile sale, vaza sa înaintea Europei". Aceleaşi asigurări le repetă în scrisoarea din 9/23 iulie '49 subliniind că „treaba naţiunii noastre care o căutăm noi aici la Viena, acum de 6 luni, această treabă stă foarte bine".

Strădaniile protopopului Popazu n-au fost zadarnice, căci unul din dezideratele pentru care a luptat a fost înfiinţarea unui gimnaziu pentru români la Braşov, proiectat încă din 1840, când a reuşit chiar să alcătuiască o comisie oficială spre studierea acestui proiect. Urmarea este cunoscută, căci în septembrie 1851 acest gimnaziu şi-a deschis porţile, iar ctitorul real a fost protopopul Ioan Popazu, sprijinit cu autoritate de mitropolitul Andrei Şaguna.

Uniaţia românească din Transilvania

III.

PRIMATUL PAPAL

Legislaţia actuală a Bisericii Ortodoxe a fost la început legislaţia întregii Biserici. Dar cu timpul, viziunea asupra modului de conducere a Bisericii s-a modificat în Apus. „Total deosebit a început să se dezvolte prin secolul al V-lea doctrina romană despre primat", recunoaşte profesoara catolică de Teologie Ecumenică de la Graz, Anne Jensen, în lucrarea sa de doctorat intitulată **Viitorul Ortodoxiei.**

Bazându-se pe versetul din Evanghelia de la Matei, cap. 16, vers. 18 („Tu eşti Petru şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea"), episcopii din Roma au dezvoltat o teologie deosebită de cea existentă până atunci în Răsărit şi Apus, afirmând că Mântuitorul Hristos i-a conferit o putere specială Apostolului Petru, anume aceea de a conduce întreaga Biserică şi pe toţi ceilalţi Apostoli, şi că, astfel, Petru a devenit un fel de cap sau de conducător al **colegiului** Apostolilor. De asemenea, mai adaugă teologia catolică, Petru a transmis mai departe această putere urmaşilor săi de pe scaunul episcopal din Roma şi că, din această cauză, aceşti episcopi (adică papii) sunt conducătorii întregii Biserici. Această teorie a dat naştere unei controverse mari între cele două Biserici creştine tradiţionale. Au fost scrise pe această temă sute de mii de pagini, fiecare Biserică aducând argumentele sale. Nu este locul aici să prezentăm disputa, să prezentăm argumentele. Cert este însă că pe baza versetului biblic amintit mai sus, destinele Bisericilor din Răsărit şi Apus s-au despărţit. Roma şi-a construit propria sa teologie, propria sa învăţătură despre Biserică, dar şi propria sa politică şi legislaţie bisericească. Acest proces foarte complex este puţin cunoscut celor fără studii de istorie bisericească. Din acest motiv, vom încerca prezentarea lor, astfel ca cititorii să-şi poată face o idee despre modul în care s-a separat şi depărtat destinul Apusului de cel al Răsăritului. Şi ca să nu putem fi acuzaţi de subiectivism sau că susţinem una din părţi, vom folosi în prezentarea procesului istoric doar citate din lucrări care nu au fost scrise de către teologi ortodocşi, ci de istorici din Occident.

Precum am arătat mai sus, însăşi profesoara de Teologie Ecumenică de la Universitatea din Graz recunoaşte că învăţătura despre primat a cunoscut o dezvoltare diferită în Apus faţă de Răsărit. Conform **Atlasului de istorie universală** al editurii **Deutsches Taschenbuchverlag (Dtv-Atlas),** München, ed. I, 1964, iar a XXII-a 1987, papa Calixt (217—222) a fost cel dintâi care a revendicat o poziţie deosebită a episcopului Romei pe baza versetului deja pomenit. Din această cauză, acest episcop este considerat de pomenitul atlas drept „creatorul ideii papale" (vol. I, p. 140). În acelaşi timp, chiar dacă părintele latin Ciprian a apărat primatul de onoare al Apostolului Petru (faţă de ceilalţi Apostoli), era totuşi convins de „egalitatea juridică a tuturor episcopilor" (ibidem).

Pretenţiile papilor de a deţine un rol mai important în Biserică sau de a fi la conducerea ei nu era deloc justificată şi nici recunoscută. Astfel, în anul 378 papa Damasus a fost învinuit de fapte grave. Pentru a se sustrage de la proces, a trimis împăratului o scrisoare, afirmând în ea că, datorită faptului că este episcop al Romei, adică al **scaunului apostolic - sedes apostolica**, el nu este răspunzător decât înaintea împăratului şi, deci, că nu poate fi supus unei instanţe judecătoreşti obişnuite. Era prima menţionare a titlului de **scaun apostolic**, dar se recunoştea încă autoritatea imperială (Harald Zimmermann, **Das Papstum im Mittelalter - Papalitatea în Evul Mediu,** Stuttgart, 1981, p. 16).

Câţiva ani mai târziu, în 385, Biserica din Spania i-a cerut papei Siriciu (384—399) un sfat într-o anumită problemă. Papa a răspuns, luând ca model puterea civilă. A dat un decret **(Decretalia constituta),** în care afirma, pe de o parte, identitatea dintre papă (adică dintre episcopul Romei) şi Apostolul Petru **(Dtv-Atlas,** p. 140), iar, pe de altă parte, că legile, ordinele şi statutele scaunului apostolic **(statuta sedis apostolicae)** „ar fi de aceeaşi autoritate cu canoanele promulgate de sinoadele ecumenice şi că ar trebui cunoscute de clericii din întreaga Biserică. Astfel şi-au început papii activitatea lor legislativă revendicativă" (Harald Zimmermann, **op. cit.,** p. 12). Era o primă încercare de impunere a autorităţii romane în faţa celorlalţi episcopi din Apus.

Dar cât de mare era, de fapt, autoritatea pe care o deţineau episcopii de la Roma, se poate vedea din alte evenimente de la începutul sec. al V-lea. În anul 418 a apărut o schismă în sânul Bisericii romane. Pentru funcţia de episcop au candidat două persoane — un preot Bonifaciu (hirotonit foarte repede de aderenţii săi) şi un diacon Eulaliu. În această situaţie s-a apelat la prefectul de Roma şi, datorită faptului că acesta nu a putut rezolva situaţia, s-a ajuns în instanţă până la Curtea Imperială, astfel că noul „urmaş al Sf. Petru" a fost ales de împărat (Harald Zimmermann, **op. cit.,** p. 16-17).

Istoriografia catolică pomeneşte de un primat recunoscut al episcopului de Roma în întreaga Biserică sau cel puţin în Apus în prima jumătate a primului mileniu. Că realitatea a fost alta o dovedeşte faptul că în anul 419, deci pe vremea părintelui apusean Augustin, s-a întrunit la Cartagina un sinod care a respins cu hotărâre indicaţiile „ad transmarina", adică venite de dincolo de mare, din Italia (Harald Zimmermnn, **op. cit.,** p. 19). Sinodul din capitala Africii a hotărât în mai multe canoane independenţa Bisericii din Africa de Nord, chiar şi faţă de Roma: episcopul din Cartagina a fost numit „primas totius Africae" (primat al întregii Africi). Canoanele 28 şi 125 au interzis episcopilor sau preoţilor din Africa să apeleze sau să ceară ajutor de „peste mare". „Iar cel ce ar vrea să apeleze peste mare, de nimeni să nu se primească în comuniune în Africa", adică să fie excomunicat. Ba mai mult, s-a interzis chiar ca episcopii să meargă la Roma fără aprobarea primatului Africii (canon. 23).

Atlasul istoric deja menţionat îl consideră pe papa Leon cel Mare (440-461) „cel dintâi papă propriu-zis şi fondatorul primatului roman" (p. 140). La rugăminţile acestuia, împăratul Valentinian al III-lea a emis în anul 445 un edict prin care a recunoscut primatul episcopului Romei în Apus (Italia, Spania, Africa de Nord, Galia de Sud), numindu-l pe papă „vicar al lui Hristos" (adică locţiitorul lui Hristos pe pământ), deţinător al puterilor juridice, învăţătoreşti şi arhiereşti în întreaga Biserică. Decretul a fost însă cerut ca o armă împotriva puternicului episcop Hilarius din Arles care îndrăznea să revendice titlul de primat al Bisericii din Galia (Harald Zimmermann, **op. cit.,** p. 18).

Tot în timpul păstoririi lui Leon, a avut loc sinodul de la Calcedon din anul 451 (socotit al IV-lea ecumenic). Papa a fost reprezentat de doi legaţi. Atunci când la ultima şedinţă a sinodului s-a pus în discuţie votarea canonului 28 (deja pomenit şi citat, şi care recunoştea egalitatea în rang a episcopilor de Roma şi Constantinopol), legaţii au încercat să împiedice acest lucru, bazându-se pe nişte falsificări ale canoanelor primului sinod ecumenic. Conform istoricului Zimmermann, reprezentanţii papali „au încercat să dovedească întâietatea de rang a Romei, prezentând o versiune latină a actelor sinodului de la Niceea (primul ecumenic - n.a.) în care canonul 6 cuprindea şi un preambul, în care apărea cuvântul **primat** pentru Biserica Romei. Ei (romanii) îşi vedeau deja acest primat legitimat încă de pe timpul Sf. împărat Constantin şi de primul sinod ecumenic. Se pare că aceste acte false ale sinodului de la Niceea apăruseră deja de mai mult timp la Roma" (p. 18).

Precum se ştie, după 476 acest oraş nu s-a mai aflat sub autoritate imperială, fiind cucerit de popoarele germanice. Cei care au reuşit să-şi consolideze cel mai mult stăpânirea în Italia au fost ostrogoţii, al căror rege, Teodoric cel Mare (471—526), a fost bineînţeles interesat de o slăbire cât mai mare a legăturilor dintre Roma şi Constantinopol. Astfel, cearta dintre cele două Biserici mari (intervenită între anii 484—519 şi cunoscută sub numele de „schisma lui Acachie") a fost încurajată politic. De altfel, profesorul de istorie medie de la Universitatea din Tübingen, H. Zimmermann, atribuie acestei schisme mai mult un caracter politic, personal, decât dogmatic (p. 23). Argument adus în acest sens este faptul că, după ce schisma a luat sfârşit şi papa Ioan I (523-526) a fost trimis cu o solie din partea lui Teodoric la Constantinopol, el a fost ucis la întoarcere, întrucât fiind foarte bine primit în Bizanţ, Teodoric s-a temut de un complot dintre papă şi împăratul bizantin.

Dar sub aceeaşi domnie a lui Teodoric au avut loc alte două evenimente importante, cu urmări asupra viitorului statutului episcopului roman. Papa Gelasius I (492-496), ştiindu-se apărat de orice intervenţie din partea împăratului bizantin Anastasie I, i-a trimis acestuia o scrisoare, în care expunea **doctrina celor două puteri sau autorităţi.** Aceasta prevedea că puterea seculară-politică trebuie să fie supusă celei bisericeşti, dat fiind că preoţii ar fi răspunzători înaintea lui Dumnezeu pentru faptele autorităţii civile de stat. La această scrisoare împăratul i-a răspuns că el comandă şi că nu permite să i se comande, chiar dacă l-ar lovi pedeapsa lui Dumnezeu sub chip de fulger (Harald Zimmermann, **op. cit.,** p. 27).

Dar doi ani după moartea lui Gelasie, a izbucnit din nou o schismă în Roma. Din nou existau doi pretendenţi la scaunul episcopal. Dar de această dată, arbitrul nu a mai fost împăratul ortodox de la Bizanţ, ci cel barbar şi eterodox-arian, Teodoric, iar acesta, l-a preferat pe Symachus (498-514). La numai doi-trei ani, noul papă a fost acuzat de fapte imorale. El a reuşit să se sustragă de la proces, atât la Roma, cât şi la Ravenna, scoţând la iveală o nouă constituţie a episcopiei din Roma, intrată în istorie sub numele de **Falsurile lui Symachus.** Făcând referire la două cazuri precedente, în care unii papi au reuşit să scape de judecarea de către tribunale normale, noua constituţie prevedea, nici mai mult, nici mai puţin, că însişi împăratul Constantin cel Mare şi papa Silvestru I ar fi decretat „Nemo iudicabit primam sedes" (Nimeni nu va judeca primul scaun). Astfel, papa nu mai era supus nici unui tribunal pământesc, nici imperial şi nici sinodal-bisericesc, fiind considerat răspunzător pentru faptele sale doar înaintea lui Dumnezeu. „Aceasta însemna mai mult decât orice revendicare pe care ar fi putut-o face papa sub stăpânirea imperială", consideră istoricul Zimmermann (p. 25). Dacă papa Damasus afirma în anul 378 că nu poate fi judecat decât de Curtea Imperială, Symachus, profitând de faptul că nu se afla sub autoritatea împăratului de la Constantinopol, a mers mai departe, decretându-şi o poziţie juridică pe care nu o mai deţinuse nimeni, bineînţeles în afara cezarilor romani şi a bazileilor bizantini.

PAUL BRUSANOWSKI

Manuale pentru fericire

Credem că o statistică asupra cărţilor ce trezesc un interes crescut printre cititori sunt cele ale căror titluri conţin unul dintre cuvintele cheie: succes, fericire, încredere. Sunt adevărate „manuale", completate cu diverse tipuri de teste şi „decalogurii" ce promit îmbunătăţirea vieţii celor dispuşi să urmeze aceste „reţete".

Autorii lor nu sunt diletanţi în materie: de obicei, au o bogată experienţă terapeutică şi o întreagă listă de cărţi publicate; unii dintre ei sunt nume de referinţă în psihologia contemporană.

De regulă, aceste cărţi provin din ambiente culturale americane, unele cunoscând zeci de ediţii. De unde atâta interes din partea publicului? Ce credit trebuie dat acestor formule de viaţă fericită? Ne vom opri succint asupra a trei din aceste cărţi.

Una este a pastorului Norman Vincent Peale, „Puterea gândirii pozitive" (1952). Cartea este autobiografică. Autorul expune metoda care, dintr-un tânăr inteligent, dar timid şi neîncrezător, a făcut un predicator de mare succes şi maestru a mii de conştiinţe. Peale porneşte de la o afirmaţie a lui William James: „Cea mai mare descoperire a generaţiei mele reprezintă constatarea că o fiinţă umană îşi poate schimba propria viaţă schimbând propria atitudine mentală". Tânărul Peale s-a încredinţat lui Dumnezeu: „Am cerut Domnului să primească în mâinile sale viaţa mea. M-am încredinţat sincer lui Iisus Hristos, crezând că ceea ce nu puteam face de unul singur aş fi putut împlini prin harul lui Dumnezeu". Pentru pastorul Peale, „gândirea pozitivă" înseamnă „un mod de a trăi prin credinţă". În acest fel, sunt alungate gândurile depresive, de timiditate şi sensul de inferioritate, iar în acelaşi timp, încrederea în noi rămâne în limitele „raţionale ale smereniei" în faţa lui Dumnezeu, ferindu-ne de egoism. Aşadar, să căutăm, în primul rând, să fixăm în minte o imagine fericită şi optimistă despre noi înşine, chiar dacă situaţia de moment ar fi diversă; mintea va folosi capacităţile personale spre a completa imaginea pozitivă. În al doilea rând, să nu dăm frâu liber imaginaţiei dispusă să exagereze obstacolele. În plus, repetarea sistematică a unor fraze scurte, de conţinut optimist, eliberează „întreaga energie spirituală de care avem nevoie".

Concomitent cu Peale, şi tot în S.U.A., psihiatrul Eric Berne răspândea ideile sale structurate într-o metodă terapeutică numită „analiză tranzacţională". E o metodă de terapie de grup; privesţe „tranzacţiile", adică raporturile dintre noi şi ceilalţi. Spre deosebire de Freud, Berne îşi propune nu atât să sondeze trecutul, cât, mai ales, să modifice prezentul, spre a construi viitorul. De obicei, relaţiile dintre noi sunt negative, de tipul: „eu da, tu nu" sau „eu nu, tu da". Această metodă reprezintă conţinutul unei foarte răspândite cărţi, intitulată: „Eu sunt OK, tu eşti OK", a lui Thomas A. Harris. Dacă Freud descoperea în natura umană disponibilităţi în a stabili raporturi pozitive cu ceilalţi şi, în acelaşi timp, o tendinţă negativă, un instinct de distrugere şi moarte (cel puţin sub forma sensului de culpă), Harris vede natura umană exclusiv pozitivă. Dacă primul era pesimist, cel din urmă vrea să-l elibereze pe om de sensul de culpă. „Căci răul nu ţine de natura umană, zice Harris, ci de nişte limite ce ţi le-ai construit singur; eliberându-te de ele, vei trăi fericit".

O a treia carte, un best-seller în domeniu, este intitulată: „Zonele noastre de eroare. Ghid pentru independenţa spiritului", a lui W.W. Dyer. „Zona de eroare" ar fi nivelul psihologic la care se formează un comportament autodistructiv. Aceste zone de eroare psihologică trebuiesc, în primul rând, recunoscute; apoi, să încercăm să înţelegem de ce s-au format; şi, după ce am găsit raţiunile spre a ne comporta altfel, viaţa se schimbă. La baza raţionamentului lui Dyer stau două convingeri. Întâi, că alegerile noastre ne fac fericiţi sau nefericiţi. Apoi, că trebuie să privim doar momentul prezent, să-l trăim fără remuşcări sau sensuri de culpă pentru trecut şi fără griji pentru viitor: a trăi bine acum e cel mai bun mod de a construi o viaţă fericită. După Dyer, nimic din ceea ce ni se întâmplă nu are importanţă în sine, ci doar importanţa pe care i-o dau eu. Conform acestei „tehnici a fericirii", trebuie să ignorăm tot ceea ce m-ar tulbura, problemele ce se refuză rezolvării. Ce voi face când voi avea de înfruntat o boală incurabilă? Tehnica nu mai funcţionează! De altfel, Dyer presupune apriorică o optimă stare economică şi de sănătate.

Cartea lui Dyer se deschide cu o sugestivă atenţionare: să avem cât mai vie conştiinţa că vom muri. Departe însă de tradiţia creştină, autorul nostru aduce o motivaţie utilitaristă: în felul acesta nu ne vom risipi viaţa. Sfântul Vasile cel Mare spusese că cea mai mare înţelepciune este gândul la moarte. Dar el dădea un sens duhovnicesc acestui fapt, căci vedea moartea ca limita ultimă până la care ne putem pregăti pentru viaţa veşnică. Fără să-şi pună întrebări asupra vieţii şi morţii şi sensului lor, Dyer ne îndeamnă să valorificăm fiecare clipă spre a ne asigura confortul psihic, spre a înlătura suferinţa şi orice tulburare din afară. El crede că natura umană, care-i prin excelenţă bună, eliberând-o de condiţionările externe şi de erorile psihologice, ne poate asigura o viaţă sănătoasă şi fericită. Experienţa cotidiană ne arată că binele poate coexista cu răul, sănătatea cu boala, şi deci că natura umană nu-i neapărat perfectă.

Reţeta lui Dyer e cât se poate de reducţionistă; reduce total dimensiunea spirituală a omului (— de aceea, nu poate explica de ce răul poate afecta relaţiile dintre oameni), iar fericirea devine subiectivă până la autosugestie.

Sfaturile pastorului Peale sunt apropiate de cele ale lui Dyer, cu unica — şi importanta — diferenţă că omul se aşează, cu umilinţă, în faţa Creatorului, care-i dă puterea de a învinge răul. Dyer face din om centrul universului; se pune pe linia gândirii newage-iste, a ateismului psihanalitic. Peale priveşte Crucea, ca izvor al echilibrului psihologic.

În faţa unor asemenea manuale de fericire, care abundă şi pe piaţa românească, un credincios ortodox ce trebuie să facă? Avem datoria să atragem atenţia asupra unui grav reducţionism — prezent şi în cartea lui Peale —, acela de la spiritual la psihologic. E unul din pericolele ce se resimt şi în gândirea unor teologi de azi. Aş aduce ca exemplu pe iezuitul Marko Rupnik, ale cărui cărţi se tipăresc şi în româneşte. (Noi înşine i-am atras atenţia asupra pericolului de a „psihologiza" teologia). Trăirea duhovnicească e altceva decât experienţa psihică. Omul are şi psihic, cum are şi trup, dar are şi suflet. Iar izvorul fericirii se află la nivelul spiritual, efectele sale manifestându-se ulterior şi la celelalte nivele: psihic şi trupesc. Căutătorii fericirii ar trebui să înceapă cu Taina Spovedaniei şi sfătuirea duhovnicească — întrucât acestea sunt lucrări cu efecte ontologice asupra persoanei — şi numai ulterior să apeleze şi la reţete psihologice de fericire. Altfel, cărţile amintite ar putea deveni manuale de ne-fericire.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian" — Roma

Despărţirea care împreună

(Urmare din pag. a 2-a)

Nu noi am găsit răspunsul în faţa misterului morţii, ci Dumnezeu cel întrupat, Iisus Hristos, El este Cel care ne-a adus dezlegarea înfricoşătoarei taine a existenţei noastre. Prin venirea Sa în lume, şi mai ales prin moartea Sa pe cruce şi Învierea Sa cea de a treia zi din morţi, Fiul lui Dumnezeu ne-a adus marele răspuns: nu moartea încheie existenţa noastră aici pe pământ, pentru că n-am fost creaţi să fim doar aici, ci vom continua şi dincolo. Nu, moartea nu este doar o rupere dureroasă şi definitivă, nici simplă stingere şi definitivă dispariţie, ci o continuare, o trecere într-o altă viaţă, mai înaltă şi desăvârşită, „marea iniţiatoare în misterul veşniciei". (2). Este adevărat că moartea este o plecare dintre cei dragi, dar nu una definitivă, ci vremelnică, după care va urma regăsirea. Moartea este o despărţire, dar nu pentru eternitate, ci o **despărţire care împreună,** cu Dumnezeu mai întâi, căci de la El am venit (Eccl. 12, 7) şi cu ceilalţi semeni.

Toate aceste lucruri le ştim şi le credem pentru că ni le-a dat Fiul lui Dumnezeu, care nu doar ne-a spus că aşa este şi aşa va fi ci, ştiindu-ne slabi şi neîncrezători cum şi suntem de altfel, ne-a demonstrat acest adevăr prin câteva minuni, deci fapte palpabile, văzute de nenumăraţi martori şi consemnate în scris de persoane demne de încrederea noastră.

Spun câteva minuni, pentru că Evangheliile amintesc doar trei astfel de minuni prin care Mântuitorul şi-a dovedit puterea Sa dumnezeiască, aducând din moarte la viaţă trei persoane din vremea Sa. Doar trei învieri din morţi a săvârşit Hristos în timpul activităţii Sale (nu ne referim aici la Învierea Sa din morţi, care se diferenţiază categoric de acestea), şi ne putem întreba de ce doar trei? Pentru că scopul venirii Sale în lume n-a fost acela de a schimba rosturile aşezate de Dumnezeu, ci să ne arate nouă tuturor pentru vecie, că nu moartea este ultima, ci doar intrarea noastră în veşnicie.

Două lucruri impresionează în mod deosebit în Evanghelia de la **Luca 8, 41—56,** în care ni se relatează despre **minunea învierii fiicei lui Iair** mai-marele sinagogii. Sunt mai întâi cuvintele cu care Iisus îi întâmpină pe cei care vin să anunţe trista veste a morţii fetei, şi cărora le răspunde că fata **„n-a murit, ci doarme"** (Lc. 8, 52).

Cum să nu fi murit, îşi vor fi spus cei care aduseseră teribila veste, când noi înşine, cu ochii noştri am văzut cum s-a zbătut în ghearele morţii, dându-şi sufletul, când noi cu propriile noastre mâini am simţit răceala morţii înstăpânindu-i-se în trup?

Dacă Iisus ar fi rămas doar la această afirmaţie, cu siguranţă că ar fi fost considerat doar un biet naiv. Cuvintele cereau întărire prin fapte. Constatarea pe care o făcuse Iisus i-a contrariat profund pe cei care asistaseră la moartea fetei. Cuvintele pot fi răstălmăcite, pot fi negate. Dar faptele nu mai pot fi contestate, pentru că ele ţin de domeniul logicii şi al evidenţei şi nici cei mai înverşunaţi duşmani nu le pot contrazice.

Ceea ce va face mai departe Iisus nu este decât întărirea celor afirmate mai înainte: nu, fata n-a murit nicidecum, nici n-a dispărut şi nici nu s-a risipit în nefiinţă, ci doar s-a mutat într-o altă dimensiune, păstrându-şi identitatea nealterată. Luând cu Sine „pe Petru şi pe Ioan şi pe Iacob şi pe tatăl copilei şi pe mamă" (Lc. 8, 51), Iisus i se va adresa copilei ca unei persoane, care deşi nu era de faţă, îl putea totuşi auzi şi înţelege **„copilă, scoală-te!"** (Lc. 8, 54).

Acolo, în faţa apostolilor şi a părinţilor fetei, s-a întâmplat ceva ce nici un om n-a mai văzut vreodată, şi care omeneşte nu se putea explica în nici un chip, cea care fusese moartă se trezeşte şi se ridică dintr-o dată ca dintr-un somn adânc. Şi pentru a nu-i lăsa cumva să creadă că sunt victimele unei halucinaţii, le porunceşte **„să i se dea să mănânce"** (Lc. 8, 55). Era acesta, supremul argument că cea care fusese moartă era acum cu adevărat vie.

Acestea sunt faptele, de o simplitate şi de o rigurozitate de necontestat. Iisus a demonstrat prin această minune, celor prezenţi, că prin moarte nu este totul încheiat, ci omul continuă să existe şi dincolo.

Ceea ce trebuie să ne înfricoşeze pe noi cu adevărat nu este moartea, ci mai ales felul cum vom muri. Pentru că, dacă moartea nu este o dispariţie — şi Iisus ne-a arătat că ea nu este decât o trecere dincolo şi împreună-şedere cu Dumnezeu şi cu ceilalţi —, atunci aceasta înseamnă că vom duce cu noi şi responsabilitatea faptelor săvârşite aici, şi abia din această perspectivă se vor vedea adevăratele dimensiuni şi adevăratele urmări al acestora.

BIBLIOGRAFIE:

1. Al. Mironescu, Certitudine şi adevăr, p. 49.

2. P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, p. 28.

De Ziua Eroilor

(Urmare din pag. 1)

CREŞTINĂ", în care s-a arătat măsura ruşinoasă luată de organele comuniste faţă de mormintele eroilor din cimitirul Dumbrava Sibiului, unde crucile creştineşti au fost înlocuite cu borne de beton, care arătau mai curând cu indicatoare de circulaţie.

Veteranii de bună credinţă şi cu frică de Dumnezeu au iniţiat şi dus la îndeplinire aşezarea unei troiţe creştine în Cimitirul Eroilor şi cu sprijinul I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, s-a încrustat pe fiecare bornă de beton semnul Sf. Cruci, confirmând astfel că cei ce zac sub glie sunt creştini.

Statele civilizate păstrează cu adâncă sfinţenie cultul eroilor ca o obligaţie morală pentru generaţiile viitoare, pentru că existenţa unui popor se înfirmă şi se confirmă prin jertfele pe care fiii acestuia le-au dat, dar şi prin cinstirea acestor jertfe.

Pentru toţi eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de bătrâni ostaşi durerea şi recunoştinţa noastră.

Eroii au dreptul la recunoştinţă veşnică, pentru că şi-au dat, în lupte sângeroase, suprema jertfă. Ceea ce suntem noi astăzi o datorăm lor, şi ca atare lor le aparţine cinstea, onoarea şi gloria, în primul rând, şi, numai apoi supravieţuitorilor.

Aceşti eroi, pentru noi, nu sunt morţi, ei trăiesc în veşnicie. Sunt mândria şi onoarea armatei române şi a neamului românesc.

Veşnica lor pomenire!

Mesaj adresat participanţilor la Simpozionul „100 DE ANI DE LA NAŞTEREA Pr. Prof. Dr. GALACTION LIVIU MUNTEANU" — Cristian-Braşov —, 9 mai 1998

PREA CUCERNICI PĂRINŢI,
ONORATE AUTORITĂŢI LOCALE,
STIMATĂ FAMILIE,
DISTINS AUDITORIU,

Se împlinesc în acest an, mai precis la 16 mai, deci peste câteva zile, 100 de ani de la naşterea celui care a fost strălucitul profesor de teologie, rector şi vicar eparhial GALACTION LIVIU MUNTEANU, **reputat biblicist şi slujitor devotat al altarului Bisericii noastre strămoşeşti.**

Născut în urmă cu un secol pe meleagurile binecuvântate ale Cristianului braşovean, Galaction Liviu Munteanu prin întreita sa activitate ca dascăl la Catedra de Studiul Biblic al Vechiului şi Noului Testament, a Academiei Teologice din Cluj, ca rector al acesteia şi ca vicar administrativ al Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului a dovedit un profund ataşament faţă de catedra universitară şi faţă de Sf. Altar pe care le-a slujit cu devotament şi abnegaţie pe parcursul întregii sale existenţe şi cărora s-a dedicat cu întreaga sa fiinţă.

Prin studiile sale de specialitate publicate de-a lungul anilor în teascurile tipografiei diecezane din Cluj, studii de excepţie şi care sunt pe deplin actuale constituind un veritabil instrument de lucru atât pentru cercetători cât şi pentru studenţii teologi, el şi-a înscris numele în rândul dascălilor de cuget şi simţire românească şi care au contribuit la dezvoltarea gândirii teologice româneşti.

Prin devotamentul său faţă de Sfântul Altar şi faţă de Biserica străbună pe care a slujit-o şi a apărat-o în toate ocaziile, preotul profesor Galaction Liviu Munteanu şi-a înscris numele în rândul păstorilor sufleteşti de excepţie pe care i-a avut de-a lungul vremii poporul român cel binecredincios din Transilvania, iar prin curajul său în faţa împilătorilor neamului românesc şi a credinţei ortodoxe, prin rezistenţa sa activă la o doctrină atee şi materialistă care se impunea cu forţa, prin tenacitatea cu care s-a opus acesteia sfârşindu-şi viaţa într-o zi de martie a anului 1961 în închisoarea de la Aiud, el şi-a înscris numele pentru vecie în şirul marilor mărturisitori de după gratii, care cu preţul vieţii lor, asemenea martirilor creştini, au pecetluit crezul vieţii lor.

Fie acum la împlinirea a 100 de ani de la naşterea sa, când pomenindu-i numele „iară şi iară", ca-ntr-o ectenie lină, să-i închinăm un gând pios şi să vărsăm o lacrimă pentru destinul său tragic şi să căutăm în acelaşi timp să-i urmăm exemplul său în slujba Bisericii, a Şcolii şi a Neamului şi să rugăm pe Părintele luminilor să-i aşeze sufletul său în ceata aleşilor Săi.

Felicităm şi binecuvântăm iniţiativa celor care astăzi s-au gândit, prin organizarea acestui simpozion, la cel care a fost părintele profesor dr. Galaction Liviu Munteanu şi împărtăşim tuturor celor prezenţi arhiereasca noastră binecuvântare.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **20 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană.
  — Seara a săvârşit slujba Vecerniei tot în Catedrală.
- **21 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială cu hramul „Sf. Nicolae" din oraşul Tălmaciu rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **22 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a participat la festivităţile organizate cu prilejul Zilei Trupelor de Uscat al căror patron este Sf. Mare Mucenic Gheorghe, festivităţi organizate de Academia Trupelor de Uscat Sibiu. A săvârşit şi un **Te Deum** cu acest prilej.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **23 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a Schitului Foltea-Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească cu prilejul hramului bisericii „Sf. Gheorghe" rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit apoi în sobor taina Sf. Maslu de obşte şi sfinţirea apei.
  — A cercetat Căminul-Spital — Azil de bătrâni din Sălişte unde a vizitat saloanele cu cei aproape 70 de asistaţi.
  — A făcut o vizită la Mânăstirea Orlat, iar seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Mucenic Gheorghe în Catedrală.
- **24 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, jud. Braşov — cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii", rostind cuvânt de învăţătură.
  — A acordat un interviu Postului de Televiziune Braşov.
- **25 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic biserica cu hramul „Sf. Nicolae" din parohia Mag, prot. Sălişte.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **26 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii noii mânăstiri cu hramul „Sf. Mucenic Gheorghe" din Bunesti, prot. Rupea, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — În aceeaşi zi a săvârşit slujba Vecerniei în biserica „Sf. Nicolae" din parohia Bunesti, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A cercetat canonic şi biserica „Întâmpinarea Domnului" din parohia Crinţ, prot. Rupea.

ANUNŢ

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 1998, 178 p.

Intrat în cel de-al 146-lea an al existenţei sale, ÎNDRUMĂTORUL de la Sibiu a apărut cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE al Ardealului, având şi în acest an un cuprins bogat şi variat:

CRONICA BISERICEASCĂ, ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI, DIN TEZAURUL DOCTRINAR AL BISERICII NOASTRE, VIAŢA LITURGICĂ, BISERICA ÎN ACTUALITATE, ŞEMATISMUL **etc., şi s-a bucurat de colaborarea unor prestigioşi teologi şi oameni de cultură.**

ÎNDRUMĂTORUL poate fi comandat la Librăria Eparhială Sibiu, la preţul de 8 000 lei/ex.

Dreptul la replică

În nr. 13—14 din 1 aprilie a.c., al „Telegrafului Român" a apărut pe paginile 1 şi 2 articolul „Ne întoarcem la vremurile lui Bukow?" Fără a intra în detaliile cuprinsului acestui articol, mă voi referi doar la ultimele două paragrafe care se referă la Banat şi bănăţeni, cu osebire la ultimul, unde autorul caracterizează drept „regretabil" faptul că „ierarhii de la Arad şi Caransebeş cu preoţii lor" n-au fost de faţă la „marşul tăcerii" din Cluj, insinuând că probabil „n-au primit binecuvântarea de la Timişoara". Modul acesta de a pune problema care defineşte din păcate toată disputa în care autorul articolului vizat este angajat cu toată fiinţa sa, se întemeiază pe cel puţin două premize care mi-e greu să le definesc precum s-ar cuveni: în primul rând ierarhii din Mitropolia Banatului cu preoţii lor n-au fost invitaţi să participe la „marşul tăcerii" (cât de „al tăcerii" va fi fost nu-l discut aici); în al doilea rând nici episcopul Aradului şi nici episcopul Caransebeşului nu m-au consultat şi nici eu nu i-am contactat pe tema „marşului". De unde a scos autorul articolului presupunerea pe care o vehiculează şi cu ce drept face aceasta? Oare întreaga sa argumentare într-o problemă de gravitatea celei în cauză are acest grad de valabilitate?

Cred că o rectificare în sensul celor de mai sus s-ar impune, pentru a nu se ajunge la compromiterea prestigioasei publicaţii, care este „Telegraful Român", la care ţinem toţi atât de mult.

Mitropolit NICOLAE CORNEANU

Activitatea Asociaţiilor studenţilor creştini ortodocşi din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

În cadrul Universităţii sibiene, îşi desfăşoară activitatea două asociaţii ale studenţilor creştini ortodocşi.

Asociaţia studenţească ortodoxă de ajutor social (ASOAS) şi Asociaţia studenţilor creştini ortodocşi din România — Filiala Sibiu (ASCOR).

Socotim a fi necesar un tur de orizont în spaţiul spiritual şi social pe care-l acoperă activitatea celor două asociaţii studenţeşti, aceasta nu doar pentru a prezenta acţiunile lor ci pentru a nu-i mai lăsa singuri.

ASOAS, ca asociaţie de ajutor social, a reuşit în anul 1997 să strângă, din sponsorizări, 7 200 000 lei, prin care şi-au făcut simţită prezenţa la aproximativ 60 de familii (460 persoane primind cadouri în perioada Crăciunului). Cu ajutorul studenţilor de la Secţia Teologie — Asistenţă socială a Facultăţii de Teologie, s-au realizat 100 de anchete sociale care au constituit baza planului de „ajutor social" acordat pentru perioada Paştelui 1998 (la această dată fiind acordate mici daruri de sărbători constând în alimente şi îmbrăcăminte). Activitatea asociaţiei nu s-a limitat însă numai la perioada sărbătorilor creştine ortodoxe. Acţiuni culturale şi mai ales duhovniceşti s-au desfăşurat la Căminul de bătrâni (str. G. Coşbuc) şi la Căminul spital Carl Wolff din Sibiu ca şi la Azilul spital (str. Azilului) unde pe lângă daruri de alimente s-au oferit cărţi duhovniceşti (mai cu seamă Noul Testament) şi s-au organizat seri duhovniceşti pe teme religioase (invitaţi pr. prof. dr. Ilie Moldovan, pr. prep. Oancea Constantin, asistent Sebastian Moldovan, corul de copii de la Şc. gen. nr. 6 Sibiu). În aceeaşi sferă a acţiunilor duhovniceşti ASOAS se înscrie şi acţiunea ce a vizat botezarea a patru copii de la Leagănul de copii Sibiu.

Ceea ce este important însă în activitatea ASOAS, ţine de activitatea ce vizează sprijinul moral şi sufletesc acordat mai ales acelor categorii de oameni sociologic denumiţi „defavorizaţi", în fapt bogăţia cea mai de preţ a Bisericii lui Hristos.

Cealaltă asociaţie studenţească ASCOR — Filiala Sibiu, cuprinde în acţiunile sale mai ales activităţi vizând vestirea Evangheliei şi antrenarea tineretului creştin ortodox în viaţa spirituală a Cetăţii şi Universităţii sibiene. Dintre acţiunile mari ale ASCOR-ului se remarcă data de 2 februarie 1998, ziua în care s-a derulat proiectul „ZIUA MONDIALĂ A TINERETULUI ORTODOX". Dincolo de activităţile obişnuite de acum ale asociaţiei — privegheri de noapte şi Sfânta Liturghie în Capela Facultăţii de Teologie — este de remarcat procesiunea tinerilor ortodocşi pe străzile Sibiului, pe un traseu ce a cuprins şi pomeniri cu depuneri de coroane în amintirea tinerilor ce au căzut pradă morţii în zilele lui Decembrie 1989 în P-ţa Gh. Lazăr (P-ţa Revoluţiei), precum şi la Poliţie, Academia Trupelor de Uscat şi la Troiţa din faţa Casei de cultură a sindicatelor. Ziua s-a încheiat cu o masă rotundă pe tema „Tinerii şi Biserica" desfăşurată în Sala Studio a Casei de cultură, care a beneficiat de prezenţa preoţilor profesori de la Facultatea de Teologie şi firesc, de cea a tinerilor sibieni.

Un alt proiect gândit şi realizat de ASCOR l-a constituit acţiunea „Sărbătorile Ortodoxiei", derulat pe perioada 23—31 martie 1998. Activitatea s-a derulat pe două secţiuni: una vizând „cuvântul", iar alta „fapta". Cea de a doua secţiune este una care face parte de altfel din acel „modus vivendi" a unui tânăr creştin ortodox şi e firesc să aparţină unei asociaţii de tineri creştini ortodecşi. Ea ţine de participarea — prin acţiuni sociale — la viaţa celor singuri, mai ales din orfelinate şi din cămine de bătrâni.

Prima secţiune s-a bucurat de prezenţa şi cuvântul Prea Sfinţitului Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, precum şi a părinţilor Ioan Iovan (Mânăstirea Recea — Mureş, 23 martie 1998), pr. Zosim Oancea (Sibiel — 24 martie 1998), pr. Miron Mihăilescu (Ocna-Sibiului 26 martie 1998), P. Cuv. Arhim. Teofil Părăianu (de la Mânăstirea Sâmbăta), prilej cu care s-a lansat şi cartea „Gânduri bune pentru gânduri bune". Vineri, 27 martie 1998, a avut loc vernisajul unei expoziţii de icoane ortodoxe, realizate de studenţii din centrul universitar Sibiu, precum şi prezentarea, în prezenţa redactorilor, a revistei de oceanografie ortodoxă „SCARA". Un alt punct important al acţiunilor din această perioadă a fost întâlnirea din 29 martie 1998 cu Părintele prof. dr. Vasile Mihoc şi sora Eugenia Vlad — director al Editurii Asociaţiei Filantropice „Christiana" Bucureşti. Ciclul de manifestări s-a încheiat prin conferinţa Prea Sfinţitului Ioan Selejan, episcopul Harghitei şi Covasnei.

De remarcat că atât prin conţinut cât şi prin formă, conferinţele au încercat să răspundă modernului dar şi tradiţionalului. Pocăinţă în lumea modernă, orientarea tineretului, reprezentanta Bisericii Ortodoxe în faţa comunismului, repere şi principii pentru viaţa duhovnicească personală, conceptul de medicină creştină sunt doar o parte din ideile care au chemat tinerii la întâlnire — prin oameni — cu misterul Bisericii şi al Dumnezeului Celui viu.

Tot ASCOR-ul este editorul revistei „Schimbarea la faţă" precum şi al unor serii de pliante conţinând principiile de bază ale asociaţiei şi metodele punerilor lor în practică. Se cuvine să subliniem aceasta tocmai pentru a remarca larga deschidere de care se bucură acţiunea tinerească a studenţilor creştini oraodocşi în centrul universitar Sibiu, revistei adăugându-i-se şi o cinematecă creştină" precum şi, mai recent, o întâlnire săptămânală (numită „Ceaiul de joi) neprotocolară la care sunt aşteptaţi cât mai mulţi tineri ortodocşi şi nu numai studenţi ai Sibiului. Prima întâlnire — „Despre prietenie" a adus câştig de cauză atât spiritului creştin cât şi celui universitar care trebuie să anime universitatea noastră.

Pr. asist. univ. drd.
CONSTANTIN NECULA,
Facultatea de Teologie, Sibiu

Semnalăm Semnalăm

● Patericul Soloveţului **cuprinde viaţa Prea Cuvioşilor Zosima şi Savatie, Vieţile Prea Cuviosului Gherman şi Luminătorului Filip precum şi ale altor Sfinţi şi Fericiţi Cuvioşi şi Pustnici cunoscuţi sau numai de Dumnezeu ştiuţi.** Traducere din limba rusă de S. Gheorghe, diortosită de Gherontie Pricestnicu, tipărită cu binecuvântarea Î. P. S. dr. Nestor Vornicescu, Mitropolit al Olteniei, Ed. Mânăstirea Lainici, 1996 (pag. 187).

E vorba de vieţile a peste 30 de schivnici din viaţa rusească cărora autorul le caută virtuţile mai deosebite cu care au rămas în amintirea mânăstirii. Printre ei sunt unii care au fost şi la mânăstirea Neamţu, ca de pildă Monahul Teofan (pag. 101—126). Este o carte de Vieţile Sfinţilor contemporani care interesează îndeosebi Biserica Rusiei, dar nu numai pe aceasta. O foarte frumoasă introducere face la această carte editorul său, arătând ce înseamnă monahismul, în general şi în special, ce înseamnă monahismul din Solovăţ, ascultarea, tunderea, călugăria, schima şi toate cele ale vieţii după aceasta.

E bună şi mai ales pentru întâlnirea oamenilor şi pentru desăvârşirea lor.

„... Savatie, Zosima şi Gherman, începătorii Şoloveţiului prin jertfe şi osteneli uimitoare, făcătorii de minuni ... Nikon Patriarhul, marele reformator ... Filip, luminătorul, mustrătorul lui Ivan cel Groaznic şi martirizat de acela ... Eleazar cel vrednic de tainice descoperiri, începătorul schitului Anzersk ... Andrei, pustnicul vieţuitor în deplină golătate la temperaturi depăşind adeseori —40° ... Teofan cel mult şi greu ispitit, vremelnic ucenic al Cuviosului Paisie la mânăstirea Neamţ ... Naum, taina harismatică ... şi toţi ceilalţi sfinţi, cuvioşi şi fericiţi cuprinşi aici sunt îndreptători credinţei, chipuri de sfinţenie, stâlpi de foc unind pământul îngheţat al Soloveţului cu cerul, rugători fierbinţi către Dumnezeu pentru toată lumea ...".

* * *

● **Apocalipsa lui Ioan în tradiţia iudeo-creştină,** studiu introductiv de Cristian Bădiliţă, traduceri de Petru Creţia şi Cristian Bădiliţă, seria Religie, coordonată de preot Vasile Răducă, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, (pag. 150).

E vorba aici de prezentarea tradiţiei din care face parte Apocalipsa Sfântului Ioan. Cartea ne vorbeşte despre tradiţia iudeo-creştină, databilă din secolul al II-lea î.H. şi al III-lea d.H.

Astfel, se analizează Cartea a IV-a a lui Ezdra, Cartea a III-a a lui Baruh, Testamentul lui Avraam, Apocalipsa lui Avraam, Urcarea la cer a lui Isaia.

Este o lucrare interesantă trimiţând lectorul la diferitele interpretări care s-au dat Apocalipsei lui Ioan. E bună mai ales pentru cei care caută lămuriri şi pentru cei care vor să intre mai adânc în istoria cărţilor biblice. Le urăm tot succesul.

* * *

● Preotul Zosim Oancea, **Trup şi existenţă sau Organicismul,** cu o prefaţă de Constantin Noica, Cluj, 1998, (pag. 171).

E o scriere interesantă care a putut provoca interesul lui Constantin Noica care i-a şi scris prefaţa. Teologia se ocupă de Domnul, iar filozofia de frică. Văzând cele câteva cuvinte în proza lui Constantin Noica îmi dau seama că lucrarea Pr. Oancea, e o carte bună. Deşi Noica avea 77 de ani atunci când a avut timp să citească.

O recomandăm şi noi ca pe o carte bună.

„Am preţuit mult, de asemenea, deschiderile pe care le faceţi în problema cunoaşterii, tema nunţii noetice şi o altă versiune a universalităţii kantiene pe care o daţi: **ecumenicitatea.** Ideea „organicismului" vă ajută să limpeziţi nu numai solidaritatea dintre subiect şi obiect, pe care ştiinţa de azi a regăsit-o, fără să o poată explica, dar şi adâncimea înţelesului, pe care îl daţi ideii de „trup". În felul acesta puteţi coborî la exemplele profane şi tehnice (roata!) cele mai imediate, fără să pierdeţi înălţimile".

* * *

● **Acatistier,** alcătuit de Arhim. Cleopa Ilie şi Ieroschimonahul Paisie Olaru, Editura Pelerin, 1996, Iaşi, cu binecuvântarea P. S. Calinic, Episcopul Argeşului (pag. 301).

E o carte care cuprinde 15 Acatiste şi 2 Paraclise alcătuite de părintele Arhim. Cleopa şi patru acatiste alcătuite de părintele Ieroschimonah Paisie Olaru. Este o operă plină de conţinut istoric care a însemnat şi o cunoaştere a acestor teme aşa cum se cuvenea. Numai acestea dacă ar fi cei doi părinţi ar fi printre marii istoriografi ai creştinismului.

* * *

● Evagrie Ponticul, **Vorbirea cu Dumnezeu,** Colecţia Credo, Ediţie îngrijită şi prefaţă de Pr. Al. Stăniculescu-Bârda, Editura Parohiei Malovăţ, 1997 (62 pag.).

În 8 pagini părintele Al. Stăniculescu-Bârda se duce la viaţa sfântului şi rescrie pentru cititorul român datele lui biografice. El arată că Evagrie Ponticul a trăit în secolul al IV-lea şi s-a adăpat din plin din opera Sf. Vasile cel Mare al cărui ucenic a fost. Apoi părintele reproduce un tratat „Vorbirea cu Dumnezeu" cu 162 de capitole.

E meritul P. C. sale că ne dă o astfel de carte din spiritualitatea cea bună.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale. Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 iunie
Nr. 19—22 21-24
1998

Pogorârea Duhului Sfânt

Iată-ne ajunşi şi în acest an la marea sărbătoare a Rusaliilor, la unul din marile momente din istoria Bisericii Creştine, legat de viaţa şi activitatea Mântuitorului Hristos.

Praznicul Pogorârii Sfântului Duh sau Rusaliile este sărbătorit în biserici într-un cadru festiv, frumos împodobit cu verdeaţă, simbolizând înnoirea naturii şi a creaturii întregi în Pogorârea Duhului Sfânt. An de an ne aducem aminte de evenimente din istoria mântuirii noastre pentru ca să ni le împrospătăm şi odată cu această împrospătare, să ne împrospătăm, să ne reînnoim şi în viaţa noastră sufletească. Toate evenimentele mai mari din viaţa Mântuitorului, şi din istoria creştinismului au fost anunţate cu mult înainte. Este cel mai important lucru aceasta şi foarte interesant şi minunat, ca toate marile evenimente din istoria religioasă a lumii, în particular din istoria creştinismului, să fi fost dinainte anunţate, ceea ce arată că în toate a fost o intenţie, un gând dumnezeiesc, un aranjament divin, că nimic nu s-a petrecut la întâmplare. Deci a fost profeţit cu mult timp înainte că Mântuitorul avea să se nască în Bethleem, şi acesta este numai un exemplu pentru că multe, foarte multe alte evenimente din viaţa Mântuitorului, au fost dinainte profeţite de profeţii Vechiului Testament, Naşterea din Fecioara a fost proorocită cu sute de ani înainte. Proorocul Isaia zice: „Iată, o Fecioară va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel" **(Isaia 7, 14), adică** „Cu noi este Dumnezeu", **adică Acela de a fi Dumnezeu. Deşi proorocirile despre El-Hristos erau foarte clare, totuşi apostolii, şi nu numai ei, nu le-au dat crezarea cuvenită. Faptul că nu le-au dat atenţia cuvenită se vede şi din aceea că în momentul când s-au petrecut unele din faptele acestea, apostolii de** „frica iudeilor", **spune Scriptura, fie că s-au ascuns, au fugit, fie L-au tăgăduit —, cum a fost Petru, care pur şi simplu s-a lepădat de trei ori, atunci când i s-a spus**

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

„Un stăpân sufletesc al românilor"
Mitropolitul Andrei Şaguna
— 125 de ani de la moarte —

Andrei Şaguna şi revoluţia românească din 1848–1849

Împlinirea a 150 de ani de la revoluţia românească din Transilvania din anii 1848—1849, ca şi împlinirea a 125 de ani de la moartea celui mai strălucit ierarh al Transilvaniei din toate timpurile, Andrei Şaguna († 16/28 iunie 1873), ne îndeamnă să prezentăm câteva aspecte privind implicarea lui, dar şi a altor slujitori ai Bisericii, în evenimentele dramatice ale acelor ani. În primul rând trebuie subliniat faptul că el a fost considerat, atât de contemporani cât şi de urmaşi, drept „diplomatul" revoluţiei, alături de Simion Bărnuţiu, „teoreticianul" sau „ideologul" ei, mai târziu organizatorul administraţiei româneşti şi Avram Iancu, cel ce s-a ocupat cu recrutarea, instruirea şi conducerea unei oşti populare româneşti. Abia întors de la hirotonia sa întru episcop la Carlovi, a prezidat Adunarea naţională de la Blaj din 3/15 mai 1848, împreună cu episcopul unit Ioan Lemeni, deşi acesta se va dezice, oficial, de hotărârile adoptate acolo, printr-o pastorală adresată credincioşilor săi, iar în cadrul Dietei de la Cluj, din mai 1848, va vota hotărârea de „unire" a Transilvaniei cu Ungaria revoluţionară. Ca vicepreşedinţi ai Adunării au fost aleşi Simion Bărnuţiu şi George Barţiu, iar între cei zece secretari s-au numărat şi doi clerici: Timotei Cipariu de la Blaj şi protopopul Ioan Popasu de la Braşov, viitorul episcop al Caransebeşului.

Două din cele 16 puncte ale „petiţiei naţionale" adoptată atunci la Blaj priveau Biserica. Punctul 2, de pildă, cerea ca „Biserica română, fără distincţiune de confesiune, să fie şi să rămână liberă, independentă de oricare altă Biserică, egală în drepturi şi foloase cu celelalte Biserici ale Transilvaniei". Se avea în vedere faptul că la data respectivă Biserica Ortodoxă din Transilvania şi Banat era subordonată Mitropoliei sârbe de la Carlovi, iar cea unită Arhiepiscopiei romano-catolice maghiare din Esztergom, deci nici una din Bisericile româneşti nu se bucura de „independenţă" sau „autocefalie". În continuare, prin acelaşi articol se cerea „restabilirea Mitropoliei române şi a Sinodului general anual după vechiul drept, în care sinod să fie deputaţi bisericeşti (clerici, n.n.) şi mireneşti; în acelaşi sinod să se aleagă şi episcopii româneşti, liber, prin majoritatea voturilor, fără candidaţiune. La aducerea aminte despre vechiul drept al românilor de a avea mitropolie şi sinod general anual, s-a proclamat de popor mitropolia română transilvană cu aplauz unanim". Era o declaraţie destul de ambiguă în favoarea unificării celor două Biserici; totuşi, nu s-a intrat în detalii, nefiind momentul potrivit pentru discuţii pe această temă.

În cadrul aceleiaşi Adunări de la Blaj, a fost ales un „Comitet permanent" al românilor, cu sediul la Sibiu, care urma să fie prezidat de Andrei Şaguna. Între cei 25 de membri ai Comitetului se numărau şi câteva nume bine cunoscute din rândul clerului: profesori de teologie de la Sibiu, protopopi şi preoţi din parohiile rurale (ca Sava Popovici Barcianu din Răşinari, viitor membru corespondent al Academiei Române sau Ştefan Moldovan din Pinticu), alături de câţiva intelectuali ca Simion Bărnuţiu, vice-preşedinte, Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian, Aron Pumnul şi alţii. Din cele două delegaţii, alese tot atunci, pentru a prezenta împăratului şi Dietei Transilvaniei hotărârile adoptate la Blaj, au făcut parte şi numeroşi slujitori ai Bisericii. Este adevărat că a doua delegaţie, condusă de episcopul Ioan Lemeni, nu şi-a putut îndeplini mandatul, căci după cum era de aşteptat, Dieta de Cluj, formată mai cu seamă din reprezentanţii aristocraţiei maghiare, n-a ţinut seamă de revendicările româneşti, ci dimpotrivă, la 30 mai 1848 a votat „uniunea" Transilvaniei cu Ungaria. Câteva zile mai târziu, la 10 iunie, sub presiunea evenimentelor, „uniunea" a fost sancţionată şi de împărat. Acest lucru a contribuit la agravarea conflictelor dintre românii şi maghiarii din Transilvania.

Prima delegaţie, condusă de Şaguna, cu 50 de membri, de asemenea cuprindea cărturari de prestigiu, ca August Treboniu Laurian, George Barţiu, vicarul unit Alexandru Sterca Şuluţiu, viitor mitropolit al Blajului, protopopul Ioan Popasu de la Braşov şi alţii. Delegaţia a prezentat împăratului Ferdinand V doleanţele româneşti, în câteva memorii, după care, Şaguna (împreună cu Timotei Cipariu şi protopopul ortodox Iosif Ighian din Zlatna şi câţiva mireni) au plecat la Pesta, unde au încercat să prezinte şi unor miniştri maghiari revendicările româneşti, mai cu seamă cele cu caracter social.

Din nefericire, menţinerea vechilor privilegii ale aristocraţiei maghiare, la care se adaugă o serie de arestări din rândul românilor, chiar masacre ale ţăranilor noştri, cum au fost cele de la Mihalţ şi Luna, au agravat tensiunile interetnice şi au dus la convocarea celei de-a treia Adunări româneşti de la Blaj, în septembrie 1848, la care au participat mii de români, înarmaţi şi organizaţi milităreşte. Adunarea a cerut încetarea execuţiilor, desfiinţarea iobăgiei, anularea hotărârii de anexare a Transilvaniei la Ungaria, înfiinţarea gărzilor naţionale româneşti. S-a ales un nou „comitet naţional", un adevărat guvern provizoriu românesc, cu cinci membri, condus de Simion

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

„TELEGRAFUL ROMÂN" — epoca şaguniană

Coincidenţa face ca la aniversarea a 150 de ani de la Revoluţia din 1848 să comemorăm şi împlinrea a 125 de ani de la trecerea în eternitate a **mitropolitului Andrei Şaguna,** cel care, împreună cu episcopul unit de la Blaj, **Ioan Lemeni,** a condus Adunarea naţională a românilor de pe Câmpia Libertăţii, din 3/15 mai 1848, precum şi o delegaţie de 30 de membri, care să prezinte Curţii din Viena doleanţele naţiunii române din Transilvania, formulate la acea istorică adunare.

Aspectul acesta al activităţii pe tărâm politic-naţional a ilustrului bărbat este pus în evidenţă chiar în prezentul număr al „Telegrafului Român", motiv pentru care nu vom stărui asupra lui.

Dorinţa noastră este de a ne opri la un alt aspect al atât de cuprinzătoarei misiuni a mitropolitului Andrei Şaguna şi anume — la cel al activităţii sale pe plan cultural, dar şi aici numai la inspiratul gând ce l-a avut de a înfiinţa un organ de presă, pe care l-a folosit pentru apărarea intereselor naţionale, culturale şi bisericeşti ale românilor transilvăneni. Acest organ este „Telegraful Român", care a apărut în 1853 şi este până azi singurul ziar cu cea mai îndelungată apariţie neîntreruptă din România.

Ziarul poartă şi va purta mereu pe frontispiciul său, ca pe un blazon de mare cinste, numele întemeietorului său, al celui care l-a gândit şi l-a menit să fie nu numai un factor de cultură ci şi apărătorul intereselor legitime ale românilor transilvăneni şi sprijinitorul lor în păstrarea neştirbită a tezaurului credinţei strămoşeşti.

Alături de „Gazeta de Transilvania", redactată începând cu 1838, de către **Gheorghe Barţiu,** la Braşov, de „Albina", care a apărut la Viena, cu sprijinul material al familiei Mocioni, începând cu 1866 şi de „Tribuna", care începu să apară la Sibiu, în primăvara anului 1884, „Telegraful Român" a adus servicii nepreţuite cauzei naţionale. Împreună cu aceste ziare de mare anvergură politică şi culturală, „Telegraful Român", a izbutit să-i ţină strâns grupaţi pe cititorii români în jurul steagului purtat de Partidul Naţional Român din Transilvania.

După cum apreciază un reputat istoric şi dascăl transilvănean, „fără necontenita luptă, ofensivă şi defensivă, de fiecare zi şi fiecare ceas, a redactorilor acestor ziare, cu anevoie ar fi ajuns românii ardeleni la înfăptuirea idealului de unitate naţională de la 1 Decembrie 1918" (vezi Dr. Ioan Lupaş, Contribuţiuni la istoria ziaristicii româneşti ardelene, Sibiu 1926, Editura „Asociaţiunii", p. 25).

Prin tot ce s-a scris în paginile acestor periodice, s-a reuşit aproape pe nesimţite să se strecoare în cugetele cititorilor ideea unităţii naţionale şi să li se insufle voinţă, ca prin luptă, muncă şi trezvie să-şi pregătească un viitor mai fericit.

Restrângându-ne reflecţiile numai la publicaţia şaguniană „Telegraful Român" vom constata că programul pe care i l-a alcătuit însuşi întemeietorul lui, a vizat permanent astfel de idealuri precumpănitoare. Astfel, în binecunoscuta „Prenumeraţiune" (Expunere de principii care vor ghida activitatea redacţională), alcătuită de Şaguna împreună cu primul redactor Aron Florian, la 8 decembrie (stil vechi), 1852, deci cu aproximativ o lună înainte de apariţia primului număr, se stipula că menirea ziarului va fi aceea: „de a împărtăşi poporului român din politică, industrie, comerţ şi literatură, idei şi cunoştinţe practice, potrivite cu timpul şi amăsurate trebuinţelor lui; a-l învăţa ca să-şi cunoască poziţiunea şi drepturile ce i se cuvin în stat; a-l lumina asupra intereselor, care privesc viaţa privată şi publică a lui şi a-i mişca (stimula, n.n.) activitatea puterilor fizice şi morale; a da direcţiune spiritului către tot ce contribuie la înaintarea şi dezvoltarea sa şi a-l convinge că numai prin îmbunătăţirea stării sale materiale şi morale poate ajunge la cultură şi fericire... Această tendinţă, ce „Telegraful Român" nu o va pierde niciodată din vedere, va sta în cea mai strânsă legătură şi armonie... cu paza cea sfântă a dreptului..., cu ţinerea strictă a ordinei şi cu respectul religiozităţii şi omeniei" (Prenumeraţiunea va fi publicată în „Telegraful Român" abia în nr. 74 din 1887, împreună cu necrologul lui Aron Florian).

Am ţinut să menţionăm aceste prevederi programatice pentru a sublinia modernitatea lor şi caracterul de înaltă responsabilitate pe care i l-a imprimat Şaguna, încă de la început „Telegrafului Român".

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

HYPERION

Lui Eminescu

Cântă codrul nume drag:
Mihai — dorul cel pribeag.
Ochii par adânci genuni
De lumini şi de minuni
Din leagăn străvechi al lumii —
Fir adus de raza lunii.
Gândul haosu-l pătrunde
Cu luceafărul din unde.
Lumea mică, lumea mare
Străluie pe-a lui cărare,
Cu scânteia geniului,
Cu durerea dorului
Pe sub floarea teiului.
Nu-i pădure să nu-l ştie
Pe întinsa Românie,
Legănată „floare-albastră",
Mândră pasăre măiastră.
Mihai, lacrimă de dor,
Gând deschis spre viitor.
Mihai, mândra-ne cunună,
Ram din glia cea străbună,
Doinitor, privighetor,
Cânt-adânc fermecător.

LUDMILA MODVAL

Flacăra geniului arde în inima fiecărui popor. O astfel de flacără a fost M. Eminescu, una din cele mai strălucite minţi din câte a produs poporul nostru. I. Slavici, prietenul şi biograful poetului, mărturisea:

„Cel mai de căpetenie lucru pentru el era lectura (...). Stăpânit de o neastâmpărată sete de ştiinţă, el studia mereu şi nu era nici o ramură de ştiinţă omenească pe care nu ţinea s-o aprofundeze. Mereu se simţea încă om neisprăvit, mereu îşi dădea silinţa de a se desăvârşi...". Sigur, era însetat de cunoaştere! Veronica Micle nota şi ea: **„... eu (...) am cunoscut pe Eminescu în cea mai splendidă epocă a vieţii sale intelectuale."**

T. Maiorescu însuşi îi scria poetului, în 1884, la Viena, că la întoarcerea în ţară: **„... mai încălzeşte-ne mintea cu o rază din geniul d-tale poetic, care pentru noi este şi va rămâne cea mai înaltă încorporare a inteligenţei române."** Iar în studiul: Eminescu şi poeziile lui (1889), criticul continua: **„Eminescu e un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi. Cu neobosita lui stăruinţă de a ceti, de a studia, de a cunoaşte, el îşi înzestra fără preget memoria cu operele însemnate din literatura antică şi modernă...".**

Şi toţi cei care l-au cunoscut au avut aceeaşi impresie: cultură vastă, inteligenţă şi memorie extraordinară. Să ne gândim numai la cele scrise despre poet de I.L. Caragiale.

Dintre eminescologii care au scris despre biografia intelectuală a poetului, reţinem, în continuare, numai doi: **„Poetul a putut fi un nonconformist (...), dar mai presus de orice, el a fost un om în căutarea permanentă a bogăţiei spirituale".** (D. Popovici).

„Acest om [a fost] înzestrat cu cultura cea mai adâncă şi care arată competenţa unui specialist în atâtea ramuri ale ştiinţei (...)" (T. Vianu).

Nu există calitate pe care omul să o preţuiască mai mult în viaţă decât strălucirea minţii lui. Acest lucru se poate realiza şi printr-o bogată lectură.

M. Eminescu spunea: **„Citeşte! Citind mereu creierul tău va deveni un laborator de idei şi imagini din care vei întocmi înţelesul şi filozofia vieţii".**

Ideea de la care trebuie să plecăm întotdeauna este că M. Eminescu nu a fost numai poet şi gazetar, ci şi un mare învăţat. El a dat, de altfel, la vremea lui, încredere deplină în forţele intelectuale ale ţării, contribuind efectiv la progresul literaturii noastre, a poeziei şi a limbii poetice româneşti.

Căci nimic nu reprezintă impietate din ceea ce intră în aura marilor personalităţi, când este vorba de cercetarea în amănunt a biografiei lor, mai ales a lui M. Eminescu, a cărui viaţă a fost

(Continuare în pag. a 2-a)

(Fragment din comunicarea la **Colocviul de revuistică,** 28 aprilie 1998, ţinut la Satu Mare).

GRAŢIAN JUCAN

Mitropolitul Andrei Şaguna şi Braşovul

Oamenii mari se nasc pentru vremuri mari sau vremurile mari îşi formează oameni pe măsura lor, încât la cotitura drumurilor istorice s-au ivit eroii faptelor mari, care au păstrat corabia existenţei, strecurând-o printre ţancurii scăldaţi de furtuni învrăjbite, devenind astfel nume nemuritoare pe altarul existenţei noastre istorice.

Acum, la 150 de ani de la revoluţia paşoptistă, gândindu-ne la memoria marelui ierarh Andrei Şaguna, de numele căruia se leagă frământatele evenimente ale veacului trecut, firesc că a vorbi despre Şaguna şi Braşovul, înseamnă să înţelegem semnificaţia pe care a avut-o întâlnirea dintre un titan şi ogorul frământărilor sale şi al roadelor sale. În tot timpul, cât pronia i-a hărăzit popas arhieresc în scaunul Sibiului, Braşovul i-a simţit căldura şi grija părintească. Cât de semnificativ este faptul că, a doua zi după ce a fost instalat pe scaunul arhieresc, la 6/18 februarie 1848, scrie protopopului Ioan Popazu la Braşov, între altele: „O nouă cale aşadară s-au deschis înaintea mea, pe care pentru binele şi folosul Domniilor Voastre... îmi caută a călători..." solicitând „să alegeţi din mijlocu-vă vreo câţiva bărbaţi în care veţi avea deplină încredere şi pe aceştia să poftiţi a-i îndrepta încoace... să aflăm măsuri a împlini cele de lipsă...". Protopopul Popazu alcătuieşte o delegaţie, având în frunte pe noul notar al bisericii, în persoana avocatului Ioan Bran (singurul avocat român în Braşov) şi la întoarcere, nu numai că trimite noului episcop 2500 fl. m.c. pentru a acoperi necesităţile noii episcopii, dar la 28 martie '48, în fruntea a 400 de români din Şchei, Ion Bran, pătrunde în Casa Sfatului braşovean, cerând res-

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. VASILE OLTEAN

Începuturile culturii româneşti la Muntele Athos

Documentele athonice adeveresc prezenţa elementului românesc la Muntele Athos încă din secolul al IX-lea, prin prezenţa vlahilor sud-dunăreni. Mari crescători de oi pătrund cu turmele până în preajma mânăstirilor, tulburând viaţa călugărilor, încât împăraţii bizantini, ca Vasile I Macedoneanul (867—886), Leon VI Înţeleptul (886—912) şi Constantin IX Monomahul (1042—1055), sunt nevoiţi să intervină prin decrete, spre a statornici liniştea. În anul 1142, actele Mânăstirii Zografu menţionează chiar nume româneşti, ca Ioan Vlahul, Ştefan Vlahul şi Eudochia Vlahoianul, iar la Mânăstirea Hilandar era un mare număr de vlahi, pentru care funcţiona un preot.

Din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, documentele atestă existenţa la Muntele Athos a unor monahi din Ţara Românească. Astfel, în anul 1369 era la Cutlumuş protopopul Mihail, împreună cu fratele său Iacob, iar egumenul Hariton, prin Testamentul din 1370 dispunea ca, alături de ei, să fie primiţi şi alţi monahi. Mihail, în călugărie Melchisedec ieromonahul, ajunge egumen al Mânăstirii, fiind menţionat categumen, în anul 1375.

Ulterior, mărturiile scrise relatează sporadic despre prezenţa altor monahi români în mânăstirile athonite, cum este monahul Cosma, ajuns protos al Sfântului Munte şi pomenit în anul 1452. Primind 15 000 aspri de la voievodul Vladislav II (1448—1456), întemeiază o chilie, care va fi transformată mai târziu în Schitul Sfântul Ilie.

Încă din secolul al XV-lea, la Muntele Athos, călugării români au început să manifeste preocupări culturale. Se ştie că, un monah anonim copia un **Nomocanon** în Mânăstirea Pantelimon, monahul Filip scria din porunca voievodului Ştefan cel Mare (1457—1504), iar monahul Visarion, ucenicul mitropolitului Teoctist II al Sucevei (1508—1528), copia **Comentarii la Cartea Iov**, în Mânăstirea Zografu. De asemenea, monahul Eustatie studiase la Muntele Athos, fiind trimis de conducerea Mânăstirii Putna, prin secolele XV—XVI. Tot la Mânăstirea Zografu, doi monahi din Ţara Românească, Pavel şi Efrem, copiază un **Tetraevanghel**, în anul 1562, iar monahul Chiril Hluboceanu, din Moldova, scria manuscrise liturgice, în secolul al XVII-lea.

La Muntele Athos, numărul monahilor români sporeşte în secolul al XVIII-lea, mai ales după anul 1740. De atunci, cultura românească începe o nouă epocă de înflorire în „Grădina Maicii Domnului". Cultul divin se va oficia în limba română; monahii cunoscători ai limbilor slavona şi greaca vor traduce opere patristice şi liturgice pentru comunităţile româneşti, iar caligrafii le vor multiplica, realizând manuscrise de o rară frumuseţe artistică.

Un rol hotărâtor, pentru afirmarea culturii româneşti la Muntele Athos, l-a avut Cuviosul Paisie Velicicovschi (1722—1794). Originar din Ucraina, trăieşte o bogată experienţă monahală în câteva schituri din Principatele române (1743—1746), când învaţă şi limba română; cunoaşte pe marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului şi descoperă spiritualitatea monastică de influenţă athonită. În scopul realizării monahului desăvârşit, pleacă la Athos; acolo începe revizuirea vechilor traduceri slave a operelor Sfinţilor Părinţi, după originalul grecesc, formând o adevărată mişcare culturală, numită „curentul paisian", de care beneficiază în primul rând monahii athoniţi. Din această perioadă, sunt cunoscute discuţiile, purtate prin corespondenţă, între Cuviosul Paisie şi stareţul Athanasie de la Cavsocalivia, român de origine, privind viaţa monahală, în care au fost antrenaţi numeroşi monahi greci, bulgari şi ruşi, contribuind la reafirmarea şi statornicirea tradiţiei chinoviale a monahismului ortodox. Sub îndrumarea lui Paisie, se fac primele traduceri în limba română. Astfel, într-un manuscris din anul 1763, care cuprinde **Rânduia'a pentru cei răposaţi şi Slujba Pocrovului**, traducătorul precizează că: „Această slujbă a Pocrovului s-au tălmăcit de mine, micul între călugări, Isaiia Neamţ, cu blagoslovenia stareţului meu Paisie, în anul 7271. Şi s-au tălmăcit de pe limba slovenească într-un cea românească, într-un cel cu sfinţenie numit Munte al Athonului".

De la Schitul Sfântul Ilie, unde activa obştea paisiană, flacăra culturii româneşti trece la Schitul Lacu, fondat în secolul al XVIII-lea de stareţul Daniil, ucenicul Sfântului Paisie. Şi aici, slujbele bisericeşti se oficiau în limba română, iar monahii cărturari traduceau şi copiau scrieri liturgice şi de spiritualitate. Din anul 1845, se păstrează **Slujba Cuvioşilor din Athon**, transcrisă de duhovnicul Leontie.

La începutul secolului al XIX-lea, în Mânăstirea Sfântul Pavel desfăşurau o intensă activitate culturală românească doi monahi distinşi din părţile Olteniei: ieromonahul Ştefan Tismăneanu care, în anul 1814, copiază un bogat **Miscelaneu de literatură monahală**, şi arhimandritul Chiriac Râmniceanu. Acesta, pe lângă numeroasele manuscrise copiate, compune chiar unele lucrări originale. Iar pe la mijlocul secolului, ieromonahul Iosif, român stabilit în Schitul Cutlumuş, copiază următoarele manuscrise liturgice: **Slujba Sfântului Ioan Gură de Aur, Apostolul** şi **Canoanele Troişnice**. De asemenea, din anul 1854 se păstrează două manuscrise, **Cuvinte foarte folositoare** şi **Vedenia unui monah din Muntele Athos**, scrise de schimonahul Dosoftei din Schitul Prodromul.

Cultura românească din Muntele Athos este îmbogăţită de un distins monah, arhimandritul Calinic Boţan, călugărit la Mânăstirea Neamţ şi închinoviat la Xiropotamu. Cunoscând temeinic limba greacă, face numeroase traduceri. Astfel, în anul 1856, la cererea conducerii Schitului Prodromul, traduce **Viaţa şi Slujba Sfântului Acachie Cavsocalivitul** şi **Cuvânt de învăţătură a Sfântului Macarie**, iar un manuscris păstrat în Biblioteca Academiei Române, care cuprinde o serie de acatiste, rugăciuni şi învăţături bisericeşti, arată că: „S-au introdus din limba elinească pe romanie de mine smeritul, arhimandritul Callinic Boţan, din sfânta Monastire Xiropotamul, la 1865, ianuarie 12".

După fondarea Schitului Prodromul, la mijlocul secolului al XIX-lea, cultura românească de la Muntele Athos intră într-o nouă fază, superioară. Ea va fi sprijinită şi încurajată de egumeni luminaţi, sub îndrumarea cărora vor activa monahi vrednici, caligrafi, miniaturişti, poligloţi şi autori de opere originale, făcând din acest aşezământ monahal un adevărat focar de cultură şi spiritualitate, apreciat de numeroşi intelectuali care l-au vizitat în decursul unui secol şi jumătate.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Gheorghe Nemeş şi Valeriu Chişiu, BISERICA DIN HOMOROG, Colecţia Patrimoniu spiritual, Editura Lumina, Oradea, 1998, 96 pag.

Semnalăm apariţia unei interesante monografii parohiale, având ca autori pe preotul Gheorghe Nemeş din Oradea şi harnicul intelectual bihorean Valeriu Chişiu, primul fost paroh în Homorog, iar al doilea fiind fiu al satului.

Strădania celor doi a fost sprijinită material de un mărinimos sponsor cunoscut şi din alte ocazii similare de susţinere a actului cultural şi bisericesc, inginerul Teodor Cladovan, fiu şi el al satului Homorog.

Şi-a adus contribuţia la conturarea aspectelor vieţii culturale şi muzeistice a parohiei şi b necunoscutul cercetător Florian Dudaş, din Oradea.

În ce-l priveşte pe părintele Gh. Nemeş, cartea la care ne referim este a doua monografie pe care a alcătuit-o, prima fiind a Parohiei Oradea-Vii C.F.R., „Biserica Albastră", pe care o păstoreşte în prezent.

Aşadar, avem două modele reprezentative: o monografie a unei parohii urbane şi alta a unei parohii rurale.

Ceea ce ne-a determinat să semnalăm apariţia acestora este dorinţa de a stimula voinţa şi a altor preoţi, ca şi ei să procedeze la fel.

Bine ştiind că, în general aşezările româneşti s-au constituit şi ordonat în jurul lăcaşurilor de cult, n-ar fi lipsit de importanţă ca fiecare preot să aibă drept preocupare şi alcătuirea unei monografii a parohiei pe care o păstoreşte. Din fericire, exemple similare există şi în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat. Însăşi monografia la care ne referim a pornit de la o „Cronică a Bisericii Ortodoxe Române din Homorog", păstrată în manuscris în arhiva respectivei parohii şi alcătuită în 1905 de parohul de atunci al satului, pr. George Blaga.

Cuprinsul monografiei este următorul:

O precuvântare semnată de P.S. Ioan Mihălţan al Oradiei.

Cap. I: Satul şi Biserica din Homorog.

Cap. II: Pictura Bisericii din Homorog.

Cap. III: Preoţi slujitori în biserica din Homorog.

Cap. IV: Odoarele bisericii din Homorog.

Anexa: Cronica bisericii din Homorog alcătuită de preotul George Blaga la 1905.

Monografia beneficiază şi de o bogată ilustraţie fotografică.

Lansarea monografiei a avut loc cu prilejul sfinţirii, în această primăvară, a monumentului închinat memoriei eroilor din Homorog, sat aflat în eparhia Oradiei, aproape de oraşul Salonta.

Desigur că, în primul rând, cartea a ajuns în casele parohienilor din Homorog, autorii contribuind astfel la stimularea ataşamentului acestora faţă de propria lor biserică şi faţă de credinţa moştenită de la înaintaşi.

Părintele Gh. Nemeş a făcut dovada că atunci când slujitorul bisericesc se lasă însufleţit de năzuinţe care vizează folosul sufletesc al enoriaşilor, găseşte în rândurile lor sprijinitori care să-i stea alături în înfăptuirea acestor năzuinţe.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Pogorârea Duhului Sfânt

(Urmare din pag. 1)

clar: „Cu adevărat eşti dintre ei, căci eşti şi galileian şi vorbirea ta se aseamănă" **(Marcu 14, 70)**, adică ai un grai galileian specific provinciei de unde venea Iisus. **De exemplu, cum ar fi la noi: grai ardelenesc sau grai moldovenesc. Există mici lucruri specifice care se deosebesc şi după care se cunosc îndată: tu trebuie să fii ardelean, tu trebuie să fii moldovean, şi cei care cunosc cât de cât nu dau greş niciodată. Aşa i s-a întâmplat şi lui Petru care s-a lepădat de trei ori:** „Nu cunosc pe omul acesta" ... **(Matei 26, 74)**, ... „Omule, nu ştiu ce spui ..." **(Luca 22, 60), nu sunt cu El. Uitaseră pesemne, nu numai el ci şi ceilalţi, uitaseră că a treia zi va învia.**

La picioarele Crucii nu a rămas decât Maica Domnului şi cel mai tânăr şi iubit dintre ucenici, Apostolul Ioan: „Deci Iisus văzând pe mama Sa şi pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată Fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta" **(Ioan 19, 26—27).**

Mântuitorul le-a spus de multe ori, mă voi întoarce la Tatăl, şi apoi le-a spus: nu vă îngrijoraţi. Vă voi trimite vouă pe cineva, voi trimite pe Mângâietorul, pe Duhul Sfânt care vă va învăţa pe voi toate: „Eu voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac" **(Ioan 14, 16), şi spune tot Ioan mai departe:** „Duhul Adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaşte; voi Îl cunoaşteţi, că rămâne la voi şi va fi în voi" **(14, 17).**

Ne aflăm astăzi la cincizeci de zile după Înviere. De aceea sărbătoarea se şi numeşte Cincizecime. La zece zile de la Înălţare, Mântuitorul, potrivit făgăduinţei, trimite apostolilor pe Duhul Sfânt. Îl face decoperit pe Duhul Sfânt, cea de-a treia persoană a Sf. Treimi. Sf. Treime se descoperise încă de la botez, când Fiul era în apă, Sfântul Duh era în chip de porumbel deasupra Lui, iar Tatăl din cer a spus cu voce tare, care s-a auzit de toţi cei prezenţi: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit". **(Matei 3, 17).**

De ce îl trimite din cer pe Mângâietorul? Ca să-i mângâie după Înălţarea Sa la cer, spunându-le: nu veţi rămâne singuri. Eu mă înalţ la cer, şi s-a şi înălţat în văzul tuturor: „Deci, înălţându-se prin dreapta lui Dumnezeu şi primind de la Tatăl făgăduinţa Duhului Sfânt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeţi şi auziţi voi acum" **(Fapte 2, 33), dar Vă voi trimite pe Mângâietorul care vă va învăţa pe voi toate, şi veţi vedea ce tâlc adânc ascundeau acestea toate, iar Duhul Sfânt vă va învăţa pe voi toate.** „De asemenea şi Duhul vine în ajutorul slăbiciunii noastre căci nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite" **(Romani 8, 26). Acest Duh Sfânt a cărei pomenire o facem în fiecare an la Cincizecime, pogorându-se peste apostoli este acelaşi care era deasupra capului Mântuitorului la Botez, numai că de data aceasta pogoară asupra apostolilor în chip de limbi ca de foc.**

Sfânta Treime fusese prin urmare revelată, fusese descoperită încă de la facerea lumii. Sfântul Duh este acela care lucrează, şi a lucrat îndeosebi în prooroci. Este acela care dă Harul Sfinţitor, harul deosebit care se dă preoţilor la hirotonie. Este Duhul sfinţitor pe care îl invocăm, pe care îl rugăm noi să se pogoare ori de câte ori începem o rugăciune sau mai ales Sf. Liturghie.

Duhul Sfânt, se spune printr-un termen teologic, se dobândeşte, se înnoieşte prin binecuvântarea lui Dumnezeu, prin lucrarea preoţească şi bineînţeles şi prin voinţa oamenilor, prin viaţa lor duhovnicească deosebită, prin fapte bune la care adăugându-se harul lui Dumnezeu şi credinţa, căpătăm mărturia în viaţa de aici şi în viaţa de dincolo. Se povesteşte că un râvnitor întru cele ale credinţei, al cărui nume îl ştim pentru că a rămas o scriere referitoare la viaţa Sfântului Serafim de Sarov, şi anume un râvnitor care şi-a scris memoriile, numit Motovilov s-a prezentat odată la Sfântul Serafim şi-l întrebă despre Duhul Sfânt. Ce-i acela Duhul Sfânt? Se simte oare Duhul Sfânt? Atunci sfântul care era un om cu totul deosebit, plin de har i-a spus la un moment dat: uită-te la mine, şi nu s-a mai putut uita, pentru că sfântul era în totalitate acoperit de o lumină orbitoare. Se prefăcuse într-o lumină orbitoare şi apoi a spus: atinge-te de mine. Când a dat să se atingă şi-a retras repede mâna pentru că ardea, ardea ca şi focul, ca şi cum ar fi pus mâna pe jar. Iată aceasta înseamnă a avea Duhul Sfânt, care se descoperă unora din când în când şi mai cu seamă celor care au îndoieli.

Deci această a treia persoană a Sf. Treimi, persoana Duhului Sfânt o prăznuim cu toţii în Duminica Cincizecimii, revelată, descoperită în istorie, coborâtă şi ea în chip evident, şi evidenţa care poate fi demonstrată prin fapte. Acest eveniment îl sărbătoreşte Biserica Ortodoxă astăzi.

Apostolii, după porunca Mântuitorului, erau toţi întru aşteptare. Aşteptau, după spusele Mântuitorului, pe Mângâietorul. Deci erau cu toţii adunaţi într-o încăpere, încă plini de frică, după toate evenimentele care avuseseră loc. Mai ales că la Ierusalim erau veniţi evrei din toate părţile lumii, având loc o mare sărbătoare de-a iudeilor. Şi stând ei acolo, încă mai tremurau de frica iudeilor, la un moment dat au auzit un zgomot, dar important este că zgomotul acesta nu l-au auzit numai ei, ceea ce înseamnă că faptul s-a petrecut cu adevărat. Nu era numai o impresie a lor, au auzit şi cei care erau în piaţă, cei care erau în jurul casei unde se aflau ucenicii şi în tot oraşul. S-a auzit un vuiet şi după aceea deasupra capului fiecăruia din apostoli s-a pogorât Duhul Sfânt. Numai că de data aceasta, în chip de limbi ca de foc. Ei bine evenimentul este extraordinar şi iată de ce, pentru că odată cu această pogorâre a Duhului Sfânt, s-a produs o uriaşă transformare. O uriaşa transformare a apostolilor, asupra cărora a pogorât Duhul Sfânt, în chip de limbi ca de foc. În primul rând ei ies îndată după aceea în faţa mulţimii şi încep să vorbească. Petru şi Ioan încep să vorbească, ei care nu prea erau mari vorbitori, erau nişte bieţi pescari galileieni. Deodată capătă darul vorbirii, darul cuvântării frumoase, legate cu temei logic în tot ceea ce spun şi cu adânc şi înalt temei dumnezeiesc. Devin dintr-odată retori, care întrec în vorbire pe marii rabini, întrec în vorbire pe ceea ce am numi noi înţelept de marcă din viaţa culturală modernă, socotindu-se întotdeauna că un intelectual este plin de ştiinţă, plin de cunoaştere şi mai ales vine dotat cu darul vorbirii. Şi apostolii atunci capătă darul vorbirii într-un chip cu totul miraculos. Mai mult decât atât, capătă darul vindecării, ştiu şi încep să se folosească de darul pe care li l-a dat Mântuitorul şi de numele Lui. „În numele lui Iisus Hristos îţi poruncesc să mergi", şi acela începe să meargă, să salte de **ambele picioare deşi înainte de aceasta era olog, nu putea să meargă, ne relatează cartea Faptele Apostolilor. Apostolii capătă un nou dar, darul neînfricării, nu le mai e frică de nimic. Când mai marii sinagogii îi atenţionează, să nu mai propovăduiască pe Hristos cel înviat ei răspund că nu puteau să nu vorbească când li s-a poruncit, când au văzut ce au văzut, când au primit darul care l-au primit. Este extraordinar acest răspuns direct şi original din partea unor oameni simpli, pescari. Nu putem să nu vorbim, nu putem să nu spunem ceea ce am văzut, ceea ce s-a întâmplat cu noi, iar când li s-a ordonat să tacă au spus nu putem, ca şi când ar spune într-un limbaj de-al nostru astăzi, scuzaţi-ne, dar nu putem să nu vorbim şi nu putem să ascultăm mai mult de voi, decât pe Dumnezeu care ne-a poruncit. Intră într-o logică puternică, firească: dacă a poruncit Dumnezeu asta, nu se poate tăcea. Devin dintr-o dată puternici, ei care nu înţelegeau anumite subtilităţi, anumite lucruri mai subtile din învăţătura Mântuitorului. De data aceasta li se deschide mintea şi încep să înţeleagă totul. Devin în sfârşit şi vor fi până la moartea lor mărturisitori. Vor mărturisi credinţa în Iisus pe care L-au văzut înviat, pe care L-au văzut înălţându-se şi Care le-a trimis pe Duhul Sfânt, care i-a transformat în aşa fel încât nici ei înşişi nu se recunoşteau pe ei, în ceea ce deveniseră după pogorârea Duhului Sfânt asupra lor.**

Ei bine, aceşti pescari neînvăţaţi devin propovăduitori, mai mult decât atât, devin scriitori. Să ne gândim la Evanghelii, să ne gândim la Epistolele care compun Sfânta Scriptură a Noului Testament. Evangheliile care sunt un miracol de scriere. Aceşti pescari neînvăţaţi devin scriitori şi ce scriitori, scriu Evangheliile, îşi scriu memoriile vieţii lor împreună cu Mântuitorul, şi repetă din memorie cuvintele Mântuitorului. Ei bine, cei patru Evanghelişti, au scris independent unii de alţii, nu şi-au cunoscut scrierile. Matei nu ştia ce a scris Marcu, Marcu n-a ştiut ce a scris Luca sau Ioan, şi totuşi vedem că memoria lor a fost atât de bună încât foarte multe fapte le găsim la toţi patru Evangheliştii. Pe unele le-au reţinut mai pe larg unii din evanghelişti, pe altele alţii, pe unele numai unul sau doi din Evanghelişti.

În orice caz scrierea lor probează că ei au priceput mesajul evanghelic al Mântuitorului şi l-au transmis miilor de generaţii până în zilele noastre şi după noi. Cum de aceşti pescari neînvăţaţi devin scriitori, devin evanghelişti şi Evangheliile sunt, iată, vii şi povăţuitoare ca nici o altă carte din lume, până în ziua de astăzi şi aşa va fi până la sfârşitul lumii. Cum de s-au putut întâmpla toate acestea? Ei bine, toate acestea s-au putut întâmpla datorită evenimentului Pogorârii Duhului Sfânt **asupra lor. Voi trimite vouă pe Duhul Sfânt care vă va învăţa pe voi toate, şi El va face din voi nişte învăţaţi.**

Iată deci care a fost efectul Pogorârii Duhului Sfânt, peste capetele, peste inteligenţa, peste puterea de înţelegere a apostolilor. Pe de altă parte, Pogorârea Duhului Sfânt, face posibilă Evanghelizarea lumii, şi acest lucru este foarte important, adică transmiterea Evangheliei la toate popoarele. Pentru ca lumea să creadă, pentru ca lumea să nădăjduiască, să creadă că există un Dumnezeu în cer, care are grijă de noi cei de pe pământ, să nădăjduiască că Dumnezeu ne ajută, ne supraveghează şi ne povăţuieşte, ca lumea să fie mai bună, ca societatea să fie mai liberă şi organizată în numele principiilor divine.

Avem aşadar argumente ca să înţelegem că această sărbătoare a Pogorârii Duhului Sfânt s-a petrecut cu adevărat, şi ea ne vorbeşte şi nouă, celor de astăzi, aşa cum a vorbit contemporanilor, aşa cum a vorbit celor trei mii şi celor încă două mii, care au alcătuit prima comunitate creştină. De aceea, Mântuitorul spune: „Unde vor fi doi sau trei adunaţi în numele Meu voi fi şi Eu". Duhul Sfânt pogoară asupra noastră, mai ales când suntem în Biserică, când suntem în Biserica cea întemeiată de El atunci, nu într-alta. Nu într-una care se desparte de cea întemeiată la Cincizecime.

Duhul Sfânt, să se pogoare peste noi toţi şi să ne dea tuturor înţelegere, bucurie şi întru toate sfinte realizări.

HYPERION

(Urmare din pag. 1)

atât de tragic ultragiată de destin.

Despre el şi opera lui s-a scris foarte mult, biblioteci întregi, aşa că numai alcătuirea, fie şi numai a **bibliografiei bibliografiilor** eminesciene, pune pe cercetător în faţa a numeroase dificultăţi. Orice criteriu riscă să nu fie riguros respectat. **„Bibliografia** — spunea Perpessicius — **e o disciplină severă, exigentă, darnică în bucurii ...".**

Publicarea aproape integrală a ediţiei naţionale **(Opere**, în 16 vol., 1939—1993) constituie punctul de plecare în studierea, în continuare a poetului.

Ediţiile poeziilor poetului au fost înregistrate în **Bibliografia Mihai Eminescu, 1866—1970, volumul I, Opera**, E.A., Bucureşti, 1976, volum colectiv, susceptibil de corectări şi completări, care s-au şi făcut.

În poeziile sale, M. Eminescu este poetul tinereţii, al dragostei; el cântă durerile şi bucuriile inimii omeneşti, trecutul naţional şi mişcările cosmice, culminând cu **Scrisorile** şi **Luceafărul.**

După T. Maiorescu, eminescologii interbelici (sec. XX) au revelat conştiinţei româneşti pe M. Eminescu ca mare poet, ţintind către simbolul suprem: **poet naţional** (G. Călinescu în 1941 şi 1964; Gh. Ciompec în 1983), prin analizele şi sintezele excepţionale efectuate asupra operei sale.

Publicaţiile: **Buletinul „Mihai Eminescu"** (1930—1944), **Caietele Mihai Eminescu**, 6 vol. (1972—1985) şi colecţia **„Eminesciana"**, inaugurată în 1974 şi publicată de editura „Junimea" din Iaşi, ajunsă acum la aproape 60 de volume, arată preţuirea acordată poetului. Să mai amintim de volumele antologice şi omagiale, albumele etc., tipărite în cursul timpului de exegeţii poetului, de traducerile poeziilor sale în diferite limbi străine ori de cărţile scrise de străini?

O bibliografie eminesciană cât mai completă nu se poate realiza astăzi de un singur om, dovadă abundenţa scrierilor despre poet, ci trebuie să fie o lucrare colectivă, o contribuţie la un monument naţional. Cercetări bibliografice curente pot întocmi bibliotecile judeţene din ţară, utile pentru cercetătorii actuali şi viitori. Acum nu există în cultura română o publicaţie specială dedicată poetului.

Într-una din reflecţiile sale, M. Eminescu scria: **„Poeţi se găsesc foarte rar — politici cât frunza şi iarba (...). Un om mediocru poate fi un politic mare în împrejurări date, dar un om mediocru nu va fi sub nici o împrejurare un poet mare".**

În activitatea sa publicistică, poetul a arătat de multe ori rolul religiei şi importanţa Bisericii. **„Biserica răsăriteană** — sublinia el — **e de optsprezece sute de ani purtătoarea elementului latin de pe lângă Dunăre. Ea a stabilit şi unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil! Încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit în mod egal de înghiţirea prin poloni, unguri, slavi, tătari şi turci, ea este încă astăzi singura armă de apărare şi singurul sprijin al milioanelor de români care trăiesc dincolo de hotarele noastre".**

M. Eminescu este astăzi în cultura română o instituţie naţională, iar eminescologia o ştiinţă. Publicarea bibliografiei eminesciene, în volume, s-ar putea dovedi incalculabilă ca valoare şi va fi nu numai un factor de cultură, ci şi cel mai măreţ monument ridicat poetului.

O revistă permanentă însă, care să adune anual datele bibliografice privitoare la poet, este imperativ necesară, atât pentru noi, cei de azi, cât, mai ales, pentru cercetătorii care vin. O astfel de publicaţie ar întreţine şi cultul pentru marele poet, a cărui flacără arde în sufletul românesc.

De aceea, aici şi acum, vom spune şi noi, ceea ce s-a spus cândva despre Molière:

„Nimic nu-i lipsea gloriei lui, el singur lipsea gloriei noastre!"

SFINȚII APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL

În fiecare an, la 29 iunie, Biserica noastră dreptmăritoare serbează pomenirea celor ce sunt între apostoli mai întâi pe scaun șezători și lumii învățători, Petru și Pavel (troparul ziei). Șirul celor 12 apostoli ai lui Hristos începe cu „cel dintâi, Simion, ce se zice Petru" (Matei 10, 2). Andrei, numit de Greci „cel întâi chemat", de îndată ce l-a cunoscut pe Iisus, l-a căutat cu insistență pe Simon, fratele său. Aflându-l, l-a dus la Iisus, care văzându-l i-a zis: „Tu ești Simon, feciorul lui Ionà, tu te vei numi Chefa, în tâlcuire Petru", adică „tare ca piatra" (Ioan 1, 43). Era aceasta îndată după botezul lui Iisus în Iordan; Iisus nu-și începuse activitatea mesianică în popor. La rândul său, Pavel, ultimul intrat în rândul apostolilor, nu l-a cunoscut pe Iisus, în trup, în cei trei ani și mai bine, în care Iisus a propovăduit pe pământ.

Petru era de meserie pescar din Betsaida, orășel pe țărmul Mării Tiberiadei și era căsătorit. Petru, împreună cu Andrei, s-a retras în Capernaum, la meseria de pescar. Cu ocazia pescuirii minunate, Petru a căzut în genunchi, la picioarele lui Iisus și i-a zis: „Doamne, du-te de la mine că sunt om păcătos" (Luca 5, 8). I-a chemat atunci Iisus pe Petru și Andrei, cu cuvintele: „Veniți după mine și vă voi face pe voi pescari de oameni, iar ei lăsându-și mrejele, numaidecât au mers după dânsul" (Matei 4, 19—20). De acum, Petru l-a urmat continuu pe dumnezeiescul Învățător, pe care — în numele tuturor apostolilor — avea să-l mărturisească a fi „Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu" (Matei 16, 16). Împreună cu Iacob și Ioan, a fost prezent pe Muntele Taborului, la schimbarea la față a Domnului Hristos. Aceiași trei au fost cu Iisus, la ceasul suprem de rugăciune, în Ghetsimani. În Betania, la cina cea de taină, Petru s-a legat pe sine, că dacă toți se vor sminti întru Iisus, el nu se va sminti niciodată. Cu toate acestea, în timpul patimilor lui Iisus, așa cum i se prezisese, mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori s-a lepădat de Iisus, spunând că nici măcar nu-l cunoaște pe omul acesta (Marcu 14, 71—72). În noaptea învierii lui Iisus, la vestea adusă de femeile mironosițe, Petru, frământat sufletește, a alergat la mormânt împreună cu Ioan și au văzut giulgiurile singure zăcând. În aceeași zi, cei 11 apostoli, împreună cu cei ce se țineau de ei, spuneau că a înviat Iisus și i s-a arătat lui Simon-Petru. La Marea Tiberiadei, în timp ce apostolii erau la pescuit, a venit Iisus și a stat pe țărm. Din mulțimea de pești ce au prins, au mâncat atunci, cu pâine Iisus și apostolii săi. Cu această ocazie, Petru și-a mărturisit dragostea sa și devotamentul său față de dumnezeiescul învățător, fiind astfel iertat pentru întreita lepădare și reprimit în treapta apostoliei.

Fiind cel mai vârstnic între apostoli, Petru s-a bucurat de o meritată cinste înaintea lui Iisus. După pogorârea Sf. Duh asupra apostolilor, Petru a propovăduit cu convingere învățătura Evangheliei, ceea ce a condus la botezul a 3000 de oameni, care au constituit nucleul Bisericii creștine. La poarta Frumoasă a templului, apostolii Petru și Ioan au întâlnit un olog care aștepta milostenie. „Argint și aur nu am — a zis ap. Petru — dar ceea ce am îți dau. În numele lui Iisus Nazarineanul, scoală-te și umblă" (Fapte 3, 6). Ca urmare a tămăduirii minunate și a cuvântării ținută de Ap. Petru, s-au botezat încă 2000 de oameni. Văzând acestea, sinedriștii i-au dus pe Apostoli la judecată, la care Petru și Ioan au zis: „Noi nu putem să nu vorbim cele ce am văzut și am auzit... Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni" (Fapte 4, 20; 5, 29). Învățatul Gamaliel le-a spus sinedriștilor să-i lase, că dacă lucrul acesta este de la oameni, se va nimici, dar de este de la Dumnezeu, nu veți putea să-l nimiciți; nu cumva să vă aflați în luptă chiar cu Dumnezeu (Fapte 5, 38—39).

Din Ierusalim, apostolii Petru și Ioan au fost trimiși în Samaria, pentru ca prin punerea mâinilor, să primească Duhul Sfânt, cei botezați în urma predicii diaconului Filip. Mari minuni s-au săvârșit prin Ap. Petru. În Lida, Enea, paralitic de 8 ani, s-a sculat de pe patul său și umbla. În Iope, a înviat-o din morți pe Tavita (= Căprioară), cu cuvintele: „Tavita, scoală-te!" (=Tavita, kumi) (Fapte 9, 40). În Cezareea, sutașul roman, Corneliu, împreună cu toată casa lui, a venit la credință și s-a botezat. În timpul persecuțiunii lui Irod Agripa împotriva creștinilor, din anul 44, Ap. Petru a fost pus în închisoare, de unde a scăpat în chip minunat, printr-un înger. În anii 50—52, Ap. Petru a participat la sinodul apostolic de la Ierusalim. După doi ani, a lucrat — alături de Ap. Pavel — la întărirea bisericii din Antiohia. În continuare, a predicat cuvântul Evangheliei în Pont, Galatia, Capadocia, în Asia și în Bitinia, ajungând până în Babilon, prin care unii au înțeles a fi Roma. Despre ceea ce ar fi făcut Ap. Petru, în continuare, nu se știe nimic sigur. Tradiția spune, că în timpul persecuțiunii lui Neron, în ziua de 29 iunie a anului 67, Ap. Petru a murit moarte de martir la Roma, răstignit fiind pe cruce — la cererea sa — cu capul în jos, spre a vedea cerul, până în ultima clipă a vieții sale pământești.

Pe baza unei tradiții, însă fără bază istorică, rom.-catolicii susțin că Ap. Petru ar fi fost de două ori în Roma și ar fi păstorit acolo ca episcop, timp de 25 de ani. Această tradiție contravine sensului misiunii încredințate de Iisus Apostolilor, cu cuvintele: „Mergând, învățați toate neamurile..." (Matei 28, 19). Ca urmare, fiecare apostol avea să desfășoare activitate misionară, în zona încredințată prin tragere la sorți, călcând pământul cu picioarele lor (după clasica expresie: per pedes apostolorum) și nu staționari, ca episcopi, în diverse metropole. „Și îmi veți fi mie martori... până la marginea pământului" (Fapte 1, 8). Tradiția mai spune, că în timpul persecuțiunii lui Neron, Petru ar fi plecat din Roma, de teama de a fi ucis, dar în cale i-ar fi ieșit Iisus, pe care l-ar fi întrebat: Quo vadis, Domine? (Unde mergi, Doamne?), la care Iisus ar fi răspuns: Mă duc la Roma, să mă răstignesc a doua oară. Petru ar fi înțeles, că e de datoria lui să-l mărturisească pe Hristos. S-ar fi întors deci la Roma, spre a muri moarte de martir.

Istoria Bisericii ne spune, că la martiriul arhidiaconului Ștefan, de față era și un tânăr, numit Saul, la picioarele căruia, cei ce-l băteau cu pietre, și-au depus veșmintele lor (Fapte 7, 58). În cadrul prigoanei ce s-a ișcat atunci asupra bisericii din Ierusalim, s-a înrolat și tânărul Saul, care intrând din casă în casă, îi târa pe creștini spre a fi închiși (Fapte 8, 1—13). În zelul lui împotriva creștinilor, Saul a solicitat împuternicire de la marele preot, ca mergând la Damasc, să pună mâna pe creștini și să-i aducă legați la Ierusalim. Pe drumul Damascului, o lumină din cer l-a învăluit pe Saul, care căzând la pământ, a auzit un glas grăindu-i: „Saule, Saule, de ce mă prigonești? Greu îți este să izbești cu piciorul în țepușă!" (Fapte 9, 1—5). Această viziune a marcat o dată decisivă în viața lui Saul; a fost punctul de plecare al unei profunde transformări în intimitatea conștiinței sale, cu un aport deosebit de important pentru viitorul creștinismului. Din acel moment a încetat de a mai persecuta Biserica și a ajuns apoi a fi Apostolul neobosit al lui Hristos. Rămas fără vedere, timp de trei zile, în care nu a mâncat și nu a băut nimic, Saul a fost apoi botezat, spre a deveni „vas ales", ca să poarte numele lui Hristos înaintea păgânilor și a fiilor lui Israil" (Fapte 9, 15). În acel moment a început viața sa creștină. Degrabă apoi, în sinagogi, a propovăduit pe Iisus, că este Fiul lui Dumnezeu. Pentru aceasta, iudeii voiau să-l omoare, dar a scăpat, lăsat fiind noaptea, într-o coșniță peste zidul Damascului. Venind la Ierusalim, s-a alăturat ucenicilor și a lucrat cu îndrăzneală pentru Domnul. Fiindcă iudeii căutau să-l omoare, Saul a fost dus la Cezareia și de acolo la Tarsus, localitatea din care era el. De aci s-a dus la Antiohia, unde — pentru prima dată — fiii Bisericii s-au numit „creștini" (Fapte 11, 26). De aici, după postire și rugăciuni, prin darul Sf. Duh, lăsat a fost Saul să plece în prima sa călătorie misionară, căci chemat a fost de Iisus spre a fi lumină păgânilor, până la marginea pământului. Propagând creștinismul în insula Cipru, a botezat și pe proconsulul roman, Sergius Paulus, în cinstea căruia poate și-a schimbat numele din Saul în Pavel.

În a doua sa călătorie misionară, Ap. Pavel a vizitat comunitățile întemeiate în prima călătorie. De pe pământul Asiei Mici, chemat fiind prin vedenie, a trecut în Macedonia și Grecia. În Atena a cuvântat în Areopag și — ca urmare — însuși președintele acestei instituții supreme de cultură s-a botezat. În a treia călătorie misionară, a străbătut iar Asia și s-a oprit timp de doi ani și jumătate în Efes. De acolo, a străbătut Macedonia și Grecia și s-a întors la Ierusalim cu colectă de bani făcută printre creștini. La Ierusalim, prins fiind de iudei, a fost scos din mâinile lor de către soldații romani. A fost judecat și condamnat, dar s-a apărat, arătând că vina adusă era credința în învierea morților, ceea ce a provocat discordie între farisei și saduchei. A ajuns a fi închis, timp de doi ani în Cezareea, dar ca cetățean roman a cerut să fie judecat de împăratul roman. Dus la Roma, a fost pus sub pază timp de doi ani, în care a și propovăduit Evanghelia. La judecată, a fost găsit a fi nevinovat și i s-a redat libertatea. În rest, se știe că în timpul persecuțiunii lui Neron, care a dat foc Romei, Ap. Pavel a murit moarte de martir, fiind decapitat, în aceeași zi de 29 iunie a anului 67, ca și Ap. Petru. De la Ap. Pavel au rămas 14 epistole, adresate unor comunități întemeiate de el și unora dintre ucenicii săi. De la Ap. Petru au rămas două epistole, adresate unor comunități din Asia Mică și — respectiv — celor ce „au dobândit prețioasa noastră credință în dreptatea lui Dumnezeu" (II Petru 1, 1).

Ap. Pavel a avut grijă să ne lase opinia sa, despre misiunea apostolatului ce i s-a încredințat: „Când cel ce m-a ales din pântecele maicii mele și m-a chemat prin darul său, bine a voit să descopere pe Fiul său întru mine, ca să-l propovăduiesc între neamuri, numaidecât — fără să mă sfătuiesc cu nici un om" (Gal. 1, 15—16). Dumnezeu l-a desemnat pentru o chemare cu totul deosebită și de asemenea Dumnezeu i-a revelat pe propriul său Fiu. Prin această revelație, Pavel a dobândit convingerea fermă, că Hristos a înviat din morți și a fost așezat de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl și intervine pentru noi (Rom. 8, 34) (Ermoni V., Saint Paul et la prière, II-ème éd., Paris, 1907, p. 5—6). În mărturisirile despre sine, se vădește duhul smereniei, căci despre laudă, însuși s-a întrebat, zicând: „dar cui îi folosește?" (cui prodest?) (II Cor. 12, 1). Deși ultimul chemat la apostolie, a spus despre sine, că „întru nimic n-am rămas mai prejos decât cei mai de frunte apostoli" (II Cor. 11, 5).

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Comunicat de presă

În zilele de 4—5 iunie a.c., a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Lucrările au fost prezidate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și s-au desfășurat la Reședința patriarhală din București.

Dintre hotărârile Sfântului Sinod menționăm:

- Aprobarea măsurilor adecvate privind regenerarea misiunii Bisericii în noul context urban din România, precum și cele referitoare la activitatea Bisericii în domeniul protecției copiilor aflați în dificultate;
- Alegerea Părintelui Arhimandrit Vasile Flueraș, ca cel de-al doilea Episcop Vicar în cadrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, pentru sprijinirea activității misionare din această eparhie;
- Acceptarea propunerii Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului de ridicare a Episcopiei Alba Iuliei la rangul de Arhiepiscopie, din considerente de ordin istoric, național, cultural, spiritual, pastoral-misionar și de reprezentare într-un spațiu multiconfesional;
- S-a luat act de hotărârile Senatului Universității din București privind neregulile constatate la concursul de admitere din sesiunea septembrie 1997 de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București. Pentru evitarea pe viitor a unor situații similare, Sf. Sinod, în noul Regulament cadru al Facultăților de Teologie pe care l-a aprobat, a inclus precizări exprese privind coresponsabilitatea Bisericii și a Universității pentru învățământul teologic universitar;
- S-a aprobat noul Regulament al vieții monahale;
- S-a exprimat preocuparea Bisericii Ortodoxe Române pentru menținerea și sporirea rolului educației religioase în învățământul public;
- S-a luat act de progresul atitudinii Bisericii Greco-Catolice față de propunerea Bisericii Ortodoxe Române de rezolvare pe calea dialogului a litigiilor patrimoniale încă existente;
- Sfântul Sinod, cu convingerea că Ortodoxia reprezintă plinătatea Bisericii nedespărțite, a reafirmat hotărârea sa de a participa la mișcarea ecumenică, potrivit tradiției românești, ca semn al necesității mărturiei ortodoxe în contextul lumii creștine și al societății contemporane.

Ședința Sfântului Sinod a cuprins un moment de evocare a personalității Patriarhului Justinian Marina cu ocazia aniversării a 50 de ani de la instalarea sa ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, într-o perioadă zbuciumată a istoriei Țării, 1948—1977.

Biroul de Presă și Comunicații al Patriarhiei Române

Mitropolitul Andrei Șaguna și Brașovul

(Urmare din pag. 1)

pectarea drepturilor istorice pentru românii brașoveni. „Te autorizez — scria protonotarul brașovean August Roth lui George Barițiu — să-i spui așa lui Bran că de va mai cuteza să răscoale pe poporul din Șchei, am să-l spânzur pe cel mai de aproape felinar ce-mi va fi mai la îndemână".[2]

Brașovenii se reîntâlnesc cu ierarhul lor pe Câmpia Libertății de la Blaj și din cei 30 de reprezentanți (care au devenit 46) aleși pentru a prezenta împăratului de la Viena cele 16 puncte ale petiției românilor, 9 erau brașoveni (între care și protopopul Popazu și notarul Ioan Bran). În condițiile în care delegațiile de la Viena, Isbruck, Buda și Cluj, înaintau și susțineau petițiile românilor, Șaguna cunoaște îndeaproape dorințele românilor brașoveni și mai ales setea lor de a înființa un gimnaziu și de a reorganiza școlile românești elementare.

După revoluție marele ierarh este cel care le întinde o mână de ajutor. „Învoirea aceasta a obștilor noastre bisericești (bisericile Sf. Nicolae și Sf. Treime) — scria Șaguna în 1851 ca răspuns la memoriul brașovenilor pentru înființarea gimnaziului — o am văzut și nu numai o laud în tot cuprinsu, ci încă o și binecuvânt".[3] Și binecuvântarea și-a dovedit-o prin repetatele demersuri făcute la înalta Curte din Viena pentru obținerea dreptului școlar. Personal oferă suma de 4000 fl. pentru a se cumpăra o casă destinată directorului școlar (în persoana lui Gavril Munteanu). „Acest gimnaziu — scria Șaguna, văzând elanul brașovenilor pentru ridicarea lui — este o coroană a întregii trebi școlare în Ardeal. Astfel ajută Dumnezeu unde este cuget bun și unde puterile se știu întrebuința cu scumpătate și cu înțelepciune".[3]

Cu câtă bucurie în suflet trăiește și momentul punerii pietrei fundamentale pentru clădirea gimnaziului, începând cu anul 1852, prilej cu care oferă alte 2000 fl. și instituie suma anuală de 50 fl. pentru completarea salariului profesorilor și pentru procurarea manualelor. În 1853 vine la Brașov pentru a aduce personal știrea îmbucurătoare, că a obținut din partea statului recunoașterea oficială a gimnaziului: „Iubiților mei fii — declara Șaguna la sosire — am știut că va să aveți bucurie mare, am venit să mă bucur și eu împreună cu voi; primiți-mă și pe mine la ospățul bucuriei noastre".[4] Răsunau în acele zile în bisericile brașovene cuvântările ierarhului, protopopului Popazu și ale profesorilor de la gimnaziu.[5] Ședințele reprezentanților celor două biserici — ale căror protocoale încă se mai păstrează în arhiva muzeului din Șchei — stabileau noi demersuri pentru ridicarea noului edificiu și mai ales promovarea învățământului gimnazial. Cu sprijinul lui Șaguna se obține din partea statului 40 0 fl. anual tocmai în anul 1856, când edificiul încă nu era finalizat, iar gimnaziul primește și „dreptul de publicitate". Tot cu sprijinul marelui ierarh, în 1864, după ce gimnaziul își ridică la 8 clase cursurile, obține dreptul de gimnaziu superior. În semn de prețuire Șaguna participă la primul examen de maturitate, apreciind la sfârșit: „Mulțumirea și mângâierea este mare în inimile bravilor brașoveni, căci văd cum institutul înființat prin zelul și sacrificiul lor înaintează și crește ca și Cedrii Libanului".[6]

Dorindu-și un institut de cultură pe măsura vremurilor și a gândirii sale, nu putea să nu-l înzestreze și cu manuale școlare, patronând și chiar sprijinind material publicarea „Gramaticii române" a directorului școlilor capitale brașovene, George Bellissimus (1859); „Scrierea lui Ion Crisostom despre preoție" a diaconului șcheian (viitorul protopop) Iosif Barac (1865); „Cunoștințe practice despre cultivarea grădinilor" a doctorului brașovean Pavel Vasici (1867), precum și „Biografia fericitei Macrina", tradusă de Gavril Munteanu (1865).

Și în tot acest efort a fost secundat de înflăcăratul și tânărul protopop, Ioan Popazu, proaspăt absolvent al Universității din Viena, alături de care a bătut la porțile împărătești din Viena în timpul revoluției.

Brașovul poartă cu recunoștință amintirea marelui ierarh în condițiile înființării „ASTREI", colaborând chiar și la redactarea statutului cu brașovenii George Barițiu și protopopul Ioan Popazu. Cea de a doua manifestare a „Astrei", având loc la Brașov, în iulie 1862, prezidată tot de mitropolitul Șaguna, s-a bucurat de un mare răsunet. Grație numeroaselor documente, precum și informațiilor din „Telegraful Român", cunoaștem conținutul tuturor manifestărilor: primirea sărbătorească de la Vlădeni de către delegația brașoveană, (în frunte cu protopopul Ioan Popazu și președintele despărțământului „Astra") la Brașov (întâmpinat de profesorul Andrei Bârseanu), apoi popasurile de la Codlea, Ghimbav, Stupini, Săcele, unde popasurile ierarhului erau îmbrăcate în alai sărbătoresc, așa încât ședința „Astrei" s-a transformat într-o sărbătoare populară, materializată și prin realizarea la Brașov a primei expoziții etnografice. „Să nu lăsăm, domnule Barițiu — i se adresa mitropolitul Șaguna publicistului George Barițiu — să apună „Asociațiunea", să o susținem cu toate brațele, încât dacă s-ar întâmpla să pierdem, toate celelalte drepturi la câte năzuim, să rămânem cel puțin cu acest mijloc comun de cultură a limbii și a spiritelor"[7].

Oricât s-a vehiculat în literatura de specialitate și s-a făcut caz de anumite neînțelegeri dintre Barițiu și Șaguna, nu putem să nu apreciem mărturiile documentare care redau aceste raporturi bune puse în slujba neamului: „Știți Dumneavoastră — spunea Barițiu, la prima ședință a Astrei de la Sibiu, prezentând Statutele Astrei — la constituirea Astrei a fost adunată floarea și lamura națiunii, cu mitropolitii și cu toți funcționarii înalți, în fruntea sa, redactorul însă al Statutelor ne-a fost mitropolitul Andrei Baron de Șaguna".[8] Iar în 1865, comentând gestul împăratului de la Viena de a primi delegația românilor condusă de mitropolitul Șaguna, ca „un bărbat prea meritat pentru tron și patrie, în care eu și toți românii grecoorientali avem deplină încredere", Barițiu conchide: „Această laudă atât de semnificativă dată de Maiestatea Sa mitropolitului Andrei în termeni așa hotărâți se aude foarte rar din graiul unui monarh, dat numai unui beliduce eminent sau către un bărbat de stat cu merite extraordinare".[9]

Până și sașii brașoveni sunt impresionați de măreția acestui stăpân sufletesc a românilor, căci pictorul Friedrich Giesel de la gimnaziul Honterus din Brașov îi realizează un impresionant tablou pe pânză, în mărime naturală, tablou aflat astăzi în muzeul bisericii din Șcheii Brașovului, „ca amintire — după cum spunea pictorul în actul de danie — pentru posteritate de acest bărbat deosebit de mare și ca îndemn pentru imitarea faptelor lui"[10].

Mitropolitul Șaguna le-a oferit brașovenilor numeroase asemenea îndemnuri, fapt confirmat de numeroasele adrese încă păstrate în arhiva muzeului din Șchei, pe care ierarhul însuși o recomanda, apreciind valoarea ei și obligându-i pe slujitorii bisericii să se ocupe de inventarierea ei.

Astăzi, în aceeași arhivă s-a format un „Fond Andrei Șaguna", care include alături de sutele de circulare șaguniene, corespondența marelui ierarh cu protopopul Popazu, protopopul Alexe Verzea, preotul Petru Gherman ș.a. precum și numeroasele sale cărți (peste 200), între care și mai multe exemplare din Biblia ilustrată în două volume tipărită la Sibiu (1858).

NOTE:

1 Sterie Stinghe, **„Documente privitoare la trecutul românilor din Șchei"**, vol. IV, Brașov, 1903, p. 7.

2. George Barițiu, **„Pagini alese din istoria Transilvaniei"**, vol. II, Sibiu, 1980, p. 324.

3. Andrei Bârseanu, **„Istoria școalelor centrale române gr. or. din Brașov"**, Brașov, 1902, p. 78.

4. Idem, p. 109.

5. S-au editat în același an în broșuri; în parte sunt reproduse în Andrei Bârseanu... op. cit., p. 110, pasim...

6. Andrei Bârseanu, **op. cit.**, p. 157.

7. Pamfil Matei, **„Astra" 1861—1950"**, Cluj, ed. Dacia, 1986, p. 43.

8. Rev. **„Transilvania"**, XXXIII, Sibiu, 1902, p. 131.

9. George Barițiu, **op. cit.**, vol. II, p. 357.

10. Andrei Bârseanu, **op. cit.**, p. 99.

Puncte de vedere*

„Botezul copiilor avortaţi ori pierduţi"

Păstorind în Parohia Bălineşti şi în cele din jur: Grămeşti şi Zamostea peste 50 de ani, după tradiţia locală, am aplicat şi „Botezul copiilor pierduţi", adică avortaţi, cu voie sau fără de voie. Nu mi-am pus problema dacă este canonic sau necanonic, considerând că înaintaşii mei n-au făcut un lucru greşit. Chiar primii creştini se botezau în locul celor ce au murit înainte de-a primi botezul (vezi Faptele Sf. Apostoli).

În zona Siretului şi-n părţile Dorohoiului şi Botoşaniului, ca şi în multe alte părţi din ţară, se practică „Botezul copiilor pierduţi", care trebuie privit ca un aspect în care Biserica, ca o mamă bună şi înţelegătoare, şi-a dat aprobarea.

În acest sens mă gândesc la copiii sufocaţi la o naştere foarte grea, la copiii morţi după câteva zile de la naştere. Fiindcă enoriaşii noştri nu sunt destul de bine informaţi ca să ştie că botezul îl poate face şi moaşa şi orice creştin în caz că, copilul se luptă cu moartea, pentru a salva sufletul copilului, precizăm acum lucrul acesta. Acest botez provizoriu se poate face nu numai cu apă ci şi cu lut, ţărână sau nisip, rostindu-se obligatoriu formula botezului: „Se botează robul (roaba) lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh Amin".

Pentru aceasta s-a socotit de unii creştini că este necesar să ceară preoţilor salvarea acestor prunci pierduţi în împrejurările amintite. Pentru că sufletul nu se poate pierde, înseamnă că el se întoarce la Dumnezeu care l-a dat şi ca atare trebuie purificat şi el de păcatul strămoşesc.

Un alt aspect al acestei probleme îl formează copiii pierduţi de mamele lor, care nu acceptă să mai crească mai mulţi copii, ce îngreuiază bugetul familiei. De aceea s-a gândit şi conducerea statului să aloce sume de bani, pentru a nu perturba echilibrul natalităţii. De la revoluţie încoace, rata natalităţii a scăzut în mod destul de acut pentru ţara noastră (8 000 000 avorturi). Aceşti copii nu pot fi condamnaţi prin refuzul de a li se acorda botezul. Părinţii, şi în special mamele lor, vor primi pedeapsa pentru crima de a fi dat morţii odraslele lor. Dar, Biserica trebuie să-i primească în rândul celor ce se bucură de lumina botezului.

Tradiţia locală a fixat ziua botezului copiilor pierduţi, la 6 ianuarie — Botezul Domnului. După ce se oficiază Sf. Liturghie şi după ce se săvârşeşte Aghiazma mare, urmează sfinţirea bisericii şi a cimitirului, apoi se oficiază „Botezul copiilor pierduţi" dându-li-se nume Ion-Maria sau Ion-Ioana. Apoi se oficiază parastasul pentru copiii nou-botezaţi. Unii au morminte şi cruce, alţii n-au morminte şi se botează la crucea de gheaţă din curtea bisericii.

Un al treilea aspect este libertinajul introdus de epoca comunistă, în şcoli şi în facultăţi când fără frică de Dumnezeu, multe femei au trimis la moarte milioane de prunci în perioada de zămislire. Nici aceşti prunci nu sunt vinovaţi de moartea prematură, ci cei care n-au voit să-şi asume datoria de mamă şi tată în schimbul dorinţei de a trăi o viaţă de huzur, departe de Dumnezeu şi de Biserică. Aceşti părinţi vor da seama înaintea Stăpânului vieţii şi al morţii.

Avortul s-a liberalizat prin lege şi toate fetele ce merg la discotecă, pot să-şi facă de cap fără frică, căci doctorul le poate face avortul. Aceste fiinţe care n-au cunoscut nici binele şi nici răul, trebuie condamnate să trăiască în întuneric? Biserica trebuie să se roage pentru ele.

Pentru a aduce un argument în susţinerea acestei teze, vom veni cu următoarea întâmplare: În dimineaţa zilei de 27 noiembrie 1996, am adormit şi se făcea că în geamul casei mele a apărut un prunc luminos care bătea în geam. În vedenie credeam că este Sorin, copilul meu, ce mi-a murit în urmă cu 40 de ani. Dar nu era el. Am aruncat cu o monedă de 100 lei, dar copilul mi-a înapoiat-o. În faţa mea au mai apărut nişte persoane pe care le vedeam din spate şi pe care le-am recunoscut. Copilul era la locul lui şi zâmbea mereu spre mine. I-am mai trimis o monedă de 100 lei. Mi-a returnat-o şi aşa s-a repetat de vreo şase-şapte ori. Când m-am trezit de-a binelea am auzit bătăi în uşă: „Părinte să veniţi pe la noi că avem să vă spunem ceva foarte important". „Bine, o să mă duc". M-am dus la familia X şi acolo mi s-a vorbit că pe la o oră din noapte i-au trezit câinii şi ducându-se în livadă au găsit o groapă săpată în pripă, de unde un câine scotea un copil mort. Am întrebat: „cine poate fi autoarea?". Nimic n-am putut afla dar cred că copilul din vis era sufletul acelui nefericit copil pe care mama lui l-a aruncat în ghearele câinilor. Şi iată cum sufletul copilului omorât a zburat la fereastra preotului din sat să-l vestească de ceea ce a păţit"...

Botezul copiilor pierduţi este o problemă care trebuie dezbătută într-o şedinţă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Pentru că, deşi această problemă este contestată din punct de vedere dogmatic, **are totuşi valoare canonică dacă ne gândim la milioanele de neofiţi din Imperiul Roman, care de frică au negat apartenenţa la creştinism. Dacă Biserica îi consideră pe filozofii greci ca fiind precursorii creştinismului şi deci le aplică botezul dorinţei, iar mucenicilor care au primit martiriul fără să fi fost botezaţi, li s-a considerat botezul sângelui,** tot aşa şi aceşti copii nefericiţi care au fost lepădaţi de părinţii lor şi consideraţi de prisos şi daţi morţii, Biserica nu trebuie să aibă aceeaşi atitudine de negare şi respingere ci să accepte pe aceşti prunci în latura dreptului, dându-li-se nume adhoc şi să aibă dreptul de-a fi pomeniţi în rândurile creştinilor.

Biserica Ortodoxă, care a fost Biserică martiră, va şti să aprecieze soarta nefericită a milioanelor de copii ce n-au avut drept să-şi îndeplinească misiunea lor în societatea omenească. De ce oare să lăsăm în umbră această categorie de suflete care au fost sacrificate pentru interesele noastre meschine, deoarece ştim că la judecata viitoare ei îşi vor primi trupurile aruncate la gunoi şi vor străluci ca soarele, căci şi marea şi pământul şi jivinile care au înghiţit trupuri de oameni îi vor da înapoi la înviere.

S-ar reproşa desigur că n-au fost botezaţi. Cred că Aghiazma de la Bobotează care sfinţeşte întreaga natură, are putere să boteze aceste nefericite suflete Ion-Maria sau Ion-Ioana.

În parohia vecină „Nicani", comuna Zamostea a venit un preot tânăr şi a declarat într-o predică, că el nu va boteza pruncii pierduţi cu ocazia Bobotezei. Atunci poporul a apelat la celălalt preot care a acceptat dorinţa poporului şi astfel s-a făcut **sciziune în popor.**

În vederea acestei ceremonii se vine la biserică cu pregătire: naşii, care în locul copilului vor ţine în mână sticla cu Aghiazmă şi lumânarea împodobită ca la botez, împreună cu preotul vor stropi de trei ori bucata de ghiaţă spunându-se formula: „Se botează pruncul născut înainte de vreme Ion-Maria sau Ion-Ioana în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh Amin. După care se face parastasul cu colaci, paus şi colivă şi se împarte la toată lumea dulciuri, colaci, vin, sarmale, etc.

În concluzie, **dacă această ceremonie nu înseamnă botez, este totuşi ,o reabilitare a conştiinţei** celor care se fac vinovaţi de stingerea unei plămânde pâlpâiri de viaţă.

Preot VICTOR BOBU — Bălineşti

* **Supratitlul:** „Puncte de vedere" aparţine redacţiei şi se vrea o invitaţie la dialog, pornind de la tema enunţată.

UN MARTIR PENTRU CREDINŢĂ:

Oprea Miclăuş din Sălişte

Biserica ortodoxă a dat în decursul îndelungatei sale existenţe numeroşi preoţi luminaţi, cărturari de seamă care au ştiut să fie alături de credincioşi, să-i îndrume, să-i călăuzească în menţinerea şi apărarea dreptei credinţe strămoşeşti. În acelaşi timp, Biserica a dat şi numeroase jertfe, oameni care în vremuri mai apropiate sau mai îndepărtate de noi, au suferit o prigoană nedreaptă şi s-au sacrificat pentru a nu renunţa la crezul lor.

Credincioşii care merg la biserică pentru a participa la sfânta liturghie, la încheiere îl vor auzi pe preotul ieşit în faţa altarului, rostind: „Sfinţii mărturisitori pentru ortodoxie, Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara, Oprea Miclăuş de la Sălişte, Ioan din Galeş şi Moise Măcenic de la Sibiel". Pomenirea lor se face zilnic, împreună cu sfinţii din calendarul zilei. Reţinem un nume Oprea Miclăuş; nume pe care-l regăsim numai în Mărginimea Sibiului. Cine a fost acest om, ce a făcut el ca alături de alţii să-i fie rostit numele zi de zi în faţa altarului, spre veşnică pomenire şi aducere aminte.

Pe oamenii de seamă îi aniversăm ori comemorăm la date mai rotunde: 20, 50 sau 100 de ani. Din păcate nu se ştie exact când s-a născut şi mai ales când şi-a aflat sfârşitul Oprea Miclăuş, aşa că amintirea lui poate fi evocată oricând.

Este ştiut faptul că la sfârşitul secolului XVII o parte din românii transilvăneni, mai de bună voie dar mai mult cu sila, au fost obligaţi să părăsească ortodoxia şi să se unească cu Roma. La scurt timp după săvârşirea dureroasei dezbinări bisericeşti a românilor transilvăneni, chiar şi cei care au trecut la uniaţie şi-au dat seama că toate promisiunile făcute de stăpânire nu au fost decât vorbe amăgitoare şi că erau ameninţaţi să-şi piardă legea strămoşească, astfel că au început lupta grea dar dreaptă pentru apărarea ortodoxiei. Nu a fost o luptă doar locală, ea a cuprins Braşovul, Ţara Făgăraşului, Hunedoara, Alba Iulia, Mărginimea Sibiului. În Mărginime este cunoscută contribuţia deosebită pentru apărarea credinţei ortodoxe a călugărului Visarion Sarai, originar din Bosnia şi care în drumul său prin Banat, Deva, Orăştie a poposit şi în Sălişte. Arestat de autorităţi, întemniţat, îşi află sfârşitul în închisoarea de la Kufstein. Flacăra aprinsă de acest martir nu s-a stins, a fost preluată de alţii, printre care s-au numărat şi Oprea Miclăuş, Moise Măcenic şi Ioan din Galeş.

Mărginenii au dus o luptă dârză pentru apărarea credinţei ortodoxe, nesupunerea ducând la prigoană şi întemniţare. În aceste condiţii, ca şi Horea, românii au căutat sprijin la Viena, la împărat. În toamna anului 1748, Oprea Miclăuş din Sălişte pleacă la Viena pentru a prezenta Curţii un memoriu în numele credincioşilor din părţile Sibiului, Miercurei, Sebeşului, Orăştiei şi Dobrei, prin care cereau să fie lăsaţi în vechea lor credinţă. Cu el a plecat la Viena şi Ioan Oancea, care ducea o plângere din partea celor din Ţara Făgăraşului. Au primit asigurări că doleanţele lor vor fi rezolvate, dar, până la urmă, în zona Mărginimii au fost trimise două companii de soldaţi care să împiedice orice manifestaţie împotriva uniaţiei.

Văzând că toate demersurile lor nu au avut un rezultat favorabil, o nouă delegaţie cu Oprea Miclăuş, însoţit de săteni din alte localităţi ale Mărginimii, pleacă din nou la Viena în anul 1749, înaintând curţii două petiţii prin care cereau recunoaşterea libertăţii religioase, cerere care însă nu a fost admisă. Întors, Oprea Miclăuş s-a aşezat în Banat, temându-se de răzbunarea autorităţilor.

În anul 1752, se redactează un nou memoriu care este dus la Viena de către Oprea Miclăuş însoţit de preotul Moise Măcenic din Sibiel. Ei au fost primiţi de către împărăteasa Maria Tereza, dar în loc să primească un răspuns la memoriu, au fost arestaţi şi aruncaţi în închisoarea de la Kufstein, loc de tristă amintire şi pentru alţi români. Familiile lor, cu toate demersurile făcute, nu au aflat niciodată ce soartă au avut şi unde sălăşluiesc spre veşnică odihnă. Iată de ce aceşti martiri sunt pomeniţi zi de zi la otpustul Sfintei Liturghii, iar numele lor este trecut în calendar la data de 21 octombrie.

Lupta acestor martiri nu a fost zadarnică. Dacă autorităţile nu au vrut să-i înţeleagă, ei au fost până la urmă mai puternici, puterea lor a stat în nestrămutata credinţă. Nici închisorile, nici dărâmarea bisericilor, nici multe alte silnicii nu au reuşit ruperea majorităţii transilvănenilor de la credinţa ortodoxă, dimpotrivă întărindu-le şi mai mult dorinţa de a rămâne statornici credinţei ortodoxe. Şi aşa au rămas până în zilele noastre, exemplul lor, sacrificiul lor, dârzenia lor, ar trebui să ne însufleţească şi să ne călăuzească şi astăzi.

În memoria oamenilor de seamă, a celor care au suferit şi s-au jertfit pentru neamul românesc şi credinţa strămoşească, în semn de adânc omagiu, preţuire şi recunoştinţa posterităţii ne-am gândit să le ridicăm un monument. Nu ne putem lăuda, din păcate, cu prea multe astfel de monumente. Sacrificiul suprem al lui Oprea Miclăuş şi a celorlalţi martiri mărgineni, considerăm că merită să fie imortalizat în piatră, spre veşnica aducere aminte, dar şi ca un viu îndemn urmaşilor, în păstrarea credinţei ortodoxe.

Iată de ce, venim acum, noi cei din Sălişte, cu rugămintea de ajutor pentru a putea edifica acest monument. Să punem deci piatră cu piatră pentru a-l înălţa.

NICOLAE DĂDÂRLAT
IOAN DROC

* — Date din istoria bisericii ortodoxe.

Andrei Şaguna şi revoluţia românească din 1848—1849

(Urmare din pag. 1)

Bărnuţiu, care şi-a continuat activitatea tot la Sibiu, dar în condiţii cu totul nefavorabile, lucrând pentru introducerea unei administraţii româneşti în Transilvania.

La 16/28 decembrie are loc la Sibiu o nouă adunare naţională românească (mai corect o conferinţă), prezidată de episcopul Andrei Şaguna, la care participă peste 250 de intelectuali români, inclusiv membri ai clerului. Se constată din nou o deplină unitate de vederi între ortodocşi şi uniţi, căci generalul Puchner, comandantul trupelor imperiale din Transilvania, intenţiona să convoace două adunări româneşti, pe baze confesionale, una la Sibiu, alta la Blaj, încercare respinsă de liderii români. S-a adoptat o nouă „petiţie naţională", în 13 puncte, prin care se protesta împotriva anexării Transilvniei la Ungaria, decisă fără consimţământul românilor, pretinzând ca aceasta „să rămână în a sa independenţă". S-a format o nouă delegaţie (Andrei Şaguna, August Treboniu Laurian şi protopopul Ioan Popasu) care s-a deplasat la Viena pe drumuri diferite: Şaguna prin Bucureşti şi Cernăuţi, iar ceilalţi prin Zagreb. Şaguna a fost primit acum de noul împărat Francisc Iosif I la Olmütz (azi Olomouc), unde era refugiată Curtea imperială, apoi s-a întâlnit cu ceilalţi delegaţi la Viena (între timp au venit şi reprezentanţi ai românilor din Banat, Bihor şi Bucovina), redactând un memoriu comun, în opt puncte, în numele întregii naţiuni române, prin care solicitau „unirea tuturor românilor" din imperiul austriac într-o singură naţiune, independentă, împăratul urmând să devină „mare duce al românilor", precizându-se că „naţiunea română nu poate şi nu trebuie să mai rămână subordonată nici uneia din naţiunile din statul austriac". Se exprima astfel cu claritate idealul unităţii româneşti din imperiul habsburgic, singura soluţie posibilă în conjunctura politică de atunci fiind cea propusă de semnatari. Sancţionarea unei noi Constituţii a imperiului habsburgic, la 4 martie 1849, nu rezolva revendicările româneşti, ci dimpotrivă, proceda la divizarea Transilvaniei şi Banatului. Aceasta a dus la noi memorii de protest până la mijlocul lunii august 1849, după care Şaguna s-a putut reîntoarce la reşedinţa din Sibiu, — tot prin Galiţia, Bucovina, Moldova şi Ţara Românească — găsind totul risipit şi distrus de trupele kossuthiste.

Acţiunile diplomatice ale lui Şaguna i-au atras ura revoluţionarilor maghiari, în frunte cu Kossuth, care declara, în primăvara anului 1849, în cadrul unor negocieri româno-ungare, că este dispus să ofere amnistie tuturor românilor, cu excepţia lui Şaguna. Deşi unii contemporani şi apoi anumiţi istorici au condamnat atitudinea „promonarhistă" sau „dinasticismul" lui Şaguna, judecând azi lucrurile cu obiectivitate, ne dăm seama că în conjunctura politică de atunci, nici nu ar fi putut acţiona altfel. Oricum, roadele aşa-zisului său „dinasticism" s-au văzut mai târziu, căci numai datorită lui s-au obţinut aprobările pentru apariţia „Telegrafului Român", pentru înfiinţarea Astrei, pentru reînfiinţarea Mitropoliei. Numai atât dacă ar fi făcut pentru neamul său şi ar fi de ajuns.

Aportul lui Andrei Şaguna la cauza revoluţiei româneşti pe plan diplomatic a fost apreciat în chip deosebit de contemporani. De pildă, la 26 februarie 1849 din Sibiu, Simion Bărnuţiu şi Timotei Cipariu îi trimitea o scrisoare la Viena, din care reproducem o parte: „Am crezut de mare necesitate a chema înţelepciunea şi cerceta prudenţa a Prea Sfinţiei Tale spre a împăca toate diferenţele şi a uni toate cugetele şi lucrările tuturor către unul şi acelaşi scop al fericirii naţionale, dinaintea căreia trebuie să se ascundă toate pasiunile, toate interesele private şi toată diferenţa opiniunilor... şi atunci cauza naţională va triumfa. Naţiunea îţi va rămâne datoare mult, va recunoaşte cu plăcere marile servicii ce ai adus pentru ridicarea ei la rangul ce i se cuvine, şi numele Prea Sfinţiei Tale îl vor spune părinţii copiilor lor ca să se binecuvinte din generaţiune în generaţiune..." (Ilarion Puşcariu, **Documente pentru limbă şi istorie,** I, Sibiu, 1989, p. 265—266).

Iar vicarul Alexandru Sterca Şuluţiu din Şimleul Silvaniei, viitorul mitropolit al Blajului, îi scria, la 28 octombrie 1849, aceste cuvinte: „Mulţumim pentru adevărata râvnă, ostenelele şi jertfele cele mari ce faci pentru fericirea naţiunii noastre, dee-ţi Atotputernicul putere spirituală şi materială, ca precum doreşti până în sfârşit, neobosit, ca un neînvins atlet cursul în arena naţiunii noastre în încoronare să-l poţi curge" (Nicolae Popea, **Memoriile lui Andrei Şaguna,** Sibiu, 1889, p. 364. şi **Memoriile lui Andrei Şaguna,** Sibiu, 1923, p. 32—33).

Mult mai interesante sunt aprecierile istoricului american Keith Hitchins de la Universitatea statului Illinois, care a consacrat mai multe studii lui Şaguna. Iată ce scria el despre prezenţa lui Andrei Şaguna la Adunarea de la Blaj, în 3/15 mai 1848: „Două figuri au dominat Adunarea, Bărnuţiu şi Şaguna. Bărnuţiu nu avea egal ca erou popular; el a fost cel care a dat cea mai limpede expresie entuziasmului şi aspiraţiilor intelectualilor. Dacă n-ar fi fost el şi sprijinitorii săi, programul naţional adoptat pe Câmpia Libertăţii ar fi fost probabil limitat la o exprimare a loialităţii faţă de Casa domnitoare şi la câteva generalităţi despre oportunitatea reformei. Rolul lui Bărnuţiu ca mentor al mişcării naţionale a fost similar aceluia al lui Giuseppe Mazzini în Italia (om politic şi publicist italian, cu un rol însemnat în revoluţia din Italia din anii 1848/1849, n.n.). Şaguna — pentru a extinde comparaţia — nu s-a deosebit de Cavour (om politic italian, prim ministru al Sardiniei şi apoi al regatului italian unificat, n.n.); ambii s-au distins în cadrul mişcărilor lor naţionale ca organizatori şi diplomaţi care n-au prea fost dominaţi de entuziasmul momentului. Şaguna a cântărit situaţia dată, pentru a determina ceea ce era atât corect — adică compatibil cu „spiritul epocii", cu principiile spirituale ale ortodoxiei şi cu prerogativele autorităţii civile — cât şi realizabil în această ordine. Doar după aceea a acţionat. Prudenţa şi deliberarea sunt calităţi care cu greu produc un erou popular ,dar caracterul direct al lui Şaguna a produs respectul deopotrivă al prietenilor şi oponenţilor din rândul intelectualilor şi el a exercitat o mare influenţă asupra ţărănimii în virtutea funcţiei sale eclesiastice. Pe drept cuvânt, cei doi comisari (ai Guvernului, n.n.) şi alţi observatori ai adunării au atribuit „prezenţei lui dominante" ordinea şi demnitatea cu care s-au comportat participanţii'. (Keith Hitchins, **Ortodoxie şi naţionalitate. Andrei Şaguna şi românii din Transilvania,** trad. rom. Prof. Aurel Jivi, Bucureşti, 1995, p. 75—76).

Considerăm că aceste aprecieri venite din partea unor fii ai Bisericii unite şi a unui istoric străin pun în lumină verticalitatea politică a lui Andrei Şaguna, pe care marele nostru poet naţional Mihai Eminescu îl considera un „om politic din creştet până în tălpi".

„Telegraful Român" — epoca şaguniană

(Urmare din pag. 1)

Că aceste prevederi n-au rămas doar literă moartă ci s-au regăsit mereu prezente în coloanele publicaţiei şaguniene, nu numai pe parcursul celor douăzeci de ani în care Şaguna a fost personalitatea care a patronat-o şi a vegheat la redactarea fiecărui număr, ci şi după aceea, rezultă dintr-o pertinentă apreciere, formulată de un alt bărbat de excepţie al neamului nostru — Mihai Eminescu, la adresa „Telegrafului", pe care îl caracteriza, pe la 1876, ca fiind „foaia cea mai modernă de peste Carpaţi" (cf. M. Eminescu, Scrieri politice, ediţia I. Scurtu, p. 158).

Ca unul care s-a numărat între marii bărbaţi ai vremii, participând activ la toate prefacerile şi schimbările politice, sociale şi economice, mitropolitul Andrei Şaguna a reprezentat într-adevăr, autoritatea cea mai competentă, care a dat o înţeleaptă şi foarte bine conturată orientare publicaţiei sale.

Fie că sunt semnate sau nu, articolele pe care le-a scris ierarhul întemeietor şi proteguitor „sunt dintre cele mai temeinice, câte s-au publicat în ziaristica noastră din acele decenii" (Dr. Ioan Lupaş, op. cit., p. 81).

Este adevărat şi aceea că, în egală măsură, şi redactorii, pe care Şaguna însuşi i-a selectat şi i-a învestit în funcţie, au fost şi ei intelectuali şi ziarişti de cea mai înaltă clasă. Primul dintre ei, Aron Florian a fost iscusit profesor şi ziarist cu solidă experienţă, dobândită în Ţara Românească unde a redactat, între 1837—1838, ziarul „România". I-au urmat apoi: Dr. Pavel Vasici, inspector şcolar, Ioan Bădilă, profesor la seminarul andreian, Visarion Roman, învăţător în Răşinari, iar mai apoi director al Institutului de credit şi economii „Albina", Ioan Raţiu, profesor la Seminar şi apoi protopop la Haţeg, Zaharia Boiu, profesor la Seminar şi asesor consistorial şi în fine, Nicolae Cristea, profesor la Seminar, asesor consistorial şi participant la mişcarea politică memorandistă.

Conştient de temeinicia lucrării pe care a întreprins-o, prin redactarea atentă şi responsabilă a ziarului întemeiat de el însuşi, Şaguna îi va confirma valoarea afirmând că „Telegraful trăieşte şi va trăi cu cinstea şi omenia sa" (vezi Nicolae Popea, Arhiepiscopul şi Mitropolitul Andreiu Baron de Şoguna, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1879, p. 329).

Într-adevăr, previziunea lui s-a împlinit, „Telegraful Român" continuându-şi astăzi existenţa cu seriozitatea şi consecvenţa, pe care fondatorul său i le-a stabilit, de la început.

Prin toţi întâistătătorii care l-au succedat în scaunul mitropolitan şi care au fost şi patroni ai publicaţiei şaguniene şi nu mai puţin prin lungul şir de redactori, „Telegraful Român" îl omagiază şi astăzi şi îl va omagia mereu pe mitropolitul Andrei Şaguna, de la care Biserica transilvăneană a beneficiat de atât de multe şi temeinice înfăptuiri.

Binecuvântată să-i fie memoria!

Alegerea şi instalarea noului arhiepiscop al Atenei S.S. Hristodulos

După trecerea la cele veşnice, după o lungă şi grea suferinţă a arhiepiscopului SERAFIM, scaunul arhiepiscopal al Atenei a rămas vacant. Întrunit în şedinţă plenară Sf. Sinod al Bisericii Greceşti a ales ca locţiitor de arhiepiscop potrivit canoanelor, pe cel mai în vârstă dintre ierarhi şi anume pe Î. P. S. Mitropolit HRISOSTOMOS al Messiniei.

Alegerea noului arhiepiscop al Atenei şi primat al Greciei s-a făcut marţi, 28 aprilie 1998, în Catedrala Arhiepiscopală din Atena. Colegiul electoral a fost alcătuit din toţi ierarhii în funcţiune ai Bisericii Greciei în număr de 76 şi a fost prezidat de mitropolitul HRISOSTOMOS, locţiitor al tronului arhiepiscopal. A participat şi Ministrul Educaţiei şi Cultelor din Grecia dl. Gherasimos Arsenis. În faţa Catedralei se aflau încă din zorii zilei câteva mii de credincioşi şi clerici care aşteptau rezultatul alegerii.

În urma celui de-al treilea scrutin a fost ales în unanimitate ca arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade Î. P. S. Mitropolit HRISTODULOS de Dimitriadas.

La auzul numelui noului ales, poporul de afară, după aproape 10 ore de aşteptare, a izbucnit în ropote de aplauze şi în strigăte de „AXIOS, AXIOS". Prin aceste gesturi de bucurie poporul dreptcredincios îşi arăta de fapt dragostea sa faţă de unul dintre cei mai destoinici ierarhi pe care i-a avut Biserica Greciei în ultima vreme.

Salutând poporul din faţa Sf. Altar, noul arhiepiscop a mulţumit lui Dumnezeu pentru că a fost învrednicit să fie ales în fruntea Bisericii Greceşti, după care a schiţat un scurt program al activităţii Bisericii şi al său în viitor.

În aceeaşi zi Î. P. S. Sa, înconjurat de clericii apropiaţi s-a deplasat la Cimitirul nr. 1 din Atena unde a oficiat un Trisaghion la mormântul fostului arhiepiscop al Atenei SERAFIM, elogiind în câteva cuvinte personalitatea acestuia.

Întronizarea noului arhiepiscop al Atenei, HRISTODULOS a avut loc sâmbătă, 9 mai a.c., în Catedrala Arhiepiscopală din Atena în prezenţa membrilor Sf. Sinod al Bisericii Greceşti, a reprezentanţilor Patriarhiei Ecumenice şi a celorlalte Biserici Ortodoxe Autocefale, a autorităţilor Statului elen, a unei numeroase mulţimi de clerici şi credincioşi din ţară şi din străinătate.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de către P. F. Patriarh TEOCTIST care în cuvântul său a reliefat bunele relaţii de prietenie şi colaborare dintre cele două Biserici şi popoare făcând alese urări de sănătate şi spor în lucrarea ce i s-a încredinţat noului arhipăstor.

În cuvântul său de întronizare receptat în chip deosebit atât de cei prezenţi cât şi de către mass-media din Grecia şi din exterior, noul arhiepiscop al Atenei a schiţat programatic acţiunile viitoare ale Bisericii Eladei subliniind implicarea acesteia mai activ în viaţa socială şi culturală a ţării. Cuvântul de întronizare a vizat îndeosebi: rolul Bisericii în societatea contemporană, relaţia Stat-Biserică, problema averii bisericeşti, relaţiile Bisericii Greciei cu lumea ortodoxă şi cu celelalte biserici creştine, relaţia Bisericii cu Patriarhia Ecumenică etc.

Alegerea noului Întâistătător al Bisericii Greciei a fost întâmpinată cu entuziasm şi cu speranţe noi de către întreaga Biserică, iar speranţele vor deveni realitate datorită faptului că S. S. HRISTODULOS este cotat ca unul dintre cei mai luminaţi şi învăţaţi ierarhi ai Greciei.

Noul Arhiepiscop al Greciei HRISTODULOS PARASKEVAIDIS s-a născut în anul 1939 în Xantos.

În anul 1962 a absolvit Facultatea de drept din Atena iar în 1967 absolvă şi cursurile Facultăţii de Teologie tot din Atena. Este hirotonit diacon în anul 1961, după ce cu un an înainte a fost tuns în monahism în mânăstirea Sf. Varlaam de la Meteora, primind numele de HRISTODULOS. Stareţ al mânăstirii era pe atunci egumenul Kalinikos Karouso, actualul mitropolit de Pireu al cărui ucenic va deveni tânărul HRISTODULOS.

În anul 1965 a fost hirotonit preot de către mitropolitul VARNAVA de Kitrous. A slujit vreme de 9 ani ca preot paroh al Bisericii Adormirea Maicii Domnului din Paleo Faliro (Atena), iar mai apoi vreme de şapte ani ca secretar al Sf. Sinod.

În anul 1974 a fost ales mitropolit al Dimitriadei, şi Almirou, unde a ostenit cu abnegaţie vreme de 24 de ani până la alegerea sa ca arhiepiscop al Greciei.

A scris peste 35 de cărţi de teologie, multe dintre ele adresate tineretului de care este foarte apropiat. A înfiinţat între altele Postul de radio al Mitropoliei Dimitriadei, o revistă bilunară, Mitropolia are o pagină la INTERNET, s-au construit multe biserici noi, centre culturale şi religioase etc. Între timp şi-a luat doctoratul în teologie. A luat parte la diferite întruniri internaţionale ca reprezentant al Bisericii Greciei. A vizitat şi România şi a sprijinit numeroşi tineri teologi români să studieze cu burse din partea sa în Grecia.

S. S. vorbeşte curent germana, franceza, italiana, engleza şi este cunoscut în toate mediile ecleziastice de peste hotare.

Urăm S. S. HRISTODULOS, Arhiepiscopul Greciei şi al întregii Elade o păstorire îndelungată cu roade bogate spre folosul Bisericii Greceşti surori şi a poporului elen şi spre slava Ortodoxiei ecumenice.

EIS POLLÁ ÉTI MAKARIOTATE.

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Biserica şi mass-media*

Este bine cunoscut locul deosebit de important al mijloacelor de informare în masă în viaţa lumii actuale. Se spune adeseori că mass-media este „a patra putere în Stat". Ţinând însă seama de influenţa majoră pe care o exercită în ce priveşte constituirea şi exercitarea celorlalte trei puteri — legislativă, executivă şi judecătorească —, înţelegem rolul ei preponderent în viaţa oamenilor şi a societăţii contemporane. Se poate spune că, în mare măsură, „aleşii naţiunii" sunt, de fapt, favoriţii mass-mediei. Activitatea şi deciziile acestora, după ocuparea funcţiilor lor în Stat, sufăr într-un chip hotărâtor influenţa mass-media. Mass-media creează şi distruge idoli. Majoritatea oamenilor consideră stările de lucruri nu prin propria lor judecată, ci influenţaţi hotărâtor de ceea ce li se spune prin mijloacele de informare în masă. Lucrurile acestea sunt bine cunoscute şi nu este nevoie să insistăm asupra lor.

I. Mass-media ca instrument al misiunii Bisericii.

În acest context, este absolut evident rolul major pe care-l poate avea mass-media în desfăşurarea misiunii Bisericii. Bineînţeles că, pentru Biserica Ortodoxă şi pentru credincioşii ei, nimic nu poate înlocui slujbele dumnezeieşti, predica şi cateheza în biserică, ca şi misiunea de la om la om. Din nefericire însă, o bună parte din cei care formal aparţin Bisericii, vin la sfintele slujbe numai foarte rar sau chiar deloc. Ori, nimeni nu se poate astăzi sustrage influenţei mass-media. Cvasitotalitatea populaţiei, indiferent de vârstă, de formaţie culturală şi de situaţie socială, petrec mult timp — uneori chiar mai multe ore în fiecare zi — în faţa televizorului. Foarte mulţi membri ai societăţii noastre ascultă în mod regulat ştirile sau alte emisiuni la radio, sau citesc ziarele. Astfel încât s-a ajuns la situaţia anormală ca mulţi dintre cei botezaţi ortodocşi să ştie şi să gândească despre Biserica ai cărei membri sunt nu ceea ce ar putea vedea şi auzi în biserica parohiei lor, dacă ar frecventa-o, ci ceea ce li se spune la televizor, la radio sau ceea ce citesc în diversele publicaţii.

Cum să nu folosească Biserica calea aceasta atât de puternică de influenţare a conştiinţelor? „Credinţa este din auzire" — zice Sf. Apostol Pavel (Rom 10, 17); şi „cum vor crede (oamenii) în Acela de Care n-au auzit? Şi cum vor auzi fără propovăduitor?" (Rom 10, 14). Ce lucru extraordinar este ca un propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu să poată fi ascultat sau citit de milioane de oameni deodată! S-a spus că dacă Sf. Apostol Pavel ar trăi în vremea noastră, înainte de toate ar scoate un ziar sau ar înfiinţa un post de radio. Fără a minimaliza importanţa contactului direct cu beneficiarii propovăduirii lui Hrisots, trebuie să recunoaştem interesul major pe care mass-media îl prezintă pentru o desfăşurare de anvergură a misiunii Bisericii astăzi.

II. Probleme actuale

Biserica şi credincioşii au motive foarte serioase să fie profund nemulţumiţi de prestaţia actuală a mijloacelor de informare în masă. În loc să fie instrumente de formare şi educare a oamenilor, s-a ajuns la situaţia anormală ca acestea să fie folosite într-un sens contrar. Astfel, de pildă, un credincios conştient se vede silit să evite o bună parte dintre emisiunile de la televizor. Ponderea emisiunilor cu caracter profund negativ din punct de vedere religios-moral a ajuns să fie atât de importantă încât pentru unii credincioşi însăşi prezenţa unui aparat TV în casa cuiva apare ca un păcat.

Pe de altă parte, evaluând corect puterea de influenţare a mass-media, aceasta este folosită consecvent de secte pentru propagarea ideilor lor. Dispunând de mijloace financiare şi de sprijin de specialitate din străinătate pe care Biserica ortodoxă nu le are, neoprotestanţii de la noi şi-au înfiinţat mai peste tot posturi de radio, la care transmit, zi de zi, emisiuni cu caracter mai mult sau mai puţin prozelitist. În lipsa unor emisiuni cu caracter ortodox, foarte mulţi dintre credincioşii noştri ascultă în mod consecvent emisiunile de la „Vocea Evangheliei" şi nu este de mirare că aţâţia dintre ei ajung cu vremea, sub influenţa a ceea ce aud zi de zi, să-şi improprieze idei neoprotestante, să pună la îndoială anumite puncte de învăţătură din tezaurul Ortodoxiei sau să dispreţuiască Biserica în care s-au născut şi pe slujitorii ei.

O altă problemă, cu care suntem mereu confruntaţi de la revoluţie încoace, este atitudinea în bună parte negativă a multora dintre slujitorii mass-media faţă de Biserica noastră. Ne-am obişnuit deja cu atacuri la adresa Tradiţiei ortodoxe, a slujbelor ei, a ierarhilor şi preoţilor ei, astfel încât am ajuns aproape să nu mai reacţionăm în faţa unor astfel de atacuri. Trebuie să ne dăm însă seama că nu este vorba, pur şi simplu, de atacuri ce vin din partea unor jurnalişti inconştienţi sau prea puţin duşi la biserică. Este vorba, în mod clar, de o campanie dirijată, care urmăreşte discreditarea Bisericii Ortodoxe.

III. Ce face Biserica în această situaţie?

Ştim că, într-o oarecare măsură — e adevărat, cu totul insuficientă —, şi Biserica noastră foloseşte prilejurile de a-şi face misiunea prin mass-media. La emisiunile religioase, atâtea câte există, de la posturile centrale şi locale de radio şi televiziune, Ortodoxia îşi are locul şi rolul ei, care nu poate fi minimalizat. Mai ales la marile sărbători, pot fi urmărite la televizor slujbe din Catedrala patriarhală sau din alte locuri. Ierarhi, teologi, duhovnici etc., apar adeseori la televiziune, cu cuvinte informative sau de zidire sufletească. Diferite manifestări organizate de Biserică, de asociaţiile ortodoxe etc. apar mediatizate într-o măsură mai mare sau mai mică. Unele ziare cuprind, săptămânal, o pagină creştină.

O lipsă importantă care se resimte mereu este aceea că respectivele emisiuni religioase nu sunt realizate propriu-zis de Biserică. Realizatorii lor sunt angajaţi ai posturilor de radio şi televiziune, mai mult sau mai puţin legaţi de Biserică, şi mai mult sau mai puţin pricepuţi în ceea ce vor să facă. Am cunoscut situaţii când realizatori foarte bine intenţionaţi au fost serios obstrucţionaţi de şefii lor din cadrul TVR. Personal, am participat la realizarea unor emisiuni care n-au mai fost transmise sau au fost transmise trunchiat pentru că unora din mai marii TVR nu le convine nicidecum afirmarea Ortodoxiei, mai ales în confruntarea ei cu erezia, cu imoralitatea sau cu noile secte.

Pe de altă parte, nu întotdeauna cei invitaţi la realizarea unor emisiuni sunt şi oamenii cei mai avizaţi pentru acest fel de misiune. Ai impresia că s-a creat o „echipă" de oameni buni la toate dintre preoţii şi teologii noştri — mai ales bucureşteni — care-şi dau cu părerea în lucruri pe care niciodată nu le-au priceput nici ei cât de cât cum se cade.

IV. Posibilităţi legale neexplorate.

Pentru remedierea acestei stări de lucruri, Biserica trebuie să folosească toate posibilităţile ce i se oferă. În urmă cu trei ani eram în aeroportul din Atena. S-a apropiat de mine un domn român care, crezând că sunt grec, m-a rugat, în limba engleză, să-i spun cum sună rugăciunea lui Iisus pe greceşte. Era un om credincios. Am intrat în discuţie şi am aflat că făcea parte dintr-o delegaţie a Consiliului Naţional al Audio-vizualului care participase la o conferinţă în Insula Creta. Mi-a făcut îndată cunoştinţă şi cu preşedintele Consiliului, Mircea Baciu, şi el membru al respectivei delegaţii, care s-a arătat foarte contrariat că Biserica Ortodoxă nu ceruse încă de la ei o frecvenţă pentru un post de radio propriu, adăugând că, atunci când li se va cere, ei vor oferi imediat o astfel de frecvenţă. Mi-a şi dat cartea de vizită să-l contactez în acest scop (eu îi vorbisem de dorinţa Oastei Domnului de a deschide un post de radio la Sibiu).

Trebuie să se ştie, de asemenea, că aprobarea posturilor de radio „Vocea Evangheliei" a fost condiţionată de evitarea oricărui prozelitism şi de accesul pe post al altor confesiuni şi mai ales al Bisericii Ortodoxe. Mi-aduc aminte că, în 1990, am fost întrebat la Cluj-Napoca dacă aş accepta să colaborez la realizarea emisiunilor pentru un post de radio a cărui înfiinţare o cereau neoprotestanţii, o astfel de acceptare a ortodocşilor fiind o condiţie pentru aprobarea postului solicitat. Ori, deşi ei vin uneori şi cer colaborarea unor ortodocşi, aceasta apare cu totul insignifiantă în masa de material propriu neoprotestant care se oferă ascultătorilor acestor posturi de radio.

V. Perspective.

Este clar că situaţia existentă nu poate să ne satisfacă. Biserica trebuie să-şi facă simţită prezenţa în mass-media într-o manieră mult mai puternică decât a făcut-o până acum, Departamentul pentru publicaţii al Patriarhiei ar trebui urgent lărgit şi extins la toate mijloacele mass-media. Prin acest departament, dar şi prin alte organe ale sale, Biserica ar trebui să aibă un cuvânt de spus pentru îmbunătăţirea prestaţiei reprezentanţilor săi la emisiunile religioase de la posturile centrale de radio şi televiziune. Acelaşi lucru, pentru alte unităţi bisericeşti, la nivelul posturilor locale radio şi TV.

Ştirile bisericeşti, selectate şi prezentate corect, trebuie să-şi aibă locul lor, zi de zi, în mijloacele mass-media. Şi nu mă gândesc numai la evenimente cu caracter central; ar fi necesară crearea unei reţele bine organizate şi coordonate de informaţii bisericeşti, care să acopere întreg spaţiul Ortodoxiei româneşti.

Se impune o mult mai stăruitoare folosire a mass-media pentru formarea catehetică şi duhovnicească a credincioşilor. Nu ne putem mulţumi cu emisiuni sporadice şi cu subiecte alese mai mult sau mai puţin la întâmplare. Ce minunată lucrare s-ar putea face, de pildă, prin transmiterea la radio şi la TV a unor serii de cateheze care să acopere întregul evantai al învăţăturilor ortodoxe, cu apărarea acestor învăţături faţă de tot felul de contestări şi aberaţii.

Credincioşii aşteaptă cu nerăbdare exprimarea de atitudini ale Bisericii — atitudini duhovniceşti, bine fundamentate teologic — faţă de o mulţime de probleme cu care se confruntă individul şi societatea în epoca pe care o trăim. Ce bine ar fi să avem un cotidian ortodox, care să nu fie exclusiv religios, ci să reflecte toate sectoarele vieţii omului de azi, astfel încât acestuia să i se ofere o perspectivă bisericească ortodoxă asupra a tot ceea ce se întâmplă în jurul său, în viaţa politică, economică, socială şi culturală etc.! Acelaşi lucru va fi făcut, desigur, şi prin alte mijloace mass-media.

Biserica noastră este astăzi mereu atacată prin mass-media de o mulţime de răuvoitori. De prea puţine ori apar însă răspunsuri la aceste atacuri. Iar atunci când apar, aceste răspunsuri nu sunt întotdeauna de cea mai bună calitate, nici suficient argumentate. Cred că, în această privinţă, datoria de a apăra adevărul revine fiecăruia dintre membrii Bisericii, clericilor, desigur, dar şi intelectualilor laici. Sf. Apostol Pavel zice că „Hristos a iubit Biserica şi S-a dat pe Sine pentru ea" (Ef 5, 25). Fiecare dintre noi se cuvine să ne împropriem această dragoste activă şi atotjertfelnică pentru Biserica în care ne mântuim. Dacă iubim cu adevărat Biserica, nu vom răbda ca ea să fie batjocorită, ci, ca şi Hristos, ne vom angaja în a o înfăţişa „fără pată ori zbârcitură, ori altceva de acest fel" (Ef. 5, 27).

Toate aceste lucruri nu le vom putea face în situaţia actuală, când mijloacele mass-media, programele şi emisiunile nu sunt de fapt ale Bisericii; când Biserica nu posedă nici un cotidian, iar publicaţiile sale sunt atât de puţin răspândite. Practic, facem acum numai ceea ce ni se cere sau ni se permite să facem.

Situaţia se va schimba radical numai în măsura în care Biserica îşi va avea programele şi emisiunile proprii la posturile de radio şi TV existente, publicaţii (mai ales cotidiene) de largă răspândire şi propriile-i posturi de radio şi televiziune. Recent a apărut la Iaşi primul post de radio ortodox. Iată un bun început, care va trebui generalizat cât mai repede posibil. Desigur că orice început e greu, dar toţi simţim că imobilismul nostru a devenit cronic şi că e nevoie să ieşim cu hotărâre dintr-un marasm cu care se pare că ne-am obişnuit. Noi, cei mici, aşteptăm iniţiative de sus. Probabil că şefii noştri bisericeşti aşteaptă iniţiative din partea celor de jos. În România există, cred, destui intelectuali, clerici şi laici, care ar fi bucuroşi să se angajeze în folosirea masivă a mass-media în slujba misiunii Bisericii. Probabil că mulţi dintre specialiştii mass-media ar răspunde bucuroşi la un apel de acest gen din partea ierarhilor noştri. Conducerea Bisericii va putea să-şi formeze ea însăşi specialiştii care să coordoneze şi să se angajeze în acest sector atât de important al misiunii ei.

De altfel, fiecare dintre noi putem şi trebuie să ne implicăm cât mai mult posibil în folosirea mass-media, prin crearea şi susţinerea de publicaţii bisericeşti, prin articole la ziarele centrale şi locale, prin participarea la emisiuni cu caracter religios-bisericesc şi, în general, prin folosirea tuturor posibilităţilor de a oferi credincioşilor noştri — şi nu numai lor — hrana duhovnicească de care au atâta nevoie pentru mântuirea lor.

Concluzii.

O primă concluzie ar putea fi una negativă: aceea că Biserica noastră şi noi, slujitorii ei, nu reacţionăm îndeajuns la punerea mass-media în slujba răului şi a păcatului şi nu ne angajăm îndeajuns la folosirea ei efectivă în lucrarea noastră de informare şi de formare a credincioşilor, de convertire a celor care nu-L cunosc pe Dumnezeu şi voia Lui, de apărare a credinţei în faţa atacurilor atât de stăruitoare şi de puternice ale vrăjmaşului. Desigur că această situaţie nesatisfăcătoare se explică în bună parte prin trecutul atât de greu din care am ieşit numai de puţin timp, trecut în care era de neconceput accesul Bisericii la marile cotidiene, la radio şi televiziune. Fără sprijin direct din afară, fără mijloace financiare importante şi fără specialişti, este greu să te lansezi într-o misiune de anvergură prin mass-media.

La aceasta se cuvine însă să adăugăm şi o constatare pozitivă: aceea că greutăţile şi imobilismele se încearcă a fi depăşite. Şi, iată, avem deja un număr destul de mare de emisiuni la radio şi televiziune, avem numeroase publicaţii bisericeşti, unele de foarte bună calitate, avem din ce în ce mai mulţi credincioşi, care-şi fac simţită prezenţa la toate nivelele etc. E un început promiţător. Nu avem decât să dezvoltăm, cu stăruinţă şi cu pricepere, cu zel şi cu răspundere, acest început, astfel încât să ne împlinim menirea de a propovădui Evanghelia la toată făptura.

Pr. prof. VASILE MIHOC

* Referat prezentat în cadrul Conferinţei preoţeşti de la Protopopiatul Sibiu, din data de 11 iunie 1998.

Pacostea individualismului

Unul dintre reprezentanţii şcolii sociologice franceze — L. Dumont, care se adaugă câtorva personalităţi de marcă în domeniu, cum ar fi M. Mauss, C. Lévy-Strauss, E. Durkheim, într-o carte publicată la Editions du Seuil, 1955, şi care a fost tradusă şi publicată în româneşte cu titlul **„Eseu asupra individualismului"**, Ed. Anastasia, 1996, analizând modul în care s-au structurat diferitele societăţi umane de-a lungul istoriei, le clasifică în două categorii.

Sunt, pe de-o parte, aşa-numitele societăţi de tip **holist**, care au la bază principiul absolutizării corpusului social în detrimentul individului, acesta justificându-şi existenţa doar în măsura în care se integrează în totalitatea socială, în care este finalmente absorbit şi atomizat.

La polul opus se află societăţile de factură **individualistă** în care principiul de bază este valorizarea maximă a individului în pofida corpusului social. Specificul acestor societăţi constă în faptul că totul se concentrează în jurul individului căruia totalitatea socială i se subsumează. Mai mult, sacrificând interesul general în detrimentul celui individual, aceste societăţi, prin modul lor de organizare ,au dus la o concentrare a puterii economice şi politice în mâna unei minorităţi foarte bogate, care ajunge să dispună într-un mod discreţionar asupra destinului şi intereselor majorităţii.

După opinia autorului, una dintre cauzele majore care au dus la apariţia individualismului ar fi aceea că individul uman fiind funciarmente religios, „individ-în-relaţie-cu-Dumnezeu", deci „în-afara-lumii", ceea ce înseamnă că „în relaţia cu Dumnezeu există un individualism absolut"(1).

Convertind afirmaţia respectivă în termeni mai accesibili, ar trebui să deducem că omul există şi se mântuieşte de unul singur, totul rezumându-se la ecuaţia „individ-Dumnezeu", ecuaţie din care contextul social este totalmente exclus. Mai mult, relaţia cu divinitatea nu numai că ne obligă să ne smulgem din acest context care nu mai are nici o relevanţă în actul mântuirii, dar devine chiar o piedică serioasă în calea realizării ei.

Astfel de idei au fost susţinute şi se regăsesc în scrierile multor teologi catolici şi protestanţi, iar la majoritatea sectelor şi denominaţiunilor religioase de astăzi, acest principiu şi-a atins apogeul, pentru ei actul mântuirii restrângându-se la relaţia exclusivă „eu-Dumnezeu".

Individualismul şi-a găsit susţinători vajnici şi-n rândul oamenilor de litere şi al filosofilor, care l-au ridicat adesea la rangul de doctrină absolută. Dacă amintim doar formula şocantă a lui Sartre: „ceilalţi: iată iadul!", ne putem lesne da seama de consecinţele funeste pe care le-a avut individualismul asupra evoluţiei relaţiilor inter-umane.

Ce păcat însă că autorul nu face nici o referire la perspectiva ortodoxă asupra acestor relaţii şi nici nu insistă asupra modului cum împacă ea aparenta dilemă a individului căruia, deşi îi este dat să trăiască „în lume", şi căreia îi este tributar într-o foarte mare măsură, fiind ca atare „un animal politic şi social" (2), dar care este chemat să se mântuiască doar în măsura în care se regăseşte în Dumnezeu. Faptul că suntem însă chemaţi să ne mântuim doar în măsura în care ne regăsim în Dumnezeu, nu înseamnă aceasta implicit că astfel ne vedem obligaţi să ne rupem din cadrul contextului social?

Iată o dilemă care, cel puţin aparent, se dovedeşte a fi greu de depăşit, iar pentru o cât mai bună rezolvare a ei va trebui să cunoaştem felul în care concepe teologia ortodoxă fiinţa umană şi mai ales cum priveşte ea faptul că aceasta nu poate exista decât în măsura în care se integrează contextului social.

Ştim, în temeiul revelaţiei biblice, că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, al lui Dumnezeu Cel întreit. Esenţa Sfintei Treimi este veşnica întrepătrundere a iubirii, cele trei Persoane locuind una în cealaltă. „Fundamentul creştinismului este Sfânta Treime, care este unitate dar şi diversitate. Dumnezeu nu e doar unime ci şi uniune, nu numai uniune ci şi comuniune".(3)

Fiind creată după chipul lui Dumnezeu Cel în trei ipostaze, fiinţa umană este destinată să nu se poată împlini decât printr-o viaţă de comuniune, chipul însemnând pe de o parte relaţia cu Prototipul, spre care se doreşte neîncetat, iar atunci când întrerupe această relaţie îşi pierde de fapt identitatea, iar pe de altă parte arată că nu poate exista decât în măsura în care se deschide spre ceilalţi.

Este adevărat că fiecare dintre noi este unic şi irepetabil, dar tocmai această unicitate arată că am fost creaţi pentru comuniunea cu ceilalţi, pentru că finalmente unicitatea nu înseamnă suficienţă. Suntem unici, dar nu suficienţi nouă înşine, ci ne împlinim doar în măsura în care ne împărtăşim din unicitatea celorlalţi şi, la rându-ne, împărtăşim celorlalţi din unicitatea fiinţei noastre.

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot S. NICOLAE

La Duminica tuturor sfinților

Sfânt, sfinți și sfințenie

Ar putea să pară oarecum forțat faptul că Biserica a rânduit ca una dintre duminicile din calendar, respectiv prima după Rusalii, să fie dedicată în exclusivitate cinstirii **Tuturor Sfinților,** din moment ce fiecare zi a anului este consacrată unuia sau mai multor sfinți. Cel puțin două sunt motivele care stau la baza acestui fapt. Mai întâi, este acela că numărul sfinților cuprinși în calendar este cu mult mai mic decât cel real, pe care numai Dumnezeu îl cunoaște cu adevărat, Scriptura vorbind de o mulțime nenumărată a lor („Îi vei număra pe ei și mai mult decât nisipul se vor înmulți" — Ps. 138, 18). Un alt motiv este acela că Biserica — trupul lui Hristos, care cuprinde în sine întreaga umanitate, este un organism viu ce prin puterea Sfântului Duh, își sfințește neîncetat mădularele sale alcătuitoare, or această lucrare nu va înceta decât atunci când istoria însăși va înceta, astfel că mereu vor apare, noi și noi sfinți, sporind numărul celorlalți.

Pentru a înțelege cât mai bine rostul pentru care îi cinstim pe sfinți, va trebui, înainte de toate, să ne clarificăm câteva aspecte legate de acest act religios. Știm din învățătura Bisericii Ortodoxe, învățătură fundamentată temeinic pe Revelația dumnezeiască, cuprinsă în Sfânta Scriptură, că sfințenia este una din însușirile exclusive ale lui Dumnezeu, pe care o putem defini drept identificarea ființei și a voinței Sale cu Binele absolut, înțelegând prin aceasta că tot ceea ce este și tot ceea ce vine de la Dumnezeu se confundă, până la contopirea desăvârșită cu binele, Dumnezeu fiind însuși Binele și izvorul său.

Ce este sfințenia divină în esența ei, nu vom reuși niciodată să exprimăm cu adevărat, pentru că mintea omenească se dovedește neputincioasă și cuvântul sărac în fața inefabilului divin. Ceea ce noi percepem este doar o umbră, un reflex al măreției dumnezeiești, și chiar puținul pe care îl percepem este cu atât mai greu de surprins în cuvinte, sau de fixat în concepte, care finalmente se dovedesc incapabile să redea absolutul.

Sfințenia nu este însă o însușire a lui Dumnezeu închisă în El însuși, pentru că Dumnezeu însuși nu este o simplă entitate circumcisă Sieși, fără nici o contingență cu lumea și cu omul, ci Ființă într-o continuă deschidere și apropiere către o altă ființă — omul, căreia vrea să-i comunice și să-i dăruiască din preaplinul Său, învăluind întreagă creația cu sfințenia Sa, așa cum ni se descoperă în viziunea profetului Isaia: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot; plin este tot pământul de mărirea Lui" (Is. 6, 3).

Omul simte, chiar dacă nu poate exprima decât cu foarte mare greutate, că sfințenia, deși este însușirea unei ființe superioară sieși, a cărei prezență îi inspiră o paletă întreagă de sentimente: admirație, teamă, uimire, etc., dar în același timp îl și atrage într-un mod irezistibil și greu exprimabil. Simte că este mai presus de sine, ca o presiune de dincolo de sine, care îl cheamă necontenit să iasă din propria-i lume mărginită, impulsionându-l la o permanentă depășire de sine, și a propriei sale condiții terestre, în care se simte stingher și mereu neîmplinit. Așa cum o percepem, sfințenia divină ne apare ca un paradox, pentru că, pe de o parte, ea este mai presus de capacitatea noastră comprehensivă, dar în același timp ne este totuși comunicabilă, căci altfel nu am putea-o dobândi; ne transcende, și în același timp, fără să ne fie întru totul străină, ne îndeamnă la autotranscendere; ne este străină, și totuși ne regăsim în ea, căci în afara ei existența umană ar fi lipsită de sens.

Este posibilă sfințirea omului, din moment ce știm că ea este o însușire prin excelență a naturii divine? Sf. Părinți recunosc în faptul că omul este creat „după chipul lui Dumnezeu" o anume stare de sfințenie latentă a naturii umane, înțeleasă însă doar ca o potență, care poate fi actualizată numai prin împreuna noastră lucrare cu harul cel sfânt și sfințitor al lui Dumnezeu „singurul, unicul sfânt după firea Sa este Dumnezeu, mădularele Sale nu sunt sfinte decât prin participarea lor la această unică sfințenie" (P. Evdochimov, Arta icoanei, p. 110). „Chipul" pe care îl dobândește fiecare ființă umană, începând încă din primul moment al existenței sale, se dorește împlinit în prototipul după care a fost creat, tinde să devină asemenea lui: „precum dorește cerbul izvorul apelor, așa te dorește sufletul meu pe tine, Dumnezeule. Însetat-a sufletul meu de Dumnezeul cel viu; când voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu" (Ps. 41, 1—2).

Despre o adevărată sfințire a omului însă, nu se poate vorbi decât din momentul în care devine conștient de faptul că el nu poate exista, și nici nu se poate justifica, doar prin el însuși, că adevăratul sens al existenței sale se află în afară și dincolo de sine și de propria-i lume. **Numai în Dumnezeu ajunge omul deplin,** spuneau părinții sinodului de la Calcedon, iar spre o reală deplinătate a sa, omul nu va putea accede decât în măsura în care se împărtășește din izvorul sfințeniei divine.

Privită din perspectiva umană, sfințenia înseamnă chemarea pe care Dumnezeu o adresează omului, îndemnul la permanentă autodepășire și împlinire în **altceva** decât este el: „Fiți dar voi desăvârșiți, precum și Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este" (Mt. 5, 48), chemare care presupune, cu necesitate, răspunsul conștient și liber, și în deplină responsabilitate, pe care omul îl dă acestei chemări (Apoc. 3, 20).

Există în ființa omului o tensiune, o aspirație spre sfințire, căreia Dumnezeu îi vine în întâmpinare. El ni se deschide și ni se face apropiat în măsura **în care noi ne deschidem** și ne apropiem de El: „Apropiați-vă de Dumnezeu și Se va apropia și El de voi" (Iac. 4, 8).

Nimic nu ne va ajuta să înțelegem mai bine procesul complex de sfințire al omului, decât însuși cuvântul prin care este redat acest fapt, pentru că în limba greacă, limba originară de redactare a Sfintei Scripturi, cuvântul ieron avea, deopotrivă, sensul de **sacru,** dar și cel de **jertfă,** surprinzând cât se poate de bine însăși esența actului respectiv, căci sfințirea omului este posibilă doar în măsura în care se jertfește pe sine: „nimeni nu se poate mântui altfel decât prin actul oferirii sale lui Dumnezeu într-o dăruire de sine integrală. Dar nimeni nu se poate oferi ca jertfă curată altfel decât prin unirea cu Hristos, Care se oferă neîncetat pentru noi ca jertfă curată și totală Tatălui" (Pr. D. Stăniloae, Rugăciunea lui Iisus, p. 30). Cu cât se depășește mai mult, și își depășește propria-i condiție, cu atât omul se sfințește, aducându-se pe sine ca pe o jertfă lui Dumnezeu. În esența ei, sfințirea omului este o permanentă stare de jertfire de sine, o degajare de propria-i identitate, trecere dincolo de sine, golirea de sinele propriu pentru a se lăsa tot mai mult locuit de Dumnezeu, căci „acolo unde s-a biruit firea, acolo se cunoaște că se află de față Cel mai presus de fire" (Sf. Ioan Scărarul, Scara, XV, 3 în Filoc. vol. 9, p. 222). Acest lucru îl vom observa cel mai bine la sfinții care, în toată viața lor, n-au făcut altceva decât să se dăruiască pe ei înșiși lui Dumnezeu.

P. Țuțea spunea că sfântul este forma pură a ființei religioase, stadiul maxim până la care poate urca ființa umană, realizând acea stare de sfințenie lăuntrică care iradiază și în afară, făcând în același timp și trupul transparent. „Socotesc că nu trebuie să se socotească cineva sfânt, înainte de a preface în loc sfânt pământul acesta (trupul)" spunea același P. Țuțea (idem. p. 234). În literatura ascetică ortodoxă este celebru cazul Sf. Serafim de Sarov, care ajunsese la acea stare le sfințenie lăuntrică, a cărei lumină iradia din întreaga sa ființă, or această întâmplare este tocmai ilustrarea faptului că lumina sfințeniei pe care o dobândesc sfinții învăluiește în același timp chiar și lumea în care trăiesc. Mai mult, dăruindu-se pe ei înșiși lui Dumnezeu, sfinții dăruiesc în același timp, ca pe o ofrandă, și lumea lui Dumnezeu, sfințind-o prin lumina ce se revarsă, din ființa lor, „făcând pământul cer, cu strălucirea faptelor bune" (Utrenia, hvalite, stih 2).

Sfințenia nu este rezervată doar anumitor categorii de oameni, ci e o țintă la care sunt chemați să ajungă toți oamenii, ea dând adevăratul sens al vieții umane, care deși existentă în istorie, și dependentă de materie, nu este totuși strict închisă în ea, căci adevăratul ei sens trece dincolo de aceasta. Sfințenia este chemarea pe care Dumnezeu o adresează tuturor oamenilor, pentru că El vrea ca toți oamenii să fie asemenea cu El, „voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină" (1 Tim. 2, 4). Nu se poate spune că există o listă a unor obligații valabile doar pentru monahi, și o alta pentru laici, spre exemplu, ci aceleași criterii sunt obligatorii, deopotrivă, pentru toți, indiferent de starea lor, fie ei laici sau clerici, monahi sau nemonahi, „cei ce trăiesc în lume, deși căsătoriți, trebuie ca în toate celelalte să semene cu călugării... Vă înșelați foarte gândind că există lucruri cerute laicilor și altele cerute monahilor: toți avem de dat aceeași socoteală" (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilie la Evrei, 7, 4).

Viețile Sfinților, Patericul și celelalte multe cărți ale spiritualității răsăritene ilustrează cu prisosință acest fapt, demonstrând că nu se poate vorbi de un mod anume prin care omul poate ajunge la sfințenie, pentru că finalmente toți oamenii sunt chemați la dobândirea ei. Practic, putem vorbi de o infinitate de ipostaze ale sfințeniei, după numărul subiecților angajați în acest proces teandric, fiecare realizând, după măsura firii și a personalității sale proprii, grade și stări de sfințenie. O întâmplare din **Istoria monahilor** vine să ilustreze această realitate. Despre Pafnutie, unul dintre monahii îmbunătățiți ai pustiei, se spune că a cerut la un moment dat lui Dumnezeu să-i arate pe cei egali cu el în sfințenie. Într-o vedenie i se arată: un tâlhar care a salvat viața unei femei care s-a rătăcit în pustie, un primar de sat generos și drept, și un negustor de perle care și-a împărțit averea săracilor.

Pentru a ajunge la măsura sfințeniei nu trebuie să te rupi neapărat de lume, pentru că sfinții trăiesc cel mai adesea printre semenii lor, în deplină smerenie și discreție, știuți numai de Dumnezeu, sfințindu-i și pe ceilalți prin prezența lor. Ioan Moshos în cartea sa, **Pășunea duhovnicească,** vorbește despre un monah tânăr, care nu se sfiește să frecventeze cele mai insalubre taverne, păstrându-și însă nealterată curăția sufletească, însă comportarea lui stârnește invidia unui monah bătrân, care deși petrecuse cincizeci de ani într-un schit, în nevoință aspră, n-a reușit să ajungă la aceeași măsură duhovnicească.

Sfințenia nu se confundă, în nici un caz, cu o simplă corectitudine formală, în genul „dreptății" pe care o afișau fariseii, ci ea este trăirea lăuntrică a misterului divin, plonjarea în infinitul lui Dumnezeu. Spre piscul dumnezeirii poți urca anevoie, de-a lungul unei vieți întregi, cu opintelile și căderile inerente, după cum te poți apropia într-o străfulgerare, în care orice opreliște este depășită, și orice graniță arsă, chestiunea ținând nu atât de felul trăirii, ci de cel al intensității ei. Despre Sf. Teodor Stâlpnicul (sec. 6), se spune că a petrecut șaizeci de ani pe un stâlp în nevoință aspră. Spre sfârșitul vieții L-a rugat pe Dumnezeu să-i descopere care îi va fi răsplata viitoare, iar Dumnezeu îi descoperă că aceasta îi va fi egală cu a unei comediante din Damasc, care pe patul de moarte, și-a dăruit întreaga agoniseală unei familii cu mulți copii, care trăia în mizerie.

Dacă Biserica Ortodoxă acordă în cadrul cultului său atât de bogat un loc aparte cinstirii sfinților, aceasta nu trebuie să ne facă, în nici un caz să credem că astfel am impieta în vreun fel anume, cultul de adorare pe care îl datorăm lui Dumnezeu, căzând în exclusivismul practicat de toate cultele neoprotestante, care refuză orice cinstire acordată sfinților. Adevăratul motiv pentru care Biserica Ortodoxă îi cinstește pe sfinți este acela că omul, păstrându-se în harul lui Dumnezeu, și adăpându-se neîncetat din izvorul sfințeniei divine, poate ajunge el însuși la măsura sfințeniei.

Îi cinstim pe sfinți nu pentru ceea ce sunt în ei înșiși, ci pentru ceea ce Dumnezeu lucrează în ei. „Prin sfinții care sunt pe pământul Lui, minunată a făcut Domnul toată voia Lui întru dânșii" (Ps. 15, 1), pentru faptul că prin ei Dumnezeu își descoperă voia și prezența Sa. „Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui" (Ps. 67, 36); mai mult, ei sunt cinstiți, pentru vrednicia și curăția vieții lor, de Dumnezeu însuși: „cinstită este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui" (Ps. 115, 3).

Pr. N. STOIA

Finalitatea mișcării ecumenice

— La 50 de ani de la înființarea Consiliului Ecumenic al Bisericilor —

Mișcarea ecumenică a fost inspirată, dar și a generat o spiritualitate ecumenică, spiritualitate ce permite perceperea unității și credinței profunde a Bisericii, sesizarea misterului comuniunii cu Dumnezeu. Spiritualitatea creștină este o expresie a catolicității Bisericii. Dar acțiunea sacramentală prin excelență a catolicității este Euharistia. Celebrarea comună euharistică (cu Bisericile surori) și comuniunea euharistică (cu cei botezați într-un botez legitim) sunt evidențele acestei catolicități. Ca și Botezul, Euharistia este unică, are valori **catolice.** Lipsa de comuniune euharistică nu este o diversitate legitimă ci o diviziune, o întrerupere a catolicității. Ea este scopul unității văzute, nu mijlocul de a o realiza, spun ortodocșii. Dar misterul realității ecclesiale, realitate ultimă cu care se identifică o Biserică, ca și misterul unității care există deja între Biserici nu poate să fie epuizat. Comuniunea deplină este inepuizabilă. Și mai este dimensiunea profetică și eshatologică a cinei euharistice, ca sacrament al Bisericii nedespărțite. Ori de câte ori celebrează Euharistia, Biserica retrăiește istoria totală a mântuirii și dă mărturie despre Înviere, prin puterea Duhului Sfânt, pentru întreaga lume. Comuniunea euharistică dintre creștini este un eveniment profetic, căci anunță biruința asupra diviziunilor, violenței și morții, anunță adică venirea cerului pe pământ, recapitularea tuturor, umanitate și creație, în Iisus Hristos, Mielul biruitor, mirele Bisericii. Gustând din aceeași pâine euharistică și din același potir, creștinii aparțin toți unei singure Biserici, unui singur **oikumene.** Mișcarea ecumenică, fie Consiliul ecumenic, fie conducătorii ei, nu trebuie să scoată celebrarea și comuniunea euharistică din rândul exigențelor catolicității. Ex-comunicarea, întreruperea catolicității, înseamnă că creștinii au uitat că Hristos s-a jertfit pentru Biserica nedespărțită, ultimă, așa cum a arătat Sf. Cyprian de Cartagina. În mijlocul dezbinărilor, Euharistia este sacramental-darul catolicității, al unei catolicități transcendente, eshatologice, nu impuse din afară de o autoritate.

Prin urmare, putem distinge în această fază pre-conciliară (1948—1998) mai multe perioade:

Perioada stereotipată, în care Bisericile membre din CEB au apărat și comparat tezele lor convenționale și canonice (adesea cu definiții scoase din cărțile lor simbolice, din dicționare și manuale). **Declarația de la Toronto** (1950) a favorizat relativismul eccleziologic, de unde concepția că ecumenismul se practică la nivelul relațiilor bisericești, independent de consensul lor explicit în materie de doctrină.

Perioada convergențelor teologice, a **„explicării ecumenice a credinței apostolice",** în care Bisericile au redescoperit autoritatea reală și comună a Tradiției. Receptarea acestor convergențe e însoțită de mutații structurale, de convertirea instituțiilor bisericești. La sfârșitul acestei perioade ecumenismul e pecetluit de două tentații: prima constă în a face să se creadă că nu s-a schimbat nimic din 1948, ignorând apelul de recunoaștere a Botezului, a tainelor, a preoției, apelul la celebrare euharistică comună; cealaltă, tentație inversă, constă în a căuta o viziune nouă a ecumenismului, un ecumenism orientat spre acceptarea divergențelor, decomplexat de critica identității confesionale, sub pretextul că ecumenismul precedent a avut o tendință reducționistă. Orice proiect ecumenic ar fi deci deficient nu numai din cauză că nu există nici un consens asupra definiției unității, ci și pentru că unitatea Bisericii văzute e dependentă de sistemele sociale, de tensiunile naționale și internaționale, asupra cărora Biserica n-are nici o pârghie.

Este timpul de a remodela fundamental ethosul — spiritualitatea, orientarea și programul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, mecanism inconturabil în situația de criză de azi. Este vorba de a recapitula o jumătate de secol de viață ecumenică, de a pune ordine în ideile și reflecțiile lui constitutive: convergențele ecumenice realizate reprezintă exigențe ale catolicității autentice, de aceea întreruperea comuniunii euharistice nu este o ruptură ireversibilă. Pe aceste baze, ținerea unui conciliu care să consolideze comunitatea conciliară — comuniunea Bisericilor locale — în jurul Tainei euharistice — sacramentul Bisericii ultime, nedespărțite, va fi o mărturie morală publică, dar și o mărturie profetică, dând o mare eficiență contribuției creștinilor la reconcilierea lumii.

De aceea, Bisericile Ortodoxe ar trebui să revină în conversațiile și deciziile ecumenice de azi cu mai multă autoritate, pasiune și indulgență. Ortodoxia nu trebuie să se lase condusă de cei neinițiați în ecumenism, care omit dimensiunea ei catolică, ecumenică, nici să fie abătută de frustrările din ultimii ani. Bucurându-se acum de libertate religioasă și politică deplină, Bisericile ortodoxe, odată cu scrierea Catehismului ortodox pentru generațiile viitoare, au datoria să spună un cuvânt profetic despre finalitatea Mișcării ecumenice, despre răspunderea creștinismului față de degradarea spirituală și dislocarea morală a lumii prin violență, xenofobie, rasism. În orice situație de criză, Biserica trebuie să adune, nu să risipească. Unitatea în comuniune, unitatea creștinilor pentru reconcilierea lumii este o acțiune comună — o conspirație a Duhului Sfânt și a Bisericii: **„Am convenit, Duhul Sfânt și noi"** (Fapte 15, 28). În turbulența confesională, etnică, politică, de la sfârșitul acestui mileniu, una din exigențele catolicității este aceea ca Bisericile să se asculte unele pe altele spre binele poporului lui Dumnezeu.

Pr. prof. dr. ION BRIA

Excursia

coralei mixte a bisericii „Sfinții Arhangheli" — Sibiu la Mânăstirea Recea, Tg. Mureș, în 3 mai 1998, de Duminica Mironosițelor

Această excursie a fost organizată și plătită de membrii coralei, care au fost însoțiți de păr. paroh Nichifor Todor, iar corul a fost condus de dirijorul său, prof. Ioan Vizeteu.

Ajunși la Recea, la orele 9 am participat la slujba acatistului, făcută de câteva măicuțe, iar la orele 10,15, a început Sfânta Liturghie, precedată de un scurt cuvânt al păr. Ioan, duhovnicul mânăstirii, privind însemnătatea Sfintei Liturghii.

Corala noastră a cântat întreaga liturghie, în absida stângă a bisericii.

Piesele corale, mixte, pe care le-am cântat au fost: ectenia mare și antifoanele duminicale, obișnuite, de **Gavriil Muzicescu,** fericirile de **Tim. Popovici,** „Veniți să ne închinăm" de **G. Muzicescu,** heruvicul de **Giuseppe Sarti,** „Mila păcii" de **Alex. Podoleanu,** „Pe Tine Te lăudăm" de **G. Lamakin,** „Îngerul a strigat" de **Makarov** și Concertul Paștilor „Astăzi tot trupul se veselește" de **Muzicescu,** toate ascultate cu sufletul la gură de întreaga asistență.

După concertul-pricească, păr. nostru Nichifor a rostit predica, legată de Duminica Mironosițelor, cu recomandarea duhovnicească de a urma și noi credința, dragostea față de Mântuitorul și spiritul de jertfă ale ace tor minunate femei, care au devenit primele vestitoare ale Învierii lui Hristos.

A urmat, apoi, la cuvânt păr. Ioan, care a stăruit pe ideea ridicării noastre sufletești din negura vremilor trecute ca un vis urât peste Biserica noastră și peste neamul nostru românesc, la lumina învierii lui Hristos, prin credința trăită de fiecare dintre noi, în viața de zi cu zi.

Păr. Ioan a mulțumit credincioșilor adunați, ca de obicei, în număr mare, apreciind dragostea lor pentru Biserica Strămună, ortodoxă. A elogiat râvna celor veniți de departe: un autobuz tocmai din Bucovina și noi, cei din Sibiu, să-l caute pe Hristos cel înviat, ca și Mironosițele...

Cuvinte de caldă apreciere a adresat păr. Ioan și coralei noastre care — zicea dânsul — ne-a întraripat duhovnicește la această Sfântă Liturghie, dându-ne prilejul să trăim, cu toții, sublimul liturgic...

În final, păr. Ioan a invitat-o și pe maica Cristina, starețа mânăstirii, să spună și dânsa câteva cuvinte. Și sfinția sa a subliniat faptul că membrii coralei noastre nu urmăresc să-și pună în evidență vocea, cât mai ales, se străduiesc să le vibreze sufletele, încât să intre în rezonanță duhovnicească cu ei, și credincioșii care-i ascultă.

După liturghie, am fost poftiți la trapeză, la o agapă frățească.

Corala noastră a făcut multe excursii, pe la mânăstiri din mai toată țara, însoțită de preoții noștri: păr. Nichifor Todor și Silviu Filimon, condusă — ca dirijor — de dl. prof. Ioan Vizeteu, dar excursia aceasta, din 3 mai 1998, la mânăstirea Recea, ne va rămâne de neuitat, în suflete, cu bucuriile și emoțiile sublime trăite acolo.

Dirijorul coralei:

prof. IOAN VIZETEU

Constituirea noii Adunări Eparhiale în Arhiepiscopia Ort, Rom. Sibiu

În conformitate cu prevederile hotărârii Consiliului Național Bisericesc nr. 7.531/18 dec. 1997, în data de 7 mai 1998, s-au efectuat alegerile pentru membrii clerici și mireni în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în cele zece Circumscripții.

În baza actului Cancelariei Sf. Sinod nr. 2516/1998 în perioada 15 mai — 6 iunie 1998 Eparhiile au organizat constituirea Adunării Eparhiale și au solicitat confirmarea alegerilor eparhiale.

Data constituirii Adunării Eparhiale în Arhiepiscopia Sibiului a fost fixată în 23 mai 1998, ora 10.

Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie Plămădeală, lucrările constituirii noii Adunări Eparhiale au fost conduse de Prea Sfințitul Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

La ora 9,00 în Capela Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu s-a făcut Te Deum cu chemarea Sfântului Duh.

La ora 10,00 în Aula Facultății, se deschide ședința cu un cuvânt lămuritor al Prea Sfințitului Visarion, episcop-vicar, privind realizările Eparhiei în cei patru ani care au expirat și îndatoririle ce le vor avea membrii aleși în perioada 1998—2002.

Conform Ordinii de zi Adunarea s-a constituit în secțiuni care au depus actele la Comisia specială pentru organizare și validare. După ce s-a constatat că au fost validate jumătate plus unu din mandate, președintele a declarat Adunarea Legal constituită. S-a alcătuit biroul definitiv. Se aleg 4 comisii: bisericească, culturală, economică și de organizare și validare. S-a procedat la examinarea și validarea definitivă a mandatelor. Adunarea aprobă mandatele.

Componența noii Adunări Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului din perioada 1998—2002 este următoarea:

A. **Membrii clerici:** P.C. Arhid. Prof. Univ. Ioan Floca, P.C. Arhid. Prof. Univ. Constantin Voicu, P.C. Pr. Prof. Univ. Ilie Moldovan, P.C. Pr. Ioan Vladovici, P.C. Pr. Cornel Codrea, P.C. Pr. Mircea Crețu, P.C. Pr. Ioan Dincă, P.C. Pr. Ioan Cioacă, P.C. Pr. Octavian Imbru, P.C. Pr. Ioan Teșa.

B. **Membrii mireni**

Dl. Avocat Ioan Moraru, Dl. Judec. Gheorghe Vâja, Dl. Conf. Dr. Ilie Crăciun, Dl. Dr. Vasile Iacob, Dl. Dr. Nicolae Suciu, Dl. Inginer Aurel Șoaită, Dl. Dr. Dumitru Nicoară, Dl. Aurel Bucur, Dl. Inginer Gheorghe Comșuț, Dl. Inginer Alexandru Boeriu, Dl. Prof. Ioan Timofte, Dl. Inginer Alexandru Lup, Dl. Dr. Mihai Niculescu, Dl. Prof. Univ. Ovidiu Moceanu, Dl. Prof. Radu Fruntеș, Dl. Avocat Ionel Maxim, Dl. Prof. Mircea Florea, Dl. Prof. Gheorghe Cupeș, Dl. Jurist Dorin Suciu, Dl. Dr. Dumitru Popa.

În conformitate cu prevederile art. 142 din Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative, și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din cuprinsul patriarhiei Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a emis Decizia Patriarhală nr. 7/1998 prin care au fost confirmați membrii clerici și mireni aleși la data de 7 mai 1998 în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului.

Adunarea Eparhială nou constituită a propus și a aprobat:

Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului în perioada 1998—2002.

Membrii clerici

— Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu
— Pr. Cioacă Ioan
— Pr. Codrea Cornel

Membrii mireni

— Avocat Morariu Ioan
— Judecător Vâja Gheorghe
— Conf. univ. Dr. Ilie Crăciun
— Dr. Suciu Nicolae
— Prof. Univ. Dr. Ovidiu Moceanu
— Dl. Bucur Aurel

Membrii aleși în adunarea Național Bisericească în perioada 1998—2002

— **Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca**
— **Avocat Moraru Ioan**
— **Dr. Suciu Nicolae**

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot SĂSĂUJAN SIMION

Pr. prof. dr. Liviu Galaction Munteanu la 100 de ani de la naştere

O viaţă de om înseamnă foarte puţin în faţa eternităţii sau după unii chiar nimic; însă a şti să smulgi clipei eternitatea înseamnă totul!

Acesta ar putea fi motto-ul potrivit vieţii preotului cărturar Liviu Galaction Munteanu, profesor şi apoi rector al Academiei Teologice Cluj, precum şi vicar al Episcopiei Ortodoxe a Clujului.

Lacrimi şi flori de mai au fost aduse la Cristian-Braşov, urbea-i de naştere, sâmbătă 9 mai a.c, când s-au împlinit 100 de ani de la naşterea celui care, prin martiriu la Aiud, a fost aşezat în Pantheonul marilor bărbaţi ai Neamului şi Bisericii.

Ca organizator principal, Biserica Ortodoxă Cristian şi apoi Fundaţia „Nova Civitas", Şcoala şi Primăria din Cristian, precum şi Despărţământul Bârsa de Sus al Astrei, cu sediul tot aici, am invitat la comemorare personalităţi ale vieţii bisericeşti şi laice dintre cele mai remarcabile.

Alături de ziarişti, profesori, diverşi intelectuali, consăteni, au fost prezenţi la Cristian: **P. S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu, pr. prof. dr. Alexandru Moraru, pr. prof. dr. Stelian Tofană şi pr. lector Ioan Chirilă ,de la Facultatea de Teologie Cluj, pr. prof. dr. Ilie Moldovan, pr. asist. Moşoiu Nicolae, asist. Sorin Dobre,** de la Facultatea de Teologie Sibiu. Tot la solemnităţile zilei au fost de faţă fraţii preoţi Dumitru Pătrunjel, Târnăveni, Aurel Suciu, Ioan Herda, Ioan Dinu Constantin Puia, Braşov, Ioan Voineag, Săcele, Dumitru Comşa, Ghimbav, Nicolae Goja, Hălchiu, Nicolae Luca, Cărpiniş, Ioan Pătrunjel, Bod, Nicolae Mărginean, Zărneşti, Nicolae Stroe, Stupini.

De faţă au fost fiii celui omagiat: domnul Sergiu Munteanu şi doamna Lia Drăgănescu, medici, precum şi un nepot, veniţi din Cluj.

După parastasul săvârşit în biserica, în care cu 100 de ani în urmă, a fost botezat pruncul Liviu Galaction, obştea celor prezenţi a pornit în procesiune spre str. Lungă nr. 138, unde primarul a dezvelit, iar **P. S. VISARION** a sfinţit placa comemorativă de pe frontispiciul casei în care s-a născut şi a trăit 25 de ani Liviu Galaction.

În frunte cu **P.S. VISARION** ne-am deplasat la Monumentul eroilor din Cristian, unde, după ce s-au depus flori — era ziua de 9 mai — s-a rostit o rugăciune pentru toţi eroii şi pentru Părintele Liviu.

S-a trecut apoi pe la Muzeul „Prof. Ion Soiu", din incinta şcolii şi prin Expoziţia artiştilor locali, pr. George Ercuş şi d-na Minerva Carai, de la Căminul cultural nr. 2, unde, în continuare, s-a derulat Simpozionul comemorativ **„Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu — 100 de ani de la naşterea sa".**

După cuvinte de apreciere, **P. S. Episcop VISARION** a dat citire telegramei **Î. P. S. ANTONIE, Mitropolitul Ardealului,** care regretând că din motive de sănătate nu poate fi prezent, a subliniat personalitatea de excepţie a rectorului **Liviu Galaction,** căruia **Î. P. S. Sa** i-a fost student.

Mulţumind **Î. P. S. ANTONIE** pentru cuvintele adresate şi **P. S. VISARION** pentru prezenţa şi binecuvântările adresate. **prof. Ioan Popa,** preşedintele Despărţământului Bârsa al Astrei şi moderatorul „plin de har" al lucrării, a transmis **Î. P. S. Sale** urările tuturor de sănătate şi multă putere de muncă.

În comunicarea „Ascendenţii lui Liviu G. Munteanu", pr. paroh Nicolae Floroiu a vorbit despre străbunicii lui Liviu, Petre şi Maria, el — oştean al domnului Tudor, ea de o frumuseţe de excepţie, care a fost remarcată de Împăratul Frantz Josef, în trecere prin Cristian. S-au mai făcut precizări despre bunicii celui omagiat, românii cei mai prosperi ai satului şi părinţii lui, Nicolae şi Maria, el absolvent al Academiei Teologice Sibiu şi a unor cursuri de drept în limba germană.

Şi ca în proverbul: „aşchia nu sare departe de trunchi", vorbitorul arată că „personalitatea martirului Liviu curgea din seva unora din românii fruntaşi ai Ţării Bârsei".

Pr. prof. dr. Alexandru Moraru, de la Cluj, în lucrarea „Viaţa şi opera lui Liviu G. Munteanu", a subliniat atât viaţa ca familist căsătorit la Sibiu, cu Silvia Popa cât şi pe studentul la Academia Teologică Sibiu şi apoi la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, unde şi-a luat doctoratul în anul 1923. A funcţionat ca profesor, decan şi rector la Academia Teologică din Cluj, ca vicar administrativ la Episcopie şi preot în Bistriţa. Pentru că a întocmit o programă de introducere a religiei în şcoli, cerută de ierarhul de atunci al Clujului, a fost condamnat la 17 ani de închisoare „pentru crimă împotriva socialismului". A murit la Aiud, în urma unor cumplite suferinţe şi traume psihice.

A luat apoi cuvântul **Pr. Conf. Dr. Stelian Tofană,** conf. în prezent la catedra de Noul Testament. În comunicarea intitulată **„Contribuţia Pr. Prof. Dr. Liviu G. Munteanu la dezvoltarea Studiului Noului Testament",** ne-a vorbit despre scrierile care au fost cenzurate timp de 45 de ani, de exegezele actuale, de lucrări rămase încă în manuscris. Dintre lucrările sale au fost amintite: **„Viaţa Mântuitorului Iisus Hristos", „Predica de pe munte", „Vechiul Testament şi Creştinismul" „Istoria creaţiunii în lumina cercetărilor ştiinţifice", „Viaţa Sf. Apostoli"** etc.

În comunicarea intitulată **„Contribuţia lui Liviu G. Munteanu la dezvoltarea studiului Vechiului Testament",** Pr. Lect. Ioan Chirilă de la Cluj a arătat, de asemenea, că, cel care stăpânea la perfecţie limbile germană, franceză, greacă, latină şi ebraică a adus o imensă contribuţie şi la dezvoltarea studiului Vechiului Testament. Profesorul Liviu a suplinit cu multă competenţă ani de zile şi catedra de Vechiul Testament.

Cine l-a învinuit pe Liviu Galaction de antisemitism — spunea părintele Chirilă — să citească **„Vechiul Testament şi Creştinismul"** sau **„Vechiul Testament şi Pentateuhul"** şi va înţelege dragostea lui Liviu Munteanu **„pentru toate neamurile".**

A luat apoi cuvântul Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, de la Sibiu:

În lucrarea sa **„Mărturii şi omagii rectorului Liviu G. Munteanu",** cu maniera care îl caracterizează, vorbitorul ne-a încântat inimile prin dezvăluirile relatate în calitate de fost student. **„Sesizând în studentul de la agronomie un «mare viitor»** — sublinia vorbitorul — m-a primit la Teologie fără nici un act. Iată, sunt în pragul pensionării şi nimeni nu mi-a cerut încă să depun actele la Teologie!" Rectorul era un mare caracter!

Şi, urmând firul dezvăluirilor, Păr. Prof. Moldovan a mai precizat: „Sunt convins că aşa cum a înţeles situaţia mea specială, rectorul va fi înţeles desigur pe mulţi alţii şi chiar pe **Î. P. S. Antonie,** care, şi el, ţinta represaliilor comuniste, a fost primit în anul IV, la Academia Teologică de la Cluj".

Simpozionul s-a încheiat cu mai multe propuneri:

— reeditarea scrierilor lui Liviu G. Munteanu;
— căutarea şi publicarea manuscrisului **„Comentar la întreg Noul Testament";**
— înfiinţarea unei catedre „Liviu Galaction Munteanu";
— pentru meritele ştiinţifice, martiriul său şi faptul că „la cedarea Ardealului", cu toate riscurile a rămas în Cluj, s-a solicitat acordarea titlului de Academician post-mortem.

În după-amiaza aceleiaşi zile de 9 mai, orele 16,30, la Cristian, a avut loc un Concert coral omagial, închinat marii personalităţi. Într-o atmosferă de sărbătoare şi o sală plină până la refuz, ne-au emoţionat inimile, lucrări corale legate de Sărbătoarea Sf. Învieri.

Concertul a fost susţinut de:

— Corul de copii al Şcolii generale Cristian, dirijor Nicolae Sebeşan;
— Corul mixt al Facultăţii de Teologie Sibiu, dirijor Sorin Dobre;
— Corala Cercului Militar din Braşov dirijor Mihai Gorbonov;
— Corul Bisericii Ortodoxe Române din Cristian, dirijor Sorin Dobre.

Duminică 10 mai s-au continuat festivităţile prin Sf. Liturghie la care au luat parte, alături de un mare număr de credincioşi, Pr. Prof. Alexandru Moraru, Pr. Lect. Ioan Chirilă, Pr. Ioan Dinu din Braşov, Pr. paroh Nicolae Floroiu, fiii şi nepotul celui comemorat.

Părintele paroh, mulţumind tuturor celor implicaţi în omagierea lui Liviu Galaction Munteanu roagă pe Părintele Ceresc să primească jertfele tuturor, dar mai presus de toate, să primească jertfa martirului Liviu Galaction în „jertfelnicul Său mai presus de Ceruri".

„A căzut o stea, dar lumina ei va lumina pe mai departe. Tu, martirule, ai ştiut să smulgi clipei eternitatea şi ai dobândit totul. De aceea, în mai, vor fi lacrimi şi flori de liliac pe destinul tău, care de acum înseamnă Veşnicie!"

Pr. NICOLAE FLOROIU

Regenerarea misiunii în noul context urban din România

Bucureşti, Palatul Patriarhiei, 4-6 mai 1998

În perioada 4—6 mai 1998, Patriarhia Română (Sectorul Biserică şi Societate), împreună cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor (Departamentul Misiune şi Evanghelizare — secţia Misiune Urbană) au organizat seminarul cu tema: Regenerarea Misiunii în noul context urban din România.

La Seminar au participat peste 60 de participanţi, ierarhi, preoţi şi laici, reprezentanţi ai eparhiilor din cuprinsul Patriarhiei Române, reprezentanţi ai Consiliului Ecumenic, preşedintele mişcării „Mission Populaire" din Franţa, profesori şi studenţi reprezentând Facultăţi de Teologie din Ţară. O notă aparte a constituit-o prezenţa la Seminar a preoţilor ce-şi desfăşoară activitatea în penitenciare, spitale şi în armată. Au fost prezenţi de asemenea reprezentanţi ai asociaţiilor ortodoxe de femei, de tineret, ai aşezămintelor bisericeşti de caritate, reprezentanţi ai AIDROM-ului. Vicarul Bisericii Armene în România, Decanul Facultăţii de Teologie Romano-Catolică din Bucureşti precum şi pastorul Bisericii Reformate din Bucureşti au constituit prezenţe deosebite mai cu seamă prin aportul adus la analizarea unor perspective ecumenice cu aspect local şi naţional.

Lucrările, începute cu sluj rea Sfintei Liturghii în Catedrala Patriarhală de un sobor având-l în frunte pe P.S. Sa Teofan Sinaitul, vicar-patriarhal (de altfel cu prezenţă continuă pe toată derularea acţiunii), s-au bucurat de prezenţa şi atenţia deosebită a P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul României, cuvintele P.F. Sale adresate ca binecuvântare participanţilor, atât la începerea lucrărilor cât şi la încheierea lor, constituindu-se în îndemn la lucru serios, „cler şi popor", la vestire creştină în societatea românească.

Plenarele lucrărilor s-au deschis cu o prezentare a Raportului Seminarului de la Braşov (organizat de CEB — Geneva, Protopopiatul ortodox din Braşov şi de către Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, octombrie 1996), realizată de către John Garbutt şi de către Pr. Prof. Ion Bria, Raport care a constituit şi punctul de plecare în discuţiile care au urmat. Pe parcursul zilelor de lucru au mai prezentat referate Pr. Prof. Nicolae Necula (referat privind tipurile de parohii urbane existente astăzi), Prof. Virgil Constantinescu (analiză sociologică a marilor aglomeraţii urbane), Pr. Adrian Neculcea (Misiunea Bisericii în viaţa parohială), Georges Kononovitch („Mission Populaire", Franţa), Pr. Prof. Ioan Sauca (cu o excelentă punere în temă la capitolul „Misiune creştină în sec. XXI: reflecţii şi perspective).

Deosebit de captivante şi dătătoare de ton au fost discuţiile din cadrul plenar continuate mai apoi pe grupe: Grupa I — Misiunea urbană în context parohial, Grupa a II-a — Misiune creştină în alte contexte decât parohial, Grupa a III-a, Lucrarea filantropică, componentă a misiunii urbane. Rapoartele finale ale fiecărei grupe au consemnat problemele cu care se confruntă Biserica Ortodoxă în contextul misiunii urbane, au identificat problemele dar şi soluţiile sau resursele de rezolvare a lor.

De o excelentă valoare au apărut mărturiile participanţilor, glas al experienţei de zi cu zi, pretexte pentru a gândi fiecare ce avem de făcut mai bine în plan misionar.

Îmbucurător s-a remarcat a fi tinereţea celor chemaţi să coordoneze activitatea misionară în sectorul Biserică-Societate în majoritatea Eparhiilor Patriarhiei Române precum şi viziunea nu neapărat nouă dar mult înviorată pe care o cere noua misiologie, demarcată clar, am zice noi şi de pastorala şi de sectologia care s-au înscris până acum în programa Facultăţilor de Teologie. Excelentă „pricină" de a pune în comun atâţia doritori de-al vesti pe Hristos în contextul urban, acţiunea din Aula Patriarhiei trebuie să-şi facă simţită prezenţa în naosul şi pronaosul Bisericii dar şi în raportul acestora cu Agora.

Redăm în final din Comunicatul Biroului de Presă al Patriarhiei Române câteva din punctele majore ale dezbaterilor:

— Misiunea este un imperativ evanghelic şi o chemare sacră a Bisericii şi constituie responsabilitatea întregului popor al lui Dumnezeu, cler şi credincioşi. După decenii de constrângeri şi restricţii ale libertăţii religioase, în care Biserica n-a renunţat la „misiunea sub cruce", astăzi, „misiunea în libertate" solicită efortul tuturor creştinilor de a deveni martori şi mărturisitori ai lui Hristos. În noul context urban din România trebuie lărgită baza celor ce participă direct şi indirect în misiune, identificându-se, de asemenea, metode misionare adecvate unor situaţii concrete, actuale.

— Parohia rămâne centru spiritual, liturgic şi social în jurul căruia se zideşte şi creşte întreaga comunitate umană. Parohia, care se adună în jurul Sf. Liturghii euharistice, trebuie să devină un model de comuniune şi de solidaritate pentru comunitate. În activitatea ei misionară, parohia trebuie să angajeze toate asociaţiile şi grupurile parohiale de femei, tineret, intelectuali, etc.

— Contextul urban din România este afectat de secularizare şi de fenomenul globalizării economice, ideologice şi culturale care au loc la acest sfârşit de secol şi de mileniu şi care duc la dezintegrarea societăţii, la marginalizarea celor slabi şi săraci, la pierderea identităţii, la individualism etc. Biserica trebuie să reziste acestei tendinţe, lucrând pentru păstrarea valorilor creştine care dau identitate Biseric i şi societăţii, pentru afirmarea libertăţii şi demnităţii persoanei umane, sprijinind, în acelaşi timp, reforma economică a ţării.

— Mărturia creştină în contextul urban include, în diferite aspecte ale manifestării ei, creştini şi comunităţi de diverse confesiuni şi culturi locale. Participanţii la Seminar au constatat posibilităţile reale de cooperare ecumenică la nivel parohial şi au reafirmat necesitatea acestei cooperări pentru a se evita transformarea misiunii în prozelitism şi conflicte interconfesionale.

Pr. Asist. Univ. drd.
CONSTANTIN NECULA

Pacostea individualismului

(Urmare din pag. a 5-a)

Fără existenţa celorlalţi nici noi înşine n-am putea exista, căci în realitate, în ceilalţi ne regăsim pe noi înşine, iar fără existenţa acestora am fi condamnaţi la izolare, deci la moarte spirituală. Cunoaştem lumea nu doar din propria noastră experienţă, ci împărtăşindu-ne din experienţele celorlalţi şi împărtăşind din experienţa noastră, altora. La urma urmei, nu suntem atât fiinţe gânditoare, cât mai ales „împreună-gânditoare" (4), şi nu atât gânditoare, cât mai ales „fiinţe euharistice" (5), căci lumea ne-a fost încredinţată să ne bucurăm de ea în părtăşie cu ceilalţi, şi nu în izolare şi egoism. Atunci când se închide în sine, omul nu face altceva decât să se îndepărteze de adevărata sa natură, sărăcindu-se şi autocondamnându-se la moarte spirituală. „Iubirea de sine este iadul, care finalmente înseamnă sfârşitul oricărei bucurii şi pierderea sensului vieţii. Iadul nu înseamnă alţii; **iadul înseamnă eu însumi rupt de ceilalţi într-un egoism fără limite"** (6).

Fiinţa umană nu este o entitate izolată sau autosuficientă sieşi, iar bogăţia sa spirituală nu vine din sinea sa, ci din comuniunea cu viaţa eternă izvorâtă din fiinţa divină, dar fără să se confunde cu ea. De aceea, omul nu se poate considera împlinit în mod real decât atunci când este în legătură cu Divinitatea, care este „elementul determinant al umanităţii sale, pierzând sensul Dumnezeirii, pierdem sensul umanităţii". (7) Scop şi ţintă finală a existenţei umane, apropierea de Dumnezeu nu se poate realiza în izolare, pentru că Dumnezeu ca esenţă va rămâne pentru noi oamenii mereu neapropiat şi etern incognoscibil, El va rămâne pentru noi mereu „departele", dar „un departe care a poruncit iubirea apropelui". (8) De aceea, cu cât te apropii mai mult de Dumnezeu, îi vei descoperi pe ceilalţi mai apropiaţi de tine, prin faptul că suntem purtători ai aceluiaşi chip: „numai în Hristos aproapele este un alt eu, e Hristos care vine la mine. De aceea iubirea aproapelui trebuie să fie în Hristos".(9)

Este adevărat că prin structura sa cea mai intimă, omul este destinat la comunicare şi comuniune cu ceilalţi, iar în afara acestei relaţii nu va face altceva decât să se condamne singur la izolare şi moarte spirituală. Însă adevărata comuniune nu se poate realiza decât în cadrul Bisericii, în care suntem cuprinşi toţi, alcătuind „trupul lui Hristos şi fiecare fiind în parte mădularele Lui" (1 Cor. 12, 27). Numai în măsura în care ne aflăm în Biserică, suntem în comuniune şi iubire reală cu ceilalţi, pentru că Biserica însăşi se nutreşte din iubirea pe care i-o împărtăşeşte Hristos, iubire din care ea împărtăşeşte la rândul ei, mădularelor sale alcătuitoare „numai în Biserică îşi descoperă omul adevărata sa identitate" (10).

Prin apartenenţa sa la Biserică omul nu face altceva decât să-şi descopere nevoia şi dependenţa sa de ceilalţi, precum şi faptul că nu se poate împlini în mod singular. Faptul că suntem în Biserică, nu înseamnă că ni se anulează personalitatea sau identitatea, ci dimpotrivă, doar în acest fel ne putem afirma fiecare în conformitate cu vocaţia noastră specifică „căci, după cum trupul este unul şi are multe mădulare, dar după cum toate mădularele trupului, măcar că sunt mai multe, sunt un singur trup, tot aşa este şi în Hristos" (1 Cor. 12, 12). A fi în Biserică este conştientizarea faptului cât de mult depindem de ceilalţi şi că nu ne putem împlini cu adevărat decât în măsura în care contribuim la mântuirea celorlalţi, şi mântuindune pe noi înşine astfel.

BIBLIOGRAFIE:

1. L. Dumont, Eseu asupra individualismului, Ed. Anastasia, p. 42.
2. Sf. Vasile cel Mare, Regulile Mari, în P.G., t. 31, col. 917.
3. K. Ware, Ortodoxia, calea dreptei credinţe, p. 28.
4. D. Stăniloae, Iisus Hristos, lumina lumii..., p. 26.
5. K. Ware, op. cit., p. 86.
6. idem, p. 30.
7. idem, p. 55.
8. N. Berdiaev, Filosofia lui Dostoevski, p. 64.
9. Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia XXIII, Despre milostenie, P.G. t. 62, 724.
10. Pr. Al. Elceaninov, citat de A. Plămădeală, în Biserica slujitoare, p. 73.

Zilele parohiei, zile de înălţare duhovnicească

În perioada 17—21 mai a.c., Parohia ortodoxă română IOSEFIN II Sibiu, prin Consiliul Parohial, a organizat pentru prima dată un ciclu de manifestări duhovniceşti intitulate „ZILELE PAROHIEI", zile de înaintepăznuire a Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena, hramul bisericii, ce se construieşte în Piaţa Prahovei. — Au fost cinci zile de aleasă sărbătoare menite de a ne apropia şi mai mult de biserică şi de a ne întări în credinţă.

Astfel, duminică, 17 mai, programul manifestărilor s-a deschis la ora 16, cu adunarea Oastei Domnului din Sibiu. — Aflaţi pentru prima dată în biserica noastră, fraţii ostaşi au prezentat, pe parcursul a două ore, un program ce a cuprins rugăciuni, cântece şi poezii ale Oastei Domnului. — După slujba Vecerniei, slujită de un sobor de cinci preoţi, părintele profesor Vasile Mihoc a vorbit despre „Rugăciunea-cale de luptă" şi a răspuns la întrebările ce i-au fost puse.

Luni, 18 mai, la ora 17,30, a avut loc Vernisajul expoziţiei de pictură „Icoana, suflet şi credinţă". — Deschisă în sala socială a bisericii noastre, făcându-se cu acest prilej şi inaugurarea acestui spaţiu, expoziţia a cuprins lucrări de pictură pe sticlă şi lemn ale D-nei VICTORIA CÂRJE, credincioasă a parohiei noastre. — A urmat Vecernia, după care, preotul Ciprian Şpan, aflat la studii în Franţa, a vorbit despre „Ortodoxie în Occident", iar ieromonahul Dumitru Ignat, paroh în loc. Rădeşti — Alba, a vorbit despre pastoraţia sa în Munţii Apuseni. — Şi de această dată au fost puse întrebări, dialogul prelungindu-se până târziu.

Marţi, 19 mai, după slujba Vecerniei, invitat să ne vorbească a fost părintele Nichifor Todor de la biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil", din Sibiu. — A fost o seară deosebită pentru noi. Părintele Nichifor, cu experienţă în zidirea unei biserici, în vremuri potrivnice, ne-a vorbit din suflet despre toate prin care a trecut, nouă celor din Parohia Iosefin II ce „ucenicim" şi noi întru înălţarea bisericii noastre. — Seara s-a prelungit mult, cu folos, cu întrebări adresate părintelui.

Miercuri, 20 mai, programul a început cu slujba Vecerniei a continuat cu Litia, după care preotul Mircea Ielciu, lector la Facultatea de teologie „Andrei Şaguna", a vorbit despre „Urcuşul duhovnicesc spre Dumnezeu. — Apoi părintele Mircea a acceptat să fie „examinat". — I-au fost puse întrebări. — Dialogul înfiripat şi de această dată a fost plăcut şi folositor.

Joi, 21 mai, Sărbătoarea „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena", zi de aleasă sărbătoare pentru parohia noastră. — Slujba Sfintei Liturghii a fost oficiată de către un sobor de patru preoţi — Părintele Paroh Aurel Răduleţ, având-u-i alături întru liturghisire pe fiii săi, preoţii Ioan, Adrian şi Teodor Răduleţ. — La slujba de sfinţire a apei şi a prinoaselor aduse s-a alăturat şi pr. Ioan Sofonea, preot pensionar, îmbisericit în parohia noastră. — Predica zilei a fost rostită de către părintele paroh Aurel Răduleţ.

Zilele parohiei au luat sfârşit seara la orele 18, când, după Vecernie şi Acatistul Sf. Împăraţi, slujite în sobor de trei preoţi, părintele Aurel Răduleţ a rostit cuvântul de învăţătură: „Să rămânem în dreapta credinţă" şi a răspuns întrebărilor ce i-au fost puse.

IONEL SORIN ALBU

Constituirea noii Adunări Eparhiale

(Urmare din pag. a 6-a)

Membrii aleşi în Consistoriul Eparhial

Preşedinte:
— Preot Nichifor Todor

Membrii:

— Pr. Moisiu Liviu
— Pr. Jurcă Ioan

Supleanţi:

— Pr. Erneanu Cornel
— Pr. Şpan Gheorghe

Apărători:

— Pr. Streza Gheorghe
— Pr. Coman Nicolae

Grefier:

— Pr. Lupescu Ioan

În încheierea lucrărilor Adunării Eparhiale nou constituită, Prea Sfinţitul Visarion Răşinăreanu, Episcop Vicar, mulţumeşte celor aleşi, în numele Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Antonie şi a Prea Sfinţiei Sale pentru participarea la prima şedinţă a Adunării Eparhiale adresându-le îndemnul ca fiecare cleric şi mirean să-şi aducă contribuţia la rezolvarea tuturor problemelor din viaţa Eparhiei.

Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel

(Urmare din pag a 3-a)

Ca dovadă a venerării Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, sunt locaşurile de închinare cu hramul lor, precum şi sfintele icoane prin care ei sunt reprezentaţi. O icoană a bisericii de lemn din Onceşti (Maramureş), din anul 1639, îl reprezintă pe Sf. Ap. Petru, alături de Sf. Ierarh Nicolae. Pictura se situează pe linia tradiţiei bizantine, caracterizată prin figuri ascetizate, cu motive decorative, executată fiind cu tehnică arhaică (Porumb M., Icoane din Maramureş, Cluj-Napoca, 1975, p. 13—14). S-a făcut asocierea acestor doi sfinţi, pe considerentele că ambii au fost apărători ai învăţăturii de credinţă şi ambii îndrumători pe scara virtuţilor creştine.

La Voroneţ, mai multe scene, în şiruri etajate, îndemânatec legate între ele, alcătuiesc viziunea raiului. Potrivit unei tradiţii catolice, Ap. Petru cu semnul caracteristic — cheile — este reprezentat îndreptându-se spre poarta raiului şi trăgându-l de mână pe Ap. Pavel (Comarnescu P., Voroneţ, Bucureşti, 1965, p. 29—30).

La ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel a anului 1998, se împlinesc 125 de ani de la adormirea în Domnul a marelui Mitropolit Andrei Şaguna, considerat a fi neîntrecut „dătător de legi şi datini" (Lupaş I., Taina unei supravieţuiri, Sibiu, 1943, p. 1). În ale sale Memorii (Sibiu, 1923, p. 82), neobositul Ierarh a făcut referire la cei ce în vreme de prozelitism şi-au lăsat credinţa cea adevărată, moştenită de la străbuni. În schimb, a elogiat statornicia în credinţă, cu cuvintele Sf. Ap. Pavel (Rom. 1. 8), care mulţumeşte lui Dumnezeu, pentru credinţa Romanilor, care este şi a lui şi este vestită în toată lumea.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 mai a.c., — Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** a primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu pe ing. Valeriu Duţă cu familia, din Bucureşti.

● **5 mai a.c. — Î. P. S. Sa** a vizitat canonic Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, unde împreună cu un grup de arhitecţi a avut discuţii în legătură cu viitoarea Academie de la Sâmbăta.

● **10 mai a.c., Î. P. S. Sa** a cercetat canonic mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" — Valea Hârtibaciului, jud. Sibiu, unde s-a întâlnit cu soborul de maici discutând în legătură cu şantierul de aici.

● **16 mai a.c., — Î. P. S. Sa** a vizitat canonic şantierele celor două biserici ce se construiesc în Mediaş, precum şi Căminul preoţesc al Arhiepiscopiei, de la Bazna, jud. Sibiu.

● **20 mai a.c. — Î. P. S. Sa** a primit pe P. C. Pr. Remus Grama din SUA, aflat la Sibiu.

● **28 mai a.c., — Î. P. S. Sa** a primit pe dr. Ioan Teodor Gheorghe şi dr. Emil Băcilă din Sibiu.

● **30 mai a.c., — Î. P. S. Sa** a vizitat sediul protopopiatului Sălişte, iar apoi însoţit de P. C. prot. Romul Roşca a cercetat schitul Foltea, precum şi Mânăstirea Sf. Treime Orlat, aflată în şantier de construcţie.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN, SIBIU

1. PAROHIA **Cristian II**
2. PAROHIA **Cisnădioara**

Termen de concurs: 15 iunie — 15 iulie 1998

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti, anexând adeverinţe după certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. protopop. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor, în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc-ad-tiv,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **27 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic Mânăstirea „Adormirea Maicii Domnului" de la Turnu-Roşu, prot. Avrig.

● **28 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Învierii Domnului în Catedrala Mitropolitană.

● **29 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile cu hramul „Cuv. Paraschiva" şi „Bunavestire" din parohia Hosman, biserica „Sf. Nicolae" din Marpod şi biserica „Înălţarea Domnului" din Vărd, prot. Agnita.

● **30 aprilie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Seminarul Teologic Liceal din Făgăraş unde s-a întâlnit cu profesorii şi elevii analizând rezultatele la învăţătură şi purtare ale elevilor seminarişti.

— La orele amiezii P. S. Sa a săvârşit în sobor slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Învierea Domnului" din cartierul braşovean Şprenghi, (Pr. Ioan Dinu), rostind un ales cuvânt de învăţătură legat de acest eveniment.

— A cercetat canonic bisericile „Adormirea Maicii Domnului", „Sf. Arhangheli" (Blumăna) şi noua biserică de lemn cu hramul „Înălţarea Domnului" din Braşov.

● **1 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **3 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

— Seara tot acolo a slujit Vecernia.

● **4 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **7 mai a.c.,** — P. S. Sa a prezidat Colegiul electoral în vederea alegerii membrilor Adunării Eparhiale Sibiu în Circumscripţia electorală nr. 4, Agnita.

— A cercetat catedrala „Sf. Nicolae" din Agnita, iar seara a săvârşit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

— În aceeaşi zi a luat parte în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu la lansarea cărţii „Opera exegetică a Sf. Maxim Mărturisitorul" scrisă de Petre Florea, doctorand român la Tesalonic.

● **8 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Bunei-Vestiri în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **9 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit în biserica parohială din Cristian-Braşov slujba parastasului în memoria celui care a fost Pr. prof. dr. Galaction Liviu Munteanu, mort în temniţele comuniste în 1961. În continuare, P. S. Sa a săvârşit binecuvântarea unei plăci comemorative fixată pe casa unde s-a născut preotul martir Galaction Liviu Munteanu.

— P. S. Sa a vizitat apoi muzeul „Ioan Soiu" din Cristian, şi a săvârşit o slujbă de pomenire la monumentul eroilor din mijlocul comunei.

— A participat apoi la Simpozionul organizat cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naşterea lui Galaction Liviu Munteanu, simpozion desfăşurat în sala Căminului cultural din localitate şi la care au luat parte profesori de la Facultăţile de Teologie din Cluj şi din Sibiu, membri ai familiei, preoţi, un numeros public. P. S. Sa a dat citire Mesajului transmis cu acest prilej de către **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** şi a rostit un cuvânt adecvat.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.

● **10 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii de lemn, cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae" din parohia Şinca Nouă, prot. Făgăraş, şi Sf. Liturghie arhierească rostind un bogat cuvânt de învăţătură.

— A cercetat în aceeaşi zi biserica nouă din aceeaşi parohie, precum şi mânăstirile: Bucium, Dejani şi Sâmbăta de Sus, prot. Făgăraş.

● **11 mai a.c.,** — P. S. Sa s-a întâlnit în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu cu studenţii aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului, purtând discuţii pe marginea procesului de pregătire teologică şi duhovnicească a tinerilor teologi.

● **12 mai a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la deschiderea lucrărilor colocviului internaţional „Sibiu, confluenţe europene" la care au luat parte personalităţi ale vieţii politice şi culturale din ţară şi străinătate. A fost prezent dl. Emil Constantinescu, preşedintele României. În aceeaşi zi P. S. Sa a cercetat Schitul Păltiniş, iar în prezenţa autorităţilor civile ale judeţului Sibiu a săvârşit o slujbă de pomenire la mormântul filozofului Constantin Noica.

● **15 mai a.c.,** — P. S. Sa a participat la Simpozionul cu tema „150 de ani de la Revoluţia română din 1848" organizat în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu de către Universitatea din Sibiu.

— **Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.**

● **16 mai a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic bisericile „Sf. Paraschiva" (Cârţa), „Sf. Gheorghe" (Noul Român), „Sf. Paraschiva" şi „Sf. Nicolae" (Glâmboaca) şi „Buna Vestire" (Streza-Cârţişoara) din protopopiatul Avrig.

— Seara a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **17 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Schimbarea la faţă" din parohia Biertan, prot. Mediaş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind un bogat cuvânt de învăţătură.

Pentru contribuţia adusă la înfrumuseţarea acestui sfânt lăcaş, P. C. pr. pens. Dumitru Gherman, fost paroh al parohiei Biertan a fost hirotesit întru iconom-stavrofor, iar P. C. Pr. Emanuil Chişiu, actualul paroh a fost hirotesit întru iconom. A fost acordat un Act de apreciere şi Consiliului parohial.

● **19 mai a.c.,** — P. S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană pe absolvenţii Facultăţii de Teologie din Sibiu, promoţia 1998. Cu acest prilej P. S. Sa s-a adresat cu un cuvânt de suflet tinerilor absolvenţi ai Facultăţii, dându-le sfaturi în legătură cu activitatea viitoare în slujba Bisericii, a Şcolii româneşti, precum şi a aşezămintelor de asistenţă socială de pe cuprinsul ţării.

— Seara P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Învierii Mântuitorului în Catedrala Mitropolitană.

● **20 mai a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Gospodăria anexă a Mitropoliei din cartierul Ţiglari-Sibiu. Cu acelaşi prilej P. S. Sa a cercetat şi paraclisul cu hramul „Sf. Părinţi Ioachim şi Ana" din cartierul Ţiglari, lângă care se va construi o nouă biserică parohială cu hramul „Naşterea Maicii Domnului".

— Seara a săvârşit Vecernia şi Litia în Catedrala din Sibiu.

● **21 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din oraşul Victoria, jud. Braşov, cu prilejul hramului acesteia, rostind un bogat cuvânt de învăţătură creştinească. A sfinţit şi două clopote ale bisericii de aici.

— În aceeaşi zi P. S. Sa a vizitat capela nou-construită în incinta Spitalului orăşenesc din Victoria, saloanele cu bolnavi cărora le-a adresat un cuvânt de îmbărbătare. A cercetat şi biserica parohială din Ucea de Jos, aflată în şantier de pictură.

— Seara a luat parte la Vecernie în Catedrala din Sibiu.

● **22 mai a.c.,** — P. S. Sa a primit pe P. C. Pr. Remus Grama, SUA:

— Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Împăraţi în Catedrală.

● **23 mai a.c.,** — P. S Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela Mitropolitană cu prilejul deschiderii şedinţei de constituire a noii Adunări Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.

— A prezidat lucrările Adunării Eparhiale desfăşurate în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu rostind cuvântul de deschidere al acesteia.

— Seara a săvârşit Vecernia în biserica „Înălţarea Domnului" din Viştea de Jos, jud. Braşov. A cercetat şi biserica monument istoric „Sf. Arhangheli" din aceeaşi localitate.

● **24 mai a.c.,** — P S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf Arhangheli" — Blumăna din Braşov, rostind un bogat cuvânt de învăţătură. La slujbă au participat şi autorităţile locale în frunte cu dl. Ioan Opriş, prefectul jud. Braşov. Seara P. S. Sa a săvârşit în sobor Vecernia arhierească în biserica „Sf Nicolae" din Şcheii Braşovului, rostind un cuvânt de învăţătură şi s-a întreţinut apoi cu elevii Seminarului Teologic din Braşov.

● **25 mai a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la biserica cu hramul „Sf. Treime" nou-construită în oraşul Cisnădie, jud. Sibiu, precum şi la Şantierul viitoarei biserici parohiale din Sadu.

● **26 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Învierii în Catedrală. A primit pe preotul anglican Nicholas Pearkes aflat în vizită la Sibiu.

● **27 mai a.c.,** — P. S. Sa a vizitat Unitatea Militară de infanterie din Făgăraş şi noua Capelă organizată în incinta ei, prin strădania preotului Gherasim Frăţilă.

— P. S. Sa a săvârşit sfinţirea monumentului eroilor din Codlea, jud. Braşov, rostind un cuvânt adecvat. Au luat parte autorităţile civile şi militare ale judeţului Braşov.

— Seara a săvârşit în sobor Vecernia în biserica „Înălţarea Domnului" din Codlea (pr. Cioacă Ioan), rostind un cuvânt de învăţătură, după care a sfinţit o nouă troiţă din Piaţa Românilor din acelaşi oraş. În aceeaşi zi, P. S. Sa a cercetat canonic biserica „Schimbarea la faţă" din Codlea, precum şi bisericile din Dridrif, Voivodenii Mari şi Voivodenii Mici, prot. Făgăraş.

— A săvârşit un trisaghion la Cimitirul soldaţilor din Vlădeni.

● **28 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca liturghie în Catedrala mitropolitană din Sibiu, rostind un bogat cuvânt de învăţătură legat de praznicul Înălţării Domnului.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **29 mai a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

— Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **30 mai a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic bisericile „Sf. Arhangheli" şi „Cuv. Paraschiva" din Gura Râului, „Sf. Nicolae" şi „Sf. Gheorghe" din localitatea Orlat, prot. Sălişte.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **31 mai a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica Pogorârea Sf. Duh din cartierul sibian Valea Aurie, rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.

Arhid. SIMION LUCA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Ioan Ieşan, **Vulturii Carpaţilor,** Rezistenţa armată anticomunistă din Munţii Făgăraş, 1948—1959, pag. 86.

Este vorba de rezistenţa armată din Munţii Făgăraş pe care autorul o cercetează bătându-şi capul să identifice faptele şi modul cum au organizat rezistenţa a 40 de persoane, printre care şi preotul Victor Dâmboi din Eparhia noastră.

E o carte care merită citită cu toată atenţia şi preţuirea.

* * *

● Maurice Cocagnac, **Simbolurile Biblice, Lexic Teologic,** traducere din franceză de Michaela Slăvescu, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1997 (pag. 420).

Această carte este publicată cu sprijinul Ministerului Francez al Culturii. Prefaţa aparţine lui Dominique Barthélemy.

Este o carte de mare importanţă care conţine Simbolurile Biblice pentru toate întâmplările din viaţa Bisericii.

„Simbolul este, în Biblie, carnea limbajului. Domnul, care a creat lumea prin Cuvântul său, face din toate lucrurile cuvinte, articulând astfel un mesaj adresat omului în întregul său — inteligenţei sale, avântului său emoţional, simţului său estetic.

Simbolistica biblică nu este un sistem de formule codificat. Cuvântul Domnului nu e ferecat cu o cheie pe care ar păstra-o cu egoism iniţiaţii unei religii pline de mistere. El este mai degrabă ca sămânţa pe care semănătorul o aruncă pe câmp fără să-i pese prea mult de rodnicia recoltei.

Lexicul de faţă îşi propune un lucru simplu, străin de vreo filozofie sau pedagogie anume: să lucreze tematic simbolurile biblice pentru a le permite să se explice reciproc, prin afinitate sau contrast. Temele s-au dovedit a fi surse de nesfârşite variaţiuni. Câmpurile de simboluri converg sau, dimpotrivă, se despart, conferind textului biblic bine-cunoscuta sa fascinaţie".

* * *

● Pr. Lector Dr. Vasile Grăjdian, **Cântarea ca Teologie,** studii şi articole de teologie a cântării bisericeşti, Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu, 1998, (pag. 243).

Sunt articole despre muzicologia ortodoxă scrise de un specialist şi ne bucură că această scriere aparţine unui profesor de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Are păreri care, fără îndoială, îi vor găsi un loc între muzicienii vremii. Noi îi notăm cartea cu speranţa că autorul îşi va definitiva studiile prin opera sa cu studenţii teologi pe care i-a luat în primire. În orice caz, îşi pune profesoratul în slujba muzicii pe care o consideră cel mai important lucru din viaţa lui.

* * *

● Arhimandritul Ilie Cleopa, **Valoarea sufletului,** Editura Bunavestire, Bacău, 1994 (pag. 238).

Părintele Cleopa este astăzi un nume prezent în literatura teologică românească. În general, scrie predici pe care le ţine în biserică şi care îl ajută apoi să se facă cunoscut. În acest volum desigur Prea Cuviosia sa îşi notează 23 de predici, pe cele mai însemnate probleme teologice duhovniceşti: Despre blândeţe, Despre smerenie, Despre citirea Sfintei Scripturi, Despre valoarea sufletului omului, Despre Melchisedec, Despre cele 14 pedepse date de Dumnezeu, părinţilor care nu-şi cresc copiii în frica şi certarea Domnului şi Despre frica de Dumnezeu, Despre conştiinţă, Despre minunile lui Dumnezeu din lumea florilor şi a ierburilor, Despre Rai, Despre Iad şi apoi despre avorturi, împotriva reîncarnării şi alte teme pe care le alege cu mare grijă spre a stabili doctrina ortodoxă asupra lor. Le tratează pe toate cu mare atenţie şi numai când crede el că şi-a făcut o suficientă lămurire asupra credincioşilor, numai atunci se lasă de tema respectivă. Temele sunt bine tratate şi pe înţelesul tuturor. Spre deosebire de alţi predicatori moderni predicile sale scriu în cuvinte simple punctul lui de vedere, şi întotdeauna e bine venit.

Astfel, poate scrie despre Melchisedec, Împăratul Salemului, Împăratul păcii, făcându-l înţeles pentru credincioşii noştri. Scrie şi despre conştiinţă notând cuvintele: **„Conştiinţa este un martor în care omul îndreptăţeşte sau condamnă"** (Rom. II. 15). Şi tot aici găsim că **„Numai sângele lui Hristos poate curăţi conştiinţa"** (Evrei IX, 14, X, 2), explicând frumos cum se întâmplă toate acestea.

Predica Cuviosiei Sale este simplă şi bine înţeleasă de credincioşi. Este un volum care răspunde multora dintre problemele credincioşilor obişnuiţi, care place şi e bine receptat.

* * *

● Arcadie Donos, **Aducere aminte: De pe Nistru şi Dâmboviţa,** Editura Sagittarius, Bucureşti, 1996, (pag. 243).

Cartea lui Arcadie Donos, adunată sub acest titlu e o carte mare şi frumoasă. La sfârşitul multora din capitole are şi câte o pagină de însemnări scurte. E un semn că autorul îşi iubeşte locul de naştere şi nu cum fac alţii, îi e indiferent. De altfel, se vede şi în titlu că îşi notează aduceri-aminte. Este, fără îndoială, o aducere-aminte a unui scriitor care pune totul sub semnul frumosului. Este autorul a peste 15 cărţi pe care le-a dat literaturii române.

Cărţile îi notează viaţa, pe lângă aceea că e din Basarabia şi scrie tot ce-i vine în gând în legătură cu aceasta.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 iulie
Nr. 25—26
1998

Demnitatea de profet a lui Iisus Hristos

Pentru realizarea operei de mântuire a neamului omenesc, Hristos a îndeplinit o întreită misiune: de profet, de arhiereu şi de împărat. Aparent, sunt trei demnităţi, pe care Fiul Omului le-a împlinit în mod nedespărţit una de alta. Ap. Pavel le arată Corintenilor, că „pentru noi Hristos Iisus s-a făcut înţelepciune de la Dumnezeu, dreptate, sfinţire şi răscumpărare“ (I Cor. 1, 30). După cuvântul lui Ciril Ierus., Iisus este singurul arhiprofet al profeţilor, singurul arhiereu al tuturor şi singurul împărat al întregii firi.[1] Dacă cele trei demnităţi sau serviri se întrepătrund, se poate totuşi spune, că în bună măsură servirea profetică a lui Hristos le-a premers celorlalte două serviri. Metodica cercetării acestor adevăruri de credinţă impune cu necesitate disecarea lor, pentru abordarea cu minuţiozitate a fiecăreia dintre serviri în parte.

Prin propovăduirea învăţăturii sale, Domnul Hristos a pregătit sufletul omenesc, spre a-l face receptiv faţă de opera de răscumpărare şi de împăcare cu Dumnezeu. Ca într-un raport sumar de activitate, ni se spune, că „a străbătut Iisus toată Galileia, învăţând în sinagogile lor şi propovăduind Evanghelia împărăţiei...“ (Matei 4, 23). Venind în Nazaret, unde fusese crescut, a intrat în sinagogă, în zi de sâmbătă, a desfăşurat sulul cărţii profetului Isaia şi a citit — la locul 61, 1 — unde era scris: „Duhul Domnului este peste mine, pentru care m-a uns să binevestesc săracilor, m-a trimis să tămăduiesc pe cei zdrobiţi cu inima, să propovăduiesc celor robiţi liberare şi celor în lanţuri mântuirea, să crainicesc anul plăcut Domnului“ (Luca 4, 17-19). Astăzi — a zis Iisus — „s-a împlinit Scriptura“, cu cele prezise, cu şase veacuri mai înainte, de evanghelistul V. T., asupra lui Mesia-Hristos.

„Rabi, (adică Învăţătorule) — i s-a adresat Nicodim, cel ce venise noaptea la Iisus — ştim că de la Dumnezeu venit-ai învăţător...“ (Ioan 3, 2). „Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieţii celei veşnice“ — a grăit Simon-Petru, în numele celor doisprezece apostoli (Ioan 6, 68). „Niciodată n-a vorbit vreun om aşa cum vorbeşte omul acesta“, au zis servitorii templului către mai marii preoţilor şi către farisei (Ioan 7, 46). „Eu sunt lumina lumii — a zis Iisus despre sine — cel ce vine după mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieţii“ (Ioan 8, 12). După binecuvântarea dreptului Simeon, Iisus avea să fie „Lumină spre descoperirea neamurilor...“ (Lc. 2, 32), „Lumina cea adevărată, care venind în lume, luminează pe tot omul...“ (Ioan 1, 9), „lumină şi înţelepciune“ (I Ioan 5, 20), adusă pe pământul păcătos, de Fiul lui Dumnezeu, când - din vina oamenilor - sfeşnicele cu lumina cea veşnică, pentru calea vieţii şi a cunoştinţei, au început a se stinge.[2] Şi iarăşi: „Eu sunt calea, adevărul şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl fără numai prin mine“ (Ioan 14 6). „Iară viaţa veşnică aceasta este, ca să te cunoască pe tine, singurul, adevăratul Dumnezeu, şi pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis“ (Ioan 17, 3). Iisus însuşi s-a numit pe sine „Învăţătorul“ (Luca 22, 11), a fost recunoscut ca Învăţătorul de către apostolii şi ucenicii săi şi a fost recunoscut ca atare de toţi cei ce ascultau cuvintele lui.

În V.T., proorocii au avut rolul de învăţător, încredinţaţi fiind de sus, să-i facă poporului cunoscută învăţătura descoperită lor de către Dumnezeu. Prin misiunea de învăţător, Iisus a îndeplinit servire de profet, El fiind cel mai mare profet profetul prin excelenţă. După ce Iisus a înviat pe fiul văduvei din Nain, toţi cei de faţă preamăreau pe Dumnezeu zicând, că „prooroc mare s-a ridicat între noi şi că Dumnezeu a cercetat pe norodul său“ (Luca 7, 16). La intrarea sa în Ierusalim, mulţimile recunoşteau că „acesta este Iisus, proorocul din Nazaretul Galileii“ (Matei 21, 11) şi „tot norodul era uimit de învăţătura lui“ (Marcu 11, 18). În convorbirea cu Iisus, în drumul spre Emaus, ucenicii Luca şi Cleopa au grăit despre „Iisus Nazarineanul, care era prooroc puternic în faptă şi în cuvânt, înaintea lui Dumnezeu şi a tot norodul“ (Luca 24, 19).

Predica de pe munte poate fi considerată ca un compendiu, adică o expunere prescurtată a învăţăturii pe care Iisus n-a ţinut-o

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Însemnare despre patriarhul Justinian Marina

În manuscrisul de Memorii, privind lucrarea de la Sibiel, am scris următoarele:

„Trebuie să spun că de fapt vremea aceea a fost un răstimp de aur pentru biserica, muzeul şi satul Sibiel. Atât de la Bucureşti, unde păstorea Patriarhul de mare înţelegere şi prestigiu: **Justinian Marina**, cât şi de la Sibiu, erau îndrumate şi la Sibiel cele mai însemnate vizite ecumenice“.

Firește, că pentru începuturile lucrării de la Sibiel această îndrumare de vizite a reprezentat un mare ajutor material şi de prestigiu, dar prezenţa Patriarhului Justinian s-a exercitat şi în tot timpul realizării ei, după cum se va arăta.

În ce mă priveşte, şi nu numai pe mine, ci pe toţi cei care au suferit în temniţele comuniste, prezenţa Patriarhului Justinian a însemnat, de asemenea, un mare ajutor moral şi material, pentru care ţin să dau mărturie.

După executarea celor zece ani de detenţie, la Securitatea din Sibiu şi în temniţa din Aiud, în loc să mă întorc acasă, la Sibiu, a trebuit să iau drumul domiciliului forţat, pe Bărăgan, în satul Bumbăcari, cu libertate de mişcare de 15 km şi cu îngăduinţa de a scrie acasă şi de a putea primi în vizită familia.

De acasă, de la Sibiu, mi-a scris soţia, că a fost cu fiica noastră, Magdalena, acum răposată, la Patriarhie, în Bucureşti, unde au fost primite frumos şi au primit şi un ajutor.

Faptul acesta m-a încurajat, să cer o audienţă la P.F. Sa Patriarhul Iustinian. Mi s-a aprobat şi mi s-a fixat ziua.

Cu aprobarea specială, de la organele de Stat, m-am prezentat la Patriarhie, unde am fost primit de P.F. Patriarh Iustinian Marina, care a fost peste orice aşteptări, atât în ceea ce privea nevoile mele personale, cât şi ale parohiei, în care locuiam, unde nu era biserică. Se făcea slujba într-o fostă şcoală veche, abandonată, iar clopotele erau pe o schelă neacoperită, bătute de ploi şi de toate intemperiile.

Mi-a promis ajutor atât pentru interesele mele personale cât şi pentru cele ale parohiei. I-am povestit despre viaţa în domiciliul forţat şi m-a rugat să le comunic tuturor că se pot bizui pe ajutorul P.F. Sale. Despre unii, dintre cei cărora le-am comunicat, ştiu că au fost primiţi şi ajutaţi.

Dar să revin la problema cu care am început.

La Sibiel ne aflam într-un moment de criză, în ceea ce privea spaţiul de expunere a icoanelor pe sticlă şi pe lemn. Clădirea, construită în anii 1970—1971, era depăşită. În toate colţurile ei erau stive de icoane neexpuse, ceea ce îi nemulţumea pe donatori, care veneau să-şi vadă icoanele pe perete. Era evidentă necesitatea unui spaţiu de expunere mai mare. Am reuşit să cumpărăm, din donaţii, terenul pentru o clădire

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. ZOSIM OANCEA
iconom stavrofor

Europa Orientală în căutarea reconcilierii: raporturile delicate între catolici şi ortodocşi*

I. Tema în jurul căreia aş dori să ne oprim este: „Europa Orientală în căutarea reconcilierii: raporturile delicate între catolici şi ortodocşi“. O temă vastă şi dureroasă ce presupune o serie de procese complexe: religioase (cu aspecte inter-confesionale), sociale, politice şi mai ales umane. Fapt pentru care creştinii vor trebui să-şi asume o mare responsabilitate în faţa lui Dumnezeu şi a lumii.

a) Tema noastră se raportează la textul din 2 Corinteni: rugămintea Apostolului de a ne lăsa **împăcaţi** cu Dumnezeu. Căci doar când vom fi împăcaţi cu Dumnezeu ne vom descoperi împăcaţi şi între noi. De fapt, împăcarea între Biserici, între popoare, între oameni e cea dintâi consecinţă a împăcării cu Dumnezeu.

Această realitate, Biserica a experimentat-o: nu întâmplător, tema „Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor“, din acest an, a fost tocmai aceasta a reconcilierii. Din această experienţă eclesială am înţeles că prima cale sau soluţie spre a realiza împăcarea este rugăciunea. Pentru ca Dumnezeu să ne dăruiască pace cu ceilalţi să începem cu inimile noastre. Căci a doua condiţie pentru a găsi împăcarea este pocăinţa, schimbarea inimii. A recunoaşte, adică în faţa lui Dumnezeu, lipsurile şi slăbiciunile noastre. Iar în al treilea rând, apare necesitatea dialogului. După dialogul cu Dumnezeu, adică rugăciunea, e nevoie de dialogul cu fraţii noştri, de care ne simţim separaţi. Cunoscând pe Dumnezeu, în rugăciune, vom putea să ne cunoaştem pe noi înşine, ca şi pe ceilalţi, şi aşa să împlinim — pe cât e omeneşte posibil — taina comuniunii treimice. Termenul „dialog“ vrea să însemne tocmai aceasta: unde sunt două părţi separate, de neconciliat, invocând pe Logosul-Hristos, El restabileşte comuniunea. Hristos însuşi ne împacă pe toţi în Sine.

b) Pentru a împlini acest mister, care-i un act de cunoaştere, e nevoie şi de suferinţă de martiriu, fără de care durerile istoriei, care divid încă omenirea, nu vor putea fi valorificate ca jertfă pentru împăcare.

N-aş vrea să vă vorbesc despre martiriu. Dar n-aş putea vorbi de Europa Răsăriteană a secolului nostru, fără să recunosc că avem de-a face cu un pământ al martirilor. Atât în întunericul persecuţiei comuniste, cât şi în ultimii ani — zişi: ai libertăţii —, ţările est-europene au fost şi sunt încă într-o continuă căutare a reconcilierii. O căutare dureroasă, pe care numai cine a trăit-o o poate înţelege.

II. a) Au existat **martiri ai vieţii:** cei ce au plătit cu viaţa lor apartenenţa la o biserică sau alta. Martiri au fost şi dintre ortodocşi, şi dintre catolici, şi dintre greco-catolici. A crede în Dumnezeu era motiv suficient spre a avea de suferit.

b) Au fost **martiri ai conştiinţei:** şi sunt încă mulţi care suferă încă. Sunt cei care, pe parcursul unei jumătăţi de secol au fost traumatizaţi, iar azi încă nu reuşesc să depăşească propria lor stare de conştiinţă.

c) Şi sunt **martiri ai smereniei:** aceşaia am putea fi noi. Şi chiar suntem chemaţi să fim. Adică, în smerenia iubirii de Dumnezeu şi de fraţii Săi (şi ai noştri!), ar trebui să căutăm mai insistent împăcarea cu Dumnezeu. Să cinstim pe cei ce şi-au jertfit propriile vieţi şi să primim pe toţi cei care — fiind ei înşişi martiri, ai conştiinţei —, azi nu mai sunt în stare să-i iubească pe ceilalţi. Trebuie să le arătăm dragostea noastră şi să-i îndemnăm la împăcare.

III. Către popoarele din răsărit, ex-comuniste, trebuie să privim cu înţelegere şi respect şi astfel să observăm câteva **premise,** dacă vrem ca încercarea noastră de a ne apropia să nu eşueze. Mai întâi, să constatăm realităţile: situaţia este cea care este. Apoi, să încercăm să oferim alternative, căi de ieşire. Nicidecum să-i judecăm, ci să încercăm să-i înţelegem.

IV. Pentru a înţelege realităţile de conştiinţă din ţările ex-comuniste, să încercăm să le observăm fie în contextul totalitarismului bolşevic, cât şi al libertăţii.

a) Să nu uităm că înainte de revoluţiile din '89, **persoanele,** în general, au suferit traume: credincioşii, din partea statului ateu, intelectualii, din partea „democraţiei populare“ şi aşa mai departe.

Bisericile, toate, au fost persecutate. Unele din ele — precum Biserica greco-catolică —, au fost puse în afara legii.

Şi pentru toţi funcţiona principiul „divide et impera“. Astfel, bunurile Bisericii greco-catolice (în special, bisericile) au fost trecute în patrimoniul Bisericii Ortodoxe, fie pentru că credincioşii greco-catolici au fost declaraţi ortodocşi, fie pentru că, în acest fel, se puteau alimenta, peste ani, conflictul, ura şi răutatea.

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

* Conferinţă ţinută în 3 martie 1997, la Institutul Teologic Ecumenico-Patristic „Sf. Nicolae“ din Bari (Italia).

De ziua binecredinciosului voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt

„Neînfricat apărător al credinţei şi patriei străbune“
— 6 ani de la canonizare —

Desigur că, după ceremonia „pomăzuirii“ Măriei Sale pe Câmpia Direptăţii, de către Arhipăstorul Moldovei Teoctist I, la 12 aprilie 1457, dându-i putere de a ne fi „baci până la adânci bătrâneţe“, tânărul voievod va fi ţinut un cuvânt, din care să rezulte dorinţa sa de a se „identifica una cu poporul şi cu vrerile lui“. De aici, în sunetul clopotelor, în murmur de rugăciune şi în strigătele de bucurie ale mulţimilor, au purces spre Biserica Mirăuţilor lui Petru Muşat, spre a cere „ocrotire şi ajutor“ de la Cel Prea Înalt, îngenunchiat fiind la Racla cu moaştele Sfântului Ioan cel Nou, aduse de bunicul să Alexandru cel Bun în capitala Moldovei din 1402, de la Cetatea Albă.

Din clipa în care Măria Sa a ieşit din Catedrala mitropolitană şi s-a îndreptat spre vechea Cetate de Scaun a Sucevei, Măria Sa a căutat prin toate mijloacele, să nu dezmintă cu nimic încrederea acordată de ţară şi vreme de 47 de ani, două luni şi trei săptămâni, cât numără glorioasa sa domnie, a îngemănat cu pasiune virtuţile patriotice, cu o rară vrednicie creştină, jertfindu-se deopotrivă pentru ţară şi pentru credinţă.

Pentru a pune toate în rânduială „după legea pământului“ şi a ridica Moldova la starea pe care a cunoaştem din cronici, ca fiind cea mai frumoasă epopee, din istoria ţării noastre, a fost nevoie de multă pricepere, tact şi răbdare. Toate acestea au însumat o serie de războaie, nu de cucerire, ci de apărare a moştenirii părinteşti, în care

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

PREOŢI ROMÂNI ÎN OASTEA LUI AVRAM IANCU

Începând din toamna anului 1848 şi până în vara anului 1849, mulţi preoţi români au fost nevoiţi să lupte în fruntea credincioşilor lor, fie împotriva gărzilor maghiare secuieşti din Transilvania, fie împotriva oştilor revoluţionare maghiare, comandate (din decembrie 1848) de generalul polonez Iosif Bem. Vom menţiona doar o parte din victoriile repurtate de aceşti preoţi care luptau sub conducerea directă a lui Avram Iancu şi a prefecţilor săi. Eroismul lor devine şi mai măreţ dacă ne gândim că de la Iancu de Hunedoara († 1456) până la Iancu cel din Vidra Munţilor Apuseni, — deci vreme de patru secole — românii nu au mai avut propria lor oaste. În plus, trebuie să luăm în considerare şi faptul că oastea revoluţionară maghiară era bine dotată şi condusă de ofiţeri de carieră, câtă vreme ostaşii lui Iancu erau simpli ţărani, înarmaţi cu „arme“ tradiţionale româneşti (adică furci şi lănci) şi fără comandanţi cu pregătire militară. În lipsa acestora, alături de câţiva tineri jurişti (ca Avram Iancu, Ioan Buteanu ş.a.), o serie de preoţi absolvenţi, şi chiar elevi ai Seminarului teologic din Blaj (ca Ioan Axente Sever şi Vasile Moldovan) au fost puşi în situaţia de a prelua conducerea unor „unităţi“ de ostaşi români („glotaşi“ şi „lăncieri“), lucru ce l-a impresionat profund pe Nicolae Bălcescu. Dar conştiinţa că trebuie înlăturate vechi nedreptăţi sociale şi că îşi apără pământul strămoşesc i-a dus de multe ori la victorii militare surprinzătoare, prin care — după cuvântul lui Alexandru Papiu Ilarian — „şi-au făcut nume nemuritor în istoria românilor“ şi „au salvat onoarea şi gloria naţiunii române“. Încă din toamna anului 1848 s-a remarcat în luptele cu gărzile maghiaro-secuieşti din zona Aiudului, Ioan Axente Sever, prefect de Blaj. Alături de el a luptat teologul tribun Elisiu Todoran, care a condus aproape o mie de „lăncieri“ în luptele de la Ciumbrud şi Săncrai, dar a căzut la datorie, în ziua de 25 octombrie 1848. În luptele din satul Cricău, lăncierii români erau conduşi de preotul Bucur din Galda, care, după 12 ani de la revoluţie a fost împuşcat de un proprietar maghiar pentru participarea lui la lupte. Tot la Cricău luptase şi preotul tribun Vasile Pop din Mesentea. Satele din zona Teiuş-Abrud au fost apărate de preotul viceprefect Simion Prodan Probu.

În luptele care s-au purtat în Munţii Apuseni între ostaşii lui Iancu şi oştile revoluţionare maghiare, s-a remarcat în mod deosebit preotul Simion Balint care, alături de Avram Iancu şi Ioan Buteanu, va fi considerat ca unul din marii apărători ai Apusenilor. Aproape cinci luni şi-a avut lagărul în Ocolişul Mare, apoi la Sălciua, respingând zeci de încercări ale adversarilor de a pătrunde în munţi. El este cel care a condus, în ianuarie 1849, bătăliile de la Muntele Băişoarei, Iara, Lita, Săvădisla, continuând, în februarie-martie, la Sălciua şi Valea Porcului, apoi la Ocolişel, Cacova Ierii, Băişoara, Maşca şi Hăşdate.

În luptele din zona Alba Iulia s-au distins prefectul de Blaj, Ioan Axente Sever, ca şi preotul Ioachim Băcilă, care n-a participat direct la lupte, ci se ocupa cu aprovizionarea oştilor româneşti cu alimente şi furaje.

La începutul lunii mai 1849, după ce maiorul Hatváni Emeric atacă Abrudul, oştile româneşti împărţite în şase coloane, au pornit un contraatac puternic. Printre comandanţii lor se numărau şi preotul Simion Groza din satul Rovina (lângă Brad), viceprefect, şi Nicolae Vlăduţ, prefectul „de Câmpie“. Însuşi Avram Iancu avea să noteze mai târziu: „Onoarea zilei se cuvine mai mult decât tuturor prefectului Vlăduţ, care a hotărât totul“. La al doilea atac al lui Hatváni asupra Abrudului s-au remarcat acelaşi Simion Groza şi preotul tribun Ioan Gomboş.

La începutul lunii iunie, când se încerca ocuparea Munţilor Apuseni de noi unităţi maghiare, comandate de baronul locotenent colonel Kemény Farkas, lăncierii români au fost conduşi de preotul Simion Groza, apoi de fostul prefect de Reghin Vasile Moldovan şi de preoţii Simion Balint, Ioan Gomboş şi Ioan Fodoreanu.

În zona Bradului au luptat acum preoţii Ioan Oncu, Ioan Faur, Marian David, Lazăr Comşa, Avram Ciocan, Iov Lupu, toţi având parohii în această zonă.

Ioan Axente Sever, Simion Balint şi Nicolae Vlăduţiu au repurtat câteva victorii în luptele care au avut loc în jurul cetăţii Alba Iulia, în care se găsea o garnizoană austriacă şi care era înconjurată din toate părţile de trupe maghiaro-secuieşti. În luptele de aici a fost grav rănit viceprefectul Cetăţii de Baltă, Flo-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Simpozion panortodox la Verias — Grecia

Cartea Faptele Apostolilor ne relatează în capitolul 17 că Sf. Apostoli Pavel şi Sila pentru a scăpa de furia iudeilor tulburaţi de predica acestuia în Tesalonic au fost trimişi într-o noapte la Bereea, oraşul Verias de astăzi, unde a doua zi şi în zilele următoare au propovăduit cuvântul Evangheliei lui Hristos **„cu toată osârdia"**, iar rodul acestei propovăduiri n-a întârziat să apară pentru că ne spune Sf. Luca, autorul cărţii menţionate „au crezut mulţi dintre ei — dintre locuitorii cetăţii — şi dintre femeile de cinste ale elinilor şi dintre bărbaţi nu puţini" (Fapte 17, 12).

Biserica din Bereea a fost întemeiată de Sf. Apostol Pavel fiind deci o biserică apostolică. Lucrul acesta este menţinut viu până astăzi în istoria şi în tradiţia acestei Biserici locale din Nordul Greciei aflată la o distanţă de aproximativ 70 de km de Tesalonic.

Până astăzi în centrul oraşului Verias se păstrează aşa-numitul altar **„Vima"** de unde Sf. Ap. Pavel s-a adresat locuitorilor iudei sau elini şi le-a adus vestea cea bună a credinţei în Hristos.

Începând cu anul 1994, se organizează în acest oraş prin strădania Î. P. S. Mitropolit Panteleimon — mitropolitul Veriei, Nausei şi Campaniei — în fiecare an un simpozion teologic internaţional urmat apoi de strălucite festivităţi în cinstea corifeului apostolilor Pavel cel care a întemeiat biserica de aici şi care a propovăduit Evanghelia locuitorilor din acest oraş. Şi strălucirea sărbătorilor este amplificată şi de faptul că atât la simpozionul organizat cu acest prilej cât şi la festivităţile următoare sunt invitaţi şi reprezentanţi ai tuturor Patriarhiilor Ortodoxe şi ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale.

Între 25—30 iunie a.c., a fost organizată cea de-a patra ediţie a Simpozionului teologic panortodox cunoscut sub numele de Pavleia, prin purtarea de grijă şi din iniţiativa Î. P. S. Mitropolit Panteleimon de Verias.

La lucrările Simpozionului, precum şi la festivităţile ce au urmat acestuia, au luat parte reprezentanţi ai tuturor Patriarhiilor Ortodoxe cu excepţia celei Bulgare şi ai Bisericilor Autocefale, cu excepţia Bisericii Poloniei şi celei a Cehiei.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române a fost desemnat ca reprezentant de către Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, **P. S. Visarion Răşinăreanu**, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Lucrările Simpozionului care a avut în acest an ca temă **„Sf. Ap. Pavel şi Grecia"** au fost deschise în ziua de 25 iunie a.c., în Sala mare de Cultură a municipalităţii din Verias în prezenţa S. Sale HRISTODULOS, arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade, a ierarhilor greci din Nordul Greciei în număr de 40, a reprezentanţilor ortodocşi de peste hotare, precum şi a autorităţilor civile şi militare ale oraşului şi provinciei, a unui numeros public.

După cuvântul de deschidere al **Î. P. S. Mitropolit Panteleimon,** a urmat prezentarea mesajelor din partea şefilor de Biserici Ortodoxe. Mesajul **Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST** a fost prezentat de către **P. S. Visarion Răşinăreanu** fiind primit cu bucurie de către cei prezenţi.

S. Sa Hristodulos al Atenei şi-a exprimat bucuria pentru faptul că participă pentru prima dată la acest Simpozion în calitate de întâistătător al Bisericii Greciei şi a schiţat activitatea Sf. Ap. Pavel în Bereea, Tesalonic, Filippi şi Atena şi a reliefat responsabilităţile ce revin Bisericii Greceşti, respectiv ierarhiei, clerului şi credincioşilor în contextul actual. S. Sa a urat succes lucrărilor Simpozionului după care, în cadrul recepţiei ce a urmat, s-a întreţinut cordial cu reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe, având cuvinte de elogiu şi de simpatie faţă de Biserica Ortodoxă Română, faţă de clerul şi credincioşii din ţara noastră.

În partea a doua a inaugurării lucrărilor Simpozionului un grup coral al Şcolii Teologice bisericeşti din Tesalonic — un fel de Seminar Teologic — a prezentat un reuşit program cuprinzând piese religioase şi populare din spiritualitatea elenă.

Vineri, 26 şi sâmbătă, 27 iunie au continuat lucrările Simpozionului panortodox pe şase secţiuni la care au prezentat referate cunoscuţi teologi ortodocşi din Grecia şi din străinătate, fiecare secţiune fiind urmată de ample discuţii pe marginea temelor prezentate şi care au reliefat bogăţia de valori a teologiei pauline din care s-au cristalizat apoi de-a lungul veacurilor adevărurile eterne ale credinţei ortodoxe.

Temele abordate pe cât de interesante pe atât de variate au suscitat atenţia tuturor participanţilor şi au pus în evidenţă interesul deosebit faţă de probleme ale teologiei exegetice, dogmatice şi liturgice.

Sâmbătă, 27 iunie, la orele Vecerniei într-o atmosferă de evlavie, dar şi de bucurie în piaţa Elias din Verias, a fost primit brâul Maicii Domnului — adus de la Mânăstirea Vatopedu din Muntele Athos unde se păstrează — special cu acest prilej. S-a format un cortegiu impunător având în frunte fanfara militară, un pluton de soldaţi, aproximativ 100 de preoţi, ierarhii participanţi la Simpozion, iar în urmă Î. P. S. Mitropolit Panteleimon purtând racla cu brâul Maicii Domnului. În sunetul fanfarei şi a tuturor clopotelor din oraş — în afară de bisericile mai nou-construite în Verias există 47 de biserici bizantine toate monumente de arhitectură — procesiunea a ajuns în Catedrala Mitropolitană unde în prezenţa unei mulţimi imense s-a oficiat un Te-Deum (Doxologie), după care egumenul mânăstirii Vatoped a rostit o cuvântare adecvată arătând că este a doua oară la interval de 150 de ani când cinstitul brâu al Maicii Domnului se află în acest oraş spre bucuria locuitorilor lui. Brâul a rămas în Catedrală până marţi, 30 iunie când a fost dus la Unitatea militară şi la Spitalul Municipal din Verias, iar apoi în alte Mitropolii din Nordul Greciei.

Duminică, 28 iunie, delegatul Bisericii Ortodoxe Române a fost desemnat să participe la Sf. Liturghie în biserica Sf. Nicolae din Nausa — al doilea oraş ca mărime al Mitropoliei. În aceeaşi zi a fost organizată o excursie la Mânăstirea Sf. Ioan Botezătorul-Verias aflată în munţi într-un peisaj mirific şi unde s-a nevoit Sf. Grigorie Palamas — a cărui peşteră de nevoinţă se păstrează până astăzi — şi care are multe Sf. moaşte, apoi la Vergina unde se află mormântul regelui macedonean Filip, tatăl lui Alexandru cel Mare, precum şi la mânăstirea Sf. Atanasie cel Mare, lângă Vergina, mânăstire de maici reconstruită recent şi unde se păstrează icoana făcătoare de minuni a Sf. Atansie — patronul mânăstirii.

Seara în Catedrala din Verias s-a oficiat slujba Vecerniei arhiereşti în cinstea Sf. Ap. Petru şi Pavel precum şi Litia praznicului după care a fost vizitată mânăstirea Kali Panaghia — adică Maica Domnului cea bună — aflată pe unul din dealurile din apropierea Veriei.

A doua zi, în ziua praznicului Sf. Apostoli în Catedrala Mitropolitană a fost oficiată Sf. Liturghie arhierească de către toţi ierarhii greci şi străini prezenţi rostind cuvânt de învăţătură Î. P. S. Mitropolit EUSEVIOS de Samos. La sfârşitul Sf. Liturghii Î. P. S. Mitropolit PANTELEIMON a prezentat pe reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe participanţi la festivităţi şi a transmis întâistătătorilor lor alese urări de sănătate şi sentimentele de respect şi de veneraţie.

Toţi ierarhii străini au fost decoraţi cu Medalia de Aur a „Sf. Ap. Pavel" din partea Mitropoliei de Verias. Masa de amiază a fost servită la mânăstirea Sf. Ioan Botezătorul — o mânăstire nouă — lângă Nausa, iar seara în procesiune toţi ierarhii prezenţi au mers la altarul Vima din centrul oraşului, aproape de vechea mitropolie unde în aer liber a fost oficiată în sobor slujba Vecerniei, alcătuită special cu acest prilej de către mitropolia de Verias. Au luat parte toate autorităţile civile şi militare ale oraşului, o imensă mulţime de credincioşi. Slujba Vecerniei a fost transmisă în direct de către Televiziunea Greacă. Predica zilei a fost rostită de către Î. P. S. Mitropolit PANTELEIMON care a mulţumit încă o dată ierarhilor străini pentru prezenţă.

După otpustul Vecerniei tot în procesiune s-a făcut întoarcerea la Mitropolie unde apoi a avut loc o recepţie oficială în cursul căreia ierarhii prezenţi au fost prezentaţi autorităţilor locale şi cu care s-au întreţinut cordial pe diferite teme de actualitate.

Atât simpozionul teologic închinat Sf. Ap. Pavel cât şi manifestările dedicate prăznuirii patronului spiritual al acestei Biserici au avut un ecou pozitiv şi amplu în conştiinţa tuturor participanţilor şi a demonstrat încă o dată puterea Ortodoxiei de pretutindeni, vigoarea teologiei şi dinamismul pastoral şi misionar al unei Biserici puternice, pe deplin ancorate în actualitate şi care este Biserica Greacă.

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Demnitatea de profet a lui Iisus Hristos

(Urmare din pag. 1)

la începutul misiunii sale mesianice, ci doar mai târziu. Între altele, în cuprinsul ei, Iisus a socotit ca fiind necesar a lua atitudine faţă de cărturarii şi fariseii defetişti, care urmărind propovăduirea lui Iisus, şi-au format părerea, că ar strica legea şi profeţii. „Să nu socotiţi că am venit să stric legea sau proorocii — le-a zis Iisus — n-am venit să stric ci să împlinesc ... cât va sta cerul şi pământul, o iotă sau o cârtă din lege nu va trece, până ce nu se vor face toate" (Matei 5, 17—18). Faţă de cei ce îi interpretau în rău învăţătura, Domnul Hristos declară, că a venit să împlinească întreagă Scriptura V.T., cu cele două părţi constitutive ale ei, până la cele mai mici amănunte. (Iota este cea mai mică literă a alfabetului ebraic, iar cârta exprimă colţuri ale unor litere, prin care acestea se disting unele faţă de altele). Verbul „a împlini", cu înţelesul de a se realiza, folosit în acest loc biblic, nu presupune nici o completare a revelaţiei V.T., prin alte scrieri şi nici perfecţionarea ei, ci numai adeverirea celor prevăzute în V.T.[3]

În Predica de pe munte, a combătut Iisus atitudinea fariseilor şi cărturarilor, privitor la legea mozaică, precum şi dreptatea lor, externă, formală faţă de litera legii, căreia nu-i corespundea dispoziţiunea adecvată, internă, sufletească. De aceea le-a zis celor ce-l ascultau: „dacă dreptatea voastră nu va prisosi cu mult pe cea a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în împărăţia cerurilor" (Matei 5, 20). În continuare, a discutat Iisus porunci din Legea V.T., redate nu numai cu formularea lor negativă, ci însoţite fiind şi de cea pozitivă, adusă în Noul legământ. Sunt prezentate paralelisme, introduse prin cuvintele: „aţi auzit că s-a zis celor de demult (adică în V.T.) ... eu însă vă spun vouă ...". Este prezentată porunca iubirii, fără a o îngusta la cercul restrâns al conaţionalilor, dar extinsă şi asupra celor ce ne sunt vrăjmaşi. Cerinţa de a se feri de săvârşirea faptică a păcatului este extinsă şi asupra nutririi în cuget a intenţiei de a săvârşi păcatul. În acest mod, în Predica de pe munte, Domnul Hristos a introdus legile Noului Legământ, al căror sens se ridică la nivelul sublim al dumnezeieştii sale învăţături.

Legile morale ale V.T., erau pe măsura posibilităţilor de acceptare ale poporului ales. De fapt, V.T. poate fi considerat ca o propedeutică, adică învăţătură pregătitoare spre Evanghelia lui Hristos. După cuvântul Ap. Pavel, „în multe rânduri şi în multe chipuri, a vorbit (Dumnezeu) părinţilor noştri prin proroci; către sfârşitul acestor veacuri, ne-a vorbit nouă prin Fiul" (Evrei 1, 1). Faţă de V.T., Evanghelia lui Hristos prezintă atât o lărgire a sferei, cât şi o adâncire a conţinutului Sfintei Scripturi. „Prin El (prin Hristos Dumnezeu) — le-a zis Ap. Pavel Corintenilor — v-aţi îmbogăţit deplin, în orice învăţătură şi în orice cunoştinţă" (I Cor. 1, 15).

Ceea ce a învăţat cu cuvântul, Iisus a confirmat întru totul prin pilda vieţii sale sfinte. Între cuvântul şi fapta lui Hristos n-a existat nici o nepotrivire, niciodată şi în nici o împrejurare. „Cine dintre voi poate să mă dovedească de păcat?" — le-a zis Iisus Iudeilor învrăjbiţi împotriva sa (Ioan 8, 46). În II Cor. 5, 21, Ap. Pavel grăieşte despre Iisus „care n-a cunoscut păcatul ...". Suprema poruncă lăsată de Iisus, este: „să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din toată vârtutea ta şi din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Luca 10 27). Şi iarăşi, la cina cea de taină, spre a le da apostolilor săi modelul desăvârşitei iubiri, le-a grăit zicând: „Poruncă nouă vă dau vouă; să vă iubiţi unul pe altul, precum eu v-am iubit pe voi. Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii mei, dacă veţi avea dragoste unii către alţii" (Ioan 13, 34—35). Prin aceasta se va împlini voia lui Dumnezeu-Tatăl şi în această lume, viaţa va fi curată şi fericită ca a îngerilor; pe pământ ca şi în cer se va instaura împărăţia lui Dumnezeu. „Fiţi dar voi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desăvârşit este" (Matei 5 48). Prin aceasta n-a voit să spună Iisus, că apostolii şi ucenicii săi ar putea ajunge să fie tot atât de desăvârşiţi ca şi Părintele ceresc. Le-a cerut doar ca în sfera lor mărginită de viaţă şi activitate, să tindă spre deplinătatea desăvârşirii, prin dezinteresata iubire îmbrăţişând deopotrivă pe prieteni ca şi pe duşmani.

Ascultându-l pe Iisus, mulţimile erau uimite de învăţătura lui. Iată însă, că unul dintre farisei, învăţător al legii, a venit cu gând de ispitire, întrebându-l: „Învăţătorule, care este cea mai mare poruncă din lege?" De fapt, el nu putea pătrunde spiritul tuturor poruncilor, spre a le reduce pe toate la una singură şi a da astfel răspunsul satisfăcător. Întemeiat pe cuvintele Sf. Scripturi, Domnul Hristos i-a dat de îndată răspunsul clar şi hotărât: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău. Aceasta este porunca cea mare şi cea dintâi. A doua, la fel cu aceasta: să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. În aceste două porunci, atârnă toată legea şi proorocii" (Matei 22, 37—40). Iisus cunoştea felul greşit de a înţelege Sf. Scriptură, adică să-i iubim pe cei ce ne iubesc pe noi. Cu autoritatea morală de care se bucura, în Predica de pe munte, Iisus le-a grăit ascultătorilor şi omenirii de peste veacuri, zicând: „iubiţi pe vrăjmaşii voştri, ... rugaţi-vă pentru cei ce vă persecută pe voi, ca să fiţi fiii Părintelui din ceruri ..." (Matei 5, 44). Mai înaltă distincţie şi mai mare bucurie decât aceasta, cine ar putea dobândi?

Dacă prin a împlini se înţelege a realiza, în schimb prin „a plini" (greceşte pliroo, latineşte plenescere), se înţelege a umplea ce nu este plin, a întregi ceea ce nu este complet, a perfecţiona ce nu este desăvârşit, a desăvârşi. În ordine biblică, Legea Vechiului Legământ este doar umbra Noului Aşezământ şi ca urmare, nu poate să facă desăvârşiţi pe cei ce se apropie de ea (Evrei 10, 1).

În imnul „Împărate ceresc", invocăm pe Duhul adevărului care pe toate le „plineşte". Este de precizat, că Dumnezeu nu le împlineşte pe toate, ci numai pe cele bune; Dumnezeu nu poate fi chemat în ajutor la săvârşirea faptelor vicioase. Prin Hristos s-a plinit învăţătura şi cunoaşterea necesară împroprierii darului lui Dumnezeu, pentru mântuirea noastră. Duhul Sfânt, venit în lume, n-a adus învăţătură nouă, în plus faţă de Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Duhul Sfânt vine în ajutorul fiinţei noastre, care îşi are neajunsurile ei, spre a învăţa şi spre a-şi aduce aminte de toate câte a învăţat Iisus, prin servirea sa profetică în lume.

Mărturii că de la Dumnezeu a adus Iisus lumii învăţătura sa sublimă, sunt minunile săvârşite în cadrul propovăduirii sale, cea mai mare minune fiind învierea sa din morţi. Ca profet, a prezis Iisus, în trei rânduri, în formă cu totul explicită, patimile, moartea şi învierea sa din morţi. A prezis şi în formă simbolică, prin cuvintele: „Dărâmaţi templul acesta şi-l voi ridica (la loc) în trei zile" (Ioan 2 19). Pentru aceasta, sinedriştii aveau să-l ţină de rău la judecată (Matei 26, 61). Iisus însă nu s-a referit la templul zidit din piatră, ci la templul trupului său, locaşul faptic al Dumnezeirii sale. Le-a invederat sinedriştilor, că dacă îl vor da pe el morţii, a treia zi va învia. A prezis Iisus sfârşitul mucenicesc al apostolilor săi: „Nu se poate slugă mai mare decât stăpânul său. Dacă m-au prigonit pe mine şi pe voi vă vor prigoni" (Ioan 15, 20). A vestit dărâmarea Ierusalimului: „adevăr vă grăiesc vouă, nu va rămânea piatră pe piatră ..." (Matei 24, 2). La cina cea de taină, le-a vestit apostolilor, că în acea noapte, toţi se vor sminti întru el, iar apostolului Petru i-a prezis, că mai înainte de cântatul cocoşului, de trei ori se va lepăda de Învăţătorul său (Matei 26, 31 şi 34).

Proorocii V.T. au împărtăşit poporului învăţătura dată lor de Dumnezeu. Prin servirea sa profetică, Iisus a propovăduit învăţătura posedată, în mod nemijlocit din izvorul dumnezeiesc, în virtutea faptului, că „este de o fiinţă cu (Dumnezeu) Tatăl" (din Crez).[4] Este de precizat, că Hristos ca învăţător n-a avut o misiune de filozof, care să convingă prin profunzimea consideraţiunilor sale şi prin fineţea analizelor sale. N-a fost nici un retor, care vorbind cu emfază, să caute a mişca prin focul talentului său de a vorbi. N-a fost nici un savant, care să caute a demonstra prin exactitatea cercetărilor, a experienţelor şi a definiţiilor sale. Iisus a propovăduit poporului şi mai ales acelora care au dorit să asculte cuvintele lui. Le-a vorbit de-a dreptul la suflet, în mod tainic cunoscându-le resursele preţioase, generozitatea, vitalitatea şi afinitatea de a se ataşa marilor cauze, ideilor înalte şi nobile.

În cea mai frumoasă, mai convingătoare şi zguduitoare cuvântare rostită cândva, atingând toate laturile activităţii omeneşti, s-a pus în evidenţă concepţia sublimă a Evangheliei lui Hristos, spiritul nou şi sfânt al principiilor sale morale, mărgăritare cu care creştinul împodobindu-şi viaţa, se va putea simţi în veci fericit.

1. Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 211.
2. Svetlov P., Învăţătura creştină în expunere apologetică, trad. de Bejan S. şi Tomescu C., vol. I, Chişinău, 1935, p. 33.
3. Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, Cernăuţi, 1925, p. 214.
4. Andrutsos H., op. cit., p. 225.

Mitropolitul Andrei Şaguna omagiat pe plaiuri sălăjene

În data de 25 iunie a.c. a avut loc, la Zalău, o impresionantă manifestare dedicată memoriei mitropolitului Andrei Şaguna, cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la intrarea sa în eternitate.

Din iniţiativa şi cu contribuţia Protopopiatului ortodox Zalău şi a Primăriei Municipiului a fost ridicată, în curtea bisericii din vecinătatea sediului Protopopiatului, o statuie care îl reprezintă pe marele bărbat transilvănean aşezat în jilţul mitropolitan, iar străzii unde se află amplasată statuia i s-a conferit numele lui Andrei Şaguna.

Sfinţirea statuii a fost săvârşită de către P.S.S. dr. Ioan Mihălţan, episcopul Oradiei, Iustinian Chira, episcopul Maramureşului şi Sătmarului, dr. Andrei Andreicuţ, episcopul Alba-Iuliei, Ioan Selejan, episcopul Covasnei şi Harghitei, Justin Sigheteanul, arhiereu vicar al episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, înconjuraţi de un sobor de preoţi şi diaconi.

Domnul primar al municipiului Zalău a rostit, cu acest prilej, un cuvânt de omagiere a vrednicului ierarh şi a adresat urarea de bun venit tuturor oaspeţilor.

La ora 11, la Casa de Cultură a Sindicatelor a debutat Simpozionul cu tema: **„Andrei Şaguna, mitropolitul, omul politic şi cărturarul, care şi-a dedicat întreaga viaţă naţiunii române din Transilvania".**

Au vorbit P.S. dr. Ioan Mihălţan, P.S. Iustinian Chira, P.S. Andrei Andreicuţ şi P.S. Ioan Selejan. Fiecare dintre înalţii ierarhi a conturat un aspect sau altul al copleşitoarei personalităţi a mitropolitului Andrei Şaguna. S-au referit de asemenea la problemele cu care se confruntă azi Ortodoxia transilvăneană, ca urmare a relaţiilor tensionate cu Biserica greco-catolică. A impresionat o dezvăluire a P.S. Ioan Selejan în legătură cu câteva dintre bisericile din eparhia P.S. Sale, sfinţite cu mai bine de un secol de către mitropolitul Andrei Şaguna, care sunt revendicate azi de către fraţii greco-catolici.

În continuare au prezentat comunicări următorii participanţi:

1. Pr. Ioan Ştefan, Viaţa şi activitatea mitropolitului Andrei Şaguna.
2. Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, „Telegraful Român" — epoca şaguniană.
3. Pr. Ioan Ghiurco, Strădaniile mitropolitului Andrei Şaguna pentru reînfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului.
4. Prof. Ioan Circean, Rolul politic al mitropolitului Andrei Şaguna în istoria modernă a Transilvaniei.
5. Col. Alexandru Şerban, Un asfinţit măreţ.
6. Prof. Ionel Penea, Andrei Şaguna şi Sălajul.
7. Prof. Ioan Muscă, arhivist Doru E. Goron, Andrei Şaguna în istoriografia românească.

Din cauza timpului limitat, alţi participanţi au depus, în scris, la prezidiul manifestării, comunicările pe care le-au alcătuit.

Amintim aceştia:

1. Pr. Ioan Chereches, Andrei Şaguna — ctitor de şcoală românească în Transilvania.
2. Pr. Iosif Ferenţ, Andrei Şaguna şi ASTRA.
3. Pr. Ionel Pop, Statutul organic şagunian — operă nepereche în lumea ortodoxă.
4. Prot. Ioan Pop, Moştenirea confesional-misionară lăsată nouă de Mitropolitul Andrei Şaguna.
5. Pr. Ştefan Lucaciu, Andrei Şaguna — păstor de suflete.

P.C. prot. Ioan Pop a adresat în final un cuvânt de mulţumire tuturor participanţilor şi celor care au contribuit la ceea ce s-a realizat în onoarea mitropolitului Andrei Şaguna şi de asemenea sponsorilor, care au subvenţionat spesele legate de manifestarea omagială.

Corala „Gloria Dei" a catedralei din Zalău a prezentat apoi un recital impresionant de prelucrări corale religioase.

Prezenţi în număr mare la desfăşurarea acestor manifestări, cetăţenii municipiului Zalău au trăit momente cu adevărat înălţătoare.

Se cuvine un cuvânt de binemeritată apreciere Protopopiatului Ortodox Zalău, personal inimosului protopop Ioan Pop, ca şi autorităţilor locale pentru lăudabila şi onoranta iniţiativă de a fi adus într-un chip atât de izbutit, un prinos de cinstire memoriei mitropolitului Andrei Şaguna.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Preoţi români

(Urmare din pag. 1)

rian Lăscudean, teolog la Blaj, care, după trei zile de suferinţe, a murit în cetate (întreaga lui familie fusese exterminată datorită participării sale la lupte). Tot aici a luptat şi preotul tribun Nicolae Repede din Geoagiu.

În ultimele zile ale lunii iunie 1849, preotul Simion Balint a repurtat noi victorii în luptele cu anumite unităţi maghiare în zona Aiud-Trascău. În sfârşit, în iulie 1849, expediţia condusă de Vasvány Pál (fiu de preot rutean maghiarizat, profesor la Universitatea din Pesta), care comanda patru companii de voluntari, a sfârşit în mod lamentabil la Fântânele, unde şi-a găsit moartea atât el, cât şi peste 850 de voluntari maghiari şi secui. În luptele de aici s-au remarcat mulţi bărbaţi, femei şi chiar fete din Mărişel şi satele învecinate.

Tot în luna iulie 1849, Ioan Axente Sever „pune coroana victoriilor române", prin despresurarea cetăţii Alba Iulia. El avea un efectiv de 2000 de feciori; din care 600 erau comandaţi de preotul Simion Groza. După luptele grele care au avut loc la 25 şi 26 iulie, în ziua următoare românii au intrat victorioşi în cetate, unde au găsit 128 de români ucişi de unguri pentru că aprovizionaseră cu alimente garnizoana austriacă de acolo.

Acestea au fost doar câteva din faptele de vitejie ale înaintaşilor noştri întru slujirea altarului. Pe bună dreptate scria Andrei Mureşanu: „Preoţi cu crucea-n frunte, căci oastea e creştină".

Într-un alt articol, vom prezenta câteva nume de „preoţi martiri" ai revoluţiei din 1848/1849.

Însemnare

(Urmare din pag. 1)

mai mare. Aveam făcut şi proiectul, tot gratuit, de către arhitectul: Gheorghe Sion, din Bucureşti, dar de unde bani pentru clădire?

Primisesem un ajutor consistent de la Diakonisches Werk, din München dar faţă de devizul pentru noua clădire era puţin.

De bază au rămas tot cei de acasă: **Mitropolia Ardealului, Departamentul Cultelor şi Patriarhia.**

La Sibiu era mitropolit I. P. S. Nicolae Mladin, care ne-a ajutat. La conducerea Departamentului Cultelor a fost: Dumitru Dogaru, urmat de Gheorghe Nenciu, care de asemenea ne-au ajutat, dar nu direct, ci prin Direcţia Monumentelor Istorice şi mai mult prin Patriarhia Română, la cârma căreia se afla P.F. Sa Justinian Marina. Pe teren lucra I. P. S. Sa Antonie Plămădeală, atunci în calitate de Episcop-vicar patriarhal. De la Patriarhie am primit şi ajutoare din fondurile ei, ambele cu aprobarea şi binecuvântarea P.F. Sale.

Toate aceste ajutoare, primite de la şi prin Patriarhie, le-am ridicat personal şi de fiecare dată am fost primit în audienţă de către P.F. Sa Patriarhul Iustinian Marina.

Cel mai consistent ajutor, cu care s-au putut termina lucrările de la clădirea cea mare a muzeului, a fost de la Consiliul ecumenic de la Geneva, obţinut prin cererea dusă şi susţinută tot de către I.P.S. Sa Antonie, din încredinţarea Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române Iustinian Marina.

Pentru toate cele de mai sus, credem că nu greşim, dacă îl socotim între stâlpii, care au stat la temelia lucrării de la Sibiel, şi să spunem: Dumnezeu să-l odihnească cu drepţii.

Uniaţia românească din Transilvania

IV.

Primatul papal (II)

O nouă etapă în istoria papalităţii a început cu păstorirea lui Grigorie cel Mare (590—604). Acesta, prin centralizarea latifundiilor episcopale, „a devenit întemeietorul puterii seculare a papalităţii în Italia, şi, prin aceasta în mod treptat, stăpânitorul şi conducătorul oraşului Roma" **(Dtv-Atlas für Weltgeschichte,** p. 140).

În acelaşi timp, papa Grigorie cel Mare a iniţiat o nouă strategie de „politică externă", dacă se poate spune aşa, a papalităţii. El este primul care şi-a dat seama de importanţa pe care ar putea-o reprezenta popoarele germanice pentru viitorul Bisericii romane. Trebuie specificat în acest moment că toate statele germanice barbare care existau pe teritoriul fostului Imperiu roman de Apus (cel al vizigoţilor în Iberia, al burgunzilor în Franţa şi al ostrogoţilor şi, apoi al longobarzilor în Italia), deşi erau creştine, nu aveau credinţa ortodoxă a Bisericii Universale, ci pe cea ariană, condamnată la sinodul I ecumenic din 325. Singurul stat germanic de credinţă ortodoxă era cel al francilor, situat în nordul Franţei de azi. În aceste condiţii, intenţia papalităţii va fi, de acum înainte, convertirea acestor populaţii germanice la Ortodoxie şi atragerea lor sub autoritatea politică a Bisericii din Roma.

Papa Grigorie a iniţiat răspândirea creştinismului şi impunerea autorităţii episcopului de Roma şi în Britania, la popoarele anglo-saxone păgâne, cărora le-a trimis un misionar pe nume Augustin. Acesta a reuşit treptat să convertească pătura conducătoare a triburilor anglo-saxone la credinţa creştină ortodoxă.

Însă, încă înainte de sosirea acestora în Britania, exista aici o populaţie creştină de neam celtic-irlandez. „După plecarea romanilor, Anglia rămăsese în mare parte creştină. În Irlanda, Sf. Patrick convertise la creştinism triburile celte şi fondase mânăstirile, unde s-au refugiat mai apoi pentru a scăpa de barbari (...). Din aceste aşezări monahale au plecat sfinţii care i-au convertit pe celţii din Scoţia, dintre care cel mai celebru a fost Sf. Columba. Creştinismul pătrunsese adânc în sufletul celţilor, mistici din fire. În ţările celtice: Irlanda, Ţara Galilor, Scoţia, se formase o Biserică naţională, independentă de Biserica Romană şi care se străduia să semene cu Biserica primară. (...). Liturghia se rostea în limba poporului, şi nu în latină. Preoţii trăiau în sărăcie şi dădeau de pomană toate darurile care li se făceau. În sfârşit, zilele de Paşti erau fixate după obiceiuri vechi astfel că sărbătoarea nu coincidea, la celţi, cu Paştile roman" (Andre Maurois, **Istoria Angliei,** Bucureşti, 1970, vol. I, p. 61).

La început, anglo-saxonii barbari au distrus numeroase biserici ale acestor creştini celtici. Dar ei au reuşit să supravieţuiască şi, chiar, să propage creştinismul de factură celtică între anglo-saxonii de rând.

Astfel, convertirea triburilor anglo-saxone a fost opera a două Biserici. Clasa conducătoare a fost convertită de misionarii trimişi de Roma, în timp ce pătura de jos a adoptat creştinismul celtic.

Relaţiile dintre cele două Biserici nu au fost deloc bune, cea tradiţională celtică apărându-şi independenţa faţă de Biserica Romei. Misionarii romani au fost investiţi de papă cu autoritate asupra tuturor episcopatelor din Britania deci şi asupra episcopilor celţi. Acestora li s-a cerut ca să lepede vechile tradiţii celtice, să adopte ritul roman şi să recunoască autoritatea episcopului din Roma. „Britanicii (...) declarară că nu recunosc decât pe primatul lor şi o rupseră cu Roma. Relaţiile dintre creştinii britanici şi catolicii romani se înrăutăţiră foarte mult. Preoţii britanici nu dădeau sărutul păcii preoţilor catolici şi refuzau să stea la aceeaşi masă cu ei" **(Ibdem,** p. 65).

Tensiunile au crescut şi mai mult când însăşi familia domnitoare din unul din regatele anglo-saxone (cel al Northumbriei din Anglia de nord, în jurul localităţii York) a fost împărţită între cele două Biserici, astfel că, în timp ce regele termina postul şi sărbătorea Paştile, regina celebra Duminica Floriilor şi continua încă să postească. În aceste condiţii, regele Oswy a convocat un sinod la mânăstirea din Whitby, în anul 664. Este interesant de prezentat desfăşurarea evenimentelor, pentru a se vedea modul în care misionarii trimişi de papii Romei au ştiut să-i convingă pe alţii să recunoască autoritatea Bisericii lor. Regele Oswy i-a invitat la sinod pe reprezentanţii ambelor Biserici, cerându-le să-şi expună fiecare credinţa proprie şi temeiurile tradiţiei lor. Creştinii celţi au afirmat că celebrează Paştile conform tradiţiei Sf. Ioan Evanghelistul şi a Sf. Columba. Misionarii romani au afirmat că temeiul credinţei lor ar fi Sf. Petru şi Pavel, că toţi creştinii, din întreaga lume, au aceeaşi credinţă şi că doar britanicii din cele două insule (Britania şi Irlanda) de la capătul lumii, sfidează restul creştinătăţii, celebrând Paştile după o altă tradiţie. Ca argument hotărâtor au afirmat că, Sf. Columba, oricât de sfânt ar fi, nu deţine cheile Împărăţiei Cerurilor, cum le deţine Sf. Petru, care le-a primit de la Însuşi Hristos. Regele i-a întrebat pe britanici dacă pot să dovedească faptul că Mântuitorul i-a acordat şi Sf. Columba cheile Împărăţiei Cerurilor. La răspunsul negativ al acestora, regele Oswy, dornic de a intra după moarte în Împărăţia Cerurilor, a decis: „«Atunci, deoarece Petru veghează la porţile Cerului, mă voi supune poruncilor sale, de teamă că în clipa în care mă voi înfăţişa în faţa porţilor nu-mi va deschide nimeni dacă purtătorul cheilor îmi va fi potrivnic». Toţi cei de faţă îl aprobară pe rege şi hotărâră să dea ascultare de aci înainte papei" **(Ibidem,** p. 66—67). Astfel, Biserica Romei a reuşit să impună recunoaşterea primatului papal şi în insulele britanice. Iar procedeul nu mai necesită nici un comentariu.

Tot papa Grigorie a început şi convertirea celorlalte popoare germanice ariene la ortodoxie. Cu acest prilej, a apărut în Apus o nouă învăţătură, anume Filioque. Introducerea acestei doctrine a fost folosită de către Biserica Romei ca o strategie pentru atragerea vizigoţilor arieni la credinţa adevărată. Arienii negau divinitatea Fiului lui Dumnezeu, spunând că Iisus Hristos a fost doar o persoană umană, că a fost creat de Dumnezeu la fel ca toţi oamenii şi nu că a fost Fiul lui Dumnezeu. Vizigoţii erau gata să accepte primatul papal, dar nu erau dispuşi cu nici un preţ să părăsească credinţa lor despre caracterul uman al lui Hristos. Atunci romanii le-au propus să introducă în Simbolul de Credinţă propoziţia că Sfântul Duh purcede şi de la Tatăl şi de la Fiul. Cum vizigoţii admiteau că Sfântul Duh purcede de la Tatăl, afirmau prin aceasta implicit caracterul divin al Sfântului Duh. Iar dacă mai erau dispuşi să accepte şi faptul că Sfântul Duh purcede şi de la Fiul, atunci automat afirmau, chiar dacă nu direct, că şi Hristos este Dumnezeu, căci o Persoană dumnezeiască (adică Sf. Duh) nu ar putea purcede dintr-o persoană umană. Acest compromis dogmatic s-a realizat la sinodul de la Toledo din anul 589.

Dar alianţa dintre episcopii din Roma şi popoarele germanice s-a desăvârşit abia în secolul al VIII-lea. În cursul secolului anterior papii s-au aflat între sferele de influenţă ale bizantinilor (care stăpâneau sudul Italiei) şi longobarzilor (ultimii cucerind Italia de nord după anul 568). Papii au continuat încă să participe la controversele dogmatice din Răsărit. Ba mai mult, în anul 681, la cel de-al VI-lea sinod ecumenic de la Constantinopol, papa Honorius I (625—638) a fost condamnat post-mortem ca eretic **(Dtv-Atlas für Weltgeschichte,** p. 140).

La începutul secolului al VIII-lea s-a pornit un proces foarte important pentru viitorul nu doar al papalităţii, ci al întregii Europe. După ce anglo-saxonii au fost încreştinaţi şi supuşi scaunului roman, ei au pornit o ferventă misiune pe teritoriul Germaniei actuale. Principalul misionar a fost Bonifaciu, născut în Anglia în anul 672, numit în 722 episcop misionar pentru germani, iar în anul 732 arhiepiscop, cu dreptul de a sfinţi episcopi. Astfel, a înfiinţat episcopii noi pe teritoriul Germaniei (din acest motiv este numit şi apostolul germanilor), mai ales pe teritoriul Bavariei şi în Hessen. În anul 739, aflat într-o vizită la Roma a fost numit de papă **legat papal,** astfel că autoritatea sa a crescut şi mai mult. Din acest motiv a fost invitat

(Continuare în pag. a 4-a)

PAUL BRUSANOWSKI

De ziua binecredinciosului voievod

(Urmare din pag. 1)

intrase prin voinţa Providenţei şi vrerea poporului. Fortificarea ţării cu cetăţi de apărare. Alegerea şi numirea dregătorilor cu frică de Dumnezeu şi iubire de glia strămună. Răsplătirea cu dărnicie a vitejilor apărători ai pământului moldav. Pe ici, colo, câte o biserică, „o poartă către ceruri pentru poporeni. Iar prin poienile de munte „alese de ochi domneşti", aşezăminte monahale, în care „cei ce se dedică Domnului", să nu înceteze nici ziua, nici noaptea „rugăciunea şi munca".

Pentru a ilustra ceea ce ne-am propus, vom încerca să scoatem în evidenţă doar ceva din atributele apelativului: „Neînfricat apărător al credinţei şi patriei strămune", (fragment din troparul Sfântului) culese din cronici şi referinţe externe: poloneze, germane, italiene, maghiare, slave, turceşti ca şi din cele interne, ce fac referire la măreţia, vitejia şi gloria Măriei Sale.

Cronicarul polonez Miechowski, consemnează: „Bărbat glorios şi victorios... Om fericit, căruia soarta i-a hărăzit cu dăruire toate darurile... Tu eşti drept, prevăzător, isteţ, biruitor... Nu în zadar eşti socotit printre eroii secolului nostru".

Un alt cronicar polonez Jan Dlugosz, contemporan, după ce descrie victoria împotriva temuţilor duşmani ai creştinismului, de la 10 ianuarie 1475, adaugă: „O, bărbat demn de admirat... vrednic să ţi se încredinţeze conducerea şi stăpânirea lumii şi mai ales funcţia de comandant şi conducător contra turcilor... cu sfatul comun, înţelegerea şi hotărârea creştinilor".

În fine un alt cronicar polonez Bernard Wapowski, notează: „Vitejia şi succesul lui Ştefan erau renumite la popoarele vecine, pentru experienţa şi chestiunile militare şi faptelor celebre".

Însuşi Sigismund I, regele Poloniei (1506—1548), martor ocular la dezastrul din Codrii Cosminului (1497), scrie lui Petru Rareş: „Ştefan cel Mare (e un) nume cunoscut în toate limbile de mare circulaţie, fără confuzie cu alte personalităţi ale lumii".

Antonius Bonfinius, cronicar şi istoriograf al lui Matei Corvin — (1458—1490) regele Ungariei, înfrânt la Baia (1467) îi recunoaşte calităţile deosebite, căci notează: „Era însufleţit de lucruri frumoase şi mândre, pe lângă acestea activ şi straşnic în războaie".

Cronica maghiară „Chronicon Dubnicense", ni-l prezintă ca fiind: „Bun apărător al ţării sale şi al poporului său... Gata să moară pentru alţii.

Călugărul dominican Petru Ranzanus scrie: „Bărbat de o energie fără pereche". Chiar Papa Sixtus IV a fost nevoit să-i scrie Binecredinciosului Voievod numindu-l: „Atlet al lui Hristos" şi îl califică: „înţelept şi viteaz".

Medicul veneţian Matteo Muriano, îngrijind de rana bătrânului voievod, căpătată la asediul de la Chilia (1465), consemnează: „Om foarte înţelept... foarte iubit de supuşi, căci e blând şi drept, foarte vigilent şi darnic".

Un călător polonez Strykowski, călătorind prin Moldova spre Constantinopol (1574—1575), notează în jurnalul său că moldovenii îl numesc pe Binecredinciosul Voievod: „Cara Bogdan Ştefan" din latină „Scump", iar din cauza nemaipomenitelor lui bravuri, îl socotesc ca „sfânt".

Cronicarul Macarie în 1542, îl numeşte: „Ştefan Voievod cel Viteaz" deci o primă caracterizare autohtonă. În pomelnicul Mânăstirii Putna cel vechi, în dreptul numelui „Pururea Fericitului ei Ctitor", se află adnotarea: „Cel Bun şi Vestit".

De asemeni, cronica lui Grigore Ureche, printre altele, îl descrie: „Cel Bun" ... în continuare „Părinte al tuturora" şi sfârşeşte cu „Sveti" (Sfântul).

Trebuie să recunoaştem că această pagină în graiul bătrânesc al cronicarului, ne impresionează profund şi astăzi. Voievodul este prezentat cu toată obiectivitatea, iar calităţile şi virtuţile personale sunt preponderente, explicând acordarea acestor denumiri ca o recunoştinţă a urmaşilor, pentru „lucrurile lui vitejăşti, carele nimenea den domni, nici mai nainte, nici după aceia l-au agiunsu".

O caracterizare mereu actuală o face N. Iorga, zicând: „Într-însul găsise poporul românesc cea mai deplină şi curată icoană a sufletului său: cinstit şi harnic, răbdător fără să uite şi viteaz fără cruzime; straşnic în mânie şi senin în iertare, răspicat şi cu măsură în grai, gospodar şi iubitor al lucrurilor frumoase, fără nici o trufie în faptele sale". În conştiinţa poporului nostru, precizează tot N. Iorga că Marele Voievod apare ca: „Un om minunat, un sfânt, cum nu mai poate răsări altul; el era izvorul a toată vitejia... fântâna tuturor dreptăţilor... marea bunătăţilor" (Viaţa lui Ştefan cel Mare, pag. 215, 244—245).

De reţinut că, superlativele aparţin unor cronicari străini, care ne dau şi date precise sau recunosc succesele Moldovei şi a vrednicului ei ocrotitor. Aceste aprecieri nu pot fi învinuite de părtinire sau că au izvorât dintr-un sentiment de entuziasm naţional, ci ele ni s-au impus în urma imensului său prestigiu.

Cât priveşte cronicile externe, ele oglindesc în acelaşi timp că, conştiinţa europeană avea deplină dreptate să schiţeze un astfel de portret cu profil moral, căci era convinsă „pe viu" de activitatea prestigioasă a Marelui Voievod nu numai pentru apărarea Moldovei, ci şi pentru salvgardarea Europei, a „creştinătăţii" în special, de urgia lui Mahomed al II-lea (1451—1481).

Noţiunile de „Scut de apărare" şi „Poartă a creştinătăţii", s-au formulat în timpul de glorie a Marelui Voievod şi preluată de urmaşi, datorită justeţei lor. Personalitatea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, cu tot ceea ce a realizat şi ne-a lăsat, polarizează atenţia posterităţii, de peste cinci veacuri şi nici nu va înceta, căci David psalmistul ne asigură: „Întru pomenire veşnică va fi dreptul, de vorbire de rău, nu se va teme". (Ps. 111, v. 6). Rând pe rând: istorici, scriitori, poeţi, dramaturgi, iar după canonizare aghiografi ca: C. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Constantin Daicoviciu, Ştefan Pascu, Eudoxiu Hurmuzachi, A. V. Boldur, S. T. Kirileanu, Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, Pr. Prof. Dr. Al. Ciurea, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Manole Neagoe, N. M. Kramzin, Arhim. Vartolomeu Măzăreanu, B. S. Delavrancea, M. Sadoveanu. M. Eminescu, G. Coşbuc, Ursu Ioan, N. Iorga, Ghe. Duzinchevici, George Dinograncea, Miron Constantinescu şi alţii au ţinut să-i sublinieze credinţa şi să găsească în ea explicaţia faptelor moral-religioase şi patriotice, săvârşite de vrednicul voievod.

Pentru vrednicia de apărător neînfricat al credinţei ortodoxe şi a Patriei străbune şi pentru că viaţa sa a trăit-o mai mult pentru alţii decât pentru el, această înaltă dăruire cu tot ce derivă din ea, l-a situat cu trecerea timpului tot mai netrecător, iar figura sa mai mai vie, tot mai măreaţă, ca după 488 ani de la trecerea Binecredinciosului Voievod la cele veşnice, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să-i oficializeze canonizarea care se cuvenea de mult, trecându-l în ceata sfinţilor, cu zi de prăznuire la 2 iulie al fiecărui an.

La mormântul său pregătit cu 12 ani înaintea morţii, la acel început de iulie 1504, a ars o lumină neaprinsă de nimeni trei zile şi trei nopţi, consemnează N. Iorga şi de atunci până în zilele noastre nu s-a stins o clipă flacăra candelei, care era întreţinută cu acelaşi zel şi evlavie, ca cele din altarul frumoasei sale ctitorii.

Aici, la Putna şi-a ales reşedinţa pentru eternitate, unde acum se odihnesc osemintele sale sfinte, trudite întru împlinirea dublei datorii de bun creştin şi mare român. Iar sufletul său nobil se bucură în ceruri, împreună cu cetele aleşilor lui Dumnezeu, din toate neamurile şi limbile pământului.

Aici poposesc români şi din alte zone geografice decât cele româneşti, în tot cursul anului, apoi pleacă fiecare în ale lor, ducând cu ei flacăra credinţei şi purtând în ei dorul iubirii de Patria-mamă.

De observat însă că, de ziua Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, în cei şase ani de la canonizare, cei mai mulţi credincioşi care participă la prăznuire, sunt românii înstrăinaţi vremelnic de dincolo de Prut şi sârma ghimpată din nord, copleşind cu mult numărul celor din ţară. Aici se simt la ei acasă. Şi se roagă..., se roagă la mormântul său, să mijlocească la Dumnezeu pentru binecuvântare şi uşurarea situaţiei lor, lăsând o lacrimă caldă din ochii lor să se rostogolească, pe lespedea rece de marmoră de Carara din Cripta de la Putna.

Pe bună dreptate că, fragmentul prelucrat, extras din troparul Sfântului, asociat cu refrenul de la icoasele acatistului său: „Bucură-te, Sfinte Ştefane, binecredincios voievod, apărător al creştinătăţii", arată virtuţile şi ostenelile care le-a săvârşit în viaţă şi cu care a păşit în lumea dreptilor, preamărind în acelaşi timp şi pe Dumnezeu, care l-a întărit în răbdare şi l-a ajutat în toate înfăptuirile sale" (Ioan XV, 5).

Europa Orientală în căutarea reconcilierii

(Urmare din pag. 1)

b) Acum, lucrurile sunt altele şi mult mai complexe decât par.

Se observă peste tot o continuă stare de revendicări de bunuri din partea tuturor. Ortodocşii cer de la stat bunurile confiscate cu 50 de ani în urmă. Sunt bunuri folosite azi de diferite instituţii, ce opun o îndârjită rezistenţă. Şi greco-catolicii revendică bunuri din partea statului. In plus, ei solicită lăcaşurile de cult şi din partea ortodocşilor. De aici rezultă cel mai serios conflict între cele două Biserici.

Cum ai înţeles deja, aspectele de care ne ocupăm privesc nu atât „raporturile dintre catolici şi ortodocşi", cât, mai ales, pe cele dintre greco-catolici şi ortodocşi. De fapt, în România, n-au prea existat „raporturi delicate" între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică.

„Delicatele raporturi" dintre cele două părţi pornesc de la locaşurile de cult. E vorba de bisericile care, în '48, au fost trecute în patrimoniul Bisericii Ortodoxe. Cele mai multe din acestea însă fuseseră trecute, în acelaşi mod, în patrimoniul Bisericii Greco-Catolice, la 1700. Revendicarea actuală a greco-catolicilor devine inacceptabilă câtă vreme se mizează pe principiul „restitutio in integrum". Căci acesta ignoră realitatea de fapt! Mai întâi, ierarhia ortodoxă e acuzată că nu dispune retrocedarea locaşurilor de cult. Dar, conform Codului Canonic al Bisericii Ortodoxe Române, nu episcopul decide asupra locaşului de cult, ci comunitatea de credincioşi. Mi se pare că situaţia e mult diferită pentru Biserica Catolică. Oricum, realitatea e că azi, în bisericile din Transilvania, sunt destul de puţini greco-catolici. Dar, şi aşa stând lucrurile, ar trebui să se găsească alte soluţii decât războiul şi răzbunarea. Una din ele este dialogul (pe care greco-catolicii îl refuză cu ostentaţie!).

V. Date statistice din ultimii ani relevă situaţia numerică a greco-catolicilor din ţările est-europene. În Polonia, ar fi 300.000—400.000 de credincioşi uniţi, distribuiţi în cca. 180 de parohii. În Republica Cehă trăiesc 8 774 de greco-catolici, iar în Slovacia cca. 400.000. În ex-Jugoslavia: cca. 6.000 de parohii greco-catolice de ucraineni şi, împreună cu ei, trăiesc 7.500 de bosniaci şi 6.100 de macedoneni. In Bulgaria, 15.000 de credincioşi. In Albania, o singură comunitate de origine greacă, numărând 50 de credincioşi.

În România, erau în 1992, cca. 227.000 de greco-catolici, adică 0,2% din populaţie.

Aşa stând lucrurile, s-au făcut, din partea majorităţii ortodoxe, numeroase propuneri, în vederea depăşirii situaţiei de conflict. De exemplu, în satele unde există două biserici, una să poată fi utilizată de greco-catolici. Din vina uneia sau alteia din părţi, această alternativă funcţionează doar pe alocuri. O altă propunere privea servicii alternative, în aceeaşi biserică; aplicabilitatea a fost însă şi mai redusă. Foarte rar, starea de tensiune a fost depăşită pe calea dialogului.

VI. M-am gândit iniţial să vă prezint, pe scurt, istoria Bisericii Greco-Catolice din Transilvania, adică istoria raporturilor tensionate cu Biserica Ortodoxă; relaţiunea mea ar fi însă prea lungă.

Prefer deci să ne oprim puţin asupra unor aspecte ale crizei; sunt aspecte ce se întâlnesc în mai toate ţările est-europene, unde există Biserici greco-catolice.

Căderea sistemului comunist, în care religia avea un loc şi o funcţiune destul de limitate, a creat, pentru Biserici, o situaţie nouă, ce ameninţă raporturile dintre ele şi cu societatea. În unele cazuri, criza — adesea de origine politică — atinge Biserica Ortodoxă (ex., cea din Ucraina) sau raporturile dintre Bisericile ortodoxe. Alteori, mai ameninţată este Biserica Greco-Catolică. Aceasta din urmă cunoaşte o criză profundă, o **criză de identitate,** ce ar putea avea consecinţe grave.

Mă voi opri puţin asupra crizei Bisericii Greco-Catolice din Transilvania, spre a putea observa apoi reacţia Bisericii Ortodoxe.

În timpul „secolului său de aur", al XVIII-lea, Biserica Greco-Catolică, reflectând serios asupra propriei identităţi, a căutat să se afirme prin teologi de relevanţă, care au pregătit o generaţie de intelectuali, care ulterior au ocupat un loc de frunte în procesul de emancipare naţională şi culturală. În secolul următor, ea va fi concurată de Biserica Ortodoxă din Transilvania. Odată realizat idealul naţional cu crearea României Mari, în 1918, în care Biserica Greco-Catolică a avut rolul său de neignorat, ea se va afla în dificultate, prin lipsa de noi idealuri.

a) În raport cu Biserica Catolică, criza de identitate a greco-catolicilor se manifestă printr-o declarată şi pregnant subliniată apartenenţă la tradiţia orientală. De aceea, dialogul ecumenic dintre ortodocşi şi catolici e văzut ca un fel de conspiraţie, ce ameninţă autonomia lor (pe care şi-o doresc tot mai lărgită). Acest fapt explică refuzul, din partea Bisericii Greco-Catolice din România, a Documentului de la Balamand. Dar în acelasi timp, această Biserică de tradiţie răsăriteană a acceptat, de-a lungul timpului, o mulţime de dogme ale Bisericii Catolice (nu doar cele „patru puncte florentine", la 1700).

b) În raport cu Biserica Ortodoxă, greco-catolicii afirmă cu îndârjire supunerea lor faţă de papa. Pentru a fi „diferiţi" de ortodocşi, recurg la o reformă rituală haotică (fapt ce a determinat Congregaţia pentru Bisericile Orientale să impună o serie de dispoziţii promulgate în documentul: „Instrucţiune pentru aplicarea prescripţiilor liturgice ale Codului de Canoane al Bisericilor Orientale", 1996).

c) Pentru ei înşişi, chiar propriul nominativ e în criză. Dacă iniţial, în 1700, se numeau „uniţi" sau „uniţi cu Roma", azi nominativul acesta e instabil. Biserica Catolică se foloseşte, pentru ei, de expresia: „Biserica Catolică de rit oriental", în timp ce ei înşişi se intitulează: „Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică".

VII. Care este reacţia Bisericii Ortodoxe Române la toate acestea? Întâi, cea de a-şi apăra proprii credincioşi, păstoriţi în exclusivitate timp de o jumătate de secol. În acest context, unele expresii, care doar foarte rar sunt chestiuni de limbaj, creează confuzii şi neînţelegeri. De exemplu, când un catolic afirmă că „România e o terra missionis", atitudinea sa se relevă pregnant prozelitistă. De asemenea, în limbajul teologic ortodox nu se foloseşte expresia: „noua evanghelizare". Ortodocşii vorbesc, de obicei, de „misiunea internă a Bisericii noastre" (cum se exprima Iustin Popovici). Folosirea sistematică, din partea catolicilor, a unor expresii confuze poate ascunde şi alte scopuri, decât cele declarate formal.

Nu putem ignora şi un aspect etno-psihologic al românilor „memoria istorică", de care fac caz atât ortodocşii, cât şi greco-catolicii. Unii vorbesc de un „istoricism triumfant şi defensiv". Şi toţi se raportează la un trecut ce refuză prezentul. Când revendică bisericile, greco-catolicii amintesc că ele le-au fost „furate" în 1948; la rândul lor, ortodocşii răspund: s-a făcut un act de dreptate, căci bisericile ne-au fost furate nouă la 1700. Se înţelege că un astfel de discurs, oricât de întemeiat istoric ar fi, nu conduce la bune rezultate.

VIII. Prin urmare, ce propuneri putem face?

Nu foloseşte la nimic apelul sistematic tendenţios la istorie, la „merite naţionale". Analiza faptelor istorice să se facă ştiinţific, academic, pe date reale, iar nu manipulate şi unilateral prezentate.

Acum, cele două Biserici — Ortodoxă şi Greco-Catolică — au de înfruntat împreună provocarea secularizării; acolo se află cheia multor rele şi crize. De-ajuns cu scandalul şi sminteala, care favorizează răspândirea sectelor. Avem de re-catehizat propriul nostru popor.

Credem că regăsirea dialogului e absolut necesară. În acest sens, ortodocşii şi-au manifestat deja o anumită disponibilitate, chiar o schimbare de mentalitate. (Repetăm: o schimbare de mentalitate sau de atitudine, iar nu de doctrină; la nivel doctrinar Biserica Ortodoxă nu are nimic de acceptat din partea catolică!) Atitudirea ortodocşilor este deja alta: dacă cu timp în urmă, în comisiile mixte ortodoxo-catolice, greco-catolicii nu erau acceptaţi nici măcar ca observatori, într-o primă fază au fost invitaţi să asiste, iar ulterior să participe.

Angajarea greco-catolicilor în dialogul ecumenic credem că va oferi noi soluţii în rezolvarea multor probleme în ţările est-europene. Măsurile de „forţă" ale greco-catolicilor, în Transilvania, sunt o probă dureroasă că acest dialog se află abia la începuturile sale. Dar el este posibil.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **8 iunie a.c., Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului** a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe P.C. pr. Petru Ciobanu din Slatina, jud. Suceava, împreună cu familia.
- **10 iunie a.c.,** Î.P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, unde s-a interesat de mersul lucrărilor de şantier de aici, precum şi de celelalte probleme curente ale vieţii monahale din această mânăstire.
- **25 iunie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe P.S. Laurenţiu, episcopul Caransebeşului.
- **26 iunie a.c.,** Î.P.S. Sa a vizitat şantierele noilor biserici aflate în construcţie în oraşul Sibiu.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **1 iunie a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, lucrări prezidate de **Î.P.S. Mitropolit Antonie.**
  — A făcut o vizită la Deva şi a luat parte la Vecernie în Catedrala „Sf. Nicolae" de acolo.
- **2 iunie a.c.,** — P.S. Sa a primit pe dl. Dorin Nicolae Pârvu, prefectul judeţului Sibiu.
  — A săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **3 iunie a.c.,** — P.S. Sa a plecat la Bucureşti pentru a participa la lucrările Sf. Sinod. În drum, a vizitat mânăstirea Cotmeana, jud. Argeş, monument istoric.
- **4—5 iunie a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române desfăşurate în Palatul patriarhal din Bucureşti.
- **6 iunie a.c.,** — P.S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care au slujit Sf. Liturghie arhierească în biserica Radu-Vodă din Bucureşti cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la întronizarea patriarhului Justinian Marina. La Sf. Liturghie a asistat P.F. Patriarh TEOCTIST al României împreună cu alţi membri ai Sf. Sinod. A fost oficiat apoi un parastas în memoria patriarhului Justinian, la care au luat parte şi membri ai familiei celui plecat în veşnicie acum 21 de ani.
  În drum spre Sibiu la reîntoarcere P.S. Sa a vizitat mânăstirea Cozia, jud. Vâlcea.
- **7 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu cu prilejul Rusaliilor. La vremea cuvenită tânărul teolog Ilie Ardelean a fost hirotonit întru diacon.
  — Seara tot în Catedrală P.S. Sa a săvârşit Vecernia Rusaliilor cu rugăciunile speciale pentru invocarea Sf. Duh.
- **8 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Treime" din Braşov-Dârste şi Sf. Liturghie arhierească rostind un cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Iosif Bogdan a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — În aceeaşi zi, P.S. Sa a cercetat canonic bisericile „Sf. Adormire" din Beclean, „Sf. Nicolae" din Olteţ, precum şi biserica „Sf Dumitru" din Corbi, prot. Făgăraş.
- **9 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la mânăstirea „Sf. Prooroc Ilie" din Sibiel rostind un bogat cuvânt de învăţătură, după care a săvârşit şi taina Sf. Maslu de obşte împreună cu soborul de preoţi de acolo.
  — Seara a săvârşit slujba Vecerniei în biserica cu hramul „Sf. Treime" din Vale, prot. Sălişte, rostind un cuvânt de învăţătură creştinească.
- **11 iunie a.c.,** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti cu tema „Biserica şi mass media" la protopopiatul Sibiu.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Capela episcopală din Sibiu.
- **12 iunie a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la Academia Aviaţiei şi Apărării Antiaeriene „Henri Coandă" din Braşov, discutând cu factorii de răspundere amplasarea unui viitor lăcaş de cult în incinta unităţii.
  — A prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din protopopiatul Braşov.
  — A cercetat canonic mânăstirea Dejani, a cărei biserică se află în şantier de pictură, mânăstirea Berivoi, unde se construieşte o nouă biserică şi unde a săvârşit şi Vecernia, şi biserica parohială din Dejani, prot. Făgăraş.
- **13 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **14 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Arhangheli" din Boarta, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită C. Diacon Ilie Ardelean a fost hirotonit ca preot misionar în prot. Avrig. P.C. pr. paroh Victor Damian a fost hirotesit întru iconom.
  — În aceeaşi zi a cercetat şi parohia Calvaser, prot. Mediaş.

Arhid. SIMION LUCA

Uniaţia românească

(Urmare din pag. a 3-a)

de fiii majordomului franc Carol Martell (cel care i-a învins în anul 732 pe arabi la Poitiers) să reorganizeze Biserica din Regatul Franc aflată într-un mare grad de decădere. Scopul era, de fapt, crearea unei alianţe între Biserică şi stat, în aşa fel ca ele să se ajute reciproc. Bonifaciu a întrunit mai multe sinoade, iar după un astfel de sinod, reprezentanţi ai Bisericii france au plecat la Roma pentru a depune un document la mormântul Apostolilor, document în care se preciza: „Noi am hotărât şi mărturisim uniţi şi în supunere faţă de Biserica Romei, că vom păstra credinţa catolică până la sfârşitul vieţii noastre şi că ne vom supune Sf. Petru şi urmaşilor lui, că vom cere ca arhiepiscopi **Pallium**-ul (veşmânt liturgic prin care un arhiepiscop era investit în funcţie — n.n.) de la scaunul roman şi că vom urma în toate treburile prevederile Sf. Petru, astfel ca să ne numărăm ollor care i-au fost încredinţate lui" (August Nitschke, **Regate creştine timpurii**, în **Propyläen Welgeschichte**, Berlin, ed. II, 1986, vol. V, p. 291).

Prin aceasta Biserica Romei a reuşit să supună autorităţii sale noile Biserici de neam german din Apus, atât din Spania, cât şi din Britania, Franţa şi Germania, înfruntând vechile lor independenţe. Biserica din Africa de nord (Tunisia de azi) a fost distrusă după anul 439, când provincia a fost cucerită de vandali, dar până în acel moment toate încercările Romei de a-şi impune jurisdicţia acolo au fost respinse cu hotărâre, precum s-a arătat mai sus.

Semnalăm Semnalăm

Editura Minerva a tipărit, în 1996, o carte menită să încălzească şi să bucure conştiinţa românească: **„Văd şi mărturisesc"** de Grigore Vieru, **Versuri, aforisme şi confesiuni,** prefaţă de Mihai Ungureanu, medalion de Mihai Cimpoi, Bucureşti, 1996 (pg. 276).

„Grigore Vieru a repus la locul său cântecul ca rostire esenţială a fiinţei noastre, creând el însuşi cântece de o frumuseţe care nu se veştejeşte.

Şi tot ce face acum Grigore Vieru, cu disperate eforturi publicistice, este de a ne arăta ce goluri imense mai sunt în conştiinţa noastră.

Grigore Vieru este, prin urmare, cavalerul Plinului şi Îngerului, al lumii ca univers plin, al neamului ca întreg nedezmembrabil".

În general sunt versuri scurte uşor de pus pe melodii, multe dintre ele care ne descoperă pe Vieru, ca pe un poet naţional.

Iată ce scrie despre el Eugen Simion:

„Păstrând proporţiile, Grigore Vieru şi generaţia sa reprezintă pentru această provincie românească năpăstuită mereu de istorie ceea ce a fost, la începutul secolului, generaţia lui Goga pentru Transilvania. Similitudinea de destin are şi o prelungire în plan poetic. Sub presiunea circumstanţelor, poezia se întoarce la un limbaj mai simplu, şi îşi asumă în chip deliberat un mesianism naţional".

Cuvintele spun totul despre autor.

* * *

Ne face plăcere să semnalăm: **„Învăţământul Teologic Universitar Ortodox din Cluj (1924—1952)** de Pr. prof. dr. Alexandru Moraru, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996 (pg. 371).

E un volum alcătuit din istoria „Institutului universitar", apoi a „Academiei Teologice" (1925—1948), încheind cu cea a „Institutului Teologic de grad universitar" (1948—1952). În afară de profesorii din învăţământul teologic clujean, el are şi un capitol intitulat „În slujba Bisericii şi a neamului". La pag. 156 şi următoarele, are o biografie a **Î.P.S. Mitropolit Antonie,** care şi-a terminat studiile la Cluj.

E o carte bună şi plină de amănuntele de care are nevoie o astfel de lucrare, şi care face cinste atât Şcolii clujene cât şi autorului ei.

* * *

Urmarea lui Hristos, cu o prefaţă de pr. prof. Toma Chiricuţă, Editura „Bunavestire", Bacău, 1997, cu binecuvântarea P.S. Eftimie, Episcopul Romanului, (pag. 279). Este celebra carte clasică a spiritualităţii apusene, căreia îi scrie câteva rânduri către cititori, pr. Toma Chiricuţă de la Biserica Zlătari din Bucureşti. Multă lume o socoteşte ca fiind a doua carte răspândită şi cunoscută după Sfânta Scriptură. Şi de altfel ea are peste 500 de ani. „De unde vine puterea ei? Desigur de acolo, de unde izvorăşte puterea de influenţare a tuturor cărţilor bune: din trăirea puternică a celui ce a scris-o. O covârşitoare impresie de sinceritate se desprinde cu putere, din rândurile ei." Cuprinde mai multe capitole în care autorul anonim analizează creştinismul şi după fiecare capitol adaugă o Meditaţie. Nu trebuie să lipsească din casa nimănui. Are 4 părţi, ocupându-se în ultima parte de Taina Cuminecăturii. Va putea fi de folos oricui.

* * *

Aurel Sasu, **Cultura română în Statele Unite şi Canada,** volumul I-II, Editura Fundaţiei Culturale Române, vol. I, pag. 279, vol. II, pag. 198.

În volumul I autorul dă toate titlurile revistelor româneşti, care i-au ajutat pe români să-şi păstreze conştiinţa. Poate fi foarte bine căutat aici orice volum aflat în presa americană.

În volumul al II-lea sunt notate poezii de autori români, care au dat de gândit românilor şi celor cărora li se adresau.

„Cu excepţia unor prezenţe mai mult sau mai puţin întâmplătoare, primul val de emigranţi români în America s-a produs după 1890. I-au împins spre Lumea Liberă sărăcia, asuprirea naţională, lipsa drepturilor politice, persecuţiile şi (pe unii) spiritul de aventură. Nu e de neglijat nici rolul agenţilor economici, nici corespondenţa şi informaţiile celor deja stabiliţi pe noul continent, îndemnurile şi reclamele ziarelor din ţară şi de peste Ocean. Dar emigrarea a fost un fenomen şi o problemă: problema plecării (uneori) în masă, a părăsirii satelor, a slăbirii elementului autohton şi creştin".

* * *

Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvioasa Olimpiada Diaconiţa — o prietenie — o corespondenţă. Ediţie îngrijită de: diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1997 (pag. 207).

Ioan I. Ică jr. prezintă o introducere cu titlul: **Diaconiţa şi Arhiepiscopul.** Urmează apoi texte din Viaţa Cuv. Olimpiada diaconiţa, Sfântul Grigorie din Nazianz; Poem — îndemn către Olimpiada, Sfântul Grigorie al Nyssei; Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor: Cuvânt înainte către Olimpiada şi Omilia I, Sfântul Ioan Gură de Aur: Scrisori către Olimpiada. Apoi urmează anexa I; Actul de acuzare împotriva Sfântului Ioan Gură de Aur. Rezumatul actelor sinodului de la „Stejari" şi anexa II: Diaconiţele şi slujirea lor în Biserica veche. Texte fundamentale şi mai sunt câteva note la sfârşit.

„În iunie 404, arhiepiscopul Ioan al Constantinopolului, supranumit „Gură de Aur", pleca pe drumul fără întoarcere al exilului. Din îndepărtatul orăşel Cucuz va întreţine o bogată corespondenţă. Cele 17 scrisori adresate diaconiţei Olimpiada sunt cele mai ample şi mai frumoase. Lectură tulburătoare, ele ne revelează o emoţionantă prietenie şi o profundă afecţiune spirituală între două personalităţi unice. Totodată, ele ne fac să ne punem întrebarea: cine a fost acest misterios personaj feminin care a trăit în anturajul nemijlocit al celor mai mari Sfinţi Părinţi ai „veacului de aur" al patristicii greceşti? Grigorie de Nazianz îi trimite un poem de ziua nunţii, Grigorie al Nyssei îi dedică omiliile la Cântarea Cântărilor. La câteva decenii după moartea sa (în 408), Viaţa ei ne arată că diaconiţa era deja venerată ca sfântă **„cuvioasă"** şi **„mărturisitoare",** fiind apoi eclipsată de gloria arhiepiscopului cu „Gură de aur".

Reunind pentru prima dată totalitatea textelor patristice scrise despre şi către Olimpiada, scopul acestui volum este să restituie profilul spiritual al uneia din cele mai remarcabile figuri feminine ale perioadei patristice şi din întreaga istorie a Bisericii.

Merită o lectură atentă ţinându-se seama mai ales de recomandările de aici.

* * *

Călăuză Biblică, Colecţia Credo (47). Ediţie îngrijită, antologie, prefaţă, indice şi note de Pr. Al. Stănciulescu-Bârda, Ed. Cuget Românesc, 1997 (425 pag.).

Merită să fie adăugat cuvântul de pe ultima pagină, care rezumă întregul conţinut al cărţii, dat de altfel în rezumat în cuprinsul cărţii.

„Într-o lume debusolată şi hărţuită de tot felul de sisteme filozofice şi morale, într-o lume aflată la răscruce de veacuri şi de drumuri, Biblia vine sfioasă ca o fecioară şi ne cheamă: „Veniţi să vă arăt Calea Vieţii. Dacă veţi urma-o, veţi trăi aici şi-n veşnicie. La capătul ei vă aşteaptă Dumnezeu şi împărăţia, pe care a pregătit-o celor ce-L iubesc pe El!"

Pentru omul zilelor noastre, suprasolicitat, în permanentă lipsă de timp, călătorind cu viteze inimaginabile pentru semenii de ieri, am căutat, prin prezenta carte, să facem mai vizibile indicatoarele şi marcajele cu care este dotată calea vieţii. Totodată, am pus la îndemână cititorului — călător lămuriri precise privind starea vehicolului, comportamentul la volan, posibilităţile de a remedia eventualele defecţiuni, combustibilul şi lubrefiantul ce trebuie folosit. L-am avertizat de pericolul prăpăstiilor, alunecărilor, curbelor periculoase, trecerilor peste căile ferate etc. Mai mult, Călăuza Biblică se vrea o invitaţie sinceră pentru orice călător prin viaţă de a se adăpa cu încredere şi speranţă din izvorul cel nesecat al **Bibliei".**

O recomandăm spre lectură.

* * *

Sever Negrescu, **Smerenia cuvintelor,** Editura Tradiţie, Bucureşti, 1997, (pag. 64).

Sever Negrescu este poet şi preot. Iată cum îl prezintă doi dintre autorii noştri contemporani:

„Sever Negrescu e un poet al credinţei, de o ardenţă mai curând implozivă, decât declarativă.

Unitatea expresivă a discursului e congruentă cu viziunea unui Crist al umililor, atitudinea compasională a poetului înlocuind patetismele cu smerenia, atingând vibraţia pur franciscană.

Smerenia, ca atitudine dominantă, se răsfrânge în sentimentul creatural, în condiţia iluminată a fiinţei.

Sever Negrescu pune Harul să lucreze asupra ţărânei, făcând loc acţiunii divine". (Al. Cistelecan).

„Autor de poezie religioasă, preotul Sever Negrescu se aşează firesc, prin valoare, în descendenţa unor Tudor Arghezi şi Vasile Voiculescu.

El se afirmă decis şi convingător ca poet. Versurile lui impun respect, meritul său constând tocmai în crearea unui limbaj poetic propriu. Este un limbaj auster". (Alex. Ştefănescu).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 iulie
Nr. 27—28
1998

Miron Cristea — patriarhul României Mari

Anul de grație 1998 este un an aniversar pentru Biserica Ortodoxă Română. Pe lângă alte evenimente istorice sau culturale ce au fost sau vor fi comemorate în cursul acestui an pe plan național, pe plan bisericesc au fost comemorate deja trei dintre marile personalități ale vieții ecleziastice românești și anume primii trei patriarhi ai României.

La 28 februarie a.c., a fost comemorat patriarhul de pioasă amintire Nicodim Munteanu (1939—1948), de la a cărui trecere în veșnicie s-au împlinit la acea dată 50 de ani.

Câteva luni mai târziu, mai precis la 6 iunie a.c., a fost evocată personalitatea de excepție a marelui patriarh al românilor Justinian Marina (1948—1977) cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la întronizarea sa ca patriarh (6 iunie 1948).

În zilele de 19—20 iulie ale acestui an a fost comemorat în orașul Toplița din județul Harghita primul patriarh al României reîntregite, Miron Cristea (1925—1939). Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, împreună cu municipalitatea topliteană au organizat un simpozion închinat împlinirii a 130 de ani de la nașterea lui, simpozion ce a fost urmat de o sfântă liturghie arhierească slujită în sobor de arhierei și preoți în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST al României.

Ne vom opri în cele ce urmează asupra personalității lui Miron Cristea, devenit primul patriarh al României, cel care prin activitatea sa pusă în slujba Bisericii străbune și a neamului în vremuri deloc prielnice, în vremuri bântuite de furtuni și de frământări, a condus cârma Bisericii la limanul cel lin al păcii și al înțelegerii.

Înzestrat de Dumnezeu *„cu o minte șaguniană"*, **cum îl numea un biograf al său, ajuns până în vârful piramidei bisericești dar și politice, el a rămas un om de echilibru care prin tăria sufletească a oferit, atunci când situația o cerea, soluțiile cele mai eficiente.**

Născut pe plaiurile pline de farmec ale Topliței, la 18 iulie 1868, într-o familie de țărani ortodocși, a lui George și Domnița Cristea, a primit numele Sf. Prooroc Ilie, a cărui sărbătoare avea loc doar la două zile, și a fost botezat de către un cioban bogat, din Săliștea Sibiului, Ioan Herța. Tradiția spune că după ce l-a primit în brațe, nașul i-a făcut puncului Ilie Cristea urarea de a crește mare, de a fi sănătos și de a se face preot.

La vârsta de 6 ani a fost înscris la Școala românească din comună, urmând apoi cursurile Școlii săsești din Bistrița, unde obține în 1883 calificativul „clasa I cu eminență".

Continuă apoi la Năsăud cursurile gimnaziului superior greco-catolic, iar la 22 iunie 1887 își susține bacalaureatul. În decursul anilor de liceu a publicat în diferite foi românești, precum a scris și câteva studii care au fost unanim apreciate de către oamenii de cultură ai vremii.

În toamna anului 1887 se înscrie la Seminarul teologic ortodox din Sibiu, iar în 1890 obține licența în teologie, fiind încadrat ca învățător la Orăștie (1890—1891).

Cu sprijinul profesorului Ioan Popescu de la Seminarul Andreean din Sibiu, obține o bursă de studii la Budapesta (1891—1894), unde în anul următor, 1895, își ia și doctoratul în filologie cu teza *„Eminescu, viața și opera — studiu asupra unor creații mai noi din literatura română"*, **devenind astfel omul căruia** *„urmează deci să i se recunoască meritul celei dintâi exegeze adevărate a operei eminesciene"* **(Antonie Plămădeală).**

La 1 iulie 1895, după susținerea tezei de doctorat, tânărul Ilie Cristea este chemat la Sibiu de către mitropolitul Miron Romanul și este numit secretar arhidiecezan. Este hirotonit diacon în 1900 de către mitropolitul Ioan Mețianu (între timp binefăcătorul său Miron Romanul trecuse la cele veșnice), iar la 8 septembrie 1901, este hirotesit arhidiacon. Intră în monahism la mânăstirea Hodoș-Bodrog de lângă Arad și primește numele de Miron în amintirea mitropolitului care i-a purtat de grijă și l-a trimis la studii. Este numit începând cu 1 ianuarie 1890 ca redactor șef al Telegrafului Român și își va aduce o prestigioasă contribuție în paginile acestuia prin studiile și articolele publicate. Se implică direct în construirea Catedralei mitropolitane din Sibiu, făcând în acest scop o călătorie de documentare și studiu la Bisericile Ortodoxe surori, publicând pe baza celor văzute acolo studiul *„Iconografia și întocmirile din interiorul bisericii răsăritene"* **(Sibiu, 1905).**

În martie 1905 este ales director al despărțământului „ASTRA" din Sibiu unde a desfășurat o activitate laborioasă. Este ales episcop al Caransebeșului la 21 noiembrie 1909 și hirotonit a treia zi de Paști (3 mai 1910) în Catedrala mitropolitană din Sibiu. Instalarea la Caransebeș s-a făcut cu mare fast la 8 mai în același an. Se implică activ în viața Eparhiei pe care o reorganizează, precum și în viața politică.

Ia parte la Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 împreună cu episcopul unit Iuliu Hosu, și rostește o patetică rugăciune de mulțumire către Dumnezeul părinților noștri, rugăciune care *„a stors lacrimi de bucurie din ochii tuturor celor de față"* **(Ioan Rusu Ardeleanu), și a rostit o cuvântare înflăcărată. Mulțimile plângeau de bucurie, iar cei doi episcopi s-au îmbrățișat adresându-se celor de față cu aceste cuvinte:** *„Pe cum ne vedeți aici îmbrățișați frățește, așa să rămână îmbrățișați pe veci, toți frații români"*. **A făcut parte din delegația care a prezentat actul Unirii la București, fiind primit cu entuziasm de către Rege, clasa politică și de populația Ca-**

(Continuare în pag. a 3-a)

† **VISARION RAȘINAREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Preoți ardeleni martiri în revoluția românească din 1848-49

În afară de preoții „eroi" care au luptat în oastea lui Avram Iancu, zeci de alți preoți au fost împușcați, spânzurați sau tăiați cu săbiile, considerați ca dușmani ai revoluției maghiare, ca unii care se împotriviseră hotărârii Dietei maghiare de la Pozsony (Bratislava) ca Transilvania să fie anexată la Ungaria, ca și la „legea recrutărilor", votată de aceeași Dietă, potrivit căreia satele românești erau obligate să dea tineri pentru armata revoluționară maghiară, care urmau apoi să lupte împotriva trupelor habsburgice, a celor sârbo-croate și chiar a celor românești din Munții Apuseni. Consemnăm, și în cazul acesta, doar câteva nume. Încă din octombrie 1848 gărzile naționale maghiaro-secuiești procedează la executarea unor preoți români, între care Aron Tămaș din Bord, tată a opt copii, Simion Precup din Șăușa, despre care un memorialist relata că a fost tăiat în bucăți, Ioan Brejan din Gornești (toate în jud. Mureș), tânărul teolog Vasile Pop din Nazna, spânzurat în apropiere de Târgu Mureș, preotul Vasile Turcu din Cătina (jud. Cluj) spânzurat în Cluj, Mihail Pop din Nușeni, Vasile Popovici din Țăgșoru, împușcați ș.a.

În ianuarie 1849, au fost arestați profesorul Constantin Romanul Vivu, cu studii teologice la Blaj, participant și la revoluția din Țara Românească, iar acum prefect pentru zona Reghinului, împreună cu preotul viceprefect Ștefan Moldovan din Pinticu, unchiul său. După șapte săptămâni de detenție în Târgu Mureș, au fost condamnați la moarte de către un „tribunal de sânge" din același oraș și executați. În aceeași lună, au fost arestați preotul Toader Lupu din Hodag (jud. Mureș), împreună cu soția și mai mulți credincioși. Au fost condamnați la moarte prin schingiuire și streang.

Preotul Ioan Mitrofan din satul Finișel (jud. Cluj) a fost prins de o trupă de honvezi unguri după ce slujise în ziua de Sf. Ioan (7 ianuarie 1849), chinuit, schingiuit, iar a doua zi împușcat, lucru pe care îl relata colegul său de altar într-un raport către episcopul Andrei Șaguna. Preotul Isac Oprea din Crăciunelu de Sus, lângă Blaj, a fost scos din biserică pe când săvârșea slujba Învierii (1849), torturat și apoi executat din dispoziția unui „solgăbirău" local. Au mai fost executați câțiva preoți din jurul Blajului, alții de pe Câmpia Transilvaniei, între care și Ioan Papiu din Budiu de Câmpie, tatăl lui Alexandru Papiu Ilarian, spânzurat la Turda, Ioan Alpini din Mănărade, Mihail Țârlea din Teiuș, împușcați ș.a.

Câțiva preoți uciși în zona Orăștie — Deva sunt menționați într-o „cronică" locală scrisă de preotul Nistor Socaciu din Biscaria: Ioan Sentei din Petreni, spânzurat, Ioan Sina din Spini, schingiuit și apoi împușcat ș.a.

Un alt preot memorialist, Petru Moldovan de Hălmagiu, relatând suferințele românilor din fostul comitat al Zarandului și din comitatul Arad de la începutul anului 1849, menționa și câțiva preoți care au fost închiși sau împușcați în cursul unor expediții de jaf ale unor trupe maghiare venite din Ungaria. Iată câteva nume de preoți uciși: Iosif Cazan din Mesteacăn, Ioan Jude și fiul său cu același nume, ambii în parohia Poienari, Sinesie Grozav din Aciuța, Pavel Feier din Șteia, Iosif Feier din Vața de Sus, Eftimie Popovici din Hălmagiu, Simion Groza din Gurahonț, Pavel Fărcaș din Pleșcuța, Avram Suba din Strâmba și Petru Incău din Brotuna, toți spânzurați; Mihail Oprișa din Țebea și Traian Banciu din Brad, împușcați.

În comitatul Arad consemnăm pe preotul Ioan Faur din Căpruța, spânzurat, Zamfir Pop din Șoimoș, împușcat; în Bihor, Petru Pantea din Tulca, spânzurat; în Banat preoții Jivoin Petrovici din Sânnicolaul Mic și Vasile Popescu din Alioș, spânzurați.

Chiar și în vara anului 1849, deci în ultimile săptămâni ale „războiului civil", au mai fost uciși câțiva preoți, între care îi pomenim pe Iosif Pop din Craiva, Ioan Moldovan din Uioara de Sus, fratele prefectului Vasile Moldovan, Nistor Moldovan din Giriș (azi Câmpia Turzii), tatăl protopopului cărturar Ștefan Moldovan din Mediaș, Ioan Crișan din Cămărașu Deșert, împușcat la 15 august 1849, deci după capitularea trupelor maghiare.

Zeci de preoți au fost nevoiți să se refugieze în sate de munte sau în Țara Românească, după ce Transilvania a fost ocupată de trupele kossuthiste, comandate de generalul Iosif Bem.

O soartă tristă au avut și bisericile românești, fie ortodoxe fie unite. Într-o scrisoare a episcopului Andrei Șaguna către starețul Neonil Buzilă de la Mânăstirea Neamț, cu data de 12 iulie 1850, se relata că „în decurgerea celor doi ani sângeroși ni s-au ars 40 de biserici, 315 s-au jefuit și una s-a dărâmat până la pământ". Biserica din parohia Veța (jud. Mureș) a fost transformată în biserică reformată (calvină), cea din Sângeorgiul de Pădure (Mureș) demolată, iar materialul a fost folosit la clădirea unei școli maghiare. Reședințele episcopale de la Blaj și Sibiu au fost devastate și jefuite.

Nu trebuie să trecem sub tăcere faptul că în unele parohii din părțile de est ale Transilvaniei, credincioșii români — fie ortodocși, fie uniți — au fost trecuți cu forța la alte confesiuni: cei din Vârghiș — Jud. Covasna — la unitarianism, cei din Veța și Mozuni — jud. Mureș, la calvinism.

Iată doar câteva din suferințele preoților de mir de acum un veac și jumătate, pe care le-au îndurat cu încredere în viitorul neamului lor și cu speranța că vechile asupriri de ordin național, social și bisericesc vor fi înlăturate. Din nefericire, idealurile lor au fost realizate deplin abia după șapte decenii, prin actul memorabil de la 1 decembrie 1918.

Să nu-i uităm, în rugăciunile noastre de la altar, măcar acum, la împlinirea a 150 de ani de la trecerea lor la Domnul!

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Figura biblică a profetului Ilie

Această personalitate vechitestamentară a marcat profund istoria biblică a sec. IX î.d.Hr. Locurile scripturistice unde este menționat sunt următoarele: I Regi 17, 1—19, 21; 21, 17—29; II Regi 1, 1—2, 17; II Paralipomena 21, 12—15; Înțelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah 48, 1—12; I Macabei 2, 58; Maleahi 4, 5; Matei 17, 3—4, 10—13; Marcu 9, 4—5, 11—13; Luca 9, 19, 30—33; Apoc. 11, 3—12.

În legătură cu originea sa aflăm că era originar din Tesba Galaadului, adică din teritoriile cucerite de către evrei, în răsăritul Iordanului, la întoarcerea lor din robia Egiptului, pe care Moise însuși le-a rânduit ca parte de moștenire semințiilor lui Ruben, Gad și la jumătate din semința lui Manase.

Activitatea și-a desfășurat-o însă în vestul Iordanului, mai precis în regatul de Nord sau Israel, care a luat ființă în 933 î.d.Hr., după moartea regelui Solomon, când regatul acestuia s-a împărțit în două: regatul de Sud, cu capitala la Ierusalim și regatul de Nord, cu capitala la Sichem și mai apoi la Samaria, cu mult mai extins decât regatul de Sud, fiind alcătuit din teritoriile a zece dintre cele douăsprezece semințiile lui Israel.

Chiar de la începutul existenței acestui regat a fost introdusă și practicată pe scară largă idolatria, ceea ce a dus și la decăderea moravurilor, pentru că este îndeobște cunoscut că atunci când un popor își părăsește credința și datinile, el decade și pe plan moral-social, nemaiavând nimic sfânt.

Împotriva acestui flagel al idolatriei și al decadenței morale a luptat Ilie, cu tot zelul de care a fost în stare sufletul său aprins de dragoste față de Dumnezeul cel viu al strămbunilor săi: Avraam, Isaac și Iacob.

S-a întâmplat ca în acel timp, pe tronul regatului de Nord să se afle regele Ahab, fiul lui Oniri, căsătorit cu o prințesă păgână din Tirul Feniciei. Acesta a domnit între anii 874—853 î.d.Hr. Subjugat întru totul de către consoarta sa păgână Izabela, Ahab a consimțit ca aceasta să-și practice fără de nici o opreliște credința ei politeistă, ba mai mult să o răspândească și în poporul peste care el stăpânea. Sute de preoți păpâni, aduși din Fenicia, roiau în curțile palatului regal și în mai toate cetățile Samariei. Prozelitismul practicat de către aceștia au siluit și înstrăinat, de la adevărata credință, multe suflete dintre evrei. Ei constituiau și o povară materială, întrucât se hrăneau din sudoarea frunții tocmai acelora pe care îi înșelau.

Dumnezeu n-a putut îngădui o astfel de stare de lucruri și ca atare a trimis ca sol al său pe profetul Ilie. Râvna acestuia în apărarea monoteismului nu va fi egalată decât doar de Sf. Ioan Botezătorul. Amândoi aceștia bărbați au fost cinstiți în mod deosebit și de către Biserica creștină, care le-a rânduit în calendar zile speciale de pomenire. Ei sunt socotiți, pe bună dreptate, **eroi ai credinței,** întrucât n-au cedat nici în fața celor mai groaznice amenințări, ci au propoveduit cu o forță irezistibilă adevărul revelat despre Dumnezeu cel unul.

Puternica lor credință și viața ireproșabilă trăită în acord desăvârșit cu credința le-a dat tăria morală să-i înfrunte, fiecare dintre ei, pe regii timpului în care au trăit și pe preoții și profeții mincinoși care sminteau poporul și-l îndepărtau de la calea cea dreaptă, atât pe plan religios, cât și pe plan moral-social.

Profetul Ilie a făcut dovada unei asemenea slujiri pe tărâmul credinței încât, după mărturia Scripturii, Dumnezeu l-a găsit vrednic de a-l chema în împărăția Sa cerească, într-un alt mod decât ajung obișnuit oamenii acolo. Este vorba de înălțarea lui Ilie cu trupul la cer. Tocmai datorită profundei implicări a lui Ilie în realitatea lumii create, în categoriile timpului și spațiului, a fost posibilă o asemenea minune a transcenderii sau ieșirii cu ușurință din aceste categorii.

Este interesant că prezența acestui „om ceresc", care a fost Ilie, s-a făcut resimțită mai mult aici pe pământ, decât în lumea de dincolo,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Sminteala feminismului

Nereușind să se regăsească pe sine și tot mai înstrăinată de vocația sa originară, lumea contemporană ne apare puternic marcată de cele mai bizare idei și curente, și măcinată lăuntric de o gravă criză de identitate.

Feminismul, așa cum ni se prezintă de vreo câțiva ani încoace, este și el unul dintre aceste curente pretins novatoare căruia lumea noastră îi plătește tribut.

Deși perceput, cel puțin până la un anumit nivel, ca o mișcare generoasă de emancipare a femeii de sub tutela anumitor tipare înrobitoare pe care, de ce să nu o recunoaștem, istoria le-a impus în curgerea ei ducând la o situare într-un plan inferior a femeii în raport cu bărbatul, fie că ne referim la aspectul religios, politic sau social, finalmente el nu este altceva decât o ispită căreia lumea noastră trebuie să-i facă față.

Una dintre cauzele care a dus la această nefericită stare ar fi, din punctul de vedere al militanților/militantelor feminismului, tocmai religia creștină, care prin modul în care privește femeia și rolul său în biserică sau în societate, s-ar face vinovatul principal pentru această realitate.

Pentru o dreaptă apreciere a lucrurilor, se impune înainte de toate să cunoaștem modul cum privește creștinismul femeia și care este statutul său atât religios cât și social. Nu vom comenta felul în care privește romano-catolicismul sau protestantismul această chestiune, ci ne vom rezuma doar la perspectiva ortodoxă, pentru că există destui răuvoitori și neaveniți care se străduiesc să demonstreze că Biserica Ortodoxă, pe lângă un anume imobilism, s-ar mai face vinovată și de... discriminarea femeii.

Sigur, pentru a fi cât mai credibili, aceștia încearcă să-și susțină părerile, nici mai mult nici mai puțin decât cu argumente scripturistice. Textul cel mai invocat în acest sens este cel de la Efeseni 5,33 în care Sf. Ap. Pavel spune: „bărbatul să-și iubească femeia ca pe sine însuși, iar **femeia să se teamă de bărbat**". Din acest text ar rezulta, vezi Doamne, statutul de inferioritate al femeii față de bărbat. Numai rupt din contextul său citatul respectiv ar putea da naștere la astfel de răstălmăciri, privit însă în ansamblul său, el este cât se poate de limpede. Vorbind despre relația dintre soț și soție, Sf. Pavel o asemuiește cu relația dintre Hristos și Biserică. Or, așa cum în această relație Hristos este capul, iar Biserica trupul, la fel trebuie să fie și relația dintre cei doi soți. Fundamentul acestei relații este iubirea, iar iubirea comportă, printre altele, ascultare și supunere. Așa cum Biserica urmează și se supune Celui care o conduce și îi dă viață, prin analogie femeia este datoare să-și asculte bărbatul și să i se supună în toate. Desigur, nu este vorba de o supunere din frică, ci izvorâtă din considerație și respect, pe care cel mai mic le datorează celui mai mare. Iată și argumentul irefutabil al apostolului „Eu nu-i îngădui femeii nici să învețe pe altul, nici să aibe stăpânire asupra bărbatului, ci să stea-n liniște. Fiindcă Adam a fost zidit întâi, apoi Eva; Și Adam n-a fost amăgit; dar femeia, fiind amăgită s-a făcut călcătoare de poruncă" (1 Tim. 2, 12—14).

Să ne întoarcem însă la poziția ortodoxă referitoare la rostul și rolul femeii în biserică, în fa-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot STOIA NICOLAE

Comunicat de presă

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 15 iulie a.c., s-a arătat receptiv la dorința Papei Ioan Paul al II-lea ca o eventuală vizită a Sa în România să se desfășoare în spirit ecumenic.

Sfântul Sinod consideră că este necesar ca această vizită să se desfășoare într-un climat care să permită înscrierea ei în istorie ca eveniment major cu adevărat frățesc, ecumenic, de apropiere și cooperare între Biserici.

Acesta este motivul pentru care problema unei asemenea vizite nu poate fi separată de calitatea relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică, relații care trebuie ameliorate prin dialog pentru o posibilă vizită papală reușită.

În perspectiva vizitei Papei în România, vor fi inițiate consultări neoficiale între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai Vaticanului în toamna acestui an. Patriarhia Română va propune Vaticanului instituirea unei comisii mixte ortodoxo-romano catolice pentru pregătirea vizitei papale.

În urma acestor consultări și a propunerii comisiei mixte pregătitoare se va emite o scrisoare oficială de invitație a Papei Ioan Paul al II-lea de a vizita România.

BIROUL DE PRESĂ
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Mai este loc pentru evlavie într-o lume tehnicizată?

Desacralizarea vieţii omului şi indiferentismul religios la care sunt părtaşi deopotrivă mireni şi clerici ne face să ne punem o astfel de întrebare. Din perspectiva tehnicii evlavia nu-şi găseşte un argument imediat dar se răsfrânge, oarecum, în viaţa celui ce o practică. Din perspectiva credinţei evlavia este chemată să dinamizeze efortul creştinului spre mântuire descoperindu-i ontologic relaţia dintre el şi Dumnezeu.

Putem vorbi la nivelul familiei, cu adevărat creştine, de prototipul evlaviei la care e chemată mama. Reînţelegerea mamei ca icoană (chip) a dumnezeirii Fiului în viaţa familială va re-creştina familia atât de pervertită la acest sfârşit de mileniu. Mamei îi revine rolul de a reface drumul pierdut de la casă la biserică şi de la pridvor la altar, prelungind duhul Bisericii în spaţiul „Ecclisiei domestica".

Evlavia însumează în esenţa sa o diversitate de expresie şi de atitudini pentru că este „roada Duhului din noi" ce se manifestă prin: „dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, facere de bine etc." la împlinirea cărora va trebui să stăruim fiecare din noi dacă vrem să urmăm „calea strâmtă" la care ne-a provocat Hristos: „Fiţi voi desăvârşiţi precum şi Tatăl vostru desăvârşit este". (Mt. 5, 48).

Evlavia e desăvârşita armonie între virtuţile sufletului şi faptele trupului, între gând, vorbă şi faptă, între credinţă şi viaţă, însumate în acte de cult. Această armonie între suflet şi trup a redat-o înţelepciunea poporului în cuvinte cât se poate de sugestive şi frumoase: „Ori te poartă cum ţi-i vorba, ori vorbeşte cum ţi-i portul". Esenţa evlaviei creştine la poporul român o putem sesiza prin însăşi simplitatea cuvintelor ce ne fac să înţelegem că evlavia este vârsta bărbăţiei ce porneşte de la cea mai elementară normă: bunul simţ şi sfârşeşte în iubirea treimică.

În Vechiul Testament nu vom întâlni expuneri teoretice despre evlavie ci numai descrieri ocazionale despre cuprinsul şi aspectele ei. Pentru Vechiul Testament trebuie avut în vedere şi modul în care era conceput raportul dintre Dumnezeu şi credincios. Problema nemuririi sufletului şi a vieţii veşnice era puţin dezvoltată de aceea şi noţiunea de evlavie suferea, oarecum.

Drept, cuvios, evlavios, în concepţia vechi-testamentară, este cel care îşi manifestă credinţa vie şi încrederea puternică în Iahve — Dumnezeul absolut — singurul adevăratul Dumnezeu şi împlineşte cu devotament toate poruncile descoperite prin gura lui Moise. Scopul urmărit atât prin cult cât şi prin împlinirea poruncilor morale este desăvârşirea, sfinţirea: „Fiţi sfinţi căci Eu sunt sfânt" zice Domnul prin gura lui Moise. (Lev. 19, 2).

Nici Mântuitorul Hristos nu rosteşte acest cuvânt — evlavie — pentru că esenţa cuvântului nu ţine de rostire ci de împlinire. Lipsa unei definiţii propriu-zise în cele patru Evanghelii nu trebuie să ne mire pentru că Mântuitorul n-a expus teoretic dumnezeiasca Sa învăţătură, ci în mod practic, servindu-se fie de parabole, fie de scurte îndemnuri morale, dar mai ales de propriul său exemplu. De aceea putem vorbi astăzi de actualitatea evlaviei şi nu o putem disocia de actualitatea prezenţei lui Hristos în viaţa noastră. El, Hristos, este prezenţa la care va trebui să se raporteze fiecare creştin până la Parusie, având în atenţie trăirea creştină prin harul Bisericii, credinţă şi fapte bune.

Adevărata evlavie constă în oglindirea lui Hristos în întreaga noastră viaţă, adică în însăşi urmarea Lui. Dar pentru aceasta trebuie să trecem proba de foc a credinţei. Evlavia îşi găseşte locul într-o lume tehnicizată în măsura în care omul zilelor noastre redescoperă dimensiunea duhovnicească a existenţei sale în Duhul Bisericii cea una, care se prelungeşte de la pământ la cer. (Cf. Pr. D. Stăniloae — **Dogmatica**)

Prin acest duh au rămas actuali Sfinţii Părinţi, înţelegând viaţa în Hristos printr-o continuă părtăşie de apa cea vie a Luminii lumii. Exemplul lor este exemplul nostru pe care suntem chemaţi să ni-l asumăm într-o rânduială soteriologică.

Tehnica acestui sfârşit de veac şi mileniu a atins cote impresionante, faţă de care teologii vor trebui să fie pregătiţi a da răspunsuri adecvate pornind de la premiza Apostolului Pavel: „Toate-mi sunt îngăduite dar nu toate de folos".

Există o tehnică ce se naşte din criză morală (avortul, eutanasia, clonarea) şi există o tehnică ce poate naşte criza morală (televiziunea, telefonul). În această idee ne putem întreba care a fost folosul tehnicii ce a adus în lume bomba atomică sau care este folosul clonării în jurul căreia se face astăzi atâta vâlvă. Ca teologi şi creştini avem datoria unei atitudini creştine, pozitive faţă de noul tehnicii în măsura în care el contribuie la angajarea omului spre bine. De aceea nu ne putem împotrivi agriculturii prin calculator, poştei electronice sau bibliotecilor computerizate. Ele ne înlesnesc activităţile cotidiene şi nu ne anulează scopul creştin al vieţii care este mântuirea. Pe când această diabolică competiţie spre înarmare cu toate că se „predică" peste tot pacea, şi această anulare a personalităţii individului prin clonare sunt motive întemeiate ca să ne întrebăm nu numai dacă mai e loc de evlavie ci mai ales dacă nu suntem datori să o redescoperim credincioşilor prin exemplul personal ştiut fiind că „dăruind din ceea ce nu avem dobândim" (Cf. N. Steinhardt — **Dăruind vei dobândi**).

De aceea răspunsul la provocarea tehnicii va avea în vedere actualizarea noastră după modelul Sfinţilor Părinţi. Născută din necesitatea duhovnicească esenţială a celor de atunci şi răspunzând nu mai puţin concret necesităţilor de azi, mărturia Sfinţilor Părinţi este noutatea veche prin care Dumnezeu ne luminează la un loc împreună cu cei ce au fost şi vor fi. Sinteza lor ne obligă la realizarea propriei noastre sinteze dintre teologia lor şi lumea în care noi ca generaţie de creştini trăim şi ne pregătim pentru împărăţie. De aceea acolo unde se află adevărata evlavie, toate năzuinţele religioase spre mântuire şi spre desăvârşire se exteriorizează printr-o viaţă nouă (după modelul Părinţilor), printr-o viaţă care ne formează neîncetat în chipul lui Hristos prin lucrarea harului dumnezeiesc şi prin strădania omului. Această strădanie se concretizează în gândirea Sfântului Serafim de Sarov în **a şti să aduci pe Duhul Sfânt în tine.** În Duhul Sfânt omul îşi regăseşte vocaţia de Creator creat şi reface drumul dintre chip şi asemănare urmând calea evlaviei între Cruce şi Înviere prin Jertfă.

Viaţa nouă, a creştinului cu adevărat evlavios, are ca punct de plecare harul divin, ca mijloc de înălţare credinţa, ca formă de manifestare iubirea aproapelui, ca mediu prielnic — comunitatea, iar ca scop final dobândirea mântuirii. Modelul ei este Hristos iar călăuza dumnezeiasca Sa învăţătură.

Sfântul Apostol Iacob descoperea evlaviei sensul ei practic: „Să cercetăm pe orfani şi pe văduve în necazurile lor, şi să ne păzim pe noi fără pată din partea lumii" (Cf. Iacob 1, 27).

Cuvântul lui Dumnezeu se actualizează în noi prin împlinirea ca provocare divină: „Fiţi dar împlinitori ai Cuvântului şi nu numai ascultători ai lui, amăgindu-vă pe voi înşivă. Căci dacă cineva este ascultător al Cuvântului fără a-i fi şi împlinitor, el seamănă cu omul care-şi priveşte în oglindă faţa sa firească: s-a privit şi s-a dus şi-ndată a uitat cum era, dar cel ce se uită cu luare-aminte, într-o lege desăvârşită, aceea a libertăţii, şi a rămas în ea, fiind el nu un ascultător care uită, ci un împlinitor care face, acela fericit va fi în faptele sale". (Cf. Iacob 1, 22-25).

Iată cum libertatea în Dumnezeu se regăseşte în puterea de a săvârşi binele, de a împlini în viaţă poruncile lui Dumnezeu pornind nu de la exterior chipului reflectat în oglindă ci de la realitatea oglindirii Cuvântului în noi — de la evlavie.

Dacă cineva se crede că e cucernic — spune acelaşi apostol Iacob — dar nu-şi înfrânează limba ci-şi înşeală inima, cucernicia lui e zadarnică. Evlavia Părinţilor, la care suntem chemaţi şi noi, se opreşte în pragul tainei şi ne îndeamnă la trăire, la curajul de a depăşi cuvintele prin rugăciune şi tăcere. De aceea Sfântul Isaac Sirul definea atât de profetic: „tăcerea este taina veacului viitor iar cuvintele unealta acestei lumi". Iată cum Sfântul Isaac Sirul ne răspunde la această întrebare cu multă vreme înainte de-a ne-o pune.

Despre evlavie nu putem rosti cuvinte, pentru că ele sunt unealta acestei lumi, dar putem să ne rugăm să o dobândim odată cu tăcerea. Atunci vor vorbi doar faptele noastre. Răspunsul meu se va opri la tăcere pentru ca atunci când o vom înţelege, evlavia va veni de la sine şi va fi în noi însine.

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

Revoluţia democratică din 1848 şi protopopul Ioan Popazu

(20 dec. 1808 — 5 febr. 1889)

Făcând parte din numărul celor care au aprins flacăra unei lumini puternice pentru deşteptarea neamului românesc, numele protopopului Ioan Popazu este legat de tot ceea ce a însemnat lumină şi progres în frământatul veac al revoluţiei democratice.

Născut în Şcheii Braşovului cu 190 de ani în urmă, în casa negustorului de peşte Ioan Popazu (venit de la Vălenii de Munte) şi al Stancăi (născută Voina, o vestită familie din Şchei), în casa de pe Podu lui Grid, nr. 39 (unde au primit lumina zilei şi două surori, Maria, viitoarea mamă a lui Titu Maiorescu şi Elena, decedată de timpuriu, precum şi fratele Constantin, un cunoscut negustor şi ctitor al gimnaziului şagunian din Braşov), Ioan Popazu, de timpuriu manifestă aplecare spre învăţătură, bucurându-se mai întâi de protecţia dascălului Simion Jinaru de la şcoliţa din Şchei, apoi de învăţătura de la şcoala grecească de pe actuala str. Brâncoveanu. Urmează cursurile liceului Honterus din Braşov, ale celor romano-catolice din Sibiu, şi Cluj, şi în sfârşit pe cele universitare la Viena, unde frecventează facultăţile de teologie şi filozofie încheiate în anul 1836, când este numit secretar al episcopului Vasile Moga, la Sibiu pentru un an de zile, pentru ca din 4 martie 1837 să revină la Braşov ca diacon al bisericii Sf. Nicolae din Şchei şi din 10 aprilie 1838 paroh şi protopop al acestei biserici timp de 27 de ani. Nemulţumit de starea şcolii din Şchei o reorganizează numind noi cadre în persoana dascălilor Andronic Androne, Nicolae Preda, Nicola Nicolau, Iosif Barac şi Toma Moldovan (ultimul pentru clasa de fete), reuşind să obţină în 27 februarie 1844 calitatea de şcoală normalicească, echivalentă cu cea de stat, în sensul că absolvenţii acestei şcoli se puteau înscrie în orice şcoală gimnazială. Visul său era acela de a înfiinţa un gimnaziu pentru români şi în acest scop reuşeşte să obţină din partea autorităţilor dreptul de a forma o comisie de cercetare (al cărei preşedinte era), alcătuind astfel proiectul noului institut şcolar încă din anul 1840.

Cu acest deziderat se implică în evenimentele revoluţiei paşoptiste. Deja în 6 februarie 1848, noul episcop Andrei Şaguna, recent urcat pe scaunul arhieresc, îi solicită protopopului Popazu câţiva „bărbaţi" din Şchei în care are deplină încredere pentru a se sfătui cu privire la „tulburările" care s-au iscat. Cu acest prilej este trimisă o delegaţie, în frunte cu noul epitrop al bisericii, avocatul Ioan Bran (singurul avocat român al Braşovului). Revenind la Braşov, în fruntea celor 400 de români din Şchei, Ioan Bran pătrunde la 28 martie 1848 în clădirea Sfatului, depunând o petiţie cu valoare de ultimatum, ale cărei idei se regăsesc în petiţia înaintată de revoluţionari Împăratului la Viena. Ca urmare Universitatea Săsească (autoritatea politică a saşilor), prin adresa din 3 aprilie 1848 declară că „românii vor avea dreptul de a putea fi aleşi mădulari (membri) şi de a pretinde aplicare şi înaintarea la dregătoriile comunale...". De pe amvonul bisericii din Şchei, protopopul Ioan Popazu anunţa că „la 3/15 mai s-a hotărât a se ţinea la Blaj o adunare naţională" şi ca urmare Reprezentanţa bisericii îşi „ţine cea mai sfântă datorie după putinţă a îngriji şi a se sili ca să-şi capete naţiunea română drepturile sale şi aşa s-au hotărât ca toţi reprezentanţii să pofteasca la această adunare", stabilind ca dată a plecării 26 aprilie '48, în frunte cu protopopul Popazu, destinându-se pentru aceasta 600 fl. din fondurile bisericii.

Ca urmare protopopul Ioan Popazu este al doilea din cei 10 secretari ai Adunării de la Blaj, iar între cei 46 delegaţi care au fost aleşi pentru a prezenta petiţia împăratului 9 erau braşoveni (între care şi protopopul Popazu), iar dintre cei 100 delegaţi pentru Dieta din Cluj erau foarte mulţi braşoveni. Biserica din Şchei adaugă suma de 4989 fl. şi 22 cr. pentru această cauză, motiv pentru care protopopul Popazu scria de la Viena: „Binecuvântat fie ceasul în care naţiunea română s-au sculat... binecuvântaţi să fie oamenii naţiunii care s-au făcut povăţuitori.. binecuvântaţi să fiţi Domnilor Reprezentanţi (ai bisericii din Şchei) pentru că Dumneavoastră cu mulţi ani înainte de întâmplările de faţă... aţi luat parte însemnată la cauza naţiunii române... viitoarele generaţii vor avea mari cuvinte de a vă mulţumi că aţi dat ajutor la întemeierea viitorului naţiunii române..." (doc. 1740/1849 sept. 2 - inedit).

Rămas în fruntea delegaţiei de la Viena (căci mitropolitul Andrei Şaguna plecase la Dieta din Cluj şi la Pesta) protopopul Popazu încearcă să predea petiţia împăratului, dar acesta se refugiase la Insbruck, condiţii în care toată delegaţia este arestată sub prezumpţia că sunt spioni. După multe peripeţii ajung la Insbruck înmânând împăratului petiţia şi obţinând promisiuni mari: „Aici la împăratul stăm bine — informa pe braşoveni notarul Ioan Bran — avem toată nădejdea că ne vom ajunge dorinţa, ne vom redobândi drepturile noastre strămoşeşti" (doc. necatalogat, arhiva bis./1848). Totuşi promisiunile se lasă aşteptate şi delegaţia română înaintează o nouă petiţie, în care, problema cea mai insistentă era cea a şcolilor româneşti, supuse unui proces de maghiarizare.

În tot acest timp de aşteptare, protopopul Ioan Popazu, cât şi epitropul bisericii informează pe braşoveni ce se întâmplă la Viena. „Eu v-am trimis mai multe epistole prin care v-am înştiinţat pe scurt de deputăciunea română de aici, până unde au scosu cauza naţiunii române — informa Popazu în scrisoarea din 2 septembrie 1849 —. Am înţeles cu mare durere — scria în continuare Popazu — că sunt unii oameni nepricepuţi care blastămă naţiunea română... la rătăciţi care umblă cu astfeliu de vorbe, eu le răspunzu aşa: ungurii au fostu hotărâtu ca să strângă toate naţiunile nemaghiare împreună lăcuitoare... pentru aceia iată că au căzut cu sunetu... De aceea — spune Popazu în concluzie — oamenii românilor cei cu minte, ba tot românul trebuie să zică: binecuvântatu să fie ceasul în care naţiunea română s-au sculatu... bărbaţii naţiunii române au pătrunsu evenimentele, au croitu şi au nemeritu calea cea adevărată şi sigură". Promite în final să rămână la Viena „până se va schimba într-o parte puţin timpul, că nu este bine să lăsăm Viena fără nici un bărbat, nici un minutu" (doc. necatalogat/2 septembrie 1849).

Între drepturile cerute de delegaţia română figura: „Naţiunea română se garantează: limba română în toate adunările, în toate sfaturile comune este primită; românii în toate şcoalele elementare şi mai înalte în toate lucrurile bisericeşti să-şi întrebuinţeze limba sa română, fără nici o turburare; Sinoduri să îngăduie, unde românii fără nici o candidaţie să-şi aleagă episcopii săi şi mitropolit şi apoi că noi să fim de către sârbi iară independenţi; tinerii români să să aplice în toate diregătoriile statului în drept proporţie..." (Sterie Stinghe, „Documente... op. cit., vol. IV, p. 29).

„După ce am colindatu acum a treia oară pe D. miniştri, cererea naţiunii române s-au luat în pertractare şi aşteptăm ca astăzi-mâine să căpătăm rezoluţiune — asigura Popazu în scrisoarea din 31 martie 1849 — Noi nădăjduim că rezoluţia va fi spre mulţumirea noastră — asigura protopopul braşovean — pentru că am făcut ca familia împărătească să se intereseze mult pentru cauza românilor, apoi gazetele toate, care ne-au primit în coloanele lor petiţiunea noastră, o laudă, că este dreaptă şi potrivită cu spiritul timpului de astăzi... vom avea, fraţilor — asigura Popazu — în Ardeal domnii noştri, vom avea aici la ministeriu consilierii noştri. Naţiunea noastră cu un cuvânt va avea viaţă politică, drepturile sale, vaza sa înaintea împărăţiei şi înaintea Europei. Domnilor — asigura protopopul în continuare — sfânta Biserica noastră este recunoscută de patroana naţiunei. Acum este vremea ca odată pentru totdeauna să sprijinească cauza noastră, ca patru milioane şi jumătate de Români să se ridice la fericire, ca naţiunea română să poată zice că ridicarea noastră avem de a o mulţămi sf. bisericei române din Şcheiu" — apreciind astfel eforturile financiare, dar şi umane depuse pentru acestă delegaţie, suportând mari cheltuieli. În 1850 protopopul, alături de alţi braşoveni se mai afla încă la Viena „în cauza naţiunii române". Mitropolitul Andrei Şaguna desemnează pe preoţii din Şchei, Ioan Petric şi Petru Gherman să-i suplinească parohia şi calitatea de protopop. Nerăbdători şcheienii îi trimit mai multe scrisori, solicitând amănunte. „Domnii mei — se plângea protopopul Popazu prin scrisoarea trimisă prin fratele său Constantin Popazu — ştiind că în astfeliu de vremi... să cam despecetluescu scrisorile trimese pe poşte, cum au pătimit deputăciunea noastră cu mai multe scrisori", motiv pentru care multe informaţii s-au pierdut. „Aici — asigura Popazu — dăm memoriale peste memoriale la înaltul ministeriu, prin care ne plângem despre nedreptăţile şi neajunsurile, ce se întâmplă românilor în tot locul... ceremu să se ridice din calea Românilor pedecile, ce se pun în privirea negoţului şi a industriei spre mare pagubă... Până când o naţiune — asigura Popazu — are a să lupta cu greutăţi, până atunci ea este trează, bărbată, tare, iubitoare de aproapele... Aceasta am văzut-o la mari şi puternici români, a căror strănepoţi suntem noi". În încheire informează pe braşoveni că „de la plecarea preasfinţitului nostru arhiereu de aici din Viena (Andrei Şaguna), fuseiu însărcinatu de deputaţii români de aici, ca să ducu cuvântul pe la audienţele la Maestatea sa şi la miniştri", motivând astfel de ce nu revine acasă, deşi „m-au încinsu un dor de patrie, care îmi sfâşie inima cu totul" (Sterie Stinghe, op. cit., p. 64-66).

Mai multe documente confirmă cheltuielile delegaţiei suportate de biserica Sf. Nicolae, cheltuieli girate de reprezentanţa bisericii, în frunte cu protopopul Popazu. Revenit în Şchei, nu fără cunoscutele rezultate, edificat asupra posibilităţilor de înfiinţare la Braşov a unui gimnaziu românesc (pe care-l proiectase încă din 1840), sprijinit de mitropolitul Andrei Şaguna, de negustorii braşoveni, care îi asigură suportul financiar şi prin eforturile conjugate ale celor două biserici: Sf. Nicolae din Şchei şi Sf. Treime din Cetate, la 1 septembrie 1851 primul gimnaziu românesc îşi deschide porţile pentru totdeauna, protopopul Popazu fiind primul preşedinte al Eforiei şi sufletul tuturor acţiunilor pentru edificarea, consolidarea şi oficializarea acestui institut confesional ortodox. După o activitate de 27 de ani ca protopop al Braşovului, îmbracă haină arhierească, devenind episcop al Caransebeşului.

Prof. VASILE OLTEAN

Sminteala feminismului

(Urmare din pag. 1)

milie şi în societate în genere, care este cât se poate de clar conturată şi în strictă conformitate cu învăţătura revelată. Pe baza referatului din cartea Facerii 1, 27 unde se afirmă că Dumnezeu a creat pe om **„după chipul Său, făcându-i bărbat şi femeie"**, Biserica Ortodoxă, dincolo de delimitările de ordin biologic, susţine egalitatea deplină a femeii cu bărbatul în ceea ce priveşte zestrea existenţială — chipul lui Dumnezeu; cât şi egalitatea lor în vocaţia de a deveni asemenea cu Dumnezeu.

În conformitate cu vocaţia sa originară, femeia are menirea de a asigura perpetuarea vieţii, iar aceasta nu este puţin lucru. Urmându-şi această vocaţie ea împlineşte de fapt porunca divină **„creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul"** (Fac. 1, 28). Darul naşterii de prunci este privilegiul pe care Dumnezeu i l-a oferit femeii, şi totodată şansa izbăvirii sale din păcat şi din moarte; „Femeia se va mântui prin naşterea de prunci, dacă va vieţui cu smerenie, în credinţă, în iubire, în sfinţenie" (1 Tim. 3, 15).

Lucrul cel mai deosebit pe care îl afirmă creştinismul în privinţa femeii este fără îndoială faptul că întruparea Fiului lui Dumnezeu s-a făcut prin femeie. Dacă printr-o femeie a intrat păcatul în lume, iată că tot printr-o femeie a venit şi eliberarea din păcat şi moarte. Pentru faptul extraordinar de a fi consimţit la planul de mântuire a lumii, Dumnezeu a făcut dintr-o femeie o colaboratoare a Sa şi totodată mijlocitoarea noastră la tronul Său. Iată cinstirea şi culmea până la care creştinismul a ridicat femeia.

Un alt argument în susţinerea faptului că femeia este cinstită în creştinism, este şi acela că Dumnezeu a rânduit ca primele martore şi primele vestitoare ale Învierii să fie, nimeni altcineva decât tot nişte femei. Pentru acest fapt, Biserica noastră Ortodoxă le-a dedicat în exclusivitate una dintre duminicile anului, anume a treia după Paşti, numită **Duminica femeilor mironosiţe.** Atunci când apostolii se ascundeau de frica iudeilor şi totul părea să fie iremediabil pierdut, iată că aceste femei au avut tăria să meargă la mormânt pentru a-l aduce Celui Răstignit şi îngropat ultima cinstire. Fapta lor curajoasă a fost răsplătită cu generozitate de Dumnezeu. Pe ele le-a învrednicit să fie primele martore şi vestitoare ale Învierii. De la aceste femei s-a aprins flacăra credinţei creştine. Să ni le aducem aminte şi să ne plecăm cu smerenie înaintea numelor lor „Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, Salomeea... Ioana, femeia lui Huza şi Suzana" (Mc. 16, 1; Lc. 24, 10).

Mai presus de delimitările de ordin biologic, cei doi: bărbatul şi femeia, sunt chemaţi fiecare în conformitate cu vocaţia sa specifică la împlinirea în acelaşi unic şi suprem ideal Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, în Care **„nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască: pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus"** (Gal. 3, 27) Aceasta nu vrea să însemne nicidecum anularea lor ca individualităţi ci doar afirmă un fapt esenţial, şi anume că existenţa umană nu se poate împlini decât în măsura în care, depăşindu-şi materialitatea, deci inclusiv delimitările de natură biologică, se regăseşte pe sine în Prototipul său — Hristos cel înomenit.

Aşa cum ni se prezintă feminismul, el nu este decât o abatere şi pervertire a rosturilor absolute aşezate de Dumnezeu în creaţie. Dincolo de revolta fără sens împotriva acestor rânduieli care ţin de domeniul tainei, deci de domeniul ştiinţei divine („omule, cine eşti tu, cel ce-I răspunzi lui Dumnezeu împotrivă? Oare plăsmuirea-i va spune plăsmuitorului: De ce m-ai făcut aşa?" — Rm. 9, 20), feminismul nu este altceva decât un orgoliu nemăsurat, una dintre sminteliile vremii noastre care se pare că şi-a pierdut de tot simţul sacrului, venind parcă să adeverească o profeţie făcută de Sf. Ap. Pavel. Dar să-l ascultăm pe marele apostol „va veni vremea când oamenii nu vor mai suferi învăţătura sănătoasă, ci după poftele lor îşi vor îngrămădi învăţători, să le desfete auzul şi auzul şi-l vor întoarce de la adevăr şi către basme se vor întoarce" (2 Tim. 4, 3—4).

Imaginea pe care şi-o doreşte cu atâta ardoare şi pentru care luptă femeia zilelor noastre, nu este decât o falsă imagine a feminităţii, o caricaturizare a ei. În fond această luptă nu face decât să indice drama pe care o trăieşte omul zilelor noastre, care descoperindu-se pe sine tot mai înstrăinat de Dumnezeu se descoperă de fapt tot mai înstrăinat de sine şi de adevărata sa vocaţie. Drama feminismului este tocmai drama neregăsirii de sine şi neputinţa de a-şi redescoperi vocaţia originară.

Creştinismul este cel care i-a redat femeii adevărata sa identitate şi demnitate, eliberând-o de toate prejudecăţile şi umilinţele la care istoria a supus-o. Să nu uităm că nici astăzi, în afara creştinismului, statutul femeii nu s-a schimbat, spre a nu ne referi decât la islamism. Prin Fec. Maria, religia creştină ne prezintă icoana ideală a feminităţii în tot ceea ce are ea mai specific: fecioria şi maternitatea, ea devenind idealul râvnit de orice fecioară sau femeie. Cultul deosebit de bogat închinat Sf. Fecioare, precum şi prezenţa atâtor alte femei sfinte în cadrul cultului ortodox sunt dovada cea mai grăitoare a locului şi cinstirii pe care Biserica Ortodoxă le acordă femeii.

Hărăzită de Dumnezeu în atotînţelepciunea Sa cu un **scop anume**, acela de a fi izvor de viaţă, femeia va fi cu atât mai feminină cu cât se va păstra în mai strictă conformitate cu vocaţia sa originară. Imaginea pe care şi-o doreşte femeia de astăzi este de fapt o deformare grosolană a chipului divin zidit de Creator în om, revoltă fără sens împotriva voinţei divine şi a propriei sale condiţii şi finalmente drama refuzării izbăvirii din păcat şi din moarte.

La apelul făcut de Patriarhia Română, în sprijinul sinistraţilor care au avut de suferit de pe urma recentelor inundaţii, în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, cu sprijinul P. C. preoţi, s-au făcut colecte în bani la parohii în sumă toală de 140 800 500 lei, sumă ce a fost distribuită în zonele calamitate din jud. Sibiu, sau din judeţele limitrofe.

De asemenea au fost strânse 12 000 kg de articole de îmbrăcăminte, 40 000 kg de cereale şi 8 500 kg de alimente nealterabile care au fost distribuite familiilor sinistrate.

Acţiunile de ajutorare continuă, fiind organizate noi transporturi cu ajutoare.

Uniaţia românească din Transilvania

(V.)

Primatul papal (III)

Singurul popor barbar germanic nesupus scaunului Romei rămăsese cel longobard. Acesta ameninţa Roma, după ce în anul 751 cucerise Ravenna de la bizantini, astfel că papii au cerut mai întâi ajutorul acestora. Numai că bizantinii cunoşteau atunci cu totul alte probleme, atât de ordin religios (iconoclasmul), cât şi extern-militar — respingerea ameninţărilor arabe. În aceste condiţii, papii şi-au îndreptat atenţia spre alţi aliaţi, părăsindu-i pe bizantini. Au cerut ajutorul francilor. Şi fiindcă dinastia francă a marovingienilor nu mai deţinea în fapt nici o putere, aceasta aflându-se în mâinile majordomilor carolingieni, papa Zaharia (741—752) a legitimat răsturnarea dinastiei marovingienilor (ultimul rege al acestei dinastii a fost trimis la mânăstire) şi instaurarea celei carolingiene. În anul 751 majordomul Pippin cel Scurt (fiul lui Carol Martell şi unchiul viitorului împărat franc Carol cel Mare) a fost recunoscut de către toţi francii drept rege, iar legatul papal Bonifaciu i-a dat ungerea regală. Trei ani mai târziu, papa Ştefan al II-lea (752—757) a mers el însuşi la curtea francilor, cerând ajutorul acestora împotriva longobarzilor. Papa l-a încoronat încă odată pe Pippin, numindu-l „Patricius Romanorum" (apărătorul romanilor). După alţi câţiva ani, papa i-a adresat lui Pippin o scrisoare în care se numea chiar Sf. Petru „eu, Petru, Apostolul", şi îi cerea încă odată să pornească lupta împotriva longobarzilor: „«Eu v-am dat ajutor şi victorie asupra duşmanilor voştri prin ajutorul dumnezeiesc. Dacă mă asculţi, veţi primi mare răsplată. Cu ajutorul meu veţi învinge în această viaţă duşmanii voştri şi vă veţi bucura de toate bunurile acestui pământ, iar apoi vă veţi mângâia de viaţa cea veşnică». Cât de naivă trebuie să fi fost credinţa lui Pippin ca să accepte asemenea scrisori şi să fie chiar pregătit să plece în Italia şi să lupte împotriva lui Aistulf (regele longobard — n.a.)", concluzionează profesorul universitar de Istorie din Stuttgart, August Nitschke (în **Regate creştine timpurii**, în **Propyläen Weltgeschichte**, Berlin, ed. II, 1986, vol. V, p. 292).

Într-adevăr, Pippin a recucerit teritoriile longobarde din nordul Italiei (exarhatul de Ravenna, pe care longobarzii abia îl cuceriseră de la bizantini) şi le-a dăruit papei. Se cunoaşte azi că un legat bizantin a revendicat teritoriul de la franci, dar Pippin i-a răspuns că nu a luptat pentru oameni, ci pentru Sf. Petru, de aceea, teritoriile s-ar cuveni urmaşului acestuia pe pământ (**Ibidem**, p. 292). Acest act de deosebită importanţă în istoria ulterioară a papalităţii este cunoscut sub numele de **Donaţia lui Pippin** şi în urma lui, papa nu a mai rămas doar conducător al oraşului Roma, ci a devenit suveran, şef de stat, căci teritoriul pus de regele franc la dispoziţia papei a fost numit de către acesta **Patrimonium Sancti Petri**. Este actul de fondare al Statului papal, stat care va supravieţui în istorie până în anul 1870 când va fi cucerit de Italia.

Dar, după ce îşi supusese toate popoarele apusene autorităţii sale, papalitatea a fost nevoită acum să-şi justifice suveranitatea asupra unui teritoriu secular. A fost scos la lumină în acest scop un text nou, numit în istoriografie **Donatio Constantini**. „Documentul pentru constituirea dominaţiei seculare a papalităţii este ceea ce a fost cunoscut până în epoca umanistă **Donaţia lui Constantin**, document dovedit de umanistul şi viitorul secretar papal Lorenzo Vella (+1475) drept fals. Acest document a apărut în perioada timpurie a epocii carolingiene. În el se povesteşte că papa Silvestru I (314—335), cel dintâi episcop roman după încetarea persecuţiilor anticreştine şi după edictul de toleranţă din 313, l-ar fi vindecat pe Constantin cel Mare de patima jocurilor de noroc şi că l-ar fi botezat. Împăratul, din prea mare respect faţă de papalitate, şi-ar fi mutat reşedinţa la Constantinopol, fiindcă nu i se părea înţelept să deţină autoritatea lumească acolo unde a fost constituit de către Împăratul cel ceresc **caput christianae religionis** (capul religiei creştine). Tocmai de aceea i-a lăsat papalităţii palatul imperial de la Lateran şi oraşul Roma şi Italia şi toate regiunile din Apus, împreună cu drepturile şi insignele imperiale" (Harald Zimmermann, op. cit., p. 14—15).

Situaţia papalităţii părea consolidată. Toate Bisericile din Apus i se supuseră, apoi mai dobândise şi o putere seculară, un teritoriu care cuprindea aproape întreaga Italie de mijloc. Dar curând şi-a dat seama că în ciuda marii evlavii a regilor franci, ajutorul nu a fost făcut gratuit. Papalitatea a fost nevoită să vadă cum pretenţiile autorităţii france au crescut tot mai mult, astfel că a ajuns unealtă în mâinile acesteia. Papa Leon III, învinuit de fapte imorale şi ameninţat de populaţia Romei că va fi alungat, a cerşit ajutor de la regele Carol cel Mare, iar în schimbul sprijinului acordat, Leon a trebuit să-l încoroneze în ziua de Crăciun a anului 800 pe Carol ca împărat roman, fapt care a produs mare consternare la Constantinopol, bizantinii pivindu-i pe carolingieni drept uzurpatori, iar pe papi drept trădători. Ruptura dintre Apus şi Răsărit s-a adâncit. Mai mult, autoritatea seculară francă nu s-a mărginit doar la o stăpânire politică a papalităţii, ci a considerat că este dreptul ei să se implice în probleme de credinţă, considerându-se „după modelul biblic al regelui preot David, drept stăpânitorul suprem al Bisericii" (Winfried Stadtmüller, **Christentum im fränkischen Reich** — Creştinism în Imperiul Franc —, în **Deutsche Geschichte** — Istoria germană —, vol. I, Gütersloh, 1993, p. 107). De aceea, în anul 794 a convocat un sinod la Frankfurt. Doctrina „Filioque" a fost impusă în întreaga Biserică francă, cu toată împotrivirea papei Leon III. Apoi, datorită unei traduceri greşite a actelor sinodului al VII-lea ecumenic de la Niceea din 787, acest sinod a fost considerat drept eretic. Episcopii deveniseră instrumente ale politicii lui Carol cel Mare.

În aceste condiţii s-a considerat că procesul de consolidare a autorităţii papale în Apus nu era destul de fundamentat din punct de vedere juridic. De aceea a apărut încă un act, încă un fals. E vorba de **Decretaliile Pseudo-Isidorice**, atribuite episcopului iberic Isidor de Sevilla care a trăit în secolele VI—VII. Practic aceste decretalii false au modificat întreaga legislaţie a Bisericii, toate canoanele sinoadelor ecumenice au fost **de facto** abolite.

Acest document cuprindea, pe lângă unele canoane autentice, decrete de la 30 de papi (începând de la Silvestru I până la Grigorie II), cele mai multe dovedite drept false. Iată şi împrejurările în care au apărut aceste decrete false atribuite lui Isidor din Sevilla: Pe la mijlocul celui de-al IX-lea secol, primat al Bisericii francilor era arhiepiscopul Hinkmar din Reims (845—882). Acesta l-a depus pe Rothad din scaunul de episcop de Soissons. Rothad a protestat şi a apelat la papă, cerându-i ajutorul. S-a deplasat chiar la Roma ca să-şi susţină cauza. În jurul Crăciunului anului 864 a reuşit să-l convingă pe papa Nicolae I să anuleze actul lui Hinkmar (ceea ce conform vechilor canoane ale sinoadelor ecumenice era ilegal, precum s-a văzut mai sus). Zimmermann crede că Rothad a adus din Franţa noile decretalii false, ca bază juridică pentru acţiunea papei. În orice caz, afirmă el, „procesul lui Rothad este prima mărturie istorică a recepţării decretaliilor la Roma" (Harald Zimmermann, **op. cit.**, p. 85). Pe de o parte, aceste decretalii prevedeau superioritatea autorităţii papei asupra întregii lumi (**Papa caput totius orbis**), iar pe de altă parte, se stabileau relaţiile juridice dintre episcopi, mitropoliţi şi sinoade. Episcopii puteau apela oricând la papă, nu mai erau supuşi juridic mitropoliţilor sau sinoadelor mitropolitane (**atv-Atlas**, p. 140). „Un franc necunoscut, Pseudo-Isidor, a falsificat decrete papale din Biserica veche: episcopii nu mai erau supuşi direct mitropoliţilor sau sinoadelor provinciale, ci numai papei; cinstirea onorifică a lui Petru a devenit drept bisericesc deplin valabil. Falsificatorul care a introdus în lucrare într-un chip foarte inteligent texte vechi (autentice) va fi crezut să slujească prin opera sa promovarea desăvârşirii pe acest pământ" (August Nitschke, op. cit., p. 316). Dar importanţa şi urmarea pe care a avut-o acest fals ne este explicat cu o mai mare claritate de o lucrare de la mijlocul secolului trecut, anume cursul de Istorie universală al profesorului Georg Weber de la Universitatea din Heidelberg: „În aceste legi falsificate (...) apare o stare de drept conform căreia clerul este deplin eliberat de autoritatea statului, iar prin abrogarea dreptului mitropolitan şi sinodal, puterea judecătorească, executivă şi legislativă în Biserică este unită în persoana papei. În aceste noi decretalii, episcopii şi mitropoliţii sunt instituiţi doar de către papă; numai de către el sunt convocate sinoadele iar hotărârile acestor sinoade sunt confirmate doar dacă au acceptul papei. Toate deciziile în problemele mai importante din Biserică sunt lăsate pe seama scaunului papal. (...) Episcopii din Galia au acceptat aceste decretalii deoarece se simţeau cu mult mai puţin periclitaţi de puterea îndepărtată a papei, decât de autoritatea mitropolitană din vecinătate. (...) Odată cu creşterea puterii monarhice a papei, sinoadele şi adunările de tip aristocratic-republican au scăzut tot mai mult din importanţă" (Georg Weber, **Manual de Istorie Universală**, Leipzig, 1859, vol. I, p. 542—543).

Am prezentat toate aceste date istorice, poate într-un mod mai amănunţit, pentru ca să se înţeleagă modul diferit în care s-au dezvoltat din a doua jumătate a mileniului trecut Bisericile din Răsărit şi Apus. În timp ce în Est misiunile creştine au dus la apariţia unor Biserici naţionale independente, conform legislaţiei din primele secole, în Vest această legislaţie a fost părăsită, desconsiderată, episcopul Romei care era primatul Italiei încercând să-şi supună autorităţii sale întregul Apus. A folosit pentru aceasta tot felul de strategii, apel la împăraţi, scrisori de lămurire adresate unor episcopi. Dacă au existat documente în primele secole despre un primat, ca de exemplu decretul din 455 dat de Valentinian III, atunci trebuie cu orice preţ văzute condiţiile în care au apărut aceste documente. Dacă se admite existenţa unui primat prin argumentul că episcopii din alte regiuni au făcut apel la episcopul de Roma, atunci aceasta trebuie înţeleasă în sensul că el era episcopul din capitala Imperiului. Şi mai trebuie ţinut cont şi de faptul că după instituirea Constantinopolului drept nouă capitală, s-a cerut sfatul şi s-a apelat şi la acest episcop, la fel cum chiar papii au cerut sfatul unor mari teologi episcopi (chiar din Apus), precum Ciprian din Cartagina sau Ambrozie al Milanului. Chiar din relaţia dintre episcopii romani şi Curtea imperială se vede că urmaşii Sf. Petru nu erau în stare de multe ori să-şi facă ordine în propria ogradă, ajungând până acolo încât să-şi spele rufele murdare în faţa regilor ostrogoţi pe care îi dispreţuiau în sinea lor ca barbari şi eretici.

Cu toate acestea, atunci când stăpânirea imperială bizantină s-a depărtat de Italia, episcopii de Roma au folosit acele edicte din trecut pentru ca să-şi extindă autoritatea şi în afara Italiei. La început, încă în secolul al V-lea, au încercat în Africa de Nord, dar s-au lovit de existenţa acolo a unei Biserici vechi, cu tradiţie şi care nu se lăsa convinsă de argumente-subterfugii ale papalităţii. Din această cauză au fost date răspunsurile hotărâte din Cartagina din al doilea deceniu al secolului V. Greutăţile pe care scaunul episcopal de la Roma le-a întâmpinat din Africa de Nord au dispărut odată cu cucerirea regiunii de către vandalii barbari.

Apoi, papalitatea a încercat să-şi extindă supremaţia în Galia. Nu au reuşit să-i convingă pe episcopi, de aceea a apelat la autoritatea de stat. Aceasta, căreia numai de problemele bisericeşti nu-i ardea, i-a făcut papei hatârul. Aşa a apărut decretul din anul 445 emis de Valentinian III, prin care papa era numit „vicar al lui Hristos". Dar nu a fost de ajuns, căci nici cu acesta nu i-au putut convinge pe episcopii galezi să i se supună. Au trebuit să apară carolingienii, şi abia atunci primatul papal a fost acceptat de episcopii din teritoriul fostei Galii romane.

A urmat Britania. Roma nu s-a lăsat intimidată de independenţa vechii Biserici irlandeze-celtice. A profitat de cucerirea anglo-saxonă şi de naivitatea acestora şi „i-a jucat" pe membrii familiei domnitoare, astfel că, până la urmă, a reuşit. S-a dovedit cu această ocazie cât este de important şi de folositor mitul petrin, deoarece conducătorii barbari şi inculţi ai anglo-saxonilor au acceptat supremaţia Bisericii Romei în defavoarea celei tradiţional-irlandeze, doar fiindcă Biserica Romei, ca urmaşă a Sf. Petru, afirma că deţine cheile Împărăţiei lui Dumnezeu. La fel, tot datorită mitului petrin au reuşit să supună şi Biserica din regatul francilor. Banifaciu, după ce a încreştinat o mare parte din germani, i-a supus autorităţii papale, iar când a fost chemat să reorganizeze Biserica din Galia, a supus-o tot papei. Normal ar fi fost, dacă se aplica vechea legislaţie şi vechiul obicei din primele secole, să se respecte independenţa tuturor Bisericilor noi apărute, atât a celei britanice, cât şi a celei galeze şi germane (aşa cum s-a recunoscut, pe baza canonului 34 apostolic, independenţa sau autocefalia Bisericilor nou apărute în Răsărit — în sec. al VIII-lea a celei gruzine, în anul 927 a celei bulgare, în 1912, a celei sârbeşti, iar în anii 1448 şi 1589 a celei ruseşti, apoi, mai târziu, a tuturor celorlalte Biserici naţionale din Răsăritul Europei). Norocul papei a constat în naivitatea popoarelor din Apus, cât şi în necunoaşterea din partea acestora a drepturilor care li se cuveneau şi a tradiţiei Bisericii primare.

Dar, în momentul când s-a văzut că tot mai existau episcopi şi mitropoliţi care erau conştienţi de vechea organizare sinodală a Bisericii, a apărut cel mai mare fals, **Decretaliile pseudo-isidorice**, prin care, practic, canoanele vechi erau abrogate, Roma pornind pe o altă cale de dezvoltare. Nu s-a mulţumit cu o recunoaştere teoretică a autorităţii sale, ci a considerat că este de dreptul ei să intervină în problemele Bisericilor locale, să numească sau să demită episcopi, fără consultarea mitropolitului şi a sinodului mitropolitan. Prin **decretaliile** pomenite, Roma atinsese culmea stăpânirii sale în Apus, toate Bisericile locale fiind la dispoziţia ei.

Următorul pas era extinderea acestei stăpâniri în Răsărit. Dar aici s-a lovit de o rezistenţă feroce. Bizanţul nu era curtea anglo-saxonă sau cea francă, naivă şi necunoscătoare a vechilor tradiţii şi obiceiuri. Grecii nu s-au lăsat intimidaţi de afirmaţia că doar episcopul Romei deţine cheile Împărăţiei lui Dumnezeu, în calitate de urmaş al lui Petru. Schisma era inevitabilă. Chiar dacă nu se ajungea la anatemizările reciproce între Biserici din anul 1054, totuşi acestea nu mai puteau vieţui în armonie, din moment ce Roma a părăsit tot ce avuseseră în comun în primele secole în materie de organizare şi doctrină.

PAUL BRUSANOWSKI

Miron Cristea — patriarhul

(Urmare din pag. 1)

pitalei. Pentru meritele sale în slujba Bisericii şi a naţiunii române, Miron Elie Cristea a fost ales la 18/31 decembrie 1919, de către Marele Colegiu Electoral Bisericesc, ca mitropolit al Ungro-Vlahiei şi ca primat al României, fiind investit la 1 ianuarie 1920 la palatul Regal din Bucureşti. Ca mitropolit primat a dat o nouă orientare vieţii bisericeşti, a înfiinţat noi eparhii, a stăruit ca în scaunele episcopale să fie aleşi oameni vrednici, cu pregătire: Nicolae Bălan, tânăr profesor de teologie, mitropolit al Ardealului, Roman Ciorogaru la Oradea, Vartolomeu Stănescu la Râmnic, Nicolae Ivan la Cluj, Nichita Duma la Argeş, Lazăr Triteanu la Roman, Nectarie Cotlarciuc mitropolit al Bucovinei ş.a.

La 2/15 octombrie 1922 în Catedrala din Alba Iulia îl încoronează pe regele Ferdinand I ca rege al tuturor românilor. Tot ca mitropolit primat deschide un nou Seminar teologic la Craiova (1922), precum şi Seminarul teologic pentru orfanii de război de la Câmpulung (1922) unde va studia şi viitorul patriarh Justin Moisescu.

La 1 noiembrie 1925, în urma ridicării Bisericii noastre la rangul de Patriarhie, a fost investit cu ceremonialul îndătinat ca primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Între 20 iulie 1927 şi 7 iunie 1930 a fost şi membru al Regenţei, iar din 10/11 februarie 1938 şi până la moartea sa la 6 martie 1939 a fost şi şef al Guvernului României.

După o activitate extrem de bogată, desfăşurată în condiţii nu tocmai prielnice, după o viaţă închinată Bisericii şi Patriei a trecut la cele veşnice în urma unei scurte suferinţe departe de ţară la Cannes, în Franţa la 6 martie 1939, plâns de întreaga suflare românească, precum şi de întreaga Ortodoxie. Trupul i-a fost adus în ţară şi îngropat cu funeralii naţionale în cripta Catedralei Patriarhale.

Pomenindu-l acum la împlinirea a 130 de ani de la naşterea sa săvârşim un act de pietate faţă de figura venerabilă a patriarhului Miron, odrăslit din Topliţa română, unde mânăstirea ctitorită de el cu hramul Sf. Prooroc Ilie îl poartă în nemurire şi în acelaşi timp ne străduim să-i urmăm sfintele lui poveţe, dragostea şi dăruirea către Biserica moşilor şi strămoşilor noştri şi către ţara şi poporul nostru cel binecredincios.

Să trimitem acum un gând pios şi o lacrimă de recunoştinţă pe lespedea de marmură ce-i acoperă mormântul său din Catedrala patriarhală din Bucureşti şi să-l rugăm pe Dumnezeu-Părintele Luminilor să aşeze sufletul său în ceata aleşilor care i-au bineplăcut Lui din neam şi în neam.

VEŞNICA LUI POMENIRE.

De ce a fost Şaguna mare?

Mitropolitul Andrei Şaguna a fost una dintre cele mai marcante şi proeminente personalităţi din trecutul Bisericii şi al neamului românesc. **Nicolae Popea**, cel care i-a consacrat cel dintâi o monografie, l-a numit **„mare şi rar bărbat al naţiunii române"**. **Nicolae Iorga** afirma în 1904 că puţine nume sunt aşa de populare în Ardealul românesc ca cel al lui Şaguna. **Ioan Slavici** îl considera drept un Mesia al românilor ardeleni, iar istoricul american **Keith Hitchins** l-a considerat a fi fost ultimul dintre marii episcopi conducători naţionali. Din păcate istoriografia marxistă şi catolică de la noi şi-au dat mâna pentru a-l discredita şi denigra, etichetându-l drept un **„colaboraţionist"** sau un **„trădător"** al aspiraţiilor neamului românesc. Având în vedere că în acest an se împlinesc 150 de ani de la revoluţia din 1848 în care Andrei Şaguna a avut un rol important, considerăm că e un moment binevenit de a readuce în atenţia noastră adevărata lui statură, pe care unii din dispreţ faţă de ortodoxie încearcă să i-o întineze. Revoluţia de acum 150 de ani a izbucnit la Palermo, în Sicilia, în ianuarie 1848. La 22 februarie 1848 a izbucnit revoluţia la Paris, ducând la înlăturarea regelui Ludovic Filip de Orleans. O amploare deosebită a cunoscut revoluţia şi în Imperiul habsburgic. Astfel la 11 martie are loc o adunare la Praga, iar la 13 martie a izbucnit revoluţia la Viena. La 15 martie 1848 a izbucnit revoluţia antihabsburgică la Pesta. Ştirile despre izbucnirea revoluţiei în Apusul şi centrul Europei au ajuns curând şi în Transilvania, unde încă din cursul lunii martie au avut loc manifestaţii revoluţionare la Arad, Timişoara, Lugoj, Cluj, Alba-Iulia, etc. Aşa cum am afirmat Şaguna a avut un rol important în desfăşurarea acestor evenimente.

Că Şaguna a fost mare o ştie toată lumea, chiar şi cei care încearcă să-i întineze numele şi memoria. De fapt tocmai pentru că a fost mare şi a aparţinut Ortodoxiei se încearcă să i se conteste meritele. Altfel ar fi stat lucrurile dacă ar fi fost de altă confesiune...

Pentru a ne face o imagine cât mai clară asupra complexei personalităţi a lui Şaguna ar trebui să ne oprim asupra întregii lui activităţi pe care a desfăşurat-o. Din păcate din lipsă de spaţiu ne vom opri foarte pe scurt doar asupra câtorva aspecte legate de activitatea lui politică şi culturală.

Aşa cum arăta istoricul american Keith Hitchins, mulţi dintre contemporanii săi au înclinat să-l vadă în primul rând ca un personaj politic, un strateg iscusit al cărui ţel principal a fost să domine mişcarea naţională. Şaguna însă nu a fost interesat de politică ca şi carieră. El nu a căutat să realizeze ţeluri politice deşi a fost figura principală a vieţii politice româneşti din vremea sa. Şaguna a considerat angajarea sa în mişcarea naţională ca pe o datorie. Situaţia politică a Transilvaniei a cerut adeseori ca ierarhii de aici să se implice şi în problemele politice ale vremii. Astfel la numai câteva zile de la hirotonirea sa ca episcop, a plecat la Blaj, unde a prezidat împreună cu episcopul unit Marea Adunare Naţională de pe Câmpia Libertăţii (3/15 mai 1848). Aici a fost ales în fruntea unei delegaţii să se deplaseze la Viena spre a prezenta Curţii imperiale revendicările naţiunii române. În 1849 a prezentat împăratului la Viena un memoriu prin care se cerea unirea tuturor românilor din imperiu într-o singură naţiune independentă, cu administraţie naţională şi autonomă, cu un şef politic şi unul bisericesc, cu un senat românesc şi cu folosirea limbii naţionale. Toate aceste cereri au rămas fără rezultat. În timpul revoluţiei de la 1848 Şaguna a avut diferite contacte cu personalităţi politice şi culturale din Principate. Astfel înainte de Adunarea de la Blaj din 15 mai 1848 a avut loc la Sibiu pe 26 aprilie o consfătuire prealabilă, la care au participat intelectuali şi ţărani din toate părţile Ardealului. Între participanţi s-au numărat şi unii fruntaşi moldoveni care erau în drum spre Blaj ca: Costache Negri, Lascăr Rosetti, Alecu Russo, Gheorghe Sion, poetul Vasile Alecsandri şi alţii. La Blaj, Şaguna s-a întâlnit şi cu alte personalităţi marcante ale vieţii politice şi culturale ale românilor din Principate cum ar fi: Alexandru Ioan Cuza, Petrache Cazimir, Dimitrie Brătianu etc. În amintirea acelor zile măreţe şi în semn de deosebit respect, în 1852, când îi apare volumul de poezii **„Balade"**, Vasile Alecsandri îi trimite un exemplar şi lui Şaguna. În perioada absolutismului (1849—1859) activitatea politică a lui Şaguna s-a restrâns la slabe acţiuni. Abia după 1860 când devine şi membru al Senatului imperial din Viena, îşi intensifică acţiunile politice. În calitatea de membru al Senatului imperial a rostit mai multe discursuri, cerând drepturi pe seama românilor transilvăneni şi a Bisericii lor. Tot în 1860 Şaguna împreună cu alţi fruntaşi ai românilor sibieni, a înaintat împăratului un memoriu prin care se cerea numirea unui român în funcţia de cancelar al Transilvaniei şi recunoaşterea limbii române ca a treia limbă oficială pe lângă germană şi maghiară. Toate aceste cereri au rămas fără urmări. A fost apoi copreşedinte la două Conferinţe naţional-politice ale românilor. În 1867 în urma creării statului dualist austro-ungar, majoritatea fruntaşilor vieţii româneşti (George Barţiu, Ioan Raţiu, Visarion Roman, etc.), au adoptat aşa numitul **pasivism**, refuzând să mai ia parte la viaţa politică a noului stat. Mitropolitul Andrei Şaguna s-a pus în fruntea curentului opus, al **activismului**, militând pentru continuarea luptei românilor în vederea obţinerii de drepturi în noile condiţii create după 1867. Viitorul a confirmat punctul de vedere al lui Şaguna. În 1905 chiar Partidul Naţional Român din Transilvania a proclamat politica activistă, recunoscând prin aceasta că viziunea lui Şaguna s-a dovedit în cele din urmă a fi fost cea mai bună.

Pe plan cultural o realizare remarcabilă a mitropolitului Şaguna a fost tipărirea Bibliei cu ilustraţii în 1856—1858, prima de acest gen la noi. O altă realizare remarcabilă a fost înfiinţarea ziarului **„Telegraful Român"**, care din ianuarie 1853 apare fără întrerupere până azi. De asemenea o contribuţie deosebită a avut mitropolitul Andrei Şaguna la constituirea **Asociaţiei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român (ASTRA)** al cărei preşedinte a fost.

Aprecierea de care s-a bucurat Şaguna s-a concretizat şi în proclamarea lui în 1871 ca membru de onoare al Academiei Române. Deşi a lucrat într-un climat politic nefavorabil, mitropolitul Andrei Şaguna a izbutit să se remarce ca un om de înaltă cultură, întreprinzător, organizator neîntrecut al Bisericii, îndrumător al învăţământului şcolar şi un iscusit diplomat. Părintele profesor Mircea Păcurariu îl consideră pe mitropolitul Andrei Şaguna drept cel mai de seamă ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă din Transilvania în tot trecutul ei. Realizările sale epocale legate mai ales de emanciparea politică şi bisericească a naţiunii române, permanenta sa prezenţă în vâltoarea vieţii naţionale a românilor transilvăneni, l-au făcut pe Nicolae Iorga să-l numească un „cârmuitor de oameni şi un îndreptător al vremilor". Din păcate, aşa cum am afirmat, unii au încercat şi încearcă şi azi să arunce o umbră şi o pată asupra lui, pentru simplul fapt că apar-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. drd.
ION ALEXANDRU MIZGAN

Figura biblică a profetului Ilie

(Urmare din pag. 1)

unde a fost mutat. Există în literatura apocrifă scrieri în care este descrisă călătoria lui Ilie, cu trupul, la cer. Dar aceste scrieri nu sunt acceptate ca autoritative de către Biserică. În schimb, s-a păstrat foarte vie memoria prezenţei lui Ilie în diferite locuri de pe pământ, pe unde a poposit, precum: pârâul Cherit, din partea răsăriteană a ţării sfinte, muntele Carmel, de lângă Haifa de astăzi, muntele Horeb, unde a avut loc descoperirea Legii, de către Dumnezeu lui Moise, conducătorul şi eliberatorul evreilor din robia egipteană.

Într-o vreme în care prozelitismul se manifestă cu o deosebită agresivitate, Ilie ni se arată tuturor ca o pildă vie de fidelitate faţă de credinţă, ca un îndemn la unitate moral-spirituală. În textele biblice cu caracter eshatologic se spune că Ilie va reveni pe pământ la sfârşitul veacurilor, când sminteala lepădării de credinţă se va manifesta pe o arie extrem de întinsă. Văzând şi cunoscând o asemenea rătăcire, Ilie nu va putea suferi, ci cu voia Domnului, va reveni pe pământ şi se va implica din nou cu inegalabilul său zel în apărarea credinţei, plătind curajul său cu martirajul.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **1 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit pe arhid. Ezechil Oancea — consilier economic.
- **4 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit pe P.S. Andrei, episcopul Alba-Iuliei.
  — În aceeaşi zi a primit pe Prof. dr. Michael Hurst de la Colegiul „Sf. Ioan" din Oxford. Au luat parte P.S. Visarion Răşinăreanu şi P.C. Prof. Dr. Ioan Floca.
- **6 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit pe dl. Vasile Iacob, membru în Consiliul Eparhial Sibiu.
- **11 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
- **12 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a vizitat mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, prot. Sălişte, precum şi câteva biserici aflate în construcţie în oraşul Sibiu. (Cartierul Ştrand, bis. „Sf. Antonie", biserica „Sf. Constantin şi Elena" — Piaţa Rahovei).
- **13 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit pe dl. Sorin Dumitrescu de la Editura Anastasia — Bucureşti.
- **15 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a vizitat Şantierul Mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.
- **16 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit pe Prof. dr. I. Gheorghe din Tg. Mureş.
  — În aceeaşi zi Î.P.S. Sa a primit pe Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei.
- **19 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a vizitat canonic Schitul Păltiniş, jud. Sibiu.
- **20 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu, pe P.C. Pr. dr. Nicolae Dura, parohul parohiei ortodoxe române din Viena.
- **21 iulie a.c.,** — Î.P.S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe P.F. Patriarh Teoctist al României, aflat în trecere prin Sibiu. P.F. Sa a fost însoţit de P.S. Gherasim al Râmnicului, P.S. Calinic al Argeşului, P.S. Casian al Dunării de Jos, P.C. Arhim. Dr. Ioasaf Popa, Arhim. Teofil (Albania). Au fost prezenţi: P.S. Visarion Răşinăreanu şi P.C. Pr. Valentin Sicoe — Secretar eparhial.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **16 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Mântuitorului în Catedrala din Sibiu.
- **18 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Înălţarea Domnului" din Sălişte, înconjurat de un sobor de preoţi din protopopiat.
  — A prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din prot. Sălişte.
  — A vizitat şantierul de pictură de la biserica Sf. Ioan Botezătorul din Grui-Sălişte.
- **19 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrala din Sibiu.
- **20 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **21 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara tot acolo a participat la Slujba Vecerniei.
- **23 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Litia în Catedrală.
- **24 iunie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — În aceeaşi zi P.S. Sa a plecat la Bucureşti.
- **25—30 iunie a.c.,** P.S. Sa s-a aflat la Verias (Grecia), unde a participat la Lucrările Congresului internaţional **„Sf. Ap. Pavel şi Grecia"**, precum şi la manifestările prilejuite de aducerea Brâului Maicii Domnului în oraşul Verias, şi de sărbătorirea Sf. Ap. Pavel întemeietorul Bisericii de aici.
  — P.S. Sa s-a întâlnit cu S. Sa Hristodulos, arhiepiscopul Atenei şi cu alţi ierarhi ai Bisericii Greciei.
- **1 iulie a.c.,** P.S. Sa a făcut o vizită la schitul „Sf. Maria" de la Bazna, precum şi la parohiile Laslea şi Floreşti, jud. Sibiu afectate de recentele inundaţii, unde s-a întâlnit cu credincioşii şi cu preoţii locali.
- **3 iulie a.c.,** P.S. Sa a primit pe dl. senator Paul Ghiţiu din Bucureşti.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **4 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **5 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaş, jud. Sibiu, rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — În aceeaşi zi P.S. Sa a săvârşit slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Dumitru" ce se va construi în Cartierul Stejar din Mediaş, prin strădania P.C. Pr. paroh Dumitru Cărăbaş şi a credincioşilor din cartier.
  — În drum spre Mediaş a cercetat biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Copşa Mică, rostind un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **6 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela mitropolitană din Sibiu cu prilejul începerii cursurilor preoţeşti la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- **7 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit slujba Sfinţirii Apei celei mici la Mânăstirea „Sf. Treime" Orlat, jud. Sibiu şi punerea pietrei de temelie la noua clădire a arhondaricului de aici.
- **8 iulie a.c.,** P.S. Sa a prezentat prelegerea „Combaterea prozelitismului sectar" în faţa preoţilor de la cursurile de îndrumare de la Sibiu.
- **9 iulie a.c.,** P.S. Sa a cercetat canonic mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu, prot. Avrig.
- **10 iulie a.c.,** P.S. Sa a prezentat o nouă prelegere legată de fenomenul sectar actual, preoţilor cursanţi de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
  — A luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, prezidate de **Î.P.S. Mitropolit Antonie.**
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrala din Sibiu.
- **11 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **12 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Arhangheli" din Buia, prot. Mediaş, şi Sf. Liturghie arhierească rostind un cuvânt de învăţătură. Au fost acordate acte de apreciere P.C. Pr. paroh Mircea Leb, precum şi Consiliului Parohial.
  — În aceeaşi zi P.S. Sa a cercetat şi biserica „Sf. Apostoli" din Şeica Mare, iar seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **13 iulie a.c.,** P.S. Sa a primit un grup de preoţi romano- catolici din Franţa.
- **15—16 iulie a.c.,** P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti.
- **17 iulie a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrala din Sibiu.

Şedinţa Sf. Sinod al B.O.R. şi a Adunării Naţionale Bisericeşti

Potrivit rânduielilor statutare P.F. Părinte Patriarh Teoctist a convocat Sf. Sinod al B.O.R. în şedinţă de lucru, miercuri, 15 iulie a.c.

După obicei, şedinţa a fost precedată de Sf. Liturghie arhierească, oficiată în Catedrala Patriarhală din Bucureşti precum şi de Te-Deum-ul la care au luat parte toţi membrii Sf. Sinod.

La orele 10, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a deschis şedinţa printr-o scurtă alocuţiune după care s-a trecut la lucru pe cele patru comisii sinodale. După întocmirea referatelor de către Comisiile Sinodale, lucrările au fost reluate în plen fiind supuse deliberării şi hotărârii Sf. Sinod.

La **Comisia pentru doctrină, viaţă monahală şi misiune socială,** prezidată de către Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei au fost discutate următoarele probleme:

— comemorări bisericeşti ale anului 1998, cu referire la comemorarea celor trei mari patriarhi ai României: Nicodim Munteanu (50 de ani de la moarte), Justinian Marina (50 de ani de la întronizare), Miron Cristea (70 de ani de la Sfinţirea Mânăstirii Topliţa), iar în toamnă va fi comemorat şi Mitropolitul Andrei Şaguna, cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la trecerea sa în veşnicie.

— aspecte ale relaţiilor actuale ale Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Greco-Catolică;

— proiectul Legii salarizării bugetare a personalului bisericesc;

— rezultatul colectei pe întreaga Patriarhie Română pentru sinistraţii din zonele afectate de inundaţii;

— înfiinţarea unei noi mânăstiri în Eparhia Sloboziei şi Călăraşilor etc.

Temele prezentate la **Comisia Canonică, Juridică şi pentru disciplină,** prezidată de către Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei s-au referit la următoarele probleme:

— referatul Cancelariei Sf. Sinod privind ridicarea P.S. Episcop Andrei al Alba-Iuliei la rangul de arhiepiscop şi locul în dipticele Bisericii noastre;

— referat privind alegerea şi examinarea canonică a P.C. arhim. Vasile Fluieraş, ca cel de al doilea episcop vicar al Arhiepiscopiei Clujului cu titlul de „Someşanul";

— referatul Cancelariei Sf. Sinod cu privire la modificarea prevederilor statutare şi regulamentare bisericeşti referitoare la organizarea şi funcţionarea instanţelor disciplinare bisericeşti, ş.a.

Pe agenda **Comisiei învăţământului pentru pregătirea personalului bisericesc,** prezidată de Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei s-a aflat între altele şi Ordinul Ministerului Educaţiei Naţionale nr. 4051/1998 prin care Şcolile post liceale sanitare se transformă în Colegii Universitare Medicale începând cu anul şcolar 1999/2000.

La **Comisia Relaţiilor Externe,** prezidată de către Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului au fost prezentate referate privind participarea unor ierarhi şi teologi ortodocşi români la diferite întruniri şi conferinţe teologice interortodoxe sau interreligioase, apoi o informare privind organizarea în România de către Comunitatea San Egidio a întâlnirii internaţionale **„Oameni şi Religii"** (Bucureşti, 30 august — 1 septembrie a.c.) ş.a.

O problemă pusă în atenţia Sf. Sinod a fost şi eventualitatea unei vizite a papei Ioan Paul al II-lea în România. În acest sens a fost adoptat un comunicat, ce se publică în prezentul număr al T.R.

După încheierea şedinţei Sf. Sinod, a doua zi, joi, 16 iulie a.c. s-au desfăşurat lucrările ordinare ale Adunării Naţionale Bisericeşti privind constituirea acesteia pe o perioadă de 4 ani (1998—2002).

După oficierea Sf. Liturghii şi a slujbei de Te-Deum în Catedrala patriarhală, în rotonda Palatului Patriarhiei au fost deschise lucrările acesteia de către P.F. Patriarh Teoctist al României printr-o cuvântare adecvată.

S-a trecut apoi la procedura prevăzută de Regulament în cazul constituirii noii Adunări Naţionale Bisericeşti, iar după validarea mandatelor membrilor, s-a trecut la alegerea secretariatului acesteia (un cleric şi doi mireni). Din partea Arhiepiscopiei Sibiului a fost reales ca membru mirean în Secretariatul Adunării dl. avocat Ioan Morariu. S-a procedat apoi la alegerea Consiliului Naţional Bisericesc. Din patrea Arhiepiscopiei Sibiului din Consiliu face parte P.C. arhid. prof. dr. Ioan Floca.

În şedinţa de lucru propriu-zisă a noii Adunări Naţionale Bisericeşti au fost dezbătute şi aprobate două probleme:

— referatul Cancelariei Sf. Sinod pentru ridicarea Episcopiei Alba-Iuliei la rangul de Arhiepiscopie şi modificarea art. 5, par. III din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea B.O.R., şi,

— referatul Cancelariei Sf. Sinod privind modificarea prevederilor statutare şi regulamentare bisericeşti referitoare la organizarea şi funcţionarea instanţelor disciplinare bisericeşti.

Pe marginea referatelor au luat cuvântul mai mulţi membri ai Adunării Naţionale Bisericeşti.

Lucrările au fost încheiate prin cuvântul P.F. Părinte Patriarh Teoctist care a făcut un bilanţ al realizărilor din viaţa Bisericii noastre de până acum şi a schiţat pentru viitor programul de acţiune al Adunării Naţionale Bisericeşti, al clerului şi al credincioşilor în contextul actual al societăţii româneşti, implicarea Bisericii în toate domeniile vieţii sociale şi culturale potrivit misiunii sale divine primite de la întemeietorul ei, Hristos Domnul.

Participant

De ce a fost Şaguna mare?

(Urmare din pag. a 3-a)

ţine Ortodoxiei. Dacă unii nu reuşesc să-l compromită prin nedrepte insinuări, atunci îi justifică meritele şi realizările prin aceea că acestea li s-ar datora tot lor... (!?) Pentru cei care se întreabă: **„de ce a fost Şaguna mare?"**, a dat un răspuns cel puţin straniu redactorul şef-adjunct al revistei **„Vatra"** din Târgu-Mureş, **Dl. Al. Cistelecan.** Domnia sa consideră că Şaguna a fost mare pentru că **„a fost şcolit de catolici" ...(!?),** iar tot ce a făcut acest mare mitropolit al românilor ortodocşi din Transilvania pe plan social şi naţional **„a fost operă de contagiune", „rod al sistemului concurenţial"...** (vezi Vatra nr. 1/1997, pag. 76). Aşadar până şi Andrei Şaguna este tot un produs al „binefacerilor uniatismului" pentru români. După ce istoricul american Keith Hitchins şi-a petrecut ani buni de muncă asiduă în arhivele de la Sibiu, Cluj, Viena, Budapesta, etc., dând la lumină lucrarea: **„Ortodoxie şi Naţionalitate. Andrei Şaguna şi românii din Transilvania, 1846—1873"**, publicată în 1977 la editura Universităţii Harvard (apărută recent şi în limba română în traducerea Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, la editura Univers Enciclopedic), asemenea afirmaţii precum cele ale lui Al. Cistelecan, ieşite din seiful redacţiei „Vatra", nu dovedesc altceva decât o intenţionată derută. Revenind la afirmaţia lui Al. Cistelecan, cum că Şaguna a ajuns unde a ajuns datorită **competiţiei** cu greco-catolicii, ne întrebăm: care competiţie? Cu Ioan Lemeni? Iată ce scrie în lexiconul maghiar **„Revai Nagy Lexikona"** (Budapesta, 1912, vol. VI, pag. 559): **„Episcopul greco-catolic din Făgăraş, Ioan Lemeni, rămâne fidel unirii (cu Ungaria nn), dar Andrei Şaguna, episcopul ortodocşilor (...) în consens cu patriarhul sârb Raiacici, protestează şi e gata să declare război maghiarimii... Ioan Lemeni episcop greco-catolic de Făgăraş a ieşit în stradă cu drapelul naţional (maghiar n.n.) şi adresându-se mulţimii, a binecuvântat unirea".**

Oricât s-ar strădui unii să-i întineze memoria, Şaguna va rămâne un simbol al măreţiei neamului românesc. Orice istorie a acestor ţinuturi nu se va putea scrie fără istoria lui.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ **Viaţa şi petrecerea Sfântului Antonie cel Mare,** de Î.P.S. Nicolae Corneanu, Editura „Amarcord", Timişoara, 1998, (pag. 161).

Este o carte care cuprinde tot ce se poate din viaţa Sfântului Antonie cel Mare; Mediul şi climatul duhovnicesc, naşterea, copilăria. Se ocupă apoi de: fuga de lume, primele ispite din viaţa monahală, cea dintâi biruinţă, slăbiciunile trupului. Un alt capitol e intitulat: Pe muntele Pispirului.

În continuare, îl prezintă pe Sfântul Antonie ca îndrumător al monahilor, ca începător al vieţii mânăstireşti şi ca îndrumător sufletesc. Capitolul VI are titlul: Pe Taborul desăvârşirii în Hristos.

Capitolul al VII-lea este intitulat „Activitatea păstorească a lui Antonie pe muntele Colzim". Se ocupă de grija faţă de creştini în general, de Sf. Antonie ca sfătuitor al călugărilor, de relaţiile Sf. Antonie cu Biserica, cu filozofii vremii şi împăratul Constantin. Mai are un subcapitol închinat urmaşilor Sf. Antonie. În capitolul al VIII-lea se vorbeşte de trecerea Sf. Antonie la cele veşnice. Pentru umplerea peisajului cu numele său, în anexă autorul mai adaugă încă patru aspecte asupra vieţii lui: 1. Farmecul pustiului, 2. Sfântul Antonie a fost anahoret sau cenobit? 3. Sf. Antonie şi evlavia credincioşilor, 4. Ecouri mai noi ale vieţii de toate zilele. Pentru înţelegerea şi mai exactă a rolului acestui mare sfânt ortodox, ne permitem să citâm cuvintele Î.P.S. Nicolae, Mitropolitul Banatului: „Marii pustnici din trecutul Bisericii, inclusiv Sfântul Antonie cel Mare, au fost prezentaţi multă vreme ca nişte apariţii stranii, extraordinare e adevărat, dar totuşi antipatice şi respingătoare. Astfel, modelul pe care admiratorii lor voiau să-l ofere doritorilor de desăvârşire rămânea până la urmă greu accesibil.

Lucrurile stau însă cu totul altfel. În cazul Cuviosului Antonie, ceea ce am încercat să evidenţiez, pe parcursul cărţii de faţă este nu atât extraordinarul existenţei unui suflet mare, cât umanul vieţii sale. Acesta e şi aspectul cel mai de preţ pe care m-am străduit să-l pun în lumină. Sub înfăţişarea aspră de schimnic a lui Antonie, descoperim omul împătimit după perfecţiune, dar în acelaşi timp dornic să-şi ajute semenii în descoperirea lui Hristos şi urmarea Lui".

* * *

❁ **Cartea Psalmilor** sau **Psaltirea Profetului şi Regelui David,** versiune revizuită după Septuaginta, redactată şi comentată de **Î.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania,** tipărită cu aprobarea **Sfântului Sinod,** Arhidiecezana Cluj, 1998 (pag. 363).

Este o versiune a Psaltirii, tradusă cu pricepere de Î.P.S. Bartolomeu. Are în ea şi versiunea rugăciunilor de după fiecare catismă, tot aşa cum la început are o introducere la cartea Psalmilor (pag. 5-23).

Are un fragment din „Cuvântul la Psalmi al Sfântului Vasile cel Mare" (pag. 31—33), după care urmează Catisma întâi şi toate celelalte revizuite de Î.P.S. Bartolomeu.

Este o lucrare de mare îndrăzneală care pune la punct lipsurile prelungite din această carte, şi e bine ca lectura ei şi folosirea ei să se prelungească în toată Biserica.

Avem într-însa foarte multe cuvinte exprimate în limbajul vechi şi era nevoie de o verificare a lor care să o facă cu sens cititorului de azi. Ea capătă astfel valoarea exprimată de autor prin textul său. E o carte care se cere citită. Cu ea, timpul se câştigă.

O recomandăm tuturor preoţilor şi laicilor.

* * *

❁ Î.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania republică **Cerurile Oltului,** Scoliile Arhimandritului Bartolomeu la o suită de imagini fotografice, Ediţia a II-a, cu o prefaţă de Acad. Răzvan Theodorescu. Din iniţiativa, cu binecuvântarea şi predoslovia la ediţia întâi ale P.S. Gherasim, Episcopul Râmnicului, Editura Pro, 1998, (pag. 369).

Este o carte minunată, plină de fotografii de o rară frumuseţe ale mânăstirilor şi schiturilor din Oltenia. De altfel, jumătate cartea e alcătuită din reproduceri ale icoanelor Maicii Domnului şi de comentarii asupra artei iconografice.

Iată ce scrie Acad. Răzvan Theodorescu: „Se vor împlini curând zece ani de când vâlceanul Valeriu Anania, devenit pe atunci arhimandritul Bartolomeu, poet şi dramaturg, teolog şi cărturar, scria acest dialog „platonician" despre sacralitatea spaţială a ortodoxiei româneşti.

Stăpânitor suveran al unei „teologii a nuanţelor", deschis deopotrivă spre patetismele istorice, spre adâncurile folclorului şi spre imprevizibilul filologiei, cărturar cu prea puţine asemănări în Biserica noastră după dispariţia lui Dumitru Stăniloae, arhiepiscopul de astăzi al Clujului ne face părtaşi la treptata, pasionanta sa descoperire a „cerurilor" din părţile Olteniei natale".

O recomandăm cu multă plăcere spre lectură.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 august
Nr. 29—32
1998

Maica Domnului — Maica Vieţii

De aproape două milenii în fiecare an la 15 august în plină vară, creştinii ortodocşi alături de cei romano-catolici prăznuiesc cu aleasă bucurie praznicul Adormirii Maicii Domnului sau Sf. Maria Mare.

Este unul dintre cele mai iubite, mai cinstite şi mai venerate praznice ale lumii creştine. Grecii îl numesc „Paştile verii", prin faptul că la sanctuarele Maicii Domnului din întreaga Grecie în această zi, mii şi mii de pelerini sosesc şi-şi pleacă genunchii înaintea icoanelor făcătoare de minuni ale Maicii Preacurate, implorând mila, harul şi binecuvântarea celei ce s-a arătat cu adevărat în lume Maica vieţii, Maica Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

Şi credincioşii ortodocşi români, mai ales cei din Transilvania au o evlavie deosebită faţă de aceas'ă sărbătoare. În aceste zile văzduhul se umple de cântările şi rugăciunile de laudă pe care dreptmăritorii creştini le înalţă împărătesei cerurilor şi Maicii Luminii cele neînserate.

Sanctuarele Maicii Domnului de la Nicula, Rohia, Bixad, Râmeţ şi Sâmbăta de Sus se umplu de mii de pelerini care participă cu evlavie la Sf. Slujbe şi mai ales la Sf. Liturghie unde se împărtăşesc cu trupul şi cu sângele Mântuitorului Hristos.

Cine a participat, măcar o singură dată în viaţa lui, la un astfel de pelerinaj rămâne cu impresii deosebite şi mereu are în minte şi în cugetul său cuvintele de laudă şi de preamărire pe care creştinii le adresează Maicii Domnului.

În zilele premergătoare praznicului şi în însăşi ziua lui, întreaga Românie devine o Biserică vie, un templu al dumnezeirii în care se preamăreşte „Născătoarea de Dumnezeu şi Maica Luminii", iar neamul românesc simte alevea deasupra lui omoforul binecuvântat al Maicii Domnului, ocrotitoarea şi ajutătoarea tuturor şi mai ales a celor aflaţi în nevoi şi în întristări sufleteşti.

La ceas de Vecernie, când pe bolta cerului se iveşte luceafărul de seară, în mănăstiri şi catedrale, dar şi la biserici de mir, credincioşii se adună în jurul epitafului şi a mormântului Maicii Domnului şi cu cântări dulci şi suave, pline de tristeţe, dar şi de nădejde, laudă trecerea la cele cereşti a Împărătesei cerurilor.

Praznicul Adormirii Maicii Domnului a fost sărbătorit se pare, mai întâi, la Ierusalim, unde se află până astăzi mormântul său, după care a fost preluat şi în Apus unde pentru prima dată este menţionat de către Sf. Grigorie, episcop de Tours, într-una din omiliile sale. Vechea dată a prăznuirii lui este de 18 ianuarie, aşa cum este sărbătorit până astăzi în Biserica Copită.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Seminar internaţional iudeo-creştin

(Durău — 20—23 iulie 1998)

În peisajul plin de frumuseţe al Ceahlăului, la Centrul ecumenic „Daniil Sihastrul" de la mănăstirea Durău, judeţul Neamţ, s-au derulat, între 20—23 iulie a.c., lucrările seminarului internaţional iudeo-creştin, cu tema: **„Spiritualitatea Psalmilor şi morala socială a profeţilor".** Manifestarea a fost organizată şi patronată de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, Secretariatul de Stat pentru Culte, Ambasada Statului Israel la Bucureşti, Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România şi Banca Internaţională a Religiilor.

Au participat, din partea română: I.P.S. Dr. Daniel Ciobotea, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, P.S. Petru Gherghel, episcop al Episcopiei Romano-catolice Iaşi, P.S. Virgil Bercea, episcop al Episcopiei greco-catolice Oradea, Dl. dr. Gheorghe F. Anghelescu, Secretar de Stat la Secretariatul pentru Culte, însoţit de consilieri de la acest Secretariat, Dl. Sorin Dimitriu, ministrul privatizării, care a transmis mesajul primului ministru şi al Guvernului României, Dl. George Cârstoiu, director, Banca Internaţională a Religiilor, profesorii de Lb. ebraică şi Vechiul Testament de la Facultăţile de Teologie din Bucureşti, Sibiu şi Iaşi, alte cadre didactice şi consilieri mitropolitani de la Iaşi.

Din partea partenerilor de dialog evrei au fost prezenţi: Excelenţa Sa Abraham Millo, ambasadorul Israelului la Bucureşti, Dl. Menahem Hacohen — rabin şef al României, Dl. Iulian Sorin, Secretar general al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, Dl. Shear Yashuv Cohen, rabinul şef al Haifei şi preşedinte al Prezidiului Rabinilor din Israel, Dl. Mordechai Piron, rabin şef emerit al Armatei din Israel şi şef rabin emerit din Zürich, Dl. Rene Samuel

(Continaure în pag. a 2-a)

Pr. proi. DUMITRU ABRUDAN

150 de ani de la publicarea imnului „Deşteaptă-te Române"

În 21 iunie 1848, în numărul 25 al revistei braşovene „Foaia pentru minte, inimă şi literatură", întemeiată şi editată de George Barițiu, apărea poezia „Un răsunet", sub semnătura poetului Andrei Mureşanu, în acelaşi număr fiind publicată şi „Proclamaţia de la Izlaz", precum şi poezia lui Vasile Alecsandri „Către români", devenită „Deşteptarea României".

De la apariţie s-a bucurat de un impresionant „răsunet", Mureşanu fiind socotit de Titu Maiorescu „poetul unei singure poezii" (în sensul celei mai mari valori), iar Nicolae Bălcescu o numeşte „Marseilleza românilor", în timp ce George Coşbuc o aşează în tripticul celor trei valori, alături de „Marşul oştirii românilor" a lui Vasile Cârlova; şi „Deşteptarea României" a lui Alecsandri, apreciindu-le drept creaţiile „Unirii", cu deosebirea că prima se referă la unirea partidelor unioniste muntene, cea de a doua Unirii Principatelor, în timp ce creaţia lui Mureşanu lansează sentimentul „unirii în cuget şi simţiri a românilor din patru unghiuri". Pe bună dreptate, mitropolitul Ardealului, dr. Antonie Plămădeală, poposind asupra valorii acestei poezii şi reflectând asupra aprecierii lui Maiorescu concluziona: „Câţi n-au scris volume peste volume din care poţi număra cu milioanele pe cei care nu ştiu măcar un vers, dar câţi români nu ştiu măcar o strofă din poezia lui Andrei Mureşanu?".

Monumentalitatea acestei creaţii s-a născut în conjunctura istorică creată de idealurile paşoptiştilor, în rândul cărora Mureşanu se integrase plenar, poezia însăşi realizându-se într-un asemenea moment concret: „Prin a doua jumătate a lunii mai 1848 erau adunaţi la Braşov mai mulţi fruntaşi ai românilor din Principate — declara soţia poetului, Suzana Mureşanu —, între care Bălcescu... fraţii Brătieni, Magheru, Cezar Bolliac, Alecsandri, G. Sion, Bolintineanu, fraţii Goleşti şi alţii din care unii se înapoiaseră de la Adunarea Naţională de la Blaj... De la o asemenea întrunire... s-a întors odată târziu, după miezul nopţii, Andrei Mureşanu — spunea în continuare soţia — fiind foarte agitat. El nu s-a culcat, ci s-a aşezat la masa de scris şi a scris până târziu". Aşa s-au născut primele versuri. În repetate întâlniri cu Barițiu, dar şi cu revoluţionarii, versurile s-au completat şi s-au îmbogăţit. Tot într-o conjunctură similară, la „un prânz de cerească", în urma invitaţiei protopopului şcheian Bonifatie Pitiş, dascălul de cântări de la şcoala bisericii Sf. Nicolae din Şchei, George Ucenescu a adaptat versurile poetului la melodia populară „Din sânul Maicii mele", care se cânta după unul din glasurile bisericeşti, pe care Ucenescu le cunoştea atât de bine, în calitatea sa de psalt al bisericii din Şchei. În aceeaşi efervescenţă patriotică s-a născut şi imnul „Deşteaptă-te Române", a cărui melodie, din greşeală, i s-a atribuit lui Anton Pann. (În repetate articole am reprodus autobiografia lui Ucenescu care clarifică acest adevăr, cunoscut din 1933 când în „Ţara Bârsei" s-a publicat textul de Sterie Stinghe).

Popularitatea poetului Andrei Mureşanu, după lansarea acestei poezii a fost fără margini. Mihai Eminescu îi dedică atât poemul „Mureşanu", cât şi versurile apreciative din „Epigonii", Iosif Vulcan (naşul onomastic al lui Eminescu) scrie în 1861 oda „Către Andrei Mureşanu", braşoveanul I.Al. Lapedatu îi dedică o altă odă („La Andrei Mureşanu" — 1876), culminând cu balada lui Ion Pillat, „Mureşanu". Sculptorii C. Medrea, Vl. Predescu, Ion Vlasiu şi pictorii Mişu Popp, Costin Petrescu, Florin Butnariu şi mulţi poeţi contemporani, i-au închinat poetului „deşteptării noastre" elogioase aduceri aminte. Ultima ediţie, „Andrei Mureşanu — poezii şi articole" (Editura Minerva, 198?) permite să-l păstrăm pe Andrei Mureşanu în flacăra nestinsă a simţămintelor noastre.

Epilog:

În ciuda faptului că atâtea mărturii dovedesc paternitatea imnului „Deşteaptă-te Române" — versuri Andrei Mureşanu — muzica George Ucenescu, iar sediul lansării imnului — Şcheii Braşovului, prin hotărâre guvernamentală s-a atribuit muzica lui Anton Pann şi sediu de lansare a imnului Râmnicu Vâlcea. Fundaţia Prima Şcoală Românească, a bisericii Sf. Nicolae" a luat atitudine organizând un simpozion şi o conferinţă de presă, invitând presa, televiziunea şi posturile de radio, precum şi autorităţile locale (prefect, primar, inspector cultură) pentru vineri, 7 august, orele 16, în urma cărora se va emite un act oficial solicitând să se acorde Braşovului dreptul istoric de a fi gazda acestei manifestări, „dând Cezarului ce-i al Cezarului".

Prof. VASILE OLTEAN

AUGUST 1940

Era în anul 1940, în luna lui august 30, zi în care trupul Ardealului a fost frânt în două prin nedreptul dictat de la Viena.

În dimineaţa acelei zile, Mitropolitul Nicolae Bălan, după Consiliul de Coroană, telefona din Bucureşti la Cluj, Episcopului Nicolae Colan, năpraznica veste a cedării Ardealului.

Dau mai jos textul acestei convorbiri.

— „Cu bine Prea Sfinţite... te-am chemat să-ţi spun... cauza noastră e pierdută... este un adevărat dezastru... Prea Sfinţia Ta ce vei face?

Răspunsul a fost rostit prompt şi ferm. Eu, înalt Prea Sfinţite, rămân aici, cu credincioşii pe care mi i-aţi încredinţat.

Cu vocea scăzută, doar atât a mai rostit Mitropolitul Nicolae Bălan: „Dumnezeu să-ţi ajute şi să te ocrotească!".

Comunicatul oficial s-a transmis la radio abia în după amiaza acelei zile.

La un interval de două zile după convorbirea telefonică, a poposit la Cluj Mitropolitul Nicolae Bălan, însoţit fiind de Pr. Prof. Grigorie Marcu. După o scurtă zăbavă, în aceeaşi noapte s-au reîntors la Sibiu. Despărţirea a fost grea şi dulcoasă.

Au urmat apoi zile grele de apocalips.

Când Horthy Miklós şi-a făcut intrarea triumfală în Cluj, celor doi ierarhi români, Nicolae Colan şi Iuliu Hossu, li s-a cerut să-i rostească un cuvânt de primire. Din momentul în care a apărut pe tribună Episcopul Nicolae Colan, să-şi rostească cuvântarea, a fost mereu întrerupt, scuipat şi ameninţat cu moartea. Dintre oficialii care se găseau pe tribună, nici unul n-a schiţat un semn de potolire a gloatei înfuriate.

Iată ce spune între altele, într-o scrisoare consilierul eparhial Ioan Ruşdea, despre întâmplările acelei zile şi despre Episcopul Nicolae Colan:

„A fost stâlp de granit şi sprijin tuturor românilor... şi mai ales, în anii de tristă pomenire de după verdictul de la Viena 1940, când a rămas aci, în Ardealul de Nord, ca împreună cu cei rămaşi, să sufere umilinţele de la vremelnica stăpânire...

Îmi aduc aminte din octombrie 1940, când Horthy a intrat în oraşul Cluj, au fost obligaţi la primire a se prezenta şi cei doi chiriarhi români şi unii din populaţia maghiară îndolentă i-a scuipat pe arhiereii noştri pentru a-i umili. La reîntoarcerea la reşedinţă, unde îl aşteptam cu înfrigurare cei de la consistor, ne-a grăit mâhnit: — „cu umilinţa de azi am plătit toate bucuriile celor 20 de ani de Românie Mare".

A doua zi — după ce Horthy a „cucerit" Clujul — cum se anunţa prin radio şi presă, cei doi ierarhi români, în fruntea unei delegaţii, s-au prezentat în audienţă, la primul ministru Teleki, I-au cerut să pună capăt prigoanei deslănţuite împotriva elementului românesc din Transilvania de Nord.

Demersul, firesc, a rămas fără nici un rezultat. Atunci, cei doi ierarhi au hotărât să caute ajutor peste graniţa vremelnică — Episcopul Nicolae Colan la Patriarhia din Bucureşti, iar Episcopul Iuliu Hossu la Roma.

Răspunsul Vaticanului nu s-a lăsat prea mult aşteptat. Episcopul Iuliu Hossu — relata cu multă amărăciune acest răspuns. Vaticanul dorea să fie supus şi să evite orice conflict cu autorităţile maghiare — Ungaria este o ţară catolică, cu milioane de credincioşi fideli, se spunea în scrisoarea de răspuns. Deci, nici o nădejde de ajutor, de alinare, pentru năpăstuiţii din Ardealul de Nord.

Am prins aici doar câteva momente de la începutul calvarului îndurat de cei ce au rămas sub urgia stăpânirii horthyste. S-a scris mult despre realităţile crude şi masacrele săvârşite de horthyşti în răstimpul celor patru ani şi se vor mai scrie, desigur, pagini dureros de triste pentru că, a fost prea multă suferinţă şi prea multe suflete jertfite.

E.A. LEUCA

Ajută-mă Doamne!

Ajută-mă, Doamne, dă-mi putere
Să trec peste boli, peste durere!
Să pot să-mi duc crucea,
Şi-n clipa cea mai grea!
Când simt că durerea mă apasă
Te chem din nou să-mi vii în casă!

Punându-Ţi mâna pe ochii-mi,
Să-mi usuci ale mele lacrimi!
Oricât ar fi de grea durerea
Ajută-mă, Doamne, să trec
peste ea!

IONUŢ STOIA

O mărturie despre legătura sufletească dintre Beiuş şi Sibiu

Aşa cum două pietricele care cad pe luciul apei unui lac creează două cercuri, care în lărgirea lor se ating şi se întrepătrund, fără a se anula unul pe altul şi care până la urmă formează unul singur, aşa cele două mari evenimente de la sfârşitul anului 1864: Naşterea Domnului şi reînfiinţarea vechii Mitropolii Ortodoxe a Transilvaniei (la Sibiu),, au avut darul de a crea două mari bucurii în sufletele tuturor românilor ortodocşi din Transilvania. Naşterea Domnului din acel an a fost trăită de toţi „Cu glas de bucurie şi de laudă şi în sunet de sărbătoare" (Ps. 41,5). Cu acelaşi „glas de bucurie" s-a răspândit şi vestea reînfiinţării Mitropoliei Ortodoxe din Transilvania, care a devenit pentru toţi românii care au „păzit cu sfinţenie pravila sfântă" (Înţ. Sol. 6,10) o sărbătoare a renaşterii lor religioase, a fost ca „ramura de măslin" din ciocul porumbiţei adusă în arca lui Noe.

Credincioşii ortodocşi din Beiuş n-au lăsat această bucurie să rămână doar o exaltare de moment, ci au scris-o „într-o carte, ca să fie pentru mai târziu mărturie veşnică" (Isaia 30, 8).

Această mărturie este o scrisoare întocmită de luminatul patriot beiuşan Partenie Cosma, protopopul Terentie Raţ şi alţii, în care se spune: „Fierbintea noastră dorinţă seculară s-a împlinit. Ceea ce părinţii noştri nu cutezau să spere, astăzi e faptă. Providenţa divină a binecuvântat neobositele stăruinţe ale Excelenţei Tale şi le-a încoronat cu rezultatul dorit... Episcopia Transilvaniei ridicată la demnitatea de Mitropolie, va să zică vechea noastră Mitropolie în Transilvania reînviată, iar de Arhiepiscop şi Mitropolit Românesc a denumit pe bărbatul dorirîlor, pe acela, ce din adâncul inimei lui îl dorea tot românul ortodox, pe Luceafărul, înţeleptul conducător al Bisericii şi naţiunii, pe Excelenţa Ta!

Generaţiunea prezentă, dar nici părinţii, nici protopărinţii noştri de sute de ani n-au serbat Naşterea Mântuitorului lumii cu atâta fericire şi bucurie, cât ne-a căşunat nouă graţie prea naltă a Majestăţii Sale. Naşterea lui Hristos care a şters păcatul strămoşesc şi a mântuit omenirea de osânda cea eternă ne-a vestit frângerea cătuşelor sub care Biserica noastră osândită prin vitregia timpurilor, gemea de secoli şi renaşterea Autonomiei Bisericii noastre, mântuirea Bisericii noastre de osânda care numai Excelenţei Tale a părut a nu fi eternă. Subscrisa comunitate română ortodoxă din Beiuş, cu lacrimi de bucurie, dând mulţumită atotputernicului Dumnezeu pentru că i-a ajutat a ajunge şi această fericire, spre eternizarea acestui moment grandios în viaţa noastră în adunarea sa de astăzi, cu acest memorand act Majestatem, a decorat modestul său protocol...

Excelenţei Tale, ca acelui prea bun părinte cui avem singur a mulţumi... pentru neobositele fatigii puse pe altarul Bisericii şi a naţiunii, îţi aducem cea mai cordială mulţămită purcezătoare din adâncul inimii noastre, îţi urăm ca spre fericirea şi bucuria Bisericii şi Naţiunii, Povidenţa divină să-Ţi conducă paşii şi de acu înainte, urmăriţi de acelaşi noroc de care Te-ai bucurat până astăzi, să-Ţi ajute ca această demnitate nouă să o porţi lipsit de orice vifor şi neplăcere. Să-Ţi ajute, ca şi pe cealaltă parte a corpului nostru bisericesc şi naţional din Austria, pe fraţii noştri bucovineni să-i ocrotească sub mântuitorul scut al Arhipăstoririi Excelenţei Tale.

Rugându-Te totodată ca pe noi să binevoieşti a ne socoti mai devotaţi şi adânci fii ai Excelenţei Tale".[1]

La această scrisoare de felicitare şi de mărturisire a românilor ortodocşi din Beiuş, **Mitropolitul Andrei Şaguna răspunde imediat,** astfel: „Onorată şi mult iubita comună ortodoxă bisericească din Beiuş!

Nu mă îndoiesc nici cât de puţin despre adevărul acestei bucurii şi mângâieri, pe care aţi descris în hârtia Dumneavoastră din 27 Decembrie a trecut, că le simţiţi în inima D-voastră, pentru că Majestatea Sa... a deslegat cătuşele Bisericii noastre prin denumirea mea de Arhiepiscop şi Mitropolit.

Să mulţumim dară cu toţii lui Dumnezeu pentru mila ce a arătat spre noi, făcând ca din nou să se împlinească între noi ceea ce se zice în cântare: „Cerescul ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, răsăritul răsăriturilor", să mulţumim cavalerescului şi iubitorului de dreptate Împăratului nostru pentru graţia prin care ne-au redat libertatea bisericească pierdută de secoli..., rugând pe Dumnezeu, ca să ne dea tăria şi puterea spre a servi opul spre mărirea Lui şi să ne arate vrednici de darul Său, rămân al D-voastre, Sibiu 4 Ian. 1865, de tot binevoitor Andrei Bar. de Şaguna m.p. Archiepiscop şi Mitropolit".[2]

Observăm că răspunsul Mitropolitului Andrei Şaguna n-a întârziat, el fiind unul de bucurie, de apreciere şi de „iubire frăţească" (Rom. 12, 10).

Scrisoarea trimisă de Mitropolitul Andrei Şaguna o putem socoti ca prima „pastorală" trimisă de un mitropolit ortodox la Beiuş.

Toţi cei amintiţi şi neamintiţi în cele două scrisori-document, vorba lui Constantin Noica: „Nu s-au substras timpului lor".

Cele două scrisori, pe bună dreptate, au fost socotite ca punţi de legătură sufletească dintre Beiuş şi Sibiu. Ele sunt şi rămân pentru generaţia din timpul nostru, care este mai puţin înclinată spre criterii spirituale, transcendentale, o pildă de căutare în istoria şi ortodoxia noastră bazele unui reviriment a vieţii religioase. Ele rămân şi un îndemn de a ne cerceta şi cunoaşte istoria şi de a-i învăţa şi pe alţii s-o cunoască, în virtutea îndemnului Sf. Scripturi: „Aduceţi-vă aminte de lucrurile părinţilor noştri, pe care le-au făcut întru veacurile lor" (I Macabei 2, 51).

Pr. TEODOR CIOS — Beiuş

1 Petru E. Papp, Legături sufleteşti dintre Beiuş şi Sibiu, Beiuş, 1937, p. 13.
2 Idem, p. 15.

RĂSPUNDEREA LIBERTĂȚII

„Pus-am înaintea ta viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege!" (Deut. 30, 19)

Există două mari taine în morala creștină: conștiința, adică glasul lui Dumnezeu în sufletul omului, și libertatea.

Despre conștiință s-a spus că este un tribunal natural. Chiar dacă ea se poate întuneca ori adormi, totuși, odată și odată se trezește și ne aruncă, în obraz, toate alunecările și toate abaterile de la poruncile sfinte.

Libertatea omului este un titlu de măreție dar și o mare tragedie. Câtă luptă, câte ucideri, revoluții și războaie s-au dus și se mai duc pentru idealul libertății. În ce constă misterul acestei tragedii?

Se înțelege, prin libertate, facultatea omului de a alege, de a săvârși anumite fapte și de a răspunde pentru ele. Prin libertate putem hotărî de bunăvoie, fie spre o faptă bună, fie spre una rea. Posibilitatea de a aproba sau respinge o faptă, presupune libertatea. A cântări binele în raport cu răul, a delibera, înseamnă, în același timp, și răspundere personală, socială ori penală. Toți furii și criminalii de orice fel se pedepsesc, pentru că au lucrat conștient și liber.

În cartea Sa de predici, „Tâlcuri noi la texte vechi", Î. P. S. mitropolit al Ardealului, Antonie, reliefează, printre multe alte subiecte fundamentale, și valoarea libertății morale. „Dacă n-am fi liberi, n-am putea fi nici responsabili. Pedeapsa și răsplata vin, totdeauna, după un act responsabil" (Pag. 30).

Autorul „Tâlcurilor", trecut prin penitenciarul de la Jilava, deși în închisoare, are totuși sentimentul libertății. De aici și o altă carte, spre reflecție și meditație: „Libertate și tradiție în spiritualitatea ortodoxă". Libertatea este o realitate constitutivă a virtuții. Ca și conștiință, ea stă la temelia vieții religios-morale, culturale și sociale. „Cine se luptă pentru libertate se luptă pentru Dumnezeu." (Nicolae Bălcescu). Încurajarea ori descurajarea, mustrarea ori pedeapsa n-au nici un sens fără libertatea de voință.

Sfânta Scriptură și experiența vieții confirmă existența libertății. Astfel, proorocul Moise se adresează poporului Israel zicând: „Pus-am înaintea ta viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege, deci, viața". (Deut. 30, 19). „Pus-am înaintea oamenilor foc și apă, la orice vei vrea vei întinde mâna ta. Înaintea oamenilor este viața și moartea. Și oricare le va plăcea li se va da." (Iisus Sirah, 15, 14—17).

În libertatea morală stă toată măreția, toată căderea și toată mizeria omului. De ce? Pentru că omul este lăsat în voie să aleagă, să-și croiască stilul de viață, să oscileze între bine și rău, de la leagăn până la mormânt. Prin libertate omul se poate salva pe sine sau se poate osândi. Renașterea și mântuirea, demnitatea și slava, pedeapsa sau osânda conștiinței ori a justiției umane, sunt opera libertății.

Libertatea morală este o taină ascunsă cu Hristos în Dumnezeu. Adevărata libertate este condiționată de adevăr. „De veți păzi cuvântul Meu și poruncile Mele, veți cunoaște adevărul și adevărul vă va slobozi" (cf. In. 8, 31—36).

Sf. Ap. Pavel precizează: „Nu folosiți libertatea voastră ca pe un prilej de a sluji trupului" (Gal. 5, 1, 13). „Cine trăiește în virtute și har este liber" (Gal. 5, 22—23). Iar pentru a preîntâmpina folosirea în rău a libertății, abuzul de libertate, același apostol al neamurilor subliniază: „Toate îmi sunt îngăduite dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt îngăduite, dar NU MĂ VOI LĂSA BIRUIT DE CEVA" (I Cor. 6, 12). Sf. Ap. Iacob atrage atenția că: „TOȚI VOM FI JUDECAȚI PRIN LEGEA LIBERTĂȚII" (Iacob 2, 12). Sfinții Părinți filocalici ori din pateric, egiptean și românesc, ne arată că sfințenia este principiul dumnezeiesc izvorât din libertate și lucrarea harului.

În toate scrierile sale, Dostoievski prezintă tragedia libertății omenești. Eroii săi întruchipează imperiul tuturor libertăților. Binele și răul, iubirea și ura, toate sunt în funcție de libertate. Ortodoxia însăși este religia libertății. Libertatea în adevărul iubirii și adevărul în libertate. Când omul își permite înglodarea în patimi în numele libertății, ea, libertatea, devine sclavă. Omul însuși devine sclav și un fiu pierdut cu libertatea lui cu tot.

Adevărata libertate înseamnă nevinovăție, bunăcuviință, puritate. Ea este o libertate spre bine, în bine. O libertate harică. La ușa inimii noastre Mântuitorul așteaptă să-i deschidem cu voință liberă: „Iată, stau la ușă și bat!..." (Apocalipsa 3, 20).

Biserica și familia sunt menite să ocrotească libertatea. Copiii cresc liberi, dar sunt sub ocrotirea iubitoare a părinților și sub supravegherea lor competentă.

În Biserică primim învățătura corespunzătoare care educă voința în realizarea binelui. Și tot în Biserică, în atmosfera de har a Sfintei Liturghii, înțelegem că omul este om și în măsura în care este liber de orice răutate, de orice patimă și viciu.

„Acolo unde este Duhul Domnului, tocmai acolo viețuim în libertate." (cf. II Cor. 3, 17).

Ajută-ne, Doamne, să înțelegem măreția omului în darul libertății. Auzi-ne Doamne, și ne miluiește!

Pr. protopop GH. RAȚULEA

Maica Domnului — Maica Vieții

(Urmare din pag. 1)

„Toate tainele tale sunt minunate Născătoare de Dumnezeu", rostește un tropar din imnografia bisericească adresându-se Maicii Domnului. Și într-adevăr taină a fost venirea sa în lume din drepții Ioachim și Ana, taină a fost și intrarea ei în Biserica Domnului, taină a fost întruparea Mântuitorului Hristos la Bunavestire, taină nașterea sa cea mai presus de fire și tot taină și plecarea sa din lumea aceasta către Fiul său preaiubit.

Troparul Adormirii pune în evidență faptul că Fecioara Maria, cea care „întru naștere fecioria a păzit", prin adormirea ei „cea fără de moarte", „lumea nu a părăsit", ci a rămas pe mai departe rugătoare pentru noi și pentru lume, întărindu-ne și mai mult în dragostea către Dumnezeu și către semeni și înlesnindu-ne și nouă să trecem „de pe pământ la cer". Prin trecerea ei dincolo Sfânta Fecioară se mută la viață ca una ce a fost prin excelență „Maica Vieții", și care născându-l pe Hristos a deschis tuturor „ușa Împărăției lui Dumnezeu", de aceea pe drept cuvânt Imnul acatist îi acordă epitetul de „Cheia Împărăției lui Hristos".

Dacă prin neascultarea de Dumnezeu a strămoașei noastre Eva, a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, prin ascultarea Sf. Fecioare Maria, la Buna Vestire, când a consimțit să devină Maica Izbăvitorului (Luca 1, 38), a venit în lume iertarea, Viața cea nouă și adevărată, fericită și veșnică. De aceea Sf. Părinți o numesc pe Maria „A doua Evă", mama celor vii renăscuți prin „apă și prin Duh" în Împărăția lui Dumnezeu.

De la peșt'era umilă a Betleemului și până la Crucea de pe Dealul Căpățânii, Sfânta Fecioară Maria L-a însoțit pe Fiul ei pe toate drumurile Țării Sfinte, luând parte la toate durerile și bucuriile oamenilor, începând cu prima minune a Fiului ei, făcută de altfel la rugămintea ei, la nunta din Cana Galileii, când apa a fost prefăcută în vin.

Cu acest prilej Sf. Fecioară Maria a rostit cuvintele simbol adresate celor ce slujeau atunci și peste veacuri tuturor creștinilor: „Faceți tot ce vă va spune El". Acesta este Testamentul Maicii Domnului pe care ni l-a lăsat nouă, să ascultăm pe Fiul Său și să împlinim Voia Lui ca să dobândim mântuirea, scopul vieții noastre pe pământ.

În timpul Răstignirii Mântuitorului, prin inima Maicii Domnului a trecut sabia durerii, după cum proorocise bătrânul Simeon cu prilejul prezentării la Templu (Luca 2, 35). Văzând-o lângă cruce, Mântuitorul a încredințat-o purtării de grijă a Sf. Ioan Evanghelistul (Ioan 19, 26—27), deoarece dânsa nu avea pe nimeni mai apropiat să o sprijine și să o ajute în viață.

Cuvintele prin care Iisus o încredințează ucenicului său iubit: „Fiule, iată mama ta" și „iată fiul tău", se pot înțelege și în chip duhovnicesc că toți creștinii, fii ai Bisericii, suntem Fii duhovnicești ai Maicii Domnului, iar Maica Domnului este aceea care ne ocrotește și ne iubește — ca o mamă cu rugăciunile Sale.

Plină de bucurie a fost inima Sf. Fecioare în Ziua Învierii Fiului lui Dumnezeu prin care Acesta a biruit moartea, apoi la Înălțarea Lui la cer și la Pogorârea Sf. Duh în ziua Cincizecimii.

De atunci Maica Domnului a rămas în mijlocul credincioșilor și al apostolilor „petrecând în post și rugăciune" în mijlocul lor (Fapte 1, 14), fiind preacinstită de toți, căci vedeau în chipul ei chipul Mântuitorului Hristos.

Sf. Fecioară Maria s-a mutat la cele veșnice în satul Ghetsimani, lângă Ierusalim.

Tradiția Bisericii spune că Apostolii au fost aduși în jurul sicriului ei în chip minunat, iar Fiul Său i-a primit sfântul său suflet în lăcașurile pline de lumină ale sfinților, ca una care a fost Împărăteasă a Cerurilor și Maică a Bisericii. Cu mare cinste i-a fost îngropat trupul său în mormântul dinainte pregătit, înconjurat de apostoli și de credincioși, plânsă de toți și învăluită în lumină cerească.

„Apostolii, de la margini adunându-vă în satul Ghetsimani, îngropați trupul meu, iar Tu, Fiul Meu, primește Duhul meu", rostește Fecioara prin glasul imnografului creștin.

Mari și minunate sunt binefacerile și darurile Sf. Fecioare Maria, pentru toți aceia care, așa cum e tradiția milenară a Bisericii, „o cinstesc, se închină ei și o cheamă într-ajutor, prin sfinte rugăciuni".

Dacă pe pământ ea a fost Maica Domnului, în cer ea este Maica noastră „grabnic ajutătoare", iar din Maica Durerilor pe pământ a devenit Maica Mângâierilor în veci pentru „tot sufletul cel necăjit și întristat".

Biserica creștină i-a acordat un cult de supravenerare, concretizat în ridicarea de biserici în numele ei, în rugăciuni de o frumusețe negrăită și de Sărbători închinate ei în cursul anului bisericesc.

Icoana ei cu pruncul Iisus în brațe împodobește pretutindeni Sfintele Biserici și Altare și fiecare casă de creștin.

La Praznicul Adormirii Maicii Domnului, cea care s-a mutat din moarte la viață și de pe pământ la cer, să ne plecăm genunchii înaintea Sfintei ei icoane și să o rugăm pe cea care este „mai cinstită decât heruvimii și mai preamărită fără de asemănare decât serafimii" să ne apere de uneltirile oamenilor răi dăruindu-ne nouă celor ce o cinstim viață pașnică, mântuire și toate darurile cerești ale Fiului Său.

Seminar internațional

(Urmare din pag. 1)

Sirat, rabin șef emerit al Franței și președintele Conferinței europene a rabinilor, Dl. David Rosen, rabin șef emerit al Irlandei, Director al Ligii Anti-Calomnie din Israel și Legătura cu Vaticanul, președintele Consiliului de Coordonare interreligioasă din Israel, președintele Conferinței Internaționale despre Religie și Pace, Prof. Naomi G. Cohen, de la Universitatea din Haifa, Dl. Michael Zvi Nehorai, profesor de filozofie la Universitățile „Bar-Ilan" și „Ramat-Gan" din Israel.

Referatele și discuțiile au fost susținute în Lb. română și ivrit.

Oficiul de translatori a fost îndeplinit de către Dl. rabin Eliezer Yossef Glantz din București și Dl. Noam Yaffe, directorul programului român de radio „Kol Israel".

Programul zilnic a fost structurat precum urmează:

— ora 7,30 — Rugăciunea de dimineață (organizată, pentru creștini, în capela Centrului ecumenic „Daniil Sihastrul", iar pentru evrei, într-o încăpere special amenajată).

— De la 9—13 — prezentare referate și discuții.

— De la 14—16 — pauza de prânz.

— De la 16—19 — prezentare referate și discuții.

Practic, tematica generală: **„Spiritualitatea psalmilor și morala socială a profeților"** a fost defalcată, prezentându-se, în prima zi, referatele care au vizat spiritualitatea psalmilor, referenți fiind, în majoritate evrei, cu intervenții din partea creștinilor, iar a doua zi, referatele care au vizat morala socială a profeților, referenții în majoritate fiind creștini (pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, pr. prof. Petre Semen, pr. lector Gheorghe Popa și pr. prof. Emilian Cornițescu), cu intervenții din partea evreilor.

În finalul lucrărilor a fost adoptat un „Comunicat", care cuprinde o sinteză asupra întregii desfășurări a lucrărilor și considerații privind perspectiva de apropiere, dreptate și pace între oameni, pe care o deschid asemenea întruniri cu caracter interreligios.

Redăm, în continuare, cuprinsul acestui „Comunicat":

În perioada 20—22 iulie 1998, la Centrul „Daniil Sihastrul" de la mânăstirea Durău (jud. Neamț) — România, s-a desfășurat simpozionul internațional iudeo-creștin cu tema „Spiritualitatea Psalmilor și morala socială a Profeților".

Simpozionul a fost găzduit de Mitropolia Moldovei și Bucovinei și organizat de: Secretariatul de Stat pentru Culte, Ambasada Statului Israel la București, Federația Comunităților Evreiești din România și Banca Internațională a Religiilor. Această întâlnire dintre reprezentanți ai religiei mozaice și teologi creștini ortodocși a reunit importante personalități ale spiritualității iudaice din diferite țări, reprezentanți ai Guvernului României și Ambasadei Israelului, reprezentanți ai Bisericii Catolice din România, profesori de Teologie biblică de la Facultățile ortodoxe din București, Sibiu și Iași.

Din referatele prezentate și din dialogurile care au urmat, s-a constatat dorința de aprofundare a legăturilor care există între cele două mari tradiții spirituale (iudaică și creștină), căutarea posibilităților de dezvoltare a relațiilor interumane și interreligioase.

Au fost subliniate, în special, următoarele aspecte:

1. Întrunirea internațională iudeo-creștină de la Durău din 20—22 iulie 1998 a fost un eveniment binecuvântat și plin de semnificații, fiind prima de acest gen din România.

2. Tema acestei întruniri „Spiritualitatea Psalmilor și morala socială a Profeților" a fost studiată într-o atmosferă de rugăciune, de gândire teologică, dialog și prietenie.

3. Întrunirea iudeo-creștină din România a evidențiat convingerea comună că spiritualitatea Psalmilor și morala Profeților conțin Cuvântul lui Dumnezeu dătător de viață și constituie o valoare și o actualitate permanentă pentru viața religioasă, morală și socială.

4. Reprezentanții celor două religii (mozaică și creștină), participanți la această întrunire, au exprimat convingerea comună că Psalmii și Profeții ne cheamă să mărturisim și să lăudăm totdeauna pe Dumnezeu cel veșnic viu, Făcătorul cerului și al pământului, Domnul istoriei, să-L iubim pe Dumnezeu și să respingem toți idolii pe care-i naște păcatul și egoismul, dorința de stăpânire și bogăție. Cu cât ne apropiem mai mult de Dumnezeu, cu atât ne apropiem mai mult unii față de alții.

5. Psalmii și Profeții ne cheamă să apărăm și să promovăm demnitatea fiecărui om creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, să respingem extremismele, xenofobia, fundamentalismul fanatic și violența, să căutăm pacea, să promovăm toleranța, să ajutăm pe sărac și pe văduvă, să căutăm dreptatea și să arătăm iubire, în toate împrejurările, să căutăm pe Dumnezeu și viața binecuvântată de El.

6. Psalmii și Profeții cheamă pe toți oamenii și pe toate popoarele la pocăință pentru păcate, la fapte bune, la mântuire și viață veșnică. Psalmii și Profeții ne arată sfințenia și iubirea milostivă a lui Dumnezeu pentru oameni și cer ca oamenii să caute sfințenia, dreptatea și pacea.

7. Întrunirea iudeo-creștină din România a constituit un moment important de afirmare a tradiției biblice comune, de cunoaștere reciprocă și de apropiere între reprezentanți ai religiei iudaice și ai religiei creștine, de apropiere între România și Israel. Această întrunire a mărit dorința multor creștini din România de a cunoaște mai bine tradiția iudaică și locurile sfinte din Israel.

Eminescu și Slavici la serbarea de la Putna

În viața sa de zbucium și pribegie, Eminescu a ajuns să cunoască Țara, încă din anii copilăriei. Necunoscând granițe și îngrădiri, a cutreierat tot pământul locuit de Români, cu suferințele și nedreptățile răbdate de pământeni. Pornind din locul sfânt al credinței sale de român (al Moldovei și Bucovinei), s-a înfiorat de trecutul glorios și s-a zbătut pentru viitorul luminos, visat de el pentru Țara Românilor. Dezrădăcinat din locul său natal, a știut să se apropie de localnici și să-și facă legături de prietenie, pe care le-a prețuit și de care a rămas legat până la urmă.[1]

În toamna anului 1869, Eminescu a fost trimis de tatăl său la Viena, pentru studii (1869—1872). Dintre bucovineni, acolo l-a regăsit pe Th. Ștefanelli, prietenul său de școală de la Cernăuți și pe Vasile Moraru. Prin Ioan Hosan, de pe Mureș, student la Medicină, a ajuns să-l cunoască pe Ioan Slavici, de fel din Șiria, de lângă Arad, de care s-a legat, ca dovadă a unei similare afinități sufletești. Ca student, Eminescu și-a ales exclusiv prelegeri de Filozofie, dar mergea, poate cu mai multă plăcere, la prelegerile de Filozofia Dreptului și de Drept roman, la cursul de Medicină legală și de Anatomie, la care a reușit să-l atragă și pe Slavici. Ioan Slavici a fost înscris la Facultatea de Drept din Pesta, la care a stat vreo patru luni. Nevoit a-și face anul de voluntariat, și-a ales ca localitate Viena, unde s-a înscris la Universitate. Având cazarma, a treia casă de la Universitate, înainte de masă urma cursurile, iar după-masă făcea exerciții militare.

Spirite deosebite, în ei se izbeau două lumi, pornite din aceeași obârșie, dar desfășurate fiecare în felul său. Dacă, în aparență, viața lui Eminescu nu se deosebea de a colegilor săi, ea avea totuși un sens interior ce nu se lăsa a fi cu ușurință dezvăluit. La rândul său, Slavici era un patriot onest; specificul lui era pasivitatea intelectuală și culoarea locală. Eminescu și Slavici au putut să-și etaleze posibilitățile, pe un același teritoriu, prin preocupările amândurora pentru problemele de cultură națională și literară.[2] Ca dovadă a prieteniei, dimineața mergeau adesea împreună la cursuri, iar la douăsprezece Eminescu îl însoțea pe Slavici discutând, până la cazarmă. Nu arareori, Eminescu își aștepta prietenul în fața porții, până la terminarea exercițiilor militare, spre a porni iar pe străzi sau prin grădina publică, încordați în discuție.

Slavici mărturisește despre Eminescu că a cutreierat mereu în mijlocul poporului român, că citise cronicarii și multe cărți bisericești, cunoștea literatura română în toate fazele ei și, la vârsta sa, n-a cunoscut om stăpânit ca el de gândul unității naționale și de pornirea de a se da întreg pentru ridicarea neamului românesc. La rândul său, Slavici și-a petrecut copilăria în mijlocul Românilor, la Șiria, iar în școală și în afară de școală a trăit în societate maghiară. Nu cunoștea nici trecutul poporului român, nici literatura română și vorbea românească știută din copilărie. Eu — zice Slavici — voi fi fost pentru Eminescu un interesant obiect de studiu, iar el pentru mine un nesecat izvor de știință, de înțelegere și de îndrumări bune. Chiar dacă unele stări de lucruri îi produceau uneori iritație lui Eminescu, cu toate acestea nu s-a renunțat la asocierea lor peripatetică.

Față de deosebirile dintre ei, au fost și stări de lucruri care i-au legat pentru toată viața. Tot Slavici spune despre Eminescu că era naționalist în cel mai concludent înțeles al cuvântului și pornit spre intoleranță, iar despre sine, că era mai mult sau mai puțin cosmopolit. Cunoșteam amândoi viața poporului român, în amănuntele ei pline de farmec și eram încântați de ea, eu chiar mai mult decât Eminescu. Slavici cunoștea bogăția vieții sufletești și destoiniciile de tot felul ale Românilor. Din convingerea despre posibilitățile poporului român, provenea nestrămutata credință în viitorul său strălucit, precum și năzuința de a lua parte la realizarea lui. Alt element de legătură pentru ei doi era cultul trecutului. Gândul lui Eminescu zbura la marii domnitori români, care prin faptele lor s-au încununat de glorie. În trecutul apropiat, Eminescu și Slavici se întâlneau în idei, când era vorba de Horea și de Iancu.

La vârsta de 20 de ani, Eminescu nu cunoștea numai învățăturile cuprinse în Evanghelie — cunoștea ideile lui Platon, învățături despre confucianism, despre budism și punea religiozitatea mai presus de toate. Slavici crescuse în biserică și spunea că dacă ar fi cunoscut și el lumea în care se zbătuse Eminescu, n-ar mai fi avut despre ce să discute. Așa însă a trecut iarna și primăvara și n-a fost zi în care să nu se întâlnească și să petreacă împreună orele lor libere.

În urma stăruințelor lui Eminescu, Slavici a ajuns să citească românește, a deprins rostirea literară a vorbelor și a ajuns la primele realizări literare. Nefiind în stare să scrie corect, Eminescu îi copia manuscrisele și le trimitea la „Convorbiri literare", cu care avea legături.[3] Slavici însuși nu știa nimic despre scrierile lui Eminescu; numai din „Convorbiri literare" afla și el, și colegii, ce a mai scris Eminescu.

Loc de întâlnire cu prietenii le era cafeneaua. La discuțiile de ordin filozofic și mai ales politic, Eminescu se dovedea a fi iritabil la contraziceri și renunța la moderație, pentru apărarea opiniei sale proprii.

În anul 1870, se împlineau patru sute de ani de la întemeierea Mânăstirii Putna. De Sf. Maria Mare, la 15/27 august, la hramul bisericii, era îndătinat a se strânge lume multă la Putna. Eminescu n-a fost între inițiatorii serbării de la Putna, la mormântul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, dar ideea congresului studenților români din toate părțile, cu ocazia serbării de la Putna, de la el a pornit.[4] Când era vorba despre durerile neamului românesc, el ardea în foc nestins, devenea om de inițiativă și de acțiune, care nu-și dădea răgaz. Nu-i plăcea să iasă în frunte, dar îi urnea pe alții înainte. Când alții nu voiau să-l însoțească, era gata să meargă și singur.

„Serbarea de la Putna — zice Slavici — am pus-o la cale mai ales noi amândoi", adică Slavici, ca președinte al comitetului care aranja serbarea, iar Eminescu ca secretar. Deși tânăr, Eminescu știa din proprie experiență, cât de mult se deosebesc Românii unii de alții, în felul lor de a gândi, de a simți, de a vorbi și cum pot fi determinați să acționeze împreună. Din apelul adresat publicului pentru serbarea de la Putna, reiese că ideea serbării de la Putna a izvorât din conștiința națională română. S-a dorit ca această serbare să fie începutul unei conștiente lucrări pentru restabilirea unității în viața culturală a Românilor, care „trebuie să fie omogenă la Prut și la Someș, în sânul Carpaților cărunți și pe malurile Dunării bătrâne".

Comitetul de acțiune ales de adunarea generală a studenților din Viena a intrat în legătură cu comitetele formate la București, la Iași, la Graz, la Pesta, la Paris, la Lipsca, la Liege și s-au pornit agitațiuni prin presă și prin întruniri. Ideea a fost primită cu însuflețire și, în scurt timp, comitetul din Viena a primit peste cinci mii de florini pentru cheltuielile serbării și s-a stabilit programul serbării. O urnă de argint avea să fie așezată drept prinos pe mormântul Marelui și Sfântului Erou național. Femeile din București și cele din Cernăuți aveau să aducă la Putna câte un epitaf în fir pe catifea, iar fiecare deputațiune câte un steag cu inscripțiuni votive. În numele Olteniei s-a comandat un prapor, cu portretul Marelui Erou. S-au plănuit un portic festiv și arcuri de triumf. Cu această ocazie s-a hotărât punerea la cale a unui congres general al studenților români de pretutindeni. Asistând diminețile la cursuri, între lecțiuni, Eminescu și Slavici discutau chestiunile ce urmau a fi rezolvate la congres. Căutau să-și dea seama de neajunsurile prezentului, de cauzele lor și de ceea ce trebuie făcut pentru înlăturarea lor. Din discuții, s-a ajuns la constatarea, că desfășurarea vieții sociale are loc cu necesitate organică, iar timpurile viitoare sunt cuprinse în prezent ca pădurea în ghindă; deci zadarnice sunt silințele celor ce voiesc să se întâmple, ceea ce nu este în firea lucrurilor. Căutau să se dumirească asupra modului cum trebuie să se desfășoare lucrurile în viața poporului român. Gândind la neastâmpărul și ideile pe care Emi-

(Continuare în pag. a 6-a)

1 Colorian Al., Viața lui M. Eminescu, în Poezii de M. Eminescu, ed. a III-a, București, 1946, p. 13, 21.

2 Călinescu G., Viața lui Mihai Eminescu, București, 1966, p. 132—133.

3 Slavici Ioan, Amintiri — Eminescu, Creangă, ..., București, 1924, p. 16—19.

4 Călinescu G., op. cit., p. 136, 138, 154.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Mărturii uitate despre unul din întemeietorii Bisericii unite, cardinalul Leopold Kollonich

(I)

Istoricii, aproape în unanimitate, atribuie cardinalului și primatului Ungariei, Leopold Kollonich, un rol decisiv în realizarea uniației din Transilvania, afirmând că fără aportul acestui cardinal unirea unei părți a românilor ardeleni cu Biserica Romei ar fi fost mai greu de înfăptuit, deoarece el a fost cel care a împletit în Transilvania interesele Bisericii Catolice cu politica de stat a Curții din Viena, dând astfel uniației un nou impuls. Toate lucrările istorice privind realizarea „unirii" din anii 1698—1701 se ocupă pe larg de protecția acordată de cardinalul Kollonich înfăptuirii acesteia. Dar viața lui Leopold Kollonich până în anul 1698 este puțin cunoscută. Istoricul unit Gheorghe Barițiu, în lucrarea sa **Părți alese din Istoria Transilvaniei pre două sute de ani în urmă**, vol. I, Sibiu, 1889, p. 18—20 a prezentat doar unele date din biografia prelatului maghiar, însă și acestea într-un mod incomplet, încercând, prin jumătăți de adevăruri, să ascundă numeroase aspecte negative din viața și activitatea protectorului uniației, Leopold Kollonich.

Acesta s-a născut în anul 1631 în localitatea Komarom (aflată atunci la granița dintre Regatul Ungar și Imperiul Otoman; azi la granița dintre Ungaria și Slovacia). Tatăl său, Ernst Kollonich, deținea funcția de comandant al cetății din localitate. Născut protestant, el s-a convertit în anul 1621 la catolicism. În anul 1637 a fost ridicat de către Habsburgi la rangul de **Graf**. Iar cel de-al șaptelea fiu al său, viitorul prelat Leopold Kollonich, a fost botezat de însuși primatul de atunci al Ungariei, Petru Pázmán, fapt care arată importanța pe care o deținea familia Kollonich în conducerea militară a Ungariei habsburgice.

Ernst Kollonich a murit în anul 1638, astfel că Leopold a rămas orfan la vârsta de șapte ani. După ce a împlinit 14 ani, a fost trimis la Curtea imperială de la Viena, unde s-a bucurat de deosebita protecție a împăratului Ferdinand III. A intrat ca aprod în serviciul fiului acestuia, Ferdinand IV și, în același timp, a urmat cursurile gimnaziului iezuit din Viena.

În anul 1650 a fost primit în Ordinul cavalerilor ioaniți. Un an mai târziu a participat la luptele pentru apărarea cetății Candia (din Creta), asediată de turci. În anul 1655 Kollonich a fost ridicat la rangul de „castelan de Malta", iar în 1656 i-a fost acordată comanda cetăților Mailberg (din Austria) și Eger (din Boemia).

Însă zece ani mai târziu, în 1666, Leopold Kollonich a părăsit cariera militară, fiind numit de tânărul împărat Leopold I episcop de Nitra (localitate aflată azi în Slovacia). În acest moment, Kollonich era doar laic, neavând nici măcar studii teologice. De aceea, la câteva săptămâni după numirea sa ca episcop, a plecat la Viena, unde a urmat, timp de doi ani, cursurile Facultății de Teologie. Abia în primăvara anului 1668 a fost hirotonit preot și episcop. Totuși, a rămas până la sfârșitul vieții sale membru al ordinului Cavalerilor ioaniți. Doi ani mai târziu, în 1670, a fost mutat într-o eparhie austriacă, la Wiener Neustadt, un orășel la aproximativ 50 km sud de Viena, unde se afla o reședință de vară a Habsburgilor. Kollonich a avut ocazia să se apropie mai mult de persoana împăratului, devenind unul dintre cei mai importanți consilieri ai săi. În această calitate, întreaga sa viață și-a dedicat-o slujirii intereselor de stat ale Curții din Viena, cât și întăririi și consolidării Bisericii Catolice în detrimentul celorlalte confesiuni din Imperiul Habsburgic, utilizând, în acest scop, toate mijloacele, indiferent de aspectele morale. Astfel, precum se va vedea în continuare, întreaga viață a lui Leopold Kollonich a fost aceea a unui carierist fără scrupule.

O neașteptată ocazie prin care a putut să dovedească împăratului Leopold I loialitatea sa, s-a ivit odată cu alungarea evreilor din Viena. În noaptea de 13 februarie 1668, printr-un accident, o aripă a palatului imperial a luat foc, dar incendiul a fost stins repede, iar aripa distrusă a putut fi reconstruită până în anul 1672. Întâmplarea a fost folosită de către locuitorii Vienei ca ocazie pentru a-i învinovăți pe evrei de cele întâmplate și a cere alungarea lor din oraș. Cu aprobarea împăratului, cei 1400 de evrei din Viena au fost expulzați din Austria în vara anului 1670, iar sinagogile au fost transformate în biserici catolice. Scrierile istorice evreiești îi atribuie lui Leopold Kollonich o mare parte din vina pentru tratamentul la care au fost supuși acești oameni, dat fiind că el a fost cel care a sărit în ajutorul împăratului, când acesta a dorit să justifice acțiunea în fața poporului de rând. Măsura era o adevărată ipocrizie, fiind știut că întreaga masă populară fusese cuprinsă de o frenezie antisemită. Cu toate acestea, episcopul de Wiener Neustadt a ținut în biserica ordinului carmelit din Leopoldstadt o predică la versetul Fac. 21, 10: „Izgonește pe roaba aceasta și pe fiul ei", în care a justificat măsurile antievreiești. Printre altele, a reluat vechile acuze (pe baza cărora avuseseră loc în Evul Mediu numeroase progromuri împotriva evreilor) că aceștia săvârșesc fapte de rușine, că trăiesc în incest, că ucid în secret creștini, că le fură copiii, pe scurt, că s-ar face vinovați de toate nelegiuirile posibile.

În anul 1672 Leopold Kollonich a fost numit de către împărat președinte al **Camerei Aulice Ungare**, adică ministru de finanțe al Ungariei. A rămas în continuare și episcop de Wiener Neustadt până în anul 1685, însă acest titlu a fost mai mult unul onorific, căci documentele istorice consemnează doar puține vizite ale lui Kollonich în eparhia sa, majoritatea timpului petrecându-l la Viena, alături de împărat și la Bratislava, capitala Ungariei.

Urcarea lui Kollonich pe treptele ierarhiei sociale a fost favorizată în mare parte și de evenimentele politice din Ungaria. În anul 1663 a început un nou război între turci și habsburgi. Armata turcească, condusă de marele vizir Ahmed Köpülü, a fost înfrântă de către generalul austriac Raimond Montecuccoli în bătălia de la Saint Gotthard din 1 august 1664. Cu toate acestea, la 10 august s-a semnat un tratat de pace între austrieci și turci la Vasvár (Ungaria Inferioară), de avorabil austriecilor, ei cedând turcilor anumite teritorii ungurești. Acest fapt a provocat indignarea conducătorilor politici ai Regatului Ungar care au organizat un complot, intrat în istorie sub numele de **conjurația magnaților**. Complotul a fost descoperit de autoritățile habsburgice, conducătorii lor fiind executați la 30 aprilie 1671 la Wiener Neustadt. In Ungaria a fost instaurat un regim de teroare militară. Au fost impuse noi impozite, cu colectarea cărora a fost însărcinat ministrul de finanțe Leopold Kollonich.

Ministrul de finanțe Leopold Kollonich — promotor al Contrareformei

Convingându-l pe împărat că protestanții au purtat vina cea mai mare pentru complotul din Ungaria (ceea ce nu corespundea adevărului, deoarece toți conducătorii conjurației au fost catolici), Kollonich a obținut mână liberă ca să transforme acțiunile de pedepsire a răsculaților în adevărate persecuții la adresa protestanților. În noua sa funcție de președinte al **Camerei aulice ungare**, Kollonich deținea o mai mare autoritate, putând motiva că acțiunile pe care le-a luat împotriva protestanților erau o datorie pe care era nevoit să o ia în calitate de responsabil pentru finanțele Ungariei.

Inceputul politicii anti-protestante fusese făcut încă la 1 februarie 1672, când primatul Szelepcsényi a cerut preoților de la catedrala protestantă din Bratislava (construită de ei între anii 1636—1638) să o predea catolicilor, pe motivul că terenul pe care se afla ar aparține regelui Ungariei. Protestanții au refuzat să predea cheile și au alcătuit o comisie care a plecat în audiență la împăratul Leopold. Când membrii acestei comisii au fost arestați de armata habsburgică, în Bratislava s-a iscat o revoltă populară. Atunci autoritățile au împânzit orașul cu armată, convocându-i pe toți cetățenii protestanți din localilate la un proces extraordinar în orașul Trnava. Acest proces (primul dintr-o serie de mai multe procese religioase) s-a desășurat între 27 mai — 13 iunie 1672. Toți cetățenii protestanți din Bratislava, împreună cu alte 400 persoane de rând, au fost condamnați la moarte și la confiscarea averii. Au fost însă grațiați în schimbul plății unei amenzi considerabile, încasate de Leopold Kollonich la 3 septembrie 1672.

În timpul în care protestanții din Bratislava se aflau în închisoarea din Trnava, Kollonich le-a ocupat bisericile. La 18 iulie a cerut predarea cheilor de la catedrala luterană. Fiindu-i refuzate, a poruncit celor 400 soldați care îl însoțeau, să deschidă porțile cu forța. După ce acestea au fost deschise, unul din predicatori, într-o ultimă încercare de a-l opri pe Kollonich, i-a spus că s-ar fi pregătit un atentat împotriva sa, anume că în subsolul bisericii s-ar afla depozitată o mare cantitate de praf de pușcă, iar la intrarea lui Kollonich în biserică, aceasta va sări în aer. Episcopul-ministru de finanțe l-a luat pe predicator de mână și l-a tras după el în catedrală, spunându-i „Vino! Tot voi lua eu biserica. Dacă praful de pușcă va sări în aer, eu voi găsi calea spre cer, iar tu spre iad" (Joseph Maurer, **Cardinal Leopold Graf Kollonich, Primas von Ungarn**, Innsbruck, 1887, p. 52). La 1 ianuarie 1673 a predat fosta catedrală luterană ordinului iezuit. În cursul aceluiași an, au fost răpite de la protestanți numeroase alte biserici din întreaga Ungarie, biograful lui Kollonich, Joseph Maurer, spunând că acesta a fost de față în cele mai multe din cazuri.

Dintre cei patru preoți de la catedrala din Bratislava, doar unul dintre ei a urmat citației de a se prezenta la tribunalul extraordinar de la Trnava. Pe cei trei care nu s-au prezentat, Kollonich i-a arestat și i-a închis în temnița numită „Groapa cu lei". Maurer spune că episcopul Kollonich s-a îngrijit de bunul trai al celor întemnițați. Însă J. S. Klein, preot din Cașovia (Košice — azi în Slovacia), care a tipărit în anul 1789 o lucrare în două volume despre persecutarea protestanților din Ungaria din cea de a doua jumătate a secolului al XVII-lea, (**Nachrichten von den Lebensumständen evangelischer Prediger in Ungarn**), spune că episcopul s-ar fi adresat unuia dintre

(Continuare în pag. a 7-a)

PAUL BRUSANOWKI

...Iar pe alții Dumnezeu i-a pus învățători...

(I Corinteni 12, 23)

Sunt unele morți care dincolo de a lăsa un gol în cotidian neaduc adevărata dimensiune a celui care tocmai a plecat dintre noi. Este cazul celei care a fost, dar ce zic a fost, care este roaba lui Dumnezeu Eugenia Stroia, Doamna de Pedagogie.

Cine știa că este născută în Avrig la 18 aprilie 1931 și că tinerețea, — marcată de lipsuri — și-a petrecut-o ca studentă a Facultății de Psihologie-Pedagogie din Cluj? Cine știa, dintre noi, studenții ei teologi, că mâna aceasta de femeie, mereu iscoditoare și mereu tainică, a fost pentru mulți ani (zece) cea care a dăruit unor copii ce păreau fără speranță (surdo-muți), darul cel mai de preț, vorbitul și auzitul prin „tentaculele" iubirii umane, ridicate la rang de experiență de zi cu zi? Cine știa că cea care ne încânta, dincolo de curs, cu „arderea" ei pentru idealul pedagogic fusese directoare a Liceului — pe atunci — Pedagogic din Sibiu și că dincolo de o funcție seacă, administrativă, deținea una sacră, de „Amma", a tuturor tinerelor ce porneau în viața de dascăl? Lumini arzând de dragoste într-o lume în care exacerba ura și nespiritualul.

Cine bănuia însă că prezența ei între noi, oameni ai Altarului și ai Catedrei, se va sfârși atât de brusc și de întristător pentru fiecare dintre cei care am urmat-o nu din teama notelor ci din dragostea de a fi cu una dintre cele mai sensibile SUPRAVIEȚUITOARE a zbaterii pentru formarea omului ca om.

A plecat în miez de vacanță de vară. Ca să nu ne tulbure și ca să se odihnească un pic de munca și de gândul ei. Cu smerenia cu care a trăit.

O să ne lipsească chipul lui Nicolae Mărgineanu, sobru și distins, cunoscut de Doamna la București, la un curs postuniversitar. Sau Blaga cel supărat pe D.D. Roșca, atât de dragul profesor, că acesta din urmă, spirit mai puțin academic în discurs, atrăgea mai mulți studenți la cursurile lui... Imaginea care ne va lipsi însă va fi aceea a Domnului Noica, isihastrul Pălținișului, față de care Doamna de Pedagogie avea o filiație spirituală de excepție.

Ne vor mai vorbi și alții de Comenius și Pestalozzi, de Jean Piaget sau de Freud, de Spiru Haret și Onisifor Ghibu. Dar le va fi greu s-o facă. De nu vom zări lumina din ochii Doamnei de Pedagogie vom ști că dragostea lor e departe de a ei. Și că cei enumerați și alții ca ei sunt doar nume cuprinse într-o fișă de bibliotecă. De bibliografie și nu de biografie.

Smerită și săritoare în toată vremea. De un bun gust intelectual desăvârșit modelul Doamnei de Pedagogie va fi greu de atins. Dar el rămâne ca o icoană în galeria celor pe care Dumnezeu i-a dăruit Neamului și Bisericii spre slava Sa și salvarea din întunericul necunoștinței a sutelor de mii de copii care așteaptă pe Domnul Hristos pe băncile școlii cu ochii largi deschiși a cunoaștere. Și a dragoste.

Într-o oarecare măsură, în ochii tuturor copiilor ce-i vom crește întru Hristos vom pune un strop și din dragostea și inteligența acestei mame duhovnicești.

Poate că acum șade în cercul celor pe care i-a stimat, între mai marii Pedagogiei și ai spiritului uman. Le va fi spunând însă despre cum se poate dărui Hristos pruncilor români la sfârșit de veac XX. Și ei, știind că Pedagogia este și artă și ucenicie și mucenicie se vor bucura că în urma Doamnei noastre de Pedagogie am rămas fiecare dintre noi iconari ai chipului lui Hristos în conștiința copiilor ce ni i-a hărăzit Dumnezeu în Școala românească.

Vine toamna și ne va cuprinde un dor adevărat de Doamna de Pedagogie. În toate victoriile noastre vor fi însă și victoriile ei.

Dumnezeu s-o ierte! Dumnezeu s-o odihnească!

Pr. Asist. Univ.
CONSTANTIN NECULA

Ismaeliteanul care a aflat calea

Salah Mahdi este un irakian căruia poezia îi colindă sufletul așa cum sângele ne umblă prin trup.

Vine dintr-o țară asiatică paradoxală, cu o zestre spirituală veche și fabuloasă. Poporul său își caută calea spre normalitate, așa cum și Salah și-o dorește atât de mult.

Dar Salah este și el în felul lui un paradox. Născut în sânul unui popor musulman, s-a format ca intelectual în România, unde trăiește de peste douăzeci de ani, unde a studiat dreptul și filologia.

Cunoscând bine limba și tradițiile poporului român, a tradus în arabă Luceafărul, Miorița și Surâsul Hiroșimei, care au apărut în Yemen.

Tot în română a publicat și un superb volum de versuri intitulat Căderea stelelor în Babilon.

Cel mai mult l-a impresionat însă credința noastră ortodoxă în care consideră că Dumnezeu locuiește deplin. Gândul pritocit de mai multă vreme a devenit realitate; omul nu s-a opus ci a dat curs voinței divine primind Botezul întru Hristos după toată rânduiala ortodoxă. Faptul acesta unic în felul lui, al încreștinării unui musulman, s-a petrecut în capela Penitenciarului Satu Mare în sfânta zi de Duminică, 13 septembrie. Au fost învredniciți să săvârșească această Taină pr. Alexandru Tincu, protopopul Sătmarului, starețul Gherontie de la mănăstirea Mărius și pr. Nicolae Stoia, de la Penitenciarul Satu Mare.

A fost ziua în care Salah a murit; a murit pentru a lăsa să se nască Ion, căci acesta a dorit să-i fie noul nume, și noua identitate.

Nădăjduim ca de acum încolo, nou-născutul întru Hristos, fratele nostru Ion să slujească Logosului cu harul încredințat lui de Dumnezeu.

Pr. N.S.

Pe apă ca pe uscat

Minunea umblării lui Iisus pe mare o relatează doar trei dintre evangheliști: Matei 14, 22—34, Marcu 6, 45—52 și Ioan 6, 16—21, iar dintre ei doar Matei amintește episodul cu Petru.

Nu vom insista asupra faptului că Iisus a umblat pe apă ca pe uscat, ci vom spune doar că fiind Dumnezeu, nimic nu-I era cu neputință, și, prin urmare, întâmplarea respectivă se înscrie într-o perfectă normalitate a divinului.

Cum să ne explicăm însă faptul că Petru a fost și el în stare să umble pe apă, cel puțin până la un moment dat? Dacă în ceea ce-L privește pe Iisus întâmplarea își are logica ei, nu același lucru îl putem afirma în cazul lui Petru, pentru că dacă privim lucrul respectiv din perspectiva strictă a omenescului, un atare fapt ne apare de neconceput. Și totuși, ceea ce omenește ne apare drept irealizabil, s-a petrecut și cu omul Petru.

Suntem tentați să spunem că totul a fost posibil întru cât Iisus se afla acolo, și deci minunea era posibilă. Însă aceasta a durat doar puțină vreme, căci de la un moment dat încolo, ca și cum s-ar fi trezit brusc dintr-o misterioasă vrajă Petru începe să se scufunde, ceea ce ne face să deducem că adevărata cauză care a făcut posibilă umblarea lui Petru pe mare n-a fost atât prezența lui Iisus, cât credința lui în Iisus, deoarece din momentul în care începe să se îndoiască, începe eșecul.

Petru cel asaltat de valuri se îndoiește nu pentru că ceea ce se întâmpla în preajmă l-ar fi putut învinge, ci pentru că furtuna din afară a năvălit în sufletul lui. Angoasa și moartea care planau în preajmă se mută în sufletul lui și din acel moment începe drama. Dramă din care doar Iisus îl mai poate izbăvi. Și îl izbăvește, dar îl și mustră. Nu cu asprime „Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?", după care luându-l de mână îl smulge din ghearele morții, din furtună, peste care revărsând seninătatea Sa lăuntrică, o liniștește.

Îndoiala lui Petru vine și dintr-o anumită slăbiciune a firii omenești, pentru că ființe firave cum suntem, robi ai precarității și determinismelor de tot felul, acestea ne împiedică să ajungem prea ușor la credința deplină. O dreaptă cunoaștere a lucrurilor ne va arăta de altfel că până să devină certitudine și liniște, credința este o luptă aprigă cu îndoiala, care nu este nicidecum o lipsă a credinței, dimpotrivă poate însemna chiar contrariul, anume că suntem în căutare, pentru că finalmente credința nu este ceva static, ci o permanentă confruntare și luptă cu necunoscutul.

Privind astfel lucrurile, înseamnă că avem posibilitatea să ne smulgem și să trecem dincolo de marginile cărora le suntem supuși. Se spune că credința poate face minuni, iar afirmația poate fi perfect adevărată, dacă respectăm însă ierarhia și mai ales logica lucrurilor. Minunile le săvârșește Dumnezeu, dar nu în pofida voinței noastre sau în afara implicării noastre. Să ne aducem aminte că toți cei care veneau la Hristos, erau în prealabil întrebați dacă **cred** că El poate face aceasta, iar minunile se săvârșeau într-o directă proporționalitate cu credința acelora.

Există în Sf. Scriptură câteva cazuri în care ni se amintește chiar de un anumit „eșec" al lui Hristos, deci cazuri în care săvârșirea minunilor n-a fost posibilă. Aflându-se în patria Sa, Hristos **„n-a făcut** acolo nici o minune, din pricina necredinței lor" (Mt. 13, 58). Marcu este și mai tranșant, scriind că **„n-a putut face** acolo nici o minune, decât că și-a pus mâinile pe câțiva bolnavi și i-a vindecat, și se mira de necredința lor" (Mc. 6, 5—6).

Departe de a indica un așanumit „eșec", sau o „neputință" a lui Dumnezeu, exemplele respective ne relevă faptul că minunile nu sunt niște simple acte pe care Dumnezeu le săvârșește în pofida voinței noastre, ci ele se întemeiază tocmai pe credința noastră, pe disponibilitatea noastră, de a ne deschide și a ne face accesibili lui Dumnezeu. Din această perspectivă putem vorbi de o „neputință" a lui Dumnezeu, care în esența ei nu este altceva decât respectul lui Dumnezeu față de libertatea umană. Nu spunea, oare, Sf. Vasile cel Mare, că „Dumnezeu cel atotputernic se face **neatotputernic** în fața libertății noastre?".

Un alt aspect care rezultă din minunile săvârșite de Iisus, este și acela că ele n-au fost niște acte antilogice, în sensul că prin ele s-ar fi anulat sau încălcat legile creației, pe care Dumnezeu însuși le-a rânduit, ci prin ele s-au îndreptat doar niște carențe apărute ulterior. Dincolo de aspectul lor miraculos și inexplicabil, minunile n-au fost altceva decât acte de restaurare a ființei pervertite de păcat, deci acte de revenire la normalitate, și deși ele se operează cu mijloace din afara lumii noastre, scăpând puterii noastre de înțelegere, prin efectele lor ele se înscriu perfect în normalitatea lumii acesteia.

Dacă acceptăm că astfel de acte miraculoase se înscriu, prin finalitatea lor, în normalitatea lumii noastre, fără să putem explica cum s-au săvârșit, nu același lucru îl putem afirma despre faptul că Petru a fost capabil, chiar dacă pentru puțin timp, să umble pe apă. Din contră, faptul respectiv ne contrariază profund, pentru că aparent el nu se mai încadrează în nici un fel în așazisa „normalitate" a lumii noastre. Suntem dispuși să acceptăm finalmente că un orb din naștere care și-a recăpătat vederea într-un mod inexplicabil, nu este ceva care trece dincolo de această „normalitate", dar ne apare absolut de neimaginat ca cineva să poată umbla pe apă.

Așa s-ar părea că se prezintă lucrurile privite dintr-o perspectivă imediată, dar dacă vom încerca să pătrundem în profunzimea lor, vom constata că ele sunt cu mult mai complicate decât le percepem noi. Cât cunoaștem despre lumea înconjurătoare în care ne este dat să petrecem zi de zi, pentru că la o scrutare mai atentă, vom constata că în preajma noastră se întâmplă o serie infinită de lucruri și fenomene miraculoase și inexplicabile. Faptul că nu le observăm, nu face decât să indice o anumită cecitate din partea noastră. Însă ele există, fac parte din universul nostru, se petrec clipă de clipă sub ochii noștri, fără să le percepem întotdeauna. Știința se străduiește să ni le apropie, să ni le facă cunoscute, fără să ni le poată însă și explica. Mi-aduc aminte că acum câțiva ani, un om de știință român a scris o carte intitulată **„Inteligența materiei"** în care prezenta doar câteva dintre nenumăratele fapte și fenomene din lumea înconjurătoare care demonstrau că dincolo de aparenta sa opacitate și imobilitate, lumea minerală este una miraculoasă, care își are o „inteligență" inexplicabilă, în virtutea căreia se compune și recompune într-un mod foarte armonios.

Aceeași „inteligență" o constata și în privința regnului vegetal sau a celui animal. Reținem din cartea respectivă doar un singur exemplu. Un savant american a luat o cultură de ciuperci, a împărțit-o în două, așezând fiecare cultură rezultată, sub câte un clopot de sticlă, perfect izolate între ele. A infestat apoi una dintre culturi cu viruși. După un anumit timp a recoltat probe de la cultura infestată, constatând că aceasta își crease anticorpii necesari pentru a putea lupta împotriva virușilor. Dar nu în aceasta constă senzaționalul, ci în faptul că luând probe și de la cultura neinfestată, a constatat că și aceasta — deși era absolut exclusă posibilitatea de a se fi putut contamina —, își crease anticorpii respectivi. Concluzia era una uluitoare: cele două culturi „comunicaseră" între ele, prima „avertizând-o" și pe cea de a doua despre pericol.

Iată doar un fapt greu de explicat din universul în care trăim zi de zi, și care aparține unui regn inferior, celui vegetal. Ce să spunem însă despre propria noastră existență, despre propria noastră ființă, pentru că la urma urmei nu suntem, pentru noi înșine, decât niște necunoscuți. Părintele D. Stăniloae spunea că nu suntem decât taine, dar taine afundate în taina infinită a lui Dumnezeu, „omul fiind o ființă taină cu rădăcinile înfipte în niște adâncimi spirituale care nu se poate ști până unde merg. Din această cauză omul nu poate fi niciodată complet cunoscut, rămânând mereu un mare mister. Profunzimea abisală ne-o descoperim doar atunci când ne deschidem în profunzimea infinită a lui Dumnezeu în care subzistăm" (în Filocalia, vol. 6, p. 72, nota 59 la Sf. Simeon Noul Teolog).

Cu siguranță cunoaștem doar foarte puțin despre noi înșine. Există oameni care dispun de facultăți cu totul deosebite, foarte greu de explicat. Același autor, de cartea căruia aminteam mai sus, relata cazul unei persoane care, printr-o concentrare maximă a privirii, putea să topească o bară de fier de o mărime considerabilă, depășind cu mult rezul-

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

Biserica Română

Istoric şi arhitectură

A încerca să transpui în cuvinte întreaga istorie a unui aşezământ religios, reprezintă, înainte de toate, o încercare temerară, pentru că eşti pus în faţa unei întregi istorii ce duce cu ea mulţime de mărturii, scrise sau nu.

Biserica română din Ierusalim s-a născut din râvna creştinilor români, care au purtat în afara hotarelor ţării credinţa părinţilor noştri. Ea desfăşoară aici o întreită activitate: este reprezentanţa oficială a Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia de Ierusalim şi Palestina, este centru monahal şi are misiunea de asistenţă religioasă pentru românii aşezaţi în Ţara Sfântă şi pentru pelerinii ce o vizitează an de an[1].

Cu toate că are o istorie relativ nouă, la început de secol XX, documentele care o atestă sunt păstrate, după mărturia actualului Superior, Arhimandritul Ieronim Creţu, în arhivele Patriarhiei Române, neexistând la Ierusalim nici o mărturie demnă de luat în consideraţie. Această lipsă sau neglijenţă duce la fel de fel de păreri, mai mult sau mai puţin întemeiate, despre originea şi rolul acestei biserici în cetatea Ierusalimului.

Singura lucrare mai concretă care face referire la Biserica Română din Ierusalim este cea a Prea Sfinţitului Irineu Pop, fost superior al acestei biserici timp de aproape doi ani. Sfinţia sa, în cartea „Aşezăminte româneşti de la Ierusalim şi Iordan" redă, în limita documentelor de care a putut dispune, istoria aşezământului, cu frumoase completări ce fac pe cititor să înţeleagă ochiul fin al eruditului monah. Deşi multe danii au primit locurile sfinte încă din secolul al XVI-lea de la voievozi, ierarhi sau pelerini, Biserica Ortodoxă Română nu avea în Ţara Sfântă nici o biserică în care să se înalţe rugăciuni şi slujbe în graiul credincioşilor ei. Sfârşitul secolului al XIX-lea este piatra de început când s-a pus problema înfiinţării unor aşezăminte româneşti la care un loc de frunte îl ocupa cel de la Ierusalim, capitala spirituală a creştinilor, a evreilor şi a musulmanilor deopotrivă.[2]

Profesorul Teodor Burada este renumitul om de cultură ce a depus eforturi admirabile în acest scop înţelegând importanţa locaşului nu numai ca loc de rugăciune ci şi ca loc de întâlnire şi comuniune a credincioşilor români. Ideea s-a născut în anul 1906 după vizita profesorului Burada la Ierusalim, unde „făcu cunoştinţă cu mai mulţi preoţi şi călugări români din România, precum şi cu un număr de români ce locuiesc acolo"[3] iar aceştia, „i-au arătat cu jale şi cu sufletul amărât că toate naţiunile creştine au biserici şi chilii pentru închinători, dar românii nu au".[4]

Profesorul înaintează memorii la forurile oficiale, propunând zidirea unor biserici româneşti la Ierusalim. La 3 octombrie 1906 „pelerinul" moldovean a autentificat la Tribunalul din Iaşi actul de „constituire în comitet" în baza căruia a obţinut de la Sfântul Sinod aprobarea de adunare a banilor prin colectă publică în vederea cumpărării terenului viitoarei biserici. În 1908 s-a închiriat la Ierusalim o casă ce servea ca paraclis românesc iar la 21 martie 1912 s-a însemnat locul pentru a pune temelia acestui lăcaş sfânt, de mult dorit de români. O fotografie îl înfăţişează pe Teodor Burada cu lopata în mână încadrat de ierodiaconul Savie Popa de la Mânăstirea Neamţ şi Fotie Oprea, preot originar din Dobrogea. Aceasta se găseşte azi în arhivele primăriei din Ierusalim cu o parte din documentele de atestare a lăcaşului. Din păcate construcţia nu a avansat aşa cum se preconizase, fapt care l-a determinat pe preşedinte să cedeze Casei Bisericii întreaga arhivă a aşezământului predându-i toate lucrările.

În anul 1914, un al doilea comitet de iniţiativă în frunte cu Regina Elisabeta, având printre membri pe arhitectul Nicolae Ghica-Budeşti, Teodor Burada şi arhimandritul Dionisie — Starețul Mânăstirii Sinaia — au început lucrările cu dorinţa de a construi chiar în apropierea Sfântului Mormânt lăcaş de închinare pentru români. Comisia a plecat la Ierusalim pentru a obţine hotărârea sinodală a Patriarhiei Apostolice, şi pentru a studia problema la faţa locului. Profesorul Dragomir Demetrescu şi arhimandritul Dionisie au prezentat Patriarhului Damian epistola Mitropolitului Primat Konon. La 28 aprilie 1914 Sfântul Sinod al Bisericii Ierusalimului a aprobat în unanimitate zidirea Bisericii Române, patriarhul oferindu-se să sfinţească locul. Însuşi guvernatorul afirma: „Noi ne bucurăm de venirea românilor aici. Noi salutăm cu entuziasm ridicarea unui aşezământ bisericesc a românilor aici, că suntem prieteni".[5] Statul român a subvenţionat construcţia cu 200.000 lei în speranţa că încheie lucrările în 1916. Totuşi, războiul a împiedicat finalizarea construcţiei la termenul fixat.[6]

În anul 1927, Patriarhul Miron Cristea (1925—1939), a făcut o vizită Patriarhiei Ierusalimului cu care prilej a cunoscut şi sfintele locuri din Palestina. Atunci s-a hotărât construirea şi a unei biserici la marginea râului Iordan, pe lângă cea de la Ierusalim.

Pentru întocmirea planurilor celor două biserici Patriarhia Română a trimis la Ierusalim în anul 1933 pe arhitectul Ionescu Berechet, iar lucrările au fost încredinţate, prin concurs, arhitectului arab Antony Baramchi din Ierusalim. Punerea pietrei fundamentale s-a făcut pentru ambele biserici la 28 martie 1935, de o delegaţie bisericească venită cu prilejul sărbătorilor Sfintelor Paşti, în frunte cu Episcopul Lucian Triteanul al Romanului şi delegat personal al Patriarhului Miron, Episcopul Cosma al Dunării de Jos şi Episcopul Gherontie al Tomisului. Evenimentul a fost marcat de prezenţa la Locurile Sfinte a unui număr impresionant de 150 de pelerini care au participat şi ei la întregul ceremonial, mai ales la Sfânta Înviere.[7]

Începute în anul 1935 lucrările bisericii şi ale Căminului românesc din Ierusalim s-au terminat în 1938. Suma de circa 7 milioane lei, la care s-a urcat preţul lucrărilor al ambelor biserici, a fost alocată de statul român şi Patriarhia Română, la care s-au adăugat şi contribuţiile mulţilor credincioşi români.[8]

În urma evenimentelor petrecute în Europa şi Orientul Apropiat, începând cu anul 1940, Patriarhia Română a întrerupt vremelnic legătura cu Bisericile de aici, pe care le administrase doar de patru ani. Începând cu anul 1963 s-au reluat lucrările de îmbunătăţire şi reparare a Bisericii Române. Atunci, lucrările de reparaţie, a celor două turnuri, au fost făcute sub îndrumarea fiului lui Antony Baramchi, pe nume Gheorghe. Astfel a fost pictată biserica, catapeteasma a fost complet recondiţionată cu piese sculptate şi icoane executate în atelierele patriarhiei alături de străinile, candelabrul şi uşile de la intrare.[9] Lucrările de restaurare, conduse de Arhimandritul Lucian Florea, au fost terminate în anul 1975. Sfinţirea bisericii s-a făcut la 28 mai 1975 de către o delegaţie a Bisericii Ortodoxe Române condusă de Prea Fericitul Patriarh Justinian Marina ce răspundea în acest fel, vizitei făcute de Patriarhul Benedict al Ierusalimului în anul 1968. Biserica poartă hramul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe şi a fost sfinţită în cadrul sfintei liturghii săvârşite de Î. P. S. Teoctist, Mitropolitul Olteniei, actualul Patriarh şi de P.S. Episcop Vasile Coman al Oradiei iar din partea Patriarhiei Ierusalimului de Î.P.S. Stefanos, Mitropolit de Gaza.

La sfârşitul anului 1989, în incinta sfântului aşezământ s-a organizat o mică colecţie de obiecte tradiţionale româneşti prin străduinţa superiorului de atunci Irineu Pop, azi episcop, şi a profesorului Victor Simion din Bucureşti. Colecţia, care însuma multe obiecte rare, a fost mutată, parţial, după 1992, într-unul din saloanele de primire, holul de la intrarea oficială fiind azi împodobit cu frumoase picturi, în tehnica tempera, ce înfăţişează panteonul sfinţilor români canonizaţi de Biserica noastră în 1950 şi 1992.

De-a lungul vremii, mulţimea evenimentelor şi a oamenilor au schimbat, puţin câte puţin înfăţişarea Aşezământului împodobindu-l sau refăcându-i o parte din frumuseţile pierdute. Aşa se explică faptul că fiecare superior ce a stat o vreme la Ierusalim şi-a lăsat numele încrustat nu numai pe „răbojul" atâtor documente ci şi pe zidurile Aşezământului sau în inimile celor ce au avut fericirea să-i cunoască. Ultimele „retuşuri" picturale s-au numit: trapeza, în care micul cin monahal îşi satisface nevoia zilnică de hrană şi **biblioteca**, punct de cultură şi spiritualizare prin lecturarea unor cărţi duhovniceşti. Ele au fost realizate în vremea arhimandritului Ieronim Creţu, actualul superior.

Biserica din Ierusalim, ca de altfel întregul complex românesc ce serveşte ca Reprezentant al Patriarhiei Române la Ierusalim, este amplasată în partea de nord-vest a vechii cetăţi, în cartierul „Mea-Şearim" în traducere „Cartierul celor o sută de porţi".

Păşind pragul acestei ctitorii româneşti, care se adaugă multor ctitorii făcute de înaintaşii noştri peste hotarele ţării, te izbeşte forma de cetate închisă, a întregului complex, în care este amplasat şi catoliconul. De fapt el e închis, în mijlocul complexului, amintind, la scară mai mică şi într-o formă diferită, de mânăstirile domneşti ce-şi au biserica înscrisă între ziduri, înconjurând-o. Călătorind prin Ţara Sfântă, pelerinul poate întâlni această formă de biserică tipică pentru creştinii de aici fie că sunt arabi, greci sau români. Chiar în Ierusalim, într-unul din cartierele arabe mărginaşe, pe drumul dintre Ierusalim şi Ierihon se poate vedea o Biserică creştină construită după modelul celei româneşti. Se poate vorbi, în acest context, de o arhitectură tipică pentru bisericile de aici influenţate nu numai de stil cât mai ales de condiţiile sociale.

La Ierusalim, catoliconul este fixat în interiorul aşezământului ca o parte componentă delimitată doar de zidurile chiliilor. Planul este dreptunghiular şi simplu, fără abside laterale, şi delimitează un spaţiu interior destul de mic faţă de nevoile actuale, asemănător celui din vechile paraclise voievodale, de la mânăstirile sau curţile domneşti.

Pentru a înţelege contextul acestui tip arhitectural în Cetatea Ierusalimului trebuie să spunem că sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea a adus renaşterea nu numai a stilului naţional în arhitectura civilă, prin arhitecţi ca Ion Mincu, ci şi a celui bizantino-românesc în arhitectura noastră bisericească, datorită arhitecţilor şi istoricilor de artă grupaţi în jurul fostei „comisiuni a monumentelor istorice" (Nicolae Iorga, Gheorghe Cerchez, N. Ghica-Budeşti). Sub conducerea lor se ridică din temelii sau din ruine şi se restaurează în formele lor originale monumente de preţ ale vechii noastre arte bisericeşti ca: Sfântul Nicolae din Curtea de Argeş, Mihai Vodă şi Curtea Veche din Bucureşti, o mare parte din bisericile molodoveneşti ale lui Ştefan şi multe altele. În acelaşi timp sub îndrumarea unor arhitecţi ca Petre Antonescu, Nicolae Ionescu-Berechet şi a altora se clădesc biserici catedrale şi parohiale monumentale, care revin la formele clasice bizantine sau reproduc monumentele cele mai izbutite ale stilului naţional muntenesc brâncovenesc ori moldovenesc.[10]

În acest context reformator şi renascentist se încadrează şi construcţia bisericii româneşti de la Ierusalim. Împletind ostilitatea construcţiei cu odihna picturii, arhitectura întregii biserici este inspirată din cele mai reprezentative realizări ale epocii brâncoveneşti prin împrumutarea coloanelor cu capiteluri şi sculpturilor în piatră care se pot vedea mai ales în partea frontală a bisericii. Cele două turle — cupola şi clopotniţa — care se înalţă deasupra Căminului ,predomină întreg ansamblul înscriindu-l în rândul celorlalte lăcaşuri de rugăciune aflate în preaima vechii cetăţi şi a Sfântului Mormânt.

Pentru a arăta profunda simbioză a elementelor brâncoveneşti cu cele moldoveneşti, în anul 1965 pictorii Gheorghe Popescu şi Niculina Dona din Bucureşti au pictat interiorul capelei cu o pictură în registrele celebrelor mânăstiri moldoveneşti, cu multe scene încadrate în spaţii restrânse. Aceste picturi sunt deosebit de expresive şi unice în regiune.[11]

La Mânăstirea Sfântul Gheorghe din pustiul Hozeva, acolo unde se află moaştele celui mai recent sfânt român, Sfântul Ioan Iacob se pot observa în al doilea paraclis, scene încadrate asemănător cu cele din biserica română. Nu putem concluziona, din lipsă de documente, că paraclisul românesc preia vreo influenţă de la această mânăstire, totuşi, facem această precizare că s-ar putea să nu le fi fost necunoscută pictura acestei mânăstiri pictorilor care au împodobit capela românească. Pictura executată în tehnica „fresco" este înnobilată adesea cu foiţă de aur, întâlnită în majoritatea bisericilor din Ierusalim, iar întreg ansamblul pictural te face să te gândeşti la o adevărată Capelă Sixtină orientală. Chiar un album de ediţie franceză, ce prezintă frumuseţile bisericilor creştine din Ţara Sfântă, aminteşte capela română sub denumirea de „Capelă Orientală".

Cupola Pantocratorului, pandantivii, arcele mari, pereţii de nord şi de sud cuprind reprezentări inspirate din ciclul hristologic — al vieţii şi patimilor lui Iisus — redate, în mare parte pe un fond albăstrui verzui, sau mai bine spus un verde voievodal, scenele de pe pereţii laterali ai bisericii, ca de altfel şi în altar, sunt încadrate asemeni celor de la bisericile moldoveneşti, prin chenare de un roşu cărămiziu (vezi Mânăstirea Gura Humorului din Moldova).

Respectând canoanele artei bizantine, pictorii au adăugat aici şi acea notă de somptuozitate pe care o regăsim în numeroasele ctitorii brâncoveneşti. Pe de o parte costume ornate cu ample motive decorative, sugerând grelele catifele veneţiene, pe de altă parte chenare ample cu un rol pur decorativ, dominând îndeosebi motivul palmei stilizate, aşa cum se întâlnesc în ctitoriile brâncoveneşti amintite.[12]

De remarcat că în friza interioară în care sunt reprezentaţi martirii, mucenicii şi părinţi ai bisericii, pictorii au introdus o serie de personaje din ambianţa vieţii ortodoxe româneşti. Este vorba de Sfântul Ioan de la Suceava, Cuviosul Nicodim, ctitorul Tismanei, Sfântul Dimitrie Basarabov, redaţi aici tocmai pentru a sublinia o dată în plus apartenenţa acestui lăcaş la tradiţia ortodoxiei româneşti. Pentru a întări parcă această dorinţă, pictorii o înveşmântează pe împărăteasa Elena într-un costum inspirat din cel popular (o frumoasă ie cu mânecile brodate, amintind aici de reprezentarea Domniţei Ruxandra din pictura de la Curtea de Argeş a zugravului Dobromir din vremea lui Neagoe Basarab), în timp ce Sfânta Filofteia poartă un veritabil costum ţărănesc cu ie şi fotă. Tot potrivit unei vechi tradiţii, pe peretele vestic, în dreapta intrării, este reprezentat ctitorul — Patriarhul Iustinian — care a încununat opera începută de doi înaintaşi ai săi, patriarhii Miron Cristea şi Nicodim Munteanu.

De aceeaşi bună tradiţie sunt legate şi celelalte elemente ale interiorului. Iconostasul, spre exemplu, este bogat împodobit cu motive decorative vegetale care ne amintesc de strălucitele exemplare aflate la Mânăstirile Hurezu, Govora, la Biserica Doamnei din Bucureşti, la Mânăstirea Sinaia sau la Biserica Sfântul Nicolae din Şcheii Braşovului. Vreji, frunze şi flori dispuse după complicate şi rafinate trasee, colonete în torsadă, tradiţionala reprezentare a arborelui lui Iesei, toate realizate în relief adânc, pentru a capta luminile şi umbrele, amintesc prin motivele decorative folosite şi prin modul de execuţie, de aceeaşi strălucită tradiţie a artei brâncoveneşti cu influenţă rococo de un mare efect artistic.[13]

Icoanele din cele trei registre ale iconostasului (al apostolilor, al praznicarelor şi icoanelor împărăteşti) contribuie şi ele, prin coloritul viu şi fondul aurit, la redarea unei imagini unice. În anul 1995—1996 iconostasul a fost repoleit de monahul Nicolae de la Curtea de Argeş. Icoanele iconostasului sunt pictate, în original, de pictorul Ioan Keber. Pentru a păstra linia impusă de iconostas, stranele laterale sunt realizate şi ele în atelierele mânăstireşti. Intrând în capelă ele lasă impresia unui coridor ce te poartă spre lumina învierii din sfântul altar. Vitraliile altarului şi ele de construcţie recentă aduc o luminozitate ce impune prin simplitate şi suplete.

Holul de la intrarea principală, a devenit astăzi pronaos, prin pictarea lui de către pictorii Liviu Dumbravă şi Dumitru Pascari în anul 1994, superior fiind atunci episcopul de astăzi Ioan Selejan. Deşi pictat în tehnica tempera şi fără vigoarea de exprimare a capelei propriu-zise pronaosul aduce în prim plan sfinţii români. Îi găsim aici pe sfinţii martiri şi mărturisitori Constantin Brâncoveanu cu fiii şi sfetnicul Ianache, Ştefan cel Mare, Sfântul Cuvios Antonie de la Iezerul Vâlcea, Sfântul Ierarh Ghelasie de la Râmeţi, Sfântul Ierarh Leontie de la Rădăuţi, Antim Ivireanul şi mulţi alţii.

Iar pentru a reda o imagine completă, pe peretele de apus al iconostasului, acolo unde de obicei se află uşa de ieşire din biserică, găsim pictat conturul României întregite, cu toate provinciile aflate sub ocupaţie şi azi: Basarabia, Bucovina şi Cadrilaterul, peste care tronează imaginea Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul în braţe, binecuvântând ţara peste care este ocrotitoare. Sugestive sunt şi versurile eminesciene ce dau întregii imagini ideea de forţă:

Ce-ţi doresc eu ţie
Dulce Românie,
Ţara mea de glorii,
Ţara mea de dor,
Braţele nervoase
Arma de tărie,
La trecutu-ţi mare
Mare viitor.

Deşi are o istorie relativ recentă, Biserica Română din Ierusalim rămâne punctul de întâlnire a spiritualităţii româneşti într-un spaţiu dincolo de timp şi luminează prin întreaga prezenţă nevoia duhovnicească a celor ce se simt legaţi de neamul lor prin credinţă.

Programul iconografic

Pictura bisericilor ortodoxe nu este doar un simplu mijloc de decorare a locaşurilor sfinte pentru încântarea ochilor şi satisfacerea simţului estetic al privitorilor, ci constituie o întreagă „teologie în imagini" pentru a cărei corectă înţelegere sunt necesare cunoştinţe de dogmă creştină, de Sfântă Scriptură, de exegeză, de cult şi istorie bisericească, „Picturile dau glas monumentelor. Ele cristalizează idei, simţiri şi viaţă, reprezintă documente şi izvoare de istorie... Iconografia ne introduce în lumea de artă a trecutului nostru"[14].

Bisericile ortodoxe nu sunt pictate la întâmplare ci după o anumită rânduială. Există un sistem sau tipic ionografic care arată pictorilor biserieşti ce fel de scene se pot picta în fiecare din compartimentele interioare şi după caz, exterioare, în aşa fel ca întregul ansamblu unitar şi logic să dea imaginea reală a unei teologii ecleziologice.[15]

În ortodoxie icoana are un sens religios profund, ea nu e un simplu obiect de artă. Prin compoziţiile lor iconografice pictorii bisericilor bizantine caută să traducă vizual cugetarea bisericească, ideile teologice, sentimentele de evlavie ale clericilor şi credincioşilor.[16]

După secolul IX, adică în perioada post iconoclastă, s-au pus bazele unei noi ere a artei religioase, care se caracterizează în iconografie prin formarea unui tipic iconografic, mai mult sau mai puţin fix, ce va deveni obligatoriu pentru toţi pictorii şi ale cărui reguli vor fi înscrise şi în erminiile sau călăuzele „zugravilor bizantini"[17].

Principiul general sau ideea directoare care stă la baza acestui program iconografic este concepţia teologică. Cheia acestei concepţii teologice ne-au dat-o marii mistagogi sau exegeţi ai cultului ortodox dintre care cei mai semnificativi rămân: Sfântul Maxim Mărturisitorul, teologul de seamă al secolului VII, Sfântul Gherman, Patriarhul Constantinopolului şi Arhiepiscopul Sim.on al Tesalonicului în secolul XV. Distribuirea picturii în ansamblul iconografic este determinată de funcţia specială a fiecărei părţi a bisericii în cult şi trebuie să fie în strânsă legătură cu arhitectura locului. Princ.piul acesta, care stă la baza programului iconografic a fost formulat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române astfel: „Cultul ortodox, având semnificaţie determinată şi precisă şi răspunzând la un scop bine ştiut, icoanele şi tablourile de pictură în biserici trebuie să ocupe locul anumit spre a fi în armonie cu ideea specială, avută la întocmirea cultului şi la alcătuirea planului pentru clădirea bisericilor"[18].

Biserica-lăcaş trebuie să ne dea, în ansamblul ei arhitectonic şi pictural, o viziune sau imagine sensibilă a bisericii cereşti, a „cerului pe pământ", cum spunea Sfântul Gherman al Constantinopolului, atât prin arhitectura ei cât mai ales prin modul cum este distribuită pictural pe suprafaţa pereţilor ce caută să ne sugereze în chip plastic rânduiala, ierarhia sau ordinea ideală care domneşte în acest univers creştin[19].

În acest context, Biserica Română din Ierusalim se încadrează în planul general al tipicului iconografic prezentând şi unele particularităţi ce nu influenţează programul iconografic formulat de Sfântul Sinod[20]. Dacă arhitectura este inspirată din cele mai reprezentative realizări ale epocii brâncoveneşti, pictura aduce în ansamblu modelul vestitelor mânăstiri moldoveneşti, cu scene multe, încadrate în chenare de un roşu cărămiziu. Deşi dă impresia unui ansamblu pictural încărcat, bogat în imagini, ele nu lasă senzaţia de oboseală ci aduc vigoarea expresivă a pictorului. Spaţiul este folosit la maxim. Influenţa orientală se întrezăreşte în minuţiozitatea detaliilor şi în bogăţia elementelor decorative ale brâielor de pictură ce delimitează scenele. La acesta se adaugă şi bogăţia variată a veşmintelor, cu grija de a umple fiecare spaţiu ce ar putea rămâne nefolosit. Întregul ansamblu adâncit într-un fundal odihnitor „verziu-voievodal", aduce în sufletul privitorului un răgaz de pace şi meditaţie interioară. Puţine biserici îţi lasă această impresie mai ales în Ţara Sfântă. Ca dimensiune interioară biserica română din Ierusalim se aseamănă cu cea pictată de fraţii Moroşanu la Nazaret: Biserica Izvorului Maicii Domnului. La această expresie de minuţiozitate orientală contribuie, în bună măsură şi iconostasul prin acea expresivitate sculpturală şi minuţiozitate a detaliilor icoanelor ce se adâncesc în planul general reflectat de sculptură, broderie a artei româneşti cu influenţă rococo. Altarul, partea cea mai tainică a lăcaşului divin, este locul unde se săvârşeşte jertfa sfântă a Liturghiei şi unde stă numai clerul sau „ceata sfinţilor slujitori ai tainelor". Sfinţenia şi caracterul lui tainic e sporit, în bisericile ortodoxe, de catapeteasmă, care îl fereşte de privirile credincioşilor, oprindu-i să pătrundă înăuntru.

Două categorii de scene şi personaje sfinte vom găsi ilustrate în iconografia altarului:

1. Scene istorice sau simbolice în legătură cu jertfa sfântă care se săvârşeşte aici;

2. Figuri de mari ierarhi şi clerici, autori de liturghii şi diaconi. De fapt toate subiectele care împodobesc bolta şi pereţii altarului se referă la jertfa liturgică, formând astfel un ansamblu de o mare unitate teologică[21].

În vechile biserici, pictate înainte de formarea programului iconografic actual, iconografia altarului era dominată de chipul Mântuitorului, care trona în absida altarului cum se vede în unele biserici din Capadochia şi Sicilia[22].

Biserica română din Ierusalim urmează tradiţionalul program iconografic al „Erminiei zugravilor". Pe bolta altarului (semicalota absidei) este pictată Maica Domnului ca împărăteasă a cerurilor — Platitera — adică cea mai înaltă, care tronează la hotarul dintre ierarhia cerească şi cea pământească, ca mijlocitoare între cer şi pământ, verigă de legătură între Dumnezeu şi oameni. Prezenţa chipului Maicii Domnului în iconografia altarului se explică şi prin faptul că Sfânta Fecioară a stat, după Tradiţie, în Sfânta Sfintelor din templu până la vârsta de 12 ani şi pentru că a fost numită deseori în iconografia bisericească „rai cuvântător" sau spiritual (Axionul „De tine se bucură"), Sfântul Altar întruchipând Raiul. Este totodată o personificare a bisericii însăşi ca mijlocitoare pentru lume. De fapt ce este cu totul deosebit în programul iconografic al altarului Bisericii româneşti din Ierusalim se transpune într-un adevărat brâu de scene din viaţa Maicii Domnului ce încadrează semicalota absidei. Pe bolta altarului, Sfânta Feicoară este înfăţişată stând pe tron ca împărăteasă

(Continuare în pag. a 5-a)

---

1 Ep. Vicar Irineu Pop, **Aşezămintele româneşti de la Ierusalim şi Iordan**, Ed. Sf. Arhiepiscopii a Vadului, Feleacului şi Clujului, 1994, p. 6—7.

2 T. Kollek..., **Jerusalime, ville sacre d'humanite, quarante siecle d'existance**, Paris, 1968.

3 Vezi **Evenimentul**, Iaşi, nr. 214, din 7 noiembrie 1906, după Irineu Pop, **Op. cit.**, p. 51.

4 **Ibidem.**

5 Vezi **Documente**, Arhivele Primăriei Ierusalim.

6 Beza Marcu, **Urme româneşti în Răsăritul Ortodox**, Bucureşti, 1935.

7 Vezi Irineu Pop Bistriţeanul, **Op. cit.**, p. 54.

8 **Ibidem.**

9 **Ibidem**, p. 55.

10 Prof. Ene Branişte, **Liturgica generală**, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1992.

11 Ep. Vicar Irineu Pop, **Op. cit.**, p. 57.

12 Ep. Vicar Irineu Pop, **Op. cit.**, p. 60.

13 Cândea Virgil şi C. Simionescu, **Prezenţe culturale româneşti**, vol. I şi II, Bucureşti, 1979—1982.

14 I. D. Ştefănescu, **Iconografia artei bizantire şi a picturii feudale româneşti**, Bucureşti, 1973, p. 9.

15 Vezi Dionisie de Furna, **Carte de pictură**, Editura Meridiane, Bucureşti, 1979.

16 Vezi Pr. prof. Ene Branişte, **Teologia icoanelor**, în rev. **Studii Teologice**, nr. 3—4/1952, pp. 170—202; Paul Evdokimov, **L'art de l'icone. Theologie de la beaute**, Paris, 1970 şi L. Uspenski, **La theologie de l'icone dans l'Eglise orthodoxe**, Paris, 1970.

17 Vezi Dionisie de Furna, **Erminia picturii bizantine**, ediţie îngrijită de C. Săndulescu — Verna, Timişoara, 1979.

18 Artic. VII, al **Regulamentului pentru zugrăvirea bisericilor**, publicat în rev. **B.O.R.**, octombrie 1912, pp. 703—709.

19 Vezi, Ch. Diehl, **Manuel d'art bizantin**, vol. I şi II, Paris, 1926, Dr. Elie M. Cristea, **Iconografia**, Sibiu, 1905 şi Dr. Sever Mureşanu, **Iconografia creştină**, Bucureşti, 1893.

20 Vezi, V. Grecu, **Cărţi de pictură bisericească bizantină**, Cernăuţi, 1936, **Iconografiia. Arta de a zugrăvi templele şi icoanele bisericeşti**, manuscris cu o precuvântare, descris şi adnotat de Ghenadie al Râmnicului, Bucureşti, 1891, **Regulamentul...**, alcătuit de Sfântul Sinod al B.O.R.

21 Cf. Pr. prof. Ene Branişte, **Op. cit.**, p. 452.

22 I.D. Ştefănescu, **L'Evolution de la picture religieuse au Bucovina et en Moldovie, depuis les origines jousqu'a XIX siecle**, Nouveles Recherches. Etude iconographique, Paris, 1929, p. 81.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

din Ierusalim

a cerurilor, așa cum a văzut-o mai înainte proorocul David, în versetul pe care preotul îl rostește la slujba de pregătire a darurilor (Proscomidia): „De față a stătut împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și prea înfrumusețată". Întreg fundalul este auriu, Maica Domnului purtând o îmbrăcăminte de culoare roșie având brațele deschise și pruncul Hristos pe genunchi care binecuvintează. În preajma tronului, de-a dreapta Maicii Domnului sunt Sfântul Ierarh Nicolae și Arhanghelul Mihail — puterea lui Dumnezeu — iar de-a stânga Sfântul Ierarh Grigore Teologul și Arhanghelul Gavriil, în veșminte bogat împodobite. Atitudinea de prosternare în fața tronului Sfintei Fecioare este redată prin poziția trupurilor, ușor înclinate și a capetelor ce privesc spre Maica Domnului în semn de milostivire. Sfântul Ierarh Nicolae poartă Biblia, Cuvântul lui Dumnezeu, iar Sfântul Grigore un hrisov pe care este începută o rugăciune: „Duhule cel Sfânt, carele întru sfinți Te odihnești, cela ce cu glasul întreit sfânt ești cântat de serafimi, de te-ai pus păstor peste turma de oi". Sfinții arhangheli mijlocesc alături de sfinții ierarhi pentru ca Maica Domnului să mijlocească și ea, la rândul ei, pe lângă fiul său.

Deasupra Maicii Domnului, trei îngeri veghează liniștea Fecioarei cu Pruncul, ca o adevărată cunună ce exprimă cununa primită de Maica Domnului prin jertfă.

Întreg tabloul te transpune în intervalul a două stări: de odihnă și jertfă, măreția cuminte ce odihnește întru sfinți. Arhanghelii poartă și ei hrisoave luminate de cuvintele unor rugăciuni. De fapt întreg altarul este dominat de profunde rugăciuni cuprinse pe hrisoavele ce le poartă în mâini sfinții ierarhi. La întreaga bogăție de rugăciuni se adaugă și cele două ce marchează al doilea brâu din arcul absidei altarului pe care începe tamburul cupolei. Nu putem să nu le redăm expresivitatea și frumusețea: „Cu aceste fericite puteri și noi strigăm și zicem Stăpâne, Stăpâne iubitorule de oameni"; „Cel ce binecuvintează Doamne și sfințești pe cei ce nădăjduiesc întru Tine".

Alegerea Sfântului Ierarh Nicolae și a Sfântului Grigore Teologul nu este întâmplătoare. Ea vine să ne arate că smerenia și râvna noastră spre cele bineplăcute lui Dumnezeu sunt condițiile esențiale ale mijlocirii Maicii Domnului pentru noi.

Lipsa de spații ample care să redea scene grandioase face ca organizarea acestora să aibe o definire originală. Scenele sunt mici, încadrate în chenare ce aduc aminte de frumoasele și migăloasele picturi ale mânăstirilor moldovenești. Este uimitoare această îmbinare de stil arhitectonic brâncovenesc cu stil pictural moldovenesc. Ele împletesc la Ierusalim epopeea întregului neam românesc.

Dacă, în general, erminia picturii prevede, pentru sfântul altar, unele scene care au fost redate și aici, deosebirea, care îi dă un aer cu totul aparte, am considera-o ciclul mariologic, ce lărgește imaginea Maicii Domnului ca împărătească a cerului și ocrotitoare a lumii. Scenele au denumiri sugestive și pline de adânc izvor teologic: „Vălul umbririi, Înțelegerea cea neînțeleasă, Vifor de gânduri" etc.

Ciclul mariologic este completat chiar la baza cupolei cu un rând de ierarhi ai bisericii lui Hristos ce mijlocesc de-a pururi pe lângă Maica Domnului către Milostivul Dumnezeu. Dintre ei amintim pe Sfântul Chiril al Ierusalimului, stâlp al catehismului universal prin catehezele sale atât de profunde.

Chiar deasupra iconostasului, pe arcada exterioară a cupolei, sunt trei imagini veterotestamentare ce marchează veșnica purtare de grijă a Sfintei Treimi asupra creației sale și în mod deosebit asupra omului: „Stejarul de la Mamvri, Facerea corabiei lui Noe, Arderea Sodomei și a Gomorei".

Omul atent poate sesiza bogăția de texte care înconjoară pe mulți din ierarhii pictați fie spre baza cupolei fie spre baza absidei. Hrisoavele lor sunt pline de rugăciuni și de învățături de credință ale Bisericii: **Sfântul Haralambie:** „Mulțumimu-ți Ție, împărate nevăzute care prin a Ta nemăsurată înțelepciune...", **Sfântul Spiridon:** „Încă îți aducem Ție prea cuvântătoarea cea fără de sânge dumnezeiască slujba aceasta", **Sfântul Vasile cel Mare** „Păzește foarte frumusețea sufletului că pe aceasta are a o cere Dreptul Judecător", **Sfântul Grigore Dialogul:** „De te-ai pus păstor peste turma de oi cuvântătoare fi drept, smerit, blând...".

Una din scenele care urmează întocmai „Erminia zugravilor" este numită „Cortul Mărturiei" ce se continuă, pe același nivel, cu o altă scenă „Ospățul mântuirii", dar, deși poartă nume diferit, este parte integrantă a primei scene.

Cortul Mărturiei sau Tabernacolul este simbolul sau preînchipuirea Sfintei Mese sau a Altarului Legii Noi, la care slujește Hristos însuși prin mâinile și limba preoților slujitori. Scena e inspirată din textul Epistolei către Evrei a Sfântului Pavel, ce ne explică în capitolele IX și X, legătura dintre Vechiul și Noul Testament. Prezența acestei scene în iconografia altarului este de altfel în legătură și cu Maica Domnului, care, în iconografia bisericească a fost adesea numită „cort, tabernacol, sicriu cuvântător" etc.

Tipul iconografic clasic al acestei biserici îl găsim în Biserica Domnească din Curtea de Argeș. Și scena din Biserica Română a Ierusalimului păstrează aceeași idee dar planurile sunt dispuse un pic diferit din cauza particularității absidei altarului ce nu a permis extinderea pe spații largi.

Prima scenă înfățișează altarul Cortului Mărturiei sub forma unei mese în interiorul templului iudaic. Acoperitoarea din față a mesei poartă la mijloc chipul Maicii Domnului într-un medalion. Pe masă se văd: sfeșnicul cu șapte brațe, chivotul în care se păstrau tablele legii și o amforă cu mană (hrană a poporului evreu în perioada trecerii prin pustiu spre țara promisă) sub formă de pâinișoare. Masa e încadrată în dreapta de Moise, în stânga de Aaron, înfățișați cădind, de aceea, uneori, această scenă poartă numele de „Liturghia lui Aaron".

Scena a doua „Ospățul mântuirii" continuă prima scenă și înfățișează un șir: cele doisprezece seminții ale lui Israel purtând fiecare pe brațe sau pe umeri daruri și ofrande: amfore uriașe și chivote de aur, îmbrăcați în veșminte strălucitoare.

„Împărtășirea Sfinților Apostoli" sau „Cina cea de Taină" sau „Liturghia arhierească" este o altă scenă influențată de erminie și-l înfățișează pe Mântuitorul ca Mare Preot sau Arhiereu. El slujește în fața Sfintei Mese, așezată sub un baldachin frângând și împărțind apostolilor Trupul Său, fiind asistat de un înger. Scena are ca temei Cina cea de Taină la care Mântuitorul a înființat Sfânta Euharistie iar tema ei a fost luată din comentariul Sfântului Chiril al Alexandriei la Epistola către Evrei, după cum afirmă părintele profesor Ene Braniște[23]. Tema este cunoscută încă din 1481[24]. Ea se potrivește bisericilor mânăstirești și mai ales catedralelor chiriarhale, în care se slujește în sobor, cu sau fără arhiereu. Scenele care încadrează aceste teme ocupă partea de răsărit a ferestrei absidei altarului — iată încă o asemănare cu bisericile moldovenești.

Tot în partea de răsărit sub scena a doua ce-i reprezintă pe Apostoli, putem vedea o scenă care apare mai rar în Sfântul Altar: „Cinstita spălare a picioarelor" și-L înfățișează pe Hristos cu un ștergar în mână iar apostolii stând desculți și nedumeriți de atitudinea învățătorului lor ce le dă cea mai înaltă pildă de smerenie spunându-le: „Cel ce vrea să fie mai mare între voi să fie tuturor slugă". Zona inferioară a peretelui hemiciclului, urmând modelul majorității bisericilor noastre românești, înfățișează un ciclu de ierarhi înveșmântați în odăjdii liturgice purtând în mâini fie hrisoave, cu texte din care am mai amintit, fie Evangheliile — cuvântul lui Dumnezeu. Acest șir de ierarhi este încheiat de doi arhidiaconi. Cel mai popular este Sfântul Arhidiacon Ștefan, întâiul martir creștin, care este zugrăvit și aici; particularitatea reprezentând-o, zicem noi, Sfântul Arhidiacon Lavrentie. Din șirul ierarhilor i-am putea enumera, alături de binecunoscuții dascăli: Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare sau Atanasie al Alexandriei, pe românii Iosif de la Partoș sau Calinic de la Cernica, ce întregesc impresionanta panoplie a ierarhilor binecredincioși.

Aprofundând caracterul de jertfă al sfântului altar mai apar două scene veterotestamentare: „Jertfa lui Cain și Abel" și „Jertfa lui Avraam" deschizând perspectiva Vechiului Testament ca legătură cu Noul Testament.

Iconostasul este donat de Patriarhul Elie Miron Cristea în anul 1938 și este repoleit în 1994. Se poate citi o parte din inscripția ce a fost făcută la acea vreme: „... I.P.S. Patriarh al României Dr. Miron Cristea, s-a făcut această tâmplă în atelierul Sf. Mânăstiri Căldărușani de Protosinghelul Ieronim Balinfoniu, anul 1938, arhitect Dem. Ionescu Berechet poleior Dumitru Rădulescu..." El păstrează elementele tradiționale ale Erminiei picturii prin încadrarea registrelor. Se detașează migala și frumusețea icoanelor ce împodobesc iconostasul și frolilegiul aurit al lemnului ce deschide perspectiva măreției cerului pe pământ.

Deasupra noasului bisericii se înalță turla cea mare, numită și „Pantocratorul" după figura care constituie elementul principal al Bisericii Ortodoxe, îndeosebi al bisericilor construite în plan de curce greacă, spre această turlă convergând toate liniile arhitectonice și îndreptându-se toate privirile credincioșilor din sfântul lăcaș. Ea reunește, oarecum, într-o unitate arhitectonică, tot interiorul bisericii înălțându-l în sus, spre cer. Cu timpul cupola a fost din ce în ce mai mult înălțată spre cer prin intermediul tamburului cilindric sau prismatic pierzând din mărime, suprafață și micșorându-se din ce în ce mai mult. Ea reprezintă imaginea cerului ce se „bolțește" deasupra pământului. Iconografia ei înățișează pe locuitorii cerului, adică biserica cerească: pe Dumnezeu și sfinții îngeri, curtenii Săi, apoi pe aceia care sunt temeliile bisericii creștine și membrii cei mai de frunte: proorocii, care au prevestit-o și care l-au prevestit pe Hristos, apostolii care au fost colaboratorii Lui în viața pământească și evangheliștii care ne-au lăsat în scris viața și învățăturile lui.

În vârful turlei, pe bolta sferică este pictat Pantocratorul, adică chipul lui Dumnezeu Atotțiitorul, de tip oriental: un Hristos cu fața brună, cu ochii negri, barbă neagră, trăsăturile feței fine dar severe, privirea serioasă dar blândă. Faptul că e pictat doar bust, ținând într-o mână Evanghelia iar cu cealaltă binecuvântând, arată prin aceasta că noi nu cunoaștem decât în parte cele ale lui Dumnezeu. Chipul e zugrăvit într-un medalion circular ocolit de un brâu cu culorile tricolorului românesc. Mâna dreaptă cu care binecuvintează este într-o poziție incomodă iar culoarea veșmântului este fondul pe care îl întâlnim pictat în întreaga turlă. Modelul Pantocratorului, din Biserica Română din Ierusalim, poate fi identificat și cu cel din Biserica Învierii a Sfântului Mormânt.

Pereții tamburului, imediat sub Pantocrator, sunt împărțiți în patru zone orizontale circulare fiecare reprezentând câte o scenă sau chipuri sfinte.

Zona superioară, imediat sub Pantocrator ce ocupă îngerii, serafimii și heruvimii, împărțiți în cele nouă cete tradiționale ale ierarhiei îngerești ca la Pseudo-Dionisie Areopagitul; cetele înconjoară cele două figuri centrale ale tabloului: Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul. Zona imediat următoare încadrează, între ferestrele turlei, chipurile sfinților prooroci într-o atitudine de mișcare, cu fețele înclinate spre registrul superior, lăsând impresia rugăciunii.

Registrul inferior al tamburului este ocupat de clasica scenă a „Liturghiei cerești" sau „Dumnezeiasca liturghie" ce reprezintă slujba săvârșită în ceruri de către Mântuitorul nostru, ca mare Arhiereu, înconjurat de îngeri, preoți și diaconi. Tema aceasta ilustrează rânduiala Vohodului Mare din Liturghia ortodoxă, adică ieșirea cu cinstitele Daruri care închipuiesc Sfântul Trup și Sânge al Domnului. Ea ilustrează și cortegiul funebru din slujba Prohodului din Vinerea Patimilor. Mântuitorul e înfățișat de două ori: la stânga și la dreapta Sfintei Mese; de o parte binecuvintează plecarea procesiunii, de cealaltă o primește. Îngeri-diaconi poartă în mâini sau pe capetele lor discul acoperit cu văl brodat. Îngeri-preoți îi urmează înveșmântați în patrafire și feloane, ținând în mâini potire acoperite cu văluri brodate. Alți îngeri poartă Sfântul Aer. Toți merg în pas maestuos dând o impresie măreață.

Pandantivii sunt pictați cu cei patru Evangheliști împreună cu simbolurile ce-i reprezintă după viziunea din Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul: Matei cu un înger, Marcu cu leul Luca cu vițelul, Ioan cu un vultur. Plasarea Sfinților Evangheliști pe pandantivi simbolizează Biserica lui Hristos ce se sprijină pe Evanghelia Lui.

Suprafața de jos a arcurilor (intradosul) este zugrăvit în cele patru laturi ale sale cu scene din Vechiul Testament așa cum am amintit în descrierea Sfântului Altar. Dacă intradosul Sfântului Altar cuprindea scena Filoxeniei, a corabiei lui Noe și cea a distrugerii Sodomei și Gomorei, celelalte reprezintă scene din viața lui Moise care conduce poporul evreu spre Țara Făgăduinței, și din viața lui Isaac, Iosif, Iacov, Proorocul Ilie și împăratul David.

Dintre bisericile monumentale pictate sub influența curentului de revenire la programul bizantin putem aminti, alături de cea din Ierusalim pe cea din Ghencea (București), pictată de aceiași pictori: Gheorghe Popescu ajutat de Nuni Dona[25].

Naosul, rezervat credincioșilor, reprezintă după concepția exegeților sfintei liturghii Biserica pământească, de aceea programul iconografic este foarte variat și contribuie la cunoașterea vieții Mântuitorului Hristos și a istoriei Bisericii creștine.

Specific acestei biserici din Ierusalim este lipsa absidelor laterale ce-i conferă o anume suplețe. Totuși, această lipsă este suplinită, oarecum, de pictură, ce urmează programul iconografic prin cele două scene ce domină spațiile absidelor: la nord „Coborârea la Iad" iar la sud „Nașterea Domnului".

Din lipsă de spațiu și pentru a reda mai multe scene din viața și activitatea mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, sub cele două scene mari, de o parte și de alta, sunt redate câte șase scene ce evidențiază misiunea și scopul „Fiului Omului" pe pământ.

Astfel sub „Coborârea la Iad" vom putea vedea scene sugestive amintind de alte momente ce au precedat sau au succedat marele eveniment al Învierii Domnului: „Rugăciunea din Grădina Ghetzimani", „Răstignirea Domnului", „Mironosițele la mormânt", „Petru și Ioan la mormânt", „Cina de la Emaus", „Pipăirea Tomei".

Tot astfel este însoțită și scena „Nașterii": „Fuga în Egipt", „Botezul Domnului", „Pescuirea minunată", „Iisus Hristos și samarineanca", „Schimbarea la față" sau „Intrarea în Ierusalim", amintindune, totodată, marile momente din istoria mântuirii. Scenele lasă impresia de migală artistică, de frumusețe cromatică și expresivitate.

Din nevoia de împăcare a lipsei de spațiu cu acest curent de revenire la programul bizantin, au apărut între sfinții ce alcătuiesc baza brâului noasului două scene importante: la nord Sfinții împărați și „întocmai cu Apostolii" Constantin cel Mare și mama sa Elena ținând în mâinile lor Sfânta Cruce a Mântuitorului Hristos. La sud scena Deisis având în centrul ei pe Mântuitorul Hristos pe tron în veșminte aurite străjuit de Fecioara Maria și Sfântul Ioan Botezătorul ce mijlocesc împreună pentru rugăciunile noastre. „Știm că Tatăl e drept, că Fiul e imparțial, dar poate că între dreptatea Tatălui și imparțialitatea Fiului se va interpune, mântuitoare, lacrima Maicii Domnului" avea să comenteze Arhiepiscopul Bartolomeu al Clujului, inspirat, această scenă Deisis. Brâul începe la nord cu Fecioara Maria în brațele maicii sale Ana iar la sud cu dreptul Simeon continuat de alți sfinți în picioare mărturisind frumusețea bisericii între luptă și biruință. Putem să-i amintim pe cei legați în chip deosebit de țara noastră: Sfânta Mucenică Filofteia de la Argeș, Sfântul Ioan de la Suceava, Sfântul Cuvios Nicodim de la Tismana sau Dimitrie Basarabov. Specifică zonei geografice de unde sunt amintiți este vestimentația, care poartă pecetea inconfundabilă a portului național.

Lipsa spațiului face ca scena „Adormirii Maicii Domnului" pe suprafața de jos a cafasului, să fie încadrată de două scene ce aduc în lumină puterea dumnezeiască dincolo de timp și spațiu. Este pictată după modelul construcțiilor ce se văd și azi pe Muntele Sion, în apropierea locului ei de adormire, înconjurată de câțiva apostoli și apropiați ai ei, în cadrul imaginii fiind reprezentat Hristos ținând-o în brațe pe Maria copilă înconjurat de îngeri și arătând alegerea ei prea minunată. Podul cafasului o reprezintă pe Maica Domnului în gest de orantă înconjurată de Sfinții: Ioan Damaschin, Cosma, Teofan, Iosif Melodul, Pimen, Ioan Scărarul, Eudochia și Irina.

Expresivitatea și ideea de capelă voievodală este redată de „friza votivă" în care e pictat ctitorul bisericii românești din Ierusalim: patriarhul Iustinian Marina.

Centrul întregului complex pictural din așa numitul pronaos îl constituie, după cum am amintit, harta României Mari având în centru pe Maica Domnului cu pruncul în brațe.

Programul iconografic al Bisericii Române din Ierusalim păstrează tradiția bizantină a secolelor XVIII—XIX prin cunoscutul „curent de revenire" la programul bizantin dând întregului complex o notă de distincție și eleganță.

Viața liturgică și simbolistica lăcașului

Capitolul de față are menirea de a trasa câteva linii fundamentale în înțelegerea expresiei liturgice în care se încadrează întreaga biserică. Departe de a prezenta un caracter particular al Bisericii Române din Ierusalim subiectul în cauză, deschide perspectiva cultică în profundă simbioză cu lăcașul sfânt.

Bisericile ortodoxe de astăzi păstrează neschimbat, indiferent de planul și formele arhitectonice, împărțirea interioară tradițională, a vechilor biserici creștine în cele trei compartimente: altar, naos, și pronaos. Funcția sau întrebuințarea liturgică a fiecăreia dintre ele, în ansamblul lăcașului de cult, era riguros determinată încă de la început: **altarul** încăperea cea mai dinăuntru, locul clerului slujitor, **naosul** locul credincioșilor, **pronaosul** „anticamera bisericii", locul catehumenilor adică al celor chemați să intre în sânul ei.

La Biserica Română din Ierusalim, rolul pronaosului a fost luat de salonul care adăpostea un mic muzeu, înainte de a intra în capela propriu-zisă.

O primă schițare a simbolismului bisericii-lăcaș și a funcției sacre în viața noastră religioasă, o găsim în cuvântarea, plină de avânt poetic, pe care istoricul Eusebiu de Cezareea o ține la sfințirea bisericii construită de episcopul Pauliu din Tyr. Între altele, el este printre primii care afirmă că Biserica „marele templu pe care Cuvântul etern l-a zidit în lume" este făcută după modelul templului celui mai presus de lume, pentru ca Părintele Ceresc să primească acolo cultul care I se cuvine, și că ea reflectă „frumusețea Ierusalimului ceresc, a muntelui Sionului, a cetății lui Dumnezeu care este în cer" unde „cete nenumărate de îngeri și de prunci creștini cântă lauda stăpânului lor"[26].

Ideile în legătură cu simbolismul Sfântului lăcaș le vor dezvolta mai târziu, marii mistagogi sau tâlcuitori ai cultului ortodox, dintre care cei mai de seamă sunt: Sfântul Maxim Mărturisitorul, marele teolog bizantin al secolului VII, Sfântul Gherman Patriarhul Constantinopolului în secolul VIII, Arhiepiscopul Simion al Tesalonicului și Sfântul Chiril al Ierusalimului.

Desigur, nu sunt singurii care pun în apreciere dimensiunea ecleziologică a Sfintei Biserici.

Biserica este deci locul unde se întâlnește cerul cu pământul, acea scară a lui Iacov ce înlesnește comuniunea divinului cu umanul, pe treptele căruia îngerii și sfinții coboară pe pământ, iar oamenii se urcă la cer, unindu-se într-un singur cor de mărire a lui Dumnezeu. Biserica lăcaș trebuie să ne dea, în ansamblul ei arhitectonic și pictural o viziune sau imagine sensibilă a bisericii cerești, a „cerului pe pământ", cum zice patriarhul Gherman al Constantinopolului sau cum ni se sugerează într-una din cântările Triodului adresate Maicii Domnului: „În biserica slavei tale stând, în cer ni se pare că stăm, Născătoare de Dumnezeu"[27].

Altarul este încăperea interioară dinspre răsărit cea mai sfântă, destinată clericilor slujitori spre săvârșirea Sfintei Liturghii și a Sfintelor Taine ale bisericii lui Dumnezeu. El corespunde Sfintei Sfintelor din locașul de cult al Vechiului Testament, inima întregului edificiu sfânt. Este locul de jertfă și simbolizează Golgota, locul pe care s-a adus o singură dată jertfă sângeroasă Mântuitorului Iisus Hristos.

Sfințenia încăperii altarului provine în primul rând de la faptul că în mijlocul ei se află obiectul cel mai sfânt din întreaga biserică: Sfânta Masă. Pe ea se așează Darurile de Jertfă la slujba Sfintei Liturghii și de aceea ea simbolizează și ieslea și mormântul Mântuitorului și Cina cea de Taină la care Domnul a întemeiat Sfânta Euharistie. Așa le explică și Episcopul Teodor de Andida în Comentariul său liturgic: „Sfânta și dumnezeiasca masă are și înțelesul foișorului de deasupra casei, așternut, este denumită și iesle și se mai cheamă și mormânt a lui Hristos Domnul nostru"[28].

Pe sfânta masă stă așezat obiectul cel mai de preț, fără de care nu se poate săvârși nici o sfântă slujbă în sfântul altar, mai ales Sfânta Liturghie. Acesta se numește Antimis și e o bucată de pânză care cuprinde la un colț, cusută într-un mic buzunărel moaște de sfinți. Antimisul simbolizează mormântul Mântuitorului precum și giulgiul iar **ilitonul,** în care stă învelit antimisul, închipuie nu numai giulgiul ci și mahrama cu care a fost înfășurat capul Domnului la punerea Lui în mormânt.

Iconostasul este denumirea dată acelui zid despărțitor făcut din cărămidă, lemn, metal, piatră sau marmură, acoperit de icoane, care desparte cele două încăperi principale ale interiorului bisericilor ortodoxe. Denumirea românească de Tâmplă derivă după unii de la grecescul **templu** și latinescul **templum** (loc sfințit), iar după alții de la **templa** (formă din latina populară, în loc de **tempora** — parte a feței omenești — devenită în română **tâmplă**)[29].

Naosul este locul în care stau credincioșii care participă la sfintele slujbe. Denumirea simbolică de naos sau corabie s-a dat acestei încăperi pentru că în vechime ea, fiind partea cea mai mare a bisericii, era considerată ca însăși biserica în care credincioșii se refugiază spre a se salva din furtunile și valurile vieții. Deasupra naosului se înalță de obicei turla cea mare. Ierusalimul ceresc arată în chip just interacțiunea cercului și al pătratului (Apocalipsă 21, 16): „Navă eshatologică, naosul surmontat de forma sferică a cupolei sintetizează unirea cercului și a pătratului, măsură și cifră a cerului și a împărăției"[30].

Locul pe care-i zidit altarul și e fixat iconostasul se numește solee. La Biserica Română din Ierusalim soleea e foarte aproape de iconostas nelăsând un spațiu real și foarte vizibil. Frumoase sunt cuvintele prin care Patriarhul Sofronie al Ierusalimului descria acest spațiu: „Locul cel mai înalt dinaintea catapetesmei este spre închipuirea fluviului de foc, care desparte pe păcătoși de drepți, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Fapta fiecăruia focul o va încerca" (I Cor. 3, 15). În naos se oficiază slujbele tainelor și ierurgiilor mai importante ca: nunta, maslul, sfințirea apei, tedeum-uri la diverse date și ocazii, înmormântarea clericilor, parastase etc.

A treia încăpere, pronaosul, este încăperea de la intrare unde stăteau la începutul creștinismului catehumenii și penitenții. Ea nu există în Biserica Română din Ierusalim decât într-o formă improvizată. Împărțirea de odinioară în pronaos intern și extern (atrium) nu se mai păstrează din punct de vedere arhitectonic decât la unele biserici moldovenești din secolul XVI și XVII care, în afară de pronaosul propriu-zis (interior) au și un pronaos exterior închis având intrarea prin latura de nord ori cea de sud (Voroneț, Putna, Sucevița).

Particularitatea așezământului românesc este susținută de poziționarea „cafasului", estrada înălțată a corului. Ea este construită în naosul capelei, deși este nefolosită având doar un rol decorativ.

Viață liturgică îmbină aici tipicul bisericilor de enorie cu tipicul călugăresc. Având necesități administrative programul de rugăciune cuprinde două părți ale zilei: dimineața și seara la care se mai adaugă zilele de sărbătoare. În fiecare sâmbătă și duminică se face sfânta liturghie pentru mulțimea de muncitori români care au venit aici pentru o viață mai bună. Numărul maicilor care îngrijesc bunul mers al așezământului este relativ mic, față de nevoile actuale, fiecare având roluri precise. Sunt conduse de un preot călugăr cu rang de arhimandrit ce întreține legăturile oficiale ale Patriarhiei Române cu Patriarhia Ierusalimului și cu celelalte Biserici și Reprezentanțe. Desigur nu este cazul să mai amintim ce semnificație cuprinde un astfel de lăcaș în ansamblul locurilor sfinte din Israel. Această firavă „prezență liturgică" la Ierusalim aduce Patriarhiei Române, nu doar un prestigiu de prezență ci și o recunoaștere a forței liturghisitoare a unui popor ce-și caută prin credință mântuirea.

A vizita azi Așezământul românesc de la Ierusalim înseamnă, înainte de toate a te îmbogăți spiritual descoperind rodnicia unei palme de pământ românesc în pustiul devastator a modernității care ne subjugă.

---

23 Vezi Ene Braniște, cap. **Pictura bisericească** din **Liturgica generală**, p. 457.

24 Vezi broderiile de la Putna și Salonic.

25 Vezi I.D. Ștefănescu, **Monumente de artă religioasă din București**, în rev. **Glasul Bisericii**, nr. 3/1957, p. 171 apud Ene Braniște, **Liturgica generală**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, p. 479.

26 Eusebiu, **Istoria bisericii**, traducere romanească de Iosif Gheorghian, București, 1896, p. 319.

27 P. Evdochimov, **L'ortodoxie**, p. 216.

28 Teodor de Andida, **Comentar liturgic**, traducere de I.G. Bulat în rev. **B.O.R.**, nr. 3—4/1971, pp. 300—322.

29 S. Salaville, **Liturgies Orientales. Notions generales. Elements principaux**, Paris 1932, p. 103 (crede că grecescul **templi** poate fi o derivație de la **temno** (a tăia), arătând o separație între altar și naos ori chiar între clerici și credincioși).

30 P. Evdochimov, **L'art de l'icone. Teologie de la beaute**, Paris, 1970, p. 125.

Liniştea, cadru pentru exersarea vocaţiei monahului

Orice acţiune, ca să fie de bună calitate, presupune o retragere din lumea zgomotelor, a tulburărilor de tot felul; o interiorizare, o conştiinţă trează, care să-ţi stimuleze atenţia pentru a se concentra spre scopul propus. Cu atât mai mult atunci când creştinul vrea să-şi închine câteva momente din zi sau din noapte pentru suflet.

Chiar Iisus Hristos recomandă retragerea la loc liniştit, atenţionându-ne când voim să ne rugăm zicând: „Tu însă când te rogi, intră în cămara ta şi închizând uşa, roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns" (Matei VI, 6), conştienţi fiind că suntem în faţa lui Dumnezeu, în orice timp şi în orice loc.

„Exemplul viu" este cel mai bun mijloc în materie de educaţie, cu o puternică influenţă, pe care ni-L dă Mântuitorul, retrăgându-se la loc de linişte. O linişte perfectă, care înalţă sufletul spre sferele cereşti, pe care ne-o oferă din plin muntele: „Iar după ce a dat drumul mulţimilor, S-a suit în munte, ca să se roage deosebi" (Matei XIV, 23).

Liniştea, nu numai cea exterioară, ci mai ales cea interioară, îndeosebi, cu tine însuţi, cu Dumnezeu şi cu cei din cercul de muncă, studiu şi de rugăciune, o recomandă Sfinţii Părinţi: „Închide trupului uşa chiliei şi cuvântului uşa limbii, iar duhului rău uşa dinlăuntru" (Filocalia IX, pag. 382).

Sfântul Isaac Sirul (sec. VII) un mare iubitor al liniştii, ne învaţă: „De iubeşti pocăinţa, iubeşte şi liniştea; căci în afară de linişte, nu se desăvârşeşte pocăinţa". Şi mai adaugă: „Liniştea omoară simţirile cele din afară şi trezeşte pe cele dinlăuntru" şi iarăşi: „Faptele bune şi ostenelile dăruiesc sufletului nepătimirea şi aduc odihnă gândurilor, numai când ne vom împărtăşi de linişte". În fine precizează că: „Cei ce au pătruns în zona liniştii, se află la un loc cu îngerii, uniţi prin linişte şi prin tăcere şi de aceea nimic nu-i atrage în afară, nimic nu-i tulbură pe ei". Subliniind importanţa deosebită ce o dă liniştea, spune: „Nu este cu putinţă să-şi supună cineva simţirile sale sub stăpânirea sufletului în afara liniştii" (Filocalia X, pag. 193, 435, 439 şi 473). Sfântul Ioan Scăraru (578—649) alt mare dascăl al liniştii, care a trăit 40 ani în pustiul Thola din Muntele Sinai, arătând cât de gingaşă este lucrarea celor ce se liniştesc, zice: „Un fir de păr mic tulbură ochiul şi o mică grijă pierde liniştea" (Filocalia X, pag. 392).

Mulţi s-au străduit să înveţe diferite ramuri ale ştiinţei veacului de acum, care sunt necesare neamului omenesc, spre folosul de obşte. Prea puţini sunt aceia care au reuşit să înveţe să-şi împace inima şi să trăiască în pace cu sufletul lor. Această filozofie duhovnicească au deprins-o prin trăire, cu multă osteneală şi îndelungă răbdare, toţi aceia care au iubit cu toată inima pe Dumnezeu şi din dragoste fără de margini pentru El, s-au lepădat de sine, au părăsit cele din lume şi s-au retras în liniştea pustietăţilor spre a se uni cu Dumnezeu, prin postiri, neîncetate rugăciuni şi cugetări sfinte, iar alţii chiar în mijlocul lumii au deprins această filosofie duhovnicească, dar nu fără grijă, osteneală şi multă luare aminte de sine.

Aşa a făcut Maria sora lui Lazăr, în plină pregătire a ospăţului, arătându-se pildă a liniştii, aşezată la picioarele lui Iisus Hristos, jos, să asculte cu nesaţ cuvintele Lui. Pentru aceasta Domnul a consfinţit liniştea zicând: „Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la dânsa" (Luca X, 42).

De aceea şi monahismul creştin, chiar de la început, a căutat să-şi creeze mediul prielnic vocaţiei, retrăgându-se în locuri mai potrivite. Aşa au luat fiinţă primele mari aşezări monahale în deşertul Egiptului Inferior: Scete din regiunea Ouady Natrun, unde se află şi astăzi 4 mânăstiri copte în funcţiune, zona Nitriei din Delta Nilului la sud de Damanhaur şi Kellia la sud de canalul Nubariya şi rând pe rând, în toate părţile lumii, nu acolo unde sunt pustii, ci acolo unde el are putere lăuntrică de a se înfiripa, deoarece el nu trăieşte numai din coaja exterioară a vieţii sau din mediul exterior, ci din puterea tainică a vieţii lăuntrice.

Indiferent de motivele care au determinat apariţia monahismului creştin, su ţinute de unii istorici şi dezvoltarea acestuia de-a lungul veacurilor, aşa cum îl cunoaştem astăzi, are la bază „retragerea în locuri de linişte, pentru exersarea vocaţiei sale. Liniştea are darul de a facilita la maximum toate condiţiile necesare bunei desfăşurări a celor două îndeletniciri specifice monahului: „rugăciunea şi munca", care duc la omorârea patimilor.

Nu trebuie să se creadă că persecuţia i-a dus în pustie, ci dragostea de a sluji lui Dumnezeu, în cea mai perfectă linişte, pe care le-o oferea aceste locuri retrase. Persecuţia a grăbit sihăstria, dar nu a creat-o. Nu se poate concepe o comunitate creştină sau mai multe din primele veacuri, fără un nucleu de asceţi. Persecuţiile sângeroase, arderea cărţilor de cult, distrugerea obiectelor aferente, n-au permis păstrarea unor documente specifice, legate de apariţia monahismului creştin.

Scriitori din epoca apostolică, cum sunt: Sfântul Clement Romanul ucenicul Sfântului Apostol Petru, Sfântul Sfinţit Mucenic Policarp al Smirnei, ucenicul Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan, Sfântul Justin Martirul şi Filosoful, Tertulian (220), Sfântul Ciprian al Cartaginei, Metodiu de Olimp (311), în operele lor amintesc de existenţa acestuia. Ei nu vorbesc ca despre ceva nou introdus în viaţa creştină, ci de ceva existent şi necontrazis de nimeni, şi caută să adâncească o astfel de viaţă şi să-i arate măreţia, numindu-i printre altele: „Floarea vieţii creştine". (Asceza creştină, pag. 48).

Aşa ne putem explica că, la data „Edictului de la Milan" 313, existau deja mici nuclee de monahi, cunoscuţi sub denumirea de: fecioare, celibi, asceţi, sihaştri, care se caracterizau prin retragere din tumultul lumii, sau iubitori de linişte. Aceştia erau înzestraţi cu vocaţie. Aceasta presupune o înclinare puternică spre o anumită calificare; a unei predispoziţii sufleteşti. Ea este ascunsă în sufletul fiecărui om, care de multe ori este înăbuşită de năzuinţele materiale ale vieţii. În cazul pozitiv (Fapt. Ap. V, 39), vocaţia izbucneşte din străfundurile sufletului, care se aprinde şi cuprinde întreaga fiinţă omenească şi o determină spre eforturi duhovniceşti. Depinde şi de înclinările omului. Vocaţia tresaltă la chemarea Proniei Divine ca bucăţica de metal în faţa unui magnet. De fapt este o chemare a Providenţei care cunoaşte „ascunzişurile inimii" (Ps. 43 v. 23). Spre deosebire de chemarea la apostolie: „Veniţi după Mine...", (Matei IV, 19) sau chemarea obştească: „Veniţi la Mine toţi..." (Matei XI, 28), chemarea monahului este o iniţiativă proprie, supunându-se de bună voie vocaţiei lăuntrice, potrivit recomandării Mântuitorului: „De voieşte cineva, să vină după Mine, să se lepede de sine..." (Matei XVI, 24). Aşadar temeiul vieţii monastice este „Stăpânirea de sine". A-şi înăbuşi cineva propriile sale patimi ale firii răsvrătite, este un mare lucru. A se lepăda cineva de orice mângâiere, începând cu viaţa casnică şi până la cea mai îndepărtată prietenie, este cu adevărat „o jertfă neobişnuită", care se încununează ca şi mucenicii, cum ne asigură Sfântul Ciprian al Cartaginei. Deci vocaţia este elanul vital al binelui, al frumosului şi al progresului duhovnicesc, care tinde spre original, aşa cum fusese omul plăsmuit la început de Dumnezeu.

Din proprie iniţiativă, au fost persoane izolate, gata a se jertfi pe sine pentru a ajunge la starea de nepătimire. În felul acesta s-au ridicat oameni excepţionali, care au trăit o viaţă de adevăraţi „îngeri pământeşti". Călătorind pe calea cea strâmtă (Matei VII, 14), ei s-au născut mai întotdeauna în primejdii, au crescut în durere şi s-au nevoit în neînchipuite suferinţe, căci o viaţă sfântă se capătă prin răbdare a toată defăimarea, durerea şi umilinţa.

Fără lepădarea de sine, nu-i posibilă smerenia şi fără de smerenie nu este supunerea ascultării şi fără ascultare nu se poate concepe viaţa monastică, căci „fără ascultare, nimeni nu află altă (cale spre) mântuire" (Filocalia IX, pag. 375).

Asceza este lupta omului cu sine însuşi, cu patimile sale, în scopul de a se debarasa de ce este rău. De a se sfinţi pe sine întru virtuţile care se opun răului, prin efort propriu, care cere timp, voinţă fermă şi încredere în Dumnezeu. Deplina lăsare în voia lui Dumnezeu, este singurul mijloc ce ne duce către pacea şi liniştea sufletului. Dă tot pentru tot, nu alege, nu opri nimic pentru tine, dă-te întreg Mie şi Mă vei avea... De îndată ce te vei lepăda deplin de tine... dar peste dar se va revărsa în inima ta. (Urmarea lui Hristos, pag. 301—303).

În tot lucrul se cuvine să luăm seama „ce facem şi ce zicem". Să nu judecăm în grabă faptele şi vorbele altora şi în toate treburile ce nu ne sunt încredinţate, să nu ne băgam. Iar Sfântul Apostol Pavel ne recomandă: „Pe cât atârnă de voi, trăiţi în pace cu toţi oamenii" (Romani XII, 28) care procedeu aduce multă linişte şi în acest cadru te poţi ruga şi progresa duhovniceşte. Căci Sfântul Ioan Scăraru ne atenţionează că: „Atunci vei cunoaşte folosul liniştii când — pomenirea lui Iisus se va uni cu răsuflarea ta", ştiind din propria sa experienţă îndelungată că: „puterea celui ce se linişteşte, stă în bogăţia şi calitatea rugăciunii" (Filocalia IX, pag. 304 şi 403).

Desigur că liniştea fie exterioară sau interioară, acest cadru atât de necesar realizărilor duhovniceşti, pesupune multă atenţie şi tact pentru a o menţine. De aceea „cei ce iubesc liniştea, nu au atâta nevoie de hrană, cât de răbdare". (Filocalia IX, pag. 398), deoarece mai uşor se liniştesc greutăţile prin răbdare, decât prin lupta de a nu le primi sau de a le ocoli cu orice preţ.

În zilele noastre, când liniştea este grav afectată în toate domeniile vieţii, o interiorizare în taina sufletului nostru e mai mult decât necesar. Aici prin eforturi proprii, cu harul lui Dumnezeu, să menţinem liniştea şi să nu ne tulburăm de vacarmul zgomotelor exterioare. Să ne aplicăm noi înşine metodele ce ne aduc liniştea interioară şi să o păzim cu toată gingăşia sufletească, să nu o pierdem prin ceva, care să ne mustre conştiinţa. Chiar Psalmistul David consideră că liniştea porneşte din interiorul nostru, când zice: „Şi m-am făcut ca un om ce nu aude şi nu are în gura lui mustrări" (Ps. 37, v. 14). De aici necesitatea de a ne crea un cadru de linişte pornind de la starea sufletească interioară spre cea exterioară. Printr-o ţinută fermă cât mai adecvată cu numele de creştin în relaţiile cu ceilalţi oameni, prin mişcări şi vorbe controlate, vom contribui la liniştea noastră şi a celor din jur, reuşind să realizăm cele duhovniceşti cu mult spor.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

Pelerinaj la Taizé

În perioada 21 august — 2 septembrie 1998, un grup de studenţi sibieni (18 de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", şase de la Facultatea de Medicină, trei de la Facultatea de Inginerie şi unul de la Facultatea de Litere), a participat la un pelerinaj în Franţa, organizat de Comunitatea de la Taizé, condusă de fratele Roger.

Taizé este o comunitate ecumenică de esenţă monastică, care primeşte anual tineri din întreaga lume, dând fiecăruia posibilitatea de a trăi experienţa vieţii comune cu tineri din alte ţări. Cei care vin la Taizé sunt invitaţi să participe la slujbe şi la programul organizat special pentru ei.

Studenţii sibieni au avut posibilitatea să opteze între mai multe grupuri: **Izvoarele credinţei** — o scurtă introducere biblică a unui frate, urmată de discuţii în mici grupuri; **Grupul biblic** — destinat îndeosebi studenţilor teologi; **Grupul de muncă** — la fel ca şi grupul „Izvoarele credinţei", dar cu două ore de muncă; **Grupul de linişte** — propus celor care doresc să petreacă săptămâna în linişte şi meditaţie.

Studenţii sibieni au participat la Vecernia şi Sfânta Liturghie oficiată de doi preoţi din Moldova cu prilejul praznicului Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul. În ziua de 24 august ei au fost vizitaţi de I. P. S. Arhiepiscop Iosif Pop de la Paris, fost student la Facultatea de Teologie din Sibiu, care a rostit un cuvânt de învăţătură.

Pe lângă săptămâna petrecută la Taizé, studenţii sibieni au vizitat trei capitale europene: Budapesta, Viena, Paris, precum şi alte oraşe, printre care Nürenberg.

Acest pelerinaj a constituit un prilej binevenit de a comunica cu tineri de alte naţionalităţi şi confesiuni.

NADIA IRIDON,
studentă în Teologie, an II

Eminescu şi Slavici

(Urmare din pag. a 2-a)

nescu a ştiut să le transmită şi altora, Slavici a ajuns la convingerea că era ceva profetic în acel neastâmpăr.

În timp ce se frământau astfel de planuri şi idei a izbucnit războiul franco-german şi comitetul central a fost nevoit să amâne serbarea până după război. „Iată, cum se pierde un an din viaţa noastră comună" — a exclamat atunci Eminescu. Pe lângă toate, a mai venit şi pierderea sumei de florini a comitetului.[5]

Bărbaţi de seamă ai timpului: V. Alecsandri, Kogălniceanu, fraţii Brătianu, Goleştii, C. A. Rosetti, au încurajat comitetul să stăruie ca serbarea să se ţină cu mijloacele de care vor putea să dispună.

Serbarea de la Putna s-a ţinut, un an mai târziu, la 15/27 august 1871. I s-a cerut lui V. Alecsandri un imn ocazional, iar lui Flechtenmacher şi lui Caudella, compoziţiune pentru acest imn.

De fapt, guvernul austriac nu i-a împiedecat pe Români de a se strânge la Putna pentru manifestaţiile proiectate; era interesat să cultive simpatiile Românilor şi nu de a-i jigni, oprind serbarea. Eminescu, moldovean, iar Slavici, ungurean, ambii şagunişti convinşi, nu admiteau ca cineva să se îndoiască de aceasta. Cu însufleţire şi-au pus amândoi serviciile pe teren: Eminescu în ţară, spre a conduce campania prin presă, iar Slavici în Bucovina. Acolo şi-a oferit concursul şi Silvestru Moraru (viitor mitropolit al Bucovinei), pe atunci membru în consistoriu, precum şi zeloşii colegi, Th. Ştefanelli şi Vasile Moraru, fiul părintelui Silvestru, cu care s-au deplasat la Putna.

Părintele arhimandrit Arcadie Ciupercovici, egumenul mânăstirii Putna, a fost unul dintre cei mai călduroşi sprijinitori şi povăţuitorul în executarea lucrărilor de pregătire a serbării, spre a putea face faţă greutăţilor întâmpinate la faţa locului. Demn de apreciere a fost zelul neobosit, îndelunga răbdare şi spiritul de disciplină, atât al seminariştilor din Cernăuţi, cât şi al băieţilor de la cele două gimnazii din Bucovina, mobilizaţi la lucru de către comitetul de organizare a serbării.

Mai presus de toată îndoiala, a fost convingerea că Românii adunaţi la mormântul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, îşi vor manifesta în toată libertatea, simţămintele de pietate. Vor preamări împreună numele unuia dintre cei mai mari susţinători ai neamului românesc, îmbărbătându-se şi întărindu-şi astfel credinţa pentru viitor.[6]

Serbarea a început în ziua de Sf. Maria Mare, printr-o cuvântare a lui Slavici, în faţa porticului ridicat în faţa mânăstirii, după care s-a format procesiunea spre mânăstire.[7] S-au vărsat lacrimi de bucurie, când corul a intonat imnul: „Etern, atotputernic, o creator sublime, / Tu dai lumii viaţă şi omului cuvânt. / În tine crede, speră întreaga Românime. / Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pământ! / Urna votivă a fost aşezată la căpătâiul mormântului, pe un piedestal de marmură neagră. Cele două epitafe au fost întinse pe mormânt, iar steagurile aduse de deputaţiuni au fost lăsate ca decoraţiune la mormânt. Asistenţii au îngenunchiat în faţa mormântului. Egumenului mânăsitrii Putna i-a revenit rolul de a celebra sfinţirea urnei şi a steagurilor aduse la mormânt. Cuvântarea festivă a fost rostită de A. D. Xenopol, atunci student la Universitatea din Berlin.

Seara, s-a întrunit mult doritul congres al studenţilor români. Gândul vienezilor era să se aleagă un birou permanent, care să-i convoace pe studenţi, ici şi colo, spre a-i ţine strânşi la un loc. Scopul era de a se putea face o întinsă şi stăruitoare propagandă, pentru restabilirea unităţii în viaţa culturală a poporului român, cultura să fie naţională şi pretutindeni aceeaşi. Este de remarcat, că dorul de unitate culturală s-a ivit în toate inimile.[8]

La congres s-a dezbătut programul propagandei culturale al tinerimii române, pentru acţionarea prin conferinţe publice, prin reviste literare, prin biblioteci poporale, prin ziaristică, prin concerte şi reprezentaţiuni teatrale, păstrând disciplina intelectuală şi morală. Aşa gândea Eminescu şi aşa gândeau membrii vienezi care au împărtăşit vederile lui. La congres s-a încercat să-i dumirească şi pe ceilalţi membri să adopte acest program.

În virtutea desfăşurării firesti a lucrurilor, înainte de a se uni politiceşte, de căpetenie este pregătirea unităţii sufleteşti. De fapt, restabilirea unităţii în viaţa culturală a Românilor, era un mijloc adecvat, în vederea unirii politice a Românilor într-un singur stat.[9]

5 Slavici I., op. cit., p. 45—46, 48—52.
6. Ibidem, 59—64.
7 Călinescu G., op. cit., p. 157.
8. Slavici I., op. cit., p. 67—69, 80.
9. Ibidem, p. 115—116.

Monahi români cărturari
în mânăstirea athonită Sfântul Pavel

Mânăstirea Sfântul Pavel din Muntele Athos, fondată în a doua jumătate a secolului al X-lea de monahul Pavel Xiropotamitul, a avut relaţii trainice şi permanente cu poporul român.

Încă de la sfârşitul secolului al XV-lea, documentele menţionează ajutoare româneşti acordate acestui sfânt aşezământ monasal. Din Ţara Românească, sunt atestate cele ale voievozilor Vlad Călugărul şi Radu cel Mare, iar din Moldova, ale lui Ştefan cel Mare. Prin ianuarie 1501, egumenul Nicon călătorea pe la curţile voievodului moldovean şi muntean, colectând bogate danii. Atunci intră în legătură şi cu boierii Craioveşti, care îi oferă un sprijin de 2000 aspri anual, precum şi 100 pentru cheltuielile de drum ale monahilor veniţi să ridice suma. Cu ocazia sfinţirii Mânăstirii Curtea de Argeş, în anul 1517, voievodul Neagoe Banarab invită oficial, alături de ceilalţi proestoşi athoniţi, şi pe egumenul de la Sfântul Pavel, iar ulterior, ctitoria Craioveştilor de la Jitianu (Dolj) devine metoc al acestei Mânăstiri.

Ajutoarele româneşti, către Mânăstirea Sfântul Pavel, nu au fost numai de natură materială, ci şi cultural-spirituale. Biblioteca ei păstrează câteva manuscrise preţioase de provenienţă românească. Dintre ele, menţionăm **Mineiul pe luna August** din secolul al XV-lea, **Tetraevanghelul** scris la anul 1560 de Vasile din satul Martinţi, **Liturghierul** din 1612 semnat de arhimandritul Leontie de la Mânăstirea Potoc, precum şi **Liturghierul** dăruit în 1640 de mitropolitul Simion Ştefan de Alba Iulia preotului Mihail din Mânăstirea Cătăluiu (Ilfov).

De remarcat că, primul aşezământ românesc din Muntele Athos, Schitul Lacu — întemeiat în secolul al XVIII-lea de starеţul Daniil, ucenicul Sfântului Paisie Velicicovschi — este amplasat pe teritoriul Mânăstirii Sfântul Pavel. Relaţiile dintre cele două instituţii monahale au fost totdeauna bazate pe principiul dragostei creştine. Unii călugări din Schit găseau la bătrâneţe, sau în caz de boală, adăpost la Sfântul Pavel, unde erau îngrijiţi în bolniţa mânăstirească. Odată cu stabilirea lor acolo, duceau şi cărţile, păstrate astăzi în Biblioteca Mânăstirii, cum sunt renumitele **Antologii muzicale**, totalizând 30 de volume, compuse şi transcrise de monahii români de la Schitul Lacu, mari cunoscători ai muzicii psaltice, sau aduse din ţară.

La începutul secolului al XIX-lea, în Mânăstirea Sfântul Pavel desfăşura o intensă activitate culturală un grup de monahi români, în frunte cu viitorul arhimandrit Chiriac Râmniceanu. Dintre ei, cunoaştem pe ieromonahul Ştefan, schimonahul Gheorghe, monahul Antonie şi monahul Neofit, venit de la Mânăstirea Neamţ.

Ieromonahul Ştefan, un iscusit caligraf, îşi avea metania în Mânăstirea Tismana, unde scrisese mai multe manuscrise. Astfel, în 1811 copiază un **Miscelaneu de literatură monahală**, iar în 1813, **Pomelnicul Schitului Topolniţa**. Închinoviat în Mânăstirea athonită Sfântul Pavel, el transcrie în limba română numeroase lucrări, având conţinut ascetic şi isihast, cum sunt **Capetele** de Calist Patriarhul, **Cuvânt pentru păstoria duhovniceştilor păstori** de mitropolitul Dimitrie al Rostovului, **Cuvânt ca să nu osândim pe nimeni, iar mai vârtos pe preot, pentru Sfânta Împărtăşanie** al egumenului Anastasie de la Muntele Sinai, **Cuvânt pentru împărtăşirea cu Trupul lui Hristos** de Sfântul Ioan Damaschin, **Hotărârile şi aşezămintele** starеţului Paisie Velicicovschi, **Cuvinte pentru Sfânta rugăciune** de Grigorie Sinaitul, **Introducere la cuvintele Sfântului Grigorie Sinaitul** de schimonahul Vasile de la Poiana Mărului, **Întrebări şi răspunsuri, Din canoanele Sfântului Vasile cel Mare, Pravila călugărilor şi Pagini din Pravilă.** Într-un autograf, copistul precizează că: „S-au prescris de mine, în sfântul Munte al Athonului, la sfânta Mânăstire a Sfântului Pavel. Ştefan, smeritul ieromonah". Reîntors la Mânăstirea de metanie, scrie **Viaţa, Slujba şi Paraclisul Sfântului Nicodim,** în anul 1839, semnând: „Ştefan ieroschimonah şi duhovnic".

O remarcabilă activitate culturală desfăşoară ieroschimonahul Chiriac. Născut la Râmnicu Vâlcea, în anul 1787, era strănepot al marelui schivnic de la Iezerul (Vâlcea), Sfântul Antonie. Învaţă carte la Mânăstirea Bistriţa şi Mitropolia din Bucureşti, apoi se călugăreşte la Cernica. Retras în Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul (Bistriţa), îndeplineşte şi funcţia de schevofilax al Mânăstirii, ocazie potrivită pentru a cerceta hrisoavele şi documentele din arhivă. În această perioadă, descoperă **Pomelnicul Schitului Iezerul şi Viaţa Cuviosului Antonie,** despre care se credea că dispăruseră definitiv.

După o bogată experienţă monahală şi o intensă activitate cărturărească, ieroschimonahul Chiriac pleacă la Muntele Athos, stabilindu-se la Sfântul Pavel. În 1816 era duhovnic şi eclesiarh al Mânăstirii, iar în anul următor i se încredinţează conducerea unei procesiuni cu sfinte moaşte prin ţară. Când se afla la Bucureşti, copiază **Proschinitarul Muntelui Athos.**

Reîntors din procesiune, ieroschimonahul Chiriac este ales egumen al Mânăstirii Sfântul Pavel. În această calitate, transcrie câteva opere de spiritualitate monahală, necesare grupului de monahi români din obştea sa. În 1817 termină **Cuvinte pentru rugăciune** de Sfântul Nil Sinaitul, notând că „s-au prescris după o carte a unui părinte, Neofit, de la Mânăstirea Neamţu", iar în 1818 termină transcrierea celor **400 Capete** ale lui Talasie Libianul. Într-un autograf, citim că: „S-au isprăvit cu urmare de mult păcătosul între ieroschimonahi, duhovnicul Chiriac, cathigumenul de la Sfântul Pavel ot sfântul Munte, adecă în anul igumeniei miale la acea sfântă Mânăstire, în vremea când se făcea Mânăstirea cea nouă, ostenitor fiind şi noi, după putiare".

Adept al mişcării isihaste, ieroschimonahul Chiriac practică metoda recomandată pentru însuşirea Rugăciunii lui Iisus. În acest sens, copiază **Învăţătură pentru scurta rugăciune,** despre care spune că, „am urmat-o împreună cu ucenicul meu, Antonie monah, în sfântul Munte, în cathigumenia mia, când am şi scris această folositoare carte". Tot în scopul acestor preocupări, transcrie **Cuvânt pentru iscusirea liniştii** de Calist Tilicude, după un exemplar al schimonahului Gheorghe din sfântul Munte, frate de călugărie cu Iachint de la Robaia.

Monah cărturar, care a unit din tinereţe rugăciunea cu preocupările culturale, ieroschimonahul Chiriac a compus şi lucrări originale. Dintre ele, două sunt redactate la Muntele Athos: **Rânduiala cea bună a vieţii de sine,** text reprezentativ al Filocaliei româneşti (Filocalia, 1979, vol. 8, p. 610—617), şi **Despre mânăstirile de la Athos şi din Ţara Românească** pe care le semnează: „Arhimandritul Chiriac Râmniceanu", la 31 octombrie 1818. Menţionăm că, meritele sale cărturăreşti şi administrative au fost răsplătite cu rangul de arhimandrit, fiind hirotesit de „Chir Grigorie, proin patriarh, în sfânta şi marea Lavră a Sfântului Athanasie al Athonului", după cum însuşi mărturiseşte.

Pasionat colecţionar de opere patristice, arhimandritul Chiriac procură mai multe manuscrise, aduse ulterior în ţară. Dintre ele, unul cuprinde **Capete 100 către călugări,** iar altul **Cuvinte de învăţătură** ale Sfântului Efrem Sirul; acesta fusese copiat în anul 1772 la Mânăstirea Secu de Eustatie Popovici din Transilvania. Fiecare manuscris a fost cumpărat „în taleri 20 de la un părinte nemţean", anume monahul Agaton.

Revenind în ţară, arhimandritul Chiriac este numit egumen la Schitul Plăviceni-Argeş, apoi starеţ la Mânăstirea Călui (Olt). La anul 1828 era în Bucureşti, la Mânăstirea Antim; apoi s-a retras la metania sa, Mânăstirea Cernica, unde s-a stins din viaţă, lăsând în urma sa o bogată colecţie de manuscrise, dintre care se cunosc un număr de 14, cinci fiind autografe.

Trebuie precizat că, şi în alte mânăstiri athonite, numeroşi monahi români au desfăşurat activităţi culturale apreciabile, care contribuie la creşterea prestigiului acestor vrednici fii ai Bisericii noastre strămoşeşti şi ai obştei monahale române din Muntele Athos.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Traducere şi responsabilitate

Avalanşa de titluri din alte literaturi pe care o vedem în ultimii ani tinde să dobândească o tot mai vizibilă relevanţă culturală. Avem de-a face cu un fapt cultural pozitiv, în principiu, dar riscând, în acelaşi timp, o mulţime de pericole. O tendinţă regretabilă este a celor care, citind o literatură tradusă, se lasă aserviţi unor tipare prin care ei înşişi ajung să scrie într-o limbă... tradusă.

Limba este un dar divin pentru un popor, căci îi devine un element constitutiv, nu doar indispensabil. Există limbă fără popor (limbile „moarte"), dar nu există popor fără o limbă a sa.

La o lectură mai atentă a momentului Babel, limba este un dar de Sus. Un dar ce dobândeşte o nouă dimensiune în ziua Cincizecimii, fiind sfinţit şi transfigurat şi apoi împărţit oamenilor de Duhul Sfânt. Apostolul neamurilor aşează „tălmăcirea limbilor" între darurile Duhului. Prin traducere, Evanghelia devine eveniment universal. Şi, ca într-o particulară epicleză, tălmăcirea dobândeşte o reală dimensiune liturgică: este lucrare a Duhului Sfânt, aducându-L pe Hristos în viaţa unui popor.

Încă din antichitate, opera de traducere nu numai împărtăşea conţinuturi de conştiinţă de la un popor la altul, ci reprezenta o lucrare sacră, chiar inspirată. De ajuns să amintim de traducerea Sfintei Scripturi în limba greacă (Septuaginta, sec. III î.Hr.). Iar exemplele pot continua: traducerea Bibliei în limba unui popor a reprezentat dintotdeauna un eveniment unic, providenţial, profetic şi cultural. Graiul unui popor a devenit „limba Evangheliei". Limba acelui popor s-a „contaminat" de sfinţenia mesajului conţinut; căci a devenit calea prin care Dumnezeu Însuşi vorbeşte unui popor.

Literatura e un eveniment unic pentru persoană, ca şi pentru comunitate. Prin limbă, experienţa devine „dicibilă", găseşte cale de împărtăşire. Iar prin traducere, această „împărtăşire" devine universală. Şi conţine un mesaj de eliberare din non-experienţă, din ne-trăire. Transmiţând conţinuturi de conştiinţă, devine cale de ieşire din ne-cunoştinţă. E ca o „coborâre la iad" spre a elibera suflete ţinute în întuneric.

Se ştie că prin traducere se pierde o parte din informaţia din original (unii apreciază la 20%). Fiind însă un dar al Duhului Sfânt, El ajută pe traducător să transmită pe cât posibil mesajul dorit, dătător de mântuire, chiar dacă este aproape imposibil să redai emoţiile originalului, „parfumul" în care „s-a zis" un „cuvânt". De aceea, nu doar cel ce face literatură, ci şi cel ce traduce are nevoie de „inspiraţie".

Traducătorul, ca unul ce se angajează într-o astfel de lucrare de importanţă mântuitoare pentru cititori, e conştient de insuficienţele sale omeneşti, fapt pentru care, inevitabil, lasă să răzbată din paginile sale două aspecte sugestive. Întâi, într-un text tradus se resimte o „nostalgie" a originalului. Traducătorul caută să împărtăşească cititorilor ceea ce el a simţit citind originalul. Iar în al doilea rând, caută să transmită, cititorilor o „încredere" în el. Parcă ar vrea să spună: „eu am citit originalul şi vă garantez că...".

În alte cuvinte, traducătorul devine un garant asupra Duhului (sau duhului) ce l-a asistat la traducere. De aceea, opera de traducere poate avea o dimensiune liturgică, fiind rod al unui dar al Duhului Sfânt. Dar poate fi şi o pervertire a mesajului, o contrafacere aducătoare de moarte (cf. Apoc. 22, 18—19), o operă de demonizare, căci împărtăşeşte un duh nesincer.

Azi, vedem piaţa românească asaltată de o mulţime de traduceri din alte limbi. În multe cazuri, faptul e pozitiv, căci trecem printr-o perioadă de „recuperare" culturală. Dar adesea apar şi pericole. Unul din ele priveşte o regretabilă aservire culturală, ca rezultat al ispitei copierii de modele şi al compilaţiei. Altul ar putea fi un puteril mimetism cultural, manifestat ca tendinţă de adoptare acritică de conţinuturi care nu mereu sunt valori autentice. Apoi, dintr-un bolnăvicios interes pentru ceea ce e... străin — ca şi cum „autohton" ar fi echivalent cu „non-valoare" —, se induce o adevărată înstrăinare de propriile valori, un estrangement cultural, cu efecte păgubitoare, de dezrădăcinare din propria cultură.

Evidenţierea acestor aspecte ar putea fi un îndemn la o selecţie critică a textelor de tradus din alte limbi, ca şi pentru o moderare a traducerii în favoarea creaţiei autentice. Şi, în acelaşi timp, o încercare de sensibilizare a responsabilităţii majore a celui ce traduce: fidelitatea faţă de original îi va fi cel mai credincios avocat dinaintea lui Dumnezeu, a propriului popor şi a sa însuşi.

Ierom. Drd.
IUVENALIE ION IONAŞCU

Mărturii uitate

(Urmare din pag. a 3-a)

preoţii închişi, anume lui Christian Pihringer (născut în anul 1641), în felul următor: „Şi tu, ticălos mic! Pe tine te voi spânzura". Judecătorului oraşului i-a poruncit chiar ca să-l pregătească pentru spânzurare (vol. I, p. 301). Astfel, episcopul Kollonich aplica şi terorizarea psihică a prizonierilor. La 2 august, celor trei preoţi li s-a comunicat că au voie să părăsească ţările habsburgice.

La 25 septembrie 1673 a început cel de-al doilea proces al predicatorilor protestanţi din Ungaria. Au fost convocaţi la Bratislava clericii şi învăţătorii evanghelici şi reformaţi din trei comitate din Ungaria superioară. Membrii completului de judecată (din care făcea parte şi Leopold Kollonich) i-au îndemnat pe acuzaţi să treacă la Biserica Romei. Primatul Szelepcsényi le-a promis în schimbul convertirii lor la catolicism că vor putea rămâne în Ungaria şi că vor primi numeroase avantaje. Kollonich le-a declarat „Şi eu vă voi sprijini; eu vă voi da bani şi altele din vistieria Maiestăţii Sale dacă veţi ajunge să luaţi decizii mai bune" (Maurer, **op. cit.**, p. 78—79). Astfel înţelegea episcopul Kollonich să câştige suflete pentru Biserica sa — şantajându-le şi cumpărându-le. Puţini au fost cei care au urmat îndemnul înaltelor feţe bisericeşti, cei mai mulţi, după ce au refuzat târgul, au fost expulzaţi din Imperiul Habsburgic, găsindu-şi refugiul în Germania (cf. Maurer, **op. cit.**; I. A. Fessler, **Die Geschichte der Ungarn**, vol. IX, Leipzig, 1825, p. 245).

Însă cel mai vestit proces împotriva protestanţilor a avut loc la începutul anului 1674. Pentru ziua de 5 martie au fost convocaţi la Bratislava predicatorii şi învăţătorii din alte şapte comitate din nordul Ungariei (actuala Slovacie). S-au prezentat mai mult de 300 de persoane, în majoritate clerici (restul s-au sustras de la proces, ascunzându-se fiecare pe unde a putut). Toţi au fost acuzaţi că au participat la conjuraţia împotriva împăratului. Iar la sfârşit, toţi au fost condamnaţi la moarte şi la confiscarea averii dacă nu vor trece la catolicism sau dacă nu se vor arăta de acord să părăsească Imperiul Habsburgic. Mai mult de 150 de persoane au cerut emigrarea. Însă cei care au refuzat convertirea la catolicism sau emigrarea au fost aspru persecutaţi. Au fost mutaţi în cele mai crude închisori ale ţării, unde, o parte din ei, ca să scape de chinuri, au trecut la catolicism.

Pe cei mai rezistenţi, Kollonich, în calitatea sa de executor judecătoresc, i-a condamnat să fie vânduţi ca sclavi pe galere. Au fost organizate două transporturi. Primul cuprindea 41 de condamnaţi care au fost duşi la Neapole (unde au ajuns abia 30, restul murind pe drum). Aici au fost vânduţi pe galere spaniole în ziua de 15 martie 1675. Ei au fost eliberaţi la 22 ianuarie 1676 de către amiralul olandez Ruyter. Condamnaţii din cel de-al doilea transport au fost vânduţi pe galere la Triest la 1 iulie 1675 (cf. Maurer, **op. cit.**, p. 84—85; Fessler, **op. cit.**, p. 246).

Printre condamnaţii primului transport se afla şi Thomas Steller, rectorul Colegiului luteran din Banska Bistrica. El a fost dus mai întâi la închisoarea din Leopoldstadt, unde a fost torturat de călugări iezuiţi (i-au fost aplicate de către aceştia 600 lovituri de băţ). Necedând presiunilor de a trece la catolicism, a fost condamnat să fie vândut pe galeră (cf. J.S. Klein, **op. cit.**, vol. I, p. 399—407).

Aceste procese ale predicatorilor protestanţi din Ungaria au produs consternare la Curţile regale şi princiare protestante din Apusul Europei, cât şi în Transilvania. Numele lui Kollonich a ajuns să fie cunoscut în întreaga Europă, numeroşi istorici prezentându-l ca pe cel mai necruţător promotor al Contrareformei din cea de a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

RECENZIE

BISERICA ÎNTEMNIŢATĂ. ROMÂNIA 1944-1989, Bucureşti, 1998, 463 p.

Institutul naţional pentru studiul totalitarismului publică acest interesant volum, sub redacţia lui Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu şi Florin Stănescu. Cartea cuprinde date despre ierarhii, profesorii de Teologie, preoţii de mir, călugării, călugăriţele, pastorii unor culte protestante şi neoprotestante care au fost aruncaţi în închisorile comuniste. Potrivit unei statistici întocmite de cei trei autori, au fost întemniţaţi 1725 de preoţi ortodocşi, 226 greco-catolici, 165 romano-catolici, 65 pastori protestanţi, 25 pastori neoprotestanţi, 23 deserventi ai cultului musulman şi 13 ai celui mozaic. Cifrele sunt semnificative şi socotim că nu au nevoie de nici un comentar. Se adaugă la aceştia 16 ierarhi ortodocşi înlăturaţi din scaun, unul condamnat la moarte în contumacie, şase episcopi greco-catolici (în funcţie în 1948) închişi, sute de călugări şi călugăriţe aparţinând Bisericii Ortodoxe excluşi din monahism în 1959.

Se apreciază că numărul preoţilor ortodocşi care au fost împuşcaţi se ridică la 16(!). Fără îndoială că cifrele nu sunt complete. Mai sunt atâţia preoţi despre care nu se mai ştie nimic, ca şi despre preoţii şi călugării rămaşi în Basarabia şi Bucovina de nord care au fost închişi sau deportaţi de autorităţile sovietice.

Alături de broşura, editată de Arhiepiscopia Clujului (**Mărturisiri de după gratii — Slujitori ai Bisericii în temniţele comuniste**, Cluj-Napoca, 1996), cartea de faţă este un util instrument de lucru pentru toţi cei care doresc să cunoască suferinţele Bisericii Ortodoxe şi ale altor culte în perioada regimului totalitar. Păcat că lucrarea n-a fost revizuită şi de un teolog care ar fi putut înlătura uşor anumite erori, ca şi faptul că n-au fost înţeleşi corect anumiţi termeni de specialitate. Datele biografice ale multor teologi sunt redate greşit. De pildă, sunt date complet eronate despre părintele nonagenar Nicolae Grebenea din Răşinari, care trăieşte şi azi în Piatra Neamţ. Despre părintele Victor Ovezea de la Mânăstirea Măxineni (p. 318) se scrie că avea la arestare ca la 70 de ani; abia acum are această vârstă! Despre preotul Iosif Trifa, întemeietorul „Oastei Domnului", trecut la cele veşnice la 16 februarie 1938, se scrie (p. 433), că „a fost deportat în Bărăgan în 1956 şi condamnat în 1959 la 16 ani muncă silnică, eliberat în 1964". O simplă consultare a **Dicţionarului teologilor români** ar fi înlăturat multe greşeli privind viaţa şi anii de detenţie ai unor profesori de teologie sau preoţi.

Avem convingerea că autorii vor reedita lucrarea de care ne ocupăm, şi atunci vor ruga centrele eparhiale — prin consiliierii culturali sau alţi preoţi — să contribuie la înlăturarea unor erori şi la completarea listei slujitorilor lui Hristos care au suferit în timpul regimului comunist.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

„Tineretul şi clerul: relaţie de încredere sau nesiguranţă?!"

Aceasta este tema Seminarului SYNDESMOS (Organizaţia Mondială a Tineretului Ortodox), care a avut loc în perioada 24—30 august a.c. în Alexandroupulis/Grecia şi găzduit de Mitropolia de acolo.

Pe lângă tema principală a Seminarului au fost abordate şi alte teme: problema avortului, lupta împotriva diferitelor anomalii care stigmatizează viaţa morală a societăţii, rolul tineretului în societate, în Biserică, etc. În ceea ce priveşte participanţii la acest seminar ei au fost în general doctoranzi şi studenţi teologi din următoarele ţări: S.U.A., Egipt, Israel, Uganda, Polonia, România, Germania, Olanda, Anglia şi bineînţeles Grecia. Între cei care au susţinut expuneri amintesc în primul rând pe Mitropolitul locului, **Anthimos**, care ne-a încântat sufletele prin cuvintele sale profunde şi, în acelaşi timp pline de speranţă în ceea ce priveşte viitorul ortodoxiei.

Mitropolitul Anthimos a accentuat foarte mult rolul şi, în acelaşi timp, necesitatea cunoaşterii în Hristos: „PRIN CUNOAŞTERE NOI PUTEM TRĂI ÎN ACEASTĂ LUME ŞI TOTUŞI SĂ FIM ÎN AFARA EI, CA O ICOANĂ A LUI DUMNEZEU". Abordând tema principală a Seminarului, Mitropolitul Anthimos a încheiat afirmând că: „MATURITATEA OAMENILOR ÎN BISERICĂ TREBUIE ARĂTATĂ ÎN COMPORTAMENTUL CU CEI TINERI".

Dintre invitaţii la acest Seminar mai amintesc pe: prof. dr. Michael Bakker din Olanda, pe prof. Nikitas Alimprantis din Tessalonic.

Atmosfera acelor zile a fost extraordinară. În numele prieteniei în Hristos, cu toţii, participanţi şi invitaţi la acest Seminar am simţit bucuria comuniunii, bucuria părtăşiei la SFÂNTA ORTODOXIE...

Acest Seminar s-a încheiat printr-o întâlnire cu SANCTITATEA SA PATRIARHUL ECUMENIC BARTOLOMEOS, la Patriarhia Ecumenică, în data de 1 septembrie a.c.

Am întâlnit oameni extraordinari, am vizitat locuri deosebite, pe care scurgerea timpului nu le va putea şterge niciodată din sufletul meu.

Student teolog ŞTEFAN TOMA, An III T.P.

Pe apă ca pe uscat

(Urmare din pag. a 3-a)

tatele obţinute de cele mai performante lasere. După revenirea din starea de perplexitate, savanţii au luat cazul în serios trecând la studierea lui în foarte mare secret.

Astfel de cazuri sunt nenumărate, mijloacele mass-media semnalându-le aproape zilnic. Desigur că nu toate sunt reale şi demne de atenţia noastră, dar multe dintre ele ne dau de gândit la modul serios, demonstrând cât de puţin ne cunoaştem, dar şi de ce „puteri" dispun unii dintre noi.

Departe de a se înscrie în categoria unor astfel de fenomene, credinţa este **puterea** prin care fiinţa umană poate săvârşi minuni. Din această perspectivă, mersul lui Petru pe apă îşi are nu doar o explicaţie, apărându-ne chiar posibil.

Pentru puţină vreme, omul Petru a reuşit, prin credinţa sa în Iisus să-şi depăşească condiţia şi, aşijderea Învăţătorului său, să umble pe apă, după care, îndoindu-se, s-a scufundat. Prin aceasta Hristos n-a vrut decât să-i arate că biruinţa asupra propriei condiţii şi asupra legilor naturii este posibilă, fără să fie însă una prea lesnicioasă şi nici independentă de credinţa sa, care nu se naşte altfel decât din chinul îndoielii. Căci aceasta şi este în esenţa ei credinţa: în furtună fiind, nu strigătul tău să-l auzi, ci răspunsul Celuilalt, a Celui ce te poate izbăvi de furtună şi îndoială.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P. S. Visarion Răşinăreanu — Episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **Duminică, 19 iulie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Adormire" din Săcele, prot. Braşov, păstorită de către P. C. preoţi Mircea Leb şi Ioan Cornea, rostind cuvânt de învăţătură.
- **Luni, 20 iulie a.c.,** P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor ce a oficiat Sf. Liturghie arhierească prezidată de **P. F. Patriarh Teoctist al României,** la mânăstirea „Sf. Ilie" din Topliţa, jud. Harghita, cu prilejul hramului şi a comemorării primului patriarh al României, **Miron Cristea.**
- **Marţi, 21 iulie 1998** — P. S. Sa a primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu pe P. F. Patriarh Teoctist al României.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Ilie în Catedrala din Sibiu.
- **Miercuri, 22 iulie a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită la Tabăra şcolară de pictură pe sticlă din Sibiel, organizată cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului. P. S. Sa s-a întâlnit cu micii iconari, în număr de 100, veniţi din toată ţara, le-a vorbit despre rostul icoanelor în viaţa creştină şi le-a dăruit tuturor câte o carte de rugăciuni.
  — În aceeaşi zi a cercetat şi biserica Sf. Treime din Sibiel, prot. Sălişte, precum şi şantierul de construcţie al noii biserici din Sibiu cu hramul Sf. Ioan Botezătorul — Hipodrom.
- **Joi, 23 iulie a.c.** — P. S. Sa a prezidat examenul de capacitate preoţească pentru candidaţii Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Vineri, 24 iulie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.
- **Sâmbătă, 25 iulie a.c.** — P. S. Sa a cercetat biserica monument-istoric Sf. Nicolae din Fântânele, prot. Sălişte.
  — În aceeaşi zi a luat parte la festivitatea de premiere a tinerilor participanţi la tabăra de pictură pe sticlă „Icoana din sufletul copilului" de la Fântânele. P. S. Sa s-a întâlnit cu participanţii cărora le-a adresat un cuvânt adecvat.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **Duminică, 26 iulie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a subsolului bisericii cu hramul Sf. Vasile cel Mare şi Sf. Muc. Mina, nou zidită în parohia Spitale Tractorul II din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită P. C. diacon Ioan Ersiliu Pop a fost hirotonit întru preot. A fost acordat un act de apreciere P. C. Pr. paroh Albu Marius. În continuare P. S. Sa a vizitat saloanele Spitalului din apropiere întreţinându-se cu bolnavii şi cu cadrele medicale.
  — În aceeaşi zi, P. S. Sa a vizitat Şantierul noii biserici „Cuv. Paraschiva" din Braşov-Triaj, precum şi parohia Făgăraş Catedrală a cărei biserică de lemn a ars recent.
- **Marţi, 28 iulie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **Miercuri, 29 iulie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, prezidată de Î. P. S. Antonie.
- **Joi, 30 iulie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la festivitatea înălţării în grad a cadrelor militare de la Şcoala de Aplicaţie Făgăraş.
  — În continuare, P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Arhangheli" din cadrul acestei unităţi militare şi Sf. Liturghie arhierească rostind un cuvânt de învăţătură.
- **Vineri, 31 iulie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la festivitatea înălţării în grad a absolvenţilor Academiei de Aviaţie „Henri Coandă" din Braşov, săvârşind un serviciu religios. În aceeaşi zi, P. S. Sa a cercetat canonic bisericile „Buna-Vestire", „Adormirea Maicii Domnului" şi „Cuvioasa Paraschiva" din Braşov, aici rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la taina Sf. Maslu. A cercetat, de asemenea biserica Sf. Arhangheli din Perşani, Mânăstirea Bucium şi biserica parohială din Pojorta, prot. Făgăraş, aflată în şantier de pictură.
- **Sâmbătă, 1 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A vizitat via Mitropoliei de la Sărăcsău, jud. Alba.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **Duminică, 2 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ilie" din parohia Amnaş, prot. Sălişte (P. C. pr. Damian Mircea), cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la zidirea bisericii. A rostit cuvânt de învăţătură. Teologul Constantin Ciprian a fost hirotonit întru diacon.
  — Seara săvârşeşte Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrala din Sibiu.
- **3—7 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Joi, 6 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Schimbarea la faţă" de la Mânăstirea Bucium, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură. La vremea potrivită P. C. diac. Constantin Ciprian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Netuş, prot. Agnita.
  — Seara săvârşeşte Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Sâmbătă, 8 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **Duminică, 9 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în cartierul sibian Ţiglari, rostind cuvânt de învăţătură. A săvârşit slujba de punere a pietrei de temelie la viitoarea biserică de aici cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" (P. C. Pr. Marian Răduleţ).
  — Seara a săvârşit slujba Vecerniei şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală. A cercetat Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" de la Valea Hârtibaciului, prot. Agnita.
- **Luni, 10 august a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" de la Cârţişoara, prot. Avrig, mânăstire aflată în şantier de construcţie.
- **11—13 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Vineri, 14 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a săvârşit Vecernia, Litia şi Prohodul Maicii Domnului în Catedrala Mitropolitană.
- **Sâmbătă, 15 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură. A participat la cel de-al doilea festival de muzică corală religioasă, organizat acolo de Radiodifuziunea Română. S-a întâlnit cu Dl. Valeriu Stoica, ministrul Justiţiei şi cu un grup de parlamentari.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Litia în biserica „Sf. Martiri Brâncoveni" din mânăstire.
- **Duminică, 16 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Turnu Roşu, prot. Avrig, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", rostind un ales cuvânt de învăţătură creştinească.
  — În aceeaşi zi. P. S. Sa a cercetat schitul Păltiniş, unde s-a întâlnit cu un grup de 50 de copii din Zlatna, aflaţi la Schit şi cărora le-a vorbit despre binefacerile rugăciunii.
- **Marţi, 18 august a.c.** — P. S. Sa a luat parte la slujba de Te-Deum, în Capela Mitropolitană cu prilejul întâlnirii absolvenţilor Institutului Teologic din Sibiu, promoţia 1968.
  — A luat parte la primirea P. F. Patriarh Teoctist la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **27.07.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Preot Simion Săsăujan în legătură cu rezolvarea unor probleme cu caracter bisericesc.
- **29.07.1998** — Î. P. S. Mitropolit a prezidat Permanența Consiliului Eparhial Sibiu, care a avut loc la Reședința Mitropolitană;
- **30.07.1998** — Î. P. S. Mitropolit a vizitat Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus și s-a interesat de mersul lucrărilor de construcție a Academiei de la Sâmbăta.
- **05.08.1998** — Î.P.S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe P. S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului.
- **06.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe dl. inginer Mihai Gavriș cu familia, din București.
- **08.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe d-na doctor Maria Șoaită din Târgu Mureș, care se afla în trecere prin Sibiu.
- **15.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit un grup de credincioși din localitatea San Mauro Pascoli — Italia, condus de dl. inginer Mihai Buda.
- **18.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe Prea Fericirea Sa Patriarhul TEOCTIST, însoțit de P. S. Calinic, Episcopul Argeșului, aflați în trecere prin Sibiu spre reședințele lor, venind de la înscăunarea P. S. Episcop Vasile Flueraș, Episcop vicar al Clujului, instalat la Mânăstirea Nicula cu ocazia hramului acestei Mânăstiri. La primire a asistat P. S. Visarion Rășinăreanu — Episcop vicar.
- **22.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe P. C. Protopop al Sibiului Luca Dănilă, însoțit de Arhid. Luca Dumitru.
- **23.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană două familii de credincioși din Basarabia, aflate în trecere prin Sibiu.
- **24.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus — Exarhul mânăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului.
- **25.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit pe Arhim. Ilarion Urs, economul Mânăstirii „Brâncoveanu" de a Sâmbăta de Sus, în legătură cu continuarea lucrărilor de construcție la viitoarea Academie de la Mânăstire.
- **26.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit la Reședința Mitropolitană pe P. C. Arhid. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **27.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit pe dl. doctor Suciu Nicolae din Mediaș, membru al Consiliului Eparhial și al Adunării Eparhiale a Sibiului și membru al Adunării Naționale Bisericești — București.
- **29.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința mitropolitană pe P. C. Pr. prof. Mihail Milea de la Seminarul Teologic Ortodox Buzău și Președinte al Fundației „Sf. Sava" din Buzău aflat în trecere prin Sibiu, însoțit de trei elevi.
- **30.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit pe dl. Sorin Dumitrescu, directorul Editurii „Anastasia" București.
- **31.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Pr. Munthiu Adrian Dumitru, Eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Sibiu.
  — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, în legătură cu rezolvarea unor probleme din cadrul Mânăstirii.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

CENTRUL EPARHIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE SIBIU

ANUNȚĂ:

Examen-concurs pentru ocuparea a 8 posturi de Asistență-Socială la parohii din municipiul Sibiu.

Concursul se va ține în data de 12 octombrie 1998, la Centrul Eparhial Sibiu.

Se pot înscrie la concurs numai licențiații de Asistență Socială.

Dosarele se depun cu cel puțin o săptămână înainte de examen la Secretariatul Eparhiei.

Se vor depune următoarele acte:
— binecuvântarea Chiriarhului.
— cerere de participare la concurs.
— curriculum vitae.
— actul de studii.
— actul de naștere.
— actul de botez.
— fișa medicală.

CONCURSUL CONSTĂ DIN:

1. Probă scrisă cuprinzând câte un subiect din fundamentarea teologică a Asistenței-Sociale și legislația de Asistență-Socială.

2. Probă scrisă cuprinzând analiza studiului de caz.

Alte informații la secția ad-tiv-bisericească și cu probleme sociale.

Compartimentul de Asistență Socială

Prima biserică din Brașov, dată în folosință după Decembrie 1989

Credincioșii ortodocși din cartierul „ASTRA" au intrat duminică, 28 iunie a.c., într-o biserică nouă.

La data de 8 noiembrie 1943, Arhiepiscopia Sibiului a înființat o parohie ortodoxă pentru credincioșii din zona „ASTRA", ce se întindea de la Spitalul uzinei de azi al S.C. „ROMAN" S.A. și până la restaurantul „Ciucaș", unde orașul se termina spre Dârste.

În sala festivă a Liceului de pe Calea București a funcționat primul lăcaș de cult. Din anul 1948, Biserica a fost mutată într-un local vis-a-vis de Spitalul județean, într-o fostă cârciumă și a funcționat în condiții improprii până la Sfintele Paști ale anului 1981 când, prin osteneala și perseverența preotului Ioan Comșulea s-a putut realiza spațioasa și frumoasa Biserică „Sf. Arhangheli" de pe strada cu același nume de astăzi.

După Revoluția din 1989, chiar din luna ianuarie 1990, preotul Ioan Comșulea n-a avut odihnă până nu a obținut un nou teren pentru Biserică în B-dul Saturn, în parcul de la „Micșunica". La 12 august 1990 cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P.S. Serafim Făgărășanu, Episcop-vicar de Sibiu, a pus piatra de temelie a actualei Biserici-Catedrale ce s-a dat în folosință acum și realizată numai din fonduri proprii.

Îl felicităm pe preotul Ioan Comșulea și pe credincioșii parohiei sale pentru frumoasa Biserică-Catedrală realizată, în care să poată sluji încă ani mulți.

Participant

◉ Semnalăm ◉ Semnalăm ◉

◉ Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania publică propria versiune a traducerii **„Cântarea Cântărilor"**.

Este o versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Î. P. S. Sa. După ce-i face o tălmăcire personală, o publică între pag. 27 și pag. 47, cu unele adăugiri editoriale care nu fac decât să-i sporească valoarea traducerii actuale.

Iată ce spune autorul însuși despre cartea sa:

„Prezență singulară și stranie în canonul Sfintei Scripturi, **Cântarea Cântărilor** e ca și cum Venus din Milo s-ar fi rătăcit cândva, statuară, printre mozaicurile Aghiei Sofia: un splendid poem de dragoste omenească, într-un univers al erosului candid, în care trupul omenesc, înveșmântat mai mult în miresme decât în haine, aproape că nu mai are ascunzișuri.

Ce caută ea, totuși, în Biblie? Creștinismul a preluat poemul nu numai în virtutea succesiunii nou-testamentare și nu numai pe temeiul autorității istorice, ci mai ales pentru că scriitorii și părinții bisericești au văzut în el metafora perfectă a legăturii intime dintre Hristos și Biserica Sa".

Fără îndoială, cartea își avea locul în Biblie și autorul a ghicit bine situația, ocupându-se și cu o mai bună a ei tălmăcire.

* * *

◉ **„Spovedanie și comuniune"** de P. S. Andrei, Episcopul Alba-Iuliei, 1998.

Spicuim din cuprinsul acestei cărți: 1. **Pocăința, Taina împăcării și refacerii comuniunii;** 2. **Duhovnicul;** 3. **Ucenicul.** Despre toate acestea Î. P. S. Andrei ne face o bună prezentare și cartea lui este vrednică de luat în seamă de toți acei care caută să pătrundă în tainele cele duhovnicești.

* * *

◉ Petru I. David, **„Ecumenismul — Factorul de stabilitate în lume astăzi"**. Editura Gnosia, București, 1998. Cartea are un cuvânt înainte de **Î. P. S. Antonie Plămădeală**, pag. XIII—XVII, după care urmează cuvântul autorului. Mai are un cuvânt de introducere de acad. *Răzvan Teodorescu*, intitulat: **„Un spațiu al ecumenismului mileniului III — Sud-Estul European"**, precum și o prefață de dr. *Ion Popescu*, președintele Băncii Internaționale a Religiilor din România, și un cuvânt introductiv al Pr. prof. dr. *Dumitru Popescu*.

Cartea părintelui David tratează toate problemele care se pun Ecumenismului, acum în pragul mileniului III. Se ocupă și de ecumenismul local de la noi în vremea Patriarhului *Teoctist* și a Patriarhului *Justinian Marina*.

Este o carte interesantă pe care o vor parcurge cei interesați și care nu cunosc îndeajuns problemele Ecumenismului de la noi.

* * *

◉ Ovidiu Moceanu, **Visul și Împărăția**, o teologie a viselor, cu o prefață de pr. Ioan Bizău, Editura Antim, Cluj, 1998, pag. 178.

„Susținută biografic printr-o vastă și bine selectată literatură de specialitate, ce merge de la textul Sfintei Scripturi până la cele mai importante tratate de teologie. Cartea **Visul și Împărăția** vine să întregească în chip fericit demersul Părintelui arhim. Ilie Cleopa de la Mânăstirea Sihăstria, dar și lucrarea savantă a grupului de cercetători coordonat de către Liviu Popoviciu. Inventatorul exhaustiv al viselor, vedeniilor, profețiilor, descoperirilor, nălucirilor, prevestirilor, parabolelor și altor fenomene similare din Vechiul și Noul Testament, ce alcătuiesc substanța tabelului-anexă, conferă acestei cărți un merit în plus, pe care mai ales specialiștii în științele biblice îl vor aprecia cu siguranță".

Cartea se ocupă de „Visul și dialogul omului cu Dumnezeu, de sacru și diabolic în vis și de onirologia creștină". Vise, vedenii, proorociri, profeții, străvederi, descoperiri, răpiri în duh, înainte-vederi, năluciri, arătări, prevestiri și parabole în Vechiul și Noul Testament.

* * *

◉ Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului publică lucrarea: **„Biserica întemnițată — România 1944—1989"**, alcătuită de Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu și Flori Stănescu, București, 1998.

Până la pagina 27 Cartea cuprinde mai întâi 13 dintre ierarhii ortodocși scoși din scaune și apoi începând cu litera A după alfabet, îi dă pe toți cei din țară până la Zugravu Ion I (preot ortodox), ceea ce înseamnă aproape 400 de pagini de eroi înscriși în acestă carte.

„Comunismul, acolo unde a reușit să se impună, a fost dușman de moarte al Bisericii.

În România teroarea s-a întins și a lovit toate confesiunile în aceeași dorință malefică de a distruge temeliile spiritualității românești.

Dedicăm această osârdie memorială tuturor celor care au suferit și au mărturisit fără teamă credința vie în fața dușmanului.

De asemenea, o dedicăm tinerei generații spre pildă".

Dintre arhierei, membri ai Sf. Sinod în prezent, sunt consemnați printre cei condamnați **Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania** și **Î. P. S. Mitropolit Antonie.** În continuare, lucrarea compune biografiile tuturor **clericilor ortodocși, catolici, greco-catolici și protestanți din România.** Sunt eroi a căror amintire e făcută aici să trăiască veșnic în memoria noastră, veșnic în memoria țării.

◉ Pavel Alexandrovici Florenski, **Perspectiva inversă și alte scrieri,** Traducere din limba rusă de: Tatiana Nicolescu, Alexandra Nicolescu și Ana Maria Brezuleanu, prefață de Nina Kauchtschischwili. Editura Humanitas, București, 1997, pag. 269.

Cartea aceasta este una din cărțile care așteptau pe cineva, după Revoluție, ca să le traducă. Și iată că i-a venit rândul acum.

„În Părintele Pavel s-au întâlnit dragostea pentru înțelepciune și dragostea pentru Biserică, Atena și Ierusalimul", spunea Serghei Bulgakov.

„Descoperit în Occident la câteva decenii după moarte și redescoperit în Rusia sa natală abia după 1990, Pavel Florenski e unul dintre cei mai originali și îndrăzneți gânditori ruși ai acestui secol. A fost o personalitate culturală eminamente eclectică: un preot interesat de matematicile pure, un teolog modern și erudit, preocupat de istoria artei, epistemologie și logica simbolică. Opera sa capitală, **La cumpăna gândirii** — rămasă în stadiul de proiect, căci Părintele Pavel a fost arestat de autoritățile staliniste în 1933 și împușcat patru ani mai târziu —, urma să fie sinteza acestor preocupări atât de diverse.

Volumul de față reconstituie acele secțiuni din vasta sinteză proiectată de Florenski referitoare la lingvistică și teoria artei. Din primul domeniu au fost alese studiile „Știința ca descriere simbolică" și „Antinomia limbii" — piesă centrală a contribuției gânditorului rus la cercetarea limbii —, iar din al doilea mult discutatul eseu „Perspectiva inversă și o serie de fragmente din prelegerile lui Florenski asupra problemei spațiului în opera de artă".

E o carte care se impune de la sine cititorului.

* * *

◉ Merită citită cartea lui Nicolai Berdiaev, **„Împărăția lui Dumnezeu și împărăția cezarului"**, colecție coordonată de Ion Ianoși, iar traducerea din rusă de Nina Nicolaeva (Ed. Humanitas, București, 1998, pag. 142). Este vorba de o ultimă carte a lui Berdiaev. Iată ce scriu editorii pe ultima pagină a cărții: „Această ultimă scriere a lui Berdiaev sintetizează ideile-forță prezente de-a lungul întregii sale opere. Filozoful creștin rus se oprește îndelung asupra conceptului de libertate și a consecințelor lui în plan social și uman. Libertatea e definită prin intermediul unor raporturi conflictuale: împărăția spiritului / împărăția cezarului, spirit / natură, spirit / societate statală etc. Subliniind tragismul condiției umane în genere, teza autorului este că atât colectivismul de tip socialist, cât și ideologia marxistă subiacentă lui duc la anihilarea personalității și creativității caracteristic umane".

E, fără îndoială, o carte care poate să intereseze pe oamenii de cultură. Trebuie să i se dea atenția necesară.

* * *

◉ Semnalăm o carte recentă **„Creștinismul în Occident 1400—1700"** de John Bossy, coordonată de P. C. Pr. Vasile Răducă, traducerea fiind făcută din engleză de Dorin Oancea, (Ed. Humanitas, București, 1998, 238 pag.). Este o carte interesantă despre **„Creștinismul din 1400—1700"** care se ocupă de: „Hristos, Maria și Sfinți, de rudele spirituale și de sânge, păcat și pocăință, miracolul social și dușmanii rasei umane". În partea a doua se ocupă de: „Tatăl, Cuvântul și Duhul Sfânt, instituția religiei creștine și peregrinările sacrului". Iată ce spune pe copertă, în textul de mai jos:

„John Bossy, profesor de istorie la Universitatea din York, face o remarcabilă sinteză, concepută în spiritul sfârșitului Evului Mediu și începutul epocii moderne. Creștinismul este privit nu atât ca religie, cât ca un organism viu, alcătuit din oameni legați prin credințe specifice și un mod anumit de viață.

Cartea este construită în jurul Reformei — moment de schimbare profundă a lumii creștine tradiționale, unde Sfintele Taine își îndeplinesc încă funcția augustiniană de coloană vertebrală a organismului social. Autorul examinează factorii care aveau să mineze vechile rituri de trecere, menite să confere sens și sfințire vieții umane. Sunt descrise noile dogme - protestantă și catolică - și sunt prezentate urmările dezintegrării creștinismului tradițional".

Sunt multe puncte de vedere care ar mai necesita cercetarea. Lăsăm însă autorului ordinea scrisă a temelor pe care și le-a ales el.

* * *

◉ „Fundația Dosoftei" ne pune la îndemână o carte a P. C. Arhim. Paulin Lecca **„Frumosul divin în opera lui Dostoievski"**, (Ed. Discipol, București, 1998, 330 pag.).

Adrian Popescu îi scrie o prefață foarte interesantă pentru că însăși Cartea este o operă dostoievskiană de mare importanță. Mai departe, autorul ne dă largi cunoștințe din Dostoievski pe care le cuprinde în această carte. Este foarte folositoare pentru oricine care vrea să pătrundă în opera celui ce a fost Dostoievski. Pe P. C. arhim. Paulin Lecca l-am cunoscut încă de pe vremea când scria această carte, și a dat în ea tot ce știa mai bun despre Dostoievski. Bine că l-a ajutat Dumnezeu să o poată oferi publicului cititor înainte de a muri.

* * *

◉ Ion Mircea, **„Poezii"**, ed. Vitruviu, București, 1996. E o interesantă carte de versuri pe care ne-o dă poetul Ion Mircea și pe care o recomandăm tuturor cititorilor români, care vor descoperi în ea un poet profund și o ardere a virtuților poetice, cum rar se mai găsesc în Ardealul nostru.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 septembrie
Nr. 33—34
1998

Naşterea Preacuratei Fecioare Maria

Viaţa şi activitatea Domnului Hristos pe pământ, expusă în Sfintele Evanghelii, explicitează pe înţelesul credincioşilor, marea taină a creştinătăţii, a lui Dumnezeu, care s-a arătat în trup (I Tim. 3, 16), adică om s-a făcut şi „s-a sălăşluit întru noi şi am văzut mărirea lui, mărire ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar şi de adevăr" (Ioan 1, 14). În schimb, la 8 septembrie a fiecărui an, Tradiţia Bisericii glăsuieşte creştinilor, prin imnele cărţilor liturgice, despre naşterea Preacuratei Fecioare Maria, prin care Dumnezeu Cuvântul „cel ce se odihneşte pe Scaune înţelegătoare, scaun sfânt pe pământ luişi mai nainte şi-a gătit" (la Vecernia sărbătorii), „scaun de Heruvimi Fecioara" (Irmosul naşterii Domnului). Dumnezeul minunilor, nădejdea celor fără de nădejde, prin iubirea de oameni, „cer însufleţit s-a făcut, că din rădăcină neroditoare, sad de viaţă purtător ne-a odrăslit, pe maica sa", care să aducă în lume pe Hristos, spre mântuirea sufletelor noastre.

Sfinţii Ioachim şi Ana sunt părinţii Preasfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, pomeniţi în otpustul fiecărei sf. liturghii şi mai cu osebire, în ziua de 9 septembrie. Ioachim se trăgea din neam împărătesc. Iubitor de Dumnezeu şi bogat ce era, îşi ducea darurile îndoite lui Dumnezeu. Ana se trăgea din Matan, care era a douăzeci şi treia spiţă din neamul lui David şi al lui Solomon. Matan a luat de soţie pe Maria, din neamul lui Iuda şi a născut pe tatăl lui Iosif, teslarul, şi pe trei fete: pe Maria, Sovi şi pe Ana. Maria a născut pe Salomi, iar Sovi pe Elisabeta. Ioachim, împreună cu soţia sa Ana, din Nazaretul Galileii, erau defăimaţi pentru nerodire, căci erau sterpi şi nu aveau copii. Pentru aceasta, deopotrivă s-au mâhnit la inimă, atât Ioachim în munte, cât şi soţia sa Ana, în grădină. Ei, adânciţi în zile, pioşi şi temători de Dumnezeu, cu lacrimi fierbinţi s-au rugat lui Dumnezeu să-i izbăvească de neajunsul lor. A ascultat Dumnezeu rugăciunea lor şi bine-a-voit a-i ridica pe ei din nenaşterea de fii. Le-a dat Dumnezeu rod sfânt; cea stearpă — zice condacul sărbătorii — a născut pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu. Fecioara Maria este deci nepoata lui Matan şi a soţiei sale Maria. La rândul lor, Elisabeta, mama sf. Ioan Botezătorul şi Salomi erau nepoate de surori ale Anei şi verişoare cu Născătoarea de Dumnezeu.

Rugăciunea, împreună cu suspinul cel bineprimit pentru sterpiciunea şi nenaşterea de fii a lui Ioachim şi a Anei, în urechile Domnului au intrat şi a odrăslit Ana rod de viaţă purtător lumii. Prin darul oferit de sus, cea stearpă cu bucurie a născut pe hrănitoarea vieţii noastre. Preacurata Fecioară născându-se, s-a înscris cu bucurie un popas important în iconomia mântuirii celei de obşte, adică a tuturor neamurilor. Fecioara Maria din cei drepţi a ieşit şi ca un nor al Luminii, în această zi, ne-a strălucit nouă. Credincioşii serbează cu psalmi şi cu cântări naşterea Preacuratei Fecioarei Maria şi cu credinţă aduc mărire lui Dumnezeu, Celui ce s-a jurat lui David, că-i va da lui rod din coapsele sale. „Eu am făcut legământ cu alesul meu şi m-am jurat lui David sluga mea — zice Domnul — întări-voi seminţia ta în veac de veac şi scaunul tău îl voi clădi din neam în neam" (Psalm 89, 4—5).

Cântările bisericeşti de Sfânta Maria Mică vestesc negrăita bucurie, că Ioachim şi Ana au născut pe începătura mântuirii noastre, pe singura Născătoare de Dumnezeu, pe cea din rădăcina lui Iesei (tatăl regelui prooroc David), adică toiag din rădăcina lui Iesei şi dintr-însul floarea, Hristos Dumnezeul nostru a odrăslit. În această zi, din Ioachim şi din Ana cea înţeleaptă, s-a născut Preacurata Fecioară, de Dumnezeu Născătoare, care a încăput pe Dumnezeu-Cuvântul, care este lauda proorocilor, fiica lui David. Cât de sugestiv exprimă cântarea bisericească lucrarea lui Dumnezeu, prin cuvintele: „Ţarina cea mai înainte neroditoare, pământ roditor naşte şi din pântece sterp, rod sfânt a răsărit.". Preasfânta Fecioară s-a născut din cea stearpă, spre a aduce înnoire firii noastre celei sterpe. Troparul zilei exprimă bucuria pe care naşterea de Dumnezeu Născătoarei Fecioare o vesteşte la toată lumea, căci dintr-însa avea să răsară Soarele dreptăţii Hristos Dumnezeul nostru, care a dăruit lumii viaţă veşnică.

Prin vrerea lui Dumnezeu, şi alte femei sterpe s-au fericit prin odrăslire, Fecioara Maria însă a strălucit mai presus decât toţi cei născuţi cu cuviinţă dumnezeiască. În chip preamărit, din maică neroditoare născându-se, Fecioara Maria avea să nască pe Dumnezeul tuturor mai presus de fire, cu trup, din pântece fără sământă, singură fiind uşă a Unuia-născut Fiului lui Dumnezeu, prin care trecând, încuiată a păzit-o.

Astăzi începe darul rodirii, arătând lumii pe Maica lui Dumnezeu, prin care cele pământeşti cu cele cereşti se împreună, spre mântuirea sufletelor noastre. Cea stearpă se arată maică a celei ce a rămas fecioară şi după naşterea Ziditorului a toate. Din aceea s-a întrupat cu firea cea străină, Cel din fire Dumnezeu.

Astăzi Ana cea stearpă naşte pe fiica lui Dumnezeu, cea mai înainte aleasă din toate neamurile, spre a fi locaş lui Hristos

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

„PACEA ESTE NUMELE LUI DUMNEZEU"

— Importantă reuniune interreligioasă la Bucureşti —

Sub înaltul patronaj al Preşedintelui României, dl. Emil Constantinescu, în colaborare cu Patriarhia Română, comunitatea Sant Egidio din Roma a organizat la Bucureşti, între 30 august — 1 septembrie a.c., cea de-a XII-a Reuniune Internaţională „Oameni şi Religii", având ca temă: „Pacea este numele lui Dumnezeu" — „Dumnezeu, Omul, Popoarele".

La această Reuniune au participat personalităţi de marcă ale lumii creştine şi necreştine reprezentând 30 de religii din aproape 50 de ţări ale lumii.

Au fost prezenţi S. S.-lor: Petru VII, papă şi patriarh al Alexandriei, Ignatie IV Hazim, patriarhul Antiohiei, Maxim, patriarhul Bulgariei, Chrisostomos, arhiepiscopul Ciprului, Anastasios, arhiepiscopul Albaniei, Dorotei, Mitropolitul Cehiei şi Slovaciei, Ioan, arhiepiscopul Finlandei, reprezentanţi ai patriarhiilor Ecumenice ale Ierusalimului, Moscovei, Serbiei şi ai Bisericii Poloniei.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost prezenţi toţi membrii Sf. Sinod în frunte cu Prea Fericirea Sa TEOCTIST, patriarhul României.

Din partea Bisericii Romano-Catolice au luat parte şapte cardinali în frunte cu Eminenţa Sa Cardinalul Edward Idris Cassydi, preşedintele Consiliului pontifical pentru Unitatea Creştinilor, mulţi episcopi din Europa, precum şi toţi ierarhii catolici şi greco-catolici din România.

Au fost prezenţi reprezentanţi ai Bisericii Orientale Necalcedoniene: S. Sa Abbuna Paulos, patriarhul Bisericii Ortodoxe Etiopiene, S. Sa Aram I, Catolicosul Armean al Ciliciei, precum şi reprezentanţi ai altor culte creştine şi necreştine din Europa, Asia, America şi Africa. Pentru prima dată Reuniunea „Oameni şi Religii" s-a desfăşurat într-o ţară majoritar ortodoxă. Invitaţia a fost făcută anul trecut la Padova de către Preşedintele României dl. Emil Constantinescu.

Deschiderea oficială a Reuniunii a avut loc duminică, 30 august a.c., printr-o Sf. Liturghie slujită în sobor de către şefii de Biserici Ortodoxe şi de delegaţii Bisericilor autocefale pe esplanada din dealul Patriarhiei din Bucureşti. Din Palatul patriarhal, soborul slujitor precum şi oaspeţii celorlalte Biserici şi denominaţiuni creştine au plecat în procesiune spre locul de celebrare a Sf. Liturghii, cu o oprire la moaştele Sf. Dimitrie Basarabov, ocrotitorul oraşului Bucureşti, scoase din Catedrală special cu acest prilej. Toţi participanţii s-au închinat cu evlavie la sicriul moaştelor Sf. Dimitrie. Sf. Liturghie arhierească a fost prezidată de S. Sa Petru al VII-lea, papă şi patriarh al Alexandriei, care la invitaţia P. F. Patriarh Teoctist a rostit şi cuvânt de învăţătură după citirea Sf. Evangheliii. La vremea potrivită au rostit cuvinte de salut: Eminenţa Sa cardinalul Edward Cassydi, S. Sa Abbuna Paulos, patriarhul Etiopiei, Ex. Sa Michael Turnbull, episcop de Durcham, prof. Andrea Ricardi, fondatorul comunităţii Sant Egidio din Roma, iar la sfârşit P. F. Patriarh Teoctist al României a rostit un înălţător cuvânt de învăţătură ară ând bucuria Bisericii noastre şi a credincioşilor ei de a avea în mijocul lor oaspeţi din întreaga lume creştină. La Sf. Liturghie au luat parte: dl. Emil Constantinescu, preşedintele României, precum şi alte persoane oficiale. Erau prezenţi membri ai Episcopatului Romano-Catolic şi Greco-Catolic din România, reprezentanţi ai cultelor religioase din ţară şi din străinătate.

La orele amiezii P. F. Patriarh Teoctist a oferit la Palatul Patriarhal din Bucureşti, o masă oficială, la care au luat parte toţi ierarhii ortodocşi şi vechi orientali prezenţi la festivităţi. Au participat şi dl. Emil Constantinescu şi d'. Ion Diaconescu, preşedintele Camerei Deputaţilor.

După masă, la orele 17, a avut loc la Palatul Parlamentului, ceremonia de deschidere a Reuniunii în prezenţa P. F. Patriarh Teoctist şi a d-lui Preşedinte al României Emil Constantinescu.

Au luat cuvântul prezentând mesaje: P. F. Patriarh Teoctist, dl. Emil Constantinescu, preşedintele României, dl. Andrea Ricardi, preşedintele Comunităţii Sant Egidio, Abbuna Paulos, Patriarhul Etiopiei, Israel Meir Lau, şef rabin al Israelului, cardinalul Silvestrini, prefect al Congregaţiei Bisericilor Orientale, Isma'il Daftar de la Universitatea Al Azhar — Egipt şi Cornelia Sommarunga — preşedintele Comitetului Internaţional al Crucii Roşii.

În aceeaşi zi, seara, la Palatul Cotroceni a fost oferită o recepţie oficială din partea preşedinţiei României.

A doua zi dimineaţa, luni, 31 august a.c., au început la Palatul Parlamentului (Casa Poporului) lucrările propriu-zise ale Reuniunii. Lucrările s-au desfăşurat pe cinci secţiuni, după cum urmează: I — Umanismul în Mileniul III, Religiile în confruntare; II — Drepturile omului şi religiile; III — România şi Europa; IV — Creştini şi musulmani: viitorul dialogului; V — Un apel pentru viaţă, împotriva pedepsei cu moartea.

În aceeaşi zi, după-masa, s-au desfăşurat alte cinci secţiuni ale Reuniunii: I — Religie şi naţiune între Est şi Vest; II — Poporul săracilor; III — Există un viitor pentru credincioşi; IV — Marea Mediterană între coabitare şi conflict; V — Ca'ea dialogului interreligios; Probleme şi perspective.

Masa de prânz precum şi recepţia de seara au fost oferite la Palatul Parlamentului de către comunitatea Sant Egidio din Roma, organizatoarea Reuniunii.

Marţi, 1 septembrie a.c., zi în care în Biserica Romano-Catolică este prăznuit Sf. Egidiu, patronul spiritual al Comunităţii, a avut loc în cursul dimineţii, tot la Palatul Parlamentului, a treia sesiune a Reuniunii, grupată tot pe 5 secţiuni, după cum urmează: I — A vorbi despre Dumnezeu în lumea contemporană; II — Monahismul între Orient şi Occident; III — Rugăciunea; IV — Ecumenism, şi V. — Religiile japoneze în faţa întrebărilor Asiei.

La toate aceste secţiuni au susţinut comunicări interesante ierarhi ortodocşi, catolici şi protestanţi, precum şi reprezentanţi ai religiilor necreştine, lucrările fiind urmate întotdeauna de intervenţii sau de întrebări din rândul auditoriului.

În după masa zilei de marţi, 1 septembrie a.c., a avut loc Rugăciunea mondială pentru pace: „Pacea este numele lui Dumnezeu". După tradiţie, în diverse locuri din Bucureşti, creştinii şi necreştinii s-au rugat lui Dumnezeu pentru pace şi bună înţelegere între popoare.

Locul de desfăşurare al rugăciunii pentru creştini a fost în piaţa Sf. Gheorghe din Bucureşti la kilometrul „O", în faţa bisericii cu acelaşi nume, unde se odihneşte voievodul martir Constantin Brâncoveanu, ctitorul acesteia. Au fost citite pasaje din Sf. Evanghelie şi epistolele pauline, după care au urmat scurte meditaţii rostite de către şefi de Biserici, alternând apoi rugăciunile pentru pace rostite de creştini de toate confesiunile cu bucăţi corale cântate cu măiestrie de către corurile Simbol şi Divina Armonie.

După terminarea rugăciunii pentru pace, în Piaţa Universităţii din Bucureşti a avut loc ceremonia de închidere a Reuniunii la care au luat parte toţi cei aproape 800 de participanţi, precum şi numeroşi invitaţi şi o imensă mulţime de credincioşi.

Ceremonia a fost deschisă de către dl. Emil Constantinescu, preşedintele României, după care au urmat mesajele P. F. Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române al S. Sale Papa Ioan Paul al II-lea, precum şi mesajul Comunităţii Sant Egidio, prezentat de către prof. Andrea Ricardi. A fost lansat apoi solemn Apelul pentru Pace 1998, după care au fost aprinse făcliile de către reprezentanţii tuturor religiilor care au semnat apoi Apelul pentru Pace. Un moment emoţionant l-a constituit amintirea victimelor tuturor războaielor, fiind păstrat un moment de reculegere în memoria celor morţi în conflagraţii. În acordurile imnului Messia de Händel, Reuniunea s-a încheiat şi a dovedit întregii lumi că religiile au un rol deosebit în instaurarea păcii pe pământ şi că ele pot constitui un instrument puternic pentru apărarea marelui dar pe care Dumnezeu l-a făcut oamenilor: Pacea.

Bucureştiul a devenit pentru trei zile capitala religioasă a lumii şi oameni de pe toate meridianele au putut vedea laolaltă rugându-se şi discutând întreolaltă creştini de diferite confesiuni, musulmani şi mozaici, sintoişti şi budişti sau de alte religii, aducându-şi astfel fiecare aportul la realizarea şi păstrarea păcii lui Dumnezeu pe pământ.

Şi pentru Biserica Ortodoxă Română, Reuniunea a fost benefică şi ea, Biserica a demonstrat că în România există o Biserică vie, credincioşii fiind alături de ierarhi şi de cler întru împlinirea misiunii lor sacre ca membri ai Trupului tainic al Domnului.

† VISARION RAŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Nevoia de Dumnezeu

Omul zilelor noastre a atins înălţimi, pe care nici nu le bănuia altădată. De la legendarul Icar până la rachetele interplanetare de azi este un drum imens, parcurs de mii de generaţii, jalonat cu nenumărate victime şi eroi. Despre unii dintre aceştia aflăm câte ceva din istoria umanităţii, din istoria culturii şi civilizaţiei speciei umane. O neostenită străduinţă l-a animat în permanenţă pe Om de a cunoaşte, de a căuta adevărul, dreptatea, frumuseţea, fericirea, într-un cuvânt, valorile supreme ale existenţei. Niciodată nu a fost mulţumit de realizare, mereu s-au ivit noi şi noi ţinte, noi şi noi orizonturi. Ceea ce pentru un secol a fost ideal, pentru secolele următoare a devenit vechitură, non-valoare. În toate domeniile activităţii umane s-au înregistrat progrese greu de cunoscut şi de cuprins într-o viaţă de om. Cunoaşterea a privit atât macrocosmosul, cât şi microcosmosul. Omul a vrut mereu să înţeleagă ce este dincolo de pragul cunoaşterii sale de la un moment dat, a vrut mai multă înălţime, mai mult orizont. Este o formă de împlinire a destinului fiinţei umane rostit de ziditor dintru începuturi: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul!"

Dacă dimensiunile noastre trupeşti au rămas aproximativ aceleaşi cu ale strămoşilor noştri din vechime, creşterea în plan spiritual, mai precis al cunoaşterii, a fost imensă. Ştiinţa l-a transformat pe om într-un adevărat demiurg, care poate să distrugă planeta însăşi în câteva fracţiuni de secundă; dar tot ştiinţa l-a făcut să învingă nenumărate boli şi neputinţe, să cunoască taine şi legi ale naturii şi să le stăpânească, iar în unele cazuri să le folosească în propriul său interes. Omul a fost şi a rămas regele întregii creaţii divine, dar chipul său a avut când strălucirea aurei angelice, când întunecimea satanică. De multe ori creşterea fiinţei umane a căpătat dimensiuni aproape luciferice, aceasta generând orgolii nemăsurate, războaie şi distrugeri. Au existat şi creşteri interioare, spirituale, întru credinţă şi viaţă curată, întru sacralitate, care l-au făcut pe om să se ridice la nivel de sfinţenie, l-au făcut să ajungă în preajma lui Dumnezeu. S-au înmulţit oamenii, s-au înmulţit; i-au secerat războaiele, calamităţile naturale de tot felul, bolile şi primejdiile, accidentele şi crimele, dar, în ciuda acestor piedici, numărul lor a crescut la ordinul miliardelor. Intrăm în mileniul trei cu o populaţie de câteva miliarde la nivelul globului, cu perspective sigure ca aceste numere imense să se multiplice la nesfârşit în anii următori. A fost întotdeauna o forţă vitală a speciei umane, care a depăşit înţelegerea obişnuită. Au dispărut nenumărate specii de vieţuitoare, dintre care multe cu dimensiuni şi potenţe somatice net superioare celor umane. Gândiţi-vă numai la dinozauri şi alte fiinţe ancestrale şi veţi înţelege referinţa. Au dispărut specii agresive, dotate cu

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Avram Iancu şi românii din părţile crişene

Legăturile lui Avram Iancu, eroul legendar şi conducătorul revoluţiei din 1848/49 din munţii Apuseni, cu românii din Arad şi Bihor, sunt, desigur, mai vechi decât primăvara anului 1850, când acesta apare — după documente — pentru prima oară în părţile arădene. Pe când era student la drept în Cluj, prin colegii lui originari din aceste părţi, va fi cunoscut şi starea acestor români, frământările şi aspiraţiile lor. Dar, fie că era prea mult preocupat de organizarea şi înarmarea moţilor săi în cetatea Munţilor Apuseni, Iancu nu a trecut prin părţile crişene decât după înfrângerea acestei revoluţii, când toate popoarele din monarhie căutau să tragă cele mai mari foloase de pe urma constituţiei din 4 martie 1849.

Încă din februarie 1849, numeroase delegaţii româneşti băteau drumurile Vienei spre a cere noului monarh, Francisc Iosif, drepturi şi pentru români. Ceea ce monarhia a îngăduit, pentru români, au fost cele două adunări eparhiale, cea de la Sibiu, prezidată de Andrei Şaguna şi cea de la Arad prezidată de episcopul Aradului, Gherasim Raţiu. Aceste două adunări erau proiectate a se ţine deodată, dar aversiunea comisarului imperial pentru Arad, Ioan Atzel, faţă de români, a făcut ca adunarea de la Arad să aibă loc abia în 23 iulie 1850. Despre acest Atzel scrie un corespondent al ziarului **Bucovina**, de la Cernăuţi, că se purta la Arad ca şi cum românii ar fi făcut revoluţia. Prin toate mijloacele, el căuta să compromită pe fruntaşii românilor faţă de regimul austriac şi să tergiverseze întrunirea naţională-bisericească a acestora. (**Bucovina**, Nr. 6, 1/13 1850) Avram Iancu a participat la sinodul sibian, unde pentru prima oară a întâlnit pe cei mai de seamă fruntaşi ai românilor. Acelaşi lucru voia să-l facă şi la Arad; să întâlnească pe fruntaşii din aceste părţi cu ocazia sinodului proiectat. Autorităţile locale semnalizează prezenţa lui Iancu la **Cuvin**, jud. Arad, unde se afla retras episcopul Aradului şi Bihorului, în ziua de 7 aprilie 1850. Congregaţia comitatensă raportează imediat comandamentului militar din Oradea, iar pretorului din Radna i se încredinţează „să urmărească mişcările naţionale duşmănoase cu atenţie deosebită şi să se nizuiască a le potoli". Aceleaşi autorităţi raportează că „primarul şi mai mulţi fruntaşi români, în **cauza viitorului românimii**, întreţin agitaţii suspecte, (gyanitható lázadási körülmények, în original). (**Arhivele Statului, Arad**, Fond Prefectura Arad, **Acta Congregationum**, 1853, Nr. 1871). Între timp, de la Comandamentul militar Oradea se primesc „îndrumări cu privire la adunarea plănuită de Avram Iancu la Cuvin, pe ziua de 15 aprilie. Aceeaşi Congregaţie comitatensă ia la cunoştinţă intenţia episcopului Gherasim Raţiu de a ţine sinod în Arad, tot pe ziua de 15 aprilie 1850.

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. dr. GHEORGHE LIŢIU

Pentru o mai rodnică activitate religioasă în şcoală

Numai Dumnezeu a rânduit să intrăm în normalitatea educaţiei integrale ce se cere a fi făcută sufletului omenesc creat după chipul şi asemănarea Lui. Educaţia atee s-a străduit din răsputeri să scoată pe Dumnezeu din sufletul omului. N-a pus însă nimic în loc, ci l-a „golit" de esenţa sa definitorie, subjugându-l unei îndoctrinări forţate, privându-l de libertatea de gândire şi acţiune şi supunându-l dominaţiei instinctiv animalice. Dar şi „descătuşarea spiritului" în perioada post revoluţionară nu-i dă sufletului omenesc libertatea care să-i împlinească aspiraţiile lui autentice, ci „înecându-l în libertate" îl sufocă în „exploziile" instinctive ale îmbuibării, sexului şi violenţei, iar „educaţia" ce i se face nu dezvoltă dinamismul şi creativitatea spiritului, ci mai degrabă ajungem să constatăm că educaţia sexuală, făcută copiilor în şcoli, le suscită instinctul spre experimentare, devenind părinţi, iar prea multă artă poluată de violenţă şi difuzată sub multiple forme, aduce în faţa instanţei crima juvenilă...

În faţa acestor realităţi evidente, se ridică firească întrebare: unde vom ajunge? Biserica, ignorată şi marginalizată de regimul ateu, este chemată acum să dea răspunsul. Şi dacă ar fi să recunoaştem, fără să supărăm pe nimeni, dar nici să „lâncezim" pe mai departe, trebuie să începem cu constatarea că modul în care se face educaţia religioasă în şcoli, cel puţin până acum, nu-şi va putea îndeplini scopul şi obiectivul major de a crea caractere religios-morale, pe măsură să „încarce" sufletul omenesc cu energie creatoare, împlinindu-i aspiraţiile devenirii sale...

Nu e locul să facem o analiză detaliată, arătând ce s-a făcut, ce nu s-a făcut, sau ce ar trebui să se mai facă. Dorim doar să recunoaştem că trebuie mai mult... Se pot da mai multe cunoştinţe, se pot utiliza metode mult mai eficiente. Se poate şi se impune ca elevilor care învaţă religia în şcoală să li se creeze deprinderi pe măsură să valorifice în viaţa lor cunoştinţele ce li se predau. Nu e desigur vorba de crearea unor deprinderi automate, mecanice, de rutină, ci de direcţionarea naturii spirituale a omului spre dăltuirea caracterelor religios-morale-creştine. Se poate replica însă că noi suntem abia la început; că mai întâi trebuie să depăşim greutăţile

(Continuare în pag. a 3-a)

S. COSMA

O lucrare nouă închinată satului Bogata, jud. Olt

Cu prilejul aniversării a 600 de ani de la prima atestare documentară a satului Bogata, Fundația culturală ARANIA (președinte Daniel Drăgan) a publicat trei volume, o adevărată trilogie privind trecutul acestui sat, mai cu seamă al bisericii sale, sub titlul „File pentru monografia satului Bogata". Primul volum (116 pagini) cuprinde istoria satului, al doilea (150 pagini) cuprinde o parte din memoriile părintelui profesor dr. Spiridon Cândea (1902—1990), legate de zidirea bisericii noi din satul său natal, al cărui ctitor principal a fost, iar al treilea (94 pagini) memoriile arhitectului Nicolae Crețoiu, cel care a conceput planul noii biserici și a supravegheat zidirea ei.

Din memoriile celor doi oameni de cultură rezultă că inițiativa ridicării noii biserici a aparținut profesorului Spiridon Cândea de la Institutul teologic din Sibiu, sprijinit îndeaproape de Nicolae Crețoiu, „arhitectul fără de arginți", care a întocmit planurile ei, după modelul vechilor biserici moldovenești.

Zidirea bisericii a întâmpinat multe greutăți, fiind începută încă din 1946, iar sfințirea s-a făcut abia la 22 august 1982, deci în perioada cea mai întunecată din istoria neamului nostru. Părintele profesor Spiridon Cândea, în volumul său memorialistic, relatează doar o parte din numeroasele obstacole pe care le-a întâmpinat, până în anul 1968, când a fost arestat, și de atunci îndrumarea lucrărilor de construcție a rămas în seama arhitectului Crețoiu și a preotului paroh Ioan Neacșu. Iată cum prezintă succint arhitectul Crețoiu contribuția marelui profesor de teologie la zidirea bisericii: „Dr. Spiridon Cândea și-a luat cu îndrăzneală asupra lui greul acțiunii de mobilizare a forțelor sătești din Bogata și a altor factori care puteau contribui la crearea posibilităților material-financiare și de autoritate necesare realizării lucrării. Și a acționat, a răzbit oponențe, a convins, a strâns oameni, a polarizat în jurul lui forțe active, fără de care nu s-ar fi putut porni această lucrare, cu perseverență, an de an, s-a străduit și a reușit acolo unde alții ar fi renunțat" (vol. III, p. 16). La acest mare „ctitor" se adaugă și alții, precum patriarhul Iustinian, care — la rugămintea pr. prof. Cândea — a acceptat să se lucreze un splendid iconostas în atelierele Patriarhiei, familia general Paul Leonida din București, care a oferit subvențiile necesare în vederea executării picturii de către profesorul Costin Ioanid din București, în 1978, (deși profesorul Spiridon Cândea dorea să o realizeze în mozaic de Murano, făcând apel în repetate rânduri la oameni înstăriți din „diaspora" ca să-i vină în ajutor, dar fără rezultat). În ambele volume memorialistice sunt consemnați și alți „ctitori și binefăcători", ca meșterii pietrari Ștefan Constantin din Bunghea de Sus, jud. Argeș și Francisco Dibernardo, sculptorul în lemn Grigorie Dumitrescu, de la Patriarhie, care a făcut planul catapeteasmei și stranele (acestea fiind plătite de credincioși), meșterul Arpad Antal, care a realizat lucrările de construcție a clopotniței, credinciosul Nicolae Ștefan „mereu prezent, cu fapta și cu îndemnul, cu exemplul abnegației și dragostei de lucru la șantierul bisericii", timp de aproape 30 de ani (vol. III, p. 22), ca și toți ceilalți credincioși ai parohiei — bărbați și femei — care au contribuit cu munca lor necalificată și transporturi, la înălțarea bisericii și au oferit mese pentru meșteri și alți muncitori.

Exemplul regretatului preot profesor Spiridon Cândea — marginalizat peste două decenii de autoritățile comuniste și chiar arestat timp de un an — ar trebui urmat și de alți preoți din parohiile noastre: un exemplu de dragoste, dar mai cu seamă de dăruire față de satul natal, căruia i-a lăsat această îndrăzneață operă de artă autentic românească.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Întâlnirea cu un om al lui Dumnezeu

Citind articolul Pr. I. Ionescu din „Telegraful Român" intitulat „O convorbire cu Petrache Lupu", apărut la 1 octombrie 1996, mi-a răscolit o amintire reală, întipărită ca o icoană care nu se va șterge niciodată, despre întâlnirea minunată cu omul trimis de Dumnezeu care, asemenea profeților, spunea oamenilor mesajul lui Dumnezeu de a se întoarce de la rătăcire, de la păcate și fărădelegi la dragoste și iubire față de Dumnezeu, la pace și bunăvoire între oameni.

Cum l-am cunoscut pe ciobanul Petrache Lupu? Părinții mei, preotul Ioan Vădeanu — iconom și mama Lucreția-Elena s-au transferat de la Parohia Poșaga-Orăști din Munții Apuseni (locul natal al subsemnatului și a sorei Ștefania, căsătorită cu pr. Vaida Daniel) la parohia Livada — colonie, județul Satu-Mare, prin 1937. În 1940 începând tragedia națională prin Dictatul de la Viena, intelectualii români din Nord-Vestul Transilvaniei, preoți, dascăli, profesori, medici, etc. au luat drumul pribegiei, au trecut dincolo de Carpați, în România, ca să-și salveze viața din cauza noilor ocupanți. Așa s-a întâmplat și cu părinții mei, care fiind avertizați de planurile ucigașe ale ocupanților, noaptea pe ascuns cu un geamantan ne-au luat pe noi cei doi copii mici, lăsând casa parohială nouă cu tot mobilierul și toată agoniseala părinților, și au luat trenul până la București. De aici au plecat în Banat, în județul Caraș-Severin, unde au primit ca parohie satul Biniș, la 5 km de fosta Bocșa-Română. Aici a păstorit tata și noi am crescut până în anul 1952 când părinții s-au hotărât să ne reîntoarcem pe meleagurile transilvane, în apropierea locurilor natale ale părinților, respectiv a Dejului, pe Valea Someșului.

În perioada refugiului, în străvechiul sat de olari vestiți în toată zona Banatului, satul Biniș mi-a lăsat în suflet minunate amintiri în cei doisprezece ani petrecuți aici împreună cu părinții mei.

Tocmai s-au împlinit 50 de ani, de când în anul 1946, fiind în clasa a patra primară, în satul Biniș era o vară deosebit de călduroasă și mai ales secetoasă de crăpa pământul în multe locuri. În acea vară tata s-a hotărât să meargă în pelerinaj la Mânăstirea „Sf. Ilie de la Izvor" în apropiere de Bocșa-Montană de atunci, o mânăstire de călugărițe, bine organizată.

În ziua de 20 iulie 1946, ziua Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul și hramul mânăstirii, tata împreună cu credincioșii din Biniș s-au organizat și pregătit pentru acest pelerinaj deosebit. O mare mulțime de oameni de toate vârstele, îmbrăcați în costumele tradiționale românești ale Banatului s-au adunat la casa parohială. Copiii în număr restrâns printre care mă aflam și eu, erau îmbrăcați în haine albe, ale bisericii, cu cruciulițe albastre cusute în spate și fiecare purta „ripide", sfeșnice și prapuri. Cei mai mulți n-au fost niciodată la mânăstire, dar când s-a răspândit vestea că vine și Petrache Lupu de la Maglavit la mânăstire, au lăsat toate venind și ei să se alăture celorlalți pelerini. Convoiul s-a pornit în frunte cu preotul, cântăreții din corul bisericii, care cântau cântece religioase. Mergând pe jos, prin văi, dealuri aride și pădure, pe drumul cel mai scurt, am ajuns la Mânăstire.

Tata a plecat să slujească Sf Liturghie în sobor cu o mare mulțime de preoți din Timișoara și Reșița. În timpul Sfintei Liturghii nu puteai să intri în biserică de supraaglomerația de oameni de toate vârstele, care se împingeau să intre să-l vadă pe ciobanul Petrache Lupu, ajuns celebru în toată lumea. M-am strecurat și eu cum am putut în mulțimea aceea și în căldura aceea sufocantă. Deodată am văzut la ușa din dreapta altarului, stând și privind peste mulțimea adunată în biserică, un chip blând, cu ochii ageri, părul tuns foarte scurt dat la o parte, îmbrăcat în haine noi populare românești, albe ca zăpada, cu frumoase cusături și broderii. Era încălțat cu opinci noi, cu nojițe răsucite după picior până la genunchi, iar la brâu, era încins cu o curea lată, cu multe ornamente. Mi-a produs o impresie profundă această prezență precum și bunătatea care degaja din chipul lui ,ca un om deosebit de curat la suflet și la trup. În timpul slujbei s-a produs un zgomot. Cineva din mulțime a căzut jos, urlând, cu spume la gură și dădea din mâini și din picioare. Cei din apropiere l-au scos afară din biserică în pridvor. L-am cunoscut. Era un om sărac. îl chema Moise, nu avea familie, trăia din mila binevoitorilor, dormea pe unde putea. Primea haine și bani de care de multe ori era jefuit. Călătorea cu trenul fără bani, era cunoscut de toată lumea. În acel moment l-am văzut pe Petrache Lupu cum s-a apropiat de Moise pe care luându-l de mână, l-a ridicat în picioare.

Slujba s-a terminat. Pe un platou de lângă mânăstire era pregătită o masă mare, cu un vas mare din lemn plin cu apă. Un mare sobor de preoți au început slujba sfințirii apei și rugăciunile speciale pentru ploaie, pentru că în anul acela era o secetă cumplită. Atunci toată acea mare mulțime de oameni s-a așezat în genunchi împreună cu tot soborul de preoți, lângă care era și Petrache Lupu. Se rugau cu toții lui Dumnezeu să trimită ploaie binefăcătoare pentru oameni, pentru pământul însetat și pentru animale. Fiind în apropiere am văzut că, în clipa când un preot mai în vârstă a luat busuiocul cu apă sfințită din vasul de lemn și a stropit mulțimea în cele patru puncte cardinale, s-au auzit tunete și cerul a început să se înnoreze, anunțând sosirea unei ploi torențiale. Apoi a vorbit Petrache Lupu spunând cum i s-a arătat „Moșu" la buturugi, cum i-a poruncit să meargă la autorități să spună oamenilor să se întoarcă de la păcate, să meargă la biserică și să facă voia lui Dumnezeu.

Ploaia torențială a împrăștiat mulțimea care-și căuta adăpost, dar toți erau cuprinși de teamă și de bucurie că Dumnezeu le-a auzit rugăciunea și le-a dăruit ploaia atât de mult așteptată.

După terminarea cuvântărilor, preoții au fost invitați să ia masa în sala mare a mânăstirii. Eu rămâneam singur, ca să nu mă rătăcesc în acele locuri, l-am căutat pe tata, pe care l-am găsit în sala mare stând de vorbă cu un grup de preoți.

În capul mesei era un loc liber pentru Petrache Lupu, pe care îl așteptau să sosească. După câteva clipe de așteptare apare și Petrache Lupu, care este oprit de tata să-i spună ceva. Eu m-am lipit de tata și priveam cu emoție la chipul și îmbrăcămintea nouă a lui Petrache Lupu care mi se părea cel mai frumos costum popular de ciobănaș pe care l-am văzut vreodată. La un moment dat s-a uitat la mine și-a pus mâinile pe cap, spunând ceva tatălui meu. N-am aflat decât peste ani de la mama că a spus că voi ajunge mai târziu un preot bun.

În 1952 s-a desființat Teologia Ortodoxă din Cluj-Napoca, mutându-se la Sibiu o parte din profesori. La Cluj a luat ființă Seminarul Teologic la care m-am înscris și terminând cursurile în 1956, am urmat cursurile Institutului Teologic de grad Universitar la Sibiu cu profesori eminenți de mare valoare academică, cărora le voi păstra un profund respect și o neștearsă amintire pentru toată viața. În 1959 mi-am luat licența la Drept bisericesc la prof. Dr. Iorgu Ivan. Tot în acel an tata ca și alți preoți și intelectuali de valoare ai țării a suferit detenția din partea vechiului regim. După grele suferințe, lipsuri și nevoi, după eliberare din detenție, tatăl meu a primit parohie la Lozna de pe Valea Someșului. Eu însumi am devenit preot la parohia Letca-Sălaj, apoi satul Cernuc, iar în prezent în al 17-lea an de pastorație, în orașul Cehu-Silvaniei, Jud. Sălaj. Mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate. Așa l-am cunoscut acum cincizeci de ani pe ciobanul Petrache Lupu, omul lui Dumnezeu.

Pr. Ic. Stavr.
ȘTEFAN I. VĂDEANU

Naşterea Preacuratei Fecioare Maria

(Urmare din pag. 1)

Dumnezeu, Împăratul tuturor, spre plinirea dumnezeiești rânduieli. Preasfânta Fecioară este rugul cel din cea fără de foc, care nu s-a ars de Hristos, Focul cel fără materie, care curățește și luminează sufletele noastre.

Cea mai înainte rânduită a fi locașul lui Dumnezeu, împărăteasa tuturor, din pântecele cel neroditor al Anei a ieșit. De acum darurile lui Ioachim nu se vor mai întoarce înapoi, căci plângerea Anei întru bucurie s-a prefăcut. Prealăudata Fecioară, bucuria a toată lumea, din cei drepți ne-a răsărit nouă, din Ioachim și din Ana.

Biserica ortodoxă vede în Fecioara Maria ființa superioară oricărei făpturi omenești și o venerează, „mai cinstită (fiind) decât Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât Serafimii". Biserica îi adresează rugăciuni, cerându-i să mijlocească la Fiul ei și Dumnezeul nostru, pentru noi, în parte, pentru creștinătate, pentru neamul nostru, pentru întreg neamul omenesc. În cultul ortodox sunt orânduite zile de sărbătoare consacrate Preacuratei Fecioare Maria. În slujbele religioase sunt nenumărate rugăciuni ce îi sunt adresate. Fiecare set de imne și rugăciuni își are epilogul, în care numele Preacuratei Fecioare este pronunțat, alături de numele Mântuitorului. Venerația ce i se aduce constituie sufletul care încălzește evlavia ortodoxă, așa cum inima încălzește tot trupul. În această privință, protestantismul diferă total față de ortodoxie. Datorită sistemului său doctrinar, în protestantism Tradiția bisericii nu este criteriu sigur al credinței. Ca urmare, cultul îngerilor și al sfinților este considerat a fi nefondat și fapt regretabil îl constituie absența și a Fecioarei Maria din credință și din cult. Hristos este considerat a fi singurul mijlocitor între Dumnezeu și om.[1] Față de catolicism, Ortodoxia nu permite dogma imaculatei concepțiuni a Fericitei Fecioare (immaculata conceptio beatae virginis), în sensul că Sf. Fecioară s-ar fi zămislit și s-ar fi născut fără păcatul strămoșesc. Disputele pe această temă, în catolicism, au durat veacuri de-a rândul. Sărbătoarea zămislirii fără prihană a sf. Fecioare s-a introdus în catolicism mai întâi la Lyon, în 1140, cu toată opoziția celebrului abate mistic, Bernard de Clairvaux. Opoziție, față de această inovație catolică, a manifestat, în secolul al XIII lea, cu marea sa autoritate și celebrul teolog scolastic al Bisericii apusene, Toma d'Aquino.[2] Spre a legitima bigotismul antiprotestant, în 1814, papa Pius al IX-lea a promulgat dogma zămislirii fără păcatul strămoșesc a Sf. Fecioare Maria.[3] În Preasfânta Fecioară „Cea fără prihană", Ortodoxia nu admite nici un păcat individual, ceea ce ar fi incompatibil cu demnitatea de Maică a lui Dumnezeu. La Bunavestire, adusă de arhanghelul Gavriil Fecioara Maria a consimțit a fi maica lui Dumnezeu. După cum i s-a comunicat, Duhul Sfânt s-a pogorât asupra ei și puterea Celui preaînalt a umbrit-o; astfel a fost eliberată de păcatul strămoșesc, spre a fi sălaș adecvat — sălaș sfânt — pentru Fiul lui Dumnezeu. După adormirea ei, Iisus n-a lăsat ca trupul ei să vadă stricăciune; a ridicat-o la ceruri, în stare de aleasă preamărire. Acolo, ca Maică a lui Dumnezeu, Preacurata Fecioară se roagă pentru toți cei ce aleargă la ea și îi solicită ajutorul.[4] În biserică, icoana ei se află în stânga ușilor împărătești. Cu toată certitudinea, nu greșim dacă spunem, că icoana ei se găsește în casele tuturor credincioșilor

În colecția P. Codiță din București, este păstrată icoana pe sticlă a nașterii Precistei, adică a Preacuratei Fecioare, provenind de la Gherla, de la începutul sec. XX. Preacurata Fecioară este reprezentată înfășată, de o parte a ei fiind sf. Ioachim, iar de cealaltă s'. Ana, care își întinde brațele sale protectoare asupra fiicei sale. Pe fundal, este reprezentat îngerul (arhanghelul Gavriil), cu un clopoțel în mâna dreaptă, vestind începătura mântuirii noastre.[5]

Icoana pe sticlă a nașterii Precistei, de la Laz, Valea Sebeșului, din mijlocul sec. al XIX-lea, păstrată la Muzeul Brukenthal din Sibiu, prezintă în forme mai stilizate, aceleași personaje, în același aranjament; doar Preacurata Fecioară este, de această dată, în brațele susținătoare și ocrotitoare ale maicii sale.[6]

Icoana pe sticlă a nașterii Precistei, din Arpașul de Sus, datând din 1872, lucrată probabil de Savu Moga și păstrată la Muzeul din Făgăraș, prezintă pe prim plan, pe Preacurata Fecioară înfășată în leagăn, în fața mesei cu vase de preț. În imediata vecinătate, este sf. Ana torcând, iar lângă ea, sf. Ioachim, soțul ei, albit de zile. Într-un registru superior, pe un fundal frumos arcuit, sunt reprezentați sf. Zaharia proorocul, cu brațul drept ridicat spre binecuvântare și sf. Elisabeta, soția sa. Între ultimii doi, sunt reprezentate trei femei, care în mâinile lor aduc daruri nou-născutei Fecioare.[7]

Credincioșii, care prin mijlocirea maicii Precistei s-au îndumnezeit și din moarte s-au mântuit, trâmbițează duhovnicește, împreună cu arhanghelul Gavriil, grăind: „Bucură-te ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!" (Luca 1, 28). Și noi, împreună cu Luceafărul poeziei noastre, să-i-ne adresăm Preacuratei Fecioare, rostind: „Din valul ce ne bântuie / Înalță-ne, ne mântuie. / Privirea adorată / Asupră-ne coboară / O, maică preacurată, / Și pururea ecioară / Marie! (Eminescu M., Rugăciune).

---

1. Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. IV, trad. de A. Mironescu, București, 1928, p. 12—13.
2. Ibidem, vol. III, 1927, p. 211.
3. Ibidem, vol. IV, p. 163.
4. Huonder A., La picioarele Mântuitorului, vol. II, prelucrare de I. Moșoiu, Sibiu, 1937, p. 213—214.
3. Irimie C. și Focșa M., Icoane pe sticlă, București, 1969, p. 29 și planșa 49.
6. Ibidem, p. 31 și planșa 76.
7. Ibidem, p. 31 și planșa 144.

Avram Iancu

(Urmare din pag. 1)

Intervine însă același Atzel, care, în aceeași zi face atent pe episcopul Rațiu, că sinodul amintit acum pe 23 aprilie, nu poate să-l țină din cauza stării de asediu, iar pentru o eventuală întrunire, fie la Arad, fie la Cuvin, numai episcopul va fi tras la răspundere". Întrunirea n-a putut avea loc decât abia în 23 iulie st. v. 1850. (Gh. Lițiu, **Românii arădeni în frământările anilor 1849—1850**, Diecezana Arad, 1947, p. 51). La acea dată, Iancu nu se mai afla în Arad. Va fi plecat cu aceeași durere în suflet care l-a cuprins de îndată ce și-a dat seama de perfidia habsburgilor și a regimului inaugurat după înăbușirea revoluției. Vizita la Arad din aprilie va fi avut loc la întoarcerea de la Viena, unde se afla în februarie 1850, împreună cu alți delegați. Drumul spre Viena a trecut prin Beiuș și Oradea. Biograful său, Silviu Dragomir, notează: „pe drum, țăranii români îl primesc pretutindeni cu manifestații însuflețite". În Oradea îl aclamă și poporul maghiar cu strigăte de **„Eljen Iancu"**, după ce au aflat de persecuțiile la care a fost supus de autoritățile vremii; plebea maghiară îi lua acum apărarea. „Dintre multele satisfacții de care a avut parte Iancu, omagiul acesta exprimat spontan de concetățenii unguri făcând parte din plebea orașului, trebuie să-l fi impresionat mai profund căci, lăsând la o parte orice alte considerații, în persoana lui, ei vedeau pe luptătorul pentru drepturile poporului și pe neînfricatul erou al iobagilor din Munții Apuseni".

În 10 august 1850 primarul Aradului, Heim Domocoș, raporta că „Avram Iancu, în a șaptea zi a lunei curgătoare (august), s-a prezentat în Arad într-o căruță țărănească și, după o oră de ședere aici, s-a depărtat". N-am putut afla dacă și cu acest prilej, s-a întâlnit cu episcopul Gherasim Raț u. Cert este că la această dată, episcopul era greu bolnav și, peste câteva zile, în 27 august, st. n. a și murit. Iancu va fi luat contact cu protopopul Aradului, Ioan Rațiu, inimosul luptător de la Arad, cu care a rămas în strânsă legătură și în anii următori. În 14 mai 1851, comandantul militar din Oradea îi refuză pașaportul pentru Ardeal, cu motivarea că „este în discuții cu Iancu și cu mai multe persoane ardelene suspecte și nu demult l-a vizitat pe primul".

Din alte acte, se constată că în același timp (31 mai 1850) sosise la Arad și generalul Gheorghe Magheru despre care se raportează că s-a dus la Cuvin (la episcopul Rațiu) însoțit de fruntașii arădeni Ioan Popovici, Grigore Popovici și Atanasie Șandor. Despre generalul Magheru se raportează că „este un membru uriaș al partidei revoluționare din Țara Românească". Scopul acestor întâlniri este dezvăluit de rapoartele autorităților locale către guvernul din Viena. Într-un astfel de raport se spune: „cine urmărește cu atenție vigilentă mișcările românilor de aici (Arad), vede că cei de aici, cu Avram Iancu și cu cei din Țara Românească și din Moldova sunt în contact pentru crearea din nou a unei țări dacoromâne". În alt raport se precizează că Vincențiu Babeș „stă în contact cu partidul lui Magheru al cărui țel este înființarea unui imperiu dacoromân". Alte rapoarte amintesc de publicații ale revoluționarilor români din Moldova și Țara Românească primite de mai mulți arădeni între care avocatul Ioan Popovici." (după cercetătorii arădeni Eugen Glück și Andrei Caciora). Toate aceste relatări confirmă participarea românilor arădeni și bihoreni la lupta pentru drepturile poporului român sub conducerea lui Avram Iancu. El a mai trăit două decenii după revoluție, cei mai triști ani din viața sa zbuciumată.

În ziua de 12 septembrie 1872, Iancu a trecut la cele veșnice, plâns de întregul popor român. Iată cum descrie periodicul arădean **Lumina** (Anul I, nr. 6 din 22/10 septembrie 1872), **„Înmormântarea Prefectului General al Legiunilor române din 1848/49, Avram Iancu**, după un reportaj din Baia de Criș.

„Astăzi dimineață, pe drumul de țară către Baia de Criș se îmbulzeau căruțele ce aduceau la Baia de Criș, damele și inteligența română din întregul comitat, precum și o mulțime de țărani; iar cam pe la 11 ore, de pe toți munții din jurul Băii de Criș se cobora mulțimea poporului, bărbați, femei, bătrâni, tineri, unii călare, dar partea mai mare pedestru, însă toți sărbătorește îmbrăcați. Nu trecu una oră și străzile orășelului nostru deveniră îndesate de damele române, de o mulțime de preoți și cu întreaga inteligență română din comitat, dar numărul poporului era gradios. Ce poate fi cauza acestei (ec)străordinare adunări? este oare ședință la comitat? Nu. Este doară târg de țară? .. va fi oare sărbătoare mare? Da, este o sărbătoare mare și tristă, însă nu numai bisericească după evhologiu (=după cartea înmormântării), ci și națională după înalta voie a Tatălui din Cer.. este înmormântarea rămășițelor pământești ale eroului prefectului general al legiunilor române din 1848/49, Avram Iancu, cel care, în 1848, din nimica a creat o armată română în 1848/49, cu care a domnit munții Ardealului și de a cărui vitejie, la auzul numelui se înfioară contrarii și cu care el s-a luptat pentru libertatea, egalitatea și naționalitatea poporului român într-un mod care a deșteptat admirația lumi,... care pentru serviciile sale (ex)traordinare n-a primit nici o bogăție din câte i s-au îmbiat, ci a pretins necontenit drepturi pentru națiunea română, dreptate pentru poporul român și, neputând ajunge la acel scop dorit, pentru care s-a luptat cu atâta bravură și a sacrificat atâta sânge românesc, văzându-se amărât și urât înșelat, din amoarea cea mare ce o nutrea către națiune și popor, căruia, pe lângă toate sacrificiile, nu i-a putut ajuta, — a decăzut cu inima și cu puterile, mintea cea genială i s-a înmurgit și astfel a devenit cel mai mare și adevărat martir". Autorul descrie ceremonia înmormântării cu treizeci de preoți, în frunte cu protopopul Bradului Nicolae Mihălțean. Drumul până la Țebea a fost un adevărat pelerinaj.

La rubrica de **varietăți**, autorul remarcă coincidența morții lui Iancu cu aceea a lui Bolintineanu (după ziarul **Trompeta Carpaților**), comparând măreția înmormântării lui Iancu, iar la București neparticipând autoritățile și publicul.

★

Amintirea „Craiului Munților", Avram Iancu, s-a păstrat puternică și vie în sufletele românilor de pretutindeni. Bihorul, prin care a trecut de multe ori, Oradea, unde a fost aclamat, precum s-a arătat, de cetățenii români și unguri deopotrivă, pot auzi și astăzi chemarea din cântecul lui Iancu, din turnul cel mai înalt al Primăriei: „Iancule mare, Bravule tare, cu noi să fii; tu însoțește și însuflețește pe ai tăi fii".

Homo videns

Semănând mai degrabă cu un fascicol, în mai puțin de 50 de pagini, cartea lui Giovanni Sartori — Homo videns. Televisione e post-pensiero* —, provocatorie și actuală, adună câteva reflecții, dense în conținut și adesea critice, asupra micului ecran. Teza principală a autorului e aceea că televiziunea ar modifica reductiv capacitatea cognitivă a lui homo sapiens. După autorul nostru, televiziunea „încurajează violența sau informează puțin și rău (...) Dar mai important este că televizorul schimbă natura omului (...) Prevalența vizibilului asupra inteligibilului duce la 'a vedea fără a înțelege'".

Referindu-se în special la copii, autorul subliniază că, prin televiziune, omul pierde capacitatea de sinteză, de a face conexiuni și deci de a înțelege. Limbajul omului e unul simbolic și abstract; cel televiziv rămâne adesea la un nivel mult inferior, senzitiv, „vizual".

Pornind de la această teză, autorul ajunge la câteva observații incisive.

Una privește modalitatea de a informa a televiziunii. Autorul recomandă reducerea informațiilor internaționale, spre a lăsa mai mult spațiu celor locale, mai concrete, perceptibile.

Altă observație privește tendința de a crea „evenimente" sau pseudo-evenimente (evenimente inventate de către televiziunea însăși). „Nu există argument, oricât de curios ar fi, care să nu angajeze întreaga lume, doar pentru că așa vrea televiziunea".

O altă observație privește deformarea opiniei publice. „500 de americani sunt continuu interogați, spre a spune celorlalți 250 de milioane ce anume trebuie să gândească".

În fine ,ceea ce ni se arată este doar o parte din ce nu ni se spune.

Desigur, nu tot ceea ce afirmă Sartori poate fi luat de bun. Pe cât de paradoxală, pentru unii, ar părea teza acestei cărți, rămâne valabilă invitația de a acorda mai multă atenție procesului formativ al opiniei publice și educației, mai ales în ce îi privește pe copii. Un creștin ar avea motive în plus pentru o receptare critică a tot ceea ce ne parvine pe cale televizată.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAȘCU

* Ed. Laterza, Roma, 1998.

Pe urmele lui Picu Pătruț din Sălișteа

În frumoasa așezare de la poalele Munților Cindrel dintre comuna Orlat și satul Sibiel, numită până în 1968 Cacova Sibiului, de atunci Fântânele, încet, încet și sigur cu ajutorul Bunului Părinte ceresc, al obștei acestei parohii și al fiilor satului, începând din 1995 au luat avânt manifestări spirituale care ne duc pe urmele lui Picu Pătruț din Sălișteа. Datorită fondului bogat de obiecte religioase și etnografice existente, la începutul anului 1988 — când am intrat în această parohie — și al unității de gândire și acțiune în anul amintit mai sus — cu sprijinul tuturor credincioșilor și al fiilor satului — a luat ființă Muzeul Parohial de Etnografie și Artă Religioasă „Dr. IOAN STROIA" (al doilea Episcop al Armatei 1925—1937 — fiu al satului), binecuvântat și sfințit de Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Antonie Plămădeală, la 24 iunie 1995.

Pe lângă muzeu a luat ființă, la inițiativa Preotului paroh, (fost ucenic la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus — al P. Cuv. Păr. Timotei și Arhid. Calinic), un atelier de pictură pe sticlă și sculptură în lemn.

Din anul 1996, la inițiativa Muzeului „ASTRA" Sibiu, se ține anual — în luna iulie „Întâlnirea iconarilor" din zona Sibiului. Anul acesta, la a III-a ediție, ce a avut loc în 26 iulie a.c. au participat și premianții concursului „Icoana din sufletul copilului" — inițiat de suplimentul pentru copii și tineret „Chemarea Credinței" al Revistei Patriarhiei Române „Vestitorul Ortodoxiei". Tot la noi, în anul școlar 1997—98, Școala de Arte Sibiu a înființat clasa de pictură pe sticlă cu copiii existenți în clasele I—IV — doar 9 copii sub îndrumarea preotului paroh.

În luna iulie a.c. s-a ținut la noi între 23—26, tabăra de creație numită: „Icoana din Sufletul Copilului" și concursul cu același nume, cu scopul de a încuraja și stimula pe tinerele talente să continue această artă populară de mare valoare spirituală a poporului nostru.

În perioada taberei, copiii și tinerii prezenți (din Chirpăr — Agnita, Sibiu, Gura Râului Orlat, Cristian) au fost îndrumați în morala creștină de preotul paroh și în arta picturii de iconarii Ion Onuc Nemeș, Vlaje Benonia, Buhescu Nicolae, Matei Alexandra, Popa Ștefania și Preotul Aurel Hârșan. Ei au fost cazați și ospătați la pensiuni agroturistice locale autorizate.

În 25 iulie, a treia zi a taberei, s-a ținut concursul amintit „Icoana din Sufletul Copilului", juriul prezidat de Prea Sfinția Sa Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar al Sibiului, fiind compus din: domnul Dinulescu — Inspectoratul Județean pentru Cultură Sibiu, P.C.P. Protopop I. Ciocan — Sălișteа, d-ra A. Marcu — Muzeul ASTRA și Preotul paroh Aurel Hârșan, reprezentând pe sponsorii concursului care din binecuvântate pricini n-au putut fi prezenți.

După prezentarea concurenților și a lucrărilor lor, s-au jurizat lucrările, constatându-se următoarele lucrări premiate:

— Premiul I — Tarcea Iulian, clasa a V-a, Cristian;

— Premiul II — Iuonaș Cornel, clasa a II-a, Orlat;

— Premiul III — Jogărean Paraschiva, clasa a IV-a, Cacova;

— Premiul special al juriului — I. Iulia Pascu, clasa a XI-a Sibiu; II — Pârvu Sergiu, clasa a VI-a Chirpăr;

— Premiul Tribunei Sibiului — Cazan Ioan, clasa a II-a, Fântânele.

S-au acordat și 3 premii pentru cel mai cuminte, mai isteț, mai harnic, mai atent concurent, și anume:

— I — Parotă Elena, clasa a II-a, Cacova/Fântânele;

— II — Dulca Laura, clasa a VI-a, Sibiu;

— III — Manițiu Raveca, clasa a III-a Gura Râului.

Tuturor concurenților li s-au dat un cadou de stimulare compus din cărți și dulciuri oferite de Arhiepiscopia Sibiului, Muzeul ASTRA și Parohia Sfântul Nicolae Cacova/Fântânele, iar premiile au fost oferite în bani de domnul inginer Ilie Carabulea, fiu al satului, patronul S.C. Atlassib S.R.L. și domnul Munteanu, S.C. ELCO S.A.

Premianții concursului au fost incluși între iconarii din 26 iulie, care au fost prezenți în număr mare, ca și-n anii precedenți, la primele 2 ediții.

După prezentarea iconarilor și a lucrărilor lor și discuțiile care au avut loc sub forma unei „mese rotunde", s-au împărțit darurile.

Parohia Sfântul Nicolae — Cacova/Fântânele a oferit o icoană pe sticlă și un buchet de flori Prea Sfinției Sale în semn de recunoștință și cinstire cuvenită unui ierarh, apoi iconarilor câte un exemplar din „Cartea de Aur a Satului Cacova/Fântânele", editată de Parohie în acest an. Apoi iconarii au donat câte o icoană parohiei pentru constituirea viitorului muzeu de artă contemporană, ca o replică a muzeului de icoane pe sticlă din Sibiel, unic în lume.

Sponsorii principali au fost: S.C. ATLASSIB S.R.L., S.C. CAPA PROD S.R.L., S.C. ELCO S.A. prin GRIGORUȚ M., Arhiepiscopia Sibiu, Muzeul ASTRA Sibiu, S.C. ARCHIM S.R.L., S.C. LOTUS — POPA S.R.L., Fundația Româno-Germană Sibiu, toți credincioșii Parohiei Sfântul Nicolae — Cacova/Fântânele, cărora le mulțumim pentru gestul nobil și înțelegerea de care au dat dovadă și pe această cale, pentru realizarea acestui scop înălțător de a stimula tinerele talente spre a îndrăgi și continua această artă tradițională în Mărginime din moși-strămoși ca și de la Picu Pătruț —, invitându-i pe toți de pe acum la a II-a ediție a taberei și concursului „Icoana din Sufletul Copilului" și la „Întâlnirea iconarilor", a IV-a ediție, anul viitor 1999.

Invităm de asemenea pe toți iubitorii de frumos, de bine și drumeții să viziteze satul turistic Cacova Sibiului/Fântânele, cu toate punctele de vizitare care sunt: Biserica Sfântul Nicolae (monument istoric din 1774), Monumentul Eroilor — „În Zăvoi", Muzeul Parohial de Etnografie și Obiecte Religioase, Mormântul comun al celor 75 eroi din Regimentul II al Vâlcii (1918).

Pr. AUREL HÂRȘAN

Pentru o mai rodnică activitate religioasă

(Urmare din pag. 1)

începutului, că nu suntem totdeauna înțeleși și susținuți; și mai ales că nu avem mijloace didactice. Nu sunt manuale de religie decât pentru clasele I—IV. Lipsesc materialele intuitive, nu avem nici aparatele necesare pentru a le valorifica, în cazul în care ne „confecționăm" singuri materialele pe care le-am putea utiliza... Nu avem apoi materiale, care să stimuleze simțirea religioasă, precum: lecturile moralizatoare și religioase, poezii religioase și mai ales cântece religioase.

Într-adevăr, greutățile „începutului" sunt multiple și nu pot fi depășite dintr-odată, toate... Dar trebuie să se facă „oficial", totuși, mai mult, sau ceea ce se face „neoficial" să fie sprijinit și încurajat.

Și pentru a veni cu un exemplu concret, vom arăta strădania inimosului profesor și director de seminar, părintele Ionel Popescu de la Caransebeș, care a dat la lumină cartea intitulată „Creatori și creații muzicale"; 145 p., care cuprinde cântece și coruri religioase pentru copii și tineret, 48 la număr, din care 32 piese muzicale vocale, adnotate și selectate de regretatul profesor de muzică de la seminar. Prot. Ioan Teodorovici; iar 16 cântece la unison și în canon au fost adunate de actualul profesor de muzică, Dumitru Jompan. Acestea se continuă cu coruri la două și trei voci egale, încheind cu compozițiile muzicale destinate ansamblurilor mixte.

P.C. Părinte Ionel Popescu și dl. prof. Dumitru Jompan au redactat „Portrete de muzicieni", profesori, interpreți, compozitori, muzicologi, care au activat la Caransebeș și în tot Banatul, de-a lungul vremii. Se menționează biografia, lucrările și activitatea muzicală, pe baza unei bibliografii exhaustive, iar în încheiere sunt prezentate două schițe istorice: Școala de cântăreți bisericești și corul „Timotei Popovici" al Seminarului Teologic Liceal „Ioan Popasu".

Cartea, tipărită de Editura Banatica, Reșița-Caransebeș, 1997, apare cu binecuvântarea și precuvântarea P.S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului, cu sprijinul financiar al prof. univ. dr. Philipp Harnoncourt și al Fundației Pro Oriente, secțiunea Graz și este închinată foștilor profesori și studenți ai Academiei Teologice din Caransebeș, la 70 de ani de la întemeierea ei.

Cunoscută fiind importanța și necesitatea muzicii pentru stimularea și cultivarea simțământului religios, această carte — apărută într-o ținută grafică deosebită — constituie un adevărat material didactic-educativ menit să sprijine și să facă mai rodnică activitatea moral-religioasă din școli, așa încât o recomandăm călduros tuturor celor ce îndeplinesc misiunea sacră de formare a caracterelor religios — morale creștine în școală.

Căutăm o viață, un prieten

Căutăm o viață întreagă,
Un om care să ne-nțeleagă.
Ne căutăm unii în alții,
Cu aceleași pasiuni, calități.
Când îți fac un bine
Eu mă simt bine.
Când faci un bine
Câștigul sufletesc mie-mi revine.
Te caut pe tine prietene
Căci cu tine mi-e bine,
Nu mă mai simt singur,
Mă simt mai sigur.
Aș vrea ca toți oamenii
Să-mi fie precum prietenii.

IONUȚ STOIA

Povață

De vrei să vindeci o rană ce doare,
Dăruiește-ți sufletul ca o floare!
Bucură-te de bucuria tuturor
Și nu spune cuvinte ce dor!
Răspunde la iubire cu iubire,
La ceartă caută-mpăcare!
Mâna-ntinsă nu o privi cu dispreț,
Ci pune-ntr-însa ceva de preț!
Apără-ți prietenul și de rău nu îl vorbi
Cu dușmanul te-mpacă, nu-l lovi.
Să ai gândul curat,
Cuvântul adevărat!
Iartă chiar dacă nu poți uita,
În ochii oameni'or să te poți uita!
Ce este al altora
Respectă-l și nu-l fura!
Ori de câte ori greșești,
În oglinda conștiinței să te privești!
Privește-i pe vecini
Ca pe niște prieteni!

Respectă-i pe cei mai în vârstă,
De vorba lor înțeleaptă ascultă!
Crește-ți copiii oameni buni
Ajută-ți părinții acum bătrâni!
Nu regreta dacă faci un bine,
Câștigul sufletesc ție-ți revine!
Bucură-te de poți s-aduci bucurie,
Acestea sunt gesturi de omenie!
Gândește înainte și abia apoi vorbește,
Vorba înțeleaptă a altora sorbește!
Nu trece indiferent pe lângă eroi,
Ei au murit pentru a trăi mai bine noi!
Cu dragoste sărută acest pământ,
Ce este al strămoșilor veșmânt!
Lasă măcar un fiu sau un copil după tine,
Prin el vei trăi după mâine!
Ajută-i pe orfani, pe săimani,
La toți cei loviți de soartă
Să le fii alean!

IONUȚ STOIA

Nevoia de Dumnezeu

(Urmare din pag. 1)

mijloace de atac și apărare deosebit de periculoase pentru toți cei din jur, dar a supraviețuit omul, deși n-a avut niciodată coarne, copite, colți sfâșietori blană cu ace, dinți otrăvitori. Numai el a avut un destin aparte, neîmpărtășit de celelalte viețuitoare ale planetei. El, cel atât de firav și, aparent, fără apărare, a ajuns să stăpânească întreaga planetă și mai mult decât atât. El a ajuns să fie temut de toate celelalte viețuitoare; el a ajuns să scormonească sânurile pământului în căutare de minereuri, să cutreiere cerul cu milioanele lui de stele în căutare de alte lumi și existențe, să inventeze tot felul de mașinării și aparate, care să-i ușureze viața. Pumnul acesta de țărână, care a găzduit în el o scânteie dumnezeiască a fost în stare să creeze mașinării capabile să comunice la distanțe enorme cu viteze neexprimabile în cuvinte, să creeze computere de mari performanțe, mijloace de transport rapide și confortabile, uzine gigantice, arme sofisticate. Tot „boțul acesta de lut", cum îi zicea Creangă, a fost în stare să creeze opere nemuritoare din toate domeniile artelor: poezie, pictură, sculptură, muzică, arhitectură etc. „Trestia aceasta gânditoare", cum o numea Blaisse Pascal, a fost capabilă de gândire înaltă și creatoare, de sentimente superioare și de voință. Singur el a reușit să se ridice deasupra trebuințelor biologice propriu-zise și să caute spre înălțimi valori nerâvnite de celelalte viețuitoare. Singur omul a avut conștiința propriei existențe, singur el și-a pus întrebări și, în parte, a găsit răspunsuri. Întrebări fundamentale l-au frământat și-l vor frământa întotdeauna. Dintre acestea ar fi suficient să menționăm câteva: „Ce e viața?", „Ce e moartea?" „De unde venim?", „Unde ne ducem?" „Care e rostul nostru în lume?" și multe altele. La asemenea întrebări au încercat să dea răspunsuri numeroase filozofii, religiile, oamenii de știință, artiștii și gânditorii în general. S-au scris cărți, s-au alcătuit biblioteci cu milioane de volume. Toate aceste tone de scrieri de până acum nu sunt altceva decât încercări de a da răspunsuri la marile probleme și întrebări ce au frământat lumea dintotdeauna. Și totuși, răspunsurile ultime și definitive încă nu s-au dat și nici nu se vor putea da vreodată. Mereu cunoașterea umană va descoperi noi orizonturi, mereu se vor ivi noutăți în oricare domeniu de cercetare. Putem spune că în mare parte omul zilelor noastre stăpânește pământul. Facem însă precizarea că stăpânirea lui se bazează însă în mare parte pe forță, ci nu pe cunoaștere. Prin forță, omul răstoarnă munții, schimbă cursul apelor, sfredelește adâncurile, cutreieră mările și văzduhul, face ca timpul și spațiul să nu mai constituie probleme nerezolvabile. Poate face ca prin forță, prin arme tot mai puternice și sofisticate, să distrugă planeta parțial sau în totalitate cu multă ușurință. Printr-o simplă apăsare pe buton se poate declanșa o catastrofă planetară. Distruge specii, distruge flora și fauna prin acțiuni nerezonale și urmare unor interese meschine, otrăvește pământul și apele cu substanțe chimice de tot felul, folosește toate resursele planetei pentru satisfacerea propriilor nevoi biologice. Cu toate acestea, planeta mai păstrează încă multe, foarte multe taine pentru om. Generații după generații de acum încolo se vor strădui să le descifreze sensul și e greu de crezut că vor reuși întru totul. Putem spune, așadar că stăpânește pământul prin forță, dar nu prin cunoaștere.

Cu toate progresele înregistrate în majoritatea domeniilor sale de activitate, dar mai cu seamă în cel al științei, culturii, civilizației în general, omul ca individ și specia în general se simte tot mai singură în contextul existenței. Alergătura aceasta de zi cu zi, lupta pentru supraviețuire îl face pe om să devină individualist, egoist, să aibă permanent în fața lui propriile nevoi și interese și să neglijeze pe ale semenilor săi. Aceasta îl izolează tot mai mult. Întâlnim soți înstrăinați în mijlocul propriilor familii, copii înstrăinați de părinți, frați înstrăinați de frați. Specia umană însăși se simte singură în contextul existenței. Mai mult ca oricând, atât individul, cât și specia simt nevoia de comunicare. Deși mijloacele moderne de comunicare au făcut ca planeta să semene cu un sat ceva mai mare, omul nu este mulțumit. El știe, ori uneori doar bănuie, că dincolo de orizontul cunoașterii lui de la un moment dat se mai află ceva și acel ceva îl dorește, acel ceva vrea să-l cunoască.

La creație, Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său, adică i-a dat suflet cu gândire, sentimente și voință, i-a dat suflet nemuritor. Nu l-a creat însă după **asemănarea** Sa, adică nu i-a dat nemurirea. Asemănarea a rămas o aspirație, spre nemurire, o permanentă căutare de înălțare, o permanentă sete de cunoaștere. În virtutea acestui lucru, omul a devenit o ființă religioasă. Așa a fost dintru începuturi, căci nu a fost vreun moment în existență și nu a fost vreun spațiu în care omul să nu fi fost ființă religioasă. El a căutat întotdeauna Absolutul, perfecțiunea, Binele Suprem, Frumusețea, Armonia, Totul. I-a dat cele mai diverse nume, dar întotdeauna a fost conștient că acel Ceva este o forță uriașă, creatoare și pronietoare a lumii, care diriguiește viața fiecăruia în parte și a tuturor laolaltă. Spre această Forță, spre această Ființă a tins fără încetare, indiferent cum a numit-o. A tins cum tinde fierul spre un magnet, fiindcă în acea Ființă supremă a simțit că-și regăsește obârșiile, idealul și împlinirea. A tins spre asemănare cu Divinitatea. Pe cât s-a apropiat mai mult de Dumnezeu, pe atât și-a cunoscut mai bine sensul existenței, rosturile în viață. Atunci când, stăpânit de patimi și orgolii, a vrut să fie asemenea cu Dumnezeu, a declanșat catastrofe de tot felul, iar el s-a risipit ca o bășică de săpun. Imperii și împărați, pe care lumea nu putea să-i mai încapă, s-au spulberat mai devreme sau mai târziu și, peste veacuri, abia de li se mai știe numele. Pe treptele răului au încercat să se urce spre înălțimi, dar s-au prăbușit. Au existat de-a lungul vremii nenumărați eroi ai spiritului, care au încercat în felul lor propriu să-l caute pe Dumnezeu. Unii dintre ei s-au retras în munți și în peșteri, în crăpăturile stâncilor și acolo și-au petrecut întreaga viață în post și în rugăciune, în asceză severă; alții s-au retras în mânăstiri și schituri, dar cei mai mulți l-au căutat pe Dumnezeu în viața obișnuită de zi cu zi, în mijlocul familiei lor, la locul lor de muncă. Cu cât și-au făcut datoria de cetățeni, de părinți, de fii, de oameni, cu atât au simțit că se apropie de Dumnezeu. Cu cât au încercat ca prin rugăciune, prin post și prin fapte bune să se apropie mai mult de Dumnezeu, cu atât Dumnezeu le-a ieșit în cale și le-a întins mâna. Întotdeauna a fost o permanentă colaborare divino-umană, o căutare reciprocă. Și Dumnezeu ne-a căutat pe noi, după cum însuși Mântuitorul ne spune: „Iată, Eu stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu și-mi va deschide, voi intra și voi cina cu el!" Și omul L-a căutat și-L caută în permanență pe Dumnezeu, cu mai multă sau mai puțină intensitate și perseverență. Adevărat ni se pare cuvântul Fericitului Augustin, care spune: „Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne, și neliniștit este sufletul nostru, până când se va odihni întru Tine!"

Omul care ajunge să intre în comunicare cu divinitatea, cu Dumnezeu, se transformă în plan spiritual în chip structural. În primul rând el nu va mai fi singur. Nici nu va mai avea această senzație. Dimpotrivă. Prin rugăciune permanentă și prin trăire în spiritul voinței lui Dumnezeu, El îl va simți pe Dumnezeu în el, cu el și pentru el. Dumnezeu îi va fi reazim și ideal, călăuză și apărător. Omul care se apropie de Dumnezeu reușește să biruie cu mai multă ușurință greutățile vieții și să supraviețuiască în situații extreme. Ateul cade ușor în deznădejde; omul religios rezistă, fiindcă are puterea de a spera. El este convins că toate, bune sau rele, sunt date de Dumnezeu, cu știrea și cu voia Lui. Toate faptele, vorbele și gândurile lui le pune sub semnul divinului, fiind conștient că ochiul lui Dumnezeu veghează asupra lumii în general și asupra sa în special. Omul religios are conștiința că el nu a apărut întâmplător în existență, că are un rost și o țintă, că are o menire, pe care trebuie să și-o îndeplinească. Omul religios vorbește cu Dumnezeu, îl socotește Tată al tuturor, iar pe semenii săi îi socotește frați, fii ai aceluiași Tată. Omul religios se comportă cu semenii săi ca atare, asemenea unui frate. Omul religios se simte în mijlocul societății ca-ntr-o adevărată familie. El își ajută semenii cu convingerea că prin ei îl ajută pe însuși Dumnezeu. Omul religios își pune rânduială în viață, urmărește valorile eterne și nu se sinchisește de răul ce-l întâlnește în cale. Omul religios știe că nu este o apariție spontană, întâmplătoare pe pământ, că este și el o rotiță în marea mașinărie a Universului, de care Creatorul știe. Omul religios vorbește cu Dumnezeu și-I spune bucuriile și necazurile lui. Îl ia părtaș pe Dumnezeu la bine și la rău, la bucurii și la necazuri. El știe că nu e singur. Știe că Dumnezeu se bucură când face binele și se întristează când omul face răul. Tocmai de aceea, omul religios caută să-I fie bineplăcut lui Dumnezeu, să-i facă voia, să-i împlinească poruncile. El are sen.nătate în fața morții. Mormântul pentru el nu mai este loc de dispariție, ci doar simplă poartă a trecerii între două lumi, între două tărâmuri. Omul religios știe că fiecare faptă a lui este cântărită și înscrisă undeva, în cartea vieții. El știe că nimic din ceea ce face bine în viața lui nu va rămâne fără răsplată din partea lui Dumnezeu, precum cele rele nu vor rămâne fără pedeapsă. Omul religios este conștient de boala sa, știe s-o trateze și poate s-o vindece. Viața omului religios este ca un cântec, ca o adiere de vânt primăvăratic. Moartea nu-l mai înspăimântă, chiar dacă ar fi provocată de dușmanii credinței, fiindcă știe că are astfel prilejul de a se întâlni mai curând cu Dumnezeu. Omul religios devine pe-ncetul cu adevărat „templu al Duhului Sfânt", așa cum spunea Sf. Apostol Pavel, locaș al îngerilor, al credinței, al dragostei și nădejdii.

ITINERAR PASTORAL

din încredinţarea şi cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE, P. S. Sa Visarion Răşinăreanu — Episcop-vicar, a săvârşit următoarele:

- **20 august 1998** — P. S. Sa s-a întâlnit în biserica din Gura Râului, prot. Sălişte, cu un grup de 40 de copii din ţinutul Herţa (Ucraina), care şi-au petrecut vacanţa în această localitate şi cărora le-a rostit un cuvânt de învăţătură creştinească şi patriotică.
- **21 august 1998** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Simpozionului cu tema: „Biserica şi Şcoala", organizat la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov;

  — S-a întâlnit cu P. S. Laurenţiu, episcopul Caransebeşului şi cu o delegaţie de preoţi şi călugări greci de la Mitropolia de Edessa (Grecia);

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **22 august 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu;

  — Seara săvârşeşte Vecernia în Catedrală.
- **23 august 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Nicolae", din parohia Nemşa, prot. Mediaş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate Acte de apreciere P. C. pr. paroh Traian Mehedinţiu, Consiliului parohial şi altor sponsori.

  — Seara a săvârşit Vecernia în biserica „Sf. Nicolae" din parohia Pelişor, prot. Agnita;

  — În aceeaşi zi a cercetat bisericile „Sf. Nicolae" şi „Buna-Vestire" din Moşna, prot. Mediaş precum şi biserica „Cuv. Paraschiva" din Caşolţ, prot. Sibiu.
- **26 august 1998** — P. S. Sa a cercetat schitul Foltea din prot. Sălişte.
- **28 august 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Patriarhală din Bucureşti şi slujba de Te-Deum, cu prilejul deschiderii lucrărilor Sf. Sinod al B.O.R.;

  — a luat parte la lucrările Sf. Sinod.
- **29 august 1998** — Din încredinţarea P. F. Patriarh Teoctist a săvârşit, împreună cu P. S. Gherasim Putneanu, Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Gheorghe de la Mânăstirea Cernica, rostind un cuvânt de învăţătură.

  — La Sf. Liturghie a fost de faţă S. Sa Hrisostom, arhiepiscopul Ciprului, aflat în ţara noastră.
- **30 august — 1 septembrie 1998** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Reuniunii Internaţionale „Oameni şi religii", organizată la Bucureşti de către comunitatea Sant-Egidio din Roma cu sprijinul Preşedenţiei şi Patriarhiei Române.
- **2 septembrie 1998** — P. S. Sa a întâmpinat la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov pe S. Sa Abbuna Paulos, patriarhul Bisericii Ortodoxe Etiopiene, aflat în vizită în ţara noastră. S. Sa a fost însoţit de I. P. S. Nicolae al Banatului.
- **4 septembrie 1998** — P. S. Sa a primit pe dl. Ghiorghios Bitis din Atena;

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **5 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba cununiei tinerilor Seician Olimpiu şi Daniela în Capela Mitropolitană.

  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- **6 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din parohia Ruşi, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Paroh Ioan Coşa a fost distins cu rangul de sanchelar.

  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **7 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi a Litiei în Catedrală;

  — A acordat un interviu postului Radio România Actualităţi.
- **8 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" — Valea Hârtibaciului cu prilejul hramului. A rostit cuvânt de învăţătură după care a săvârşit în sobor taina Sf. Maslu de obşte.
- **9 septembrie 1998** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
- **11 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **12 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană;

  — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile cu hramul „Sf. Arhangheli" din Loamneş, „Sf. Gheorghe" şi „Sf. Arhangheli" din Haşag, prot. Sibiu şi „Sf. Arhangheli" din Şoroştin, prot. Mediaş;

  — a săvârşit un trisaghion la catafalcul pr. pens. Miron Mihăilescu din Ocna Sibiului;

  — Seara slujeşte Vecernia la Catedrală.
- **13 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii monument istoric din Voivodenii Mari, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate Acte de apreciere P. C. pr. paroh Mihai Fogoroş, Consiliului şi Comitetului Parohial.

  — A cercetat bisericile parohiale din Sâmbăta de Jos, Luţa şi Ludişor, rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi.

  — Seara săvârşeşte Vecernia şi predică în biserica „Sf. Gheorghe" din Făgăraş — Catedrală (Pr. Ioan Ciocan).

  — A acordat un interviu postului TV Făgăraş.

  — S-a întâlnit la Sibiu cu dl. Traian Negrei, consilier prezidenţial.
- **14 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală. La orele amiezii săvârşeşte slujba de Te Deum la Colegiul „Gh. Lazăr" din Sibiu, cu prilejul începerii anului şcolar. Erau de faţă dl. Emil Constantinescu — preşedintele României, dl. Andrei Marga — Ministrul Educaţiei Naţionale, miniştri, alţi invitaţi.

  — Seara săvârşeşte Sf. Maslu de obşte cu un sobor de preoţi în parohia Ernea, prot. Mediaş (pr. paroh Lupu Olimpiu), rostind cuvânt de învăţătură.
- **15 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm un foarte interesant studiu şi cu un bogat conţinut: **„Cartea de aur"** a satului Cacova/Fântânele, judeţul Sibiu, cu binecuvântarea **P. S. Visarion Răşinăreanu,** episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, editată de Parohia Ortodoxă Română din satul Cacova/Fântânele, 1998, 243 pag., cu un **Cuvânt înainte** de dr. Lucian Ţeposu-Marinescu şi Postfaţă semnată de **P. C. Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu,** decan al Facultăţii de Teologie Ortodoxă Sibiu.

Este o carte care ne vorbeşte de trecutul ei istoric şi de oameni de elită pe care i-a dat ţinutul cacovenilor.

În 1995, **Î. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Antonie Plămădeală** a vizitat comuna, biserica şi Muzeul. Foarte impresionat de cele văzute acolo a lăsat scris în registrul Muzeului: „Am săvârşit Sfânta Liturghie în parohia Fântânele, la protopopiatul Sălişte, am binecuvântat o troiţă ridicată în memoria episcopului **Dr. Ioan Stroia,** general al Armatei (1925—1937), fiu al satului. Tot azi am deschis **Muzeul de artă populară şi bisericească al satului,** în prezenţa foarte multor credincioşi şi a reprezentanţilor Armatei, Primăriei, ca şi a multor fii ai satului care s-au adunat de pretutindeni ca să fie astăzi prezenţi aici.

Felicităm pe P. C. Pr. Aurel Hârşan, parohul satului, pentru toate aceste realizări. I-am acordat cu acest prilej rangul de sachelar (brâu albastru).

A fost o zi memorabilă, aici în inima dealurilor împădurite, într-un sat vechi de secole (din sec. XIV), în care apele curate curg cântând pe drumuri, iar pădurile par a se apleca peste sat să-i ţină umbră şi să-l fericească!"

Doresc P. C. pr. Aurel Hârşan tot succesul pe care-l merită alături de credincioşii săi din Cacova/Fântânele.

* * *

● A apărut anul trecut la Editura „Bunavestire", cartea **Sfântul Isaac Sirul „Cuvinte despre nevoinţă",** tipărită cu binecuvântarea P. S. Justinian, Episcopul Maramureşului, (Bacău, 1997, 447 pag.). Iată ce scria P. C. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae despre această carte: „Sfântul Isaac se ocupă în mod deosebit de intens cu patru teme capitale, legate însă de o mulţime de altele subordonate acestora: a) importanţa nevoinţelor şi a greutăţilor pentru desăvârşirea omului, temă în care manifestă o înrudire cu Marcu Ascetul; b) importanţa smereniei, în a cărei descriere e, poate, cel mai mare maestru; c) rolul cunoscător al „simţirii", în care este un predecesor al sfântului Simeon Noul Teolog; d) descrierea insistentă a stării de linişte, strâns legată cu cea a rugăciunii neîncetate şi a dragostei".

Despre smerenie Sf. Isaac Sirul zice: „A vorbi despre smerenie înseamnă a vorbi despre Dumnezeu însuşi". „Smerenia întrece toată zidirea". „Smerenia e o putere ce îmblânzeşte fiarele şi anulează veninul şerpilor" (Cuv. XX).

„Smerenia e haina lui Dumnezeu", spune în alt loc.

Este o carte minunată, cu mult conţinut interesant pentru cititori. La noi în mânăstiri a fost o carte de căpătâi pentru călugării care se formau acolo. Iată de ce Sfântul Isaac Sirul a constituit, prin lucrările sale, dintru început pentru noi românii un eveniment extraordinar, pentru că prin el propriu-zis, şi prin alţi mari sfinţi părinţi, noi am stat în legătură cu Sfinţii cei mari ai spiritualităţii ortodoxe.

Cartea aceasta constituie, fără îndoială, o carte de temelie şi astăzi pentru cei care îmbrăţişează viaţa monahală. Pentru că de toate se găsesc în ea: despre felurile virtuţilor, despre lepădarea de lume, despre credinţă şi smerenie, despre privegherea în timpul nopţii, despre rugăciunea cea curată, despre metanii şi, cu alte cuvinte, ea cuprinde tot atâtea metode de auto-cunoaştere şi de verificare a sinelui fiecăruia. Viaţa monahală fără toate acestea nici nu e posibilă astăzi.

Deci, cei ispitiţi azi de viaţa monahală să o citească şi să-şi facă din ea, asemenea celor din trecut, cărarea lor duhovnicească.

* * *

● Sub titlul **„Coroana contra secera şi ciocanul"** Arthur Gould Lee publică Povestea Regelui Mihai al României, traducere din engleză de Maria Bica, lucrare coordonată de Sorin Antohi. (Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, 318 pag.). Este o carte cu conţinut istoric, dar iată ce ni se spune:

„Pentru cititorul român, Povestea Regelui Mihai scrisă de Arthur Gould Lee va fi o surpriză. Nici studiu de istorie, nici roman, cartea îmbină calităţile ambelor genuri: este chiar o... poveste, însă una adevărată, spusă cu simplitate şi evidentă simpatie pentru personajul principal, dar nicidecum lipsită de obiectivitate. Nota aceasta aparte provine din împrejurările în care s-a născut cartea. Autorul — vicemareşal de aviaţie britanic şi scriitor — l-a cunoscut pe Regele Mihai în 1944, când a venit la Bucureşti ca membru al Comisiei de Control a Armistiţiului: îi va lega o lungă prietenie, precipitată de răsturnările politice din România şi întărită de pasiunea comună pentru pilotaj. În 1948, autorul discută în detaliu cu Regele şi Regina Mamă aflaţi în exil, ceea ce va deveni substanţa cărţii de faţă. Cunoaşte astfel poziţia lor faţă de evenimentele istorice din România anilor 1940—1948 şi are acces la informaţii de culise care le completează pe cele diplomatice şi confirmă situaţia din ţară, ştiută direct de autor.

Versiunea creditabilă a biografiei private şi a carierei politice a Regelui Mihai, cartea lui Arthur Gould Lee este citată adesea de istoricii occidentali ai perioadei postbelice".

Cartea lui Arthur Gould Lee este una din cărţile ce se voieşte a apăra poziţia, dacă poate sau nu aceasta, e o problemă istorică. Noi vom lăsa să se pronunţe istoria.

* * *

● Editura „Humanitas" scoate o carte foarte interesantă: **„322 de vorbe memorabile ale lui Petre Ţuţea"**, cu o prefaţă de Gabriel Liiceanu, (Bucureşti, 1997, 124 pag.). Nu e o carte de demonstraţie. E o carte în care gândurile lui Petre Ţuţea sunt prinse pe scurt, ca pentru un om care nu a avut timpul să şi le scrie pe toate. Sunt toate foarte interesante: „Libertatea e partea divină din el" (din om), spune Ţuţea la litera L. Sau, iată, să dăm la întâmplare doar o vorbă tipărită la litera O: „Originali, vorba lui Heidegger, nu sunt decât idioţii. Altminteri doar Dumnezeu e original, iar Aristotel nu e original, că nu face decât să descrie opera lui Dumnezeu. Dar Aristotel, nu încape îndoială, e un geniu, pentru că descrie genial opera lui Dumnezeu" (pag. 79).

Este o carte destul de interesantă şi cugetările pe care le cuprinde sunt parcă cugetări de pe marginea mormântului. Aşa le şi vede Petre Ţuţea, ca fiind lucrări ale unei minţi care aşteaptă să moară. Avea, de altfel, o vârstă destul de înaintată când a scris toate acestea.

Cartea se recomandă oricărui cititor modern care vrea să fie la nivelul întrebărilor din vremea noastră.

* * *

● Merită să fie citită cu mare atenţie cartea lui Michel Foucault, **„A supraveghea şi a pedepsi", „Naşterea închisorii".** Traducerea din franceză şi note de Bogdan Ghiu, cu o bogată prefaţă de Sorin Antohi. Cartea este editată cu sprijinul: **Central European University Press** şi al **Fundaţiei Soros pentru o societate deschisă.** (Editura „Humanitas, 1997, Bucureşti, 445 pag.). Iată ce ne spune Sorin Antohi despre această carte: **„A supraveghea şi a pedepsi"** a avut la apariţie un ecou comparabil cu lucrarea din 1972 a lui Delauze şi Gauttari, Anti-Oedipe, iar chestiunea puterii a înlocuit în analiza societăţilor moderne tema marxistă a exploatării. Treptat, s-au constituit o vulgată Foucault, un efect Foucault, care cunosc versiuni destul de diferite în diverse culturi. [. . .] Receptarea şi posteritatea lui Foucault sunt idiosincretice şi contextuale: există un Foucault „francez", unul „italian", unul „anglo-american", unul „feminist", cum începe să se profileze şi unul „românesc" [. . .] Ca afirmaţie generală, se poate considera că Foucault a fost în genere primit cu ostilitate în mediile profesionale care se simţeau vizate mai direct de critica sa. [. . .] Aceste reacţii, în fond previzibile, erau potenţate de dificultatea de a-l încadra pe Foucault într-un curent clar, într-o **coterie** ştiinţifică, în vreo reţea a cunoaşterii-putere. Era el istoric? Era psihiatru? Era criminolog? Era filozof? Şi aşa mai departe: polemici oţioase, la limită stupide, fiindcă este ştiut că impactul cel mai mare asupra evoluţiei ştiinţei îl au întotdeauna marginalii, inclasabilii, rebelii. La douăzeci de ani de la apariţie **„Surveiller et punir"** este o carte esenţială pentru ştiinţele omului şi societăţii, prezentă în bibliografiile mai multor discipline, citită în maniere diferite".

Merită citită fiindcă e plină de învăţături.

* * *

● Asociaţia Filantropică Creştină „Christiana", a tipărit cartea Părintelui Amedée Hollier, dr. Dominique Megglé **„Monahul şi Psihiatrul — Convorbiri despre fericire".** Traducerea aparţine Sorei Eugenia Clad. Prefaţa este semnată de Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, iar Cuvântul înainte de dr. D. Megglé (Bucureşti, 1997, 180 pag.).

Dintre autori, Părintele Amédée Hollier este călugăr cistercian la Bricquebec. Acolo este audiat de foarte mulţi tineri care-i solicită sfaturi. I se mai zice „turbo-călugărul", pentru modul cum ştie să pună şi să dezlege problemele mari ale existenţei. El avea 82 de ani la scrierea cărţii.

Dr. Dominique Megglé are 41 de ani, este căsătorit, şi este tată a şase copii. Este medic psihiatru la Spitalul militar din Toulon, preşedinte al Institutului Milton H. Erickson Mediterranée şi specialist în terapii de scurtă durată.

„Această carte este rodul întâlnirii a doi oameni care, de n-ar avea acelaşi gust pentru aventura umană, ar putea fi cu totul diferiţi, unul fiind călugăr şi celălalt psihiatru. Cufundaţi, primul în singurătatea mânăstirii, celălalt în trepidanta activitate lumească, iată-i acum confruntându-şi ideile despre omul de astăzi şi suferinţele care îl macină. În centrul acestui dialog se află problema sensului vieţii umane, atât de grea şi greu de prins, şi cea a dezgustului de viaţă, atât de bine exprimat în obsedantul „la ce bun?", — o adevărată maladie modernă — care ne subminează de atâtea ori existenţa. Nu lipseşte nici problematica întâlnirii bărbat-femeie şi, bineînţeles căutarea fericirii, permanentă şi arzătoare preocupare a omului dintotdeauna şi de pretutindeni.

Autorii trăiesc şi integrează în aventura umană, fiecare în felul său, credinţa şi nădejdea care fac ca viaţa să fie pasionantă şi pasionată. O carte lucidă, tonică, neaşteptată".

Felicitări editorilor şi autorilor.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută. B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 septembrie
Nr. 35—36
1998

SIBIU

ÎNŢELESURILE SFINTEI CRUCI

Deşi ne este întru totul transcendent, Dumnezeu se află într-o permanentă comunicare şi deschidere spre noi, prin anumite semne şi arătări care ies din ordinea firească a lucrurilor, şi care au menirea să ne indice, să ne facă să vedem dincolo de ele tocmai prezenţa Lui în planul istoric, precum şi purtarea Sa de grijă faţă de noi, ele având în acelaşi timp rolul de a ne călăuzi spre scopul suprem şi ultim pentru care am fost creaţi — mântuirea.

Crucea şi jertfa de pe cruce a Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, nu sunt altceva decât semnul, arătarea iubirii divine faţă de om.

Despre cruce şi sensurile sale, despre ce a însemnat şi ce înseamnă ea pentru noi creştinii, aflăm mărturii încă din perioada vetero-testamentară, de nu ch ar dintru începutul creaţiei, chiar dacă nu într-un mod explicit, ci mai degrabă ascuns, aceste mărturii fiind doar prefigurări, care se vor împlini însă cu adevărat, dezvăluindu-şi întreaga lor bogăţie de înţelesuri abia în Noul Testament. O încercare de cuprindere exhaustivă a înţelesurilor sf. cruci în Sf. Scriptură presupune o cunoaştere temeinică a celor două Testamente în unitatea lor indisolubilă.

Deşi, aşa cum afirmam mai sus, crucea şi înţelesurile sale, n-a fost descoperită în mod explicit în Vechiul Testament, ea a constituit totuşi obiectul multora dintre profeţiile sale, însă fără lumina adusă asupra lor de Mântuitorul acestea ar fi rămas lipsite de sens.

În genere, teologia patristică a susţinut constant, bazându-se pe o tradiţie venind din adânc de istorie, că pomul cunoaşterii binelui şi răului din grădina Edenului, era în fapt o prefigurare a crucii, identificând dealul Golgota, pe care avea să se înalţe crucea mântuirii, cu însuşi locul pe care se afla acel pom.

Ca semn şi mijloc de binecuvântare, crucea o întrevedem în binecuvântarea patriarhului Iacob, prin „punerea mâinilor încrucişate" (Fac. 48, 14) peste nepoţii săi Efraim şi Manase, fii lui Iosif. Toiagul cu care Moise a săvârşit minunile, este şi el, la rându-i, tot o prefigurare a crucii şi a puterilor sale. Aceeaşi putere tămăduitoare a crucii ni se relevă prin stâlpul pe care Moise a înălţat în pustie şarpele de aramă „şi a făcut Moise un şarpe de aramă şi l-a pus pe un stâlp, şi când un şarpe muşca vreun om, acesta privea la şarpele cel de aramă şi trăia" (Num. 21, 9), fapt care, ţinând seama de contextul istoric în care s-a petrecut, ar fi putut să contrarieze şi să smintească, adevărata sa valoare însă, se descoperă abia prin asimilarea cu actul răstignirii lui Hristos pe cruce „şi precum Moise a înălţat în pustie şarpele, tot aşa trebuie să se înalţe Fiul Omului, pentru ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viaţa veşnică" (In. 3, 14—15).

O altă prefigurare a crucii, mult mai evidentă de data aceasta, o găsim în cartea profetului Iezechiel, care ne oferă amănunte inedite, prin faptul că vorbeşte despre aspectul său grafic, amănunte pe care le găsim într-o profeţie a sa, în care ne prezintă forma crucii. Iată contextul în care găsim această evidenţă: datorită înstrăinării aproape totale de Dumnezeul cel adevărat, poporul evreu va fi aspru pedepsit prin ucidere cu sabia. Profetul primeşte poruncă să însemneze pe frunte cu semnul tau ( ) pe cei care au rămas fideli lui Dumnezeu „treci prin mijlocul cetăţii, prin Ierusalim, şi însemnează cu semnul † pe frunte, pe oamenii care gem şi plâng din cauza multelor ticăloşii care se săvârşesc în mijlocul lor" (Iez. 9, 4—6).

Înţeleasă în Vechiul Testament mai degrabă ca o prefigurare, Crucea îşi va descoperi înţelesurile sale abia în Noul Testament, prin asumarea ei de către Mântuitorul, precum şi prin faptul că ea a fost sfinţită de sângele Său vărsat pe ea pentru mântuirea lumii.

Distingem mai multe înţelesuri ale sf. cruci în pag nile Noului Testament, şi de bună seamă, cel mai direct şi mai evident este cel material, înţelegând prin aceasta însuşi obiectul de tortură pe care a fost răstignit Mântuitorul, ea devenind altarul jertfei supreme şi totodată mijlocul care a făcut posibilă mântuirea noastră.

Prin analogie cu crucea pe care Mântuitorul a fost răstignit, noi confecţionăm şi păstrăm la locurile cele mai de cinste: pe biserici sau pe casele noastre — crucea, fără să o venerăm în ea înşăşi, ca pe un idol, aşa cum greşit, şi mai ales rău-intenţionat interpretează cei care s-au rupt de la sânul Bisericii. Dacă noi ne în-

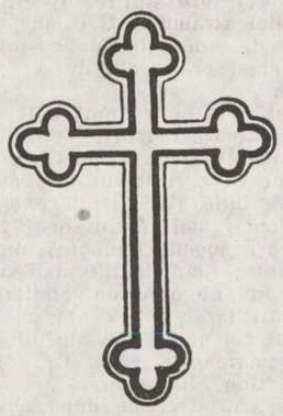

semnăm sau ne închinăm înaintea sfintei cruci, aceasta nu echivalează cu săvârşirea unui act idolatru, care ar împieta în vreun fel asupra adorării pe care I-o datorăm în totalitate lui Dumnezeu ci, dimpotrivă, în acest fel îl adorăm şi ne închinăm Celui care S-a răstignit de bunăvoie pe ea pentru mântuirea noastră. Asupra acestui lucru au stăruit cu adâncă pătrundere toţi Sf. Părinţi ai Bisericii, înlăturând orice confuzie pe care am fi dispuşi să o facem între cinstirea crucii ca obiect cultic, şi adorarea pe care I-o datorăm în exclusivitate lui Dumnezeu. Însemnându-ne sau închinându-ne sfintei cruci, nu cinstim materia din care este ea confecţionată (lemn, metal, etc.), ci noi o privim ca pe o mărturie care ne vorbeşte despre Hristos, şi care ne ajută să ne înălţăm cu mintea şi cu sufletul la Dumnezeu. Sf. Ioan Damaschin, spre exemplu, în lucrarea sa Dogmatica evidenţia necesitatea firii omeneşti de a se folosi de cele materiale, ca prin intermediul lor, să poată urca spre cele spirituale, spre Divinitate, „crucea şi icoana nu reprezintă dumnezeirea, ele indică participarea omului la viaţa divină".

Aşa după cum icoana a devenit posibilă şi îşi justifică existenţa prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, care S-a făcut „icoana Dumnezeului celui nevăzut" (Col. 1, 15), tot aşa crucea a devenit demnă de cinstirea noastră, pentru faptul că însuşi Mântuitorul Hristos a făcut-o, prin jertfa Sa pe ea, demnă de cinstirea noastră.

A refuza cinstirea sfintei cruci, nu înseamnă în fond altceva decât a refuza şi a nega însuşi actul răstignirii, şi odată cu aceasta refuzarea esenţei creştinismului. Este de neconceput un creştinism fără cruce, care în acest fel n-ar mai fi decât o teorie searbădă. Forţa creştinismului izvorăşte tocmai din cruce, care atâta timp cât va sta înfiptă în inima creştinismului îi va conferi viabilitate şi trăinicie. Fără cruce, creştinismul nu mai este decât o teorie.

A te însemna, în smerenie şi credinţă, cu semnul sfintei cruci, nu este altceva decât a-ţi aduce aminte mereu de jertfa sfântă prin care ai fost izbăvit de păcat. Acolo unde se mai găseşte o sfântă cruce, acolo este prezent Dumnezeu în chip tainic, ea îndemnând la reculegere şi rugăciune „aceasta să fie ca uitându-vă la ea, să vă aduceţi aminte de toate poruncile Domnului şi să le împliniţi şi să nu umblaţi după inima voastră care vă îndeamnă la desfrânare" (Num. 15, 39).

Un alt înţeles al crucii, mult mai profund, este acela de suferinţă fizică şi morală, de sacrificiu de sine, aşa cum aflăm la Sf. Ev. Marcu 8, 34 „cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-mi urmeze Mie", înţelegând prin aceasta că fiecare dintre noi are de purtat o „cruce" în viaţă. Prin acest îndemn Mântuitorul n-a vrut pur şi simplu să ne spună că trebuie să luăm pe umerii noştri o cruce. S-au întâmplat şi se mai întâmplă încă şi astăzi astfel de situaţii aberante, care vin dintr-o înţelegere mult prea îngustă a creştinismului. Nu aceasta avea în vedere Mântuitorul.

Îndemnându-ne să ne „luăm crucea", Mântuitorul ne îndeamnă de fapt să ne asumăm condiţia noastră, destinul hărăzit fiecăruia dintre noi de către Dumnezeu. Dar nu acceptarea lui în resemnare, ci căutând să faci tot ce-ţi stă în putinţă să te înscrii, să ajungi cât mai aproape de scopul pentru care ai fost creat. Chiar şi suferinţa, şi moartea, suntem îndemnaţi să le primim cu încredere în Dumnezeu, ele fiind în fapt mijloacele prin care trebuie să ne desch dem şi să ne apropiem cât mai mult de El. Altfel, ele se vor dovedi cu adevărat absurde.

În sensul său cel mai spiritual însă, crucea este semnul jertfei de sine, fără de care nu putem

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Documentul final al Reuniunii intercreştine de la Tesalonic asupra temei:

„Evaluare a noilor probleme în raporturile Ortodoxiei cu Mişcarea ecumenică"

Între 29 aprilie şi 2 mai 1998 a avut loc la Tesalonic, în Grecia, o reuniune interortodoxă, la care s-a căutat a se defini raporturile pe care le are astăzi Ortodoxia cu Mişcarea Ecumenică, în împrejurările în care aceasta din urmă a deviat îngrijorător de la principala ei misiune, aceea de a sluji cauza refacerii unităţii creştine şi de a favoriza credibilitatea mărturiei creştine în lume.

S-a adoptat, cu acel prilej, următorul Document:

„Noi, delegaţii tuturor Bisericilor ortodoxe canonice ne-am reunit, prin puterea lui Hristos cel Înviat, în cetatea istorică a Tesalonicului (Grecia) din 29 aprilie până în 2 mai 1998, ca urmare a invitaţiei Sanctităţii Sale patriarhul ecumenic Bartolomeu, răspunzând iniţiativei Bisericilor rusă şi sârbă şi din cauza retragerii Bisericii Georgiei din Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Întâlnirea a fost găzduită de către Organizaţia „Tesalonic — capitala culturală a Europei 1997" şi a beneficiat de generoasa ospitalitate a mitropolitului de Tesalonic.

Întâlnirea a fost prezidată de mitropolitul Hrisostom al Efesului (Patriarhia ecumenică); sesiunile s-au derulat într-un spirit de dragoste creştină, de comuniune frăţească şi de înţelegere mutuală. Delegaţii au cerut rugăciunea şi binecuvântarea Sanctităţii Sale patriarhul ecumenic Bartolomeu şi a tuturor celorlalţi venerabili întâistătători ai Bisericilor ortodoxe. Participanţii au primit telegrame de salutări din partea tuturor întâistătătorilor. Ei, la rândul lor, au exprimat cele mai bune urări Prea Fericirii Sale Hristodulos, noul arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade, cu ocazia alegerii sale.

Mitropolitul Hrisostom de Efes a prezentat un document de introducere asupra temei întrunirii, urmat de o prezentare din partea tuturor delegaţilor, prin care au descris, pe de o parte, relaţiile Bisericilor lor cu Mişcarea ecumenică şi cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în particular, şi au evaluat, pe de altă parte, problemele critice cărora ei trebuie să le facă faţă. În discuţiile care au avut loc, ei au examinat participarea Bisericilor ortodoxe la lucrările organelor de decizie ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

În mod unanim, delegaţii au denunţat grupele schismatice ca şi câteva grupe extremiste din sânul Bisericilor ortodoxe locale, care se servesc de tema ecumenismului pentru a-i critica pe responsabilii Bisericii şi a le submina autoritatea, cu riscul de a crea, prin aceasta, diviziuni şi schisme în Biserică. Aceştia utilizează astfel o documentaţie falsificată şi informaţii false pentru a susţine criticile lor nedrepte.

Delegaţii au subliniat de asemenea că participarea ortodoxă la mişcarea ecumenică a fost totdeauna fondată pe Tradiţia ortodoxă, pe deciziile sfintelor sinoade ale Bisericilor ortodoxe locale şi ale reuniunilor panortodoxe, ca a III-a Conferinţă preconciliară din 1986 şi reuniunea Întâistătătorilor Bisericilor ortodoxe locale din 1992.

Participanţii sunt unanimi în a recunoaşte necesitatea de a continua participarea la diverse forme de activitate între creştini.

Noi nu avem dreptul de a abandona misiunea încredinţată de către Domnul nostru Iisus Hristos,

(Continuare în pag. a 2-a)

Preluare şi traducere din Lb. franceză după „Episkepsis", nr. 557 din 31 mai 1998
Pr. prof. D. ABRUDAN

PARTENIE COSMA

Un model exemplar de viaţă filantropică

În urmă cu 75 de ani, la 22 septembrie 1923, la Călimăneşti, părăsea lumea pământeană trecătoare şi intra în cea veşnică, după 86 de ani de viaţă dăruită Binelui social, o viaţă încununată cu mari realizări şi traumatizată de decepţii şi dezamăgiri, juristul, economistul, politicianul, publicistul şi omul de cultură Partenie Cosma.

Cel ce a intrat în istorie ca strălucit ctitor al organizării economice — juridice — financiare în Transilvania, ca iniţiator al organizării vieţii bisericeşti pe temeiuri juridice, ca sprijinitor al culturii, publicist, om politic, mare şi generos filantrop, şi-a modelat personalitatea în mediul cultural de veche tradiţie românească din ţinuturile bihorene unde s-a născut şi a crescut.

Bihoreanul Partenie Cosma stabilit în Sibiu din anul 1876, s-a format intelectual şi spiritual urmând cursurile liceale în ţinuturile natale, cursuri ale Facultăţii de Teologie din Arad, stud ind dreptul la Budapesta, unde şi-a luat licenţa. Ucenicia în cancelaria omului de cultură şi filantropului Emanoil Gojdu, colaborarea cu marele Şaguna, cu Nestorul presei româneşti — George Barţiu, cu personalităţi marcante ale ASTREI, cu politicieni de vază pr cum Iuliu Maniu, i-au dimensionat şi direcţionat coordonatele vieţii profesionale, politice şi culturale.

Ca jurist de marcă şi deputat în Congresul Naţional al Bisericii, Partenie Cosma a participat la toate congresele şi sinoadele bisericeşti. Recunoscându-i competenţa juridică şi abilitatea pragmatică, marele ierarh al Bisericii Ortodoxe Române Andrei Şaguna i-a încredinţat conducerea comisiei însărcinate să redacteze Statutele Organice, contribuind la fundamentarea organizării pe baze juridice a vieţii bisericeşti.

Bogata activitate publicistică ca redactor al revistei „Concordia" şi ca autor de articole publicate în presa timpului, multe articole au apărut în „Telegraful român", dovedeşte reala implicare a lui Partenie Cosma în viaţa social-economică şi politică a ţării. Ca om politic — deputat în Parlamentul de la Budapesta, fondator şi reprezentant al Partidului Naţional Român, ca membru activ în conducerea Asociaţiunii ASTRA, ca senator în primul Parlament al ţării întregite, Partenie Cosma s-a dovedit un devotat şi tenace purtător de cuvânt al neamului său.

Ca avocat şi apoi ca director executiv al Institutului de credit şi economie „Albina", înfiinţat în anul 1872 de Visarion Roman, Partenie Cosma a conceput şi a realizat o politică economică-financiară de exemplară eficienţă. Timp de trei decenii cât s-a aflat la conducere, a făcut din „Albina" o instituţie de credit model, competitivă cu celelalte instituţii săseşti şi maghiare, devenită o adevărată forţă financiară a Transilvaniei. O dovadă a eficienţei politicii financiare a fost emanciparea românilor şi prosperitatea lor economică, sprijinindu-se împroprietărirea ţăranilor şi ridicarea clasei ţărăneşti de mijloc. Autorităţile oficiale austro-ungare s-au scandalizat şi au declanşat persecuţii cărora le-a replicat ferm în presă.

La iniţiativa conducerii Institutului „Albina" s-au înfiinţat sucursale şi reuniuni de credit în diferite localităţi ale Transilvaniei. În anul 1900 erau peste 100 de instituţii de credit în Ardeal. În colaborare cu Cornel Diaconovich, astrist de frunte şi autor al „Enciclopediei" în trei volume, lucrare de referinţă şi astăzi, a iniţiat şi a finalizat federalizarea băncilor prin crearea Asociaţiei „Solidaritatea", al cărei preşedinte a fost. Sub îndrumarea şi controlul lui s-au înfiinţat şi au funcţionat „Banca Generală de Asigurări" şi Casa de împrumut pe amanet „Muntele de pietate".

Om al faptelor şi al gândirii de perspectivă, Partenie Cosma, cu intuiţie, simţ practic şi inteligenţă socială, şi-a exprimat vocaţia de constructor şi generos filantrop. El a ştiut într-un mod profesionist să strângă, să înmulţească dar şi să cheltuiască banii în folosul comunităţii şi, prin aceasta, să intre în istorie ca unul dintre cei mai mari investitori — filantropi. Filantropia ca stare de spirit fundamentată pe sentimente de iubire generoasă şi dezinteresată, în temeiul valorii morale a iubirii de Dumnezeu şi a iubirii aproapelui, s-a obiectivat în mari acte de binefacere culturală şi caritabilă. De aceea, îl putem considera pe Partenie Cosma, fără să exagerăm, un adevărat Maecenas român. Amintim, cu acest prilej comemorativ, principalele acte şi fapte filantropice culturale şi de caritate.

● A organizat strângerea fondurilor şi a susţinut construirea Bisericii Mitropolitane din Sibiu. Institutul „Albina" a subvenţionat lucrările de construcţii cu 10 000 de coroane, personal a oferit 1 000 de coroane, iniţiativă urmată de basarabeanul Vasile Stroiescu, prietenul său. Numele celor doi filantropi se află pe placa fondatorilor acestei însemnate construcţii de cult pentru elevarea spirituală a credincioşilor ortodocşi.

● A aprobat subvenţionarea construirii de biserici în diferite localităţi ale Transilvaniei, având convingerea că întemeierea bisericilor este modul fundamental de afirmare a fiinţei noastre naţionale. Ca semn de recunoştinţă a devotamentului său, a primit în dar inelul-sigiliu al lui Andrei Şaguna cu care s-a mândrit toată viaţa. Cu Mitropolitul Miron Romanul a colaborat permanent în realizarea unor iniţiative culturale şi filantropice — caritabile.

● A supravegheat colectele şi a oferit donaţii personale pentru construirea „Şcolii civile superioare de fete" din Sibiu, în localul căreia funcţionează azi „Şcoala pentru deficienţi de auz" şi pentru care se dispută azi atribuirea numelui unui sponsor german. Prin acelaşi sistem al colectelor s-au construit şi alte şcoli de fete, după modelul celei din Sibiu, s-au construit de asemenea şcoli confesionale, şcoli elementare şi gimnaziale.

● A înfiinţat, în anul 1895, şi va dura trei decenii, „Masa studenţilor", considerată prima cantină din Transilvania. Anual 50 de tineri, elevi şi studenţi merituoşi din familii nevoiaşe primeau prânzul gratuit şi o frumoasă educaţie din partea doamnei Maria Cosma şi a întregii familii. S-au acordat burse tinerilor, viitori intelectuali şi mari oameni de cultură: Octavian Goga, Ioan Lupaş, Andrei Oţetea, D.D. Roşca ş.a.

● A susţinut financiar construirea din temelii a localului destinat Facultăţii de Teologie din Sibiu, una dintre ctitoriile lui Andrei Şaguna pe care Slavici l-a definit „începător a toate".

● A susţinut financiar, alături de băncile săseşti, construcţii de modernizare a Sibiului: căile ferate Sibiu — Turnu Roşu, Sibiu —Vinţul de Jos, apeductul, instalaţii de canalizare moderne.

(Continuare în pag. a 4-a)

Conf. univ. dr. ELENA MACAVEI

Promisiunea instituirii Tainei Sf. Euharistii

În expunerea vieţii şi activităţii lui Iisus, evanghelistul Luca a ştiut să pună evenimentele în legătură sincronică şi cu faptele istoriei profane. Cele comunicate despre Iisus sunt fapte concrete, istorice, ce s-au petrecut cu câteva decenii în urmă, în Palestina, în faţa multor martori oculari care trăiau şi puteau să mărturisească toate cele ce au văzut şi au auzit. Ca urmare, ştim despre tetrarhul Irod, că l-a internat pe Ioan Botezătorul în cetatea Machaerus, unde l-a şi decapitat. De îndată, ucenicii lui Ioan l-au înştiinţat pe Iisus despre moartea năpraznică a dascălului lor, fapt care — cu certitudine — l-a zguduit pe Iisus în întreagă fiinţa sa. A vărsat lacrimi pentru el şi s-a rugat Părintelui ceresc pentru odihna sufletului acestui devotat şi prea umil înaintemergător şi botezător al său. Mustrat de cuget, pentru nelegiuitele sale fapte, Irod a auzit despre prodigioasa activitate a lui Iisus în Galileia şi îl socotea a fi Ioan Botezătorul, care ar fi înviat din morţi. Se interesa de el şi căuta să-l vadă (Luca 9 7—9).

Istoricul profan Iosif Flaviu (născut în anul 37), în ale sale „Antichităţi iudaice" (18, 5, 2), spune despre Ioan Botezătorul că era om drept şi-i îndemna pe Iudei la dreptate şi pietate faţă de Dumnezeu, invitându-i să se boteze. Potrivit unei concepţii fariseice, Iosif Flaviu reducea rolul botezului lui Ioan la curăţirea trupului, holărât potrivnică concepţiei creştine; Ioan boteza pentru iertarea păcatelor. Tot Iosif Flaviu spune, că unii dintre Iudei socoteau nimicirea oştirii lui Irod, în lupta din Arabia, ca pedeapsă divină pentru uciderea lui Ioan (Gheorghiu V., Introducere în Sf. Cărţi ale N.T., Cernăuţi, 1929, p. 210—211).

În aceste stări de lucruri, spre a nu se lăsa prins de Irod, căci nu sosise încă ceasul său, Iisus s-a decis să lase Galileia, pentru clipe de linişte şi odi nă. A luat cu sine pe apostolii săi şi s-a dus într-un loc pustiu, înspre oraşul Betsaida Iulias, din nord-estul Mării Tiberiadei. Plecarea lui din Capernaum n-a rămas neobservată. Mulţimile au prins de veste şi uitând de foame, de sete şi de oboseală, au înconjurat partea de nord a Mării Tiberiadei şi căutându-l pe Iisus, l-au aflat, spre a-i asculta cuvintele despre împărăţia lui Dumnezeu şi spre

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Lecţia Apusului

Atunci când susţinem o idee care ni se pare adevărată, de care suntem convinşi (eventual de alţii), riscăm uneori să ne situăm pe o poziţie **extrem(ist)ă** şi să ne manifestăm ca atare.

Cam aşa par să stea lucrurile şi în România acestor ani (în curând un deceniu) de după 1989, în legătură cu problema atât de mult vehiculată a „întoarcerii" (în)spre Apus, înspre lumea mai „civilizată", adică înspre Europa (de Vest) mai ales şi, pe cât se poate, şi înspre America (de Nord) — eventual Australia.

Graba „extremă" a unora de a „cârmi" istoria naţională de la Est la Vest, printr-o „reformă" generală a României, seamănă ciudat de mult cu graba altora, a acelora care în urmă cu câteva decenii au sucit invers „macazul" istoric, de la Vest la Est, în anii de după 1944—45.

Ca şi atunci, „înclinarea" unora, chiar până la „răsturnare" (adică „extremă", chiar „extremistă", dacă vrem), într-o parte ce apărea ca fiind mai „oportun(ist)ă" istoric, a dat naştere la disconfortul şi reacţia adversă a celorlalţi, pentru care „înclinarea" în partea cealaltă era (sau părea) mai profitabilă. — A nu se confunda „înclinarea" cu „închinarea", deşi în cazul nostru e cam acelaşi lucru, în lipsa unei **„înclinări" şi închinări adevărate** înspre „Răsăritul cel de sus, care (...!) s-a vestit şi la Apus (tot „de sus"? oricum, şi până dincolo de Berlin)" — vorba colindei „Toată Legea creştinească"...

Şi, la fel, motoarele schimbării au fost de fiecare dată, pe de o parte, săturarea unora de ceea ce a fost mai înainte (şi cu puţin „sprijin" de la Est, respectiv Vest, că întotdeauna când începe să se „încline" turnul, trebuie „ajutat", eventual măcar ca să cadă de tot), iar pe de altă parte au fost promisiunile foarte-foarte „colorate"; odinioară promisiunea unui viitor „roş' luminos", acum cea a unuia „roz" (fără nici o aluzie voluntară, deşi...), apoi „bunăstare materială" etc. — promisiuni perfecte, cum au fost şi sunt mai toate promisiunile „omeneşti", adică rămase **numai**... promisiuni, adică... deşarte (adică „goale"), la fel ca orice iluzie.

Rămânând la „culorile" dinainte, acum se poate recunoaşte că idealul (promis al) egalităţii comuniste între oameni (materialist până-n cultură), era până la urmă la fel de „cenuşiu" ca toate „variantele" totalitariste, cel puţin faţă de atât de colorata şi tentanta „împestriţeală" a **libertăţii** democraţiilor apusene. În cazul acestora din urmă, în (binel) declaratele drepturi ale omului mai este loc chiar şi pentru **egalitate** — subtila egalitate a şanselor de la „loteria" calităţilor prin naştere ale fiecăruia (şi gata „bursa" de „valori") — şi chiar pentru **„fraternitate"** (fie şi cinic -condescendentă) pentru „handicapaţii" societăţii (sau ai lumii), cei care au dat „faliment" în „concertul concurenţei"...

În fapt, şi mai înainte şi mai acum, cum se mai spune uneori, unii au fost „mai egali" decât alţii, şi mai liberi şi mai „fraterni" (câteodată ca „fraţi sau surori mai mari"), adică mai îndemânatici în a-şi adjudeca materializarea promisiunilor „bunăstării lumeşti" şi a proclama celorlalţi egalitatea umani(tari)stă a şanselor (cum s-ar putea parafraza astăzi: „dacă vrei, poţi, frate, da' brânza-i pe bani")...

Oricum ar fi, este vorba despre încă un moment („istoric", doar) în care Apusul mai propune — prezintă sau „dă" (cu polivalenţa corespunzătoare lui **„dă-mi şi mie!" şi „aoleu, nu mai da!")** — o **„lecţie"**, care trebuie **bine** învăţată şi înţeleasă. **Trebuie** bine înţeleasă pentru a nu ne lipsi de partea bună care există în orice lecţie, şi în orice lucru în general, şi totodată pentru a ne feri de ispita „neghinei" pe care cel rău o amestecă de asemenea în toate lucrurile acestei lumi, şi care poate strica şi partea cea bună şi ne poate duce şi pe noi la pieire — aşa, legat de subiectul nostru, comunismul a fost **doar un** ultim exemplu de „implementare" tristă şi distrugătoare a unei „lecţii apusene" în Răsăritul cam naiv...

Putem porni în această înţelegere chiar de la caracterul atât de **„pestriţ"** (eclectic) al civilizaţiei actuale de tip occidental, caracter mai înainte amintit, şi care poate fi observat la toate nivelurile. El pare a fi determinat de „globalizarea" **circulaţiei** informaţiilor, ca şi a unor componente materiale sau chiar a unor reprezentanţi ai culturilor întregii planete, împreună cu propunerea unei „toleranţe" foarte „democratice" (şi cam sincretice) pentru „libertatea" şi împreuna vieţuire a aproape orice fel de idei şi obiceiuri, civilizaţii şi religii etc.

Această stare de lucruri ne avertizează însă încă de la început că este vorba despre un fenomen cu aparenţă **complicată**, care nu poate fi atât de uşor (cu)prins într-o analiză sumară şi de aceea trebuie ajuns foarte rep.de la „rădăcinile" determinante, esenţiale pentru toată această complicaţie pestriţă — altfel riscând să ne pierdem, înglodaţi într-o „mare" de nimicuri.

O primă impresie mai generală este cea de „bogăţie". „Apusul este bogat" — de unde concluzia grăbită că pentru a deveni bogaţi nu trebuie decât urmat exemplul. Dar „graba strică treaba"... şi să vedem cum e „treaba" cu „bogăţia". Cel care doreşte „bogăţie", cel care doreşte, în general, arată că îi lipseşte „ceva". „Bogăţia" atât de dorită a lumii acesteia însă este destul de problematică. Astfel, ea e valabilă numai în cadrul „construcţiei" unei civilizaţii oarecare şi de aceea e foarte „relativă": un „sac de aur", sau un „card" de bancă oricât de „plin", chiar toată banca poate să nu însemne nimic pe lângă o gură de apă în deşert. Iar „deşerturile" sunt mai aproape de noi decât credem: o calamitate, un război, un „crah" bancar..., în fine moartea fiecăruia poate oricând să ne arate că încă „ceva ne lipseşte"... Da, există şi „soluţia" cinică „trăieşte cât poţi (că pe urmă potopul)", dar nevoia de mai mult, de fapt „nevoia de veşnicie şi de nemărginire" a omului nu poate fi astfel (decât) „amăgită", şi ca în orice amăgire, doar pentru **scurt timp. Chipul** adânc, dumnezeiesc, din noi nu se poate linişti doar cu „părticele" de bogăţie, de timp, de viaţă. Şi ce **hrană** poate sătura nesaţiul omului după „necuprins"? — dar asta este de acum altceva decât ceea ce pot oferi bogăţiile şi „împărăţiile lumii (acesteia) şi slava lor" (Mt. 4, 8)...

Insatisfacţia implicită (sau satisfacţia relativă, foarte săracă până la urmă) a acestor bogăţii are drept consecinţă, după cum explica încă Sfântul Maxim Mărturisitorul, goana foarte „stressantă" după o „corectură" a acestei situaţii. Care „corectură" poate fi, de la caz la caz, atât o acumulare **cantitativă** (cât mai „mare"), cât şi o diversificare **calitativă** a valutelor „forte" de cumulat. Aşa tezaurizează băncile „cât mai mult" aur şi hârtii de valoare (uneori chiar cât „hârtiile" mai valorează), muzeele colecţionează opere de artă, bibliotecile cărţi, cei ce se simt ameninţaţi strâng arme, iar unii grâu în hambare, când a rodit prea mult ţarina..., „şi trupuri şi suflete de oameni" (Apoc. 18, 13).

Revenind la observaţiile cu caracter general, se mai poate remarca cum colectarea **exagerată**, „peste măsură", a „bogăţiilor" — a „valorilor" şi a „mărfurilor" — de prin unele locuri pentru a fi adunate în **alte** locuri generează tot felul de probleme. Se modifică prin aceasta echilibrul şi ordinea organică a Creaţiei, apărând o „nouă (dez)ordine mondială", lipsită de „ecologie" — de asemenea la toate nivelurile ... Îngrămădirile haotice şi amestecate („babilonice") de valori materiale şi/sau spirituale le transformă cel mai adesea pe toate în gunoaie, prin anularea reciprocă (şi atunci nu mai e mare deosebire între „prea pestriţ" şi „cenuşiu") — gunoaie plutind la suprafaţă, care şi-au pierdut adâncimea identităţii, unicităţii lor. Iar „redistribuirea" mercantilă (inevitabil vicioasă şi viciată) a resurselor valorice nu poate suplini circulaţia vie şi firească a Spiritului („Vistierul bunătăţilor"), a Harului Duhului ce dă în sufletul a tot omul lumina valorii oricărei valori...

Problema este şi teologică. Intervenţia „pe scară largă" în rânduiala dumnezeiască a Creaţiei exprimă **neîncrederea** (mai arhaic spus, lipsa de **credinţă**) în înţelepciunea şi bună-voinţa Creatorului, căruia I se pro-pune (sau I se contra-pune) un alt „plan" (pro.ect) al „lumii", dacă s-ar putea şi al „cosmosului", după „ştiinţa deşteptăciunii" umane — această „deşteptăciune" nu are neapărat doar o nuanţă persiflantă, ci este în legătură şi cu „deşteptarea" omului în Rai, după mâncarea din pomul oprit. Deci, un „alt fel" de lume — „mai bună" decât cea pe care Dumnezeu a făcut-o şi în care toate „iată erau bune foarte" (Fac. 1, 31) — la o adică o a doua sau mai multe lumi, „paralele", mai nou „virtuale" (încă o variantă tehnică „de ultimă oră", şi mai „posedantă", a vechilor utopii ideale sau materiale)...

Cei care au cercetat originile neastâmpărului actual întru cercetare şi căutare de „altfel" a culturii occidentale le-au descoperit în urmă cu mai multe secole mai ales în **Re-naşterea** culturală a spiritului păgânismului antic — pe teritoriile a late sub „jurisdicţia" creştinismului apusean — urmată apoi de **Re-forma** în planul credinţei creştine şi de multele **Re-voluţii** social-politice sau de alt fel. În toate aceste evenimente caracterizate cu particula „re-" s-a manifestat aceeaşi atitudine de ne-ascultare de o rânduială pre-existentă sau pre-stabilită ca şi la protopărinţii biblici, chiar dacă aceeaşi particulă „re-" încerca să ascundă neastâmpărul neascultării sub pretenţia **re-venirii** „legitime" prin „re-formă", „renaştere", „re-voluţie" etc., la o situaţie mai „originară", considerată mai normală... Că singura

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Pr. prof. IOAN POP

— vicar administrativ —

Unul dintre vicarii administrativi ai Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, care au apărat cu multă dârzenie Ortodoxia transilvăneană, a fost Pr. Prof. Ioan Pop (1971—1973), cel de-al şaselea din şirul acestora.

A văzut lumina zilei la 9 august 1921, în satul Idicel-Pădure, jud. Mureş, din părinţii Gheorghe şi Ioana Pop, ţărani cu stare materială bună.

A urmat şcoala primară în satul natal, între anii 1929—1933, iar cursurile gimnaziale şi liceale la diferite şcoli (greu acomodabil, în căutare de noutate, de satisfacţie spirituală şi de împlinire intelectuală) şi anume: la Liceul „Petru Maior" din Reghin (Cl. I—II, 1933—1935); clasele III—VI la Şcoala Normală din Cluj (1936—1940), clasa a VII-a la Şcoala Normală din Gherla (1940—1941), cu examen de diferenţă la Liceul Ortodox din Cluj în 1945; cu bacalaureatul la Liceul „George Barifiu" din Cluj, în primăvara anului 1945.

Dragostea faţă de religie, precum şi de Istoria Patriei îl îndrumă înspre slujirea Bisericii şi a gliei străbune. Cel mai bun mod de înfăptuire a acestui nobil ideal era acela de a urma Teologia.

Astfel că, între anii 1941—1945 frecventează cursurile Academiei teologice Ortodoxe din Cluj, unde obţine şi certificatul de absolvire în iulie 1945, iar licenţa în Teologie, mai târziu, în 1949, la aceeaşi şcoală teologică devenită, între timp, Institu ul Teologic Ortodox de grad universitar; subiectul tezei de Licenţă a fost: **Omul cel nou,** temă alcătuită sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu.

La scurtă vreme după absolvirea Academiei pomenite, s-a căsătorit cu tânăra Eugenia Luca Nicola (educatoare) cununia religioasă având loc în biserica din Sânpetru Almaşului (jud. Sălaj), la data de 20 ianuarie 1946. Au avut împreună trei copii: Radu-Ioan (decedat de mic), Monica-Ioana (ingineră) şi Ioan (inginer)

În martie 1946 tânărul teolog Ioan Pop a fost hirotonit diacon şi preot de către Episcopul de atunci al Clujului, academicianul Nicolae Colan.

A funcţionat mai întâi ca preot în parohia **Zimbor** (jud. Cluj), între 15 septembrie 1946 — 31 mai 1949, într-o perioadă în care a trebuit să vindece mai ales rănile sufleteşti lăsate de urgia celui de al doilea război mondial şi în această parte a ţării. S-a dovedit a fi un preot destoinic, fapt concretizat şi în terminarea bisericii din această parohie, s.nţită de Episcopul Nicolae Colan, în 14 noiembrie 1948.

Realizările pe plan duhovnicesc şi administrativ l-au îndreptăţit să fie promovat într-o altă parohie şi anume la **Hida** (între 1 iunie 1949 — 31 decembrie 1950), unde a funcţionat o bună vreme şi ca protopop al Plasei Hida.

Din cauza arondării administrative a ţării în raioane şi regiuni, Sf. Sinod a hotărât (în octombrie 1950) ca organizarea Bisericii noastre să se acomodeze celei de stat. Astfel că, prin desfiinţarea vechii împărţiri administrative au dispărut şi unele protopopiate din centrele de plasă, între care şi cel de la Hida.

Din motive obiective, s-a reîntors la prima sa parohie, **Zimbor**, unde a păstorit vreme de aproape doi ani de zile (1 ianuarie 1951 — 30 noiembrie 1953).

Fire dârză şi exigentă, bun orator şi administrator, iată câteva din calităţile ce l-au făcut cunoscut autorităţilor superioare bisericeşti de la Cluj şi care l-au numit preot în parohia **Aiud I** (1 decembrie 1951 — 1 aprilie 1959). Aici s-a izbit de o solidă opoziţie greco-catolică în comportare, mentalitate şi limbaj liturgic. A fost un adevărat apostol în acest orăşel, prin slujire, ţinută preoţească şi forţă de convingere, reuşind să readucă la „Izvoarele Ortodoxiei", nu numai o bună parte din preoţii foşti uniţi, dar mai ales, marea masă de credincioşi.

Pentru zelul său pastoral pentru succesele în ogorul Bisericii străbune, precum şi pentru afirmarea pe deplin a Ortodoxiei în Aiud, a fost numit apoi preot în parohia **Aiud II** (1 aprilie 1959 — 30 aprilie 1964). Şi în această parohie continuă cu succes munca de reînrădăcinare a credinţei străbune. A purtat mereu un dialog strâns între el şi credincioşi, realizând un evident proces educativ-religios în sânul păstoriţilor săi.

A fost un adevărat misionar, model luat din istoria creştinismului primar, în care trimişii lui Dumnezeu, prin exemplul personal, cuvânt şi faptă au întors lumea la Hristos.

Din această perioadă se cunosc câteva memorii pe care le-a adresat vrednicului Patriarh Justinian, cerându-i sfaturi pentru consolidarea Ortodoxiei în Transilvania, sau făcând sugestii în ce priveşte implicarea cu succes a Patriarhiei Române, în revigorarea credinţei străbune în partea de nord a ţării.

Spiritul său ascuţit şi calitatea de apologet al Dreptei Credinţe reies cu evidenţă din numeroasele articole, note, impresii ş.a., apărute în diferite publicaţii religioase şi laice ale vremii: **Viaţa Ilustrată** — Cluj; **Tribuna Ardealului** — Cluj; **Telegraful Român** — Sibiu; **Mitropolia Ardealului** — Sibiu; **Biserica Ortodoxă Română** — Bucureşti.

I-au rămas în manuscris predici şi cuvântări ocazionale, încercări de roman, poeme, schiţe, eseuri, în ele abordând un limbaj lirico-liturgic şi îndeosebi apologetic.

Toate aceste calităţi l-au impus din nou în faţa Episcopului Teofil Herineanu de la Cluj.

La începutul anului 1964, Şcoala de cântăreţi bisericeşti şi Seminarul Teologic Ortodox din Cluj au trecut printr-o grea cumpănă a vieţii; se căuta un nou director de Şcoală teologică la Cluj, care să-i ofere o nouă forţă, prestigiu şi prestanţă în faţa celorlalte şcoli din oraş. Şi acesta a fost găsit în persoana vrednicului preot Ioan Pop din Aiud.

Numirea sa ca profesor şi director la Şcolile teologice pomenite din Cluj s-a făcut în data de 5 septembrie 1964 (Cf. Actului nr. 4765/1964).

Crezul şi obligaţia sa în noua misiune nobilă şi le-a exprimat cu prilejul deschiderii anului şcolar 1964—1965. Iată ce a spus între altele: **„Mă voi strădui să corespund acestei chemări, promiţând stăruinţă în muncă şi o continuă activitate pentru cauza Cuvântului Domnului Hristos".** Pe de altă parte, adresându-se elevilor, le-a cerut să stăruiască în **„muncă şi rugăciune".** Însă pentru a putea deveni buni slujitori ai lui Iisus Hristos, a arătat în continuare noul director „trebuie să fiţi mereu prezenţi în faţa Creatorului prin **rugăciune** şi **meditaţie".** Aceste două lucruri: muncă înfrăţită cu rugăciunea vi le cerem, pentru că dorinţa noastră este să dăm Bisericii preoţi adevăraţi, iar Patriei cetăţeni devotaţi".

Sub conducerea sa (1964—1971), Şcoala de cântăreţi bisericeşti şi Seminarul Teologic Ortodox din Cluj au prosperat. A fost refăcută clădirea, sălile de curs, dormitoarele şi celelalte anexe ale şcolii. A fost instaurată o disciplină „de fier", respect reciproc, dar mai cu seamă o viaţă duhovnicească aleasă. Au fost iniţiate concursuri, gen: **Cine ştie câştigă,** pe teme biblice, pentru a-i impulsiona pe elevi să cunoască cât mai bine Sfânta Scriptură. Au fost organizate numeroase serbări cu caracter bisericesc sau laic, între care, la loc de frunte a fost introducerea prăznuirii hramului Şcolilor Teologice, Sfinţii Trei Ierarhi (Vasile, Grigore şi Ioan, din anul 1965). A făcut ca elevii anului V să predice liber în faţa clasei sau a întregii şcoli ori uneori în catedrala eparhială din Cluj.

Era un dascăl sobru, exigent cu elevii şi cu sine însuşi (ţinută exterioară şi mod de comportare), întotdeauna bine pregătit la cursuri şi mereu preocupat de o exprimare aleasă, accesibilă însă elevilor; predica sa era întotdeauna temeinic pregătită (fundamentată biblic şi patristic), beneficiind şi de un deosebit dar oratoric. Când predica, conştientiza masele de misiunea lor de creştin, îi întărea în credinţă şi le insufla nădejdea în viaţa în Hristos, în mântuirea veşnică.

Activitatea deosebită din cadrul şcolilor teologice din Cluj, concretizată prin buna pregătire profesională a seminariştilor, ordine, disciplină şi punctualitate în şcoală, i-au oferit o nouă şansă de promovare, în cea de **vicar administrativ** al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, la 1 februarie 1971.

În vremea sa toate sectoarele de activitate ale Episcopiei Clujului au fost atent supravegheate, s-a realizat o mai strânsă colaborare între clerici şi Centrul Eparhial, a fost revigorată viaţa duhovnicească din parohii, relaţiile dintre Biserică şi Stat au cunoscut un curs ascendent.

Păcat însă că, slujirea sa, în acest post a fost de scurtă durată (de doi ani), deoarece o boală nemiloasă l-a trecut prea repede la Domnul (în 13 iulie 1973), la numai 52 de ani.

Pentru activitatea sa aleasă în slujba Bisericii străbune a fost cinstit cu rangul de **iconom stavrofor.**

Pr. Prof. Dr.
ALEXANDRU MORARU

Documentul final al Reuniunii interortodoxe

(Urmare din pag. 1)

misiune de a mărturisi adevărul înaintea lumii neortodoxe. Noi nu trebuie să suspendăm relaţiile cu creştinii altor confesiuni care sunt dispuşi a lucra cu noi.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor a constituit forumul în care credinţa Bisericii ortodoxe, misiunea sa şi punctele sale de vedere asupra a numeroase teme precum: pacea, dreptatea, dezvoltarea şi ecologia au fost pe larg prezentate lumii neortodoxe. O colaborare fructuoasă s-a stabilit cu alţi membri ai Consiliului pentru a răspunde la provocările civilizaţiei moderne. Prozelitismul a fost denunţat şi o susţinere adecvată a fost acordată Bisericilor ortodoxe locale — aflate în situaţie dificilă, pentru a le ajuta să continue împlinirea misiunii lor. Interesele ortodoxe au fost apărate, în special acolo unde ortodocşii, minoritari, au suferit o discriminare. Punctele de vedere ortodoxe în ceea ce priveşte integrarea politică, economică şi culturală au fost exprimate şi au fost realizate contribuţii ortodoxe în raport cu alte credinţe.

Cu toate acestea, în acelaşi timp, unele curente de gândire ale Bisericilor protestante, membre ale Consiliului, se reflectă în dezbaterile Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi sunt considerate ca inacceptabile de către ortodocşi. Pe parcursul a numeroase reuniuni ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, ortodocşii au fost obligaţi să intre în discutarea unor chestiuni cu totul străine de tradiţia lor. La a şaptea Adunare, de la Canberra, din 1991 şi la reuniunile Comitetului central începând cu 1992, delegaţiile ortodoxe au luat poziţie cu fermitate împotriva intercomuniunii cu neortodocşii, contra limbajului inclusiv, hirotoniei femeilor, drepturilor minorităţilor sexuale şi unor tendinţe de sincretism religios. Declaraţiile lor asupra acestor teme au fost considerate întotdeauna ca declaraţii ale minorităţilor şi ca atare, n-au putut influenţa tendinţele generale şi etica Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

După un secol de participare ortodoxă la mişcarea ecumenică şi cincizeci de ani în Consiliul Ecumenic al Bisericilor în special, noi n-am observat un progres suficient în dialogul teologic multilateral între creştini. Din contră prăpastia între ortodocşi şi protestanţi a devenit mai însemnată în măsura în care tendinţele menţionate mai sus au devenit mai accentuate în unele denominaţiuni protestante.

Pe parcursul a numeroase decenii de participare ortodoxă la mişcarea ecumenică, Ortodoxia n-a fost niciodată trădată de vreun reprezentant al vreunei Biserici ortodoxe locale. Din contră, aceşti reprezentanţi au fost întotdeauna şi în totalitate fideli şi supuşi autorităţilor lor eclesiale, ei au acţionat în acord total cu normele canonice, învăţătura sinoadelor ecumenice, a Părinţilor Bisericii şi a Sfintei Tradiţii a Bisericii ortodoxe.

Pentru aceste considerente, venim să sugerăm o radicală restructurare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor care să permită o participare ortodoxă mai adecvată. Adevărata noţiune de participare a Bisericii ortodoxe ca membră a unui corp mai larg este în prezent pusă în discuţie în mai multe Biserici ortodoxe.

Noi recomandăm cu fermitate ca toate Bisericile ortodoxe să trimită delegaţi oficiali la a opta Adunare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, cu misiunea de a exprima preocupările lor de o manieră precum urmează:

1. Delegaţii ortodocşi la Harare vor prezenta împreună acest document al întâlnirii interortodoxe de la Tesalonic.

2. Delegaţii ortodocşi nu vor participa la serviciile ecumenice, la rugăciunile comune, la cult şi alte ceremonii religioase ale Adunării.

3. Delegaţii ortodocşi nu vor participa la vot decât în caz de interes particular. În plenare şi în grupele de discuţie, dacă va fi nevoie, ei vor prezenta punctele lor de vedere şi opiniile ortodoxe.

4. Aceste dispoziţii vor fi menţinute atâta timp cât o radicală restructurare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, permiţând o participare ortodoxă adevărată, nu va fi efectuată.

Declarăm că nu suntem defel satisfăcuţi de modul actual de participare a Bisericii ortodoxe ca membră a Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Dacă structurile Consiliului Ecumenic al Bisericilor nu vor fi radical schimbate, alte Biserici ortodoxe, în afară de cea a Georgiei se vor retrage din Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Delegaţii ortodocşi la a opta Adunare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Harare, din decembrie 1998, vor fi constrânşi de a protesta dacă reprezentanţi ai minorităţilor sexuale vor fi admişi să participe de o manieră structurală la adunare.

În final, delegaţii subliniază că deciziile majore privind participarea Bisericilor ortodoxe la mişcarea ecumenică trebuie să fie în acord cu deciziile panortodoxe şi că ele trebuie să fie luate de către fiecare Biserică ortodoxă locală în consultare cu toate celelalte Biserici ortodoxe locale.

Delegaţii sugerează de asemenea cu fermitate ca o Comisie teologică mixtă să fie creată, compusă din membri ortodocşi desemnaţi de către Bisericile lor respective şi din persoane numite de către Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Comisia mixtă îşi va începe activitatea după Adunarea de la Harare, discutând formele acceptabile de participare ortodoxă la mişcarea ecumenică şi la restructurarea radicală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Fie ca Domnul cel înviat să ghideze paşii noştri pentru împlinirea voinţei Sale şi slava sfântului Său Nume".

Tesalonic, 1 mai 1998.

Înţelesurile Sf. Cruci

(Urmare din pag. 1)

urca spre Dumnezeu. Aceasta e singura cale către împărăţia lui Dumnezeu, alta nu există „calea spre Dumnezeu e crucea, iar crucea e poarta tainelor", spune Sf. Efrem Sirul. Prin cruce intrăm în ordinea lui Dumnezeu, îi suntem mereu apropiaţi.

Desigur că nu în ultimul rând, când vorbim despre cruce ne gândim la semnul însuşi cu care ne însemnăm. Deşi acest act nu este menţionat în mod clar în paginile Sf. Scripturi, el poate fi totuşi recunoscut, prin asociere cu multele gesturi de binecuvântare săvârşite de Mântuitorul, fie prin „punerea mâinilor" (Mc. 10, 16), fie „prin ridicarea mâinilor şi binecuvântare" (Lc. 24, 50). Aceleaşi gesturi le practicau şi apostolii Domnului Iisus, atunci când hirotoneau episcopi sau preoţi, iar gestul s-a păstrat în Biserică până astăzi cu aceeaşi semnificaţie.

Mult mai evidentă ne apare practica însemnării cu sfânta cruce în operele părinţilor postapostolici, spre a nu aminti decât un singur exemplu. Sf. Ipolit, care a trăit în sec. III, îi îndemna pe contemporanii lui „imitaţi-L întotdeauna pe Hristos, însemnând sincer fruntea, căci acesta este semnul suferinţelor Lui. Când eşti ispitit, pecetluieşte-ţi întotdeauna cu smerenie fruntea cu semnul sfintei cruci. Căci acest semn al suferinţei este expus şi prezentat împotriva diavolului, dacă îl faci cu credinţă, nu ca să fi văzut de oameni ci, ca în mod voit să-l pui înainte ca o pavăză". La fel cu Sf. Ipolit susţineau toţi ceilalţi Sf. Părinţi, precum Sf. Vasile cel Mare, Tertulian, Sf. Ioan Gură de Aur, etc., care vorbeau despre cruce ca despre semnul care îi distingea pe creştini şi îi ajuta în încercări.

Crucea a fost semnul sfânt întru care au adormit strămoşii noştri în nădejdea dobândirii vieţii veşnice, ea străjuindu-le mormintele de-a lungul veacurilor. Că este aşa o dovedesc mormintele lor vegheate de cruce, ca semn al credinţei lor în Hristos Iisus, Domnul vieţii.

Ieroschimonahul transilvănean Dometie, caligraf din schitul athonit Prodromu

După fondarea pe la mijlocul secolului al XIX-lea a Schitului Prodromu din Muntele Athos, monahii români stabiliți acolo au început o activitate foarte diversificată. Pe lângă slujbele bisericești, oficiate potrivit tipicului athonit, și ale vastelor activități gospodărești, prin care au ridicat acest așezământ la nivelul unor mânăstiri locale, o parte dintre ei s-au consacrat creațiilor artistice, culturale și duhovnicești.

În acest domeniu, pe lângă sculptură și pictură, un loc prioritar s-a acordat muncii cărturărești, atât de necesară monahilor care își desfășurau viața departe de țară. Pentru a dezvolta o literatură monahală în limba română, călugării s-au organizat potrivit culturii și însușirilor specifice: unii traduceau intens opere patristice și de spiritualitate, alții cercetau bibliotecile mânăstirilor și ale schiturilor, adunând bogate informații documentare, pe temeiul cărora au redactat opere monumentale, păstrate până astăzi ca unicate în arhiva Schitului, iar alții, iscusiți caligrafi și miniaturiști, le-au transcris și împodobit cu frumoase chenare și ilustrații, fiind admirate de toți vizitatorii care cercetează acest sector al Prodromului.

Un vrednic caligraf din obștea prodromită, remarcat prin bogata sa activitate, este ieroschimonahul Dometie. Originar din Transilvania, s-a născut la anul 1845, în comuna Turcheș, județul Brașov, din familia Șeitan (Biblioteca Schitului Prodromu, Ms. nr. 213, f. 273). Tatăl său, Ioan (Idem, Ms. nr. 181, f. 140), este probabil scriitorul care copiază un **Miscelaneu** (B.A.R., Ms. nr. 938), semnat de „cel mai mic Ioniță sin Șeitan ot satul Turcheș. La ani de la mântuirea lumii 1810, fevruarie 10 dni" (Ibidem, f. 5), iar într-un autograf se precizează că: „Această carte iaste a lui Ion sin Sto'ca Șeitan" (Ibidem, f. 355).

Părinții viitorului ieromonah l-au numit Dimitrie, la botez. Când avea 28 de ani, tânărul Dimitrie pleacă la Muntele Athos și se închinoviază în Schitul Prodromu, la 13 iulie 1873. Atunci, credem că și-a schimbat și numele de familie, potrivit unei însemnări personale: „D(imitrie) I(oan) Șeitan fost, 1873" (B.S.P., Ms. nr. 213, f. 266), devenind Dimitrie Ionescu.

Provenind dintr-o familie de cărturari, fratele Dimitrie a fost introdus în scriptoriul Schitului Prodromu, chiar de la închinovierea sa. Astfel, la 30 ianuarie 1875 termină de copiat un manuscris **Miscelaneu** (Idem, Ms. nr. 64, 143 p.). În anul 1876 este tuns în monahism, probabil la 3 martie, când semnează: „Dometie, păcătos monah" (Ibidem, p. 1). Hirotonit ierodiacon, își continuă activitatea caligrafică; în 1890 termină de copiat un manuscris ce cuprinde **Învățături ascetice din scrierile patristice** (Idem, Ms. nr. 81, 281 f.), iar peste doi ani, un **Miscelaneu religios** (Idem, Ms. nr. 84, 244 f.), pe care notează: „Această carte, scrisă de Dometie ieromonahul, este a Schitului chinoviu românesc din Sfântul Munte Athos; cine va citi pe dânsa, să pomenească pre Dometie păcătosul, 1892" (Ibidem, f. 4v).

Seria manuscriselor copiate de caligraful Dometie ieromonahul continuă cu un **Miscelaneu** (Idem, Ms. nr. 149, 302 f.), despre care spune că „s-a scris cu mâna de țărână a ieromonahului Dometie, cel plin de prostie, în anul 1904, decembrie" (Ibidem, f. 258), apoi un **Acatistier** (Idem, Ms. nr. 152, 180 f.), între anii 1907—1912, cuprinzând numeroase acatiste, unele traduse din limba greacă de schimonahul prodromit Chiril Lambrino, al cărui „secretar" poate fi considerat, întrucât copiază multe dintre manuscrisele acestui neobosit traducător în limba română.

Cea mai bogată activitate caligrafică o desfășoară ieromonahul Dometie începând din anul 1912; de atunci se păstrează **Umilința** de Simeon Metafrast (Idem, Ms. nr. 166, 177 f.), **Tesaur manuscript** (Idem, Ms. nr. 167, 253 f.) și un **Miscelaneu religios** (Idem, Ms. nr. 176, 230 f.), iar din anul următor, **Povățuitorul** de Sfântul Anastasie Sinaitul (Idem, Ms. nr. 170, 158 f.) și **Cuvinte folositoare pentru deasa cuminecare** (Idem, Ms. nr. 171, 125 f.).

În anul 1914, Cuviosul Dometie era ieroschimonah; atunci termină de copiat un **Miscelaneu** (Idem, Ms. nr. 213, 286 f.), în care include și **Umilința** Sfântului Simeon Metafrast, precizând că este „tradusă din elinește în românește de Cuvioșia Sa Părintele Chiril schimonah prodromit, și prescrisă de Dometie ieroschimonah" (Ibidem, f. 25v). În 1916 transcrie **Psaltirea prescurtată și rugăciuni** (Idem, Ms. nr. 181, 181 f.).

Deși înaintat în vârstă și suferind de o boală necruțătoare, ieroschimonahul Dometie nu-și încetează activitatea. Ultimul manuscris, intitulat **Din Cronograful Sfântului Dimitrie al Rostovului** (Idem, Ms. nr. 182, 362 f.), datează din 1923, anul morții sale. Chiar de la începutul scrierii apelează la ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului și al Sfântului Ioan Botezătorul, ca să-l întărească, după cum zice: „Spre a putea să scriu, ca o prescurtare din Chronograful Sfântului Dimitrie,

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Promisiunea instituirii Tainei Sf. Euharistii

(Urmare din pag. 1)

a le tămădui pe cei bolnavi. Ajungând la locul unde a debarcat Iisus cu apostolii, era acolo mulțime de popor, căci pe cale li s-au alăturat mulți alții din localitățile prin care au trecut.

De pe colina pe care s-a suit spre a se odihni (Ioan 6, 3), căutând spre mulțime, lui Iisus i s-a făcut milă de ei, „căci erau ca niște oi fără păstor și începu să-i învețe" ... (Marcu 6, 34). A coborât apoi Iisus la popor și le-a tămăduit bolnavii. Când ziua a început să se plece spre seară (Luca 9, 16), au venit apostolii la Iisus și i-au cerut să dea drumul mulțimii să meargă prin așezările din împrejurime, să-și procure de mâncare, căci erau în loc pustiu. „Dați-le voi să mănânce" — le-a zis Iisus (Matei 14, 16). După spusele ap. Filip, de două sute de dinari, de care dispuneau ei atunci, nu se putea procura pâine, ca să ia fiecare ins măcar câte o bucățică, spre a-și potoli foamea. La rândul său, ap. Andrei, cunoscut ca mijlocitor în relații cu Iisus, a spus că un băiat din mulțime are cinci pâini de orz și doi pești. Apostolii și-au dat seama că e o cantitate mult prea redusă și de calitate săracă, spre a putea sătura mulțimea prezentă. Pentru Domnul Hristos însă pâinea și peștii erau îndeajuns. De îndată, apostolii i-au invitat pe oameni să se așeze pe iarbă, în cete de câte cincizeci și de câte o sută de inși. Aceasta era înainte de sărbătoarea Paștilor și deși pământul nelocuit de oameni era arid, totuși iarba nu se uscase. Luând apoi Iisus cele cinci pâini și cei doi pești, și-a îndreptat ochii spre cer, a mulțumit Părintelui ceresc, a binecuvântat, a frânt și a dat apostolilor să împartă mulțimii de oameni. Prin binecuvântarea sa, Iisus a scos pâinile și peștii de sub blestemul căzut asupra întregii naturi, odată cu păcatul primei perechi de oameni. Alimentele au crescut atunci și s-au înmulțit în mâinile apostolilor, încât toți au primit îndeajuns și s-au săturat căci și puterea nutritivă a acestor alimente a fost deplină, spre a-i putea sătura pe toți (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuți, 1927, p. 464-465). Risipă nu s-a făcut; s-au strâns douăsprezece coșuri de fărâmituri, al căror volum întrecea pe cel al pâinilor și peștilor împreună, avut la început.

Minunea înmulțirii pâinilor și peștilor a fost evidentă. Iisus a oferit din plenitudinea puterii sale divine, spre a săvârși minunea pe măsura trebuințelor. Mulțimea de cinci mii de bărbați, afară de femei și copii, a putut să fie apreciată, datorită grupării în cete de câte cinci zeci și de câte o sută. Văzând minunea săturării mulțimii, poporul a recunoscut atunci, că Iisus este Proorocul care avea să vină în lume (Matei 6, 14), adică cel prezis de Moise (Deut. 18, 15). In marele extaz, poporul era gata să-l ia cu sila ca să-l proclame împărat (Ioan 6, 15), căruia să-i jure credință și să-i dovedească ascultare. Cunoscând gândurile celor de față, Iisus a știut cum să dea drumul mulțimii. În faptul serii, apostolii s-au întors cu corabia la Capernaum, în vreme ce Iisus s-a retras în liniștea muntelui, ca să se roage.

Înmulțirea pâinilor și peștilor, pentru săturarea minunată în pustie, este unicul episod, înainte de patimile Domnului, istorisit de toți cei patru evangheliști.

A doua zi, cei ce fuseseră la înmulțirea pâinilor, reîntorcându-se cu bărcile și căutându-l, l-au regăsit pe Iisus la Capernaum. „Mă căutați — a zis Iisus — nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat. Agonisiți-vă nu mâncarea cea pieritoare dar mâncarea ce rămâne spre viața veșnică și pe care vă va da-o Fiul Omului ... și să credeți în acela pe care Dumnezeu l-a trimis ... Părinții voștri au mâncat mana în pustie, dar au murit ... Nu Moise v-a dat pâinea cea din cer, ci Tatăl meu vă va da, din cer, pâinea cea adevărată ... Pâinea lui Dumnezeu este aceea care se pogoară din cer și dă viață lumii ... Eu sunt pâinea vieții, cine vine la mine nu va flămânzi și cine crede în mine nu va înseta niciodată ...

Pâinea ce se pogoară din cer este aceea, din care, dacă mănâncă cineva, nu mai moare. Eu sunt pâinea cea vie care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care eu voi da-o este trupul meu pe care-l voi da pentru viața lumii ... De nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi. Cela ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, are viață veșnică și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Căci trupul meu este adevărată mâncare și sângele meu adevărată băutură. Cela ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu rămâne întru mine și eu întru el ... Cel ce mă mănâncă va fi prin mine viu ... Cine mănâncă această pâine va fi de-a pururi viu. Acestea le-a grăit Iisus, pe când învăța în sinagoga din Capernaum" (Ioan 6, 26—59). Pericopa aceasta exprimă cu claritate și precizie, întru totul neîndoielnic, promisiunea făcută de Domnul Iisus Hristos, pentru instituirea Sfintei Euharistii, ca Taină eternă a Noului Testament. În Sf. Taină a Euharistiei, însuși Domnul Hristos este prezent, sub chipul pâinii și al vinului. Prin prezența reală a Domnului Hristos, Sf. Euharistie este o continuare a misterului întrupării, constituind astfel, împreună cu dogmele Sf. Treimi și respectiv a întrupării, misterul cel mai înalt și mai sfânt al religiei noastre creștine (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae Sibiu, 1930, p. 367—368).

Iudeii însă au cârtit, pentru că Iisus le-a zis: „Eu sunt pâinea ce s-a pogorât din cer" și gâlceavă s-a iscat între ei, căci nu puteau să înțeleagă „cum poate acesta (adică Iisus) să ne dea trupul său să-l mâncăm?" Ei nu s-au putut ridica mai presus de pâinea pe care au mâncat-o și s-au săturat. Nu puteau să cugete la mâncarea cea nepieritoare pe care o promitea Fiul Omului că o va da, pâinea care s-a pogorât din cer. Aceasta — zice Iisus — „nu este ca mana pe care au mâncat-o părinții voștri și au murit. Cine mănâncă această pâine va fi viu de-a pururi".

Mai mult decât aceasta, chiar și unii dintre ucenicii lui Iisus au spus că și pentru ei „grea este această vorbă!" și se întrebau zicându-și: „Cine poate s-o asculte?" Hristos însuși i-a întrebat dacă aceasta îi smintește? El știa, că unii dintre ei, prea pământești fiind, nu se puteau ridica la cuvintele care sunt duh și sunt viață, pe care Duhul o dă. Ca urmare, unii ucenici ai lui Iisus s-au dat înapoi și n-au mai umblat cu El. Firește, Iisus n-a ținut cu de-a sila să meargă cu El; le-a respectat pe deplin libertatea lor morală, spre a acționa fiecare, așa după cum îi dictează cugetul.

Și celor doisprezece apostoli ai săi le-a solicitat Iisus să se verifice, grăind: „Nu vreți și voi să vă duceți? căci știa cine sunt cei care nu cred și — în mod cert — știa „cine este cel ce avea să-l vândă". „Doamne, la cine ne vom duce? — a grăit atunci Simon Petru, în numele apostolilor — Tu ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut, că tu ești Sfântul lui Dumnezeu" (Ioan 6, 60—69).

Domnul Hristos a întemeiat pe pământ o împărăție spirituală, spre mântuirea și sfințirea oamenilor. Despre această împărăție a vorbit Iisus mulțimii de oameni, în acel loc pustiu, înainte de înmulțirea pâinilor. Ca și trupurilor, și sufletelor le este foame și sete. Le este foame sufletelor după o hrană spirituală, după pâinea care s-a pogorât din cer, dătătoare de viață veșnică. Nimeni nu-și poate da singur viața; aceasta trebuie să-i fie dată de Cel ce este izvorul vieții și dătătorul de viață (Bougaud L., Iisus Hristos, trad. de C. Ceruleanu, ed. II, București, 1938, p. 252—253).

La fântâna din Sihar, Iisus i-a zis femeii samaritence: „Oricine bea din apa aceasta va înseta din nou. Cel ce va bea însă din apa pe care i-o voi da Eu, nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va preface în el izvor de apă izvorâtoare întru viața veșnică" (Ioan 4, 14).

În ziua cea de pe urmă — ziua cea mare a sărbătorii corturilor — Iisus a stat între Iudei și cu glas puternic a rostit: „De însetează cineva, să vină la mine și să bea. Celui ce crede în mine, râuri de apă vie vor curge din inima lui — precum a zis Scriptura" (Ioan 7, 37—38). „Celui ce îi este sete, să vină; cine vrea, să ia în dar din apa vieții!" (Apoc. 22, 17).

Pe când israelitenii rătăceau prin pustie și cârteau împotriva lui Moise, Domnul Dumnezeu a făcut să cadă mana din cer, deci le dete să mănânce pâine din cer (Ieșire 16, 2—4). Oricât de minunată a fost înmulțirea pâinilor în loc pustiu, aceasta a fost doar un semn prevestitor a ceea ce avea să fie. Iisus Mântuitorul a făcut să vină din cer o mâncare mai aleasă, pâinea lui Dumnezeu, care se pogoară din cer și dă viață lumii (Ioan 6, 33).

Lecția Apusului

(Urmare din pag. a 2-a)

venire (fără „re-") **legitimă** (de la „lege", chiar **logos**, care este de la Dumnezeu) în economia istorică și respectiv în Iconomia Mântuirii **este** cea a Mântuitorului, aceasta e iarăși cu totul altceva ...

În paranteză fie spus, „re-" luarea unor lucruri care au „fost" (deci care nu mai „sunt") descoperă **lipsa de putere de creație și de viață** (de susținere, „sus-ținere" la viață, fără a parazita cele deja **existente**) a duhului ce s-a rupt de Izvorul Creației și al vieții.

Aceste **„re-ciclări"** istorice, mimând noutatea (mai mult „combinatorică"), au adus unele noutăți pe măsură. Modificarea experimentală, **in-conștientă** (adică lipsită de „lumina cunoștinței"), a ordinii materiale a creației („să combinăm, să amestecăm altfel lucrurile, ca să vedem, cu orice preț, ce iese") a dus la „știința"(?) și, mai ales, la **tehnica** actuală, cu etimologia ei de obicei antică (ce nu lasă îndoieli asupra originii sale „reciclate") și marile ei „realizări": aducerea focului din soare pe Pământ, adică înlocuirea căldurii soarelui cu pârjolul atomic, apoi otrăvirea progresivă (dacă tot trebuie să fie „progres") a aerului, a apei, pustiirea „podoabei" („cosmosul") Creației. Să nu uităm „crearea" (vorba vine) de „homunculi" în eprubetele genetice ... Și altele, și altele ...

Aplicarea spiritului tehnic (combinator) în domeniile mai spirituale a încercat stricarea ordinii dumnezeiești a „ierarhiilor" cerești și bisericești, după descrierea Sfântului Dionisie Areopagitul) prin înlocuirea cu tot felul de „făcături" „re-forma"-toare și „sectante", care să „secționeze" Trupul lui Hristos și să schimbe Duhul Cuvântului din Sfintele Scripturi cu o carte „de hârtie" și cu „litera" tehnicii tipografice (pare „normal" să „re-descopere" Gutemberg anticul tipar chinezesc în patria Reformei). Iar productivitatea și eficiența „la bandă" (sau „de serie") a tiparului se poate vedea cum au căpătat o nouă dimensiune odată cu „înlocuirea"(?) icoanei cu gravura mecanică, apoi de tehnică fotografică, iar dacă hocus-pocus mișcăm puțin poza iată și iluzia vieții cinematografice, băgată în fiecare casă „tele-vizionic" ... și ajungem în plină „lume a mass-mediilor", în care și „lemnul sfânt" („holywood" devine Hollywood, Hollywood și) poate fi confundat cu o „pădure" (sau o dumbravă) a iluziilor idolatre ...

Odată câștigată „egalitatea" în fața interpretării Dumnezeiești Scripturi — și ce dacă s-a reușit aceasta cu prețul ruperii de **Duhul** comuniunii ecleziale și a **rătăcirii** singuratice a fiecăruia de capul său (sau în „căpățâna", „Golgota" sa, sisifică și labirintică, uneori psihiatrică; o, „suflete al meu"!) — sunt „de la sine" înțelese și egalitatea și libertatea democratică a fiecăruia în experimentele combinatorice de „tehnică socială" (mai pompos, „sicio-logică") ... Ei, ce să-i faci, se mai întâmplă câteodată ca libertatea câte unora în construcțiile „democratice" să „abordeze" în câte vreo tiranie, dictatură sau totalitarism de o speță sau alta ...

Și pentru că viața autentică lipsește în tehnică, ea trebuie măcar mimată, dacă nu poate fi suplinită, ceea ce se face prin „viteză" și nerăbdare a schimbărilor neîncetate, care ne aruncă însă în „ziaristică" („jour-nalistică", de când latinitatea noastră a devenit francofonie), adică „perisabil", „consumabil", „derizoriu", găoșenie a falsei „bogății" spirituale și nevoia de „altceva", de ceva „de senzație" (să-ți dea „senzația" că „trăiești", că ești, că mai ești viu), de ceva „extra-ordinar" („transcendența metafizică" e pe aproape, dar atât de departe de apofatismul Tainei) etc. Lipsa de încredere în „durabilitatea" celor lumești, ce caracterizează totuși spiritul „de consum" — idolatrizând totodată „consumul" ca singură soluție de suplinire a „consumabilității" celor lumești („la modă") — poate fi și o perversiune a spiritului **ascetic**, ce „calcă" pe cele trecătoare, însă „urcând" pe ele și peste ele către cele netrecătoare.

Iar când și „tehnica politică" dă inevitabil faliment în satisfacerea aspirațiilor **umane** — pentru că în folosirea ei orice „tehnică" are o ispită **depersonalizantă**, de uitare (alienantă) a persoanei umane concrete, unice, de uitare a semenului, a „aproapelui" nostru — urmează un „holocaust" sau altul a unor „mase". Și e ciudat cum cei „sacrificați" de-a lungul anilor sunt pe rând, după momentul istoric, când milioane de „piei roșii" ce trebuie să facă loc expansiunii albe, când milioane de sclavi „negri", sau milioane de „asiatici" bombardați atomic ori foarte „clasic", sau „evrei" sau „slavi", sau „germani" sau „arabi" ... Cui îi vine rândul?

După câte un dezastru al „înstrăinării" noastre, unii față de alții și cu toții față de Dumnezeu, mai urmează apoi uneori câte o căință târzie, ce încearcă prin efuziuni „caritabil(ist)e" să mai repare dacă se mai poate repara ceva.

★

Toate acestea la un loc (și multe altele) alcătuiesc „țesătura măiestritei lucrături" a civilizației de azi a Apusului, ce se propune (**im-pune**, uneori) lumii întregi. Ce rămâne după „cernerea" printr-o **judecată** serioasă (mai există totuși, și o Judecată ...)?

Nu se poate da la o parte, mai ales, o **bogăție a experienței** (un alt fel de „experiență a bogăției") celor care au încercat nenumărate **alte** căi ... Și se poate desluși și o **parte bună** sau care a fost întoarsă înspre bine a acestei experiențe. Astfel, chiar dacă neascultarea și nesupunerea (spirituală) a celor care au căutat drumuri mai frumoase și mai ușoare decât dureroasa **via crucis** („drumul crucii") nu au dat decât de „căi" și „scurtături" („salturi calitative") ce s-au dovedit a fi fundături amăgitoare ...; și chiar dacă „Lumea nouă" nu a fost un „cer nou și pământ nou" (Apoc. 21, 1) ..., e și aceasta o (uneori) tragică demonstrație, „experimentală" și „negativă", a **singurei** Căi Adevărate spre Viață (Ioan 14, 6) ...

Și nu poate fi disprețuit curajul și chiar eroismul, adesea în fața morții și a disperării, a atâtor „pionieri" ai umanității, fie și numai pentru a arăta că încă un drum „promițător" este doar o mlaștină, sau o prăpastie, sau un pustiu ucigător ... Ei au făcut aceasta **și** pentru cei mai cuminți ... sau mai lași, mai „călduți"? (Așa poate vom înțelege și însemnătatea „luceafărului Eminescu" pentru noi, românii ortodocși). Căci fariseismul triumfalist (și cu minciuna adânc ascunsă) este păcatul celor „(prea) curați" și „(prea) cuminți", cei care din „ascultare" de „litera Legii" l-au răstignit pe Însuși Logosul întrupat, Cel care cu adevărat „ascultător făcându-se până la moarte" (Filip 2, 8) s-a jertfit pentru mântuirea **tuturor** ...

Dar, iarăși, și pe de altă parte, problema foarte serioasă a „cercetașilor" și „căutătorilor" este că atunci când încerci nenumărate drumuri, „harta" se încurcă într-atât încât nu mai poți recunoaște drumul adevărat ... Iar când călăuza își „pierde (și ea) busola" se poate ajunge la situația limită (potențial înspăimântătoare) în care vreun „păstor", care a mers după oaia pierdută până în străfundurile celor mai periculoase prăpăstii (și aceasta este o atitudine și o **rea'itate eroică**), nu mai găsește drumul, chiar dacă știe sigur că acel drum există — și atunci trebuie să mimeze (cât de bine?) siguranța, ca să nu sperie copiii pe care îi are în grijă ... — Chiar Sfântul Apostol Petru, cel pe care civilizația creștină apuseană îl consideră oarecum o paradigmă a sa, este și cel care, fără ajutorul dumnezeiesc, s-ar fi înecat în valurile mării pe'e care, la porunca dumnezeiască, dar cu puținătate de credință, a încercat să pășească, după chipul Mântuitorului (Mt. 14, 25—32) — chipul „Pietrei celei vii din capul unghiului" (I Petr. 2, 4—7) și „umblând pe mare" (Mt. 14, 25 s.u.) în „piatra mărturisirii" (Mt. 16, 16) șovăielnice până la „înecarea" în „nu cunosc pe omul acesta" (Mt. 26, 69—75) ... Și ne tâlcuiesc cărțile de slujbă **„valurile** (ca fiind cele) ale patimilor celor potrivnice" și **„marea** cea sărată a acestei vieți" (Molitelnic, Aghiazma mică) ... Ce ridicare ar mai fi fost, fără iertarea dumnezeiască, din căderea **repetatelor** lepădări (Ioan 18, 17—27; 21, 15—17)? — Dar, iarăși, cât de repetat îl poți ispiti pe Dumnezeu, fără a deveni precum „câinele (ce) se întoarce la vărsătura lui", după cuvintele aceluiași Apostol (II Petr. 2, 22)? A-l tot scoate pe „Deus ex machina" pentru salvarea din tot felul de impasuri este încă o „invenție" apuseană discutabilă ...

Revenind la „lecția" prin care Apusul misionarizează cu multă vocație mondială (nu doar „catolică") și fervență „civilizatorie" tot „restul lumii" (mai mult decât „ecumenice") — între care și „polul (creștin) răsăritean" — este interesant cum urmașii celui chemat (Sf. Petru) de fratele său „cel dintâi chemat la Apostolie" (Sf. Andrei) au ambiția să-i „re-evanghelizeze" (iarăși ispita „re-ului) în nenumărate feluri „re-formatoare" și pe urmașii acestuia din urmă, care au rămas totuși **orto-docși**, adică „drept-credincioși", „peste" secole. Dar poate mai este aceasta și încă o încercare — și o șansă — pentru Apus, în căutările sale, de a se mai re-găsi pe sine însuși, prin cei și cele ale Răsăritului?

Pentru că se poate arăta și felul cum experiența istorică, de fapt istoria efortului (spiritual, **cultural** într-un sens larg și profund) de mântuire, atât a unora cât și a altora, nu se **valorizează** decât **împreună**, în relația reciprocă, a tuturor, a unora cu ceilalți. **Răspunsul** unora către ceilalți, (doar) răspunsul cel **adevărat** poate deschide poarta comuniunii necesare, care este și poarta Împărăției comuniunii cu Dumnezeu. Însă până când nu vom simți sincer și din toată ființa noastră că ajutând la salvarea, la mântuirea (și a) celuilalt ne salvăm de fapt (și) pe noi, „ajutorul" spiritual sau/și material al unora pentru alții va fi doar fie afacere, fie hoție-cerșetorie (șmecherie, tot un fel de „bisnis"), rod al disprețului și al orgoliului, chiar dacă bine „mascate".

Și poate este și un ceas de eroism al Răsăritului (ortodox) celui „cuminte", dar nu de eroism al căutării și iscodirii aiurea, ci acela de **a sta neclintit** în credința strămoșilor (cât de înțelept sună „străbuni"!), ca un „stâlp al adevărului" și o „piatră" neclintită împotriva ispitelor de tot felul ale „valurilor" și „vânturilor" („împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri" — Ef. 6, 12), ale acestor veacuri, fiind o pildă și celorlalți și un liman de scăpare rătăcirii lor ...

În sfârșit, poate părea caraghios și ridicol, în ochii lumii de azi, „să poarte săracul (răsăritean și subdezvoltat) grija bogatului (apusean și prea „bine mersi")", dar ce le rămâne altceva de făcut urmașilor Celui care spunea că „Fiul Omului ... nu are unde să-Și plece capul" (Mt. 8, 20) — oare ceilalți, care **„au"**, „fiii" cui vor fi fiind? — învățând că „fericiți (sunt) ... cei săraci" (Lc. 6, 20) și „vai ... bogaților" (Lc. 6, 24) care își iau pe pământ mângâierea lor, pentru că „un bogat cu greu va intra în împărăția cerurilor" (Mt. 19, 23); iar în patimile Sale de moarte **purta El grija** celor care-l plângeau, spunându-le: „nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă ... Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?" (Lc. 28—31).

Și de aceea, rezumând cele de până acum, s-ar putea spune că, **învățând din lecția Apusului**, avem șansa nu să mai bântuim și noi pe tot felul de coclauri pustii și poteci înșelătoare, ci mai degrabă **să stăm neclintiți** în legea noastră adevărată, cea a bunilor noștri părinți — fiindu-le datori cu aceasta și fraților noștri mai de la soare-apune, deoarece așa cum rătăcirea lor vremelnică ni s-a putut face nouă spre învățătură și ferirea de multe căderi pe calea mântuirii, și noi la rândul nostru să le putem fi lor de folos prin **mărturia** noastră **orto-doxă**, astfel ca și ei, atunci când vor avea nevoie, să găsească, prin noi, calea cea adevărată a mântuirii.

Pentru că, cel puțin noi românii, așezați aici, la „Porțile Orientului", dar latini europeni și creștini ortodocși prin rădăcini și naștere, suntem — vrând-nevrând, și nu doar geografic — **Răsăritul Apusului.**

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P. S. Visarion Răşinăreanu — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **16 septembrie 1998** — P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. Dumitru Neamţu, de la Inspectoratul şcolar Sibiu în legătură cu predarea religiei în liceele din judeţ.
- **18 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **19 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Penitenciarul Codlea, judeţul Braşov, rostind cuvânt de învăţătură deţinuţilor prezenţi la Sf. Slujbă. Din sobor au făcut parte P. C. Pr. Mărginean Adrian capelan şef al Penitenciarelor din România şi P. C. Pr. Şerban Dorin capelanul Penitenciarului Codlea. La Sf. Liturghie au luat parte deţinuţi, cadre ale unităţii în frunte cu dl. colonel Emil Fabri, comandantul Penitenciarului Codlea. Deţinuţilor le-au fost oferite cărţi de rugăciuni din partea Î. P. S. Mitropolit Antonie.

  — Seara P. S. Sa săvârşeşte slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu.
- **20 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii de lemn „Înălţarea Domnului" din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.

  — P. C. pr. paroh Victor Neamţu a fost hirotesit întru ic. stavrofor. În aceeaşi zi, P. S. Sa a săvârşit slujba de punere a pietrei de temelie la viitoarea Catedrală din Braşov, cu hramul „Înălţarea Domnului".

  — A cercetat parohia Toderiţa, prot. Făgăraş.

  — A slujit Vecernia în Capela Mitropolitană.
- **22 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **23 septembrie 1998** — P. S. Sa a cercetat canonic biserica „Sf. Arhangheli" din parohia Râul Sadului, prot. Sibiu, precum şi şantierul noii biserici aflate în construcţie din localitatea Sadu, jud. Sibiu.
- **26 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

  — În aceeaşi zi a primit la Mânăstirea „Brâncoveanu": Sâmbăta de Sus, un grup de români stabiliţi în America şi Canada şi care au participat la Festivalul „Romfest" '98 desfăşurat între 17—20 septembrie la Bucureşti.
- **27 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Nicolae" din Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la zidirea bisericii. La această Sf. Liturghie festivă P. S. Sa a coliturghisit împreună cu Î. P. S. Arhiepiscop Vasile Costin al Târgoviştei şi P. S. Laurenţiu Streza Episcop al Caransebeşului.

  — P. C. pr. parohi Bârsan Vasile şi Dobre Marcel au fost hirotesiţi întru iconom-stavrofor.

Ieroschimonahul transilvănean Dometie

(Urmare din pag. a 3-a)

mitropolitul Rostovului din Rusia, însă nu de-a rândul, ci numai care le-am cunoscut că sunt de sufluet folositoare" (Ibidem, f. 1 nepag.).

Ieroschimonahul Dometie s-a stins din viaţă de tuberculoză în Schitul Prodromu, unde i se păstrează osemintele.

Trebuie remarcat că, manuscrisele ieroschimonahului Dometie sunt copiate caligrafic. Textul, redat cu cerneală neagră şi roşie, este încadrat în chenare, unele mai simple, formate numai din două linii, având flori la colţuri, altele mai bogate, fiind ornamentate cu frunze de palmier stilizate şi cruci. Ele constituie un tezaur nepreţuit de cultură şi spiritualitate pentru obştea monahală din Schitul Prodromu, care le păstrează cu sfinţenie alături de celelalte comori româneşti din Muntele Athos.

Partenie Cosma

(Urmare din pag. 1)

S-a finanţat sistematic formarea şi perfecţionarea personalului Institutului „Albina" şi al celorlalte instituţii de credit, s-a editat „Revista economică" în anul 1899, prima revistă cu acest profil din ţară. Prin fondul cultural ce-i poartă numele din anul 1910, s-au acordat burse şi ajutoare, s-au susţinut cheltuielile de deplasare şi perfecţionare a personalului administrativ bancar.

Au fost finanţate societăţile culturale din ţară şi din străinătate: „Societatea Academică" din Cluj, „Petru Maior" din Budapesta, „România Jună" din Viena, „Carmen Sylva" din Graz, „România" din München ş.a. A fost sprijinită „Societatea pentru fondul de teatru român", s-au susţinut cheltuielile pentru ridicarea bustului lui Visarion Roman, ctitorul „Albinei", cel al lui Aurel Vlaicu — aviatorul-erou din Binţinţi.

Ca membru activ al Asociaţiunii ASTRA, Partenie Cosma a contribuit la construirea Casei de Chirii a ASTREI, în perioada 1903—1904, a Muzeului etnografic al ASTREI ce se va inaugura în anul 1905 cu o impresionantă expoziţie a economiei de casă. A organizat expoziţii cu produse ale economiei casnice, recomandând munca productivă şi creatoare a autorilor.

Au fost susţinute financiar reuniunile de femei, reuniunile agricole, asociaţiile de ucenici. Ca membru al ASTREI a decis susţinerea financiară a activităţilor ASTREI: reuniunile de cântări, serbările, expoziţiile economiei de casă, expoziţiile de copii, publicaţiile ASTREI.

De numeroase acte filantropice — caritabile au beneficiat Societatea „Crucea Roşie", „Reuniunea moaşelor" din Sibiu, Spitalul civil „Francisc Iosif", pentru a face la rândul lor acte caritabile. Orfelinatele, azilurile, coloniile de copii au fost întreţinute material. Presa timpului, în special „Telegraful român", „Revista Transilvania", „Foaia poporului", „Observator" ş.a. au consemnat aceste acte filantropice. Săracii, văduvele, răniţii de război şi familiile lor, indiferent de naţionalitate, au beneficiat în mod constant de ajutorul material al Institutului de credit „Albina" şi de instituţii asemănătoare.

Datorită autorităţii morale recunoscute, i s-a încredinţat de către marele filantrop basarabean Vasile Stroiescu, prietenul său, dreptul de a administra şi distribui donaţiile pentru construirea bisericilor, şcolilor, pentru cheltuielile culturale ale ASTREI.

Partenie Cosma şi-a construit cu râvnă şi perseverenţă destinul de investitor — filantrop. Dacă dorim, găsim explicaţii ale palmaresului său social: educaţia solidă, şansa formării în spirit şaguian, experienţa dobândită în preajma lui Emanoil Gojdu, a marilor oameni de cultură: Zaharia Boiu, George Barițiu; însuşirile lui de om: sensibil, altruist, perseverent, tenace; calităţi de manager: talent organizatoric, intuiţie, clarviziune, simţ practic, inteligenţă socială, forţă decizională, autoritate, exigenţă şi autoexigenţă, disciplină severă şi autodisciplină, dreptate; virtuţile de bun român, tactul lui de om politic, caracterul ferm şi integru.

Pentru aceste argumente se cuvine să-l luăm pe Partenie Cosma de model, un model de investitor practic, de filantrop, să-l pomenim, după 75 de ani de la plecarea lui în lumea veşnică. Şi ne întrebăm, dacă pentru asemenea fapte de binefacere culturală şi acte caritabile, nu se cuvine ca o stradă importantă din Sibiu şi o sală de clasă din Facultatea de Teologie Sibiu să-i poarte numele?

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

Editura „Dacia" a scos în 1998 cartea *„Poeme alese"* de Valeriu Anania (Cluj-Napoca, 1998, pag. 143), cu o prefaţă de Liviu Petrescu.

E vorba de o carte de versuri alese ale Î. P. S. Bartolomeu Anania. De versuri frumoase. Iată ce scrie Tudor Arghezi despre autor: „Valeriu Anania stăpâneşte versul şi limba magistral şi măiestriile lui cresc înalt, sporite de un talent desfăşurat în sus. Nimeni nu l-a aşteptat să vie şi el a venit, de unde, de ne-unde, aşa cum s-a ivit zvâcnind, din fulgere şi piatră, fără să fie pus, printre şoimi şi piscuri, bradul la tulpina căruia se înşiră şi notele de creion acestea. Mă uit peste o sută de văi şi ceruri şi închid manuscrisul poetului, împăcat.

Îl cunosc şi-l preţuiesc nu de azi. Îi citesc de ani de zile versurile, cu emoţie şi bucurie. Nu e un scriitor grăbit. În literatura poeziei e nou, ca o efigie de aur, scoasă din pământul oltenesc".

„Valeriu Anania s-a născut la 18 martie 1921, în comuna Glăvile, judeţul Vâlcea.

În perioada 1941—1948 a urmat studii complete de teologie la Bucureşti, Cluj şi Sibiu. De asemenea, a efectuat studii incomplete de medicină şi muzică instrumentală la Sibiu şi Cluj. În iunie 1946, fiind student al Universităţii din Cluj şi preşedinte al Centrului Studenţesc „Petru Maior", a condus greva studenţească antirevizionistă şi anticomunistă.

Între anii 1948—1958 a ocupat diferite funcţii în cadrul Patriarhiei Române. După un lung şir de arestări şi expulzări, a urmat condamnarea şi detenţia în închisorile comuniste (1958—1964).

După eliberarea din închisoare, în perioada 1965—1976 a activat în cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America şi Canada.

În anul 1967 a fost hirotonisit întru ieromonah, acordându-i-se apoi, din partea Sfântului Sinod, rangul de arhimandrit.

Din 1976 până în 1982 a fost directorul Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

În 21 ianuarie 1993 a fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului şi Clujului.

Creaţia literară a scriitorului Valeriu Anania însumează 17 volume (poezie, proză, teatru, memorialistică şi eseuri) publicate pe parcursul a 25 de ani.

În anul 1982 obţine premiul pentru dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România, al cărui membru este".

Cartea este excepţională, o culegere de poezii, pe care, bineînţeles, autorul o merită acum şi o merita şi mai de demult.

* * *

Sub titlul *„Moştenirea Iancului"*, autoarea Laura Vega publică acest volum de versuri. (Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea 1998). Prefaţa este semnată de Ion Soare.

Este o carte de poeme închinată Crăişorului Munţilor Apuseni.

„Sfios mi-apropii umerii de ceaţă,
Pentru a culege fructe din grădina ta,
Iancule."

Iată ce scrie Ion Soare despre poetă:

„Asemenea firului de iarbă lăsat la margine de drum, Laura Vega a năzuit permanent spre cer şi lumină. Rădăcini(le) puternice şi energii(le) nebănuite au ajutat-o să supravieţuiască şi biologic (floarea ei se numeşte Simona — o fată, un om şi profesoară de excepţie), iar sensibilitatea şi dragostea pentru frumos i-au smuls cel puţin zâmbete binevoitoare din partea Euterpei, a lui Erato şi chiar a lui Caliope. Mărturii în acest sens stau cele două volume publicate, precum şi numeroasele articole publicate în periodicele vremii".

* * *

O carte de mare frumuseţe *„Arta aromaterapiei"* de Robert Tisserand. Traducere din engleză de biol. Nicoleta Macovei şi dr. Mihail Mihălcioiu. (Editată de Asociaţia filantropică medicală creştină Christiana, Bucureşti, 1998). Cartea se bucură de un bogat Cuvânt înainte şi o Introducere la prima ediţie care este semnată de autor.

Iată ce spune dr. Pavel Chirilă despre cartea lui Robert Tisserand: „Robert Tisserand este fondatorul Institutului Tisserand, principala organizaţie de cercetare şi de educaţie în arta şi practica aromaterapiei. Este consultantul celui mai important furnizor de uleiuri esenţiale, autor al multor articole publicate în presă, lec or în Europa şi Statele Unite şi o prezenţă la radio şi televiziune pe ambele continente.

Aromaterapia este un capitol cu totul special în arsenalul terapeutic contemporan. Despre această metodă se poate spune că este foarte veche şi, în acelaşi timp, foarte modernă.

Robert Tisserand — reputatul terapeut englez — a înţeles această dimensiune a aromaterapiei. El reuşeşte să convingă apelând la corelaţii holistice care decurg din observaţia empirică, dar şi la cele mai moderne cercetări făcute cu instrumentele performante ale ştiinţei. Oscilaţia între metafizici ciudate — uneori străine de spiritualitatea europeană — şi rigoarea carteziană care încântă orice om de ştiinţă fac, de altfel, sarea şi piperul acestei cărţi.

Studiul lui Robert Tisserand este o contribuţie valoroasă în dramatica luptă a omului cu boala şi — de ce nu — cu conformismul ştiinţelor medicale".

E o carte care ne dă cunoştinţe despre trup, despre masaj, cu sfaturi practice şi reţete pentru întreţinerea sănătăţii. Să sperăm că va putea avea audienţă şi în România.

* * *

Merită citită cartea lui Amos Funkenstein *„Teologie şi Imaginaţia ştiinţifică" Din Evul Mediu până în secolul al XVII-lea.* (Colecţia Istoria Ideilor, Ed. Humanitas, 1998, Bucureşti, 374 pag.). Traducere din engleză din Walter Fotescu, control ştiinţific al traducerii H.R. Patapievici. Iată ce scrie autorul despre lucrarea sa: „Am petrecut mulţi ani încercând să găsesc o modalitate de a defini cât se poate de exact diferitele aspecte ale tranziţiei de la modurile de gândire medievale la cele de la începuturile epocii moderne în diferite domenii ale cunoaşterii... În timpul studiului, mi-am dat seama nu numai de legăturile dintre teologie şi ştiinţă, ci şi de împrejurarea deosebită că, pentru numeroşi gânditori din secolul al XVII-lea, teologia şi ştiinţa au fuzionat într-un idiom, parte a unei adevărate teologii laice cum nu a existat niciodată înainte sau după aceea".

Despre eseul lui Funkenstein scrie J. H. Brooke următoarele: „Eseul lui Funkenstein aparţine acelui gen de istorie intelectuală care se adresează fundamentelor metafizice ale ştiinţei moderne. Ca atare, se ocupă aproape exclusiv de afinităţile şi tensiunile dintre idei. Iar ideile sunt urmărite cu desăvârşită măiestrie... Eliberarea de concepţiile naive ale continuităţii istorice îi permite lui Funkenstein să se concentreze asupra unei exegeze fin nuanţate aparţinând acelor filozofi care intră în câmpul lui de observaţie. Rezultatul: o lucrare plină de discernământ şi erudiţie".

Merită citită cartea.

* * *

Casa de Editură „Petru Maior" publică sub titlul *„Un nume pentru istorie — Patriarhul Elie Miron Cristea"*, de Ilie Şandru şi Valentin Borda (Târgu Mureş, 1998, 293 pag.). Au mai colaborat: Dorel Marc şi Ioan Lăcătuşu. În această lucrare se face o privire amănunţită asupra vieţii şi activităţii Patriarhului Miron Cristea. În general, e bine privită viaţa lui şi e exprimat întregul registru de viaţă şi realizări al patriarhului. Foloseşte în mare şi date din cărţile noastre, cum ar fi: *„Pagini dintr-o arhivă inedită"*, apoi *„Românii din Transilvania sub teroarea regimului austro-ungar (1867—1918) după documente, acte şi corespondenţă de la Elie Miron Cristea"* (Sibiu, 1986), şi altă carte a subsemnatului *„Contribuţii istorice privind perioada 1918—1939 Elie Miron Cristea"* (Sibiu 1987). La urmă are un album cu câteva fotografii din viaţa sa. Este înmormântat în Catedrala Patriarhală din Bucureşti.

A fost un mare patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

* * *

Al. Stănciulescu Bârda, *„Lumini şi umbre"* (Ed. Cuget Românesc — Bârda, 1998). Această carte este alcătuită din povestiri scurte, dar interesante. Autorul scrie nedespărţit de ceilalţi.

„Cuvântul mi-a fost cale către oameni şi către Dumnezeu. Prin el mi-am spus bucuriile şi necazurile, durerile şi speranţele; el mi-a fost lacrimă şi zâmbet, armă de apărare şi scară spre înălţimi; cu el am învăţat şi-am liturghisit, cu el am iubit, cu el am trăit; el mi-a fost început şi tot el îmi va fi sfârşit, iar când m-oi călători pe celălalt tărâm, el mă va pomeni de pe o cruce, dintr-o inimă, ori de pe fila unei cărţi. Prin el am fost mai mult decât o vieţuitoare pe pământ; el mi-a fost binecuvântare şi uneori blestem, el mi-a fost însuşi sensul de a fi. Dacă cea dintâi grijă a creştinului este de a se mântui, cea dintâi grijă a omului este de a se zidi şi a zidi prin cuvânt".

* * *

Editura *„Viitorul Românesc"* publică romanul *„Piramida"* de Alecu Ivan Ghilia, cu o postfaţă de Romul Munteanu (Bucureşti, 1997). Romanul lui Alecu Ivan Ghilia se deschide ca o imensă panoramă asupra lumii moarte, dar gândirea lui este însă proactivă. Spiritul imaginar este în găsirea unei alte faceri şi, astfel, forţele creatoare imaginează şi descriu aflarea celei mai bune lumi dintre toate lumile posibile, făcându-ne să trăim în mijlocul acestei vieţi halucinate şi totuşi atât de credibile. Pictor şi prozator cu valenţe latente de poet, Alecu Ivan Ghilia, dispunând de bogate resurse cultivă un discurs literar variat, cu largi pendulări între descripţia colorată, eseul de idei, incursiuni în istorie şi mitologie, adăugându-se divagaţiile moderne, ştiinţifice, speculaţiile mitico-filozofice şi teologice. Putem observa că în lucrare autorul nu evită nici o formă literară posibilă. Pentru el lumea este văzută dintr-o goană năucitoare, de undeva din zborul păsărilor, sau din interiorul unor imobile scufundate sub cenuşa atomică, unde viaţa s-a oprit în numeroase feluri: „Lumea vălurea peste valuri de cristale pudrate cu luciri stinse, depărtările se mişcau sublimându-se-n abisuri albastre, pădurile de cleştar stăteau pe loc... peste tot, înainte şi-n urmă rămâneau cimitirele statuilor de gheaţă".

„Scriitorul român propune în *Piramida* sa o utopie atrăgătoare de care simte nevoia să se distanţeze. Trebuie să remarcăm că autorul este un credincios, un adept fidel al ortodoxismului". Romanul merită citit.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 octombrie
Nr. 37—40
1998

La Alba Iulia, cetatea Marii Uniri şi a Reîntregirii

S-au împlinit, în toamna acestui an, din voia lui Dumnezeu, 50 de ani de la măreţul act din 21 octombrie 1948, când fraţii greco-catolici din Transilvania s-au întors acasă la sânul Bisericii strămoşeşti.

S-au împlinit cinci decenii de la acea zi binecuvântată de octombrie când sub bolta Catedralei Reîntregirii din Alba-Iulia s-au regăsit într-o sfântă îmbrăţişare fraţii de aceeaşi credinţă şi acelaşi neam, despărţiţi de vitregia vremurilor şi a soartei.

A comemora astăzi acest eveniment deosebit din viaţa Bisericii înseamnă a privi înapoi la cele cinci decenii de viaţă bisericească trăită în duhul adevărului şi al dragostei în Hristos, a încresta câteva măcar din realizările de excepţie ale acestor ani şi a prevedea, pentru anii ce vor urma, ceea ce trebuie făcut şi ceea ce trebuie ţinut cu străşnicie ca legătura aceasta dintre fiii aceluiaşi neam să dăinuiască veşnic, întru slava sfintei noastre Biserici şi a poporului celui binecredincios.

A consemna astăzi 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania înseamnă a aduce mai întâi de toate prinos de laudă şi de mulţumire marelui Dumnezeu, Care guvernează istoria neamurilor şi Care a adus poporului nostru unitatea de credinţă şi de neam, după care au însetat şi pentru care au luptat până la sacrificiul suprem sfinţii noştri înaintaşi.

Însemnează apoi această comemorare un fericit prilej de a ne reaminti „iară şi iară", ca într-o ectenie lină, de toţi cei care au năzuit de-a lungul vremii la temeluirea şi dăinuirea pe pământul patriei a Bisericii lui Hristos cea „Una, sfântă, sobornicească şi apostolească" şi la păstrarea cu sfinţenie a „Legii româneşti" de către toţi cei care au simţit bătând în trupurile lor inima de român şi de creştin ortodox.

Comemorând cei 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii transilvănene nu săvârşim nicidecum un act triumfalist, prin care am căuta o anumită satisfacţie faţă de suferinţele unei alte Biserici, ci săvârşim un act liturgic prin care ne exprimăm mulţumirea şi bucuria noastră de a fi una în casa Tatălui Ceresc, după cuvântul Mântuitorului Hristos (Ioan 17, 21).

Evenimentul de acum 50 de ani are o importanţă deosebită, atât din punct de vedere istoric cât şi religios, iar Reîntregirea Bisericească are o aureolă strălucitoare şi unică în felul ei şi am putea spune că el se constituie în evenimentul major pe care l-a trăit în secolul nostru întreaga suflare ortodoxă românească.

Cuvintele rostite atunci, de către marele patriarh Justinian Marina, sunt tot atât de actuale şi în conştiinţa noastră, a celor de astăzi, cu atât mai mult cu cât ele se constituie în pietre de hotar la temelia vieţii Bisericii româneşti din vremea noastră.

„Trăim — spunea fericitul întru adormire patriarhul Justinian — cea mai frumoasă zi din viaţa noastră şi a Bisericii Ortodoxe Române strămoşeşti care a săvârşit cel mai mare act din Ortodoxie. Este vorba de întoarcerea la sânul Bisericii mame a fraţilor greco-catolici... Actul acesta istoric a cărui însemnătate nu poate fi încă măsurată de contemporani... Marea minune aşteptată de toată suflarea românească vreme de 250 de ani s-a înfăptuit. Prin revenirea foştilor greco-catolici în rândurile noastre, s-a realizat una dintre cele mai mari înfăptuiri ortodoxe din ultima vreme" **(Apostolat Social vol. III, vol. VI, vol. IV).**

Aniversarea celor 50 de ani se constituie în acelaşi timp şi ca un omagiu adus pătimirii Bisericii Transilvănene şi tuturor celor care au luptat pentru păstrarea integrităţii credinţei şi a legilor străbune. Acelaşi patriarh Justinian spunea referitor la acest lucru următoarele: „Aduc un pios omagiu tuturor acelora care prin jertfa lor, ne-au păstrat neştirbită credinţa şi fiinţa neamului românesc... timp de 250 de ani". **Faptul că** „au păstrat toată legea strămoşească, ritualul bisericesc ortodox, liturghia, posturile, calendarul, cântarea la strană şi toată tradiţia ortodoxă, este cel mai mare merit al clerului şi poporului greco-catolic... Am binecuvântat ca părinte spiritual al acestui popor pe toţi aceia care s-au jertfit pentru a ne păstra neştirbită credinţa străbună" **(Apostolat Social, vol. III, p. 137 şi 142).**

Ca români şi ca creştini ortodocşi se cade să preţuim după cuviinţă sfinţenia acestei zile a Reîntregirii, zi în care Biserica a rânduit să se facă pomenirea sfinţilor ardeleni luptători pentru Ortodoxie: Sf. Visarion Sarai, Sf. Sofronie de la Cioara, mucenicul Nicolae Oprea din Săliştea, preoţii mărturisitori Moise Măcinic din Sibiel şi Ioan din Galeş, la care se adaugă atâţia şi atâţia sfinţi necunoscuţi, luptători şi ei pentru dreapta credinţă. Potrivit cuvintelor aceluiaşi patriarh al neamului Justinian Marina că: „aureola acestui act istoric trebuie să fie sporită şi să fie din ce în ce mai strălucitoare" **(Apostolat Social, vol. IV, p. 251), este de datoria noastră, a fiecăruia, de a lucra şi de a ne ruga ca darul unităţii pe care Dumnezeu l-a revărsat asupra noastră acum 50 de ani să rămână de-a pururea lucrător în viaţa şi credinţa noastră, iar prin tot ceea ce facem să consolidăm unitatea şi frăţietatea Bisericii Ortodoxe Române reîntregite şi a poporului nostru celui binecredincios.**

★

Potrivit hotărârii Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la cererea Arhiepiscopiei Alba-Iuliei, ziua de 21 octombrie 1998, zi în care s-au împlinit 50 de ani de la actul Reîntregirii noastre bisericeşti, a fost sărbătorită în chip festiv.

În această zi în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia, în faţa unei imense mulţimi de credincioşi şi preoţi veniţi din întreaga Transilvanie, a fost oficiată o Sfântă Liturghie solemnă, prezidată de către însuşi Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, P.F. Părinte Patriarh Teoctist.

Din soborul slujitor au făcut parte 10 ierarhi din Transilvania, dar şi de dincolo de munţi, un impresionant sobor de preoţi, protopopi şi diaconi. Răspunsurile liturgice au fost date de către corala Seminarului Teologic din Alba Iulia.

După citirea Sf. Evanghelii Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei a rostit un cuvânt de învăţătură legat de semnificaţia zilei de 21 octombrie pentru credincioşii din Transilvania. „Dacă în luna octombrie Moldova cinsteşte pe ocrotitoarea ei Sf. Paraschiva, iar Bucureştiul tot în această lună pe patronul său spiritual Sf. Dimitrie Basarabul, întreaga Transilvanie îşi cinsteşte la 21 octombrie, în fiecare an, pe sfinţii săi apărători de neam şi de credinţă" — **a spus I.P.S. Sa.**

După otpustul Sf. Liturghii la care au asistat reprezentanţi ai autorităţilor locale şi ai Bisericii Greco-Catolice, a urmat ceremonia ridicării la rangul de arhiepiscopie a Episcopiei de Alba-Iulia. Din încredinţarea P.F. Patriarh Teoctist, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a dat citire, în numele Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Gramatei Sinodale prin care Episcopia

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RAŞINĂREANU**
episcop-vicar
Sibiu

Întrunire pregătitoare pentru cea de-a VIII-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor

Între 7—13 mai 1998, la Institutul Teologic „Sf. Efrem" de la Ma'arat Saydnaya, de lângă Damasc, a avut loc întrunirea unor reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe care vor participa la următoarea Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Harare, Zimbabwe, din decembrie, cu tema „Întoarceţi-vă la Dumnezeu — Bucuraţi-vă în speranţă".

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost prezenţi la această întrunire I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, Pr. Prof. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi Pr. Ioan Sauca, membru al staff-ului de la Geneva al Consiliului Mondial al Bisericilor.

Întrunirea s-a desfăşurat sub patronajul Sanctităţii Sale Patriarhul Ignatie Zakka I Iwas, întâistătătorul Patriarhiei Ortodoxe Siriene (necalcedoniene) a Antiohiei, care a găzduit această conferinţă şi a Sanctităţii Sale Patriarhul Ignatie IV Hazim, întâistătătorul Patriarhiei Ortodoxe Siriene a Antiohiei.

Cei doi patriarhi au inaugurat lucrările de la Ma'arat Saydnaya prin cuvântări în care au descris propria lor experienţă ecumenică şi şi-au exprimat punctele lor de vedere cu privire la viitorul participării Bisericilor Ortodoxe în mişcarea ecumenică. Aceasta are loc într-o vreme în care Bisericile Ortodoxe îşi reevaluează participarea în Consiliul Mondial al Bisericilor iar câteva dintre ele au hotărât să se retragă din acest organism ecumenic. Doar cu câteva zile înainte de întrunirea din Siria avusese loc la Tesalonic o conferinţă a Bisericilor Ortodoxe Răsăritene, convocată de către Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartholomeu I, la care s-a reafirmat participarea ortodoxă în mişcarea ecumenică, dar s-au făcut şi o serie de propuneri privind felul participării ortodoxe la viitoarea Adunare Generală de la Harare.

După citirea referatelor pe marginea temei viitoarei Adunări Generale şi a participării ortodoxe la mişcarea ecumenică, cei prezenţi le-au dezbătut în cadrul a trei secţiuni şi au făcut recomandări, pe baza cărora s-a alcătuit Declaraţia finală.

În cadrul acesteia au fost prezentate, mai întâi, elemente ale contribuţiei ortodoxe la tema Adunării Generale de la Harare. Întoarcerea la Dumnezeu este un act de libertate. Tradiţia ortodoxă învaţă că această libertate este un dar dumnezeiesc, care fiind folosit greşit omul s-a îndreptat spre păcat şi s-a înstrăinat de Dumnezeu.

Tradiţia noastră accentuează şi dimensiunea vindecării în chemarea lui Dumnezeu de a ne reîntoarce la El. Mântuitorul Hristos, spre deosebire de judecătorul care condamnă pe cei vinovaţi, a venit la noi ca doctor pentru a restaura integritatea naturii umane. Pocăinţa se înscrie pe această linie. Spiritualitatea ortodoxă

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. AUREL JIVI

Î.P.S. Dr. Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului - Doctor Honoris Causa al Universităţii din Oradea

În data de 12 octombrie 1998, cu prilejul festivităţilor dedicate împlinirii a 35 de ani de învăţământ universitar la Oradea, Senatul universităţii Oradea a acordat Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală titlul de Doctor Honoris Causa, pentru bogata activitate pe tărâm pastoral, misionar, teologic, ecumenic şi cultural. Aceeaşi distincţie a fost acordată şi altor înalte personalităţi ale vieţii noastre culturale şi de peste hotare, care au sprijinit şi apreciat instituţia de învăţământ superior din oraşul de pe malurile Crişului Repede.

Înalt Prea Sfinţia Sa va intra în curând în cel de-al 50-lea an de slujire a Bisericii şi neamului (a fost hirotonit în 1949, la scurtă vreme după ce a promovat la Cluj, examenul de licenţă).

Neocolit de dificultăţi şi încercări dintre cele mai grele (refugiat din Basarabia natală, ocupată de Armata Roşie, condamnat la închisoare de către Tribunalul Militar din Bucureşti), Î.P.S. Sa va reuşi totuşi, prin stăruitoare eforturi şi ajutor dumnezeiesc, să-şi desăvârşească pregătirea personală şi să îndeplinească responsabilităţi dintre cele mai înalte pe tărâmul bisericesc şi cel al culturii româneşti.

După ce a obţinut titlul de doctor în Teologie la Heythrop College, Oxford, din Anglia (1970), a îndeplinit, rând pe rând, înaltele funcţii de episcop vicar patriarhal, rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, episcop al Buzăului şi mitropolit al Ardealului.

A desfăşurat şi o bogată activitate în cadrul organismelor internaţionale creştine (Conferinţa Bisericilor Europene şi Consiliul Mondial al Bisericilor); a susţinut conferinţe la diverse universităţi şi comunităţi creştine de peste hotare; a făcut parte din Comisia pregătitoare a Sfân-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Momente şi învăţăminte din istoria relaţiilor dintre cele două Biserici româneşti, ortodoxă şi greco-catolică

Se apropie momentul în care se va aniversa, probabil, împlinirea a trei sute de ani de când în sânul poporului român nu mai există o singură Biserică, precum a fost dintr-un început, ci două: una, cea ortodoxă şi alta, cea greco-catolică. Dorinţa, aproape unanimă, de a se reface unitatea lor deplină, a preocupat şi continuă să preocupe nu numai spiritele cele mai avizate dar şi masele credincioşilor din tot timpul acestor trei secole. Ei şi-au dat seama cât de necesară şi benefică ar fi realizarea „unităţii credinţei", prin care nădăjduim a primi şi „împărtăşirea Duhului Sfânt", atât de necesară, mai ales acum în vremea noastră atât de greu încercată.

Ne propunem să parcurgem istoria relaţiilor dintre cele două Biserici româneşti, alegând câteva momente semnificative din cursul acestor secole. Ele au fost şi rele şi bune, şi triste şi îmbucurătoare, după vremi şi după oameni, dând speranţe că unitatea credinţei se va putea realiza odată. După aceste **momente** alese, ne vom permite să tragem şi **învăţături** potrivite pentru realizarea sau cel puţin

(Continuare în pag. a 6-a)

Preot prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

SF. MARE MUCENIC DIMITRIE

În ziua de 26 octombrie a fiecărui an, toată creştinătatea dreptmăritoare, cu laude şi cântări, prăznuieşte cinstita pomenire a marelui mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir. În ale sale Didahii, Antim Ivireanul mărturiseşte că nu îndrăzneşte a-i împleti, după cuviinţă, cununi de laudă şi nici spre a-i vesti, cum se cuvine, măririle minunilor lui. S-a socotit pe sine a nu fi în stare să-i evoce mucenicestile lui lupte, luminatele lui nevoinţe, cea peste fire omenească bărbăţie a sufletului său şi lasă ca alţii să spună vitejia cu care a răbdat rănile şi moartea de martir.

Sf. Dimitrie a trăit în zilele împăratului Diocleţian şi a colegului său de domnie, Maximian, în a doua parte a sec. al III-lea şi începutul sec. al IV-lea. Aceşti împăraţi, prin sălbăticia şi cruzimea inimilor lor, s-au dovedit a fi perechea diavolului, punând la grea încercare credinţa celor ce-l mărturiseau pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Sf. Dimitrie s-a născut în Tesalonic (azi Salonic), oraş ce a început a înflori din timpurile regelui Alexandru cel Mare al Macedoniei. Biserica din Tesalonic a luat fiinţă cel mai târziu în vara anului 52, prin predica, timp de trei săptămâni, a sf. ap. Pavel. Tesalonicul, capitala regiunii a doua a Macedoniei, era cel mai mare oraş comercial, din acele părţi. Bogăţia şi luxul tesalonicenilor au atras şi o mare corupţie morală. Creştinii din Tesalonic, în număr mare, erau proveniţi mai ales dintre păgâni şi anume, bărbaţi şi femei, dintre cei mai distinşi în Macedonia şi Ahaia.

Sf. Dimitrie, proconsul în Tesalonic, era vestit pentru credinţa sa. Dintru început era blagocestiv şi învăţător al credinţei în Hristos,

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

COMUNICAT

În data de 28 octombrie 1998, la Palatul Patriarhiei din Bucureşti a început dialogul de reconciliere dirtre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă Română este compusă din: Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei (preşedinte), Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Oradiei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei şi Harghitei, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, P.S. Episcop Visarion Răşinăreanu, Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului şi P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureşului.

Comisia Greco-Catolică este compusă din: Î.P.S. Mitropolit Lucian (preşedinte), Î.P.S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan de Maramureş, P.S. Episcop Alexandru de Lugoj, P.S. Episcop Virgil de Oradea, P.S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelenţa Sa Mons. Francesco Pio Tamburrino.

Înainte de începerea şedinţei de lucru, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a salutat, la Reşedinţa Patriarhală, cele două comisii de dialog şi, împreună cu Î.P.S. Mitropolit Lucian, a exprimat speranţa că dialogul va contribui la reconciliere şi cooperare între cele două Biserici româneşti.

În timpul lucrărilor, cele două părţi au subliniat importanţa noului climat de înţelegere reciprocă şi necesitatea dialogului drept cale de reconciliere între cele două Biserici, dar şi dificultăţile care există pe teren privind locaşurile de cult.

Principalele puncte de orientare pentru continuarea dialogului au fost:

1. dialogul fiind calea de reconciliere, el trebuie continuat într-un climat de sinceritate, respect reciproc şi frăţietate, renunţându-se la ocuparea cu forţa a bisericilor, la acţiunile juridice sau legislative, la limbajul polemic din mass-media, precum şi la orice formă de prozelitism;

2. rezolvarea folosirii locaşurilor de cult se va face prin dialog, analizând la nivel eparhial şi parohial cazurile în care minoritatea nu are locaş de cult;

3. până la proxima şedinţă comună a comisiilor de dialog, ierarhii ortodocşi şi greco-catolici din fiecare eparhie se vor întâlni şi vor analiza pe plan local fiecare caz în parte, ţinând seamă de posibilităţile reale de rezolvare a problemelor, în consultare cu clerul şi credincioşii; datele de pe teren vor fi prezentate la viitoarea şedinţă comună a comisiilor de dialog, care va avea loc în ziua de joi, 28 ianuarie 1999, la Blaj;

4. Acum este mare nevoie de instaurarea unui climat de încredere reciprocă, la nivel de episcopat, cler şi credincioşi, astfel ca episcopii care poartă dialogul să fie sprijiniţi de preoţii şi credincioşii pe care-i reprezintă în această lucrare de reconciliere.

Rugăm pe Dumnezeul păcii să binecuvinteze acest dialog.

Semnal la o aniversare

ASTRA, la 137 de ani

Călătorul care poposește la Sibiu, poate vedea pe zidul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", o placă de marmoră albă cu următoarea inscripție: „În această clădire s-au întrunit la 23 oct./4 nov. 1861 reprezentanții românilor transilvăneni pentru constituirea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român" — ASTRA.

Deci, Asociațiunea ASTRA a luat ființă în 4 nov. 1861 (s. t.v.), din dorința celor 176 de cărturari ardeleni; Șaguna, Pușcariu, Cipariu, Barițiu, Bologa ș.a., printre care mulți participanți la Marea Adunare de pe Câmpia Libertății din Blaj (1848). Primul președinte al Asociațiunii a fost marele teolog Andreiu baron de Șaguna, viitor mitropolit al Ardealului. După evenimentele din Dec. '89, coincidența a făcut, ca în aceeași clădire să renască Asociațiunea și tot ca o coincidență, primul ei președinte post-decembrist, să fie ales, tot un distins teolog, profesorul universitar dr. Dumitru Abrudan.

Țelul Asociațiunii a fost și este acela de a „răspândi lumină și a ține pururea viu" sentimentul național în rândurile poporului, dar mai ales „a educa mintea, a îmbărbăta inima și a îndruma națiа pe calea unității și progresului". Această adevărată Academie transilvană a avut drept scop, după mărturia lui George Barițiu, „să fericească pe popor".

Până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii mărețului ideal al desăvârșirii unității naționale, înfăp uit la 1 Decembrie 1918. Aceasta a fost cea dintâi și cea mai de preț „ctitorie" a ASTREI și în ideea aceasta a fost construită, în 1905, Casa Națională a Asociațiunii și apoi sutele de școli, biblioteci la sate, pentru care s-au întocmit și tipărit manuale școlare, au fost acordate burse pentru tineri (elevi, studenți, meseriași); a fost construită, în anul 1886, Școala Civilă de Fete cu internat (prima de acest gen din țară), au fost editate reviste: „Transilvania" (1863), „Foaia poporului" (1892), „Țara noastră" (1907), „Gând românesc" (1933); a fost editată prima Enciclopedie Română (în trei volume) între anii 1898—1904, sub îngrijirea lui Cornel Diaconovich.

După Marea Unire din anul 1918, Asoc ațiunea și-a continuat „lucrarea", extinzându-și aria de acțiune, până în Basarabia și Dobrogea, urmărind consolidarea unității spirituale a românilor și căutând să rămână „scutul mulțimii celei obidite".

Dar, în anul 1948, Asociațiunii noastre I SE FRÂNGE elanul: printr-un act samavolnic se hotărăște „statutar" autodesființarea ei, de către un comitet impus, iar bunurile sale (clădiri, muzee, sedii, biblioteci, tipografii, cinematografe etc.), trecute în administrarea operativă a Comitetelor Provizorii.

După evenimentele din decembrie '89, un grup de 56 de persoane (vechi astriști și alți intelectuali), întruniți într-o ședință, ce a avut loc în Aula Facultății de Teologie, au hotărât reactivarea Asociațiunii ASTRA. Rând pe rând au renăscut Despărțămintele (filialele) ASTRA în multe localități din țară și peste hotare. De la începuturile ei, Asociațiunea ASTRA a avut 14 președinți, dintre care 12 au fost până în anul 1948, iar doi după Decembrie 1989.

Dar, iată, că în ultima vreme, dar mai ales, după Adunarea generală ce a avut loc la Blaj, cu câteva luni în urmă, (8—10 mai 1998), Asociațiunea noastră a început să primească noi lovituri. Astfel, la Blaj s-a încercat scoaterea sufixului -TRA din corpul cuvântului ASTRA; tot aici au fost înlăturate din conducerea Asociațiunii Centrale, elemente de bază, legate prin înaintași de Asociațiune și înlocuite cu „cadre" care n-au „încăput în altă parte" (expresia aparține unui distins eminescolog), iar mai nou, în loc să se intensifice acțiunea de recuperare a patrimoniului pierdut în 1948, îl pierde și pe cel „naționalizat" (Școala Civilă de Fete, Biblioteca ASTRA).

Să zicem STOP acestor abuzuri!

ST. MUNTEANU — Săcele
Desp. Central Sibiu al ASTREI

„Liturghia după Liturghie — credința trăită în instabilitatea societății moderne"

Sub acest titlu s-a desfășurat la Leipzig în perioada 21—27 septembrie 1998 cea de-a V-a ediție a Dialogului teologic interconfesional pentru tineret, în organizarea Bisericii Evanghelice din Germania.

La manifestări au luat parte 16 tineri teologi ortodocși români și evang elici germani. În rândurile delegației române s-au aflat Pr. Prof. Dr. Petre Semen, decanul Facultății de Teologie din Iași; Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, decanul Facultății de Teologie din Arad; Diac. Dr. Mihai Săsăujan, lector la Facultatea de Teologie din Arad; Adriana Roșioru, studentă în anul III la Facultatea de Teologie din Timișoara. Instituția sibiană de învățământ teologic universitar a fost reprezentată de Iuliana Streza, absolventă și bibliotecară; Lucian Chițu, student, anul IV și Alina Pătru, studentă, anul II.

Lucrările s-au desfășurat sub forma unor discuții antrenante având ca punct de pornire două referate succinte la temă alcătuite de fiecare din părți.

S-a analizat în primul rând viziunea fiecăreia dintre Biserici asupra „Liturghiei după Liturghie", a misiunii creștinești extra muros care decurge implicit și este susținută de integrarea în ritmurile vieții cultice. Demn de remarcat este consensul la care s-a ajuns în această privință: viețuirea creștinească autent că izvorăște din slujbele Bisericii, ca urmare a metamorfozei lăuntrice a individului participant, în mod natural și necesar în același timp.

A urmat o expunere critică a actului cultic și a urmărilor sale în practica bisericească a partenerilor de dialog. Cunoscător al Bisericii Ortodoxe Bulgare, referentul evanghelic a apreciat profunzimea insondabilă a Liturghiei ortodoxe, menite să confere securitate și structură într-o lume a haosului și a dezorientării tot mai pregnante. El a enumerat însă și unele carențe care marchează spiritualitatea răsăriteană. Între acestea ar fi: folosirea în cult a limbilor vechi, nemaiînțelese de masa credincioșilor (slavona bisericească), predicile lipsite de actualitate, simbolica imperială vizibilă în slujbe și modul uneori individualist de a înțelege relația mântuitoare cu Hristos, trecând cu vederea aspectul comunitar al Bisericii. Acesta din urmă are ca rezultat neglijarea în bună parte a practicilor sociale și a activității caritative de către Biserica Ortodoxă, în opinia vorbitorului.

În continuarea discuțiilor s-au abordat trei teme de interes social: problematica avorturilor; cea a căutării omului modern după religie și a concurenței religioase generate de numărul mare al sectelor și importanța căsătoriei religioase într-o lume secularizată. Tinerii teologi sibieni au apărat cu mult zel viața nenăscută, insistând asupra faptului că nu există nici un motiv care să justifice o crimă și prezentând ca posibil mod de soluționare a cazurilor speciale sistemul de ocrotire organizat de părintele Nicolae Tănase de la Valea Plopului. Între cauzele slăbirii simțului religios în societatea contemporană, cercetătorul german a amintit orientarea scopului vieții exclusiv spre reușitele profesionale sau bucuriile familiei, închiderea în sfera mereu nesatisfăcută a consumului egoist și întreprinderea unor acțiuni spectaculoase, adeseori antisociale. Neglijarea căsătoriei religioase, ca urmare a secularizării tot mai acute, este un flagel care macină societatea modernă, îndeosebi pe cea occidentală. Participanții au concluzionat că se impune ca o necesitate explicarea de către oamenii Bisericii a tuturor comorilor pe care aceasta le deține, propovăduirea adevărurilor supra-temporale ale credinței într-un limbaj accesibil oamenilor de azi, misiune stăruitoare și pertinentă după cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „tuturor toate m-am făcut, ca în orice chip să mântuiesc măcar pe unii" (I Cor. 9, 22).

Manifestările au prilejuit cunoașterea realităților sociale cu care se confruntă Biserica Evanghelică din Germania. În program au fost incluse recepțiile oferite de superintendentul orașului Leipzig, pastorul E. Vollbach și de primarul orașului Markleeberg; vizitele la Școala Evanghelică cu clasele I—XIII, organizată de Biserica Evanghelică, la sediul parohiei pentru tineret a orașului Leipzig, la Târgul Internațional și la Muzeul Securității din aceeași localitate. Excursia la Wittenberg și Halle i-a situat pe participanți în centrul istoriei bisericești, pe urmele lui Luther, Melanchton și August Francke. Impresionantă a fost emoția cu care colegii germani pomeneau numele și faptele întemeietorilor credinței lor. Locurile îmbibate de trecut au conferit vizitatorilor o perspectivă diacronică asupra realităților contemporane, benefică atât teologului teoretician, interesat de cercetare, cât și celui practic, căutător de soluții.

Cadrul liturgic compus din rugăciuni comune zilnice, alternativ ortodoxe și evanghelice, din slujbe ecumenice, înnobilat și de Liturghia ortodoxă săvârșită în biserica rusă din Leipzig, și-a adus contribuția la mersul înainte al discuțiilor, la înțelegerea voii lui Dumnezeu pentru noi, oameni și Biserici și, nu în ultimul rând, la construirea punților de legătură între suflete.

În ansamblu, dialogul a fost agreabil și intens, ducând la o mai bună cunoaștere reciprocă și înțelegere de sine și îmbogățindu-i spiritual pe toți cei care au participat cu mintea trează și inima largă.

ALINA PĂTRU,
student teolog, anul II

La Alba-Iulia

(Urmare din pag. 1)

de Alba-Iulia era ridicată la rangul de Arhiepiscopie, iar P. S. Episcop Andrei i se conferea rangul de arhiepiscop.

A luat apoi cuvântul P. F. Patriarh Teoctist, care, într-o amplă și documentată cuvântare, a făcut un elogiu al eroismului și martirajului vieții creștine pe aceste plaiuri ale Transilvaniei. P. F. Sa a reliefat rolul cultural, bisericesc și național al Alba-Iuliei și faptul că ziua de astăzi se înscrie ca un corolar al marilor evenimente desfășurate în bimilenarul oraș Apulum. Salutând prezența delegaților Bisericii Greco-Catolice, P. F. Sa a chemat la un dialog sincer, bazat pe dragoste și pe realitățile existente, pe ierarhii Bisericii surori și i-a îndemnat pe toți la pace și bunăviețuire întreolaltă și la rugăciune fierbinte pentru a se ajunge la unitatea creștină dorită de către toți. Adresând felicitări Î. P. S. Arhiepiscop Andrei pentru înălțarea Sa în rang, Prea Fericirea Sa a binecuvântat mulțimile de credincioși veniți din satele lor în această zi în Catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia.

O agapă creștinească oferită de Arhiepiscopia Alba-Iuliei a încheiat această frumoasă și binecuvântată zi a pomenirii Sf. Români mărturisitori și a comemorării a 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

Fie ca bunul Dumnezeu să reverse harul său peste noi toți, iar sfinții români să ne fie călăuzitori și sprijinitori în apărarea cu strășnicie a credinței noastre ortodoxe și a unității noastre naționale.

Întrunire pregătitoare

(Urmare din pag. 1)

este profund marcată de ideea **metanoiei**, acea întoarcere deplină la Dumnezeu în credință, speranță și dragoste. Întreaga viață umană este concepută ca o permanentă mișcare spre Dumnezeu, izvorul vieții. Pocăința are menirea de a restaura comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii.

Întregul an bisericesc, în tradiția ortodoxă, este în așa fel orânduit, pornind de la evenimentele vieții lui Hristos, încât pocăința și bucuria, reînnoirea și restaurarea sunt legate de viața sacramentală, de Euharistia Bisericii. Postul Mare, de pildă, este o perioadă de intensă pocăință. Lecturile biblice și rugăciunile îndeamnă mereu pe credincioși să caute reconcilierea în propria lor viață și în lume ca să se poată bucura de misterul pascal al Învierii lui Hristos.

Cea de a doua parte a documentului de la Saydnaya conține observații și preocupări în legătură cu viitorul participării ortodocșilor în mișcarea ecumenică.

S-a reafirmat, mai întâi, importanța angajării ortodoxe în căutarea reconcilierii și a unității între creștini. În același timp, s-a notat faptul că Bisericile Ortodoxe au început să-și reevalueze angajamentul ecumenic în contextul intensificării, în unele părți, a acțiunilor prozelitiste și a faptului că se observă o criză morală, exprimată și de pozițiile inacceptabile luate de unele grupuri creștine chiar dinăuntrul Consiliului Mondial al Bisericilor.

Participanții la această întrunire au fost de acord că Bisericile Ortodoxe trebuie să fie reprezentate la cea de a VIII-a Adunare Generală de la Harare. Au existat, însă, păreri diferite în legătură cu nivelul participării. O opinie exprimată acolo a fost ca delegații ortodocși să nu ia parte la procesul de votare sau să voteze prin abținere. Potrivit altei opinii, participarea la vot este importantă dacă se dorește continuarea prezenței ortodoxe în acest organism.

S-a arătat nevoia unor schimbări în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, care să facă posibilă o prezență și o mărturie mai eficientă, împreună cu o participare mai constructivă din partea ortodocșilor. Aceasta într-un timp în care ortodocșii găsesc tot mai dificil să-și aducă o contribuție la agenda Consiliului Mondial al Bisericilor.

O diferență față de adunările generale precedente, observată de participanții la întrunirea pregătitoare, este aceea că la Harare nu va mai exista o adunare euharistică generală ci servicii religioase confesionale la diferitele biserici locale din oraș. Cât privește rugăciunea ne-euharistică, aceasta devine tot mai dificilă pentru ortodocși datorită tensiunilor pe care ea le-a provocat în unele Biserici Ortodoxe cât și pentru că în anii din urmă slujbele ecumenice și-au schimbat caracterul înregistrându-se o scădere sensibilă de interes față de tradițiile liturgice ale Bisericilor.

Problemelor moralității creștine nu li se dă aceeași importanță de către toate tradițiile reprezentate în Consiliul Mondial al Bisericilor. Reprezentanții Bisericilor Ortodoxe și-au exprimat nedumerirea în legătură cu introducerea unor probleme ca avortul și homosexualitatea în categoria „drepturilor omului", sub această etichetă încercându-se legit marea lor în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, acestea fiind, de fapt, stiluri de viață și practici care nu sunt rânduite de Dumnezeu.

Participanții la întrunirea de la Saydnaya au exprimat speranța că prin conștientizarea acestor probleme se va ajunge la o mai mare atenție acordată vocilor ortodoxe și, în consecință, la îmbunătățirea mărturiei și participării ortodoxe la lucrarea Consiliului Mondial al Bisericilor.

Sf. Mare Mucenic Dimitrie

(Urmare din pag. 1)

fapt ce i-a atras oprobiul din partea împăratului. Mergând Maximian la Tesalonic, sf. Dimitrie a fost prins și pus în temniță. „Împăratului veacurilor bineplăcând — zice cântarea bisericească — de către sfatul împăratului celui fărădelege te-ai ferit, mărite Dimitrie, și celor ciopliți n-ai jertfit". Lăudându-se împăratul cu un om al său, pe nume Lie, i-a îndemnat pe oamenii cetății să se prindă la luptă cu el, căci îl știa cu o deosebită tărie fizică și-i întrecea pe toți cei de vârsta lui. Un tânăr creștin, pe nume Nestor, vrând să se lupte cu Lie, s-a dus la sf. Dimitrie în temniță, cerându-i să se roage pentru el. Sfântul l-a însemnat pe frunte cu semnul crucii glăsuindu-i: „Pe Lie îl vei birui și pe Hristos îl vei mărturisi". Troparul sfântului Dimitrie arată, că mare apărător l-a aflat întru primejdii lumea, pe el care a biruit pe păgâni; prin rugăciune și binecuvântare, îndrăznet la luptă pe Nestor l-a făcut. Într-adevăr, îmbărbătat fiind și încredințat că nebiruită este puterea sfintei cruci, a pornit Nestor la luptă cu Lie, doborându-i nemăsurata semeție și l-a răpus. Auzind de aceasta, împăratul s-a mâhnit, dar s-a și rușinat și s-a mâniat. Aflând apoi, că Nestor a pornit la luptă, încurajat fiind de Dimitrie, împăratul a trimis ostași, cu poruncă aspră, ca în temniță să-i străpungă trupul sfântului cu sulițele, spre a răzbuna înfrângerea și uciderea lui Lie. În acest chip și-a dat sf. Dimitrie sufletul său în mâinile Domnului. Din aceeași poruncă, lui Nestor i s-a tăiat capul. Multă vreme, din mormântul sf. Dimitrie a izvorât mir făcător de minuni. De asemeni și moaștele lui s-au dovedit a fi făcătoare de minuni. „Jertfă pe tine te-ai adus Cuvântului — spune sedealna — Celui ce s-a jertfit, prea tare pătimind. Cu sulița în coastă fiind împuns, tămăduiești patimile celor ce vin la tine cu credință, purtătorule de chinuri, Dimitrie! Ca un strugure copt, cules ai fost din dumnezeiasca viță și stors în teascurile muceniciei, ca niște must curgând, te-ai făcut dumnezeiesc izvor de mir. Focul dumnezeiești dragoste în inimă primind, ai stins focul nedumnezeiești nebunii idolești, Dimitrie".

Marele păstor al Tesalonicului, salvatorul cel prea ales întru primejdii, apărătorul cel prea tare al Bisericii, cel ce mărit a fost în oaste, sfântul Dimitrie, împuns a fost în coastă, urmându-i cu smerenie lui Hristos, împăratul tuturor. Purtătorul de chinuri, Dimitrie, cu patima urmând patimii lui Hristos, de la El a luat lucrarea minunilor. „Ca un adevărat rob al lui Dumnezeu Cuvântul — se spune la litie — pe cruce nu te-ai suit, dar curatul tău trup înmiit rănit l-ai arătat de împungerile sulițelor ... pentru aceasta minunat este numele tău în tot pământul".

Având în sânul său, ca pe o vistierie, pe sf. Dimitrie, întru tot măritul pătimitor și mărturisitor al adevărului, Tesalonicul este chemat să se veselească, cu credință luminată îmbrăcându-se. Într-adevăr, Tesalonicul saltă la pomenirea sfântului Dimitrie și cheamă cetățile de primprejur, ca împreună să săvârșească prăznuirea celui de lumină purtător, a ostașului lui Hristos.

Cumplita persecuție — a zecea — începută în anul 303 sub Dioclețian, a fost ultima mare persecuție împotriva creștinismului, din imperiul roman. Sf. Dimitrie, proconsulul din Tesalonic, face parte dintre celebrii, mari mucenici și martiri creștini din această persecuțiune. Contemporanii spun că sute de mii de creștini au devenit atunci victime ale persecuției și cu toate acestea, creștinismul n-a slăbit, dimpotrivă, a dovedit în mod strălucit, că este o forță vie. Răspândirea și consolidarea Bisericii, în ciuda acestor piedici care păreau a fi de netrecut, este dovada eclatantă despre divinitatea religiei creștine. Răspândirea creștinismului s-a putut realiza numai cu ajutorul supranatural al lui Dumnezeu, ceea ce constituie o mărturie unică și fără egal în istorie.[2]

Ca dovadă evidentă pentru venerarea sfântului Dumitru (Dimitrie), de către poporul nostru dreptcredincios sunt locașurile de închinare cu hramul acestui sfânt. Unele dintre ele au fost ctitorite de unii dintre cei mai vrednici domnitori ai noștri, apărători nu numai ai gliei străbune, ci și ai creștinătății. Acestea adăpostesc strălucite opere religioase, care sunt totodată și valoroase realizări cultural-artistice.

La mânăstirea Jitianu, din jud. Dolj, potrivit tradiției, prima biserică, având hramul sfântului Dumitru, a fost ctitorită de domnitorul Mircea cel Bătrân, în amintirea eroilor căzuți la Rovine, în luptele cu turcii. Această mânăstire are o importantă colecție de artă bisericească, iar la intrare protejează plantația lui Cuza, declarată monument istoric.[3]

La Pângărați, jud. Neamț, pustnicul care în 1432 a ctitorit o sihăstrie, în 1461, cu încuviințarea dată de Ștefan Vodă cel Mare, a ridicat prima biserică din lemn, cu hramul „Sf. Dimitrie", întemeind schitul care în 1476 a fost incendiat de turci.[4] Mânăstirea de astăzi este ctitoria lui Alexandru Vodă Lăpușneanul, din anul 1560. Cronicarul Grigore Ureche, în Letopisețul Țării Moldovei, spune că mânăstirea Pângărați a fost ridicată de Alexandru Vodă mai mult de frică, decât de voie bună, pentru că de multe ori i s-a arătat în vis sf. mucenic Dimitrie, îngrozindu-l ca să-i facă biserică pe acel loc. Astfel, s-au apucat și cu osârdie o au făcut, după sfințirea mânăstirii Slatina, din 14 octombrie 1557.[5]

Același cronicar, G. Ureche, ne spune că în 19 octombrie 1497, s-a întors craiul Ioan Albert cu Leșii de la Suceava, dar nu pe calea pe care venise, ci pe altă cale, spre Codrul Cozminului. În 26 octombrie au ajuns în pădure. Ștefan Vodă a luat în ajutor pe Dumnezeu și cu rugile Precistei și ale sfântului marelui mucenic Dimitrie, i-a lovit pe Leși din toate părțile și au coborât copacii asupra lor și multă oaste leșească a pierit. După izbânda la acest război, s-a întors Ștefan Vodă la scaunul său de la Suceava și a zidit biserica pe numele sfântului mucenic Dimitrie, în târgul Suceava. Unii spun că în acest război i s-ar fi arătat lui Ștefan sfântul mucenic Dimitrie, călare și într-armat ca un viteaz; i-ar fi fost în ajutor, dând vâlvă oștirii, ceea ce este de crezut, de vreme ce a zidit biserica ce trăiește și până astăzi. (Cronica s-a scris înainte de 1646).[6]

La Căldărușani, jud. Ilfov, mânăstirea este ctitorită de evlaviosul domn Matei Basarab, în anul 1638. Biserica mare a mânăstirii are hramul sfântului Dumitru și este o combinație de stiluri arhitectonice, după modelul celei domnești de la Curtea de Argeș și a celei de la mânăstirea Dealu. Aici a existat o școală de pictori bisericești, frecventată și de Nicolae Grigorescu. Valoroasa colecție muzeală a mânăstirii are și șase icoane pictate de N. Grigorescu. În mânăstire este respectat întru totul tipicul de la Sf. Munte.[7]

Între temele icoanelor pe sticlă din Transilvania, sunt și acelea care îi reprezintă pe sfinții care îi protejează plugarului munca și roadele ei, respectiv din cele patru anotimpuri. Sfântului Dumitru îi revine anotimpul de toamnă, reprezentarea lui fiind asociată cu frecvente elemente de legendă.[8] Considerat a fi patron al caselor, al gospodăriilor și al recoltelor, una dintre legende l-a personificat pe sf. Dumitru într-un bătrân păstor, vajnic și înțelept care-și paște turma pe tărâmuri necălcate de picior de om.

Icoana pe sticlă din Arpașul de Sus, lucrată de Savu Moga, datând din 1884 și păstrată în colecția C. Brăiloiu, din București, îl reprezintă pe sf. Dimitrie în chip de ostaș, viteaz, călare, înarmat și acționând cu abilitate asupra vrăjmașului, călcător de lege, pe care îl răpune. Împreună cu el sunt reprezentați sfinții: Gheorghe, Teodor Tiron, Pantelimon și Trifon, contemporani cu el, care au răbdat chinuri mucenicești, și au suferit moarte de martiri, în timpul lui Dioclețian.[9]

Sărbătorit în pragul negurilor de toamnă, creștinătatea dreptcredincioasă vede în sf. Dumitru pe păzitorul cetății față de năvălirile cele potrivnice, pe folositorul credincioșilor întru multe și adesea cumplite primejdii și pe apărătorul pe care l-a aflat întru pericole lumea, căruia îi cere să mijlocească la Hristos Dumnezeu pentru izbăvirea de vrăjmașii văzuți și nevăzuți.

---

1. Antim Ivireanul, Opere, ediție critică, de Strempel G., București, 1972, p. 156.
2. Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, București, 1925, p. 243—245.
3. Vlasie Mihai, Drumuri spre mânăstiri, Bacău, 1997, p. 177.
4. Ibidem, p. 87.
5. Cartea cronicilor, texte alese de Sorohan E., Iași, 1986, p. 203—204.
6. Ibidem, p. 176—179.
7. Vlasie M., op. cit., p. 11—12.
8. Irimie C. și Focșa M., Icoane pe sticlă, București, 1969, p. 17 și 20.
9. Ibidem, p. 35 și planșa 145.

„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri!"

Istoria spiritului uman până la Hristos nu este decât istoria orbecăirii omului prin labirintul rece şi întunecos al necunoaşterii lui Dumnezeu şi al trăirii în singurătatea urii şi a răzbunării. Toate religiile care au precedat creştinismul, indiferent de nuanţa lor (animiste, totemiste, politeiste etc.), sunt în general străine de porunca iubirii sau care o cunoşteau doar într-o foarte mică măsură.

Un moment aparte în evoluţia religioasă a umanităţii, îl constituie poporul evreu, poporul ales al lui Dumnezeu, la care într-o primă fază a istoriei sale spirituale, întâlnim porunca iubirii, dar exprimată într-o formă restrictiv-negativă, indicând mai degrabă ce nu trebuie să faci semenului tău: „Nu fă altora ceea ce n-ai vrea să-ţi facă ţie" (Tobit 4, 15), iar mai apoi, într-o formă superioară, în care este afirmată îndatorirea de a-l iubi pe aproapele tău, însă şi această poruncă era exclusivistă, răsfrângându-se doar asupra celor de acelaşi neam „Să nu ai ură asupra fiilor poporului tău, ci să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi". (Lev. 19, 18).

În creştinism, lumea şi omul îşi justifică existenţa prin actul suprem al iubirii divine, iubire concretizată prin întruparea şi jertfa pe cruce a Fiului lui Dumnezeu: „Aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16). Prin Hristos cel făcut om asemenea nouă, Dumnezeu ne-a făcut pe noi oamenii, fii Săi şi fraţi între noi, din acest fapt decurgând obligaţia de a ne iubi şi respecta unul pe altul. Dacă în Vechiul Testament porunca iubirii avea aplicabilitate numai asupra celor de acelaşi neam cu tine, Mântuitorul Hristos îi lărgeşte conţinutul, arătându-ne că datorăm iubire tuturor oamenilor, necondiţionaţi de motive de ordin etnic sau indiferent de orice altă natură sau nuanţă. Nota specifică a creştinismului însă, o constituie iubirea pe care omul ca fiul lui Dumnezeu, o datorează vrăjmaşilor săi, având chiar obligaţia morală de a se ruga pentru ei: „Eu însă vă spun vouă: iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc pe voi şi rugaţi-vă pentru cei ce vă supără şi vă prigonesc" (Mat. 5, 44).

Suntem legaţi unii de alţii prin mii de fire tainice, depindem unii de alţii şi nu ne putem câştiga mântuirea decât prin împreuna noastră lucrare. Închis în sine, omul devine neroditor pentru împărăţia lui Dumnezeu, şi numai în conlucrare cu semenii săi, în iubire şi înţelegere, îşi poate realiza dezideratul spiritual suprem. Iubirea vrăjmaşilor este proba de foc a sufletului creştin „Dacă zice cineva iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este, pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care îl vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-L vede? Şi noi această poruncă avem de la dânsul: cel ce iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său" (1 Ioan 4, 20—21).

Cum trebuie să iubim pe vrăjmaşii noştri ne învaţă însuşi Mântuitorul Hristos, Cel ce s-a dat pe Sine pildă oamenilor. El şi-a pus sufletul pentru noi — şi noi datori suntem să ne punem iubirea pentru fraţi (1 Ioan 3, 16). Cuvintele sale însângerate de pe cruce răsună şi astăzi la fel de cutremurător: „Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac". În Hristos Cel răstignit pe cruce, vedem ilustrarea supremă a iubirii jertfelnice, a iubirii care dăruindu-se pe sine izvoreşte binele, iubirea care se dăruieşte dezinteresat, la fel cum lumina soarelui ne învăluie cu căldura ei pe noi toţi.

De ce trebuie să-i iubim şi să-i iertăm pe vrăjmaşii noştri? Este în logica cea mai elementară a lucrurilor că niciodată răul nu se poate stinge cu rău, iar ura nu va putea fi niciodată stăvilită prin ură. Urăşti, dar ura ta va naşte la rându-i ură în sufletul celuilalt, şi ura se va întinde ca o plagă, şi te va îmbolnăvi şi pe tine şi pe el, şi liniştea nu-ţi va mai fi linişte, nici tihna, tihnă. Cel ce urăşte a intrat într-un joc periculos, care-l va măcina încetul cu încetul. Singura ieşire din labirintul urii, este ca tu să te întorci asupra aproapelui tău cu îngăduinţă şi cu dragoste, căci făcând astfel, vei omorî în sufletul tău răutatea, iar în conştiinţa duşmanului tău vei trezi scânteia credinţei: „Dacă vrăjmaşul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete, dă-i să bea, căci, făcând acestea, vei grămădi cărbuni pe capul lui" (Rom. 12, 20).

Porunca iertării şi iubirii vrăjmaşilor noştri nu înseamnă însă, consimţirea la fapta lor, nici nu exclude sancţionarea corespunzătoare atunci când realitatea impune acest lucru. De foarte multe ori, însăşi iubirea pe care le-o purtăm ne obligă la aplicarea pedepsei. Astfel, pentru fapte care împietează buna desfăşurare a mersului societăţii, sau pentru orice alte fapte care învenineză relaţiile interumane, ei trebuie aduşi în faţa legii, ca astfel să realizeze gravitatea faptei lor, şi, prin ispăşirea pedepsei să poată fi redaţi iarăşi comunităţii: „Fiul meu, nu dispreţui certarea Domnului şi nu simţi scârbă pentru mustrările lui. Căci Domnul ceartă pe cel pe care îl iubeşte şi ca un părinte pedepseşte pe feciorul care-i este drag" (Pilde 3, 11—12), însă toate acestea făcute nu în duhul urii sau al răzbunării, nu din dispreţ sau desconsiderare faţă de persoana umană, ci urând păcatul care este în el, respectându-l ca pe un frate al nostru bolnav „Oricine urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni, şi ştiţi că, oricine este ucigaş de oameni nu are viaţă veşnică dăinuitoare în el" (1 Ioan 3, 15).

Pr. N. STOIA

Festivităţi aniversare la Huşi

În lunile noiembrie/decembrie 1598 domnitorul Ieremia Movilă, în înţelegere cu fratele său, mitropolitul Gheorghe Movilă, au „ctitorit" Eparhia Huşilor (ei fiind şi ctitorii Suceviţei, împreună cu celălalt frate al lor, Simion, viitor domnitor, tatăl celui ce va deveni mitropolitul Petru Movilă al Kievului). Episcopia a funcţionat timp de 350 de ani, până în februarie 1949, când a fost desfiinţată de autorităţile comuniste de la noi.

La 14 februarie 1996, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să reactiveze istorica eparhie a Huşilor, desfiinţată de autorităţile comuniste la 5 februarie 1949. La 4 iulie 1998, Adunarea Naţională Bisericească Electorală alegea în fruntea eparhiei pe Prea Sfinţitul Arhiereu vicar al Eparhiei „Romanului şi Huşilor", Ioachim Mareş Vasluianul, care devenea, astfel, cel de-al 51-lea cârmuitor al eparhiei. Înscăunat la 15 septembrie 1996, în cadrul unor festivităţi tradiţionale, Prea Sfinţia Sa a trecut de îndată la lucru, urmărind, în primul rând, refacerea şi pictarea catedralei episcopale. Astfel, în decurs de mai puţin de doi ani, catedrala ctitorită de Ştefan cel Mare şi Sfânt în anul 1495 — cu hramul „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel", — refăcută din temelie de marele episcop Inochentie (1752—1782), prin 1756, apoi de alţi episcopi, între care şi Grigorie Leu (1940—1949), era rectitorită de noul episcop.

Catedrala a fost împodobită cu o nouă pictură în frescă, s-au făcut strane noi, sculptate în lemn, iar masa sfântului altar, tetrapoadele cu icoana Mântuitorului şi a Maicii Domnului, ca şi pardoseala au fost lucrate din marmură la Simeria, în judeţul Hunedoara.

Împlinindu-se acum 400 de ani de la acest moment istoric din viaţa Moldovei, — înfiinţarea Episcopiei de Huşi — s-a organizat un Simpozion istoric, cu participarea mai multor istorici din ţară şi din Basarabia, oameni politici, între care şi dl. deputat Mircea Ciumara, fost ministru al Finanţelor. Lucrările Seminarului au fost deschise în dimineaţa zilei de 9 septembrie 1998 de către Prea Sfinţitul Episcop Ioachim, care a făcut o expunere detaliată privitoare la trecutul eparhiei pe care o conduce. În continuare au prezentat comunicări Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu: **Episcopia Huşilor la 400 de ani de existenţă;** Prof. Boris Gorgeag: **Personalităţi ale culturii şi spiritualităţii româneşti din zona Huşilor,** D-na Prof. Elena Manu: **Un portret necunoscut al mitropolitului Veniamin Costachi, fost episcop de Huşi;** Prof. Costin Clit: **Istoria Huşilor şi istoria Seminarului teologic de la Huşi;** Arhim. Ştefan Guşe: **Rolul monahismului în viaţa Bisericii Ortodoxe reflectat în spiritualitatea ortodoxă a Episcopiei Huşilor,** Prof. Dr. Dumitru Zaharia de la Bacău: **Date noi despre catolicii din Moldova.**

În ziua următoare, lucrările Simpozionului au continuat sub conducerea Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, cu prezentarea unor comunicări de către istorici şi cercetători din Chişinău: Ion Dron: **Mărturii arheologice, documente istorice şi toponimice privind unitatea şi continuitatea neamului românesc în nordul Basarabiei,** Petru Ganenco: **Relaţii agrare în Moldova în sec. XVIII după documente basarabene privind moşiile Episcopiei Huşilor,** Mariana Şlapac: **Lăcaşuri de cult ale unor cetăţi moldoveneşti;** Ion Şpac: **Profesorul Constantin Tomescu — animator al Ortodoxiei şi al spiritului românesc în Basarabia;** Alexandru Magola: **Noua stemă a Mitropoliei Basarabiei.**

În încheiere au luat cuvântul Dl. Deputat Prof. Mircea Ciumara şi Dl. Primar al municipiului Huşi, care au adresat însufleţite cuvinte participanţilor, mai ales celor din Basarabia.

Seara a sosit de la Iaşi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, fiind întâmpinat de P. S. Episcop Ioachim, de preoţi şi de un mare număr de credincioşi. S-a săvârşit o slujbă de mulţumire pe un podium special amenajat pe latura de miazăzi a catedralei. Elevii Seminarului teologic au susţinut un frumos concert de cântece bisericeşti şi patriotice. Î. P. S. Mitropolit Daniel a vorbit credincioşilor.

Duminică, 11 octombrie, s-a făcut resfinţirea bisericii catedrale de către un sobor de arhierei, preoţi şi diaconi, urmată de Sfânta Liturghie. Au slujit: Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Damaschin de la Chambesy — Geneva (din partea Patriarhiei ecumenice), Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi Petru al Basarabiei, Prea Sfinţitii Episcopi Ioachim al Huşilor, Casian al Dunării de Jos şi Gherasim Putneanu, vicarul Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor. Au fost prezenţi demnitari de stat, reprezentanţi ai autorităţilor locale, preotul romano-catolic din Huşi, un pastor evanghelic-luteran din Heidelberg, protopopii şi un mare număr de preoţi din eparhie. Predica zilei — după Evanghelie — a fost rostită de Î. P. S. Mitropolit Damaschin în limba franceză (tradusă de Pr. Cons. Neculai Dascălu de la Iaşi). La sfârşitul Sfintei Liturghii au rostit cuvântări Î. P. S. Mitropolit Daniel, care a citit şi mesajul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Dl. Mircea Ciumara, care a citit un mesaj din partea D-lui Emil Constantinescu, preşedintele României, Dl. Prof. Gheorghe Anghelescu, secretar de stat pentru Culte, Dl. primar al municipiului Huşi, care a adus la cunoştinţă participanţilor hotărârea Consiliului Municipal de a acorda P. S. Episcop Ioachim titlul de „Cetăţean de onoare al municipiului Huşi". Ultimul vorbitor a fost P. S. Episcop Ioachim, care a mulţumit tuturor ierarhilor şi preoţilor slujitori, ca şi miilor de credincioşi din Huşi şi din împrejurimi, prezenţi la aceste festivităţi, în frunte cu preoţii lor; a mulţumit, de asemenea, tuturor instituţiilor şi credincioşilor care au contribuit la refacerea şi resfinţirea catedralei episcopale.

La agapa frăţească oferită de Centrul Eparhial au luat cuvântul mai mulţi participanţi, între care Dl. Deputat Mircea Ciumara, Î. P. S. Mitropoliţi Damaschin din Geneva şi P tru al Basarabiei, Dl. Prof. Virgil Petrescu, **fost ministru al Educaţiei** Naţionale, Dl. Prof. Gheorgne Anghelescu, Dl. Iurie Roşca din Chişinău, Pr. Decan Mircea Păcurariu de la Sibiu şi alţii.

Cu prilejul acestor festivităţi, Episcopia Huşilor, prin osteneala P. S. Ioachim şi a Protos. Corneliu Onilă, consilier cultural, a editat volumul IV din „Cronica Huşilor", cu un conţinut foarte bogat, cu peste 40 de studii şi articole cu caracter teologic şi istoric, cu 636 pagini. Volumul a fost oferit tuturor oaspeţilor de seamă şi colaboratorilor de la Simpozionul amintit, împreună cu o frumoasă medalie comemorativă din bronz.

Festivităţile aniversare şi resfinţirea catedralei Episcopiei din Huşi au constituit un bun prilej de cunoaştere a trecutului nostru bisericesc, a realizărilor bisericeşti actuale, un mijloc de consolidare a credinţei ortodoxe şi de evidenţiere a ecumenismului în ţara noastră. Bunul Dumnezeu să răsplătească pe toţi ctitorii şi binefăcătorii Sfintei Episcopii a Huşilor, în frunte cu vrednicul ei cârmuitor, Prea Sfinţitul Episcop Ioachim.

Pr. prof. M. PĂCURARIU

Arhimandritul Symeon — Spiritualitate şi frumuseţe

PARTEA ÎNTÂI

INTRODUCERE

Aş dori, înainte de toate, să exprim mulţumirile mele Surorii Myriam, Superioara Comunităţii Diaconeselor de la Reuilly, Surorii Evangéline şi, mai pe larg, tuturor celor care au organizat acest colocviu pentru onoarea ce mi-o fac permiţându-mi a mă găsi aici, în această seară, şi a mă adresa Dumneavoastră.

Tema care mi s-a propus este: **Spiritualitate şi frumuseţe.** La început, acest subiect m-a neliniştit atât prin amploarea sa cât şi prin caracterul său puţin abstract şi filosofic. De vreme ce nu mă simt inspirat să-l abordez din acest punct de vedere, voi încerca să-l tratez într-un mod subiectiv, pornind de la ceea ce îmi este mai apropiat şi mai familiar: cu alte cuvinte, voi vorbi despre spiritualitate din perspectiva tradiţiei ascetice ortodoxe. În ceea ce priveşte frumuseţea, mă voi raporta, înainte de toate, la aceea care se degajă din cult, deci la frumuseţea liturgică, ceea ce mă va orienta, în mod cu totul natural, să vorbesc despre icoană. Voi schiţa fundamentul teologic al icoanei, după care voi prezenta şi comenta pe scurt câteva icoane reprezentative.

A vorbi despre **spiritualitate monastică,** şi despre **teologie a icoanei** într-un mediu ivit din Reforma protestantă ar putea părea unora ceva îndrăzneţ şi chiar provocator. De aceea, cer iertare anticipat, dacă, prin vreo exprimare stângace din partea mea, aş ofensa o sensibilitate religioasă diferită de a mea. Cred, în acelaşi timp, că trebuie să putem vorbi deschis şi franc.

Îmi împropriez opinia exprimată acum câţiva ani de un profesor de la facultatea de teologie protestantă din Lausanne, Pierre Gisel, care scria: „Credem că dezbaterea Orient-Occident în interiorul tradiţiei creştine este de mare importanţă teologică... Va fi vorba de a lua aminte la cuvântul Bisericilor Orientale aşa cum se trăieşte şi se înţelege el... Mărturie care nu va ascunde divergenţele marcante cu privire la tradiţia occidentală — atât catolic-romană cât şi protestantă... Într-adevăr, noi nu dorim o dezbatere escamotată, nici un ecumenism „de doi bani".[1]

ÎNTOARCEREA SACRULUI

Înainte de-a intra în miezul subiectului, aş vrea să precizez puţin ceea ce înţeleg eu prin „spiritualitate".

Acum 25 sau 30 de ani — anii '60, care au fost ani de tranziţie în multe domenii — ţările noastre au văzut dezvoltându-se o formă specific occidentală a materialismului, „societatea de consum", care a modificat profund modul nostru de viaţă şi de gândire. În acelaşi timp, un curent de teologie — mai mult zgomotos decât profund — proclama „moartea lui Dumnezeu". În ţările de Est, unde materialismul dialectic impunea legea sa, persecuţia Bisericii era dublată de violenţă, deşi cu metode mai viclene, dar nu mai puţin eficace. Te puteai întreba pe drept cuvânt ce viitor avea religia, de vreme ce orientarea generală a societăţii şi statisticile dădeau mărturie despre un abandon progresiv şi aparent ireversibil al lui Dumnezeu şi al religiei. Era perioada în care mănăstirile de la Muntele Athos se goleau tot mai mult prin lipsa de vocaţie, şi în care se evoca deja posibilitatea de a fi transformate în centre de turism.

Or, iată că de 10—15 ani a răsunat „vestea cea bună" a întoarcerii religiosului, a întoarcerii sacrului. Această întoarcere se manifestă printr-o proliferare a grupărilor şi mişcărilor deseori foarte străine, prin căutări „spirituale" la marginea Bisericii, neavând nimic sau foarte puţin în comun cu creştinismul. Acest fenomen n-a scăpat ochiului scrutător al sociologului contemporan Gilles Lipovetsky, care scrie: „Nimic mai străin în aceste timpuri globale decât ceea ce se desemnează prin „întoarcerea sacrului": succes al înţelepc unilor şi religiilor orientale... al ezoterismelor şi tradiţiilor europene... înmulţirea sectelor; incontestabil, este vorba de un fenomen pur post-modern, în ruptură declarată cu „Luminile", cu cultul raţiunii şi al progresului".[2] Trebuie adăugat că acest curent merge mână-n mână cu o diminuare însemnată a practicii religioase tradiţionale.

Ne confruntăm aici nu cu una ci cu mai multe spiritualităţi, fiecare având ideologia sa, fundamentele sale doctrinare proprii. Chiar dacă prin unele aspecte exterioare ele au puncte comune, de exemplu posturile, meditaţia, rugăciunea şi chiar caritatea, aceste practici pot lua o semnificaţie foarte diferită după viziunea doctrinară care le inspiră. Marile religii (hinduism, buddhism, zen, islam), ca şi creştinismul, au fiecare concepţia lor proprie despre Absolut şi despre lume, despre relaţia omului cu acestea şi despre ţinta sa finală.

Unii apropie aceste tradiţii diverse în unicitatea proprie fiecăreia şi subliniază ceea ce le diferenţiază, pe când alţii, dimpotrivă, cred că pot percepe, deasupra şi dincolo de toate tradiţiile spirituale ale umanităţii, o „unitate transcendentă a religiilor".[3] De câţiva ani, această din urmă viziune s-a extins din plin prin valul **New Age,** care anunţă, în zorii erei Vărsătorului, venirea la putere a unei noi conştiinţe şi a unei noi religiozităţi. Aceasta ar succeda toate religiile anterioare, făcând sinteza a tot ceea ce au ele mai bun. Creştinismul, ca atare, îşi va fi pierdut raţiunea de a fi.

Acest gen de speculaţie este de temut, căci creează o stare de spirit difuză care penetrează conştiinţele fără chiar ca aceştia să-şi dea seama. Mai înainte, dacă se credea, de exemplu, în reîncarnare, aceasta se întâmpla aderând în mod expres la un cerc a cărui doctrină (spre exemplu antroposofia), face din reîncarnare un element constitutiv al concepţiei sale despre om şi devenirea lui. Astăzi, statisticile afirmă că o proporţie deloc neglijabilă de creştini cred în reîncarnare fără să realizeze că această credinţă este incompatibilă cu cea creştină. Fiind lipsiţi adeseori de bazele unei credinţe şi ale unei spiritualităţi autentic creştine, ei se lasă foarte uşor seduşi. „Sunt credincios, dar «ca la carte», ţin o anumită dogmă, o elimin pe alta... Spiritualitatea s-a supus epocii caleidoscopice a supermarket-ului şi a autoservirii".[4] În faţa evantaiului larg deschis al spiritualităţilor cu promisiuni din cele mai ademenitoare (ajunge să aruncăm o privire în compartimentul „Religie şi spiritualitate" al unei librării), omul contemporan este derutat. Unde este adevărul? Care îi este criteriul?

Pentru mine, nu există ezitare: criteriul absolut este Hristos. El a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (Ioan 14, 6). Despre El, sfântul Petru zice: „Întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt Nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi," (Fapte 4, 12).

În mod contrar tuturor celorlalţi fondatori de religie sau „maeştri" spirituali ai umanităţii, Hristos nu este simplu un om, El este **Dumnezeu-Om,** şi nu există altul ca El. Piatra cea din capul unghiului pe care este construită Biserica este Dumnezeul întrupat. (Cf. Matei 16, 16). Theantropia, divino-umanitatea

(Continuare în pag. a 5-a)

Traducere de **Daniel POPA,**
stud. anul II, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna"

Nota traducătoru'ui: articolul de faţă reprezintă textul uşor retuşat al conferinţei susţinute de Arhim. Symeon la 21 martie 1992, la Paris, în cadrul colocviului teologic organizat cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la fondarea Comunităţii Diaconeselor de la Reuilly (comunitate protestantă). Arhim. Symeon este cel mai vârstnic vieţuitor al mănăstirii ortodoxe „Sf. Ioan Botezătorul" din Maldon (Essex / Anglia), întemeiată de Arhim. Sofronie (†1993), ucenicul sfântului Siluan de la Athos (†1938). De origine elveţiană, s-a convertit la Ortodoxie acum 40 de ani, a vizitat ţara noastră în 1993 într-un turneu de conferinţe a'ături de Părintele Rafail Noica (publicate în volumul „Celălalt Noica", ed. Anastasia, 1994), mărturisind atunci că: „ceea ce m-a atras în mod special în Biserica Ortodoxă este ideea sfinţeniei şi drumul care duce la această sfinţenie... Sfinţenia nu este o desăvârşire morală, ci unirea omului cu Dumnezeu".

Citatele biblice au fost redate în cea mai mare parte după versiunea revizuită, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, în afara câtorva cazuri în care traducerea franceză sau cea românească sinodală se potrivea mai bine.

O problemă de metagenealogie: „naşterea de sus" şi „naşterea din nou"

În cadrul discuţiilor angajate cu interlocutorii săi, Socrate a recurs la o metodă proprie, numită **maieutică,** şi care s-ar putea traduce prin „priceperea de a moşi[1]". Luând ca subiect doar un fragment al **Convorbirii lui Iisus cu Nicodim,** cel din **Ioan** 3, 1—7, încercăm să abordăm tema de aşa manieră încât s-o putem „moşi" ca pe **o problemă de metagenealogie.**

Numele Nicodim are o dublă conotaţie lingvistică. În ebraică, sub varianta **Naki-dam,** înseamnă „Sânge nevinovat", iar în greacă înseamnă „Victoriosul"[2]. Semnificaţia ebraică a numelui său ne duce cu gândul la **Ps.** 17, 28—29: **Cu cel cuvios, cuvios vei fi; şi cu omul nevinovat, nevinovat vei fi, / ... şi cu cel îndărătnic Te vei îndărătnici.**

Având în vedere limba în care a fost scrisă Evanghelia ioaneică — greacă — termenul „Victoriosul" i se potriveşte lui Nicodim, pentru că el va face parte, ulterior, dintre cei „amăgiţi" **(În 7,** 47) de cuvintele lui Iisus din ziua cea mare — ultima — a sărbătorii corturilor **(sukkot),** iar mai apoi, după Răstignire, îl vom întâlni, alături de Iosif din Arimateea, de **au luat trupul lui Iisus (În** 19, 40).

Din versetul 2, aflăm că Nicodim a venit noaptea la Iisus. Dat fiind faptul că Evanghelia ioaneică este încărcată de simbolism, **noaptea** poate să însemne şi faptul că vizitatorul a sosit din noaptea neştiinţei (Adevărului). Conotaţia este însă, în acest caz, oarecum pozitivă, deoarece, pe de-o parte, Nicodim se află în situaţia de a putea exclama: **cercetat-ai inima mea, noaptea ai cercetat-o; (Ps.** 16, 3), iar pe de alta, ştiind că nu ştie, dar încrezător în cuvintele **păcatele... neştiinţei mele nu le pomeni (Ps.** 24, 7), a venit la Cel **care învaţa-va pe cei blânzi (Ps.** 24, 10). Îl va învăţa şi pe el, deoarece **bun şi drept este Domnul (Ps.** 24, 8), mai mult chiar, **bun şi blând ... şi multmilostiv** (Ps. 85, 4), drept pentru care nu-l va lăsa pe **Naki-dam** doar la starea de fruntaş al legii celei vechi.

De altfel, Nicodim este convins că nimeni nu poate face minunile pe care le face Iisus dacă nu este Dumnezeu **cu** el. Încă nu poate pricepe că Dumnezeu S-a întrupat şi, în consecinţă, nu poate înţelege nici conotaţiile sintagmei Fiul Omului **(În.** 3, 13—14), despre care Cel de Sus a spus: **Fiul meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut** (Ps. 2, 7) **din pântece mai înainte de luceafăr Te-am născut** (Ps. 109, 3). De aceea, fruntaşul iudeilor **(În.** 3, 1) confundă **naşterea de sus (În.** 3, 7) cu **naşterea din nou.** El se dovedeşte a fi un „nepriceput", dacă ar fi să-i cântărim cuvintele după **Luca** 24, 25: „O nepricepuţilor" **(anoetoi,** lipsiţi de **nous)**[3]. Este adevărat că în dialectul aramaic din ţinutul Ierusalimului cuvântul putea avea ambele sensuri[4].

Momentul venirii (noaptea) precum şi explicaţia lui Iisus, din v. 5 — **De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu** — ne duce cu gândul la **Facere** 1, 2, unde citim: **Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor.** Avem acum de-a face cu o nouă „facere" a omului, care prin Botez **(naştere de sus),** cunoaşte o stare de înnoire **(Tit** 3, 5).

Dr. CONSTANTIN ITTU

1. **Dicţionar de filozofie,** Bucureşti, 1978, p. 430.
2. N. Moldoveanu, **Dicţionar biblic de nume proprii şi cuvinte rare,** Bucureşti, 1995, p. 265.
3. J. Magne, **Logica dogmelor,** Bucureşti, 1995, p. 18. Cât despre **nous,** acesta este definit ca „inteligenţă, intelect, spirit" (F. E. Peters, **Termenii filozofiei greceşti,** Bucureşti, 1993, p. 190).
4. F. Comte, **Marile figuri ale Bibliei,** Bucureşti, 1995, p. 168, astfel, în 1 **Petru** 1, 23 întâlnim **Fiind născuţi din nou.**

Ava Şenute de Atripe

— 1650 ani de la naştere —

Printre primii monahi egipteni, care ne-au lăsat scrieri în limba copţă, dialectul saidic, cu caracter duhovnicesc şi administrativ, pentru orientarea monahilor în viaţa de obşte, este şi Ava Şenute de Atripe.

Marele reorganizator al vieţii monahale de obşte (calea de mijloc) s-a născut în anul 348, într-o familie de ţărani din Panopolisul Tebaidei al Egiptului de Sus, în sânul căreia plana o puternică evlavie creştină.

În apropiere de Atripe (Atribis) era o chinovie numită Mănăstirea Albă, care funcţionează şi în prezent, unde era stareţ Pgol, unchiul său după mamă. Acolo mergea adesea în copilăria sa, să se roage şi să asculte Sfintele Slujbe. Atmosfera de linişte, organizarea şi frumuseţea slujbelor, l-au înflăcărat puternic şi l-au determinat să se facă monah. Unchiul său îi facilitează intrarea în chinovia sa, povăţuindu-l părinteşte, cum trebuie să fie un bun monah, după care îl introduce în rândul personalului monahal.

Fiind înzestrat cu temeinice cunoştinţe teologice, prin studierea Sfintelor Scripturi şi din scrierile marilor asceţi din secolul anterior, precum şi din îndrumările primite de la iscusiţii monahi cu experienţă duhovnicească, dotat cu minte ageră, voinţă de fier, curând a deprins toată rânduiala impusă de disciplina monahală, este călugărit şi ajunge apoi conducătorul acelei mânăstiri.

Din fire foarte activ şi energic, cu voinţă excepţională, rezideşte întreaga aşezare monastică a lui Pgol pe mari dimensiuni, cu materiale trainice din piatră de la un templu idolesc părăsit din Atripe, înconjurând-o cu ziduri de incintă înalte, pentru a rezista invaziilor dese ale saracinilor şi vlemilor.

Cum era şi firesc, cu timpul obştea şenutiană număra 2 200 de monahi şi într-o altă aşezare separată 1800 monahi, toţi sub oblăduirea sa duhovnicească, pe care Ava Şenute a fost în măsură să le conducă, cu bune rezultate, spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea fraţilor.

Pentru buna desfăşurare a vieţii de fiecare zi, din ambele chinovii şenutiene, pe baza Regulilor Monahale Pahomiene, stabileşte reguli mai complexe şi mai severe, în care primează reorganizarea vieţii de obşte, sub toate aspectele ei, pe care monahii le respectau cu stricteţe.

Din evlavia însuşită din copilărie, care nu l-a părăsit nici acum, se mai retrăgea uneori în pustia adâncă din apropiere, pentru post şi rugăciune, de unde conducea obştile prin scrisori, care căpătau autoritate de canoane.

Ajuta în tot chipul şi populaţia din zonă, care la rândul ei l-a ajutat să ridice aşezămintele mânăstireşti, adăpostind-o deseori în caz de boli, foamete şi invazii, în incinta mânăstirii fortificate.

Catehizarea vieţuitorilor celor două aşezăminte de monahi, se făcea cu regularitate. A luat parte la Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes (431), unde a combătut energic pe ereziarhul Nestorie, datorită evlaviei deosebite ce o avea către Maica Domnului.

În fine, ajungând la frumoasa vârstă de 118 ani, a trecut la cele veşnice, la Iisus Hristos, pe care L-a iubit, căruia I-a slujit cu umilinţă şi pentru care s-a nevoit toată viaţa sa, neprecupeţind nimic, pentru progresul duhovnicesc şi mântuirea ucenicilor săi din cele două chinovii, în anul 466.

Opera sa scrisă în limba coptă şi tradusă în arabă, etiopiană şi siriacă, a fost mult căutată de generaţiile următoare, circulând pe o mare zonă geografică, populată de monahi. Vesa, biograful său, ne relatează că Ava Şenute are scrieri tratând probleme monahale în stil înflăcărat, scrisori adresate monahilor şi Patriarhului Timotei al Alexandriei (+385), contra ereticilor nestorieni şi a idolatrilor păgâni încă puternici din zonă, predici şi reguli monahale, în care recomandă cele trei voturi monahale, sărăcia, ascultarea şi fecioria.

Potrivit acestora, candidatul la călugărie depunea un jurământ, în care se obliga pe lângă voturile specifice monahismului creştin: să nu fure, să nu jure strâmb, să nu mintă şi să nu săvârşească nimic în ascuns. Atenţia în întregime, să fie îndreptată către lupta cu omul din lăuntru păcătos şi spre învingerea patimilor trupeşti, spre a deveni un om nou, duhovnicesc (Efeseni IV, 22—24).

În obştea şenutiană, toţi erau egali, ceea ce nu-i scutea de ascultare. Lectura Sfintei Scripturi era rânduită în aşa fel, ca toţi să beneficieze de ea. Unii învăţau pasaje întregi, pe care le rosteau în timpul lucrului. Munca era obligatorie şi organizată tot aşa de strict, ca în comunităţile pahomiene. Vieţuitorii mânăstirii nu aveau voie să se viziteze reciproc, să vorbească unul cu altul în întunerec, să se întreţină cu mirenii. Nici un monah nu putea ieşi singur din mânăstire, ci numai însoţit. Plecarea din mânăstire, după Ava Şenute, echivala cu renegarea. Pedepsele pentru abateri de la disciplina monahală, erau foarte aspre, pentru a stăvili extinderea lor, de la dojană în faţa obştei, până la excluderea din mânăstire. Prin rânduielile şenutiene, se urmărea uniformizarea vieţii, un singur fel de trăire, fie că e vorba de hrană, fie că e vorba de îmbrăcăminte. Cu toţii la biserică, la masă, la muncă şi la catehizare. (Patrologie Vol. 3, pag. 469—471).

La cei 1650 ani de la naşterea marelui părinte din pleiada monahismului primar, noi urmaşii săi, îi suntem recunoscători, ca şi celorlalţi mari asceţi, care au contribuit la cristalizarea monahismului creştin, căci nu avem decât să aprofundăm învăţătura lor şi să ne însuşim experienţele lor. (II Tesaloniceni III, 9).

Privind şi imitând viaţa acestora (Evrei XIII, 7), ne asigurăm cu Harul lui Dumnezeu călătoria pe drumul cel bun, care ne poartă paşii cu încredere, spre ţinta ce ne-am propus.

Dâra de lumină ce radiază din epoca patristică, de-a lungul veacurilor, până în zilele noastre — cu aceeaşi putere — denotă că monahismul se înfiripează şi se dezvoltă, sub ochiul Providenţei Divine din fărâmiturile ce se desprind din experienţa şi opera lor.

Slavă lui Dumnezeu şi mulţumire deplină, că ne-a hărăzit un mare făclier, o călăuză sigură, un purtător de nevoinţă spre desăvârşire, prin exemplul său de viaţă înaltă duhovnicească şi formele sale reorganizatorice a vieţii monahale de obşte, prin muncă şi rugăciune, recomandate cu toată căldura sufletului său.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

Pr. Florian Geomolean

— vicar administrativ —

Cel de-al cincilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului a fost Părintele **Florian Geomolean** (1964—1971).

S-a născut la 6 octombrie 1915, în localitatea Cricău, jud. Alba, din părinţii Ioan şi Carolina Jomolean; dintre cei patru copii ai familiei amintite numai Florian îşi va modifica structura numelui (de familie) din Jomolean în Geomolean, după cel al localităţii de origine a strămoşilor săi, Geomal, tot din jud. Alba.

Deşi familie de ţărani, părinţii lui Florian au făcut eforturi considerabile pentru a-şi putea purta copiii la şcoală, toţi reuşind să urmeze cursuri superioare şi să ajungă, mai apoi, oameni de seamă în societatea românească.

Tânărul Florian a urmat cursurile primare de cinci clase (1922—1927) în comuna natală (Cricău), apoi Liceul „Mihai Viteazul" din Alba Iulia (1927—1933), obţinând bacalaureatul în sesiunea septembrie 1933, la Blaj (Cf. Diploma nr. 1285/1933).

Fire deschisă şi comunicativă, a legat multe prietenii cu colegii săi mai mari, între care remarcăm pe cele cu Tiberiu — ajuns mai apoi student la Teologie şi cu Radu, de la Şcoala de Ofiţeri.

Credem că Tiberiu a avut o mare influenţă asupra sa în ceea ce priveşte orientarea lui de mai târziu, tot spre Teologie.

După o pregătire serioasă, ajutat de Tiberiu, tânărul Florian a fost admis la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj, unde a frecventat cursurile acesteia, între anii 1933—1937, absolvind şcoala teologică pomenită, cu calificativul **„Mare laudă"**, în sesiunea iunie 1937 (Cf. Certificat de absolvire, Nr. 235/28 iunie 1937).

La scurtă vreme după absolvire, este zguduit de moartea prematură (într-un accident) a prietenului său Radu, ceea ce îl determină să îmbrăţişeze grabnic misiunea preoţească.

Astfel că, în 22 februarie 1938 se căsătoreşte la starea civilă în Chintelnic, jud. Bistriţa-Năsăud, cu tânăra Rozalia (născută Maier), tot din aceeaşi localitate; cununia religioasă a avut loc însă în comuna Cricău, jud. Alba, în 28 februarie 1938 (Cf. Actul Oficiului Parohial al Com. Cricău, Nr. 70/1938).

Soţia dânsului, născută tot într-o familie de ţărani (în 15 iunie 1910) a absolvit cursurile Institutului de Artă din Cluj, Secţia pedagogică, fiind un bun cadru didactic la Şcoala de surdo-muţi din acelaşi oraş.

În urma rezultatelor bune obţinute la Academia Teologică a fost hirotonit diacon (în 3 martie 1938) şi preot (în 4 martie 1938), pe seama Parohiei Beclean, protopopiatul Dej, azi în jud. Bistriţa-Năsăud, de către Episcopul Nicolae Colan al Clujului.

În urma căsătoriei lui Florian cu Rozalia au rezultat doi băieţi: Florin-Radu (născut în 8 iulie 1940) şi Horea-Alexandru (născut în 15 decembrie 1942), amândoi cu studii superioare: primul, Matematică-Fizică şi cel de-al doilea, Chimie.

De la absolvirea Academiei, a îndeplinit următoarele funcţii: şef de echipă pe Şantierul C.F.R. Ilva Mică — Vatra-Dornei (1 august — 15 septembrie 1937); profesor la Şcoala de cântăreţi bisericeşti din localitatea Nuşeni, azi jud. Bistriţa-Năsăud, aparţinătoare Eparhiei Clujului (17 noiembrie 1937 — 11 martie 1938) — Cf. Dosarul III—123—923, Actul nr. 8202/037 şi Dosarul III — 115—931, Actul nr. 2137/938.

În urma hirotoniri (din martie 1938) ajunge preot activ la Beclean (11 martie 1938 — 30 septembrie 1940). remarcându-se atât pe tărâm administrativ-gospodăresc, cât şi din punct de vedere pastoral şi cultural.

Pentru buna desfăşurare a Sf. Slujbe alcătuieşte un Manual de **Tipic bisericesc ortodox**, necesar atât pentru studenţii teologi, dar, în acelaşi timp, pentru preoţi şi cântăreţii de la strană; a fost tipărit la Cluj, în tipografia Eparhială, în anul 1940.

Acest manual se remarcă prin claritate, logică şi concizione.

Credem că o reeditare a lui ar fi de mare folos pentru slujitorii Bisericii noastre.

În urma Dictatului de la Viena (din august 1940) a fost nevoit să se refugieze din Beclean la Alba Iulia. Popularitatea şi activitatea sa în folosul neamului românesc au fost de fapt motivele principale ce l-au făcut incomod în faţa autorităţilor maghiare.

Între timp, la Alba Iulia, tot datorită Dictatului pomenit s-a înfiinţat Vicariatul Ortodox Român, pentru credincioşii ce aparţineau Episcopiei Clujului, dar rămaşi dincolo de graniţa vremelnică de pe Feleac, adică în Transilvania liberă.

La Alba Iulia, vreme de un an (1 octombrie 1940 — 1 octombrie 1941) a primit un post mai puţin însemnat, cel de casier (Cf. Actului Nr. 4345/1941), dar cu dreptul de a sluji în parohiile unde era uneori nevoie de sprijinul său.

După un an de muncă intensă (de birou) i se oferă prilejul de a sluji ca preot paroh în localitatea Râmeţ-Sat, cu detaşare de la Vicariatul de la Alba Iulia (1 octombrie 1941 — 1 august 1942) — Cf. Actului nr. 2772/1942.

Aici şi-a putut reîncepe cu adevărat activitatea misionar-pastorală, mânat de dorul de slujire efectivă în „Ogorul Domnului", dar şi de forţa spirituală ce iradia de la Mânăstirea Râmeţ, din apropiere, şi trebuia să-i răspundă printr-o ţinută preoţească superioară. Au fost luni de împlinire sufletească, ce aveau să îmbogăţească experienţa sa pastorală dar şi slujirea lui preoţească.

La scurtă vreme însă, din raţiuni superioare bisericeşti, a fost rechemat la Vicariatul Ortodox din Alba Iulia, unde i s-a încredinţat funcţia de **şef de birou** al acestuia (1 august 1942—31 martie 1945) — Cf. Actului nr. 802/945. A fost perioada cea mai grea pentru românii din Transilvania de Nord, ocupată, când era nevoie şi la Alba Iulia de oameni cu experienţă pastorală şi administrativă, care să poată ţine relaţii serioase cu Centrul Eparhial din Cluj. Şi părintele Florian Geomolean îndeplinea aceste condiţii. Dar nu numai atât, a fost omul care a sprijinit elementul românesc şi ortodoxia din părţile transilvănene oprimate.

După eliberarea Transilvaniei de Nord de sub stăpânirea străină, Vicariatul Ortodox Român din Alba Iulia a fost desfiinţat (în 1945), deoarece acesta nu-şi mai avea rostul, toate parohiile de sub jurisdicţia sa revenind la sânul Eparhiei Mame din Cluj.

Între cei ce s-au reîntors spre „casă" s-a numărat şi Pr. Florian Geomolean. Lui i s-a încredinţat la Centrul Eparhial din Cluj acelaşi post pe care l-a deţinut vreme de aproape trei ani la Alba Iulia, adică de **şef de birou** (1 aprilie 1945 — 1 aprilie 1949) — Cf. Actului nr. 5158/1945.

Experienţa acumulată în acest post la Alba Iulia a fost de mare folos Centrului Eparhial din Cluj, greu încercat sub stăpânirea horthystă (1940—1944).

Spirit organizatoric, ales diplomat, fire prietenoasă sunt calităţi ce au ajutat la bunul mers al problemelor organizatorice şi administrative ale Centrului Eparhial din Cluj, într-o vreme când o altă stăpânire, cea comunistă şi-a făcut simţită forţa de luptă împotriva Bisericii lui Hristos.

În acelaşi timp era şi un bun slujitor şi ales cuvântător al Evangheliei lui Iisus Hristos.

De fiecare dată îşi pregătea cu multă atenţie predicile, majoritatea fiind de un profund caracter dogmatic.

Şi aceste calităţi au făcut să fie promovat pe un post de preot la Catedrala Eparhială din Cluj, unde a funcţionat timp de patru ani (1 aprilie 1949 — 1 mai 1953) — Cf. Decizia Ministerului Cultelor nr. 9845/1949.

La câteva luni, după numirea sa la Catedrală şi-a luat licenţa în Teologie la acelaşi Institut Teologic din Cluj (în 15 septembrie 1949), cu tema: **Dogma Sfintei Treimi în imnologia Penticostarului,** sub îndrumarea Pr. Conf. Dr. Dumitru Bodea, obţinând calificativul „foarte bine" (cu media 9,00).

Bogata experienţă administrativă şi misionar-pastorală, încununată de succese, îndeosebi la Cluj, unde a avut ocazia să ia contact cu personalităţi de seamă ale culturii româneşti, a atras atenţia Episcopului Nicolae Colan, care l-a avansat în postul de protopop al Clujului. A condus cu multă înţelepciune protopopiatul amintit vreme de şase ani (1 mai 1953 — 1 octombrie 1959) — Cf. Deciziei Ministerului Cultelor nr. 6537/1953.

În plină perioadă comunistă schimbările din posturi au fost dese şi se făceau de cele mai multe ori din motive minore. În aceeaşi situaţie a fost pus şi Pr. Florian, care a fost transferat din nou preot la Catedrala din Cluj, unde a mai funcţionat aproape patru ani (1 octombrie 1959 — 1 februarie 1963) — Cf. Deciziei Departamentului Cultelor nr. 17535/1959.

În urma acestei perioade de „ascultare" este din nou avansat în postul de protopop al Clujului, conducând acest protopopiat aproape un an de zile (1 februarie 1963 — 1 ianuarie 1964) — Cf. Deciziei Departamentului Cultelor nr. 1828/1963.

După câteva luni de funcţionare în acest post, pentru buna gospodărire a protopopiatului Cluj a fost înaintat în funcţia de vicar administrativ al Eparhiei Clujului — Cf. Actului nr. 810/1964.

În această calitate (1 ianuarie 1964 — 31 ianuarie 1971) a dat dovadă de competenţă, spirit de echilibru, coordonând bine activitatea sectoarelor bisericeşti din Eparhie; au fost întreţinute şi relaţii bune între Biserică şi Stat.

După şapte ani de înaltă slujire bisericească este transferat la misiunea sa de bază, ca preot la parohia „Sf. Nicolae" din Cluj (Cf. Actului nr. 550/1971), unde a funcţionat până la moarte, întâmplată la 27 iulie 1979.

Pe linie culturală, în afară de Manualul de Tipic amintit, a mai publicat câteva articole în „Renaşterea" — Cluj, altele rămânând în manuscris.

Pentru întreaga sa activitate, în decursul vieţii a fost distins cu dreptul de a purta **brâu roşu** (Cf. Actului nr. 1122 din 26 februarie 1950), apoi cu cel de **iconom stavrofor** (Cf. Actului nr. 4473 din 18 iunie 1957), iar din partea Statului cu **„Steaua Republicii Populare Române", Clasa a IV-a** — Cf. Decret nr. 500 din 10 august 1964.

Nădăjduim că slujirea de aici îi va fi răsplătită, după vrednicile sale, în viaţa de veci.

Pr. Prof. Dr. AL. MORARU

Sfârşitul lui Badea Gheorghe Cârţan, legendă şi simbol al unirii românilor

La 7 august 1911, în Poiana Ţapului, în casa Lahovary, s-a stins ultima scânteie de viaţă din trupul ciobanului, tribun al libertăţii şi unirii tuturor românilor, care a fost BADEA GHEORGHE CÂRŢAN, din Ţara Făgăraşului, satul Cârţişoara.

În iarna anului 1910—1911 Badea Gheorghe Cârţan se încumeta să treacă pe jos Carpaţii din România Veche spre Ţara Oltului din Transilvania lui dragă, prin locuri numai de el călcate, ferindu-se să nu fie prins de grănicerii şi jandarmii Austro-Ungariei, care îl urmăreau să-l aresteze şi să-i confiste cărţile scrise în Limba Română, pe care le trecea în Ardeal, pentru luminarea neamului său, lipsit de această hrană sufletească.

A fost surprins de o avalanşă puternică de gheaţă şi zăpadă, care l-a ţinut în straturile ei timp de trei zile.

Cu voinţa lui de om al munţilor, s-a smuls din încleştarea morţii, cu toate că îl mistuia o congestie pulmonară, şi învingând foamea şi febra, s-a târât până la gospodăria lui din Cârţişoara.

Aici îngrijit de nepoţii şi de babele satului, săptămână după săptămână, Badea Gheorghe Cârţan, cu voinţa lui de fier, învinse moartea.

În lunile în care s-a zbătut între viaţă şi moarte şi-a amintit toată strădania lui de a căra din Vechiul Regat al României cărţi tipărite în Limba Română spre satele transilvănene, pentru şcolile confesionale, (învăţământul în Limba Română la şcolile de stat fiind interzis în Imperiul Austro-Ungar) după care să poată învăţa în limba strămoşească tineretul român şi chiar cei mai vârstnici. Era captivat de ideea luminării transilvănenilor, pentru a înţelege necesitatea luptei pentru realizarea unirii tuturor românilor şi mai ales a celor din monarhia Austro-Ungară, care erau lipsiţi de drepturi şi de orişice urmă de libertate.

S-au derulat prin mintea lui imagini din cele trei drumuri făcute pe jos până la Roma.

Şi-a amintit de marchizul Pandolfi, care în calitatea lui de senator l-a prezentat prietenilor ca pe un dac, coborât de pe Columna lui Traian, lângă care a dormit câteva nopţi.

Tot senatorul Pandolfi l-a prezentat şi la curtea regelui Umberto I-ul, pe care l-a impresionat cu cunoştinţele lui din istoria Romei şi care l-a dăruit cu un tablou înfăţişând columna şi mai multe valoroase cărţi.

Şi-a amintit de primirea pe care i-a făcut-o Papa la Vatican.

Îl înecа oful că statuia lui Mihai Viteazul din Bucureşti, lângă care dormise în zăpadă, e aşa de mică, faţă de faptele lui mari şi mai ales realizarea primei uniri a tuturor românilor într-un singur stat.

Drumul de la Cârţişoara la Viena, Bologna, Florenţa, Genova, Marsilia, Lyon, Paris unde a ajuns la 22 august 1896 şi pe care l-a făcut mai mult pe jos.

I-au apărut imagini din cele peste o sută de drumuri făcute la Bucureşti considerat „izvorul de lumină şi îmbărbătare pentru toată suflarea românească".[1]

S-a însufleţit când i-a venit în minte demonstraţia pe care a făcut-o în faţa invitaţilor marchizului Pandolfi în Italia, cu portocala şi cele cinci degete de la o mână, fiecare deget reprezentând o ţară latină, care numai împreună pot să ţină bine portocala „dacă s-ar înţelege şi sprijini popoarele latine, ar fi „frăţietate şi putere".[2]

Necazurile şi peripeţiile prin care a trecut, pe drumul până în ţara sfântă, unde a fost prins de tâlhari şi arestat de poliţie, până să ajungă la Ierusalim. Se credea nou-născut după ce s-a scăldat în apele Iordanului şi ale Mării Moarte.

Îi veneau în gând miile de cărţi româneşti, cărate în desagi cu trenul până la Buşteni şi mai departe pe Valea Cerbului unde se odihnea o noapte în casa din „Poiana de Arini", a lui Nestor Ureghea. Pornea în zori pe cărări numai de el ştiute până la Bran şi de aici se oprea la Cârţişoara.

Toate aceste drumuri făcute pentru a căra cărţile primite în dar de la mai-marii timpului şi de la Liga Culturală, îi umpleau sufletul de mândrie că a contribuit după puterile şi mijloacele lui, pentru a umple golul de carte şi limbă românească a asupriţilor Transilvaniei.

Îl înecа un năduf, că ţara îi tăiată-n două de graniţa de pe lanţul Munţilor Carpaţi.

„Oh Doamne cine a mai văzut graniţă în mijlocul ţării!"

Spre sfârşitul primăverii anului 1911 Badea Cârţan s-a mai înzdrăvenit, dar dorul de „ŢARĂ" şi de prietenii lui marii istorici: V.A. Urechea, Grigore Tocilescu, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga ş.a., nu-i dădea pace întărindu-i dorinţa să-i mai vadă şi apoi să moară liniştit în România lui dragă.

Plecat la sfârşitul lui iulie 1911, cu gândul la ceasul eliberării şi al Marii Uniri, ajunge cu greu la Poiana-Ţapului, unde e primit şi îngrijit în casa familiei Lahovary.

Aici neîntrecutul drumeţ, asemănat cu un Glob-Trateur, fericit că a ajuns în România, cum îşi dorise, adresează doamnei Lahovary şi prietenilor veniţi în grabă la patul său, ultima dorinţă, „să fie îngropat în Sinaia, de unde să simtă mereu Transilvania iubită din pământul sfânt al României libere".

Scriitorul Gheorghe Mugur căuta să-l încurajeze spunându-i: „Bade Gheorghe ai fost un erou, ai luptat ca nimeni altul pentru poporul nostru, pentru ardeleni, ai pus o cărămidă la temelia zilelor de mâine. Poporul nu te va uita".[3]

În zorii zilei de 7 august 1911, „dacul" Cârţan s-a stins.

Înmormântat de „Liga Culturală", filiala Sinaia", e condus spre locul de veci de sute de cetăţeni, de pe plaiul superior al Prahovei.

Pe crucea ridicată la mormântul său, s-a dăltuit inscripţia: „Aici doarme Badea Cârţan visând întregirea neamului".

Odihneşte-te în pace, Bade Gheorghe, neamul românesc nu te va uita niciodată. El va desăvârşi unitatea naţională, cum ai dorit.

ION VLĂDESCU MARCEL

1. Octavian Metea — „Prin vama Cucului" — Bucureşti, 1968, p. 119.
2. idem, p. 123.
3. idem, p. 174.

Trash sau nevoia de a se simţi mai oameni

Am fost întrebat odată de un tânăr dacă **trash** e o modă sau dacă nu cumva are rădăcini mai adânci, într-o dramă a unor tineri victime ale unui anume tip de societate.

Nu ne vom ocupa de arta trash, deşi ar merita atenţie. Vom încerca să înţelegem un fenomen, chiar dacă o definiţie ar fi prea temerară. Etimologic, trash înseamnă gunoi, murdărie, rebut; ca fenomen social, se încadrează mentalităţii mai largi numită New Age. De la tatuaje la serbări rave (cu toate excesele din discoteci), de la soft-porno la forme de expresie figurativă pe ziduri şi maşini, de la îmbrăcăminte zgomotoasă şi fluorescentă la piercing (bumbi şi inele agăţate cam peste tot pe trup), toate ţin de moda trash. Dacă vrem, trash e încercarea de a exalta tot ceea ce în mod normal e ignorat, de a exagera banalul, urâtul, ordinarul, respingătorul. Trash e tot ceea ce televiziunea transformă dintr-o absolută nulitate în obişnuinţă. Căci, privit mai atent, trash-ul există numai prin televiziune şi prin presa ce o secondează îndeaproape: prin potenţialul lor de a oferi „vizual". Trash-ul există tocmai pentru că e vizibil; astfel, trezeşte interes în telespectator. În acest fel, trash-ul a dobândit, dacă nu o conotaţie pozitivă, cel puţin una demnă de înţelegere binevoitoare din partea publicului.

Moda aceasta, care dizolvă graniţele între frumos şi urât, între real şi imaginar, între adevăr şi fals, chiar între bine şi rău, priveşte nu doar pe tineri şi adolescenţi, ci şi o bună parte dintre adulţii nostalgici parcă după adolescenţă.

E o modă, dar are raţiuni profunde. Şi preocupă pe ecologişti, pe sociologi, pe filosofi şi pe teologi în egală măsură.

Unii pornesc de la un aspect ... ecologic, spre a înţelege trash-ul în contextul realităţilor marilor oraşe. Omul de azi produce cantităţi enorme de gunoi, care contaminează totul: natura, ambientul urban şi casnic şi chiar pe cetăţeni, încât nimeni nu mai ia în seamă acest fenomen. Sunt însă tineri care se revoltă împotriva dezordinii devenită ... ordine şi, folosindu-se de ceea ce e mai banal, afirmă valori pe care societatea le calcă în picioare. Reevaluează propriile vieţi banale, caută sens existenţei, chiar dacă se mulţumesc cu fărâmituri de sens. Refuză ordinea, rânduiala, sfidează bunul simţ al unei societăţi ce i-a marginalizat. Se simt „piatra nebăgată în seamă" şi se vor în „capul unghiului". Şi prin stridenţă, prin excesul de „vizibil" caută să iasă în evidenţă.

Departe de a-i judeca pe adepţii săi, vedem în „subcultura" trash un simptom al unei lumi bolnave, în care persoana umană nu mai are valoare. Lumea e ca o imensă ladă de gunoi: totul se consumă, apoi se aruncă. Inclusiv omul.

Credem că în spatele trash-ului se află nevoia unor tineri de a se simţi mai puţin ... gunoaie şi mai mult persoane, demne de iubire.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Învăţământul Teologic

Noutăţi la început de an universitar

Noul an universitar 1998/1999 a venit cu o schimbare în viaţa Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". Împlinind frumoasa vârstă a psalmistului de 70 de ani, doi dintre dascăli au trecut la pensie. Este vorba de P. C. Arhid. prof. dr. Ioan Floca, fost titular al postului de Drept bisericesc şi P. C. pr. prof. dr. Ilie Moldovan, fost titular al postului de Teologie Morală şi Spiritualitate ortodoxă.

Într-o şedinţă a Consiliului profesoral al Facultăţii, părintele decan, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, le-a adresat mulţumiri pentru aportul neprecupeţit pe care cei doi l-au adus la formarea a generaţii şi generaţii de preoţi şi profesori de religie. Cei în cauză îşi vor continua activitatea şi în noul an universitar, în calitate de profesori consultanţi, cu atribuţii la cursurile de Studii aprofundate şi doctorat.

1. P. C. arhid. prof. dr. **Ioan Floca** s-a născut într-o familie de preot, la data de 3 aprilie 1928, în Răhău, jud. Alba, localitate de baştină şi a unui alt ilustru dascăl al Facultăţii sibiene — P. C. pr. prof. dr. Nicolae Neaga, ajuns astăzi la vârsta patriarhală de 97 de ani.

Studiile liceale le-a făcut la Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie (absolvent în 1947), după care a frecventat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu, între 1947—1951, şi pe cele de doctorat la specializarea „Drept bisericesc şi Administraţie parohială", de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1951—1954). Între 1956—1961 a frecventat cursurile Facultăţii de Ştiinţe Juridice şi Administrative a Universităţii din Bucureşti. A obţinut titlul de doctor în Teologie, la Bucureşti, în 1969, şi în Drept, la Cluj, în 1980.

Referitor la activitatea profesională se cuvine a arăta că începând cu anul 1954 a îndeplinit diferite funcţii administrative în cadrul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, până în 1968 când a fost numit în funcţia de consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

În toamna anului 1970 este promovat în învăţământul teologic universitar, la secţia practică, de la Institutul Teologic Universitar Sibiu, unde, în 1971 este titularizat ca profesor la catedra de Drept bisericesc şi Administraţie.

Paralel cu activitatea didactică a desfăşurat şi o stăruitoare muncă de cercetare, publicând, în revistele de specialitate, numeroase studii din domeniul Dreptului canonic. Spre a ilustra acest aspect, vom aminti doar cărţile care poartă semnătura de prestigiu a părintelui profesor dr. Ioan Floca: 1. „Originile dreptului scris în Biserica Ortodoxă Română" (Studiu istoric — canonic), Sibiu 1969 (XV+212 p.); 2. „Vechile legislaţii transilvane: Aprobate Constitutiones, 1653". Studii şi traducere. Sibiu, 1976, în colaborare cu Dr. Alex. Herlea şi Dr. Valeriu Şotropa (190 p.); 3. Drept canonic ortodox. Legislaţie şi Administraţie bisericească, vol. I, (572 pag.), vol. II (472 pag.), Bucureşti 1990; 4. Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note şi comentarii, Bucureşti 1991, 478 pag.

În calitate de specialist în drept canonic şi civil a participat la câteva congrese internaţionale de istoria Dreptului (Constanţa, Varşovia, Budapesta, Berlin şi Napoli).

După revoluţia din decembrie 1989 îndeplineşte şi funcţia de Consilier juridic al Arhiepiscopiei Sibiului şi este membru în Adunarea eparhială şi delegat al Arhiepiscopiei Sibiului în Adunarea Naţională Bisericească.

De asemenea, a sprijinit organizarea noilor facultăţi de Teologie din Cluj-Napoca şi Alba Iulia unde a predat disciplina de Drept bisericesc.

Ca o recunoaştere a multilateralei sale activităţi a fost distins cu rangul de iconom stavrofor (crucea patriarhală).

2. P. C. pr. prof. dr. **Ilie Moldovan** s-a născut în data de 18 mai 1928, în Albeşti, jud. Mureş. A absolvit Liceul teoretic din Sighişoara, în 1947, precum şi Facultatea de Agronomie din Cluj (1952). În paralel cu studiile de la această facultate a început şi studiile de Teologie, frecventând doi ani la Institutul Teologic Universitar din Cluj-Napoca (1950—1952) şi alţi doi ani la Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1953—1955), unde şi-a luat şi licenţa.

Între 1953—1955 a activat ca inginer agronom, iar din 1955, fiind hirotonit preot, a păstorit în parohiile Lisa (Protopopiatul Făgăraş) şi Daneş (Protopopiatul Sighişoara). Concomitent s-a înscris la cursurile de doctorat de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1964—1968), obţinând titlul de doctor, la specialitatea Dogmatică, în 1974.

Pentru scurtă vreme (octombrie 1975 — februarie 1976) a îndeplinit funcţia de redactor la revista „Mitropolia Ardealului", trecând apoi ca spiritual la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, unde între 1980—1983, a suplinit şi catedra de Teologie Dogmatică şi Simbolică.

Din 1 noiembrie 1983 s-a transferat pe post de profesor titular la catedra de Morală şi Etică creştină de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, activând până la pensionare.

A desfăşurat şi o bogată activitate publicistică, scriind studii de specialitate. Amintim cu titlu informativ cărţile pe care le-a publicat recent:

1. „În Hristos şi în Biserică", vol. I: Iubirea — taina căsătoriei, Teologia iubirii I, 248 p., Vol. II Adevărul şi frumuseţea căsătoriei, Teologia iubirii II, 246 pag., Alba Iulia, 1996.

2. Credinţa strămoşească în faţa ofensivei antihristice sectare, Beiuş, 1998, 435 pag.

După decembrie 1989, părintele profesor dr. Ilie Moldovan s-a angajat cu toată dăruirea în activitatea Asociaţiei „Pro Vita", care are drept obiectiv combaterea flagelului avorturilor şi ocrotirea vieţii. Este de asemenea iniţiatorul şi animatorul Seminarului de ecoteologie şi bioetică, la lucrările căruia antrenează intelectuali, de toate nuanţele şi tineret universitar şi liceal.

Şi-a adus aportul la înfiinţarea şi organizarea Facultăţii de Teologie din Alba Iulia, fiind primul decan al acesteia.

La alegerile, din acest an, pentru organele eparhiale, a fost desemnat ca membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului.

*

Prin temeinica lor pregătire, ca şi prin laborioasa şi competenta activitate desfăşurată până în prezent, cei doi dascăli au sporit prestigiul Instituţiei de învăţământ teologic de la Sibiu, fapt pentru care li se cuvine prinosul nostru de aleasă cinstire.

Suntem încredinţaţi că îşi vor aduce şi pe mai departe acelaşi neprecupeţit aport la formarea candidaţilor de la studiile postuniversitare şi de doctorat.

Pr. prof. D. ABRUDAN

(Urmare din pag. a 3-a)

Arhimandritul Symeon

este fundamentul credinţei noastre şi al spiritualităţii noastre. Creştinismul este absolut unic şi nu poate fi amalgamat cu nici o altă religie sau spiritualitate străină, oricât de elevată ar părea aceea. Absolut nimic nu-i lipseşte Revelaţiei lui Hristos şi noi nu avem nevoie să căutăm în alte părţi „condimente" pentru a face creştinismul nostru puţin mai pe gustul nostru.

Chiar dacă, în Simbolul Credinţei, credincioşii mărturisesc: „(Cred) într-unul Domn, Iisus Hristos... Dumnezeu adevărat... **prin Care toate s-au făcut"**, ei nu realizează îndeajuns că Iisus Hristos nu este numai Dumnezeu-Mântuitorul, ci şi Dumnezeu-Creatorul. Prologul Evangheliei după sfântul Ioan ne spune la fel: „Întru-nceput era Cuvântul... şi Cuvântul Dumnezeu era... **Toate printr-Însul s-au făcut** şi fără El nimic nu s-a făcut". (Ioan 1, 1—3). La rândul ei, Epistola către Evrei subliniază cu aceeaşi insistenţă că Fiul este Cel „prin Care şi veacurile le-a făcut (Tatăl)" (Evrei 1, 2).

Creştinii gândesc adesea că Dumnezeul Care se revelează în Vechiul Testament este Tatăl sau „Dumnezeu în general" şi că Fiul nu se revelează decât în iconomia Întrupării Sale, în Iisus Hristos. Or, pentru tradiţia patristică, manifestările lui Dumnezeu (teofanii) în Vechiul Testament sunt în realitate manifestări ale Logosului, ale Cuvântului lui Dumnezeu (logofanii). În Vechiul Testament, Tatăl rămâne invizibil şi neauzibil. Când un profet primeşte o revelaţie, Cuvântul este Cel care vorbeşte, care i se adresează prin Duhul Sfânt sau Care i se arată. (cf. Ieşire 3, 14).

Identitatea dintre Dumnezeul Vechiului Testament şi Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos, constituie tema centrală a textelor liturgice ale sărbătorii Întâmpinării Domnului (2 februarie). La rândul ei, tradiţia iconografică este cu totul explicită. Astfel, spre exemplu se pot vedea, în Capella Palatină din Palermo (Sicilia), superbe mozaicuri din secolul al XII-lea, ilustrând cele şase zile ale creaţiei după referatul biblic al primului capitol din Facere. De fiecare dată când textul biblic menţionează: „Dumnezeu a zis....", acest Dumnezeu este reprezentat cu toate trăsăturile caracteristice ale lui Hristos, aşa cum apare El în icoane. Acest lucru este adevărat nu numai în ceea ce priveşte creaţia, ci şi celelalte figuraţii ale „întâlnirilor" lui Dumnezeu cu omul; de exemplu, arătarea lui Yahve lui Avraam la stejarul Mamvri (cf. Facere 18).

Acest mod de a-L reprezenta pe Dumnezeul Vechiului Testament cu trăsăturile lui Hristos este comun Orientului şi Occidentului creştine. Astfel, am sub priviri reproducerea unui vitraliu medieval (catedrala din Sens, Franţa) ilustrând teofania Rugului aprins. Apărându-i lui Moise şi descoperindu-i Numele Său: „Eu sunt Cel ce sunt" (Ieşire 3, 14), Dumnezeu este reprezentat aici, după modul tradiţional, ca în icoanele lui Hristos.[5] Desigur, nu trebuie pierdut din vedere faptul că Dumnezeu nu e niciodată divizat: cele Trei Persoane ale Sfintei Treimi sunt totdeauna împreună în lucrare. „Eu şi Tatăl una suntem" (Ioan 10, 30), zice Hristos.

Toate acestea explică rezervele mele cu privire la „vestea cea bună" a întoarcerii unui religios care nu este centrat pe Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos, ci care, dimpotrivă, se depărtează de El sau îl apropie deformându-L complet.

Nu tot ceea ce este „spiritual" vine în mod necesar de la Duhul Sfânt. Există, într-adevăr, multe duhuri în lucrare sub cer şi noi trebuie să operăm, cu necesitate, un radical **discernământ al duhurilor:** „Întru aceasta să cunoaşteţi voi Duhul lui Dumnezeu; fiece duh care-L mărturiseşte pe Iisus Hristos ca venit în trup, este de la Dumnezeu; şi fiece duh care nu-L mărturiseşte pe Iisus, nu este de la Dumnezeu; el este al lui Antihrist" (I Ioan 4, 2—3).

VA MÂNTUI FRUMUSEŢEA LUMEA?

Noţiunea de frumuseţe este dificil de cuprins, poate chiar imposibil. Or, Dostoievski ne zice: „Frumuseţea va mântui lumea"[6]. Această afirmaţie are succes: este citată din plin; fără prea mult efort, ea nutreşte speranţa. Dar imediat se pune întrebarea: care frumuseţe? Nu toată frumuseţea mântuieşte în mod necesar lumea; ba mai mult, se pare că sfârşitul nostru de secol nu prea e deloc bogat în frumuseţe; din contră, urâţenia şi diformitatea domină. Dar Dostoievski continuă în contrapunct: „Frumuseţea este un lucru teribil şi de temut. Teribil, pentru că e indefinibilă, nu se poate defini".[7] În faţa frumuseţii, criteriile noastre raţionale — dacă există — nu mai funcţionează; frumuseţea ne emoţionează, ne atinge la un nivel la care noi suntem vulnerabili, fără control şi fără apărare. Şi atunci, frumuseţea devine într-adevăr de temut, căci dacă ea nu este „purtătoare de Dumnezeu", riscă să ne fascineze prin puterea ei de seducţie.

Când omul este unit cu Dumnezeu şi inima sa este plină de Duhul Sfânt, harul divin se comunică sufletului său, trupului său şi chiar mediului său înconjurător. El este atunci invulnerabil, în afara atacului influenţelor din exterior. El însuşi transformă mediul printr-o influenţă binefăcătoare. Din contră, când omul este privat de această lumină, se desfăşoară procesul invers: influenţele exterioare acţionează puternic asupra simţurilor noastre şi, prin „reprezentările" pe care le nasc în noi, alimentează bolile spirituale ale sufletului nostru, patimile. Frumuseţea, dacă nu este sfântă, poate deveni o energie ce ne deturnează de la Dumnezeu. Arta în serviciul unei astfel de frumuseţi tinteşte un ideal estetic prizonier lumii decăzute, devine un scop în sine şi alimentează patimile umane care-l aservesc pe om şi-l separă de Dumnezeu.

Prima oară când cuvântul grecesc „kalos" (frumos) apare în Biblia-Septuagintă este la Facere, capitolul întâi, versetul 4. „A văzut Dumnezeu lumina că este bună". Textul zice „kalon", frumoasă. Frumuseţea este împreunată aici ideii de bunătate: lumina este frumoasă, şi bună. Frumuseţea şi bunătatea merg mână-n mână. Regăsim acest dublu sens al lui „kalos" în **Filocalie** (vastă compilaţie de scrieri ascetice ale Părinţilor) — „iubire de bun şi de frumos". Frumuseţea reflectă o calitate divină în planul creat, este deci, în acelaşi grad, adevărată. Frumuseţea este simultan **bună** şi **adevărată.**

Totuşi, ştim bine că de-a lungul istoriei empirice a umanităţii, lucrurile nu stau totdeauna astfel. Foarte des frumuseţea este privată de dimensiunea ei spirituală, reflecţie luminoasă a lui Dumnezeu, şi nu mai manifestă decât realitatea carnală a acestei lumi. În ceea ce priveşte arta, mai cu seamă arta sacră, ea încearcă să păstreze amintirea frumuseţii primordiale a Paradisului pierdut. În primele veacuri ale istoriei sale, Biserica creştină a creat arta sa proprie, vizând să exprime inexprimabilul prin intermediul exprimabilului, să arate invizibilul prin intermediul vizibilului. Această artă se află în plină armonie cu teologia: în limbajul său simbolic elaborat puţin câte puţin, ea dezvăluie realitatea empirică, istorică, transfigurată de prezenţa slavei necreate a lui Dumnezeu. În acest sens, arta aceasta — mă refer mai ales la arta romană, gotică primitivă şi bizantină — dă mărturie în felul ei propriu despre caracterul divino-uman al Bisericii. Cu toate acestea, aşa cum notează Olivier Clement, „orice cultură se detaşează încetul cu încetul de sursa sa spirituală... pentru a deveni o realitate autonomă şi separată".[8] În Occident, începând cu Evul Mediu şi, mai cu seamă, cu Renaşterea, se dezvoltă naturalismul ce se impune chiar şi în arta sacră. Umanismul triumfă, ceea ce face ca „frumuseţea spre care tinde civilizaţia noastră să aibă părtăşie cu moartea"[9].

Astăzi, la acest sfârşit de secol XX, se află în criză arta pe de-a-ntregul şi, în particular, arta religioasă. Aceasta din urmă e incapabilă de a uni, aşa cum o face icoana, temporarul cu eternul, finitul cu infinitul, creatul cu increatul. Criza nu este înainte de toate estetică, ci spirituală. Acest lucru este valid şi în ale domenii: politic, economic, social... Omul s-a îndepărtat de Dumnezeu. Trăim acum nu numai într-o lume descreştinată şi secularizată, ci profund demonizată. Ameninţarea pe plan ecologic nu vizează bunăstarea umanităţii, ci fiinţarea ei numai-decât, adică suntem ameninţaţi de un suicid colectiv. Poate gravitatea acestei crize ne va face să ieşim din amorţeala noastră şi va provoca o trezire spirituală radicală, căci suntem cu adevărat confruntaţi cu cele mai de pe urmă dileme.

SPRE CE NE ÎNDREPTĂM?

Unii vor crede că tabloul pe care l-am conturat este mult prea sumbru... Este adevărat că omniprezenţa Răului poate să ne orbească şi să ne facă chiar să ne îndoim de existenţa lui. E exact ca şi cum nu am mai şti nici ce este el şi nici dacă există încă. „Am trecut prin războaie îngrozitoare, trăim într-o eră de violenţă şi de viol al conştiinţei fără precedent; şi iată-ne instalaţi ca într-o burtă de monstru, pe jumătate digeraţi şi stând la taifas cu el conform unei viziuni din cele mai grosolane şi naive, sub pretext că nu mai putem — şi aceasta nu fără justificare — să-l percepem".[10]

Să revenim la Dostoievski. După pasajul citat mai sus, el precizează gândirea sa: „Frumuseţea nu e numai teribilă ci şi tainică: aici, diavolul luptă cu Dumnezeu şi câmpul de bătălie este inima omului"[11]. Noi suntem angajaţi într-o bătălie propriu-zis metafizică ce se desfăşoară nu numai în jurul nostru, ci înainte de toate în forul nostru interior, în propria noastră inimă. La limită, avem de ales între Hristos şi Antihrist — şi când spun „noi", mă gândesc la fiecare dintre noi, personal, dar şi la toţi, colectiv.

În momentul de faţă, umanitatea pare să fi ajuns la un punct în care, după ce a trăit fără Dumnezeu, după ce a explorat tot ceea ce este explorabil, înţelegându-se aici şi iadul, după ce a profanat tot ceea ce este profanabil, nu mai ştie cum să-şi continue marşul. Idolii au căzut... e deşert! Şi iată că, ajuns la capătul coborârii sale în iad, omul contemporan pare a se trezi dintr-o lungă hibernare şi a căuta nostalgic drumul care duce către acel „paradis sădit în mijlocul lumii", care este Biserica. Vedem acest lucru, în mod izbitor, în ţările de Est, şi în special în Rusia. Cei ce au urmărit evoluţia vieţii religioase a fostei U.R.S.S. de-a lungul ultimilor ani, au putut observa cum, după o persecuţie fără precedent în istoria creştinismului, durând 70 de ani, — durata captivităţii în Babilon! —, Biserica se reînalţă din propria-i cenuşă. Acum când libertatea religioasă poate să se exercite fără piedici, există un irezistibil aflux de credincioşi la porţile bisericilor redate săvârşirii cultului. Peste tot se restaurează biserici şi mânăstiri. Într-o măsură, firească, mai mică, dar totuşi sesizabilă, acelaşi lucru se produce şi în Occident.

După părerea părinţilor duhovniciţi ortodocşi contemporani (între care şi fondatorul mânăstirii noastre, Arhimandritul Sofronie), renaşterea creştinismului este inevitabilă, fără numai în cazul unui cataclism nuclear care ar mătura totul. Da, am ajuns la un moment în care redresarea necesară este posibilă; metoda este următoarea: „să cinstim trecutul pentru a construi viitorul". Renaşterea spirituală creştină trece prin fidelitatea noastră faţă de tradiţia Bisericii. Deja Decalogul prescrie: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta **ca să ... trăieşti ani mulţi** pe pământul pe care Domnul Dumnezeu ţi-l va da". (Ieşire 20, 12). Dacă vrem să avem un viitor, trebuie să ne ancorăm în trecut pentru a-i stoarce forţă şi inspiraţie, dacă nu, avem astfel nostalgia unui trecut idealizat. Viitorul nostru este „înaintea" noastră: „Adam pierduse Raiul pământesc şi îl căuta plângând: Raiul meu, Raiul meu, Raiul meu minunat! Dar Domnul, prin iubirea Sa pe Cruce, i-a deschis un alt Rai, mai bun decât primul, un Rai în ceruri unde străluceşte lumina Sfintei Treimi".[12]

---

1. Basile de Stavronikita, Chant d'entrée, Genève, Labor et fides, 1980, p. 130, nota editorului.
2. Gilles Lipovetsky, L'ere du vide, Paris, Gallimard, 1983, p. 169.
3. Cf. Frithjof Schuon, De l'unité transcendante des religions, Paris, Gallimard, 1948; L'unité transcendante des Traditions, Arvillard, Ed. Prajna, 1989.
4. Gilles Lipovetsky, op. cit., p. 170.
5. Acelaşi lucru îl întâlnim şi în frescele bisericii Saint-Savin-sur-Gartempe (Vienne).
6. N. Berdiaev, Vision du monde de Dostoievski, (în rusă) Praga, YMCA-Press, 1923, p. 56.
7. Ibidem.
8. O. Clement, Questions sur l'homme, Paris, 1972, p. 182.
9. Ibidem, p. 174.
10. Jil Silberstein, La promesse et le pardon, Lausanne, L'Age d'Homme 1986, p. 48.
11. Cf. supra, nota 6.
12. Archim. Sophrony, Starets Silouane, Sisteron, 1989, p. 412 (trad. rom., Ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 214).

Cuvinte de demult despre „Telegraful Român"

Ziarul „Telegraful Român", înfiinţat la 3 ianuarie 1853 a fost nu numai o „gazetă politică, industrială, comercială şi literară", nu numai un mijloc de culturalizare, ci şi flacăra ortodoxismului şi românismului în Ardeal prin susţinerea intereselor poporului român şi a Bisericii ortodoxe. Acest lucru reiese şi dintr-o corespondenţă de acum 130 de ani, pe care fostul preot al parohiei Sâncraiu de Mureş (fostă Egerszeg sau Cornăţel) din judeţul Mureş — Ilie Fulea, a purtat-o cu protopopul ortodox al Tg. Mureşului, Partenie Trombaţaş, scrisoare păstrată la Arhivele Statului din Tg. Mureş, fondul Protopopiatului, Dosar 5, fila 136, pe care o redăm în întregime:

„Pria Cinstite Domnule Protopoape!

Primindu poruncha Pria Cinstitu Domnii Tale din 10 Iuly nro. 100/858 prin chare îmi poruncieşci ca pănă în 13 Iuly a.c. pe 8 ciasuri ale dimineţiei negreşiitu seti trimitu 2 f. 30 kr. arg. ca prenumeraţie pe semestrul all 2-lia pentru Telegraful Român.

Cu durere trebue săţi mărturisescu chă acuma odată nu am nici unu modru, vadăm D(umne)zeu inima chă eu pria bucuros aşi cetii şi de aici innainte numitul Journal, chă dulciaţia suptă din acela — vrea a-mi stoarce lacrămi din ochi, vězind chă pe semestrul all doilia nu ami putinţie a me prenumera — dara ce se facemu dachă sărecia ne duce unde noi bucuroşi nu am vrea se mergem — chă bănişiorii ce iam avutu eri o trebuitu sei dau pentru buchate — chă copii(i) imi ceru pane — cha sě vend n-am ce, — chă după cum ştii Domna ta Domnule Protopoape — nu am fere numai vacuţiele cele doo — din a cherora lapte treim — din chare la una e şi fachutu locul — pentru arenda pamentului de cucuruz cumperat dela D. Iuri — apoi ce e mai intristători pentru mine şi a mea familie, chă tocma astědi o venit un dragon dela M. Pretura ca executor pentru chă în anul trecut am fost menat vitele în contenitul de noi cuperat şi zice chă astězi de nu voi plătii 2 f. arg. de aici inainte pe toată ziua voi plătii diurnum 7 kr. arg. —

Aşia dară din sus zisele judechă Prea Cirnstite Domnule de cumva am von modru cha semi prenumer şi pe semestrul all doilea — după cum imi aducu aminte închă cu începutul anului în scris v-am fost însc iniţiatu chă eu la vecinu cu Daschalul Michael Oroian purtăm amîndoi numai un numěr — după poruncha P. Cinstitu Domiei Tale — şi banii pentru unu numer 5 f. arg. iam fostu şi trimis de numitul Daschăl — însě noi nu pre 2 numere neamu fost prenumeratu — dar acest nu ar fi nimicha,. — Iarě va mai fi vreme Domnule, şi anul viitoriu nu va fi doară aşea de aspru ca acesta, pe carele mai multă vreme îl vom simţii, — şi atunci fěrě poruncha închă ne vom ruga — a ne îndulci de stimpěrătoriul de inimi izvor all Telegrafului Român.

Pe lengă care rěman — All Pria Cinstitu Dom(n)iei Tale,

Plechata sluga

Ilie Fulia — Paroch gr. oriental M, Egerszeg 1858 Iuly 11.—"

Vedem din scrisoare că Telegraful Român era considerat de cititor „izvor stâmpăritor de inimi, cu care-şi îndulceau existenţa".

Pr. HOREA SEPTIMIU BORDEAN,
Parohia Sâncraiu de Mureş

Conferinţa Bisericilor Creştine din România

„Întoarcerea creştinilor dinspre sine către lumea pentru care a murit Hristos", BUCUREŞTI, 15—17 octombrie 1998

În perioada 15—17 octombrie 1998 s-a desfăşurat la Bucureşti, în excepţionalul cadru oferit de Palatul Parlamentului, sub patronajul WORLD VISION şi cu larga participare a Bisericilor Creştine din România, precum şi a unor Ministere implicate în procesul Asistenţei Sociale — factori decizionali şi nu numai — conferinţa cu titlul: „Întoarcerea creştinilor dinspre sine către lumea pentru care a murit Hristos".

Lucrările desfăşurate atât în plen cât şi în 9 (nouă) secţiuni au reliefat conştiinţa comună a participanţilor că problemele majore ale României nu sunt rezolvabile doar prin eforturi materiale şi mai mult profesionalism (sublinia mesajul domnului Christopher Shore — Director WV România) ci şi cu o implicare mai amplă a creştinilor în viaţa celor care au nevoie de Evanghelie şi de fapta evanghelică.

Dispunând de doi moderatori de excepţie — în plenul adunării P. S. Teofan Sinaitul din partea B.O.R. şi Dr. Paul Negruţ din partea Bisericii Baptiste — Conferinţa a unit în rugăciune creştină, meditaţie biblică şi lucrare de analiză şi proiectare în domeniul asistenţei, reprezentanţi ai Bisericii Ortodoxe Române, Bisericii Romano-Catolice, Bisericii Evanghelice Lutherane S. P. şi Lutherane C.A., Bisericii Greco-Catolice Unite cu Roma, Bisericii Baptiste, Bisericii Reformate, Bisericii Armene, Bisericii Penticostale, Bisericii Creştine după Evanghelie precum şi o serie de invitaţi.

Cele nouă secţiuni în care s-au purtat discuţii au fost: „Bi-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. CONSTANTIN NECULA

(Urmare din pag. 1)

apropierea de realizare, a unității creștine.

1. Mai întâi, ca un preambul al acestei expuneri, credem că trebuie să se renunțe la unele aserțiuni cu privire la începuturile creștinismului la români, după care aceștia au primit învățătura de credință creștină nu de la Sfântul Apostol Andrei și de la misionarii creștini din sudul Dunării, cum atestă istoria, ci târziu, prin mijlocirea slavilor așezați aici, după secolele VIII—IX; la afirmații neîntemeiate după care numai uniația din secolul al XVIII-lea ne-a scăpat de calvinizarea poporului nostru, în secolele XVI—XVII. Se știe că, cu mici excepții, românii au rezistat atât prozelitismului catolic din secolele XII—XV, cât și celui calvin din secolele următoare, păstrându-și credința ortodoxă. Se știe că etnogeneza poporului român, încheiată în secolele VIII—IX, a mers paralel cu ceea ce am putea numi cristogeneza, adică zămislirea și creșterea întru Hristos a acestui popor. Astfel, unirea unei mici părți din clerul și poporul român cu Biserica Romei (1701) n-a însemnat „reîntoarcerea" acestui popor la pretinsa jurisdicție a Romei, ci începutul unei noi epoci în viața românilor ortodocși din Transilvania, epocă de dezbinare și de grele suferințe.

2. Un cronicar contemporan străin a numit uniația un **„malum bene positum"**, vrând, probabil, să spună că răul dezbinării a venit bine românilor pentru a primi avantagiile promise de inițiatorii actului unirii cu Roma. Cât de puține au fost „bunurile" promise și cât de grele au fost relele care au urmat, istoria nepărtinitoare le-a consemnat și sunt cunoscute. Profesorul Silviu Dragomir le-a cuprins în monumentala sa lucrare **Istoria Dezrobirii religioase a românilor din Ardeal,** două volume mari de studii și documente (Vol. I cu 150 documente, Sibiu 1929; Vol. II, cu 75 documente, Sibiu 1930) un adevărat martirologiu al suferințelor îndurate de cei ce-au refuzat să-și lapede credința strămoșească. Le-au descris și alți istorici de mare competență, din ambele Biserici, de la Aron Densușianu, Ioan Lupaș, Dumitru Stăniloae, Ștefan Lupșa și până la profesorul Mircea Păcurariu. Acesta din urmă le-a cuprins în monumentala lucrare **Istoria Bisericii Ortodoxe Române,** (Vol. II, București 1981, p. 312), în următoarele concluzii: „Urmările actului nefericit încheiat de Atanasie au fost dintre cele mai dureroase; s-a pierdut independența Bisericii românești din Transilvania, în locul vechii Mitropolii ortodoxe cu sediul la Alba Iulia creându-se o Episcopie unită supusă arhiepiscopului catolic maghiar din Estergom..., s-au rupt legăturile culturale-bisericești cu Mitropolia Ungrovlahiei; s-a produs ură și dezbinare între fiii aceluiași popor român, care a putut astfel să fie mai ușor stăpânit de Habsburgi". Adăugând aceste urmări la șirul suferințelor îndurate de cei rămași statornici în credința ortodoxă, putem aprecia cât de scump au fost plătite „bunurile" primite.

3. Bunul Dumnezeu, care a îngăduit aceste suferințe, a trimis mângâiere poporului român prin marele episcop **Inochentie Micu,** „cea mai puternică personalitate politică a poporului nostru în secolul al XVIII-lea" (D. Prodan). A fost omul care, deși episcop al unei părți a poporului român, a început lupta pentru recunoașterea națiunii române ca națiune politică în Transilvania, în totalitatea ei. Una din numeroasele acțiuni întreprinse de acest vrednic episcop, pentru care a suferit grele pătimiri, demn de reținut este „soborul cel mare" de la Blaj (1754), la care au participat 150 de persoane, protopopi, preoți și mireni din ambele confesiuni românești, din toate stările. Astfel „soborul părea o adevărată adunare națională românească" simbolul unității spirituale pe care dezbinarea de la 1701 n-a putut s-o dărâme cu totul. Episcopul Inochentie Micu a pus temelia pe care s-a clădit mai târziu ideologia corifeilor **Școlii Ardelene** și întreaga luptă națională a românilor transilvăneni, inclusiv celebrul **Supplex Libellus Valachorum.** La această luptă au participat fiii ambelor Biserici.

4. Un moment trist din istoria relațiilor dintre cele două Biserici îl constituie opunerea îndârjită a episcopului unit Moise Dragoș în contra ridicării bisericii „cu Lună" din Oradea. În cadrul acestei opuneri, episcopul unit cere autorităților comunale, județene și chiar Consiliului Locotenențial din Buda să oprească lucrările de construcție începute deoarece **„biserica cu turn, orologiu și clopote miroase a exercițiu religionar public, ceea ce ortodocșilor nu le compete. O biserică monumentală aici în cel mai catolic oraș... nu se putea imagina; confesiunea lor până mai ieri a fost numai tolerată".** Disputa s-a încheiat cu biruința ortodocșilor. Însuși regele ordonă ca „de acum înainte credincioșii ortodocși să nu mai fie vexați și conturbați în acțiunile lor" (Cf. N. Firu, **Monografia bisericii cu Lună** (Oradea, 1934, p. 58). Controversa rămâne ca o pagină tristă în istoria relațiilor dintre cele două Biserici românești care, se știe că nu au fost întotdeauna rele. Urmașul lui Moise Dragoș, episcopul Samuil Vulcan, deși angajat și el în acțiunea de trecere a românilor la uniație, a participat personal la sărbătoarea măreață a sfințirii acestei biserici.

5. Flacăra aprinsă în poporul român de ideile lansate de Inochentie Micu nu s-a stins niciodată, în secolele următoare. Ne oprim asupra **momentului Revoluției din 1848.** „Aici trebuie să relevăm hotărârea celor două Biserici surori de a ține împreună Marea Adunare națională de la Blaj din 3/15 mai 1848, împotriva opoziției guvernatorului care insista ca cele două Biserici să țină Adunări separate. „Buna înțelegere și colaborare între ortodocși și greco-catolici a continuat să se manifeste și în pregătirea Adunării, cum s-a întâmplat în ședința Consistoriului ortodox de la Sibiu. La această ședință au participat și canonici greco-catolici, între care și Timotei Cipariu, stând toți, după expresia lui Al. Papiu-Ilarianu, în „unire frățească". **Gazeta de Transilvania** nota și ea: „Duminica după sfânta liturghie, d.d. episcopi Ioan Lemeni și Andrei Șaguna, mărturisind că prea sfințiile lor sunt frați, nu din vreo fățărie ci frați întru Hristos, frați români care provoacă pe tot românul a uita orice neplăceri trecute și a se privi cu toții de frați precum sunt ai lor episcopi". O inscripție în centrul Blajului avea următorul conținut: „Episcopilor Lemeni și Șaguna, mândria românilor" (Citat după Gelu Neamțu, **Tendințe de unitate religioasă la românii din Transilvania în timpul revoluției din 1848 (Extras din Acta Nusei Devensis,** Sargetia XXV, 1992—94, p. 507).

În tot cursul anilor de la 1848 până la 1918, tendința de unitate națională și religioasă a fost reală. Tendințele de prozelitism religios manifestate în unele părți au fost osândite de Simion Bărnuțiu cu cuvintele: „crime împotriva păcii naționale".

6. Binecuvântata zi de 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, a adus împlinirea visului de veacuri al poporului român, unitatea națională într-un singur stat independent, cuprinzând între hotarele sale pe toți românii din provinciile istorice. Se cerea atunci, ca și la 1848, ca unitatea națională să fie completată cu unitatea religioasă, ca una din temeliile României Mari. Atunci, în loc de a se pune capăt dezbinării, poporul adunat la praznicul încoronării primului rege al tuturor românilor, a putut vedea cu tristețe, pe ierarhii Bisericii greco-catolice stând afară de zidurile bisericii încoronării. Era porunca venită din afară la care au trebuit să se supună. Nori întunecați se profilau de pe atunci peste poporul român, cu deosebire pentru ortodocși. Noua stăpânire cerea statificarea școlilor confesionale. Ortodocșii se supun, în timp ce alte confesiuni reușesc să și le păstreze pe ale lor având chiar sprijinul material al statului. Neuitatul episcop Roman Ciorogariu a lansat cu acest prilej, cunoscuta metaforă: Avea și Biserica ortodoxă din Ardeal o fiică dragă, Școala ei confesională, susținută cu mari strădanii și jertfe, atunci când stăpânirea străină făcea tot ce-i sta în putință spre a o desființa. Când a venit Făt-Frumosul, România Mare să i-o ceară, a dat-o de dragul lui, nu fără strângere de inimă, de teama că dând-o, nu va mai avea intrare în ea. Ce grozavă previziune! S-a întâmplat tocmai așa. În 1928 se cerea scoaterea religiei din învățământul muncitoresc, mai întâi, urmând apoi și din celelalte școli. A fost preludiul loviturilor suferite de Biserica ortodoxă în timpul dintre cele două războaie mondiale.

7. În anul 1929, guvernarea de atunci a creat o situație nemaiîntâlnită în ce privește relațiile interconfesionale. În loc să promoveze o politică de echidistanță între confesiuni, prin unele măsuri luate în defavorul Bisericii ortodoxe, în cadrul măsurilor de austeritate, nu s-a sfiit să aplice măsuri excepționale despuind această Biserică de drepturile oferite cu generozitate de către înaintași, ca s-o pună într-o situație de inferioritate și să deschidă apoi larg porțile prozelitismului religios; același regim de renunțare n-a fost impus și Bisericii fraților uniți". În cadrul Congresului preoțimii ortodocse, din 19 noiembrie 1929, profesorul Silviu Dragomir, în cadrul discursului rostit cu acest prilej, arăta că „în Ardeal s-a înstăpânit o legitimă îngrijorare" provocată de măsurile discriminatorii luate de conducerea țării favorizând peste măsură Biserica greco-catolică, în timp ce Biserica ortodoxă a fost tratată mai rău decât în anii trecuți. Broșura cu titlul **Nedreptățirea elementului ortodox din Ardeal,** cuprinde foarte multe cazuri în care această Biserică a fost nedreptățită. Din mulțimea lor reținem doar câteva. Astfel, catedralei din Sibiu, având nevoie urgentă de reparații, îi este refuzată cererea de ajutor; în acest timp pentru cea din Roma s-a înscris în bugetul statului pe 1929, trei sute mii lei. Pentru refacerea seminarului din Blaj cinci sute mii lei. Oratorul, cu binecuvântată lui simț de măsură și respect, declară: „este departe de mine gândul de a contesta Bisericii fraților noștri uniți dreptul de a se împărtăși de ajutorul statului"; dar cere și pentru Biserica ortodoxă sprijinul material la care este îndreptățită; altfel favorizarea unei Biserici în detrimentul celei ortodoxe, va produce în chip firesc, resentimente pe deplin justificate. Alt caz, la Sibiu se cere avansarea functionarilor mai vechi și cererea este refuzată. La Blaj sunt avansați toți funcționarii, fără excepție, adăugându-li-se salarii considerabile. În problema împroprietăririi Bisericilor, după reforma agrară, după statistici oficiale, revine „câte un jugăr de pământ la 1777 suflete, pe când la românii greco-catolici le revine un jugăr la 7 suflete, iar la romano-catolici un jugăr la șase suflete. Guvernul a început a numi cu preferință funcționari aparținători Bisericii greco-catolice, la toate nivelurile. Un canonic de la Blaj nu se sfiește a contesta prezența intelectualilor din Regatul Vechi, mai ales la școlile lipsite de cadre didactice. Același canonic scrie: „Tot mai mult se invederează deci, că singura scăpare pentru români o constituie **trecerea lor în masă** la Biserica Romei, o problemă eminamente națională a cărei afișare nu poate să mai întârzie. Însăși Ortodoxia noastră română trebuie s-o facă".

În tot cursul anilor premergători celui de al doilea război mondial, relațiile dintre cele două Biserici n-au fost dintre cele mai bune. Din nou amestecul puterii de stat, influențe venite din afară, au dat naștere la conflicte, mai ales prin mijlocirea presei. Cu toate acestea, dorința de refacere a unității religioase era puternică.

În anul 1935, canonicul unit Ioan Georgescu de la Oradea, organizează o anchetă printre intelectuali, „publiciști, profesori de toate gradele, avocați, medici, oameni de știință pură, academicieni, etc.". Punctele anchetei sunt astfel formulate încât să legitimeze poziția Bisericii greco-catolice. Se întreba asupra oportunității unirii celor două Biserici; a „sensului" spre care să se facă această unire: „spre orientul greco-slav sau spre occidentul latin"; asupra consecințelor acestui act și, în sfârșit, asupra piedicilor înfăptuirii acestei uniri și mijloacele pentru înlăturarea lor. Nu e greu de descoperit scopul acestei anchete. Precum era de așteptat, anchetații dintre greco-catolici au răspuns în cor că singura soluție este trecerea Bisericii ortodoxe la unirea cu Roma. Cei anchetați dintre ortodocși, deși se declară pentru realizarea unității religioase, sunt mai prudenți și parcă anticipând cele ce au urmat, răspund, ca fostul prefect de Bihor, Vasile Băncilă: „mă tem că dorind unirea religioasă să nu se dorească în secret o devorare reciprocă, gândul nemărturisit dar real de a înghiți uniții pe ortodocși și aceștia de a înghiți pe uniți". Cuvintele din răspunsuri sunt cu adevărat frumoase, dar istoria dovedește că, precum în epoca încercărilor de unire care au urmat după 1054, niciodată în Apus unirea n-a fost concepută decât ca o supunere necondiționată, prețul ce trebuia plătit pentru obținerea ajutorului militar în luptele contra turcilor, tot așa și în timpurile mai apropiate a dominat ideea unirii ca supunere necondiționată.

În duelurile dintre presa bisericească a ambelor Biserici, ne-a prins tristul an 1940. România ciuntită în partea de Răsărit, a pierdut și partea de nord-vest a Transilvaniei, în urma dictatului de la Viena (30 august 1940). Stăpânirea horthistă n-a făcut deosebire între cele două Biserici românești, trecându-le pe amândouă prin focul umilințelor și suferințelor îndurate. În două vagoane de marfă din gara Oradea au fost expulzați fruntașii românilor din județ în frunte cu episcopul martir Nicolae Popovici, alături de el părintele Coriolan Tămâian, vicarul ordinariu al Episcopiei unite. Poate că atunci ne-am simțit mai aproape unii de alții, ca oricând înainte, în acei ani de robie, căci „întru smerenia noastră și-a adus aminte de noi Domnul".

8. Îndată după terminarea războiului a avut loc unul dintre cele mai semnificative momente din istoria relațiilor dintre cele două Biserici românești, **momentul înfrățirii studenților români,** ortodocși și greco catolici de la Cluj, în momentul anunțării comunicatului Conferinței de la Paris, cu privire la retrocedarea Ardealului de Nord. Ne folosim de un articol din ziarul „România Liberă" (9 martie 1991), semnat de arhimandritul Bartolomeu, fost student medicinist și teolog, intrat încă de atunci în legendă, în care-și deapănă amintirile acelui an. „În parcul sportiv al Universității clujene era o bisericuță de lemn, un paraclis mai degrabă, ridicată de marele profesor și rector Iuliu Hațegan... un lăcaș pentru slujbe în aer liber... Ilustrul profesor era greco-catolic, creștin credincios" și a încredințat tânărului student medicinist și teolog grija acestei bisericuțe care a fost cumplit profanată de horthiști. Preoții clujeni, ortodocși și greco-catolici, slujeau alternativ la același altar, fiecare cu antimisul său „și nimănui nu i-ar fi trecut prin minte că prezența unui antimis ar însemna profanarea celuilalt".

„Era îndată după vacanța de Paști — continuă autorul — când într-o seară, pe la vremea cinei, posturile de radio au anunțat, în preliminariile Conferinței de Pace de la Paris, că Ardealul de Nord îi aparține de drept și de fapt României. Studențimea a ieșit în stradă și trecând pe la catedrală, au ovaționat mai întâi pe episcopul ortodox Nicolae Colan, apoi, trecând pe la reședința episcopului greco-catolic, Iuliu Hosu, dânsul și câțiva colegi, s-au urcat în balconul reședinței și au venit să „steargă scuipatul șovin" de pe obrazul episcopului Hosu. Așa i-a spus tânărul medicinist îmbrăcat în haină de călugăr ortodox. Drept răsplată „poterele polițienești" l-au condus pe drumul surghiunului, asigurându-l „că nu va mai vedea Clujul în veac". N-a fost însă după voia stăpânilor de atunci, căci, iată, Pronia divină, după noi suferințe, l-a adus să vadă Clujul, nu în postura din anii aceia de tristă amintire, ci pe scaunul arhieresc al istoricei Arhiepiscopii a Vadului, Feleacului și Clujului. Înalta semnificație a acelor zile nici nu mai trebuie demonstrată. Arhiepiscopul Bartolomeu este același om de bine, care și azi, ca și în 1946, se străduiește să realizeze unitatea credinței și pacea între fiii celor două Biserici românești. Se pare însă că inițiativele dânsului în acest sens nu sunt întâmpinate cu aceeași bunăvoință cel puțin până acum, evenimentele petrecute anul trecut la Cluj, la biserica „Schimbării la Față" dovedesc faptul că se merge și acum pe linia forței și a solicitării amestecului Puterii de stat, în rezolvarea unei situații în care numai poporul credincios este chemat să-și spună cuvântul.

9. Relațiile dintre cele două Biserici românești trebuie văzute și prin prisma relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și Biserica romano-catolică, a dialogului început încă din 1980. A șaptea sesiune plenară a avut loc în zilele de 7—14 iunie 1993 la Balamand (Liban). Dacă sesiunile anterioare — șase la număr — au dat speranțe lumii creștine în rezolvarea unor divergențe dintre cele mai importante, sesiunea de la Balamand, precum și câteva întâlniri ce au urmat, a făcut un pas mare admițând că „cele două Tradiții, orientală și occidentală, au aceeași valoare; că Tradiția autentică este cea păstrată în Orient; dar că, din motive pastorale locale, în timp s-a impus în Occident o altă Tradiție". Cu toate acestea s-a admis că cele două Tradiții pot coexista fără să constituie motive de separare ireductibile. Aceste Biserici s-au recunoscut astfel ca „Biserici surori". De reținut este faptul că în această sesiune s-a proclamat adevărul că „uniația nu mai poate fi metoda de regăsire a unității creștine între cele două Biserici, ci trebuiesc căutate noi metode „care să facă posibilă o unire reală și sănătoasă între cele două Biserici".

Revista **Irénikon,** a monahilor din Chevetogne (Belgia), cunoscută pentru ținuta ei irenică, publicând **Documentul de la Balamand,** ajunge la aceeași concluzie că „uniatismul, mai ales după Conciliul Vatican II, a încetat de a mai putea fi metoda potrivită pentru reconcilierea și unirea Bisericilor" (Cf. Hervé Légrand, **Irénikon,** nr. 1/1993, p. 7—37). Vorbind despre originea Bisericilor uniate, autorul afirmă că „unele dintre acestea au fost create artificial într-o intenție de prozelitism; altele s-au unit în bloc cu Roma, ca maroniții; altele, în sfârșit, au dorit să joace un rol de punte între Biserica catolică și Biserica ortodoxă și, uneori, au reușit. Autorul atrage atenția, pe bună dreptate, asupra „asaltului islamismului fundamentalist (sunt 20 milioane, numai în Europa); asupra sectelor extremiste, pseudoreligioase, de inspirație indiană, dar mai ales asupra secularismului și a desacralizării create de ignoranța religioasă.

Amintim că propunerile și hotărârile sesiunii de la Balamand au fost respinse de ierarhii Bisericii greco-catolice, fapt care a indispus Vaticanul, autoritatea supremă a Bisericii romano-catolice, care a trimis acolo pe cei mai distinși teologi, cardinali, și alți cunoscători ai problemelor discutate, alături, iarăși, de cei mai distinși ierarhi și teologi ai Bisericii Ortodoxe.

La sfârșitul acestor câteva momente din istoria comună a celor două Biserici românești, credem că se impun câteva constatări și învățăminte.

1. O primă constatare este aceea că de câte ori străinii au intervenit pentru a opera dezbinarea între frați a fost rău pentru toți, pentru tot neamul românesc. De asemenea, de câte ori ne-am aflat împreună luptând pentru unitatea și idealurile scumpe neamului nostru, a fost bine și Dumnezeu ne-a ajutat; „c-am fost robi de atâtea ori, și-am ajuns biruitori", a fost bine pentru toți.

Un străin care ne cunoștea bine, în anii de după primul război mondial, spunea: „ați fost minunați în anii robiei voastre; sunteți de condamnat în anii libertății voastre". Străinul se referea, desigur, la stările din țara noastră de atunci când demagogia și luptele dintre partidele politice slăbeau puterile firave încă, ale Statului român. Se confirmau și cuvintele **Răsunetului** de la 1848: „Pe voi vă nimicirăa pizmei răutate și oarba neunire".

2. Unirea Bisericilor române, sau cel puțin apropierea lor în iubire și respect reciproc, nu pot fi realizate prin acte de forță, ca cele semnalate la Cluj-Napoca și în alte câteva locuri, de calomnii și recurs la puterea de stat, ci numai prin edificarea unui climat de pace, de iubire și înțelegere frățească, la care Statul să contribuie cu sprijin material pe măsura trebuințelor firești ale fiecărei comunități.

Să dăm posibilitate credincioșilor, fără presiuni, de a-și alege calea pe care vor s-o urmeze.

Momente și învățăminte

Evenimente cu caracter ecumenic la Sibiu

Oraș cu tradiție ecumenică, care nu a cunoscut războaie fratricide între confesiunile creștine, ci mai degrabă relații armonioase, Sibiul a găzduit în ultimele zile ale lunii octombrie un eveniment cu profundă semnificație ecumenică. Universitatea „Lucian Blaga", la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna", a decis să acorde titlul de **„Doctor Honoris Causa"** unor personalități ale teologiei contemporane: mitropolitului Panteleimon Rodopoulos din Tesalonic (Grecia), pr. prof. dr. Philipp Harnoncourt din Graz (Austria), prof. dr. Friedrich Heyer din Heidelberg (Germania) și prof. dr. Ulrich Luz din Berna (Elveția). Cu alte cuvinte, unui ortodox, unui catolic, unui evanghelic și unui reformat — act ce se constituie într-un simbol al ecumenismului creștin la sfârșitul secolului XX. Deoarece mitropolitul Panteleimon, din binecuvântate motive, nu a putut fi în aceste zile în orașul nostru, ceremonia a cuprins doar trei acordări ale înaltei distincții academice, urmând ca distinsului ierarh grec să-i fie dat titlul pe deplin meritat în luna noiembrie.

Marcate de spiritul ecumenismului, evenimentele din 26—28 octombrie s-au derulat pe trei direcții: ceremonia triplei decernări a titlului de **„Doctor Honoris Causa"**, întâlniri în cadrul **parteneriatelor** existente între facultățile teologice și desfășurarea **simpozionului** interconfesional și internațional „Biserică și politică".

Parteneriate între facultăți teologice

Oaspeții din Graz au sosit în Sibiu în 24 octombrie, seara, fiind întâmpinați de arhidiac. conf. dr. Dorin Oancea, secretar științific al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", căruia îi revin în mare parte meritele pentru buna desfășurare a evenimentelor amintite mai sus. A doua zi fiind duminică, au asistat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană, după care au vizitat mânăstirea Sâmbăta. Dimineața zilei de Sf. Dumitru au petrecut-o la Sibiel, unde după Sf. Liturghie au vizitat muzeul de icoane pe sticlă.

După amiază, după o scurtă rugăciune comună în Capela Facultății de Teologie, are loc întâlnirea oficială dintre profesorii și studenții de aici, reprezentantul Facultății de Teologie Evanghelică din Berna și delegații Facultății de Teologie Romano-Catolică din Graz. La întâlnire sunt de asemenea prezenți decanul și profesorii Institutului Teologic Evanghelic din Sibiu, precum și prof. dr. Hahn, din partea Facultății de Teologie Evanghelică din München. Delegația din Graz e formată din profesori, studenți, vicarul Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Graz și membri ai fundației „Pro Oriente".

Discuțiile au avut ca subiect parteneriatele existente între cele două facultăți reprezentate de oaspeți și cele sibiene, trasarea liniilor generale, precum și a modalităților de concretizare ale lor. Parteneriatul cu facultatea din Graz a fost încheiat cu un an în urmă. „Părintele spiritual" al acestui demers, cum a fost numit pr. prof. dr. Philipp Harnoncourt de către colegul său prof. dr. Larcher, prodecan al Facultății din Graz, este o cunoștință mai veche a teologilor sibieni. După cum mărturisește chiar Domnia Sa, atracția față de Răsărit a început în vremurile tragicei rupturi pe care a produs-o ridicarea Zidului din Berlin, vremuri pe care le-a trăit la fața locului.

Profesorul Ulrich Luz este titularul catedrei de Studiul Noului Testament la Facultatea de Teologie Evanghelică din Berna. Trebuie să menționăm aici că de mai bine de doi ani există un parteneriat între cele două facultăți teologice sibiene (ortodoxă și evanghelică), de-o parte, și cele două din Berna (evanghelică și vechi-catolică) de cealaltă parte, parteneriat ce are în vedere schimbul de profesori și doctoranzi pentru perioade scurte. Ce propune profesorul Luz acum este un proiect de înzestrare a bibliotecilor celor două facultăți teologice sibiene. Se știe că mai toți doctoranzii care beneficiază de studii de specializare în străinătate se văd confruntați cu o greutate comună la reîntoarcerea în țară: lipsa bibliografiei, a lucrărilor care, deși atât de necesare, nu se găsesc în bibliotecile noastre. Alături de alți bibliofili, constituiți în asociația **Amici Bibliothecae Clasicae Petropolitanae,** profesorul Luz a înființat deja o întreagă bibliotecă în Rusia. Consecvent în această direcție, el a trimis deja o serie de cărți pentru bibliotecile din Sibiu și dorește să-și vadă proiectul materializat, ceea ce ar fi spre folosul nostru în primul rând. Căci după cum afirma și decanul Institutului Teologic Evanghelic, prof. dr. Hans Klein, în Biblioteca Mitropoliei din Sibiu s-au găsit mereu cărți de valoare, fapt pentru care ea era frecventată și de teologii evanghelici care nu găseau multe dintre aceste lucrări în biblioteca lor. Ar fi păcat ca această tradiție să nu se perpetueze, păstrându-se renumele bibliotecii într-o perioadă în care, din păcate, achiziționarea unei cărți a devenit un lux.

Se are în vedere și un viitor parteneriat cu Facultatea de Teologie din München, în cadrul căreia funcționează de anul acesta și o secție de teologie ortodoxă.

În intervențiile lor, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, pr. prof. dr. Aurel Jivi și arhidiac. conf. dr. Dorin Oancea au subliniat în repetate rânduri fondul ecumenic al întâlnirii, dorința de apropiere și cunoaștere reciprocă fiind „centrul de gravitație" al acestui eveniment.

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prep. CONSTANTIN OANCEA

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

(Urmare din pag. a 6-a)

Decernarea titlului de „Doctor Honoris Causa"

Marți, 27 octombrie, a avut loc ceremonia decernării titlului de „Doctor Honoris Causa" teologilor apuseni amintiți. Pentru a sublinia în mod simbolic deschiderea sa ecumenică, Universitatea „Lucian Blaga", la propunerea Facultății de teologie, se gândise la o singură ceremonie de decernare a patru titluri „Doctor Honoris Causa", celor patru teologi. Cum menționam mai sus, înalt Prea Sfințitul Panteleimon nu a putut veni cu această ocazie în Sibiu, astfel că titlul îi va fi dat pe 12 noiembrie 1998, în cadrul unei ceremonii separate.

Festivitatea s-a desfășurat în Aula „Avram Iancu" a Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", într-o atmosferă festivă, de înaltă ținută academică. Ea a fost condusă de prof. dr. Dorin Stoicescu, secretar științific al Universității.

Cele trei „Laudatio" — elogieri ale personalităților celor trei teologi, au fost rostite de pr. prof. dr. M. Păcurariu, pr. prof. dr. V. Mihoc și arhidiac. conf. dr. D. Oancea.

Nonagenarul profesor **Friedrich Heyer** se numără printre teologii străini de prestigiu care au publicat importante studii și cercetări despre Ortodoxie. Profesor de Istorie a confesiunilor creștine la Facultatea de teologie din Heidelberg, s-a remarcat nu numai prin prodigioasa sa activitate științifico-didactică ci și prin deschiderea sa ecumenică, el fiind inițiatorul „Seminarului Teologic Sud-Est European" și al „Societății Sud-Est Europene", la întrunirile cărora au participat mari teologi români, cum ar fi regretații profesori sibieni Dumitru Stăniloae, Nicolae Balca, Teodor Bodogae sau profesorii Mircea Păcurariu, Sebastian Șebu, Ioan Vasile Leb și alții. Prof. Heyer a îndrumat munca unor tineri teologi români care și-au făcut studiile de doctorat la Heidelberg, iar în cele câteva rânduri în care a vizitat Sibiul a ținut conferințe și la facultatea de teologie ortodoxă de aici.

„Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat darul apropierii de Ortodoxie" — cu aceste cuvinte și-a început distinsul profesor alocuțiunea sa, mulțumind apoi celor ce i-au acordat această înaltă distincție și celor prezenți la festivitate. Domnia Sa a povestit apoi cum, cu ocazia unei călătorii la Muntele Athos, a participat la slujba Miezonopticii într-una din mânăstirile de acolo. Atmosfera mistică, sentimentele înălțătoare încercate, i-au sădit în suflet atracția pentru Ortodoxie. Mai târziu, fiind prizonier de război în Rusia, a cunoscut îndeaproape viața Bisericii Ortodoxe din Ucraina, căreia i-a dedicat un spațiu larg în activitatea științifică ulterioară. A avut de asemenea, cinstea să cunoască teologi renumiți români: părintele Dumitru Stăniloae, părintele Liviu Stan, părintele Nicolae Balca.

Profesor de Liturgică la Facultatea de Teologie din Graz, dr. **Philipp Harnoncourt** s-a născut în anul 1931. Lucrările sale de liturgică și mai ales cele despre ecumenism, contactele pe care le-a avut cu Europa de Est în general și cu Sibiul în special, apropierea sa de Ortodoxie și de teologii ortodocși — toate acestea l-au impus ca model în ochii celor pentru care frățietatea și comuniunea creștinilor reprezintă un ideal.

Ca semn al apropierii sale de Biserica Ortodoxă Română, de Sibiu, de cei prezenți la ceremonie, pr. prof. dr. Harnoncourt și-a rostit scurta alocuțiune în limba română, mărturisind că apreciază inițiativa Universității din Sibiu ca pe o recunoaștere a caracterului ecumenic al activității sale și a dragostei sale pentru Ortodoxie.

La cele menționate mai sus despre prof. dr. **Ulrich Luz** vom adăuga meritele ce îi revin în sprijinirea și relansarea studiilor biblice la nivel înalt în țările Europei de Est. De altfel numele său este bine cunoscut în Apus, unde a publicat un număr impresionant de studii și lucrări în domeniul teologiei biblice, precum și comentarii la cărțile Noului Testament. Domniei sale îi revine un merit deosebit în organizarea „Simpozionului de studii biblice Est-Vest", al cărui prim seminar a avut loc anul acesta la mânăstirea Neamț.

Evenimente cu caracter ecumenic

Simpozionul „Biserică și politică"[1]

Atmosfera academică a zilei a continuat și după amiază. Simpozionul „Biserică și politică" a focalizat atenția tuturor prin comunicările și referatele prezentate. Primele conferințe au fost susținute de prof. dr. U. Luz și de pr. prof. dr. V. Mihoc. Deoarece numele teologilor români care au prezentat referate — prof. dr. **Hans Klein** și pr. prof. dr. **Vasile Mihoc** — ne sunt binecunoscute, ambii fiind recunoscuți ca doi teologi de valoare ai teologiei biblice din România, vom prezenta în continuare cu precădere referatele și conferințele prezentate de teologii din Berna și Graz. Amintim însă că cele două contribuții venite din partea teologilor sibieni s-au bucurat de aprecierea celor prezenți.

Conferința susținută de prof. dr. **Ulrich Luz** poartă titlul „Biserică și politică din perspectivă neotestamentară". După opinia Domniei Sale, relația dintre Biserică și Stat, așa cum se prezintă ea azi în lume, nu se întemeiază direct pe date biblice sau patristice. Mai degrabă trebuie să căutăm sensul afirmațiilor biblice și patristice, pe care să-l „conciliem" cu situația politică și socială a lumii de azi. Propovăduirea lui Iisus Hristos viza în primul rând Împărăția lui Dumnezeu, promulgată în Predica de pe Munte (Mt 5—7), iar esența mesajului etic al acesteia este porunca iubirii. Ca ceea ce actualizează predica Domnului Iisus Hristos, Biserica nu datorează lumii în primul rând o politică creștină. Sarcina ei, mai întâi de toate, este să propovăduiască Evanghelia Împărăției. Este de asemeni sarcina Bisericii ca ea să se roage pentru lume în slujbele sale. Susținătorii unei activități creștine, fie ea și o activitate creștin-politică, sunt în primul rând creștinii, nu Biserica. Funcția ei pe tărâmul politicului este doar una subsidiară — adună oameni laolaltă, mijlocește comunicarea între ei și creează posibilitatea unei activități politice comune a creștinilor.

Cum era de așteptat, discuțiile pe marginea referatului au fost și ele interesante. În intervenția sa, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan a precizat amploarea cu care este redată problematica relației dintre creștini și Stat în Evanghelii, ea depășind cadrul Predicii de pe Munte. Iar profesorul Gregorios Laranzakis s-a referit la formularea echivocă: „susținătorii unei activități politice sunt creștinii, nu Biserica", formulare ce ar introduce o deosebire între creștini și Biserică.

Miercuri, 28 octombrie, ședința a debutat cu conferința susținută de prof. dr. **Philipp Harnoncourt,** având ca subiect calendarul creștin. După cum mărturisește distinsul profesor, studiul calendarului creștin l-a preocupat o viață întreagă. Interesul pentru această problemă a apărut la începutul carierei sale, când i-a fost încredințată misiunea de revizuire și reactulizare a calendarului creștin al diocezei din care făcea parte. Atunci și-a dat seama de caracterul definitoriu pe care îl are calendarul creștin asupra unei biserici sau culturi locale. Trecând în revistă diferitele calendare din vechime și modul în care ele au influențat creștinismul, Domnia sa a scos în evidență caracterul cosmic al calendarului creștin, ce reiese pe de-o parte din aspectul său ciclic, iar pe de altă parte din aspectul liniar, cuprins în cel ciclic — exemplul cel mai la îndemână fiind săptămâna, cea care revine mereu, dar la capătul căreia se situează Duminica, ziua Învierii, ziua a opta, prefigurare a timpului eshatologic.

Astăzi, într-o societate din ce în ce mai secularizată, Biserica trebuie să știe să așeze granițe acolo unde Statul, din motive economice, are tendința să intervină pe nedrept: sărbătorile trebuie respectate, iar Duminica trebuie să rămână ceea ce de la început a fost pentru creștini: Ziua Domnului. Referitor la discuțiile pe marginea referatului s-a remarcat intervenția P. S. Laurențiu Streza pe tema calendarului creștin, a situației lui în Biserica Ortodoxă.

Cel de-al treilea oaspete distins cu titlul „Doctor Honoris Causa", profesorul **Friedrich Heyer,** a prezentat un referat despre Biserica din Ucraina după cucerirea sovietică și în timpul Perestroicăi, a cărei dramă a cunoscut-o parțial, în timpul prizonieratului său. Dezbinările dintre creștinii de aici, cauzate de interese politice din trecut, au fost urmate de lungi suferințe în timpul prigoanei roșii, când Biserica a fost silită să accepte de multe ori intervenția nelegitimă a unui stat totalitar în propria ei viață.

În continuarea celor două referate am remarcat comunicarea Eminenței Sale, episcop. prof. dr. **Christian Klein** și cea a domnului dr. **Gheorghe Anghelescu,** secretar de Stat la Secretariatul pentru Culte.

Deosebit de interesant a fost referatul prezentat de prof. dr. **Gregorios Laranzakis,** profesor de teologie sistematică ortodoxă la facultatea din Graz.[2] Contribuția Domniei Sale la problema poziției mitropolitului Marcu Eugenicul[3] față de ecumenism reprezintă o noutate. După cum afirmă prof. Laranzakis, figura mitropolitului Marcu al Efesului a preocupat pe mulți teologi și istorici, el fiind de regulă prezentat de opozanții unirii, precum și de adversarii ecumenismului de azi drept un model demn de urmat. Studiind cele două izvoare istorice principale despre sinodul de la Ferrara-Florența — **Acta Graecorum** și **Memoriile lui Syropoulos** — profesorul îl propune, la rândul său, pe mitropolit drept model de urmat, dar nu împotriva, ci pentru mișcarea ecumenică actuală. În sprijinul acestei teze, Domnia Sa face referire mai ales la **atitudinea principială** a mitropolitului atât înaintea, cât și în timpul conciliului. El a înfruntat toate dificultățile pe care le implica călătoria la Ferrara în acea vreme: **„... n-am luat în seamă oboseala și pericolele pentru a realiza lucrarea sfântă a unității, dacă îi place lui Dumnezeu".** Bisericile răsăritene și cele apusene sunt desemnate de mitropolitul Marcu al Efesului ca **„Biserici surori".**[4] Bun cunoscător al propriei învățături de credință, ca și al teologiei scolastice, el a fost mereu adeptul dialogului care trebuie purtat **„cu dragoste",** mai ales atunci când este vorba de probleme teologice dificile. Deși adept al 'unității în diversitate' îl vedem neîndurător atunci când e vorba de puncte esențiale ale credinței. Sfătuit de împărat să accepte doar o mărturisire verbală, mitropolitul a răspuns astfel: **„Dacă noi avem concepții diferite în credință, atunci nu ne putem uni".** De altfel, el a accentuat în repetate rânduri că adaosul 'Filioque' la Simbolul Credinței este singurul motiv teologic al divizării. Dacă el nu este anulat, atunci unirea nu este posibilă.

În ceea ce privește receptarea conciliului, profesorul Laranzakis subliniază, că din moment ce el nu a fost receptat, cel puțin în Răsărit, este nedrept ca hotărârile sale să fie mereu citate, chiar invocate în cadrul altor acțiuni uniate în Răsărit. „Știu că Biserica Romano-Catolică regândește lista conciliilor ei ecumenice. Nu trag nici o concluzie, dar sper".

Ce poziție trebuie să adopte Biserica în problema drepturilor omului? La această întrebare a căutat să răspundă referatul prezentat de prof. dr. **Otto König,** profesor de teologie sistematică la Graz. Analizând situația în Biserica Romano-Catolică, prof. König atrage atenția asupra schimbării aduse de Conciliul II Vatican. Dacă în secolul trecut un papă rostea cuvinte grele despre **„falsul și absurdul principiu conform căruia suntem datori să asigurăm fiecărui individ libertatea de conștiință",** iar libertatea presei o privea ca pe o libertate **„ce nu poate niciodată să provoace suficientă scârbă",**[5] lucrurile s-au schimbat radical după conciliul amintit. Confruntată cu o lume pluralistă, Biserica Rom.-Catolică a renunțat la logica conform căreia Statul promovează binele comun atunci când proclamă religia catolică religie de stat. Enciclica **Pacem in Terris,** care enumeră drepturile ce i se cuvin omului, reunește atât drepturile ce izvorăsc din libertatea individuală, pe care le accentuează democrațiile occidentale, cât și drepturile social-economice, așa cum apar ele subliniate în tradiția socialismului marxist. Într-o societate pluralistă, Biserica trebuie să ceară Statului să respecte cu precădere drepturile celor asupriți, ale celor privați de drepturi politice sau economice.

În încheiere, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", pr. prof. dr. **Mircea Păcurariu,** a trecut în revistă aspecte din trecutul legăturilor Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte confesiuni creștine, subliniind spiritul de toleranță manifestat față de acestea, deschiderea ecumenică pe care Biserica noastră a arătat-o de-a lungul istoriei și felul în care Ortodoxia românească s-a afirmat ca fiind parte a culturii și civilizației europene.

Întrunirea cu caracter ecumenic din Sibiu s-a încheiat acolo unde, de altfel, a și început — în Capela Facultății de Teologie — unde alături de părinții profesori și de studenții sibieni, oaspeții s-au rugat pentru apropiere și dragoste frățească între creștinii din lume.

---

1. Vom prezenta pe scurt referatele și conferințele susținute. Textul lor va fi publicat integral într-unul din numerele viitoare ale Revistei Teologice.

2. Domnia sa este originar din Cipru, ortodox, cu studii la Constantinopol, apoi în Austria și Germania.

3. Reprezentant de seamă al Bisericii Ortodoxe la sinodul unionist din Ferrara — Florența (1438—1439), sinod ce avea ca scop refacerea unității între Biserica Ortodoxă și cea Catolică. Contextul istoric nu trebuie uitat-presiunea turcilor devenea tot mai apăsătoare, Constantinopolul tot mai amenințat.

4. Exprimarea aparține mitropolitului Marcu, deși ea a fost exclusă intenționat în unele ediții ulterioare ale izvoarelor menționate, afirmă prof. Laranzakis.

5. Cuvinte rostite în anul 1832 de Papa Gregor al IX-lea.

Conferința Bisericilor Creștine

(Urmare din pag. a 5-a)

serica și copiii în situații de risc: copii orfani, copii bolnavi de SIDA, copii handicapați"; „Rolul Bisericii în reducerea instituționalizării copiilor. Plasamentul familial"; „Biserica și educația copiilor: prevenirea abandonului școlar"; „Biserica și copiii în situații de risc: copii abandonați, copii neglijați și abuzați, copii în familii sărace, uciderea copiilor înainte de a se naște"; „Biserica și dezvoltarea comunitară: prevenirea sărăciei ciclice, dezvoltarea satelor, dezvoltare economică-microcredite"; „Rolul Bisericii în prevenirea abandonului copiilor"; „Biserica și asistența primară a stării de sănătate. Sănătate publică"; „Biserica și problemele celor în vârstă: bătrâni neglijați, bătrâni abandonați, starea de sărăcie cronică a celor de vârsta a treia"; „Biserica și ajutorul umanitar în situații de urgență: dezastre naturale, oameni afectați de conflicte". Toți cei 450 de participanți au încheiat lucrările pe secțiuni cu regretul timpului limitat dar și cu dorința fermă de a menține dialogul în vederea unor planuri comune.

De altfel printre cele mai dese sublinieri din lucrările pe secțiuni au fost cele cu privire la excelentul schimb de experiență pe care l-a constituit Conferința precum și la necesitatea instituționalizării unei astfel de Conferințe a Bisericilor Creștine pe comisii și teme ale teologiei practice la care să fie invitați să participe cei realmente implicați în lucrare. S-au făcut numeroase referiri cu privire la relația asociațiilor și organizațiilor non-guvernamentale cu Statul (relație extrem de dificilă și uneori obstrucționistă) precum și a organizațiilor între ele. Frații s-au redescoperit în ceilalți frați, subliniindu-se — fapt consemnat și în documentul final — că ajutorarea aproapelui nu trebuie să constituie spațiul unui prozelitism confesional precum și că ajutorarea nu are nuanță confesională. Multiple exemple au dovedit că așa este.

Conferința a adus în primplan experiența creștină și, uneori, fiecare dintre participanți era mirat de experiența excepțională a celuilalt de care nu auzise. Auzind acum, experiența putea fi pusă în comun la dispoziția celor care au nevoie. (Ca o paranteză, fie spus, pentru reprezentanții Bisericii Ortodoxe multe din experiențele Bisericii Ortodoxe — prin preoții și monahii săi sau prin acțiunea de excepție a unor laici erau noutăți, mai ales prin lipsa de informație care se face tot mai simțită).

Dintre referatele susținute în plenul Conferinței se cuvin a fi amintite cele ale lui Samuel Kamaleson (metodist indian, vicepreședinte al WVI, pastor al Bisericii metodiste din Madras, stabilit actualmente în Atlanta/SUA) — „Chemarea care conferă o identitate", „Compasiunea care obligă la implicare" sau „Mandatul care clarifică viitorul" precum și referatul Părintelui Profesor Vasile Mihoc (la București aflându-se și în calitatea sa de vicepreședinte al WVI pentru România) „Dacă Mă iubește cineva..." (Ioan 14, 23), unanim apreciat de către auditoriu. O contribuție ortodoxă la această conferință a marcat-o și prezența coralei „Timotheos" a tinerilor din Asociația „Oastea Domnului" din cadrul B.O.R. care au prezentat un program de cântări duhovnicești.

Răspuns practic la preocupările societății românești în ceea ce privește asistența defavorizaților sociali, această Conferință a Bisericilor Creștine s-a cerut a fi instituționalizată. Atât pentru ca lucrurile să meargă mai bine, cât și pentru a se dovedi că România, dincolo de tot și de toate, rămâne o țară eminamente creștină. Adică cu Hristos.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE, P. S. Sa Visarion Rășinăreanu — Episcop-vicar, a săvârșit următoarele:

- **29 septembrie — 6 octombrie a.c.** — P. S. Sa s-a aflat la Atena (Grecia).
- **8 octombrie a.c.** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu;

  — A luat parte la ședința Permanenței Eparhiale Sibiu prezidată de Î. P. S. Mitropolit Antonie.
- **9 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **10 octombrie a.c.** — P. S. Sa a cercetat canonic mânăstirea Sf. Treime din Orlat și schitul Sf. Ilie din Sibiel, aflate în șantier de construcție.

  — Seara a săvârșit Vecernia în Catedrală.
- **11 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu, iar seara Vecernia tot acolo.
- **14 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Paraschiva din Brașov (Groaveri, păstorită de P.C. Pr. Florin Gârlonța), rostind cuvânt de învățătură cu prilejul hramului bisericii.
- **17 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a noului pangar construit recent în curtea Catedralei mitropolitane.

  — A oficiat taina căsătoriei unei perechi de tineri în Catedrală, iar seara oficiază Vecernia tot acolo.
- **18 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Ev. Luca din Sibiu (str. Lungă) cu prilejul hramului rostind un bogat cuvânt de învățătură. A oficiat parastasul de obște pentru ctitorii și credincioșii parohiei, iar seara a luat parte la Vecernie în Catedrală.
- **19 ocombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu.
- **21 octombrie a.c.** — P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor condus de către P. F. Patriarh Teoctist al României care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române și a zilei Sf. Ardeleni. În aceeași zi seara P. S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Sf. Mărturisitori Visarion, Sofronie și Oprea în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- **2 octombrie a.c.** — P. S. Sa a cercetat canonic mânăstirea Turnu Roșu, biserica Sf. Nicolae din aceeași localitate și biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Mârșa, prot. Avrig.
- **23 octombrie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu iar seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **24 octombrie a.c.** — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile parohiale din Tohanul Vechi, Bran-Poartă, Moeciu de Jos și biserica Reginei Maria din Bran, prot. Brașov. Seara săvârșește Vecernia în Catedrală.
- **25 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Calvaser (prot. Mediaș) și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură. P. C. pr. Ioniță Paraschiv, parohul locului, a fost hirotesit iconom-stavrofor. A fost acordat un Act de apreciere Consiliului Parohial. P. C. diacon Nicolae Orzea a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Strand — Sibiu.

  — Seara slujește Vecernia în Catedrală.
- **26 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii cu hramul Sf. Nicolae și Toți sfinții din Porumbacu de Sus (Apusean) și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură creștinească, hirotesind întru iconom pe P. C. Pr. paroh Bobeș Nicolae-Dan.
- **28 octombrie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Comisiei mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică din România desfășurate la Palatul Patriarhiei din București.
- **30 octombrie a.c.** — P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. Teodor Maghiar, rectorul Universității din Oradea.

  — Seara a slujit Vecernia și Acatistul în Catedrală.
- **31 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lupu Paul.

  — A cercetat biserica „Buna-Vestire" din parohia Topârcea, prot. Sibiu, iar seara slujește Vecernia în Catedrală.

Noi dispoziții privind predarea Religiei

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
Direcția Generală a Învățământului Preuniversitar

Către
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN

Potrivit Ordonanței de Urgență Nr. 36 din 10.07. 1997, pentru modificarea și completarea Legii nr. 84/1995, art. 9, al. 1, a fost reformulat având următorul cuprins:

„Planurile învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară. Elevul, cu acordul părintelui sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea".

Planul de învățământ, aprobat prin Ordinul Ministrului Învățământului nr. 4634/1995 este conform cu prevederile Legii 84/1995, ceea ce generează în momentul de față o neconcordanță între acest plan de învățământ și prevederile Ordonanței nr. 36/1997, ordonanța în vigoare.

Pentru aplicarea efectivă a prevederilor ordonanței în planurile de învățământ, pentru clasele liceale și clasele de școală profesională, se va introduce o oră de religie pe săptămână, profesorii fiind remunerați conform Legii nr. 128/1997.

Consiliile de administrație ale școlilor vor decide modul în care se va desfășura predarea religiei în școli, în funcție de spațiul existent, de numărul de elevi pe confesiuni, de resursele umane și în concordanță cu Precizările nr. 9715 din 10.04. 1996 privind predarea religiei (cu mențiunea că art. 2, 3 și 4 din aceste Precizări au fost anulate de Ordonanța nr. 36/1997).

Frecvența la orele de religie este obligatorie, la fel ca și pentru celelalte discipline.

La solicitarea scrisă a părintelui sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze ora de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără această disciplină. În mod asemănător se procedează și pentru elevul căruia, din motive obiective, nu i s-au asigurat condițiile pentru frecventarea cursurilor la această disciplină.

Pentru clasele I—IV evaluarea se va face cu calificative, iar pentru clasele V—VIII și IX—XII (XIII) evaluarea se va face cu note.

Începând cu anul școlar 1999—2000, Religia, în licee și în școlile profesionale, se va preda în concordanță cu planurile cadru, care vor fi aprobate în ianuarie 1999.

DIRECTOR GENERAL, **Liliana Preoteasa**

INSPECTOR GENERAL, **Nicolae Iordăchescu**

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **2 SEPTEMBRIE 1998** — **Înalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul ANTONIE** a primit la Reşedinţa Mitropolitană pe P. C. Ieromonah Cleopa de la Schitul „Sf. Maria", Jercălăi.
- **3 SEPTEMBRIE 1998** — A primit pe **Î. P. S. Dr. Serafim Joantă**, Mitropolitul Ortodox al Românilor din Europa Centrală şi Germania.
- **4 SEPTEMBRIE 1998** — A primit pe dl. prof. pensionar Năstase Constantin, din Piteşti, aflat în trecere prin Sibiu.
- **8 SETEMBRIE 1998** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe P. C. Pr. Nicolae Bordaşiu împreună cu familia acestuia, preot slujitor la biserica „Sf. Silvestru" Bucureşti;
  — În după-masa aceleiaşi zile a vizitat Mânăstirea Orlat unde s-a interesat de lucrările de construcţie a clădirilor anexă şi la întoarcere, a vizitat în municipiul Sibiu bisericile din cartierele Calea Poplăc i, Valea Aurie şi Ştrand, aflate într-un stadiu avansat de execuţie.
- **9 SEPTEMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu;
  — În după-masa aceleiaşi zile a primit pe stareţa Mânăstirii Predeal monahia Adriana Năstăsoi, însoţită de alte două maici din obştea mânăstirii.
- **13 SEPTEMBRIE 1998** — A primit vizita dl. economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul şef al Arhiepiscopiei Bucureştilor, aflat cu familia la Sibiu.
- **14 SEPTEMBRIE 1998** — A primit pe maica Benedicta Chirobocea, stareţa mânăstirii „Christiana" din Bucureşti.
- **25 SEPTEMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial, la Reşedinţa Mitropolitană.
- **26 SEPTEMBRIE 1998** — A efectuat o vizită de lucru la Schitul Păltiniş, unde s-a interesat de construcţia noii case a Stăreţiei şi de alte lucrări gospodăreşti.
- **28 SEPTEMBRIE 1998** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe P. C. Irineu Duvlea, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi Exarhul mânăstirilor, rezolvând probleme ale mânăstirii Sâmbăta şi ale vieţii monahale din Eparhie.
- **6 OCTOMBRIE 1998** — A vizitat şantierele de construcţii ale bisericilor din cartierele „Valea Aurie", „Calea Poplăcii" şi „Ştrand", unde s-a interesat de mersul lucrărilor construcţiei fiecărei biserici. În după-masa aceleiaşi zile a vizitat gospodăria anexă şi biserica care se construieşte acolo.
- **7 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe P. S. Episcop Irineu Popa, Vicarul Eparhiei de Râmnicu Vâlcea cu ocazia începerii activităţii ca profesor la disciplina Morală la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
- **8 OCTOMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
  — A cercetat Mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
- **14 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe P. Cuv. Arhimandrit Arsenie Papacioc de la Mânăstirea Techirghiol.
- **15 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe dl. jurist pensionar Sârbu G eorghe din Bucureşti, fost coleg de Seminar al I. P. S. Sale.
- **20 OCTOMBRIE 1998** — A primit vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, însoţit de P. S. Episcop Gherasim al Râmnicu-Vâlcei, care se aflau în drum spre Alba-Iulia pentru a participa la sărbătoarea Sf. Români Transilvăneni.
  — În după-masa aceleiaşi zile a primit vizita P. S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului, însoţit de dl. dr. Dobrescu.
- **22 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe dl. conferenţiar Ioan Dur de la Facultatea din Sibiu, cu care a discutat despre mişcarea „Rugul Aprins".
- **23 OCTOMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
- **26 OCTOMBRIE 1998** — A primit vizita Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop al Clujului, Bartolomeu Anania.
- **29 OCTOMBRIE 1998** — A primit vizita Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, a Prea Sfinţitului Episcop Ioan Mihălţan al Oradiei şi a Prea Sfinţitului Episcop Iustin Sigheteanul, episcop-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.
- **30 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe dl. prof. ing. dr. Teodor Maghiar, Rectorul Universităţii din Oradea, însoţit de pr. drd. Cristian Munteanu, care cu această ocazie au înmânat I. P. S. Sale Diploma şi Titlul de DOCTOR HONORIS CAUSA al Universităţii din Oradea. A fost de faţă P. S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.
- **31 OCTOMBRIE 1998** — La cererea d-nei Lili Lemnaru, redactor al Emisiunii „Eclesiastul" a acordat un interviu pe tema „Rugului Aprins".

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Î.P.S. Antonie - Doctor Honoris Causa

(Urmare din pag. I)

tului şi Marelui Sinod al Ortodoxiei de la Chambesy — Elveţia; a făcut parte din delegaţii oficiale ale B.O.R. care au vizitat şefi de biserici din alte ţări; a primit şi condus numeroase delegaţii străine care au vizitat B.O.R.

Alte demnităţi şi responsabilităţi cu care a fost investit:

— Director general al Departamentului pentru credinţă, tradiţie religioasă şi cultură în cadrul Institutului Naţional pentru Românitate şi Românistică;

— Membru al Asociaţiei „Pro Basarabia şi Bucovina";

— Membru al Ligii culturale-creştine „Andrei Şaguna" a românilor din jud. Covasna;

— Membru de onoare al Societăţii Bisericeşti-Culturale „Mitropolitul Varlaam" din Chişinău;

— Membru fondator al Fundaţiei culturale „Vasile Lucaciu" din Satu Mare;

— Membru al Societăţii culturale aromâne „Andrei Şaguna" din Constanţa;

— Membru fondator al „Institutului Basarabia-Bucovina";

— Membru în Consiliul Ştiinţific al Institutului Naţional pentru Studiul Totalitarismului, de sub egida Academiei Române.

Este de asemenea membru de onoare al Academiei Române şi membru în Academia de Ştiinţe a Moldovei.

A primit numeroase premii, medalii şi distincţii în ţară şi străinătate.

Fişa biografică, practic imposibil de înfăţişat aici, fie şi doar ilustrativ, este alcătuită din sute şi sute de titluri (studii, articole, recenzii, cronici şi cărţi).

Lucrările publicate în volum depăşesc cifra de 30.

Nu vom putea ignora realizările pe plan administrativ gospodăresc (restaurarea palatului brâncovenesc de la reşedinţa episcopală din Buzău; renovarea şi construirea unui nou corp de clădiri la Schitul Păltiniş; noua clădire din incinta reşedinţei mitropolitane; corpul de chilii şi noua biserică de la Sâmbăta; Academia duhovnicească de la Sâmbăta — în curs de finisare).

Am amintit o parte din realizările Î.P.S. Mitropolit Antonie spre a pune mai ales în lumină prezenţa şi lucrarea Bisericii noastre în viaţa poporului credincios şi spre a sublinia faptul că Universitatea din Oradea, tocmai aspectul acesta al sprijinirii de către Biserică a eforturilor poporului nostru spre democraţie, dreptate, pace le-a luat în considerare atunci când a decis să-i acorde I.P.S. Sale înaltul titlu academic.

Semnalăm Semnalăm

Am primit de curând o carte: *„Mărturisitorii Sfintei Treimi"* de P. C. Arhim. Felix Dubneac, Michigan, U.S.A., 1997. Cartea se bucură de un Cuvânt înainte semnat de P. S. Nathaniel, Episcopul Episcopiei Române Ortodoxe din America. Iată ce frumos spune despre autor: „Prea Cuviosul Arhim. Felix Dubneac a scris din nou o carte pentru credincioşii care înţeleg limba română intitulată „Mărturisitorii Sfintei Treimi", a cărei temă este viaţa monastică, mărturisitoare Atot-Sfintei Treimi".

Introducerea este semnată de autor.

Este o carte minunată, plină de gânduri teologice, despre toţi Sfinţii mari ai Ortodoxiei, şi de amintiri personale ale părintelui Felix, despre monahismul de astăzi pe care îl priveşte cu simpatie.

E foarte frumoasă şi meritată citită în întregime. Felicit autorul în persoana P. C. Arhim. Felix Dubneac.

* * *

O carte de mare frumuseţe **„Grai şi suflet românesc"** de Florea Mureşanu (Editura „Arhidiecezana", Cluj-Napoca, 1997, 384 pag.). Volum îngrijit de Preot lector univ. Dorel Man. Cuvântul înainte aparţine Î. P. S. Bartolomeu.

Volumul este alcătuit dintr-o mulţime de studii ale autorului aranjate probabil de către părintele Man sau de altcineva în capitole, după cum urmează:

1. De ziua Domnului;
2. Sărbători;
3. Pagina Bisericii;
4. Meditaţii;
5. Cartea;
6. Pagina studenţilor în Teologie;
7. Mărturisiri.

E o carte plină de idei, încât greu ar fi cuiva să le selecteze, de aceea cel mai bine ar fi, să fie citit fiecare capitol cu un gând de pioşenie şi de recunoaştere, deoarece părintele Florea Mureşanu a murit la Gherla, fiind condamnat împreună cu alţi preoţi.

Cartea are, de altfel, un subtitlu: „Colecţia Mărturisitorii de după gratii".

* * *

„Capcanele Iadului", Despre visuri, noroc, ghicire, vrăji, farmece, descântece, superstiţii, preziceri, destin, zodii. (Ed. Agapis — 1997, Protos. Nicodim Mândiţă). Se tipăreşte cu binecuvântarea P. S. Calinic, episcop de Argeş şi Muscel. Este una din cărţile scrise pe vremuri de protos. Nicodim Mândiţă. E tot atât de valoroasă ca şi atunci când a fost scrisă.

* * *

A apărut un amplu studiu intitulat **„Seminarul Teologic Licean Ortodox din Cluj-Napoca"** (1952—1997), de Pr. prof. dr. Alexandru Moraru (Presa Unversitară Clujeană, 1997, 480 pag.). Este o carte care ne vorbeşte despre Seminarul Teologic Licean Ortodox din Cluj-Napoca. Ne dă toate datele despre profesori, despre organizarea programului şi despre promoţiile formate aici. Lucrarea P.C. Pr. prof. dr. Alexandru Moraru este de mare succes. Se dovedeşte a fi un bun autor.

* * *

Conf. univ. dr. G. D. Iscru publică ediţia a II-a sub titlul: **„Istoria Medie a României"**. Începutul renaşterii naţionale (Bucureşti, Casa de editură şi librărie „N. Bălcescu", 1998, 143 pag.).

Această lucrare merită citită cu toată atenţia de către toţi.

O recomandăm şi noi ca fiind o lucrare de valoare.

Remarcăm că studiul este serios informat.

* * *

Semnalăm volumul de poezii **„Armonia clipei"** de Olivian Rodneanul (Ed. Ando Tours, Timişoara, 1998, pag. 87). Este un volum de poezii în română şi engleză. E destul de interesant.

* * *

Ascuţimea şi arta ingeniozităţii, se intitulează cartea lui Baltasar Gracián, traducere din spaniolă, prefaţă, note şi comentarii de Sorin Mărculescu (Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998, 573 pag.). Iată ce scrie autorul despre cartea sa: „Dacă perceperea ascuţimii certifică un vultur, producerea ei chezăşuieşte un înger: slujbă de heruvimi şi înălţare a oamenilor ce ne ridică într-o ierarhie ieşită din comun. Este o fiinţă dintre acelea cunoscute mai mult în mare şi mai puţin îndeaproape, se lasă percepută, nu definită; şi, într-un subiect atât de vag, preţuiască-mi-se orice descriere: ceea ce e frumuseţea pentru ochi şi armonia pentru urechi, pentru intelect este conceptul".

„Intelectul fără ascuţime şi concepte e soare fără lumină, fără raze, şi toate câte strălucesc în corpurile cereşti, sunt grosolane pe lângă cele ale ingeniozităţii".

Cartea a fost scrisă de un autor care a trăit între anii 1601—1658. Este cu atât mai interesantă, cu cât vine de la un asemenea autor din secolul al XVII-lea.

* * *

S-a tradus recent din franceză: **„Istoria infernurilor"** de Georges Minois (Editura Humanitas, Bucureşti, 1998), traducere de Alexandra Cuniţă. Această lucrare face parte din Colecţia „Istoria ideilor" coordonată de H. R. Patapievici.

Iată ce spune despre această carte însuşi editorul ei: „De-a lungul unei naraţiuni captivante subtil asezonată cu informaţii erudite, Georges Minois, adept al curentului „noua istorie", coboară în trecutul unei idei născute odată cu conştiinţa răului. Ideea de infern a fost anterioară dogmei creştine, însă infernul creştin, o dată instituit de doctrina oficială a Bisericii, se va dovedi cel mai crunt şi durabil. În secolul al XIX-lea infernul devine o construcţie intelectuală, ideea ajungând astfel la apogeu. Ea îşi pierde definitiv în veacul nostru trăsăturile tradiţionale, dar nu dispare, ci împrumută „culoarea conştiinţei moderne". În succesiunea de infernuri ale istoriei se regăsesc fantasmele fiecărei epoci.

Cititorul acestei cărţi are impresia că parcurge — cu mult profit spiritual — întreaga istorie a umanităţii, înţelegând-o pentru prima oară din interior, ca istorie a propriei noastre vulnerabilităţi".

O recomandăm spre lectură celor interesaţi de istoria infernurilor.

* * *

A apărut **„Românismul Braşovenilor"** Documente, 1916—1919, ediţie, studiu introductiv şi note de lt. col. conf. univ. dr. Ioan Vlad (Editura „Transilvania Expres" Braşov, 1998, pag. 520). Această lucrare cuprinde documente braşovene de largă importanţă, cu privire la populaţia oraşului. Adună în ea tot felul de documente care stau în sprijinul românităţii românilor din Braşov.

Este o carte deosebită pe care am dori s-o citească toţi cei interesaţi.

* * *

Ne face plăcere să semnalăm în volumul **„Poemele Arcadiei"** de Ioan Tudor, Editura „Dealul Melcilor", Braşov, 1998, un volum de poezii frumoase şi scurte, datorate unui poet mare. Domnul Ioan Tudor, colonel de profesie, se dovedeşte un astfel de poet. Iată ce scrie despre dânsul un braşovean foarte cunoscut Ion Topolog Popescu: „Un poliţist — dl. colonel Ioan Tudor — scrie versuri. Ceva neobişnuit? Parţial, da, fiindcă poeţii venind din această profesiune nu sunt de ordinul sutelor, chiar în literatura universală. Autori poliţişti de proză poliţistă, da, sunt mai mulţi, şi celebri, dar poeţi în uniformă albastră sunt mai puţini, de aceea, atenţia asupra lor ne e, desigur, mai mare. Fiindcă poezia e, totuşi, poezie, adică e un produs mai special şi improvizaţiile, simplele versificări, nu prea au trecere, chiar dacă mai apar pe ici-pe colo. Colonelul Ioan Tudor scrie versuri bune, venind în linia poeţilor noştri-militari, ştiu şi eu, de la Cârlova şi Alexandrescu la Ion Neniţescu sau Nicolae Tăutu, pe nedrept uitat. Şi-apoi, un mare romantic, Mihail Lermontov, n-a fost ofiţer? Deci nu aici e restricţia şi motivaţia de mai sus, sperăm să fie concludentă, ci e sau nu produs poetic? Pentru a vă convinge, iubiţi cititori, deschideţi acest volum la câteva poeme: „Departe peste inima nopţii", „Confesiuni", „Puntea", „Amnezie", „Pacea", „Toamnă târziu în noiembrie", şi altele, citiţi-le cu răbdare şi-ncet, încet, vă veţi da seama că Arcadia e însăşi inima noastră. Acolo, în Arcadia — acel spaţiu al sufletului — veţi afla un om. E puţin? Et in Arcadia ego — şi eu am fost în Arcadia, şi eu m-am ridicat în zonele acelea înalte ale visării şi iubirii. Ţinutul mirific venind din Elada şi luminile ei — frumos transfer metaforic — se întrupează în ideal şi simbol, prin luminile Pietrii Craiului, descoperind inefabilul feminin şi pe poeţii confraţi: Bacovia, Nichita, Sorescu. Căci dl. colonel Ioan Tudor nu scrie doar dintr-un capriciu. Şi-a creat o stare de veghe: poezia, adică o responsabilitate pentru toţi semenii săi. Frumos, nu?"

Starea de veghe se vede că e bine susţinută.

* * *

Semnalăm studiul lui Petru Creţia **„Catedrala de lumini"** Homer, Dante, Shakespeare (editura Humanitas, Bucureşti, 1997, pag. 267). Sunt studii asupra acestor trei mari scriitori, făcute la nivel universitar. „Cele trei studii cuprinse în acest volum, toate inedite, se întemeiază pe o cercetare personală şi adâncită a textelor originale (Iliada şi Odiseea, Divina Commedia, Furtuna). Firesţe, acolo unde lucrul a fost posibil, m-am confruntat şi cu spusele altor cercetători, atâtea câte am putut să cunosc din cărţile şi articolele de specialitate care se găsesc la noi. Cărturarul român se află silit să suplinească lipsurile de informaţie cu strădania lui şi cu atâta cuget cât i-a dat soarta. Pe de altă parte, aceste studii ar fi putut să aibă forma tehnică tradiţională în lumea savantă şi să se înfăţişeze drept contribuţii originale la cunoaşterea domeniului în care se înscriu. Dar n-am dorit să fie aşa, socotind mai potrivit rolul de mijlocitor între asemenea zone mai greu accesibile ale culturii şi publicul larg de limbă română".

Această carte este foarte interesantă şi ştie cum să pună problemele. Se recomandă de la sine şi se citeşte uşor.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută. B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 noiembrie
Nr. 41—42
1998

Lumea nevăzută a îngerilor

În a Sa bunătate fără de margini, Dumnezeu nu s-a mulţumit cu propria contemplare şi pentru împărtăşirea din bunătatea Sa şi din binefacerile sale, a adus din neexistenţă în existenţă pe cele nevăzute şi pe cele văzute. A creat mai întâi natura spirituală şi apoi pe cea sensibilă şi în sfârşit, din ambele, omul. După cuvântul sf. Grigorie de Nazians, întâi a cugetat Dumnezeu puterile îngereşti şi cereşti şi aceasta a devenit faptă, prin Dumnezeu-Cuvântul — prin care s-au făcut toate, „din tot ce s-a făcut" (Ioan 1, 3) — şi s-a desăvârşit prin Duhul Sânt. Îngerii au fost creaţi înainte de crearea stelelor, după cum zice Scriptura: „Când tresăltau laolaltă stelele, îngerii Domnului se bucurau foarte" (Iov 38, 7).[1]

Pe baza Sf. Scripturi, Biserica ne învaţă că îngerul este o fiinţă spirituală, liberă, necorporală. Zidit după propriul chip al Creatorului său, îngerul este un fel de duh şi de foc imaterial, după cum spune psalmistul: „Cel ce faci pe îngerii tăi duhuri şi pe slugile tale pară de foc" (Psalm 103, 5). În raport cu oamenii, îngerii sunt duhuri curate, deci necorporale şi imateriale. După învierea sa din morţi, stând Iisus în mijlocul ucenicilor săi, aceştia s-au înfricoşat şi credeau că văd un duh. Iisus le-a grăit: „Pipăiţi-mă şi vedeţi că duhul carne şi oase nu are, precum mă vedeţi pe mine având" (Luca 24, 39). Care este însă natura fiinţei îngerului, numai Ziditorul său o ştie, El care pe toate le ştie.[2]

Ca fiinţe care servesc lui Dumnezeu, îngerii se caracterizează prin sprinteneală, ardoare, căldură, agerime în devotament şi promptitudinea cu care îşi îndeplinesc serviciul lor. Prin fire, îngerii n-au fost nemuritori, dar şi-au dobândit imortalitatea prin har de la Duhul Sfânt.

Ca soli ai lui Dumnezeu, îngerii au luat o formă omenească, de bărbat sau de tânăr, spre a apărea astfel pe pământ, în faţa celor învredniciţi de Dumnezeu ca ei să li se arate. În soliile lor, îngerii nu sunt limitaţi de pereţi, de uşi, de încuietori sau de peceţi. Ei sunt prezenţi în chip spiritual acolo unde li s-a cerut a se duce, fără însă a fi prezenţi, simultan, în două locuri deosebite.

Proorocul Isaia s-a învrednicit să vadă că „Serafimi stăteau înaintea lui (Dumnezeu), fiecare având câte şase aripi: cu două îşi acopereau feţele, cu două picioarele, iar cu două zburau. Şi strigau unul către altul, zicând: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de mărirea lui!" (Isaia 6, 2—3).

În chipul a doi bărbaţi, în veşminte strălucitoare, s-au arătat femeilor mironosiţe venite la mormânt, să ungă trupul lui Iisus (Luca 24, 4). Când Maria Magdalena şi cealaltă Marie au venit la mormânt, îngerul Domnului, pogorând din cer, a venit, a rostogolit piatra şi a stat deasupra ei. Înfăţişarea lui era luminoasă ca fulgerul şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada" (Matei 28, 2—3).

Ca fiinţe mărginite, îngerii se găsesc în fiecare moment în vreun loc, dar nu pretutindeni, ca Dumnezeu. În Sf. Scriptură, cerul este considerat a fi loc al îngerilor. Vorbindu-le ucenicilor despre a doua venire, le-a spus că „despre ziua aceea... nimeni nu ştie, nici îngerii din cer..." (Marcu 13, 32). De fapt, întregul univers este la dispoziţia lor; îngerii nu sunt legaţi de vreun loc anumit, după cum sunt legaţi oamenii de pământ.

După cum s-a văzut în diferite ocazii, puterea îngerilor este mare. Ap. Pavel le spune Tesalonicenilor că la judecată „Domnul Iisus se va ivi din cer, cu îngerii puterii sale" (II Tes. 1, 7). Pentru binevestirea Evangheliei lui Hristos şi pentru minunile săvârşite prin ei în popor, apostolii Petru şi Ioan au fost puşi în temniţă. În timpul nopţii, un înger al Domnului le-a descuiat porţile temniţei şi i-a eliberat, poruncindu-le să meargă în templu şi să propovăduiască pe Hristos (Fapte 5, 19—20). Era firesc deci ca acelaşi ap. Petru, în epistola sa, să aprecieze, că „îngerii sunt mai mari în tărie şi în putere" (II Petru 2, 11).

În comparaţie cu nemărginirea lui Dumnezeu, mintea îngerilor este mărginită, dar o întrece pe a omului. Voinţa lor este totdeauna înclinată spre bine, neputând fi îndreptată spre rău, spre păcat. Ca fiinţe libere, îngerii buni au rămas credincioşi lui Dumnezeu, păstrându-şi sfinţenia naturală. Prin harul divin s-au desăvârşit, ajungând astfel la fericita stare în care nu mai pot fi mişcaţi înspre păcat.

Aşa după cum ne-a arătat proorocul Isaia, un prim serviciu al îngerilor este lăudarea şi preamărirea lui Dumnezeu. Îngerii sunt prezenţi în iconomia mântuirii neamului omenesc, la întemeierea şi propăşirea împărăţiei cerurilor.

Arhanghelul Gavriil i-a spus preotului Zaharia, că Elisabeta, soţia lui, va naşte un fiu care se va numi Ioan (Luca 1, 13). După şase luni, acelaşi arhanghel i-a binevestit sf. Fecioare Maria, că va naşte pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 35). Prin harul divin li s-a dat îngerilor darul profeţiei. La naşterea lui Iisus, îngerul Domnului i-a

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Implicarea profetică a creştinilor în viaţa lumii şi darul deosebirii*

Ne-am obişnuit, în aceşti ultimi ani, de după revoluţie, să-i vedem pe liderii noştri politici pe la slujbele televizate, să vedem **Te-Deum**-uri şi sfinţiri cam peste tot pe unde se întâmplă ceva care ţine mai degrabă de sfera politicului decât de cea propriu-zis religioasă. Faptul acesta îi contrariază pe majoritatea cetăţenilor, chiar şi pe cei credincioşi, care au simţământul că, prin astfel de manifestări, Biserica este folosită în scopuri, străine misiunii ei.

Pentru mulţi dintre cetăţeni, impresia pe care o lasă astfel de manifestări este că se face uz, pur şi simplu, de faptul că Biserica este un factor de stabilitate şi că, cel puţin de la Constantin cel Mare încoace, ea a apărut, în general, ca fiind susţinătoarea ordinii constituite. Afirmaţia din urmă este valabilă nu numai pentru Bizanţ şi pentru Biserica Ortodoxă, adeseori acuzată de cezaro-papism. Ea se aplică în aceeaşi măsură Catolicismului, cu concepţia sa despre Sfântul Imperiu Roman, Luteranismului cu teoria sa despre cele două împărăţii, teorie care, de fapt, venea în sprijinul **establishment**-ului politic, Calvinismului, care, deşi mai dinamic în teorie, a impus un control destul de ferm împotriva oricărei înnoiri mai radicale, şi Anglicanismului în care regele a devenit şi conducătorul Bisericii.

Biserica are însă o dimensiune care o situează mai degrabă împotriva unui astfel de rol de susţinătoare a **statu-quo**-ului. Este vorba de dimensiunea ei profetică.

1. Profetismul în Vechiul Testament

În Vechiul Testament, preoţii (şi mai ales marii preoţi sau arhiereii) apar, în general, ca susţinători ai ordinii politice stabilite. Era oarecum firesc acest lucru, deoarece arhiereii, dată fiind poziţia lor importantă, erau puşi în funcţie de conducătorii politici (când nu erau ei înşişi astfel de conducători). De aceea se şi află ei adeseori într-o situaţie care contravine misiunii lor religioase, ceea ce-i face nepopulari în rândurile mulţimii de credincioşi. Putem constata acest lucru, mai mult sau mai puţin, pe parcursul întregii istorii israelite, de la preotul Ţadoc din vremea lui David, până la Iason, care şi-a cumpărat slujba cu bani (2 Mac 4, 8—9) şi care, «păgân, şi nu arhiereu», «întărea elenismul» (2 Mac 4, 13) împotriva tradiţiilor strămoşeşti, şi până la Ana şi Caiafa din vremea Mântuitorului.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre profeţi. Profeţii aprofundează înţelegerea voii lui Dumnezeu, pe care înţeleg să o aplice la situaţiile vremii lor. Profetul apare ca mesagerul direct al lui Iahve şi exprimă cu curaj voia Sa. Într-o situaţie dată, profetul vine şi spune răspicat: «Aşa zice Domnul!» Nu se sfieşte să-l mustre în faţă pe regele însuşi. Aşa face Natan cu David, după ce acesta îl ucisese pe Urie şi-i luase nevasta, ceea ce-l determină pe rege să-şi recunoască păcatul şi să se pocăiască (2 Regi 12). La fel face Ilie cu Ahab, după ce acesta îl ucisese pe Nabot şi-i luase via (3 Regi 21). Practic, toţi profeţii se manifestă în acelaşi fel, critica lor aspră necruţând pe nimeni. Oameni profund credincioşi misiunii lor, profeţii joacă un rol inestimabil la păstrarea şi aprofundarea credinţei şi moralităţii mozaice.

Este necesar să relevăm aici un aspect extrem de important al activităţii profeţilor. Ei îşi adresează mesajul lor nu numai iudeilor, ci şi popoarelor dimprejur, care profesau credinţe politeiste. Este destul să deschidem cărţile profeţilor ca să vedem cum denunţă ei păcatele — politice, am putea spune — ale Damascului, Feniciei, Edomului, Amonului, Moabului, Babilonului, Persiei etc. Bineînţeles că, adresată acestor popoare politeiste, sau mai degrabă conducătorilor lor, critica profeţilor nu poate avea drept criteriu morala biblică. Ceea ce cer ei, în numele lui Iahve, acestor conducători nemozaici este aderenţa la o moralitate fundamentală, la ceea ce se va numi mai târziu «legea morală naturală». Căci, într-adevăr, după Vechiul Testament, şi cei care nu cred în Iahve sunt fiinţe morale. Moştenitor al iudaismului, Sf. Apostol Pavel va putea să spună că «păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii», căci aceştia, «neavând lege, îşi sunt loruşi lege, ceea ce arată fapta legii scrisă în inimile lor» (Rom 2, 14—15).

Profeţii condamnă cu vehemenţă păcatul, oricine l-ar săvârşi. În ce-i priveşte pe conducători — fie ei regi, preoţi sau profeţi —, acestora cuvântul profetic le vădeşte unele păcate specifice, cum sunt diferitele forme de oprimare a celor sărmani, încrederea în puterea militară şi, în general, în acţiunile omeneşti etc. La conducătorii popoarelor din jur, care şi ei sunt, chiar fără s-o ştie, slujitori ai lui Iahve, în împlinirea scopurilor Sale (uneori, pur şi simplu, de pedepsire a păcatelor lui Israel), ei condamnă, în general, atitudinea lor faţă de poporul ales, aroganţa cu care-şi depăşesc mandatul de Sus, anunţând pedeapsa care nu va întârzia să vină. Astfel, de pildă, Isaia 14 este o „cântare" despre coborârea în şeol a regelui Babilonului.

Profetismul încetează practic odată cu exilul babilonean. Prezicerile lor despre gloria viitoare a Ierusalimului şi a poporului Legii apar contrazise dureros de realitatea exilului. Israeliţii nu numai că nu-şi văd împlinite visurile de libertate şi mărire, ci dimpotrivă. Chiar întoarcerea din Babilon nu se dovedeşte deloc glorioasă. A durat ani de zile numai chiar refacerea modestă a zidurilor Ierusalimului. Templul refăcut după exil era de o sărăcie care nu mai reamintea nimic din gloria sa de odinioară. Nu se vedeau deloc semne ale revenirii în actualitate a strălucitei epoci a lui David sau Solomon. Acesta este contextul istoric în care apare şi se dezvoltă demersul apocaliptic. Deşi, cum s-a spus uneori, apocalipsa este fiica profeţiei, perspectiva acesteia din urmă este destul de diferită. În scrierile apocaliptice speranţa realizării unei societăţi ideale pe pământ face locul unei totale neîncrederi în lumea de aici. Mesajul apocaliptic îi este acela al perseverenţei în suferinţă, cu speranţa că în curând o intervenţie directă şi definitivă a lui Dumnezeu Însuşi va pune capăt stării de lucruri prezente, pedepsindu-i pe cei păcătoşi şi răsplătindu-i pe cei drepţi într-o lume nouă, cerească.

Creştinismul apare ca moştenitor tradiţiei iudaice în ansamblul ei, această moştenire înglobând nu numai profetismul sau apocalipticismul, ci pe amândouă. E adevărat că au existat întotdeauna — şi există şi astăzi — curente sau grupări creştine care înclină spre o viziune a lucrurilor exclusiv apocaliptică, cu tendinţa de negare a lumii prezente şi a oricărei implicări în îmbunătăţirea realităţilor politico-sociale. Chiar şi o succintă explorare a datelor noutestamentare ne va arăta cât de eronată este o astfel de poziţie.

E adevărat că Împărăţia lui Hristos nu e din lumea aceasta (Ioan 18, 36). Dar chiar dacă «nu sunt din lume», creştinii trăiesc în această lume şi eforturile lor ar fi cu totul fără obiect dacă n-ar viza transformarea acestei lumi prin puterea Evangheliei şi a harului lui Iisus Hristos.

2. Profeţia în Noul Testament

Secole de-a rândul nu s-a mai arătat profet în Israel. Ioan Botezătorul, care anunţă zorii împlinirii profeţiilor vechitestamentare, vine să reînnoade tradiţia profetică. Iisus Însuşi este un profet. Numai că, spre deosebire de profeţii Vechiului Testament, El vesteşte Împărăţia lui Dumnezeu ca pe o realitate prezentă în însăşi persoana şi lucrarea Sa. Toţi sunt chemaţi să intre în această Împărăţie a harului lui Dumnezeu. Nu mai e vorba nici de vestirea iminentei pedepse a păcătoşilor, în sensul în care făceau acest lucru profeţii vechi. Cei ce refuză harul lui Dumnezeu oferit în Hristos se judecă ei înşişi, prin însuşi acest refuz, şi suportă consecinţele învârtoşării inimii lor.

Hristos-Profetul nu este pur şi simplu vizionarul apocaliptic al unei desăvârşiri viitoare, în eshaton. El are un mesaj clar pentru lumea prezentă. Mustrarea severă de către Iisus a conducătorilor iudei (în Mt. 23, de pildă) reaminteşte criticismul exprimat de vechii profeţi la adresa conducătorilor din vremea lor. În acelaşi capitol 23 de la Matei găsim aceste cuvinte de regret pentru refuzul Ierusalimului de a accepta mesajul Său de pace şi de a fi astfel izbăvit de catastrofa care se anunţă: «Ierusalime, Ierusalime..., de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu aţi voit; iată, casa voastră vi se lasă pustie» (Mt 23, 37—38).

După învăţătura creştină, slujirea profetică a Mântuitorului se prelungeşte până la sfârşitul veacurilor, prin Biserică. Biserica însăşi este chemată să exercite în lume această misiune profetică.

Din Noul Testament aflăm cât de important este profetismul creştin, reeditare şi împlinire a vechiului profetism israelit (cf. Fapte 2, 17—18, care citează Ioil 3, 1 şi urm.). Sf. Apostol Pavel îşi dă multă silinţă, în 1 Cor 14, să demonstreze superioritatea harismei profeţiei faţă de alte harisme mai ales faţă de glosolalie. «Căutaţi dragostea, zice el. Râvniţi însă cele (darurile) duhovniceşti, dar mai ales ca să proorociţi» (1 Cor 14, 1). În Fapte 11, 27—30 ni se vorbeşte despe un profet creştin, Agav, care, venind de la Ierusalim la Antiohia, a profeţit despre foametea care avea să bântuie în Imperiul roman în timpul lui Claudiu, ceea ce i-a şi determinat pe credincioşii din această localitate la realizarea unei colecte pentru Biserica din Ierusalim. În Fapte 21, 10—12, acelaşi Agav profeţeşte arestarea S. Pavel şi, pe linia tradiţiei profeţilor lui Israel, face acest lucru şi printr-un gest profetic.

Este de notat faptul că, în Noul Testament, misiunea profeţilor apare în strânsă legătură cu cea a apostolilor şi a învăţătorilor. În Biserica veche, pe măsura aprofundării şi sistematizării doctrinei şi a tot mai bunei organizări a comunităţilor, manifestarea profetismului în formele sale de la început se estompează, această harismă fiind integrată din ce în ce mai mult în misiunea învăţătorească. Biserica, prin chemarea ei, nu rămâne însă mai puţin profetică. Ceea ce implică din partea ei un rol întotdeauna dinamic şi critic. Sfinţii Părinţi şi lupta lor neabătută pentru afirmarea adevărului creştin şi pentru ferirea acestui adevăr şi a Bisericii, în general, de orice compromis cu păcatul ilustrează cum nu se poate mai bine acest rol.

Dacă vorbim de rolul profetismului de critic al **statu-quo**-ului, se ridică, firesc, unele dificultăţi fundamentale. Am în vedere mai ales două astfel de probleme: aceea a criteriilor adevăratei profeţii, şi aceea a funcţionării profetismului într-o societate secularizată.

3. Criteriile adevăratei profeţii

O primă dificultate: Cine garantează autenticitatea profetului sau a profeţiei în fiecare caz în parte? Care sunt criteriile adevăratei profeţii?

Problema s-a pus dintotdeauna. Pe lângă profeţii inspiraţi, autentici trimişi ai lui Dumnezeu, au existat dintotdeauna şi profeţi mincinoşi. În 3 Regi 22, Miheia, profet al lui Iahve, se confruntă cu nu mai puţin de pa-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. VASILE MIHOC

* Referat prezentat la Simpozionul cu tema «Biserica şi politica» — Facultatea de teologie «Andrei Şaguna» din Sibiu, 27—28 octombrie 1998.

Te rog, Doamne!...

Am socotit că-n viaţă de-ajuns e să doreşti
Şi totu-apoi decurge aşa precum gândeşti;
Dar am greşit, că omu-ntru puterea sa,
Nimic nu dobândeşte fără voinţa Ta!

De Te-aş cunoaşte bine, ca un pios creştin,
Aş îndrăzni să-Ţi cer din harul sfânt puţin,
Te-aş îndrăgi Stăpâne, din ce în ce mai mult,
Dorind să-Ţi urmez calea şi glasul să-Ţi ascult!

Ca să Te pot urma, ţa-ma sa tina spre Tine
Şi dă-mi gândul curat pornit numai spre bine;
Precum cerbul doreşte izvorul cristalin,
La fel sufletu-mi cere de Tine a fi plin!

Îndreaptă-mi, Doamne, paşii spre Tine cât mai mult
Să-Ţi pot cunoaşte slava din care să-mi fac cult;
De am în cuget beznă şi nu Te pot vedea,
Revars-a Ta lumină mereu în calea mea!

Tu eşti ziua senină ce nu cere apus,
Din care-ntunecimea în hău adânc s-a dus;
Deschide-mi, Doamne, ochii să sorb lumina Ta,
Nemărginirea-Ţi sfântă să-nceapă a mă-ncânta!

Doamne, nu-mi da mai mult, decât mi-i de folos,
Nu mă lăsa s-adun ce-mi este de prisos;
Tu eşti adevărat, iar eu deşertăciune,
Eu, omul mărginit, Tu, marea-nţelepciune!

Înţelepciunea Ta de mine-i nepătrunsă,
Măsura bunătăţii rămâne necuprinsă,
De aceea, eu smerit, Te rog binevoieşte
Pe robul ce-ai zidit de rele mântuieşte!

VASILE A. PLEŞU
Câmpulung-Muscel

BIOETICĂ:

Pentru o întâlnire mai umană între medic şi pacient

Sunt mulţi pacienţii care, în zilele noastre, manifestă nu doar reţinere, ba chiar neîncredere, ce ajunge uneori la stări conflictuale cu lumea spitalelor. Pare paradoxal că, odată cu creşterea nevoilor şi a numărului de solicitări (vizite, consultaţii etc.) din partea populaţiei, creşte adesea un insidios sentiment de nesiguranţă, neîncredere şi incomprensiune. E o dramă pentru bolnavi, dar, în egală măsură, este şi pentru personalul medical.

E vina medicilor sau a pacienţilor? E vina structurilor sanitare sau a statului? E vina unei mentalităţi, a unei culturi care apără tot mai puţin viaţa şi demnitatea persoanei umane? Un răspuns exhaustiv ar risca să fie la fel de reductiv.

E adevărat că ştiinţa, în general, şi cea medicală, în particular, tinde azi către o ultra-specializare şi, în acelaşi timp, către o „fragmentare" a omului, ignorând adesea unitatea originală, unică şi irepetabilă a persoanei umane, ce se prezintă în identitatea sa cu trup şi suflet, nu doar ca „subiect social". Se construieşte o reducţionistă distincţie între medici şi pacienţi, care ajung uneori să nu mai găsească limbajul comun, interpersonal.

Asaltaţi de informaţii de tot felul şi de îndemnuri la auto-medicaţie şi urmăriţi de mirajul sănătăţii şi frumuseţii, devenim, de fapt, tot mai „dependenţi". Ispita „autodeterminării", din partea bolnavilor, şi cea a zisei „neutralităţi ştiinţifice", din partea medicilor, dizolvă comunicabilitatea — şi aşa foarte fragilă — dintre aceştia.

Poate că uneori sfera politicului contribuie neiertat de mult în acest raport, atunci când consideră sănătatea drept un apendice al administraţiei publice şi obligă medicul să caute un echilibru între echitate şi comprensiune, pe de o parte, şi puţinătatea resurselor, pe de altă parte. Probă devine însuşi limbajul, care-i tot mai impersonal şi mai fiscal. În spital, prevalează adesea raportul pacientului cu structura, decât al bolnavului cu medicul. Constrâns la o mulţime de procedee birocratice, bolnavul ar vrea să vadă totuşi în medic persoana de încredere şi specialistul competent, care să-i poarte de grijă în suferinţa sa.

Se aud voci ce solicită tot mai insistent o nouă „cultură a relaţiei" dintre medic şi pacient. E nevoie să redescoperim valoarea personală a acestui raport. Un „pact" de conştiinţă sau, mai corect, o refondare antropologică creştină, pe linia identificării unei valori supreme în fiecare om, a chipului lui Hristos ce străluceşte atât în medic, cât şi în omul bolnav. Întâlnirea dintre bolnav şi medic să fie aceea dintre o adevărată încredere şi o adevărată conştiinţă.

În actul medical, se întâlnesc, la nivel de conştiinţă, medicul şi Hristos — „Doctorul sufletelor şi al trupurilor". Doar atunci actul medical este complet, iar boala înţeleasă în ambivalenţa sa şi nu redusă doar la o disfuncţie fiziologică. Întâlnirea între pacient, ca persoană, şi medic, ca persoană, devine un raport „reflexiv": bolnavul citeşte în ochii medicului reflexele omului sănătos, iar medicul citeşte pe faţa bolnavului caracterele chipului Omului deplin, ale umanităţii desăvârşite a lui Hristos. Actul medical ar putea deveni astfel o sărbătoare şi nu izvor de teamă. Iar lungile aşteptări din holurile spitalelor noastre n-ar mai fi „drumul de la Ierusalim la Ierihon", ci întâlnirea cu samarineanul milostiv şi odihna în casa de oaspeţi.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAŞCU

PARTEA A DOUA

Adevărul este o Persoană

Oamenii caută adevărul. Se poate z ce chiar că — în felurite chipuri, fără îndoială — toți caută adevărul. Dar ce este adevărul? Unde se găsește el? Cum să-l găsim? Puțin numeroși sunt cei ce știu aceasta. Noi, creștinii, am auzit cu toții pe Hr stos zicând: „Eu sunt Adevărul" (Ioan 14, 6), dar cu toate acestea, foarte adesea, nu înțelegem toate implicațiile pe care această afirmație le comportă pentru modul nostru de ex stență în toate manifestările sale. Printre cei ce au subliniat imensa importanță a acestei afirmații — revelație a lui Hristos, îl citâm pe marele teolog sârb, Pr. Iustin Popovici, care scrie: „În creștinism, Adevărul nu este o idee filosof.că, nici o teorie, nici o învățătură, ci Persoana divino-umană vie, Iisus Hr stos istoric. Cu Hristos, Dumnezeu-Cuvântul întrupat, Adevărul dumnezeiesc veșnic intră pe de-a-ntregul în această lume. [13]

Dacă Adevărul este o Persoană, căutarea adevărului va tinde spre o întâln re, spre o comuniune existențială cu această Persoană și deloc spre o cercetare intelectuală de tip filosofic sau chiar metafizic. Ea nu va consta, înainte de toate, în a „cerceta Scr pturile" (Ioan 5, 39), cu întreg arsenalul instrumentelor exeget.ce pe care știința teologică ni le pune la dispoziție. În acest punct, din Evul Mediu, Orientul și Occidentul creștine au urmat drumuri divergente, mai ales în domeniul teologiei școlare. Poziția scolastică a fost exprimată tipic prin formula „Credo ut intelligam" („Cred ca să înțeleg" sau „Cred în vederea sesizării pe cale intelectuală", Anselm de Canterbury, 1033—1109). Acest demers caută, plecând de la credință, să sesizeze pe cale intelectuală, să înțeleagă adevărul, în mod necesar abstract, deci impersonal, când e conceput rațional; adevărul se reduce atunci la formularea sa exactă, iar cunoașterea, la înțelegerea individuală a acestei formulări. Logica este ridicată la rang de criteriu suprem. Din contră, „când Biserica ne invită să primim adevărul, ea ne invită la o relație personală, la un mod de viață care constituie o relație cu Dumnezeu".[14] Din această perspectivă, îl înțelegem mai bine pe Dostoievski zicând că, dacă ar avea de ales între Hristos și adevăr, L-ar alege pe Hristos.

Acest mod de viață este calea ascetică de purificare în vederea i uminării venite de Sus: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8). Școala, în care se învață această metodă, e Biserica, a cărei slujire învață că „în practica virtuților se află calea ce duce la dumnezeiasca contemplație."[15]

Făcând lectura scrierilor Starețului Siluan, nu putem să nu fim surprinși de insistența sa constantă asupra rolului Duhului Sfânt în relația noastră cu Hristos, deci cu Adevărul. El afirmă categoric că „nu prin știință, ci prin Duhul Sfânt îl cunoaștem de Domnul"[16]: Nu-L putem cunoaște pe Iisus Hristos ca Dumnezeu dacă nu o facem prin Duhul Sfânt. Propriu-zis vorbind, taina Sfintei Treimi, ca și cea a divino-umanității lui Hristos, se află radical în afara posibilității intelectului nostru. Orice încercare de a pătrunde rațional taina ne plasează pe o cale fără ieșire, ce nu ne conduce către o întâlnire vie cu Hristos, către o comun'une existențială cu El.

Din toate acestea, înțelegem distanța care separă calea creștină de spiritualitățile de tip gnostic. Ele, toate, tind către un Absolut, dar acest Absolut este — ca să concludem —, o abstracție impersonală (mă gândesc mai ales la hinduism și la buddhism). A tinde d'n toată ființa ta spre un Absolut impersonal pentru a realiza (în dublul sens de „a lua cunoștință de" și de „a împlini") identitatea ta esențială cu El este, în fond, o sinucidere metafizică.

Evocând caracterul fundamental personalist al spiritualității creștine, n-aș dori să omit de la menționare, chiar și numai în trecere, rolul „celuilalt" și în particular al părintelui duhovnic. Se cunoaște expresia biblică „Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacob" (Matei 22, 32) — El este Dumnezeul părinților noștri. Noi ajungem la Dumnezeu prin intermediul oamenilor. Întâlnim un om purtător de Dumnezeu, care ne inspiră încredere și, prin el, sesizăm ceva din taina lui Dumnezeu. Convertirea primilor creștini, în timpul persecuțiilor, se făcea foarte adesea prin contactul cu martirii. Când aceș'a erau martirizați și trimiși la moarte, credința lor trezea în inima celor prezenți convingerea că Dumnezeul pentru care acești bărbați și aceste femei erau gata a muri, era adevăratul Dumnezeu. E necesar, p'ntru ca lumea să subziste, să existe întotdeauna bărbați și feme „purtători de Dumnezeu", acționând ca un ferment în firea umanității. Și de fapt, de-a lungul veacurilor, sfinții n-au lipsit niciodată în Biserică, iar aceasta se întâmplă până în zilele noastre. Foarte aproape de noi îl avem pe sfântul Siluan. Ne este aproape contemporan, adormind în Domnul în anul 1938. S'rălucirea și influența sa cresc pe zi ce trece. Numeroși sunt cei ce găsesc în el un izvor de inspirație și vin sau revin prin el la credința creștină.

Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu

Formula care rezumă cel mai bine întreg mesajul creșt'n este maxima patristică: „Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să poată deveni dumnezeu". Aproape la fel, regăs m aceeași expresie la Irineu de Lyon, la Atanasie al Alexandriei, la Augustin de Hippona și la mulți alți Părinți ai Orientului și Occidentului.

Nu ajunge să proclamăm divino-umanitatea lui Hristos, trebuie să o și afirmăm cu referire la om, căci aceasta este vocația sa, sensul vieții sale: toți oamenii sunt chemați să devină, ei înșiși, fii ai lui Dumnezeu, dar prin adopție. „Unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu", zice Hristos (Ioan 12, 26). Unde este El? „La dreapta Tatălui" (Fapte 7, 55). Expresia aceasta, „la dreapta Tatălui", înseamnă egalitatea cu Dumnezeu, intrarea totală în sfera divinului. Sfântul Grigorie Palama (sec. XIV) nu ezită să spună: „Cei ce se împărtășesc de energii (necreate) și lucrează în comuniune cu ele sunt făcuți, de Dumnezeu, dumnezei fără început și fără sfârșit, prin har."[17] Conform Părintelui Iustin Popovici[18], omul, simplu om, nu este cu adevărat om, ci un sub-om, un semiom, în cele din urmă un nonom. Singurul om adevărat este Hristos, Dumnezeu-Om, și cel ce în Hristos a devenit „dumnezeu prin har". Această idee, că omul poate deveni „dumnezeu prin har" se găsește la numeroși Părinți, dar în particular la sfântul Maxim Mărturisitorul (sec. VII). Aceasta înseamnă mântuirea, ultima treaptă a devenirii omului.

Chip și asemănare

Care îi este punctul de plecare? Crearea omului **după chipul și asemănarea lui Dumnezeu** (Facere 1, 26). În acest „chip" se află posibilitatea pentru om de a-L reflecta în mod adecvat, în ființa sa, pe Dumnezeu datorită lui, omul poate avea cu Dumnezeu o unire din cele mai intime. A fost creat în acest scop. Omul nu e un animal precum celelalte, superior lor doar prin inteligența și destoinicia sa, și căruia să-i fi fost supraadăugat „prin har" un dar spiritual supranatural.[19] El poartă la rădăcina ființei sale această conformitate cu divinul, care este chipul lui Dumnezeu în el. Chipul face parte d'n definiția omului. Natura umană poartă într'nsec, în ea însăși, „codul genet'c" al **chipului** lui Dumnezeu. Dar trebu'e, încă, să se poată dezvolta până la deplina **asemănare** cu Dumnezeu. E o „eroare" să delim tăm între chip și asemănare precum între început și sfârșit. A fost chemarea lui Adam, de a ajunge, plecând de la chipul lui Dumnezeu, la plenitudinea asemănării.

Tragedia căderii în păcat a făcut ca acest proces, care nu depindea numai de Dumnezeu, ci și de libertatea omului, să nu se poată realiza în Adam. A trebuit ca Dumnezeu Însuși să devină om pentru ca promisiunea să devină realitate; El l-a mântuit pe om. Cu alte cuvinte, doar în Hristos, omul a ajuns la deplina asemănare, a fost total îndumnezeit. Ne rămâne să-L urmăm (cf. Ioan 12, 26).

În tradiția spiritua'ă a Bisericii, viața de creștin este, înainte de toate, o viață a poruncilor Evangheliei.

O moarte-înviere

În starea sa decăzută, omul nu poate ajunge la plenitud nea asemănării printr-o creștere — să-i zicem — naturală. Oricât de dură ar fi asceza sa, eforturile individuale nu sunt suficiente. „A vrea binele se află în m'ne, dar pe a face nu-l a'lu", suspină sfântul Pavel (Romani 7, 18). Acum, drumul mântuirii trece prin moarte. Trebuie să murim pentru a trăi. „De nu se va naște c'neva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5). Tema centrală a vieții în Hristos o reprezintă Paști'e: acestea sunt **o trecere** prin moarte pentru a intra întru înviere, în viața veșnică. Cel ce întipărește în noi acest program este Botezul. Viața unui botezat va consta în actualizarea harului botezului său. El va trebui, de-a lungul întregii sale vieți, să aprofundeze, să se străduiască să împlinească ceea ce s-a petrecut la botezul său, ceea ce a experimentat sacramental, adică:

1. Lepădarea de Satana.
2. Unirea cu Hristos-Dumnezeu printr-o moarte-înviere simbolizată de trei afundări totale în apa baptismală;
3. Primirea peceții darului Duhului Sfânt prin mirungere (ungere cu sfântul Mir), adevărată Cincizecime (Rusalii) personală.
4. În sfârșit, recapitulând și încoronând totul, împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos.

Asceza

Taina inițierii creștine este cea care, odată creat omul „după chipul lui Dumnezeu", restabilește baza pe care se va desfășura întreaga viață spirituală a neofitului și îi precizează cadrul. Către sfârșitul slujbei botezului preotul se roagă pentru noul botezat, cerând „să rămână **ostaș nebiruit** împotriva diavolilor ce poartă în zadar dușmănie asupra lui și asupra noastră; și cu cununa Ta cea nepieritoare arată-ne pe toți biruitori până la sfârșit".[20] Tainele nu acționează automatic printr-un fel de virtute magică; pentru a deveni un „ostaș nebiruit", omul trebu'e să dea dovadă de buna sa voire, cooperând liber cu harul primit la botez. Această cooperare se va exprima printr-un stil de v'ață mai mult sau mai puțin ascetic.

Asceza este ind spensabilă dacă vrem să progresăm pe calea mântuirii. Ea are o dimensiune pozitivă și una negativă. Partea pozitivă constă în a se pune sub ascultarea plină de supunere a poruncilor lui Hristos, care sunt esențial pozitive: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, d n tot sufletul tău și din tot cugetul tău" și „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 37—39).

Porunca de-a iubi pe aproapele ca pe tine însuți ne învață că aparținem aceluiași corp al umanității care este unul. În planul lui Dumnezeu, umanitatea este una: păcatul a introdus divizarea, ne-a transformat în indivizi izolați, egoiști și egocentrici. „Nu cumva sunt eu paznicul fratelui meu?" (Fac're 4, 9), întreabă ironic Cain după uciderea lui Abel.

Porunca de-a iubi pe aproapele ca pe tine însuți vizează vindecarea d vizării și restaurarea unității; ea ind că atât gradul de iubire, cât ne face să înțelegem că „viața fratelui nostru este viața noastră însăși" (sfântul Siluan Athonitul). Cea care are chemarea de-a realiza această unitate „după chipul Sfintei Treimi", de-a aduna într-un singur trup, Trupul lui Hristos, pe fiii lui Dumnezeu împrăștiați pe fața pământului, este Biserica. Pentru ca aceasta să se împlinească, trebu'e să încetăm a fi indivizi narcisiști spre a deveni persoane-în-comuniune, ceea ce implică o întorsătură completă a modului nostru de existență.

Partea negativă a ascezei privește lupta împotriva păcatului, împotriva pat'milor. Părinții apreciază păcatele drept boli ale facultăților sufletului. Ei au și analizat, cu o mare finețe, diversele patimi ale sufletului pentru a putea prescrie tratamentul adecvat. D'mersul lor nu e n ci juridic, nici moralizator, ci existențial: este vorba de o luptă împotr'va duhurilor răului care încearcă să ne aservească. Această luptă ne liberează de influența lor. Dând năvală asupra patim'i, noi vom suprima rădăc'na ce naște păcatul.* Pentru a conchide este vorba de o vindecare în profunzime a întregii noastre ființe.

Pocăința, calea mântuirii

Luptând împotriva pat'milor, străduindu-se să trăiască conform poruncilor lui Hristos, omul ia cunoștință de eșecul său: el nu ajunge să împlinească pe deplin aceste porunci ce îl depășesc. Cine poate pretinde că-L iubește pe Dumnezeu din toată inima sa, din tot sufletul său, din tot cugetul său? Omul descoperă din ce în ce mai mult distanța ce-l separă de Dumnezeu, „l'psa de as'manare" a sa cu El; atunci se naște în el **metanoia**, pocăința. Asceza ia tot mai mult aspectul unei profunde pocă'nțe. „Tu ai pus pocăința spre mântuire", se mărturis'ște preotul lui Dumnezeu, cu recunoștință, în timpul Liturghiei.[21] Adevărata pocă'nța este, ea însăși, un dar al lui Dumnezeu, și noi i-L cerem prin rugăc'une: „Dă-mi să-mi văd greșel'e mele și să nu osândesc pe fratele meu."[22]

Când se vorbește de chemarea omului de-a deveni întru totul asemănător lui Dumnezeu, de îndumnezeire, aceasta provoacă adesea teamă, poate părea exagerat de ambițioasă sau manifestarea unei trufii propriu-z's luciferiene. În realitate, ea înseamnă indicarea țintei către care trebuie să tindă eforturile noastre, aspirațiile noastre, ca steaua Polară pe care o contemplăm într-o noapte adâncă: ea se află la o d'stanță incalculabilă, chiar inaccesibilă, și totuși ne indică direcția de urmat. Dar „cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu", zice Domnul (Luca 18, 27).

Cunoscând țința finală, pășim cu încredere pe calea înfr'coșătoare dar dulce a pocăinței, calea **cnenozei** pe urma lui Hristos Care „S-a golit pe S'ne luând chip de rob, devenind asemenea oamenilor; și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte-și încă moarte de cruce!" (Filipeni 2, 7—8). Omul coboară în iadul pocăinței, al autoacuzării și acolo, în acea smerenie extremă, Dumnezeu v'ne de-l caută spre a-l face să urce și a-i insufla o viață nouă: darul Sfântului Duh.

În viziunea Sfântului Serafim de Sarov, dobândirea Duhului Sfânt constituie țelul vieții creștine. Astfel, omul pătrunde într-o pro'undă comun'une existențială cu Dumnezeu însuși, căci „acest har îndumnezeitor al lui Dumnezeu este necreat; el este veșnic și vine de la veșnicul Dumnezeu."[23] Omul devine tot ceea ce este Dumnezeu, în afara identității după fire, prec'zează sfântul Maxim Mărturisitorul.[24] Pentru a sugera ceea ce re'rezintă această unire „Fără despărțire și fără amestecare" a omului cu Dumnezeu, Părinții recurg la diverse imagini. Una d'nre ele este cea a unei săbii introdusă în foc. Sabia, obiect de fier, având o formă, greutate și o lamă ascuțită, rămâne ceea ce es'e, dar dobândește un lucru care nu-i aparține ființial și care îi este străin: focul. Fierul și focul vor intra în cea mai strânsă unire, ch'ar dacă fierul va arde iar focul se va egala, fără ca focul să devină fier sau invers.

Rugăciunea

Omul intră în relație cu Dumnezeu prin rugăciune. Rugăciunea îl însoțește pe tot parcursul vieții sale și se adaptează tuturor circumstanțelor, tuturor nevoilor. Ea este personală, rostită în singurătate, în tainicul în'mii, dar și comun'tară când credincioșii se reunesc pentru a se ruga împreună „într-un singur loc laolaltă" (Fapte 2 44).

Mărturisirea unui pelerin rus[25] a făcut cunoscut în Occ.dent un mod de rugăciune foarte răspândit în lumea ortodoxă, Rugăciunea lui Iisus. Ea se rostește prin cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul". Este o rugăc'une personală, centrată pe invocarea Numelui lui Iisus, Dumnezeu-Om. Se utilizează fie ca o rugăciune intensă, rostită o dată sau de două ori, fie în mod repetitiv, într-un timp mai mult sau mai puțin prelungit, adesea cu ajutorul unor mătănii. Între Persoana divină și Numele Său există o relație atât de strânsă încât o anumită „prezență" a Persoanei se manifestă în Numele Său. Aceasta explică interdicția vechitestamentară: „Să nu iei num'e Domnului (YAHVE) Dumnezeului tău în deșert" (Ieșire 20, 7). Pe de altă parte, această rugăciune este prin excelență una ce exprimă pocăința celui ce se roagă. Când am înțeles importanța pocăinței în spiritualitatea creștină, nu vom fi surprinși de locul pe care această rugăc'une îl ocupă în ea.

Afară de rugăciunea personală, noi practicăm și rugăciunea liturg'că comunitară. Dacă nu suntem indivizi izolați (lumea decăzută) ci persoane-în-comun'une (lumea răscumpărată a Bisericii), sesizăm ușor necesitatea de a exprima această comuniune printr-o rugăciune comună ce culminează în Liturghia euharistică. B serica își întemeiază existența sa în Euharistie; în aceasta ea devine o r'alitate concretă. Datoria Biser'cii este de-a restaura unitatea ontologică a neamului omenesc, fărâmițată de păcat. În Biserică suntem membri ai unui singur Trup. Cel ce z'ce: „Sunt credincios, dar nu practicant; nu merg la biserică deoarece nu am nevoie de ceilalți", nu înțelege că, izolându-se în acest fel, se îndepărtează de Izvorul Vieții și se împietrește într-un mod de existență moștenit de pe urma decăderii și a păcatului.

Dacă am încerca să ne închipuim Împărăția Cerur'or, nu ne-am imagina-o niciodată populată de indivizi izolați, fiecare trăind de-o parte, în colțul său. Nu, ne-o vom concepe ca o adunare de fericiți reuniți în „cor" și cân'ând „într-un glas", fără ca această unitate să aboleasă caracterul absolut ireduct bil al persoanei și al liber'ății sale. La antipodul acestei concepții se găsește iadul, așa cum și l-a imaginat un autor anglican, C.S. Lew's (1898—1963). În lucrarea sa The Great Divorce (Marele Divorț),[26] el începe, în maniera sa umoristică însă foarte profundă, prin a descr'e un oraș imens în care cititorul recunoaște încetul cu încetul iadul. Noii veniți în aceste locuri se instalează începând din centrul orașului, încadrați în străzi normale; dar, cum se ceartă constant cu vecinii lor, ei se mută fără încetare stabilindu-se din ce în ce mai departe. Acest oraș sfârșește pr'n a avea dimensiunile Universului și de departe se poate zări cutare sau cutare astru locuit de Iulius Cezar, Napoléon sau altă celebritate a Is'oriei... într-o însingurare absolută!

Traducere de **DANIEL POPA,**

stud. anul II, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu

---

13. Pr. Iust'n Popovici, L'Homme et le Dieu-Homme, Lausanne, L'Age d'Homme, 1989, p. 120—121.
14. Christos Yannaras, La Foi vivante de l'Eglise, Paris, Cerf, 1989, p. 31.
15. Grand Livre d'Heures, Roma, Diaconie Apostolique, 1989, p. 237.
16. Archim. Sophrony, op. cit., p. 325.
17. Jean Meyendorff, Introduction à l'étude de Grégoire Palamas, Paris, 1959, p. 247.
18. Op. cit., p. 146.
19. Cf. Vladimir Lossky, Essai sur la Théologie mystique de l'Eglise d'Orient, Paris, Cerf, 1990, p. 126; Henri de Lubac, Surnaturel, Paris, 1991.
20. Baptême, Roma, Diaconie Apostolique, 1979, p. 55 (rom. Molitfelnic, Ed. IBM, București, 1992, p. 41).
* Cf. Dorothée de Gaza, Oeuvres spirituelles, Paris, 1963, Sources chrétiennes, 92, p. 153.
21. Dumnezeiasca Liturghie a sfântului Ioan Gură de Aur, Rugăciunea cântării celei întreit-sfinte.
22. Rugăciunea sfântului Efrem Sirul.
23. Grigorie Palama în Philocalie, Bellefontaine, Fascicule 10, p. 306. El îl c'tează aici pe Maxim Mărturisitorul. Răspunsuri către Talasie 16, PG 90, 644 D.
24. Maxim Mărturisitorul, Ambigua, PG 91, 1308 BC.
25. Récits d'un pèlerin russe, Paris, Ed. du Seuil (trad. rom. Mărturisirea unui pelerin despre lucrarea plină de har a rugăciunii lui Iisus, Chișinău, Ed. Axis Mundi, 1992).
26. C. S. Lewis, The Great Divorce, Glasgow, 1976, p. 19—20 (trad. franc. L'autobus du Paradis, Paris, Ed. du Cerf).

Arhimandritul Symeon — Spiritualitate și frumusețe

Lumea nevăzută a îngerilor

(Urmare din pag. 1)

îmbărbătat pe păstori și le-a binevestit bucurie mare, că li s-a născut Mântuitor, care este Hristos Domnul" (Luca 2, 10—11).

În pustie, după ce a postit patruzeci de zile și nopți, Iisus ispitit a fost de către diavol prin întreită încercare. Categoric l-a respins Iisus pe diavol, cu cuvintele: „Mergi înapoia mea, Satano! (Retro, Satana!)... și iată, îngerii venind (la Iisus) îl slujeau" (Matei 4, 10—11).

În amarul suferințelor din Ghetsimani, când „cu mare stăruință se ruga, iar sudoarea lui cu picături mari de sânge, picura pe pământ, un înger d n cer s-a arătat lui Iisus și-l întărea" (Luca 22, 43—44).

Am arătat că îngerii au fost prezenți și la învierea din morți a lui Iisus. La înălțarea lui la cer, doi îngeri, în chipul a doi bărbați, au stătut lângă apostoli, îmbrăcați în haine albe, îmbărbătându-i (Fapte 1, 10).

Ca un al doilea serviciu, îngerii sunt încredințați să ocrotească și să conducă pe cei puși sub ocrotirea lor. Pe copii, pe cei mici, cu sufletul curat și nevinovat, deci fără răutate, fără v'cleșug, model de sinceritate, Iisus i-a dat ca exemplu pentru toți cei ce se nizuiesc să dobândească mântuirea sufletului lor în împărăția cerurilor. „Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici — le-a zis Iisus ucenicilor săi —; îngerii lor în ceruri, pururea văd fața Tatălui meu, Care este în ceruri" (Matei 18, 10). Acest verset biblic a fost considerat a fi un loc clas.c, care ne certifică existența îngerilor păzitori.[3]

În profeția mesianică, privitoare la ispita diavolului în pustie, așa grăiește psalmistul: „Îngerilor săi le va porunci Domnul să te păzească în toate căile tale; te vor ridica pe mâini, ca să nu se izbească de piatră piciorul tău" (Psalm 91, 11—12).

În V.T. ni se arată, că popoarele și țările cele mai diferite își au îngerii lor păzitori. Ca să înțeleagă ce va veni peste poporul lui Israil, solul divin i-a zis proorocului Daniil: „Îngerul păzitor al Persiei mi-a stat împotrivă douăzeci și una de zile, dar iată că Mihail, voievodul îngerilor păzitori a venit într-ajutorul meu și eu l-am lăsat acolo la îngerul păzitor al împăratului Perșilor" (Daniil 10, 13).

Îngerii sunt ocrotitori și ajutători pentru cei drepți și evlavioși în diferitele situații dificile din viață. Câți binecredincioși n-au simțit în primejdii, că s-au salvat, ca prin minune, datorită mâinii ocrotitoare a îngerului păzitor, trimis de Dumnezeu! O, dar îngerii sunt trimiși și spre a pedepsi gravele nelegiuiri ale păcătoșilor. Pe Irod Agripa, care l-a ucis cu sabia pe Iacob, fratele apostolului Ioan și care a căutat să-l piardă și pe ap. Petru, „pe loc, îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat mărire lui Dumnezeu și mâncându-l viermi, a murit". (Fapte 12, 23). De fapt, îngerii sunt în slujba Providenței divine.[4]

Marele teolog, Pseudo-Dionisie Areopagitul, împarte lumea îngerească în trei ierarhii, fiecare dintre acestea împărțită fiind în câte trei cete. Prima ierarhie o formează ceata Serafimilor, a Heruvimilor cu ochi mulți și a Tronurilor celor prea sfinte, care este unită de aproape și nemijlocit cu Dumnezeu. A doua ierarhie o formează ceata Domniilor, a Puterilor și a Stăpâniilor. A treia ierarhie este a Începătoriilor, a Arhanghelilor și a Îngerilor.[5]

În Sf. Scriptură sunt indicați cu numele lor arhanghelii Mihail și Gavriil, pe care Biserica ortodoxă îi sărbătorește în ziua de 8 noiembrie. Mihail (cu înțelesul: Cine e ca Dumnezeu?) este conducătorul și ocrotitorul poporului lui Israil. „Iată, eu voi trimite înaintea ta pe îngerul meu — i-a zis Dumnezeu lui Moise — ca să te păzească pe tine în cale și să te ducă în pământul pe care l-am pregătit" (Ieșire, 23, 20). Gavriil (are înțelesul: Dumnezeu este puternic) este prezent în opera mesianică, prin rolul de binevestitor al veniri lui Hristos în lume. Cartea lui Tobit ne oferă numele îngerului Rafail. Tobie a aflat un tovarăș de călătorie, care — fără a fi recunoscut — era de fapt îngerul Rafail. În sfârșit, pentru bunele servicii aduse, au voit să-i ofere daruri. Atunci el le-a spus că este „Rafail, unul din îngerii care duc rugăciunile celor sfinți și intră în fața slavei Celui Sfânt". Nu după a sa voie a venit, ci după voia lui Dumnezeu, care se cade a fi proslăvit. Pe dată apoi, îngerul Rafail a dispărut de la vedere (Tobit 12, 15—21).

În încheierea parabolei cu drahma pierdută, alături de bucuria pentru aflarea drahmei, a arătat Iisus că „bucurie este înaintea îngerilor lui Dumnezeu, pentru un păcătos care se pocăiește" (Luca 15, 10). Dacă îngerii se interesează și se bucură de căința unui păcătos, fără a-i putea procura ceva de la ei, dar se roagă pentru el, de fapt nu lezează meritul Domnului, care este izvorul Harului și a tot binele. Îi revine credinciosului îndatorirea de a le solicita îngerilor ocrotirea și mijlocirea la Tronul ceresc, aducându-le totodată venerarea ce li se cuvine. Biserica dreptmăritoare îi venerează pe sfinții îngeri ca slujtori ai dumnezeiești măriri, precum și ca ocrotitori și ajutători pentru izbăvirea din nevoi.

---

1. Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 135.
2. Ioan Damaschin, Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, București, 1993, p. 47.
3. Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. III, Cernăuți, 1933, p. 548.
4. Andrutsos H., op. cit., p. 138.
5. Ioan Damaschin, op. cit., p. 48.

Un mare nedreptăţit, **mitropolitul VASILE MANGRA al Ardealului**

(Optzeci de ani de la moartea lui, 14 octombrie 1918)

Se împlinesc în acest an optzeci de ani de la moartea mitropolitului Vasile Mangra, profesorul, istoricul, aprigul luptător naţional — până în 1910 — vicar şi preşedinte al Consistoriului ortodox român din Oradea, şi mai pe urmă mitropolit al Ardealului.

Personalitatea lui, atât de controversată, ca toate vieţile omeneşti, îşi are luminile şi umbrele ei, care nu pot fi despărţite. Trebuiesc revăzute atât luminile — care-l situează pe culmile cele mai înalte ale istoriei şi culturii poporului român, dintre anii 1850—1918, cât şi „umbrele" cauzate mai ales de ura, gelozia şi necunoaşterea împrejurărilor din acei ani şi, mai ales, de cauza morţii sale. A fost etichetat „trădător", ca „vânător" după o mitră arhierească, şi — ceea ce e şi mai trist ca „sinucigaş" — pe urma unei afirmaţii neîntemeiate a lui Constantin Kiriţescu care, în a sa **Istorie a primului război mondial** scrie, că s-ar fi sinucis „consumând o doză de veronal". Afirmaţia este reluată şi de d.stinsul academician Gabriel Strempel (desigur din necunoaşterea documentelor aduse de noi de la Budapesta, împreună cu pro.esorul Eugen Glück de la Arad, care atestă adevărata cauză a morţii lui Mangra, cunoscută şi de ep.scopul Roman Ciorogariu şi cuprinsă în cartea **Zile trăite** (Oradea, 1926, p. 147—149).

Argument.

În anul 1956, lucrând la Episcopia Aradului, am primit într-o zi vizita a doi învăţători bihoreni trimişi la mine de profesorul Dr. Ştefan Lupşa, de la Sibiu, bihorean, unul dintre cei mai mari istorici ai Bisericii noastre. Erau nepoţii mitropolitului Vasile Mangra. Între altele, mi-au spus (citez din memorie): „Părinte vicar, ştim că sunteţi bihorean şi că vă ocupaţi de istoria Bihorului; vă rugăm să ne ajutaţi să obţinem reabilitarea unchiului nostru. Cu puţin înainte de a muri, l-am vizitat la hotelul din Budapesta unde se afla. Cu glas slăbit de boală şi de bătrâneţe, ne-a arătat nişte scrisori pe noptieră şi ne-a spus: Păstraţi aceste scrisori, ele mă vor desculpa". Invitaţia celor doi bătrâni învăţători am primit-o cu destulă emoţie, mai ales că, încă în 1947, neuitatul preot Dr. G.eorghe Ciuhandu, bihorean şi el, consilier la Episcopia Aradului, istoric şi om de cultură aleasă, mi-a încredinţat un manuscris cuprinzând un număr de 74 scrisori, copiate de dânsul, cu titlul **Din corespondenţa lui Vasile Mangra — Eugen Brote — Ioan Slavici şi alţii** (primită de la protopopul E. Cioran, Sibiu). Erau 147 pagini, cu scris mărunt, cu un indice de nume ale persoanelor în corespondenţă. Pentru legăturile mele cu Dr. Gheor.he Ciuhandu, menţionez că în anul 1947, cu puţine zile înainte de a muri, a scris pe genunchi, în pat, o măgul.toare **Prefaţă** la lucrarea mea de doctorat (parte din ea) cu titlul **Românii arădeni în frământările anilor 1849—1850**, prin care mă îndemna să continui preocupările dânsului de istorie a Bihorului şi Aradului. Mi-a dăruit aceste scrisori şi de atunci m-am hotărât să mă ocup şi de cazul lui Vasile Mangra, încercând, în mai multe rânduri să sensibilizez autorităţile bisericeşti în sensul reabilitării acestui om atât de nedreptăţit, atât în viaţă cât şi după moartea lui, până astăzi.

Deoarece reabilitarea lui ca istoric şi fost membru al Academiei Române s-a făcut, de oameni competenţi, m-am oprit asupra cercetărilor privind împrejurările şi cauza morţii sale; cu atât mai mult cu cât acuza de „sinucigaş" conjugată cu cea de „trădător", au dus la scoaterea numelui său din pomelnicul mitropoliţilor Ardealului, ca pe un eretic, măsură cu totul neîntemeiată şi nedreaptă, inspirată de duşmanii săi aflaţi la putere în anii de după 1920. Am publicat în revista **Familia**, din Oradea (Nr. 10/1978, An. 23), împreună cu profesorul Dr. M.rcea Păcurariu de la Sibiu, cu profesorul Constantin Mălinaş şi alţii, materiale privind oportunitatea reabil.tării lui Vasile Mangra. Cu sprijinul de mare însemnătate al profesorului arădean Eugen G.ück, făcând cercetări în Arhivele de stat de la Budapesta, de la Oficiul stării civile şi, mai ales, de la parohia ortodoxă română de acolo, am reuşit să elucidăm, fără nici o posibilitate de îndoială adevărata cauză a morţii mitropolitului Vasile Mangra.

Anticipând concluzia acestor cercetări, putem afirma că acest om nu a fost nici „trădător", poate depăşit de evenimente, cum n-au fost trădători nici mitropoliţii Ardealului, Sava Brancovici, Ilie Iorest, sau Simion Ştefan, din secolele stăpânirii principilor calvini, care, siliţi a primi „punctele calvinizante" impuse au împlinit din ele cele ce erau de folos, nici urmaşii lor Ioan Meţianu, Miron Romanul şi ceilalţi, care au căutat să apere instituţiile fundamentale ale românilor, prin colaborare cu autor.tăţile vremii, şi, poate ar trebui să amintim şi de ierarhii noştri din timpul stăpânirii comuniste, care s-au străduit să salveze existenţa Bisericii în condiţiile de atunci, fără a trăda credinţa strămoşească.

Pentru a cunoaşte împrejurările în care Vasile Mangra a trebuit să primească, să colaboreze cu guvernul de la Budapesta, ca deputat, este necesar să c.tăm scurte ex.rase din declaraţiile unor contemporani: între aceştia cele ale episcopului Roman Ciorogariu care i-a fost unul dintre cei mai apropiaţi prieteni. În cartea **Zile trăite**, spune între altele: „A fost o vreme când numele lui Vasile Mangra, profesor de teologie în Arad, însemna erou naţional, pentru că el sintetiza apostolie naţională. Cu el împreună am mâncat pâinea amară a persecuţiilor, împreună am întemeiat **Tribuna** din Arad... împreună am organizat congresul naţionalităţilor la Budapesta în 1895; împreună am făcut din Arad un centru cultural şi politic în care clocotea viaţa românească... El era bihorean. De când a venit la Oradea, în 1900, ca vicar episcopesc vedea cu ochii cum se stinge sufletul românesc în Bihor în lipsa de şcoli româneşti şi sub bătaia prozelitismului catol.c, nu află altă mântuire decât reînfiinţarea vechii episcopii ortodoxe din Oradea. Ştia că aceasta nu o poate face fără învoiala şi sprijinul material al guvernului. Aceasta l-a determinat la hotărârea fatală de a intra în partidul „muncii" (de fapt al mar.lor moşieri) sub şefia lui Tisza, ca deputat în cercul Ceica". Roman Ciorogariu s-a aflat pentru întâia oară în dezacord cu prietenul său Vasile Mangra. Într-o scrisoare datată 26 iunie (9 iulie) 1910, la invitaţia de a-l urma, Ciorogariu îi răspunde: „Pe tine te poate justifica un singur fapt, reale concesiuni din partea guvernului şi inaugurarea unei noi politici de naţionalitate în favorul nostru" (**Zile trăite**, op. cit., p. 65). Mangra a urmat acest sfat şi, precum vom arăta, a reuşit să aducă b.ne servicii poporului român, Bisericii şi şcolii, precum şi multor persoane particulare care i-au cerut ajutor.

Într-o scrisoare a lui Ioan Slavici către Eugen Brote, amb.i prieteni ai lui Mangra, acesta declară: „Ceea ce l-a determinat, nu sunt nici interese, n.ci calcule (aluzie la acuza ce i se aducea că urmăreşte să fie episcop; ar fi putut ajunge să fie episcop, în 1902, când a fost ales la Arad, dar neconfirmat din cauza activităţii sale politice) ci un fel de impulsiune instinctivă şi neprecizată... Un om care s-a expus atât de adeseori, a umblat adeseori în România, e bun prieten cu fruntaşii români (e vorba de Brătianu şi de ministrul Sturza, care i-a şi transmis mesajul curţii regale, acela de „a salva, ceea ce se poate salva, în cazul când puterile centrale vor câştiga războiul a socotit că poate aduce servicii Bisericii şi şcolii române confesionale primind mandatul de deputat cu program guvernamental".

De o deosebită importanţă ni se pare declaraţia profes.rului **Ioan Lupaş**, din 28 mai 1959, dată nepoţilor lui Vasile Mangra, care încercau să obţină reab.litarea unchiului lor Vasile Mangra (pentru care au obţinut numeroase declaraţii de la personalităţi distinse în favorul lui) în care scria: „În ce mă priveşte personal, i-am păs.rat o bună amintire, ca unuia care în toamna

anului 1916, şi în primăvara anului următor, a făcut **repetate intervenţii** la ministrul de interne ungar, Sandor, pentru reîntoarcerea mea în sânul familiei (de notat că ministrul ştia că Lupaş, după alegerea lui Mangra ca mitropolit, a scris un violent articol în „Telegraful Român" contra lui Mangra şi se mira de această intervenţie, la care Mangra a răspuns, „Vin pentru omul de ştiinţă, nu pentru omul politic"; **Zile trăite**, p. 81), şi Lupaş continuă: „asupra atitudinii lui politice nu am scris nicăiri nici un cuvânt; academicienii Vasile Pârvan şi Alexandru Lapedat, Nicolae Iorga, care a scris atunci, în timpul războiului, că „Vasile Mangra ar trebui să-şi reia locul de membru activ al Academiei Române, şi să i se ceară iertare pentru jicnirile ce i se aduseseră" (Cf. Anexa nr. 4 din dosarul întocmit de cei doi nepoţi ai lui Mangra). Ioan Lupaş îşi încheie declaraţia cu aceste cuvinte demne şi de omul savant istoric, dar şi de preot: „După ce politica militantă şi istoria şi-au rostit cuvântul de reabilitare, nu va mai fi nici un obstacol să şi-l rostească şi ierarhia Bisericii, prin forul competent, ştiind prea bine că rostul Bisericii nu poate fi acela de a condamna fără apel, ci de a înţelege şi de a se grăbi să ierte greşala oricui ca să se îndrepte şi să fie viu. Altfel ar răsuna în deşert cuvintele rugăciunii cotidiene, şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri".

Roman Ciorogariu consemnează în cartea sa **Zile trăite**, testamentul scris cu trei luni şi jumătate înainte de moarte, oglinda cugetării sale din urmă, în care, după ce enumeră rudeniile şi ce lasă fiecăruia din foarte modesta lui avere, încheie cu aceste cuvinte memorabile: „În sfârşit las şi iert pe toţi cei ce mă urăsc şi m-au nedreptăţit, rugând pe milostivul Dumnezeu să-mi ierte şi mie păcatele mele cele de voie şi cele fără de voie...". Roman Ciorogariu, relatând ultimele lui cuvinte, arată că „după ce a fost distrus omul politic, a urmat să fie distrus şi omul creştin...". Se citează cartea lui K.riţescu, **Istoria războiului**, în care se spune că „şi-a pus singur capăt vieţii înghiţând o puternică doză de veronal". Afirmaţia a prins şi duşmanii lui s-au folosit de ea până şi în prezent. Dr. Gheorghe Popa, care „i-a ţinut lumina", a povestit lui Roman Ciorogariu cum a chemat pe preotul Bogoievici să-l cuminece şi acesta, întârz.ind, a rostit singur rugăciunea cuminecării. Ultimul cuvânt i-a fost: „continuaţi lupta pentru Biserică cu lăpădare de sine". Pe drept cuvânt, Roman Ciorogariu încheie scriind: **„sinucigaşul nu moare aşa"**. Cauza morţii lui Vasile Mangra este acum pe deplin elucida.ă. Atât în condica morţilor aflătoare la parohia ortodoxă română din Budapesta cât şi cea de la Oficiul stării civile, stă scris „infarct miocardic". Moartea lui a fost anunţată de ziarele româneşti şi maghiare, cu aceeaşi explicaţie a cauzei morţii sale. Astfel, insinuarea de „sinucigaş" cade şi trebuie eliminată din motivarea „ştergerii" numelui său din pomelnicul mitropoliţilor Ardealului. În acelaşi timp trebuie respinsă acuza de trădare, Declaraţia cerută de contele Tisza în contra anexării Ard.alului la România, cu data de 1 februarie 1917, a fost semnată mai întâi de episcopul greco-catol.c Dimitrie Radu, ca şi cea din 12 februarie 1917, semnată de 180 fruntaşi ai românilor. Era, scrie Ciorogariu, „ca funia de mătasă ce o trimiteau sultanii celor osândiţi la moarte ca să se strangulez.ei înşişi cu ea". Au semnat-o ca să-şi salveze viaţa; cu toate acestea, numai Mangra a fost etichetat ca „trădător". „Sub asemenea presiuni fruntaşii politici, între care membrii Partidului Naţional Român, Teodor Mihali şi Alexandru V.ida, unii clerici, între care cei doi mitropoliţi Vasile Mangra şi Victor Mihali, au fost siliţi să facă declaraţii de dezaprobare a războiului românilor, din oportunitate, pentru a salva viaţa celor închişi" (Ştefan Pascu, **Făurirea statului naţional unitar român**, Ed. Academiei, Bucureşti, 1978, vol. I, p. 387).

La împlinirea celor optzeci de ani de la moartea lui Vasile Mangra înălţăm rugăc.uni către Dumnezeu, Jud.cătorul Cel drept, să odihnească sufletul lui cu dreptii, să-i dea iertarea păcatelor pe care le-a săvârşit ca om.

Preot prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

Facultatea de Teologie a Universităţii Oradea

Pilda semănătorului — o tipologie a omului cunoscător

Faptul că trăim într-o lume pe care nu o putem explica doar prin propriile noas.re capacităţi intelectuale, dar care ne provoacă în permanenţă să ne punem întrebări, face ca toate acestea să ceară un răspuns. A trăi într-o lume a întrebărilor fără răspuns ar însemna că suntem condamnaţi la o existenţă lipsită de sens. Fiind structural finit, omul este condamnat să nu poată oferi singur răspunsuri atât în ceea ce-l priveşte pe el însuşi, cât şi lumea în care îi este hărăzit să trăiască. Asal.at de întrebări, doreşte să le poată oferi o dezlegare, să le dea un răspuns, însă răspunsurile pe care le oferă nu sunt nici complete, şi nici definitive, deci departe de a-l mulţumi.

Răspunsurile la întrebările, la tainele existenţei sale le află doar atunci când se găseşte în ordinea divină, când se raportează la Dumnezeu, când se deschi.de chemării Sale, pentru că numai Dumnezeu ne poate oferi răspunsul şi numai El poate da un sens existenţei noastre, iar răspunsul lui Dumnezeu este Cuvântul Său, pr.n care ne cheamă la Sine, ne vrea ai Lui, vrea să ne mântuiască din bezna păcatului şi a morţii. Cuvântul este viu şi lucrător, este Cuvântul vieţii, este sămânţa dătătoare de viaţă acolo unde găseşte pământ bun.

Cuvântul lui Dumnezeu se adresează tuturor, dar nu la toţi aduce roade, pentru că sunt şi din aceia care refuză şi se dovedesc nedemni de chemarea adresată lor.

Astfel, unii se aseamănă cu drumul. Pământ bătătorit de ploi, ars de soare, refrac.ar la orice formă de viaţă, drumul îi înch.puie pe cei lipsiţi complectamente de interes faţă de cele spirituale, cei care nu au şi care refuză orice atingere cu metafizica.

Într-o tipologie a omului cunoscător, în care identifica.nci tipuri: misticul, filosoful, sceptic.ul, indiferentul şi imbecilul, Petre Ţuţea îl definea pe indiferent drept imbecilul făcut sau imbecilul prin opţiune, cel care singur îşi asumă această condiţie existenţială, dovedindu-se totalmente lips.t de interes faţă de aventur.a cu.casterii. Închistat în el însuşi, în propriu-i un vers sărăcit cu bună ştiinţă, ignoră până şi cel mai elementar adevăr, anume că, indiferent de rel.gia la care ne referim, fiinţa umană este principial orientată spre Divinitate, neputând exista decât în măsura în care se raportează şi se regăseş.e în Dumnezeu, iar atunci când pierde această orientare îşi pierde însuşi sensul umanităţii sale.

Cei asemenea pietrei sunt cei care rămân de obicei doar la suprafaţa lucrurilor, la aparenţe, nereuşind sau refuzând să înainteze înspre adâncul lor. Dacă se vor arăta totuşi interesaţi şi chiar dispuşi să facă o cât de mică concesie, să se deschidă spre cele spirituale, nu vor avea tăria să ducă lucrurile până la capăt. Stăpâniţi de superficialitate, se mulţumesc să trăiască într-un univers pe care ei înşişi îl săr.cesc, restrângându-l doar la marginile lumii acesteia. Drama lor constă tocmai în această neinspirată raportare la Adevăr, pe care-l confundă cu aparenţele, de a.ci senzaţia de neputinţă şi eşec. Incapabili să se deschidă spre Adevăr, dar stăpâniţi de orgoliu, încearcă să găsească un sens la ceea ce prin sine este lipsit de sens şi care îşi dobândeşte un sens doar atunci când se raportează la sensul unic care este Dumnezeu.

Fie că ne referim la univers, la istorie, la natură, sau la fiinţa umană însăşi, toate acestea se dovedesc lipsite de sens atunci când sunt privite doar în ele însele, pentru că sensul lor se găseşte mai presus de ele, şi el ni se relevă doar atunci când sunt privite din perspectiva acestui Sens suprem. În afara acestui sens, omul nu va face altceva decât să se zbată în vidul creat de propriile sale întrebări cărora nu le va putea răspunde niciodată, fie că oferă o serie infinită de soluţii şi răspunsuri care se contrazic şi se anulează reciproc, iar o logică elementară ne spune că mai multe adevăruri înseamnă de fapt nici un adevăr, fie că va eşua în scepticism, care nu este altceva decât semnul raţiunii înfrântă de propria-i neputinţă.

Cei asemuiţi cu sămânţa căzută între spini sunt cei care, deşi au un fond sufletesc bun, sunt lipsiţi însă de consecvenţă, lăsându-se cu prea multă uşurinţă copleşiţi de cele materiale. Mereu preocupaţi de cele pământeşti, sunt totuşi conştienţi că au suflet şi că au datoria de a-l îngr.ji. Ar vrea însă, să se chivernisească aici, dar să se pună bine şi dincolo, pentru că c.ne ştie, poate că există totuşi ceva, şi nu e rău să laşi o portiţă deschisă şi pentru dincolo.

Apocalipsa îi numeşte „căldicei" (3, 16), cei care „deşi trăiesc, sunt morţi" (3, 1), mult mai periculoşi chiar decât cei „reci", care îşi au totuşi o poz.ţie bine delimitată şi pe care au curajul să şi-o asume, pe când căldiceii amestecă valorile cu bună ştiinţă, convenindu-le de minune să trăiască în confuzie. Susţin că-L iubesc pe Dumnezeu dar atunci când circumstanţele se dovedesc neprielnice, nu ezită să se dezică de El. Chiar şi-n astfel de situaţii însă, găsesc o soluţie rezonabilă — z.c ei. Da, ne dezicem de Hristos, dar asta numai aşa de formă, căci în ta.na sufletului nostru îi rămânem pe mai departe credincioşi. Îşi confecţionează şi argumente întru propria lor apărare şi justif.care: important este ceea ce credem în forul nostru lăuntric, ceea ce simţim în s.nea noastră, restul sunt vorbe, care, nu-i aşa, sunt trecătoare, lipsite de importanţă.

Este aceasta, unul dintre cele mai pernicioase moduri de a concepe lucrurile, pentru că prin aceasta intrăm în domeniul absurdului şi al confuziei absolute. Biserica a fost nu o dată confruntată cu astfel de situaţii în decursul istoriei sale. În perioada creştinismului primar, era problema lapsilor, a celor care neputând rezista prigoanelor, se lepădau de Hristos, apostaziau, şi care în vremuri mai faste erau reprimiţi doar cu foarte mare greutate. Sub o altă formă problema s-a repetat şi în perioada regimurilor comuniste. Erau mulţi atunci care susţineau că în taină se consideră creştini, dar în afară se declarau part.zani ai doctrinei oficiale materialist-atee doar aşa de formă. Raţionamentul face însă parte din sfera unei logici perverse. Cuvântul sfânt nu lasă nici o umbră de îndoială în această privinţă **„nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi şi pe celălalt îl va dispreţui"** (M.. 6, 24), iar religia creştină, care este religia unor delimitări clare şi a valorilor temeinic aşezate şi limpede conturate, nu lasă nici un dubiu în această privinţă **„cuvântul vostru să fie: Da, da; Nu, nu; iar ceea ce este mai mult decât atâta, de la cel-rău este"** (Mt. 5, 37).

În zadar vii şi spui că-L iubeşti pe Hristos, că-l eşti credincios în inima ta, şi că în afară, doar aşa, de ochii lumii, mărturiseşti altfel. Biserica creştină a răzbătut prin veacurile adesea os.ile nu prin cei care au stat pitiţi în umbră, încercând să se furişeze în îm.ărăţie. Pentru că în împărăţia lui Dumnezeu se intră dând asaltul pe faţă şi înfruntând cu curaj toate obstacolele care vin din partea lumii sau din partea potrivnicului **„împărăţia cerurilor se ia cu asalt, iar cei ce dau asaltul o cuceresc"** (Mt. 11, 12), şi nu pe furiş.

Rezumând, trebuie să spunem că este bună mărturisirea interioară, însă mântu.rea cere neapărat şi o mărturisire exterioară, cu gura, căci **„cu inima crezi în vederea-ndreptăţirii, iar cu gura mărturiseşti în vederea mântuirii"** (Rm. 10, 10). Aşa-z.sa credinţă în inimă, fără mărtur.sirea în afară este moartă. Mărturisim credinţa cu gura, pentru că numai aşa arătăm ceea ce suntem în real.tate, unde şi de partea cui ne situăm, cum ne definim şi mai ales, ce sens dăm prezenţei noastre în lume.

Credem cu adevărat doar atunci când exteriorizăm ceea ce simţim, şi nu atunci când doar credem că credem. Din starea de părelnicie şi subiectivitate a lui „credem că credem" ieşim atunci când dovedim pr.n vorba, şi mai ales prin fapta noas.ră că credem. Pentru că vorba şi fapta sunt învelişul credinţei, forma pe care o imprimăm fondului şi, se ştie, fondul nu poate ex.sta fără o formă adecvată. Sunt complementare şi nu pot e.ista decât împreună. Când procedăm altfel, alunecăm în absurd.

Deşi de o aparenţă simplă şi uşor accesibilă, bucurându-se faţă de alte parabole şi de o tâlmăcire oferită de Mântuitorul însuşi, pilda semănătorului ne pune în faţa unei probleme asupra căreia trebuie să insistăm. Este vorba de responsabilitatea celor cărora li s-a adresat cuvântul şi care au rămas totuşi neroditori. Cauza s-ar părea că le este una exterioară, căci în ce măsură mai poate fi cineva răspunzător d.n moment ce a fost făcut de „p.atră", sau sămânţa nu li s-a adresat în mod direct, ci a căzut fie „lângă drum", fie „între spini"?

Tendinţa este în genere aceea de a pune totul în seama lui Dumnezeu care i-a creat aşa, apelându-se la predestinare, doctrină asupra căre.a protestanţii şi neoprotestanţii insistă, încercând astfel să dea o rezolvare acestei chestiuni aparent insolvabile.

Ieşirea din dilemă este totuşi una s.mplă. Suntem finalmente fiinţe libere şi conştiente că depinde în exclusivitate de noi să ne mântuim sau să ne pierdem mântuirea, totul dep.nde de felul în care ştim să ne deschidem şi să răspundem chemării divine, altfel cum să înţelegem că Hr.stos ni se adresează ca unor parteneri liberi („cel ce vrea să vină după mine"), şi nu ca unor fiinţe căzute în ghearele necesităţii oarbe?

Că este aşa, stă dovadă faptul că sunt şi oameni care **„aud învăţătura şi o price.", aceştia sunt roditori"** (Mt. 13, 23). Ceea ce trebuie să remarcăm în acest verset, şi care se dovedeşte a fi însăşi cheia parabolei, este faptul că accentul cade pe două verbe **pricep** şi **sunt roditori**, or aceste două part.cule definesc şi evidenţiază tocmai partic.parea şi implicarea nemijlocită, deci semne ale libertăţii şi responsabilităţii.

Preot NICOLAE STOIA

Stemele Mitropolitului Andrei Şaguna

După cum este bine ştiut, cel pe care istoria îl va cunoaşte, ulterior, drept Mitropolitul Ortodox al Ardealului, a fost ridicat, în cursul anului 1850, la rangul de baron, primind cu acel prilej şi o stemă personală. Mai apoi, după ce marele bărbat a reuşit reînfiinţarea Mitropoliei Ardealului, în 1864, stemei personale i se va adăuga o alta, de arhiereu. În concordanţă cu regulile heraldice, stema personală poate fi folosită fie singură, fie în combinaţie cu cea a demnităţii, în cazul acesta, cu cea de mitropolit.

Datorită faptului că o stemă respectă un sistem ordonat de simbolism personal şi de comunitate, ea urmează nişte reguli precise, astfel că principalul obiect vehiculat pentru etalarea elementelor heraldice este scutul.

Cu aceste minime informaţii, să purcedem la descrierea, mai întâi, a stemei personale, mai apoi, a celei de demnita.e oficială îndeplinită de posesor. Prima stemă se compune dintr-un scut albastru împodobit cu un cocor de culoare albă („de argint" în limbaj heraldic), numit vigilenţă, datorită faptului că ţine într-un picior o pietricică ce s.mbolizează sfera, în vreme ce piciorul celălalt stă pe (şapte) dealuri verzi. Cocorul are ciocul şi picioarele roşii.

Încercând — în limbajul lui Umbero Ecco — o **semioză hermetică**,[1] **prec.zăm** că albastrul heraldic reprezintă aerul şi este simbolul blândeţii, frumuseţii, nobleţii şi al bunei-credinţe. Sub raport religios, albastrul se distinge de toate celelalte culori prin faptul că se aseamănă cu marea, aceasta cu firmamentul, care, la rându-i, seamănă cu tronul gloriei Divine (**Isaia** 24, 10). În limbajul vizual al epocii, **vigilenţa** reprezenta elementul vizibil al unui serviciu invizibil, în cazul nostru, acela de **b.un păstor (Ioan** 10, 1—6) al arhiereului cu rezidenţa la Sibiu.

Stema are deasupra o coroană baronială cu opt perle. După cum este ştiut, coroanele au fost folosite atât pentru calitatea lor de ornamente propriu-zise ale unei steme, cât şi ca o mărturie a demnităţii posesorului şi, implicit, a domeniului — funciar, social ori relig.os — pe care acesta îl reprezintă. Simbolismul coroanei ţine de trei factori princ.pali: locul ei pe creştetul capu-

1. Sintagma **semioză hermetică** este definită de autorul ei drept un anumit gen de practică interpretativă (U. Ecco, **Limitele interpretării**, Constanţa, 1996, p. 11).

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit urmatoarele:

● **1 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Treime (Tocile) din Braşov, păstorită de P. C. pr. Ioan Bădiţoiu şi Aurel Colceriu, rostind cuvânt de învăţătură. Teologul Gabriel Molocea a fost hirotonit întru diacon, iar P. C. diacon Lupu Paul întru preot pe seama parohiei Văleni, prot. Făgăraş. P. C. Pr. Aurel Colceriu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor. A fost acordat un Act de apreciere şi Consiliului Parohial.

● **5 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Agnita. A cercetat canonic bisericile „Sf. Apostoli" şi „Adormirea Maicii Domnului" din Alţâna şi „Sf. Vasile" din Nocrich, prot. Agnita.

● **8 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii voievodale din Turnu-Roşu, jud. Sibiu, recent împodobită cu pictură nouă, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. La Sf. Liturghie au fost hirotoniţi: P.C. diacon Gabriel Molocea întru preot pe seama parohiei Augustin, prot. Rupea şi teologul Bulgariu Cezar Teodor întru diacon; P. C. Pr. paroh Mihai Vrânceanu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.

— În aceeaşi zi în drum spre Turnu Roşu, P. S. Sa a cercetat biserica Sf. Arhangheli „Mihail şi Gavriil" din Sibiu (Trei Stejari) şi biserica parohială din Şelimbăr.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Arhangheli „Mihail şi Gavriil" în catedrală.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sibiu.

— A cercetat Schitul Foltea-Sălişte, iar seara a slujit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie.

● **10 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a prezidat Lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Braşov.

● **12 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela mitropolitană după care a luat parte la decernarea titlului de Doctor Honoris Causa Î. P. S. Mitropolit Panteleimon de Tyroloi - Grecia, în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu. A rostit un cuvânt ocazional.

● **13 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Facultăţii de Teologie, iar seara a luat parte la slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu, însoţindu-l pe Î. P. S. Mitropolit Panteleimon de Tyroloi - Grecia, pe care l-a şi prezentat credincioşilor prezenţi la slujba Vecerniei, după care Î. P. S. Sa s-a adresat cu un cuvânt de învăţătură.

● **14 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Măgura, prot. Braşov şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură creştinească. Parohul Virgilius Urzică a fost hirotesit întru sachelar.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN ALBA IULIA (id est I.P.S. ANDREI):

DE LA SUFERINŢA DESPĂRŢIRII LA BUCURIA ÎNTREGIRII,

ALBA IULIA, 1998, 75 pag.

Volumul de care ne ocupăm, tratează un capitol de mare zbucium din istoria Bisericii noastre: înstrăinarea unei părţi a românilor din Ardeal prin unirea cu Roma, în 1700 şi revenirea acasă în anul 1948.

Cartea cuprinde următoarele capitole:

Î. P. S. Arhiepiscop Andrei, Suferinţa stării de despărţire; Dr. Gheorghe Anghel, Alba Iulia, oraşul simbol al Unirii tuturor românilor; Prof. Dr. Teodor Popescu: Uniaţia în lumina adevărului istoric; D.V. Sădeanu: 1 octombrie 1948 — ziua reîntregirii Bisericii româneşti din Ardeal. Adunarea bisericească de la Alba Iulia.

Alba Iulia este oraşul multor evenimente istorice: Intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Alba Iulia, la 1 noiembrie 1599; Adunarea naţională a românilor din Transilvania la 1 decembrie 1918, pentru unirea cu Patria mamă; Ziua întregirii Bisericii ortodoxe, prin revenirea acasă a românilor înstrăinaţi, în 1700. Era firesc ca fraţii cei înstrăinaţi să se reîntoarcă acasă şi să fie bine primiţi de cei pe care i-au părăsit.

Zilele pe care le trăim au nevoie de unitate pentru a stimula noul ideal de viaţă.

Autorii cărţii de care ne ocupăm, sunt încredinţaţi că revenirea este totală şi definitivă. Î.P.S. Andrei, Dr. Gheorghe Anghel şi Teodor Popescu, aduc argumente istorice dovedind cât de bine este să fim iar totuna şi toţi împreună. Acestea o dovedesc cauzele sociale şi politice.

În paginile 48—74, D.V. Sădeanu strânge materialul şi indică modul cum s-a desfăşurat revenirea acasă a fraţilor înstrăinaţi, la sânul Bisericii mamă, după o înstrăinare de 250 de ani.

Participă la acest eveniment preoţi şi laici fruntaşi dintre cei înstrăinaţi, Traian Belaşcu, Nicolae Geangalău, Brumboiu şi alţii.

Participă şi binecuvintează acţiunea patriarhul Bisericii noastre Justinian, mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan şi ceilalţi membri ai Sfântului Sinod.

Într-o atmosferă de înalt entuziasm, Adunarea de la Alba Iulia a redat Bisericii strămoşeşti unitatea religioasă frântă atât de nedrept acum 250 de ani.

Noi, cititorii cărţii dăm expresie sentimentelor noastre de gratitudine pentru elevarea sufletească pe care ne-a ocazionat-o Î. P. S. Arhiepiscop Andrei.

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Stemele mitropolitului Andrei Şaguna

(Urmare din pag. a 3-a)

lui îi conferă o semnificaţie eminentă; ea include nu numai valorile capului, culme a trupului omenesc, ci şi valorile a ceea ce se află mai presus de cap, un dat venit de sus, marcând caracterul transcendent al unei împliniri; forma circulară a coroanei sugerează perfecţiunea şi participarea la natura celestă, al cărei simbol poate fi cercul.

A doua stemă, cea de arhiereu, este redată în mai multe variante, motiv pentru care nu vom face o descriere strictă a ei, ci ne vom opri doar la mesajul pe care îl transmite, mesaj incifrat în codul simbologic şi cromatologic heraldic. Stema aceasta, în toate variantele ei, cuprinde mai multe diviziuni (cartiere), unul împodobit cu o biserică — ce semnifică realizarea mult dorită a construcţiei propriu-zise, reînfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe din Ardeal, dar şi ideea de „ekklesia" (de adunare a credincioşilor) —, un altul cu o cruce, a cărei rol, rost şi semnificaţie sunt cunoscute oricărui creştin, iar (de obicei) ultimul, având ca element central soarele, redat cromatic prin aur galben. Mircea Eliade scria undeva că Sf. Ioan Gură de Aur a fost supranumit aşa, nu pentru că vorbea frumos, ci pentru că rostea adevărul. La fel cred că a grăit şi Şaguna.

Implicarea profetică

(Urmare din pag. I)

tru sute de falşi profeţi. Ieremia va avea mereu de luptat cu unii din aceştia. El se va apăra, în primul rând, spunând că adversarii săi n-au nici un fel de mandat şi n-au primit nici un cuvânt de la Domnul, şi că sunt corupţi şi apostaţi (Ier 14, 14, 28, 15; cf. Is 28, 7). Dacă aceasta putea fi o simplă afirmaţie, Ieremia oferă în schimb şi un criteriu: nu este profeţie autentică cea care se abate de la credinţa în Iahve — căci existau şi profeţi care se prezentau în numele lui Baal (Ier 2, 8) — sau de la morala mozaică (Ier 23, 9—11). Un alt criteriu era cel al împlinirii profeţiei (Ier 28, 9). În Deut 13, 1—5 se atrage însă atenţia că chiar dacă prezicerea unui fals profet s-ar împlini, criteriul fundamental îl constituie calitatea mesajului său religios: dacă va îndemna la umblarea după alţi dumnezei, este un semn evident că nu este profet autentic. Astfel, prima condiţie pentru ca un profet să fie acceptat ca atare este ca el să vorbească în numele lui Iahve. Această condiţie strict necesară nu este însă şi suficientă. Astfel problema criteriilor pentru recunoaşterea profetului autentic nu-şi găseşte o rezolvare deplină în Vechiul Testament.

În Noul Testament regăsim această problemă, în legătură, de data aceasta, cu profeţii creştini. În Mt. 7, 15 apare îndemnul: «Feriţi-vă de profeţii mincinoşi, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori». Şi imediat este dat şi criteriul prin care să se poată face distincţia între adevăraţii şi falşii profeţi: «După roadele lor îi veţi cunoaşte», afirmaţie ilustrată apoi prin pilda pomului şi a roadelor sale şi prin pilda celor două case (Mt 7, 16—17). Astfel de criterii oferă şi Didahia (11—13), care învaţă că profetul trebuie primit ca un trimis al Domnului, dar care atrage atenţia că, dacă acesta va sta mai mult de trei zile sau dacă va cere bani sau altceva pentru sine însuşi, atunci înseamnă că este un fals profet.

Astăzi, problema criteriilor este nu mai puţin actuală. Cu atât mai mult cu cât Biserica nu mai este «o singură voce» şi cu cât demersul profetic al Evangheliei este pus în discuţie de o mulţime de curente, care şi ele se prezintă, într-un fel sau altul, ca fiind profetice. Această situaţie pare că a complicat problema atât de mult, încât adeseori dimensiunea profetică pare absentă din demersul actual al Bisericilor sau, în orice caz, lăsată pe un plan cu totul secundar.

4. Discernământul duhovnicesc (darul deosebirii)

O a doua dificultate: profetismul Vechiului Testament îşi putea exercita funcţia critică în societatea israelită în care «biserica» şi statul erau una, fiind vorba de o teocraţie. Cum însă îşi mai poate Biserica manifesta rolul ei profetic în lumea noastră secularizată? Ce incidenţă mai poate ea avea în sfera politică, de pildă?

Prin Biserică, Împărăţia lui Dumnezeu îşi manifestă prezenţa în lumea noastră. Creştinii au conştiinţa comuniunii lor cu Dumnezeu în Hristos, au conştiinţa unei cunoaşteri adecvate a lui Dumnezeu, care-i deosebeşte de restul lumii. Aceasta nu-i face însă mai puţin conştienţi de iubirea şi de grija lui Dumnezeu faţă de întreaga lume, de lucrarea Sa spre binele şi a celor care nu fac parte din Biserică. Biserica este în relaţie nu numai cu Împărăţia lui Dumnezeu, ci şi cu o «împărăţie» a structurilor vieţii prezente. Aşa cum spuneam, există o ordine morală fundamentală valabilă pentru întreaga umanitate. Dar există şi morala Împărăţiei lui Dumnezeu, concentrată în porunca cea nouă a iubirii **(agape)**, acea morală «a Duhului» la care se referă mai ales Sf. Apostol Pavel (Gal. 5 ş.a.), care, deşi nu lipsită de relevanţă pentru «împărăţia» de aici, nu poate fi totuşi aplicată direct şi integral în viaţa politică şi socială a lumii. Desigur că şi un necreştin va putea experimenta ceva din valorile pe care le implică iubirea. Orice părinte, fie şi necredincios, poate atinge ceva din autenticitatea dragostei în raport cu copiii săi. Un creştin însă, pe măsura progresului său în viaţa de sfinţenie, îşi va simţi cu tot mai multă acuitate lipsurile în raport cu cerinţele iubirii şi se va sili să le depăşească. Acest lucru este valabil nu numai pe plan individual, ci şi pe planul vieţii colectivităţilor umane. În lumea secularizată de astăzi, Biserica poate fi factorul cel mai important de revelare a valorilor iubirii.

Care este însă raportul iubirii agapice cu dreptatea şi cu puterea? Biserica nu poate evita să-şi pună o astfel de întrebare. Funcţia ei profetică îi impune o atitudine de critică profetică a oricărui abuz de putere împotriva celor slabi şi săraci şi de implicare în realizarea concretă a dreptăţii în lume.

Bineînţeles, aceasta înseamnă, în primul rând, o privire profetică asupra ei înşişi, în lumina Evangheliei. Fiind ea însăşi organizată în comunităţi umane, cu unele structuri pământeşti, Biserica este mereu confruntată cu pericolul ca chiar în sânul ei să apară tendinţe şi manifestări împotriva iubirii. Astfel, Biserica trebuie mereu să-şi exercite misiunea profetică în primul rând asupra ei înşăşi.

Cum vom putea însă să discernem care este voia lui Dumnezeu într-o situaţie dată, astăzi? Biserica nu mai aşteaptă manifestări directe ale lui Dumnezeu, ca în Vechiul Testament, prin vedenii, de pildă, sau extaze. Desigur că nu este exclusă posibilitatea acestora, dar ele pot inspira cel mult unele gesturi profetice, dar nu atitudini consecvente şi care să angajeze Biserica în ansamblul ei. Tradiţia creştină evidenţiază un mijloc care este cum nu se poate mai actual: acela al actualizării darului deosebirii, al discernământului duhovnicesc. Creştinii trebuie să judece tot ceea ce se întâmplă în lumea în care trăiesc. Criteriile acestui discernământ sunt cele ale Evangheliei. Exercitarea acestui discernământ pretinde o profundă angajare creştină, dar totodată o cât mai bună informaţie în ce priveşte realităţile vieţii. Există astăzi domenii extrem de specializate, unde un astfel de discernământ nu poate fi exercitat cu uşurinţă sau de oameni neavizaţi (să ne gândim, de pildă, la bioetică). Să mai adăugăm că nu este de ajuns cunoaşterea simplă a datelor, ci că acestea trebuie văzute într-un context de semnificaţie. Aceleaşi fapte au semnificaţii diferite după, de pildă, perspectiva filozofică din care sunt ele privite. Creştinul, întărit şi luminat de credinţa sa în Hristos, se va sili să facă întotdeauna o cât mai clară deosebire între bine şi rău. Cum însă îi va putea el convinge pe ceilalţi că are dreptate?

Revenim aici la ideea exprimată mai înainte, aceea a unei moralităţi fundamentale, comună tuturor fiinţelor umane responsabile şi de la care nu te poţi abate fără a-ţi compromite existenţa însăşi ca fiinţă umană. Este un nivel minim, unde creştinul poate şi trebuie să-şi afle aliaţi din afara sferei propriu-zise a Bisericii. Pornind de aici, el poate sugera şi poate promova căi care să conducă, treaptă cu treaptă, la o situaţie tot mai apropiată de exigenţele evanghelice. Ar fi greşit pentru un creştin să încerce a realiza transcenderea lumii lucrând numai cu creştini sau numai în cadrul unor instituţii creştine. Aceasta nu înseamnă însă a relativiza în vreun fel mesajul evanghelic sau a renunţa să te exprimi fără echivoc prin acel «aşa zice Domnul» al profeţilor. Şi, mai ales, aceasta nu înseamnă că Biserica poate absenta de la chemarea ei de a trăi profetic, prin membrii ei, ca şi prin instituţiile ei. Şi nu putem trăi profetic fără înfrângerea inimii, fără pocăinţă, fără o continuă înnoire a vieţii. Adică fără permanenta contestare a **statu-quo**-ului pe care diavolul şi păcatul tind să-l instaleze în viaţa omului şi a lumii.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● A apărut cartea **„Istoria constituţională a României 1859—1991"** de Eleodor Focşeneanu, ediţia a II-a (Humanitas, Bucureşti, 1998, 191 pag.).

Analizează toate Constituţiile care au apărut în România şi care desigur sunt necesare specialistului.

„Lucrarea lui Eleodor Focşeneanu, apărută prima oară în 1992, este singura tratare a istoriei noastre constituţionale de care dispunem.

Autorul şi-a propus, pe de-o parte, să restabilească adevărul istoric într-un domeniu prin excelenţă supus falsificării comuniste şi, pe de alta, să clarifice sensul noţiunilor fundamentale de drept constituţional, începând chiar cu noţiunea de constituţie. Teza cărţii este că statul unitar român s-a caracterizat prin continuitate constituţională; drept consecinţă şi în virtutea unei logici juridice corecte. Constituţia din 1923 rămâne şi astăzi în vigoare.

Actuala ediţie a fost completată de autor cu fapte şi documente noi".

* * *

● Editura „Humanitas" publică: *„Scurtă Istorie a Revoluţiei Ruse"* de Richard Pipes, traducerea de Cătălin Pârcălabu, (Bucureşti, 1998, 382 pag.).

E bine să se ştie ceea ce este notat pe spatele cărţii: „Chiar dacă Nürnberg-ul comunismului nu va avea loc niciodată, dosarul unui altfel de proces începe să capete consistenţă. Pe măsură ce arhivele sistemului se deschid, probele se acumulează. Cei care le adună nu sunt reprezentanţii justiţiei, ci ai ştiinţei şi conştiinţei morale: istorici, politologi, jurnalişti, scriitori. Cu toţii sunt convinşi că adevărul trebuie ştiut, că vinovaţii — oameni şi idei — trebuie identificaţi, că mecanismul terorii trebuie analizat pentru ca reproducerea lui să nu mai fie cu putinţă.

Colecţia „Procesul comunismului" reuneşte o bună parte din filele acestui dosar: cărţi devenite „clasice" sau apărute de curând în lume şi cărţi-document de autori români; volume întemeiate pe explorări în arhive, pe mărturii orale şi scrise; studii istorice şi lucrări memorialistice; reconstituiri şi analize din cele mai diverse perspective — pe scurt, pagini ce luminează, rând pe rând, faţetele comunismului mondial sau românesc, recompunând adevăratul chip al infernului roşu spre a-l restitui memoriei colective.

Vreme de decenii, Revoluţia rusă n-a fost cunoscută în spaţiul est-european decât în versiunea, mai exact versiunile succesive acreditate de Kremlin. Că lucrurile nu au stat aşa cum le prezenta „istoria oficială" era, desigur, uşor de bănuit. Cu neputinţă de închipuit se dovedesc încă, pe zi ce trece, proporţiile mistificării.

Richard Pipes face parte dintre cercetătorii fascinaţi de evenimentele începutului de veac din Rusia. Cartea sa se înscrie în tentativa tot mai stăruitoare a istoriografiei occidentale de a oferi un tablou realist al acestor evenimente, un tablou ferit de distorsiunile sistematice suferite de scrierea istoriei sub brutala ingerinţă a politicului. Beneficiind de informaţii de ultimă oră scoase la lumină din arhivele sovietice, istoricul american amendează viziunea apocaliptică asupra Rusiei ţariste, redă personajelor până mai ieri demonizate, sau dimpotrivă canonizate, adevărata lor dimensiune şi restabileşte ierarhia evenimentelor pe baza însemnătăţii lor reale.

Scurtă istorie a Revoluţiei ruse nu este o carte de istorie între altele. Ea oferă celui ce vrea să înţeleagă istoria veacului nostru cunoaşterea păcatului originar care a făcut cu putinţă comunismul".

* * *

● A apărut cartea *„Pro şi Contra"*. Între idolatrie şi pamflet, de Emil Cioran, (Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998, 460 pag.), antologie, cuvânt înainte şi note de Marin Diaconescu.

Este bineînţeles încă o carte, care face din Cioran un erou cultural, ceea ce ne bucură.

„De la debutul lui Cioran şi până după moartea sa, puţini au fost intelectualii români pe care articolele sau cărţile lui să-i fi lăsat indiferenţi. „Cazul Cioran" a cunoscut din admiratori împătimiţi şi detractori înverşunaţi. După reacţia spontană a presei interbelice a urmat campania comandată ideologic, pentru ca, o dată cu a doua jumătate a deceniului şapte, să înceapă, cu mari precauţii, recuperarea filozofului".

Se citează în carte texte din diferiţi autori scrise în România în perioada 1934—1989. Printre acestea nu lipsesc marii noştri scriitori pe care îi vom pomeni cu numele: Şerban Cioculescu, Constantin Noica, N. Steinhardt, Zaharia Stancu, Mihail Sebastian, Arşavir Acterian, M.R. Paraschivescu, Nichifor Crainic, Mihail Ralea, Jeni Acterian, Mircea Eliade, George Călinescu, Lucreţiu Pătrăşcanu, Lucian Blaga, Eugen Simionescu, Marin Sorescu şi Nicolae Manolescu".

E o lectură care îşi cere cititori.

* * *

● Ne face plăcere să semnalăm cartea lui Alexe Mateevici, *„Opere"*, scrieri în limba rusă, ediţie critică de Ioan Nuţă, Efim Levit, Sava Pânzaru, vol. 2, (Chişinău, Ştiinţa, 1993, 723 pag.). Sunt Opere publicate sau nepublicate în limba rusă. O anunţăm doar pentru cunoscătorii de limba rusă.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA ... SIB...

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 noiembrie
Nr. 43—44
1998

POSTUL
— urcuşul nostru duhovnicesc spre Sărbătoarea Crăciunului

După Sf. şi Marele Post al Paştilor, al doilea post ca mărime şi ca importanţă în viaţa şi cultul Bisericii lui Hristos este Postul Crăciunului.

Este al doilea ca mărime, cuprinzând o perioadă de 40 de zile, de la 15 nov. — 25 dec., în amintirea postului proorocului Moise înainte de primirea legii pe muntele Sinai şi în acelaşi timp a postului cu care proorocii şi dreptii Vechiului Testament aşteptau venirea Mântuitorului Hristos la *„plinirea vremii"* **(Gal. 4, 4).**

În acelaşi timp este al doilea ca importanţă, deşi este mai nou, după Postul Sf. Paşti, având menirea de a ne curăţi sufleteşte dar şi trupeşte în vederea participării noastre la marele eveniment al Naşterii Domnului *„singurul lucru nou sub soare"* **de la întemeierea lumii, după cuvântul Sf. Ioan Damaschin.**

Ca vechime, acest post al Crăciunului este amintit încă din secolele IV-V, de către fericitul Augustin şi episcopul Leon cel Mare al Romei, acesta din urmă rostind şi un număr de nouă cuvântări închinate lui. În anul 1166 Sinodul Patriarhiei de Constantinopol sub conducerea patriarhului Luca Hrysoverghi a decretat durata acestui post de 40 de zile, având în vedere că lungimea lui nu era unitară în toată Biserica.

Suntem chemaţi în acest Post să lepădăm *„toată grija cea lumească"* **şi să ne luăm din nou crucea vieţii, la unii mai grea, la alţii mai uşoară, pentru a urma drumul care duce spre peştera Betleemului** *„unde S-a născut Cel fără-de-nceput"*, **Hristos Domnul.**

Este o perioadă de reculegere şi de transformare duhovnicească în care ne străduim să fim mai buni unii faţă de alţii, mai iertători, mai milostivi, mai rugători pentru binele nostru şi al întregii lumi, într-un cuvânt, mai drepţi şi mai apropiaţi de Dumnezeu şi de semenii noştri.

Dacă în răstimpul Postului Mare ne pregătim să-l urmăm pe Hristos pe drumul Golgotei, să suferim împreună cu El Crucea şi moartea ca mai apoi să trecem prin înviere într-o altă sferă a existenţei noastre, în timpul Postului Crăciunului, ne pregătim asemenea patriarhilor Vechiului Testament să-L primim în sufletele noastre pe *„Mesia cel din veac dorit"*, **ne pregătim să poposim în noaptea sfântă a Crăciunului lângă staulul unde Dumnezeu s-a făcut om şi să-i aducem împreună cu magii daruri spirituale, aurul credinţei, smirna dragostei şi tămâia rugăciunii înmulţite, să ne plecăm cu păstorii în faţa** *„tainei celei din veac ascunse"*, **iar cu îngerii să slavoslovim zicând:** *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire"* **(Luca 2, 14).**

De fapt există o perfectă analogie dintre cele două evenimente, respectiv Învierea şi Naşterea, pe care le anticipăm printr-un post deosebit. La Paşti Hristosul umilinţei, Care trece prin moarte întru slavă, Hristosul biruitor asupra morţii prin Înviere, iar la Crăciun, Hristosul prunc, Care vine la noi să ne cerceteze, El *„Răsăritul cel de Sus"*, **pentru a ne preface în dumnezei, după cuvântul Sf. Atanasie cel Mare. Postul Crăciunului are însă şi o nuanţă de bucurie aparte, căci pe cine nu-l fascinează zilele premergătoare Crăciunului, când prin colinde ne împreunăm cu îngerii şi cu** *„strămoşii cântăm în cor"* **preamărind minunea petrecută acum aproape 2000 de ani.**

Postul Crăciunului prin colindele noastre strămoşeşti ne transformă pe fiecare dintre noi într-un *„misionar"* **în accepţiunea integrală a cuvântului, un** *„binevestitor"*, **am putea spune, într-un** *„evanghelist"* **în sensul bun al termenului, având fiecare menirea de a-l anunţa, de a-l vesti pe Hristos cel care vine în lume pentru mântuirea ei.**

Iată deci în puţine cuvinte la ce lucrare duhovnicească suntem chemaţi cu toţii pe parcursul acestui Sfânt Post.

În el ne vom desfăta duhovniceşte, prăznuind o pleiadă de sfinte momente din viaţa Bisericii: vom întâmpina pe prunca Maria intrând în Templul din Ierusalim, vom lăuda apoi serbarea Sf. Apostol Andrei, Cel dintâi chemat la lucrarea apostoliei, Ocrotitorul României, ne vom întâlni cu *„Chipul blândeţelor"* **al Ierarhului Nicolae şi apoi cu proorocii Vechiului Testament: Naum, Avacum, Sofonie, Daniel, pentru ca apoi să ne bucurăm duhovniceşte de marele praznic al Crăciunului preamărindu-L pe Hristos** *„Soarele dreptăţii"*.

Să străbatem aşadar, fiecare după puterile noastre, această sfântă perioadă a Postului Crăciunului, să căutăm să ne înmulţim rugăciunea şi fapta bună, să căutăm să fim mai curaţi sufleteşte şi cât mai des să ne apropiem de harul Sf. Taine care ne dau tuturor viaţă şi încă din belşug.

Făcând aşa şi observând postul cel adevărat (Isaia 58), vom avea folos sufletesc şi trupesc de pe urma lui iar în noaptea sfântă a Crăciunului, călăuziţi de stea împreună cu păstorii, cu magii şi cu îngerii ne vom aduna în jurul ieslei sfinte şi vom preamări pe Iisus cel venit în lume *„să se nască, şi să crească, să ne mântuiască"*. **Şi ne vom întoarce la casele noastre cu cel mai de preţ dar al sufletelor noastre, acela de a petrece împreună cu Hristos în toate zilele vieţii noastre.**

Acestei bucurii şi acestui dar să ne facă Dumnezeu părtaşi pe toţi prin harul şi iubirea sa de oameni acum şi în vecii vecilor.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Mai lasă-mă

Atunci când răsare, atunci când apune
Mai lasă-mă-n rele, mai lasă-mă-n bune,
Mai lasă-mă-n plânset, mai lasă-mă-n cânt,
Atâta cât am şi atâta cât sunt.

Cu-atâta cât am, cu-atâta cât sunt,
Eu vin din niciunde, plec în nicicând,
Iubind din durere, urând din iubire,
Trăind prin moarte, murind prin trăire.

Atunci când apune, atunci când răsare,
Mai lasă-mă spin, mai lasă-mă floare,
Mai lasă-mă frunză, mai lasă-mă ram,
Atâta cât sunt, şi-atâta cât am.

C-atâta cât sunt şi cu-atâta cât am,
Mi-ajunge de-o viaţă, mi-ajunge de-un neam.

VASILE TĂRÂŢEANU

Mântuirea prin ceilalţi

„Săracul şi cel ce asupreşte pe cel sărac se întâlnesc" (Pilde 29, 13).

Fără îndoială că „chinurile iadului" cărora le este destinat bogatul din pericopa evanghelică de la Luca 16, 19-31, ne vor apare multora dintre noi ca o pedeapsă mult prea severă. Şi poate chiar nemeritată. În fond în ce a păcătuit el aşa de grav încât să i se aplice o asemenea sancţiune? Oare nu râvnim fiecare dintre noi la bunăstare şi prosperitate, şi nu dorim toţi să fim cât mai bine situaţi materialiceşte? Însăşi porunca divină adresată primilor oameni le spune să „stăpânească pământul" (Fac. 1, 28) venind parcă să confirme tocmai aceste lucruri.

Bogatul de care aminteşte Mântuitorul în parabolă n-a făcut altceva decât să se bucure de bunurile sale, totul apărându-ne cât se poate de firesc, căci finalmente fiecare dintre noi ar fi procedat aşijderea, ba am îndrăzni a spune că nu aflăm nici un motiv care să ne îndreptăţească să-l condamnăm.

Judecate faptele din această perspectivă imediată, cu totul alta ar fi trebuit să fie urmarea şi în nici un caz „chinurile iadului", care ne apar aproape ca o ruptură nefirească în desfăşurarea lor. Aparent aşa s-ar părea că stau lucrurile: bogatul n-a făcut altceva decât să se bucure de bunurile sale, n-a lezat pe nimeni, n-a pricinuit nimănui vreun rău (Evanghelia nu ne spune că era un om rău sau că şi-a câştigat averea în detrimentul celorlalţi), şi totuşi el este atât de aspru sancţionat.

Lucrurile se prezintă însă cu totul altfel decât le percepem noi după logica noastră omenească, iar cheia parabolei consider că se găseşte în versetele 20—21: *„Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porţii lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului..."*. Deci un sărac, un semen al celui bogat, copleşit de suferinţă şi care se găsea în imposibilitatea de a-şi câştiga hrana zilnică, zăcea la poarta casei sale, tânjind după o fărâmă de pâine, fără să-l fi învrednicit vreodată măcar cu o privire, darămite să-l mai şi miluiască cu ceva. Nimic altceva nu vedem în atitudinea bogatului decât indiferenţă, nici măcar acel elementar şi preaomenesc sentiment de compasiune izvorât până şi din cel mai câinit suflet.

Dar bogatul din parabolă nu este condamnat pentru simplul fapt că era bogat, pentru că religia creştină nu osândeşte pe nimeni doar pentru asemenea considerente, ba există chiar bogaţi care se mântuiesc (să ne amintim de Zaheu spre exemplu) ci, el este condamnat pentru faptul că s-a închis cu totul în propriu-i egoism, dovedindu-se complet nepăsător la suferinţa semenului său.

Dacă într-o primă fază am fost încercaţi de gândul de a-l considera chiar un personaj pozitiv, va trebui finalmente să recunoaştem că aceasta nu este decât o falsă părere. Pentru a fi cu adevărat un om al binelui nu este suficient să nu faci răul, ci să fii un om al faptei bune într-un mod efectiv. Răul nu îmbracă doar aspectele pe care ne aşteptăm noi să le întâlnim, ci de multe ori el mi se

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Jocurile pe roluri sau experienţa demonicului

Auzim adesea vorbindu-se printre tineri de jocuri, ce par, la prima vedere, inocente, dacă nu chiar folositoare, în măsura în care ele dezvoltă fantezia. Sunt numite, de regulă, „jocuri pe roluri". Inventându-se atmosfere medievale, cu personaje din istorie sau literatură, se organizează mici scenete de teatru, în care rolurile sau pedepsele finale sunt distribuite prin tragere la sorţi. Aici imaginaţia găseşte câmpul său de manifestare. Şi nu-i curios că adesea ne întâlnim cu astfel de jocuri şi prin reţelele internet.

După părerea psihologilor, aceste jocuri, când sunt corect folosite, au efecte benefice în dezvoltarea sociabilităţii persoanelor. Sunt unii care le folosesc chiar în terapii de grup.

Dar uneori aceste jocuri alunecă în lumea de dincolo, în demonic, încadrându-se unor ritualuri de „liturghii negre", în magie. Pericolul apare când persoana e „dusă" de personajul său în afara realităţii acestei lumi, sondând zone periculoase, de dezmărginire a conştiinţei, de abandonare a simţurilor, în experienţe de trans[illegible] şi magie, în care libertatea, ca dar suprem, e redusă sau suprimată. În aceste situaţii, persoana în cauză nu doar că devine instrument al unor puteri demonice, punându-se pe sine în pericol, ci pierzând controlul asupra propriului comportament, poate ajunge la acte necontrolate. Uneori, cei ce fac aceste experienţe sfârşesc în stări cvasi-patologice, comatoase, halucinante sau recurg la auto-mutilări, agresiuni sau chiar sinucideri. Pentru a-i scoate din aceste stări e nevoie de intervenţii prompte ale medicului şi din (păcate, de multe ori se ignoră importanţa intervenţiei) duhovnicului. De multe ori, doar preotul poate aduce liniştea: prin spovedanie şi prin rugăciuni de exorcizare. Căci, prin aceste „jocuri", se produc aşanumitele fenomene de „contaminare demonică" — prima fază a îndrăcirii.

Ne-am oprit asupra acestui subiect dată fiind frecvenţa sa în mediile de tineret. Adesea, căminele studenţeşti devin adevărate „şcoli" în care se deprinde spiritismul şi o mulţime de alte practici înrudite.

În primul rând, apelul la astfel de practici este un act antiuman. Crezând că pe această cale se accede cu uşurinţă la „sacru", eliminând sau contestând natura umană, e un sacrilegiu. „A sustrage umanului umanitatea, spre a facilita ascensiunea spre divinitate, e inuman: iar inumanul e o coborâre către satanic" (Igino Giordani). Ca şi creştini, suntem chemaţi nu să dezumanizăm viaţa noastră, ci să umanizăm existenţa: să „contaminăm" întreg creatul de nestricăciunea umanităţii desăvârşite a lui Hristos-Omul şi astfel să eliminăm satanicul din firea noastră şi din natură. Avem datoria „să luptăm împotriva ispitei — zicea Andrei Tarcovski — acolo unde am fost chemaţi să trăim; noi, dimpotrivă, plecăm aiurea, imaginându-ne că vom găsi un loc în care diavolul să lipsească". Facem, în alte cuvinte, „politica struţului", căci un astfel de loc nu există. Noi trebuie să începem o lucrare de exorcizare a lumii, pornind de la inima noastră. Instaurând aici Împărăţia lui Dumnezeu, o vom putea extinde şi în afară.

Aici, curiozitatea tinerilor se dovedeşte a fi morbidă. Întâlnirea „faţă către faţă" cu demonicul nu se face oricum, ci după o îndelungă pregătire duhovnicească, după ani de asceză şi rugăciune şi sub îndrumarea duhovnicilor cu experienţă.

Jocurile pe roluri nu sunt simple ... jocuri. Ele pot avea efecte dureroase pentru restul vieţii. Întâlnirea cu diavolul poate fi tragică; el „dintru început a fost omorâtor de oameni". De aceea, e bine ca tinerii să-şi stăpânească curiozitatea în faţa acestor „jocuri", oricât de insistente sau ispititoare ar fi propunerile prietenilor sau colegilor.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Sihastrul Visarion Sarai

Declaraţi a fi uniţi cu biserica Romei, la 1700, fără cunoştinţă şi fără consimţământul lor, Românii din Ardeal aşteptau mereu sosirea unui izbăvitor. Cu toată lupta lui politică, de care se interesa, mai ales clerul, în persoana episcopului Ioan Inochentie Klein n-a văzut poporul de rând a fi izbăvitorul aşteptat. Memorabile au rămas cuvintele privitoare la armonia cu biserica rom.-cat., rostite în anul 1737 de acest episcop, care şi-a mistuit zilele la Roma: „Eu şi clerul meu, cu adevărat suntem şi vom rămânea uniţi, numai să ni se dea şi nouă acele beneficii şi imunităţi, de care se bucură romano-catolicii... altminteri, dacă nu ni se dau, ne-am face chiar şi Turci".[1] De fapt, la 1700, Atanasie Anghel şi-a călcat credinţa strămoşească, unindu-se cu biserica latină, de dragul unui bob de linte. Cel ce avea să deştepte însă nădejdea izbăvirii, a fost călugărul sârb Visarion Sarai. Prin acţiunea sa, acest agitator religios de foarte mare efect, avea să umple un an întreg — 1744 — din istoria bisericii ortodoxe din Ardeal, în dauna faptului de a fi fost considerat de către unii cronicari ca fiind un bărbat mai puţin capabil.[2]

Ca o furtună năpraznică a fost apariţia lui Visarion la marginea Banatului şi în sudul Transilvaniei, în primăvara anului 1744. Deosebit de mişcătoare a fost ivirea acestui călugăr în orăşelul Dobra, de pe marginea Mureşului. Iată cum o prezintă istoricul Petru Maior: „... Fu adusă la protopopul G. Pop în Dobra o epistolă, din marginea Banatului, iscălită de Ober-kneazul Petco şi trimisă în Dobra la vice-ductorul, în care se scria, că după două-trei ceasuri va să vină acolo un sihastru, căruia numai sălaş să-i rânduiască, pentru că de altele nu are lipsă; şi să spună protopopului locului, ca să iasă cu litia înaintea sihastrului şi aşa să-l petreacă în rânduitul sălaş. Ci protopopul răspunse vice-ductorului, că de vreme ce nu are poruncă de la mai marii săi, nici nu ştie cine este acela, nu-i va face acea cinste. Într-aceea veni sihastrul de mulţi călăreţi şi pedestraşi înconjurat şi intrând în sălaşul rânduit, mulţi din popor se adunară acolo a-i săruta picioarele şi mâinile. După aceea, sihastrul prin tălmaci (că ei spun că nu ştia altă limbă fără cea sârbească) începu a grăi către popor, că foarte rău îi pare că atâtea suflete, câte priveşte înaintea sa, vor să piară în veci, însă nu atâta îl doare de sufletele acestea precum de pruncii, care au a creşte în unirea aceasta. Şi altele mai multe a grăit de acestea... Pentru aceea pe protopop, căci nu i-a făcut poftita cinste, l-a blestemat".[3] Protopopul unit nu a îndeplinit dorinţa primarului din Căpâlnaş, nici după ce a fost rugat şi din partea altor doi călăreţi care au sosit la Dobra înaintea sihastrului.

Ceata celor care l-au înconjurat pe acest călugăr simplu, a crescut mereu, la Dobra şi — în continuare — spre Deva, pe drumul mare, însoţiţi fiind şi de călăreţii grănicerilor. Pretutindeni, călugărul a vorbit poporului — prin ziceri scurte — despre abaterea de la credinţa strămoşească şi ascultătorii priveau la el ca la un trimis din cer.[4] Trecând apoi prin Orăştie, potrivit scripturii latineşti, „fost-a şi în Bălgrad sihastrul acesta Visarion".[5]

Din istoria Sebeşului, protopopul N. Dănilă relatează, că în drumul spre Sibiu al călugărului Visarion Sarai, liniştea parohiei Sebeş a fost tulburată. Călugărul s-a oprit în acest „sat românesc", agitând poporul împotriva Unirii, încât în noiembrie 1748 locuitorii din Sebeş şi din scaunul cu acelaşi nume scriu contelui Haller, guvernatorul din Sibiu, că nici nu au fost şi nici nu vor să fie uniţi. În documentul din 8 aprilie 1791, sunt amintiţi cu numele românii sebeşeni (probabil ortodocşi): Limbean, Tecău, Androne, Lăpădat, Filimon, Muntiu, Chirca, Muntean, Radu, Tincu, Cristea, Henegar, Gherman, Vintilă, Dicu, Târlea, Berghian, Dăian, Dumitreasă, Lupşe, Santei, Pădure, Stanciu, Miga, Pătraşcu etc."[6] După propaganda făcută de călugărul Visarion, toţi aceştia — în mod cert — au fost ortodocşi, ca şi alţii omişi (exemplu Moga, din familia căruia s-au ridicat protopopul Zaharie Moga şi Vasile Moga, primul episcop ortodox din Ardeal, după 1700, „cu sufletul şi cu inima română"). Asemeni Românilor din mărginime, nici aceştia n-au mai părăsit niciodată legea veche ortodoxă.

În drumul său spre Sibiu, călugărul Visarion a poposit câteva zile în Sălişte, unde prin propaganda sa entuziastă a recoltat cel mai mare succes, readucându-i pe Românii din acest centru al mărginimii la ortodoxie, pe care au cinstit-o cu credinţă neşovăielnică şi de care nu s-au mai despărţit niciodată.

Plecat din Sălişte, călugărul Visarion a fost arestat la intrarea în Sibiu, împreună cu cei trei negustori greci: Dimo, Nino, alias Dimo Grec, George Nicola şi Gavrila Bistro, găsiţi în Căpâlnaş şi care l-au servit ca interpreţi. În Sibiu, Visarion a fost închis într-o casă din str. Cisnădiei, aproape de poarta oraşului şi apoi — pentru mai multă siguranţă, dar nu pentru mult timp — a fost dus în str. Iernii.

În închisoarea din Sibiu, călugărul a fost supus unui interogatoriu din ordinul contelui Czernin, comandantul general din Ardeal. La acest interogatoriu a fost de faţă şi episcopul Klein, şi el având rol de inchizitor al lui Visarion. Textul interogatoriului luat la data de 27 aprilie 1744, ne oferă o privire mai adâncă asupra fiinţei lui Visarion, completează datele despre viaţa lui, desluşeşte scopul venirii lui în Ardeal şi modul în care s-a desfăşurat agitaţiunea lui.[7]

Visarion s-a născut în localitatea Costainiţa, din Slavonia şi avea vârsta de 30 ani (deci s-a născut în anul 1714). Tatăl său se numea Maxim, iar mama sa Maria. Pe el îl chema Nicolae Sarai şi a primit numele de Visarion la intrarea în cinul monahal, la Ierusalim, în mânăstirea sf. Sava, în anul 1732, la vârsta de 18 ani. El a vădit o predispoziţie timpurie pentru călugărie, pentru peregrinaju[illegible] şi pentru viaţa ascetică. În 1740 a fost într-un peregrinaj la Athos. În 1741 ar fi fost în Viena. Un cronicar relatează, că ar fi umblat şi prin Veneţia.

În 1744, Visarion a venit în Ardeal, având asupra sa „cartea pasuală" datată din februarie 1742, dată de patriarhul Arsenie IV Iovanovici. Nu ştim însă ce a făcut în anii 1742—1744. În Ardeal a venit plecând din mânăstirea sa, Pačra din Slavonia, în 1744, la două săptămâni după sărbătorile Crăciunului. A trecut prin Esseg, Petruvardin, Carlovit, unde a dat faţă cu patriarhul şi apoi prin Timişoara, s-a îndreptat spre Lipova, nefiind tulburat de nimeni. După cum a mărturisit la interogatoriu, cartea pasuală i-a fost dată de patriarh, spre a nu fi socotit spion.

Visarion era om umblat, care cunoştea Orientul. Din interogatoriu însă n-a reieşit, că ar fi fost şi tot atât de cult. În Ardeal a susţinut, că numai în religiunea în care te-ai născut poţi să fii fericit. La interogatoriu, Visarion n-a recunoscut că ar fi predicat împotriva Unirii, deşi singurul interpret al său la interogatoriu, Gavrila Bistro, a mărturisit aceasta, fără a fi făcut referire la falsele doctrine ale Unirii. Visarion şi-a vădit antipatia sa faţă de combinaţia uniată, făcută din două religii, apuseană şi orientală. A pretins că din punct de vedere religios este cazul să fii sau catolic sau oriental, dar nu unit. Provocat fiind în chestiuni mai subtile, nu s-a lăsat a fi angajat, ocolindu-le sau recurgând la exemple doveditoare de puţină fineţe în cugetare.

S-a lepădat ca de o „minciună a oamenilor" de acuzarea ce i s-a adus, că în cuvântările sale s-ar fi socotit inspirat de Sf. Fecioară Maria. A ştiut să nu se

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului

— la 75 de ani —

Prăznuirea acestui eveniment este un prilej de a ne îndrepta atenţiile către iubirea părintelui nostru sufletesc.

Pentru a actualiza prezenţa I.P.S. Sale în mijlocul nostru amintim că Î.P.S. s-a născut la Caransebeş, la 21 noiembrie 1923, dintr-o prestigioasă familie de preot. A urmat liceul la Caransebeş, iar Facultatea de teologie la Universitatea din Bucureşti, unde în anul 1949, a obţinut doctoratul, la secţia Patrologie. A fost, rând pe rând, profesor la Seminarul teologic şi la Academia de teologie din Caransebeş, Profesor la Institutul teologic universitar din Sibiu, Secretar şi consilier eparhial, la Mitropolia Banatului, episcop la Arad şi mitropolit al Banatului.

A dezvoltat o largă activitate administrativă şi gospodărească, a fost reprezentantul Bisericii la conferinţele ecumenice şi de altă natură.

În această calitate a străbătut toate continentele. A fost în America, în Egipt, Etiopia, Siria, Rusia, Grecia, Belgia, Serbia, Armenia, Italia, Canada, Australia, Noua Zeelandă, Cehoslovacia etc.

Pe lângă numeroasele articole şi studii din presa bisericească a publicat în volum lucrările:

Biserica românească din nord-vestul ţării în timpul prigoanei hortiste, Timişoara 1980, Temeiurile învăţăturii ortodoxe, Timişoara 1981, Aspecte din vechea literatură creştină, Timişoara 1984, Scara Raiului de Sf. Ioan Scărarul, Învăţătura ortodoxă despre mântuire, Viaţa Sfântului Antonie cel Mare, Sfântul Iosif cel Nou de la Partoş, mitropolitul Banatului, Timişoara 1994, etc., etc.

A mijlocit tipărirea de cărţi precum: Toma de Kempis, Urmarea lui Hristos, traducere de Dumitru Vizan, Timişoara, 1982, Prof. Univ. Dr. Ioan Coman: Frumuseţile iubirii de oameni, în spiritualitatea patristică, Timişoara 1982, Dr. P. Rezuş, Teologia Ortodoxă contemporană, Timişoara, 1988, şi altele.

Menţionăm cărţi apărute în biblioteca Bunului creştin, întemeiată de I.P.S. mitropolit Nicolae, precum: Luminiţa Niculescu, În ce credem noi ortodocşii?, Timişoara 1994, şi de aceeaşi: Cum să citim Biblia?, Timişoara 1994, De ce cinstim pe Maica Domnului?, Timişoara, 1994.

E membru al Academiei Române, a iniţiat şi dirijează reviste şi ziare, „Altarul Banatului", „Învierea" şi suplimente pentru studenţi, şi Asociaţia Oastea Domnului, tipăreşte anual calendare de perete şi portative, e ctitorul Facultăţii de teologie cu interesul căreia s-a identificat. Modest şi bun ca miezul alb de pâine, este un om care a dat o strălucire Bisericii. Dragostea faţă de patristică o adeveresc sutele de articole şi studii. Deţine un rol important în viaţa noastră publicistică, e o comoară de experienţă, a dat mult poporului credincios şi Ţării pe care le iubeşte.

În relaţia cu străinii Înalt Preasfinţitul e un excepţional. În zilele de praznic la reşedinţă sunt unguri, nemţi, sârbi, evrei şi de alte naţionalităţi, pentru că are în gând spusele Mântuitorului: „O turmă şi un Păstor".

Istorici consacraţi, precum Mircea Păcurariu, găsesc în opera Înalt Preasfinţitului multe împliniri dăruite perenităţii.

Fie-ne îngăduit să ne asociem toţi la lungul şir de adoratori ai Înalt Preasfinţitului cu urarea: „LA MULŢI ANI!"

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Părintele Galeriu
la vârsta patriarhală

În ziua de 21 noiembrie împlineşte Părintele Galeriu binecuvântata vârstă de 80 de ani. În ziua de praznic: Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, intrase Părintele în această lume, ca într-o „Biserică", pentru slujirea şi înfrumuseţarea ei. Părintele este primul din neamul său care întrerupea o lungă tradiţie de „clăcaşi", dar sacerdoţiul lui Hristos şi ştiinţa de carte l-au atras total şi definitiv. De 55 de ani slujeşte jertfelnic la altarul Mântuitorului Hristos şi al Neamului nostru, ca unul ce s-a născut şi s-a dăltuit pe stânca puternică a unei rare vocaţii sacramentale.

După ce a urmat şcoala primară în satul natal: Răcătău, judeţul Bacău a urmat 8 ani Seminarul teologic de la Roman, apoi Facultatea de Teologie din Bucureşti (1938—1942) şi cursurile de doctorat, încununate cu supremul titlu academic de Doctor în Teologie. A slujit 30 de ani ca preot paroh în Podul Văleni, Prahova şi la Biserica Sf. Vasile din Ploieşti. Prin darul preoţiei sale — hrănit permanent la izvorul vieţii şi la veşnicul Arhiereu Hristos-Domnul — a întărit, liniştit şi a odihnit multe generaţii. A dat sens de viaţă şi putere celor care se aflau în disperare şi aceasta nu doar în liniştea divină a locaşului sfânt ori în sălile de cursuri universitare şi în cadrul multelor conferinţe. ci şi în vremea de experienţă de excepţie de 15 luni (1952—1953). ca deţinut politic la Canal. Poate acolo a cunoscut şi a primit asa de profund această viziune divină şi cosmică a lumii, încât simte profund şi vesteşte cu certitudine, vocaţia pascală a făpturii.

Din anul 1973 a îmbinat atât de armonios altarul şi amvonul Bisericii Sf. Silvestru cu catedra de Omiletică, Catehetică şi de Pedagogie creştină de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, dar şi cu alte numeroase participări la conferinţe teologice de acasă şi din străinătate, interviuri radio şi TV, unde Părintele Galeriu se simţea chemat de Hristos-Domnul sau de credincioşii Bisericii ori de diferite instituţii de învăţământ academic. Oamenii cunosc că Părintele Galeriu este acel slujitor al Bisericii lui Hristos, care nu refuză pe nimeni, ci se străduieşte să împlinească chemările celor mulţi, să se facă **„tuturor toate"**.

În galeria ilustrilor profesori de Teologie, Părintele Galeriu are un rol deosebit reuşind să îmbine în mod ideal calitatea de Dascăl-Învăţător cu vocaţia de Părinte duhovnicesc care oferă viaţă în duhul şi puterea lucrării bisericeşti. Întărit mereu în duhul rugăciunii, hrănit constant cu cuvântul lui Dumnezeu, păstrat în dumnezeiasca Scriptură, dar şi cu învăţăturile Sfinţilor Părinţi, Părintele s-a bucurat şi s-a luminat mereu cu cărţile marilor spirite ale lumii. Orice dialog sau cuvântare a Părintelui este presărată cu texte biblice, patristice, dar şi cu referiri concrete din istorie ori din grai'ul oamenilor de cultură ai lumii. Acestea împreunate cu o inteligenţă nativă strălucită au ajutat pe Părintele Galeriu să-şi formeze şi să susţină o concepţie integratoare şi globală a istoriei lumii şi a vieţii omeneşti. Ilustrul Dascăl de Teologie, Preotul Profesor Dr. Constantin Galeriu este cunoscut în lumea noastră românească, dar şi în afara graniţelor Patriei sub genericul profund şi plenar: Părintele Galeriu. Prea Cucernicia Sa a îmbinat armonios si ideal cele trei sluiiri ale preoţiei de vocaţie: învăţătura, slujirea sacramentală şi conducerea spre împărăţia lui Dumnezeu.

Preotul duhovnic: Părintele a înţeles slujirea preoţească ca o lucrare de naştere în duh, de reînnoire şi înfrumuseţare sufletească a fiilor duhovniceşti. Chipul patristic, bunătatea angelică şi cuvântul îmbibat cu duhul Scripturii tămăduia răni cronicizate, dădea nădejde şi oferea sens înălţător vieţii omului doborât uneori sub povara crucilor vieţii. A înţeles mai bine ca oricine că tema jertfei este un act **„de la întemeierea lumii"** (Apoc. 13, 8). Acest act este tocmai pentru întemeierea existenţei, pentru mântuirea şi neîncetata ei înnoire. Dar jertfa aşezată la picioarele crucii Mântuitorului şi racordată la jertfa Domnului conduce mereu la biruinţă, la transfigurarea suferinţei, la înviere. Harul lucrării preoţeşti — ca duhovnic iscusit — este o realitate plenară şi vădită în toată activitatea Părintelui.

Preotul profesor: Cuvântul cald şi mereu proaspăt al Dascălului ce luminează dar şi povăţuieşte pe ucenici a întărit 25 de generaţii de preoţi ai Bisericii noastre. A ajuns să onoreze o catedră universitară după ce agonisise o bogată activitate pastorală, încât Părintele Profesor Galeriu vorbea studenţilor nu doar din studiul profund al Scripturii, Părinţilor şi al ştiinţelor profane, ci şi din viaţa reală a credincioşilor. Studenţii teologi şi preoţii cursanţi audiau şi sorbeau prelegerile şi conferinţele Părintelui cu interes şi cu dragoste.

Preotul predicator: Cuvintele de învăţătură ale Părintelui Galeriu au răsunat nu doar la bisericile unde a sluijt, ci şi peste tot unde a ajuns să liturghisească: Ierusalim, Sf. Munte Athos Iaşi, Timişoara, Sibiu, Cluj, Arad, Paris, Geneva, Viena şi în îndepărtata Americă. Predicile sale sunt mereu ascultate şi puse ca pietre tari întru zidirea cea duhovnicească a credincioşilor ascultători. Cei care le-au ascultat cândva sau cei care nu le-au auzit, aşteaptă cu interes apariţia celor trei volume de predici, rostite de Părintele cel „cu darul predicării", de către predicatorul iscusit.

Preotul teolog: în cazul Părintelui Galeriu se potriveşte atât sensul de teolog ca om al rugăciunii, adică în reală şi directă legătură cu Divinitatea, cât şi de

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Dr. NICOLAE DURA, Viena

Mântuirea prin ceilalţi

(Urmare din pag. 1)

poate înfăţişa chiar sub forma unui bine aparent, dar care finalmente se dovedeşte a fi doar o altă ipostază a răului. Binele nu poate exista prin sine însuşi, nici nu este doar o noţiune abstractă şi lipsită de conţinut, el există şi se defineşte doar în măsura în care se raportează la ceva anume şi mai ales se săvârşeşte. Binele este *ceea ce trebuie să se facă*, nu ceea ce este sau credem noi că este. Contează apoi, la fel de mult, şi intenţia sau scopul cu care săvârşim binele, pentru că există şi situaţii în care binele poate să aibă finalmente un scop rău „Dumnezeu nu caută la cele făcute de noi, ci la scopul pentru care le facem" (Sf. Antonie cel Mare, Filoc., vol. 2, pag. 37).

Iată însă că Dumnezeu îi întinde bogatului, prin săracul Lazăr, o punte spre mântuire, vrând să-l scoată din egoismul şi autosuficienţa în care se complăcea, el refuzând cu bunăştiinţă această şansă, căci refuzându-l pe sărac, el l-a refuzat în realitate pe Dumnezeu cel ce s-a identificat pe sine cu săracii „toate împrejurările şi persoanele prin care ne grăieşte Dumnezeu sunt apeluri şi chipuri vii şi transparente ale lui Dumnezeu; Dumnezeu cel simplu se coboară la noi într-o multitudine de forme şi situaţii ale vieţii noastre" (Pr. Dumitru Stăniloae, TDO, vol. I, p. 144).

Dar în ce măsură este răspunzător bogatul pentru suferinţa şi sărăcia celuilalt? Aparent el nu îi este îndatorat în nici un fel şi nici răspunzător pentru condiţia lui. Ba suntem chiar tentaţi să afirmăm că atitudinea lui se justifică printr-o anumită prudenţă în ceea ce priveşte starea celuilalt, pentru că trebuie să spunem şi lucrul acesta, nu toţi dintre cei săraci sunt avizaţi la fapta noastră caritabilă. Ne referim prin aceasta la acea stare de sărăcie care provine din lene, şi care nu este în nici un caz agreată în creştinism. Nici Mântuitorul nu s-a referit la astfel de situaţii, ci ori de câte ori s-a referit la cei săraci, i-a avut în vedere pe cei care din motive întemeiate au ajuns în braţele sărăciei, altfel Sf. Scriptură este foarte tranşantă în această privinţă „cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănânce pâine" (II Tes. 3, 10).

Privită însă dintr-o perspectivă strict creştină, sărăcia nu înseamnă a nu avea nimic, ci *a vrea să ai ceea ce nu ai* (Sf. Ioan Gură de Aur). Esenţa sărăciei nu constă în faptul că avem sau nu avem ceva, ci mai ales cât de mult dorim să avem ceea ce nu putem obţine. Cel care tinde să aibă ceva devine robul a ceea ce doreşte să aibă. Atunci când posezi ceva eşti de fapt tu cel posedat, în acest fel nu faci altceva decât să-ţi pierzi libertatea interioară. „Sărăcia cu duhul" propovăduită de Mântuitorul este de fapt starea în care ai ajuns să-ţi dobândeşti libertatea interioară, ai ajuns la capacitatea de a vedea că nimic din ceea ce ai nu-ţi aparţine, nefiind decât un dar al dragostei lui Dumnezeu. Deci „fericiţi cei ce nu pretind nimic" am putea spune, fericiţi cei care nu tind să posede, pentru că abia în momentul în care încetăm să mai tindem spre a avea ceva, devenim cu adevărat liberi.

Un astfel de sărac era Lazăr cel din parabolă. El ne apare ca un om bun, resemnat cu propria-i suferinţă, fără să cârtească împotriva lui Dumnezeu. De altfel nu sărăcia ca atare l-a învrednicit pe Lazăr să dobândească raiul, ci tocmai calităţile sale sufleteşti, bunătatea, răbdarea în suferinţă şi credinţa nestrămutată în Dumnezeu.

Revenind la bogatul din Evanghelie, vom spune că el devine cu adevărat responsabil de soarta celuilalt doar dacă vom privi lucrurile mai în profunzimea lor. Sf. Părinţi spun că tot ceea ce prisoseşte celor bogaţi este tocmai ceea ce le lipseşte celor săraci, arătând că „măsura proprietăţii trebuie să o dea trebuinţa trupului (Nil Ascetul, Filoc., vol. I, p. 264), iar ceea ce este „peste măsura necesităţii este de la diavolul" (Pateric, p. 448).

Socotindu-se pe sine proprietarul unor bunuri care în realitate nu-i aparţineau, bogatul n-a făcut altceva decât să se substituie lui Dumnezeu. A crede că tu eşti proprietarul acestor bunuri, sau a crede că numai tu ai dreptul să te bucuri de ele, excluzându-i pe ceilalţi, aceasta nu-ţi va oferi decât satisfacţii mărunte şi de scurtă durată. Excluzându-i pe ceilalţi de la părtăşia cu bunurile pe care Dumnezeu ţi le-a dat, te excluzi de fapt pe tine însuţi de la mântuire „cel ce nu oferă nici un bine aproapelui său, nu poate să şi-l ofere nici sieşi" (Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, vol. I, p. 54).

Bunurile cu care suntem înzestraţi de Dumnezeu unii dintre noi, trebuie să ne facă să-L vedem pe Cel care ni le-a dăruit „lumea cu darurile sale e cuvântarea coerentă a lui Dumnezeu către om" (Pr. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 340). Într-o astfel de viziune, în care ai reuşit să-ţi depăşeşti propriul egoism, va trebui să recunoşti că aceste bunuri îşi vor afla justificarea doar în măsura în care îi vei face părtaşi şi pe ceilalţi la ele „orice dar are cineva nu-l are doar pentru sine, ci în primul rând pentru alţii" (Sf. Vasile cel Mare).

Suntem şi ne definim ca oameni numai în măsura în care suntem în comuniune cu ceilalţi, în măsura în care ştim să ne asumăm lipsurile şi suferinţele lor, iar în afara acestei relaţii nu facem decât să ne negăm pe noi înşine. Înstrăinându-ne de ceilalţi, ne înstrăinăm de propria noastră realitate. Înstrăinându-ne, nu facem decât să anticipăm şi să trăim încă de aici iadul. Dostoievski definea iadul ca lumea izolării totale, a răcelii absolute, în care doar singurătatea şi lipsa de comunicare domnesc suverane.

Celălalt nu este decât semenul, aproapele meu în suferinţă în care mă regăsesc de fapt pe mine însumi. De ceilalţi nu mă leagă doar o simplă relaţie sau un imaginar sentiment de compasiune, ci sentimentul că eu nu pot fi fericit când alţii suferă alături de mine „eu însumi nu-mi sunt obiect de iubire ideal, ci numai Dumnezeu. Iubirea aproapelui e conştiinţa că celălalt, care suferă, e făptura lui Dumnezeu care nu e făcută pentru aceasta" (M. Vulcănescu, Eros şi Logos, p. 51).

Aceasta este de fapt esenţa parabolei rostită de Domnul Hristos. Mântuirea ca scop final al existenţei noastre se temeluieşte aici, ea nefiind un act solitar. Nimeni nu se poate mântui singur, ci numai în comuniune cu ceilalţi. Ne vom mântui pe noi înşine doar în măsura în care suntem părtaşi la mântuirea semenilor noştri „va fi mântuit cel ce mântuieşte pe alţii" (V. Soloviov). Calea spre Dumnezeu trece prin aproapele, spuneau Sf. Părinţi, iar a pretinde că eşti cu Hristos şi a-i ignora pe ceilalţi înseamnă de fapt a te exclude pe tine însuţi de la mântuire.

Un mare făcător de minuni

— SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL —

Unul dintre marii sfinţi, făcători de minuni, ai Bisericii noastre Ortodoxe, este Sfântul Grigorie Decapolitul. Născut în Decapolia Asiei Mici, a trăit între anii 780—842. Ascet cu viaţă sfântă, a vieţuit potrivit învăţăturii Evangheliei lui Iisus Hristos, în post şi rugăciune, manifestând o dragoste sinceră faţă de Dumnezeu şi de aproapele. Practicând principalele virtuţi ale moralei creştine, s-a eliberat progresiv de toate slăbiciunile firii omeneşti, motiv pentru care Dumnezeu şi-a revărsat harul Său din belşug peste el, încât ajunge un mare făcător de minuni chiar în timpul vieţii, iar sfintele sale moaşte păstrează şi astăzi aceeaşi putere miraculoasă, tămăduind tot felul de neputinţe sufleteşti şi trupeşti ale credincioşilor care i se roagă.

Primele minuni ale Sfântului Grigorie s-au manifestat asupra vrăjmaşilor diavoli care încercau să-l întoarcă de pe calea mântuirii prin tot felul de ispitiri. Văzând că apariţiile lor întunecate le biruie prea uşor, s-au gândit să-l încerce în chip de lumină. Astfel, în ajunul sărbătorii Sfinţilor 40 de Mucenici, luând înfăţişare strălucitoare, au zis Sfântului: „Bucură-te, Grigorie! Noi suntem cei 40 de Mucenici ai lui Hristos; am venit să te încununăm şi să-ţi dăm har şi putere dumnezeiască asupra diavolilor care pururea te necăjesc". Cunoscându-i, Sfântul a ripostat: „N-am nevoie de încununarea voastră, ci numai de a Stăpânului meu Hristos! Voi pieriţi din faţa mea şi încetaţi de a mă mai ispiti cu vicleniile voastre copilăreşti!".

Primind poruncă de la Dumnezeu, Sfântul Grigorie devine misionar şi apărător al sfintelor icoane, călătorind mult, din Asia Mică, prin sudul Europei, până la Roma, apoi la Constantinopol. În aceste împrejurări, mereu şi-a arătat cu milostivire puterea sa făcătoare de minuni. Ocroteşte de piraţi corabia care îl transportă de la Efes spre Europa; îmbogăţeşte un binecredincios sărac din Proconez, care i-a acordat găzduire; converteşte un tânăr eretic iconoclast, care a tăbărât asupra sa, bătându-l fără milă; salvează de la înec pe un călugăr care îi slujea; trece nevăzut prin tabăra unor ostaşi saracini; vindecă mâna uscată a unui păgân care voia să-l ucidă ş.a.

Sfântul Grigorie avea de la Dumnezeu şi darul de a vedea faptele ascunse, precum şi de a prevedea viitorul. Astfel, văzând pe unul care ascunsese din milostenia rânduită săracilor; prevesteşte moartea unui stâlpnic, a unui duhovnic şi a doi fraţi după trup; vede cu duhul pe un om care nu a îngropat un mort găsit pe cale; anunţă apropiata năvălire a barbarilor. De asemenea, s-a dovedit a fi şi un mare vindecător al neputinţelor trupeşti. În acest sens, tămăduieşte pe monahul Petru, muşcat de vipere; pe o fecioară, de durerea ochilor; pe o femeie, de boala capului.

Cunoscând că avea să treacă la cele veşnice, Sfântul Grigorie a vestit ucenicilor săi cu 12 zile mai înainte data morţii sale, stingându-se din viaţă la 20 noiembrie, când este sărbătorit de întreaga creştinătate ortodoxă. Cinstitele sale moaşte s-au arătat făcătoare de minuni chiar pe drumul spre îngropare, fiind tămăduit un gârbov de neputinţa sa. Mormântul i-a devenit un loc de pelerinaj şi tămăduiri pentru toţi suferinzii din Constantinopol şi împrejurimi. Din această cauză, au deshumat sfântul său trup şi l-au aşezat în biserica Mânăstirii Sfinţilor Serghie şi Vah. Minunile ce au urmat nu se pot număra. Biograful său contemporan, diaconul Ignatie, scrie: „Dacă vom voi a povesti toate minunile câte a făcut, depăşesc mintea noastră; cuvântul nu poate să le cuprindă, vremea nu ajunge pentru povestire". Ele erau asemănătoare celor săvârşite în timpul vieţii: alungarea duhurilor necurate, vindecarea bolilor incurabile, împlinirea tuturor bunelor dorinţe, care pot fi citite în Sinaxare şi Vieţi de sfinţi, tipărite de-a lungul secolelor.

Mai puţin cunoscute sunt minunile săvârşite de Sfântul Grigorie Decapolitul după aducerea în ţară a sfintelor sale moaşte, în anul 1497; ele au fost publicate într-un volum abia acum la împlinirea a cinci secole de când se află în Mânăstirea Bistriţa. Remarcabilă este prefacerea uşoară a sfintelor moaşte în faţa lăcomiei turcului care, voind să câştige aur mult, a promis banului Barbu că atunci i le va da când „le va cumpăni cu galbeni". Punând boierul o sumă mică — unii susţin că doar un galben — îndată a stătut balanţa la acelaşi nivel. Văzând minunea, turcul a exclamat: „Vezi, vezi, cum creştin la creştin trage!", şi le-a dat cum fusese învoiala.

Documentele vremii păstrează informaţii deosebit de valoroase despre unele minuni săvârşite de Sfântul Grigorie, atât în localităţi calamitate, cât şi la nivelul ţării. Un manuscris **(Acad. Rom., Doc. nr. 30/XLIV)** relatează despre ducerea sfintelor moaşte la Bucureşti, în anul 1765, unde făcea ravagii o cumplită epidemie de ciumă, adusă de la Constantinopol, încât mii de oameni erau zilnic seceraţi de moarte. După procesiunea făcută pe străzile capitalei, cu rugăciuni şi sfeştanii, boala a început să scadă, până a dispărut cu totul. Ca recunoştinţă, voievodul Ştefan Racoviţă (1764—1765) scuteşte Mânăstirea Bistriţa de taxele cuvenite pentru întreţinerea dascălilor de la Şcoala grecească şi slovenească, precum şi a medicului. În 1779, sfintele moaşte izbăvesc oraşul Craiova de secetă şi de invazia lăcustelor **(B.A.R., ms. nr. 2126)**; boierii şi negustorii craioveni donează Mânăstirii două renumite sfeşnice de argint. Tot moaştele Sfântului Grigorie salvează bucureştenii de la „ciuma lui Caragea". Dionisie Fotino scria că boala „era atât de cumplită, încât mureau câte o sută de oameni pe zi". În luna septembrie 1813 s-a organizat procesiune la Bucureşti. Cronicarul Ioan Dobrescu relata că „victimele s-au rărit", iar într-un act din arhiva Bistriţei citim că: „S-a cunoscut în faptă ajutorul; a început boala a scădea până ce s-a contenit de tot". Pentru binefacerea Sfântului, domnitorul Gheorghe Caragea (1812—1818) acorda Mânăstirii privilegiul de a lua de la toate viile ei cinci bani de la fiecare vadră de vin din vama domnească.

Alte documente menţionează minuni ale Sfântului, ca salvarea Craiovei de „cholera morbus" (1831), a Olteniei întregi de molima holerei (1848), a oraşului Râmnicu Vâlcea de „secetă şi boli, cu morţi grele în dobitoace şi oameni" (1863).

Sfântul Grigorie Decapolitul este recunoscut ca mare aducător de ploaie în vreme de secetă. De aceea, credincioşii păstrează multe amintiri legate de acest fenomen. Generalul în rezervă V. Georgescu din Foleştii de Sus relatează că, la o jumătate de oră după terminarea rugăciunilor, „au început să cadă primii stropi mari şi rari de ploaie. Pământul mirosea a cărămidă arsă în foc şi stropită cu apă, la scoaterea ei din cuptor; a urmat ploaia binecuvântată fără grindină şi fără vijelie. A plouat bine până s-a întunecat; apoi ploaia s-a împuţinat, până a încetat de tot" (1900). Despre ploile din judeţele Olteniei urmate procesiunii cu sfintele moaşte, consemnează un martor ocular, protoiereul Meletie Răuţu, mărturisind: „Aceasta nu o scriu pentru cei de acum, care nu au nevoie de noi confirmări, ci pentru cei care urmează ... Nu aduc mărturii din timpuri vechi şi greu de controlat, ci aduc martori pe creştinii din judeţele Vâlcea, Argeş, Olt şi Romanaţi ... Zeci de mii au văzut personal săvârşirea minunilor; toţi aceştia vor povesti pretutindeni şi tuturor; iar povestirile lor se vor înveşnici din părinţi în copii, până în cel mai îndepărtat viitor" (1904). Arhimandritul Ambrozie Bosânceanu raporta, cu privire la procesiunea de la Coteana-Slatina, că: „Am făcut priveghere şi litanie, Nu se vedea nici un nor să dea semne de ploaie; dar, noaptea s-a pornit o ploaie liniştită şi abundentă, care a adus mare bucurie credincioşilor" (1909). De asemenea, conducerea primăriei din comuna Costeşti, solicitând sfintele moaşte, scria stareţului Mânăstirii: „În orice timp când am venit cu rugăciuni, Sfântul Grigorie ne-a ascultat cu ploi bine întocmite" (1929), iar la 9 iunie 1945. preotul Alexandru Marin din Lăpuşata spunea că: „Ori de câte ori a fost adusă în trecut, în această parohie, sfânta raclă, bunul Dumnezeu ne-a trimis ploi dătătoare de rod".

Avem mărturii scrise de la numeroşi credincioşi contemporani care s-au vindecat la moaştele Sfântului Grigorie de epilepsie, paralizie, meningită, alienare mintală, muţenie, cancer ş.a.

Întrucât cancerul este boala cea mai înfricoşătoare, consemnăm mărturia unei credincioase din Sibiu, care scrie: „Eu personal am mare evlavie la Sfântul Grigorie care, în anul 1971, a vindecat-o pe mama mea de cancer la sân". De asemenea, o creştină din Bucureşti a venit cu fetiţa sa la Mânăstire în luna august 1995. Preotul i-a citit rugăciunile cuvenite, s-a atins de racla Sfântului, urmând a i se face 40 de Sfinte Liturghii. La 15 decembrie s-a primit o scrisoare în care, printre altele, se spune: „Fetiţa mea, în vârstă de opt ani şi jumătate, avea tumoare la nervii optici şi exista riscul de a-şi pierde vederea. A fost operată, iar medicii nu au putut face nimic ...: I-am făcut tomografia după 40 de zile, şi tumoarea nu mai există, fapt constatat de medici".

Acestea sunt numai câteva dintre minunile săvârşite de Sfântul Grigorie; celelalte pot fi citite în cartea **Minunile Sfântului Grigorie Decapolitul,** care poate fi procurată de la Mânăstirea Bistriţa din Oltenia.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Mărturii uitate despre unul din întemeietorii Bisericii Unite, cardinalul Leopold Kollonich

II.

Ca răsplată pentru zelul de care a dat dovadă în apărarea intereselor habsburgice, Leopold Kollonich a fost numit de către împărat, la 21 martie 1685, episcop de Györ. Un an mai târziu, la 2 septembrie 1686, în aceeaşi zi în care a fost cucerită şi cetatea Buda de sub stăpânirea otomană, papa Innocentiu XI (1676—1689) l-a numit pe episcopul Kollonich cardinal al Bisericii Romane.

În următorii doi ani, armatele habsburgice au continuat ofensiva antiotomană, cucerind, pe rând, paşalâcurile turceşti din centrul şi sudul Ungariei. În aceste condiţii, se impunea luarea unor măsuri pentru reorganizarea din temelie a Regatului Ungar. De aceea, la 29 iulie 1688 a fost instituită o **Comisie pentru rânduirea Regatului Ungar,** în fruntea căreia a fost numit Kollonich, a cărui autoritate a crescut şi mai mult după ridicarea sa, la 20 august 1688, pe scaunul arhiepiscopal de la Calocea (unii autori prezintă ca dată a numirii sale ca arhiepiscop de Calocea anul 1691).

La 15 noiembrie 1689 Kollonich a înaintat împăratului, în numele comisiei, un document-propunere intitulat **Opera de rânduire a Regatului Ungariei în probleme politice, financiare şi de război,** şi care cuprindea, după cum arată şi titlul, viziunea celor mai importanţi oameni de stat habsburgici cu privire la modul în care ar trebui reorganizate atât noile teritorii cucerite de armata imperială, cât şi teritoriile vechiului Regat Ungar de după 1526.

În ceea ce priveşte problemele religioase, Kollonich considera, mai întâi, că Biserica din teritoriile cucerite se afla într-o stare deplorabilă, datorită lipsei de organizare din timpul ocupaţiei turceşti. O mare problemă o constituia aici prezenţa în număr mare a necredincioşilor şi a „schismaticlor" (citeşte: ortodocşilor). Aceştia din urmă, urmau să fie aduşi la credinţa cea adevărată, „per unionem cum ecclesia Romana catholica", adică prin unire cu Biserica Romei.

Cel mai potrivit mijloc pentru realizarea acestei uniri îl considera a fi numirea unor episcopi capabili, învăţaţi, cu purtări morale care să fie adevăraţi păstori ai credincioşilor.

Kollonich deplângea prevederea din dreptul canonic răsăritean, potrivit căruia arhiepiscopii şi mitropoliţii nu deţin prerogativa de a-i inspecta pe episcopii din subordine. Această prevedere din dreptul canonic răsăritean ar urma să fie înlăturată deoarece ea ar constitui cauza „degenerării şi greşelilor" care există în Biserica răsăriteană.

De aceea, Kollonich propunea ca Biserica Unită din Ungaria să fie condusă de trei episcopi cu reşedinţe la Muncaci, la Svidniţa şi la Belgradul sârbesc. Însă aceşti episcopi trebuiau să fie supuşi unei duble ierarhii. Mai întâi trebuiau să depindă de câte un episcop latin. Ierarhul unit de la Muncaci ar trebui subordonat episcopiei latine de Eger; cel din Svidniţa episcopului latin din Zagreb şi în fine, cel din Belgrad arhiepiscopiei din Calocea. Totodată, ierarhul unit din Belgrad ar urma, potrivit propunerilor lui Kollonich, să fie mitropolitul celorlalţi episcopi uniţi din Ungaria.

O altă problemă care urma să fie soluţionată în teritoriile nou cucerite era dotarea episcopiilor, dar şi a preoţimii. De aceea, fiecărui preot ar trebui să i se dea anumite sesii parohiale (48 jugăre). Interesantă este însă propunerea lui Kollonich ca „preoţii greci (citeşte: ortodocşi) şi ceilalţi uniţi să se mulţumească să li se dea jumătate din ceea ce se dă preoţilor catolici".

Tot în toamna anului 1689 a participat la Roma la conclavul de alegere a noului papă Alexandru VIII. Cu acest prilej, Kollonich s-a străduit să hirotonească şi să instaleze doi episcopi uniţi în teritoriile nou cucerite din Ungaria, unul în Slovenia, iar cel de al doilea la Muncaci. Nu a avut succes decât parţial, obţinând acordul noului papă pentru hirotonirea lui Iosif de Camillis ca episcop unit pentru eparhia Muncaciului. Cu acel prilej, Kollonich i-a dat lui Camillis instrucţiuni pentru viitor, pomenindu-i şi de mitropolia de la Alba Iulia şi îndemnându-l să încerce atragerea românilor ardeleni la uniaţie.

Camillis a colaborat strâns cu Leopold Kollonich. Cunoscând soarta ortodocşilor din nordul Ungariei, dar în special a clerului, ei au gândit o nouă strategie pentru atragerea lor la uniaţie — aceea a eliberării clerului de sarcinile iobăgeşti. În urma intervenţiilor lui Kollonich, împăratul Leopold I a dat la 23 august 1691 o importantă diplomă, scutindu-i de dări şi de celelalte sarcini iobăgeşti pe preoţii care s-au unit sau se vor uni cu Biserica Romei şi acordându-le dreptul de a primi teren pentru biserici, şcoli, cimitire.

Camillis a urmat sfatul lui Kollonich de a se interesa de românii ortodocşi din Transilvania. A cerut permisiunea autorităţilor ardelene de a răspândi printre români ideea unirii cu Biserica Romei, cerere respinsă însă de Dieta de la Tg. Mureş din 19 decembrie 1693 — 6 ianuaie 1694. De aceea episcopul de Muncaci şi-a îndreptat atenţia asupra românilor din comitatele de margine ale Transilvaniei, numind un vicar pentru Bihor (pe ieromonahul Isaia). Dar măsura nu a dus la trecerea românilor bihoreni la uniaţie, ba mai mult, vicarul Isaia a fost ucis la mânăstirea Bixad în anul 1701, datorită prozelitismului său uniat.

În acelaşi timp, Kollonich i-a însărcinat pe călugării iezuiţi aflaţi în Transilvania să îndemne clerul Bisericii Ortodoxe să primească unirea cu catolicismul. În acest scop a cerut să fie alcătuit „un catalog al erorilor grecilor", în total găsindu-se 40 de „greşeli şi abuzuri" ale ortodocşilor. Acest catalog a fost dat misionarilor iezuiţi din Transilvania şi Ungaria.

Datorită condiţiilor politice şi constituţionale din Transilvania unirea unei părţi a românilor ardeleni cu Biserica Romei s-a putut realiza, cum de altfel este cunoscut, doar după anul 1700.

Dar până atunci, ca răsplată pentru tote meritele pe care şi le-a câştigat în problemele politice, financiare şi bisericeşti ale Imperiului Habsburgic şi, în special ale Ungariei, Leopold Kollonich a continuat să urce pe treptele ierarhiei sociale. În anul 1692 i-au fost însărcinate finanţele tuturor ţărilor aflate sub stăpânirea dinastiei de Habsburg, dobândind funcţia de Director al **Camerei Aulice** din Viena. Astfel, Kollonich a revenit la o veche îndeletnicire de-a sa. În această funcţie a reuşit să facă mai multe economii, să asigure resurse financiare pentru armata imperială care continua războiul împotriva vecinilor turci de la graniţele de sud. Nu a deţinut această demnitate decât un an şi câteva luni, căci la începutul anului 1694 a fost chemat de împărat ca prim consilier al său (adică preşedinte al **Consiliului aulic secret).** A deţinut acest post până la moartea lui Leopold I.

La 18 februarie 1695 a murit, la o vârstă de 97 de ani, primatul Ungariei şi arhiepiscopul de Strigonium, Szecsenyi. La 14 iulie Kollonich a fost numit de împărat în funcţia de primat al Ungariei, devenind acum conducătorul treburilor bisericeşti din Regatul Ungar şi **de jure,** nu doar **de facto.** La 11 septembrie a fost confirmat şi de papă.

În această funcţie, Kollonich s-a putut dedica într-o mai mare măsură problemelor bisericeşti din Ungaria. A arătat o deosebită preocupare faţă de Seminarul înfiinţat de predecesorul şi naşul său de botez Petru Pázmán la Viena. A continuat persecutarea confesiunilor protestante. Astfel, în anul 1701 l-a determinat pe împărat să dea o lege prin care libertatea religioasă era restrânsă doar la teritoriile care făcuseră parte în anul 1681 (când a avut loc dieta de la Sopron) din Regatul Ungar. Prin urmare, protestantismul era interzis în noile teritorii cucerite după anul 1683. La fel şi în vechile regiuni de la graniţa cu Imperiul Otoman. În virtutea acestei noi legi au fost alungaţi predicatorii protestanţi din localităţile Pápa, Veszprém, Alba Regală (Székesfehérvár). Arhiepiscopul de Calocea, Paul Szecsenyi, a poruncit întemniţarea episcopului calvin din Veszprém, Samuel Hodosy, la Székesfehévár, apoi la Strigonium. Kollonich l-a ameninţat că dacă nu va promite că va părăsi Ungaria lăsându-şi toate bunurile în ţară, va fi codamnat ca sclav pe galeră. La insistenţele statelor protestante apusene, episcopul Hodosy a fost eliberat.

Kollonich i-a urmărit şi pe alţi predicatori protestanţi, mai ales pe cei cu studii superioare în Germania. Pe M. Christianus Krumbholcz (născut în anul 1663 şi ajuns în anul 1690 preot în Bratislava) l-a silit să părăsească Ungaria în anul 1696. Respectivul preot luteran a plecat la Dresda, apoi la Hamburg, unde a slujit mai departe ca preot protestant (J. S. Klein, **Nachrichten von den Lebensumständen evangelischer Prediger in Ungarn,** vol. I, p. 171):

Din aceeaşi lucrare aflăm că Leopold Kollonich obişnuia să-i urmărească pe unii din oamenii de cultură protestanţi până şi în cele mai neaşteptate locuri. Astfel Georgius Fridericus Schnaderbach (născut în anul 1669, cu studii între anii 1686—1690 la Wittenberg, Leipzig şi Rostock) a scăpat de arestarea sa doar mulţumită unei boli. Aflând cardinalul Kollonich că acest tânăr de marcă se afla la Viena, l-a căutat în anul 1692 chiar şi în casa în care obişnuiau protestanţii să se adune la agape. Fiind bolnav de gripă în acea zi, Schnaderbach nu a putut fi arestat. Dar Kollonich le-a poruncit soldaţilor să-l caute şi mai departe şi să-l aresteze, oriunde l-ar afla şi apoi să-l trimită imediat ca sclav pe galere **(ibidem,** p. 363—365).

Sfârşitul vieţii lui Kollonich a fost tulburat de revoluţia curuţilor, condusă de Francisc Rákóczy II şi începută în anul 1703. Apoi, în 1705 împăratul Leopold I, căruia îi datora toată autoritatea şi influenţa pe care a deţinut-o în viaţa politică şi bisericească a Ungariei şi a Imperiului Habsburgic, a murit.

Leopold Kollonich l-a urmat doar după doi ani, la 20 ianuarie 1707. Două zile după deces a fost înmormântat în cripta bisericii iezuite Sf. Ana din Viena. Apoi, la 7 aprilie osemintele i-au fost transportate la Bratislava şi depuse în catedrala oraşului. De aici, opt pateri iezuiţi i-au purtat sicriul spre biserica iezuită San Salvador, fosta catedrală protestantă răpită de vigurosul Kollonich la 18 iulie 1672 cu ajutorul a 400 soldaţi. În această biserică îşi doarme până azi somnul de veci, sub un epitaf în care este preaslăvit pentru zelul cu care a luptat împotriva turcilor, evreilor, schismaticilor (citeşte: ortodocşilor) şi ereticilor.

Aceasta este, pe scurt, biografia unuia dintre cei mai influenţi oameni de stat ai imperiului Habsburgic de la sfârşitul secolului al XVII-lea. A ştiut să îmbine interesele bisericeşti cu cele de stat, susţinând în toate actele sale poziţia Curţii imperiale ba, mai mult, îndrumându-i şi determinându-i, nu de puţine ori, strategia politică şi religioasă. Dar dintre toate realizările sale, putem spune că doar una singură a dăinuit până azi, anume Biserica Unită din Transilvania.

La puţini ani după înfiinţarea acesteia, istoricul iezuit Freyberger susţinea că unirea unei părţi a românilor ardeleni cu Biserica Romei ar fi, nici mai mult, nici mai puţin, „lucrarea îndurării divine", de care s-au îngrijit trei „îngeri păzitori", anume împăratul Leopold I, cardinalul Kollonich şi generalul Rabutin. Într-adevăr, Biserica Unită a luat fiinţă prin intervenţia hotărâtă a acestor trei bărbaţi, însă mijloacele folosite pentru atingerea scopului nu au fost însă defel îngereşti. La acordul împăratului s-au adăugat strategia şi uneltirile lui Kollonich, căruia i-a stat la dispoziţie forţa armată aflată sub comanda generalului Rabutin.

În anul 1963 Octavian Bârlea, cunoscutul istoric unit de la München scria: „Intervenţia Cardinalului Kollonich pentru protejarea Unirii are nevoie de o explicaţie. El a considerat-o ca o datorie de păstor. Fiind primate al Ungariei şi al provinciilor ataşate, purtând titlul de **Legatus natus** pentru ţările care fuseseră alăturate regatului maghiar, şi, fiind înzestrat din partea Romei, datorită funcţiei pe care o avea ca arhiepiscop de Strigonium (Esztergom), cu împuterniciri speciale, el s-a simţit obligat să le acorde uniţilor în toate bunăvoinţa şi protecţia sa. Românii înşişi au considerat această protecţie ca o favoare şi l-au rugat pe cardinal, cu recunoştinţă, să-i ocrotească şi pe mai departe" (Octavian Bârlea, **Die Union der Rumänen,** p. 149. Lucrarea a apărut în volumul coordonat de Wilhelm de Vries, **Rom und die Patriarhate des Ostens,** Freiburg-München, 1963; iar în ediţia a doua, împreună cu traducerea românească, în revista „Îndreptar", an. XIII, 1990, nr. 49—50).

După cum s-a putut vedea din această scurtă biografie a cardinalului Kollonich, contribuţia pe care a adus-o la realizarea uniaţiei ardelene nu se datorează conştiinţei sale de păstor al Bisericii lui Hristos, ci unei strategii bine conturate, pe care a urmat-o consecvent în întreaga sa activitate. Conform opiniei lui Leopold Kollonich, consolidarea imperiului condus de dinastia habsburgică nu se putea realiza decât prin promovarea centralismului austriac şi a contrareformei. De aceea a militat împotriva tendinţelor naţionale ale popoarelor din imperiu (chiar şi împotriva celor maghiar şi croat, din sânul cărora provenea) şi a sprijinit lăţirea Bisericii Catolice, în detrimentul celorlalte confesiuni. Nici un mijloc nu i s-a părut a fi lipsit de utilitate, nici chiar uciderea sau vinderea ca sclavi pe galere a celor de altă conştiinţă religioasă. Furia inchizitorială a lui Kollonich i-a lovit mai întâi pe credincioşii protestanţi din Regatul restrâns al Ungariei (de până la 1690), reuşind stârpirea aproape în întregime a confesiunilor protestante din vestul şi nordul Ungariei. Apoi, după înaintarea armatelor habsburgice în teritoriile aflate sub ocupaţie turcească Kollonich şi-a îndreptat atenţia asupra majorităţii locuitorilor acatolici de aici, anume ortodocşii, continuând politica contrareformei împotriva acestora. Timpurile i-au fost însă de această dată mai puţin favorabile, războiul turco-austriac şi apoi răscoala curuţilor împiedicându-l să folosească mijloacele dure aplicate împotriva protestanţilor. În locul acestora a utilizat diplomaţia, şantajul şi jocul cu promisiuni, fiind ajutat, în Transilvania, atât de situaţia materială grea în care se afla clerul românesc, cât şi de personalitatea slabă a ierarhului de aici, Atanasie Anghel. Şi nelipsit de importanţă: convertirea acestuia a avut loc la Viena, în martie-aprilie 1701, şi a fost obţinută în urma unui proces inchizitorial, al cărui preşedinte nu a fost nimeni altul decât cardinalul Kollonich, care i-a prezentat lui Atanasie doar două alternative: de a accepta unirea sau de a fi judecat şi întemniţat.

Aşadar, Kollonich nu a sprijinit „unirea religioasă" din Transilvania datorită îngrijorării, în calitatea sa de păstor al Bisericii lui Hristos, pentru mântuirea sufletelor românilor ardeleni (aşa cum pare să creadă istoricul Bârlea), nici din milă pentru situaţia lor economică grea. Dimpotrivă înfiinţarea Bisericii Unite din Ardeal este o înfăptuire a planului, a cărui aplicare a început cu 30 de ani în urmă, de a stârpi confesiunile acatolice din Imperiul Habsburgic şi de a pune la picioarele Curţii un stat cât se poate de centralizat. Iar în acest plan românii ardeleni nu au fost decât o unealtă, chiar dacă atunci ei nu şi-au dat seama de acest lucru.

PAUL BRUSANOWSKI

Istorie, credinţă şi martiriu

„. . . piciorul Sfântului Andrei însuşi"

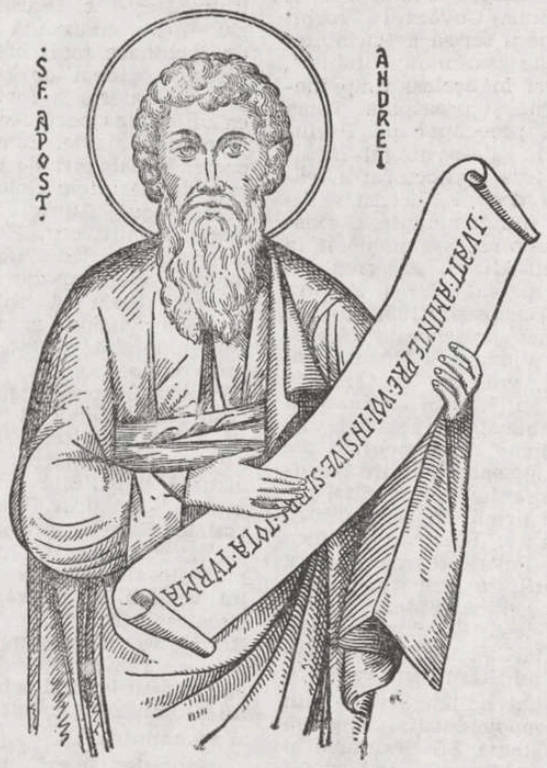

În timpul activităţii Sale mântuitoare, Iisus Hristos a definitivat şi normele după care cel credincios este bine să se conducă în viaţă. Una dintre acestea glăsuieşte: „Siliţi-vă să intraţi prin poarta cea strâmtă, că mulţi, zic vouă, vor căuta să intre şi nu vor putea".[1] Acest îndemn a fost cunoscut de cei care l-au ascultat pe Mântuitor, unii nu l-au înţeles, căci parabola cere străduania şi perseverenţa celui în cauză, pentru a-i pătrunde sensul şi a-i stăpâni esenţa. Puţini au fost cei care, aflaţi în preajma Dumnezeului Întrupat, au cerut explicaţii şi când le-au primit, au hotărât să urmeze învăţătura mântuitoare în fondul ei, nu formal, ci cu responsabilitate şi avidă dorinţă de a realiza cât mai strâns comuniunea cu Dumnezeu. Despre aceştia, Fiul lui Dumnezeu a spus: „Vouă vă e dat să cunoaşteţi tainele împărăţiei lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca uitându-se cu ochii, să nu vadă, şi, auzind cu urechile, să nu înţeleagă. . .".[2]

Cunoscând aceste adevăruri evanghelice încă de timpuriu creştinii şi, mai apoi, rând pe rând generaţiile succesive de „nebuni întru Hristos", au întreprins cu folos duhovnicesc peregrinări la Locurile Sfinte. O astfel de mărturie mai veche — de mai bine de 600 de ani — aflată în manuscrisul 055 b f° 182-r° şi v°, ce se păstrează în Biblioteca din Weimar, relatează despre întoarcerea dintr-un pelerinaj la Ierusalim, în 1385, a doi creştini germani Peter Sparnau şi Ulrich von Tennstädt, care au trecut prin Ţara Românească şi Transilvania, venind de la Târnovo. Pentru lectorul sfârşitului de secol XX şi de mileniu II, surpriză: „... am sosit în Ţara Românească (Das Lant Walachei) unde are şi voievodul de aici un oraş care se numeşte Sistov. (Zimnicea de azi, în vechime „Podul Sistovului"). De la Sistov am mers la Ruşii de Vede (Russenart), după aceea la Nuwestad (foarte probabil Piteşti), după aceea la Argeş (Nerv), după aceea la **Câmpulung** (Langrowe. Corect: Lange Auc). Acolo **este piciorul Sfântului Andrei însuşi** (subl. n.M.V.). De acolo am mers călare spre Braşov (Krone, =Kronstadt) în Ţara Bârsei (Wortzelant). De la Braşov am plecat în Transilvania peste o apă care se numeşte Olt (Alta) şi am sosit într-un oraş care se numeşte Sibiu (Hermestad, = Hermannstadt) şi este capitala Transilvaniei. De la Sibiu am plecat la Cluj (Closenburg, = Clausenburg), de la Cluj — printr-o pădure şi peste o apă care se numeşte Crişul (Kryst) — am plecat către Oradea (Wordin, = Wardein). De la Oradea am mers . . .".[3] Comentarile sunt dificile până nu întreprindem o documentare amănunţită.

Merită să reţinem că „întâiul chemat" a fost cel care a spus fratelui său, Simon Petru: „Am aflat pe Mesia care se tâlcuieşte Hristos".[4] Despre Sfântul Apostol Andrei, propovăduitor al Evangheliei în spaţiul strămoşesc românesc, cunoscut în perioada respectivă sub numele de Scythia —Scythia Minor fiind Dobrogea de mai târziu — există informaţii la Origen, în „Comentarii la Geneză — cartea a III-a", Eusebiu din Cezareea în „Istoria bisericească, III, 1", Hippolyt Romanul în „Despre cei doisprezece Apostoli", Nichifor Calist în „Istoria Bisericească", II, 30. Alte mărturii în „Doctrina siriacă a apostolilor", în „Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane", într-o omilie a Falsului Athanasie, apoi la Pseudo-Epiphanes şi în lucrarea atribuită lui Simion Metafrastul, intitulată „Amintirea lui Andrei", de asemenea în „Lauda anonimă".[5]

Dintre tipăriturile şi scrierile mai vechilor ierarhi români sunt de amintit: în 1682, „Viaţa şi petrecerea Sfinţilor acum tipărite" de Dosoftei, mitropolitul Sucevei; în 1760, în manuscris, „Vieţile Sfinţilor" de Iacob Putneanul, mitropolit al Moldovei (1750—1760), şi „Minei pe luna noiembrie în 1778, din strădania episcopului de Râmnic, Chesarie, care a valorificat o parte din manuscrisele episcopului Damaschin Dascălul (1702—1703 la Buzău, 1708—1725 la Râmnic).[6]

Dacă însemnările pelerinilor Peter Sparnau şi Ulrich von Tennstädt prezintă un sporit interes, interesantă este şi următoarea relatare, pe care P. S. Epifanie Norocel, episcopul Buzăului, o consemnează după o serie de cercetări întreprinse la sugestia P. C. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu şi cu ajutorul P. C. Vicar Arhim. Ieronim Motoc: „Numele satului şi schitului Nămăeşti din apropierea oraşului Câmpulung-Muscel, unde se păstrează o biserică din piatră din secolul al XVI-lea, din vremea lui Mircea Ciobanul (1545—1552; 1553—1554; 1554—1557; 1558—1559), «după o veche tradiţie, ar proveni de la împrejurarea legată de misiunea apostolească a Sfântului Andrei» (Pr. Ioan I. Răuţ scu, „Schitul Nămăeşti", în „Glasul Bisericii", anul XVI (1957), nr. 8—9, p. 535). Astfel, o legendă în legătură cu numele acestui schit a fost consemnată de istoricul Engel, care spune că «Apostolul Andrei, însărcinat cu propagarea Evangheliei în Bizanţ, Tracia, Sciţia şi ambele Dacii, coborând din Dacia superioară în Dacia inferioară, pe la Bran (pe la Zărneşti), şi ajungând la locul acesta, s-ar fi uitat pe fereastra unui templu păgân ca să vadă un preot de la care voia să înceapă propaganda creştină şi, nezărind pe nimeni în templu, se zice că s-ar fi întors către însoţitorii săi de călătorie şi ar fi zis: **nemo est;** de unde Nămăeşti» (George Ioan Lahovari, „Marele Dicţionar geografic al românilor", vol. IV, Bucureşti, p. 448).[7]

Alături de ceilalţi Sfinţi Apostoli, şi Sfântul Apostol Andrei a urmat îndemnul Fiului Ceresc la propovăduire (Matei, X, 1—4), transpunând în realitate diata lui Iisus Hristos: „Drept aceea, mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" (Matei, XXVIII, 19).

Prin tragere la sorţi, Sfântului Apostol Andrei i-a căzut să răspândească Evanghelia şi în Scythia.[8] Aşa ne explicăm o istorisire din satul dobrogean Cuzgun (Guzgun), localitate care astăzi se numeşte „Ioan Corvin", din judeţul Constanţa, şi care spune: „Sfântu când a venit, cică venit pă jos c-un băţ în mână. El n-a stat mult, fo dou zile dac-a stat... dar cât a stat, a învăţat lumea să se închine"[9].

Aceeaşi sursă mai sus menţionată „mai aminteşte că, în peştera de lângă sat, Apostolul Andrei a făcut o bisericuţă, locul acesta numindu-se până acum «Peştera Sfântului Andrei». Analizând pertinent această realita-

(Continuare în pag. a 4-a)

MARCEL VLĂDESCU

Părintele Galeriu

(Urmare din pag. a 2-a)

cercetător sau savant specialist în știința despre Dumnezeu și lucrarile Sale. Cuvântul vorbit și toată opera scrisă a Părintelui Galeriu este profundă: biblică, patristică și în același timp mereu modernă și proaspătă. Tema jertfei l-a preocupat pe Părintele Galeriu „de-a lungul întregii vieți", teza de doctorat a tratat tocmai despre această dimensiune fundamentală a existenței. Lucrarea s-a publicat în două ediții: Glasul Bisericii nr. 1—2/1973, p. 45—203 și Editura Harisma, București, 1991, p. 308 și în formă prescurtată în revista „St. Vladimir's Theological Quarterly", vol. 30, No. 1, New York 1986, p. 43—66. A tratat în studiile publicate în revistele bisericești: **teme fundamentale ale Teologiei și spiritualității ortodoxe:** iubirea dumnezeiască și judecata din urmă, raportul dintre pronie, har și libertate, Maica Domnului Povățuitoarea, despre Taina nunții, a mărturisirii și lucrarea preoției, Sfânta Cruce, Sfintele moaște și cinstirea lor, dogma de la Calcedon, învățătura despre Duhul Sfânt, sfințirea timpului și ziua odihnei; **teme din știința propovăduirii:** Slujirea preoțească după Sf. Scriptură și Sf. Tadiție, Mărturisirea dreptei credințe prin Sf. Liturghie, Mântuitorul nostru Iisus Hristos — învățătorul nostru suprem, „Reçois ce gage (trésor) et garde-le..." (Roma 1996), conferință prezentată la Institutul ortodox Saint Serge, la Paris, 1995, ori „Le sacrifices dans les œuvres representatives de la culture roumaine", Paris, 1996; numeroase predici, ori **teme din actualitate:** despre poetul și filozoful indian Tagore, Mahatma Gandi — spiritualitatea creștină și problemele vremii, problemele actuale ale religiilor necreștine, Ortodoxia și Mișcarea ecumenică, netemeinicia milenarismului, Autocefalie și Ortodoxie, problema hirotoniei femeilor, Chipul Mântuitorului Hristos în gândirea lui Mihai Eminescu. Părintele și Dascălul omagiat Prea Cucernicul Părinte Profesor Galeriu a conturat în Teologia sa o viziune plenară, integratoare și duhovnicească a istoriei și a vieții omului.

Preotul în dialog cu intelectualii: de mulți ani biserica Sf. Silvestru din București — unde liturghisește și Părintele Galeriu — este cunoscută ca un locaș de închinare mult căutat și de distinși oameni de cultură. Părintele Galeriu a fost cunoscut ca un distins partener părinte **de și pentru** dialog. Este cunoscută cartea **„Dialoguri de seară"** purtate de Părintele Galeriu cu Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și Sorin Dumitrescu. Este o carte cu conținut dens, un magistral expozeu contemporan a întâlnirii dintre cultura și spiritualitatea creștină ortodoxă și cultura laică contemporană. Știința adevărată apropie pe om de Dumnezeu (Francis Bacon), deși veacul acesta ce se înclină spre asfințit a fost tributar materialismului și tragic marcat de ateism, oameni de știință serioși sunt profund religioși (Einstein). Părintele Galeriu are certitudinea și încredințarea că **„viitorul lumii este al spiritului, al valorilor lui veritabile: Adevărul revelat, Credința, Nădejdea, Dragostea, Bunătatea, Înțelegerea, Înțelepciunea, Temerea de Dumnezeu... căci sensul istoriei este Împărăția lui Dumnezeu, Împărăția Iubirii și a Luminii".**

Părintele Galeriu a reușit, în mod fericit, să întrupeze — armonios — învățătura revelată în persoana P.C. Sale ca învățător și părinte. Este motiv de bucurie curată și de mulțumire aleasă către Dumnezeu. Toți cei care ne-am bucurat de dragostea duhovnicească, de lumina harului și a darurilor preotului duhovnic, teolog, predicator și om de cultură, îi aducem astăzi prinosul recunoștinței deosebite pentru tot ceea ce a făcut pentru Biserica și Neamul nostru. Dumnezeu să reverse asupra Dascălului nostru — Părintele Galeriu — sănătate și bucuriile roadelor în cadrul distinsei sale familii, dar și în comuniune harică cu toți pe care i-a luminat și întărit pe calea slujirii și mântuirii, de asemenea, puteri înnoite și sporite de muncă pentru îmbogățirea patrimoniului sacru al Teologiei noastre.

Sihastrul Visarion

(Urmare din pag. 1)

angajeze public în problemele sale de credință, socotind că e mai bine să păstreze tăcerea. Pentru poporul de rând a știut să facă uz de mijloace oratorice adecvate, reușind astfel să recolteze mari succese.

La interogatoriu, s-a dovedit a nu ști — în afară de Deva — prin ce localități a trecut și a propovăduit. După Schmeizel și Hermann, Visarion ar fi știut grecește, latinește și sârbește, chiar și ceva românește. Petru Maior însă susține că știa numai sârbește; românește n-ar fi știut nici atât cât i-ar fi fost necesar spre a se înțelege cu oamenii și astfel avea nevoie de interpret.

Nu mult după ce a fost anchetat, călugărul Visarion a fost dus, sub escortă, prin Deva, la Timișoara și de acolo la Viena, unde i s-a pierdut urma.

Cei trei greci care din Lipova l-au însoțit ca interpreți, arestați și aruncați în temnița din Sibiu, au constituit un zelos element de opoziție împotriva Unirii, învinuiți fiind totodată de a fi provocat mai multe abuzuri obscene".[8] Pentru toți trei au intervenit compania grecească din Sibiu, comunitatea din Lipova și Sârbii. Primii doi dintre ei au scăpat mai ușor, căci neputându-se dovedi participarea lor la agitațiunile lui Visarion, după aproape un an de detenție, au fost duși la Timișoara și de acolo au fost eliberați. Al treilea dintre ei, Gavril Bistro, a reușit să fugă din închisoare, dar a fost prins în Banat. Și împotriva lui s-a organizat un interogatoriu, la Timișoara, după care nu se știe ce a mai fost și cu el.

Ca un prim efect al propagandei lui Visarion, a fost înrâurirea nefavorabilă asupra luptei politice a lui Klein în dieta din Sibiu. În consecință, episcopul s-a interesat de misiunea lui Visarion și de tendințele ei. A asistat la interogatoriul lui Visarion, poate chiar punându-i întrebări. Istoria a consemnat fanatismul religios, trezit de zelosul călugăr, geografia succeselor înregistrate și adâncimea înrâuririi lui Visarion. Samuil Micu și-a făcut o impresie exactă despre efectele dăinuitoare ale apariției lui Visarion în Ardeal, „căruia îi ieșise vestea că este „sânt". Acesta tare i-au înfricoșat pe Români de către unire... Oamenii din margini au rămas jumătățiți în credință și după 14 ani — adică pe la 1758 — cu toții s-au făcut neuniți".[9]

Din partea Curții imperiale, i s-a încredințat lui Olsovszki sarcina de a consemna starea clerului și a bisericilor unite, după plecarea episcopului Klein din Ardeal. Din rapoartele întocmite, a reieșit adâncimea înrâuririi lui Visarion, precum și clătinarea unirii în părțile în care a prins rădăcini adânci doctrina „impostorului pseudo-monah" (impostoris pseudo-monachi). În protopopiatele Sibiului, Făgărașului și Albei superioare, răul a început „de la venirea lui Visarion" (ab ingressu callugeri Vissarionis) care a petrecut mai cu seamă în Săliște.[10] Imitând pe sălișteni, juzii și jurații din 27 sate s-au declarat a fi fideli Majestății sale, dar într-ale religiei voiesc să fie liberi. În părțile menționate, 55 de preoți orientali au uzurpat beneficiile și stola preoților uniți, abătând poporul de la Unire. Olsovszki a depistat și numit pe căpeteniile acestor acțiuni, care erau adepți ai ideilor lui Visarion, îmbărbătați, odată cu venirea lui. În entuziasmul său, poporul s-a dovedit a fi de nestăvilit, ceea ce a condus la intervenția puterii seculare. Prelungită mișcarea maselor de-a lungul multor ani, s-a ajuns ca sudul Transilvaniei să aibă componența religionară pe care o are și în veacul al XX-lea.

Drept recunoștință pentru toată strădania neînfricată a vieții sale, Biserica dreptmăritoare l-a trecut pe călugărul Visarion Sarai în rândul mucenicilor, mărturisitori ai dreptei credințe. În ziua de 21 octombrie a fiecărui an, i se serbează cinstita pomenire, împreună cu a celor patru mucenici români, apărători ai Ortodoxiei din Ardeal, în sec. al XVIII-lea.

1. Dragomir Silviu, Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal, în secolul XVIII, vol. I, Sibiu, 1920, p. 134.
2. Bogdan Duică George: Călugărul Visarion Sarai — studiu din istoria Transilvaniei, Caransebeș, 1896, p. 5.
3. Maior Petru, Istoria bisericii Românilor, vol. I, București, 1995, p. 127.
4. Dragomir S., op. cit., p. 137—138.
5. Maior P., op. cit., p. 127.
6. Dănilă N., Biserica greco-cat. în istoria Sebeșului, în rev. „Cultura creștină", nr. 1, Blaj, 1996, p. 127 și 130.
7. Bogdan-Duică, op. cit., p. 11—17.
8. Ibidem, p. 21.
9. Cipariu Timotei, Acte și fragmente, Blaj, 1855, p. 97—98.
10. Bogdan-Duică, op. cit., p. 22—23.

Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ P.C. Iconom Stavrofor Nicolae Gh. Puchianu-Moșoiu scoate o carte sub titlul **„Colinde din Țara Bârsei"**, Sibiu 1998.

Iată ce scrie despre el Mihaela Oprea în ziarul brașovean „Bună ziua, Brașov" din 11 martie 1996: „În acest oraș trăiește un om a cărui dragoste pentru istorie și pentru studiul culturii poporului român este ca un microb. Se numește Nicolae Puchianu, este preot paroh la Biserica „Sf. Nicolae" din Râșnov. În plus este profesor de religie la școala din oraș, nuvelist și poet. O parte din casa lui este transformată într-un atelier de lucru, loc în care studiază și scrie. El a adunat în cei 40 de ani de preoție, o importantă operă de cultură, istorică, folclorică și muzeistică, în parte și publicată . . .".

Mai departe ni se dă un argument din partea poetului brașovean Nicolae Stoe, publicat în revista ASTRA nr. 9 în anul 1973, pag. 8: „Pasionatul cercetător al trecutului istoric și cultural din zona Branului, Nicolae Gh. Puchianu-Moșoiu a scris și publicat o operă remarcabilă cu privire la folcloristică și cultură în general, care surprinde prin prospețime și frumusețe literară.

Valoarea literară constituie o notă dominantă a formației sale culturale în care scrisul său dobândește incandescențe lirice adevărate de o rară frumusețe".

Părintele Nicolae Puchianu-Moșoiu s-a dovedit a fi un real culegător de colinde. El a și fost premiat la Brașov pentru această operă. O recomandăm tinerilor, mai ales celor care își caută sensul în tradiții culturale românești. Vor găsi aici ceea ce au nevoie.

Cartea are un Cuvânt înainte de **Î. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală**, mitropolitul Ardealului.

* * *

● Keith Hitchins a scris un volum despre politica și istoria românească intitulat: **„Românii 1774—1866".** Traducerea din engleză a lucrării a fost făcută de George G. Potra și Delia Răzdolescu. A fost editată la București, însumând 465 pg., la editura Humanitas.

„Noua lucrare a profesorului american acoperă aproape un veac de istorie românească: perioada dintre Tratatul ruso-turc de la Kuciuk-Kainargi și sfârșitul domniei lui Cuza, răstimp socotit de Hitchins prima etapă de formare a națiunii române moderne. Atunci s-a produs tranziția de la o societate medievală, de tip agrar, la una modernă, modelată de valorile urbane și industriale. Și tot atunci s-au petrecut spectaculoase schimbări de mentalitate și adevărate mutații în viața socială. Întreaga epocă a fost marcată de abandonarea influențelor răsăritene în favoarea ideilor și a valorilor occidentale.

Pe lângă informație, cititorul va găsi în această nouă sinteză istoriografică a lui Hitchins, atmosfera unică a unei epoci — o epocă dominată de curente, personalități, întâmplări pe care autorul le recreează cu un har aparte, îmbinând talentul omului de litere cu rigoarea științifică a istoricului".

Profesorul american care scrie despre români are deja de multă vreme o experiență bine stabilită.

După ce a scris despre Șaguna un volum mare, trece acum la o descriere a situației din România, ocupându-se de Moldova și Țara Românească, de societatea și economia românească din secolul trecut începând din 1774 până la 1829. Spiritul vremurilor și Începuturile unui stat modern continuat cu Românii din monarhia habsburgică, apoi anul 1848 și în sfârșit Principatele Unite. Este o istorie a Țării Românești de până la 1866, bine conturată și în general bine scrisă.

Ne-a obișnuit deja acest autor cu studiile sale românești de mare importanță.

Îi recomandăm cartea cu toată bunăvoința și încrederea.

* * *

● **„Domnia lui Ștefan cel Mare"** este o carte de Nicolae Dabija, în care prezintă toate luptele lui Ștefan cel Mare pentru apărarea Moldovei. Domnește în anii 1457—1504. A fost un domnitor mare care și-a trecut toți anii făcând 47 de războaie și pentru fiecare a zidit câte o mânăstire. Este o carte de o mare valoare, prezentând istoria Moldovei pentru cititorul de rând ca pe o istorie interesantă. O recomandăm cu căldură cititorilor români.

* * *

● Cartea se intitulează: **„Epigrame și alte Rime vesele"**, semnate de Păstorel — Al. O. Teodoreanu, prefața aparține dl. Alexandru Paleologu, ediție de Rodica Pandele, (Humanitas, București, 1997, 272 pag.).

„Epigrama este unul dintre firele aurite pe care s-a țesut legenda apocrifă despre Păstorel. A scris cu sutele, cu miile, dar le-a dăruit cu generozitate sau din credința — mărturisită în varii forme — că „nu există volum de epigrame". Față de abundența lor, fără de avalanșa în care izbucneau când era stârnit, în special la ocazii copios stropite cu vinuri și animate de conversații spirituale, dar și în ocazii banale, inspirat de o simplă poantă lingvistică sau de o sclipire ludică, declarația lui că scrie epigrame „așa cum o domnișoară de pension face zilnic exerciții la pian" sau „cum face găina ouă" echivalează cu profesiune de credință".

E vorba de strofe diferite adresate celor pe care i-a putut privi în liniște și i-a consacrat.

ANTONIE P.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1999, este de 25 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 30 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Istorie, credință și martiriu

(Urmare din pag. a 3-a)

te, Dumitru Manolache notează: „Apostolul Andrei trăiește, încă, atât de real în tradiția populară încât existența lui în aceasă parte a Dobrogei nu credem că mai poate fi pusă la îndoială. Sfântul a adus cu el nu numai cuvântul Evangheliilor despre Hristos, ci însăși puterea Duhului Sfânt cu care a săvârșit nenumărate minuni".[10] Căci biruind „vânturile reci", înfruntând „fiarele sălbatice", străbătând „pădurile și hățișurile", Sfântul Apostol Andrei „a vindecat rănile multora și prin rugăciuni lega gura lupilor, apărând pe oameni și vitele lor și toți îl aveau de sfânt și de mare ocrotitor".[11]

Practic, cel care a fost mai întâi ucenicul lui Ioan Botezătorul, după Cincizecime a predicat în Ierusalim, Iudeea, Galileea, Samaria, Asia Mică, Scitia[12], așadar în Orient, și a desfășurat o activitate de creștinare din care până și rușii își trag izvoarele, „vestea cea bună" ajungând până la marginile Poloniei de azi. Cu îndreptățire, în „Lecturi din Evanghelia Sfântului Ioan", în fapt o adevărată exegeză, William Temple, când scrie despre prima misiune a Sfântului Apostol Andrei, afirmă: „Poate că este pentru Biserică un serviciu mai mare decât a făcut orice alt om".[13]

Apropiindu-ne de final, aflăm din „Istoria Bisericească" a istoricului bizantin din secolul al XIV-lea, Nichifor Calist, că „după ce Apostolul Andrei a predicat în cetățile Pontului stâng locuit de greci, romani și geto-daci, trecând prin Tracia, a ajuns la Bizanț, iar de aici, coborând prin Macedonia și Tesalia, a ajuns în orașul Patras, din Achaia, aproape de golful Lepanto, unde avea să moară de moarte martirică, fiind răstignit pe o cruce în formă de X, care până azi se numește Crucea Sf. Andrei".[14]

Păgânele autorități romane, probabil în vremea împăratului Domițian (81—96), l-au prins și acuzat, printre altele, și că ar fi fost spion al dacilor. Dacă Petru Chrisologul afirmă că a fost răstignit pe un arbore, Ipolit a fost cel care a precizat că acest arbore era un măslin. Oricum ar fi fost, cuvintele Sfântului Apostol Andrei, când a văzut crucea în formă de X, sunt impresionante: „Te salut, cruce prețioasă, care ai fost sfințită prin corpul Dumnezeului meu și împodobită prin membrele Sale, ca niște pietre scumpe. Mă apropii de tine, plin de bucurie, primește-mă în brațele tale. O, cruce mântuitoare, care ai fost înfrumusețată prin mădularele Domnului! cu foc te-am iubit; de mult te doresc și te caut. Dorința mi s-a împlinit, primește-mă în brațe, scoțându-mă din mijlocul lumii și mă du la Stăpânul meu. Acel ce s-a servit de tine spre a mă răscumpăra, să mă primească prin tine".[15]

Astfel martirizat prin crucificare, „Tradiția spune că la moartea lui s-a dezlănțuit o furtună care i-a îngrozit pe răstignitorii sfântului. Și în felul acesta «crucea Sf. Andrei» a devenit un semn care vestește primejdia, astăzi fiind preluat între semnele de circulație, marcând trecerile peste calea ferată".[16]

Așadar, ca simbol al pericolului iminent, „crucea Sfântului Apostol Andrei" trebuie să însemne, pentru noi, creștinii, și o necontenită reflecție asupra apelului mesianic „să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie",[17] cu speranța ca lumea organizată și condusă de Dumnezeu, „împărăția cerurilor", să ne fie accesibilă. Căci cel care a urmărit să devină un autentic creștin, în viziunea Sfântului Apostol Pavel, ajunge să fie un om nou, „... după chipul Celui ce l-a zidit, unde nu mai este Elin și Iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, Scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos".[18]

1. Luca, XIII, 24.
2. Marcu. IV, 11—12.
3. „Călători străini despre Țările Române", vol. I, îngrijit de Maria Holban, București, 1968, p. 19—20. Se menționează că traducerea a fost făcută după textul german publicat de N. Iorga în „Acte și fragmente cu privire la istoria românilor", București, 1897, vol. III, p. 1—2. Precizăm că textul din paranteze, cu excepția sublinierii, este parte din aparatul critic al editorului.
4. Ioan, I, 41.
5. Pentru adâncirea subiectului a se consulta D.M. Pippidi, „Contribuții la istoria veche a României", București, 1958, p. 234—247, care cuprind capitolul „În jurul izvoarelor literare ale creștinismului daco-roman", dar și Pr. Prof. I. Rămureanu, „Noi considerații privind pătrunderea creștinismului la Traco-Geto-Daci", în „Ortodoxia", an XXVI (1974), nr. 1, p. 169—171.
6. În ceea ce privește detaliile și nuanțele, a se vedea Pr. Niculae Șerbănescu, „Pătrunderea și dezvoltarea creștinismului în Scythia Minor", în „De la Dunăre la Mare", Galați, Ediția a II-a, 1979, p. 24 și urm.
7. P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului, „Pagini din istoria veche a creștinismului la români", București, 1986, p. 21; Studiul aceluiași autor, intitulat „Sfântul Apostol Andrei în tradiția românilor, mărturie a vechimii creștinismului și a continuității noastre", a fost publicat inițial în „Glasul Bisericii", anul XXXVIII (1979), nr. 11—12, p. 1157—1176. Textul din paranteze reprezintă două note critice ale autorului.
8. H. Leclercq, „Mésie", în „Dictionnaire d'Archéologie chretienne et de Liturgie", t. XI, 1, Paris, 1933, col. 501.
9. Maria Dinu, „Legende dobrogene despre Sf. Apostol Andrei", în „Biserica Ortodoxă Română", anul LIII (1935), nr. 9—10, p. 494.
10. Dumitru Manolache, „La porțile luminii. Miracolele de la Dervent", București, 1995, p. 20 și urm.
11. Arhidiacon Andrei Iacoban, „La Sfântul Apostol Andrei", (predică), în „Glasul Bisericii", anul XIV (1955), nr. 9, p. 518.
12. Pr. Ioan M. Stoian, „Dicționar religios", București, 1994, p. 23.
13. William Temple, „Readings in St. John's Gospel", p. 291; apud „Dicționar Biblic", Societatea Misionară Română, Oradea, 1995, p. 38.
14. Nichifor Calist, „Istoria Bisericească", II, 30, în „Migne, Patrologie", Séries Graeca, CXLV, col. 860 CO.
15. Dr. Gherasim Timuș, „Dicționar aghiografic cuprinzând pe scurt viețile sfinților", București, 1898, p. 66.
16. Pr. Vasile Sorescu, „Figuri, evenimente și locuri biblice-Dicționar", București, 1995, p. 23.
17. Matei, XVI, 24.
18. Coloseni, III, 10—11.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 decembrie
Nr. 45—48
1998

Taina întrupării

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-au sosit încă o dată sărbătorile cele mari ale creştinătăţii în prag de An Nou, sărbători ce ne umplu sufletul de o bucurie şi de o lumină cerească.

Din an în an ne întâlnim în biserici în noaptea sfântă a Crăciunului ca să ne aducem aminte şi să prăznuim împreună, în rugăciuni de preamărire şi de mulţumire, cel mai mare eveniment ce s-a putut petrece cândva pe pământ: Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos.

Praznicul acesta este pentru noi toţi un prilej de aleasă bucurie, de petrecere duhovnicească, de reculegere şi de întâlnire frăţească a tuturor celor de un neam şi de o credinţă, în rugăciune şi în cântec de colind strămoşesc în biserici şi acasă.

Ne-a învrednicit încă o dată bunul Dumnezeu să ajungem în această sfântă şi binecuvântată zi a Crăciunului; să prăznuim această noapte de taină şi, împreună cu îngerii, închinându-ne cu păstorii şi călătorind cu magii, să cântăm iarăşi: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire“ **(Luca 2, 14).**

Să dăm slavă deci lui Dumnezeu că ne-a hărăzit din nou darul să ne împărtăşim din „lumina cunoştinţei“ **şi să rostim cu însufleţire străvechea cântare a Bisericii în care zicem:**

„Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii, şi să te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de Sus, Doamne, mărire Ţie!“

Sărbătoarea Naşterii Domnului ne cheamă pe toţi să cugetăm „iară şi iară“ **ca şi cum am lua parte noi înşine ca nişte contemporani la acest eveniment deosebit, care a fost venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu** „chip de rob luând“ **(Filipeni 2, 7).**

Sărbătoarea Crăciunului ne îndeamnă să medităm în acelaşi timp la rostul întrupării în istoria mântuirii neamului omenesc şi la taina renaşterii noastre în credinţa în Fiul lui Dumnezeu „întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria“.

*

Mântuitorul Iisus Hristos, Cel a cărui naştere trupească o prăznuim astăzi, ni L-a descoperit nouă pe Tatăl, pe Dumnezeu Cel pe care „nimeni din oameni nu L-a văzut“ **(II Tim. 6, 16). Fără întruparea pe pământ a Fiului lui Dumnezeu, n-am fi ştiut niciodată nimic sigur despre Dumnezeu pentru că numai Fiul** „care este în sânul Tatălui“ **(Ioan 1, 18), numai Acesta L-a văzut (Ioan 6, 46) şi numai Acesta putea să ne dea despre El o mărturie neîndoielnică. Şi ne-a şi dat-o. Ne-a descoperit mai întâi că Dumnezeu există, că El este Acela care a zis despre Sine: „Eu sunt Cel ce Sunt“ (Exod 3, 14). Ne-a învăţat apoi că Dumnezeu este „Tatăl nostru“ (Matei 6, 9) şi că de la El** „vin toate lucrurile“ **(I Cor. 8, 6), că** „toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit se pogoară de Sus, de la Părintele luminilor“ **(Iacov, 1, 17).**

Din purtarea de grijă faţă de noi, Tatăl ne-a trimis pe Fiul ca să ne descopere voia Sa, să ni se descopere pe Sine ca Fiu al lui Dumnezeu şi să ne dea un îndrumar de viaţă. Tot ceea ce ne-a învăţat El vine de Sus, de la Dumnezeu — Tatăl, precum Însuşi mărturiseşte, pentru că El şi Tatăl una sunt (Ioan 10, 30).

Din acest motiv I se cuvine aceeaşi închinare ca şi Tatălui, precum este scris: „Ca toţi să cinstească pe Fiul, cum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinsteşte pe Fiul, acela nu cinsteşte nici pe Tatăl, cel ce L-a trimis“ **(Ioan 5, 23).**

Prin urmare, nu ne mântuim decât urmând învăţătura şi poruncile Mântuitorului Hristos, Cel care a venit în lume „la plinirea vremii“ **(Gal. 4, 4), ca să ne descopere taina vieţii şi a morţii, rostul nostru pe acest pământ şi soarta noastră după ce vom trece dincolo şi ne vom întâlni cu El.**

El Hristos, rămâne până la sfârşitul veacurilor „piatra cea din capul unghiului“ **(Ef. 2, 20) şi fără El nu putem face nimic din cele ce se cuvin să facem, după cuvântul Sf. Ap. Pavel:** „Nimeni nu poate pune altă temelie, afară de cea pusă, care este Iisus Hristos“ **(I Cor. 3, 11).**

Mântuitorul a venit în lume ca să ne descopere învederat **şi pe Sfântul Duh, cea de a treia persoană a Sf. Treimi, pe care El îl numeşte** „Mângâietorul“ **şi** „Duhul Adevărului“ **(Ioan 15, 26).**

Duhul Sfânt este Acela care ne luminează mintea spre toată înţelegerea, spre gândirea cea dreaptă, El fiind „cel ce a grăit prin prooroci“, **cum îl numim în Simbolul Credinţei.**

Iată deci cum prin întruparea Mântuitorului ni se face cunoscută întreaga Sf. Treime: Tatăl, Care este creatorul lumii, al „tuturor celor văzute şi nevăzute“, **Fiul, Cel care a răscumpărat-o, şi Duhul Sfânt, Cel care a desăvârşit-o, sfinţind-o şi îndumnezeind-o.**

Sărbătoarea Crăciunului ne dă prilejul de a rememora în fiecare an evenimentul petrecut acum 1998 de ani şi, în acelaşi timp, să ne

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT

„HRISTOS SE NAŞTE, MĂRIŢI-L!“

După o perioadă de 40 de zile de post şi rugăciune, prăznuim şi în acest an Naşterea cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos sau Crăciunul. E o sărbătoare dragă şi scumpă tuturor creştinilor, ea fiind cu adevărat sărbătoarea bucuriei, a păcii şi a familiei, căci prin naş'erea Sa din fecioara Maria, Hristos Domnul aduce în lume bucuria, pacea şi binecuvântarea pentru fiecare creştin în parte ca şi pentru marea familie a Bisericii Sale.

Iarăşi ni se deschid cerurile în noaptea sfântă a Crăciunului şi iarăşi îngerul ne vesteşte nouă la fel ca şi păstorilor de atunci „bucurie mare care va fi la tot poporul“ **(Luca 2, 10) şi anume că** „s-a născut astăzi Mântuitor care este Hristos Domnul“ **(Luca 2, 11).**

Iarăşi ni se deschid cerurile în această noapte sfântă şi împreună cu îngerii cântăm şi noi „cântarea de biruinţă“: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire“ **(Luca 2, 14).**

Noaptea Crăciunului este cu adevărat noapte de taină, noapte de negrăită bucurie, căci Mesia cel din veac dorit a venit în lume, trimis de sus de Tatăl:

„Să se nască
şi să crească
să ne mântuiască“.

În noaptea sfântă a Crăciunului colindătorii cu glasurile pline de bucurie, şi noi împreună cu ei, cântăm cu îngerii „Lerui ler“, **ne închinăm cu păstorii dumnezeiescului prunc, călătorim cu magii şi primim în sufletele noastre lumina dumnezeiască a pruncului Iisus din ieslea Betleemului.**

În această noapte sfântă, cerul se împreună cu pământul, îngerii cu oamenii slavoslovesc, cele de jos cu cele de sus preamăresc taina cea negrăită a întrupării Fiului lui Dumnezeu, Cel care, Dumnezeu fiind, S-a smerit pentru noi făcându-se asemenea nouă, afară de păcat, şi venind pe pământ:

„Mititel, înfăşeţel,
în scutec de bumbăcel“

cum îl arată colindul din străbuni.

Fiul lui Dumnezeu a venit în lume ca să dea un nou sens vieţii omeneşti, a venit să ne arate cât de măreaţă este demnitatea şi valoarea omului precum şi să ne aducă chemarea şi harul pentru a lucra la mântuirea noastră.

Mântuitorul Hristos s-a „smerit până la moarte“ **(Filipeni 2, 6) şi s-a născut într-o peşteră sărăcăcioasă din Betleem în aşa fel ca să ne arate că a venit pentru mântuirea tuturor. El a venit în lume sub chip de prunc pentru a ne dovedi nevinovăţia şi credinţa copiilor şi rolul lor în familie, în biserică şi în societate.**

El a venit în lume ca „Soare al dreptăţii“ **şi care ne arată tuturor** „răsăritul cel de sus“, **adică orientarea noastră justă spre valorile înalte ale moralităţii şi umanităţii întru dobândirea mântuirii. El s-a lăsat ţinut în braţele Maicii Preacurate** „cea plină de har“ **(Luca 1, 28) devenind semenul nostru cel mai apropiat ca să ne poată ridica la starea cea dinainte de căderea în păcat.**

Evenimentul de acum 1998 de ani este mereu prezent în viaţa şi conştiinţa Bisericii şi este actualizat mereu prin celebrarea lui an de an şi prin participarea noastră efectivă şi directă la măreţia lui.

Noi cântăm:

„Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia chip luminos“,

şi într-un fel devenim şi noi părtaşi ai tainei petrecute atunci şi viaţa noastră devine viaţa lui Hristos prin încorporarea noastră în trupul său cel tainic care este Biserica.

Crăciunul ne descoperă nouă taina „Treimii celei de o fiinţă şi nedespărţite“ **şi ne proiectează în viaţa de lumină şi har al existenţei intratrinitare.**

Crăciunul ne cheamă pe fiecare dintre noi să întâmpinăm pe dumnezeiescul Prunc cu inimi curate, cu credinţă tare, cu

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RAŞINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

Preacurata

Colind Părinţilor mei ţărani adormiţi: Gherghina şi Simion Isar

Fecioara cu taina pe umeri cuprinsă
Cusută-n altiţă cu aur în fir
Coboară prin stele din sfere desprinsă
Cu cerul măririi în Sfântul Potir.

Pământu-i cuprins în potop de lumină
Păstorii plecară cu oile-n rai
În staul adie mireasma de fân şi sulfină
Şi scutecul alb de nea peste plai.

Veniră la ferestre aducând
Slăvita veste colindând
Copiii stol cu îngerii în faţă
Să ne soseşti în casă Preacurată.

Cu steaua ce ni se arată
Luceafărul de dimineaţă.
Lerui Doamne, lerui, ler
Pe pământ şi sus în cer
Lerui Doamne, ler.

Cinăm colinda toţi în casă
Cu bucuria Maicii Domnului la masă.

Prot. I. IONESCU

Păstoreşte

Păstoreşte neamul
în vie
rodindă ...
La Izvor — la apă limpejoară
îndreaptă
paşii celui rătăcit
în
pustietăţi ...
Pustietatea o
înlănţuie
cu puterea Jertfei
ce
vine rază
din
Soarele — Mire ce s-a
arătat
lumii ...
Îşi îndeamnă
turma
spre Răsărit,
spre
vorbă-om de Cruce ...
Şaguna este
neamului
vestire în ceas
de
izbeliţe ...
Veşnicia, prin lucrarea
lui,
Cântă în trupul
de românime.

DAN BODEA

BISERICA ŞI MAREA UNIRE

Cu bucuria specifică a marilor praznice de suflet românesc aducem din nou aminte de cei ce au făurit, acum 80 de ani, statul naţional român unitar, prin unirile proclamate la Chişinău (9 aprilie), la Cernăuţi (28 noiembrie) şi mai ales la Alba Iulia (1 decembrie). La acest ceas aniversar se cuvine să ne aducem aminte de toţi aceia care, prin cuvânt şi faptă, au pregătit calea pentru realizarea unirii, dar mai cu seamă de aceia care s-au implicat direct în realizarea ei în anul memorabil 1918.

Şi este bine să spunem din nou că Biserica neamului, prin slujitorii ei, şi-a adus contribuţia ei, sinceră şi totală, la înfăptuirea visului de veacuri al românilor de pe ambele versante ale Carpaţilor. Dacă veacuri în şir n-a existat o unitate „politică“ sau „statală“ românească, a existat, în schimb, o unitate spirituală, o unitate de suflet românesc, a existat conştiinţa că românii de pe ambele versante ale Carpaţilor au aceeaşi origine, că vorbesc aceeaşi limbă şi că mărturisesc aceeaşi credinţă ortodoxă. Şi această conştiinţă a format-o, în primul rând, Biserica. Au avut o astfel de conştiinţă călugării, preoţii de mir, copiştii de manuscrise, meşterii tipografi, zugravii de biserici, mai târziu dascălii de şcoli teologice, dar chiar şi credincioşii ţărani şi ciobani care treceau dintr-o ţară în alta, la fraţii lor de „un neam şi o lege“. Au avut-o atâţia domnitori din Ţara Românească şi din Moldova, care au ctitorit biserici şi mânăstiri pentru fraţii lor ardeleni, la Vad şi la Feleac, mânăstirea de la Prislop, în Braşov-Şchei, la Turnu Roşu lângă Sibiu, unde dăinuieşte până azi ctitoria lui Matei Vodă Basarab, la mânăstirea Sâmbăta de Sus, Făgăraş şi Ocna Sibiului, unde voievodul-martir Constantin Brâncoveanu a ridicat lăcaşuri de închinare spre slava lui Dumnezeu şi întărirea credinţei ortodoxe. ameninţată de alte confesiuni. Vlădici moldoveni erau trimişi să păstorească la Vad ori în Maramureş, iar mitropoliţii Ţării Româneşti aveau şi titlul de „Exarhi“ ai Plaiurilor Transilvaniei, îndrumând acţiunile mitropoliţilor din Alba Iulia, în vederea apărării Ortodoxiei în faţa prozelitismului calvin şi uniat. Iar cărţile bisericeşti aveau acelaşi rol constructiv, întrucât consolidau conştiinţa de unitate naţională şi bisericească. De pildă **Cartea românească de învăţătură** sau **Cazania** lui Varlaam, din 1643, era tipărită pentru „toată seminţia românească“, aşa după cum vor fi şi **Noul Testament** de la Bălgrad din 1648 sau **Biblia** de la Bucureşti din 1688. Cele **12 Minee** de la Râmnic din 1776—1780, reeditate mai târziu la Buda, Mânăstirea Neamţ şi Sibiu, aveau tot atâtea predoslovii în care erau prezentate date istorice privitoare la originea şi continuitatea pe teritoriul fostei Dacii.

Dar în afară de această pregătire „spirituală“ şi „în timp“, Biserica şi-a adus aportul şi la realizarea primei uniri politice româneşti, cea din 1859, prin slujitorii ei aleşi în Divanurile Ad-hoc convocate în 1857 şi în Adunările elective din ianuarie 1859, care au ales domn pe Alexandru Ioan Cuza. Preoţi şi profesori de teologie au făcut parte din conducerea Partidului Naţional Român din Transilvania — cu rol deosebit în pregătirea conştiinţelor pentru ceasul izbăvirii de sub asuprire străină, — iar alţii s-au implicat în mişcarea memorandistă, cinci dintre ei fiind condamnaţi la închisoare pe diferite termene.

În anii 1916—1918 preoţimea românească a îndurat aceleaşi suferinţe ca şi marea majoritate a păstoriţilor lor. În vechea Românie, aproximativ 300 de preoţi au fost mobilizaţi şi trimişi pe front, în calitate de preoţi-duhovnici; câţiva din ei şi-au pierdut viaţa în timpul luptelor, iar alţii au fost luaţi prizonieri şi deportaţi în Germania sau Bulgaria. Dintre cei rămaşi în parohiile lor, aproape 20 au fost arestaţi şi condamnaţi la moarte, iar unii împuşcaţi de soldaţii armatelor de ocupaţie fără nici o judecată. Aproximativ 200 de călugări şi călugăriţe au activat — voluntar — în serviciile sanitare ale armatei române.

În Bucovina câţiva preoţi au fost deportaţi în Austria, iar câţiva din Basarabia încorporaţi în armata rusă, ca preoţi militari, cum a fost tânărul preot-poet Alexie Mateevici; câţiva au fost împuşcaţi în 1918 de trupele bolşevice.

În Transilvania, aproximativ 150 de preoţi români — ortodocşi sau uniţi — au fost judecaţi şi aruncaţi în închisorile din Cluj, Târgu Mureş, Odorhei, Oradea, Timişoara, Caransebeş sau Seghedin. Peste 220 au fost deportaţi în judeţul Şopron în Ungaria de vest, alţii în localitatea Zombor în nordul Serbiei, peste o sută — mai ales cei din părţile de sud ale Tansilvaniei — nevoiţi să se refugieze în vechea Românie.

Dar după doi ani de război şi suferinţe a venit şi ceasul dezrobirii şi al unirii, la care Biserica a participat cu toată fiinţa ei. La unirea

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Închinare

Urc pe calea magilor
Pe sub vămile albastre
Prin ninsorile colindelor
Din hotarul țării noastre.

Vin cu daruri de preț scump
Aurul cules din stele
Și cu roua de pe câmp
Smirnă strânsă în ulcele.

Cu tămâie bulgărul de soare
Pe cărbuni aprinși în curcubeie
Stinși de lună peste mare
Și topiți în faguri din ștubeie.

Ajungând la sfânta stână
Cu păstorii din Carpați
Și cu îngerii-mpreună
Adormim cu Pruncul legănați.

Lerui, Doamne, lerui, ler
Ne trezesc colinde-n cer.

Prot. I. IONESCU

Apelul meu etern

Ca să ne smulgem soarta de sub blestemul greu,
Să fim UNIȚI de-a pururi, și TU, și EL, și EU.

Aici, unde-i ȚARA, și dragostea-mi este
Sfânt bulgăr de lavă, și-alint de poveste,
Și-adânc de fântână, și grai, și pridvor,
Și cer, și țărână, și-altar scump de dor.

Aici, vreau Cuvântu-mi să fluture-n vânt,
Din zare în zare, pe-ntregul pământ
Străbun, de la Daci, etern românesc,
Drept steag pentru luptă și țel vitejesc.

Aici, îmi preschimb azi, durerea-n granit,
Iar DOMNUL HALIPPA, prin moarte-a pornit
Să-i ceară aevea, direct lui DUMNEZEU,
Fireasca UNIRE a-NTREG NEAMULUI meu.

Ca să ne smulgem soarta de sub blestemul greu,
Să fim UNIȚI de-a pururi, și TU, și EL, și EU.

TOMA ISTRATI
București, Cernica

Taina întrupării

(Urmare din pag. 1)

reîmprospătăm credința noastră în Dumnezeu și în Fiul său preaiubit, Iisus Hristos, și așa să ne facem vase alese pentru a primi harul Sf. Duh prin care, așa cum spune cântarea bisericească, „tot sufletul viază . . . **și** se înalță cu sfințenie de taină":

În același timp Biserica ne povățuiește să nu rămânem doar simpli spectatori ai tainei petrecute atunci, ci să ne străduim să redevenim și noi asemenea Pruncului înfășat în ieslea Betleemului, curați de păcate și slobozi de orice răutate și să ne reînnoim simțirile și gândirea așa cum ne îndeamnă marele apostol al neamurilor Pavel: „Să ne înnoim în duhul minții noastre și să ne îmbrăcăm în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în suferința adevărului" **(Efeseni 4, 23—24).**

Nașterea Domnului are și menirea de a ne chema mereu să ne renaștem duhovnicește, să creștem până la „statura bărbatului desăvârșit" **(II Petru 1, 4) și, împlinind poruncile și toată dreptatea,** „să lucrăm cu frică și cu cutremur la mântuirea noastră" **(Filipeni 2, 12).**

Chemarea aceasta ni se adresează tuturor și de ascultarea ei depinde viața noastră de aici, de pe pământ, și viața noastră dincolo, în Împărăția Cerurilor. Să ne pregătim drept aceea urmând învățăturile Bisericii, maica noastră a tuturor, urmând sfintelor ei predanii, Legea noastră strămoșească ortodoxă întru care s-au născut, au trăit, s-au nevoit și s-au mântuit sfinții noștri înaintași întru trăirea dreptei credințe.

Să ne ferim de cei ce vin de peste mări și țări să ne „binevestească", chipurile, Evanghelia lui Hristos după aproape 2000 de ani de creștinism autentic la noi, la români, să nu ne aplecăm urechea la învățăturile lor neconforme cu Sf. Scriptură și cu Sf. Tradiție. Rămânând credincioși Bisericii, rămânem credincioși lui Hristos și învățăturilor Lui, pe care ni le-a lăsat ca moștenire de preț, măturisind „un Domn, o credință un botez" **(Efeseni 4, 3). El ne-a învățat să trăim în unitate, în pace, în bună înțelegere între noi, nu în dezbinări și în împărțiri, ci a dorit ca pacea Lui,** „care covârșește toată mintea", **să domnească în toată lumea (I Cor. 7, 15).**

*

Peste câteva zile vom intra în Noul An 1999. Vă aduc și eu „Vestea minunată" **a acestei intrări în Noul An. Vă felicit pe toți cei care v-ați învrednicit de această zi, cu ani binecuvântați cu pace și cu sănătate.**

Pe culmea dintre ani se cade să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile pe care ni le-a hărăzit, ca și pentru încercările pe care ni le trimite pentru a ne încerca în credința noastră, și să-L rugăm să binecuvinteze cu belșug și pace „cununa anului" **ce se ivește la orizont, și cu sănătate și mântuire pe noi pe toți.**

Să ne aducem aminte în aceste zile sfinte de sărbătoare de toți frații noștri și mai ales de cei aflați în suferințe, în necazuri și strâmtorări, de cei aflați în spitale și în închisori, de cei singuri și oropsiți și să le stăm în ajutor, făcându-i să înțeleagă prin aceasta că nu sunt părăsiți și că noi suntem alături de ei și că îi iubim și prin ajutorul nostru le arătăm dragostea noastră de creștini și de români.

Să petrecem așa cum se cuvine aceste sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei, după tradiția noastră românească și creștinească și după cuvântul Sf. Ap. Pavel care ne îndeamnă „Să umblăm cuviincios ca ziua: nu în ospețe și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și în pizmă, Ci îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos" **(Romani 13, 13), și după cuvântul colindei din bătrâni,**

„Și nu uita, când ești voios,
Creștine, să fii bun!"

Cu aceste gânduri și simțăminte creștinești, Vă îmbrățișez pe toți întru această sfântă zi de Crăciun în dragostea mea de părinte sufletesc și rog pe Dumnezeu să vă binecuvânteze viața, familiile și ostenelile Dvs. și să vă ajute să petreceți cu bine sărbătorile Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei cu pace și sănătate.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi cu toți.

Sărbători fericite!

LA MULȚI ANI!

Moaștele Sf. Grigorie Decapolitul

— Infirmarea unei ipoteze —

Anul 1997 a marcat cinci secole de când banul Barbu Craiovescu aducea în țară moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul, așezându-le la ctitoria sa, Mânăstirea Bistrița olteană. De-a lungul timpului, credincioșii ortodocși români le-au cinstit după vrednicie, rugând pe Sfântul să mijlocească la milostivul Dumnezeu pentru izbăvirea tuturor în vremuri de restriște sau de calamități naturale.

Iată însă că în secolul al XVIII-lea apare ipoteza, potrivit căreia, moaștele de la Bistrița nu ar fi ale Sfântului Grigorie, ci ale lui Ioan Capistran, un călugăr franciscan, fost inchizitor, cinstit în Biserica romano-catolică drept sfânt. Problema a fost abordată din nou la începutul acestui secol, când canonicul Baud relata lui M. Theodorian-Carada „controversa" existentă cu privire la Sfântul de la Bistrița; acesta, la rândul său, tipări o broșură intitulată **Sfântul Ioan Capistran** (1914), încercând să aducă o serie de argumente în favoarea tezei sale. Reluarea recentă a ideii, în anumite publicații cu conținut mai mult sau mai puțin religios, ne oferă prilejul să infirmăm definitiv această ipoteză.

Pe scurt, în secolul al XVIII-lea, superiorul provincial al Ordinului franciscanilor, Peter Blasius Kleiner, într-un manuscris al său afirma că turcii ar fi vândut rămășițele pământești ale lui Ioan Capistran unui boier creștin din Țara Românească; acesta le-ar fi așezat în Mânăstirea pe care o clădise la Bistrița. Cu ocazia vizitei făcute aici, când a văzut sfintele moaște, Kleiner a exclamat foarte convins: „Este trupul Sfântului Ioan de Capistrano, franciscan cruciat, apostolul Europei!".

Pentru înțelegerea corectă a datelor problemei, vor fi prezentate pe scurt câteva date biografice ale celor două personalități creștine.

Sfântul Grigorie s-a născut în Decapolia Asiei Mici și a trăit între anii 780—842. Biograful său, diaconul Ignatie, relatează că de mic a urmat școala, învățând toate cele necesare; frecventa biserica și era model de tânăr virtuos. Înclinat spre viața ascetică, se călugărește; apoi se retrage într-o peșteră, unde prin post și rugăciune se eliberează de toate slăbiciunile firii omenești, dobândind harul sfințeniei și darul facerii de minuni. Din porunca divină, pleacă misionar, predicând cu multă înflăcărare învățătura ortodoxă, mai ales cea privitoare la cinstirea sfintelor icoane, atacate de iconoclaști. Călătorește mult, din Asia Mică, prin sudul Europei, ajungând la Roma și în Sicilia. Pentru virtuțile sale, este hirotonit ieromonah. S-a stins din viață la Constantinopol, fiind trecut în rândul sfinților, datorită minunilor săvârșite de moaștele sale păstrate în Mânăstirea Serghie și Vah până în anul 1453 când au dispărut, fiind răpite de un turc odată cu ocuparea cetății și jefuirea locașurilor de cult.

Ioan Capistran s-a născut în orașul italian Capistrano și a trăit între anii 1385—1456. Doctor în drepul civil și canonic, este numit guvernator al Perugiei, în 1412. În timpul unei revolte a populației, a fost arestat. Răscumpărându-și libertatea cu bani, intră în mânăstirea franciscanilor din localitate, unde se călugărește la 14 octombrie 1416. Hirotonit preot, i se încredințează funcția de inchizitor, apoi comisar apostolic pentru Ordinul franciscanilor, ocazii pentru a cutreiera întreaga Europă. De la papa Nicolae V primește misiunea de a organiza și conduce o cruciadă împotriva turcilor. Bătălia avu loc la Belgrad, iar după scurt timp, Capistran moare răpus de ciumă, în Mânăstirea Illok din Ungaria. Credincioșii din localitate au început să-i cinstească ziua morții ca pe a unui sfânt; în secolul al XVII-lea a fost trecut în Sinaxarul bisericesc.

Despre rămășițele pământești ale lui Ioan Capistran se spune că au fost așezate într-o raclă frumos împodobită și păstrate în Mânăstirea din Illok până în anul 1526, când turcii distrug cetatea împreună cu așezământul franciscan; de atunci li s-a pierdut urma. Altă variantă susține că monahii au reușit să le ridice mai înainte de năvălirea turcilor și să le ascundă în comitatul Satmar, de unde le-au dus la Mânăstirea Nagyszöllös, iar când a apărut calvinismul, un nemeș calvin le-a aruncat într-o fântână. După relatările altora, turcii le-ar fi ars odată cu Mânăstirea și cenușa au aruncat-o în Dunăre, sau că le-ar fi dus în Turcia, ca să le vândă apoi creștinilor.

Ce se știe despre moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul? Documentar, în anul 1497 au fost cumpărate de la un turc de banul Barbu Craiovescu și aduse la Mânăstirea Bistrița. De atunci, ele au fost păstrate permanent aici, așa cum adeveresc documentele pe care nu le-a cunoscut nici Kleiner, nici Carada. Astfel, un hrisov al voievodului Radu cel Mare, emis la 19 aprilie 1501, referitor la Mânăstirea Bistrița, menționează pe Sfântul Grigorie, iar la 16 august 1506, frații Craiovești fiind întruniți la Bistrița, cu ocazia hramului, donează Mânăstirii o vie cu livadă și locul dimprejur; în actul de donație, invocă pe „Preacurata Maica lui Dumnezeu și Preacuviosul Părintele nostru Grigorie Decapolitul la cumplita judecată" împotriva celor care ar îndrăzni să ocupe abuziv sau să înstrăineze darurile lor.

Deosebit de important, pentru dovedirea că moaștele Sfântului Grigorie erau la Bistrița, în timp ce ale lui Capistran erau la Illok, este un acoperământ de catifea albastră donat de voievodul Neagoe Basarab, în anul 1514; el păstrează brodată o inscripție slavonă cu următorul text; „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, eu robul lui Dumnezeu, Io Neagoe voievod, m-am dus la Mânăstirea Bistrița, hramul Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu, și am dăruit Sfântului Grigorie Decapolitul un acoperământ și un inel de aur; și cine va strica, să fie anatema cu Iuda. Scris în august 4 zile, în anul 7022". În **Cartea banu'ui Barbu**, retranscrisă în jurul anului 1520, potrivit uzanței, în final, pe lângă Maica Domnului, apelează și la Sfântul Grigorie Decapolitul, ca dovadă că sfintele moaște erau aici. De asemenea, în Postfața unui Tetraevanghel, scris la anul 1537 din porunca egumenului Misail ieromonahul, se precizează că manuscrisul a fost depus în „Mânăstirea Bistrița în sfânta biserică, hramul Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu, unde zac moaștele Preacuviosului Părintelui nostru Grigorie Decapolitul".

Alte documente demonstrează că marele ban Barbu a dispus să fie tradusă din grecește în slavonește **Viața Sfântului Grigorie Decapolitul.** Un autograf arată că a fost: „Scoasă și tâlcuită pe slavonie de cuviosul între ieromonahi chir Andrei, cu porunca și osârdia celui de neam bun și de Hristos iubitor, banul Barbu Craiovescu din Țara Românească"; apoi a fost tradusă în românește și multiplicată de caligrafii bistrițeni pentru folosul cititorilor. Dacă banul ar fi cumpărat rămășițele pământești ale lui Ioan Capistran, era firesc să poruncească realizarea traducerii unei cărți care trata despre el, mai ales că literatura apuseană era foarte bogată în acest domeniu; numai în secolul al XV-lea apăruseră vreo zece titluri, iar în cel următor, alte șase.

Chiar Theodorian-Carada era convins că argumentele invocate pentru a-și susține ipoteza sunt insuficiente. Din această cauză, conchide: „Nu ne rămâne dar, decât să-i rugăm pe amândoi să grăbească, prin puterea sfințeniei lor, ceasul când se va dovedi ale cui sunt moaștele cele sfinte de la Bistrița".

Considerăm că dovezile aduse sunt suficiente ca să înlăture definitiv orice speculație referitoare la această problemă. Moaștele de la Bistrița sunt ale Sfântului Grigorie Decapolitul, așa cum adeveresc documentele și cum au fost recunoscute de creștinii ortodocși de-a lungul secolelor.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Contribuții la Marea Unire

— mărturii din Arhiva Bisericii „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului

Venit să încununeze speranțele de veacuri ale poporului nostru, actul Marii Uniri din 1918 a rămas definitiv în conștiința tuturor ca un piedestal al marilor împliniri, iar Biserica, prin misiunea ei protectoare a însoțit de-a lungul veacurilor acest ideal prin spiritul jertfelnic al slujitorilor ei.

Ctitorie multivoievodală, Biserica „Sf. Nicolae", cea mai veche biserică ortodoxă din zonă, s-a dovedit și în contextul acestor evenimente deosebit de prezentă prin slujitorii ei, mărturie fiind astăzi impresionantul fond documentar al acelor timpuri, păstrat în arhiva istorică a muzeului din Șchei.

Remarcabil este faptul că din numărul de 365 familii aflate pe fișele de evidență ale parohiei, 415 de tineri din Șchei se găsesc pe toate fronturile europene în timpul primului război mondial, pentru ca la sfârșitul războiului statistica aflată în arhiva bisericii să confirme 9 morți, 87 dispăruți și 40 prizonieri în Rusia. Pe lângă jertfa umană, biserica a fost vitregită și de două clopote istorice în greutate de 278 kg, unul fiind semnalat că se mai găsea după terminarea războiului la Budapesta, în Muzeul Național Maghiar, purtând inscripția chirilică cu anul 1678.

Primele raze de lumină pătrund în inimile brașovenilor în cele 40 de zile: iulie—august 1916, când armata română eliberează Brașovul. Pe clădirile Casinei, Liceului „Andrei Șaguna" și bisericii „Sf. Nicolae" se pun steaguri tricolore, cu chipul lui Mihai Viteazul și cu inscripția „Dacia Felix Rediviva", iar colonelul Mihai Darvarii, conducătorul regimentului VI „Mihai Viteazul" este primit în fruntea armatei române de autoritățile locale, în frunte cu Gheorghe Baiulescu. Au fost 40 de zile de spectacol și bucurie la Brașov, dar odată cu retragerea armatei române au urmat momente grele pentru românii din Șchei. Biserica este transformată în depozit pentru armata maghiară, dar pentru a salva tezaurul de carte și documente, slujitorii bisericii le-au ascuns în „biserica de taină" din turnul bisericii și au zidit ușa de pătrundere spre turn, derutând eventuala distrugere a lor. Chiar în prima zi de război, în 15 august 1916, este arestat de 9 polițiști, protopopul Vasile Saftu împreună cu cei doi copii (Hortensia, la vârsta de 2 ani și Horațiu), întemnițați mai întâi la Cluj (opt zile) și apoi la Șopron, în vestul Ungariei (comuna Nagymarton, unde sunt deportați până în 7 iulie 1918, fiind supuși la tot felul de maltratări). În aceleași condiții sunt arestați și ceilalți doi preoți ai bisericii, cu soția și cei doi copii, dr. Nicolae Stinghe (ridicat chiar din altar) și Ioan Prișcu (cu soția și cele două fiice minore), fiind reținuți în arest până la 1 ianuarie 1918. Aceeași soartă au avut-o și alți preoți din zonă: preotul Filip Creițar din Bod (în vârstă de 70 ani), Ioan Dima din Sita Buzăului (tot de 70 ani). De la biserica Sf. Nicolae au fost deportați și cei doi epitropi: Gheorghe Mazăre, Gheorghe Bideț, Nicolae Navrea, E. Voina și Ștefan Popovici. Sub diferite motive: că „au aplaudat armata română", „au aruncat cu flori în fața militarilor români", au fost arestate femeile care făceau parte din Reuniunea Femeilor Române, între care Elena Mureșianu, Maria Maximilian, Elena Săbădeanu (ultima lăsase în casă soțul grav bolnav, în vârstă de 72 ani și la întoarcere l-a găsit mort), fiind duse la Cluj pentru înprocesuire. În aceste condiții au fost arestați și compozitorii Gheorghe Dima și Nicolae Oancea pe motiv că au cântat sub Tâmpa „Deșteaptă-te Române", când se dărâmase statuia de pe Tâmpa a lui Arpad. Dima cunoaște trei luni de zile temnița brașoveană și alte trei luni la Târgu Mureș și un an la Cluj. Măcelarul Vasile Olteanu din Șchei este supus unei bestiale crime pe motiv că a dat carne soldaților români: a fost legat de gât și târât pe străzile Brașovului din Șchei și până la Bartolomeu, unde este țintuit de un stâlp și ciuruit de gloanțe, chiar și după ce decedase. Nicolae Renel este închis și maltratat pe motiv că a „vopsit toate firmele ungurești și nemțești". Exemplele confirmate de documentele din Șchei sunt mult mai numeroase.

O parte din cărturarii brașoveni și-au găsit refugiu în străinătate, găsind posibilă calea diplomatică a luptei. Profesorii șaguniști: protopop Iosif Blaga, Candid Mușlea, Constantin Lacea, Sterie Stinghe, Onisifor Ghibu, Pompiliu Nistor ș.a. au ajuns la Chișinău, unde au organizat o Universitate și au lansat cunoscutele acte oficiale: „Proclamația de la Darnița" și „Manifestul" din aprilie 1917, făcând să apară Gazeta de Transilvania și în Siberia. Peste 20 de voluntari se aflau la Praga, alții în Italia (Nicolae Stinghe, Nicolae Grădinaru), în Anglia, Belgia, Franța (Ion Ursu, care scoate aici publicația „Le Roumanie", în America (Vasile Stoica și Ioan Podea, semnatari ai „Declarației de independență a popoarelor din Imperul Austro-Ungar). Pe calea diplomației, prin impresionante eforturi ei au deschis ușile cunoașterii pentru binele României Mari.

Ca urmare, la 20 oct./2 noiembrie 1918 preotul Vasile Saftu și Nicolae Garoiu convoacă în biserica Sf. Nicolae „Sfatul Național Român din Țara Bârsei, formând un comitet din 12 persoane (din Brașov) și 23 din comune. La Adunarea Națională de la Alba Iulia, delegația Țării Bârsei este condusă de protopopul Vasile Saftu din Șchei, ca președinte al Sfatului Național Român din Țara Bârsei, participând la dezbaterile pregătitoare din ajunul Adunării. Din totalul de 1228 delegați, Brașovul se prezintă cu un număr de 94, fiind cunoscute personalități ale timpului: Aurel Ciortea, directorul de mai târziu al liceului „Andrei Șaguna", compozitorul Tiberiu Brediceanu, dr. Emil Bologa, protopopul Iosif Blaga ș.a.

Astăzi, aniversarea de la 1 Decembrie trebuie să o sărbătorim cu genunchii îndoiți în fața celor care s-au jertfit și au luptat atunci, pentru ca luminile Marii Uniri să fie veșnice.

Prof. VASILE OLTEAN

Biserica și Marea Unire

(Urmare din pag. 1)

Basarabiei au adus un aport însemnat arhimandriții Gurie Grosu (viitor mitropolit) și Dionisie Erhan (viitor episcop), preoții Alexandru Baltaga, Andrei Murafa și alții. În Bucovina s-a remarcat preotul Dionisie Bejan, sub președinția căruia s-a hotărât unirea acestui pământ românesc cu țara mamă.

În Transilvania, cunoscutul luptător pentru drepturile poporului român, preotul Vasile Lucaciu, a trecut în vechea Românie, încă din 1914, militând pentru intrarea României în război, iar în 1917 a fost trimis de Guvernul român — împreună cu preotul Ioan Moța din Orăștie — într-o misiune diplomatică în Statele Unite, iar de acolo în Franța, Anglia și Italia. Profesorul de teologie Nicolae Bălan de la Sibiu (viitorul mitropolit al Ardealului) a fost trimis de Consiliul Național Român într-o misiune la Iași, pe lângă Guvernul României, refugiat acolo. În toamna anului 1918 s-au format consilii naționale locale în toate orașele și satele Transilvaniei, din care făceau parte și preoții lor. Presa bisericească din Transilvania milita deschis pentru unire.

La 1 Decembrie 1918, între cei 1228 de delegați oficiali se numărau și mulți slujitori ai Bisericii: episcopi, vicari, consilieri eparhiali, profesori de teologie, protopopi, preoți-parohi. Între copreședinții Marii Adunări Naționale se numărau și episcopii Ioan Papp de la Arad și Dimitrie Radu de la Oradea. În Consiliul Dirigent a fost ales preotul Vasile Lucaciu, iar în Marele Sfat Național mai mulți slujitori ai Bisericii. Doi episcopi — Miron Cristea de la Caransebeș și Iuliu Hossu de la Gherla, au fost aleși în delegația de patru persoane care urma să prezinte actul Unirii la București.

Iată dar cum a înțeles Biserica să-și slujească neamul în anii de durere 1916—1918, dar și în anul marii bucurii a românilor de pretutindeni, 1918.

Sfântul Nicolae

— o icoană liturgică a ortopraxiei —

În cumpăna vremii de acum, când Bisericii Ortodoxe i se adresează atâtea interogații, nu atât de ordin teologic cât, mai ales, socio-pastoral, când oameni ai condeiului și ecranului emit necesitatea renunțării la tradiții pentru reinstaurarea unui climat de „reală valoare" în mijlocul tinerilor, alternativa pe care o credem necesară este aceea a unui conservatorism tradițional cu largi deschideri însă în ceea ce privește liberalismul social — ca loc al întâlnirii între sacru și profan.

Poate de aceea socotim important chipul liturgic pe care îl propune Tradiția în ceea ce-l privește pe Sfântul Nicolae, făcătorul de minuni. Ocrotitorul.

Mulțimea locașurilor de cult sau a altor așezăminte creștine purtând hramul — și harul — Sfântului Ierarh, evlavia unor zone întregi ale Țării la chipul și binecuvântarea Arhiereului, prezența densă a icoanei lui în «altarul» bisericii „de-acasă", ne-au ridicat mereu problema izvorului duhovnicesc al cultului său. Într-o lume a informației — uneori chiar de calitate — suntem marcați nu de icoana Sfântului Maxim Mărturisitorul sau aceea a Sfântului Grigorie Palama. Mistica este adumbrită de lumina acțiunii sociale iar teologia românească — mai cu seamă cea de sorginte populară — a impus în erminia bisericilor noastre icoane ca aceea a Sfântului Nicolae sau a Sfintei Cuvioase Paraschiva, a Sfintei Cuvioase Filoteia sau a Sfântului Ierarh Calinic Cernicanul, păstrând, într-un încă nescris Sinaxar al spiritualității românești, întotdeauna, doar pe aceia care și-au dublat teologia vorbită și scrisă cu fapta. Ortodoxia cu ortopraxia. Modul în care aceste modele au pătruns în viața de zi cu zi a „cetății ortodoxe" îi face pe oameni să vorbească de prezența acestora ca de una a unor contemporani, a unor făcători de minuni sub ochii lor, uimiți de harul lor.

Sunt câteva icoane care marchează retina duhovnicească a teologiei omului de rând. Una a Sfântului Ierarh binecuvântând cu amândouă mâinile, gest din gestul înălțării Domnului, toate durerile și toate așteptările îndureraților pământului. O alta îl situează pe Sfântul Nicolae în „icoana redării omoforului arhieresc" de către Maica Domnului, în unul din multele momente grele ale vieții lui — întemnițarea pentru adevărul de credință al Împărăției Cerurilor. O altă icoană — păstrată legendar — îl indentifică cu mânecile suflecate, reașezând în drum căruța unui nevoiaș sau aruncând galbenii necesari răscumpărării din păcat a unor tinere. Toate îl prezintă ca grabnic ajutător, ca sfânt cu mânecile suflecate a ajutor.

Mai aflăm însă o icoană a Sfântului Nicolae redată în culoarea cuvântului. Ce ne spune, așadar, textul liturgic despre el? Cuvintele ni-l arată a fi „moștenitor al lui Dumnezeu și moștenitor împreună cu Hristos", „chip blândeților, învățător înfrânării", cel care „a dobândit cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate" (Troparul).

El, Ierarhul lui Hristos — „mire uns cu mir înțelegător, din mirul cel cugetător al Mirelui Hristos" — este lăudat, în cântarea slavei Vecerniei, ca „cel care este frumusețea ierarhilor și fala părinților, izvorul minunilor și prea marele ocrotitor al credincioșilor", cu trupul fiind în Mira dar, duhovnicește, găsindu-se „înaintea tuturor celor care, cu suflet curat, îl doresc pe dânsul" (Stihira I[a]). Pentru a atinge statura lui și nouă ni se cere tăria căutării lui Dumnezeu de care Ocrotitorul Ierarh a dat dovadă: „Pironindu-și ochii cu statornicie la înălțimea cunoștinței și privind în taină la adâncul înțelepciunii", următor făcându-se Apostolilor, înconjurător făcându-se lumii cu minunile sale (Stihiri ale Litiei sărbătorii). Smerenia aceea lăudată în Tropar, face din Sfântul Nicolae un model al trăirii duhovnicești: „Tu și greutatea zilei ai purtat și talantul cel dat ție l-ai înmulțit și pe cei care au venit după tine NU I-AI PIZMUIT" (Stihiră de la Litie, glas 6) toate făcându-le „spre lauda Domnului".

Smereniei, iconarul liturgic, prin penel muzical, i-adaugă alte trăsături de caracter demne de remarcat: „că cine (...) nu se va minuna de smerenia ta cea nemăsurată, de răbdarea ta, de blândețea ta față de cei săraci, de milostivirea ta față de cei necăjiți? Pe toți cu dumnezeiască grijă învățându-i..." (Slava Litiei).

Reamintim mereu de „izbăvirea fecioarelor acelora date spre desfrânare de tatăl lor", de „izbăvirea din închisoarea cea rea a celor care erau să fie uciși cu nedreptate", de „plecarea sa cea cu milostivire spre cei care au nevoie", de liniștea sa dătătoare de liniște celor aflați în furtuna vieții. Sfântul Nicolae este surprins astfel în suirea sa „la înălțimea faptelor bune", unde luminându-se cu „dumnezeiasca strălucire" se arată cu adevărat „strălucit luminător". Cine-l descoperă însă lui Dumnezeu pe Nicolae, cel care-L descoperă pe Dumnezeu oamenilor? Cine-l descoperă a fi „om ceresc", văduvelor mare ocrotitor, celor apăsați răzbunător și celor necăjiți ajutor întru nevoi? Tocmai ei, inconfundabilele noastre „motive" de mântuire. Cei numiți „aproapele nostru". Astfel ni-l descoperă și icoana liturgică: „Lumea toată face cunoscute minunile tale, Nicolae, de trei ori fericite, celor de sub soare, și noianul faptelor tale celor bune: cei lipsiți fac cunoscut pe ocrotitorul, săracii și văduvele pe hrănitorul, orbii pe povățuitorul și toți pe apărătorul" (Cântarea I[a], glas 1). În această SLUJIRE Ierarhul Mirelor se face ucenic adevărat al Stăpânului, „placă de multe fapte bune scrisă de nemuritorul și preacuratul deget al lui Hristos Dumnezeu, dobândind în inimă (...) picuri din buzele tale dulceață mai dulce decât fagurul și mierea" (Cântarea a 3[a], canonul al doilea). Umplut de harul acesta al slujirii cu Hristos și în Hristos, Sfântul s-a arătat „râu îmbelșugat de tămăduire" și „izvor de minuni neîmputinat" ajutor celor amarnic apăsați de boli și cumplit cercați de nenorocirile vieții, „doctorie tămăduitoare cu adevărat" (Sedealna Stihirii). El este lucrător — în uimirea Bisericii — de minuni uimitoare, „ca unul care porți nume de biruință, biruință arătându-te poporului celui credincios împotriva dușmanului" (Cântarea a 6[a], canonul al doilea). Că ortodoxia lui este determinantă în realizarea icoanei sale — veșmântarea ei cea mai de preț — ne-o dovedesc cuvintele: „Cu ochiul minții mai dinainte văzând cele ce aveau să fie, ai umplut de drepte dogme pe toți, vestindu-ne nouă pe Fiul, de o ființă cu Tatăl; și nebunia lui Arie ai pierdut-o, punând înainte, **ca stâlp al credinței ortodoxe**, CINSTITELE TALE FAPTE" (Idem).

Convertit în planul eshatologic al fiecărei persoane în parte, Sfântul — cel care „de paharul înțelepciunii tainic buzele și-a apropiat" — vine, grabnic ajutător de fiecare dată, când „cu tăișul ispitelor sunt tăiat, cumplit fiind înțepat și de porțile iadului mă apropiu, de necazuri fiind înconjurat" (Cântarea a 7[a], canonul întâi), cerându-i mereu „să ne lumineze cu rugăciunile sale" (Icos), „strălucind pururea cu raze de veselie inimile noastre" (Cântarea a 8[a], canonul al doilea). Raza veseliei sale ține însă de crucea cu raze a Învierii Domnului.

În fața tainei ortodoxiei acestui „făcător de gest și faptă ortodoxă" nu putem să ne încheiem parcursul iconografic decât printr-o altă învățământare în cuvânt: „Să trâmbițăm cu trâmbiță de cântări, să săltăm sărbătorește și să dănțuim, bucurându-ne de prăznuirea cea de fiecare an a purtătorului de Dumnezeu părinte. Împărații și conducătorii să alerge împreună și să laude pe cel ce, prin arătarea cea înfricoșătoare în vis, a plecat pe împăratul să libereze, pe cei trei voievozi ce erau închiși fără de vină. Păstorii și învățătorii adunându-ne să lăudăm pe păstorul cel întocmai râvnitor. Bunului Păstor; cei din boli să lăudăm pe doctorul, cei din primejdii pe izbăvitorul, păcătoșii pe ocrotitorul, săracii vistieria, cei din supărări pe mângâietorul, călătorul pe cel împreună-călător, cei ce sunt pe mări pe cârmuitorul și toți, pe marele ierarh lăudându-l, pe cel ce pretutindenea întâmpină cu căldură..." (Slava Laudelor).

Rămâne astfel, ca o îndelungă ectenie, întrebarea: „Că cine, de va chema numai din toată credința, sfânt numele tău, nu va fi îndată ajutat, aflând în tine un CALD OCROTITOR?" (Slava Luminândei). Sigur numai cei care nu-l caută.

Pr. Asist. Univ. Drd.
CONSTANTIN NECULA

„Fericiți cei milostivi"

PASTORALA
pentru constituirea
Fondului Filantropic Eparhial
1999

Ne-a învrednicit bunul Dumnezeu să sărbătorim și în acest an praznicul Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni. Ziua Sf. Nicolae aduce în sufletul fiecăruia dintre noi un sentiment de iubire, de compătimire și de dăruire față de cei bolnavi și lipsiți de mijloace pentru a se îngriji de sănătate, față de cei săraci și cu familii numeroase, față de cei loviți de nenorociri și rele întâmplări.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas și va rămâne în conștiința tuturor creștinilor ca o pildă vie de milostenie, de într-ajutorare și de iubire sfântă față de cei singuri și sărmani, față de toți cei care au într-un fel sau altul nevoie de ajutor și sprijin.

Trăitor în veacul de aur al erei creștine, Sf. Ierarh Nicolae, prin întreaga sa activitate ca păstor duhovnicesc s-a făcut „tuturor toate", **după cuvântul apostolului, devenind, așa cum îl numește troparul său** „Îndreptător credinței și chip blândeților, învățător înfrânării, adevărul lucrurilor", **câștigând prin smerenie cele înalte și prin** „sărăcie cele bogate".

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în conștiința creștinătății ca un miluitor **al celor săraci și al celor aflați în nevoi, motiv pentru care icoana și numele său sunt foarte iubite și venerate de creștinii din lumea întreagă.**

Milostenia este singurul mijloc prin care și noi, asemenea Sf. Nicolae, putem veni în ajutorul semenilor noștri aflați în nevoi. Făcând bine aproapelui nostru, de fapt nouă înșine ne facem bine, după cuvântul Scripturii care grăiește prin gura înțeleptului Solomon „Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută" **(Proverbe 19, 17), sau cum spune o veche vorbă din bătrâni** „Cine dă lui își dă".

Înțeleptul Tobie din Vechiul Testament ne îndeamnă pe toți, zicându-ne: „Dă milostenie din averea ta și să n-aibă părere de rău ochiul tău când vei face milostenie. De la nici un sărac să nu-ți întorci fața ta și atunci nici de la tine nu se va întoarce fața lui Dumnezeu. Când ai mult dă mai mult, dacă ai puțin, dă mai puțin, dar nu pregeta să faci milostenie și-ți vei aduna prin aceasta vistierie bogată pentru zilele grele, că milostenia izbăvește de la moarte și nu te lasă să te pogori în întuneric. În fața Celui Preaînalt, milostenia este un dar bogat pentru toți cei care o fac" (Tobit IV, 7—11).

În Predica de pe Munte, Mântuitorul Hristos, între cele 9 fericiri, rostește și cuvintele: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui" **(Matei 5, 7), chemându-ne și pe noi, cei de astăzi, să ne numărăm între aceștia, iar Sf. Apostol Pavel le scrie Corintenilor îndemnându-i ca să dea din puținul pe care-l au celor care au și mai puțin.**

Sf. Ioan Gură de Aur ne învață zicând „dacă lipsesc faptele, numele de creștin nu folosește la nimic. Nu vă cer să înviați morți, nici să vindecați leproși prin credința voastră, ci vă cer să arătați un semn mai mare decât aceste lucruri, anume dragostea. Iar măsura dragostei este milostenia".

Ne îndreptăm și în acest an cu acest Apel de suflet către toți bunii credincioși din Arhiepiscopia Sibiului în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul viitor 1999.

Fondurile strânse vor fi folosite pentru alinarea suferințelor de tot felul ale fraților noștri aflați în nevoi.

Avem pildă de milostenie și de iubire pe Mântuitorul Hristos, Cel care s-a aplecat asupra suferinței omenești „tămăduind toată boala și toată neputința din popor" **și mângâind pe toți cei oropsiți.**

El însuși ne-a arătat că la ziua judecății va trebui să dăm răspuns bun **și de felul cum am ajutat într-un fel sau altul pe cei săraci și bolnavi, pe cei aflați în închisoare sau pe cei străini, zicându-ne că** „Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut" **(Matei 24, 40).**

Avem datoria sfântă de a fi milostivi și de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral. Și aceasta este porunca divină descoperită nouă de însuși dumnezeiescul nostru învățător Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat ca să ne facă pe toți „fii ai celui Preaînalt".

Avem nădejdea că și în acest an, la fel ca și în cel precedent, Dvs. veți răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutați financiar sute de familii și persoane nevoiașe, săraci, handicapați, case de copii, oameni bolnavi, elevi din familiile cu mulți copii, iar cu prilejul marilor sărbători creștine: Crăciunul și Sf. Paști, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 20 milioane lei. Astăzi când Biserica noastră strămoșească este chemată la o slujire a oamenilor, și în primul rând la o susținută activitate filantropică și misionară, obolul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii, se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-și îndeplinească așa cum se cuvine menirea ei de a fi adevărată mamă a tuturor celor năpăstuiți.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creștine și să Vă dăruiască Dvs. și familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înțelegere, belșug și toate darurile Sale cele cerești.

Vă mulțumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel și Vă mulțumesc și în numele celor care vor fi ajutați de către Centrul nostru Eparhial din darul Dvs., și care se vor ruga și ei la rândul lor pentru sănătatea și mântuirea Dvs.

Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate și de a avea numai bucurii în viață. Dumnezeu „cel milostiv și de oameni iubitor", **să Vă dăruiască sănătate și mântuire, iar mila și bunăvoința Lui să fie cu noi cu toți acum și pururea și în vecii vecilor. AMIN.**

Al vostru al tuturor de tot binele voitor
și pururea către Domnul rugător

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului
și Mitropolit al Ardealului

Comunicat de presă

În zilele de 15—16 decembrie a.c., la reședința patriarhală din București, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST.

În deschiderea lucrărilor, a fost păstrat un moment de reculegere întru pomenirea părintelui arhimandrit *Cleopa* de la Mânăstira Sihăstria, de curând trecut la Domnul.

Au fost dezbătute probleme de actualitate privind slujirea pastoral-misionară, social-filantropică, viața monahală, învățământul teologic, religia în școală, diaspora română, relațiile externe bisericești și ecumenice.

În urma dialogului oficial dintre ortodocși și greco-catolici, Sfântul Sinod constată o anumită ameliorare a relațiilor dintre cele două Biserici românești, deși mai există acțiuni pe rol în instanțele judecătorești.

În vederea preconizatei vizite a Papei în România, este necesară accelerarea pregătirilor pentru viitoarea întrunire a comisiei mixte de dialog care va avea loc la Blaj, în 28 ianuarie 1999, întrunire de la care se așteaptă un acord scris care să permită realizarea vizitei papale în România și normalizarea definitivă a relațiilor dintre cele două Biserici.

La încheierea ultimei ședințe plenare din acest an, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române reînnoiesc îndemnul adresat societății românești, în special forurilor decizionale din diferite domenii, de a nu-i uita pe cei săraci, bătrâni, bolnavi, orfani, familii cu mulți copii, șomeri etc. pentru ca fiecare să se bucure de marea sărbătoare a Nașterii Domnului.

Biroul de Presă și Comunicații
al Patriarhiei Române

Mitropolitul Șaguna și sălăștenii

În anul în care comemorăm 125 de ani de la trecerea în veșnicie a marelui ierarh Andrei Șaugna nu vom înceta să amintim generației de azi ce a însemnat prezența sa în viața românilor, în general și a ortodocșilor, în particular. Programul său, cuprins în cuvântarea rostită la Dumineca Tomii în catedrala din Carlovitz, cu ocazia urcării pe înalta treaptă și care, sintetizat, spunea „că va munci pentru o renaștere religioasă-culturală, care să fie potrivită cu cerințele bisericii, cu mântuirea poporului și cu spiritul timpului", a fost respectat în toate împrejurările vieții și în toate actele cârmuirii sale bisericești și politice, până în clipa când a plecat spre odihna mormântului din Rășinari. S-au scris și se vor mai scrie multe despre diferitele aspecte ale activității sale și de aceea, în cele ce urmează, ne vom referi la o latură specială a acesteia, respectiv la relațiile sale cu sălăștenii și care, adăugate atâtor altora, ne pot da o imagine convingătoare a preocupărilor celui mai mare păstor sufletesc dar și cel mai mare bărbat politic al Transilvaniei. Din cele pe care documentele vremii, dar și tradiția, ni le-a transmis, consemnăm pe cele semnificative.

Astfel, Șaguna se află în prima sa vizită canonică la Săliște (6 iulie 1847), în casa ctitorului Bisericii celei mari, Dimitrie Borcea, pe care, pentru vârsta sa înaintată (75 de ani), obștea l-a numit, în prezența sa „ctitor primariu" și a întărit prin jurământ încă trei ctitori (Dimitrie Răcuciu, Coman Schitea și Ioan Mosora) ca să administreze cu grijă și chiverniseală averea bisericii. Tot atunci, preocupat de viața lor, le-a recomandat Sălăștenilor, — care voiau să-i facă un dar — să-l facă pe seama bisericii și în acest mod Dealul Foltii, care domină latura de sud a Sălăștei, intră din proprietatea comunei în cea a bisericii, dar cu recomandarea expresă ca dealul să fie împădurit, atât pentru frumusețea pădurii dar și cu scop ecologic (cum spunem astăzi), în special ca protecție împotriva surpărilor din cauza ploilor. Cu alt prilej (23 septembrie 1851) l-a călugărit pe același Dimitrie Borcea, „în fața ușilor împărătești", după Utrenie, dându-i numele de David Monah. Prețuirea pe care i-a acordat-o acestui luptător pentru drepturile religioase, culturale și politice ale românilor, este evidențiată și de împrejurarea că la înmormântarea acestuia (16 august 1853) a participat chiar „Excelența Sa Episcopul Andreiu Șaguna, dimpreună cu tot soborul preoțesc". Pe fiul acestuia, Dumitru Borcea, cunoscut luptător pentru școala din Săliște dar și pentru vrednicia sa ca preot, l-a numit namestnic protopopesc (1856), funcție pe care o va îndeplini până la moartea sa (31 iulie 1865), când a lăsat o donație de 293 florini pe seama școlii locale, al cărei director a fost. În anul 1851 Șaguna împrumută 5000 de florini de argint din „lada alodială a comunității din Săliște", în scopul ridicării de locuințe pentru candidații la preoție iar în 1859 (la un an după ce a inițiat „colecta veche" pentru construcția catedralei mitropolitane din Sibiu) trimite pe preotul Nicolae Moga și ctitorul Dumitru Răcuciu, cu o „hârtie arhierească" pe la sălăștenii aflați cu turmele de oi „în țară", de la care s-au întors cu importanta sumă de 898 florini și 98 creițari pe care au depus-o în contul acestei lucrări (în 1860) și care sumă s-a adăugat la alți 245 florini și 85 creițari donați de către sălăștenii din comună. Până la terminarea catedralei aceștia vor mai dona prin „colecta nouă", încă 3411 coroane și 57 creițari.

La creșterea interesului pentru școală ca și al spiritului de jertfă pentru ea al sălăștenilor, a contribuit, prin cuvânt și prin faptă, Marele arhiereu. Cu ocazia deselor vizite canonice, cunoscând pe sălășteni și „văzând în ei inteligența neastâmpărată a oamenilor doritori de progres" și-a îndreptat toată atenția asupra bisericii și școlii lor indicând, în multele sale instrucțiuni, până la cele mai mici amănunte tot ce trebuie să se învețe în clasele acestei școli, la fiecare obiect. Este semnificativă în acest sens, poziția sa în favoarea directorului școlii în disputa sa cu unii săteni care vedeau în predarea unor discipline (fizica, geografia, științele naturale) ca niște „învățături ereticești", căci Șaguna era pentru organizarea pe temeiuri științifice a școlii și orientarea ei spre aspectele practice.

Dragostea și atașamentul deosebit al sălăștenilor pentru ierarhul lor s-au manifestat mai ales în timpul Dietei de la Sibiu (1863—1864) când aceștia l-au ales în unanimitate ca deputat al Scaunului Săliște, mandat pe care l-a îndeplinit refuzând pe cel de senator de drept („regalist") oferit de Curtea de la Viena. La iritarea acesteia față de atitudinea sa, Șaguna răspunde că nu poate înșela încrederea alegătorilor săi sălășteni „între care partea cea mai mare fiind oieri, numai din considerație față de persoana lui și-au amânat plecarea la turmele lor de peste Dunăre până după ziua alegerii, aducând prin aceasta un mare sacrificiu". Drept recunoștință, mitropolitul Șaguna a dispus ca diurnele ce i se cuveneau de la dietă, în sumă de 685 florini să se constituie în Fundația Șaguna pe seama școlii din Săliște „cu menirea de a se capitaliza suma aceasta 100 de ani" și care, spre exemplu, în 1904, ajunsese la 12235 coroane și 74 bani. În același document (29 septembrie 1865), printre altele, face și recomandarea: „Mai departe ca un amanet las iubiților mei sălășteni ca la candidarea de profesori să nu se seducă de vreo patimă și părtinire ci să fie curați la inimă, ne căutând la locul nașterii recurentului, ci la procopsala lui ... ca profesorii să fie pe cât bărbați învățați și maturi, pe atât de religioși și iubitori de religia și națiunea lor". La succesul alegerii lui Șaguna ca deputat au contribuit și lămuririle și îndrumările avocaților sălășteni Dr. Dumitru D. Răcuciu, stenograful Dietei, alături de Dr. Ioan Borcea, care îi vor fi alături, deși fără succes, la adunarea generală a ASTREI de la Cluj (1867) când, în urma unor presiuni, marele ierarh nu a mai fost ales ca președinte al acesteia.

În plan economic, îndemnurile lui Șaguna (1855) despre „binecuvântatele foloase pe care

(Continuare în pag. a 7-a)

IOAN STANIȘOR
MIRCEA ȚAȚA

Chemarea tânărului la întâlnirea cu Hristos în natură

Hristos Domnul, Creatorul și Restauratorul, îl cheamă pe tânăr la o sărbătoare pascală, la experiența comuniunii, a vieții trinitare revărsate peste creație, aceasta din urmă transfigurată ea însăși, devenită transparentă spre Dumnezeu cel unul și treimic.

Este o experiență de comuniune, eclesială și care transformă toate într-o biserică, în taina căreia transpare Preasfânta Treime. De altfel, chemarea însăși înseamnă comuniune. Căci „biserică" Ekklysia vine de la Kalein, care înseamnă chemare: o chemare la a sta împreună, la a împlini Biserica lui Dumnezeu în toată creația.

Și prima chemare o simte tânărul din partea naturii, a creațiunii cosmice, care și-l revendică pe om drept stăpân și preot al ei și semn profetic al mântuirii eshatologice. E vorba de o chemare firească, ce-și are resorturile în însuși actul creator. Căci Dumnezeu, creându-l pe Adam, „l-a așezat în grădina Edenului, ca s-o lucreze și s-o păzească" (Fac. 2, 15). Chemarea naturii apare în noi dimensiuni, liturgice, după învierea Domnului, ca o reafirmare a demnității omului restaurat în Hristos și cu vocația mântuirii întregii creații, care „suspină cu suspine negrăite, până când El va lua chip în noi", cum zice Apostolul.

Întâlnirea tânărului cu Hristos este o sărbătoare (Saint-Exupery), o liturghie cosmică (Sf. Maxim Mărturisitorul), o prelungire a Zilei Învierii, când „toate s-au umplut de bucurie: și cerul, și pământul, și cele de dedesubt" (Catavasiile Paștilor). Tânărul e chemat să descindă într-un spațiu pascal, eclesial, pe altarul căruia să jertfească firea sa învechită și păcatul, spre a se împodobi cu puritatea și, plin de lumină și bucurie, să devină el însuși sacerdot al lui Dumnezeu și recunoscut ca atare de creație.

Sensul acestei chemări este acela de a descoperi în natură rațiunile lucrurilor și, prin acestea, angajat într-un urcuș duhovnicesc, să ajungă să străvadă pe Dumnezeu cel Unul: Izvorul iubirii, Rațiunea (Logosul întrupat) și Lumina. Tânărul, ca preot al tainelor lui Dumnezeu ascunse în creație și cosmosul-biserică împlinesc liturghia existenței, în care Dumnezeu își descoperă voia Sa. „Nici ființa umană sau comunitatea umană îndeobște nu se poate actualiza deplin ca biserică în felul ei fără creațiunea cosmică, nici aceasta fără ființa umană... Căci nici mișcarea creațiunii cosmice spre Dumnezeu... nu se poate realiza fără ființa umană și nici aceasta nu poate progresa spre Dumnezeu sau spre o viață superioară fără ajutorul creațiunii cosmice" (D. Stăniloae, Reflecții despre spiritualitatea poporului român, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1991, p. 15).

Tânărul, împărtășindu-se de Duhul lui Hristos, poate restabili acest raport, această legătură ființială cu natura, pe care o simte ca fiindu-i intimă. Prin mișcarea Duhului, el recapitulează în sine întreaga creație, care i-a fost dăruită de Creator și pe care va trebui să o poarte în dar Celui ce i-a dat-o. Bucurându-se de darurile din natură, omul, descoperind semnificații profunde, înțelesuri conducătoare spre Logosul Suprem, încheie un circuit al slavei divine, într-o „liturghie înțelegătoare". „Împărtășirea de aceste daruri cu mulțumire adusă lui Dumnezeu e un chip al Euharistiei. Prin toate ne împărtășim de „trupul" Cuvântului" (D. Stăniloae, Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă, Craiova, 1986, p. 19).

Experiența liturgică a cosmosului-biserică e o prezență comună în spiritualitatea românească, al cărui spațiu este unul liturgic, divinatoriu, este „spațiul mioritic", inițiatic: „piciorul de plai" este „o gură de rai". Nu viața omului este un eveniment oarecare, între altele din natură, ci întreaga natură participă la viața omului, căci actualizează liturgic experiența pământească a lui Hristos. Ne-o descrie „Miorița", în care natura oferă decorul desfășurării unei grandioase liturghii cosmice, în care jertfa este ciobanul moldovean, chip al „Păstorului celui Mare", care transfigurează moartea în nuntă. Între cioban și cosmos se împlinește ritual o comuniune, care nu-i integrarea panteistă în elementele naturii (ca în „Vara" lui Coșbuc sau „Mai am un singur dor" a lui Eminescu), ci un act liturgic, semnificat de „cununa" (ce vine de la koinonia). La această comuniune participă ca „preoți, munții mari", ca „lăutari", „paseri", „stelele" ca „făclii", „brazii și pălținiții" sunt „nuntași", iar „soarele și luna" „țin cununa".

Despre viziunea liturgică asupra cosmosului la români, Mircea Eliade spunea: „Simpatia față de cosmos, atât de specifică geniului românesc, nu se prezintă ca un sentiment păgânesc, ci ca o formă a spiritului liturgic creștin" (Profetism românesc, vol. I, București, 1991). Această simpatie față de natură o resimte tânărul la întâlnirea cu firea zidită și reînnoită de Hristos prin actul învierii Sale. Există în tinerețe o năvalnică chemare către zările ce se unesc cu cerul. Tinerețea este generozitate și avânt, este zâmbet și puritate, este entuziasm și dăruire, este atracție către desăvârșire, către împlinirea de sine, către fericire.

Dar această chemare are și o dimensiune eclesială. Natura, poleită cu un inefabil har dumnezeiesc, un har strălucitor, îl înalță pe tânăr mai presus de peisaj, într-o sărbătoare de comuniune fericită. În sărbătoare, în natură, tânărul se întâlnește, în Hristos, cu frații, cu părinții, cu prietenii, într-un timp și spațiu al comuniunii. Și între chipul naturii și chipul celor dragi se stabilește o corespondență, căci natura are un caracter personalizat. Tânărul trăiește relația cu natura ca pe o bucurie, repaos și reconfortare. Rodnicia și intimitatea naturii se manifestă ca bunătate și frumusețe, ca sân matern, hrănitor și odihnitor. Natura îi oferă tânărului un peisaj lipsit de uscăciune. Pădurea nu-l mai înfiorează cu umbrele-i tenebroase, ci-l primește frățește ca într-un templu („codru-i frate cu românul"), oferindu-i casă și refugiu dintr-o lume zgomotoasă, tehnicizată, obositoare prin sentimentul dezrădăcinării pe care-l transmite. Refugiindu-se în natură, tânărul se întâlnește cu sine, conștientizează propria indentitate ca pe o revelație, în lumină de sărbătoare, căci la întâlnire, ca într-o nuntă mioritică, Mirele este însuși Hristos.

Iată de ce tinerii iubesc excursiile, ieșirile în natură. Căci fiecare piatră, fiecare ramură aduc mărturie despre Dumnezeu. În natură, întâlnirea cu Domnul are loc la nivelul rezidirii tânărului în Hristos, o întâlnire liturgică ce transfigurează: omul se îmbracă în lumină ca într-o haină, identificând în natură, ca într-o rezonanță, glasul inefabil al Mântuitorului, care lucrează cu delicatețe marea epopee a unei vieți mântuite și a transfigurării tânărului într-un hristofor.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Întruparea, urcarea omului la Dumnezeu

Dacă vom încerca să privim religia — și când spun religie mă refer la multitudinea formelor pe care le-a îmbrăcat religiosul în decursul istoriei —, sub aspectul său exclusiv uman, înțelegând-o doar ca pe o aspirație, ca pe o dorire a omului după divinitate, atunci va trebui să recunoaștem că creștinismul nu se include în nici un caz în această categorie, el diferențiindu-se net de toate celelalte forme ale religiosului.

Toate aceste ipostaze, spre deosebire de creștinism, nu sunt în esență altceva decât căi prin care ființa umană a încercat să urce și să se apropie de Dumnezeu. Fără un răspuns din partea lui Dumnezeu însă, acestea ar fi fost condamnate să rămână simple încercări sortite finalmente eșecului.

Numai în creștinism Dumnezeu a venit la om, S-a apropiat de el, făcându-I-se cunoscut și răspunzând aspirațiilor sale de împlinire în altceva decât este el. Acest *altceva*, deși ne transcende, nu ne este întru totul străin, căci dacă ar fi așa, atunci s-ar dovedi nu doar incomprehensibil ci și incomunicabil. Există o înrudire de esență între Ființa divină și cea umană: „El nu e departe de fiecare dintre noi. Căci noi în El viețuim și ne mișcăm... că neam al Lui suntem" (FA 17, 27-28), iar acest fapt face posibilă comunicarea dintre om și Dumnezeu, pe această *înrudire* fundamentându-se religia creștină. Prin structura sa cea mai intimă ființa umană este orientată spre Dumnezeu, iar atunci când se îndepărtează de această țintă a existenței sale se condamnă singur la neîmplinire și dispariție.

Din această perspectivă putem considera creștinismul o *negație* a tuturor acestor forme pe care le-a îmbrăcat religiosul în decursul istoriei și, în același timp, o *sumă* a tuturor acestora, tocmai pentru faptul că numai în creștinism a fost posibilă întâlnirea omului cu Dumnezeu. Toate celelalte religii — denumirea este totuși improprie, mult mai corect ar fi să le spunem religiozități —, nu sunt în esența lor nimic altceva decât tâșniri ale ființei umane către piscul ameților și de neatins al divinității, creștinismul sintetizând în sine toate aceste aspirații, conferindu-le concretețe tocmai prin actul suprafiresc al Întrupării Fiului lui Dumnezeu, care a devenit astfel „expresia comunicării maxime a bunătății divine către făpturi. Dumnezeu se împărtășește acum chiar pe Sine însuși făpturilor Sale prin firea omenească a lui Hristos".

Nașterea lui Hristos a fost momentul de supremă apropiere a lui Dumnezeu de om, mai mult, a fost răspunsul Lui la căutarea și chemarea acestuia. Pentru a se putea însă apropia de om, pentru a putea comunica cu el, Dumnezeu a ales calea, aparent cea mai accesibilă — *Întruparea*, căci „n-a venit cum ar fi putut El ci, cum puteam noi să-L vedem". Spun aparent, pentru că în esență Întruparea rămâne cu atât mai paradoxală și mai greu imaginabilă și previzibilă pentru noi. Este modul de a acționa al divinității. Iar paradoxul absolut al Întrupării constă tocmai în aceea că Cel de neatins și mai presus de orice nume se face cunoscut omului, Cel nemărginit se mărginește, se circumscrie materiei, fără să-i aparțină.

Orice altă înfățișare sau ipostază a lui Dumnezeu n-ar fi făcut decât să compromită actul mântuirii, expunându-l pericolului de a nu putea fi perceput în adevărata sa valoare și semnificație. Ori singura modalitate prin care Dumnezeu se putea apropia de noi, făcându-ni-se cunoscut era cea a înomenirii, a intrării Sale integrale în condiția noastră. „Cuvântul lui Dumnezeu și-a asumat firea noastră omenească, *fiind singura exprimare pe care o putea omul înțelege*".

Aceasta și este în fond intenția evangheliștilor atunci când prezintă evenimentul Nașterii, să dovedească că Cel despre care vorbesc era cu adevărat Dumnezeu făcut om. Înșiruirea celor trei serii de câte paisprezece generații, pe care le amintesc atât Matei (1, 1-17), cât și Luca (3, 23-38), și care aparent este atât de greu de urmărit, are tocmai menirea să demonstreze că Cel despre a cărei naștere vorbesc era Mesia cel așteptat din străvechime. Ce altceva este în ultimă instanță Vechiul Testament, cu ale sale nenumărate profeții mesianice dacă nu o înfrigurată așteptare a venirii Sale în istorie? Acesta era scopul și ținta sa finală, iar fără Întruparea lui Hristos el n-ar mai avea nici o logică, riscând să rămână suspendat într-un viitor lipsit de orice contur și care s-ar fi prelungit în infinit.

Două erau condițiile pe care trebuie să le îndeplinească Cel care avea să fie Mesia: să fie din semința regelui David („o mlădiță va ieși din tulpina lui Iesei și un lăstar din rădăcinile lui va da, și în vremea aceea, mlădița cea din rădăcina lui Iesei, care se ridică întocmai ca un steag pentru popoare, pe ea o vor căuta neamurile și mormântul ei va fi cinstit", Is. 11, 1, 10) și, să se nască dintr-o Fecioară („Pentru aceea Domnul meu va da un semn: Iată Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel", Is. 7, 14).

Cu o rigurozitate de adevărat istoric, căci nu este o muncă tocmai ușoară să refaci arborele genealogic al unei persoane, scrutând istoria, Sf. Evanghelist Matei, pornind de la Avraam părintele celor dreptcredincioși, suie pe firul istoriei din generație în generație până la regele David, și apoi mai departe ajunge până la Iisus, dovedind prin aceasta că El descindea din semința davidică pe linie directă.

Sf. Ev. Luca, cel de al doilea genealogist al Mântuitorului, pornește în sens invers lui Matei, coborând pe firul istoriei de la momentul Buneivestiri până la regele David, și apoi mai departe până la Avraam, care descindea din Adam „fiul lui Dumnezeu" (Lc. 3, 38).

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

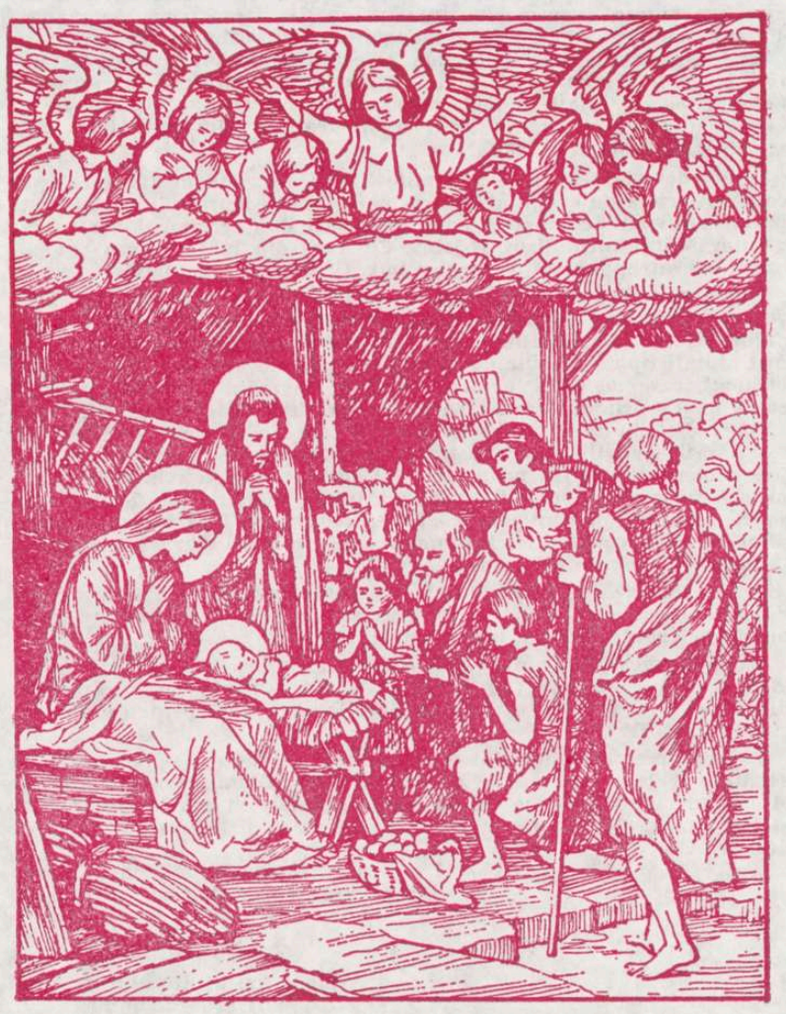

Actualitatea Nașterii Domnului

Deschiderea spre universal

Pentru a înțelege actualitatea marelui eveniment al Nașterii Domnului este necesar a-l privi din perspectivă globală, a-l defini întâi în universalitatea lui și apoi, în baza legăturii noastre cu universalul, să vedem aplicabilitatea lui la viața noastră proprie, la viața fiecărei generații și a fiecărei persoane în parte.

Nașterea Domnului este în primul rând un element fundamental al planului de mântuire al lui Dumnezeu în raport cu lumea.

Nașterea Domnului nu e semnificativă și de folos doar pentru o generație, pentru cei în timpul cărora El a venit. Ca eveniment salutar, așa cum îl anunță îngerii păstorilor: „Că vi s-a născut azi Mântuitor, care este Hristos Domnul (Luca 2, 11), câtă vreme a fost rânduit de Dumnezeu: „Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea", (Galateni 4, 4—5), Nașterea Domnului îmbrățișează întreaga creație divină, tot ce a căzut prin Adam sau pe toți care prin neascultarea lui Adam au căzut de la fața lui Dumnezeu. Dumnezeu nu discriminează. El voiește ca „toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4) deoarece, cum zice tot Sf. Ap. Pavel, „harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor" (Tit. 2, 11).

Acest plural nedefinit „noi", deci nediscriminatoriu, este semnificativ prezent în înțelesul numelui Emanuel atribuit lui Iisus Hristos prin proorocul Isaia: „Iată, fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel" (Isaia 7, 14), ce se tâlcuiește, cum specifică Sf. Ev. Matei, „cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 23).

De fapt, în general vorbind, toate profețiile mesianice din V. Testament vizând mântuirea adusă de Iisus Hristos sunt într-un fel sau altul făcute la plural, un plural nelimitat cu exactitate la un anumit timp și loc geografic, cum ar fi de pildă prezicerea Isaiei: „Că prunc s-a născut nouă, un fiu s-a născut nouă" (Isaia 9, 5).

Această deschidere spre universalitate a planului de mântuire al lui Dumnezeu ce dimensionează și evenimentul Nașterii, este confirmată de faptul că Iisus Hristos a fost o persoană publică iar învățătura Sa în mod evident are un caracter universal. Asta se vede atât din atenția pe care Iisus a dat-o samaritenilor ca „neiudei", cât și din aplicabilitatea pe scară largă a principiilor învățăturii Sale, principii sănătoase sine qua non pentru orice model armonios și durabil de conviețuire socială.

Sf. Ap. Pavel, când vorbește despre lucrarea mântuitoare a lui Hristos, începută la naștere, de asemenea o face la plural: „Căci precum în Adam **toți** mor, așa și în Hristos, **toți** vor învia" (I Cor. 15, 22).

La fel și Sf. Părinți, alcătuitorii cântărilor de praznic, accentuează caracterul de largă deschidere al Nașterii Domnului: „Nașterea Ta Hristoase Dumnezeul nostru, răsărit-a **lumii** lumina cunoștinței" (Troparul praznicului); sau: „Că pentru **noi** s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu cel mai înainte de veci" (Condacul praznicului).

Dimensiunea universală a caracterului soteriologic al Nașterii Domnului este, în sfârșit, consfințită dogmatic de dezbaterile și hotărârile sinodului I ecumenic, unde, formulându-se împotriva ereziei ariene primele articole ale simbolului de credință, s-a stabilit că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume, deci s-a născut din Fecioara Maria „pentru **noi** și pentru **a noastră** mântuire".

Am insistat asupra pluralului implicat în caracterul mântuitor al evenimentului Nașterii Domnului, pentru că acesta oferă mai ușor și mai multe șanse de asumare decât singularul.

Asumarea

De obicei asumăm ceva când ni se potrivește, când ne place, când avem nevoie, când este parte din identitatea noastră ori când ne confirmă și îmbogățește identitatea.

În ce sens deci am putea și noi, cei de azi, asuma evenimentul Nașterii Fiului lui Dumnezeu?

Pentru a răspunde la această întrebare trebuie deci să vedem care este semnificația Nașterii Domnului și unde ne ducem pentru a ne clarifica în această privință? Desigur, la Sf. Scriptu-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

„ca un prunc"

Ne amintește una dintre cântările Nașterii Domnului că atunci când a venit în lume Mântuitorul nostru Iisus Hristos „magii s-au spăimântat, văzându-L născându-Se în Betleem **ca un prunc**" (din Sedealna după Cântarea a treia a Canonului). A venit Dumnezeu în lume „ca un prunc" și „nu cu năluciri înfricoșându-ne pe noi", după cuvintele rugăciunii de la Sfințirea Apei.

Uităm adesea, dacă nu să ne „spăimântăm" împreună cu înțelepții magi, măcar să ne uimim de această cutremurătoare descoperire dumnezeiască de care am fost învredniciți noi oamenii. Se arată Dumnezeu întru slăbiciune, într-o stare de smerenie de neînchipuit — în **kenoză**, spun teologii. Este greu de imaginat o altă situație de mai mare neputință și de nevoie de ajutor, decât cea a pruncului omenesc la naștere... neputință și nevoie de ajutor, dar și trezind în ceilalți bucurie, gingășie, blândețe, dăruire și iubire...

E aproape starea de smerire a Pruncului Dumnezeiesc de Patimile Crucii. Oricum, „patimile" nu sunt departe: căci ucide rătăcirea nebunească 14 000 de prunci, odată cu Nașterea Sa.

Dar uităm de **Pruncul** Iisus, așa cum uităm și de Cruce, ori de câte ori dorim și așteptăm de la Dumnezeu o manifestare imediată și „în forță". Uităm că s-a arătat Dumnezeu în adierea de vânt lin, iar nu în vijelia năprasnică ce despică munții și sfărâmă stâncile sau în cutremur și foc (3 Reg. 19, 11—12). Ne amintim mai ușor de despărțirea „cu putere" a apelor Mării Roșii (Ieș. 14, 21) sau de înălțarea întru slavă (Fapt. 1, 9—11).

Iar atunci când suntem orbiți de „forța" și „bogăția" mărimilor și puternicilor „zilei", se poate întâmpla să ni-L imaginăm și pe Împăratul împărăției celei veșnice numai ca pe vreun fel de „super-man" cu fanteziste puteri para-normale sau ca vreo „super-putere" lumească, gata să-și trimită flotele și armatele, megatonele nucleare sau finanțele miliadare oriunde ar fi nevoie de „ajutor" și de „restabilirea dreptății".

Însă „gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre, zice Domnul" (Is. 55, 8).

Și ne arată Dumnezeu calea Împărăției nu în vreo arătare de putere lumească și nici măcar în vreo fățarnică modestie omenească, ci în smerenia curată a Pruncului. Și așa cum l-a făcut Dumnezeu pe om „după chipul Său" (Fac. 1, 26—27), iată că acum vine Dumnezeu în lume „după chipul omului". Dar atenție!, vine Dumnezeu în lume „după chipul omului" făcut „după chipul" Domnului.

Adică vine Dumnezeu în lume după chipul în care putem intra și noi iarăși în Împărăția cerurilor. Vine în lume „ca un prunc", așa cum și oricare dintre noi dacă „nu va primi împărăția lui Dumnezeu **ca un prunc** nu va intra în ea" (Luca 18, 17). Și mai spune Fiul Tatălui: „Te slăvesc pe Tine Părinte, Doamne al cerului și al pământului, căci ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și **le-ai descoperit pruncilor**". (Mat. 11, 25).

Oare să ne mai întrebăm, după 2000 de ani, ca și Nicodim „cum pot să fie acestea?" (Ioan 3, 9) că „oare, poate (omul) să intre a doua oară în pântecele mamei și să se nască?" (Ioan 3, 4).

Renăscuți prin Taina Sfântului Botez la sânul Sfintei Biserici, Maica noastră și având pururea înainte chipul Pruncului Dumnezeiesc, nu ne mai rămâne decât să urmăm îndemnul Apostolului: „Deci, lepădând toată răutatea și tot vicleșugul și fățărniciile și pizmele și toate clevetirile, **ca niște prunci de curând născuți**, să doriți laptele cel duhovnicesc și neprefăcut, ca prin el să creșteți spre mântuire" (1 Petru 2, 1—2).

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Hristos se naște

(Urmare din pag. 1)

nădejdea și dragostea pe care o datorăm Mântuitorului Hristos.

Crăciunul ne îndeamnă pe toți să ne împărtășim din darurile aduse în lume de Fiul lui Dumnezeu și în același timp să dăruim și altora, și mai ales celor aflați în nevoi din bunurile noastre, făcându-ne inima un altar de dăruire pentru semenii noștri.

Să ne fie tuturor, sfânta zi de Crăciun, și sărbătorile ce vor urma un prilej de a lucra „cu timp și fără timp" la mântuirea noastră, plinind voia lui Dumnezeu care se cuprinde în statornicia în credință, milostenie în fapte bune, în dreptate, pace și adevăr, împlinind cuvântul apostolului care spune: „orice faceți, cu cuvântul sau cu lucrul, toate să le faceți în numele Domnului nostru Iisus Hristos și prin El să mulțumiți lui Dumnezeu și Tatălui" (Coloseni 3, 17).

Să fim buni și generoși în aceste sfinte zile, să cercetăm și. biserică, să ne înmulțim rugăciunea și fapta cea bună. Așa făcând și așa lucrând vom prăznui cu adevărat Crăciunul, și ne vom învrednici de marele dar de a primi în ieslea sufletelor noastre pe Hristos Domnul cel întrupat și pe care în toate zilele vieții noastre:

„Noi îl lăudăm
Și ne închinăm
Cu credință tare"

Tuturor binecredincioșilor creștini un Crăciun binecuvântat cu pace, sănătate și urări de sărbători fericite dimpreună cu tradiționalul „La mulți și fericiți ani".

Cu sfinții odihnește...

Mesaj*

Am aflat cu profundă durere vestea trecerii la cele veșnice, la început de lună decembrie, a mult iubitului nostru părinte duhovnicesc, sfătuitor și dascăl sufletesc arhim. Cleopa Ilie.

Duhovnic renumit, dascăl de conștiință al miilor de pelerini de pe tot cuprinsul țării, ascet desăvârșit și rugător tainic, părintele Cleopa a trecut dincolo în zările veșniciei cu pecetea credinței în învierea cea de obște, cu nădejdea bunătăților celor viitoare și cu conștiința că și-a încheiat călătoria și lupta cea bună și că și-a făcut datoria pe deplin.

Părintele Cleopa a fost, pe parcursul întregii sale vieți, un vrednic continuator al tradiției monastice paisiene din Moldova, vorbind fără de răgaz credincioșilor, scriind și luptând pentru apărarea dreptei credințe, îndrumând mii de conștiințe, împărtășind tuturor curaj, mângâieri și speranțe și încercând să impună o linie morală în viața de toate zilele pentru cei ce-l cercetau.

Părintele Cleopa a fost un rănit permanent de durerile, de suferințele, de bolile oamenilor și de prea multele lor păcate, dar în același timp a fost mereu senin, plin de bunăvoință, îngăduitor, milostiv și iertător.

Toți cei ce au trecut prin chilia lui au ieșit cu hotărârea de a fi mai buni și mai drepți, mai apropiați de Dumnezeu și de semeni.

A fost un om de o mare și autentică smerenie și cu toate că se bucura de o popularitate deosebită, aceasta nu i-a atins cu nimic modestia și smerenia, pentru că el nu vedea popularitatea ci vedea doar oameni cu dureri sufletești și trupești care veneau la el să se vindece.

La părintele Cleopa totul a fost natural, nimic n-a fost artificial sau improvizat și acesta a fost motivul pentru care a fost iubit și apreciat de toți cei ce l-au cunoscut și în primul rând de credincioșii care vedeau în el un adevărat izvor de înțelepciune, de sfințenie și de har.

Acum la trecerea lui dincolo, în Împărăția Cerurilor îi aducem smerit omagiul nostru de ucenic și rugăciunea fierbinte către Părintele Luminilor de a-i așeza sufletul în ceata binepլăcuților și aleșilor Săi, iar pilda și râvna vieții sale să ne fie tuturor un imbold întru slujirea lui Dumnezeu și a semenilor.

În veci pomenirea lui!

† ANTONIE

Mitropolitul Ardealului

---

* Mesaj transmis cu prilejul înmormântării părintelui Cleopa.

„Părintele Cleopa"

A plecat dintre noi pe drumul cel fără de întoarcere și părintele Cleopa. A plecat senin în zările veșniciei pentru a se întâlni acolo, sus cu „frații" săi, cum îi numea el pe părinții săi duhovnicești: Ieroschimonahul Vichentie Moroi, arhimandritul Calistrat Bobu, ieroschimonahul Paisie Olaru și alții.

S-a mutat dincolo într-o noapte friguroasă de început de decembrie coborând cu trupul în „casa cea de lut a strămoșilor săi", după cuvântul mitropolitului cărturar, Varlaam al Moldovei, marele duhovnic al Țării de Sus și al întregii Românii părintele Cleopa Ilie.

Vestea trecerii sale la cele cerești s-a răspândit cu iuțeala fulgerului în cele patru colțuri ale țării, ba chiar și dincolo de hotarele ei.

Ziua înmormântării sale s-a transformat într-o veritabilă manifestare de suflet a miilor de pelerini sosiți pe un ger năprasnic de cu seară, pentru a aduce un omagiu marelui dascăl, ascet și călugăr desăvârșit care a fost părintele Cleopa.

În cântare lină de psalmodie bizantină un sobor de ierarhi având-l în frunte pe Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei a săvârșit sfânta liturghie arhierească în paraclisul Mânăstirii Sihăstria sâmbătă dimineața, 5 decembrie a.c., zi în care Biserica făcea pomenirea Cuviosului Sava cel Sfințit. La puțină vreme același sobor de arhierei la care s-au adăugat o mulțime mare de preoți, diaconi și călugări a săvârșit slujba înmormântării părintelui Cleopa potrivit tipicului călugăresc la care au luat parte peste 10 000 de credincioși.

După o noapte geroasă, Dumnezeu a binecuvântat ziua de sâmbătă cu un soare domol, ce a încălzit atmosfera încât zăpada si turturii au început să se topească.

Dumnezeu făcuse o adevărată minune transformând ziua înmormântării părintelui Cleopa într-o zi de primăvară.

În curtea mânăstirii au răsunat suav și dulce cântările de înmormântare care au smuls lacrimi din ochii celor prezenți. În sicriu cu mâinile pe piept, cu fața împietrită într-o pace cerească părintele Cleopa privea la fiii săi duhovnicești veniți să-și ia rămas bun de la el și să-l conducă spre locașul de veșnică odihnă.

Au fost citite mesajele adresate de către P. F. Patriarh Teoctist al României și de către Î.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei, după care au rostit cuvinte de omagiere Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P.S. Casian al Dunării de Jos, P. Cuv. Victorin, starețul Mânăstirii Sihăstria și Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei. Toți vorbitorii au scos în evidență rolul de excepție al părintelui Cleopa în viața monahală și a credincioșilor din România, personalitatea sa deosebită ca duhovnic, scriitor și trăitor pusă în slujba Bisericii lui Hristos.

În dangăt de clopot, trupul părintelui după sărutarea cea mai de pe urmă a fost purtat în jurul Bisericii mânăstirii cu hramul „Schimbarea la Față", și condus apoi cu îndătinatele opriri spre cimitirul din deal al Mânăstirii, unde a fost așezat spre veșnică odihnă.

În pădurea de brazi din jurul cimitirului la coborârea sicriului în groapă a răsunat imnul de biruință al creștinătății, cântarea pascală „Hristos a Înviat".

O liniște de mormânt s-a așternut peste mulțimea pelerinilor după pecetluiarea gropii și conform tipicului, fiecare credincios a făcut acolo lângă mormântul părintelui cele 12 închinăciuni pentru odihna veșnică a sufletului său.

A plecat dintre noi și părintele Cleopa. A plecat făcând bucurie în Biserica cerească, unde s-a adăugat la cei din neamul său rugători către Domnul pentru pacea și bunăstarea întregii lumi. A plecat lăsând tristețe în Biserica luptătoare, în sufletul fiilor săi duhovnicești, care-l vor pomeni din neam în neam și din veac în veac și vor căuta să-i urmeze povețele întru împlinirea poruncilor sfinte ale Evangheliei. A plecat dintre noi părintele Cleopa dar rămâne mereu cu noi în duh de rugăciune și de priveghere, iar noi fiii săi duhovnicești ne vom ruga pentru odihna sufletului său și pentru dobândirea Raiului pentru noi, așa cum ne blagoslovea el mereu.

Fie ca amintirea și icoana vieții sale să rămână de-a pururea vii în inimile tuturor celor care l-au iubit și l-au cunoscut.

Veșnica lui pomenire!

† VISARION RĂȘINĂREANU

episcop-vicar

Sibiu

„Scumpă este înaintea Domnului moartea celor cuvioși ai săi"

Ps. 115, 6

Îndoliată adunare

Trecerea la viața veșnică a Prea cuviosului Părintelui nostru Cleopa Ilie este pentru Biserica noastră o mare pierdere și o negrăită durere sufletească. Prin moartea Părintelui Cleopa, Biserica de pe pământ a pierdut din mijlocul ei, un monah sfânt, un duhovnic teolog și un misionar statornic de o neprețuită valoare spirituală și imensă importanță.

Într-o vreme în care lumea se secularizează și se adâncește în confuzie spirituală, ce este mai de preț decât să întâlnești un creștin sfânt, trăitor al tradiției neîntrerupte a Bisericii?

Părintele Cleopa nu doar cunoștea intelectual scrierile marilor părinți ai pustiei și ai marilor lavre, ci el însuși a trăit zi cu zi, peste 70 de ani, viață de monah după canoanele și regulile părinților întemeietori și organizatori ai vieții monahale: Sfinții cuvioși Antonie, Pahomie, Paisie și Sava cel sfințit a cărui pomenire o facem azi, 5 decembrie, în ziua înmormântării Părintelui Cleopa. În viețuirea sa sfântă, fidelă tradiției Bisericii nedespărțite, Părintele Cleopa era pentru noi ca un contemporan și prieten sfinților din toate veacurile. De aceea, el împărtășea în jurul său, în conștiințe și în inimi, o siguranță și o pace pe care o dă numai comuniunea sfinților.

Părintele Cleopa spunea adesea: „Noi suntem aici o mânăstire tradițională, după regulile părinților de odinioară", și nu înceta să dea exemple de mari nevoitori din mânăstirile românești care au trăit în timpul nostru ca și părinții sfinți de odinioară, arătând că tradiția adevărată nu aparține doar trecutului, ci este mărturie că același Duh Sfânt de altădată lucrează și astăzi în Biserica lui Hristos.

Părintele Cleopa nu a pus niciodată părerea sa personală mai presus de învățăturile Sfinților Părinți și nu a micșorat entuziasmul nevoinței sale sub pretextul că astăzi ar fi imposibil de împlinit sfintele canoane.

Dar este drept, el n-a cerut nimănui niciodată să împlinească ceea ce el însuși n-a practicat personal. Sever cu sine însuși și mai îngăduitor cu alții, el a arătat că tradiția devine vie printr-o creștere duhovnicească sau printr-un spor treptat în nevoință, în pocăință și în sfințenie.

Părintele Cleopa a rămas totdeauna fidel deplin tradiției monahale, a fost, însă, totdeauna mai sever cu sine însuși decât alții. Tradiția nu era pentru el nici constrângere și nici crispare, ci rânduiala viețuirii în plinătatea prezenței Duhului Sfânt, Care trezește în om râvna necontenită și dor nemărginit după sfințenie. Tradiția a fost pentru el comuniune sfințită de-a lungul veacurilor și el era în această comuniune liberă și fermă.

Ca duhovnic, Părintele Cleopa era un învățător sfătuitor și un sfătuitor teolog, dar învățătura lui era învățătura sfinților. Tot ce învăța avea temei în Sf. Scripturi și Sfinții Părinți, nu era o opinie arbitrară, ci comuniunea de gândire ortodoxă universală, profund teologică, și profund umană. De aceea, l-au ales pe el ca duhovnic ierarhi și monahi, demnitari de stat și oameni de rând, profesori universitari și țărani simpli. El îi iubea și îi sfătuia pe toți părinteste. De aceea, în mod irezistibil fiecare se bucura să-i fie fiu duhovnicesc. El iubea toată făptura, oameni și munți, păsări și flori, câmpuri și stele. Vedea totul ca pe o sf. liturghie cosmică.

El avea darul de a spune lucruri adânci într-un limbaj simplu și pe înțelesul tuturor. Înțelepciunea lui venea, deodată, din multa citire a cărților sfinte, dar și din multă rugăciune și multă nevoință. Sfatul lui duhovnicesc, argumentat cu cărțile sfinte, dădea siguranță și certitudine de adevăr, intelectualului și teologului și crea bucurie și admirație în sufletul omului simplu. Zecile de mii de fii și fiice duhovnicești care au venit la chilia lui au simțit că el era aproape de orice om. De acum înainte, Părintele Cleopa duhovnicul nu mai poate fi găsit la chilia sa, dar el rămâne tainic prezent cu sfatul său luminos și binefăcător în conștiințele și inimile celor care l-au avut părinte duhovnicesc; rămâne prezent în sfaturile sale scrise în cărți și scrisori sau înregistrate pe casetă. Dar pe de altă parte, și fiii lui duhovnicești vor rămâne pururea prezenți și purtați în rugăciunile sale care vor continua și în ceruri, fiindcă un duhovnic adevărat ajută nu numai cu sfatul pe fiii săi duhovnicești, ci și cu multele sale rugăciuni pentru mântuirea lor.

Misionar statornic în chilie, Părintele Cleopa a arătat într-un fel minunat cum cineva poate să aducă lumea la Dumnezeu, să schimbe vieți, să vindece răni, să hrănească suflete, nu cutreierând lumea, nu bătând din ușă în ușă, ci deschizând cu dragoste părintească ușa chiliei sale și ajutând pe fiecare păcătos să-și deschidă propriul său suflet pentru a se întâlni cu iubirea lui Dumnezeu pentru toți oamenii.

Părintele Cleopa a fost un mare misionar prin cuvântul vorbit în predică, prin cuvântul scris, dar și prin felul său de a vieți și felul său de a se purta cu oamenii. Părintele Cleopa a fost, deodată, un om al tradiției și al timpului prezent, știind să distingă între esențial și secundar, între valoarea nemărginită a fiecărui suflet omenesc și limitele și neputințele firii omenești căzute în păcat. El a fost mereu misionar, tocmai pentru că a știut, în orice împrejurare, să urască păcatul, dar să iubească pe păcătos; să trezească în fiecare om dorința de a-și înnoi viața și bucuria de a crede în Dumnezeu.

Părintele Cleopa a fost mare misionar pentru că a îmbinat severitatea nevoinței personale cu bucuria vieții în comuniune frățească, a cunoscut lupta cu ispitele și pacea pe care o dobândește sufletul prin iertare și izbăvire de păcate.

Părintele Cleopa a arătat în felul său de a trăi că viața creștină este cruce și înviere, străduință și bucurie, suspin și speranță. De aceea, în mânăstirea sa, deși izolată în munți, el n-a creat niciodată, nimănui, sentimentul izolării. Misiunea cea mai mare pe care Părintele Cleopa a împlinit-o aici era aceea de a primi în mânăstire oameni încărcați de grijile și problemele din lume și de a-i trimite apoi acasă, în lume, oameni purtători ai bucuriei iertării și ai dorului de viață nouă și sfântă. Prin felul cum primea pe credincioși, cum se ruga pentru ei și cum îi sfătuia, Părintele Cleopa a făcut din fiecare fiu duhovnicesc, monah sau mirean, un misionar ortodox fără zgomot, fără ambiții de a cuceri lumea aceasta, ci un lucrător mai harnic pentru mântuire.

Într-o vreme în care România este asaltată de „misionari" veniți din afara țării folosind mai mult mijloace materiale și exterioare, misionarul nostru, Părintele Cleopa, ne arată că numai întru atât suntem misionari în lume cât ne lepădăm de duhul lumesc și ne umplem de Duh Sfânt.

Trupul Părintelui Cleopa se mută astăzi, de la chilie în cimitir, dar duhul lui de rugăciune unește pământul cu cerul și adună laolaltă pe toți cei care l-au cunoscut și l-au iubit. Chilia sa va fi de acum înainte un muzeu pentru pelerini, o icoană a unui loc de rugăciune, care ne îndeamnă să ducem cu noi în lume darurile duhovnicești pe care le-am primit de la Biserică prin rugăciunile sfinților.

În aceste clipe de mare durere pentru întreaga obște a mânăstirii Sihăstria, pentru noi toți cei prezenți aici și pentru toți cei care l-au prețuit pe Părintele Cleopa, rugăm pe Bunul Dumnezeu să așeze sufletul lui împreună cu drepții și sfinții cuvioși, să asculte și acolo, în ceruri rugăciunile părintelui nostru duhovnicesc pentru Biserica și poporul nostru, pentru noi toți.

Veșnica lui pomenire!

† DANIEL

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Sfânta Mânăstire Sihăstria
5 decembrie 1998

Fuga în Egipt și uciderea pruncilor

După ce magii căutând Pruncul întâmpină tulburarea și viclenia lui Irod, iar după ce-L găsesc, „primesc înștiințarea în vis să nu se mai întoarcă la Irod, ci pe altă cale să se reîntoarcă în țara lor", în același timp, îngerul Domnului se arată în vis lui Iosif, zicând: „Scoală-te, ia Pruncul și pe mama lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce îți voi spune, fiindcă Irod are să caute pruncul ca să-L ucidă" (Matei 2, 12-13).

Ne vom referi în cele ce urmează la fuga în Egipt a Sfintei Familii, la uciderea pruncilor din porunca lui Irod și la reîntoarcerea Sfintei Familii în Nazaret.

Iată mărturia Sfintei Evanghelii:

„Având poruncă de la înger să fugă în Egipt, Iosif „s-a sculat, a luat noaptea pruncul și pe mama lui și au plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul prin proorocul: „Din Egipt am chemat pe Fiul Meu". Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte mult, și trimițând, a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit ceea ce se spune prin Ieremia proorocul: „Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire, multă; Rahela își plânge copiii și nu voiește să fie mângâiată pentru că nu sunt". După moartea lui Irod, iată că îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif în Egipt și i-a zis: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia viața pruncului. Iosif sculându-se a luat pruncul și pe mama lui și au venit în pământul lui Israel. Și auzind că domnește Arhelau în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo, și luând poruncă în vis, s-a dus în părțile Galileii. Și venind, a locuit în orașul numit Nazaret, ca să plinească ceea ce s-a spus prin prooroci, că Nazarinean se va chema" (Matei 2, 14-23).

Observăm din textul pericopei că îngerul îi spune lui Iosif să ia pe „mama Pruncului". Nu-i spune: „ia pe femeia ta", ceea ce înseamnă că Sfânta Fecioară nu era soția lui după trup. El era protectorul Sfintei Familii.

Drumul spre Egipt era cel mai ușor de parcurs pentru cei urmăriți în Palestina. Acest refugiu l-au făcut mulți alții înaintea lui Iisus, începând cu așezarea lui Iacov și a fiilor săi, stând poporul aici până la eliberarea de către Moise și conducerea lui Israel către Canaan. Apoi, în timpul robiei asiriene, ca și după dărâmarea Ierusalimului din 522 î.Hr., mulți iudei s-au stabilit în Egipt. În secolul III î.Hr., se formează în Egipt o puternică colonie de evrei, care uitând limba ebraică, vorbeau greaca. Lor li se traduce Septuaginta (Ediția greacă a Vechiului Testament), pentru a rămâne în legătură și cunoaștere a cuvântului lui Dumnezeu. După moartea Cleopatrei, Egiptul era încorporat în imperiul roman. Din Iudeea până în Egipt se ajungea în 8—10 zile. Între Heliopolis și Cairo se afla localitatea Mațarea (tâlcuindu-se „apă proaspătă"), unde era o puternică colonie iudaică. Probabil aici s-a așezat Sfânta Familie. Ea ajunge aici după ce și-a îndeplinit datoriile religioase față de templu, respectiv circumciziunea Pruncului și aducerea la templu, spre a fi încredințat Domnului, la 40 de zile după naștere. Așadar, sosește la începutul lunii februarie și rămâne aici până la moartea lui Irod cel Mare, adică până în toamna aceluiași an. Prin aceasta se împlinește profeția lui Oseea (11, 1): „Din Egipt am chemat pe Fiul Meu".

În timp ce Sfânta Familie se afla în Egipt, Irod poruncește ca toți copiii până la doi ani să fie uciși. Înfuriat până la nebunie, Irod ia această hotărâre de teamă să nu-și piardă tronul. Așteptarea zadarnică a magilor nu numai că l-a derutat, ci i-a trezit mânia criminală. Îi era de altfel în fire să nu cruțe pe nimeni și nimic când era vorba de el și de tronul său. Și-a ucis soția și trei din proprii săi fii, plus o „hecatombă" de farisei. În viclenia lui tiranică, spune un comentator (A. Durand), a dat ordin ca la sfârșitul zilelor sale să fie masacrați un număr mare de notabilități, pe care plângându-i poporul, să lase a se vedea că îl regretă pe el. Referindu-ne însă la moartea copiilor, se pune întrebarea: câți copii să fi fost? Se apreciază că Betleemul în acel timp avea cam 2000 de locuitori. La mia de locuitori se aflau sub trei ani, 30—40 copii, din care scăzând numărul fetelor (care în general sunt mai multe), putem conchide că numărul copiilor uciși nu a trecut cifra de 40.

Omorârea pruncilor reprezintă însă și împlinirea profeției lui Ieremia (31, 5), care arată că „plângere și tânguire multă s-a auzit în Rama". Aceasta era o localitate aflată la 10 km nord de Ierusalim. Un cutremur este resimțit în toate părțile. Un cutremur moral însă ajunge până la mormântul Rahelei, mama lui Iosif și Veniamin, soția lui Iacob-Israel, încât prin ea întreg neamul lui Israel plânge pruncii nevinovați.

Moartea lui Irod era fixată de istoricul Iosif Flavius între 27 martie și 4 aprilie. Era în al 37-lea an al domniei sale. Avea 70 de ani. Era extrem de agitat că nu se mai poate ridica din boala care îl chinuia tot mai mult, încât a vrut chiar să-și curme zilele cu un cuțit de masă. Avea o boală dureroasă, încât carnea îi intrase în putrefacție. I se aplica pe corp carne proaspătă, pentru ca viermii care îi mișunau corpul să fie atrași de aceasta. Un alt istoric evreu (Ioseph Klausner) spune despre Irod că „s-a urcat pe tron ca o vulpe, a domnit ca un tigru și a murit ca un câine". După moartea lui, regatul se împarte, pe baza testamentului său, aprobat mai târziu și de împăratul Augustus, în trei părți: Astfel, Arhelau a luat jumătate din regat: Iudeea, Samaria și Idumeea. Antipa a luat: Galileea și Pereea; iar Filip a primit: Batanea și Trachonitis. Nu li s-a dat însă titlul de „rege" nici unuia din ei. Arhelau primește titlul de „etnarh" (conducător al poporului), iar ceilalți doi, de „tetrarhi", fiindcă aveau câte 1/4 din regat. Arhelau semăna însă în cruzime cu tatăl său. Se spune că și el ar fi omorât 3000 de evrei. Din cauza cruzimii sale, după șase ani de domnie, Augustus îl exilează undeva în Galia. Acolo își sfârșește zilele, iar regatul său trece sub stăpânirea procuratorului roman al Siriei. Datorită cruzimii lui Arhelau, Sfânta Familie, la reîntoarcerea din Egipt, nu va reveni în Ierusalim, ci va merge direct în Nazaret. Dacă îngerul nu i-ar fi dat poruncă în vis lui Iosif, Sfânta Familie s-ar fi reîntors pe drumul cel mai scurt, care trecea prin Iudeea. Acesta era: Betleem-Ierusalim-Sichem-Nazaret. Auzind însă că în Iudeea domnește Arhelau, Sfânta Familie urmează alt drum: Gaza-Ascalon-Diosopolis (Lydda)-Iafa-Antipatris-Samaria-Nazaret. Acest drum fiind mai lung, era parcurs în două săptămâni. Nazaretul se afla aproape de lacul Ghenizaret. Nu era cunoscut în lumea Vechiului Testament. Era, după cum spune Fericitul Ieronim, „un sătuleț lângă muntele Tabor". Nu s-a remarcat în istoria Vechi-Testamentară nici o personalitate de aici. Din contră, era chiar o localitate de dispreț: „Din Nazaret poate ieși ceva bun?" (Ioan 1, 47), se întreabă Natanail. Numele lui va rămâne însă imortalizat peste veacuri de Mesia-Hristos.

Pr. Prof. SORIN COSMA

Actualitatea Naşterii Domnului

(Urmare din pag. 4)

ră a V. Testament şi a N. Testament.

Care este în esenţă, deci, după proorocii V. Testament şi după Sf. Evanghelii rostul Naşterii, apoi al învăţăturii lui Hristos? O rezumă cu simplitate şi splendoare colindele noastre de Crăciun din care una proclamă:

„Pe Iisus în al Său nume
Tatăl L-a trimis în lume
Să se nască
Şi să crească
Să ne mântuiască."

Ce se vede de aici? Că Naşterea Domnului are în vedere mântuirea noastră. Dar aceasta e programată de Tatăl. Deci **El** consideră că noi avem nevoie de mântuire. Tatăl a decis aceasta. Dar noi? Suntem convinşi de acest lucru? Suntem noi convinşi că mântuirea implicată în Naşterea Domnului ne are în vedere şi pe noi? Suntem, noi în nevoie de mântuire? Sau acest „noi" la care ne-am referit indică doar generaţia în care s-a născut Mântuitorul?

Deci, pentru a ne clarifica asupra acestei probleme, este necesar să facem o analiză a fiinţei umane în general, în caracteristicile ei fundamentale, şi apoi, a propriei noastre persoane, în mod comparativ, în special, deci un atent şi detaliat proces de introspecţie.

Dacă am presupune că Hristos a venit pentru cei din timpul său, cum erau ei deci? Desigur, păcătoşi, câtă vreme Tatăl a considerat că aveau nevoie de un Mântuitor. Deci erau certaţi cu Dumnezeu, nu făceau voia Lui, aşadar Decalogul şi sublimarea lui în porunca iubirii de Dumnezeu şi de aproapele nu erau îndeplinite.

Din acest punct de vedere, analizând fiinţa umană în general, vedem cu evidenţă că greşelile, problemele, slăbiciunile, lipsurile ce l-au caracterizat pe om în epocile trecute, sunt aceleaşi şi astăzi. Deci din acest punct de vedere, ne trebuie mântuire. Dacă privim la propria noastră persoană în special, şi ne comparăm cu cei ce n-au păzit poruncile lui Dumnezeu în epocile trecute, aflăm singuri cu uşurinţă care este condiţia noastră. Nu păz'm poruncile. Dacă totuşi cineva consideră că le păzeşte, acela poate socoti că n-are nevoie de mântuire, el fiind îndreptat, ca şi tânărul bogat care a venit la Mântuitorul cu râvnă de mântuire şi care a mărturisit că a păzit poruncile din pruncie. Acestuia Hristos i-a spus că prin păzirea poruncilor se poate moşteni viaţa de veci, dar că desăvârşirea implică ceva mai mult, ceea ce tânărului îi lipsea. Pe noi aici însă ne interesează nu desăvârşirea, ci mântuirea, intrarea în viaţa veşnică, deci păzirea poruncilor, şi nu cum se cerea ea până la Hristos, ci cum se cere de la Hristos încoace.

Este cineva care păzeşte toate poruncile? Dacă răspunsul este „da" atunci să ia aminte la precizarea Sf. Ap. Iacov care atenţionează „că cine va păzi toată legea dar va greşi într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat faţă de toate poruncile" (Iacov 2, 10). În plus, însă, de la tânărul bogat menţionat şi de la Mântuitorul încoace păzirea poruncilor nu mai mântuie, ci credinţa în Fiul lui Dumnezeu, cum explică Sf. Ap. Pavel: „Cei ce voiţi să vă îndreptaţi prin Lege, v-aţi îndepărtat de Hristos, aţi căzut din har" (Galateni 5, 4).

Aşadar, nu numai că este greu de presupus că se găseşte cineva care împlineşte corect şi sută la sută toată legea, dar e şi mai dificil a gândi că există vreo persoană care merge drept, întru perfecţiune pe urmele Domnului Hristos, cum zice Sf. Ioan Teologul: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi" (I Ioan 1, 8). De aceea şi curajoasa şi directa mărturisire a Sf. Ap. Pavel care se consideră pe sine „cel dintâi dintre păcătoşi" (Tim. 1, 15).

Concluzia introspecţiei personale făcută în mod comparativ şi pe criteriile stabilite de Mântuitorul şi interpretate şi explicate mai ales de Sf. Ap. Pavel, este că într-un fel sau altul, nu suntem scutiţi de păcat, lucru pe care-l realizăm şi pe cale raţională, deci încă trăind întru întuneric şi-n umbra morţii (Isaia 9, 1), avem nevoie de mântuire, deci de Mântuitorul Hristos prin care ne împăcăm cu Dumnezeu, cum doreşte aşa de mult tot Sf. Ap. Pavel când zice: „Pentru numele Lui Hristos, împăcaţi-vă cu Dumnezeu" (II Cor. 5, 20), Mântuitorul fiind singurul mijlocitor între Dumnezeu şi om (I Timotei 2, 5).

În acest context, Naşterea Domnului, răsăritul luminii cunoştinţei, capătă pentru noi semnificaţie cu totul specială.

Aşadar, după ce am analizat logic şi teologic nivelul şi calitatea condiţiei noastre umane prezente, probabil că ne-am convins pe noi înşine de realitatea în care trăim, de adevărul relaţiei noastre cu Dumnezeu, de distanţa pe care o avem de parcurs încă, deci problema asumării Naşterii Domnului în viaţa noastră e rezolvată. Avem nevoie de Hristos. Naşterea Sa marchează o etapă nouă existenţială pentru noi. Însă cum să facem din ea un eveniment relevant şi efectiv?

Sf. Ap. Pavel ne ajută. În epistola către Galateni el vorbeşte insistent despre rolul credinţei în Hristos pentru mântuirea noastră. Sf. Ap. Iacov în epistola sa arată legătura dintre credinţă şi fapte bune. Această credinţă în Hristos, lucrătoare prin iubire (Gal. 5, 6) trebuie apoi mărturisită: „Dacă vei mărturisi tu cu gura ta că Iisus este Fiul lui Dumnezeu te vei mântui" (Rom. 10, 9).

La toate acestea se adaugă rugăciunea necontenită care întăreşte criteriile şi condiţiile menţionate mai sus şi împreună cu care spiritualizează şi transfigurează viaţa credinciosului.

În concluzie, Naşterea Domnului este un prilej de introspecţie, de reflecţie la condiţia noastră existenţială şi la legătura noastră cu Dumnezeu. Marele eveniment pe care-l celebrăm îşi găseşte valoarea în aceea că el aduce firii noastre o dimensiune fundamentală „pe care am pierdut-o prin slăbiciunea minţii şi prin sfatul vrăjmaşului", cum zice o rugăciune: frumuseţea chipului dintâi.

Omul a uitat cine este; Naşterea Domnului îi aminteşte şi-l îmbogăţeşte, se aşează ca temelie la noua sa devenire.

Despre Întrupare în Vechiul Testament — cinci interpretări patristice

Aşa cum mărturisim în Simbolul de credinţă, există o legătură nemijlocită între Naşterea şi Întruparea Mântuitorului: **„Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om".** Fiul Unul Născut din Dumnezeu Tatăl asumă natura umană — Iisus Hristos se naşte într-un context istoric determinat. Despre acest moment istoric Sfinţii Părinţi şi scriitorii patristici, urmând tradiţia exegetică apostolică, au găsit mărturii şi în Vechiul Testament — episoade din istoria poporului Israel care sunt interpretate ca tipuri sau prefigurări ale Întrupării Domnului.

Ne-am oprit asupra unui număr de cinci interpretări patristice la trei texte scripturistice din Vechiul Testament: 3 Regi 17, 6; 18, 44 şi 2 Regi 2, 20—21; trei episoade istorice, sau mai degrabă detalii ce par neînsemnate la prima vedere, dar care interpretate tipologic de scriitorii patristici prefigurează Întruparea.

În opera lor exegetică, scriitorii patristici au folosit îndeosebi textul grecesc al Septuagintei sau traduceri latine ale acestuia. De aceea vom reda în continuare traducerea acestui text pentru locurile vechi-testamentare menţionate, căci varianta lor ebraică este puţin diferită, aşa cum se poate constata şi din confruntarea lor cu textul românesc al Bibliei Sinodale.

3 Regi 17, 6: Şi corbii îi aduceau pâini în zori şi carne seara; iar apă bea din pârâu.

Folosind o exegeză alegorică a episodului despre hrănirea profetului Ilie prin corbi, **Sf. Maxim Mărturisitorul**[1] vede în carne un tip al Întrupării Domnului.

„Corbul reprezintă natura umană întunecată de neascultare. Ilie şezând lângă pârâu[2] reprezintă spiritul gnosticului aşezat în pârâul ispitelor şi eforturilor ascetice. De la natura întunecată primeşte ca hrană pâine dimineaţa, adică adună cunoaşterea (lui Dumnezeu) ce provine din contemplarea celor create. Seara primeşte carne, căci este iniţiat în taina Întrupării Domnului înainte de survenirea ei în vremurile cele din urmă: Cel ce a făcut natura umană din nimic va veni să o restaureze după alterarea ei".

Aceeaşi interpretare tipică a episodului o aflăm într-un text atribuit Sfântului Efrem Sirul

„Aceste cuvinte mai au un sens, mai elevat, înalt, ele referindu-se la Dumnezeu Cuvântul, care S-a îmbrăcat cu trupul umanităţii noastre şi a venit la noi seara, adică la plinirea vremii şi care l-a umplut de bunătăţi pe omul flămând (Lc 1, 53) prin Duhul Sfânt, pe care Dumnezeu L-a revărsat asupra sa din belşug prin Mesia, Mântuitorul nostru (Tit 3,6)".

3 Regi 18, 44: Iar a şaptea oară, iată, un nor mic, ca urma unui picior de om, aducea apă[3].

Pe Carmel, profetul Ilie îşi trimite ucenicul de şapte ori să observe vreun semn de ploaie, în vreme ce el stă ghemuit, parcă rugându-se. **Cezar de Arles,** scriitor latin din sec. VI d. Hr., interpretează alegoric acest verset de mai sus în omilia sa „Despre Ilie şi văduvă".

„Şi când servitorul spune că a văzut un nor mic care se ridica din mare, aceasta era o prefigurare a trupului lui Hristos, care avea să se nască pe marea acestei lumi. Iată de ce, pentru ca nimeni să nu se îndoiască, spune că acel nor purta urma unui picior de om, cu siguranţă a acelui om care a spus: „Cine spun oamenii că este Fiul Omului?" (Mat 16, 13)"

Aceeaşi tipologie o aflăm la cel care este considerat ultimul dintre părinţii apuseni: **Isidor de Sevilia.**

„Însă acel nor care a apărut prin Ilie în vremea secetei, în urma unui picior de om, şi s-a arătat ca semn al ploii viitoare, însemna faptul că atunci când se va naşte Hristos în urma unui picior de om, va coborî o ploaie din cer, care ne va curăţi de păcat."

4 Regi 2, 20—21: Şi a spus Elisei: „Aduceţi-mi o ciutură[4] nouă şi puneţi în ea sare!" Şi au adus-o la el. Şi a ieşit Elisei la cursul apelor, a aruncat acolo sarea şi a spus: „Aşa zice Domnul: Eu vindec apele acestea şi nu va mai fi de acolo moarte şi nerodire".

Între operele exegetice latine purtând titlul „Tractatus de libris sanctarum scripturarum" atribuite mai nou lui **Grigore de Elvira** se numără şi un comentariu la Cărţile Regilor. Autorul, episcop anti-arian ce a trăit în sec. IV d. Hr., comentează minunea profetului Elisei care face din nou potabile apele din Ierihon (4 Regi 2, 20—22).

Autorul citează liber textul, astfel că în loc de „ciutură" foloseşte „vas de lut", care, metaforic şi chiar biblic, este mai aproape de imaginea trupului omenesc ca „ţărână din pământ" (Fac 2, 7).

Simbolismul vasului ca trup al lui Hristos este reluat şi de alţi scriitori patristici latini care comentează textul din 4 Regi 2, 20—22 şi care au cunoscut probabil acest comentariu.

„Fără îndoială, sarea este însuşi cuvântul lui Dumnezeu, înţelepciunea Tatălui; înţelepciune despre care prea fericitul apostol Pavel spune: **Hristos este puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu** (1 Cor. 1, 24); de aceea şi apostolii au fost numiţi **sarea pământului** (Mt 5, 13), datorită credinţei lor în Hristos. Profetul cunoştea aşadar ceea ce avea să spună apostolul Ioan mai pe urmă: **Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi** (In 1, 14). Astfel el aruncă în apă — ca pe o imagine a Cuvântului — sarea, adică înţelepciunea lui Dumnezeu; într-un vas de lut, adică în trup omenesc".

Pr. prep. CONSTANTIN OANCEA

1. „Quaestiones et dubia", Q 185, după ediţia lui J. H. Declerck, CCSG 10.

2. Sau „torent" — apă ce curge repede, cum sunt cele ce se formează iarna în munţii Palestinei; astfel, gnosticul înfruntă „torentul patimilor" în alegoria Sfântului Maxim.

3. Sau: **„scoţând apă (din mare)"** conform Bibliei de la Bucureşti.

4. Bine redă astfel Biblia de la Bucureşti cuvântul grecesc.

Naşterea Domnului

Dumnezeu a dat în lume
Pe-al Său Fiu dumnezeiesc
Şi I-a spus Iisus pe nume
Acestui copil ceresc.

Mama lui, Sfânta Fecioară
A găsit un mic sălaş,
Iar acest sfânt copilaş
S-a culcat lângă-o mioară.

Au venit şi trei păstori
Pruncul mic dorind să-l vadă
Şi-au adus cu ei grămadă
Ale soarelui mari flori.

Pe poteca fumurie
Au venit trei magi cântând
Aducând aur, tămâie
Pentru micul copil sfânt.

POTECARU TUDOR
Şc. gen. M. Eminescu (nr. 9)
cl. a IV-a A

Arhimandritul Symeon — Spiritualitate şi frumuseţe

PARTEA A TREIA

O frumuseţe venită de altundeva

Putem să abordăm dumnezeiasca Liturghie din nenumărate perspective, să analizăm cutare sau cutare aspect, dar putem, de asemenea, să vedem în ea sinteza cea mai perfectă a geniului creator al omului: aici culminează într-o ofrandă sfântă tot ceea ce omul poate realiza mai frumos, mai adevărat şi mai perfect. Liturghia este o **Artă totală** ce uneşte rugăciunea şi arta, toate artele: arhitectura şi pictura, poezia şi muzica, arta vestimentaţiei şi a miresmelor şi — de ce nu? — arta dramatică şi a gestului. Dar pentru a deveni vrednice de închinarea Tatălui „în duh şi în adevăr" (Ioan 4, 23), toate artele au trebuit să treacă, mai întâi, printr-o purificare, prin procesul de moarte-înviere ce caracterizează tot ceea ce este creştin. Numai atunci ele pot intra în realitatea nouă a Bisericii. În cult, teologia devine, sau mai curând redevine rugăciune, imn şi cântare. „Ea e trăită mai mult decât înţeleasă în mod pur intelectual",[27] subliniază teologul grec Christos Yannaras. Poezia liturgică este o interpretare întru rugăciune a dogmelor, iar icoana, „o teologie în culori". Anamneza integrează în veşnicul „astăzi" al timpului liturgic evenimentele trecutului şi ne face să participăm prin anticipaţie la „cea de-a doua şi slăvită iarăşi venire"[28] a lui Hristos. Întreaga istorie a lumii, de la crearea universului şi până la consumarea finală în Împărăţie, totul este recapitulat în acest creuzet incandescent în care se coboară focul dumnezeieştii Prezenţe.

Liturghia nu este numai omenească. Înaintea începerii slujbei euharistice, adresându-se preotului, diaconul zice: „Vremea este a face Domnului" (Psalm 118, 126). Lucrare a omului, Liturghia euharistică este şi lucrare a lui Dumnezeu; de aceea o numim **Dumnezeiasca Liturghie.** Ea este divino-umană. „În toate manifestările sale, Biserica are un caracter divino-uman. Lucrarea sa se rezumă la a întrupa în om şi în umanitate tot ceea ce este Dumnezeu-Omul".[29]

Aspectul divino-uman al Liturghiei atinge paroxismul în timpul epiclezei (anaforalei; canonului euharistic), când cel ce slujeşte ridică, într-un gest de ofrandă, pâinea şi vinul euharistice zicând: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie îţi aducem de toate şi pentru toate",[30] după care invocă pe Tatăl şi-l roagă să-L trimită pe Duhul Sfânt peste aceste elemente oferite pentru a le **preface** în Trupul şi Sângele lui Hristos.

Manifestare a Artei totale, a lucrării divino-umane, Liturghia este expresia unică a unei frumuseţi, ea însăşi, divino-umane: „Doamne, iubit-am frumuseţea casei Tale", cântă Psalmistul (Psalm 25, 8). Această frumuseţe merge mult mai departe decât o simplă experienţă estetică. Dincolo de cuvinte-concepte, ea vehiculează o realitate care nu este din această lume şi ne permite să ne împărtăşim din ea. Datorită ei, Prezenţa dumnezeiască devine o evidenţă imediată. E ceea ce au experimentat trimişii marelui Prinţ Vladimir al Kievului, în 987, când au luat parte la slujba din biserica închinată înţelepciunii Dumnezeieşti (Sfânta Sofia) din Constantinopol. La întoarcere, au făcut o mărturisire entuziastă: „Nu ştiam dacă eram în Cer sau pe pământ. Căci nu există pe pământ asemenea spectacol, nici asemenea frumuseţe, iar noi suntem neputincioşi de-a o exprima. Dar ştim numai că **acolo e locul în care Dumnezeu locuieşte cu oamenii,** iar cultul lor depăşeşte pe cel al tuturor ţărilor. Nu, noi nu putem uita acea frumuseţe".[31] Ei n-au fost convinşi printr-un raţionament, ci au făcut o experienţă globală, din întreaga lor fiinţă. Însăşi frumuseţea locului corespundea de altfel admirabil. După părerea teologului francez Louis Bouyer, biserica Sfânta-Sofia construită sub împăratul Iustinian (sec. VI), devenită apoi modelul grandios al bisericilor de stil bizantin, constitu'e cea mai bună adaptare a unui locaş de cult pentru slujirea Liturghiei, care a fost vreodată realizată în trecut.[32]

Prin frumuseţea sa cuprinzătoare, Liturghia se adresează atât de mult, poate chiar mai mult, inimii decât raţiunii; or, inima este adevăratul centru spiritual al omului. Pe timpul anilor de persecuţie în Rusia, cele care au salvat credinţa au fost femeile bătrâne, adesea fără instruire; poate nu înţelegeau ele totul în timpul slujbelor, dar inima lor era mişcată de atmosfera de frumuseţe în care s-au cufundat. Or această frumuseţe vehiculează, printr-un limbaj mai presus de concepte, adevărul creştin pe de-a-ntregul. Aceasta se confirmă în special în cazul icoanelor.

Pentru supravieţuirea pământului

Înainte de-a încheia, aş dori să adaug un cuvânt privind problema mediului.[33] Spiritualitatea creştină, înţeleasă în sens larg, nu este numai generatoare de frumuseţe, ci are legătură cu supravieţuirea însăşi a acestei lumi. Prin botez, omul devine o făptură nouă. Prin „intrarea" lor în Biserică, artele sunt, şi ele, reînnoite spre a putea reflecta asupra pământului splendoarea Ierusalimului ceresc. Prin modul său de a trăi, creştinul exercită o acţiune binefăcătoare asupra mediului social şi cosmic în care se găseşte. Această acţiune se dezvăluie limpede în cazul anumitor sfinţi. **Vieţile** lor istorisesc, de exemplu, cum, în prezenţa lor, animale temute devin blânde şi familiare. Numai un stil de viaţă inspirat de asceza creştină poate contribui la găsirea unei soluţii în ceea ce priveşte problema dreptăţii sociale şi a împărţirii echitabile a resurselor limitate ale pământului.

Dar mai există un aspect. Pământul nu i-a fost dat omului pentru a-l exploata fără scrupule. Fiind creat, Pământul şi tot ceea ce implică el nu conţine în el însuşi principiul existenţei sale, nici al unei supravieţuiri nelimitate; de vreme ce are un început, el va avea şi un sfârşit. El va muri. De aceea, Dumnezeu a dat Pământul omului pentru ca, prin el, şi Pământul să poată participa la Viaţa care nu moare. „Nerăbdătorul dor al făptuirii cu nerăbdare aşteaptă descoperirea fiilor lui Dumnezeu ... cu nădejdea însă că şi ea, făptura însăşi, se va elibera din robia stricăciunii spre libertatea slavei fiilor lui Dumnezeu". (Romani 8, 19—21).

Astfel, omul, în calitate de fiu al lui Dumnezeu, poate împlini această slujire prin care făptura, ce „suferă-n durerile naşterii", (Romani 8, 22), poate participa la Slava lui Dumnezeu. Mărturia Schimbării la Faţă a lui Hristos pe Muntele Tabor ne permite să întrevedem cum este posibil acest lucru. Întreaga tradiţie a icoanei încearcă să ne facă a pătrunde în această taină.

Creştinii Bisericii primare aveau conştiinţa foarte clară a responsabilităţii lor faţă de creaţie, a datoriei lor de a o conduce spre Dumnezeu. Aceasta se reflectă în mod special în formulările liturghiilor primare. Am menţionat deja ofranda pâinii şi a vinului, anaforaua (unul dintre numele date Liturghiei euharistice înseşi), în cadrul Liturghiei sfântului Ioan Gură de Aur. Am putea multiplica exemplele.

Pentru ca toţi contemporanii noştri — atât creştini cât şi agnostici — să regăsească o conştiinţă asemănătoare, e clar că avem nevoie de o adevărată revoluţie copernicană a mentalităţilor. Apare din ce în ce mai evident faptul că raportul omului cu natura trebuie să se schimbe profund dacă nu dorim să fim înghiţiţi de un cataclism ecologic. Trebuie, în acelaşi timp, să veghem ca acest raport să nu degenereze într-o sacralizare de tip panteist a Cosmosului. Unele semne ar părea să indice că o asemenea teamă nu e total nejustificată. Singura soluţie corectă este cea deja menţionată: omul trebuie să redescopere că natura i-a fost dăruită pentru a face din ea ofrandă adusă Creatorului, cu alte cuvinte, că, prin condiţia sa de om pe pământ, a fost pus aici spre a fi **Preot al creaţiei.**

Traducere de
DANIEL POPA

27. Christos Yannaras, op. cit., p. 37.

28. Anaforaua (rugăciunile de mulţumire, de consacrare şi invocare, în timpul cărora se săvârşeşte prefacerea sfintelor daruri în Sfintele Taine) Dumnezeieştii Liturghii a sfântului Ioan Gură de Aur.

29. Pr. I. Popovici, op. cit., p. 124.

30. Anafora (cf. I. Cronici 29, 14).

31. René Marichal, Les premiers chretiens de Russie, Paris, 1988, Ed. du Cerf, p. 53.

32. L. Bouyer, Architecture et Liturgie, Paris, Ed. du Cerf, 1991, p. 57.

33. Pentru modul în care a fost abordată problema ecologică în paragrafele următoare, suntem îndatoraţi studiilor pătrunzătoare ale lui Ioan Ziziulas: „Preserving God's creation. Three Lectures on Theology and Ecology", in King's Theological Review, 1989, vol. XII, ro. 1 şi 2; 1990, vol. XIII no. 1.

Simpozion internaţional pe tema Inchiziţiei

La sfârşitul lunii octombrie a.c. şi-a desfăşurat lucrările, la Vatican, un simpozion internaţional pe tema Inchiziţiei.

Simpozionul a fost organizat de către Comisia istorică şi teologică pentru pregătirea marelui Jubileu al anului 2 000.

După aprecierea cardinalului Roger Etchegaray, care a rostit cuvântul inaugural, au participat cei mai mari specialişti în istoria Inchiziţiei.

Motivaţia convocării unei astfel de manifestări a fost dorinţa papei de a oferi Bisericii romano-catolice posibilitatea să întâmpine, cu spirit evanghelic purificat, un eveniment cu o atât de înaltă rezonanţă, cum este prăznuirea a 2000 de ani de la Naşterea Mântuitorului Hristos.

În general, în tradiţia creştină, comemorarea marilor evenimente este precedată de o perioadă de penitenţă şi reculegere, de mărturisire a greşelilor şi cerere de iertare pentru răul săvârşit. Inchiziţia a fost un fapt cu caracter anacronic, o gravă lezare a libertăţii de conştiinţă şi a demnităţii umane, pentru care se cuvine a se cere iertare.

Ca instituţie subordonată direct papii, Inchiziţia a fost creată de către papa Inocenţiu al III-lea (1198—1216) şi s-au implicat în activitatea ei de urmărire şi sancţionare a celor ce erau socoţiţi eretici, ordinele călugăreşti ale dominicanilor, franciscanilor şi iezuiţilor. Timp de opt secole, Biserica romano-catolică s-a folosit de Inchiziţie pentru a-şi impune autoritatea în Apusul şi Centrul Europei. Nume precum cele ale lui Giordano Bruno şi Galileo Galilei fac parte din lungul şir de oameni sancţionaţi şi executaţi de Inchiziţie pentru crezul sau atitudinea lor socotite contrare credinţei catolice. Sunt binecunoscute apoi acele indexuri „librorum prohibitorum", adică liste de cărţi interzise, atât pentru clerici cât şi pentru mireni. Primul index a fost publicat în 1559 şi s-a repetat de mai multe ori, până azi. În indexul publicat în 1955, spre exemplu, erau trecute peste 20 000 de titluri de cărţi interzise.

În data de 31 octombrie a.c., papa Ioan Paul al II-lea i-a primit în audienţă pe participanţii la simpozion şi în alocuţiunea rostită cu acel prilej, suveranul pontif a arătat că „Problema Inchiziţiei aparţine unei perioade agitate din istoria Bisericii romano-catolice", asupra căreia se cuvine a reveni cu responsabilitate şi căinţă sinceră. În Scrisoarea apostolică „Tertio millennio adveniente", papa caracterizează Inchiziţia drept „un capitol dureros din viaţa Bisericii apusene", pentru că „încuviinţarea dată, mai cu seamă în unele secole, unor metode de intoleranţă şi chiar violenţa", în apărarea adevărului de credinţă, nu poate fi trecută cu vederea.

Dar pentru a se ajunge la o corectă evaluare a faptelor este necesar să fie bine cunoscute concepţiile politice ale epocii, ca şi mediul cultural european şi nu mai puţin elementele credinţei asupra esenţei Bisericii şi a exigenţelor evanghelice, care reglementează viaţa sa. „Magisteriul eclesial — a subliniat papa — nu poate să-şi propună a împlini un act de natură etică, cum este cererea de iertare, fără să fie informat cu precizie despre situaţia din acele timpuri, pentru că nu se poate să te sprijini numai pe imagini ale trecutului, vehiculate de către opinia publică. Acestea sunt încărcate adesea de o emotivitate pasională, care împiedică un diagnostic obiectiv şi calm. Dacă nu se va ţine seamă de toate aceste aspecte Magisteriul Bisericii nu va fi în măsură să-şi poată îndeplini datoria fundamentală de a respecta adevărul". În viziunea papală, primul pas ce trebuie făcut constă „în a întreba istoricii, cărora nu li se cere să rostească, o judecată de natură etică, ci doar să vină cu o contribuţie la reconstituirea, într-o manieră cât mai corectă posibilă, a evenimentelor, obiceiurilor, mentalităţilor din vremea aceea, în lumina contextului istoric al epocii. Numai atunci când ştiinţa istorică se va dovedi capabilă să stabilească adevărul faptelor, teologii şi Magisteriul Bisericii vor fi în măsură să exprime şi ei o judecată obiectivă şi responsabilă".

Cardinalul Roger Etchegaray a precizat că actele Simpozionului vor fi publicate de îndată ce va fi posibil lucrul acesta.

Cu siguranţă că multă lume va fi interesată să cunoască felul în care Biserica romano-catolică se va rosti într-o problemă atât de delicată cum este Inchiziţia.

Nu este desigur întâmplător faptul că numai cu câteva zile înainte de ţinerea Simpozionului a fost publicată Enciclica papală „Fides et ratio" („Credinţă şi raţiune"), în care pontiful roman pune în lumină divinitatea originală a raţiunii şi capacitatea înnăscută a acesteia de a recepta adevărul.

(Spre o mai largă informare, vezi „L'Osservatore Romano", nr. 45 din 10 noiembrie 1998)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Mitropolitul Şaguna şi sălăştenii

(Urmare din pag. a 3-a)

le aduc meseriile şi comerţul" ca şi chemarea categorică „La meserii, turmă iubită!", au găsit ecou printre sălăşteni, care s-au dus să înveţe câte o meserie în alte localităţi din Transilvania sau România iar numărul acestor meseriaşi, şi comercianţi a crescut continuu încât au ajuns să se constituie într-o reuniune (1882) la îndemnul Dr. Ioan Borcea, apropiat marelui ierarh.

În timpul evenimentelor de la 1848 Şaguna îl adăposteşte la Sibiu pe sălăşteanul Dionisie Romano, viitorul episcop al Buzăului, urmărit pentru implicarea sa în revoluţia din Ţara Românească, cu care în iarna lui 1849, va trece, incognito, spre Bucureşti, în drumul său spre Viena. Mai târziu, Dionisie Romano va trimite 60 de galbeni pentru construirea catedralei de la Sibiu şi un număr de cărţi, cunoscut fiind că era posesorul unei impresionante biblioteci.

Personalitatea inegalabilă a marelui ierarh Andrei Şaguna a lăsat urme adânci în sufletele sălăştenilor, care în amintirea sa, au dat numele celei mai importante străzi, excepţie unică în acest sens, în epocă. Se păstrează, cu veneraţie, un tablou expresiv şi de mari dimensiuni pe care înaintaşii l-au comandat pictorului Ludovic Kandler din München (cel care a contribuit şi la înfrumuseţarea catedralei din Sibiu) şi care domină sala festivă a şcolii. După trecerea în eternitate a ierarhului s-a creat tradiţia ca în seara de Sfântul Andrei copiii de şcoală, însoţiţi de către un dirijor, să treacă pe la casele protopopului, preoţilor, învăţătorilor cântând imnul „Lui Andrei Şaguna". Credincioşii l-au pomenit, an de an, după rânduielile ortodoxe locale, prin parastasele de la Biserica cea mare, pe care o vizitase de atâtea ori, prilej cu care se cânta de două ori (la terminarea liturghiei şi la terminarea slujbei parastasului) imnul amintit şi se termina printr-o cuvântare care evoca figura marelui dispărut. Participau toţi copiii de şcoală, însoţiţi de cadrele didactice. Se organizau totodată serbări „cu producţiuni de cântări şi declamări şi vorbire ocazională", închinate celui comemorat. Nu întâmplător cel mai de seamă exeget al vieţii şi operei lui Şaguna a fost un fiu al Săliştei, prof. dr. Ioan Lupaş, care i-a închinat marea monografie „Mitropolitul Andrei baron de Şaguna", premiată de către Academia Română (1909) şi care a editat la Săliştе (1909—1918) Biblioteca Şaguna (cu 56 de titluri).

În încheierea acestor modeste evocări ni se par potrivite şi actuale cuvintele lui I. Lupaş la comemorarea semicentenarului morţii marelui arhiereu (12 iunie 1923): „Fă Doamne, ca viu să rămână sufletul lui Şaguna în slujitorii bisericii, în conducătorii patriei şi în toţi fiii naţiunii române până la sfârşitul veacurilor..."

P.C.

În amintirea şi ca un omagiu adus de sălăştenii de astăzi Mitropolitului Şaguna la 125 de ani de la trecerea în veşnicie, semnatarii acestor rânduri donează un nr. de 125 cărţi dintre care majoritatea cu caracter religios, protopopiatului Sălişte şi care urmează să le distribuie parohiilor.

Un nou doctor în teologie

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, în ziua Praznicului Intrării în Biserică a Maicii Domnului din 21 noiembrie 1998, după Sfânta Liturghie, a decernat titlul de doctor în teologie tânărului Băjău I. Constantin, cadru didactic al Facultăţii de Teologie din Craiova. Acesta şi-a susţinut, în faţa unei comisii de profesori de teologie, proiectul tezei de doctorat intitulat: **Cunoaşterea lui Dumnezeu la Sfântul Grigorie al Nissei,** la disciplina „Patrologie şi Literatură creştină post-patristică".

Examenul susţinerii tezei de doctorat a fost prezidat de către P.C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, decan al Facultăţii de Teologie din Sibiu, îndrumător ştiinţific fiind P.C. Arhidiac. Prof. Dr. Constantin Voicu, de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Referenţi au fost: P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, P.C. Pr. Prof. Dr. Gheorghe Drăgulin, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia şi P.C. Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, de la Facultatea de Teologie din Arad.

Conform Regulamentului Ministerului Educaţiei şi Învăţământului, candidatul a prezentat la fiecare dintre cei cinci Părinţi profesori câte un proiect de teză, care în urma unor riguroase cercetări, au elaborat câte un referat cu aprecieri şi observaţii. Acestea au fost citite în cadrul examenului, candidatul răspunzând la întrebările puse, atât de către P.C. Profesori examinatori, cât şi de către ceilalţi Părinţi Profesori prezenţi în sală. Iar răspunsurile candidatului au fost la înălţimea exigenţelor examenului de doctorat.

Unanimi mulţumiţi de cunoştinţele teologice ale candidatului, Părinţii Profesori examinatori, sub conducerea P.C. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, preşedintele comisiei, şi-au dat în unanimitate votul pentru atribuirea titlului de doctor în teologie tânărului teolog Constantin I. Băjău. Au urmat momentele solemne ale decernării titlului şi depunerii jurământului de către noul doctor în teologie.

P.C. Părinte Preşedinte a rostit un cuvânt de apreciere şi felicitare, iar acesta a răspuns printr-un cuvânt de mulţumire pentru aprecierile şi încrederea acordată.

Această teză este rezultatul unei munci de cercetări intense şi bine organizate, desfăşurate pe parcursul a cinci ani de studiu, în cadrul cursurilor de doctorat în teologie şi beneficiind de o bursă de studii la Facultatea de Teologie din Atena. Ea a fost întocmită sub coordonarea P.C. Sale Arhidiac. Prof. Dr. Constantin Voicu, fiind consultaţi şi profesori de teologie ai Facultăţii din Atena-Grecia.

Lucrarea vine să umple un gol existent în teologia noastră, care s-a preocupat mai mult în ultimii ani de studiul operei unuia dintre cei mai mari Sfinţi Părinţi ai Bisericii noastre: Sfântul Grigorie al Nissei. Ea oferă o perspectivă de ansamblu asupra întregii opere a Sfântului Părinte, tratând, cu mijloacele specifice Teologiei Patristice, o problemă dogmatică, dar în acelaşi timp o problemă de spiritualitate creştină, ce rămâne la fel de actuală şi astăzi, ca şi în vremea Sfântului Grigorie al Nissei. Deopotrivă arată evoluţia în timp a ideii de cunoaştere a lui Dumnezeu, până în perioada în care a trăit Sfântul Grigorie şi invită la studiul mai aprofundat al operei acestuia.

Praznic luminos

Praznic luminos,
Strălucind, frumos,
Astăzi ne-a sosit
şi ne-a-nveselit
Că Mântuitorul
Şi izbăvitorul
Cu trup a venit.

Raiul cel închis
Azi iar s-a deschis,
Şarpelui cumplit
Capul i-a zdrobit.
Şi strămoşii iară
Prin Sfânta Fecioară
Iar s-au înnoit.

Îngerii cântau,
Păstorii fluierau,
Magii se-nchinau,
Toţi se bucurau.
Doar Irod era
Că se tulbura
De naşterea Sa.

El îl căuta,
Voind morţii-a-l da.
Dar pruncul Iisus
Din ţară s-a dus.
Fie lăudat,
Binecuvântat,
În veacuri. Amin.

„Creatori şi creaţii muzicale"*

La împlinirea a 70 de ani de la întemeierea Academiei Teologice din Caransebeş, Editura „Banatica" din Reşiţa — Caransebeş publică o culegere de cântece şi coruri religioase şi laice pentru copii şi tineret intitulată „Creatori şi creaţii muzicale", sub îngrijirea Prot. Ioan Teodorovici, Pr. Prof. Ionel Popescu şi Prof. Dumitru Jompan.

Tipărită cu binecuvântarea P.S. Prof. Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului, a cărui **Precuvântare** şi deschide volumul, lucrarea acoperă un gol resimţit după Decembrie 1989 în domeniul repertorial dedicat orelor de muzică şi ansamblu coral din şcoli şi licee. Cele 48 de piese muzicale vocale (dintre care 32 au fost adunate şi selectate de regretatul Prot. Ioan Teodorovici) sunt marea majoritate **a capella** (doar două sunt cu acompaniament de pian) şi sunt structurate pe mai multe capitole, de dificultate progresivă: cântece la unison, cântece în canon, la două şi trei voci egale, coruri mixte. Nu putem să nu amintim dintre cântările selectate: „Cântecul Crucii" de George Enescu, „Oda bucuriei" de Ludwig van Beethoven, „Tatăl nostru" de Ciprian Porumbescu, „Marşul regilor magi" de Georges Bizet, „Înger scump şi drag" de Franz Schubert, „Crucii Tale" de Gavriil Musicescu, „Lângă Cruce" de Timotei Popovici, „Cântec de leagăn" de Johannes Brahms, alături de numeroase alte compoziţii valoroase.

Mai multe **Medalioane** ale unor muzicieni ce au fost profesori sau studenţi ai şcolii din Caransebeş completează în mod fericit culegerea muzicală, structurându-se într-un adevărat **mic lexicon** al muzicienilor Episcopiei Caransebeşului. Numele acestora, începând cu Pr. George Petrescu şi continuând cu Antoniu Sequens, Niky Popovici, Pr. Timotei Popovici, Sava Golumba, Vasile Ijac, Pr. Petru Bancea, Caius Lepa, Constantin Vladu, Dimitrie Cusma, Gheorghe Dobreanu, până la Prot. Ioan Teodorovici, Pr. Nicolae Belean şi Dumitru Jompan, fac cinste culturii muzicale româneşti.

Cele două schiţe istorice dedicate „Şcolii de Cântăreţi Bisericeşti" din Caransebeş şi Coralei „Timotei Popovici", care încheie lucrarea, reuşesc să demonstreze încă o dată faptul, deja subliniat de ansamblul culegerii, şi anume că „Seminarul Teologic Liceal Ortodox **Ioan Popasu** care lansează acest volum sub egida P.S. Laurenţiu, episcopul Caransebeşului, nu a fost, în vreme, doar o şcoală de preoţi, ci un **conservator de provincie** în care s-au format o mulţime de dirijori, profesori de muzică, etnomuzicologi şi compozitori". (din **Cuvânt introductiv,** p. 9).

De aceea, această culegere de cântări nu poate să lipsească din biblioteca oricărui muzician iubitor al muzicii corale, a oricărei şcoli, şi desigur, a oricărei parohii.

Pr. lect. dr. VASILE GRĂJDIAN

* Prot. Ioan Teodorovici, Pr. Prof. Ionel Popescu, Prof. Dumitru Jompan, **Creatori şi creaţii muzicale (Cântece şi coruri religioase şi laice pentru copii şi tineret),** Editura „Banatica", Reşiţa — Caransebeş, 1997.

Astăzi s-a născut Hristos

Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia chip luminos.
Lăudaţi şi cântaţi
Şi vă bucuraţi.

Mititel, înfăşeţel,
În scutec de bumbăcel,
Lăudaţi...

Vântul bate, nu-l răzbate,
Neaua ninge, nu-l atinge.
Lăudaţi...

Şi de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie.
Lăudaţi şi cântaţi
Şi vă bucuraţi.

Deschide uşa creştine

Deschide uşa creştine,
Că venim din nou la tine.
Drumu-i greu şi-am obosit,
De departe am venit.

Şi la Viflaim am fost,
Unde s-a născut Hristos.
Şi-am văzut şi pe-a Sa mamă,
Pe care Maria o cheamă.

Cum umbla din casă-n casă,
Ca pe Fiul ei să-l nască.
Umbla-n sus şi umbla-n jos,
Ca să nască pe Hristos.

Umbla-n jos şi umbla-n sus,
Ca să nască pe Iisus.
Mai târziu găsi apoi,
Un staul frumos de oi.

Şi acolo, pe fân jos,
S-a născut Domnul Hristos.
Cete de îngeri coboară,
Staulul îl înconjoară.

Îngerii cu flori în mână,
Împletesc mândră cunună.
Pe cunună-i scris frumos:
S-a născut Domnul Hristos,

Care, cu puterea Sa,
Va mântui lumea.

Şi de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie
Tuturor cu bucurie.

Întruparea

(Urmare din pag. a 4-a)

Chiar dacă pornesc din două direcţii opuse, atât Matei cât şi Luca sfârşesc prin a demonstra acelaşi lucru: Cel despre care scriu era împlinirea proorociilor veterotestamentare, fiind descendent după trup din seminţia regelui David, născut dintr-o Fecioară.

Taină mai presus de toate tainele care ne înconjoară, urzită în sfatul mai presus de gând şi de cuvânt al Sfintei Treimi, Naşterea Fiului lui Dumnezeu va rămâne mereu de neînţeles pentru noi oamenii. Dincolo de resorturile sale cele mai intime, care ţin de domeniul ştiinţei divine, întruparea vine să ne aducă aminte, nouă celor care, iată, ne aflăm la aproape două mii de ani de la împlinirea sa, câteva lucruri, iar primul dintre acestea este tocmai acela că noi nu putem exista prin noi înşine ci, adevăratul suport al existenţei noastre nu se află nici în noi, nici în lumea în care trăim, şi nici în vreo altă cauză exterioară, ci adevăratul temei al existenţei noastre se găseşte în Dumnezeu.

Unind în Sine, în chip desăvârşit firea divină cu cea umană, Hristos a redat prin aceasta fiinţei umane adevărata sa identitate, precum şi sensul spre care trebuie să înainteze. În Iisus cel întrupat „omenescul nu s-a pierdut, nici nu s-a contopit în dumnezeire, ci dumnezeirea l-a păstrat făcându-l transparent, înălţându-l la această calitate".

Naşterea Domnului a fost „nu o cădere din dumnezeire, ci o întărire a omenităţii din lăuntrul ei", refacerea chipului celui dintru început, „întoarcerea la noutatea de la începutul creaţiei", redându-i omului adevărata sa valoare şi destinaţie, anume aceea că deşi trăim în lumea materială, nu-i aparţinem întru totul, ci adevăratul scop al existenţei noastre este împlinirea în Dumnezeu, la care Iisus cel întrupat ne-a ridicat iarăşi „Iisus nu numai ca Dumnezeu şade de-a dreapta Tatălui. În Iisus este şi omul care şade de-a dreapta Tatălui. Aceasta este adevărata antropologie pe care ne-a arătat-o Iisus".

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **15 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba resfinţirii bisericii cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din Parohia Şeica Mare, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind un cuvânt de învăţătură. P. C. diacon Bulgariu Teodor a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Noiştat, prot. Rupea, iar P. C. pr. paroh Stroia Leontin a fost hirotesit întru iconom.
— Seara a slujit Vecernia şi a predicat în parohia Mihăileni, prot. Agnita, şi a hirotesit întru sachelar pe P. C. pr. paroh Negrilă Lucian.

● **17 NOIEMBRIE '98**, P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală şi slujba de Te-Deum cu prilejul zilei de naştere a **Î. P. S. ANTONIE**, rostind un cuvânt adecvat.
— A participat la recepţia din salonul mitropolitan cu ocazia zilei de naştere a **Î. P. S. Sale,** iar seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat Conferinţa preoţească din prot. Rupea.
— A cercetat bisericile parohiale din Dacia şi Bogata, prot. Rupea.

● **21 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba resfinţirii bisericii cu hramul „Sf. Gheorghe" din parohia Micăsasa, prot. Mediaş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Preotul paroh Ioan Chidu a fost hirotesit întru iconom stavrofor.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **22 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Paraschiva" din Cuciulata, prot. Rupea şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură creştinească.
— A inaugurat în prezenţa autorităţilor locale de aici Muzeul memorial „Aron Pumnul", fiu al localităţii, muzeu deschis prin străduinţa parohiei în frunte cu P. C. prot. Alexandru Comşa.
— A cercetat canonic biserica „Sf. Paraschiva" din Comana de Jos, prot. Rupea.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

● **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Muc. Ecaterina, în Catedrală.

● **27 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Adunarea Festivă închinată Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, adunare desfăşurată în Aula „Avram Iancu" a Universităţii din Sibiu.
— Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Şchei-Braşov, rostind cuvânt de învăţătură. A sfinţit noua clopotniţă din curtea bisericii şi două clopote.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în biserica „Sf. Arhangheli"-Blumăna din Braşov şi a predicat.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Şcolii Normale „Carol I" din Sibiu, cu prilejul zilei hramului „Sf. Ap. Andrei", rostind cuvânt de învăţătură.
— La amiază a săvârşit slujba Parastasului pentru Mitropolitul Andrei Şaguna, în Catedrala Mitropolitană, apoi s-a deplasat la Mausoleul de la Răşinari şi a săvârşit un trisaghion la mormântul marelui Andrei, împreună cu preoţii parohi de aici.
— Vizitează canonic bisericile parohiale din Răşinari, prot. Sibiu.

● **1 DECEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor care a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia şi slujba de Te-Deum cu prilejul Zilei Naţionale a României.
— A participat la depunerea jurământului militar în Garnizoana Alba Iulia.

● **2 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu prilejul Zilei de 1 Decembrie.

● **5 DECEMBRIE a. c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor care a săvârşit Sf. Liturghie în biserica mânăstirii Sihăstria, jud. Neamţ, sub protia Î. P. S. Mitropolit DANIEL al Moldovei.
— A slujit la înmormântarea Părintelui CLEOPA ILIE, cunoscut duhovnic din Mânăstirea Sihăstria, prezentând un mesaj din partea **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** al Transilvaniei.

● **6 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Nicolae" din Sibiu - Lazaret şi Sf. Liturghie arhierească cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Ioan Galea a fost hirotesit întru sachelar iar P. C. Pr. paroh Nicolae Buta întru iconom. Au fost acordate acte de apreciere Consiliilor parohiale de aici.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală, rostind cuvânt de învăţătură şi deschizând Zilele Spiritualităţii Româneşti organizate de ASCOR Sibiu.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la Conferinţa susţinută de Dl. Sorin Dumitrescu în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, iar seara Vecernia în Catedrală.

● **13 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul „Izvorul Tămăduirii" din incinta Spitalului din Oraşul Victoria, jud. Braşov, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Toma Dorin Năpar a fost hirotesit întru sachelar.
— În aceeaşi zi P. S. Sa a cercetat bisericile din Or. Victoria, precum şi biserica „Sf. Arhangheli" din Arpaşu de Jos, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a participat la Vecernia din Catedrală şi la Concertul de colinde al Reuniunii Corale din Sălişte, dirijată de Prof. Nicolae Suciu.

● **15—16 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

1. **PAROHIA FELDIOARA — Prot. Făgăraş**
2. **PAROHIA NUCET — Prot. Sibiu**
3. **Post diacon Catedrală, Sibiu — examen concurs**

Termen de concurs: 1 DECEMBRIE 1998 — 1 IANUARIE 1999.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie, 15 zile de la data numirii.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **3 NOIEMBRIE 1998, I. P. S. Sa Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a primit pe Pr. Prodea Vasile de la parohia „Sf. Nicolae", Braşov.
— A primit pe Pr. Sămărghiţan Mihai, de la parohia „Trei Brazi", Sibiu.

● **10 NOIEMBRIE 1998,** — Primeşte pe Dl. Tiberiu Costăchescu, fost prefect al Sibiului.

● **12 NOIEMBRIE 1998,** — Primeşte pe Mitropolitul **Panteleimon Radopoulos** al Salonicului, aflat la Sibiu cu ocazia decernării titlului de „Dr. Honoris Causa" al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Au fost de faţă: P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU şi Pr. prof. Dr. AUREL JIVI.

● **16 NOIEMBRIE 1998, — Î. P. S. Sa** a acordat un interviu D-lui colonel Dinu Ion, comandantul Cercului Militar Sibiu.

● **17 NOIEMBRIE 1998,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană, cu ocazia zilei de naştere, Permanenţa Consiliului Eparhial, Decanul şi profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", protopopul Sibiului, preoţi şi diaconi, oferind o recepţie celor prezenţi.

● **19 NOIEMBRIE 1998,** — A primit pe Pr. Mitea Constantin, parohul bisericii „Iosefin" Sibiu, în legătură cu binecuvântarea bisericii.

● **24 NOIEMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei la Reşedinţa Mitropolitană.

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

Omagiu Marelui Şaguna

— LA RĂŞINARI —

Localitate de munte, cu tradiţie ecumenică, care nu a cunoscut lupte fratricide între confesiunile creştine, Răşinarul şi-a serbat, duminică, 29 noiembrie 1998, înaintaşii.

După săvârşirea Sf. Liturghii, de către un sobor de preoţi, la Biserica din deal, s-a oficiat un parastas în memoria Marelui Mitropolit Andreiu baron de Şaguna, primul preşedinte al Asociaţiunii ASTRA. Apoi, în cuvinte alese, de înaltă simţire românească, au adus cinstire Mitropolitului Şaguna, Ion Solomon (preşedintele fundaţiei „Andrei Şaguna" din Sf. Gheorghe (Covasna), Virginia Hodorogea (secretar literar al Asoc. ASTRA), Alexandru Olteanu, subprefect (fiu al satului), Dumitru Acu (preşedintele Asoc. ASTRA), Mioara Bud (poetă). De un deosebit interes s-a bucurat rostirea părintelui Nicolae Jianu, parohul locului, fiind ascultat, în linişte, de credincioşii satului, de învăţători, de profesori, de copii, de tineret, dar şi de către oaspeţi (profesori universitari, medici, ingineri, profesori etc.) veniţi de la Sibiu ori din al e părţi, marea şi frumoasa biserică devenind neîncăpătoare. A participat şi o delegaţie de la Sf. Gheorghe (Covasna), având în frunte pe P.C. Cornel Bujoreanu, însoţit de jr. Ion Solomon.

În final, s-au depus coroane şi flori la mormântul celui ce a fost „începător în toate", iar ceremonialul s-a încheiat cu imnul „La mormântul Marelui Şaguna", pe versuri de Zaharia Boiu, muzica de Dimitrie Cunţan, cântat de către corul de copii, condus de N. Roman, dirijorul corului bisericesc din Răşinari.

Această manifestare omagială închinată mitropolitului Andreiu baron de Şaguna, a fost organizată de Parohia Ortodoxă Răşinari şi Despărţământul Răşinari al ASTREI.

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central Sibiu al ASTREI

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1999, este de 25 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 30 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Praznicul Naşterii Domnului, Anul Nou şi Bobotează ne oferă alesul prilej de a ne adresa cititorilor, colaboratorilor şi tuturor sprijinitorilor, pe plan moral şi material, ai muncii redacţionale şi de tipărire a „Telegrafului Român", cu urarea sinceră de sărbători fericite, sănătate şi bucurie în Duhul Sfânt.

LA MULŢI ANI!

Redacţia

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● P. C. Pr. Prof. Ioan Buga, **Calea Regelui,** Editura Sfântul Gheorghe Vechi, Bucureşti, 1998. E o foarte bună biografie a regelui Mihai al României.

«„Ne aflăm în sec. XI şi XII; Orientul şi Occidentul au rupt comuniunea: Occidentul îşi urmează dezvoltarea proprie, marcată de aceste trăsături care sunt specifice evului mediu latin: creşterea papalităţii şi triumful Scolasticii. Este vorba de o papalitate aşa cum se afirma ea, după reforma gregoriană, cu o teologie a papei „episcopus universalis", teologie sprijinită adesea pe texte ale unor False Decretalii, dacă nu ale papilor înşişi, cel puţin ale unor canonişti curialişti. Papalitatea însăşi, victorioasă asupra pretenţiilor Imperiului, prezidează o creştinătate în care cruciadele sunt una din activităţile reprezentative". (Yves Congar, L'Eglise une, sainte . . ., în Mysterium salutis vol. 15, Paris 1970, p. 13).

Secolul XVIII. „Din catolică ce era, burghezia lunecă spre păgânism, sub influenţa lui Voltaire şi a Enciclopediştilor. Războiul împotriva religiei catolice şi, în general, împotriva supranaturalului este deschis pe faţă de către Filozofi şi dus din umbră activ de către Lojile masonice. Dumnezeul credinţei este înlocuit cu Dumnezeul Raţiunii, Fiinţa supremă, Marele Arhitect al Universului . . . Libertinii care, cu câţiva ani mai înainte, erau încă o excepţie, se înmulţesc şi ajung să facă legea . . .

Contractul social, născut din voinţa tuturor, introduce în masă ideea democratică şi, în scurt timp, aceasta va cuprinde toate spiritele, sfârşind în Revoluţia franceză, ducând la căderea monarhiei şi la persecuţia religioasă". (M. S. Gillet, O. P. Elocinţa sacră, Paris 1943, p. 29).

Secolul XX-final. „Am folosit în câteva rânduri termenul de stat mafiot spre a caracteriza situaţia la care s-a ajuns după revoluţie, în România. Este, cred, necesar să explic de ce consider sintagma stat mafiot conformă cu realitatea în care trăim . . .

Tocmai această implicare a unor categorii foarte largi de oameni (care la urma urmei, nu au nici o vină pentru că sunt manipulaţi) în acceptarea unui mod de viaţă ce nu mai are nimic comun cu moralitatea elementară, este elementul esenţial de definire a unui stat mafiot". (Bogdan Ficeac, Statul mafiot, în România Liberă, mai 1998)».

Cartea se prezintă astfel încât e o clară apologie a regelui. Îşi mai aşteaptă cuminte cititorii.

* * *

● P. C. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu, **Pomelnicul Sfintei Mânăstiri „Dintr-un Lemn",** Editura Almarom, 1998. E editarea Pomelnicului Mânăstirii „Dintr-un Lemn", iar în faţă are o relatare istorică despre mânăstire.

* * *

● Studentul Valeriu Gafencu, **„Sfântul Închisorilor din România".** Studiu, mărturii ale camarazilor de suferinţă şi corespondenţă. Coordonare şi cuvânt înainte de Nicolae Trifoiu, Editura Napoca-Star, Cluj, 1998.

Unii dintre cei pomeniţi în această carte, cei mai mulţi, au apucat zile ale libertăţii. Dar Valeriu Gafencu s-a prăpădit înainte de a avea norocul să se recunoască şi să fie recunoscut de cineva.

„Toţi românii ar trebui să trăiască superba solidaritate a celor prezenţi, comuniunea viilor cu morţii în spiritul versurilor lui Valeriu Gafencu, intens evocat în calitate de sfânt al închisorilor, laolaltă cu atâţia alţii:

«Te-ai dus şi ne-ai lăsat în urma Ta
Nădejdea revederii-n paradis,
Mereu vei fi cu noi, şi-om aştepta
Să ne-ntâlnim cu sufletul deschis.
Ne-ndemni pe cei ce-n viaţă am rămas:
Luptaţi, uniţi şi în acelaşi pas,
Ziditi lui Dumnezeu altare sfinte,
Păşiţi pe calea vieţii înainte!»

Este ceea ce supravieţuitorii numesc «aspectul duhovnicesc al închisorii Târgu Ocna», nu numai pentru nenumăratele viziuni creştine avute de deţinuţi, ci şi pentru gesturile lor simple, de o infinitezimală sfinţenie, prin care se ajutau să reziste sau să moară creştineşte". (Mitropolitul Nicolae Corneanu, Sfinţi şi martiri contemporani, în Jurnalul Literar, aprilie 1998).

* * *

● Ioana Constantin, traduce din limba germană cartea: **Aşa-zisul rău. Despre istoria naturală a agresiunii,** de Konrad Lorenz, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, 299 pg. Konrad Lorenz a trăit între 1903—1989. El a studiat medicina şi zoologia, mai târziu devenind profesor, director. În 1973 i s-a decernat premiul Nobel pentru medicină, şi fiziologie, şi numeroase distincţii internaţionale.

„Aşa-zisul rău este un text esenţial pentru cunoaşterea de sine a omului modern. Analizând agresiunea — definită ca instinct al animalului şi al omului de a lupta împotriva indivizilor din propria specie —, Konrad Lorenz reaminteşte originea instinctuală, inevitabil primitivă şi de aceea periculoasă, a actelor şi reacţiilor noastre.

Cartea fondatorului etologiei a făcut epocă. Agresiunea lorenziană a devenit un termen-cheie în antropologie, psihologie şi sociologie, a declanşat un val de publicaţii şi a iniţiat o utilă discuţie, perpetuată până în zilele noastre, asupra bazelor naturale ale existenţei umane".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU